

Yang Baklung
Ipinagpakigpaigu

New Testament in Tagbanwa, Calamian

**Yang Baklung Ipinagpakigpaigu
New Testament in Tagbanwa, Calamian**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Tagbanwa, Calamian)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

7b428e71-b1e3-505c-8d33-c172c24b2fcd

Contents

Mateo	1
Marcos	138
Lucas	220
Juan	361
Mga Binuat-buatan	455
Roma	576
1 Corinto	656
2 Corinto	725
Galacia	770
Efeso	795
Filipos	820
Colosas	838
1 Tesalonica	855
2 Tesalonica	869
1 Timoteo	877
2 Timoteo	897
Tito	912
Filemon	922
Mga Hebreo	927
Santiago	981
1 Pedro	998
2 Pedro	1018
1 Juan	1031
2 Juan	1049
3 Juan	1052
Judas	1055
Ipinagubligar	1063

Yang Isinulat Ni MATEO Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagsulat yang librung atia ti Mateo ang yay sasang pinilik ni Jesu-Cristo ang para mangerengan tung anya bilang sasang apustul na (9:9-13). Yang sinikad na enged ang nagsulat ay gustu nang magpaingmatuud tung mga masigkanasyun nang mga Judio ang ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang Cristo ang ya ra kang lagi ay nagaelatan nira, bilang yang Mananapnay ang pinilik yang Dios ang maggaraemen. Purisu muya-muyang nagasambit na yang nagkaraula atiang tukaw pang mga panimpu ang luwus dang nagkamatuuran tung ni Jesus, bilang sasang pruibang masanag ang tanya ka man yang Mananapnay.

Kung natetenged tung palaksu yang intirung librung naa, bistu yang planu ni Mateong nagsulat. Ay may lima nga bulusan ang pulus ilem natetenged tung ipinagtulduk ni Jesus tung mga taung nagapangugyatan na may tung mga taung namagpamati pa ka ilem tung anya. Ya ra taa yang lima nga bulusan ang atia:

- (1) Kapitulu 5-7 Yang Ipinagtulduk Ni Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na Duun Tung Sasang Napabukatud
- (2) Kapitulu 10 Yang Mga Bitalang Ipinabalun Ni Jesus Tung Mga Nagapangugyatan Nang Sam Puluk May Durua Baklu Tuwulay Nang Mamagparakawutun
- (3) Kapitulu 13 Yang Mga Pananglit Ang Ipinagngel Ni Jesus Tung Mga Nagapangugyatan Na Natetenged Tung Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Tung Mga Tau Ang Baklu
- (4) Kapitulu 18 Yang Ipinagtulduk Ni Jesus Tung Mga Nagapangugyatan Na Natetenged Tung Pagpurutulan Nira
- (5) Kapitulu 24-25 Yang Ipinagpasanag Ni Jesus Natetenged Tung Magkarainabu Tung Uri

Kung natetenged tung mga kapitulu tung mga ela-elaan yang mga binulus ang atiang lima, yang nagadapatan yang kadaklan ya ra yang mga pagurubraen ni Ginuung Jesus sapayan pa tiang kapitulu 1 may 2. Ay yang kamtangan nira sigun tung pagingtau na.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

Kapitulu 1-2: Yang Listaang Yang Mga Kinaampu Ni Jesu-Cristo Ig Natetenged Tung Pagkapangana Tung Anya

3:1-12 Natetenged Tung Pagurubraen Ni Juan Ang Manig-benyag

3:13-4:11 Natetenged Tung Pagpabenyag Ni Jesus Ig Tung Pagtagam Ta Tuksu Ni Satanas Tung Anya

4:12-18 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Asta Yang Ipinagtulduk Na Duun Tung Parti Galilea

Kapitulu 19-20 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Asta Yang Ipinagtulduk Na Duun Tung Parti Judea

Kapitulu 21-27 Natetenged Tung Nagkarainabu Duun Tung Jerusalem Tung Seled San Linggu Ang Asta Ilinansang Da Ti Jesus Tung Krus Ang Pagkatapus Ipinalgud Da Tung Sasang Lembang

Kapitulu 28 Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Pati Tung Pagpailala Na Tung Mga Taung Pinangugyatan Na Ra Ang Asta Tung Ultimung Itinuwul Na Tung Nira

*Yang Listaan Yang Mga Kinaampu Ni Jesu-Cristo (1:1-17)
Lucas 3:23-38*

¹ Ya ra taa yang listaan yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo.

Tanya sasang kanubli ni Adi David* ig sasa kang kanubli ni Abraham†. ^{2-6a} Magimpisa tung ni Abraham ang asta ra tung ni Adi David sam puluk may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo:

1. Ti Abraham

2. Ti Isaac

3. Ti Jacob ang yay tatay na Judang magpurutul‡

4. Ti Juda ang yay tatay ni Fares duruang magkampi ni Zara ang yay ipinangana ni Tamar

5. Ti Fares

6. Ti Esrom

7. Ti Aram

8. Ti Aminadab

9. Ti Naason

10. Ti Salmon

11. Ti Boaz ang yay ipinangana ni Rahab

12. Ti Obed ang yay ipinangana ni Ruth

13. Ti Jesse

14. Ti Adi David

* **1:1** 1:1a Ti Adi David yay sasang ading bantug tung nasyun ang Israel atiang tukaw. Yay pinangakuan yang Dios ang yang paggaraemen ang pinagtukud na yay dumayun ang asta tung sampa ekel tung mga kanubli nang magsurubli-subli tung anya, kapin da engaged tung uring kanubli na ang ya ra ka man ti Jesus. † **1:1** 1:1b Ti Abraham yay pinamuaran engaged yang nasyun ang Israel. ‡ **1:2-6a** 1:2-6a Yang mga ana ni Jacob ang atiang sam puluk may durua nga lalilian, yay namamuad tung nasyun ang Israel ang may sam puluk ka may durua nga palaanaan. Ti Juda yay inula ni tatay na ang ya ray mamuad tung mga adi yang nasyun nirang Israel (Genesis 49:10).

6b-11 Magimpisa tung ni Adi David ang asta tung uras ang atiang pinamiag da yang mga masigka Israel tang kadaklan ang pinangkelan duun tung Babilonia, sam puluk si may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo:

1. Ti Adi David
2. Ti Adi Solomon ang yay ipinangana yang sasang baway ang ya ra rin ay dating kasawa ni Urias
3. Ti Adi Roboam
4. Ti Adi Abias
5. Ti Adi Asa
6. Ti Adi Josafat
7. Ti Adi Joram
8. Ti Adi Ozias
9. Ti Adi Jotam
10. Ti Adi Acaz
11. Ti Adi Ezequias
12. Ti Adi Manases
13. Ti Adi Amon^S
14. Ti Adi Josias ang yay apu na Adi Jeconias* ang magpurutul. Natuun tung pagaradien ni Adi Jeconias ang yang mga masigka Israel tang kadaklan pinamiag dang pinangkelan duun tung Babilonia.

12-16 Magimpisa tung uras ang atiang pangkel tung nira ang asta tung pagkapangana tung ni Jesus, sam puluk si may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo:

1. Ti Adi Jeconias
2. Ti Salatiel
3. Ti Zorobabel
4. Ti Abiud
5. Ti Eliakim
6. Ti Azor
7. Ti Sadoc
8. Ti Aquim
9. Ti Eliud
10. Ti Eleazar
11. Ti Matan
12. Ti Jacob
13. Ti Jose ang kasawa ni Maria ang yay nangana tung ni Jesus
14. Ti Jesus ang ya ra ka man yang paganingen ang Cristo, bilang yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios.

17 Kapurisu magimpisa pa tung ni Abraham ang asta ra tung ni Adi David, may sam puluk da may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo, ig magimpisa pa tung ni Adi David ang asta tung uras ang atiang pangkel tung mga masigka Israel tang kadaklan duun tung Babilonia, may

^S 1:6b-11 1:6b-11a Tung dumang mga kupia ti Amos yang aran na. ^{*} 1:6b-11 1:6b-11b Yang dumang aran na ti Jehoiakin.

sam puluk si ka may epat ang esleb ig magimpisa pa tung uras ang atiang pagpaalak tung nira duun tung Babilonia ang asta ra ilem tung pagkapangana tung paganingen ang Cristo, sam puluk si ka may epat ang esleb.

Natetenged Tung Pagkapangana Tung Ni Jesu-Cristo (1:18-25)

Lucas 2:1-7

¹⁸ Maning taa yang nainabu tung pagingtau ni Jesu-Cristo. Atiang pagbinalay pa ilem ti Jose may ti Mariang yay maging nanay na, baklu nagkakasawaan, nasapuan da ang ti Maria pala pagmatung da. Ugaring yang pagmaratungun na belagan ang ya nga tengdanay ta tau, kung indi, natetenged ilem tung kagaeman yang Espiritu Santo. ¹⁹ Simanyan ti Joseng naang binalay na, kumus luyut dang luyut pagbuat yang magkatama ang usuy tung mga katuwulan, dapat da rin ang magpaintindi tung mga usgadu. Ingkasu ilem anday gustu nang pakaeyakan yang binalay na. Purisu anday dumung kinawut yang isip na, pakiblagan na ra ilem tung sikritu. ²⁰ Simanyan atiang nagapainu-inuan na ta mupia kung ya pa agaring tumanen na yang planu nang atia, may sasang angil ang tinuwul yang Dios ang ya ray nagpaita tung anya tung talakinepen na. Maganing tung anya, "Jose, yawang sasang kanubli ni Adi David, india ra magpadua-duang magpadayun ang mangasawa tung ni Maria, ay nagmatung da tanya natetenged ilem tung kagaeman yang Espiritu Santo. ²¹ Kung mangana ra nganing, yang ipangana na sasang lalii ang ya ray paaranan mu tung ni Jesus kipurki ya ray magpaluas tung mga masigkanasyun na tung pagpakirepen nira tung pagpakasalak nira," maganing.

²² Taa numanyan yang tanan ang atia nagkamaningan da ka man ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay yang bitala na atiang tukaw ang maganing,

²³ "May sasang daralang magmatung ang andang pisan ay laliing masaplid tung anya. Yang ipangana na lalii ang ya ray guuyan tung ni Emmanuel," maganing.

Yang linegdangan yang aran nang atia ya taa: yang Dios pagpakiunung da tung yaten ang mga tau.

²⁴ Taa numanyan atiang pagkapuaw ni Jose, tinuman na ra yang ibinitala tung anya yang angil ang atiang tinuwul yang Dios. Dinayunan na rang pinangasawa ti Maria. ²⁵ Ugaring indi ra kanay nagpakidalan tung ni kasawa na ang asta ra ilem kinawut yang pagkapangana na tung ana nang lalii. Pagkapangana na ra tung anya, ya ray pinaaranan ni Jose tung ni Jesus.

2

Yang Pagdarayawen Tung Ni Jesus Yang Mga Manigpintu (2:1-12)

¹ Taa numanyan ti Jesus duun da ipanganaay tung lansangan ang Betlehem tung sinakepan yang Judea. Natuun tung paggaraemen ni Adi Herodes. Pagkatapus tung pira pang bulan, may namagkawut dang mga tau duun tung Jerusalem ang mga manigpintu tung mga sinyalis yang mga dumakel. Yang banwang pinanliitan nira ampir duun tung mururaan. ² Pagkawut nira, dayun dang namanalimaan-talimaan tung mga tau ang maganing, "Ay ra kaya ipanganaay yang sasang mula ang yay maggaraemen tung numyung mga Judio? Ay naita ra yamen yang sasang dumakel ang tuminla ampir duun tung mururaan ang ya ray sinyalis ang dineep yamen ang tanya ipinangana ra. Purisu ya ra ka man taang inangay yamen taa ang para magluurami tung katalungaan na," maganing. ³ Numanyan pagkagngel ni Adi Herodes yang balita natetenged tung itinalimaan yang mga manigpintu atia, ya ray pinagliwagan ta mupia yang isip na pati yang mga isip yang dakeleng mga tau duun tung Jerusalem. ⁴ Purisu pinagpaguuyan na yang tanan ang mga paring arabubwat ta katengdanan tung nasyun ang Israel pati mga sagad tung pinanubli tung mga kinaampu. Tung pagkasagpun nira, dayun na rang tinalimaan ang maganing, "Tung nagkaraula yang mga manigula ming tukaw, ay pa unung banwaay ipanganaay yang paganingen ang Cristo?" agaaning. ⁵ Maganing tanirang namagtimalas, "Duun unu ipanganaay tung Betlehem tung sinakepan yang Judea. Ay maning taa yang bitala yang Dios ang ipinasulat na tung sasang manigula yamen:

⁶ 'Yang lansangan ang Betlehem duun tung sinakepan yang Judea, maskin gesyeng lansangan ka man kung ikumpalar pa tung kadaklan, piru ya pay telengan ta abwat natetenged duun manliit yang sasang magmangulu tung mga tauanung mga Israel,' maganing*."

⁷ Pagkagngel ni Adi Herodes tia, dayun dang nagpaguuy tung mga bisitang atiang mga manigpintu ang para magk-eresen tanira ang tanira tanira ra ilem. Atiing pagk-eresen nira, pinasadsaran na ta mupia tung nira kung sanu pa engaged yang primirung pagtela yang dumakel ang atiang naita nira. ⁸ Pagkaintindi na, dayun na rang ipinangay tanira duun tung Betlehem ang pinaganing, "Paawatan mi engaged ang sagyapen yang mulang atii kung ay ra. Ugaring kung masagyapan mi ra nganing, magpakdekamu ka taa

* 2:6 2:6 Mikas 5:2

tung yeen ugud pati yuu mangayaw ra ka duun tung anyang magluud tung katalungaan na," agaaning. ⁹⁻¹⁰ Pagkagngel nira yang inaning yang Adi, dayun dang namagliit. Numanyan tung pagparanawen nira, duun si ka tuminla yang dumakel ang atiang naita nira atiang primirung pagtela na duun tung banwa nira ampir tung mururaan. Pagkatingara nira, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru. Ya ra ka man ay pinasikaran nira ang asta napatagbu ra tung pagtiniran yang mula. ¹¹ Numanyan pagpakled nira tung balay, naita ra nira yang mula durua ni Mariang nanay na. Pagkatapus dayun dang namansiluud tung katalungaan yang mula. Pagkatapus pagabri nira yang mga bebtangan nira, ipinampalua ra nirang irinigalu tung anya yang mga bulawan may yang duruang klasi ta paamut ang mga mamaalen ang yang sam bilug magkaanggid-anggid tung kamangyan ang yang sam bilug ka ya ray paganingen nirang mira. ¹² Taa numanyan pinagpaamanan yang Dios tung talakinepen nira ang indi ra tanira mamagbalik tung ni Adi Herodes. Purisu tung pagulik nira tung banwa nira, aparti rang dalanay yang pinanawan nira.

Yang Pagpalibri Na Jose Duun Tung Egipto (2:13-15)

¹³ Taa numanyan atiang namagliit da yang mga manig-pitung atia, naa pala may angil si ang tinuwul yang Dios ang ya ray nagpaita tung ni Jose tung talakinepen na ang maganing, "Jose, bangun da! Eklan mu ra yang mulang magina ang palibriamu ra duun tung Egipto. Duunamu ra kanay magtinir mintras indi pag kawutun yang uras ang ipagpaskeu tung nuyu. Ay yang mula talagang ipasagyap da ni Adi Herodes ugud ipaimatay na," maganing. ¹⁴ Purisu anday duma, pagbangun ni Jose, dayun na rang ingkelan yang mulang magina ang namagliit dang lagi atiang lawiing atii ang para mamagdistinu ra duun tung Egipto. ¹⁵ Pagkawut nira duun, duun da kanay namagtinir ang asta napatay ra ilem ti Adi Herodes. Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay yang bitala na atiang tukaw ang maganing,

"Guuyanu yang paganingenung anaw ang magliit da duun tung Egipto," maganing[†].

Natetenged Tung Pagpaimatay Ni Adi Herodes Tung Mga Mamulang Gegesyeng Mga Lalii (2:16-18)

[†] **2:15** 2:15 Duun ngaeklay ni Mateo tung Oseas 11:1. Atii kanay, yang nasyun ang Israel, ya ray paganingen yang Dios ang ana na. Tung pagingtau ni Jesu-Cristo, ya ra kay paganingen nang ana na

¹⁶ Ibaliku ra kanay tung ni Adi Herodes atiang indi ra binalikan yang mga manigpintu‡. Pagkaintindi na ang tanya pala linuku ra ilem nira, duru rang kasisilagen na. Anday dumang binuat na, nagkalalangan da ang pangimatayen da ilem yang tanan ang mga mamulang mga lalii duun tung Betlehem pati tung intirung paliwut na ang kumpurming duruang takun yang idad nira ang asta paranek. Ay inusuy na ra ilem yang pinasadsaran na tung mga manigpitung atia kung sanu pa enged tuminlang primiru yang dumakel. ¹⁷ Duun da nagkamatuud yang sasang ibinitala ni Jeremias ang yay sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang maganing,

¹⁸ “May tinangit dang nagagngel duun tung lansangan ang Rama. May pamagtarangiten dang pamagurulimengmengen. Kuari nagbangun da ti dipunta Raquel§ ang pagpakigtangit da ka natetenged tung mga kanubli na. Indi ra ka enged magpalinga-linga tia, ay anda ra tanira,” agaaning*.

Yang Pagbalik Na Jose Tung Bawanwaan Nirang Israel Ang Duun Namanliit Tung Egipto (2:19-23)

¹⁹ Taa numayan, atiang napatay ra ti Adi Herodes, yang angil ang atiang nagpaaman tung ni Joseng magpalibri, ya si ay tinuwul yang Dios ang magpaita tung anya tung talakinepen na duun tung Egipto. ²⁰ Maganing tung anya, “Jose, bangun da! Eklan mu ra yang mulang magina ang mulikamu ra duun tung bawanwaan ming Israel, ay patay ra yang nagbalak ang magpaimatay ra rin tung mula,” agaaning. ²¹ Purisu anday duma, pagbangun ni Jose, dayun na rang ingkelan yang mulang magina ang nansiulik da ka man duun tung bawanwaan nirang Israel. ²² Piru atiang nabalitaan na ra ang ti Arquelao ya ray nagsubli tung pagkaadi ni tatay nang ti dipuntu Adi Herodes duun tung sinakepan yang Judea, inleran dang magistar duun. Numayan dayun sing pinapanalakinep ang uman yang Dios ang pinaske kung unu pay dapat ang buaten na. Purisu dayun dang laging nagliit ang minangay duun tung sinakepan yang Galilea. ²³ Duun da nagtinir tung sasang lansangan ang magguguuyan ang Nazaret. Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da magkamatuud yang sasang naula yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang

‡ **2:16** 2:16 Balikan mu yang 2:12. § **2:18** 2:18a Ti Raquel yay kasawa ni Jacob ang yay namuad tung nasyun ang Israel. Sinambit ni Mateo yang aran na taa ay binuat nang midyu tung sasang pangerengan tung may mga anang napatayan ig kinaampu ka yang mga mamulang atiang ipinampaimatay. * **2:18** 2:18b Jeremias 31:15

tukaw natetenged tung paganingen ang Cristo ang tanya unu maging taga Nazaret†.

3

Natetenged Tung Bitalang Nagipagpakawut Ni Juan Ang Manigbenyag Tung Mga Tau (3:1-12)

Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28

¹⁻² Taa numanyan may pira rang takun baklu ra naglua ti Juan ang manigbenyag tung banwang palag-palag yang tau na duun tung sinakepan yang Judea. Duun da nagparakawutun tung mga tau ang maganing, "Manlignaamu ra tung mga kasalanan mi, ay kinawut da yang uras ang ipagpundar yang Dios yang paggaraemen nang baklu tung yaten," maganing. ³ Ay ti Juan ang naa ya ra yang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang tukaw ang maganing,

"May sasang taung magparakawutun tung mga tau duun tung banwang kapas ta maning taa: 'Katulad ka tung pagsirimpanen tung sasang dalan ang panawan ta sasang Adi ang yag tadlengay, kaministiran kang simpanen mi ra ka ta mupiayang tadlengen yang mga kinaisipan mi ang para magpauyunamu ra tung ni Ginuu tang magkakawut da,' maganing*."

⁴ Ti Juan ang naa yang awel na† balaywu ta paganingen ang kamilyu ang inubra tung tiral. Yang akes na ulit ta sasang ayep. Yang pamangan na apan ang maglutukun may lanaw.

⁵ Taa numanyan yang mga tau sigi-siging pamagarangayan duun tung ni Juan. May mga taga Jerusalem, may mga taga maskin ay pang lugaray tung sinakepan yang Judea, may mga taga subang atiang paganingen ang Jordan ang magtimbang tung tindak may tindak. ⁶ Numanyan kumpurming tinu pay nangamin yang mga kasalanan na tung Dios, ya ra kay binenyagan na duun tung subang atia.

⁷ Numanyan pagkaita ni Juan tung mga pamagmangulung nagaguuyan tung mga Pariseo may tung mga Saduseo ang duru rang pamansiangay tung anya ang para mam-pabenyag da ka rin, diritsyu rang pinaganing na ang, "Yang kaalimbawaan mi maningamu ra ilem tung mga

† 2:23 2:23 Tung panimpung atii, kung tinu pay nagaguuyan ang taga Nazaret, ya ray naglamkuen ta kadaklan ang anday kuinta nang pagkatau ay taga Nazaret. Ikumpalar mu tung Juan 1:46. * 3:3 3:3 Isaias 40:3 † 3:4 3:4

Yang pagarawelen ni Juan ta maning tia nagkapariu tung pagarawelen ni Elias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Bilang naginatuy tanirang durua, ay ti Juan ya ray nanubli tung katengdanan ni Elias. Duun da nga basaay mu tung Mateo 17:10-13.

iraw ang pamagpalibri tung kirib ang nagasiruk. Naa pala, pati yamu nagaisipamu ra kang magpalibri tung sintinsiang ipadangat yang Dios! ⁸ Kaministiran bakluamu ra nga benyagayu kung may pruibang ipinaita mi tung mga ubra-ubra mi ang talagang nanlignaamu ra ka man ang matuud tung mga kasalanan mi. ⁹ Indiamu ra ka maglaum ang kumus yamu mga kanubli ni Abraham, indiamu siguru sakpen yang sintinsia nang atia. Uay, maski yang mga batung atia, iugtulu tung numyu, sarangan ang papagingtauen yang Dios ang para buaten nang mga kanubli ni Abraham. ¹⁰ Yang sintinsia nang atia, maski nganing simanyan, yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang parakul ang nabiwat dang ipatpa ra ilem tung kapungul yang sasang ayu. Kumpurming unu pang ayuay ang belagan matinlu yang burak na, ya ray pelaren ang sirukun tung apuy. ¹¹ Tung bagay may katengdananu ka man ang magpamenyag tung numyu taa tung wai ang naa ang para asan da nga papruibaay mi ang nanlignaamu ra ka man ang matuud tung mga kasalanan mi. Piru may sasang taung nagauri pa tung yeen ang mas abwat ta katengdanan tung yeen, ang basin nganing tung pamitbit da ilem yang sandalyas na‡, indiaw pa ka enged magkabagay. Yang anyang katengdanan maning pa tung magberenyagen ka tung numyu ekel tung pagpatinir na tung numyu yang Espiritu Santo u kung indi, apuy ra yang gamiten na. ¹² Yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang taung pagekel ta linung magkaap yang paray ang gineyek na. Yang timlat ya ray ipabtang na tung tambuwu na. Piru yang kaap ya ray sirukun na tung apuy ang anda enged ay kapugdaw-pugdawan na," agaaning duun ti Juan.

Yang Pagpabenyag Ni Jesus Tung Ni Juan (3:13-17)

Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22

¹³ Taa numanyan, ti Jesus nagliit da tung Galilea ang minangay duun tung ni Juan ugud magpabenyag da ka tung anya duun tung subang atiang paganingen ang Jordan[§]. ¹⁴ Piru tung pagkawut na tung ni Juan, tinagaman da rin ni Juan ang sambengen. Maganing tung anya, "Abaa yuuy may kaministiranung magpabenyag tung nuyu, piru yawa pa pala ay magpabenyag tung yeen?" agaaning.

‡ **3:11** 3:11 Yay ubra ta sasang kirepen atii kanay duun tung banwa nira.

§ **3:13** 3:13 Yang ipagpabenyag na, yang ilyag nang ianing, simpan da tanyang magimpisa yang pagurubraen nang ipiniar yang Dios tung anya. Indi ta laumun ang tanya may kasalanan ang dapat nang panlignaan, kipurki tanya, andang pisan ay kasalanan na may gesye. Indi ta ka laumun ang yay sasang mulidung ibinutwan na ang para pausuyan ta. Teed ilem tung anya yang nagadapatan na.

¹⁵ Maganing ti Jesus ang minles, “Kung tung bagay, Juan, tama ka rin tiang nuyu. Piru simanyan ang mga uras ang naa, kaministiran ang magpauyuna ra ilem tung yeen. Ay tung maning tia, matuman ta ra yang kumpurming unu pay nagipatuman yang Dios tung yaten,” agaaning. Atii baklu pa nagpauyun ti Juan ang nagbenyag tung anya. ¹⁶ Atiing nagpabenyag da ti Jesus, dayun dang nagpatakas. Pagkatakas na, ya ray natingara na yang langit ang gulpi ra ilem ang nagabri tung tagbu na ang pagkatapus ya ray naita na yang Espiritu Santong napapariu ra tung kuari kalapati ang paparanek da ang asta nangapun da tung anya. ¹⁷ Pagkatapus may busis ang liit tung langit ang maganing, “Atia ra yang paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw ay ya ra kang lagi ay nagauyunanu ta mupia,” maganing.

4

Ti Jesus Nagatagaman Ta Tuksu Ni Satanas Ang Para Magpanadili Ra (4:1-11)

Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13

¹ Taa numanyan ti Jesus minanguluan da yang Espiritu Santong pinapanaw duun tung banwang kapas ugud duun da kanay tagamay ni Satanas ta tuksu. ² Numanyan tung seled epat ang puluk ang kaldaw, lawiig kaldaw, namlek da tung pagparanganen na ang para mabilug na yang isip na tung pagirintindien na tung Dios. Purisu yang pinakawut na nasuwuk da. ³ Atii, pinalengtang da yang kanunuksu ang inaning, “Kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana yang Dios, abir, lalangan mu ra yang mga batung atiang mamagyari rang tinapay,” maganing. ⁴ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Aa, indiaw, kipurki may sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang belagan ilem unu pamangan ay impurtaen yang sasang tau ang para tung ikalayun na, kung indi, yang mas pa unung impurtaen na ya ra unu yang kumpurming unu pay bitala ang nagianing yang Dios,” agaaning*.

⁵ Pagkatapus tia, ti Jesus ingkelan da ni Satanas duun tung Jerusalem ang yay paganingen ta mga tau ang siudad ang sagradu. Duun eklay na tung sagpaw enged yang pagtuuan tung Dios ang atiang pinakalusu. ⁶ Maganing si tung anya, “Kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana yang Dios, abir, pabugsua ra asan. Tatal may sasang bitala tung kasulatan ang patuwulana ra unu yang Dios tung mga

* **4:4** 4:4 Yang inulit ni Jesus ingkelan na tung Deuteronomio 8:3.

angil nang pabantayan. Sarepena ra ka unu nira ugud indira ka matigbak yang kakay mung tempa tung kabatuan," agaaning[†]. ⁷ Maganing ti Jesus ang nagtimaales, "Ee, tama ka rin yang inulit mung atia, piru may dumang bitala tung kasulatan ang dapat unu indiauw magtagam ta ingawus tung ni Yawi ang ya unu ay Dios ang may kalalangan tung yeen," agaaning[‡].

⁸ Utru si, dayun dang ingkelan ni Satanas duun tung bukid ang durug abwat. Ipinaita na tung anya yang tanan ang inadian tung bilug ang kaliwatan pati yang katitinlu nira. ⁹ Maganing tung anya, "Yang tanan ang atii luwus ang ipakdulu tung nuyu basta magluura ra ilem taa tung yeen ang magtuu," agaaning. ¹⁰ Dayun da kang binalesan ni Jesus ang inaning, "Paawiga ra ilem taa, Satanas, kipurki may bitala tung kasulatan ang anda unu ay dumang luuranung tuuan, kung indi, ultimu ilem ti Yawi ang yay Dios ang may kalalangan tung yeen," agaaning[§].

¹¹ Pagkatapus tia, dayun dang nagliit ti Satanas tung anya. Pagliit na, asan da namansilput yang mga angil ang namagasikasu tung mga kaministiran ni Jesus.

Nagaimpisaan Da Ni Jesus Yang Pagurubraen Na Duun Tung Galilea (4:12-17)

Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15

¹² Taa numanyan atiang pagkabalita ni Jesus ang ti Juan ang manigbenyag dineep dang ipinakalabus, dayun dang nagliit ang nanganing duun tung sinakepan yang Galilea. ¹³ Pagkawut na duun tung lansangan ang Nazaret, indi nagpakeen duun, kung indi, tung pagtaklib yang pira pang kaldaw, nagpadayun da yang pagparanawen na ang para duun da magdistinu tung lansangan ang Capernaum ugud duun da kanay magistar. Yang lansangan ang atia nabtang tung binit yang awuyuk ig lugud ka tung banwang ipinagparti-parti atiang tukaw tung mga kanubli ni Zabulon may ni Neftali*. ¹⁴ Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios ang tukaw tung ni Isaias ang sasang manigpalatay na ang maganing,

[†] **4:6** 4:6 Yang inulit ni Satanas ingkelan na tung Mga Karantaen 91:11-12.

[‡] **4:7** 4:7 Yang inulit ni Jesus ingkelan na tung Deuteronomio 6:16. **§ 4:10**

4:10 Yang inulit ni Jesus ingkelan na tung Deuteronomio 6:13. *** 4:13** 4:13

Ti Zabulon may ti Neftali yay mga ana ni Jacob ang pinamuaran ta salegsang palaana yang mga kanubli nira. Tung timpu ni Josue, ipinagparti na tung mga kanubli nira yang tanek nirang sadili duun tung banwang atiang nasambit ni Mateo.

15-16 “Yang mga taung pamagistar duun tung banwang ipinagparti-parti atiang tukaw tung mga kanubli ni Zabulon may ni Neftali ampir duun tung awuyuk pati duun tung duwali yang subang Jordan, asta duun tung Galilea ang yay nagaistaran yang mga taung belagan mga Israel, maskin nagakiklepan ka man yang mga kinaisipan nira, piru may maita nirang maning pa tung sasang kaas ang durug sadlaw. Maskin alalawid ka man tanira tung Dios ang maning pa tung patay tung pagterelengen na, piru magkaratingkalan da ka enged yang sadlaw yang maning pa tung kaas ang atia,” maganing†.

17 Taa numanyan, magimpisa pa tung pagpakalabus tung ni Juan, ti Jesus ya si kay nagparakawutun tung mga tau ang maning taa: “Manlignaamu ra tung mga kasalahan mi, ay kinawut da yang uras ang ipagpundar yang Dios yang paggaremen nang baklu tung numyu,” maganing.

Yang Pagimbitar Ni Jesus Tung Epat Ang Mga Manigian Ang Para Mamagpaugyat Da Tung Anya (4:18-22)

Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11

18 Taa numanyan atiang pagbakay ni Jesus tung awuyuk ang atiang lugud tung sinakepan yang Galilea, naita na ti Simon duruang magari ni Andres ang pamanlaman ta ian ay tanira mga manigian. 19 Maganing ti Jesus tung nira, “Magpakignunutamu ra tung yeen ang magpaugyat. Datarati yang magaeklan mi ian. Piru numanyan ugyatanamu ra ka yeen kung ay pa agaring maeklan mi yang mga kinaisipan yang mga tau ang basi pa ra ilem malelyag da kang magpaugyat tung yeen,” agaaning. 20 Numanyan lagi-laging binutwanan da nira yang mga laman nira ang namagpakignunut tung anya.

21 Numanyan matukaw-tukaw tanira na Jesus ta gesye, naita na ti Santiago duruang magari ni Juan ang yay mga ana ni Zebedeo. Asan tanira tung balangay nirang pamageet yang mga laman nira, kasiraan da ka tanira ni tatay nira. Pagkaita ni Jesus tung nirang durua, dayun na rang inimbitar ang mamagpakignunut da tung anyang mamagpaugyat. 22 Atii, lagi-laging binutwanan da nira yang balangay nira may ti tatay nira ang namagpakignunut da ka tung anya.

Yang Pagliliwutun Ni Jesus Tung Intirung Sinakepan Yang Galilea (4:23-25)

Lucas 6:17-19

23 Taa numanyan nagliliwutun da ti Jesus tung intirung sinakepan yang Galilea. Nagintra ra pagturdulkanen tung

† 4:15-16 4:15-16 Isaias 9:1-2

mga tau ang kada mamagsaragpun-sagpun tung nira nirang mga pagsaragpunan. Nagparakawutun da dayun tung nira yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisang rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau. Pati yang mga taung may mga laru nira, pinampamaayen na ra ka, maskin unu pang laruy. ²⁴ Purisu nagsarambung da yang balita tung intirung banwang atii ang asta duun tung sinakepan yang Siria[‡]. Anday dumang dinangat na, duru-durung mga taung ipinagpadangep da tung anyang sari-sari ra ilem yang nagasinti nirang mga masiit. Yang duma magsisiitan da ta duru, yang duma magdimunyuen, yang duma may mga kere, yang duma pamamatay ra yang mga tinanguni nira. Numanyan tanirang tanan, luwus dang pinampamaayen na. ²⁵ Purisu buntun dang pisan yang mga taung namagpakignunut da tung anya. May asan dang mga taga Galilea, may asan da kang mga taga Sampuluk NGA Lansanganan, may asan da kang mga taga siudad ang Jerusalem, may asan da kang mga taga Judea, may asan da kang mga taga duwali yang subang Jordan.

5

Yang Nagipagtulduk Ni Jesus Tung Mga Tau Duun Tung Napabukatud (5:1-7:29)

¹ Numanyan pagkaita ni Jesus tung mga taung atiang buntun, napatungul da ta gesye tung napabukatud ang kumarung ay magturuldukanen da tung nira. Tung pagkarung na, dayun dang pinalengtan yang mga taung atiang pamagpaugyat da kang lagi tung anya. ² Numanyan nagimpisang rang nagturuldukanen tung nira ang maning taa:

Natetenged Tung Matuud Ang Ikasadya Ta Sasang Tau (5:3-12)

Lucas 6:20-23

³ "Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming nakapasan dang pisan ta magtaligan nira tung mga sadili nira! Ay yang nagikatinlu na asan, laket da tanira tung mga taung pamagpagaem tung Dios.

⁴ Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming pagsugat tung mga kasalahan nira ang asta nagipanangit da ilem nira. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray linga-lingaen da yang Dios.

⁵ Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming mapinagparanek. Ay kipurki yang

[‡] 4:24 4:24 Yang banwang Siria, katambi yang Galilea.

nagikatinlu na asan, taniray pakinawangen yang Dios tung kaayenan ang pinangakuan na tung mga tauan na*.

⁶ Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung indi ra temegka kung indi ra tumanen nira yang magkatama tung pagterelengen yang Dios ang maning pa tung sasang taung puirti ra yang kasusubkun na ubin pagsinti ra ta puirting kakanalen na. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray papsawen yang Dios tung nagalelyagan nirang atia.

⁷ Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming mainildawen tung mga masigkatau nira. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, tanira ra kay ildawan yang Dios.

⁸ Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming bilug yang mga isip nira tung Dios ang anday dumang pagasikad nira, kung indi, ya ra ilem yang kalelyagan na. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray maita tung anya tung uri.

⁹ Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming matinawangen tung mga aruman nirang pagsuayan ang para maginulikay ra. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray agkawigen da yang Dios ang mga ana na natetenged parariu tanira ta pagasikad.

¹⁰ Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming nagapasaran ta padeeg-deeg natetenged tung pagburuaten nira yang magkatama! Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, laket da tanira tung mga taung pamagpagaem dang bugus tung Dios.

¹¹ Pati yamu, teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan mi kung insultuenamu ra nganing ta duma natetenged tung pagtaraligen mi tung yeen ubin kung ya ra ka nganing ay ipandeeg-deeg nira tung numyu ubin kung ya ra ka nganing ay ipagpetel nira tung numyu ta sari-saring malalain ang pulus bukli.

¹² Purisu ya ray pagkalipayan mi enged ta mupia ay natetenged asan da nga pruibay ang may ibles ka man yang Dios tung numyung durung pisan agkadakul yang kantidad na ang ya ra kay nagibaratu na tung numyu duun tung langit. Kipurki pati nganing yang mga manigpalatay yang bitala nang tukaw, pinamuatan ka ta magkapariu ka tung buwuaten nirang atia tung numyu.

Nagapananglitan Ni Jesus Yang Mga Tauan Na Tung Kasin

* 5:5 5:5 Tung bitalang Giniriego maning taa: "kipurki taniray manubli yang katanekan."

*May Kaas (5:13-16)**Lucas 14:34-35*

¹³ “Yang kaalimbawaan mi yamu maning pa tung kasin ang yay kaministiran ta tanan ang mga tau taa tung kaliwutan ang naa[†]. Ugaring yang kasin kung alimbawa manlasay ra[‡], anda ray rimidyung sarang mabuat ang para maulikan pa. Anday duma, kumus anda ray kuinta na, ibukbuk da ka ilem asan tung magliked-likeran ta mga tau.

¹⁴ “Yang sam bilug pang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung sasang kaas ang pagpakdul ta masadlaw tung mga tau taa tung kaliwutan. Ay kung paniiranamu ta mga masigkatau mi, puidi ra kang mangatultul tung Dios ekel tung numyu. Katulad tung sasang lansangan ang napabukatud ang inding pisan mataluk yang sadlaw na, yang gustuu ang ya ra kay kaalimbawaan yang mga pagburuaten ming matitinlu. ¹⁵ Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang magsindi ta kaas ang pagkatapus ya rag sukluway na ta baay? Simpri asan ipabtangay na tung tapi-tapi ugud masadlawan da yang tanan ang mga tau tung balay. ¹⁶ Purisu ta yamu, maning pa tung pasigaaken mi ra ta mupia yang mga kaas mi ugud kung maita ra nganing yang mga masigkatau mi yang pagburuaten ming matitinlu, ya ray dayawen nira tung Ama mi duun tung langit.

Yang Inangay Ni Jesus Taa Ay Ugud Ipagpabunayag Na Kung Unu Pa Enged Ay Kapulutan Yang Mga Katuwulan Yang Dios (5:17-20)

¹⁷ “Indiamu maglaum ang yuu may intinsiunung magimbalidu tung mga katuwulan ang ating ibinutwan ni Moises ubin tung ipinagpadapat yang pinanuwl yang Dios ang tukaw ang magpalatay yang bitala na. Kung indi, yang pagasikaru ang ya ray badbaranu ta maayen ugud asan da nga pakdulayu ta kantidad nirang magkatunung pisan tung pagirintindien yang Dios mismu ang yay nagpakdul[§]. ¹⁸ Kipurki iugtulu tung numyu yang kamatuuran, ang asta mapareng da ilem yang kalangitan may yang katanekan,

[†] **5:13** 5:13a Katulad ka tung kasin ang yay nagipagpasabur tung pamangan ig nagipagsuspindi ka tung pagkalubuk yang sera, gustu ni Jesus ang yang sistima nirang matinlu ya ra kay mawilian ta isip yang duma ig magsuspindi ka tung sistimang malain ang pagandar taa tung kaliwutan ang naa ang para maning pa tung indi ra ka malubuk ang pisan. [‡] **5:13** 5:13b Atii kanay duun tung banwa nira, yang kasin nira laket-laket da ta duma-rumang bagay. Pagkatapus kung magumidu ra nganing, matunaw ra yang kasin, piru yang mga kalaket na ya ray mabutwan ang yay durug kalasay. [§] **5:17** 5:17-20 Kaministiran ang ipagpabunayag na ta maayen ay natetenged yang pagirintindien yang Dios tung mga katuwulan nang atii aparti tung pagirintindien yang mga Pariseo pati mga sagad ang yay namanuldukan tung mga masigkanasyun nira atii kanay.

kumpurming unu pay nasambit tung mga katuwulan ang atia, maskin sam parti ilem ang gesye, indi ra ka engaged magpurawas ang asta kawutun da ka engaged yang katuyuan na. ¹⁹ Purisu kung tinu pay magbaliwala tung mga katuwulan ang naang ipagngelu tung numyu*, maskin sam bilug ilem ang kalaum na belagan masyadung impurtanting tumanen, ang pagkatapus maning da tia yang nagitulduk na tung duma, yang taung atia, telengan da yang Dios ang belagan kang masyadung impurtanti kung ikumpalar pa tung kadaklan ang pamagpagaem tung anya. Piru kung tinu pay pagtuman ang pagkatapus ya ra kay nagitulduk na tung duma, asan da ta taung telengan yang Dios ta abwat tung mga taung pamagpagaem tung anya. ²⁰ Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay kung yang pagurusuyun mi tung magkatama anday nagalandawan na tung pagurusuyun yang mga sagad may yang mga Pariseo† ang asan da ilem ngaeklay nira tung pagpaita-ita ilem nira, tay puis, indiamu engaged malgud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios.

Pagpasanag Ti Jesus Natetenged Tung Kasisilagen Yang Sasang Tau Ang Tung Pagterelengen Yang Dios Katimbang Nang Nangimatay Ra Tung Aruman Nang Nagasilagan Na (5:21-26)

²¹ “Ipinagngel da tung numyu yang sasang katuwulan ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu tang tukaw ang dapat unu indi ra tanira mangimatay ta masigkatau nira‡. Nagaskean mi ra ka ang kung tinu pay mangimatay tung masigkatau na, dapat eklan tung ustisia ang para masintinsiaan dang tumaran ta aksiun. ²² Piru ya ra taa yang yeen ang pagbaradbaren tung katuwulan ang atia. Kung tinu pay masilag§ tung aruman nang nunut ta pagdemet na, magkabagay ka rin ang patalungaen tung usgadu ang

* **5:19** 5:19 Yang mga katuwulan ang atiang ipagngel na, ya ra yang magdarasun tung 5:21-48. Ugaring tung bitalang Giniriego indi mabilugan kung taklib da u kung anda pa. Purisu tung pagirintindien yang dumang mga sagad tung kasulatan, ya ra unu yang mga katuwulan ang atiang ibinutwan ni Moises ang sinambit ni Jesus tung 5:17. Purisu maning taa unu yang palaksu na: “tung mga katuwulan ang atii.” † **5:20** 5:20 Atii kanay, yang pagpabtang yang mga Judio tung mga sagad may tung mga Pariseo taniray pinakamatandes ta pagurusuyun tung tanan. Purisu pagkagngel yang pamagpamati tung inaning ni Jesus ang atia, durug kadakul yang pagkabereng nira. Tung magdarasun pa taa tung kapitulu 5, asan da nga bilugay ta kung ya pa agaring magtuman yang sasang tau yang kalelyagan yang Dios ang belagan tung paita-ita ilem, kung indi, tedek ang pisan tung pupusukun na. ‡ **5:21** 5:21 Exodo 20:13; Deuteronomio 5:17 § **5:22** 5:22a Matinlu kung ikumpalar ta tung nasambit tung Mateo 21:12-13; Marcos 3:1-6; Efeso 4:26.

para masintinsiaan na ra*. Kung tinu pay maginsultu tung aruman nang ya ra aganingay nang 'Yawang inutila rang taua,' magkabagay ka rin ang patalungaen tung mga usgadung pinakaabwat. Kung tinu pay magbuyayaw tung aruman nang ya ra agaaningay nang 'Kulang-kulanga kang laging pagkatau', yang taung atia sintinsiaan yang Dios ang iplek duun tung impirnu ang andang pisan ay kapugdaw-pugdawan yang apuy na. ²³⁻²⁴ Purisu kung alimbawa magpadasagamu ta sasang ayep duun tung midyu lamisaan ang atiang darasagan, ang pagkatapus mademdeman mi ra ang may sasang putul ming may nagasilagan na tung numyu natetenged tung sasang binuatan ming malain tung anya, yang buaten mi ya taa. Butwanan mi ra ilem yang ayep asan tung katalungaen yang darasagan ang pagkatapus antimanung sagyapen mi ra yang putul ming atia ang para maginintindiyamu rang maginulikay. Ya ra kanay tukawen mi, bakluamu ra magbalik ang magpadayun yang pagpadasag mi.

²⁵ "Kung alimbawa nagaguyuranamu ra yang sasang taung para idangepamu ra anya tung ustisia natetenged tung utang ming indi mi pa nagabayaran, mas maayen pang magpakigkesenamu ra ta makali tung anya ang para magsunduanamu rang lagi mintras asanamu pa pagpanaw tung dalan. Ay kung indi mi buaten tia, muya papirdienamu ra ilem yang wis ang pagkatapus dayunamu rang anyang iintriga tung pulis ang para ipakalabusamu ra. ²⁶ Iugtulu tung numyu, indiamu ra ka engaged malua ang asta mabayaran mi ra yang tanan ang nagipabayad yang wis tung numyu, maskin may nagaeped pang san sintabus da ilem†.

Natetenged Tung Paglimbung Tung Kasawa (5:27-30)

²⁷ "Ipinanggal da ka tung numyu ang may sasa kang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu tang tukaw ang dapat unu indi ra maglimbung tung mga kasawa nira‡. ²⁸ Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung katuwulan ang atia. Kumpurming tinu pay magteleng pa ilem tung dumang baway ang may gustu nang pakinawangan, katimbang nang linimbungan

* **5:22** 5:22b Nagaskean ta ang taa tung kaliwutan ang naa, anday sintinsia ang sarang mapakdul tung sasang taung pagdemet pa ilem tung aruman nang ang anda pay nagainabu. Piru tung pagterelengen yang Dios, magkabagay ka engaged ang sintinsiaan ay kipurki belagan ilem yang mga ubra-ubra yang sasang tau ay intindien na, kung indi, kapin da engaged yang nagabtang tung pupusukun na.

† **5:26** 5:26 Atiing tukaw pang mga panimpu, kung tinu pay may utang ang indi na pa nagabayaran, puiding ipakalabus da ilem yang nagpautang tung anyang asta mabayaran nang luwus. ‡ **5:27** 5:27 Exodo 20:14; Deuteronomio 5:18

na ra ti kasawa na maskin tung pupusukun na pa ilem.
²⁹ Purisu kung midyu yang pagteleng mi ya ray makanayan ta ipagpakasalak mi, sibaya maluut da asan yang mata mi tung panguntiel mi tung tuksung atia, tung magpanunut, indiamu ra engaged. Kipurki maayen pang maplekanamu ra ta sam parti ilem tung tinanguni mi kay tung anda pay buin yang tinanguni mi ang duunamu ra iplekay tung impirnu.
³⁰ Kung midyu may sasang buaten mi ang yang kalima ming tuu ya ray gamiten mi ang pagkatapus ya ray makanayan ta ipagpakasalak mi, sibaya mapungkulanamu ra asan ta panguntiel mi tung tuksu, tung magpanunut, indiamu ra engaged. Kipurki maayen pang maplekanamu ra ta sam parti ilem tung tinanguni mi kay tung anda pay buin ang duunamu ra manampet tung impirnu.

Natetenged Tung Pagbelag Yang Magkasawa (5:31-32)

Mateo 19:3-9; Marcos 10:1-12; Lucas 16:18

³¹ "Ipinagngel da ka tung numyu yang sasa si kang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu tang tukaw ang yang sasa unung lalii, kung magpakiblag da tung kasawa na, baklu paliiten na, dapat unung pakdulan na ta kabakeran nang pagpailala ang nagbelag da tanirang magkasawa ig liwianu ra yang baway ang magpakasawa si tung duma[§]. ³² Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung bagay ang atia. Yang sasang lalii may rasun na ilem ang magpakiblag tung kasawa na kung talagang naglimbung dang matuud tung anya. Piru kung anda, ang pagkatapus belagan na ka engaged ang asta pangasawaen si ta dumang lalii, katimbang nang asan da nga regsanay na yang kasawa nang maglimbung tung anya. Pati yang lalii kang sam bilug ang mangasawa tung baway ang atiang binlagan da yang dating kasawa na, katimbang na kang asan da ka nga sirungay na yang dating may kasawa*.

§ 5:31 5:31 Asan da nga basaay tung Deuteronomio 24:1. Atii kanay, tung kinaugalian yang mga Judio, sulaminti ilem yang lalii ay may pudir ang magpakiblag tung kasawa na. Yang baway anday pudir nang magbuat ta maning tia. Yang katuyuan yang kabakeran ang atia, belagan ang para asan da nga tabunay yang lalii yang binuat na tung kasawa na, kung indi, ang para ipagsuspindi tung lalii ang indi ra manigbak tung kasawa nang belagan na. Dispuis pa, kung palampurun da nganing yang lalii yang kasawa na tung balay nira, simpri liwagan da yang baway tung pagpangabui na. Purisu dapat ang pabuatan na ta kabakeran na ang para ligal dang magpakasawa si tung dumang lalii. Tung maning tia, indi ra maalang-alang yang pagkabetang yang baway.

* **5:32** 5:32 Yang ilyag nang ianing, tung pagterelengen yang Dios, yang ultimung may kasawa tung baway ang atia, ya pa ka engaged yang dating nagpakiblag tung anya.

Natetenged Tung Panumpa (5:33-37)

33 “Utru si, ipinagngel da ka tung numyu yang sasang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat tung mga kinampu tang tukaw ang kung may pinangakuan nira tung sasang tau ang pagkatapus sinumpaang nira tung aran yang Dios, dapat ang indi nira talyuran, kung indi, ubligaren da ka enged nira yang pinangakuan nira[†]. 34-35 Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung pagsurumpaen ang maning tia. Kung yamu magpangaku tung aruman ming tau, indi mi ra ilem paugtunan ta maskin unu pang panumpaay. Indiamu ra manumpa tung tanek may langit ay kipurki yang tanek may kalalabten ka yang Dios. Kipurki yay maning pa tung parabdungan yang kakay na. Maskin yang langit ya ka ay kipurki yay maning pa tung pagkarungan na. Indiamu ra ka manumpa ang yang siudad ang Jerusalem yay magewa kung indi mi matuurun yang nabitalaan mi. Ay kipurki yang siudad ang atia, ya enged ay siudad ang pagtuuan yang mga tau tung Dios ang yay Ading makagagaem. 36 Indiamu ra ka manumpang ang kuwanen pang lagi yang bua mi kung indi mi kegnan yang pinangakuan mi ay kipurki maskin pang mga bua mi ilem, may kalalabten pa ka enged yang Dios. Maskin sa nga buaan mi ilem nganing, indi mi masarangan ang mapakuwanan ubin mapalagem. 37 Indiamung pisan manumpa, kung indi, kung magpaeeamu tung aruman mi ay ee ra ilem ang pagkatapus buatan mi ra ilem. Ubin kung mangindiamu tung anya, ay indi ra ilem. Ay kung paugtunan mi pa ta mga maning tiang mga panumpa, anday dumang pagpaisip tung numyu ang yay matinlung buatan mi, ya ra ti Satanas mismu ang yay pinangapunglan ta tanan

† **5:33** 5:33 Levitico 19:12; Mga Bilang 30:2; Deuteronomio 23:21. Atii kanay tung pagwaraswasen yang mga sagad natetenged tung katuwulan yang Dios ang atia, pinakdulan da nira yang mga tau ta pagpalusutan nira ang maning taa yang palaksu na: yang sasang tau unu kung sambiten na tung panumpa na yang tanek ubin yang langit ubin yang siudad ang Jerusalem ubin yang bua na mismu, maskin indi na ra unu ubligaren yang pinangakuan na. Tatal indi na ra ka unu sinambit yang aran yang Dios.

ang kabuklian‡.

Yang Nagipagpasanag Ni Jesus Natetenged Tung Pangimalesan (5:38-42)

Lucas 6:29-30

³⁸ "Ipinagngel da ka tung numyu yang sasang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu ta ang kung tinu pa unu ay manluat yang mata yang aruman na, yang sintinsiang ipakdul tung anya, luatan ka unu ta mata na. Dispuis kung tinu pa unu ay mamingaw yang isi yang aruman na, ya si ka unu ay bingawan§. ³⁹ Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien natetenged tung bagay ang atia. Indiamu enged ang pisan mangimalesan tung taung nagbuat ta malain tung numyu*. Kung alimbawa tampalingenamu anya tung emet ming tuu, italiling mi pa yang duwaling emet ming ipatampaling kung gustu nang dublian. ⁴⁰ Kung alimbawa may pinangutangan mi ta kuarta ang yang gustu na idangepamu ra anya tung usgadu ang para yang lambung mu ya ray mataren na bilang pirinda tung nautangan mi, pati yang panlamig mi ipatugay mi ra ka tung anya kung ingalukun na pa†. ⁴¹ Kung alimbawa may sundalung taga Roma ang magreges tung numyung magsakan yang mga kargamintu na ta distansia ta sang kilometro, saknen mi tung maayen ang kinaisipan maskin duruang kilometro pa yang pategkaan mi‡. ⁴² Kung alimbawa may mandawat tung numyu, pakdulan mi. Kung may taung mamles tung numyu ta unu pay gustu nang belsan, indi mi ka pangindian, kung indi, pablesen mi ka.

‡ **5:37** 5:37 Atii kanay, anad da yang mga Judio ang kung magpangaku ra nganing tung mga aruman nira, ang para panangden, nagapaugtunan da nira ta mga panumpang mga maning tiang nagkarasambit ni Jesus. Piru pilih yang panumpaan nira. Ya ilem yang nagalaum nirang anday kalalabten na tung Dios ugud belang ubligadu tanirang magkereng tung pinangakuan nira. Telengan ta tung Mateo 23:16-22. Bilang yang pagabuat nirang atia sasang klasi ta pagburuklien ang nagipaisip ni Satanas tung nira. Telengan ta tung Juan 8:44. Piru binarik da ni Jesus yang mga katadlengan nirang maning tia ay andang pisan ay masambit ang anday kalalabten na tung Dios. Purisu yang gustu ni Jesus tung yaten ang kumpurming pagtalig tung anya ang kung unu pay pangakuan ta tung mga aruman ta, mataliganita nirang magkereng tung binitalaan ta. Purisu anda ray ministir tang manumpa pa ang para panangdenita yang mga aruman ta. § **5:38** 5:38 Exodo 21:23-25; Levitico 24:20; Deuteronomio 19:21

* **5:39** 5:39 Pariu ta palaksu yang isinulat tung Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip 20:22. † **5:40** 5:40 May sasang laing napabtang tung kasulatan ang bawal unung mataren yang panlamig yang aruman mu natetenged tung nautangan na tung nuyu ay natetenged anggan ka ilem ang gamit na tung lawii (Exodo 22:26; Deuteronomio 24:13). ‡ **5:41** 5:41 Tung uras ang atii may sasang laing binuat yang gubirnung taga Roma ang kung may ireges yang sasang sundalung ipasakan tung magbawanwa, distansia ta sang kilometro ilem yang dapat ang panawen nang magsakan. Indi magsubra.

Ti Jesus Pagpasanag Ang Belagan Ilem Yang Mga Aruman Nira Ay Gegmaan Nira, Kung Indi, Pati Yang Pagpakigsuay Tung Nira (5:43-48)

Lucas 6:27-36, 32-36

⁴³ "Ipinagngel da ka tung numyu yang sasang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu ta ating tukaw ang dapat unung gegmaan nira ta mupia yang mga aruman nira[§]. May sam bilug pang idinulang ta duma ang maskin demtan unu nira yang kumpurming pagpakigsuay tung nira^{*}. ⁴⁴ Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung bagay ang atia. Yang dapat ang gegmaan mi pati yang mga taung pagpakigsuay tung numyu. Kung may asan ang pagpandeeg-deeg tung numyu, ya ipagampuay mi tung Dios ang pakaayenen na. ⁴⁵ Kung maning tia yay buaten mi, asan da nga pruibaa ang pariuamu ra ta ugali yang Ama mi duun tung langit. Kipurki yang ugali na, maskin yang mga malalain ang mga tau, maskin yang mga maraayen man, parariu ka ilem nagapatingkalan na ta sadlaw yang kaldaw ang inimu na. Maskin yang mga taung pamagusuy tung kalelyagan na, maskin yang pamagpasuag man, parariu ka ilem ang nagapakdulan na ta kuran. ⁴⁶ Ay kung yang gegmaan mi ya ra ka ilem yang paggegma tung numyu, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Belag bang maning ka tia yang nagabuat yang mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu ang yay nagalamku ming teleb ta kasalanan? ⁴⁷ Kung yang sapten mi ta matinlu ya ka ilem yang mga ungkuy mi, ay pa pay kalandawan na tia? Belag bang maning ka tia yang nagabuat yang mga taung indi nganing pamagintindi tung Dios? ⁴⁸ Purisu ta yamung mga nagapangugyatanu, kumus yang Ama mi duun tung langit timlat yang ugali nang nagipaita na tung tanan ang mga tau ang anday pinilikan, ya ra kay paatuan ming mga ana na.

6

Yang Nagitulduk Ni Jesus Natetenged Tung Pagtarawangen Tung Sasang Taung Nagaliwagan (6:2-4)

¹ "Amligan mi ang yang pagburuaten mi yang matinlu ang tung paita-ita ilem tung mga tau. Kipurki kung maning tia ay buaten mi, anda ra ka ilem ay elatan ming ibles yang Ama mi duun tung langit.

[§] 5:43 5:43a Levitico 19:18 * 5:43 5:43b Yang sam bilug ang ating idinulang, indi ingkelan tung kasulatan. Atii kanay tung pagirintindien yang mga Judio, yang mga aruman nira ya ilem yang mga masigkanasyun nira ig yang pagpakigsuay tung nira ya ra yang belagan mga masigkanasyun nira.

2 “Pariu ra asan tung paglilimusun mi, kung maglimusamu ra nganing, indi mi ra ilem ipasapet tung duma ang katulad ka tung nagabuat yang duma ang pamagpakaayen-ayen ilem, ang baklu maglimus kung duun da tung mga pagsaragpunan nira ubin duun tung mga karsada ang para maita ta durung tau. Ay yang pagasikad nira asan ang para dayawen ilem tanira ta mga tau. Manangeramu tung yeen, yang mga taung mga maning tia, anda ray dumang elatan nirang ibles pa yang Dios tung nira, kung indi, asan da ka ilem negka tung pagdarayawen yang mga taung atia tung nira. ³⁻⁴ Piru ta yamu, kung maglimusamu ra nganing, buaten mi ang anda ray masiman tung pagabuat mi, maskin pa yang sasang ungkuy ming sebek tung numyu*. Ang pagkatapus yang Ama ming atiang nagaita yang kumpurming nagabuat mi tung taluk, ya ra kay magbales tung numyu.

Natetenged Tung Pagarampuen (6:5-15)

Lucas 11:2-4

5 “Dispuis kung magampuamu ra nganing, indiamu ra magusuy tung mga taung atiang pamagpakaayen-ayen ilem. Kipurki tanira kung magampu ra nganing, durung kalelyag nirang duun da magkereng tung parada tung pagsaragpunan ubin duun tung mga kantung palanawan ta durung tau ang para maita ilem tanira ta kadaklan ang pagampu. Manangeramu tung yeen, anda ray dumang elatan nirang ibles pa yang Dios tung nira, kung indi, asan da ka ilem negka tung pagterelengen yang mga taung atia tung nira. ⁶ Maayen pa ta yamu, kung magampuamu ra nganing, magpalingewamu ra kanay ang magampu tung ama mi ang indi mi nagaita. Ang pagkatapus yang Ama ming atiang nagaita yang kumpurming unu pay nagabuat mi tung taluk, ya ra kay magbales tung numyu.

⁷ “Dispuis, kung magampuamu ra nganing, indiamu ra ilem magbewengat agbewengat ta mga bitalang sari-sari ra ilem ang indi ka ilem naluak tung mga pupusukun mi ang katulad ka tung duma ang indi pagintindi tung matuud ang Dios. Ay kalaum nira asan da tanira nga sapetay yang mga ginuu-ginuu nira tung pagarampuen nirang magumpuk da ilem yang mga bitala nira. ⁸ Indiamu ra magusuy tung nira. Tatal nagakdekan dang lagi yang Ama mi kung unu pay mga kaministiran mi baklu mi ingalukay tung anya. ⁹ Purisu mas matinlu maning taa yang pagarampuen mi tung Dios:

* **6:3-4** 6:3-4 Tung Giniriego maning taa: “Indi ra ipaske yang kalimang wala yang pagabuat na tung kalimang tuu.”

'Ama yamen asan tung langit, tawangayami ka ang para yang panggalang yamen tung nuyu magatu tung pagkadios mung durung pisan agkasagradu.

¹⁰ Gustu yamen ang tung makali ipabistu mu ra engaged ang pisan yang paggaraemen mu tung tanan.

Tawangayami kang magtuman yang mga kalelyagan mu tani tung kaliwatan ang nani ang katulad ka tung pagturumanen yang mga angil mu asan tung langit.

¹¹ Pakdulayami ka yang pamangan ang kaministiran yamen numaan ang kaldaw.

¹² Dispuis Ama, patawarayami ka tung mga kasalanan ang nagkarabuat yamen tung nuyu ang katulad ka tung yamen ang nagpatawarami ra ka tung mga kaarumanan yamen ang nagbuat ta kasalanan tung yamen.

¹³ Ig indiami ka ilugut mu tung mga maliliwag ang sukda ang muya indi masarangan yamen, kung indi, ipalibriayami kang pirmi tung taktika ni Satanas ang yay pinangapunglan ta tanan ang malalain ang pagurubraen†. Tung maning tiang palaksu ipausuyay mi yang pagarampuen mi tung Dios.

¹⁴ "Talagang impurtanti tiang pagparatawaren mi tung mga aruman mi ay kipurki kung patawaren mi tung mga kasalanan ang binuat nira tung numyu, atia patawarenamu ra ka yang Ama mi duun tung langit. ¹⁵ Piru kung indiamu magpatawad tung mga aruman mi, tay indiamu ka mapatawad yang Ama mi duun tung langit tung mga pagburuaten ming malalain tung pagterelengen na.

Natetenged Tung Pamlek Tung Pagparanganen (6:16-18)

¹⁶ "Kidispuis pa, tung uras ang ipamlek mi tung pagparanganen mi ang para bilug yang mga isip mi tung pagirintindien mi tung Dios, indiamu ra magusuy tung ugali yang mga taung atiang pamagpakaayen-ayen ilem. Kipurki yang mga ityura nira ya ray papungawen nirang nunut da ka ta leged ta kawu ugud makali rang masapet ta mga tau ang tanira pamlek da tung pagparanganen nira. Manangeramu tung yeen, anda ray dumang elatan nirang ibles pa yang Dios tung nira, kung indi, asan da ilem negka tung pagsarapeten yang mga taung atia tung nira. ¹⁷⁻¹⁸ Maayen pa ta yamu, kung mamlekamu ra nganing tung pagparanganen mi, damusan mi yang mga ityura mi

† **6:13** 6:13 Taa may mga bitalang isinaleet ta duma ang maning taa: "Kipurki yang paggaraemen mu may yang puiusa mu may yang kadengegan mu yay magdayun ang asta tung sampang anda engaged ang pisan ay katapus-tapusan na. Talagang matuud ka man tia." Piru indi maita tung mga kupiang pinakatukaw ang isinulat tung bitalang Giniriego.

ig salyangen mi ka yang mga bua mi ugud indi masiman ta mga tau ang yamu pamlek da tung pagparanganen mi, kung indi, yang sulaminting maske tia ultimu ilem yang Ama ming indi mi nagaita. Ang pagkatapus yang Ama ming atiang nagaita yang kumpurming unu pay nagabuat mi tung taluk, ya ra kay magbales tung numyu.”

Natetenged Tung Pagturuwurun Ta Manggad (6:19-21)

Lucas 12:33-34

¹⁹ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang pagwaraswasen na, “Indiamu ra magtaluk ta manggad taa tung katanekan. Kipurki kung taa yang manggad mi, puiding tekteken ubin baktaen ta andap ubin takawen ta mga taung ansianung magpamangbang tung mga balay. ²⁰ Maayen pa ang yang paderepan mi ang yamu magusuy tung nagauyunan yang Dios ang yang kaalimbawaan na maning pa tung ya ray manggad ang nagitaluk mi duun tung langit. Ay kung duun italukay mi, indi ra tekteken, indi ra ka panganen ta andap, indi ra ka takawen. ²¹ Duunamu magtaluk ta manggad mi ay kipurki kung ariamu pa magmanggad, ay duun da ka nga gamen yang mga isip mi.

Nagapaaman Da Tanira Ni Jesus Ang Pirming Bilug Yang Mga Isip Nira Tung Dios Ang Indi Magtenakan (6:22-24)

Lucas 11:34-36; 16:13

²² “Kung ya ipananglitayu yang nagaaningung atia, ay maning taa. Yang maning pa tung kaas ang pagpakdul ta masadlaw tung tinanguni mi ya ra yang mga mata mi. Kung masadlaw, pati intirung tinanguni mi damay ra ka tung masadlaw. ²³ Piru kung makiklep, tay pati intirung tinanguni mi umid da ka tung makiklep. Ig disir pati yang isip ming yay maning pa ka tung kaas tung mga sadili mi, maskin kalaum ming bilug tung kalelyagan yang Dios, piru kung tung pagkamatuud pagtenakan da, teed mi tiag kakiklep yang nagabtangan mi!

²⁴ “Nani pa yang sam bilug ang pananglit. Yang sasang tau indi engaged maimung magbilug yang isip na kung duruay pangagalenan na. Ay kung durua, anday dumang mainabu, yang sam bilug ya ray maalen nang panirbian ta usti, piru yang sam bilug, ya ray silagan nang duminaren. Purisu asan da ngaintindiy mi ang kung manggad yang nagapagamenan mi, indi engaged maimu ang yang Dios ya pay mapanirbian mi.

Natetenged Tung Pagpakabegbeg Ta Kulu (6:25-34)

Lucas 12:22-34

²⁵ “Purisu ya ra ka man taang nagipaganingu tung numyu. Indiamu ra magpakabegbeg ta mga kulu mi natetenged tung

pagpangabui mi kung ariamu pa mangkel ta mapangan mi u kung ariamu pa mangkel ta awel ang masuut mi tung mga tinanguni mi. Pinakdulanamu ra nganing yang Dios yang mga linawa mi. Ya pang pamangan mi ilem, indiamu ka sarangan nang pakdulan? Pati mga tinanguni mi, pinakdulanamu ra ka nganing anya. Ya pang awel mi ilem, indiamu ka sarangan nang pakdulan? ²⁶ Telengan mi ra ilem yang mga lamlam ang pamaglayug-layug tung pamilat-pilatan. Tanira indi pamagtugda, indi ka pamangayeg, indi ka pamagpatakwal yang mga paray nira tung tambuwu nira, piru agasikasuen ka yang Ama mi duun tung langit. Pagkatapus yamung mas maal tung anya kay tung nira, indiamu ka wasu asikasuen na? ²⁷ Abir, tinu pa wasu asan tung numyu ay sarang ang mapagpalagway tung kabui na‡ ta maskin sang uras da ilem ekel tung pagpakabegbeg na tung kulu na?

²⁸ “Dispuis aywa nagapabegbegan mi ta mga kulu mi yang mga awel ang kaministiran mi? Telengan mi ra ilem yang mga talay ang atia tung paliwut ta. Indi ka tanira pamagpakabedlay ang pamagpangabui, indi ka pamagbuat ta mga awel nira tung tiral. ²⁹ Piru iugtulu tung numyu, maskin nganing ti Adi Solomon ang bantug ang pinakamanggaranen atiang tukaw pa, piru yang katitinlu yang mga bisti na indi pa ka engaged temepeng tung katitinlu yang mga talay ang atia. ³⁰ Dispuis kung yang ilamunun ka ilem nganing ya pay nagapasadyaan yang Dios ta mga talay ang mga maning tiag katitinlu, ang simanyan ya pag dawalay ta, ang pagkatapus andamal ilem, palalawan da ilem ta apuy, ya pa wasu yamu, indiamu pa kayanan nang paiwan-iwanan ang pakdulan ta awel? Kung isip-isipenu, midyu tung maluway pa ka engaged yang pagtaraligen mi tung anya. ³¹ Purisu indiamu ra magpakaliweg ta mga kulu mi kung ariamu pa wasu mangkel ta mapangan mi u kung ariamu pa wasu maita ta matinlung mainem mi u kung ariamu pa wasu mangkel ta ablen mi. ³² Ay muya ya ray mausuy mi yang ugali yang mga taung indi pa agaeyangan ta ipagtalig nirang ustu tung Dios ang kaldaw-kaldaw alus pa ilem ya ra ilem yang mga maning tia ay nagapabilugan ta mga isip nira. Yang indi mi ipagpakaliweg ta mga kulu mi asan, ay yang Ama mi duun tung langit, ya kang lagi ay nagaske ang yay kaministiran mi yang tanan ang atia. ³³ Kung indi, yang ipalusu ming sikaren, ang yamu

‡ 6:27 6:27 Puiding duruay linegdangan yang mga bitalang atiang isinulat tung bitalang Giniriego. Yang sam bilug ay maning taa yang palaksu na: “Tinu pa wasu asan tung numyu ay sarang ang mapagdulang yang kaabwat na ta maskin san dangaw ilem?”

pirming magparanek ang magpagaem tung Dios ang yang magkatama tung pagterelengen na, ya ray ipalandaw ming tumanen. Atia kung yay sikaren mi, tay puis tanya ray balang magarasikasuen tung tanan ang mga kaministiran mi ang ya ra rin ay nagaliwegan ta mga kulu mi§. ³⁴ Purisu indi mi ra enged pabegbegan ta mga kulu mi kung unu pang mga kaliwaganay ang mapasaran mi andamal. Ay bala ra tung ni Andamal ang magpakabegbeg ay natetenged yang Dios tanya, simpan dang laging magpakdul. Total bastanti ra yang mga kaliwagan ang magsasampet tung numyung kaldaw-kaldaw. Ministir pang dulangan mi pa ta indi pa nagainabu?"

7

Natetenged Tung Pagsirintinsiaen Tung Duma (7:1-5) Lucas 6:37-38, 41-42

¹ Taa numanyan nagpadayun ti Jesus yang pagturuldukun na tung nira ang maganing, "Indiamu ra enged magtagam ta sintinsia tung mga aruman mi ugud indiamu ra ka sintinsiaan yang Dios. ² Kipurki kung ya pa agari yang pagsirintinsiaen mi tung mga aruman mi, ya ra kay usuyun yang Dios ang magsintinsia tung numyu. Kung unu pay pitik ang gamiten ming magsintinsia tung nira, ya si kay gamiten nang magsintinsia tung numyu. ³ Ta yamung naanad dang magtagam ta sintinsia tung duma, aywa kaya ang yang maning pa tung sasang letek ka ilem tung mata yang putul mi, atii pala yay nagapadekdekan mi ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara? ⁴ Aywa palangaasan mi pa ka enged yang putul ming aningen ang 'Maimu ilem, putulu, kuaten ta ra tiang letek tung mata mu?' Ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may sasang magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara? ⁵ Abaa yamu ilem agpapgakaayen-ayen! Kaministiran ya ra kanay ay tukawen ming kuaten yang magabatang ang atiang yag keketeg tung mata mi. Atia, manadlaw ra yang paneleng mi ang para tung matinlu yang panguat mi tung letek tung mata yang putul mi. ⁶ Indi mi ikdul tung mga kiru yang sasang bagay ang sagradu. Muya balikdenamu ra ilem

§ 6:33 6:33 Yang nagadapatan yang inaning nang atia pati yang intirung sam bulus ang napabtang tung kapitulu 5, 6, 7, belagan ang maganing kung ya pa agaring tanira magpagaem tung Dios, kung indi, kung ya pa agaring magpangabui ang bistu ra tung mga tau ang tanira pagpagaem da ka man ang matuud tung anya.

nirang tengkaken. Indi mi ka iplek tung mga bawuy yang mga musia mi natetenged liked-likeran da ilem nira*.”

Natetenged Tung Pagarampuen Ang Tedek Tung Kinaisipan (7:7-11)

Lucas 11:9-13

⁷ Maganing si ti Jesus ang nagpadayun yang pagbarad-baren na tung mga isip yamen, “Kung unu pay pagkakulang mi, ya ray ingalukun mi tung Dios ta muya-muya. Atia, ipakdul na tung numyu yang nagaingaluk mi. Muya-muyang idangep mi tung anya yang nagasagyap mi. Atia, papagitaenamu ka anya yang nagasagyap mi. Kung ya ra kay pambungun mi yang sasang taung muya-muyang managbalay, ay maning pa tung patakwalenamu ra ka anya. ⁸ Aganingenamu yeen ta maning tia, ay kipurki kumpurming tinu pay magingaluk tung Dios ta muya-muya, ya ray pakdulan na. Kumpurming tinu pay magdangep ta muya-muya tung anya, ya ray papagitaen na yang nagasagyap na. Kumpurming tinu pay magpakbung tung taung muya-muyang managbalay, ya ray maning pa tung patakwalen na. ⁹ Yamung mga amaen, kung yang ana mi pagingaluk da ta tinapay, magkabagay wasu ang pakdulan mi ta batu? ¹⁰ Ubin kung yang nagaingaluk na ian, magkabagay wasu ang pakdulan mi ta iraw? ¹¹ Ig disir kung yamu nganing ang makinasalananen, nagaskeamu nganing ang magpakdul yang matinlu tung mga ana mi, ya pa yang Ama mi duun tung langit ang indi wasu maskeng magpakdul yang matinlu tung kumpurming tinu pay pagingaluk tung anya?

¹² “Kapurisu kung papagbilugunu ra yang tanan ang atiang ipinagwaswasu tung numyu†, ya ra taa: yang dapat ang buaten mi tung дума, ya ra yang matinlu ang yay nagaleyagan ming buaten nira tung numyu. Kipurki ya engaged ay nagarumbuan yang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises may yang ipinagpadapat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw,” agaaning duun ti Jesus.

Natetenged Tung Duruang Dalan (7:13-14)

Lucas 13:24

¹³ Taa numanyan nagpadayun da ti Jesus yang pagturul-dukun na tung yamen ang nagpakdul ta sasang pananglit ang maganing, “Kung gustu ming magsarapenanamu ra yang Dios ang anday katapusan, asanamu ra magpakled

* **7:6** 7:6 Sasang pananglit. Tung pagintindi yang дума, yang ilyag ni Ginuung Jesus ang ianing, indi magreges yang mga tauan nang magtulduk yang bitala na tung mga taung anday pagmaal nira tung dapat da rin ang maalen nira ang katulad ka tung mga kiru may tung mga bawuy. † **7:12** 7:12 Magimpisa tung 5:17 asta tung 7:11.

tung purtang piet. Kipurki mawayang yang purta ig marugal yang dalam ang duun da manampet tung kadiaduan ang anday katapus-tapusan na. Dakele nganing yang mga taung pamagpakled asan. ¹⁴ Kapiet yang sambilig ang purta ig durung kaliwagan ang mapasaran yang kumpurming magusuy tung dalam ang yang panampetan na magsarapenan da tanira yang Dios ta unaynay. Malaka ilem nganing yang mga taung nagatultul.

Natetenged Tung Duruang Ayu (7:15-20)

Lucas 6:43-44

¹⁵ "Mangamanamu ra ta mupia tung mga taung pamagambu ang tanira mga manigpalatay yang bitala yang Dios. Kung magpailala ra nganing tung numyu, magpasuadsuad dang durug kaayen ang mga tau ang katulad ka tung sasang karnirung durug kaalam. Piru tung adalem aparti ra yang pagasikad nira, ay yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga kirung talunun ang pagmalung ta matekeb nira. ¹⁶ Asan da nga puntusay mi tung mga ubra-ubra nira. Simpri yang mga sapinit indi pamurak ta pumangga ig yang aruma indi ka pamurak ta langka ‡. ¹⁷ Yang ayung madalumama, matinlu ka yang nagipamurak na. Piru yang ayung keseg-keseg, sayud ka yang nagipamurak na. ¹⁸ Anday ayung matinlu ang sayud yang nagipamurak na. Anda kay ayung sayud ang matinlu yang nagipamurak na. ¹⁹ Yang ayung kumpurming belagan matinlu yang nagipamurak na, ya ray pelaren ang iplek tung apuy. ²⁰ Purisu duun da tung mga ubra-ubra nira nga deepay mi yang mga taung atiang pamagambu ang tanira unu mga manigpalatay yang bitala yang Dios.

Nagasambit Ni Jesus Kung Tinu Pay Malgud Tung Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Ang Baklu May Yang Indi Malgud (7:21-23)

²¹ "Belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tau ang kumpurming paginambit yang aranu ang yuu unu ti Ginuu na ang yay mangalgud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios tung uri, kung indi, sulaminti ilem yang kumpurming pagtuman yang nagalelyagan yang paganingenung Amaw duun tung langit. ²² Ay kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsiaw ra tung mga tau, durung maganing tung yeen ang maning taa: 'Ginuu, Ginuu, palgurayami ka kipurki nagparakawutunami ka yang bitala yang Dios tung mga tau

‡ **7:16** 7:16 Tung bitalang Giniriego maning taa: "Yang mga balagen ang tenekan indi pamurak ta ubas ig yang aruma indi ka pamurak ta igus."

ang yang aran mu yay pirming sinambit yamen. Ya kay sinambit yamen ang nagpalayasami tung mga dimun-
yung namansisuut tung mga tau. Duru-duru nganing
ang mga pruibang makabewereng ang ipinagpalapus ya-
men natetenged tung pagsambit yamen yang aran mu.’
²³ Pagkatapus prangkaenu ra ilem tanira ang panganingen:
‘Anda kang lagi ay kalalabten mi tung yeen. Paawigamu
ra ilem taa tung yeen, ay ta yamu nagpadayunamu ra ka
enged tung mga ubra-ubra ming balawag tung kalelyagan
yang Dios.’

*Yang Pananglit Natetenged Tung Duruang Mga Manigpak-
deng Ta Balay (7:24-27)*

Lucas 6:47-49

²⁴ “Purisu kung tinu pay pamati tung mga bitalaung
naang nagipagpadapatu, ang pagkatapus tumanen na ra
ka, ya ray nagipananglitu tung sasang taung mawayang
yang kinaisipan na. Ay tung pagpakdeng na yang balay
na, yang pinabunsaran yang adili na kawut engaged duun
tung kabatuan. ²⁵ Pagkatapus kuminuran da yang banwa ta
tudu-tudu ang asta linempunan da. Pati yang palet kumintel
da ka ta duru ang asta pinamilugan da yang balay nang
binungsaran. Piru indi ra ka engaged naunu pa ay sangkad
tung kabatuan yang mga adili na. ²⁶ Piru kung tinu pay
pamati tung mga bitalaung naa ang pagkatapus indi na
ra ka ilem tumanen, ya si kay nagipananglitu tung sasang
taung kiput yang isip na. Ay tung pagpakdeng na yang balay
na, duun da ilem ipakdengay na tung kenay. ²⁷ Pagkatapus
kuminuran da ta tudu-tudu, diritsyu rang linempunan yang
banwa, pati yang palet kumintel da ka ta duru ang asta
pinamilugan da yang balay nang binungsaran. Anday
dumang pinakawut na, ya ra magkalipuat ang gewa rang
pisan,” agaaning duun ti Jesus.

²⁸ Purisu nagkainabu ra ang atiang pagtapus da ni Jesus
tung pagparadapaten na yang mga bitalang atia, durung
pagkabereng yang mga tau tung pasais nang nagturul-
dukanen. ²⁹ Ay yang naberengan nira tung anya, yang
pagturuldukun na tung nira may builu nang maktel ang
yay pagpailala ang tanya may katengdanan na ka man ang
ipinakdul yang Dios tung anya. Belagan pariu tung pasais
yang mga sagad ang yay dating mga manigtulduk tung nira.

8

*Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Taung May
Dispirinsia Tung Ulit Nang Makamamansa (8:1-4)*

Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16

1 Taa numanyan, tung pandanek ni Jesus tung napabukatud ang ating pinagtuldukan na, duru-durung mga taung namagpakignunut da tung anya. ² Buay-wuay ta gesye, may sasang taung nagpalenget tung anya ang may dispirinsia tung ulit nang makamamansa*. Dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiildaw tung anyang maganing, "Ameey, kung malelyaga ilem, nagaskeanu ang sarangan mung kuaten tung yeen yang dipirinsiaung naang pagpamansa tung pagkatauu," maganing. ³ Numanyan, dayun dang dineenan ni Jesus ang inaning, "Agalelyagaw ka, kuatana ra yeen," maganing. Pagkatapus lagi-laging nakuatan da ka man tung dipirinsia nang atia. ⁴ Numanyan nagkalalangan da ti Jesus tung anyang maganing, "Kuidaw, india ra enged magbawalitaen maskin tung ninu pa natetenged tung binuatung naa tung nuyu. Anday dumang buaten mu, magangaya ra kanay duun tung sasang pari ang magpateleng ang yawa limpiu ra. Pagkatapus magpadasaga ra ka dayun tung anya ta sasang ayep ang iprisintar na tung Dios ang katulad ka tung urdinansang ibinutwan ni Moises ang tukaw† ugud asan da nga kumpurmiay yang mga tau ang anda ray dapat ang pamiruan nira tung nuyu," maganing.

Nagadayaw Ni Jesus Yang Pagtaraligen Yang Sasang Kapitan Ang Durug Dakul (8:5-13)

Lucas 7:1-10; 13:28-29

⁵⁻⁶ Taa numanyan, atiang ti Jesus kuminawut da duun tung lansangan ang Capernaum, may nagpakigbagas tung anyang sasang kapitan tung sang grupung mga sundalung atiang mga taga Roma. Durung pakiildaw na tung ni Jesus ang maganing, "Ameey, yang turuwulunu paglaru. Ya ra ileg lalakday takaa tung balay ang indi ra mapangimi-kimi. Durug liwag yang pagkabetang na." ⁷ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Angayenu ra kanay ang pamaayenen." ⁸ Maganing ka yang kapitan ang nagtuwal, "Ameey, indi ra. Belaganaw bagay tung nuyu ang yawa pay patakwalenu tung balayu. Basta magkalalangana ra ilem, atiang lagi magmaayen da yang turuwulunu. ⁹ Kipurki maskin nganing yuu, kabisaduaw ra ka tung pagpalalang tung mas abwat ta katengdanan tung yeen ig kabisaduaw ra ka tung pagkalalangan tung mga sundaluu. Kung lalanganu yang sam bilug ang mangay duun, atiang lagi magpanaw

* **8:2** 8:2 Yang ugali nira atii kanay, kung tinu pay may dispirinsia tung ulit nang maning tiang makamamansa, bawal ang magpakiugpu tung mga masigkatau na ig ya ra ka dayun ay pagsangkelan na ang indi mapagtuu tung Dios duun tung pagtuuan nirang pinakalusu. † **8:4** 8:4 Levitico 14:1-32

ra ka man. Pati yang sam bilug ya ka, kung guuyanung magpalenget tung yeen, atiang lagi, magpalenget da ka man. Asta yang sasang kirepenu ya ka, kung lalanganung magubra ta sasang bagay, atiang lagi ubraen na ra ka man," agaaning. ¹⁰ Pagkagngel ni Jesus tia, nabereng da ta mupia. Dayun dang nagbitala tung mga taung atiang pamagpakignunut tung anya ang maganing, "Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, taa tung banwa tang naang Israel, anda pay taung nagapanawanung maning taag dakul yang pagtaraligen na tung yeen. ¹¹ Iugtulu tung numyu, kung ipabistu ra nganing yang Dios yang paggaraemen na tung baklung kaliwutan, durung mga taung taga maskin ay pang banwaay ang belagan pa man mga masigkanasyun ta ang ya ray panlugtan yang Dios ang mamagpakisaruru ra tung na Abraham, ni Isaac, may ni Jacob‡. ¹² Piru yang kadaklan ang mga kanubli nira simanyan ang mabaked yang pagtalig nira ang tanira ray bagay ang mangalgud, ya pa kay pangaskasen yang Dios ang ipamlek duun tung sasang lugar ang makiklep ang alawid ang pisan tung anya. Duun da tanira mamagtarangiten ang mamagkaretket yang mga isi nirang mamagpapinitinsia," maganing. ¹³ Pagkatapus dayun na sing inaning yang kapitan ang, "Puidia ra kang mulik. Magkamaningan da ka man yang kumpurming itinalig mu tung yeen," agaaning. Pagkatapus tung uras ang atii, nagmaayen da ka man yang turuwulun yang kapitan.

Duru-durung Mga Tau Ang Nagapampamaayen Ni Jesus (8:14-17)

Marcos 1:29-34; Lucas 4:38-41

¹⁴ Taa numanyan, pagkawut ni Jesus duun tung balay ni Pedro, ya ray naita na yang punyangan nang baway ang ya ra ilem aglalakday asan. Ay agkiniten da. ¹⁵ Numanyan pagdeen ni Jesus tung kalima na, lagi-laging naumpawan yang maepet. Pagkatapus diritsyu rang nagbangun ang nagimpisa rang nagasikasu tung anya.

¹⁶ Numanyan, atiang pagkasantek da yang kaldaw, durung mga taung agdimunyuen ang ipinampadangep da yang mga aruman nira tung ni Jesus. Numanyan sam pabitala ra ilem ni Jesus, antimanung namaglalayasan da yang mga dimunyu. Pati yang mga taung may mga laru, luwus na ra kang pinampamaayen tung uras ang atii. ¹⁷ Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da

‡ **8:11** 8:11 Atii kanay, durung paglamku yang mga Judio tung mga taung belagan mga masigkanasyun nira natetenged belag lugud tung pinangakuan yang Dios tung nasyun nira. Indi nganing magpakisaruru tung taga duma-rumang nasyun. Purisu yang inaning ni Jesus ang naa, indi enged risibien nira.

magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang sasang manigpalatay nang tukaw ang maganing,

“Tanya mismu yang magpamaayen tung yaten tung mga kaladuan ta, yay magpanguat tung mga masiit ang nagasinti ta,” maganing§.

Yang Nagasikad Enged Ni Jesus Tung Sasang Taung Nagalelyag Dang Maging Tauan Na (8:18-22)

Lucas 9:57-62

¹⁸ Taa numanyan pagkaita ni Jesus ang duru-durung mga tau ang pamagrikudu tung anya, nagkalalangan da tung yamen ang mga tauan na ang maganing, “Ala, magpatindakita ra kanay,” agaaning. ¹⁹ Numanyan tamang tamang magsaayami ra rin na Jesus, may sasang sagad tung mga urdinansang pinanubli tung mga kinaampu ang ya ray nagpalenget tung anyang maganing, “Ameey, magpakignunutaw ra tung nuyung magpaugyat, maskin aria pa manganing,” agaaning. ²⁰ Maganing ti Jesus ang minles, “Maayen pa yang mga dayap tung talun, may mga anas nirang siguradu, pati mga lamlam may mga bayay nirang sadili. Indi ra ilem yuung paganingen ang Maninga Tau ang anday pirmaminting pagelkanu,” maganing. ²¹ Pagkatapus may sam bilug pang taung pagpaugyat da tung ni Jesus ang yay nabngang maganing tung anya, “Ameey, bakluaw ra magpadayun tung pagpaugyatu tung nuyu, kung maimu ilem tung nuyu, tugtayaw ra kanay nuyung mulik ang para kung mapatay ra nganing ti tatay, mapalguru ra tung leyang,” agaaning. ²² Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Bilugun mu ra ilem yang isip mung magpaugyat tung yeen. Yang bagay ang atiang nainambit mu, ipatugay mu ra ilem tung дума ang pamanalugpatay pa tung Dios. Bagay ang pisan tung nirang mamanlugud tung mga aruman nirang patay ra,” maganing.

Yang Pagpalinaw Ni Jesus Tung Tampung Durug Ketel (8:23-27)

Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25

²³ Pagkatapus tia, dayun da ka engaged ang nagsaay ti Jesus tung balangay, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ²⁴ Numanyan tung pagpalayag yamen tung awuyuk, nainalianami rang binungsaran ta tampung durug ketel ang asta yang balangay gesye ra ilem ang napnukan. Piru ti Jesus tanya sigi ra ilem ang elek. ²⁵ Numanyan dayun dang pinalengtan yamen ang pinuaw ang inaning, “Ameey, tawang! Magkaralesita ra taa,” agaaningami. ²⁶ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Aywa pinatalaw

mi ra yang mga isip mi? Midyu tung nagapakulangan mi ra yang pagtaraligen mi tung yeen," maganing. Pagkatapus dayun dang nagbangun ang nagsambeng tung palet may tung lakun. Lagi-laging naglinaw rang pisan. ²⁷ Atii, durung pagkabereng yamen ang mga kaarumanan na. Purisu nagaraning-aninganami ra ilem ang maganing, "Unu ra kayang klasiay ta tau taa? Maskin yang palet pati yang lakun, luwus dang pamananged tung anya!" maganing.

*Nagapalayanan Ni Jesus Ta Mga Dimunyu Yang Durua
NGa Tauan (8:28-9:1)*

Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39

²⁸ Taa numanyan, pagkawut ni Jesus duun tung tindak yang awuyuk duun tung bawanwaan yang mga Gadareno, binagas da ta durua nga tauan ang pariung pagaekel-ekelan ta mga dimunyu. Duun mamanliit tung may mga leyang ang pinanluguran ta mga patay. Kumus durug karaiseg, anday magpanayang-nayang ang magpanaw duun tung karsadang atia. ²⁹ Numanyan pagbagas nira tung ni Jesus, dayun dang namaglelpaken yang dimunyang maganing, "Yawang paganingen ang Ana yang Dios, aywa nagapasilabtanami pa nuyu? Muya yang inangay mu taa ay parusaanami ra nuyung indi pa nganing agkawutun yang uras ang ipinagtipu yang Dios," maganing. ³⁰ Numanyan duun tung tukaw-tukaw, may sasang kaayepan ang mga bawuy ang gawung ang pamanulyad-tulyad. ³¹ Numanyan yang mga dimunyang atia, namagpakiluuy ra ilem tung ni Jesus ang maganing, "Kung yami talagang palayasenami ra ka enged nuyu tung mga taung naa, maayen pa duunami ra ilem ipasuutay mu tung mga bawuy ang atii," agaaning. ³² Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Ala, sigi ra," agaaning. Purisu dayun dang namansilayas tung durua nga tauan ang atiang namansilakted tung mga bawuy ang namansisuut. Pagkasuut nira tung mga bawuy, dayun dang namansikurbut tanirang tanan ang namagpataladtad ang diritsyu ra ilem tung awuyuk ang namampakpa ang asta nagkaralemes da ilem ang luwus. ³³ Taa numanyan yang mga manigasikasu tung mga bawuy ang atia, dayun dang namaglalaksuan ang namansiayang duun tung lansangan. Pagkawut nira duun, namagbawalitaen da natetenged tung tanan ang nagkarainabu. Pati yang nainabu tung durua nga tauan ang atiang dinimunyu ra rin, ya enged ay ipinagbalita nira. ³⁴ Purisu anday dumang dinangat na, yang mga taung taga lansangan, alus pa ilem tanirang tanan namansilua rang namansiayang duun tung ni Jesus ang namagpakigbagas. Numanyan, pagkabagas nira tung anya,

dayun dang namagintra amu-amu tung anya ang basta magliit da ilem duun tung banwa nira.

9

¹ Purisu ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, dayun da ilem ang nagsaay tung balangay ang nagpatindak si ang asta nagbalik da duun tung Capernaum ang yay lansangan ang pagatiniran na.

Nagapapruibaan Da Ni Jesus Ang Tanya May Katengdanan Nang Magpatawad Tung Mga Kasalanan Yang Mga Tau (9:2-8)

Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26

² Naa pala may sasang taung namamilay ra yang mga tinanguni na ang ya ra ilem agtuang-tuangay yang mga aruman na tung papag ang nagidangep tung ni Jesus. Numanyan pagkasiman ni Jesus ang tanira may pagtalig nira tung anya, dayun na rang binugnu yang taung atiang namamilay ra yang mga tinanguni nang inaning, “Duduy, paktelen mu ra yang isip mu, ay nagapatawara ra yeen tung mga kasalanan mu,” agaaning. ³ Naa pala may mga tau asan ang yay mga sagad tung mga urdinansang pinanubli tung mga kinaampu ta. Pagkagngel nira yang inaning ni Jesus tung taung atiang namamilay ra yang mga tinanguni na, dayun dang ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nirang maning taa: “Abaa yang tau kang naa ka, ya rag pagtiwakaw tung pagkadios yang Dios!” ⁴ Kumus nagadeep da ni Jesus kung unu pay laksu yang mga pagirisipen nira, dayun dang nagbugnu tung nira ang maganing, “Aywa nagalaumanaw numyu ta malain? ⁵ Kanisip mi ang sungaw ra ilem yang inangu tung taung naa ang pinatawaru ra tung mga kasalanan na? Piru kung aningenu si ang magbangun dang magpanaw, asan da ngaskeay mi kung yang bitalaw sungaw ra ilem u kung may kamatuuran na. ⁶ Purisu papruibaanu ra numanyan tung numyu ang yuung paganingen ang Maninga Tau, may katengdananu ka man tung katanekan ang magpatawad tung mga tau yang mga kasalanan nira,” maganing. Pagkatapus diritsyu rang pinaganing na yang taung atiang pamamilay yang tinanguni na, “Ala, magbanguna ra asan. Eklan mu ra tiang lulubgan mung mulik,” maganing. ⁷ Pagkatapus yang taung atia, dayun da ka man ang nagbangun ang minulik tung balay na. ⁸ Pagkaita yang mga taung atiang buntun, nangabereng da ta duru ang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios ang may sasang taung pinakdulan na ta katengdanan na ang maning tia.

Natetenged Tung Inangay Ni Jesus Tung Kaliwatan Ang Naa (9:9-13)

Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32

⁹ Pagkatapus tia, ti Jesus dayun dang luminua tung balay ang nagpanaw. Numanyan yuung ti Mateo, naitaaw ra anyang yuug kakarung tung upisinaung pagpanukut tung mga tau yang mga balayaran nira tung gubirnu. Maganing tung yeen ang nagbugnu, “Amus Mateo, magpakignunuta ra tung yeen ang magpaugyat,” agaaning. Pagkagngelu tia, dayunaw rang kumindeng ang nagpakignunut tung anya.

¹⁰ Taa numanyan nagkamaning da ang ti Jesus pagpakigsaru ra tung yeen duun tung balayu, kasiraan da ka tanira yang nagapangugyatan nang dati. Duru rang mga kaarumananung mga manigpanukut ang namansikawut da ka, kasiraan da ka tanira yang duma ang nagalamku ka ta kadaklan ang durug kakinasalananen*. Pagkatapus dayun dang namagpakigsaru tung ni Jesus may tung yamen ang mga tauan na.

¹¹ Taa numanyan may mga Pariseo ka asan ang nangaita tung nainabung atia. Purisu dayun dang namagistinggir tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus ang maganing, “Aywa asan dag pagpakigsaru yang manigtulduk mi tung mga manigpanukut ang atiang mga mandaraya may tung mga kaarumanan nirang atiang duru kag kakinasalananen†?”

¹² Numanyan pagkagngel ni Jesus tia, ya ray nagtuwal ang asan da ipapanaway na tung sasang pananglit ang maganing, “Yang mga taung makektel anday kaministiran nira yang manigbulung, kung indi, ya ra ilem yang mga taung may mga laru. ¹³Maayen pa, pasadsaran mi ra kanay ta mupia yang sasang napabtang tung kasulatan ang para mamesmesan mi yang linagpakan yang sasang inaning yang Dios tung mga kinaampu tang maganing,

‘Mas matimbang tung yeen ang magirildawanamu kay tung magpadasagamu ta mga ayep ming para ya

* **9:10** 9:10 Nagalamku nira ta maning tia ay malinampasen tung mga riglamintu nirang mga Judio. † **9:11** 9:11 Yang nagapapaktelan yang mga Pariseo ay kung tinu pay magpakigsaru tung mga taung mga maning tiang makinasalananen, asan da unu nga saliray yang kasalanan nira ang asta indi ra ilem unu saptan yang Dios.

agiprisintaray mi tung yeen,' agaaning‡.

Asan da ngaintindiy mi yang linyang pagausuyu. Kipurki yang inangayung magimbitaren ang para magpaugyat tung yeen, belagan yang mga taung pagtalig ang tanira matadleng tung pagterelengen yang Dios, kung indi, ya ra ilem yang kumpurming mangamin ang tanya talagang makinasalanen ka man," maganing.

Yang Dating Nagapgesan Ta Mga Tau May Yang Baklung Nagipatuman Ni Jesus Tung Nira Indi Enged Magkatunuan (9:14-17)

Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39

¹⁴ Numanyan may mga taung nagapangugyatan ni Juan ang manigbenyag ang namansiangay ra tung ni Jesus ang namagkiga ang maganing, "Aywa kaya ang yang mga taung naang nagapangugyatan mu indi pamamlek tung pagparanganen nira? Ta yamen may yang mga Pariseo, pirmiaming pamlek tung pagparanganen yamen natetenged tung sasang urdinansang pinanubli tang mga Judio," maganing. ¹⁵ Yang tuwal ni Jesus tung nira, yang sadili na ipinananglit na tung laliing pangasawa. Maganing tung nira, "Aywa, kung may kumbira, magkabagay wasu ang yang pamagkumpanya tung pangasawa mamagpakapungaw ra ilem ang indi ra mamagpakigsaru mintras asan pa tung tepad nira yang aruman nira? Ugaring may uras ang kawutun ang yang aruman nirang atia, lagunutun dang eklan tung tepad nira. Atia ya ray uras ang magkabagay rang pisan ang ipamlek nira tung pagparanganen nira natetenged ka man tung kapupungawen da nirang duru.

¹⁶ "Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang yang awel nang lagi-lagi ra ya pay tambelan na ta awel ang baklu ang indi pa nagabunakan? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, anday dumang mainabu, yang tinambelan bekngen da ka ilem yang baklung itinambel ang nagkere ang asta mas dang magwangwang yang lasik na kay tung primiru. ¹⁷ Dispuis tinu pay nagaintindian ming tau ang yang binung baklung ingkelan tung saralugan, asan da ilem

‡ 9:13 9:13 Yang bitalang atiang inulit ni Ginuung Jesus yay isinulat ni Oseas (6:6) ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios. Atiang tukaw tung panimpu na, yang inimpurta yang mga masigka Israel na, ya ra yang pagparadasagen nira ta mga ayep nirang ya agiprisintaray nira tung Dios. Ang pagkatapus tung timpu yang mga Pariseo, yang nirang nagapapaktelan ya ra yang pagtaraklingen nira tung mga taung nagalamku nirang makamamansa ang katulad ka tung na Mateong mga kasadu ni Ginuung Jesus. Bilang yang pagtaraklingen nirang atia may yang pagparadasagen yang mga kinaampu nira atiang tukaw, parariung panigunda ra ilem kung ikumpalar pa tung nagaelatan din yang Dios tung nirang magirildawan.

papagbaalay na tung parabtangan ang lagi-lagi ra? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, kung mabaal da nganing tia, belaken na ra ka ilem yang parabtangan. Anday duma, mailas da ka ilem yang binu, pati yang parabtangan, diadu ra ka. Kung indi, mas maayen pa ang yang binung baklu, asan da ibukbukay tung parabtangan ang baklu ka ang malpes ka ilem manleskag ugud parariung indi mangaunu pa," maganing.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Baway May Yang Pagpabui Na Si Kang Uman Tung Sasang Mulang Baway (9:18-26)

Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56

¹⁸ Numanyan, atiiing indi pa nagatapus ti Jesus ta pag-bitala, may sasang may katengdanan tung pagsaragpunan tang mga Judio ang ya ray nagkawut. Pagkawut na, dayun dang napadagpa tung pinagtalungaan nira ni Jesus ang nagpakiiildaw tung anyang maganing, "Yang anaung baway baklu pa ilem nabuntukan ta linawa na. Kung maimu ilem tung nuyu, nuntay kanay duun tung balay ang para madeenan mu. Atia, madeenan mu ilem, mabui si," maganing. ¹⁹ Pagkagngel ni Jesus tia, dayun dang kumindeng ang nagnunut tung anya, kasiraanami ra kang mga nagapangugyatan na. ²⁰ Numanyan atiiing pagnurunutanami ra na Jesus, may sasang baway ang ya ra ilem agsisikup tung buku ni Jesus ang nagdeen tung sam bilug ang mabilug-bilug ang atiang yag tataked tung sidsiren yang awel nang langkuy. Yang baway ang naa, tung seled sam puluk may durua rang takun, muya-muya ra ilem ang nagaawasan. ²¹ Yang ikinesen-kesen na tung isip na maning taa: "Maskin awel na ra ilem yang madeenanu, atiang lagi magmaayenaw ra," maganing. ²² Numanyan tung pagdeen yang baway tung awel na, dayun dang nagbira ti Jesus ang naita tung anya. Pagkaita na, dayun na rang binugnu ang inaning, "Ipag, indi mu ra ilem papagdua-duaen yang isip mu. Nagmaayena ra tung pagalaru mung atia ay natetenged itinalig mu ra kang lagi tung yeen," maganing. Purisu magimpisa tung uras ang atii, nagmaayen da ka man.

²³ Numanyan nagpadayun da ti Jesus yang pagparanawen na ang asta kuminawut da duun tung balay yang manigerekelen. Pagpakled na duun, naita na yang mga manigpalauta[§] may yang mga taung pamaggirinla.

[§] 9:23 9:23 Yang ugali nira atii kanay, kung may patay, may mamansiangay asan ang mga manigulimengmeng, kanunut nira yang mga manigpalauta ang derengan da yang tugtug may yang ulimengmeng. Ya ra kay nirang pagpakigsasa tung mga aruman nirang napatayan.

²⁴ Pagkaita na tung nira, dayun dang nagkalalangan tung nirang maganing, “Ala, magluaamu rang tanan asan. Ti Nini belagan patay, kung indi, agelken ilem,” maganing. Pagkagngel nira tia, ya ra ilem agtalangkakay nira. ²⁵ Numanyan atiating pagpalua na tung nira, dayun dang nagpakled tung kuartung atiang pagalubgan yang mula. Pagpakled na, dayun na rang pinggesan tung kalima na ang pagkatapus nagbangun da ka man yang mula. ²⁶ Purisu yang nainabung atia nabantug da tung intirung banwang atii.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Durua NGa Burayan (9:27-31)

²⁷ Numanyan atiating pagliit da ni Jesus duun tung balay ang atia, may durua nga burayan ang namagimpisa rang namagpakignunut tung anya. Sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang maganing, “Yawang manubli tung paggaraemen ni Adi David, ildawayami ka,” agaaning. ²⁸ Piru ti Jesus tanya, indi ra nagliing-liing, kung indi, nagpadayun da ilem tung pagparanawen na ang asta kuminawut da duun tung balay ang pagatiniran na. Pagkawut na, dayun dang nagpakled pati yang durua nga burayan, namagpakled da kang namagpalenget tung anya. Numanyan dayun na rang tinalimaan ang maganing, “Panangeramu ka ang kayananung buaten yang nagaingaluk ming atia tung yeen?” Maganing tanirang namansituwal, “Ee, Ameey, talagang panangerami!” ²⁹ Atii, diritsyu rang pinandeenan ni Jesus yang mga mata nirang inaning, “Magkamaninganamu ra ang kumpurmi ra ilem tung nagapananged mi tung yeen,” maganing. ³⁰ Pagkatapus nangabuskad da ka man yang mga mata nira. Numanyan nagpaaman da ti Jesus tung nira ta malebat-lebat ang maganing, “Kuidaw, indiamu ra engaged magbawalitaen maskin tung ninu pa,” maganing. ³¹ Piru tung pagliit nira tung balay na, maskin pinagurdinan da, anday dumang binuat nira, indi ra ka engaged nangaegtem, kung indi, namagbawalitaen da ka engaged natetenged tung binuat nang atia tung nira ang asta nagsarambung da ilem yang balita tung intirung sinakepan yang banwang atia.

Nagapamaayen Ni Jesus Yang Sasang Apa (9:32-34)

³² Tamang tamang pamansiliit yang durua nga tauan ang atia tung balay, may sasa si kang taung nagiated tung anyang apa. Yang natengeran yang pagkaapa na, tanya agdimunyuen. ³³ Numanyan tung pagpalayas ni Jesus tung dimunyu, atiang lagi napagbitala ra yang taung atia. Ya ray naberengan ta mupia yang mga tau. Purisu namagaraning-aningan dang maganing, “Indiita pang pisan

nagaita ta maning tia taa tung banwa tang Israel, kung indi, numaan ilem," agaaning. ³⁴ Numanyan pagkagngel yang mga Pariseo tia, namansianing da tanira ang "Aa, yang taung atia, nagapagpalayas nganing ta mga dimunyu ay natetenged nagapaktel ni Satanas ang yay pagmangulu tung nira," maganing.

Nagibilug Da Yang Pagurubraen Ni Ginuung Jesus Duun Tung Galilea (9:35-38)

³⁵ Kapurisu maning da ka man tia yang nagkarainabu atiing pagliluwutun ni Jesus tung mga lansangan pati mga baryu duun tung intirung sinakepan yang Galilea. Yang bida na nagturuldukanen tung mga taung pamagsaragpun-sagpun tung nira nirang mga pagsaragpunan. Nag-parakawutun da ka dayun tung nira yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisa rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau. Nagparamaayenen da ka tung may mga laru maskin unu pang klasing masiitay. ³⁶ Tung pagterelengen na tung mga taung atiang buntun ang muya-muyang pamagpalenget tung anya, ya ra ngaildaw ta duru tung nira. Ay pamanluluwayan da yang mga isip nira ay pangalingalag da ta duru natetenged nagapawaya-wayaan da ilem yang mga manigerekelen tung nira natetenged tung pagirintindien tung Dios. Yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga kaayepan ang anda ray manigpastur ang pagpadagen-dagen tung nira. ³⁷ Purisu yaming nagapangugyatan na, pinaganingami ra anyang, "Duru-durung mga tau ang mga simpan dang mamagpamati tung bitalaw. Yang kaalimbawaan nira maning pa tung paray ang malapad ang arayegen da, piru kulang yang mga manigayeg. ³⁸ Purisu ya ra kay ipagampu mi tung Dios ang yay maning pa tung pagerekelen yang paayeg ang panuwulun na yang mga manigayeg na ang para mamangayeg da yang paray na," maganing.

10

Nagapiaran Ni Jesus Ta Kagaeman Yang Mga Taraligan Nang Sam Puluk May Durua (10:1-4)

Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16

¹ Numanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus ang sam puluk may durua pinapagsaragpunami ra anya ang pagkat-apus pinamiaranami ra ka anya ta kagaeman yamen ang magpalayas tung mga dimunyung namagsuut tung mga tau ig magpamaayen ka tung mga taung may mga laru, maskin unu pang laruay. ² Ya ra taa yang mga aran yamen ang mga taraligan ni Jesus ang sam puluk may durua bilang

mga apustul na. Yang pagmangulu-mangulu tung yamen ang tanan ti Simon ang pinapuanggaan tung ni Pedro. Yang aruman na tung pagliliwutun yang ari nang ti Andres. Yang magdasun ti Santiagong durua kang magari ni Juan ang yay mga ana ni Zebedeo. ³ Yang magdasun ti Felipe, durua ni Bartolome. Yang magdasun ti Tomas may yuu ka mismung ti Mateo ang atii kanay manigpanukutaw ra rin ta balayaran tung gubirnu. Yang magdasun, ti Santiagong ana ni Alfeo, durua ni Tadeo. ⁴ Yang magdasun ti Simon ang sam bilug ang yay kinasakpan da rin yang sasang partidung durug iseg yang pagbaratukun nira tung gubirnu yang mga taga Roma, durua ka ni Judas ang Iscariote ang tung uri, ya ra ka man ay nagtraidur tung ni Jesus.

Yang Mga Bitalang Nagipabalun Ni Jesus Tung Sam Puluk May Durua NGa Tauan Na Baklu Papanaway Nang Mamagparakawutun (10:5-15)

Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6

⁵ Numanyan yaming nagapangugyatan nang atiang sam puluk may durua, bakluami papanaway na, may mga bitalang ipinabalun na tung yamen ang maning taa: “Kung magpanawamu ra nganing, indiamu ilem magdistinu tung mga bawanwaan yang mga taga duma-rumang nasyun ubin maskin tung mga lansangan yang mga Samarianen. ⁶ Kung indi, yang pabilugan ming angayen ya ra kanay ilem yang mga masigkanasyun tang mga Israel ang yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga karnirung nagkaratalang da. ⁷ Ya ray pampakawutan ming panganingen ang kinawut da yang uras ang ipagpundar yang Dios yang paggaraemen nang baklu tung nira. ⁸ Kung may mapanawan ming mga taung may mga laru nira, pampamaayenen mi, pati mga patay, pampabuien mi si kang uman, asta yang may mga larung tung ulit nirang makabiwiru, pampamaayenen mi ka, pati yang mga dimunyang namagsuut tung mga tinanguni yang duma, pampalayasen mi ka. Kumus diwaldi ilem yang pagpakdulu tung numyu yang kagaeman ming atia, indi ra ka magkabagay ang pabayaren mi pa yang mga taung atiang pampakaayenen mi.

⁹⁻¹⁰ “Dispuis paisanu ra ilem yang pagparanawen mi. Indiamu magbalun ta kuarta, maskin unu pang klasiay, maging bulawan man, maging salapi man, maging saway man. Indiamu ka magekel-ekel ta puyu-puyu ang pariu ka tung pagaekel-ekelan ta mga manigpalimus. Maskin lambung ming irimaraan mi, sandalyas, ubin bastun pa, indi mi ka ekel-ekelan. Ay yang sasang manigparakawutun, bagay kang asikasuen tung mga kaministiran na ang

yay maning pa tung isuul tung anya yang mga taung nagapampakawutan na. ¹¹ Dispuis kung kumawutamu ra nganing tung sasang lansangan ubin baryu, magpaniiramu ra ta tau ang midyu may kalelyag na kang magpadayun tung numyu tung balay na. Duunamu ra ilem magdayun ang asta magliitamu ra ilem tung banwang atia. ¹² Pagkatapus tung pagpakled mi tung balay na, kumustaen mi ka yang pamagistar asan ang aningen, 'Yamung tanan ang pagistar taa tung balay ang naa, maimu rang pakaayenenamu ra ka ta mupia yang Dios.' ¹³ Simanyan kung panangeren nira yang ipagpakawut mi tung nira natetenged tung yeen, magkamaningan da ka man tanira ang katulad ka tung ikinumusta ming atia tung nira. Piru kung indi mamananged, bawien mi ra ilem yang ikinumusta ming atia tung nira. ¹⁴ Kung ariamu pang balayay nga dayun u kung ariamu pang lansanganay nga distinu, ang pagkatapus indiamu ka enged risibien nira pati yang bitalang nagipagpakawut mi indi ka enged pamatien nira, magliitamu ra ilem asan. Ugaring tung pagliit mi, pakdulan mi ta sasa pang sinyalis. Yang apuk tung banwa nira ang namandepet tung mga kakay mi, ya ray itagbeng-tagbengay mi ugud asan da nga paamanay mi ang yang pagpakuindi nirang atia tung numyu ya ray panuwalan nira tung Dios. ¹⁵ Iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakanlakan pa yang parusang dangaten yang mga taga lansangan ang Sodoma may Gomora kay tung dangaten yang mga taung taga maskin ay pang lansanganay ang kumpurming namagpakuindi tung numyu.

Nagapabantay Ni Jesus Tanira Natetenged Tung Mga Kaliwagan Ang Magkarapanawan Nira Tung Pagturumanen Nira Yang Nagituwul Na Tung Nira (10:16-25)

Marcos 13:9-13; Lucas 21:12-17

¹⁶ "Papatandaan mi ta mupia yang bitalaw. Ta yamung pagatuwulung magparakawutun yang bitalaw, yang kaalimbawaan mi maning pa tung mga karniru ang duunamu ra ipaangayayu tung mga taung maning pa tung mga kirung talunanen ta kaiseg. Purisu yang maayen ang panularen mi ya ra yang mga iraw ang durug tarem yang mga isip nira pati yang mga kalapati ang durug kaamumu. ¹⁷ Nagapabantayamu ilem yeen ay may mga masigkanasyun ta mismu ang yay magpadeep tung numyu ang para idimandaamu ra nira tung mga usgadu. Duunamu mismu paburdunay yang pamagmaepet-epet tung mga pagsaragpunan nira. ¹⁸ Kung kaisan guyuranamu

nirang patalungaen tung mga gubirnadur may tung mga adi pa natetenged tung pagkererengen mi tung yeen. Panlugtan nganing yang Dios ang magbuat ta maning tia tung numyu ugud asanamu nga pakdulay na ta lugar ming magparakawutun tung nira natetenged tung yeen. Pati yang mga kaarumanan ka nirang belagan kang mga masigka Israel ta, mapampakawutan mi ka tung mga uras ang atia. ¹⁹ Kung pabistaanamu nganing nira ta maning tia, indiamu ilem magpakabegbeg ta mga kulu mi kung unu pay ituwal mi u kung ya pa agari yang pametang-betang mi yang mga bitala mi. Ay kipurki kung kawutun da nganing yang uras ang atia, paisipenamu ra yang Dios kung unu pay ipanuwal mi. ²⁰ Ay yang mga bitalang ipanuwal mi tung nira, belagan numyung sadiling bitala, kung indi, ya ray ipaisipay tung numyung ipabitala yang Espiritu Santong nagipatinir tung numyu yang Ama mi.

²¹ “Maning taa yang mainabu tung sam pamilya. Kung tinu pay mananged tung Matinlung Balita natetenged tung yeen, ya ray demtan yang mga putul nang idangep tung usgadung ipaimatay. Ang kaisan ya ra kay buaten yang sasang ama tung mga ana nang namagpasirung da tung yeen. Ang kaisan, kung yang mga ginikanan ya ray namagpasirung tung yeen, ya ra kay batukan yang mga ana nirang ipaimatay. ²² May uras ang kawutun ang demtanamu ra ka ta maskin tinu pang tauay arangan da ilem tung yeen ang nagakegngan mi. Piru kung tinu pay magpatienten yang isip nang magpadayun ka engaged tung pagtaraligen na tung yeen, maskin imatayen pa, ya ray tapnayen yang Dios ang ipalgud tung kaliwatan ang baklu. ²³ Kung yamu dereeg-deegan tung sasang lansangan, magpalaksuamu ra ilem tung dumang lansangan ang para duunamu si magparakawutun. Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu mi ra mateptep yang tanan ang mga lansangan taa tung banwa tang naang Israel, ta yuung paganingen ang Maninga Tau, magbalikaw ra*.

Indi Mamaglaum Yang Mga Tauan Ni Jesus Ang Mas Matinlu Yang Buaten Yang Mga Tau Tung Nira Kay Tung Buaten Nira Tung Ni Jesus (10:24-25)

Lucas 6:40

* **10:23** 10:23 Indi na ra ilem sinambit kung tung ay pa magbalik. Maskin indi magsarasaan ta pagintindi yang mga sagad kung unu pay gustu nang ianing, mas matinlu ang intindien ta ang ya ra yang pagbalik na tung ni Ama na duun tung langit. Bilang baklu ra makumplitu nira yang itinuwal na tung nira tung 10:6, kung nagpaabwat da tung langit ang nagbalik tung ni Ama na.

24 “Yang sasang taung pagpaugyat indi maglaum ang tanya mas pang galangen kay tung pagugyat tung anya. PARIU ka tung sasang turuwulun. Indi ka maglaum ang tanya mas pang sapten kay tung agalen na. 25 Purisu yang sasang pagpaugyat kaministiran ang maging kuntintu tung isip na ang mapasaran ta pariu ka tung nagapasaran yang pagugyat tung anya. Pati yang sasang turuwulun, kung mapasaran ta pariu ka tung nagapasaran yang agalen na, ya ka. Kung yuung maning pa tung sasang tatay tung pamalay-walay, yuu aganingay ta mga tau ang ti Satanas[†], yamung lugud tung pamalay-walayu mas pang pakulainenamu nira.

Nagapaktel Nang Magpakatenten Ang Magagwanta Tung Padeeg-deeg (10:26-31)

Lucas 12:4-7

26 “Purisu indiamu mageled tung maskin tinu pang tauay ang magkuntra tung numyu. Ay kipurki demdemen mi yang bitalaw: anday nagatipigan ang indi luwawan, anda kay nagitaluk ang indi makdekan. 27 Purisu kung unu pay nagipaganingu tung numyu ang ita ita ilem, ya ray ipagpakawut mi enged tung publiku maskin unu pay buaten yang mga tau tung numyu. Kung unu pay nagipagalas-alasu tung numyu, ya ra kay ipagngel mi tung kadaklan. 28 Indiamu mageled tung mga taung gustu nirang mangimatay tung numyu ang ya ra ka ilem yang mga tinanguni mi ay sarangan nirang patayen, ang pagkatapus anda kay sarang ang mabuat nirang malain tung ispiritu mi. Kung indi, yang dapat ang eldan mi enged, ya ra yang Dios ang yay sarang ang magbuat ta ikadiadu yang tinanguni yang sasang tau pati ispiritu na duun tung impirnu. 29 Dispuis para indiamu mageled tung buaten yang mga tau tung numyu, pademdeman mi ra ilem yang mga kutung ang mga balaynen. Indi wa, kung mangalangamu tung palingki, maskin duruang bilug, durung pisan agkabaratu? Piru andang pisan ay kutung may sam bilug ang lumagpak tung tanek ang indi magtandaan yang Ama mi. 30 Ya pa yamung mga tauanu, pawayaya-wayaanamu pa anya? Ultimung mga bua mi ilem ngani pinamilang na rang tanan. 31 Purisu indiamu mageled. Ay yamu mas maal tung anya kay tung mga kutung ang paneng.

Natetenged Tung Pagurubligaren May Pagiringwaraen (10:32-33)

Lucas 12:8-9

[†] **10:25** 10:25 Tung bitalang Giniriego “ti Beelzeboul”. Atii kanay yay sasang pangguuy yang mga Israel tung ni Satanas.

³² “Kapurusu kung tinu pay magubligar tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya sasa rang tauanu, ig disir ta yeen, kung kawutun da nanging yang uras, yuu kay magpailala tung anya tung katalungaan ni Ama duun tung langit ang tanya sasa ra ka man tauanu. ³³ Piru kung tinu pay magingwara tung yeen tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya belagan tauanu, ig disir ta yeen, yang buatenu, ingwaraenu ka tung katalungaan ni Ama duun tung langit ang tanya belagan ka man tauanu.”

Ti Jesus Ya Ray Pagbelaganan Ta Isip Yang Sam Pamilya (10:34-39)

Lucas 12:49-53; 14:26-27

³⁴ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Indiamu maglaum ang yang inangayu taa ang para yang tanan ang mga tau mamaguruyunan dang mamagsarasaan, kung indi, asan da ngani mamagsuruag-suagan natetenged tung pagpabetang nira tung yeen ang indi ra magpariu-pariu. ³⁵ Aywa indiamu paamanenu, sindu anday dumang pakawutun na, kung indi, yang sam pamilya magberelagan da ta kinaisipan may kinaisipan. Yang sasang lalii magbelagan ta kinaisipan tanirang magama. Yang sasang baway magbelagan ka ta kinaisipan tanirang magina. Yang sasang minagaren ang baway magbelagan ka ta kinaisipan tanirang magpunyangan ang baway. ³⁶ Bilang yang magkuntra enged tung sasang tumatalig tung yeen ya ra mismu yang may kaampiran tung anya. ³⁷ Purisu katulad tung sasang ana, kung yang gegma na tung ginikanan na ya ray lusu tung gegma na tung yeen, yang taung atia, indi magkabagay tung yeen ang ugyatanu pa. Pariu ka tung sasang ginikanan. Kung yang gegma na tung ana na ya ray landaw tung gegma na tung yeen, ya ka, indi ka magkabagay tung yeen ang ugyatanu pa. ³⁸ Kung tinu pay indi magpakatenten ang magagwanta tung mga kaliwagan ang maskin ipalansang pa tung krus[‡] ig magpalalang ka tung yeen, yang taung atia indi magkabagay tung yeen ang ugyatanu pa. ³⁹ Kung tinu pay pagsikad ang yang sadili na ang pirmi tung matinlu, asan da nga kapa-kapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling kalelyagan na

[‡] **10:38** 10:38 “maskin ipalansang pa tung krus” Tung bitalang Giniriego maning taa: “Kung tinu pay indi magsakan yang krus na.” Yang gustu nang ianing, belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tauan na dapat ang masigpalansang tung krus ang katulad ka tung anya. Kung indi, yang linagpakan na, kumpurming tinu pay tauan na, dapat ang pirming magparanek ang magpalalang tung anya, maskin unu pay pakawutun yang pagparanek na, kung kalugian man, u kung kaeyakan man u kung tigbaken man u kung imatayen man, agwantaen nang tanan.

natetenged tung yeen ang yuu ray ipalusu na ta gegma na, asan nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa§.

May Ibles Yang Dios Tung Kumpurming Magtawang Tung Mga Manigparakawutun (10:40-42)

Marcos 9:37; Lucas 10:16; Marcos 9:41

⁴⁰ "Tung pagliliwutun ming pagparakawutun yang bita-law, kung tinu pay magasikasu tung numyu tung balay na, katimbang nang yuu kay nagasikasuen na. Dispuis kung tinu pay magasikasu tung yeen, katimbang na ka ang yang nagtuwul tung yeen, ya kay nagasikasuen na. ⁴¹ Kung tinu pay magasikasu tung numyung pagapanuwulung magpalatay yang bitala yang Dios natetenged agilalaenamu ka anyang maning ka man tii, may ibles yang Dios tung anyang magkapariu ka tung ibles na tung numyung mga manigpalatay. Kung tinu pay magasikasu tung numyung matinumanen tung nagauyunan yang Dios natetenged agilalaenamu ka anyang maning ka man tii, may ibles ka yang Dios tung anyang magkapariu ka tung ibles na tung numyung matinumanen. ⁴² Kung tinu pay magtawang tung numyung mga tauanu, maskin araneK ta pagkabetang ig maskin gesyeng bagay ra ilem yang itawang na ang katulad ka tung sam basu ra ilem ang waing malamig ang ipainem na tung numyu natetenged agilalaenamu ra ka anya ang yamu nagatuwulu, iugtulu tung numyu, siguradung balesan ka enged yang Dios," maganing.

11

¹ Numanyan atiang pagkatapus ni Jesus tung pagparabalu-nun na ta mga bitala tung yamen ang nagapangugyatan nang sam puluk may durua, dayun dang nagliit tung lugar ang atii ang nagliliwutun tung mga lansangan ang alelengeten ugud magturuldukon tung mga tau ang nunut da ka ta pagparakawutun na tung nira yang Matinlung Balita.

Yang Nagituwal Ni Jesus Tung Pinanuwal Ni Juan Ang Mamagpasiguru Tung Anya (11:2-19)

Lucas 7:18-35

² Numanyan ibalik ta ra kanay tung ni Juan ang atiang manigbenyag ang duun da ka man tung kalabus*. Atiang nabalitaan na ra natetenged tung mga buat-buat ni Jesus ang tung anyang pagintindi ya ra yang paganingen ang

§ 10:39 10:39 Parariu ta palaksu yang Mateo 16:25; Marcos 8:35; Lucas 9:23; 17:33; Juan 12:25. * 11:2 11:2 Kung gustu tang maskean kung ya pa agari nakalabus, duun da nga basaay ta tung 14:1-12

Cristo, nanuwul da tung pinangugyatan nang duma ang mansiangay ra kanay duun tung anyang mamagpasiguru. ³ Numanyan tung pagkawut nira, maganing tung ni Jesus, "Minangayami ilem taa, ay gustu yamen ang magtalimaan tung nuyu kung yawa ka man yang paganingen ang Cristong Mananapnay ang nagaelatan kang lagi yamen u kung may duma pang dapat ang elatan yamen?" maganing. ⁴ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Ala, magbalikamu ra duun tung ni Juan. Ibalita mi ra tung anya yang kumpurming nagagngel mi kag nagaita mi taa. ⁵ Aningen mi ang yang mga buray pangaita ra, pati mga barik pangapanaw ra ka, pati mga taung may dispirinsia tung mga ulit nirang makabiwuru, nagapanguatan da ka ta pagkamansadu nira, pati mga bengel pangagngel da ka, pati mga patay nagapampabungkaras da ka. Asta yang mga taung kumpurming aminadu ra ang anda ray sarang ang mabuat nirang matinlu ang para risibien yang Dios, ya ra kay nagapampakawutan ta Matinlung Balita kung ya pa agaring mapalguran da nira yang paggaraemen na†. ⁶ Kidispuis pa aningen mi ka dayun ti Juan ang durug tinlu yang mabtangan yang sasang taung indi enged maplekan ta ipagtalig na tung yeen," maganing ti Jesus duun tung nira.

Yang Pagdayaw Ni Jesus Tung Ni Juan (11:7-19)

Lucas 7:24-28

⁷ Numanyan atiing namagliit da yang mga tauan ni Juan ang atia, ya ray pagpasanag ni Jesus tung mga taung atiang buntun natetenged tung ni Juan. Maganing tung nira, "Atiing pagangay mi tung ni Juan duun tung banwang atiing palag-palag yang tau na, unu pang klasiay ta tau ang nagalaum ming maita mi duun? Yang kalaum mi wasu tanya sasang taung guruyud-guyuran ta tau ang katulad ka tung tigbaw ang kung eyepen da nganing ta palet, pagpanunut-nunut da ilem? ⁸ Kung belagan kang ya tii, unu pa wasu ay inangay mi duun? Gustu mi ilem basung magteleng tung sasang taung pagsuut ta durug tinlung awel? Belag ka siguru, ay kipurki yang mga taung mga maning tia yang bisti nira duun da ilem ngaitaay mi tung mga palasiu yang mga adi. ⁹ Kung belagan kang ya tii ay inangay mi, tay unu pa wasu yang katuyuan mi duun? Gustu mi wasung magteleng tung sasang taung tinuwul

† **11:5** 11:5 Tung pagkasambit ni Jesus natetenged tung mga taung mga maning tiang pinakaayen na, inusuy na yang isinulat ni Isaias tung 35:5-6; 61:1; 26:19; 29:18-19 ang yay pulus nagkaraula na natetenged tung mga buat-buat ang ipalua yang paganingen ang Cristo. Ya ra kay mademdeman ni Juan tung pagpabalita na tung mga tauan na natetenged tung mga buat-buat ni Jesus. Purisu duun da nga plekay ta pagdua-dua yang isip na.

yang Dios ang magpalatay yang bitala na tung numyu? Anday duma, talagang yaa, ya ra ka man tii ay naita mi duun. Piru iugtulu tung numyu yang taung atiating naita mi duun, landaw pa nganing tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ta namagtukaw ang mga panimpu. ¹⁰ Ay kipurki ti Juan ang naa ya ka man ay nagadapatan yang sasang inaning yang Dios tung sasang aruman na ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

'May sasang taung tuwulunung magpalatay yang bita-law tung mga tau ang yay ipatkawu tung nuyu ugud katulad ka tung sasang pagliway yang dalan, yay maning pa tung magliway tung mga isip nira ugud simpan da tanirang mamampauyun da tung nuyu,' maganing[‡].

¹¹ Iugtulu tung numyu, tung tanan ang mga manigpalatay ta namagtukaw ang mga panimpu, anda ray lumandaw tung ni Juan ang naang manigbenyag. Piru maskin pang maning tia, yang sasang tauanung napalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maskin pagatelengan ang araneke ta pagkabetang, piru may nalandawan na pa ka enged tung ni Juan[§]. ¹² Dispuis, magimpisa pa atiating paglua ni Juan ang manigbenyag ang asta ra ilem simanyan ang tung yeen da, yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu, mapuirsa yang abanti na ig mapuirsa ka yang mga taung kumpurming pagimuras dang magpalgud^{*}. ¹³ Ang pagkatapus, kung unu pay palaksu yang paggaraemen nang atia, nagkaraula yang tanan ang mga manigpalatay yang bitala yang Dios pati yang nagkaraula ni Moises. Piru baklu pa nagimpisang nagkamatuud da yang nagkaraula nira, tung paglua ni Juan.

¹⁴ "Ig kung gustu ming mananged tung inula yang sasang manigpalatay[†], asan da ngaintindiay mi ang ti Juan ang naa ya ray nanubli tung katengdanan ang pinggesan ni Elias ang tukaw. ¹⁵ Purisu yang naganggel yang mga talinga

[‡] **11:10** 11:10 Duun ngaeklay ni Jesus tung isinulat ni Malakias 3:1; anday dumang kakesen yang Dios tung uras ang atiating paganing na, ya ra ti Ginuung Jesus mismu ating indi pa nagapagingtau. Ikumpalar tung Marcos 1:2 may Lucas 7: 27.

§ 11:11 11:11 Yang nalandawan ni Juan tung kadaklan ang mga manigpalatay ang namagtukaw tung anya ay ultimu ilem tanya ay naging palaskaw ni Ginuung Jesus. Yadwa pa durug kaimpurtanti yang ipinagpalatay na tung mga tau natetenged tung anya. Dispuis yang nalandawan yang mga tauan ni Ginuung Jesus tung ni Juan, ya ra yang kantidad yang nagipagpakawut nira tung mga tau natetenged tung anya ang mas pa kay tung kantidad yang ipinagpalatay ni Juan.

***** **11:12** 11:12 "mapuirsa yang abanti na ig mapuirsa ka yang mga taung kumpurming pagimuras dang magpalgud" Kung telengan yang bitalang Giniriego: "puidi kang maning taa yang palaksu na: agkuntraen da ta maayen ta mga taung maraiseg ugud basi pa ra ilem marangga ra nira."

† 11:14 11:14 Malakias 4:5

mi, ipabtang mi tung mga isip mi. ¹⁶⁻¹⁷ Piru ay pa wa? Yang mga tau simanyan ang indi mamagimpurmi tung yeen, unu pay mapananglitanu tung nira? Anday duma tanira maning pa tung mga mamula ang pamagkarayam tung plasa ang maskin unyen pa ta paiwan-iwan yang mga kaarumanan nira, indi ka enged mapatunu-tunuan yang kalelyagan nira. Ya ra aganingay yang mga kaarumanan nirang, 'Uay, duruamug kaduruma! Ang magtarangit-tangitenaming magurulimengmeng-ulimengmengen, indi-amu ra malelyag ang magpakigsampura. Utru si ang patikanamu yamen, indiamu si ka enged malelyag ang magtaralekan.' ¹⁸ Talagang yay magkatamang mapananglitanu tung mga taung atia ay kipurki atiing paglua ra ni Juan ang manigbenyag, maita yang mga tau yang ugali nang pamlek ang kaisan tung pagparanganen na ig indi ka panginem ta binu, indi ra nauyunan nira, kung indi, ya ra aganingay nirang pagaekel-ekelan ta dimunyu. ¹⁹ Utru si ang tung yeen dang paganingen ang Maninga Tau, tung pagluaw tung mga tau, maita ra nganing nira yang ugaliu ang indiaw pamlek tung pagparanganenu kag panginemaw kang kaisan ta binu, indiaw ra ka nauyunan nira, kung indi, yuu ka aganingay nirang takawaw ig bulatsiruaw pa kumus pagpakigbarkadaw tung mga manigpanukut may tung duma ang ya kay nagalamku nirang mga teleb ta kasalanan. Piru yang planu yang Dios ang atiang nagapangindian da nira, duun da nga pruibayay tung mga taung kumpurming pagpauyun tung yamen ni Juan ang talagang durug tinlung planu sigun tung pinakawut na tung nira," maganing duun ti Jesus.

Nagapanganugunan Ni Jesus Yang Mga Taung Namagpakuindi Tung Anya (11:20-24)

Lucas 10:13-15

²⁰ Numanyan may uras ang ti Jesus nagintra ra biwitalaen natetenged tung katetegasen yang mga taung taga dumarumang mga lansangan ang ya ray pinagpaitaan na ta durung mga pruibang maktel ang pagkatapus indi ra ka enged nangapanligna tung mga kasalanan ang pagabuhat nira. ²¹ Maganing tanyang nagbitala, "Kanugun yang mabtangan yang mga taung atiang taga Corasin may Bet-saida. Kipurki kung kisira duunaw ra rin tung Tiro may Sidon napagpalapus ta mga pruibang maktel ang pariu ka tung ipinagpaluaw duun tung mga lansangan nirang atia, siguru yang mga taung atii nabuay ra ka rin ang nangapanligna tung mga kasalanan nira. Nabuay ra ka rin ang nangapagsuut ta mga awel ang magigilek ang

nangapagbukbuk ta mga kawu tung mga kulu nira ang para asan da mamagpailala ang tanira pamanligna rang matuud. ²² Piru iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakan-lakan pa yang parusang dangaten yang mga taga Tiro may Sidon kay tung dangaten yang mga taga Corasin may Betsaida. ²³ Pati yang mga taung atiang taga Capernaum, ya ka, kanugun ka yang mabtangan nira. Ay kipurki yang kanisip nira mamagkatinir da ta dengeg nirang mas abwat ang asta mamanungkuk da duun tung langit ang pagkatapus duun da ka ilem mangalambeg tung Hades. Kipurki yang mga pruibang maktel ang ipinagpalapusu duun tung lansangan nira, kung duun pa rin tung lansangan ang Sodoma nga paluaay atiang tukaw, ang asta ra ilem simanyan duun pa ka rin yang lansangan ang atii. ²⁴ Piru iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakan-lakan pa ta gesye yang parusang dangaten yang mga taga Sodoma kay tung dangaten yang mga taga Capernaum," agaaning duun ti Jesus.

Yang Pagimbitar Ni Jesus Tung Mga Inusinting May Mga Kalbatan Ang Mamampalngat Da Tung Anya (11:25-30)
Lucas 10:21-22

²⁵ Numanyan tung mga uras ang atii ang midyu durung pamagkuntra tung ni Jesus, anday dumang binuat na, nagampu ra tung Dios ang maganing, "Amang makagagaem tung tanan, maging tung kalangitan may tung katanekan man, durug dakul yang pagpasalamatu tung nuyu. Ay pinapaglawuk mu ra yang isip yang mga taung pagtalig tung pagkamataku nira ang para indi ka ilem maintindian nira sigun tung paggaraemen mung naang baklu ang nagipagpakawutu. Ang pagkatapus binuskad mu yang isip yang mga taung mga inusinti ugud maresmesan da nira yang mga bagay ang atia. ²⁶ Salamat, Ama, ang nagkamaningan da ka man ta maning tia ay natetenged ya kang lagi ay uyun tung kalelyagan mu," maganing. ²⁷ Numanyan pagkatapus na ta pagampu, dayun dang nagpasanag tung mga tau ang maganing, "Yang tanan ang atiang nagipagpalatayu tung numyu, luwus dang ipinagintriga tung yeen ni Ama. Andang pisan ay nagasangkad yang kabagay-bagayan yang pagkabetangu ang yuuy paganingenang Ana na, kung indi, tanya ilem ang paganingenang Amaw. Pati tanya, anda kang pisan ay nagasangkad yang kabagay-bagayan yang pagkabetang nang tanyay paganingenang Amaw, kung belagan, yuu ka

ilem ang paganingen nang Ana na pati yang kumpurm-ing nagalelyaganung pabunayagan. ²⁸ Nagaskeanung magluwayenamu rang aglebatan natetenged tung mga katuwulan ang atiang nagipatuman tung numyu yang mga manigtulduk. Magpalengetamu ra tung yeen ay kuatanamu ra yeen tung lebat ang atiang pagasakan mi ugud maenayanamu ra. ²⁹ Kung tung bakang magsingkawan da ipananglitayu, magpagaemamu ra tung yeen ang magpatulduk. Ay yuu belaganaung maiseg ang magkalalangan tung numyu, kung indi, duruaug kaamumu. Purisu kung magpagaemamu ra tung yeen, talagang maenayanamu ra ka man ang matuud tung lebat ang atia. ³⁰ Ay kipurki yang nagipatumanu tung numyu, malpes ilem ang pauyunan mi ig malakan‡ ka ilem ang usuyun mi,” maganing duun ti Jesus.

12

Pagkuruntraan Da Ti Jesus May Yang Mga Pariseo Natetenged Tung Pagturumanen Yang Katuwulan Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay (12:1-8)

Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5

¹ Numanyan may mininsa ang ti Jesus napanaw ra tung dalan ang naknga tung katrigan, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. Natuun tung kaldaw ang nagipamaenay tang mga Judio tung mga pagurubraen. Kumus yami nagaampayanami ra ta suwuk, anday dumang binuat yamen, yang pagparanawen yamen ya ra kay pagaplut-aplut yamen yang mga kaluay yang trigu ang pagkatapus pagakerekese yamen ang pagadekem yang mga beyed na. ² Numanyan may mga Pariseo asan ang nangaita tung pagabuat yamen ang atia. Pagkaita nira, dayun dang namagistinggir tung ni Jesus ang maganing, “Ba tia, aywat pamaglampas da yang mga taung nagapangugyatan mung atia tung urdinansa ta ang anday magurubraen ta maning tia tung kaldaw ang nagipamaenay?” maganing. ³ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Aywa, indi mi pa ka engaged nagamaresmesan yang sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung sasang binuat ni Adi David atiang tanya duru ra atiang suwuk na pati yang mga aruman na? ⁴ Indi wa nagpakled tanya duun tung balay-walay ang atiang pinagtuuan pa rin nira tung Dios atii kanay ang pagkatapus pinangan na yang tinapay ang atiang sagradu ang ya agipabtangay tung katalungan yang Dios ang ya

‡ **11:30** 11:30 Yang ipaglakan na ay natetenged yang pagpatuman na nunut da ka ta pagpaktel na ang para kayanan ang tumanen.

pa ka man ay bawal ang panganen na pati mga aruman na kumus belagan mga pari? Piru maskin bawal, indi ra ka ipinakusalak yang Dios tung nira*. ⁵ Dispui indi mi pa ka enged nagamaresmesan yang sam bilug pang katuwulan ang tung kaldaw ang nagipamaenay may nagipaibra tung mga pari duun tung pagtuuan ang pinakalusu? Purisu kung ikumpalar duun, puiding aningen ta ang ya rag likday nira yang urdinansang bawal ang ipagubra nira tung kaldaw ang nagipamaenay. Piru indi ra ka nagipakusalak yang Dios tung nira yang pagurubraen nirang atia. ⁶ Piru iugtulu tung numyu, may sasang kuminawut da taa tung numyu ang mas pang landaw kay tung pagtuuan ang atiang pinakalusung pagubraan yang mga paring atia tung kaldaw ang nagipamaenay. ⁷ Isipen mi ra kanay yang sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

'Mas ang may timbang tung yeen ang magirildawanamu kay tung magpadasagamu ilem ta mga ayep ang ya agiintrigay mi tung yeen,' agaaning†. Kisira rin ang nagamaresmesan mi ra kung unu pay linagpakan na tia, siguru indiamu ra rin nagpakusalak tung mga taung naang belag kang kasalanan yang pagabuat nira. ⁸ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay yuung paganingen ang Maninga Tau, yuu ray pamala tung mga tauanu kung ya pa agari yang pagurusuyun nira tung katuwulan yang Dios natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay," maganing.

Ti Jesus Nagapakusalak Yang Mga Pariseo Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay (12:9-14)

Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11

⁹ Numanyan nagliit da ti Jesus tung lugar ang atia ang minangay duun tung pagsaragpunan nirang sam bilug ang nagpakled. ¹⁰ May tau duun ang napilayan da yang kalima nang sam belak. Taa numanyan may mga Pariseo duun ang ya ray namanalimaan tung ni Jesus ang maganing, "Uyun basu tung urdinansa ang yang sasang taung may dispirinsia tung tinanguni na pamaayenen pa ka enged ta aruman nang tau maskin kaldaw ang nagipamaenay?" Yang ipinagtali-maan nira ta maning tia ay gustu nirang may madeepan nira ta puntus tung anya ang para madimanda nira tung mga ustisia. ¹¹ Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, "Ipabetangu kanay, kung may karniru mi ang nabugsu tung bugang, indi mi wasu tawangan ang laging akunun, maskin natuun pa tung kaldaw ang nagipamaenay? ¹² Ig disir kumus yang sasang tau mas maal kay tung sasang karniru,

* **12:4** 12:4 1 Samuel 21:1-6 † **12:7** 12:7 Maayen pang balikan ta yang pasanag tung 9:13.

uyun dang pisan tung katuwulan yang Dios ang magbuatita ta ikaayen yang sasang masigkatau ta maskin tung kaldaw ang nagipamaenay,” maganing. ¹³ Pagkatapus dayun na rang inaning yang taung napilayan yang kalima na, “Ala, iunat mu ra tiang kalima mu,” agaaning. Tamang-tamang agiunat na, naulikan dang lagi ang pariu tung duwaling kalima na. ¹⁴ Piru pagkaita yang mga Pariseo tia, dayun dang namaglua ang namagurunta-untaan da kung ya pa agari yang pagpaimatay nira tung ni Jesus.

Natetenged Tung Pasais Yang Sasang Turuwulun Ang Pinilik Yang Dios (12:15-21)

¹⁵ Numanyan, pagkabalita ni Jesus ang tanya nagatimaan da nira ta maning tia, dayun dang nagliit tung lugar ang atia ang may mga taung duru ang namagpakignunut da tung anya. Pagkatapus kumpurming tinu pa tung nira ay paglaru, luwus na rang pinampamaayen. ¹⁶ Tung pagpamaayen na tung nira, dayun na rang pinaglalangan ang indi enged mamagbawalitaen ang natetenged tung anya.

¹⁷ Tung maning tiang pasais na tung nira, nagkamatuud da yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang manigpalatay ang tukaw ang maganing,

¹⁸ “Atia yang turuwulunung piniliku. Tanyay nagagegmaanu ig ya kay nagauyunanu ta mupia. Ya ray patiniranu tung Espiritu Santong para yay magpaktel tung anyang magparakawutun tung mga taga duma-rumang nasyun kung ya pa agaring mapakinawangan nira yang kalibrian ang nagisimpanu. ¹⁹ Piru tung pagparakawutun na tung mga tau, anda tung anya ang magpakigdiskusiun ang pabalalaan. Indi na ka nganing paknulun yang busis nang magdiskursu tung mga karsada. ²⁰ Kung tinu pay magluwayen dang midyu nagaplekan da ta pagtalig na tung Dios, ya ray paamumuan na ta maayen. Kung tinu pay indi na ra sarangan yang sadili na, indi na ka palbatan, kung indi, ya ra nganing ay paitaan na yang kaneeman na. Ya ray prusigiran na ang asta magtukud da yang kalibrian ang mabaked. ²¹ Purisu pati yang mga taga duma-rumang nasyun, ya ra kay panaligan nirang magpalua yang kaayenan ang pinangakuan yang Dios,” maganing‡.

Yang Nagituwal Ni Jesus Tung Nagibangdan Tung Anya Ang Ti Satanas Unu Yay Pagpaktel Tung Anya (12:22-37)
Marcos 3:22-30; Lucas 11:14-23; 12:10

‡ 12:21 12:21 Isaias 42:1-4

22 Numanyan may nagiated da tung ni Jesus ang taung buray ig apa pa natetenged pagaekel-ekelan ta dimunyu. Pagkatapus pinamaayen ni Jesus ang asta naita si kag nabitala si. 23 Pagkaita yang mga taung atiang buntun, durung pagkabereng nirang namagaraning-aningan dang maganing, “Ya ra wasu taa yang manubli tung paggaraemen ni Adi David ang ya kang lagi ay nagaelatan ta?” agaaning. 24 Numanyan pagkagngel yang mga Pariseo tia, dayun dang namagsulingaag tung nirang maganing, “Yang taung atia, indi nganing mapagpalayas ta mga dimunyu kung belagan tung ni Satanas^S ang yay pagmangulu tung nira!” maganing. 25 Numanyan kumus nagaskean da kang lagi ni Jesus kung unu pay nagabtang tung mga isip nira, dayun dang nagbitala tung nirang maganing, “Agaatkean mi, maskin ay pang inadianay, kung mamagkuruntraan da yang mga kinasakpan nang mamagbaratukan, makali ra ilem ang madiadu yang inadian nira. Maskin tung sasang lansangan ubin tung sam pamilya pa, kung magdarapig-dapigan da tanirang magsuruay-suayan, rangga ra ka yang pagsarasaan nira. 26 Kapurisu kung tama yang numyung atia ang ti Satanas yay pagpaktel tung yeen ang pagpalayas tung mga dimunyu, ig disir pagsuruag-suagan da pala tanira yang mga dimunyung nagamanguluan na mismu. Ya pa agaring magdayun pa yang paggaraemen na? 27 Dispuis kung tama yang numyung atia ang nagapaktelaw ni Satanas ang pagpalayas tung mga dimunyu, tinu pa kaya ay pagpaktel tung mga aruman ming pagpalayas ka tung mga dimunyu? Aningen ming ti Satanas? Belag siguru. Ig disir maski nganing yang mga aruman ming atia, puidi rang mamarik tung katadlengan ming atia. 28 Piru kung ya ka man yang Espiritu Santo mismu yang pagpaktel tung yeen ang para mapagpalayasaw tung mga dimunyu, ig disir asan da ka nga pruibaa mi ang kinawutanamu ra ka man yang puirsa yang paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru. 29 Piru tung pagkamatuud, yang pagkinuntraay yamen ni Satanas ay maning taa tung pananglit ang naa. Kung may sasang mupiang lalii, anday makled tung balay na ang para magakwat da rin tung mga ekel-ekel na kung indi na ra tukawen ang gapusun yang may balay. Atia, pagustu ra yang akwat na tung mga ekel-ekel na. 30 Purisu kumus maning da ka man tia yang pagkinuntraay yamen ni Satanas, kung tinu pay indi magpakigsasa tung yeen tung panagpunu tung mga tau, katimbang nang pagpakigkuntra

^S 12:24 12:24 Tung bitalang Giniriego, “ti Beelzeboul”. Yay sasang pangguuy nira atii kanay tung ni Satanas.

tung yeen ang pagpangwasak tung nira ang para mas dang mamampalawid tung yeen. ³¹ Purisu tandaan mi ta maayen yang bitalaw. Maskin mapatawad yang mga tau tung maskin unu pang kasalananay ang binuat nira, maskin pang duminaren pa nira yang Dios, piru kung yay sawayan nira yang pagurubraen yang Espiritu Santo, atia ya ray kasalanan ang indi ra ka enged mapatawad na. ³² Kung tinu pay magduminar tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, puiding patawaren pa yang Dios tung kasalanan nang atia kung pagsugatan na. Piru kung tinu pay magenged ang magduminar tung Espiritu Santo ang yang pagurubraen na ya ray sawayan na, tay tia, indi ra ka enged mapatawad yang Dios tung panimpung naa pati tung panimpung kawutun ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. ³³ Ipananglitu ra kanay yang bagay ang atia tung mga ayung mga manugburak. Kung yang ayu matinlu, pati yang burak na matinlu ka. Piru kung sayud, pati burak na sayud ka. Kipurki yang sasang ayu asan da tung burak na nga pruibaaay kung matinlu u kung sayud. ³⁴ Yang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga iraw ang madaralit. Ya pa agaring mapagbitalaamu ta matinlu atiang malainamu kang lagi? Ay simpri kumpurming unu pay nagipabalay yang sasang tau tung isip na, indi maimu ang indi na ipaluang ibitala. ³⁵ Yang taung maayen, maayen ka yang nagipalua na ay natetenged ang ya ra kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. Pati yang taung malain, malain ka yang nagipalua na ay natetenged ang ya ra kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. ³⁶ Iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung mga tau, papanuwalen na tanira tung tanan ang mga ibinitala nirang anday kumpas na. ³⁷ Kipurki kung unu pay nagibitala mi, ya ray pitik ang usuyun nang magpatuwal tung numyu kung yamu nga sintinsiaay na tung kalainan u kung yamu nga sintinsiaay nang anday kasalanan," maganing ti Jesus.

Yang Sasang Pruibang Dapat Ang Intindien Yang Mga Tau (12:38-42)

Marcos 8:11-12; Lucas 11:29-32

³⁸ Numanyan namansisublang da yang mga Pariseo may yang mga sagad ang maganing tung anya, "Ameey, gustu yamen ang may maita yamen ang pruibang makabewereng ang ipalapus mu rang lagi numaan," agaaning. ³⁹ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Abaa yang kadaklan ang mga tau simanyan, durug kalain yang palaksu yang mga pagirisipen nira. Yang paggeregmaen nira tung Dios nagrurusaw ra.

Maning pa tung gegma yang sasang baway ang paglimbung da tung kasawa na. Pamagtagam ta reges tung yeen ang magpaitaw ta pruibang makabewereng ang para ya ray magpailala ang yuug tuwulay ka man yang Dios. Piru indi ra paitaanu ta pruibu puiira pa tung sam bilug ang magkaanggid tung napanawan ni Jonas ang sasang manigpalatay. ⁴⁰ Ay kipurki katulad tung ni Jonas ang tulung kaldaw yang tinir na duun tung tian yang dakulungian*, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, tulu kang kaldaw yang tiniru tung adalem yang tanek. ⁴¹ Purisu kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung mga tau ang tanirang tanan pampabungkarasen na, yang mga taung atiang tukaw pa ang taga Ninive, ya ra kay pakdengen yang Dios ang mulidung ipagpasunaid na tung mga tau simanyan. Duun da ka ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki tanira atiang pinagpakawutan da ni Jonas, lagi-laging namanligna ra tung mga kasalanan nira†. Ang pagkatapus, yang mga tau simanyan, indi pa ka engaged nagapanligna tung mga kasalanan nira agad naa ra yang sasang landaw pa tung ni Jonas ang pagparakawutun ka tung nira. ⁴² Tung uras ang atia, yang sasang baway ang yay manigmangulu tung sasang banwa ang ampir duun tung salatan atiang tukaw, ya ra kay pakdengen yang Dios ang sasa kang mulidung ipagpasunaid na tung mga tau simanyan, ang duun da ka tung anya ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki yang baway ang atii, maskin alawid ang pisan yang banwang pinanliitan na, piru nagpaawat da ka engaged ang nagangay taa tung banwa ta, basta mapagpamati ilem tung nagitulduk ni Adi Solomon ang makawawayang ta isip. Ang pagkatapus yang mga tau simanyan, agad naa rang pisan tung tepad nira yang landaw pa ta nagaskean kay tung ni Adi Solomon ang ya kay pagturuldukon tung nira, ang pagkatapus indi ka nirag pamatien.

Ipinananglit Na Yang Pamagkuntra Tung Anya Tung Sasang Balay Ang Maskin Siniligan Da, Piru Anda Pay Pagtinir (12:43-45)

Lucas 11:24-26

⁴³⁻⁴⁴ "Alimbawa, kung may dimunyang lumayas da tung sasang taung sinuutan na ra rin, unu pay mainabu? Anday дума, duun da ilem magpaalyu-alyu tung banwang kapas ay magsagyap da rin ta matiniran na. Piru kung anday maita na, maning taa yang ipagkesen-kesen na tung isip na: 'Maayen pa magbalikaw ra ilem duun tung dating

* 12:40 12:40 Jonas 1:17 † 12:41 12:41 Jonas 3:4-5.

pinagtiniranung liniitanu.' Numanyan tung pagbalik na, kawutan na yang taung atiang liniitan na, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang balay ang siniligan dang ipinatayu-tayu na yang mga garamiten ang pagkatapus bakanti pa. ⁴⁵ Purisu anday dumang buaten yang dimunyung atia, magpangkel da tung mga aruman nang pitu nga dimunyuan ang mas pang malain kay tung anya. Pagkatapus, tanirang tanan dayun dang mamagsuut tung taung atia ang para asan da mamagtinir tung anya. Purisu yang luanan na, mas dang maliwag yang malambegan yang taung atia kay tung primiru ang sam bilug pa ilem din yang dimunyung pagekel-ekel tung anya. Maning kang pisan tia ay malambegan yang kadaklan ang mga tau simanyan ang durug kalain yang palaksu yang mga pagirisipen nira," maganing.

Pagpailala Ti Jesus Kung Tinu Pa Enged Ay Kawigen Nang May Kaampiran Tung Anya (12:46-50)

Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21

⁴⁶ Numanyan atiang indi pa nagatapus ti Jesus ta pagbitala tung mga taung atiang buntun, asan da namansikawut ti nanay na may yang mga putul nang mga lalii. Asan da ilem kemdengan tung lua yang balay ang pamagelat, ay may gustu nirang mamagpakiksen tung anya. ⁴⁷ Numanyan may sasang taung nagpaske tung anya ang maganing, "Ameey, nakaa ra tung lua ti nanay mu may yang mga putul mung mga lalii. Gustu nirang mamagpakiksen tung nuyu," agaaning. ⁴⁸ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Aywa, tung nuyung pagintindi, tinu pa wasu ay nanayu? Tinu pa wasu ay mga putulu?" agaaning. ⁴⁹ Pagkatapus yaming nagapangugyatan na, yami ray pinanulduk na ang nunut da ka ta pasanag nang maganing, "Atia ra yang nanayu may yang mga putulu. ⁵⁰ Ay kipurki kumpurming tinu pay pagtuman yang kalelyagan ni Ama duun tung langit, yay magkawigenung putulung lalii ubin putulung baway ubin nanayu," maganing duun ti Jesus.

13

Yang Nagipagngel Ni Jesus Tung Mga Tau, Asan Da Nagipapanaway Na Tung Pulus Pananglit (13:1-3a)

¹ Numanyan tung kaldaw ang atii ti Jesus luminua ra tung balay ang nagpabakayan. Duun da kumarung ay magturuldukanen si. ² Duru-durung mga taung namagtaripukpuk tung anya. Purisu naparugal-rugal dang suminaay tung sasang balangay ang napaabwat-abwat ta gesye. Duun da ilem ngarung ang ya kag tatalunga tung mga taung

kemdengan asan tung bakayan. ³ Duru-durung mga bagay ang ipinagtulduk na tung nira ang asan da nagipapanaway na tung mga pananglit.

Nagipananglit Ni Jesus Yang Mga Tau Tung Mga Tanek Ang Tarakbulan Ta Binik (13:3b-9)

Marcos 4:3-9; Lucas 8:4-8

Maganing tanyang nagpananglit, "Numanyan may sasang taung minangay duun tung pinagbangteran na, ay mag-tarakbulun da ta binik ta trigu. ⁴ Numanyan tung pag-tarakbulun na, yang dumang binik nalagsik da tung dalam ang palanawan ta mga tau tung kakngaan ang pagkatapus kinawutan da ta mga lamlam ang pinagsumpit. ⁵ Yang duma kang binik, duun ka nepa tung tanek ang manipis ang may batung tapik ang unayen ang alenget dang lumput tung ulit yang tanek. Purisu indi ilem nabuay, buminukngil da ay malwaw kang lagi yang tanek. ⁶ Numanyan pagkapangayag da ang atiang abwat da yang kaldaw, nangaleey ra ang asta namanlumpayeng dang pisan ay indi nangapanlamut ta adalem. ⁷ Yang duma kang binik duun ka nepa tung tanek ang may mga laskaw yang sapinit ang indi nadeegan ta kapwa yang aradu. Purisu tung pagkatubu yang mga sapinit, pinanawed-saweran da nira yang mga trigu ang pinagpiges. ⁸ Piru yang dumang binik duun da tung lunsan ang tanek nepa ang asta namansidarakul dang nangapamurak. Yang pangaluay yang duma arabubwat da ang tung kategkaan na ra, yang duma kasarangan, yang duma inisen. ⁹ Ta, yang nagngel ta mga talinga mi, ya ra kay painu-inuan mi ta mupia," maganing.

Yang Katuyuan Yang Pagparanangliten Ni Jesus (13:10-17)

Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10

¹⁰ Numanyan yaming mga nagapangugyatan nang dati, nagpalengetami ra tung anyang nanalimaan ang maganing, "Natetenged tung unu pa wasu nagipananglit mu ra ilem yang gustu mung ianing tung mga tau?" ¹¹ Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, "Yang nagipagpananglitu tung mga tau ay natetenged belagan parariu ta pupusukun. Ta yamung pagpaugyat da tung yeen, linugtanamu ra yang Dios ang makdekan mi ra yang mga bagay ang nagaegteman na pa rin ang tukaw natetenged tung paggaraemen nang baklu tung mga tau kung ya pa agaring tukurun na. Piru tung mga taung atiang pamagpamati ka ilem, indi na ilinugut. ¹² Ay ya pa agari, kumpurming tinu pay maderep ang magpasadsad tung nagipananglitu, dulangan pa yang Dios yang maintindian na ang para anday kulang na. Piru kumpurming tinu pay pawayaya-wayaeen ang magpasadsad,

maskin yang gesyeng atiang nagaintindian na, bawien da ka enged yang Dios tung anya. ¹³ Purisu ya ray nagipagpagngelu ta mga pananglit tung nira ay natetenged yang kadaklan maskin sam puluk ang magteleng, maning pa tung anday sinakep ta mga mata nira, basin sam puluk ang mamati, maning pa tung anda kay nagngel nira, kag anda kay naintindian nira. ¹⁴ Purisu taniray nagatemengan da yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang tukaw ang maganing,

'Kung pampakawutan da nanging yang mga taung naa yang bitalaw, mamati ra ilem ang mamati, piru indi ra ka enged mangakleran. Magteleng da ilem ang magteleng, piru maning pa tung anday sakpen ta mga mata nira.

¹⁵ Ay pa agari, yang mga kinaisipan nira pakiputun da nira, pati mga talinga nira pabengelen da ka nira, asta mga mata nira pameyengen da ka nira. Ya ray buwuaten nira ay may sasang pangamanan enged nira asan, ang kung disgrasia magkarakleran da yang mga kinaisipan nira, kung magaranting da yang mga talinga nira, kung magkarabuskad da yang mga mata nira, muya mamagsugat dang mamagbalik tung yeen ang asan da rin nga panapnayayu,' maganing*.

¹⁶ Piru ta numyu, teed mi tiang kaayenan ang nagipakdul da yang Dios tung numyu! Ay yang kaalimbawaan mi maning pa tung maikas da yang mga talinga mi, buskad da yang mga mata mi. ¹⁷ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay atiang tukaw pang mga panimpu, dakele ng mga manigpalatay, dakele kang mga taung matinumanen tung nagauyunan yang Dios ang duru ka rin ang kalelyag nirang mangagngel yang nagagngel mi numanyan tung yeen, ang pagkatapus indi ra ka nagngel nira. Duru ka rin ang kalelyag nirang mangaita yang nagaita mi numanyan tung yeen ang pagkatapus indi ra ka naita nira.

Nagipasanag Da Ni Jesus Kung Unu Pay Linegdangan Yang Ipinananglit Na (13:18-23)

Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15

¹⁸ "Purisu ta numyu, pamatian mi ra kanay ta mupia kung unu pay linegdangan yang ipinananglitung atia natetenged tung manigtakbul. ¹⁹ Kung natetenged tung dalan ang atiang nalagsikan ta binik, yang linegdangan na ya ra yang kumpurming pamati tung nagipagpakawut tung nira natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu ang pagkatapus indi ra nira nagamaresmesan. Yang nagainabu, nagapalengtan dang lagi ni Satanas ang yay

* 13:15 13:15 Isaias 6:9-10

pinangapunglan ta tanan ang malalain ang pagkatapus ludasen na ra tung mga isip nira yang nagnel nira. ²⁰ Yang linegdangan yang tanek ang atiang manipis ang may batung natampek, ya ra yang duma ang kung mapamatian da nganing nira yang bitala yang Dios, atiang lagi magpauyun da ang duru rag kasadya yang mga isip nira. ²¹ Piru kumus indi nalamut ta ustu tung mga kinaisipan nira, indi ra ilem buay yang pagparanangeren nira. Ay kung mapasaran da nganing ta kaliwagan ubin pandeeg-deeg natetenged tung bitalang atiang nagapananged da rin nira, atiang lagi, mansipalpas da ka ilem. ²² Yang linegdangan yang tanek ang atiang may mga laskaw ang masapiniten, ya ra yang duma ang maskin pamati tung bitala yang Dios, piru kumus masyadung pagpakabegbeg nira tung mga pagpangabui nira taa tung kaliwutan ang naa ubin tung pagintris nirang magmanggad, maning pa tung asan da ilem nga pigesay yang bitalang naganggel nira ang asta anda ray pinakawut na. ²³ Yang linegdangan yang tanek ang atiang lunsan ya ra yang duma ang tung pagparamatien nira tung bitala yang Dios ya ray nagapamaresmesan nira ta mupia. Ya ra yang mga tau ang yang pagirintindien nira may pakawutun nang nagauyunan yang Dios. Tung duma may pakawutun nang kategkaan na ra enged, tung duma may pakawutun nang kasarangan, tung duma gegesye ka ilem yang pakawutun na," maganing.

Yang Nagipananglit Ni Jesus Natetenged Tung Mga Ilamunun Ang May Pagkatrigu Na Ang Yay Nalaket Tung Katrigan (13:24-30)

²⁴ Numanyan nagpanggel si ti Jesus ta sam bilug sing pananglit ang maganing, "Yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu maning taa. May sasang taung nagtarakbulun ta analadung binik yang trigu tung pinagbangteran na. ²⁵ Pagkatapus may sasang lawii ang yang sasang taung pagpakigsuay tung anya yay nasubli tung uras ang ierelek da yang mga tau. Ya ra kay nagtarakbulun tung katrigan yang aruman na ang yang ipinanakbul na ya ra yang mga similya yang sasang ilamunun ang may pagkatrigu na[†] Pagkatapus ta pagtarakbulun na, dayun dang nagliit. ²⁶ Numanyan tung pagtubu nira, amat-amat dang pinangisian, baklu ra ngailala tung mga kaluay nira ang naa pala laket-laket da yang trigu may yang ilamunun ang atia. ²⁷ Numanyan pagkainsapu yang mga

[†] **13:25** 13:25 Yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na, kung kalitan mu ilem ang telengan, maninga trigu ra. Piru makakailu yang burak na kung mapangan.

turuwulun yang may trigu, dayun dang namagbalik tung agalen nirang namagbawalitaen ang maganing, 'Maepet, belag bang analadu yang binik ang atiang ipinatakbul mu tung yamen duun tung pinagbangteran? Ya ra ileg ari kaya ang naglalaketan da ilem yang trigu may yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na?' ²⁸ Maganing ka yang agalen nirang minles, 'Aa, siguru yang taung atiang pagpakigsuay tung yeen, ya ray nagsisting nanakbul tia,' Maganing ka tanirang namanalimaan, 'Ta, maepet, gustu mung pamundukun da ilem yamen yang may pagkatrigu na?' ²⁹ Maganing ka tanyang tuminuwal, 'Indi ra kanay. Muya pati yang trigu madamay pang mapunduk. ³⁰ Maayen pa, pawayaan da ilem kanay ang asta kawutun da yang tiligayeg baklu ra mandarayu yang mga manigayeg ang pamundukun da kanay nira yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na ang pagkatapus pamegkes-begkesen nira ang para sirukun tung apuy. Matapus da nganing nira tia, baklu ra dayunay nirang ayegen yang purung trigu ang tumpien tung tambuwuu,' " maganing.

Yang Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Nagipananglit Na Tung Gegesyeng Mga Bagay (13:31-33)

Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19

³¹ Numanyan nagpananglit si ti Jesus ang maganing, "Yang kaalimbawaan yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu ang naang pagatukuru, maning pa tung lisu ta mustasa[‡] ang ingkelan yang sasang taung ipinanakbul tung sular na. ³² Maskin pinakagetey tung tanan ang mga lisu, piru kung tumubu ra nganing, ya ray maging pinakaabwat tung tanan ang kapariu nang luak ang gurulayen. Magyari rang ayu ang mananga-sanga ang pati mga lamlam duun da kag pamangapun ang pamagbayay," maganing.

³³ Pagkatapus may sam bilug sing pananglit ang ipinagngel ni Jesus ang maganing, "Yang kaalimbawaan yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu, maning pa tung pampaleskag ang ilinaket ta sasang baway tung sang palangganang arina ang pagabuat nang tinapay ang asta pinaleskag na yang intirung pagamasa na," agaaning.

Naula Kang Lagi Atiang Tukaw Ang Ti Jesus Magparanan-gliten (13:34-35)

Marcos 4:33-34

[‡] **13:31** 13:31 Yang mustasa duun tung banwang Israel aparti tung mustasang nagiluak taa tung Pilipinas. Yang kaabwat na ang asta tung limang depa ang magkapariu tung kaabwat yang malunggay.

³⁴ Yang tanan ang mga bagay ang atia natetenged tung paggaraemen yang Dios ang baklu luwus ang ipinapanaw na tung mga pananglit ang ipinanggel tung mga taung atiang buntun. Indi nagparakawutun tung nira kung indi ipinapanaw na tung mga pananglit. ³⁵ Purisu asan da nagkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay ang tukaw ang maganing,

“Kung magparakawutunaw ra nganing tung mga tau, magparananglitenaw. Ipasimanu tung nira yang mga bagay ang inegteman pa rin yang Dios disti pa atiang pagimu na yang kaliwutan,” agaanings.

Nagabadbaran Da Ni Jesus Kung Unu Pay Linegdangan Yang Ipinananglit Na Natetenged Tung Ilamunun Ang Atiang May Pagkatrigu Na (13:36-43)

³⁶ Numanyan nagpaske ra ti Jesus tung mga tau ang tanya magliit da. Purisu dayun dang minulik duun tung balay na ang nagpakled. Numanyan pinalengtan da yamen ang nagapangugyatan nang inaning, “Maimu ilem, pasanagayami ka kung unu pay linegdangan yang ipinananglit mu natetenged tung ilamunun ang atiang may pagkatrigu na ang nalaket tung katrigan*.” ³⁷ Maganing ti Jesus ang nagpaintedi, “Yang taung atiang nagtarakbulun ta analadung binik, yuu ra ang paganingen ang Maninga Tau. ³⁸ Yang pinagbangteran ya ra yang bilug ang kaliwutan. Yang analadung binik ya ra yang mga taung nagpagaem dang bugus tung Dios. Yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na, ya ra yang mga taung nagamanguluan ni Satanas. ³⁹ Yang taung atiang nagpakigsuay tung aruman na ang ya kay nagtarakbulun ta similya yang may pagkatrigu na, ya ra ka man mismu ti Satanas. Yang linegdangan yang ayeg, ya ra yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. Yang mga manigayeg ya ra yang mga angil. ⁴⁰ Purisu katulad ka tung ilamunun ang atiang may pagkatrigu na ang pinamunduk dang pinagpunpun ang pagkatapus pinagsiruk tung apuy, maning kang pisan tia ay mainabu tung uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. ⁴¹ Ay ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, panuwulunu yang mga angilung punpunun da nira yang mga taung kumpurming pagpagaem-gaem ilem tung yeen. Ya ra yang kumpurming pagsunlug tung mga aruman nirang magpakasalak may yang kumpurming nagpadayun tung paglalampasen nira tung mga katuwulan yang Dios. ⁴² Tanirang tanan luwus ang ipamlek nira tung impirnu,

§ 13:35 13:35 Mga Karantaen 78:2 * 13:36 13:36 Balikan yang pananglit tung 13:24-30.

duun tung apuy ang maning pa tung sasang urnuan. Duun da tanira mamagtarangiten ang mamagkaretket yang mga isi nirang mamagpapinitinsia. ⁴³ Pagkatapus yang mga taung nagabiwilangung salu rang pisan tung pagterelengenu, pampadengenganu ra ta mupia duun tung baklung kaliwutan ang paggaeman yang Ama nira ang yang pagkabatang nira masusulaw rang pisan ang anggud tung kaldaw yang kasusulawen nira. Purisu kung unu pay nagngel ta mga talinga mi, ipabalay mi ra tung mga isip mi," maganing.

Nagipananglit Ni Jesus Kung Unu Pay Balur Na Tung Sasang Tau Kung Tanya Magpalgud Da Tung Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios (13:44-46)

⁴⁴ Maganing ti Jesus ang nagpananglit si, "Kung ipananglitu kung unu pay balur na tung sasang tau ang magpalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maning pa tung may sasang manggad ang itinaluk ang itinampek tung tanek, ang pagkatapus naita ta sasang tau. Pagkaita na, ibinalik na si kang itinampek. Pagkatapus natetenged tung kasasadyaen yang isip nang duru, dayun dang minulik ang nagpaalang da yang tanan ang nabtang tung pudir na ang pagkatapus binalikan na sing inalang yang tanek ang atiang pinagtampekan na yang manggad ang atii. ⁴⁵ Yang sam bilug pang ipananglitu tung balur na tung sasang tau ang magpalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maning pa tung sasang nigusyanti ang pagsagyap ta mga musyang matitinlu ang para alangen na. ⁴⁶ Pagkatapus atiang may napanawan nang sam bilug ang inding pisan mapakdingan, anday дума, dayun dang minulik ang nagpaalang da yang tanan ang nabtang tung pudir na ang pagkatapus binalikan na sing inalang yang musyang atii."

Yang Nagipananglit Ni Jesus Kung Ya Pa Agari Yang Pagpinig Yang Dios Tung Mga Tau Kung Tinu Pay Risibien Na Ig Kung Tinu Pay Kaskasen Na Tung Uri (13:47-50)

⁴⁷ Utru si, nagpakdul da ta sasang pananglit tung mga taung nagapangugyatan nang maganing, "Yang palaksu yang Dios tung paggaraemen na tung uri maning pa tung sasang lambat ang itinaktak yang mga manugian tung awuyuk ang pagkatapus sari-saring klasi ta mga ian ang nasapul. ⁴⁸ Numanyan pagbatak nira yang lambat, dayun da nirang ginuyuran tung takas. Asan da ilem nansikarung ang namagpilik yang mga ian. Yang mga matitinlu ipinabtang da nira tung mga tiklis. Yang anday pakinawang ipinamlek da ka ilem nira asan. ⁴⁹⁻⁵⁰ Ya kang pisan tia yang kaalimbawaan yang mainabu tung uras ang

ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. Tung uras ang atia, panuwulunu ra yang mga angilung mamagliliwutun da tung bilug ang kaliwutan ang para kumpurming tinu pay pagpadayun tung pagburuaten nirang mga malalain, ya ray paminigen nirang ipampablag tung kumpurming tinu pay pagpadayun tung pagurubraen nira yang magkatama. Pagkatapus yang ipinampablag nirang atia ya ray ipamlek da nira tung impirnu, duun tung apuy ang maning pa tung sasang urnuan. Duun da tanira mamagtarangiten ang mamagkaretket yang mga isi nirang mamagpapinitinsia.”

Nagipananglit Ni Jesus Yang Nagapangugyatan Na Tung Sasang Manggaren Ang Kung Magturuldukan Tung Duma, May Baklung Matulduk Nira Kag May Dati (13:51-53)

⁵¹ Matapus na yang pagparanangliten na, dayun dang nagtalimaan tung yamen ang nagapangugyatan na ang, “Ta, nagaintindian mi ra yang linegdangan yang tanan ang pinananglitanung atia?” Agaaningami kang nagtimaless, “Ee, nagaintindian da ka yamen.” ⁵² Maganing ka ti Jesus ang minles, “Maayen ka tia kipurki yang tanan ang mga sagad tung kasulatan ang dati[†] ang kumpurming naugyatanu ra natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu ang pagkatapus dayun da kang nagpagaem ang bugus tung yeen, maning taa yang kaalimbawaan nang magturuldukan tung duma. Tanya magkapariu tung sasang manggaranen ang may kuartung pagtalukan na ta mga mamaalen na ang puiding abrian nang para ipalua na ra yang mga mamaalen nang baklu pati yang dati[‡].”

⁵³ Numanyan matapus ni Jesus yang pananglit ang atia, dayun dang nagliit tung banwang atia.

Ti Jesus Nagapangindian Da Yang Mga Masigkabanwa Na (13:54-58)

Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30

⁵⁴ Numanyan, pagbalik na duun tung banwang pinagdakulan na, nagimpisa rang nagturuldukan tung mga taung namagsarapun da duun tung pagsaragpunan nira. Yang pinakawut na, nangabereng da ta mupia tung anyang namagaraning-aningan dang maganing, “Abaa, yang tau kang naa ka, ay pa ngaeklay na yang kataku nang atia

[†] **13:52** 13:52a Ya ra yang dating kasulatan magimpisa tung Genesis ang asta tung Malakias. Yang kamtangan na pulus natetenged tung Dating Ipinagpakigpaigu yang Dios tung nasyun ang Israel. [‡] **13:52** 13:52b Kung tagaman tang pasadsaran yang pananglit ang naa, yang baklung itulduk na ya ra yang natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu. Yang dating itulduk na, ya ra yang dating naskean na tung kasulatan.

ang pagkatapus ya pay magtulduk tung yaten? Pati yang mga pruibang atiang maktel ang nagabalitaan tang nagapagpalapus na buat, ay pa ngaeklay na? ⁵⁵ Belag bang atia ana ka ilem yang karpintiru ta? Belag bang yang nanay na ti Maria? Belag bang yang mga putul nang lalii ti Santiago, ti Jose, ti Simon, may ti Judas? ⁵⁶ Belag ba ang pati yang mga putul nang mga baway, taa kang tanan agpamagistar tung banwa ta? Aywa, unu pa wasu ay pagpabetang na tung sadili na?" maganing. ⁵⁷ Purisu duun da namagmalagana yang mga isip nirang namagdiskumpiar tung anya. Numanyan maganing ti Jesus tung nira, "Talagang matuud ka man pala yang bitala yang mga mamaepet ang yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios, maskin ay pang banwaay nga teyeb, nagagalang ta mga tau, puira pa tung banwang natauan na maskin pa tung seled yang sadiling pamalay-walay na, anda ka," agaaning. ⁵⁸ Purisu gesye ka ilem yang mga pruibang maktel ang ipinagpalapus na duun natetenged tung pagdiskumpiar nira tung anya.

14

Natetenged Tung Kamatayen Ni Juan Ang Manigbenyag Kung Unu Pay Natengeran Na (14:1-12)

Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9

¹ Numanyan tung mga uras ang atii, naang ti Gubirnadur Herodes nabalitaan da yang natetenged tung mga pruibang makabewereng ang nagipagpalapus ni Jesus. ² Maganing tung mga taraligan na, "Anday dumang taung may ubra tia, kung belagan ti Juan ang manigbenyag ang ya si kay nabuing uman. Ya ray natengeran na ang may kagaeman nang magpalapus ta mga pruibang maning tiang maktel," agaaning. ³ Balikan ta ra kanay ti Juan ang manigbenyag kung unu pay natengeran yang kamatayen na. Atii kanay ipinadeep ni Gubirnadur Herodes ang pagkatapus pina-pusasan nang ipinakalabus. Ya ray binuat na natetenged ilem tung ni Herodias ang kasawa na ang yay kinalaw na tung putul nang ti Felipe. ⁴ Ay pa agari, pirmi ilem ang maganingen ni Juan yang Gubirnadur ang lampas da tung katuwulan yang Dios ang magkakasawaan tanira ni ipag na. ⁵ Numanyan maskin gustu rin yang Gubirnadur ang ti Juan ipaimatay na ra ilem, may pangamanan na tung mga tau ang muya mamagpundar ta gulu. Ay yang pagpabetang nira tung ni Juan sasang manigpalatay yang bitala yang Dios. ⁶⁻⁷ Ugaring atiang kinawut da yang ipagsilibra ni Gubirnadur Herodes tung kakaldawan yang

pagkapangana tung anya, yang ana ni Herodias ang darala nagtalek da tung katalungaan yang mga imbitasiun ni Gubirnadur. Kumus sinadyaan da ta durung ginanaan tung pagtalek yang darala, dayun dang nagpangaku tung anya ang pinaugtunan na pa ta panumpa ang maskin unu pay ingalukun na tung anya, siguradung ipapakdul na tung anya. ⁸ Numanyan kumus pinaetaran da ni nanay na kung unu pay ingalukun na, dayun dang nagbitala yang darala ang maganing, "Maginuung Adi, pakdulay kanay yang kulu ni Juan ang manigbenyag. Taa ra ilem ipabtangay tung basyada," agaaning. ⁹ Pagkagngel yang Adi tia, pinungaw ra yang isip na. Piru kumus pinanumpa na yang pangaku na tung katalungaan yang mga imbitasyun na, anday dumang binuat na, nagkalalangan da ilem ang ipakdul da tung darala yang iningaluk na. ¹⁰ Purisu ti Juan pinatuwulan na ra ilem tung sasang sundalung pinapugusan ta dikel na duun tung kalabus. ¹¹ Pagkatapus ta pagpugus, yang kulu na ingkelan da duun tung daralang ipinakdul ang yag bebtang tung basyada. Pagkatapus ingkelan da yang darala tung ni nanay na. ¹² Numanyan pagkabalita yang mga namagpaugyat da rin tung ni Juan, dayun dang namansiangay duun tung kalabus ang ingkelan yang tinanguni nang ipinalgud tung sasang leyang. Pagkatapus diritsyu rang namansiangay tung ni Jesus ang namagbawalitaen.

Yang Pagpapapaan Ni Jesus Tung Limang Liwu NGA Tauan (14:13-21)

Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14

¹³ Numanyan atiang nabalitaan da ti Jesus, dayun dang nagliit tung banwang atia. Nagsaay tung balangay ang napaugbay duun tung banwang anday tatau na. Kasiraanami ra kang nagapangugyatan na ang yami yami ilem. Numanyan pagkabalita yang mga tau, dayun dang namaglilitan tung mga lansangan ang buntun dang namanikad tung ni Jesus ang ya ra ilem namagbakay. ¹⁴ Numanyan pagkawut yamen na Jesus tung lugar ang atiang dinistinu yamen, tung paglampud na tung balangay, ya ray naita na yang mga taung atiang buntun da ang pamagelat tung anya. Pagkaita na tung nira, ya ra ngampayay ta kakaildawen nang duru tung nira ang pagkatapus yang may mga laru tung nira, ya ray pinampamaayen na. ¹⁵ Taa numanyan atiang alenget dang masantek yang kaldaw, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang maganing, "Alang-alang da yang uras. Naawita ra tung banwang kapas. Maayen pa pampapanawen mu ra ilem yang mga taung atia tung mga baryung alenget taa ang

para mamangalang da ta mapangan nira.”¹⁶ Maganing ka ti Jesus ang minles, “Anday ministir ang tanira mamagpanaw pa, kung indi, yamu ray magpapaan tung nira.”¹⁷ Maganing ka tanirang namansituwal, “Abee, anday mga balun ang nadipara yamen tung mga taung naa, kung indi, limang bilug ilem ang tinapay ang geregesye may duruang bilug ang ian.”¹⁸ Maganing si ti Jesus tung yamen, “Ala, eklan mi ra kanay tani tung yeen,” agaaning.¹⁹ Numanyan dayun dang nagkalalangan ang yang mga taung atiang buntun mamansikarung da kanay asan tung kailamununan. Pagkatapus pagdawat na yang mga tinapay ang atiang limang bilug may yang mga ian ang atiang duruang bilug, dayun dang tumingarang nagpasalamat tung Dios natetenged tung pamangan ang atia. Pagkatapus ta pagpasalamat na, dayun na rang pinagpingas-pingas yang mga tinapay ang atia ang pagkatapus ipinamakdul na tung yamen ang nagapangugyatan na ang yami si kay nanagtag-tagtag tung mga taung atiang buntun.²⁰ Numanyan tanirang tanan nangapamangan da ang asta namampabial dang luwus. Pagkatapus atiang tuwurun da yamen yang mga eped nirang namamangan, sam puluk may durua pa nga baayan yang napnuk yamen.²¹ Kung bilangen yang mga taung atiang namamangan, may limang liwu nga tauan, puira pa tung mga baway may tung mga mamula.

Yang Pagpanaw Ni Jesus Tung Ulit Yang Awuyuk (14:22-33)

Marcos 6:45-52; Juan 6:15-21

²² Taa numanyan, atiang lagi, yaming nagapangugyatan ni Jesus, itinulmunami ra anyang magsaay tung balangay ang magtukawami tung anya duun tung tindak. Ay pampauliken na pa unu yang mga taung atiang buntun ang pampapanawen.²³ Numanyan atiang pinampaulik na ra, dayun dang nanungul ta sam bilug duun tung bukid ang para magarampuen da tung Dios. Atiang lawii ra yang kaliwatan, sam bilug pa ka enged duun.²⁴ Yang balangay ang pagasaayan yamen duun da tung alauran ang duru rang pagpaasung-asung na tung mga lakun ang darakulu ay sungsung yang palet.²⁵ Numanyan atiang sam parti pa mangayag, ti Jesus baklu pa nanikad tung yamen ang ya ra ileg pagpanaw tung ulit yang awuyuk.²⁶ Maita yamen ang yag pagpanaw tung ulit yang awuyuk, natarantaami ra ta mupia. Kumus dereegenami ra yang eled yamen ang subra, nagkekendalenami rang nagaranging-aningan ang, “Aruuy, uay, atia ra yang kalag!”²⁷ Atii dirtsyuami rang laging pinaganing ni Jesus ang maganing, “Paisegen mi ra yang

mga isip mi. Yuu ra taa. Indiamu ra mageled.”²⁸ Atii, ti Pedro dayun dang nabngang maganing, “Ginuu, kung talagang yawa ra ka man tia, lalangay kanay ang mangay asan tung nuyung magpanaw ka tung ulit yang awuyuk.”²⁹ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Ala, tania!” Purisu paglampud ni Pedro tung balangay, nagimpisa ra kang nagpanaw tung ulit yang awuyuk ang para mangay ra rin tung ni Jesus.³⁰ Ugaring pagkasinti na yang palet ang durug ketel, inleran da. Numanyan atiing nagimpisa rang nagitagbeng, kuminendal da ang maganing, “Ginuu, ilibriay ka!”³¹ Atii, lagi-laging dinawat ni Jesus ang pinggesan tung kalima nang inaning, “Abaa ungkuy, midyu pinaluwayan mu ra yang pagtaraligen mu tung yeen. Aywa pinapagdua-dua mu yang isip mu?” maganing.³² Numanyan pagkasaay nirang durua tung balangay, nagelteng da yang palet.³³ Yaming mga aruman nira tung balangay, dayunami rang nagluud tung pinagtaralungan yamen na Jesus ang maganing, “Yawa ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios!” maganing.

Pinampamaayen Ni Jesus Yang May Mga Laru Duun Tung Kadatalan Ang Pagaguuyan Ang Genesaret (14:34-36)

Marcos 6:53-56

³⁴Taa numanyan, dayun-dayun yang pagpalakted yamen ang asta duunami ra nasampet tung bakayan tung may kadatalan ang nagaguuyan tung Genesaret.³⁵ Pagkatapus ti Jesus nailala rang lagi yang mga lalii ang taga duun ang pagkatapus ya si kay namanuwul tung дума ang mamagbawalitaen da tung mga tau tung intirung paliwut yang banwa nirang atia ang ti Jesus asan da. Pagkatapus kumpurming tinu pay may mga laru ipinampadangep da yang mga aruman nira duun tung anya.³⁶ Numanyan namagpakiildaw ra tung anya ang kung maimu ilem ang maskin ya ra ilem yang mga mabiwilug-bilug ang yag tatakod tung sidsiren yang awel nang langkuy ang ya ray madeenan yang mga aruman nirang may mga laru. Ang pagkatapus kumpurming tinu pay nagdeen, ya ray nagmaayen tung pagalaru na.

15

Natetenged Tung Pinanubli Nira Tung Mga Kinaampu Nira Ang Ya Ray Nagipalandaw Nira Tung Katuwulan Yang Dios (15:1-20)

Marcos 7:1-23

¹Tung pira pang kaldaw may mga Pariseo pati mga sagad tung mga urdinansang pinanubli tung mga kinaampu

ta ang ya ray namansiangay duun tung ni Jesus ang liit tung Jerusalem. ² Pagkawut nira, dayun dang namagistinggir tung anyang maganing, "Aywa yang mga taung nagapangugyatan mung atia pamaglampas tung sasang riglamintung pinanubli ta tung mga kinaampu ta? Ay indi pamangugas yang mga kalima nira ta magkabagay baklu mamangan," agaaning*. ³ Maganing ti Jesus ang nagsulili, "Aywa, yamu paglampasamu ka tung katuwulan yang Dios basta mapagtumanamu ilem yang urdinansang pinanubli mi ka ilem tung mga kinaampu ta? ⁴ Ay kipurki may sasang katuwulan yang Dios ang maning taa yang palaksu na. 'Galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu'†. Dispui may sugpat na pa ka ang maganing, 'Kung tinu pay magpalagpak ta mga bitalang malain tung ni tatay na u tung ni nanay na, dapat ang ipaimatay ra ilem'‡. ⁵⁻⁶ Piru yang numyung nagipatuman tung mga tau ay maning taa. Kung tinu pay masilag tung ni tatay na u tung ni nanay na ang ya ra panumpaay nang aningay, 'Indi mi enged mapakinawangan yang sinisirbianu ra rin ang naa tung numyu ay natetenged ipinagintrigaw ra tung Dios,' yang taung atia indi mi ra ka enged lugtan ang manggalang pang mandul tiing sinisirbian na ra rin tung ginikanan na ay natetenged tung sinumpaan na. Purisu tung pagparatumanen mi tung mga tau tung pinanubli ming atia tung mga kinaampu ta, asan da nga tampekay mi yang bitala yang Dios ang asta anda ray kapulutan na. ⁷ Abaa, yamung pagpakaayen-ayen ka ilem, temeng dang pisan tung numyu yang sasang bitala yang Dios ang ipinagpadapat ni Isaias ang tukaw ang maganing, ⁸ 'Yang mga taung naa, yang paggaralangen nira tung yeen, tung tumbung ka ilem yang mga dilak nira, ig yang rumbu yang mga isip nira alawid ang pisan tung yeen. ⁹ Anda enged ang pisan ay kapulutan na yang pagturuuen nirang maning tia tung yeen, ay natetenged yang nagipatuman nira tung mga kaarumanan nira ang ya ra aganingay nirang mga katuwulanu buat, ya ra ka ilem yang mga riglamintung inimu-imu ta mga masigkapariu ka ilem nirang mga tau§,' " maganing. ¹⁰ Numanyan ginuuyan ni Jesus yang mga taung atiang buntun ang mamagpalenget da tung anya ang pagkatapus inaning na rang, "Pamatian mi ra kanay ang intindien yang papitung naang ipanggelu tung numyu. ¹¹ Belagan

* 15:2 15:2 Yang pagurugasen ang atia belagan natetenged tung buling, kung indi, natetenged ilem tung rilyun nira. Sagyapen ta tung Diksyunaryung Diput tung may bitalang "pagurugasen ta kalima." † 15:4 15:4a Exodo 20:12 ‡ 15:4

15:4b Exodo 21:17 § 15:9 15:9 Isaias 29:13

ang maganing ang yang magpapakled tung nganga yang sasang tau ang ya ray pagpamansa tung anyang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. Kung indi, yang maglulua tung nganga na yay pagpamansa tung anya," agaaning. ¹² Numanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang nagkiga ang, "Nagaskean mu, Ameey, pagkagngel yang mga Pariseo yang inaning mung atia tung nira, ya ray pinaglainan yang mga isip nira tung nuyu." ¹³ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, "Yang mga Pariseong atia kung tung mga luak pa ipananglitayu*, belagan ti Ama tung langit ang yay may luak tung nira. Purisu anday dumang buaten na tung nira, pamundukun na ra ilem. ¹⁴ Pawayaan mi ra ilem tanira. Ay yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga buray ang yang mga aruman nirang mga buray ka ya ray magtagaman nirang magmanguluan. Simpri yang sasang buray kung ya pay magguyud tung aruman nang buray, anday dumang pakawutun na, parariu ka ilem tanirang mangabugsu tung lungasug," maganing. ¹⁵ Agaaning ka ti Pedrong nabnga, "Pasanagayami ka kung unu pay gustung ianing yang papintu mung atia nungayna natetenged tung magpapakled may tung maglulua tung nganga yang sasang tau," maganing. ¹⁶ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Abaw, pati yamung mga tauanamu pa ka man yeen, indiamu pa ka pala maskeng magintindi? ¹⁷ Aywa, indi mi pa ka engaged nagaintindian ang kumpurming unu pay magpapakled tung nganga yang sasang tau, tung tian na ra ka ilem manganing ang pagkatapus itaki na ka ilem? ¹⁸ Piru yang kumpurming maglulua tung nganga na, duun nagaeyang tung sariling kinaisipan na ang pagkatapus ya ray pagpamansa tung sadili na ang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. ¹⁹ Ay kipurki duun tung kinaisipan na nagaeyang yang pagtirimaen ang malalain ang ya ra kay maning pa tung panuwul tung anyang mangimatay ra tung masigkatau na, ubin maglimbung da tung kasawa na, ubin mangumbaway ra ubin mangunlalii ra ubin manakaw ra, ubin manistigus da tung belagan kamatuuran, ubin magliwak da tung aruman na. ²⁰ Yang mga ubra-ubrang mga maning tia ya ray pagpamansa tung bilug ang pagkatau yang sasang tau ang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. Piru ang tanya mamangan ang anday ugas-ugas yang mga kalima na ang katulad ka tung nagapapaktelan nira, atia belagan ang

* **15:13** 15:13 Tung dumang kasulatan ang katulad ka tung Isaias 60:21, yang mga tauan yang Dios ang ultimu ya ray ipinananglit tung sasang luak ang ilinuak yang Dios mismu.

yay telengan yang Dios tung anyang indi ra magkabagay tung anya," maganing.

Nagadayaw Ni Jesus Yang Pagtalig Tung Anya Yang Sasang Baway Ang Belagan Masigkanasyun Nang Israel (15:21-28)

Marcos 7:24-30

²¹ Taa numanyan ti Jesus nagliit da tung banwang atia ang minangay duun tung kakunayungan yang mga lansangan ang Tiro may Sidon kasiraanami ra kang mga tauan na. ²² Simanyan may sasang baway ang taga duun ang nagdangep da tung anya. Tanya belagan Israel, kung indi, yang mga kinaampu na dating taga Canaan ang atiating tukaw ya pay aran yang banwang atia. Numanyan yang pagpalenget na tung ni Jesus, ya kay pagkekendalen nang maganing tung anya, "Ameey, yawang manubli tung paggaraemen ni Adi David, ildaway ka. Ay yang anaung baway agdimunyuen ig nagaliwagan da ta mupia." ²³ Piru ti Jesus inding pisan nagiwek-iwek. Numanyan dayun dang pinalengtan yamen ang nagapangugyatan nang nagamu-amu tung anyang maganing, "Abaw Ameey, ipapaawig mu ra ilem yang baway ang atia! Masyadu ra tiang ginla nang pagpagamu tung yaten," agaaning. ²⁴ Maganing ka ti Jesus ang minles ang yang baway ang atia ya kay nagapanggel na, "Yang itinuwal yang Dios tung yeen ang tawangan ya ilem yang mga masigkanasyun tang mga Israel ang yang kaalimbawaan nira, maning pa tung mga karnirung nagkaratalang da," agaaning. ²⁵ Numanyan pagkagngel yang baway tia, dayun sing nagpalenget tung anyang nagluud tung pinagtalungaan nirang durua ang maganing, "Aay ameey, ildaway kang tawangan," agaaning. ²⁶ Numanyan tung itinuwal ni Jesus, yang mga Judio ya ra ipananglitay na tung mga mamula ang maganing, "Indi ra magkabagay ang yang pamangan yang mga mamula ya pa iplekay tung mga kiru." ²⁷ Maganing ka yang baway ang nagtimales, "Kung tung bagay, tama ka rin, Ameey. Piru maskin mga kiru ka man ilem, nagasibsib ka nganing yang mga mumu ang pagkarabugsu tung sirung yang lamisaan ang pamanganan yang mga agalen nira." ²⁸ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Ay ipag, talagang durug dakul pala yang pagtalig mung atia tung yeen. Magkamaningana ra tung nagalelyagan mung atia," maganing. Numanyan tung uras kang laging atii nagmaayen da ka man yang ana nang baway.

Nagapampamaayen Ni Jesus Yang Dakeleng Mga Tau (15:29-31)

²⁹ Taa numanyan pagliit da ni Jesus duun tung banwang atii, dayun dang nagparanek duun tung awuyuk ang atiang yag lugud tung sakep yang Galilea. Kumawut tung bakayan, dayun dang nagbakay ang pagkatapus nanungul da tung sasang bukid ang kuminarung. ³⁰ Pagkatapus may mga taung buntun da ang namagpalenget duun tung anya ang may ekel nirang mga taung barik, mga buray, mga pilay, mga apa, may dakele pang may mga laru ka nirang duma. Pagkatapus ipinandangep da nira tung ni Jesus ang ipinam-tang tung katalungaan na. Numanyan tanirang tanan luwus dang pinampamaayen na. ³¹ Yang pinakawut na, durung pagkabereng yang mga taung atiang buntun tung pagkaita nira tung mga apa ra rin ang simanyan pangabitala ra, pati mga pilay ra rin ang simanyan pangapanaw ra ta matandes, pati mga barik da rin ang simanyan nangaulikan da, asta mga buray ra rin ang simanyan pangaita ra. Purisu durung pagdarayawen nira tung Dios ang ya kang lagi ay pagatuuan yang nasyun nirang Israel.

Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Epat Ang Liwu NGA Tauan (15:32-39)

Marcos 8:1-10

³² Taa simanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus dayu-nami rang ginuuyan nang magpalenget da tung anya ang pagkatapus inaningami anya ang "Abaa, yuu ra nagaildaw tung mga taung naang buntun. Teed mi, pangyaklu rang kaldaw taa tung yaten numaan ang pagkatapus nangalub-san da ta mga balun nira. Indiaw ka malelyag ang pampaulikenu tanira mintras indi pa pangapamangan ay muya pampaklagan pa ta suwuk tung dalan," agaaning. ³³ Maganingami kang nagtimalas, "Maskin maganiga, ariita pa wasu mangkel ta bastanting pamangan ang mapapaan ta tung kinadaramelen nirang atia ang taawita pa ka man tung banwang naang kapas?" ³⁴ Maganing ti Jesus ang nagtalimaan tung nira, "Aywa, pira pang bilug ang tinapay ang ekel mi asan?" Agaaning ka tanira, "Ay pa taa? Pitu ra ilem ang bilug may pira pa ka ilem ang bilug ang mga ian ang geregesye," maganing. ³⁵ Purisu numanyan nagkalalangan da ti Jesus tung mga taung atiang buntun ang mamansikarung da kanay asan tung tanek. ³⁶ Pagkatapus dayun na rang dinawat yang mga tinapay ang atiang pitung bilug may yang mga ian ang atia ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus dayun na rang pinagpingas-pingas ang ipinamakdul-pakdul tung yamen ang nagapangugyatan na ang ya si kay ipinamparawat-dawat yamen tung mga tau. ³⁷ Pagkatapus numanyan tanirang tanan nangapamangan

da ang asta namampabial da. Pagkatapus atiang eepen da yamen yang mga eped nirang namamangan, pitu pa nga begyasan yang napnuk yamen. ³⁸ Kung bilangen yang mga taung atiang namamangan, nagdangat da tung mga epat ang liwu nga tauan, puira pa tung mga baway may mga mamula. ³⁹ Numanyan pinampapanaw ra ni Jesus yang mga taung atiang buntun ang para mamagurulikan da. Pagkatapus dayun dang nagsaay tung balangay ang nagpatindak duun tung banwang sinakepan yang Magadan, kasiraanami ra kang mga tauan na.

16

May Pruibang Nagaingaluk Yang Mga Pariseo May Yang Mga Saduseo Ang Ya Kay Pagtagam Nira Ta Pagtuung Tung Ni Jesus (16:1-4)

Marcos 8:11-13

¹ Taa numanyan may mga Pariseong namagpalenget da tung ni Jesus, kasiraan da ka tanira yang mga Saduseo. Kumus gustu nirang mamagtagam ta pagtuung tung anya, namagingaluk da tung anya ang paitaan na rang lagi ta pruibang maktel ang para ya ray magpailala tung anya ang talagang may kagaeman na ka man ang liit tung Dios. ² Maganing ti Jesus ang nagtimaless*, “Kung masantek da nganing yang kaldaw tung sagiid ig maita mi ra ka nganing yang langit ang panipula rang paliwut, maganingamu kang andamal matinlung timpu. ³ Utru si kung mandiklat da nganing yang sagiid ang manipula ra ka yang langit ig magalem, maganingamu kang kumuran. Matakumu nganing ang magpamalad tung nagaita mi tung kalangitan, piru indiamu pala maskeng magpamalad tung mga pruibang pagkarainabu numanyan ang ya ra kay pagpailala kung unu pang panimpuyay ta simanyan†. ⁴ Abaa yang mga taung naang mga masigkanasyunu simanyan. Durug kalain! Rusaw ra yang gegma nira tung Dios! Purisu ya ray nagipagsagyap nira ta pruibang baklu mamananged tung yeen. Piru anday dumang pruibang ipaita tung nira, kung indi, ya ra ilem yang magkaanggid tung ipinagpaita yang Dios ang tukaw atiang pagkainabu tung ni Jonas,” agaaning‡. Numanyan pagkaaning ni Jesus tia, dayun na

* **16:2** 16:2 Tung dumang kinupia linaktawan da yang mga manigkupia yang inaning ni Jesus tung birsikulu 2 may 3. † **16:3** 16:3 Yang mga pruibang atiang nasambit na ya ra yang mga makabewereng ang ipinagpalua na tung uras ang atii. Ya ray nagpailala ang yang panimpu nirang atii, ya ra yang panimpung nagaelatan kang lagi nirang ipagkawut yang paganingen ang Cristong Mananapnay tung nira. ‡ **16:4** 16:4 Jonas 1:15-17; 2:10. Ikumpalar tung sinambit ni Jesus tung Mateo 12:39-40.

ra ilem ang binutwanan yang mga taung atiang nagliit, kasiraanami ra kang mga tauan na.

Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tauan Na Natetenged Tung Maning Pa Tung Pampaleskag Tung Sang Masang Arina (16:5-12)

Marcos 8:14-21

⁵ Taa numanyan pagkatindak yamen na Jesus, naa pala yaming nagapangugyatan na, nalipatami rang napagbalun ta mga tinapay. ⁶ Numanyan maganing ti Jesus tung yamen, "Kuidaw, amanan mi ta mupia yang pampaleskag ang nagagamit yang mga Pariseo may yang mga Saduseo." ⁷ Pagkagngel yamen tia, dayun dang pinagkeresenan yamen ta maluway ang maganing, "Siguru napagbitala ra ta maning tia ay pasaplid na ra tung yaten ay indiita ra ka man napagbalun ta mga tinapay." ⁸ Numanyan pagkasiman ni Jesus kung unu pay nagapagkeresen-kesenan yamen, dayunami rang tinalimaan nang inaning, "Aywa ya ray nagapagkeresen-kesenan mi ang anday ekel ming balun ang tinapay? Midyu pinaluwayan mi ra yang pagtaraligen mi tung yeen natetenged tung mga kaministiran ta. ⁹ Aywa, indiamu pa ka enged nagaintindi? Indi mi ra pala nagademdeman ang atiang may lima ilem ang bilug ang tinapay ang ipinampapaanu tung limang liwu nga tauan kung pira pa nga baayan ang napnuk mi ta mga eped nira? ¹⁰ Pati atiang may pitu ilem ang bilug ang tinapay ang ipinampapaanu tung epat ang liwu nga tauan, nagalipatan mi ra ka kung pira pa nga begyasan ang napnuk mi ta mga eped nira? ¹¹ Aywa kaya ang indi mi pa ka enged nagaintindian ang belagan tinapay yang nagadapatan yang inaningung atia tung numyu?" maganing. ¹² Atii, baklu ra nga maresmesay yamen ang naa pala, yang pampaleskag ang atiang sinambit ni Jesus belagan yang pampaleskag ta tinapay, kung indi, ipinananglit na ra ilem tung nagitulduk yang mga Pariseo may yang mga Saduseo ang purting tumagmak tung mga painu-inu yang mga taung pagpatulduk tung nira. PARIU tung pagtagmak yang pampaleskag tung sang masang arina§.

Nagailala Ni Pedro Ang Ti Jesus Ya Ra Yang Paganingen Ang Cristo (16:13-20)

Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21

§ **16:12** 16:12 Mali yang nagitulduk nira tung mga tau natetenged tung paganingen ang Cristo. Kumus yang nagaita nira tung ni Jesus indi pagkatunu tung nagaelatan nira, pinangindian da ilem nira. Purisu ya ra kay nagipagpaaman ni Jesus tung mga taung nagapangugyatan na ugud indi ra magpadaya tung nagitulduk nira.

13 Taa numanyan minangayami ra na Jesus duun tung sinakepan yang lansangan ang nagaguuyan tung Cesarea Felipe. Numanyan tinalimaanami ra anyang inaning, “Elat kanay, ang yuung paganingen ang Maninga Tau kung pagkeresen-kesenanaw ta mga tau, unu pay pagpabetang nira tung yeen?” 14 Maganingaming kang nagtimaales, “Maganing yang duma ang yawa unu ti Juan ang manig-benyag ang nabui si kang uman. Yang duma paganing ka ang yawa unu ti Elias*. Yang pintu yang duma ang yawa unu ti Jeremias ubin yang duma pang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw ang ya si kay nabuing uman.” 15 Maganing ti Jesus ang nanalimaan si tung yamen, “Ay ta numyu, unu pay numyung pagpabetang tung yeen?” 16 Numanyan ti Simon ang yay pinapuangaan da kang lagi ni Ginuung Jesus tung ni Pedro†, ya ray nagtuwal ang maganing, “Yawa yang paganingen ang Cristo, bilang yang paganingen ang Ana Yang Dios ang Makagagaem!” maganing. 17 Maganing ka ti Jesus ang minles, “Simon, ana ni Jonas, teed mu tiag katinlu yang ipinagpabunayag yang Dios tung nuyu! Ay kipurki yang sinambit mung atia, belagan tau yang nagpaintindi tung nuyu, kung indi, mismu yang Amaw duun tung langit, ya ray nagpabunayag tung isip mu natetenged tung pagkabetangu kung yuu tinu pa. 18 Purisu ta yeen, nani ra yang gustuu rang ianing tung nuyu. Yawa, Pedro yang kinaulugan yang puangga mung atia, sasang batu‡ ig tung batung naa ipakdengayu yang maning pa tung sasang balay ang dakulu ang ya ray kaalimbawaan yang intirung kabilugan yang kumpurming magtalig tung yeen ang magpagaem§. Maskin kamatayen pa, anday puirsa nang magdeeg tung nira*. 19 Piarana yeen ta katengdanan mung magmangulu tung

* **16:14** 16:14 Ti Elias ya kang lagi ay nagapakbat yang mga Israel ang magbalik tung banwa nira baklug kawutay yang sintinsia yang Dios ang painal. Asan da nga basaay ta tung 11:14. † **16:16** 16:16 Juan 1:42 ‡ **16:18** 16:18a Tung bitalang Giniriego yang aran ang Pedro ay ‘Petros’ ang kung ilakted tung Tinagbanwa batu. Yang aran ang atia, ya ra kang lagi ay ipinapuanga ni Jesus tung anya piru yang aran nang tuu ti Simon (Juan 1:42). § **16:18** 16:18b Yang birsikulung naa matinlung ikumpalar tung Efeso 2:20 may 1 Corinto 3:10-11.

* **16:18** 16:18k Tung bitalang Giniriego “Purta yang Hades.” Sasang pananglit ang yag pasadsaray. Tung pagirintindien yang kadaklan ang mga sagad, yang pinananglitan ni Ginuung Jesus ya ra unu yang puirsa yang kamatayen.

mga taung kumpurming magpagaem ang bugus tung Dios†. Kung unu pay bawalen mu tung nira taa tung katanekan, bawal ka duun tung langit. Kung unu pay ilugut mu tung nira taa tung katanekan, lugut ka duun tung langit.”²⁰ Pagkatapus ni Jesus yang pagpasanag nang atia tung ni Pedro, dayun dang nagpaseben tung yamen ang tanan ang nagapangugyatan nang maganing, “Kuidaw! Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa ang yuu yang paganingen ang Cristo,” maganing‡.

Nagipasanag Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Panawan Na Pati Yang Dapat Kang Panawan Yang Kumpurming Mga Tauan Na (16:21-28)

Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27

²¹ Taa numanyan, ya ray ipinagimpisa ni Jesus ang nagpasanag ta mupia tung yamen ang nagapangugyatan na kung unu pay dapat ang panawan na tung uri. Maganing tung yamen, “Yang nagaingaluk yang Dios tung yeen ang yuu dapat mangayaw ka enged duun tung Jerusalem. Kung duunaw ra nganing, papinitinsiaanaw ra ta mupia yang mga pamagpakigmaepet may yang mga paring arabubwat ta katengdanan pati yang mga sagad, ang pagkatapus ipaimatayaw ra ka dayun nira. Piru maskin pang maning tia yang dapat ang mapasaranu, tung pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” maganing. ²² Numanyan pagkagngel ni Pedro tia, dayun na rang ingkelan ti Jesus ang ipinabinit ang pagkatapus pinagindraan na ra sambeng ang inaning, “Aay Ginuu, india ra ilem magbiwitalaen ta maning tia. Paalawid da ilem yang lain tung tinanguni mu ang asta tung sampa ildawana yang Dios,” maganing. ²³ Atii dayun dang nagbedleng ti Jesus ang nanalunga tung anyang maganing, “Paawiga ra taa! Yawa ra pala ay pagsatanas tung yeen! Naa pala, nagatagamanaw ra nuyung patalangen tung pinagplanu yang Dios tung yeen. Kipurki tung pagsambeng mung atia tung yeen, belagan

† **16:19** 16:19 Tung bitalang Giniriego “Pakdulana yeen ta mga liabi sigun tung paggaraemen yang Dios.” Yang katengdanan ang atii, ginamit ni Pedro atiiing pagparakawutun na natetenged tung ni Jesus tung mga masigkanasyun nang mga Judio (Mga Binuat-buatan 2) ig atiiing pagparakawutun na tung na Cornelio (Mga Binuat-buatan 10:34-48; 11:18). Bilang asan da ngabriay na yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu tung tanan ang nasyun, maskin belagan mga Judio. ‡ **16:20** 16:20 Mele-mele yang isip ni Jesus ang ipagpailala yang mga aruman na tung mga masigkanasyun nirang mga Israel ang tanya yang paganingen ang Cristo. Ay tung pagirintindien nira yay magbawi tung nasyun nirang ipalibri tung kemkem yang mga taga Roma. Piru tung anyang pagirintindien, ekel tung pagpakugmatay na, tanyay magtukud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga taung kumpurming magpagaem ang bugus tung anya.

yang nagaisipan yang Dios yang nagusuyun mu, kung indi, ya ka ilem yang isip ta tau," maganing. ²⁴ Atii dayun dang nagbitala ti Jesus tung yamen ang nagapangugyatan nang maganing, "Kung tinu pay nagalelyag dang magpaugyat tung yeen, yang sadili na ya ra lipatay na. Yang isip na ya agipatentenay nang magagwanta tung mga pinitinsia, maskin ilansang pa tung krus\$. Dapat maning tia yay ipabalay na tung isip na kung gustu nang magpaugyat tung yeen. ²⁵ Ay kipurki kung tinu pay nagalelyag ang yang sadili na ilibri na tung malain, asan da nga kapa-kapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling kalelyagan na natetenged ilem tung yeen ang yuu ray nagipalusu na ta gegma na, asan da nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa*. ²⁶ Ay kipurki unu pa pay ikaayen yang sasang tau ang yang tanan ang nagalelyagan na taa tung kaliwutan ang naa luwus dang magapakinawangan na ang pagkatapus asan da nga plekay ta ultimung pagpangabuing magnatis ang asta tung sampa? Anda ra engaged ang pisan! Unu pa pay sarang ang mabailu na ang para bawien na pa rin yang ultimung pagpangabuing atiang naplek tung anya? Anda ra engaged ay maimu na! ²⁷ Agpaamanenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged ta yuung paganingen ang Maninga Tau, siguradung magbalikaw ang ya ray uras ang ipagbalesu tung sasa may sasa ang kumpurmi ra ilem tung binuatan na. Ay yuu maggaraemenaw ra tung bilug ang kaliwutan ang yang kasusulawen ang pagatiniran kang lagi ni Ama ya ra kay tiniranu ig magkasira-siraanami ra ka yang mga angilu. ²⁸ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran. May duma asan tung numyu ang baklu magkarapatay, yuung paganingen ang Maninga Tau, mabilugan da ka engaged nira kung ya pa agarig katinlu yang paggaraemenu," agaaning ti Jesus duun tung nira.

17

Yang Paglewad Yang Pagkabetang Ni Jesus (17:1-13)

Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36; Yadwang Pedro 1:16-18

¹ Taa numanyan pagkataklib da yang enem ang kaldaw, ingkelan da ni Jesus ti Pedro may ti Santiagong duruang magari ni Juan ang namansitungul tung sasang bukid ang makbu ang tanira tanira ra ilem. ² Atiing duun da tanira, naglewad da yang pagkabetang ni Jesus tung

§ **16:24** 16:24 Kung getesen ang ilakted tung Tinagbanwa ay maning taa: "Ya saknay na yang krus na." * **16:25** 16:25 Parariu ta palaksu yang Mateo 10:39; Marcos 8:35; Lucas 9:23; 17:33; Juan 12:25.

pinagtaralungan nira. Yang ityura na nagsulaw ra ang midyu tung kasusulawen yang kaldaw, pati yang awel na durung pisan agkakulit ig duru kang pisan agkasulaw. ³ Numanyan asan da nansilput ti Moises durua ni Elias. Pamagkeresen tanira ni Jesus. ⁴ Numanyan nabnga ra ti Pedrong maganing tung ni Jesus, "Ginuu, maayen ilem naawami ra ka. Kung gustu mu, magpakdengaw ra ta tulu nga layang-layangan, salegsang bilug mi ni Moises may ni Elias," maganing. ⁵ Numanyan atiang indi pa agatapus ti Pedro ta pagbitala, may sasang panganud ang durug sulaw ang telengan ang ya ray nagpaulung tung nirang tanan. May nangel da nirang busis ang asan manliit tung panganud ang maganing ang pagbitala, "Uay, atia ra yang paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw ay ya ra kang lagi ay nagauyunanu ta mupia. Intindien mi ra ta maayen yang kumpurming ianing na tung numyu," maganing. ⁶ Numanyan pagkangel yang mga aruman yamen ang atia yang busis ang atia, ya ra mamansipadagpa tung tanek ang mamagtuu ay pinandelaan da ta mupia. ⁷ Atii dayun dang pinalengtan tanira ni Jesus ang pinandeenan ta kalima nang inaning, "Ala, kemdengamu ra asan. Indiamu ra magpadla," agaaning. ⁸ Numanyan tingaraen nira, anday dumang naita nira, kung indi, ti Jesus da ilem ang sam bilug. ⁹ Numanyan atiang pamandanek da tanira tung bukid, pinagurdinan da tanira ni Jesus ta mupia ang pinaganing, "Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa natetenged tung ipinagpaitang atia tung numyu ang asta kawutun da ilem yang uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau pabungkarasenaw ra yang Dios," maganing. ¹⁰ Purisu simanyan ya ray ipinagtalimaan nira tung ni Jesus ang maganing, "Ay kung maning tii yang mainabu tung nuyu, aywa kaya nagitulduk yang mga sagad ang ti Elias ang atiang baklu ka ilem naita ta dapat unu tukaw ang magbalik baklu lumua yang paganingen ang Cristo?" ¹¹ Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, "Kung tung bagay, tama ka man yang nagitulduk nira ang yang paganingen ang Cristo matkawan ni Elias ang lumua ang pagkatapus yay magpaiwan-iwan ugud simpan da yang mga taung mamampauyun tung paguri tung anya. ¹² Ang pagkatapus iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kuminawut da ka man ti Elias, piru indi ra inilala yang mga tau, kung indi, binuatan da ilem nira yang kumpurming nalelyagan nira. Maning ka man tia yang buaten nira tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau ang yuu papinitinsiaanaw ka nira," maganing. ¹³ Atii baklu ra nga

maresmesay nira ang belagan pala ti Elias mismu yang nagadapatan yang nagianing nang atia tung nira, kung indi, ya ra ti Juan ang manigbenyag ang yay nanubli tung katengdanan ni Elias.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Mulang Dinimnyu (17:14-20)

Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43a

¹⁴ Taa numanyan pandanek da nira tung bukid, kinawutan da nira yang mga taung buntun. Pagkatapus may sasang taung nagpalenget tung ni Jesus ang ya ra nga luud tung pinagtalungaan nirang durua. ¹⁵ Maganing tung anya, "Ameey, ildawan mu ka yang anaung lalii. Tanya may laru nang kere. Kung kawutun da nganing, agaliwagan da ta mupia. Kung kaisan magtutumba ra ilem tung apuy, ang kaisan tung wai ra ilem numba. ¹⁶ Idinangepu ra rin nganing tung mga taung nagapangugyatan mu, piru indi ra ka ilem nasarangan nirang napamaayen." ¹⁷ Maganing ti Jesus ang nagtimalas ang tung nira kang tanan iparumbuay na yang bitala nang maganing, "Uu, yamung mga tauamung mga masigkanasyunu simanyan! Ay ra yang pagtalig mi? Duru pa ka engaged agkabaliskad yang laksu yang pagirisipen mi. Midyu tung maglakgasenaw ra tung numyu kung sanuamu ra kaya ngaeyangay ta ipagtalig ming ustu tung yeen. Aywa, kaministiran ang magagwantaw pa ta mabuay tung ugali ming maning tia? Ala, eklan mi ra tani tung yeen yang mula," maganing. ¹⁸ Pagkawut na tung anya, dayun na rang linalangan yang dimunyang lumayas da asan ang pagkatapus luminayas da ka man. Purisu tung uras ang atii, lagi-laging nagmaayen da yang mula. ¹⁹ Numanyan yaming pagpaugyat tung ni Jesus, nagpalengetami ra tung anya ang yami yami ilem. Dayunami rang nagtalimaan tung anyang maganing, "Natetenged tung unu pa wasu indiami nasarang ang napagpalayas tung dimunyang atia?" ²⁰⁻²¹ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Ay natetenged tung pagtalig ming may pagkakulang na! Kipurki iugtulu tung numyu, kung nagaeyanganamu ra rin ta ipagtalig ming maskin magamustasa* ilem agkadakul, kayanan mi ra ka rin yang midyu may kaliwagan nang buaten†. Anda ka rin

* **17:20-21** 17:20-21a Yang lisu ta mustasa pinakagetey ang lisu. † **17:20-21** 17:20-21b Kung getesen ang ilakted yang inaning ni Jesus tung Giniriego ay maning taa: "Puidiamu kang magkalalangan tung bukid ang naa ang magpauman da ang pagkatapus magpauman da ka man." Bilang yang bukid duun ipananglitay na tung sasang maliwag ang buaten. Piru yang linegdangan na ya ra tiang ilinakted.

ay indi mi masarangan," maganing‡.

Nagasambit Si Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran Nang Durug Liwag (17:22-23)

Marcos 9:30-32; Lucas 9:43b-45

22-23 Taa numanyan atiang pagsaragpunami ra duun tung banwang atiang Galilea, maganing ti Jesus tung yamen ang mga nagapangugyatan na, "Yuung paganingen ang Maninga Tau, indi ilem buay, iintrigaw ra tung pudir yang mga taung ya ra ka man ay mamagpaimatay tung yeen. Piru tung yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra yang Dios," maganing. Numanyan pagkagngel da yamen tia, pinamungawami ra ta duru.

Natetenged Tung Pagbayad Ni Jesus Yang Nagipabayad Para Tung Pagtuuan Nirang Pinakalusu (17:24-27)

24 Taa numanyan, pagkawut nira na Jesus duun tung Capernaum, may mga manigkulikta ang ya ray namagpalenget tung ni Pedro. Yang kuartang magkuliktaen nira yay nagagamit kung unu pay mga kakulangan tung pagtuuan ang pinakalusu duun tung Jerusalem. Maganing tanira tung ni Pedro, "Elat kanay, yang agalen mi pagbayad ka yang nagipabayad tung takun-takun para tung pagtuuan tang pinakalusu§?" 25 Maganing ka ti Pedrong minles, "Simpri." Numanyan pagkawut ni Pedro tung balay, indi pa nganing nagianing na yang bagay ang atia, tingkawan da ni Jesus ang inaning, "Ta, Simon, tung pagintindi mu, tinu pay nagapampasukutan yang mga adi ta sidula ubin ta dumang balayaran tung mga inadian nira? Yang may mga kaampiran tung nira u yang dumang mga tau?" 26 Agaaning ti Pedrong nagtuwal, "Simpri yang dumang mga tau." Maganing si ti Jesus ang suminugpat, "Ig disir kung maning tii, belagan ubligadung mamagbayad pa yang may mga kaampiran tung nira. Pariu ka tung yaten ang may mga kaampiran tung Dios. Anda ra ka rin ay ministir ang magbayarita pa yang nagipabayad para tung pagtuuan ang atiang pinakalusu ang ya engaged ay pagaistaran na. 27 Ugaring ilem kumus anday gustu ta ang yang mga manigkuliktang atia may paglainan ta mga isip nira tung yaten, maayen pang mandaneka ra kanay asan tung awuyuk ang magbila. Yang primirung ian ang maniwak, kung mabatak mu ra nganing, ya ray

‡ 17:20-21 17:20-21k Tung dumang mga kinupia tung Giniriego, may dulang nang maning taa: "ang nunut da ka ta pamlek ta tung pagparanganen ta."

§ 17:24 16:24 Yang balur na atii kanay katengaan tung kinaldaw yang sasang tau ig mins a ilem tung seled san takun ang yag bayaray.

bengaken mu yang nganga na. Asan da maita mu yang sasang nigal ang magkatama ilem ang pisan ang ibayad tung nagipabayad ang atia tung yaten ang durua nga tauan. Ya ray eklan mung ibayad tung mga manigkulkitang atia," maganing duun tung anya.

18

Yang Magparanek Tung Pagkabetang Na, Yay Landaw Tung Pagterelengen Yang Dios (18:1-6)

Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48

¹ Numanyan tung pira pang kaldaw, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang nagtalimaan ang maganing, "Ameey, tinu pay pinakalandaw tung tanan ang mga taung lugud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios?" maganing.
² Numanyan anday dumang binuat ni Jesus, nagguuy ra tung sasang mula ang ya ray pinakdeng na tung pinagtaralungan yamen ang tanan. ³ Pagkatapus dayun dang nagbitala tung yamen ang maganing, "Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung indi mi umanen yang mga isip mi ang para magpakbungamu ra tung mga mamulang mapinagparanek, tay puis, indi mi ra enged maispirinsiaan tung mga sadili mi kung unu pay palaksu yang paggaraemen yang Dios tung pagpangabui mi. ⁴ Purisu kung tinu pay magparanek tung sadili nang magpakbung tung mulang naa, asan da ta taung telengan yang Dios ang yay sasang landaw tung tanan ang pamagpagaem tung anya. ⁵ Dispuis pa kung tinu pay magparanek tung sadili nang magsapet tung maskin tinu pa ang aranek tung pagteleng na, maskin sasang mulang maning ilem taa, katimbang nang yuu kay nagasapet na ay nagusuyun na yang sasang nagauyunanu. ⁶ Piru kanugun yang pagkabetang yang sasang tau tung uri ang kumpurming magpatalang tung sasang pagtalig da tung yeen ang asta magpakasalak da ubin mamalpas da tung yeen, maskin sam bilug ilem tung mga mamulang naa. Ay kipurki mas malbat yang kalainan ang maagmaan na kay tung buntugan da ilem duun tung alauran.

Dapat Manguntiel Ta Mupia Tung Tuksu Ang Indi Ra Enged Magpanunut (18:7-9)

Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2

⁷ "Kanugun yang mga tau taa tung kaliwutan ang naa ay kipurki durung makanayan ta ipagpakasalak nira. Kung tung bagay, indi kang lagi malikayan tia, piru kung tinu pang tauay ang matengeran ta ipagbuat yang duma ta

maning tia, kanugun yang pagkabetang na tung uri ay mas pang maglebat yang sintinsiang talungaen na. ⁸ Dispuis pa, kung midyu may sasang buaten mi ang yang kalima ubin kakay mi yay gamiten ming magpakasalak, sibaya mapungkulanamu ra asan ta panguntiel mi tung tuksu, tung magpanunut, indiamu ra enged. Maayen pang pungkulamung magpasapen tung Dios kay tung duruay kalima mi ubin duruay kakay mi ang duunamu ra ka ilem iplekay tung apuy ang anda enged ang pisan ay kapugdaw-pugdawan na ang asta tung sampa*. ⁹ Pariu ka kung gamiten mi yang mga mata ming magpakasalak, sibaya maluut da asan tung panguntiel mi, tung magpanunut, indiamu ra enged. Maayen pang sam bilug da ilem yang mata ming magpasapenamu ra tung Dios kay tung duruay mata ming duunamu ra ka ilem iplekay tung impirnu ang yang apuy na anda enged ang pisan ay kapugdaw-pugdawan nang asta tung sampa†.

Nagipananglit Ni Jesus Ang Durug Kaimpurtanti Ang Indi Enged Nira Lamkuen Yang Mas AraneK Tung Nira (18:10-14)

¹⁰⁻¹¹ “Magamligamu ka ang indiamu magtagam ta lamku tung mas araneK tung numyu, maskin tung sasa ilem ang mulang maning taa. Kipurki iugtulu tung numyu, maski nganing tanira may mga angil ka duun tung langit ang nagapanuwul yang Dios ang magasikasu tung nira. Pirming pagirintindian tanira ni Ama duun tung langit‡. ¹² Ta, unu pa tung pagintindi mi? Unu pa wasu ay buaten yang sasang taung may kaayepan nang sang gatus nga karniruan ang pagkatapus may sam bilug ang natalang da? Simpri butwanan na ra kanay yang siam ang puluk may siam tung pangarawan nira duun tung kabukiran ugud sagyapen na atiang sam bilug ang nalsik da. ¹³ Pagkatapus kung maita na ra nganing, iugtulu tung numyu, mas pang magkasadya yang isip na natetenged tung karniru nang atiang nasagyapan na kay tung siam ang puluk may siam ang indi nagkaratalang. ¹⁴ Maning kang pisan tia tung Ama

* **18:8** 18:8 Pinalbatan ilem ni Jesus yang mga bitalang atia ay ugud asan da nga batikalay ta mupia yang mga isip nira ang tung pagbasing-basing nira, talagang dakulong bagay kung tanira magpakasalak ubin kung magguyud tung dumang asta mamlek da tung pagtaraligen na tung ni Jesus. † **18:9** 18:8-9 Sinambit da ka ni Ginuung Jesus tung 5:29-30. ‡ **18:10-11** 18:10-11 Taa may mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupia ang ya pisikay nira duun tung isinulat ni Lucas 19:10 ang maning taa yang palaksu na: “Kipurki yuung paganingen ang Maninga Tau,” yang inangayu taa tung kaliwutan ang naa ay ugud magsagyapaw tung mga taung kumpurming nangatalang da ang ya ra ka rin ay ikadiadu nira ang para yay tapnayenung ipaulik tung Dios.

mi[§] duun tung langit. Anda enged ay gustu na ang tung tanan ang mga tumatalig tung yeen ang may mablag tung anyang asta tung sampa may sam bilug, maskin araneK ta pagkabetang ang katulad ka tung mga mamulang maning taa ilem.

Yang Nagikunsiu Ni Jesus Tung Mga Tauan Na Ang Kung May Sasang Putul Nirang Nagbuat Ta Kasalanan Tung Aruman Na, Kung Unyen Pa Nira (18:15-20)

¹⁵ “Dispuis pa, kung may sasang putul ming tumatalig ka tung yeen ang ya ray nagbuat ta kasalanan tung sam bilug tung numyu^{*}, yawang binuatan, angayan mu ra kanay ang pakigkesenan ta matinlu natetenged tung binuat na tung nuyu ang yamu yamu ilem ang durua. Kung mamati tung nuyu, asan da maginulikay si yang pagputulan ming durua tung yeen. ¹⁶ Piru kung indi mamati tung nuyu, magimbitara ra tung sasang aruman mu kang tumatalig ubin durua ugud kasiraanamu rang magbalik tung anyang magpaiwan-iwan. Ay tung maning tia, maskin unu pay mapagkeresenan mi, makumpurmian da ta durua ubin tulu nga sistigusan ang katulad ka tung nasambit tung kasulatan[†]. ¹⁷ Piru kung indi pa ka enged mamati, ipakawut mi ra ilem tung kadaklan ang mga kaputulan ming sam pundaan ang para mamagsaragpun da kanay ang para tanirang tanan mamagtarawang ta kungsiu tung anyang mangamin da. Ang pagkatapus ang maskin pa tung intirung sam pundaan indi pa ka enged mamati, indi mi ra ilem saptan, kung indi, ipabetang mi ra ilem ang belagan dang putul mi tung yeen ang magkapariu ka tung sasang taga dumang nasyun ang indi kang lagi pagintindi tung Dios ubin sasang mandarayang manigpanukut ang anday gustu nang magsugat[‡]. ¹⁸ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay indi mi patawaren tani tung katanekan, tukaw ra kang laging indi ra pinatawad yang Dios duun tung langit. Ig kung tinu pay patawaren mi tani tung katanekan, tukaw ra kang laging pinatawad da yang Dios

§ 18:14 18:14 May dumang mga kinupia ang maning taa yang isinulat nira: “tung Amaw”. ^{*} **18:15** 18:15 May dumang mga kinupia ang anda asan yang mga bitalang “tung numyu”. [†] **18:16** 18:16 Atia sigun tung sasang katuwulan ang napabtang tung Deuteronomio 19:15 ang maning taa yang palaksu na: “Kung tinu pay may nagiriklamu na tung aruman na, kaministiran kung unu pay nagasambit, makumpurmian da ta durua ubin tulu nga sistigusan.” [‡] **18:17** 18:17 Kung natetenged tung sasang tumatalig ang indi mangamin tung kasalanan na kung unu pay matinlung buaten, duun da nga basaay ta tung 1 Corinto 5:1-5; 9:13; 2 Tesalonica 3:14-15. Ikumpalar tung 16:19.

duun tung langit§. ¹⁹ Naa pa yang gustuung isugpat si tung numyung talagang matuud. Maskin duruaamu ilem ubin mas dakeleamu pa taa tung katanekan, kung magsaranyugamu rang magpatawang tung ni Ama duun tung langit ang para paeyanganamu ra anya ta ipagsulwad mi tung mga prublimang mga maning tiang nagaeyang tung grupu mi, talagang tawanganamu ra anya. ²⁰ Kipurki maskin duruaamu ilem ubin subraamu pa tung durua, maskin sanuamu pang magsaragpun ang mga tauanu ugud magpatawangamu ra tung ni Ama, asanaw ka pagpakigsasa tung numyu.”

Yang Pananglit Ni Jesus Ang Yang Mga Tauan Na Dapat Magparatawaran (18:21-35)

²¹ Numanyan ti Pedro ya ray nagpalenget tung ni Jesus ang nagtalimaan ang maganing, “Ginuu, asta mapira pang patawarenu yang sasang putulung tumatalig ang nagbuat ta kasalanan tung yeen? Tama ra wasu ang asta mapitung bisis?” agaaning. ²² Maganing ka ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung nuyu, belagan ilem pitung bisis, kung indi, asta tung pitung puluk uliten pa ka ta mapitung bisis. ²³ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay yang palaksu yang paggaraemen yang Dios tung mga tau ay maning taa tung ipananglitung naa. May sasang Adi. Yang Ading naa, naisip dang magrindikuinta tung mga turuwulun na natetenged tung mga utang nira tung anya. ²⁴ Numanyan atiang naimpisaan na ra ta pagrindikuinta, may sasang turuwulun nang pinatawagan nang manalunga tung anya ay natetenged tung kinautangan nang kuminawut da tung pira-pira rang milyun. ²⁵ Numanyan kumus anday kuartang mabayad na, nagkalalangan da yang Adi ang tanirang sam pamilya ipaalang da ilem unu tung duma ang para buaten da ilem ang mga kirepen. Asta yang tanan ang mga ganadus na ipaalang da ka unu ang para yang kabayaran nang kuarta ya ray idata tung kinautangan na. ²⁶ Taa numanyan, pagkagngel yang turuwulun yang kalalangan yang Adi ang maning da tii, dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiluuy tung anyang maganing, ‘Ay Maginuung Adi, kung maimu ilem tung nuyu, pakdulay kanay ta palwad ang para mabayaranu kang luwas tung nuyu,’ maganing. ²⁷ Numanyan pagkagngel yang Adi, ya ra ngaildaw tung turuwulun nang atia. Purisu pinatawad na ra ilem ang inimpas yang tanan ang nagipagpabayad na ra

§ 18:18 18:18 Bilang tukaw rang nagdisisiun yang Dios ang pagkatapus pinaugtunan da nirang sam pundaan ekel tung pagpasanag yang Espiritu Santo tung mga painu-inu nira (Juan 20:22-23). Ikumpalar tung 16:19.

rin tung anya. Pagkatapus dayun na ra kang pinalpasan ang pinapanaw.

²⁸ "Taa numanyan pagkalua yang turuwulun ang atia, may napanawan na rang sasang masigkaturuwulun na ang may nautangan na ka tung anya ang indi nganing mangikuy-ikuy tung pinatawad yang Adi tung anya. Pagkaita na, dayun na rang pinggesan ang tinagaman na ra ta kega ang maganing, 'Eey, yang utang mu, bayaran mu rang lagi numaan tung yeen,' maganing. ²⁹ Numanyan ya ra nga luud yang masigkaturuwulun na tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiluuy tung anyang maganing, 'Kung maimu ilem tung nuyu, ungkuy, pakdulay kanay ta palwad ang para mabayaranu ka yang nautanganu tung nuyu,' agaaning. ³⁰ Piru yang sam bilug indi ra ka engaged nalelyag, kung indi, ya ra ipakalabusay na yang aruman na ang asta mabayaran na yang utang na. ³¹ Taa numanyan, maita yang mga masigkaturuwulun na yang binuat nang atia, duru rang kaerep nira tung anya. Purisu dayun dang namansiangay tung Ading namagkiga. ³² Purisu numanyan pinaguuyan si yang Adi yang turuwulun nang atiang pinatawad na. Maganing tung anya, 'Yawa anda engaged ay kakuinta-kuinta mung pagkaturuwulun. Pinatawara ra nganing yeen tung tanan ang nagipagpabayaru ra rin tung nuyu natetenged ilem tung pagpakiildaw mu tung yeen. ³³ Belag bang dapat da ka rin ang naidawa ra ka tung sasang masigkaturuwulun mu ang katulad ka tung yeen ang naidawaw ka nganing tung nuyu?' agaaning. ³⁴ Numanyan kumus durung kasilag yang Adi tung turuwulun nang atia, anday duma, ipinakalabus na ra ilem ang para duun da tigbakay ta mupia yang mga manigparusa ang asta mabayaran na ra kang luwus. ³⁵ Maning kang pisan tia yang buaten tung numyu ni Ama duun tung langit kung alimbawa indiamu ka magpatawad tung sasang putul ming tumatalig tung yeen ang tedek tung mga kinaisipan ming sasa may sasa," maganing.

19

¹ Numanyan atiang pagkatapus ni Jesus yang pagparasanagen nang atia tung yamen ang mga tauan na, dayun dang nagliit tung Galilea ang minangay duun tung sinakepan yang Judea ampir duun tung subang atiang pagguguuyan ang Jordan, kasiraanami ra kang mga tauan na. ² Duru-durung mga taung namagpakignunut tung anya. Kung tinu pay may mga laru tung nira, ya ray pinampamaayen na.

Yang Linyang Nagipagpasanag Ni Jesus Natetenged Tung Pagkarasawaen (19:3-12)

Marcos 10:2-12

³ Taa numanyan may mga Pariseong namagpalenget da tung anya ay gustu nirang papagmintiraen ang para mabitala ilem ta magbalawag tung katuwulan yang Dios. Purisu dayun dang namagtalimaan tung anyang maganing, “Uyun basu tung mga katuwulan ang nagausuy ta ang yang sasang lalii puiding magpakiblag tung kasawa na, maskin unu ra ilem ang katadlenganay ang patielan na?”

⁴ Maganing ka ti Jesus ang nagtimaes, “Siguru nabasa mi ra ka yang sasang napabtang tung kasulatan ang atiang primirung pagimu yang Dios tung tau, inimu na unung lalii may baway*.” ⁵ Dispuis may napabtang ka asan ang maning taa:

‘Purisu ya ra kay natengeran na ang yang sasang lalii magliit da tung ni tatay na may tung ni nanay na ay magpakiunung da tung ni kasawa na ang pagkatapus tanirang durua sa nga tinangunian da ilem,’ maganing†.

⁶ Ig disir, belagan dang durua pa kung indi sa nga tinangunian da ilem tanira. Purisu yang pinapagsasa ra yang Dios dapat ang indi belagen ta tau,” maganing. ⁷ Maganing si yang mga Pariseong namagsulingaag tung anya, “Elat kanay, aywa kaya may urdinansang ibinutwan ni Moises ang yang sasa unung lalii puidi unung magpakiblag tung kasawa na basta pakdulan na ra ilem unu ta bawdukumintu ang yay magpaingmatuud ang tapus da ka man yang pagkakasawaan nira‡?” ⁸ Maganing si ti Jesus ang nagtimaes, “Linugtanamu ra ilem ni Moises ang magpakiblag tung mga kasawa mi natetenged ilem tung katetegasen yang mga kinaisipan mi, piru belagan enged maning tia yang intinsiun yang Dios atiang pagimu na tung primirung lalii may tung primirung baway. ⁹ Purisu iugtulu tung numyu, kung tinu pang laliiay ang magpakiblag tung kasawa na ang pagkatapus mangasawa sing uman tung dumang baway, asan da nga limbungay na yang kasawa nang dati, pui ra pa kung yang ipagpakiblag na tung kasawa na yang pagpaluku-luku na,” maganing. ¹⁰ Numanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus, yami ray nabnga ang maganing tung anya, “Tay kung maning da tii yang kapulutan yang pagkarasawaen, maayen pang indi ra ilem mangasawa yang sasang lalii.” ¹¹⁻¹² Maganing ka ti Jesus ang minles, “Kung tung bagay, may mga lalii ka man ang indi mapagusuy tung intinsiun yang Dios ang lalii may baway magkakasawaan.

* **19:4** 19:4 Genesis 1:27; 5:2 † **19:5** 19:5 Genesis 2:24; Efeso 5:31; 1 Corinto 6:16 ‡ **19:7** 19:7 Deuteronomio 24:1-4

Kipurki yang duma dispirinsiadu yang pagkabetang nirang mga lalii ang dengan tung pagkatau nira. Yang duma mga kirepen ang ya ra agipakapunay yang mga agalen nira. May duma pa ang maskin puiding mangasawa, indi ra ka malelyag ay ipinalandaw ra engaged nira yang pagpatuwul nira tung Dios ang para mas pang magdakel yang mga taung magpagaem ang bugus tung Dios[§] Piru yang kadaklan ang puiding mapagusuy tung intinsiun yang Dios ang atia, magusuy ra," maganing.

Yang Taung Risibien Yang Dios Ya Ra Yang May Pagkamula Na (19:13-15)

Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17

¹³ Pira pang kaldaw, may mga taung namagekel tung mga ana nira tung ni Jesus ang para pampabisaen da nira tung anya. Piru sinambeng da yamen ang nagapangugyatan na. ¹⁴ Pagkagngel ni Jesus tia, dayunami rang inampalar nang, "Eey, yang mga mamulang atia, pawayaan mi ra ilem ang mamagpalenget da tani tung yeen. Indi mi ra engaged pagsagangen, ay kipurki kung tinu pay may pagtalig nira tung Dios ang katulad ka tung pagtaraligen yang mga mamulang naang bugus tung mga ginikanan nira, lugud da tung mga taung pamagpagaem ang bugus tung Dios." ¹⁵ Pagkatapus dayun na rang pinampabisa na yang mga mamulang atia. Pagkatapus tia, dayun dang nagliit duun tung banwang atii.

Yang Sasang Manggaranen Durug Liwag Ang Magpalamtuk Yang Pundu Yang Kinaisipan Nang Magpagaem Tung Ni Jesus (19:16-30)

Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30

¹⁶ Taa numanyan may sasang kaldaw ang may sasang taung nagpalenget tung ni Jesus ang maganing, "Ameey, kung maimu ilem, may gustuu rin ang talimaanen tung nuyu. Unu pa wasung ubraay ang matinlu ang dapat ang buatenugud mapagpasapenaw tung Dios ang anday katapus-tapusan?" ¹⁷ Maganing ka ti Jesus ang nagtimaales, "Aywat ministir pang yuu pay talimaanen mu kung unu pang ubraay ang matinlu ang yay dapat ang buaten mu? Ultimu ilem yang sam bilug ang magkabagay ang aningen mung maayen. Tumanen mu yang mga katuwulan na kung gustu mung magpasapen tung anya ang anday katapus-tapusan," maganing. ¹⁸⁻¹⁹ Maganing si yang sam bilug, "Aywa, unu pang katuwulanay ang dapat ang tumanenu?" Maganing si ti Jesus ang minles, "Ya taang ulitenu. 'India

[§] **19:11-12** 19:11-12 Ikumpalar tung inaning ni Pablo tung 1 Corinto 7:32-35, 38-40; Colosas 4:11.

mangimatay ta masigkatau mu, india maglimbung tung kasawa mu, india manakaw ta belagan nuyu, india manistigus ta bukli tung katalungaan yang ustisia, galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu* ig gegmaan mu yang aruman mung tau ang katulad ka tung paggeregmaen mu tung sadili mu†. ” 20 Maganing ka yang kawataan ang atiang minles, “Yang tanan ang atia luwus dang nagausuyu. Unu pa pa ka enged ay pagkakulang tung yeen ang dapat pang buatenu?” 21 Maganing ka ti Jesus ang minles, “Kung yawa talagang gustu mung magpakumplitu, tay mulika ra kanay. Ipaalang mu ra yang tanan ang ganadus mu. Yang kabayaran nang kuarta ipamakdul-pakdul mu ra tung mga maliliwagen. Kung ya ray buaten mu tia, tay puis magkatinira ra ta kapakli nang maning pa ka tung manggad duun tung langit. Dispuis pagkatapus ta pamakdul-pakdul mu, magbalika ra tani ang magpakignunut tung yeen ang para ugyatana ra yeen,” agaaning. 22 Numanyan pagkagngel yang kawataan yang itinuwal ni Jesus ang atia tung anya, dayun da ilem ang nagliit ang duru rag kapungaw yang isip na. Ay ya pa agari, durung kamanggaran na. 23 Atii dayun dang nagbitala ti Jesus tung yamen ang nagapangugyatan nang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, durug liwag ang yang sasang manggaranen ang magpalamtuk yang pundu yang isip nang magpagaem ta bugus tung Dios. 24 Ulitenu pa ta minsa. Kung maliwag nganing ang yang sasang kamilyu pumuyuk tung buli yang tingway, mas pang maliwag ang yang sasang manggaranen magpalamtuk tung pundu yang isip nang magpagaem ta bugus tung Dios.” 25 Numanyan pagkagngel da yamen ang yang inaning ni Jesus ang atia, durung pisan agkadakul yang pagkabereng yamen. Maganingami tung anya, “Tay kung maning ti pala ang maski nganing yang mga manggaranen ang tagisip yamen ang alenget da tung Dios indi nganing matapnay, ya pa yang kadaklan ang mga tau?” 26 Atii dayun dang naneleng-teleng ti Jesus tung nirang maganing, “Kung tung tau ilem ka man, indi maimu tia. Piru kung tung Dios, maimu ra tia ay natetenged tung anya maimu yang tanan,” agaaning. 27 Numanyan ti Pedro ya ray nabnga ang maganing, “Teed mu, Ameey, ta yaming pagpaugyat tung nuyu, binutwanan da yamen yang tanan basta magpakignunutami ra ilem tung nuyu. Unu pa wasu ay ibles yang Dios tung yamen?” 28 Maganing ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung kawutun da nganing

* 19:18-19 19:18-19a Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20 † 19:18-19 19:18-19b Levitico 19:18; Mateo 5:43

yang kaliwutan ang baklu, yuung paganingen ang Maninga Tau, kumarungaw ra tung puistuung maggaraemen ang durung pisan agkasulaw yang pagkabetangu. Tung uras ang atia, ta yamung sam puluk may durua ang nagpakignunut tung yeen taa tung kaliwutan ang naa, kumarungamu ra ka tung mga puistu ming maggaraemen tung sam puluk may duruang palaanaan yang nasyun tang Israel. ²⁹ Dispuis kumpurming tinu pay namutwan tung sadiling pamalay-walay na ubin tung sadiling tanek na, ubin tung mga putul na ubin tung ginikanan na, ubin tung mga ana na arangan da ilem tung gegma nang lusu tung yeen, ya ray pakdulan yang Dios ta kapakli yang tanan ang pinamutwanan nang atia ang pira-pira rang dubli ig tung uri mapagpasapen da tung anya ang asta tung sampa. ³⁰ Ugaring ilem naa wa yang dapat ang pangamanan mi. Durung pagatelengan ta abwat simanyan ang ya ra iparanekay tung uri ig duru kang pagatelengan ta araneke simanyan ang ya ra ka ipaabwatay tung uri," maganing.

20

Nagipananglit Ni Jesus Yang Mga Tauan Na Tung Mga Manigubra Ang Pinapagturupu Ra Ilem Yang Agalen Nira Ta Suul (20:1-16)

¹ Maganing ti Jesus ang nagsugpat, "Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay kipurki yang palaksu yang paggaraemen yang Dios tung mga tau, maning taa tung ipananglitung naa. May sasang taung may kaluakan na*. May sasang kaldaw ang atiating timpranu pang pisan, nagangay ra duun tung palingki ang para mangawang da ta mga taung mamagubra duun tung kaluakan na. ² Namagiritsuan da tanira ang yang suul nira kumpurmi yang kinaldaw ang kadagmitan ang nagisuul tung mga tau tung lugar ang atii. Pagkatapus pinanuwul na rang mamagubra ra duun tung kaluakan na. ³ Numanyan atiating pagalas nuibi rang timpranu, nagbalik si duun tung palingki. May mga taung naita nang pamagkererengan da ka ilem asan ang pamagistambay. ⁴ Purisu dayun na rang pinaganing ang, 'Ala, pati yamu agawangenamu ra ka yeen ang magubra duun tung kaluakanu. Suulanamu ka yeen ta magkatama.' ⁵ Purisu dayun da ka man ang namagangay duun ang mamagubra. Numanyan atiating kereng da yang kaldaw, maning si ka tii yang binuat yang may kaluakan. Pati tung alas tris da yang apun, ya ka. ⁶ Numanyan atiating

* 20:1 20:1 Tung bitalang Giniriego, kung getesen ang ilakted, "kaubasan na".

pagalas singku ra yang apun, nagbalik sing uman duun tung palingki. May mga taung duma ang naita na si kang pamagkererengan da ka ilem asan. Purisu dayun na ra kang pinaganing ang 'Eey, aywa nagapunamu ra ka ilem taa ang anday ka pala ay nagaubra mi?' ⁷ Maganing ka tanirang namansituwal, 'Aywa naang anda kay nagpaubra tung yamen.' Maganing ka yang may tanek ang nagtimaales, 'Ala, pati yamu agawangenamu ra ka yeen ang magubra duun tung kaluakanu.'

⁸ "Taa numanyan atiang apun dang pisan yang kaliwutan, maganing yang may kaluakan tung kapatas na, 'Ala, guuyan mu ra kanay yang mga ubirus ang panuulan. Impisaan mu ra ta suul yang nangauring pisan ang pinangawangu ang pagkatapus ipaluslus mu rang panuulan ang asta kawutun mu yang nangatkaw ang pinangawangu.' ⁹ Purisu simanyan yang kumpurming pinangawang tung alas singku, ya ray pinamakdulan da yang mga suul nira ang ya ray ipinatupu tung seled sang kaldaw yang ubra nira. ¹⁰ Maning dang maning ang asta kinawut da yang nangatkaw ang pinangawang. Yang kalaum nira, mas abwat yang marisibi nira, piru yang ipinakdul tung nira ya ka ilem yang isinuul tung kadaklan ang ipinatupu tung seled sang kaldaw. ¹¹⁻¹² Numanyan pagkarisibi nira yang mga suul nira, dayun dang namagriklamuan tung may kaluakan ang maganing, 'Yang mga taung atiang nangauring pinangawang mu, sang uras da ka ilem yang ipinagubra nira. Piru yami nagbeweek pa yang mga ulas yamen tung seled magapun ang durung pisan agkakinit yang kaldaw ang pagkatapus ya ra ka ilem papagpariu-pariuay mu yang panuul mu tung yamen may tung nira?' ¹³ Maganing ka yang may kaluakan ang minles tung sam bilug tung nira, 'Ungkuy, belagan kang malain yang pagabuatu tung nuyu. Tatal nagpauyuna ra ka ang yang suul mu kumpurmi yang kinaldaw ang kadagmitan ang nagisuul taa tung yaten. ¹⁴ Purisu eklan mu ra ilem atiang suul mung mulik. Ay yang gustuu ang yang kumpurming nagisuulu tung nuyu ya kay nagisuulu tung taung naang nauring inawangu. ¹⁵ Aywa, anday ketelung magkalalangan natetenged tung kuartaw ang kumpurming unu pay nagalelyaganu? Muya yawa ra ilem magaiweg tung mga aruman mu.' " ¹⁶ Numanyan dayun dang nagsugpat ti Jesus yang bitala nang maganing, "May pagatelengan ta araneke simanyan ang ya ray ipaabwatay tung uri ig may pagatelengan ta abwat simanyan ang ya ra kay iparanekay tung uri," maganing.

Maklung Mainambit Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran

*Na Tung Uri Ang Durug Liwag (20:17-19)**Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34*

¹⁷ Taa numanyan, ti Jesus sigi-sigi ra yang pagparanawen nang panungul duun tung Jerusalem, kasiraanami ra kang nagapangugyatan nang sam puluk may durua. Numanyan tung pagparanawen yamen tung karsada, ipinampaligbi-nami ra kanay anya ay may gustu nang ikxen tung yamen ang yami yami ra ilem. ¹⁸ Maganing tung yamen, "Ta, naawita rag panungul ang panganing duun tung Jerusalem. Muya maberengamu tung ianingung naa tung numyu. Yu-ung paganingen ang Maninga Tau, anday dumang mainabu tung yeen duun tung Jerusalem, kung indi, iintrigaw ra tung pudir yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad tung mga urdinansa, ang pagkata-pus sintinsiaanaw ra nira ang ipaimatay. ¹⁹ Pagkatapus dayunaw si ka nirang iintriga tung pudir yang belagan mga masigkanasyon ta ang anda enged ay pagintindi nira tung Dios. Buatenaw ra ilem nirang sasang kayaman, pagkatapus paburdunanaw ka nira bakluaw ipalansangay nira tung krus. Piru pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios," agaaning.

*Agbaliskaren Da Ni Jesus Yang Sistima Yang Kaliwutan Ang Naa Natetenged Tung Pagerekelen Ta Katengdanan (20:20-28)**Marcos 10:35-45*

²⁰ Numanyan yang kasawa ni Zebedeo ya ray nagpalenget tung ni Jesus, kasiraan da ka tanira yang mga ana nang durua nga laliian[†]. Pagpalenget nira, dayun dang nagluud yang nanay nira tung pinagtaralungan nira ni Jesus ay may gustu nang ingalukun tung anya. ²¹ Maganing ti Jesus tung anyang nagbugnu, "Unu pay gustu mu, Ineey?" Maganing ka yang nanay nirang nagtimalas, "Kung maimu ilem tung nuyu, pangakuay ka ang kung maggaraemena ra nganing, yang mga anaung naang durua pakarungun mu ka tung tepad mung magtimbang." ²² Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas ang asan da iparumbuay na tung duruang atiang magputul, "Indi mi ka ilem nagamaresmesan kung unu ra ilem ay nagaingaluk mi. Basu kayanan mi kang magpapinitinsia ang katulad ka tung dapat ang pasaranu?" Maganing ka tanirang nansituwal, "Ee, kayanan ka yamen." ²³ Maganing si ti Jesus tung nirang nagsugpat, "Mapasaran mi ra ka man yang mga pinitinsia ang katulad ka tung mapasaranu. Piru kung tinu pay makarung tung teparung magtimbang tung uri, belag yuuy may pudir ang maglugut,

[†] **20:20** 20:20 Bilang ti Juan durua ni Santiago.

kung indi, ya ray nagitigana ni Ama tung kumpurming tinu pay pinilik nang kumarung,” maganing. ²⁴ Numanyan atiating nabalitaan da yamen ang mga kaarumanan nirang sam puluk, anday duma, nangimunami ra ta mupia tung mga aruman yamen ang atiang duruang magputul. ²⁵ Purisu yaming tanan, dayunami rang ginuuyan ni Jesus ang magpalenget tung anya. Maganing tung yamen, “Nagaskean mi ra ka ang tung kaliwatan ang naa yang pamangatengdanan tung mga taga duma-rumang nasyun, yang katengdanan nira ya agipandeeg-deegay nira tung mga kinasakpan nira. Muya-muyang manuwul tung mga sakep nira ang para ilalaen da nirang yay abwat tung nira. ²⁶ Piru tung numyu, indiaw malelyag ang yay usuyun mi yang sistima nirang atia, kung indi, kung tinu pay malelyag ang telengan ta abwat asan tung numyu, dapat ang yang pagpabetang na tung sadili na tanya sasa ka ilem ang turuwulun ming mga kaarumanan na. ²⁷ Dispuis kung tinu pay malelyag ang magmangulu tung numyu, dapat ka ang yang pagpabetang na tung sadili na tanya sasa ka ilem ang kirepen mi. ²⁸ Bilang magpakbungamu tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. Ay yang katuyuanu, belagan ang maganing ang para yuuy magpanuwul tung mga taung magpasikasu, kung indi, ang para yuuy maging turuwulun nirang magarasikasuen tung nira, ang yang inangayu enged, magpatumbasaw yang linawaw ang para durung mga taung mapaluasu tung pagpakirepen nira tung kalelyagan nirang magpakasalak,” maganing.

Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Durua NGA Burayan (20:29-34)

Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43

²⁹ Taa numanyan, atiating magluluaami ra na Jesus tung lansangan ang Jerico, buntun ang pisan yang mga taung pamagpakignunut tung anya. ³⁰ Numanyan may durua nga burayan ang kumarungan tung binit yang karsada. Pagkabalita nira ang ti Jesus magtataklib da asan, dayun dang namagkekendalen ang maganing, “Ameey, kumus yawa ray manubli tung paggaraemen ni Adi David, ildawayami ka!” ³¹ Piru ya ra ampalaray yang mga taung atiang buntun. Piru belag ya mamagipes, kung indi, mas pang ya namagkekendalen ang namagkekendalen ang maganing, “Ameey, yawang manubli ra tung paggaraemen ni Adi David, ildawayami ka!” ³² Atii dayun dang nagtadeng ti Jesus ang guminuuy tung nirang maganing, “Ta, unu pay gustu ming buatenu para tung numyu?” ³³ Maganing tanirang nansituwal, “Aay ameey, gustu rin yamen ang

mabuskad da yang mga mata yamen.”³⁴ Atii ya ra ngaildaw ti Jesus ang nagdeen tung mga mata nira. Pagkadeen na, atiang lagi nangaita si ka man. Pagkatapus dayun da kang namagpakignunut tung anya.

21

Natetenged Tung Pagparakleren Ni Jesus Tung Siudad Ang Jerusalem (21:1-11)

Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19

¹⁻² Taa numanyan atiang panungulami rang tanan tung bukid ang atiang durung ayung paganingen ang olibo, ang yang distinu yamen duun tung siudad ang Jerusalem, may sasang baryung nagalengtan yamen ang pagguguuyan ang Betpage ang alenget-lenget da tung siudad ang Jerusalem. Numanyan atiang nagalengetami ra tung baryung atia, nanuwul da ti Jesus tung mga aruman yamen ang durua nga tauan ang maganing, “Ala, mangayamu ra kanay tung baryung naang tung tukawan ta. Kung kumawutamu ra nganing asan, ya rang lagi ay mapanawan mi yang sasang asnung inaen ang yag kekedked ang asan ka tung tepad na yang sinday na. Pamadbaren mi ra kanay ang pangguyuran tani tung yeen. ³ Kung may magbugnu tung numyu, yamu ra agaaning, ‘Kaministiran ni Ginuu ta!’ Magngel na ilem tia, ipampaguyud na ra ilem ang lagi tung numyu,” maganing. ⁴ Taa numanyan yang tanan ang mga bagay ang atia nagkamaningan da ta maning tia ay ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay yang bitala nang tukaw ang maganing,

⁵ “Panganingen mi yang mga taung pamagistar tung Sion ang yang Adi nira panganing da asan tung nira. Durug kapinaurayen ay yang magsasaayan na sasang asnung sinday pa*,” maganing.

⁶ Kapurisu numanyan namagpanaw ra ka man yang mga aruman yamen ang atiang durua. Tinuman da nira yang itinuwal ni Jesus tung nira. ⁷ Pinangguyuran da ka man nira yang asnu may yang sinday na ang ya ray pinanapinan nira yang mga panlamig nira ang pagkatapus dayun da kang nagsaay ti Jesus tung sinday. ⁸ Numanyan yang pagsaay na tung asnu, ya kay paggaralangen tung anya yang mga taung buntun dang pisan. Yang duma yang mga panlamig nira

* **21:5** 21:5 Kung gustu tang maintindian yang naulang naa, duun ta nga basaay tung isinulat ni Zacarias 9:9. Dispuis pa, atii kanay, yang kadagmitan ang magsasaayan yang mga ading panuyu ra tung gira ay kabayu. Piru kumus asnu yang sinaayan ni Jesus, duun da nagpailala ang yang katuyuan nang nagsaay pulus tung ikaayen yang mga tau, belag tung ikalain nira.

ya ray ipinameklad nira tung karsadang magpanawan yang asnu. Yang duma may mga paklang ang pinaglampang nira ang ya ra kay ipinameklad nira tung karsada. ⁹ Numanyan yang mga taung atiang buntun ang pamagpakigluyug tung ni Jesus, yang duma nabtang tung tukawan na, yang duma tung uri na. Sigi-sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang pamagaraning-aningan ang "Salamat! Naa ra yang manubli tung paggaraemen ni Adi David! Pakaayenen da kang pirmi yang Dios naang pagatuwul nang magpalua tung paggaraemen na! Salamat tung anya duun tung kaabwat-abwatan!" ¹⁰ Numanyan pagpakled ni Jesus tung Jerusalem, namagirikbawan da yang mga tau ang namagtaralimaan-talimaan ang maganing, "Tinu pa kayang tauay tia?" ¹¹ Numanyan yang mga taung atiang buntun ang pamagpakigluyug da kang lagi tung ni Jesus, ya ray namansituwal ang maganing, "Yang taung naa, ya ra ti Jesus mismu ang taga Nazaret duun tung sinakepan yang Galilea. Tanya yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang atiang naula nuntutaw ang magkawut," maganing.

Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti Tung Palayas Yang Pagtuuan Ang Pinakalusu (21:12-17)

Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-46

¹² Taa numanyan dayun dang nagpakled ti Jesus duun tung palayas yang pagtuuan yamen ang pinakalusu. Pagpakled na, dayun dang nagpalayas tung tanan ang mga manigpaalang ta mga garamiten tung pagparadasagen, pati yang tanan ang pamangalang tung nira nagkaraumid da ka ta palayas. Pati yang mga lamisaan ang atiang pinampabtangan ta mga kuartang nagipagpabailu tung mga tau, pinamaliskad na, asta yang mga kakarungan yang mga manigpaalang ta mga kalapati, ya ka. ¹³ Maganing tung nira, "May sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang yang balay unung naang pagatiniran na, dapat unu ang yay pagampuan yang mga tau tung anya†. Piru ay pa wa? Ta numyu, pagabuat mi ra ilem ang kuinta leyang ang pantalukan ta mga tulisan ang taa ra mismu agpandayaay mi yang mga taung pamagtuu‡," maganing. ¹⁴ Taa numanyan may mga buray pati mga barik ang ya ray namagpalenget tung ni Jesus duun tung palayas ang pagkatapus ya ray pinampamaayen na. ¹⁵ Numanyan may mga paring arabubwat ta katengdanan asan ang pamagpaniid, kasiraan da ka tanira yang mga sagad. Pagkaita nira tung ni Jesus ang pagpalapus ta mga buat-buat ang mga maning tiang makabewereng, nangaerepan da ta duru.

† 21:13 21:13a Isaias 56:7 ‡ 21:13 21:13b Jeremias 7:11

Belagan ilem ya tiay nagaerepan nira, kung indi, pati yang nagipagkendal yang mga mamula asan tung palayas ang pamansianing, "Tawangan da ta mupia yang Dios yang taung naa ang ya ray pinasubli na tung paggaraemen ni Adi David!"¹⁶ Purisu dayun dang namagriklamu tung ni Jesus ang maganing, "Aywa indi mu pagsambengen tia? Indi mu nagagngel yang nagipagkendal nirang atia?" Maganing ka ti Jesus ang minles, "Nagagngelu ka, piru yang gustuu ilem ang maintindian tung numyu kung nabasa mi ra ka yang sasang napabtang tung kasulatan ang maski nganing yang mga mamula unu nagapaeyangan ka unu yang Dios ta ipagdayaw nirang ustu tung anya, maskin yang gegesye pa unung pamanusu pa," maganing[§].¹⁷ Numanyan pagkaaning ni Jesus tia, dayun da ilem ang namutwan tung mga taung atia ang naglua tung siudad ang pagkatapus minangay ra duun tung Betania. Duun da ka ngaelek tung lawiing atii.

May Sasang Ayung Paganingen Ang Igus Ang Magbitalaan Ni Jesus (21:18-22)

Marcos 11:12-14, 20-24

¹⁸ Numanyan pangayag ang timpranu, atiang pagbalik da ni Jesus duun tung siudad, ya ra nga suwuk. ¹⁹ Duun tung binit yang karsada may naita nang sasang ayung paganingen ang igus. Purisu ya ray pinalengtan na, piru naa pala andang pisan ay naita nang burak na, kung indi, purus ilem mga daun. Numanyan dayun na rang itinuluy tung malain yang ayung atiang inaning, "Maayen pa rin ang india ra ilem ang pisan mamurak ang uman!" Pagkatapus lagi-laging nanlumpayeng da ka man yang ayung atia*. ²⁰ Numanyan pagkaita yamen kung unu pay nainabu tung ayung atia, naberengami ra ta mupia. Dayunami rang nagtalimaan tung anyang maganing, "Ya pa agaring nanlumpayeng dang lagi yang ayung atia?" ²¹ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung magtaligamu ta ustu tung Dios ang anday dua-dua yang mga isip mi, mapagbuatamu ka ta magkapariu ka tung binuatung atia tung igus ang atia. Belagan da ilem maning tia ay masarangan mi, kung indi, maskin may sasang durug liwag tung pagintindi mi ang yay gustu ming

§ 21:16 21:16 Mga Karantaen 8:3 * 21:19 21:19 Puiding duruay sinikad ni Ginuung Jesus tung pagtuluy na tung malain yang igus. Yang sam bilug, gustu nang pananglitan yang mga pamagpakigmaepet tung nasyun nirang Israel ang tanira sintinsiaan da yang Dios natetenged tung pagpaita-ita ilem nira. Yadwa pa, gustu na kang pakdulan yang nagapangugyatan na ta sasang pagaralan nira natetenged tung pagtaraligen nira tung Dios.

ingalukun tung Dios, mainabu ka[†]. ²² Purisu maskin unu pang bagayay ang ipagampu mi tung Dios, basta nagataligan mi ang yang nagaingaluk ming atia ipakdul na tung numyu, atia pakdulanamu ka man anya," maganing.

Yang Pagusisa Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Ni Jesus Natetenged Tung Katengdanan Na (21:23-27)

Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8

²³ Taa numanyan, nagpadayun da ti Jesus yang pagparanawen nang nagbalik duun tung palayas yang pagtuuan ang atiang pinakalusu. Numanyan atiang pagturdudukun da tung mga tau duun, pinalengtang da yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. Dayun da nirang inusisang inaning, "Eey, ay pa ngaeklay mu yang katengdanan ang yawa magbuat yang mga maning tia taa tung pagtuuan tang naa? Tinu pay naglugut tung nuyu?" ²⁴ Agaaning ka ti Jesus ang nagtimalas, "Elat kanay, kung mga sarang tung numyu, may sasa kang talimaanenu rin tung numyu. Kung matuwal mi, ay tuwalenamu ra ka yeen kung ay pa liit yang katengdananung pagbuat ta mga maning tia. ²⁵ Abir, ay pa wasu liit yang katengdanan ni Juan ang nagpamenyag tung mga tau? Tung Dios manliit u tung tau ka ilem?" Pagkagngel nira tia, dayun dang nagaralas-alasan ang maganing, "Unu pa wasu ay maayen ang ituwal ta? Kung aningen ta ang tung Dios manliit yang katengdanan ni Juan, muya sulilienita si anyang talimaanen ang aywat indiita ra nananged tung anya. ²⁶ Piru kung aningen ta ang tung tau ka ilem manliit yang katengdanan na, muya kung unu pay buaten tung yaten yang mga taung naang buntun, indi ta ka ilem maskean. Ay tanirang tanan pamagingmatuud da ang ti dipuntu Juan talagang sasang tinuwul yang Dios ang magpadapat yang bitala na," agaaning. ²⁷ Purisu numanyan tinuwal da ilem nira ti Jesus ang, "Inay, indi ilem nagaskean yamen." Maganing si ka ti Jesus ang nagtimalas, "Tay kung maning tii, indiaaw ra ka magugtul tung numyu kung ay pa liit yang katengdananung pagbuat ta mga maning tia," maganing.

Yang Nagipananglit Ni Jesus Tung Duruang Magputul Ang Parariung Tinuwul Ni Tatay Nira Piru Sam Bilug Ilem Yang Nananged (21:28-32)

[†] **21:21** 21:21 Kung getesen ang ilakted yang inaning tung bitalang Giniriego ay maning taa: "Puidiamu kang magkalalangan tung bukid ang atii ang magpauman dang papelek duun tung teeb ang pagkatapus mainabu ka man." Yang ilyag nang ianing, yang bukid ang sinambit sasang pananglit tung sasang maliwag ang buaten.

²⁸ Taa numanyan, dayun sing sinugpatan ni Jesus yang bitala na tung mga mamaepet ang atia ang maganing, “Pamatian mi ra kanay yang pananglit ang naang ipagngelu tung numyu kung maumpa tung pagintindi mi. May sasang taung duruay ana nang lalii. Numanyan minangay tung ana nang dakulu ang maganing, ‘Duduy, magubraa ra numaan duun tung kaubasan ta.’ ²⁹ Maganing ka yang ana nang nagtimalas, ‘Indiaw.’ Ang pagkatapus atiang nabuay-wuay ra, naguman da yang isip nang minangay duun tung kaubasan ang nagubra. ³⁰ Atiang pagkagngel ni tatay na yang tuwal yang ana nang atiang dakulu, dayun dang minangay tung ana nang sam bilug ang maning ka tii yang itinuwal na tung anya. Maganing yang ana nang nagtimalas, ‘Ee, tatay.’ Ang pagkatapus indi ka minangay duun tung kaubasan. ³¹ Ta, tinu pa wasu tung nirang durua ay nagtuman yang kalelyagan yang tatay nira?” Maganing ka tanirang namansituwal, “Yang dakulu.” Maganing ka ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yang duruang atiang magari, yang pisan yang kaalimbawaan mi yang mga manigpanukut asta mga baway ang malaway yang pangita nira. Ay tanirang nagalamku ming indi ra risibien yang Dios, yamu pay nagatkawan nirang papalgud tung paggaraemen na. ³² Aywa indi maaningu, ay kipurki atiang paglua ni Juan ang manigbenyag ang nagpasanag tung numyu kung unu pay nagauyunan yang Dios ang yay dapat ang buaten mi, indiamu ka nananged tung anya. Piru yang mga manigpanukut ang atia pati mga baway ang atiang manigpausar, ya pay namananged tung anyang namanligna tung mga kasalahan nira. Ang pagkatapus agad ya rag dawalay mi ang dakulu ka man yang pinagumanan nira, piru indi mi ra ka engaged inuman yang mga isip mi ang para manangeramu ra ka rin tung ni Juan,” maganing.

Yang Mga Pamagpakigmaepet Nagipananglit Ni Jesus Tung Mga Agsadur May Tung Mga Manigpakdeng Ta Balay (21:33-46)

Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19

³³ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Pamatian mi ra kanay yang sam bilug pang pananglit ang ipagngelu tung numyu. May sasang taung malapad yang tanek na ang ya ray pinagluakan na ta purus ubas. Pagkatapus pinaliwutan na yang kaubasan na ta mga batung tinarutug. Pagkatapus may yuntung binangbangan nang binuat ang lilikdan yang mga burak na ang may

saralugan ka yang wai na‡. Pagkatapus nagpakdeng pa ta barantayan. Atiing matapus na ra yang tanan ang atia, ipinaagsa na ra yang kaubasan na tung mga tau. Pagkapiar na tung nira, dayun dang nagliit ang minangay duun tung dumang banwa. ³⁴ Numanyan pagkawut da yang kutitsya na, nagtuwul da tung mga turuwulun nang mamansiangay ra duun tung mga agsadur na ang para eklan da nira yang kaparti na tung patebas. ³⁵ Numanyan yang binuat yang mga agsadur na, pinagdeep da ilem nira yang mga turuwulun nang atia. Yang sam bilug pinagtarawangan da nira ta pamalu, yang sam bilug inimatay ra ilem nira, yang sam bilug pinagbatu ra ilem nirang asta napatay. ³⁶ Utru si pinaangayan si yang may prupidad tung mga turuwulun nang дума ang mas pang dakele kay tung primiru, ang pagkatapus maning kang pisan tia yang binuat tung nira yang mga agsadur. ³⁷ Numanyan tung kauri-urian da, anday dumang tinuwul nang mangay duun, yang ana na mismu. Maganing tung sadili na, 'Simpri galangen ka enged nira yang anaw.' ³⁸ Piru mabandaw ra yang mga agsadur ang ya ra yang ana yang may luak ang magkakawut da, dayun dang namagkeresen ang maganing, 'Naa pala taa rag panganing yang manubli tung kaubasan ang naa. Maayen pa, imatayen ta ra ilem ugud yaten da yang surublien na ra rin ang naa!' agaaning. ³⁹ Purisu tung pagkawut na, dayun da ka man nirang dineep ang ginuyuran duun tung lua yang kaubasan ang inimatay. ⁴⁰ Ta, kung kumawut da nganing yang may prupidad, unu pa wasu ay buaten na tung mga agsadur nang atia?" ⁴¹ Maganing ka tanirang namansituwal, "Talagang pangimatayen na ra ilem yang mga taung atiang durug kalalain. Ang pagkatapus yang kaubasan na, ipaagsa na si tung дума ang ya ray mamagpakdul tung anya yang kaparti na ang kada kawutun yang patebas," maganing. ⁴² Maganing ka ti Jesus ang nagsugpat, "Siguru nabasa mi ra ka yang sasang pananglit ang napabtang tung kasulatan ang may batu unung pinasagi ang ya ray pinangindian yang mga manigpakdeng yang balay ang anda unu ay kuinta na, ang pagkatapus ya pa ka enged unu ay nagluang pinakaimpurtanting batung panielan yang lebat yang intirung balay. Anda unu ay dumang nagbawing nagpabalik tung batung atiing pinangindian da nira, kung indi, mismu unu ti Yawi ang duun da unu agpaninluay ta mupia yang mga taung pamagpaniid§. ⁴³⁻⁴⁴ Purisu iugtulu tung numyu, ta yamung mga masigkanasyunung

‡ **21:33** 21:33 Inulit ni Jesus yang sasang pinananglitan ni Isaias ang tukaw tung nasyun ang Israel (Isaias 5:1-2). § **21:42** 21:42 Mga Karantaen 118:22-23

mga Judio, kumus pinakdulnamu ra yang Dios ta lugar ming magpalgud da rin tung palaksu yang paggaraemen na tung pagpangabui mi, ang pagkatapus nagpakuindiamu ra ka enged, tay anday dumang buaten na, bawien na ra ilem tung numyu yang kaayenan ang atia. Pagkatapus pakdulan na ra ta lugar yang дума ang kuinta nasyun ka ang ya ray mangapagpalua ta nagauyunan na ang magkabagay ka tung mga taung kumpurming pagpagaem tung anya*.”⁴⁵ Numanyan yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga Pariseo, tung pagpamati nira tung mga pananglit ang atiang ipinanggel ni Jesus, nasiman da nira ang naa pala tanira ray nagapatemengan na.⁴⁶ Purisu tinagaman da rin nirang ipadeep. Kasu ilem pamangaman tung mga taung atiang buntun ay natetenged yang pagpabetang nira tung ni Jesus, talagang pagatuwul yang Dios ang magpalatay yang bitala na.

22

Yang Mga Pamagpakigmaepet Nagipananglit Ni Jesus Tung Mga Imbitasiun Tung Kumbira Ang Namamatuy-patuy Ra Ilem (22:1-14)

¹⁻² Atii, nagbitala si ti Jesus ang duun si ipapanaway na tung sasang pananglit ang maning taa. “Yang palaksu yang paggaraemen yang Dios tung mga tau maning pa tung sasang kumbirang pinundar ta sasang adi para tung ana nang pangasawa.³ Numanyan nanuwul da yang adi tung mga turuwulun na ang panawagen da nira yang mga taung pinagimbitar na ra kang lagi ang para mamampasakep da tung kumbira na. Piru anda ray gustu nirang mamampasakep.⁴ Purisu numanyan nanuwul si tung mga turuwulun nang дума ang maganing, ‘Balikan mi sing pangangingen yang mga taung atiang pinagimbitaru ang simpan da yang mga palanganen. Ipinagpaimatayu ra nganing yang mga turuu pati mga sinday ang pinampatambeku. Purisu yang tanan ang bagay, simpan dang mapakinawangan nira. Purisu mamampasakep da ilem,’ maganing.⁵ Piru ya ra ilem mamamatuy-patuy. Namagpadayun da ka ilem tung nira-nirang nagintindien. Yang sam bilug ya ra ngangay duun tung kaluakan na, yang sam bilug duun da ilem nagintindi tung nigusyu na.⁶ Yang дума ya ra deepay

* **21:43-44** 21:43-44 Taa may mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupia ang duun nga pisikay nira tung Lucas 20:18 ang maning taa yang palaksu na: “Kung tinu pay mabugsu ang tempa tung batung naa, asan da ilem nga barik-barikay. Dispuis, kung tinu pay mabugsuan na, pulbus dang pisan,” piru tung mga kupiang pinakatukaw, indi maita yang mga bitalang atia.

nira yang mga turuwulun yang adi ang pinagtarawangan nira ta palu ang asta nagkarapatay ra ilem. ⁷ Numanyan pagkabalita yang adi, durung kasisilagen na. Anday dumang binuat na, nanuwul da tung mga sundalu na ang pangimatayen da ilem nira yang mga inimitasiun nang atia ang namangimatay tung mga turuwulun na. Pati siudad nira itinuwal na ka tung mga sundalu na ang ya ray palalawan nira ta apuy ang sirukun. ⁸ Pagkatapus ginuuyan na si yang mga turuwulun nang duma ang inaning, 'Telengan mi, simpan da yang tanan ang bagay tung kumbiraw, piru yang mga taung atiang pinagimbitaru, belagan bagay pala ang irimbitaren. ⁹ Purisu numanyan magluaamu ra tung mga karsadang pagtaripukpukan yang mga tau ang yang kumpurming magkarabagas mi ya ray pangimbitaren ming mamampasakep da tung kumbira,' maganing. ¹⁰ Purisu dayun da ka man ang namansilua yang mga turuwulun nang atia tung mga karsada. Yang kumpurming nagkarapanawan nirang mga tau, ya ray pinangimbitar nirang mamampasakep, maskin maraayen maskin malalain ta mga ugali. Ya ray pinagsagpun-sagpun nirang pinangelan duun tung may kumbira ang asta punuk dang pisan ta tau yang palasiu yang Adi ang pagkumbiraan.

¹¹ "Numanyan nagpakled da yang adi ang para pangu-mustaen na ra yang mga imbitasiun na. Unawis may naita nang sam bilug ang naa pala indi ra napagsuut ta awal ang igsarakep tung kumbira. ¹² Purisu dayun na rang binugnu ang inaning, 'Ungkuy, ba tia? Aywa nagpalangaasa ra ka ilem ang nagpakled taa ang naa pala india ra ka nagsuut ta awal ang igsarakep tung kumbira?' Piru indi ra enged nagiwek-iwek yang taung atia. ¹³ Numanyan diritsyu rang nagkalalangan yang adi tung mga turuwulun na ang maganing, 'Ala, gapusun mi ra ilem yang taung atia tung kalima may kakay ang iplek tung lua duun tung makiklep. Duun da ipaugpuay mi tung mga taung pamagtarangiten ang pamagkaretket yang mga isi nirang pamagpapinitinsia,' maganing duun yang adi." ¹⁴ Numanyan pagkatapus yang pananglit ang atia, dayun dang sinugpatan ni Jesus yang bitala nang maganing, "Ay ya pa agari, durung taung nagaimbitar yang Dios ang magpagaem ang bugus tung anya, piru malaka ka ilem yang nagapilik na," agaaning ti Jesus.

Ti Jesus Nagatagaman Yang Mga Pariseong Papagminti-raen Tung Panuwal Na Sigun Tung Balayaran Tung Gubirnu

(22:15-22)

Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26

¹⁵ Taa numanyan yang mga Pariseong naang pamagti-mang mamagpadeep tung ni Jesus, namagpaages da kanay ang namagurunta-untaan kung ya pa agaring mapamintira nira ti Jesus tung panuwal na tung mga talimaan. ¹⁶ Purisu yang binuat nira, yang mga taung nagapangugyatan nirang duma may yang mga partidu ni Adi Herodes ang duma, ya ray pinanuwul nirang mamagpalenget tung ni Jesus ang para mamagtalimaan tung anya. Numanyan tung pagkawut nira tung anya, dayun da nirang pinagtagaman ta buladas ang inaning, "Ameey, nagakdekan da ka yamen ang yawa anday bukli, kung indi, pagturuldukuna yang kamatuuran natetenged tung kalelyagan yang Dios ang yay dapat ang tumanen ta mga tau. Dispuis tung pagparadapaten mu ta bitala tung nira, anday pinilikan, kung indi, pariu-pariu yang pagterelengen mu tung nira maskin unu pay pagkabetang nira. ¹⁷ Purisu gustu ka rin ilem yamen ang makdekan kung unu pay pagintindi mu tung prublimang naa. Uyun basu tung katuwulan yang Dios ang ta yaten ang mga Judio manggawarita pa yang nagipagpagawad ni Adi Cesar tung yaten u kuntra? Ya gawaray ta u indi?" maganing*. ¹⁸ Numanyan kumus nagadeep dang lagi ni Jesus yang nagatima nirang atiang malain, dayun na rang tinuwal ang inaning, "Yamung pagpakaayen-ayen ilem, yang gustu mi tagamanaw ra numyung tuungun! ¹⁹ Abir ipateleng mi ra kanay tung yeen yang nigal ang atiang sam bilug ang nagipagpabayad yang gubirnu," agaaning. Purisu dayun da nirang ingkel ta kuartang nigal. ²⁰ Pagkatapus dayun dang nagtalimaan ti Jesus tung nira ang maganing, "Ninu pang ityuraay ang nabtang tung nigal ang naa? Ninu pang aranay ang namarka taa?" ²¹ Maganing ka tanirang namagtuwal, "Ni Adi Cesar." Maganing ka ti Jesus ang nagtimales, "Yang kumpurming ipinasuad ni Adi Cesar tung pagkabetang na, ya iintrigaay ta tung anya, pati yang kumpurming ipinasuad yang Dios tung sadili na, ya ka, iintrigaay ta ka tung anya," maganing. ²² Pagkagngel da nira tia, durung pagkabereng nira. Purisu dayun da ka ilem ang namamutwan tung anyang namaglilitan da.

Ti Jesus Nagatagaman Da Yang Mga Saduseo Ta Suga Natetenged Tung Mga Patay Kung Mabui Si Kang Uman

* **22:17** 22:17 Asan da ipakakngaay nira ti Jesus tung batung panis may batung dakulu. Kung maganing ang uyun, petelan da nirang pagtraidur tung nasyun nira. Kung maganing ang kuntra, iugtul da nira tung gubirnu ang tanya pagbatuk.

(22:23-33)

Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40

²³ Tung kaldaw kang atii, may mga Saduseo ang ya si kay namagpalenget tung ni Jesus. Yang mga taung atia indi pamananged ang yang mga patay mabui si kang uman.

²⁴ Numanyan maganing tanira tung anya, "Ameey, may sasang urdinansang ibinutwan ni Moises tung yaten ang yang sasa unung lalii kung mapatay ang anda pay ana na, yang putul na unu yay dapat ang ipulin tung ni ipag nang nabalalu ugud kung maana tung anya, mapabtang dang ana yang putul nang napatay†. ²⁵ Ipabetang ta may pitu nga lalilian ang magpurutul. Yang pangulu nangasawa tung sasang baway ang pagkatapus napatay ang indi naana tung kasawa na. Pagkatapus yang putul nang duminasun tung anya ya ray ipinulin ang ipinakasawa tung ni ipag nang nabalalu. ²⁶ Numanyan maning ka tia yang nainabu tung anya pati tung pangyaklu nira ang asta ra ilem tung nirang kadaklan ang magpurutul. ²⁷ Pagkatapus tung kauri-urian da, pati yang baway napatay ra ka. ²⁸ Ta, kung matuud yang numyung atia ang yang mga patay mangabui si kang uman, abir, kung kawutun da nganing yang uras ang atia, tung nirang pitung magpurutul, tinu pa wasu ay magnatis ang may kasawa tung baway ang atia, sindu parariung nangasawa-kasawa ra tung anya? Abir kung unu pay matuwal mu?" ²⁹ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Ta, indi, asanamu rag pagkamali sigun ang indi mi ilem nagamaresmesan yang napabtang tung kasulatan pati yang kagaeman yang Dios kung unu pay masarangan na, ya ka, indi mi ka ilem nagamaresmesan. ³⁰ Aywa indiamu aningenu kipurki kung kawutun da nganing yang uras ang yang mga patay pampabungkarasen da yang Dios, indi ra magkarasawaan ang uman, kung indi, mamanolad da tung mga angil duun tung langit ang indi kang lagi pagkarasawaan. ³¹⁻³² Dispuis pa kung natetenged tung pagpabungkaras yang Dios tung mga patay tung uri ta kaldaw ang yay midyu maliwag ang panangden mi‡, aywa, indi mi ra ka nabasa tung kasulatan yang sasang ipinaske

† **22:24** 22:24 Deuteronomio 25:5; Genesis 38:8 ‡ **22:31-32** 22:31-32a Atii kanay, tung pagirintindien nirang mga Saduseo, kung mapatay ra nganing yang sasang tau, pati ispiritu na papaunung da kang mapatay. Piru tung pagirintindien ni Ginuung Jesus, maskin patay ra yang sasang tauan yang Dios, tung pagterelengen na, bui pa ka engaged ay natetenged tauan na. Anday dumang linagpakan na tia, kung indi, yang tinanguni na mismu, buien na si ka engaged ang uman tung uri ta kaldaw ang para maginunungay si yang tinanguni nang baklu may yang ispiritu na ang para malgud da tung kaliwatan ang baklu ang yay pinangakuan yang Dios tung kumpurming binuat nang mga tauan na.

yang Dios tung numyu ang tanya unu yang Dios ang may mga tauan tung na Abraham ni Isaac may ni Jacob? Yang Dios tanya anday mga tauan nang patay, kung indi, buing tanan. Pati nganing mga tinanguni nira, damayen na ra kang buien si kang uman tung uri,” agaaning duun ti Jesus.
³³ Numanyan pagkagngel yang mga taung atiang buntun yang itinuwal ni Jesus ang atia, nangabereng da ta mupia tung palaksu yang pangatadlengan na.

Nagatagaman Si Yang Mga Pariseo Ti Jesus Ta Pagtuung (22:34-40)

Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28

³⁴ Numanyan yang mga Pariseong naa, pagkabalita nira ang yang mga Saduseo anday natuwal nira tung pangatadlengan ni Jesus, namagsaragpun sing namagurunta-untaan kung unu pay dumang rimidyung sarang mabuat nira ang para mapamintira nira ti Jesus tung panuwal na.
³⁵ Purisu simanyan may sam bilug tung nirang sagad tung mga urdinansa ang ya si ay nagpalenget tung ni Jesus ay gustu nang talimaanen ang basi pa ra ilem ang matuung na. ³⁶ Agaaning tung anya, “Ameey, kung maimu ilem, may talimaanenu rin tung nuyu. Tung tanan ang mga katuwulan yang Dios ang napabtang tung kasulatan, ay pay kalandawan na enged?” ³⁷ Maganing ti Jesus ang tuminuwal, “Yang pinakalandaw ya taa: ‘Pabuyukan mi ta gegma mi ti Yawi ang yay Dios ang may anya tung numyu. Yang paggeregmaen mi tung anya dapat ang tedek ang pisan tung mga kinaisipan mi ang indi ka magtenakan. Ya ra kay papruibaan mi tung tanan ang mga buat-buat mi*.’ ³⁸ Atia yay katuwulan ang pinakalandaw tung tanan. ³⁹ Dispuis may sam bilug pang magatu ka ang maning taa: ‘Gegmaan mi yang aruman mi ang katulad ka tung paggeregmaen mi tung sadili mi†.’ ⁴⁰ Asan da maniel tung duruang atia yang kadaklan ang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung yaten pati yang kadaklan kang ipinagpadapat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw,” maganing.

Nagapaisip Ni Jesus Yang Mga Pariseo Kung Unu Pa Enged Ay Pinaliitan Yang Paganingen Ang Cristo (22:41-46)

Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44

⁴¹⁻⁴² Taa numanyan kumus indi pa pamagberelag yang mga Pariseong atia, ti Jesus tanya, ya si ay nagtalimaan tung nirang maganing, “Unu pay pagintindi mi tung paganingen ang Cristo? Ninu pang kanubliay tanya?” Maganing

§ 22:31-32 22:31-32b Exodo 3:6, 15, 16 * 22:37 22:37 Deuteronomio 6:5

† 22:39 22:39 Levitico 19:18

tanirang namansituwal, “Tanya kanubli ni Adi David.”
 43-44 Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Aywa kaya yay sinambit ni Adi David ang Ginuu na? Kipurki may sasang ipinaula yang Espiritu Santo tung anya ang maning taa yang napabtang tung kasulatan:

‘Yang Ginuuu pinaganing da ni Yawi ang kumarung da kanay unu tung tepad na tung tuu ang asta pamirdien na unu yang pamagkuntra tung anya ang asan da unu ipampabtangay na tung tarampakan yang kakay na.’

45 Kung tanya sinambit nganing ni Adi David ang Ginuu na, ya pa agaring magyaring kanubli na ka ilem? Unu pa wasu tung numyung pagintindi?” maganing. 46 Atii andang pisan ay natuwal tung ni Jesus may san taga. Purisu magimpisa tung kaldaw ang atii, anda ray napagpalangaas ang nagtalimaan pang uman tung anya.

23

Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tau Natetenged Tung Sistima Yang Mga Pariseo May Yang Mga Sagad (23:1-36)
Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47

¹ Pagkatapus tia, dayun dang nagintra pasanag ti Jesus tung mga taung atiang buntun pati tung yamen ang nagapangugyatan na. ² Maganing tung yamen, “Naang mga sagad pati naang mga Pariseo, may katengdanan ka man nirang mamagbaradbaren yang mga katuwulan yang Dios ang atiang ibinutwan ni Moises tung nasyun tang Israel. ³ Purisu magkabagay kang usuyun mi yang nagipatuman nira tung numyu, basta magkatunu tung intinsiun yang Dios ang may mga katuwulan. Piru yang mga sistima nira indi mi ilem suaren. Ay ya pa agari, maskin nagatuldukanamu nira kung ya pa agari yang pagturumanen mi yang mga katuwulan ang atia, piru tanira mismu indi ka nganing pamagtuman. ⁴ Pamagiksir tung mga tau ang mamagtuman yang sari-saring mga urdinansa ang durug liwag ang tumanen ang pagkatapus, kung tung mga sarakanen pa, indi ka engaged mamagtawang ta sakan, maskin tung madeen yang mga kalima nirang mamagduul. ⁵ Dispuis pa, maskin unu pay nagabuat nira, yang pagasikad engaged nira ang tanira dayawen ta mga tau ang durug

katinuuen tung Dios. Katulad da asan tung mga sagupit-sagupit* ang atiang berebtangan yang mga katuwulan ang nagitagkes nira tung mga kikilayen nira ubin tung mga brasu nira ang ya rag padarakulay nira ang para mas malpes ang maita ta mga tau. Pati yang mga mabiwilug-bilug† ang atiang nagitaked nira tung sidsiren yang mga awel nirang atiang lagwas, ya ka, ya ra kag padarakulay nira. ⁶ Sasa ra ka tung ugali nirang mamagpasakep tung mga punsiun. Yang kakarungan ang pinakamatinlu, ya ray piliken nira. Pariu ka ta laksu kung mamagsimba ra nganing tung mga pagsaragpunan. Yang piliken nirang karungan, ya ra yang nagitigana tung darakulung mga taung mas abwat ta pagkabetang tung nira. ⁷ Sasa ra ka tung ugali nirang pamasyar tung plasa. Durung kalelyag nirang tingaraen ang saluduen ta mga taung aningen ang Rabbi. ⁸ Piru ta yamung kumpurming mga tauanu, indiamu magsikad ang aningenamu pa ta mga taung Rabbi ang katulad ka tung pagasikad nira. Ay kipurki sam bilug ilem yang pagturuldukun tung numyu ig pariu-pariuamu ka ilem ta pagkabetang ang maning pa tung magpurutulamu. ⁹ Dispuis dapat ang anday taga taa ka ilem tung katanekan ang ya ray tingaraen ming pinakaama mi ay kipurki sam bilug ilem yang nagyari rang Ama mi ang ya ra ka man yang duun tung langit. ¹⁰ Dispuis pa, dapat ang indiamu ka magsikad ang aningenamu pa ta duma ang pagmangulu ang katulad ka tung pagasikad nira. Ay kipurki sam bilug ilem yang sarang magmangulu tung numyu. Anday duma yuu ra taang paganingen ang Cristo. ¹¹ Kung tinu pay pagatelengan ang landaw tung numyu, ya ray dapat ang manirbian tung numyung kadaklan ang maning pa tung sasang turuwulun mi ka ilem. ¹² Kumpurming tinu pay pagpaabwat tung sadili na, ya agiparanekay yang Dios ig kung tinu pay pagparanek tung sadili na, ya agipalandaway na.”

May Pitung Bagay Ang Nagapanganugunan Ni Jesus Tung

* **23:5** 23:5a Yang mga sagupit-sagupit ang atia, kung tung bagay nasambit ka tung kasulatan (Deuteronomio 6:4-9; 11:13-21; Exodo 13:1-10; 11-16) Yang katuyuan na tia ang para getek yang mga isip nira tung mga katuwulan yang Dios. Piru yang inimpurta yang mga sagad may yang mga Pariseo ya ra ilem tung saggaw ang yag dawalay ta mga tau, belagan da yang katuyuan na. † **23:5** 23:5b Pati yang mga mabiwilug-bilug ang atia, nasambit ka tung kasulatan (Mga Bilang 15:38-40) Yang iliang nang ianing, kung magpanaw ra nganing yang sasang taung pagsuut yang awel ang atiang lagwas, magbeka ra yang sidsiren na. Pagkatapus kung maita na nganing yang mga mabiwilug-bilug ang atia, ya ra rin ay magpademdem tung anya natetenged tung mga katuwulan yang Dios ang dapat nang tumanen. Ang pagkatapus tung mga sagad may tung mga Pariseo, ya ra ileg ipagpadayaway nira tung mga tau.

*Mga Sagad May Tung Mga Pariseo (23:13-36)**Lucas 11:39-44, 47-51*

13-14 “Aay, yamung mga sagad pati mga Pariseo ang pagpakaayen-ayen ilem, kanugunamu ay kipurki ya ra agilipat-lipatay mi yang mga tau ang para indi ra nira matultulan kung ya pa agaring magpalgud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios. Ay ya pa agari, ta yamu, indiamu ka enged malelyag ang magpagaem tung anya, pati tanirang pangalelyag da ka rin, ya ra kag papaenteray mi.

15 “Aay, yamung mga sagad pati mga Pariseong pagpakaayen-ayen ilem, kanugunamu ay kipurki ya rag salairay mi yang maskin ay pang banwaay ang basta may makumbinyu ming maglakted tung rilyun mi, maskin sa nga tauan da ilem. Ang pagkatapus kung magpakumbinyu ra nganing tung numyu, nagisalid mi yang mga ugali mi tung nira ang asta mas pang magkabagay ang manampet duun tung impirnu kay tung numyu.

16 “Talagang kanugunamu. Pagturuldukanenamu ka man tung mga tau piru yang kaalimbawaan mi maning pa tung sasang buray ang indi matultul ta dalan. Ay kipurki yang nagitulduk mi tung nira maning taa. Kung manumpa ra nganing tanira, basta yang sambiten nira ya ka ilem yang pagtuuan tang pinakalusu, maskin indi ra ubligaren nira. Piru kung yang sambiten nira ya ra yang mga garamiten ang atiang mga bulawan ang duun agbebtang tung kakleran yang pagtuuan tang atia yay mainambit nira, ay talagang ubligadu tanirang magtuman yang nabitalaan nira. ¹⁷ Abaa yamu, yang kaalimbawaan mi belagan ilem ang maning pa tung mga burayamu, kung indi, pati yang laksu yang pagirisipen mi, baliskad ang pisan. Aywa, kanisip mi ang mas sagradu yang mga garamiten ang atiang mga bulawan kay tung pagtuuan tang pinakalusu? Indi ka enged magkatama tia, kipurki sagradu ka man ilem nganing yang mga garamiten ang atia gated asan da ka man agbebtang tung pagtuuan ang atia. ¹⁸ Dispuis yang sam bilug pang nagitulduk mi tung mga tau ay kung manumpa ra nganing tanira, basta sumpaan nira yang nabitalaan nira tung midyu lamisaan ang atiang darasagan ta mga ayep ang magewa pa rin kung belagan matuud yang bitala nira, maskin indi ra nira matuurun yang nabitalaan nira. Piru kung sumpaan nira tung ayep ang asan da nagidasagay, dapat kang tumanen nira yang nabitalaan nira. ¹⁹ Abaa yang kaalimbawaan mi talagang maning pa tung mga burayamu ka man ang matuud. Aywa kanisip mi ang mas sagradu yang ayep ang atiang nagidasag kay tung midyu

lamisaan ang atiang darasagan tung anya? Indi ka engaged magkatama tia, kipurki sagradu ka man ilem nganing yang ayep ang atiang nagidasag gated duun nagidasagay tung midyu lamisaan ang atia. ²⁰ Kapurisu yang magkatama ang dapat din ang itulduk mi tung mga tau ay maning taa: yang sasang tau kung sumpaan na yang nabitalaan na tung midyu lamisaan ang atiang darasagan, belagan ilem asan magsumpaan na, kung indi pati tung ayep ang nagidasag asan, damay ra ka. ²¹ Pariu ka ta laksu kung sumpaan na yang nabitalaan na tung pagtuuan tang pinakalusu, belagan ilem tung pagtuuan ang atia magsumpaan na kung indi pati tung Dios ang asan agpagtinir, damay ra ka tung panumpa na. ²² Ya kay laksu na kung sumpaan na yang nabitalaan na tung langit. Yang nagasumpaan na ya ra mismu yang maning pa tung pagkarungan yang Dios. Ig disir, pati tanya mismung pagkarung asan, damay ra ka tung panumpa nang atia.

²³ “Ay yamung mga sagad pati yamung mga Pariseo, midyu tung pagpakaayen-ayenamu ilem. Kanugun yang pagkabetang mi tung uri, ay kipurki maski nganing yang mga luak ming geregesyeng pisan ang ya ilem agipasaburay mi tung mga sera mi[‡], ya pay panepet-sepeten ming pamateng-patengen ta sam puluk ang parti ang para yang sam parti ya ray nagibuluntad mi tung Dios[§]. Ang pagkatapus yang nagipatuman engaged yang Dios tung numyu ang yamu ra rin ay magbuat ta magkatama tung mga masigkatau mi ig ang yamu ra rin ay magildaw tung nira ig ang yamu ra rin ay maging mataligan ang pisan yang mga aruman mi, ya pay nagbaliwalaen mi. Dapat da rin ang ya engaged ay pabilugan ming tumanen atiang may mga timbang na ang indi mi ka pawayaan yang pagparartien ming atia tung Dios ta yasampuluk ang parti. ²⁴ Pagmaranguluenamu ka man tung mga tau, piru yang kaalimbawaan mi yamu talagang maning pa tung sasang buray ang indi matultul ta dalan. Ay tung pagpanepet-sepet ming atia maning pa tung nagasaraan mi yang mga uwud-uwud ang nagalaket tung igmen mi, ang pagkatapus yang maning pa tung magakamilyug kadakul, ya ray nagiklen mi!

²⁵ “Ay yamung mga sagad pati yamung mga Pariseo, midyu tung pagpakaayen-ayenamu ilem. Kanugun yang pagkabetang mi tung uri, ay kipurki duruamug kasin-

[‡] **23:23** 23:23a Tung bitalang Giniriego, may tulung klasing nasambit ang yang pangguuy tung bitalang Tinagalog ay: “yerbabuena, ruda, linga.” **§ 23:23** 23:23b Yang pagpalartien nirang mga Judio tung Dios, bilang ya ray panggastus yang pamagsirbisyu tung Dios duun tung pagtuuan nirang pinakalusu.

ulipeten tung pagrilimpiuen mi tung mga tasa mi may tung mga pinggan mi sigun tung mga riglamitung atiang pinanubli mi tung mga kinaampu ta ang yang kanisip mi ya ray mauyunan yang Dios tung numyu. Piru yang pakled nirang mga pamangan ubin irinemen, duun da ilem ngaeklay mi tung pagpanlepes mi tung duma ang kuwali panalensenamu. ²⁶ Abaa yamung mga Pariseo, talagang maning pa tung mga burayamu ka man ang matuud! Yang tukaw ang dapat limpiuen mi ya ra kanay yang nagabtang tung mga kinaisipan ming mga maning tia ugud pati mga ubra-ubra mi asan da ka maging limpiu ka.

²⁷ “Ay yamung mga sagad pati mga Pariseong pagpakaayen-ayen ilem, kanugun yang pagkabetang mi tung uri ay kipurki yang kaalimbawaan mi yamu maning pa tung mga pantiuang ang pininturaan ta kulit. Matinlu ka man ang telengan tung sagpaw piru tung adalem punuk ang pisan ta mga duli ta mga tau ubin mga tinanguni nirang rusdak da. ²⁸ Maning kang pisan tia tung numyu. Tung sagpaw pagatelenganamu ta mga tau ang maraayenamu, piru tung adalem durug kaligna yang nagaeyang asan tung mga kinaisipan mi. Punuk ang pisan ta pagtirimaen mi ta mga malalain ang nunut da ka ta pagpakaayen-ayen ming masyadu.

²⁹ “Ay yamung mga sagad pati mga Pariseong pagpakaayen-ayen ilem, talagang kanugunamu. Buat na pa durung pagmaal mi tung mga manigpadapat yang bitala yang Dios ang tukaw may tung mga kaarumanan ka nirang matinumanen tung nagauyunan yang Dios. Ay yang mga leyang ang atiang pinanluguran tung nira nagapagdangan mi nganing ta matitinlung mga pantiuang ig yang mga pantiuang ang atia, ya kay nagapaisa-isaan mi ka ta mga dikurasiun. ³⁰ Aganingamu ka ang kung yamu natau rang lagi tung uras ang atiang bui pa yang mga kinaampu mi, indiamu ra ka rin nagpasanyug tung nira ang nagpangimatay tung mga manigpadapat ang atii. ³¹ Purisu tung bitala ming atia ya ra kay pangamin mi ang talagang mga irinsiamu ka man yang namangimatay tung mga manigpadapat ang atii. ³² Ig disir bagay ang pisan tung numyung magsugut tung mga irinsia ming atia ang yamu ray magtapus yang naimpisaan nirang mga kinaampu mi. ³³ Yang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga iraw ang durug katraidur! Kanisip mi malibrian mi pa yang sintinsia yang Dios ang duunamu ipaangayay na tung impirnu? ³⁴ Purisu ang para matuungamu tung nabitalaan ming atia, yang buatenu ta yeen, paangayanamu ra ka

yeen tung mga tauanung mga manigpadapat yang bitalaw ang yay matakung magparasanagen tung mga tau. Ang pagkatapus anday dumang buaten mi tung nira, yang duma ya ipaimatayay ming ipalansangay tung krus, yang duma ya paburdunay mi duun mismu tung mga pagsaragpunan mi ang pagkatapus ya panrutus-rutusay mi tung maskin ay pang lansanganay ang pagpalibrian din nira. ³⁵ Ya ray buatenu ugud yamu enged ay matengeran yang kamatayen yang tanan ang mga taung atiang pinangimatay ang tukaw ang anday binuatan nirang malain, magimpisa pa tung ni Abel atiang primirung pisan* ang asta ra ilem tung kauri-urion da ang tung ni Zacarias ang ana ni Baraquias ang yay inimatay tung pagtuuan ang pinakalusu. Duun pa ka man mismu imatayay tung pagelaan yang karakulan na may yang midyu lamisaan ang atiang darasagan ta mga ayep†. ³⁶ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yamung mga masigkanasyunu numyanan tung panimpung naa, tung numyu enged dilemay yang kamatayen nirang tanan," maganing.

Nagipanangit Ni Jesus Yang Mga Taga Jerusalem (23:37-39)

Lucas 13:34-35

³⁷ Numyanan pinadayun ni Jesus yang nagabitata nang maganing, "Ay yamung mga taga taa tung siudad ang naang Jerusalem, kanugun yang pagkabetang mi tung uri. Kipurki kada paangayanamu yang Dios tung mga manigpalatay yang bitata na, ya ra ileg batuay ming imatayay. Pira-pira rang bisis ang gustuu rin ang managpun tung numyu ang katulad ka tung manung inayen ang pagayupup tung mga butu na, piru indiamu ra ka enged nalelyag. ³⁸ Naa wa yang dapat ang isipen mi. Yang siudad ming naa ang tagisip mi indi maunu pa, pawayaan da ilem yang Dios ang ilugut tung kadiaduan. ³⁹ Sanu pa indiamu aningenu ay kipurki iugtulu tung numyu, indi ra ilem buay, indiw maita ming uman ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagilala mi ka enged tung yeen ang ustu ang nunut da ka ta pagingaluk mi tung Dios ang yuung pagatuwul nang magerekelen yang kagaeman na, pakaayenenaw rang pirmi anya," maganing duun ti Jesus.

24

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Pagtuuan Ang Atiang

* 23:35 23:35a Genesis 4:8 † 23:35 23:35b Mga Cronica 24:20-21

*Pinakalusu Magewa (24:1-2)**Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6*

¹ Taa numanyan dayun dang luminua ti Jesus duun tung palayas yang pagtuuan ang atiang pinakalusu ang nagpanaw. Tung pagparanawen na, sinikad da yamen ang pinalengtan, ay gustu yamen ang ipasapet da tung anya yang plantar yang pagtuuan ang atia kung unu pag katinlu. ² Maganing ti Jesus ang nagtimaless tung yamen, "Midyu agtinluanamu rang pagteleng tung tanan ang atia. Piru iugtulu tung numyu yang kamatuuran, may uras ang kawutun ang magewa rang pisan yang tanan ang atia. Yang mga batung atiang darakulung pinasagi ang tinambi-tambi asan, anda rang pisan ay mabutwan pang magsarampaw-sampawan, kung indi, luwus dang magkarapanpan tung tanek," maganing*.

*Nagipaaman Ni Jesus Tung Nira Yang Mga Kaliwagan Ang Dapat Mapasaran Nira (24:3-14)**Marcos 13:3-13; Lucas 21:7-19*

³ Numanyan atiang pagkawut yamen duun tung tagaytay yang bukid ang atiang durung naluak ang ayung paganingen ang olibo, dayun dang kuminarung ti Jesus. Pagkatapus tinaripukpukan da yamen ang nagapangugyatan na ang yami yami ra ilem. Maganingami tung anya, "Ameey, pakdekayami ka kung sanu pa magkamaning da ta maning tia yang nainambit mu nungayna. Unu pang pruibay ang sarang matandaan yamen ang yawa maglekat da taa ang ya ra kay ipagtapus yang Dios tung panimpung naa?" ⁴ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Mangamanamu ta mupia ang para indiamu madayaan ta dumang mapatalang. ⁵ Kipurki durung magluang magambu ang tanya unu ya ray yuung paganingen ang Cristo ang pagkatapus durung taung magkaradayaan nira. ⁶ Dispuis tung uras ang atiang panalungaan may magngel ming gulu yang paggiriraan ig duun tung дума-rumang rugal may mga gira kang magkarabalitaan mi. Piru yang pangamanan mi asan ang indiamu ilem magpakataranta. Ay kipurki yang mga bagay ang atia dapat ang magkarainabu, piru indiamu maglaum ang yang magdasun ya ra yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. ⁷ Aganingenamu yeen ta maning tia ay yang magkarainabu, nasyun may nasyun magsuruayan ang maggiriraan. Dispuis may magpanaw ang mga panuwuk tung дума-rumang banwa pati mga

* **24:2** 24:2 Nainabu ra ka man tung takun ang 70 ay tung uras ang atii, ginewa ra yang mga sundalung taga Roma.

yegyeg ya ka. ⁸ Yang kaalimbawaan yang mga bagay ang atia kung magkarainabu ra nganing, maning pa tung primirung pagpasiit-siit yang sasang baway ang paranganaen da. Yay dapat ang magtukaw baklu pa kawutay yang baklung panimpu.

⁹ “Dispuis tung uras ang magkarainabu yang mga bagay ang atia, muya-muyaamung ipadeep yang mga taung pamagkuntra tung numyu ang para iintrigaamu ra nira tung mga ustisiang paparusaan, ang asta yang duma tung numyu ipaimatay ra ilem nira. Dispuis demtanamu ka ta mga tau tung maski ariamu pang banwaay nga pangay, arangan da ilem tung yeen ang nagakegngan mi. ¹⁰ Tung uras ang atiang pumasar yang kaliwagan, durung mamalpas da tung yeen. Mismu yang mga aruman nirang mga tumatalig ka tung yeen, ya ray demtan nirang traidurun ang para iintriga ka nira tung mga ustisia. ¹¹ Duru kang magluang mga manigimu-imu ta bitala ang ya unu ay bitalang itinalig yang Dios tung nirang ipalatay buat. Ang pagkatapus durung magkaradayaan nirang papanangeren tung kabuklian nira. ¹² Dispuis natetenged tung paglalampasen yang mga tau tung mga katuwulan yang Dios ang subra ra tung uras ang atia, duru kang mga tauanu ang asan da manluway ang asta manlamig da yang gegma nira tung yeen pati yang gegma nira tung mga kaarumanan nira. ¹³ Piru kumpurming tinu pay tauanung magpatenten yang isip nang magpadayun ka enged tung pagtaraligen na tung yeen, maskin imatayen pa, ya ray tapnayan yang Dios ang ipalgud tung kaliwutan ang baklu. ¹⁴ Dispuis pa, yang Matinlung Balitang naa natetenged tung paggaremen yang Dios ang baklu dapat ang ipagpakawut da tung bilug ang kaliwutan ugud yang tanan ang mga tau, maskin unu pang nasyunay, mapaingmatuuran da. Atia kung masalaid da nganing yang bilug ang kaliwutan, baklu ra kawutay yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa,” maganing.

Nagipagpaaman Ni Jesus Yang Natetenged Tung Sasang Kaliwagan Ang Kumawut Tung Uri Ang Inding Pisan Mapasiring-siringan (24:15-28)

Marcos 13:14-23; Lucas 21:20-24; 17:23-24, 31

¹⁵ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Tung mga uras ang atiang nagianingu, maita ming ya rag bebtang tung sagradung lugar yang sasang naula ni Daniel ang pagpadamang ang yay makalalaway ang pisan ta

isip[†]. (Yuung ti Mateong nagsulat, may yeen kang gesyeng isaleet ang para ipaetaru tung numyung mga manigbasa. Ipananag mi tung mga taung pamamati kung unu pay linedangan yang mga bitalang atia.) ¹⁶ Purisu kung maita mi ra nganing tia, kumpurming tinu pay pagtinir taa tung sinakepan yang Judea, kaministiran magpalaksu rang lagi duun tung kabukiran. ¹⁷ Kung tinu pay kawutan yang uras ang atia ang duun dag kakarung tung sagpaw yang balay nang pagpalimasma[‡], kaministiran ang indi na ra kanugunun yang mga ekel-ekel na duun tung kakleran ang maning paranekan na pang eklan, kung indi, diritsyu ra ilem ang magparanek ang magpalaksu. ¹⁸ Ya ka yang taung duun da kawutay tung kaluakan na, indi na ra ka balikan yang panlamig na duun tung balay na. ¹⁹ Kanugun yang pagkabetang yang mga matung may yang mga talaana tung uras ang atia. ²⁰ Magampuamu tung Dios ang indi matuun tung abagat yang ipagpalaksu mi ubin tung kaldaw ang nagipamaenay. ²¹ Aganingenamu yeen ta maning tia ay natetenged tung uras ang atia durung pisan aglebat yang kaliwagan ang kumawut. Disti pa tung katebtewan ang atiating pagimu yang Dios tung kaliwutan ang asta ra ilem simanyan, indi pa nagapasaran yang kaliwutan ta maning tiag lebat. Maskin pa tung uras ang panalungaan, anda ray magdeeg tii. ²² Kung indi nganing padiputun yang Dios yang timpung atia, ya rang ya rang maspuk da rin yang mga tau. Piru alang-alang da ilem tung mga taung pinagpilik na kang laging mga tauan na, ya ra kay ipagpadiput na. ²³ Tung mga uras ang atia, kung aningenamu ta mga tau ang, 'Uay, nani ra yang paganingen ang Cristo!' ubin aningenamu nirang, 'Uay atii ra!', indiamu enged mananged. ²⁴ Nagapaamanamu yeen ta maning tia ay tung mga uras ang atia may mamaglua rang mga tau ang ya ray mamagambu ang tanira unu ya ray yuung paganingen ang Cristo. May dumang mamaglua kang mga manigimu-imu ta bitala ang ya unu ay bitalang itinuwl yang Dios tung nirang ipalatay buat. May mga pruibang nganing ang maktel ang durug kabewereng ang ipalapus nira ugud pati mga taung pinagpilik yang Dios ang maging

[†] **24:15** 24:15 Yang naula ni Daniel ang atii (9:27; 11:31; 12:11), baklu sambitay ni Ginuung Jesus, nagkamatuud dang lagi ta minsa tung takun ang 168 atiating indi pa nagapangintau. Utru si atiating duun da nagbalik tung langit, nagkamatuud si kang uman tung takun ang 70 atiating pagkagewa yang siudad ang Jerusalem. Ig tung kauri-urian, tung pagintindi yang duma, magkamatuud si pa ka enged ang uman. Asan da nga basaay ta tung 2 Tesalonica 2:3-4 may tung Ipinagubligar 13:14-15. [‡] **24:17** 24:17 Yang kamatangan yang pamalay nira atii kanay, anday buwungan nang matuyuk-tuyuk, kung indi, pinaya.

mga tauan na, tagaman da ka nirang dayaan kanung kayanan pa ka nira. ²⁵ Papatandaan mi ta mupia yang inaningung atia tung numyu, ay pinakdekamu rang lagi yeen baklu magkarainabu. ²⁶ Purisu kung aningenamu ta mga tau ang 'Aliamu ra, yang paganingen ang Cristo duun da tung banwang kapas!', indiamu enged magangay duun. Ya ka, kung aningenamu ta duma ang 'Aliamu, takaa ra tung kakleran pantaluk!', indiamu ka enged mananged. ²⁷ Kipurki ta yuung paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing, maintindian da tung bilug ang kaliwutan. Ay yang kaalimbawaan na maning pa tung kidlat ang kung suminggat da nganing, bistu rang pisan tung duwali magduwaling langit. ²⁸ Basta maglekataw ra, indi mataluk tia. Magkapariu ra tung nagipananglit yang mga mamaepet ang kung ay pa unu may ayep ang patay indi unu mataluk ay natetenged duun ka unu pamaglanget ang pamagpatipay-tipay yang mga lamlam ang atiang pamamangan ta ayep ang patay," maganing.

Natetenged Tung Paglelekaten Ni Jesus Tung Kaliwutan (24:29-31)

Marcos 13:24-27; Lucas 21:25-28

²⁹ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Tung uras ang atiang panalungaan, kung mataklib da nganing yang kaliwagan ang atiang durug lebat, maning taa yang magkarainabu ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan:

'Yang kaldaw mangiklep da, pati yang bulan indi ra ka manadlaw. Asta yang mga dumakel duun tung langit magkarataktak da. Bilang yang tanan ang bagay tung kalangitan pampawaldangen da yang Dios tung dating pagkarabetangen nira,' maganing§.

³⁰ Pagkatapus may sasang pruibang maita tung langit ang ya ray magpailala ang yuung paganingen ang Maninga Tau maglekataw ra. Pagkatapus yang kadaklan ang mga tau maskin unu pang nasyunay tung bilug ang kaliwutan mamagtarangiten dang mamagpurukpukan tung mga debdeb nira natetenged indi kang lagi pamagpakbat tung yeen*. Ay maitaw rang pisan nira ang yuug sasaay tung panganud ang liit tung langit ang yuu kag dawalay nirang duru rag kasusu-law yang pagkabetangung paggaraemen†. ³¹ Pagkatapus, tung uras ang atia may sasang turumpitang eyepen ta durug tunul ig panuwulun yang mga angilung mamagliliwutun da tung bilug ang kaliwutan ugud panagpunun da nira yang

§ 24:29 24:29 Isaias 13:10; Ezequiel 32:7; Joel 2:10, 31; 3:15 * 24:30 24:30a Zacarias 12:10, 14; Ipinagubligar 1:7 † 24:30 24:30b Daniel 7:13-14

tanang ang mga tauanung pinamiliku kang lagi ang duun mamaniit tung maskin ay pang kabiwinit-binitanay yang kaliwutan," maganing.

Yang Magkarainabu Tung Uri Nagipananglit Ni Jesus Tung Panguruk Yang Ayung Paganingen Ang Igus (24:32-35)
Marcos 13:28-31; Lucas 21:29-33

³² Numanyan, maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Pamaresmesan mi ra kanay ta mupia yang pananglitung naa natetenged tung ayung igus. Kung manaringsing da nganing yang mga sanga-sanga na ang magimpisa rang manguruk, nagaintindian mi rang makali rang kumawut yang tagkinit. ³³ Maning ka tia yang kaalimbawaan yang tanang ang atiang nagkarasambitu ta nungayna. Ta yamu, kung maita mi ra nganing ang pagkarainabu ra, asan da ngaintindiy mi ang alenget da yang uras ang ipaglekatu, maning pa tung asanaw rag pagelat tung purta ang para magpakleraw ra[‡]. ³⁴ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu magkarapatay yang kadaklan ang mga masigkanasyun ta numanyan, kung magkarainabu ra yang tanang ang atiang inulaw ta nungayna. ³⁵ Matunaw yang kalangitan may yang katanekan, piru yang kumpurming nagibitalaw indi ra ka enged ang pisan matunaw," maganing.

Anday Nagakdek Kung Unu Pang Kaldaway Ang Ipaglekat Ni Jesus Kung Indi Ultimu Ilem Ti Ama (24:36-44)
Marcos 13:32-37

³⁶ Numanyan maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, "Ugaring ilem kung unu pang kaldaway ubin kung unu pang urasay ang ipaglekatu, anday nagakdek maski yang mga angil duun tung langit, maskin yuu pang paganingen ang Ana Yang Dios, kung indi, ultimu ilem ang nagakdek ti Ama. ³⁷ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay kung ya pa agari yang palaksu yang pagirisipen yang mga tau tung panimpu ni Noe, yang pisan yang palaksu na kung yuung paganingen ang Maninga Tau makaliaw rang maglekat. ³⁸ Kipurki atiang indi pa agakawut yang palempaan, baliwala ka ilem tung mga isip yang mga tau yang sintinsiang atiang magkakawut da tung nira. Yang pinadayunan nirang pinabilugan, ya ra ka ilem yang pagurubraen nira tung pangaldaw-kaldaw ang katulad ka tung pagparanganen nira may tung pagirinemen nira may tung pagkarasawaen nira may tung pagparakasawaan nira tung mga ana nira. Ya

[‡] **24:33** 24:33 "uras ang ipaglekatu." Tung bitalang Giniriego, duruay linegdangan na. Yang sam bilug maning taa yang palaksu na: "uras ang pagimpisa yang baklung panimpu."

ra ka ilem tii yang inintindi nira ang asta ra ilem kinawut yang uras ang ipinagsaay na Noe tung parka. ³⁹ Masapuan da ilem nira ang kinawutan da tanira yang palempaan ang atia ang ya ra kay nagakdan nirang tanan tung kalainan. Maning kang pisan tia kung uras dang yuung paganingen ang Maninga Tau maglekataw ra. ⁴⁰ Ay tung uras ang atia, ipabetangu may durua nga tauan ang pamagubra tung kaluakan, yang sam bilug ya ray eklan yang mga angilung isagpun tung tanan ang mga tauanu. Yang aruman na, mabutwan da ka ilem asan tung karisguan. ⁴¹ Ubin may durua nga bawayan ang pagtinawangay ta paggaling yang beyed yang trigu, yang sam bilug ya ray eklan yang mga angilu, yang katabyang na mabutwan da ka ilem asan tung kaliwagan. ⁴² Purisu papabtikamung pirmi ay indi mi nagakdekan kung unu pang kaldaway ang ipaglekatu ang yuu ka man ay Ginuu mi. ⁴³ Naa wa ya ray sasang matinlung pademdeman mi. Yang sasang may balay, kung naskean na ra rin ilem kung unu pang urasay tung lawii ang ipagkawut yang takawan, binantayan na ra rin ang pinulawan yang balay na ugud indi ra rin mabangbangan ang mapakleran. ⁴⁴ Purisu kaministiran ang ta yamu pirmiamung riparasiun tung ipaglekatu. Ay yuung paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing, muya matuun tung uras ang nalimung-limung da tung mga isip mi yang pagparakbaten mi tung yeen," maganing.

Yang Mga Manigpadagen-dagen Nagipananglit Ni Jesus Tung Turuwulun Ang Kataligan Yang Agalen Na May Yang Indi Na Mataligan (24:45-51)

Lucas 12:42-46

⁴⁵ Maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, "Yang sasang turuwulun ang kataligan ig abwat ta kinaisipan, ya ray nagapiaran yang agalen nang magerekelen tung mga kaarumanan nang turuwulun ugud yay mamarti-parti tung nira yang mga pamangan nira ang kada kawutun yang ipagkaministiran nira. ⁴⁶ Teed mi tiag kasadya yang isip yang turuwulun ang atia kung kawutan da yang agalen nang pagintindi tung itinuwul nang atia tung anya! ⁴⁷ Iugtulu tung numyu, ya ray piaran yang agalen na tung tanan ang prupidad na. ⁴⁸ Piru kung yang turuwulun ang atia belagan kataligan, maning taa yang nagasuma-suma na tung isip na: 'Aa, siguru mabuay pa kang mulik yang agalenu.' ⁴⁹ Ang pagkatapus magintra ra pamalu tung mga masigkaturuwulun na ig pagustuan na ra ilem yang linawa na tung tanan ang masasabur ig magpakibarkada ra ka tung mga taung mga tarainem. ⁵⁰ Pagkatapus numanyan inaling

kawutan yang agalen na tung kaldaw ang inding pisan nabantay ang andang pisan ay laum-laum nang kumawut da. ⁵¹ Anday dumang buaten yang agalen na tung anya, kastiguen na ang anday kategkaan na. § Duun da ipaugpuay na tung mga taung pamagpakaayen-ayen kang lagi ilem. Duun da tanya magtarangiten ang magkaretket yang isi nang magpapinitinsia ang asta tung sampa," maganing.

25

May Nagipananglit Ni Jesus Ang Dapat Pirming Riparasiun Yang Mga Tauan Na Tung Ipaglekat Na Maskin May Nagaawalaan Na (25:1-13)

¹ Numanyan maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Kung maglekataw ra nganing, yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ay maning taa tung ipananglitung naa. May sasang kumbira ig may sam puluk nga daralaan ang mamagpasakep da tung kumbira yang aruman nirang darala. Anday duma, namagpanaw ra ang para mamagpakigbagas da tung sasang laliing pangasawa*. Anya-anyang kaas sinagekel-ekelay. ² Numanyan yang lima lisik yang mga pagirisipen nira, piru yang mga aruman nirang lima ka matandes yang pagirintindien nira. ³ Yang limang naa ya ra aganingayung lisik ay maskin ekel-ekel nira yang mga kaas nira piru indi ra nangapagrisirba ta lana† ang ipagkal nira tung mga kaas nira. ⁴ Yang mga aruman nirang lima ka, ya ra aganingayung matandes ay belagan ilem ang ekel-ekel nira yang mga kaas nira, kung indi, pati mga parabtangan ang punuk ta lana, ekel-ekel ka nira. ⁵ Adyus numanyan may naawalaan da yang pangasawa. Purisu nagkarapuyat da yang mga darala ta pagelat ang asta nagkaraalapan da dayun ta elek. ⁶ Numanyan atiang tenganan da ta lawii, may nagkendal dang maganing, 'Alis-tuamu ra, tani ra yang pangasawa. Bagasen mi ra!' ⁷ Atii dayun dang nangapuaw yang mga daralang namaglumpiu

§ 24:51 24:51 "kastiguen na ang anday kategkaan na." Tung bitalang Giniriego, duruay linegdangan na. Yang sam bilug maning taa yang palaksu na: "tigbungun na ra ilem ta sabli." *

* 25:1 25:1 Yang ugali nira atii kanay ay maning taa. Yang baway belag yag pagelat tung balay na, kung indi, ya agiakday tung balay yang laliing pangasawa. Yang mamagkumpanya tung anya ya ra yang mga dangyan nang mga darala. Yang lalii tanya, duun ka manliit tung balay yang sasang ungkuy na, kasiraan da ka tanira yang dumang mga ungkuy na. Ay mamagpakigbagas da tung mga daralang pamagkumpanya tung binalayan ang para kasiraan da ka tanirang tanan ang mamansiayang ra duun tung balay yang ginikanan yang laliing pangasawa ang yay pagkumbiraan.

† 25:3 25:3 Yang lanang atii, ingkelan tung mga burak yang sasang ayung paganingan ang olibo ang yag pegaay.

yang mga pabilu yang mga kaas nira ang para masigaak da. ⁸ Pagkatapus maganing yang mga daralang naang lisik tung mga aruman nirang matandes, 'Partiyami ka numyu tiang lana mi. Telengan mi wa, nagaparendengen da yang mga kaas yamen!' ⁹ Maganing kang nansituwal yang mga aruman nirang matandes, 'Abee, maliwag da tia. Tama-tama ra ka ilem taa tung mga kaas yamen. Maayen pa, mangayamu ra kanay ilem duun tung tindaan ang mangalang.' ¹⁰ Numanyan atiang namagpanaw ra yang mga daralang atiang lisik ang para mamangalang da ta lana, nasubli ra yang pangasawa. Naang mga daralang riparasiun dang lagi, ya ray nanganunut tung anyang nangapasakep tung kumbira. Numanyan tung pagpakled nira tung pagkumbiraan, dayun dang siniraduan yang purta. ¹¹ Buay-wuay ta gesye, asan da ka namansikawut yang limang nga daralaan ang atiang mga lisik. Sigi ra ilem yang pagguuy nirang maganing, 'Duduy, duduy, paklerayami ka wa!' ¹² Maganing yang pangasawang minles, 'Tugtulu tung numyu, indiamu nagailalaw kung nainuamu pa.' " ¹³ Numanyan pagkatapus yang pananglit ang atia, dayun dang sinugpatan ni Jesus yang bitala nang maganing, "Purisu ya ra ka man taang nagipaganingu tung numyu ang dapat riparasiunamu ra kang pirmi tung paglekatu. Ay indi mi ka man nagakdekan kung unu pang kaldaway ubin kung unu pang urasay yang ipaglekatu," maganing.

May Nagipananglit Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Impurtaen Yang Mga Tauan Na Mintras Pamagelat Tung Anyang Maglekat (25:14-30)

Lucas 19:11-27

¹⁴ Numanyan maganing si ti Jesus ang nagsugpat, "Kung maglekataw ra nganing, yang kaalimbawaan yang mainabu ay maning taa tung pananglit ang naa. May sasang tau ang magliit da tung banwa na ang para magdistinu duun tung dumang lugar. Purisu baklu nagliit, pinampaguuyan na ra kanay yang mga turuwulun na ang pagkatapus ipinamiar na tung nira yang manggad na ang para ipapanaw nira. ¹⁵ Yang sam bilug piniaran na ta limang liwu, yang sam bilug duruang liwu, ig yang sam bilug san liwu. Yang pagpiar na tung nira kumpurmi yang abilidad nirang sasa may sasa ang magerekelen. Numanyan pagkatapus ta piar, dayun dang nagliit. ¹⁶ Numanyan yang turuwulun ang atiang piniaran na ta limang liwu, antimanung ingkelan na yang kuartang atiang ipinapanaw tung nigusyu. Yang pinakawut na, nagumintu ra ta lima pa ka enged ang

liwu. ¹⁷ Maning ka tia yang binuat yang turuwulun ang atiang sam bilug ang piniaran na ta duruang liwu. Yang pinakawut na durua kang liwu yang umintu na. ¹⁸ Piru yang turuwulun ang atiang sam bilug ang piniaran na ta san liwu, anday dumang binuat na, nagakad da ilem tung tanek ang duun da itampekay na yang kuarta yang agalen na. ¹⁹ Nabuay ra, baklu naglekat yang agalen yang mga turuwulun ang atia. Pagkatapus dayun dang nagrindikuinta tung nira. ²⁰ Pagpalenget yang sam bilug ang piniaran na ta limang liwu, dayun dang nagintriga tung agalen na yang kuartang atia, pati yang umintu nang lima kang liwu. Maganing tung agalen na, 'Ameey, limang liwu yang ipiniar mu tung yeen. Ia, pati yang lima kang liwu ang tubu na, atia ra ka.' ²¹ Maganing ka yang agalen nang minles, 'Maayen! Talagang yaway sasang baling turuwulun ig kataligan. Kumus pagpailalaa rang maskin gesyeng kantidad mataligana, purisu numanyan piarana si ka yeen ta mas dakulung kantidad. Magpalgura ra tung kasadyaanung naa.' ²² Pagkatapus yang sam bilug sing atiang piniaran na ta duruang liwu, ya si ay nagpalenget tung agalen nang maganing, 'Ameey, duruang liwu yang ipiniar mu tung yeen. Ia, pati yang durua kang liwung tubu na, atia ra ka.' ²³ Maganing ka yang agalen nang minles tung anya, 'Maayen! Talagang yaway sasang baling turuwulun ig kataligan. Kumus pagpailalaa rang maskin gesyeng kantidad mataligana, purisu numanyan piarana si ka yeen ta mas dakulung kantidad. Magpalgura ra ka tung kasadyaanung naa.' ²⁴ Pagkatapus yang sam bilug sing atiang piniaran na ta san liwu, ya si kay nagpalenget tung agalen nang maganing, 'Ameey, yang nagaskeanu tung nuyu, yawa sasang durug lepes ang tau. Pagpakinawanga tung indi mu pinakabedlayan. Pagpakaayena tung indi mu pinaturukan ta ulas mu. ²⁵ Purisu ya ra kay inleranu tung nuyu, ay muya kung unu ray buaten mu tung yeen. Purisu anday dumang binuatu, itinaluku ra ilem yang kuarta mung itinampek tung tanek. Ia, atia ra ka yang kuarta mu ang indi ka nabuinanu.' ²⁶ Maganing ka yang agalen nang minles, 'Abaa, yawa, inutilang turuwuluna! Duruag katatamad! Paganinga ka palang nagakdekan mu ang yuu pagpakinawangaw tung indi pinakabedlayanu, maskin yang indi pinaturukanu ta ulasu ya ka. ²⁷ Ig disir yang dapat da rin ang binuat mu, baskin idinipusitu mu ra ilem yang kuartaw tung bangku ugud tung pagbaliku, maeklanu pa ka rin pati tubu na. Atii ra rin.' ²⁸ Pagkatapus dayun dang nanuwul yang agalen na tung mga turuwulun nang duma

ang maganing, 'Ala, eklan mi ra tung anya yang kuartaung atia. Ipakdul mi ra asan tung aruman nang may sam puluk ang liwu. ²⁹ Ay ya pa agari, kung tinu pay maderep ang magpapanaw tung ipiniar tung anya, piaran pa ka enged ta mas pa ang asta dakulung pisan. Piru kung tinu pay pawayaya-wayaeen tung ipiniar tung anya, maski nganing yang gesyeng atiang ipiniar tung anya, bawien pa ka enged tung anya. ³⁰ Kung natetenged tung turuwulunung naang sam bilug ang nagluang inutil, iplek mi ra tung lua duun tung makiklep. Duun da magtarangiten ang magkaretket yang isi nang magpapinitinsia,' " maganing.

Nagipanganlit Ni Jesus Natetenged Tung Pagsirintinsiaen Na Tung Uri Ang Yang Mga Tau Papagbelagen Na Tung Duruang Grupu (25:31-46)

³¹ Numanyan maganing si ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing, durung pisan agkasulaw yang pagkabetangu ig yang tanan ang mga angil yay mga arumanu. Ya ray uras ang ipagkarungu tung puistuung maggaraemen da. ³² Panuwulunung yang mga angilung mamagpasagpun tung tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan, maskin unu pang nasyunay ang para ipampatalunga tung yeen. Pagkatapus papagbelagenu tung duruang grupu ang katulad ka tung magbuwuaten yang sasang manigpastur tung mga kaayepan na ang yang mga karniru nagipablag na ka tung mga kambing. ³³ Yang mga karniru asan da pinigay na tung ampir tung tuu na. Yang mga kambing asan da pinigay na tung ampir tung wala na. ³⁴ Matapusu ra nganing ta pagpinig tung tanan ang mga tau, kumus yuu ray paggaraemen, panganingenu yang mga taung ampir tung tuu ta maning taa: "Ta yamung pinakaayen da ni Ama, taniamu. Magintraamu ra pakinawang tung tanan ang kaayenan ang ya ra kang lagi ay ipinagsimpan na para tung numyu disti pa atiang indi na pa nagaimu yang kaliwutan. ³⁵ Kipurki atiang pagkasuwuku, pinapaanaw numyu. Atiang pagkakanalu, pinainemaw ka numyu ta wai. Maskin belaganaw pang kailala mi, ingkelanaw ka numyung pinadayun tung mga balay mi. ³⁶ Atiang alang-alang da yang pagarawelenu, pinakdulanaw ka numyu ta awelu. Atiang paglaruu, inasikasuwaw ka numyu. Atiang pagkakalabusu, binisitaanaw ka numyung pinaiwan-iwanan,' maningaw tung nira. ³⁷ Pagkatapus yang mga tauanung kumpurming nagtuman yang kalelyagan yang Dios, ya ra mamanalimaan tung yeen ang maganing, 'Abee, Ginuu, sanua pa ngaita yamen ang nasuwuka ang pagkatapus pinapaana yamen

ubin naitaa yamen ang kinanala ang pagkatapus pinainema ka yamen ta wai? ³⁸ Sanua pa ngaita yamen ang anday natiniran mu ang pagkatapus pinadayuna ka yamen tung balay yamen ubin naitaa yamen ang naalang-alanga ta pagawel mu ang pagkatapus pinakdulana ka yamen ta awel mu? ³⁹ Sanua pa ngaita yamen ang naglaru ubin nakalabus ang pagkatapus binisitaana ka yamen ang pinaiwan-iwanan?' maganing. ⁴⁰ Pagkatapus yang matuwalu tung nira maning taa: 'Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, atiating kada binuatan mi ta mga maning tia yang mga putulung naning pagtalig ka tung yeen, maskin araneK ang pisan ta pagkabetang, katimbang nang yuu ra kay binuatan mi,' maningaw.

⁴¹ "Pagkatapus panganingenu ra ka yang mga taung ampir tung walaw ang maning taa: "Ta yamung nagasintinsiaan da yang Dios tung kalainan, paawigamu ra taa tung yeen. Duunamu ra manalunga tung apuy ang anda enged ang pisan ay kapugdaw-pugdawan nang asta tung sampa ang ya kang lagi ay ipinagsimpan yang Dios para tung ni Satanas may tung mga angil ang namagpaturuwulun tung anya. ⁴² Kipurki atiating pagkasuwuku, indiaw pinapaan mi. Atiating pagkakanalu, indiaw ra ka pinainem mi ta wai. ⁴³ Atiating anda ray naistaranu, indiaw ka pinadayun mi tung mga balay mi. Atiating naalang-alangaw ra ta pagarawelenu, indiaw ra ka pinakdulana mi ta awelu. Atiating paglaruu, ubin atiating pagakalabusu, indiaw ka binisitaan ming pinaiwan-iwanan,' maningaw. ⁴⁴ Pagkatapus ya mamanalimaan tung yeen ang maganing, 'Abee, Ginuu, sanua pa ngaita yamen ang nasuwuka ubin kinanala ubin anday ray nadayunan mung balay, ubin naalang-alanga ra ta pagawel mu ubin naglarua ubin nakalabusa ang india ra ka tinabnuy yamen?' agaaning. ⁴⁵ Pagkatapus yang matuwalu tung nira, maning taa: 'Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, atiating kada indi mi tinawangan yang mga tauanung nani ang yay pinaglamku ming araneK ang pisan ta pagkabetang, katimbang nang yuu ra kay indi mi tinawangan,' maningaw tung nira. ⁴⁶ Pagkatapus yang mga taung atia, lalangan da yang Dios ang duun da enged mamanalunga tung parusa ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Piru yang mga taung kumpurming nagtuman yang kalelyagan na, ya ray tugtan nang mamagpakigsapen tung anya ang asta tung sampa ang anda ka enged ang pisan ay katapus-tapusan na," maganing.

26

Yang Mga Pari Pamagplanu Ra Kung Ya Pa Agaring Mapadeep Nira Ti Jesus (26:1-5)

Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53

¹ Taa numanyan atiang pagtapus ni Jesus tung pagparasanagen nang atia natetenged tung uras ang panalunagaan, dayun na rang sinugpatan yang bitala na tung yamen ang nagapangugyatan na ta maning taa: ² “Nagaskean mi ra ka ang tung yaklung kaldaw kumawut da yang pistang Taklib. Ya ray uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau iintrigaw ra tung pudir yang mga tau ang para ipalansangaw ra nira tung krus,” maganing.

Pamagparaigu Yang Pamagerekelen Kung Ya Pa Agaring Mapaimatay Nira Ti Jesus (26:3-5)

Marcos 14:1-2; Lucas 22:2

³ Simanyan tung uras kang atii duun tung balay ni Caifas ang yay paring pinkalandaw, pamagsaragpun da yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. ⁴ Pamagurunta-untaan da tanira kung unu pay matinlung idyang gamiten ang para mapadeep nira ti Jesus ang anday durung taung makdek ang pagkatapus ipaimatay nira dayun. ⁵ Agaaning tanirang pamagkeresen, “Indi ta ilem ituun tung pista. Muya magkagulu yang mga tau,” agaaning.

Ti Jesus Nagabuwbukukan Yang Sasang Baway Ta Paamut (26:6-13)

Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8

⁶ Taa numanyan, ti Jesus tanya duun tung Betania tung balay ni Simon ang yang tukaw may laru na pa rin tung ulit nang makabiwuru. ⁷ Numanyan may sasang baway ang nagpalenget tung ni Jesus ang may ekel nang midyu tung prasku ang yay punuk ta sasang paamut ang durug kamaal. Pagkatapus ya ray ibinukbuk na tung kulu ni Jesus ang pagpakigsadu*. ⁸ Numanyan pagkaita yamen yang binuat yang baway ang atia, ya ra pakulainay yamen. Agaaningami, “Abaa, gasta ra ilem tia!” ⁹ Kung ya pa rin ipaalangay na tia, naita pa rin ta dakulung kuarta. Napamakdul-pakdul pa rin tung mga maliliwagan!” ¹⁰ Simanyan pagkasiman ni Jesus, dayun dang nagbitala tung yamen ang maganing, “Aywat nagapakdulan mi ta pagliwegan yang isip yang baway ang naa? Durug tinlu yang binuat nang naa tung yeen. ¹¹ Ay

* 26:7 26:7 Atii kanay, kung dakulung bagay yang pagsararuan nira, yang pusisiun nirang pagsararuan, tumiliran tung mga kutyun ang sumuyuran yang mga brasu nirang wala ang yang mga kakay nira munatan.

kung natetenged tung mga maliliwagen ang atiang nagaisip mi, maskin unu pang urasay matawangan mi ay taang pirmi. Piru ta yeen belagan ang maganing ang maskin unu pang urasay ang taanaw ang pirmi tung numyu. ¹² Ay tung pagbukbuk na yang paamut ang naa tung yeen, yang kaalimbawaanu maning pa tung patayaw rang lagi ang pagkatapus sinimpananaw rang lagi anyang pinaamutan ang para ilguraw ra tung leyang. ¹³ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, maskin ay pang banwaay tung bilug ang kaliwatan ang yang mga tau pampakawutan da yang Matinlung Balita natetenged tung yeen, yang binuatan yang baway ang naa tung yeen mabalita ka tung mga tau ugud ya ray mademdeman nira tung anya," maganing.

Pagprisintar Ti Judas Tung Mga Pari Ang Tanya Ray Magpadeep Tung Ni Jesus (26:14-16)

Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6

¹⁴ Pagkatapus numanyan ti Judas ang Iscariote ang yay sam bilug tung yamen ang mga tauan ni Jesus ang sam puluk may durua, anday dumang binuat na, nagangay ra duun tung mga paring atiang arabubwat ta katengdanan. ¹⁵ Nagpakiksen da tung nirang maganing, "Pira pa wasu yang mapakdul mi tung yeen kung alimbawa mapadeepu ti Jesus ang para maintriga ra tung pudir mi?" Purisu binilangan da nira ta tulung puluk ang bilug ang kuwartang atiang salapi. ¹⁶ Purisu magimpisa tung uras ang atii, ti Judas ang naa pirmi ra ilem ang pagbantay ta ketat ang para mapadeep na ti Jesus.

Pagpasimpan Ti Jesus Tung Pagsilibra Nira Tung Pistang Paganingen Ang Taklib (26:17-25)

Marcos 14:12-21; Lucas 22:7-13, 21-23; Juan 13:21-30

¹⁷ Numanyan tung primirung sugud yang Pistang Nagipagpangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaliskag, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang nagtalimaan ang maganing, "Ariami pa wasung balayay magsimpan yang iapun tang para silibraen ta yang pistonang naang Taklib?" ¹⁸ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Magangayamu ra kanay duun tung siudad. May sasang taung sinambitu ra tung numyu. Yamu ra agaaning tung anya, 'Yami minangayami ilem taa, ay yang tuyun ni Ameey tang paturuldukanen tung yaten, kinawut da unu yang uras ang itinipu yang Dios tung anya. Gustu na unu ang asan tung balay mu magsilibra yang pistonang naang Taklib, kasiraanami ra ka unung nagapangugyatan na,' " agaaning ti Jesus tung yamen. ¹⁹ Atii dayun da ka man ang tinuman yamen yang itinuwul ni Jesus ang atia tung yamen ang

nagsimpan da duun ta iapun yamen ang magsilibra tung pista.

²⁰ Numanyan atiang panlikarem da, ti Jesus nagpasintar da tung lamisaan ang para magyapun da, kasiraanami ra kang nagapangugyatan nang sam puluk may durua. ²¹ Atiang pagsararuanami ra, maganing ti Jesus tung yamen, "Iugtulu tung numyu, may sam bilug tung numyu ang ray magtraidur tung yeen," agaaning. ²² Pagkagngel yamen tia, inampayanami ra ta kapungaw yamen ang duru. Purisu masigtalimaanami tung anyang maganing, "Belagan ka siguru yuu, Ginuu, anu?" ²³ Agaaning ka ti Jesus ang minles, "Anday dumang magtraidur tung yeen, kung indi, ya ra yang sasang dating kasaduu mismu ang pagpakidengan ka pa man tung yeen ang pagtekme tung sera[†]. ²⁴ Kung tung bagay, yuung paganingen ang Maninga Tau, imatayenaw ra ka man ang katulad ka tung naula natetenged tung yeen ang napabtang ka tung kasulatan. Piru yang taung naang magtraidur tung yeen, ya ray nagapanganugunanu ta mupia. Ay kipurki durug lebat yang talungaen na tung uri. Mas maayen pa rin ang indi ra ilem ipinangana," maganing. ²⁵ Atii nabnga ra ti Judas ang ya ra ka man mismu yang pagtimang magtraidur tung anya. Maganing tung ni Jesus, "Belagan ka siguru yuu, Rabbi, anu?" Maganing ka ti Jesus ang minles, "Yawa ka nganing ay paganing," agaaning.

May Sasang Nagatukud Ni Jesus Ang Para Yay Ipausuy Na Tung Mga Tauan Nang Mamagdemdem Tung Anyang Nagpakugmatay Para Tung Nira (26:26-30)

Marcos 14:22-26; Lucas 22:14-23; 1 Corinto 10:16-17, 21; 11:23-25

²⁶ Taa numanyan atiang sigi-sigi ra yang pagsararuan yamen, ti Jesus namisik da ta tinapay ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus, dayun na rang pinagpingas-pingas ang ipinarawat tung yamen ang maganing, "Ia, panganen mi ra. Atia ya ra taang tinanguniu," maganing. ²⁷ Pagkatapus dayun sing namisik ta sam basung binu ang ya si kay pinasalamatan na tung Dios ang pagkatapus dayun na rang ipinarawat tung yamen ang maganing, "Ia, ya ray pagbereles-belesan ming igmen. ²⁸ Ay kipurki tia ya ra taang duguung ipaturuku ang para ya ray magpabaked tung sasang pagpakigpaigung tukurun yang Dios ugud asan da nga patawaray na yang dakeleng mga tau tung mga kasalanan nira. ²⁹ Iugtulu tung numyu,

[†] **26:23** 26:23 Sinambit ka tung Mga Karantaen 41:9. Atii kanay, tung ugali nira, kung tinu pay pirming kasadu mu, yang ilyag nang ianing lutuk ang pisan yang pagungkuyan mi. Purisu kung ya pay magtraidur tung nuyyu, durung pisan agkasiit.

ultimu ra ilem taa yang panginemu ta binung maning taang nagipagsilibra ta tung pistang naa. Piru kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabistu ra enged ang pisan yang Dios yang paggaraemen na, magkasira-siraanita si kang magpakasadya tung tanan ang kaayenan na ang yay maning pa tung sasang igmen ta sing baklu,” maganing.

³⁰ Pagkatapus ta pagiriapunan yamen ang atia, dayunami rang nagkantang nagdayaw tung Dios. Pagkatapus tia, dayunami rang naglampud ang nagpanaw duun tung bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo.

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Mga Tauan Na Mamamalpas Da Tung Anya, Maskin Pa Ti Pedro, Ya Ka (26:31-35)

Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38

³¹ Numanyan atiang panungulami ra tung bukid ang atia, maganing ti Jesus ang nagbitala tung yamen, “Numaan ang lawii maplekanamu ra ta ipagtalig mi tung yeen natetenged tung mainabu tung yeen. Aywa indiamu ra aningenu ay kipurki magkamatuuranita ra yang sasang ipinananglit yang Dios ang tukaw ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘Ilugutu ra yang manigpastur ang imatayen da ang pagkatapus magkarawasak da ka ilem yang mga karniru na,’ agaaning‡.

³² Piru maskin pang maning tii ay mainabu, kung pabungkarasenaw ra nganing yang Dios, magtukawaw ra tung numyu duun tung Galilea.” ³³ Maganing ti Pedrong nabnga, “Maskin yang kadaklan maplekan da ta ipagtalig nira tung nuyu, piru ta yeen indiaw ka enged maplekan!” maganing. ³⁴ Maganing ti Jesus ang minles, “Aa Pedro, iugtulu tung nuyu, numaan ang lawiing naa, baklu manuluk yang manu, maklua ra kang magingwara tung yeen.”

³⁵ Maganing ka ti Pedrong tuminuwal, “Maskin ipaunungaw pa tung nuyung imatayen, talagang indiaw ra ka enged magingwara tung nuyu,” maganing. Asta yaming kadaklan maning ka tia yang nabitala yamen.

Yang Nagipagampu Ni Jesus Natetenged Tung Pinitinsiang Atiang Nagatalunga Na (26:36-46)

Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46

³⁶ Taa numanyan ti Jesus dayun dang nagangay duun tung lugar ang pagguguuyan tung Getsemani, kasiraanami ra ka. Maganing ti Jesus tung yamen, “Taanamu ra ilem kanay ngarung. Mangayaw pa kanay tani tung tukaw-tukaw ang para magampuaw,” agaaning. ³⁷ Numanyan

‡ 26:31 26:31 Zacarias 13:7. Maayen pang ikumpalar tung 26:56.

yang ingkelan nang pinanunut, ya ra yang mga aruman yamen ang ti Pedro may yang mga ana ni Zebedeong atiang durua. Numanyan ti Jesus inampayan da ta kapungaw nang duru ig naliwagan da ta mupiang pagisip. ³⁸ Maganing tung mga aruman na, "Agampayanaw ra ta kapupungawenung duru. Arus pa ilem muntuk yang linawaw. Taanamu ra ilem kanay magelat ang magpakipulaw," maganing. ³⁹ Numanyan pagpatukaw-tukaw ni Jesus ta gesye, ya rag papadagpa tung tanek ang pagampu ang maganing, "Amaw, kung maimu ilem tung nuyu, ipataklib mu ra ilem tung yeen yang pinitinsiang naang nagatalungaw. Piru maskin pang nagapagbitalaw ta maning tii, belagan yang yeen ang kalelyagan ay matuman, kung indi, yang nuyu," agaaning. ⁴⁰ Numanyan pagbalik na tung mga aruman yamen ang atiang tulu, kawutan na, naa pala mga elek da. Purisu dayun na rang inaning ti Pedro ang "Abaw, ba tia Pedro, maskin sang uras da ilem indiamu ra nasarang ang nagpakipulaw tung yeen ang para mapakiununganaw ra rin numyu tung kaliwaganung naa? ⁴¹ Magpulawamu ra ta us-tung magampu ugud indiamu ra madeegan ta tuksu. Tung bagay nagaskeanu ang durung gustu ming manguntiel tung tuksu, piru nusias ilem dereegenamu pa yang kaluluwayen mi," maganing. ⁴² Utru si, nagpaalawid-lawid si ti Jesus tung nira ang nagarampuen sing uman ang maganing, "Amaw, kung talagang indi ka enged maimu ang indiaw pasaran yang pinitinsiang naang nagatalungaw, tay yang kalelyagan mu yay matuman," maganing. ⁴³ Pagkatapus pagbalik na si tung mga aruman yamen ang atiang tulu, kawutan na, mga elek si ka enged ay dereegen da yang puyat nirang duru. ⁴⁴ Utru si binutwanan na sing nagpalawid-lawid ang nagarampuen si ta yaklung bisis ang maning ka tia yang ipinagampu na. ⁴⁵ Pagkatapus pagbalik na si tung mga tauan nang atia, dayun na rang inaning, "Ba tia, elek mi rang elek! Ustu tiang pamaenay mi! Kinawut da yang uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau iintrigaw ra tung pudir yang mga taung malalain. ⁴⁶ Ala, magbungkarasamura, ay magpanawita ra. Uay, naa ra yang pagtraidur tung yeen," maganing.

Yang Pagpadeep Ni Judas Tung Ni Jesus (26:47-56)

Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12

⁴⁷ Numanyan, atiang indi pa nganing nagatapus ta pagbitala ti Jesus, asan da ka man nakawut ti Judas ang sasa ka pa man tung yamen ang sam puluk may durua ang nagapangugyatan na. Sam paluyugan da tanira yang mga taung buntun ang pamagekel-ekel ta mga geed may mga

palu. Ay pinanuwul da yang mga paring arabubwat ta katengdanan kasiraan da ka yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. ⁴⁸ Atii pala, yang pagtraidur ang naa, may sasang sinyas ang ipinaske na rang lagi tung mga kaarumanan na ang maganing, “Kung kumawutita ra nganing duun, yang taung ara-araanu, maganingamu ya ra tia. Deepen mi rang lagi,” agaaning. ⁴⁹ Purisu pagkawut ni Judas duun, diritsyu rang nagpalenget tung ni Jesus ang nagbugnu tung anyang maganing, “Mupiang lawii asan, Rabbi!” Pagkatapus dayun na ra ka man ang inara-araan. ⁵⁰ Maganing ti Jesus ang minles, “Aay untkuy, ya ra taa yang inangay mu?” maganing. Numanyan pagkaara-ara ni Judas tung anya, diritsyung pinalengtan yang mga kaarumanan nang dineep. ⁵¹ Atii may sasang aruman yamen* ang ya ray napanlawut yang geed nang napanibat tung sasang turuwulun yang paring pinakaabwat ang pagkatapus yang talinga na ra ka ilem ay nalampung. ⁵² Pagkatapus dayun dang sinambeng ni Jesus ang inaning, “Eey, itageb mu ra tiang geed mu. Kipurki yang kumpurming paggamit ta matarem, matarem ka yang mapatayan na. ⁵³ Aywa, indi mu nagaskean ang kung magpatawangaw ilem tung ni Ama, antimanung patuwulanaw ra anya tung mga angil ang liniwu-liwu ang para mamagdipindir da tung yeen? ⁵⁴ Ugaring kung magpatawangaw tung anya, ya pa agaaring magkamatuud da yang sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung yeen ang yuu unu dapat ang pasaran ta maning ka taa?” agaaning. ⁵⁵ Numanyan dayun dang nagbitala tung mga taung atiang buntun ang maganing, “Aywa yuu sasang ribildi ang yuu rag sulungay mi ta mga geed may mga palu ang para madeepaw numyu? Kaldaw-kaldaw duunaug kakarung tung palayas yang pagtuuan ang pinakalusung pagturuldukanen tung mga tau ang pagkatapus indiaw pa ka dineep mi? ⁵⁶ Piru nagaskeanu ang nagkamaninganaw ra ta maning taa ay ugud magkamatuud da yang nagkarasulat yang mga manigula ang tukaw natetenged tung yeen,” maganing. Atii, yaming tanan ang nagapangugyatan na, dayunami rang namutwan tung anyang nagpalibri†.

Magbistaen Da Ti Jesus (26:57-68)

Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55; Juan 18:13-14

§ 26:50 26:50 “Aay untkuy, ya ra taa yang inangay mu?” Tung bitalang Giniriego puidi kang maning taa: “Ala, untkuy, kung unu pay inangay mu taa, kalien mu ra.” * 26:51 26:51 Kung basaen ta yang Juan 18:10, asan da ngaskeay ta ang ti Pedro tia. † 26:56 26:56 Yang pamutwan nirang atia tung anya, ipinaske na rang lagi tung 26:31.

⁵⁷ Taa numanyan, ti Jesus ingkelan da yang mga taung atiang namagdeep tung anya duun tung balay ni Caifas ang yay paring pinakalandaw. Duun da kang lagi pamagsarag-pun yang mga sagad may yang mga pamagpakigmaepet. ⁵⁸ Numanyan ti Pedro tanya, ya ra ilem manikad tung ni Jesus, piru atii ra tung kauri-urian da ilem ang pisan. Numanyan pagkawut na duun tung balay ang atia, dayun dang nagpakled tung plasa-plasa na ang nagpakigkarung da tung mga guardia ugud mapaniiran na kung unu pay buaten tung ni Jesus. ⁵⁹ Numanyan duun tung kakleran, yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang intirung grupu yang mga usgadung pinakalandaw, ya ray pamagdilem ta mga taung magpetel ta malain tung ni Jesus ang para ya ray padatelan nirang mamagsintinsia tung anya ang dapat ang ipaimatay. ⁶⁰⁻⁶¹ Maskin duru ra ka man ang mga taung namagsistigus ta kabuklian ang kuntra tung ni Jesus, piru anda pa ka enged ay pruibang bastanting naita nira ang para ya ra rin ay patielan nira. Pagkatapus atiang patapus-tapusun da yang pagsiristigusun, may durua nga tauan ang namanalunga ang maganing, "Yang taung atia nagngel da yamen ang pagbitala ang kayanan na unung gewaen yang pagtuuan ta tung Dios ang pinakalusu ang pagkatapus tung seled ilem tulung kaldaw, kayanan na ka unung mapakdengnan si ta baklu," agaaning‡.

⁶² Numanyan dayun dang kumindeng yang paring pinakalandaw ang nagtalimaan tung ni Jesus ang maganing, "Ta, unu pay matuwal mu tung nagibangdan tung nyu yang duruang atia?" ⁶³ Piru ti Jesus indi naglingling. Purisu dayun sing inaning yang pari ang "Buinu, papanumpaena ra kanay yeen tung aran yang Dios ang makagagaem. Iugtul mu tung yamen kung yawa ka man yang paganingen ang Cristo, bilang yang Ana Yang Dios ang paganingen." ⁶⁴ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Yawa ra ka nganing ay paganing. Tung dumang uras, yuung paganingen ang Maninga Tau, maitaaw ra numyung tanan ang yuug kakarung tung tepad yang Dios ampir tung tuu na ang pagkatapus kung maglekataw ra nganing taa, maitaaw ra ka numyung yuug sasaay tung panganud ang liit tung langit§." ⁶⁵ Pagkagngel yang paring pinakalandaw tia, anday dumang binuat na, ya ra bakbakay na yang awel

‡ **26:60-61** 26:60-61 Sinupaldit da nira yang inaning ni Jesus, ay yang aning na ya taa: "Ala, kung diaduen mi yang pagatiniran nang naa, puidi ka, piru tung seled tulung kaldaw pakdengnanu si ka ta baklu." (Juan 2:19) § **26:64** 26:64 Inulit ni Jesus yang duruang taga ang napabtang tung kasulatan tung Mga Karantaen 110:1 may tung Daniel 7:13 ang ya ray nagpailala tung pagkabetang na tung uri.

ang pagasuut na ay nasilag da ta duru tung itinuwal ni Jesus ang atia. Maganing tung mga kaarumanan na, "Ta, telengan mi, ya rag pagtiwakaway na yang pagkadios yang Dios! Ministir pang magdilemita pa ta sistigus? Nagngel mi ra ka mismu yang pagtiwakaw na. ⁶⁶ Ta, ya pa agari yang disisiun mi tung taung naa?" Maganing ka tanirang namansituwal, "Bagay ang pisan tung anyang ipaimatay ra ilem," agaaning. ⁶⁷⁻⁶⁸ Numanyan ti Jesus dayun dang linawayan yang duma tung ityura na ang pagkatapus pinagtarawangan da ka yang duma ta suntuk. Inintraan da ka yang duma ta dapal ang nunut da ka ta pagpapintu nira tung anyang maganing, "Ta, atiing bantug da ang yawa unu yang paganingen ang Cristo, abir, pintuen mu kung tinu pa tiang nagtigbak tung nuyu!" maganing.

Pagingwara Ni Pedro Tung Ni Jesus (26:69-75)

Marcos 14:66-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Balikan ta ra kanay ti Pedro asan tung lua ang ya pag kakarung tung plasa-plasa yang balay. Numanyan pinalengtan da yang sasang turuwulun ang baway ang binugnu ang, "Eey, midyu yaway sasang aruman ni Jesus ang nakaang taga Galilea!" ⁷⁰ Piru ya ra magingwara ti Pedro duun ka pa man mismu tung pagtaralungan nirang tanan. Maganing, "Indi ilem nagaintindianu kung unu pay gustu mung ianing!" ⁷¹ Pagkatapus dayun dang nagpauman ang nagpaampir duun tung may purtang magluluaan tung karsada. Numanyan may duma sing turuwulun ang baway ang ya si ay naita tung anya ang pagkatapus nagugtul da tung mga aruman na ang "Uay, yang taung atia yay sasang aruman ni Jesus ang nakaang taga Nazaret!" ⁷² Ati nagingwara si ti Pedro ang pinaugtunan na pa ta panumpa ang maganing, "Agsumpaanu pa tung aran yang Dios, talagang indi nagailalaw yang taung nakaang nagaaning mu kung tinu pa!" ⁷³ Buay-wuay ta gesye, yang dumang atiang kemdengan asan, ya si ay namagpalenget tung ni Pedrong namagbugnu ang maganing, "Eey, kamatuuran ka man ang yaway sasang aruman na. Anday dumang nagadeep yamen tung nuyu ya ra yang puntu yang pamitala mu." ⁷⁴ Numanyan ti Pedro dayun sing nanumpang uman ang maganing, "Sistigus tung pagkamatuud yang Dios ang yang taung nakaang nagaaning mi talagang indi nagailalaw. Parusaanaw pa yang Dios kung belagan matuud yang nagianingung atia." Pagkaaning na tia, may manung nanuluk da. ⁷⁵ Baklu ra nga demdemay na yang inaning ni Jesus tung anya ta nungayna ang maganing, "Baklu manuluk yang manu, Pedro, maklua rang magingwara

tung yeen ang yuu pala indiw nagailala mu." Numanyan pagkademdem ni Pedro tii, diritsyu rang luminua ang nagintra ra tarangiten ang duru ra kang pagsurugaten na*.

27

Ti Jesus Nagintriga Ra Nira Tung Ni Gubirnadur Pilato (27:1-2)

Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32

¹ Atiing kaldaw ra, yang tanan ang atiang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang tanan ang atiang pamagpakigmaepet, ya ray namagurunta-untaan kung ya pa agari yang pagpaimatay nira tung ni Jesus. ² Purisu anday dumang binuat nira, namagkalalangan da ang ti Jesus gapusun dang guyurun duun tung ni Gubirnadur Pilato ugud iintriga ra nira tung pudir nang ipabista.

Yang Paneget Ni Judas (27:3-10)

Mga Binuat-buatan 1:18-19

³ Taa numanyan ti Judas ang naang nagtraidur da tung ni Jesus, pagkaintindi na ang tanya pinagsintinsiaan da nira tung kalainan, napaginesel da. Purisu dayun na rang ibinalik yang kuartang atiang tulung puluk ang bilug ang salapi tung mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may tung mga pamagpakigmaepet. ⁴ Maganing tung nira, "Nagkasalananaw ra tung binuatanung atia tung anya ang ya ra traidurayu yang sasang taung anday kasalanan na ang ya ra kay magakdan na tung kamatayen na," maganing. Maganing ka tanirang namagtimalas, "Unu pay kalalabten yamen asan? Bala ra tung nuyu!" maganing. ⁵ Pagkagngel ni Judas tia, dayun na rang ibinurrag yang kuartang atia asan tung palayas yang pagtuuan ang pinakalusu ang pagkatapus diritsyu rang nagliit duun tung nira ang nagpanaw. Numanyan anday dumang binuat na, nagbitay ra ilem tung sadili nang naneget.

⁶ Numanyan yang kuartang atiang ibinurrag na, dayun dang inuup yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan. Maganing tanira, "Eey, yang kuartang naa ibinayad tung linawa ta sasang tau. Purisu balawag tung lai ta ang malaket pa tung kuarta tang pundung pagatuwud para tung pagtuuan tang naa," maganing. ⁷ Numanyan pagkatapus nira ta pagparaigu nira natetenged tung kuartang atia kung unyen pa nira, ya ray ingkelan nirang ipinangalang tung tanek yang sasang manigbuat ta urun. Ay yang gustu nira tung tanek ang atia, ya ray buaten nirang simintiriu para

* 26:75 26:75 Balikan ta yang nabitalaan ni Pedro tung 26:35.

tung mga taung taga duma-rumang nasyun ang belagan mga masigka Judio nira. ⁸ Purisu ang asta ra ilem simanyan yang lugar ang atii ya ray paganingen ang tanek ang inalang yang ibinayad tung linawa ta sasang tau. ⁹ Purisu duun da ka nga matuuray yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Jeremias ang sasang manigpalatay yang bitala nang tukaw ang maganing,

“Pagkatapus ingkelan da nira yang kuartang atiang tulung puluk ang salapi ang ya ra ka man ay prisiung pinagiriguan yang dumang mga masigkanyun tang mga Israel ang para ibayad nira tung linawa na. ¹⁰ Pagkatapus ya ra kay ipinangalang nira tung tanek yang sasang manigbuat ta urun ang katulad ka tung sinambit ni Yawi tung yeen,” maganing*.

Yang Pagbista Ni Gubirnadur Pilato Tung Ni Jesus (27:11-14)

Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38

¹¹ Numanyan ibalik ta ra kanay tung ni Jesus ang duun dag kekdeng tung katalungan yang Gubirnadur ang pagpabista. Maganing tung anya, “Ta, unu pay idiklaramu? Matuud ang yawa yang Adi yang mga Judio?” Maganing ka ti Jesus ang minles, “Yawa ka nganing ay paganing.” ¹² Numanyan yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga pamagpakigmaepet ya si ay namansisublang ang namagbangdan tung ni Jesus. Piru maskin unu pay nagibangdan nira tung anya, indi kang pisan nagiwek-iwek. ¹³ Purisu numanyan dayun sing inaning ni Gubirnadur Pilato ang “Aywa india ra matuwal? Indi mu nagagngel yang nagibangdan nirang atia tung nuyung durug dakel?” ¹⁴ Piru ti Jesus tanya inding pisan natuwal tung anya may san tagang bitala, ang ya ra kay naberengan yang Gubirnadur ta duru.

Nagipatugay Ni Gubirnadur Pilato Ti Jesus Tung Kalelyagan Yang Mga Tau (27:15-26)

Marcos 15:6-15; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16

¹⁵ Naang ti Gubirnadur Pilatong naa, may ugali na ang kada kawutun yang pistang atia, may sa nga prisuan ang magpalpasan na. Kumpurmi ka ilem yang nagalelyagan yang mga tau, yay palpasan na. ¹⁶ Numanyan tung uras ang atii, may sasang prisung bantug ang durug iseg ang yay nagaranan tung ni Barabbas. ¹⁷ Purisu tung pagsaragpun yang mga taung atiang buntun duun tung katalungan ni

* **27:10** 27:10 Yang mga bitalang atia, duun ngaeklay ni Mateo tung isinulat ni Jeremias (32:6-15; 18:2-6; 19:4, 11) pati tung pira pang tagang isinulat ni Zacarias (11:12-13).

Gubirnadur Pilato, dayun na rang tinalimaan ang inaning, “Tung durua nga tauan ang naa, ay pay nagalelyagan ming yay palpasanu? Ti Barabbas u ti Jesus ang naang paganingen ta duma may ruma ang Cristo?” agaaning.¹⁸ Napagtalimaan da yang Gubirnadur ta maning tia, ay gustu na ra rin ang balawagan na yang pagasikad yang may mga katengdanan ang atia. Ay kipurki nagaskean na ra kang lagi ang anday dumang ipinagintriga nira tung ni Jesus tung pudir na, kung indi, yang pagkirimunun nirang subra tung anya.

¹⁹ Numanyan atiang ti Pilato pagkarung da asan tung kakarungan nang atiang dati kang laging pagusgaran na, kinawutan da ta tuyun yang kasawa na ang maganing, “India ra enged magpasanyug tung pamagkuntra tung taung atiang anday kasalanan na. Kipurki tan lawii naliwaganaw ra ta durung pagisip tung tinalakinepu natetenged tung anya,” maganing. ²⁰ Ugaring ilem naang mga paring arabubwat may naang mga pamagpakigmaepet, ya ray namagsulsul tung mga taung atiang buntun ang ti Barabbas ang atia ya ray ingalukun nira tung ni Pilatong palpasan na ang pagkatapus ti Jesus ya ra kay ingalukun nira tung anyang ipaimatay na.

²¹ Taa numanyan dayun sing nagtalimaan yang Gubirnadur tung nirang maganing, “Tung nirang durua nga prisuan, tinu pay nagalelyagan ming palpasanu?” Maganing ka tanirang namansituwal, “Ti Barabbas!” ²² Maganing ka ti Pilatong minles, “Ay ti Jesus ang naang paganingen ta duma may ruma ang Cristo, ya ra ilem unyayu?” Yang tuwal nirang tanan, “Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!” ²³ Maganing si ti Pilatong minles, “Aywa? Unu pang kasalananay ang binuat na?” Atii mas pang dinulangan nira yang paglelpaken nirang pamansianing, “Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!” agaaning. ²⁴ Numanyan pagkasiman ni Pilato ang kung ireges na pa yang anya, muya mamagkagulu ra ta mupia yang mga tau, anday dumang binuat na, dayun dang nagpaekel ta wai ang pagkatapus nangugas da dayun yang mga kalima na asan mismu tung katalungaan yang mga tau. Pinanuntan na ka ta pasanag ang maganing, “Tandaan mi naa. Ta yuu, anda ray panuwalanu tung kamatayen yang taung naa. Tung numyu ra dilemay!” ²⁵ Maganing ka tanirang tanan ang namagtimaales, “Ee, yami ray manuwal tung kamatayen na pati mga ana yamen!” maganing. ²⁶ Purisu numanyan anda ray dumang binuat ni Pilato, ti Barabbas ang atiang nagalelyagan nira, ya ray pinatuwulan nang

palpasan da. Piru ti Jesus tanya, ya ray pinaburdunan[†] na baklu iintrigaay na tung mga sundalu ang para ilansang da nira tung krus.

Ti Jesus Nagatagaman Da Ta Intrimis Yang Mga Sundalu (27:27-31)

Marcos 15:16-20; Juan 19:2-3

²⁷ Taa numanyan yang mga sundalung pagapanuwul yang Gubirnadur, dayun da nirang ingkelan ti Jesus ang ipinakled tung balay ang dakulu ang yay pagistaran yang Gubirnadur. Pagkapakled nira, pinagtaripukpukan da nira yang kadaklan ang mga kaugpuan nirang mga sundalu.

²⁸ Numanyan yang binuat nira tung anya, pagkaluas nira yang awel na, pinaablan si nira ta awel ang lagwas ang mapula yang kulay na ang midyu tung suruutun ta mga adi.

²⁹ Pagkatapus namangkel da ta mga balagen ang kalarangan ang ya ray binuat nirang binakurung ang isinuklub tung kulu ni Jesus, bilang kuruna. Pagkatapus pinapgesan ka nira dayun ta bastun-bastun tung kalima nang tuu ang buat na pa ya ray pagpailala tung kagaeman yang pagkaadi na. Pagkatapus tia, dayun da nirang pinagluud-luuran tung katalungaan na ang purus ilem tung intrimis ang maning pa tung panggalang. Pagkatapus ya ra aganingay nirang "Basi pa ra ilem ang malawig ka yang kabui mung Adia yang mga Judio!" agaaning. ³⁰ Dispuis pinaglawayan da nira ang pagkatapus yang bastun-bastun ang atiang ipinapges nira tung anya, ya ray kinalaw nirang ipinamalu tung kulu na. ³¹ Numanyan pagkatapus yang pagirintrimisen nirang maning tia tung anya, dayun da nirang linuas yang awel ang atiang tapel ang pagkatapus yang dating awel na ya si ay ipinasuut nira tung anya. Pagkatapus tia, dayun da nirang ginuyuran ang para ilansang da nira tung krus.

Yang Paglansang Nira Tung Ni Jesus Tung Krus (27:32-44)

Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27

³² Taa numanyan, tung paglua nira tung siudad, may nabagas nirang sasang taung taga Cirene ang yay nagaranan tung ni Simon. Ya ray pinagreges nirang pinapagsakan yang kawala yang krus ang pagasakan ni Jesus. ³³ Numanyan nangakawut da tanira duun tung sasang lugar ang nagguguuyan tung Golgota ang yang linegdangan yang aran yang lugar ang atia ay kulu ta taung patay[‡]. ³⁴ Numanyan ti Jesus pinainem da rin nira ta

[†] **27:26** 27:26 Atii kanay, yang nagagamit nirang pamurdun ulit ta ayep ang sineray-seray ang pinadpetan ta mga duli may mga timla. [‡] **27:33** 27:33 Yang lugar ang atii kung distansiadua, ang telengan mu, maninga enged ang tabas ta kulu ta taung patay.

binung linaktan nira ta bulung ang durug pakit ang para disimuladu yang siit na. Piru pagkatimtim na, anday gustu nang manginem[§]. ³⁵ Numanyan dayun da nirang linuasan yang mga awel na ang pagkatapus ilinansang da nira tung krus. Pagkalansang nira, dayun dang namagburunutan ang para maintindian da kung unu pang pidasuay yang mga awel ni Jesus yang maeklan yang sasa may sasa tung nira. ³⁶ Pagkatapus tia, namansikarung da ilem tanira asan ang namagbantay tung anya. ³⁷ Tung tagbu yang kulu na may karatula ang itinaken nira ang yang nasulat asan ya ray nagpailala kung unu pay nagipagbangdan tung anya. Ya taa yang isinulat asan: "Naa ti Jesus ang Adi yang mga Judio." ³⁸ Dispuis may durua ka nga ribildian ang iginapil yang mga sundalung ipinanlansang ka tung durua nga krusan ang ipinakdeng tung binit ni Jesus ang nagtimbang.

³⁹⁻⁴⁰ Numanyan may mga taung pamagtaraklib-takliwan asan ang ya ray pamagkeyeng-keyeng ang pamagtagam ta insultu tung anyang maganing, "Ay ra? Yawang manggewa tung pagtuuan tang pinakalusu ang pagkatapus pakdengan mu si ta baklu tung seled ilem tulung kaldaw*, abir, ilibri mu ra asan yang sadili mu! Kung yawa matuud ang paganingen ang Ana Yang Dios, abir, maglampura rang lagi asan tung krus!" agaaning. ⁴¹⁻⁴² Asta yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad tung mga katuwulan pati yang pamagpakigmaepet ya ka, namagtagam da ka ta insultu tung anya ang maganing, "Yang duma ipinampalibri na, piru yang sadili na pala indi na ra masarangan ang ilibri? Kung matuud ang tanya yang Adi yang nasyun tang Israel, dapat numaan ang lagi yag dawalay tang paglampud tung krus ugud asanita ra mananged tung anya. ⁴³ Maganing panalig tung Dios, purisu dapat ya ray magpalibri tung anya kung talagang nagauyunan na. Tatal tanya mismu ay naganing ang tanya unu ya ra yang paganingen ang Ana Yang Dios," maganing. ⁴⁴ Asta yang mga ribilding durua ang atiang ipinagngan tung anyang ipinanlansang tung mga krus, namagtagam da ka ta insultu tung anya.

Yang Pagpakugmatay Ni Jesus (27:45-56)

Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30

§ 27:34 27:34 Siguru pinangindian na natetenged anday gustu nang magpalipeng, kung indi, agwantaen nang tanan ang siit ang para talusun na rang pisan yang tanan ang pinitinsiang ilinugut ni Ama na tung anya. * 27:39-40

27:39-40 Balikan ta ra kanay yang 26:61 pati pasanag na ang asan da ka nga sambitay yang insultung atia.

45 Taa numanyan atiang pagkereng da yang kaldaw, nangiklep da yang intirung banwang atii. Baklu ngaulikay yang sadlaw na ang mga pagalas tris da yang apun. 46 Pagkatapus tung uras ang atii, ti Jesus napagkendal da ta tudu ang maganing tung bitala yamen ang Hinebreo “Eli, Eli, lema sabaktani!” ang yang gustu nang ianing, “Ay Diosu, Diosu, aywa pinawayaanaw ra ka ilem nuyu tani tung kalainan?” 47 Numanyan yang dumang kemdengan asan, pagkagngel nira yang inaning nang atia, ya ra aganingay nira, “Uay, ti Elias† pala ya ray nagapangambayan na!” 48 Atii may sa nga tauan ang lagi-laging naglaksung nangkel ta ipinalebleb na tung binung nangaklem da‡ ang asta tagmak da ta binu. Pagkatagmak da, dayun na rang isinakbet tung tumbung yang maninga tigbaw ang yay itinuluy na tung nganga ni Jesus ay tagaman na ra rin ang panutnutun. 49 Atii, maganing yang duma asan, “Abir kung angayen pa ni Elias ang bawien.” 50 Atii nagkendal si ta maknul ti Jesus ang ya ra kay pagkabuntuk yang linawa na. 51-52 Tung pagkabuntuk yang linawa na, yang kurtinang atiang nagipagsalaga tung kuartung pinakasagradu duun tung pagtuuan ang pinakalusu, ya ra nga bakbak tung kasubngan na, manliit tung abwat, utas da ang asta tung sidsiren na. Pati yang kaliwatan nayegyeg da ka tung uras ang atii, asta yang mga batung padir nagkarabelak da ka, pati mga leyang ang pinanluguran tung mga patay nagkaraabrian da ka. Durung mga tauan yang Dios ang nagkarapatay rang tukaw ang ya si kay nangabuning uman. 53 Purisu namansilua ra tung pinanluguran tung nira. Tung pagkabui si kang uman ni Jesus ya ra kay pagpakled nira tung Jerusalem ang yay paganingen ang siudad ang sagradu. Pagkatapus durung mga taung nagkaraita tung nira. 54 Numanyan duun tung pinakdengan yang mga krus, yang kapitan yang mga sundalung atiang piniaran yang Gubirnadur may yang mga aruman nang atiang pamagbantay tung ni Jesus, pagkasinti nira yang yegyeg ig pagkaita nira yang dumang nagkarainabung makabewereng, pinamalayan da tanira ta eled nirang duru. Maganing tanirang nangabnga, “Yang taung naa talagang

† **27:47** 27:47 Ti Elias sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw tung nasyun nirang Israel. Dispuis ingkelan yang Dios ta bui tung langit. Dispuis ka naula ka ang tung uri ta kaldaw magbalik ang para magtawang tung nira. ‡ **27:48** 27:48 Ya ray irinemen ang kadagmitan ang nagainem yang mga sundalung atiang taga Roma, ay baratu ig makaling malinga-linga tung kanal.

ana yang Dios[§]!”⁵⁵ Dispuis duun tung tukaw-tukaw durung mga baway ang pamagpaniid tung tanan ang pagkarainabu. Ya ra ka man yang mga baway ang namagpakignunut ang namagpadagen-dagen tung ni Jesus atiang pagliit na duun tung Galilea ang para magangay ra duun tung Jerusalem.⁵⁶ Asan ka tung nira ti Mariang taga Magdala may ti Mariang nanay na Santiago ni Jose* may yang kasawa ni Zebedeo†.

Nagipalgud Da Yang Tinanguni Ni Jesus Tung Layang (27:57-61)

Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42

⁵⁷ Numanyan atiang apun da yang kaliwutan, may sasang manggaranen ang taga Arimatea ang nagkawut da duun tung Jerusalem ang yay nagaranan tung ni Jose. Tan taa pa, tanya sasa kang nagpaugyat tung ni Jesus.⁵⁸ Ti Joseng naa, diritsyu rang nagangay duun tung ni Gubirnadur Pilato ang nagingaluk tung anya kung puiding itugut na tung anya yang tinanguni ni Jesus ang para ipalgud na tung leyang.⁵⁹⁻⁶⁰ Purisu nagkalalangan da ti Gubirnadur Pilato ang yang tinanguni ni Jesus itugut da tung anya. Purisu dayun dang ipinatangtang ni Joseng pinasawed-saweran ta awal ang makulit ang matitinlung klasi ang pagkatapus itinuwal na rang ipalgud da tung sasang leyang ang baklu pa ka ilem ang ipinabangbang na tung batung padir. Pagkapalgud da tung leyang, dayun na rang itinuwal ang paligdan da yang purta na ta sasang batung dakulu ang pinasaging binilug ang para matakapan da. Pagkatapus, dayun dang nagliit.⁶¹ Simanyan ti Mariang naang taga Magdala may ti Mariang naang sam bilug, ya ray namagpabutwan duun tung pinanluguran tung ni Jesus ang kumarungan tung talunga yang leyang.

Yang Pinanluguran Tung Ni Jesus Nagapaguardian Nira Ta Mupia Tung Mga Sundalu (27:62-66)

⁶²⁻⁶³ Numanyan pagkapangayag ang ya ra ka yang kaldaw ang nagipamaenay tang mga Judio, naang mga paring

§ **27:54** 27:54 Yang may bitala taa, ya ra yang mga taga Roma. Tung pagirintindien yang kadaklan tung nasyun nira, duru unung mga dios-dios ig ang kaisan pangasawa yang duma tung mga baway tung katanekan ang pagkatapus may mga ana nira. Purisu puiding maning ka tia yang pagpabetang nira tung ni Jesus. Ugaring tung pagintindi ni Mateong nagsulat yang librung naa, ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang “Ana Yang Dios” bilang yang paganingen ang Cristo ang ya ray pinilik yang Dios ang maggaraemen tung nasyun nira. * **27:56** 27:56a Ikumpalar tung Mateo 13:55. † **27:56** 27:56b Yang aran na puiding ti Salome ang sinambit tung Marcos 15:40. Ti Zebedeong atia ya ra yang tatay ni Santiago durua ni Juan ang yay lugud tung mga taung pinangugyatan ni Ginuung Jesus ang sam puluk may durua (Mateo 4:21).

arabuwat ta katengdanan pati naang mga Pariseo, ya ray namagpakigkesen tung ni Gubirnadur Pilato. Maganing tung anya, "Maginuung Gubirnadur, nagademdeman yamen ang ating bui pa yang mandarayang atia, may sasang ibinitala na ang tanya unu mabui si kang uman tung yaklung kaldaw. ⁶⁴ Purisu kung magpauyuna ra ilem tung yamen, magkalalangana ra ang yang pinanluguran tung anya paguardian da ta mupia ang asta malampas yang tulung kaldaw ugud indi mapakleran yang mga taung pinangugyatan nang takawen yang tinanguni na, ang pagkatapus mamagbawalitaen da tung mga tau ang tanya unu nabui si kang uman buat. Ay kung maabir tia, deeg na pa atiang primirung pagdaya na ang tanya unu yang paganingen ang Cristo," maganing. ⁶⁵ Maganing ka ti Pilatong minles, "Ala, atia ra ka yang mga sundalung mamagguardia. Pangkelan mi ra duun tung pinanluguran tung taung atia. Ya ray pabantayan mi tung nira ta mupia ang kumpurming kayanan ming rimidyuan," maganing. ⁶⁶ Purisu numanyan dayun dang namansiliit ang naman-siangay duun tung pinanluguran tung ni Jesus. Pagkatapus yang batung atiang itinakep ya ray pinabuatan da nira ta talandaan ang para maintindian da nira kung may nagtagyu. Pagkatapus itinalig da nira tung mga sundalung atiang pinabantayan.

28

Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Tung Yaklung Kaldaw (28:1-10)

Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10

¹ Taa numanyan pagkataklib da yang kaldaw ang atiang nagipamaenay ang baklu pa ilem agpandiklat yang sagiid tung primirung kaldaw tung tung seled yang sang linggu, bilang kaldaw ta Linggu*, ti Mariang naang taga Magdala may ti Maria kang naang sam bilug, ya si kay namagbalik duun tung pinanluguran tung ni Jesus ang para mamanginsapu si. ² Numanyan may maktel ang yegyeg ay natetenged tung sasang angil ang tinuwul yang Dios ang magparanek duun ang pagkatapus dayun na rang pinaligid yang batung atiang itinakep tung pinanluguran ang ya ra ka man dayun ay pinamdungan na. ³ Durug kasusulaw ang telengan ang maning pa tung kidlat, pati yang awel na maninga sipsak agkakulit. ⁴ Numanyan yang mga sundalung atiang pamagbantay, pagkaita nira tung anya, durung pagpangerel

* **28:1** 28:1 Tung pamilang nirang mga Judio, impisa tung kaldaw yang Linggu matapus tung kaldaw yang Sabadu, sang linggu ra.

nira natetenged tung eled nirang subra. Pagkatapus dayun da ilem ang namansitumba tung tanek ang maninga patay ra.

⁵ Numanyan dayun dang nagbugnu yang angil tung mga baway ang atiang durua ang baklung nansikawut ang maganing, "Ta yamu, indiamu ra mageled. Nagaskeanu ang yang nagadilem mi taa ti Jesus ang ilinansang tung krus. ⁶ Anda ra taa ay pinabungkaras da yang Dios ang katulad ka tung inaning na. Palengetamu ra kanay tani. Telengan mi wa yang pinagpalwugan tung anya. ⁷ Pagkatapus pakaliamu rang mangay duun tung mga taung nagapangugyatan nang panganingen ang ti Jesus binui si kang uman yang Dios ang pagkatapus numanyan nagtukaw ra tung nira duun tung Galilea. Purisu duun da ka tanira mamanikad tung anyang para magirita si ka tanira. Buinu, tandaan mi ta maayen yang itinuyunung atia tung numyu," maganing. ⁸ Purisu numanyan namagapura ra ka man tanirang namagliit duun tung pinanluguran tung ni Jesus. Maskin pangetab-ketawan da ka man ta mupia natetenged tung naita nirang atia, piru durung pisan agkasadya yang mga isip nirang pamagralaksuan ang para magbawalitaen da tung yamen ang pinangugyatan ni Jesus. ⁹ Numanyan tung pagralaksuen nira, unawis ti Jesus mismu ya ray nagpakigbagas tung nira. Maganing tung nirang nagbugnu, "Mupiang kaldaw tung numyu!" Pagkatapus dayun da nirang pinalengtan ang pinggesan tung mga kakay na ang nunut da ka ta pagluud nira. ¹⁰ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na tung nira, "Indiamu ilem mageled, aa? Angayen mi ra kanay yang mga putulung panganingen ang tanira kaministirang dang mamansiayang ra duun tung Galilea ugud duunami ra magirita," maganing.

Yang Paetad Yang Mga Pari May Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Mga Diguardia Natetenged Tung Nainabu Tung Tinanguni Ni Jesus (28:11-15)

¹¹ Taa simanyan mintras pamansiayang ra yang mga baway ang atia duun tung mga tauan ni Jesus, yang dumang mga sundalung naang pinapagbantay tung pinanluguran tung ni Jesus, ya ray nansibalik tung siudad ang namagugtulun da tung mga paring atiang arabubwat ta katengdanan natetenged tung tanan ang nagkarainabu. ¹²⁻¹³ Numanyan dayun dang namagsaragpun tanira yang mga pamagpakigmaepet ang namagparaigu. Pagkatapus ta pagparaigu nira, dayun dang namagpakdul ta bastanting kuarta tung mga sundalung atia ang nunut da ka ta paetad tung nira ang maganing, "Kung tinu pay manginsapu tung

numyu, yamu ra ilem agaaning ang yang tinanguni na tinakaw ra ta lawii yang mga taung pinangugyatan na ang ya ray nangasubli tung elek mi. ¹⁴ Kung alimbawa mabalitaan da ni Gubirnadur, yami ray balang mangerengan para tung numyu ang ta yamu anday kasalanan mi ugud anda ray mabegbegan ta mga kulu mi para tung anya," maganing. ¹⁵ Kapurisu pagrisibi nira yang kuarta, inusuy ra ka man nira yang kumpurming ipinaetad tung nirang namagbawalitaen. Purisu ang asta ra ilem simanyan maning ka man tia yang nagibalita-walita yang mga masigka Judio ta.

Yang Panuwul Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Mamagparakawutun Yang Matinlung Balita Natetenged Tung Anya (28:16-20)

Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Mga Binauat-buatan 1:6-8

¹⁶ Numanyan yaming pinangugyatan ni Jesus ang sam puluk may sasa, nagangayami ra ka man tung Galilea, duun tung sasang bukid ang ya ra kang lagi ay ipinaske ni Jesus tung yamen tan taa pa ang para duunami ra magbaragas. ¹⁷ Pagkaita yamen tung anya, maskin indi pa nagasigurung pisan yamen ang ya ra ka man ti Jesus, dayunami ra ka engaged ang nagluud ang nagtuu tung anya. ¹⁸ Pagkatapus dayunami rang pinalengtan nang inaning, "Yang tanan ang bagay maging tung kalangitan, maging tung katanekan man, luwus dang ipinabtang yang Dios tung pudiru. ¹⁹ Purisu magliliwutunamung magparakawutun natetenged tung yeen tung tanan ang nasyun tung bilug ang kaliwutan ugud mapakdulan da ta lugar nirang magsuku ra tung yeen ang para maging mga tauanu ka. Kumpurming tinu pay magsuku tung yeen, ya ray benyagan mi ugud asan da nga pananglitay na ang tanya nagpagaem dang matuud tung ni Ama may tung yeen ang paganingen nang Ana na may tung Espiritu Santo ang yami ra ka man ay may anya tung anya. ²⁰ Dispuis panuldukan mi ka dayun ta mupia ang mamagtuman yang kumpurming itinuwulu tung numyu. Yang tanan ang atia ya ray prusigiran mi ay yuu mismu ay magpakigsasa tung numyung pirmi ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa," maganing duun ti Jesus.

Yang Isinulat Ni MARCOS Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagsulat yang librung atia, ti Marcos ang ana ni Mariang atiang may balay ang dakulu duun tung Jerusalem (Mga Binuat-buatan 12:12). Ti Marcos pinsan ka ni Bernabe ig pinanunut nira ni Pablo atiang primirung pagliliwutun nirang namagparakawutun yang Matinlung Balita (Mga Binuat-buatan 13:5). Nagaskean ta ka ang ti Marcos nagaruman ka tung ni Pedrong sasa kang apustul ni Jesu-Cristo (1 Pedro 5:13). Purisu tung pagintindi yang kadaklan ang mga sagad tung kasulatan, ti Pedro yay nagparaintindien tung ni Marcos natetenged tung nagkarabuat ni Jesus pati tung nagkaratulduk na.

Yang mga taung nagaisipan ni Marcos ang nagaparumbuan, ya ra yang mga taga дума-rumang nasyun ang belagan mga masigka Judio na. Yang mga taga Roma ya engaged ay gustu nang paintindien.

Kung tagaman tang pabilugan yang pinakaisi yang isinulat na, ya ra yang sasang inaning ni Jesus tung 10:45: "Ay ya pa agari, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, yang katuyuanu, belagan ang maganing ang para yuuy magpanuwul tung mga taung magpasikasu, kung indi, ang para yuuy maging turuwulun nirang magarasikasuen tung nira, ang yang inangayu engaged, ay magpatumbasaw yang linawaw ang para durung mga taung mapaluasu tung pagpakirepen nira tung pagburuaten nira ta mga kasalanan."

Gustu ni Marcos ang maintindian engaged yang magbasa ang ti Jesus pirming nagpakaayen tung mga tau ang katulad tung pagparamaayenen na tung may mga laru pati yang pagparalayasen na tung mga dimunyung pagkemkem da rin tung дума. Purisu duun da engaged nga papruibaay ang ti Jesus talagang may kagaeman nang durug puirsa ig tanya ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios bilang Mananapnay ang pinangakuan nang yay maggaraemen ang asta tung sampa.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

- 1:1-13 Natetenged Tung Bitalang Ipinagpakawut Ni Juan Ang Manigbenyag Ig Tung Pagbenyag Na Tung Ni Jesus Ig Tung Pagtagam Ni Satanas Ta Tuksu Tung Ni Jesus
- 1:14-9:50 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus May Yang Ipinagtulduk Na Duun Tung Parti Galilea

Kapitulu 10 Natetenged Tung Pagurubraen Ni Jesus Duun Tung Parti Judea May Duun Tung Duwali Yang Subang Pagguguuyan Ang Jordan

Kapitulu 11-15 Natetenged Tung Nagkarinabu Duun Tung Jerusalem Tung Seled San Linggu Ang Asta Nagpakugmatay Ra Ti Jesus

16:1-8 Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus

16:9-20 Natetenged Tung Pagpailala Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Asta Nagpaabwat Da Duun Tung Langit

Natetenged Tung Pagparakawutun Ni Juan Ang Manigbenyag (1:1-8)

Mateo 3:1-12; Lucas 1-18; Juan 1:19-28

¹ Yang nagibalitang naang durug tinlu natetenged tung ni Jesu-Cristong yay paganingen ang Ana Yang Dios, maning taa yang pinangapunglan na. ² Atiing tukaw, may sasang isinulat ni Isaias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios. Duun napabtang yang inaning yang Dios tung sasang tuwulun na ang maganing,

“May taung tuwulunung magpalatay yang bitalaw ang yay ipatkawu tung nuyu ugud yay magliway tung mga kinaisipan yang mga tau ang para mampauyun da tung nuyu*.” ³ Duun tung banwang kapas magparakawutun tung mga tau ta maning taa: ‘Katulad ka tung pagsirimpanen tung sasang dalan ang panawan ta sasang Adi ang yag tadlengay, kaministiran kang simpanen mi ra ka ta mupiangan tadlengen yang mga kinaisipan mi ang para magpauyunamu ra tung ni Ginuu tang magkakawut,’ ” maganing†.

⁴ Kapurisu, kumus maning tia yang naula, duun da nagkamatuud tung paglua ni Juan ang manigbenyag duun tung banwang kapas. Nagparakawutun da tung mga tau ang maganing, “Manlignaamu ra tung mga kasalanan ming magbalik tung Dios ang pagkatapus ya ra kay papruibaan ming magpabenyag ugud patawarenamu ra anya,” agaaning. ⁵ Duru-durung mga taung taga Judea may taga Jerusalem ang namagarangay-angayan duun tung ni Juan. Numanyan kumpurming tinu pay nangamin yang mga kasalanan na tung Dios, ya ra kay binenyagan na duun tung subang atiang paganingen ang Jordan. ⁶ Ti Juan ang naa, yang awel na balaywu ta paganingen ang kamilyu ang

* 1:2 1:2 Malakias 3:1 † 1:3 1:3 Isaias 40:3

inubra tung tiral‡. Yang akes na ulit ta sasang ayep. Yang pamangan na apan ang maglutukun na may lanaw.

⁷ Numanyan may nagipagpakawut na tung mga tau ang maning taa: “May sasang taung nagauri pa tung yeen ang ya pay mas abwat ta katengdanan tung yeen. Indiaung pisan magkabagay tung anya basin nganing tung paguwad da ilem yang lakgeng yang sandalyas na§. ⁸ Kung tung bagay, sigun tung katengdananu ka man, pagpamenyagaw tung numyu taa tung waing naa ugud simpanamu rang magrisibi tung anya. Piru yang anyang katengdanan, maning pa tung magberenyagen ka tung numyu ekel tung pagpatinir na tung numyu yang Espiritu Santo,” maganing.

Yang Pagpabenyag Ni Jesus Tung Ni Juan (1:9-11)

Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22

⁹ Taa numanyan, tung mga uras ang atii, ti Jesus nagliit da duun tung lansangan ang Nazaret ang lugud tung sinakepan yang Galilea ugud mangay ra ka duun tung ni Juan. Pagkawut na duun, dayun dang nagpabenyag tung anya tung subang atiang paganingen ang Jordan. ¹⁰ Tamang tamang magpatakas da ti Jesus, ya ray natingara na yang langit ang gulpi ra ilem ang nagabri tung tagbu na ang pagkatapus ya ray naita na yang Espiritu Santong napapariu ra tung kuari kalapati ang paparanek da ang asta nangapun da tung anya. ¹¹ Atii may busis da ang liit tung langit ang maganing, “Yaway paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw ay yawa ra kang lagi ay nagauyunanu ta mupia,” maganing.

Ti Jesus Pagatagaman Ta Tuksu Ni Satanas (1:12-13)

Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13

¹² Pagkatapus tia, yang Espiritu Santo ya ray nagmangulu tung anyang nagpapanaw duun tung banwang kapas. ¹³ Tinagaman da ni Satanas ta tuksu tung seled epat ang puluk ang kaldaw duun tung banwang atii, ang yang mga ugpu ni Jesus duun pulus ilem mga dayamdang. Pagkatapus tia may mga angil ang namagarasikasuen da tung anya.

Nagaimpisaan Da Ni Jesus Yang Pagurubraen Na Duun Tung Galilea (1:14-15)

Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15

‡ **1:6** 1:6 Yang pagarawelen ni Juan ta maning tia nagkapariu tung pagarawelen ni Elias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiiing tukaw. Bilang naginatuy tanirang durua, ay ti Juan ya ray nanubli tung katengdanan ni Elias. Duun da nga basaay ta tung Mateo 17:10-13. § **1:7** 1:7 Atii kanay duun tung banwa nira, yang panguat ta sandalyas yay ubligasyun ta sasang kirepen ang pinakaaranek ang klasi ta ubra. Matapus na ra nganing ta panguat, ugasan na ra ka dayun yang kakay yang agalen na.

¹⁴ Taa numanyan, atiating nakalabus da ti Juan ang manig-benyag, ti Jesus tanya, nagbalik da duun tung sinakepan yang Galilea. Duun da nagparakawutun tung mga tau yang Matinlung Balita ang ya ra ka man ay itinalig yang Dios tung anyang ipagpakawut. ¹⁵ Maning taa yang ipinagpakawut na tung nira: "Kinawut da yang uras ang atiating ipinaula yang Dios atiating tukaw ang ya ray ipagpundar na yang paggarahmen nang baklu tung numyu. Purisu manlignaamu ra tung mga kasalanan ming magbalik tung anya ig manangeramu ra ka tung balitang naang nagipagpakawutu tung numyu," maganing.

Yang Pagimbitar Ni Jesus Tung Epat Ang Mga Manigian Ang Mamagpaugyat Da Tung Anya (1:16-20)

Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11

¹⁶ Taa numanyan, atiating pagbakay ni Jesus tung awuyuk ang atiang lugud tung sinakepan yang Galilea, naita na ti Simon duruang magari ni Andres ang pamanlaman ta ian ay tanira mga manigian. ¹⁷ Maganing ti Jesus tung nirang nagbugnu, "Magpakignunutamu ra tung yeen ang magpaugyat. Dati-rati yang mageklan mi ian. Piru numanyan ugyatanamu ra yeen kung ya pa agaring maeklan mi yang mga isip yang mga tau ang basi pa ra ilem ang magsuku ka tung yeen ugud basi pa ra ilem magpaugyat da ka tung yeen," agaaning. ¹⁸ Numanyan lagi-laging binutwanan da nira yang mga laman nirang namagpakignunut da tung ni Jesus.

¹⁹ Numanyan matukaw-tukaw tanira na Jesus ta gesye, naita na ti Santiago duruang magari ni Juan ang yay mga ana ni Zebedeo. Asan tanira tung balangay nirang pamageet yang mga laman nira. Numanyan pagkaita ni Jesus tung nira, dayun na rang bintang ang mamagpakignunut da ka tung anyang para maging mga tauan na ka. ²⁰ Numanyan lagi-laging binutwanan da nira ti Zebedeo ang tatay nira asan tung balangay, kasiraan da ka tanira yang mga tauan na. Ay tanirang durua namagpakignunut da ka tung ni Jesus.

Pagpalayas Ti Jesus Ta Dimunyu Tung Sasang Tau (1:21-28)

Lucas 4:31-37

²¹ Taa numanyan, diritsyu rang nansiayang tanira duun tung lansangan ang Capernaum. Numanyan pagkawut yang kaldaw ang nagipamaenay, nagpakled da ti Jesus tung balay ang pagsaragpun-sagpunan yamen ang mga Judio ang para magturuldukanen tung mga taung pamagintindi tung Dios asan. ²² Numanyan tung pagpamati nira tung anya,

nangabereng da ta mupia tung pasais nang nagturuldukon tung nira. Ay ya pa agari, yang pagturuldukon na, may builu nang maktel ang yay pagpailala ang may katengdanan na ka man ang ipinakdul yang Dios tung anya. Belagan pariu tung pasais yang mga sagad ang pagturuldukon tung nira.

²³⁻²⁴ Numanyan duun tung pagsaragpunan ang atii, may taung pagaekel-ekelan ta dimunyu ang ya ray naglelpaken ang maganing, "Ay Jesus ang taga Nazaret, aywa agapasilabtanami pa nuyu? Aywa, yaming mga dimunyu, yami ray katuyuan mu ang para diaduenami ra nuyu? Sampa india mailalaw. Yawa yang pinilik yang Dios ang magpundar yang paggaraemen nang baklu." ²⁵ Atii, dayun dang sinambeng ni Jesus ang inaning, "Ipes! maglayasa ra ilem asan!" maganing. ²⁶ Atii, yang dimunyu dayun na rang linuwag yang tinanguni yang taung atia, ang pagkatapus tung paglayas na tung anya, ya ra kay paglelpaken na ta maknul. ²⁷ Pagkaita yang mga tau, nangabereng da ta mupia tanirang tanan. Namagaraning-aningan da ang, "Unu pa wasu? Baklu ilem ngagngelay ta yang maning tiang nagipagpakawut! Yang taung naa may katengdanan nang magkalalangan tung mga dimunyu ang pagkatapus atiang lagi pananged da!" maganing.

²⁸ Kapurisu yang balita natetenged tung binuat ni Jesus ang atia, makali ilem ang nanlakted-lakted tung intirung sinakepan yang Galilea.

Duru-durung Mga Tau Ang Nagapampamaayen Ni Jesus (1:29-34)

Mateo 8:14-17; Lucas 4:38-41

²⁹ Taa numanyan, dayun dang nansilua na Jesus tung pagsaragpunan ang atia ang nansiangay duun tung balay ni Simon durua ni Andres, kasiraan da ka tanira ni Santiago durua ni Juan. ³⁰ Kawutan nira, naa pala, yang punyangan ni Simon ang baway yag luluwug ay agkiniten. Purisu ti Jesus, ya ray inugtulan nira. ³¹ Purisu dayun dang pinalengtan ni Jesus ang pinggesan tung kalima nang binangun. Lagi-laging naumpawan da yang maepet ang pagkatapus dayun dang nagsimpan ta mapapaan na tung mga bisita na. ³² Taa numanyan, atiing pagsantek da yang kaldaw, duru-durung mga taung may mga laru pati yang дума ang agdimunyu ang ya ray ipinampadangep yang mga aruman nira tung ni Jesus. ³³ Pagkatapus alus pa ilem yang tanan ang mga tau tung lansangan ang atia namagsaragpun da duun tung talungaan yang balay. ³⁴ Tung uras ang atii, dakele yang namaglaru ta sari-sari ang pinampamaayen ni Jesus, pati

mga dimunyu dakele ka yang pinampalayas na. Gustu ra rin yang mga dimunyung atia ang mamagbawalitaen da natetenged tung anya ay natetenged nagailala ra nira kung tinu pa. Piru indi na ra tinugtan* .

Pagliliwutun Da Ti Jesus Ang Pagparakawutun Tung Intirung Sinakepan Yang Galilea (1:35-39)

Lucas 4:42-44

³⁵ Taa numanyan, atiang sam parti pang mangayag, nagbangun da ti Jesus ang nagpaages duun tung sasang lugar ang anday tatau na ig duun da nagintra pagarampuen tung Dios. ³⁶ Numanyan, pagkapuaw na Simon, dayun da nirang sinagyap. ³⁷ Pagkaita nira, dayun da nirang inaning ang, "Abee, panduua ra taa? Nagadarawala ra ta durung tau!" ³⁸ Maganing ti Jesus ang nagtinales, "Amus ta ra. Magpalaluyita ra tung dumang mga lansangan ang alelengengeten ugud duunaw ra ka magparakawutun, ay ya ra kang lagi ay katuyuanu taa," agaaning. ³⁹ Kapurisu numanyan nagliliwutun da ka man ti Jesus tung intirung sinakepan yang Galilea ang nagparakawutun tung mga tau ang kada mamagsaragpun tung nira-nirang mga pagsaragpunan. Dispui nagparalayasen da ka tung mga dimunyung namagsuut tung mga tau.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Taung May Dispirinsia Tung Ulit Nang Makamamansa (1:40-45)

Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16

⁴⁰ Taa numanyan, may sasang taung nagpalenget da tung anya ang may dispirinsia tung ulit nang makamamansa. Dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiildaw tung anyang maganing, "Ameey, kung malelyaga ilem, nagaskeanung sarangan mung kuaten tung yeen yang dispirinsiaung naa ang yay pagpamansa tung pagkatauu," agaaning tanya. ⁴¹ Pagkagngel ni Jesus tia, ya ra ngaildaw. Dayun na rang dineenan ang inaning, "Agalelyagaw ka, kuatana ra yeen," agaaning. ⁴² Lagi-laging nakuatan da ka man yang dispirinsia nang atia. ⁴³⁻⁴⁴ Numanyan, atiang lagi, pinaliit da ni Jesus ang pinapanaw. Baklu paliitay na, pinagpaamanan na ta malebat-lebat ang bitala ang inaning, "Kuidaw, india ra

* **1:34** 1:34 Nagaskean ni Jesus ang kung lugtan nang magbalita ang tanya yang paganingen ang Cristo, sumubra ra yang bantug na ang asta indi na ra matalus yang ipinaubra yang Dios anya. Dispui pa, indi enged magkabagay ang yang mga dimunyung pamagpakigkuntra tung anya ya pay mamagbawalitaen tung mga tau natetenged tung anya. Yang gustu na tanya ilem ay magpailala tung mga tau kung unu pay palaksu yang pagka Cristo na ang belagan ka man pariung tung nagalaum yang mga tau.

enged magbawalitaen, maskin tung ninu pa natetenged tung binuatung atia tung nuyu. Anday dumang buaten mu, magangaya ra kanay duun tung sasang pari ang magpateleng ang yawa limpiu ra. Pagkatapus magpadasaga ra ka dayun tung anya ta sasang ayep ang iprisintar na tung Dios ang katulad ka tung urdinansang ibinutwan ni Moises ang tukaw† ugud asan da nga kumpurmiay yang mga tau ang anda ray dapat ang likayan nira tung nuyu,” maganing. 45 Pagkatapus numanyan, pagliit yang taung atia, belag ya mananged tung ipinaaman ni Jesus tung anya, ya magintra bawalitaen tung maskin tinu pang tauay. Kapurisu kumus sarambung da yang balita, anday dumang pinakawut na, indi puiding magpanayang-nayang ti Jesus ang magpakled tung mga lansangan, kung indi, duun da ilem tung lua ang anday mga balay. Piru maskin maning tia, sigi ilem yang pagarangayen yang mga tau tung anya ang maskin taga ay pang lugaray.

2

Nagapapruibaan Da Ni Jesus Ang Tanya May Katengdanan Na Ka Man Ang Magpatawad Tung Mga Kasalanan Yang Mga Tau (2:1-12)

Mateo 9:2-8; Lucas 5:17-26

1 Taa numanyan, tung pira pang kaldaw, atiang pag-balik da ni Jesus duun tung lansangan ang Capernaum, nagsarambung da yang balita ang tanya unu duun da tung balay. 2 Durug dakel yang mga taung namagsaragpun asan ang asta naggetek da ilem. Maskin pa tung talunga yang purta, anda ray masaleetan. Numanyan ti Jesus nag-parakawutun da tung nira natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukud na. 3 Numanyan may epat nga tauan ang baklung namansikawut ang may ekel nirang sasang taung pamamilay ra yang mga tinanguni na. Ya rag tuang-tuangay nirang nagidangep tung ni Jesus. 4 Numanyan, atiang indi mapalengget nira tung anya natetenged tung mga taung atiang getek dang pisan, anday dumang rimidyung binuat nira, kung indi, itinakwal da ilem nira duun tung aldan ang panganing tung sagpaw yang balay*. Pagkatapus tung tagbu ni Jesus, ya ray pinangukab nirang inabrian ang pagkatapus duun da ipapanaway nirang ituntunay yang papag ang nagaluwugan yang aruman nira. 5 Numanyan, pagkasiman ni Jesus ang

† 1:43-44 1:43-44 Levitico 14:1-32 * 2:4 2:4 Yang pagbaralayan duun tung nira pinaya, anday sabungan na ig tung sagpaw na ya ray pagpalimasmasan nira ubin pagkeresenanan nirang mga lawii.

tanira may pagtalig nira tung anya, dayun na rang binugnu yang aruman nirang atiang pamamilay yang mga tinanguni nang inaning, “Duduy, nagapatawara ra yeen tung mga kasalanan mu,” maganing. ⁶ Numanyan may mga sagad ang kumarungan asan. Pagkagngel nira yang inaning ni Jesus tung taung atia ang maning tii, ya ray ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nira ta maning taa: ⁷ “Abaa, yang tau kang naa ka, aywat maning da takaa yang nagianing na? Talagang ya ra pagtiwakaway na yang pagkadios yang Dios! Aywa, tinu pa pay sarang ang magpatawad tung mga tau tung mga kasalanan nira kung belagan ultimu ilem yang Dios?” ⁸ Kumus nagadeep dang lagi ni Jesus ang maning da tia yang laksu yang pagparainu-inuen nira, dayun na rang binugnung inaning, “Aywa maning da tia yang nagipagkesen-kesen mi tung mga isip mi? ⁹ Kanisip mi ang sungaw ilem yang inaningung atia tung taung naang pamamilay yang mga tinanguni na ang pinatawaru ra tung mga kasalanan na? Piru kung aningenu si ang magbangun dang magekel yang papag nang magpanaw, asan da ngaskey mi kung yang bitalaw sungaw ilem u kung may kamatuuran na. ¹⁰⁻¹¹ Purisu papruibaanu ra numanyan tung numyu ang yuung paganingen ang Maninga Tau, may katengdananu ka man taa tung katanekan ang magpatawad tung mga tau tung mga kasalanan nira,” maganing. Pagkatapus, diritsyu rang pinaganing na yang taung atiang pamamilay yang mga tinanguni na, “Ala, magbanguna ra. Eklan mu ra atiang papag mung mulik,” maganing. ¹² Atii, diritsyu rang nagbangun yang taung atia ang pagkatapus ingkelan na ra yang papag nang luminua tung katalungaan nirang tanan. Purisu nangabereng da ta mupia tanira ang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios. Namagaraning-aningan dang, “Bakluita ilem naita ta maning tia!” maganing.

Natetenged Tung Inangay Ni Jesus Tung Kaliwatan Ang Naa (2:13-17)

Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32

¹³ Taa numanyan, dayun dang naglampud ti Jesus tung balay ang nagpabakayan si. Numanyan may mga taung buntun ang namagarangay-angayan da tung anya ang ya ra kay pinanuldukan na natetenged tung bitala yang Dios. ¹⁴ Numanyan tung pagbakay na, naita na yang sasang taung nagaranan tung ni Levi ang yay ana ni Alfeo. Yag kakarung tung upisina nang pagpanukut tung mga tau yang mga balayaran nira tung gubirnu. Maganing ti Jesus ang nagbugnu tung anya, “Amus, magpakignunuta ra tung yeen

ang magpaugyat," maganing. Atii, dayun dang kumindeng ti Levi ang nagpakignunut tung ni Jesus.

¹⁵ Taa numanyan, nagkamaning da ang ti Jesus pagpakigsaru ra duun tung balay ni Levi, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan nang dati. Dispui duru kang mga manigpanukut ta balayaran tung gubirnu ang pamagpakisaru ka tung na Jesus, kasiraan da ka tanira yang duma ang parariung nagalamku ka ta duma ang durug kakinasalanen, Namagpakisaru ra ka ngani tanira tung ni Jesus ay durung mga taung mga maning tiang klasi ang kadagmitan ang pamagnunut-nunut da kang lagi tung anya. ¹⁶ Taa numanyan may mga sagad tung mga urdinansa asan ang pamagpaniid. Tanira mga pamagmangulung mga kinasakpan yang sasang grupung nagaranan tung mga Pariseo. Numanyan, pagkaita nira tung ni Jesus ang pagpakigsaru ra ka man tung mga manigpanukut pati mga ugpu nirang parariung pagatelengan nirang makinasalanen, dayun dang inistinggir nira yang mga tauan ni Jesus ang dati ang inaning, "Ba tia, aywa asan dag pagpakigsaru yang agalen mi tung mga manigpanukut ang atia may tung mga ugpu nirang duru kag kakinasalanen?" agaaning. ¹⁷ Numanyan, pagkadngel ni Jesus tia, ya ray nagtuwal ang asan da ipapanaway na tung sasang pananglit ang maganing, "Yang mga taung makektel anday kaministiran nira yang manigbulung, kung indi, ya ra ilem yang may mga laru. Katulad ka tung yeen, ay yang inangayung magimbitaren ang para maging mga tauanu, belagan yang mga taung pagtalig tung mga sadili nira ang tanira matadleng da tung pagterelengen yang Dios, kung indi, ya ra ilem yang kumpurming tinu pay mangamin ang tanya talagang makinasalanen ka man," maganing.

Yang Dating Nagapgesan Ta Mga Tau May Yang Nagipatuman Ni Jesus Ang Baklu Indi Enged Magkatunuan (2:18-22)

Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39

¹⁸ Taa numanyan, tung mga uras ang atii, may mga taung nagapangugyatan ni Juan ang manigbenyag pati mga taung nagapangugyatan yang mga Pariseo ang parariung pamamlek tung pagparanganen nira ang para tung ikabilug yang mga isip nirang pamagampu tung Dios sigun tung sasang urdinansa. Numanyan may mga taung duma ang namagpalenget tung ni Jesus ang namagkiga tung anyang

† **2:16** 2:16 Yang nagapapaktelan nira ay kung tinu pa unu ay magpakisadu tung mga taung mga maning tiang makinasalanen, asan da unu nga saliray yang kasalanan nira ang asta indi ra unu sapten yang Dios.

maganing, “Yang mga taung nagapangugyatan ni Juan ang manigbenyag may yang mga nagapangugyatan yang mga Pariseo, parariung pamamlek tung pagparanganen nira. Aywa kaya yang mga taung nagapangugyatan mu indi pala pamagusuy?”¹⁹ Tung tuwal ni Jesus tung nira, yang sadili na ipinananglit na tung sasang laliing pangasawa. Agaaning tung nira, “Aywa, kung may kumbira, magkabagay wasu ang yang mga laliing pamagkumpanya tung pangasawa, mamamlek da tung pagparanganen nira mintras asan pa tung tepad nira yang aruman nira? Simpri mintras asan pa tung nira, indi puiding mamamlek tung pagparanganen nira, kung indi, mamagpakigsaru ka enged tung anya.²⁰ Piru may uras ang kawutun ang yang aruman nirang atia lagunutun dang eklan tung tepad nira. Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, ya ray uras ang ipamlek nira tung pagparanganen nira natetenged tung kapupungawen da nirang duru.²¹ Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang yang awel nang lagi-lagi ra ya pa kay tambelan na ta awel ang baklu ang indi pa nagabunakan? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, anday dumang mainabu, kung bunakan na ra nganing yang awel nang atiang tinambelan na, bekngen da ka ilem yang baklung itinambel nang nagkere ang asta mas dang magdakul yang lasik na kay tung primiru.²² Dispuis, tinu pay nagaintindian ming tau ang yang binung baklung ingkelan tung saralugan, asan da ilem papagbaalay na tung parabtangan ang lagi-lagi ra? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, kung mabaal da nganing yang binu, belaken na ra ka ilem yang parabtangan. Anday duma, mailas da ka ilem yang binu, pati yang parabtangan, diadu ra ka. Yang pisan ay kaalimbawaan yang nagituldukung naang baklu. Indi magkatunu tung dating nagusuyun mi ang katulad ka tung pamlek mi tung pagparanganen mi. Kung indi, mas maayen pa ang yang binung baklu, asan da ibukbukay tung parabtangan ang baklu ka,” maganing.

Pagkuruntraan Da Ti Jesus May Yang Mga Pariseo Natetenged Tung Pagturumanen Yang Katuwulan Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay (2:23-28)

Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5

²³ Taa numanyan, may mininsa ang ti Jesus napanaw ra tung dalan ang naknga tung katrigan tung kaldaw ang nagipamaenay tung mga pagurubraen, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na. Numanyan yang pagparanawen nira asan, ya kay aplut-aplut nira

yang mga kaluay yang trigu ang para mangapagsengat-sengat da. ²⁴ Numanyan may mga Pariseo asan ang ya ray namagistinggir tung ni Jesus ang maganing, “Ba tia, aywat pamaglampas da yang mga taung atiang nagapangugyatan mu tung urdinansa ta ang anday magurubraen ta maning tia tung kaldaw ang nagipamaenay?” ²⁵⁻²⁶ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Aywa, indi mi pa ka enged nagamaresmesan yang sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung sasang binuat ni David atiang alang-alang da yang pagkabetang nang duru rang atiang suwuk na pati mga aruman na? Indi wa, nagpakled duun tung balaywalay ang atiang pinagtuuan pa rin nira tung Dios atiang ti Abiatar yang paring pinakalandaw? Pagkatapus pinangan na yang tinapay ang atiang sagradu ang ya agipabtangay tung katalungaan yang Dios ang ya pa ka man ay bawal ang panganen ta duma ang belagan mga pari. Piru maskin bawal, ya pay pinangan na ig ipinapaan na pa ka nganing tung mga aruman na, ang pagkatapus indi ka ipinakusalak yang Dios tung nira[‡]. ²⁷ Nani pa yang dapat ang demdemen ta. Ang sigun tung kaldaw ang nagipamaenay, binuat nganing yang Dios ang para tung ikaayen yang mga tau. Belagan ang maganing ang yang mga tau inimu na ang para tung ikaayen yang kaldaw ang atia. ²⁸ Purisu yuung paganingen ang Maninga Tau, yuu ray pamala tung mga tauanu kung ya pa agari yang pagurusuyun nira tung katuwulan yang Dios natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay,” maganing.

3

Ti Jesus Nagapakusalak Yang Mga Pariseo Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay (3:1-6)

Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11

¹ Taa numanyan, nagpakled si ti Jesus tung pagsaragpunan nira. Duun ka may taung napilayan da yang kalima nang sam belak. ² May duun kang mga Pariseo ang pamagmalung ta maayen tung ni Jesus kung magpamaayen tung napilayan tung kaldaw ang atiang nagipamaenay ugud yang pagurubraen nang atia ya ray ipagpakusalak nira tung anyang ipagdimanda tung ustisia. ³ Numanyan, dayun dang binugnu ni Jesus yang taung atiang napilayan ang inaning, “Ala, kemdenga ra kanay ang mangay tani tung parada,” maganing. ⁴ Pagkatapus dayun dang nagpaisip tung mga taung atiang pamagmalung tung anya ang maganing, “Ay pa wasu ay magkatamang buaten tung

[‡] 2:25-26 2:25-26 1 Samuel 21:1-6

kaldaw ang nagipamaenay ang ita magbuat ta ikaayen ta sasang masigkatau tung ilibri tung malain u ang ita magbuat ta ikalain ta sasang masigkatau ta ang yay magakdan na yang kamatayen na?" maganing. Piru indi ra namagiwewekiwewek tanira. ⁵ Numanyan tung paneleng-teleng na tung nira, ya ra ngaerepay ang inampayan da ka dayun ta kapupungawen nang duru natetenged tung katetegasen yang mga isip nirang imbitaren tung matinlu. Numanyan dayun na rang inaning yang napilayan ang, "Ala, iunat mu ra tiang kalima mu," agaaning. Tamang-tamang agiunat na, naulikan dang pisan yang kalima na. ⁶ Atii, dayun dang namaglua yang mga Pariseong namagpakiksen dang lagi tung mga partidu ni Adi Herodes ang duma. Yang pinagunta-untaan nira, kung ya pa agaring mapaimatay nira ti Jesus.

Durung Taung Pamagdagumuk Tung Ni Jesus Duun Tung Bakayan (3:7-12)

Mateo 12:15-21; Lucas 6:17-19

⁷⁻⁸ Taa numanyan nagpalikay ra ti Jesus ang minangay duun tung bakayan yang awuyuk, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na. Buntun ang pisan yang mga taung namagpakignunut tung anya. May mga taga Galilea, may mga taga Judea, may mga taga Jerusalem, may mga taga Idumea, may mga taga duwali yang subang atiang paganingen ang Jordan, may mga taung duun mamansiliit tung kakunayungan yang siudad yang Tiro may Sidon. Yang inangay yang mga taung atiang durug damel tung anya, nagkarabalitaan da natetenged tung nagkarabuat na. ⁹ Kumus namanlagem da ilem asan yang mga taung atia, nanuwul da ti Jesus tung mga taung atiang nagapangugyatan na ang tanya simpanan da kanay nira ta balangay ang kung may kaministiran na, ya ray saayan nang magpadistansia ta gesye ang para indi makipit yang mga taung atiang buntun ang pamagdaragumukan da tung anya. ¹⁰ Ay ya pa agari, kumus dakele ra yang pinampamaayen na, yang kadaklan ang may mga laru, sigi ra ilem yang pagsaragesegan nira tung anya ang basta madeen da ilem tung anya. ¹¹ Pati yang mga dimunyang pagkengkeng tung duma, kada maita nira ti Jesus, ya rag papadagpa tung katalungan nang paglelpaken da ang maganing, "Talagang yawa ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios," maganing. ¹² Kada magilala tung anya ta maning tia, dayun na rang linalangan ang indi ra enged magpaske natetenged tung anya kung tinu pa.

Yang Pagpilik Ni Jesus Tung Sam Puluk May Durua NGA Tauan Ang Para Maging Mga Taraligan Na Bilang Mga Apustul Na (3:13-19)

Mateo 10:2-4; Lucas 6:12-16

¹³ Taa numanyan, nanungul da ti Jesus duun tung napabukatud. Baklu nanungul, kumpurming tinu pay nalelyagan na, ya ray inimbitar nang mamagnunut tung anya. Pagkatapus namagpakignunut da ka man tung anyang namanungul. ¹⁴⁻¹⁵ Pagkawut nira duun, dayun dang tinulduk nang maging mga apustul na ang para ya ray mamagpakiugpu rang pirmi tung anya kag yadwa pa ang para panuwulun nang mamagparakawutun yang bitala na tung mga tau. Ya ra kay pamakdulan na ta kagaeman nirang mamagpalayas tung mga dimunyung namagsuut tung mga tau. ¹⁶ Sam puluk may durua nga tauan ang pinamilik na ang ya ra taa yang mga aran nira. Ti Simon ang ya ray pinapuangaan na tung ni Pedro. ¹⁷ Yang magdasun, ya ra ti Santiago durua tanirang magari ni Juan ang yay mga ana ni Zebedeo. Tanirang magari ya ray pinapuangaan ni Jesus tung "Boanerges" ang yang gustu nang ianing mainerepen ang pagkatau ang maning pa tung duldul ang ya ra agerepay ang magbitala*. ¹⁸ Yang magdarasun, ya ra ti Andres, ti Felipe, ti Bartolome, ti Mateo, ti Tomas, ti Santiagong atiang sam bilug ang yay ana ni Alfeo, ti Tadeo, may ti Simon ang atiang sam bilug ang kinasakpan da rin yang sasang partidung durug iseg yang pagbaratukun nira tung gubirnu yang mga taga Roma. ¹⁹ Yang magdasun pa, ya ra ti Judas Iscariote ang tung uri, ya ra ka man ay nagtraidur tung ni Jesus.

Ti Jesus Nagalauman Yang Pamilya Na Ang Nagabariadubariadu Ra (3:20-21)

²⁰ Taa numanyan, ti Jesus, nagbalik da duun tung balay ang pagatiniran na, kasiraan da ka tanira yang mga tauan na. Numanyan dinagumukan si ta mga taung buntun ang asta anda ray lugar na Jesus ang mamamangan. ²¹ Numanyan pagkabalita ni nanay na may yang mga putul na duun tung Nazaret ang maning da tii yang pagkabetang na, ya ra aganingay nirang nagabariadu-bariadu ra. Purisu ya ray ipinanulduk nira tung lansangan ang para eklan nirang ipaulik.

Yang Nagituwal Ni Jesus Tung Nagibangdan Tung Anya Ang Ti Satanas Unu Yay Pagpaktel Tung Anya (3:22-30)

Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10

* 3:17 3:17 Ikumpalar tung Lucas 9:54.

²² Taa numanyan, may mga sagad ang nangakawut da ang duun mamananliit tung siudad ang Jerusalem. Pamagbangdan kang lagi tung ni Jesus ang maganing “Nagaekel-ekelan ni Satanas† yang taung atia! Bilang yang pagpamangulu tung mga dimunyu yay pagpakdul tung anya ta kagaeman nang pagpalayas tung nira,” maganing. ²³ Kapurisu pinaguyan da ni Jesus yang mga sagad ang atiang pinagnelan ta mga pananglit ang maganing, “Aywa, magkatama wasu ang yang sasang taung nagapaktel ni Satanas, tung anya pa ipampalayasay na yang mga dimunyu yay mga kinasakpan na? ²⁴ Dispuis kung may sasang inadian ang mamagkuruntraan dang mamagbaratukan yang mga kinasakpan na, indi ra ka ilem magdayun yang inadian ang atia. ²⁵ Maskin tung sam pamilya, kung magdarapigdapigan da tanirang magsuruay-suayan, diadu ra ka yang pagsarasaan nira. ²⁶ Pariu ka tung ni Satanas. Kung ya pag batukay na yang mga dimunyu atiang nagamanguluan na ang asta magsuruag-suagan da tanira, ig disir, indi ra rin magdayun yang paggaraemen na, kung indi, ya ra nga tapus da rin. ²⁷ Kung indi, yang pagkinuntraay yamen ni Satanas, ay maning taa tung pananglit ang naa. Kung may sasang mupiang lalii, anday makled tung balay na ang para magakwat da rin tung mga ekel-ekel na, kung indi, dapat ang gapusun na ra kanay yang may balay. Atia, pagustu ra pagakwat na tung mga ekel-ekel na. ²⁸ Tandaan mi ta maayen yang bitalaw. Kung tung bagay, maskin unu pang kasalananay ang pagabuat yang mga tau, maskin magduminar pa tung Dios, maimung mapatawad da. ²⁹ Piru kung tinu pay magduminar tung Espiritu Santo ang yang pagurubraen na ya ray sawayen na, indi ra ka enged mapatawad yang Dios ang asta tung sampa,” maganing. ³⁰ Pinagpaamanan da ni Jesus ta maning tia ay natetenged namansianing da yang mga sagad ang atia ang yang pagerekelen unu tung ni Jesus ang pagpaktel ya ra unu ti Satanas.

Pagpailala Ti Jesus Kung Tinu Pa Enged Ay Kawigen Nang May Kaampiran Tung Anya (3:31-35)

Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21

³¹ Taa numanyan, asan da namansikawut ti nanay ni Jesus may yang mga putul na. Asan da ilem kemdengan tung lua yang balay ang namagpaguuy tung anya. ³² Numanyan duun tung kakleran, durung taung kumarungan tung paliwut ni Jesus ang ya ray namagpakdek tung anyang

† 3:22 3:22 ‘Satanas’ tung bitalang Giniriego, ‘Beelzeboul’ ang yay sasang pangguuy nira atii kanay tung ni ‘Satanas’.

maganing, "Ameey, nakaa ra pala tung lua ti nanay mu may yang mga putul mu. Nagipaguuya ra nira." ³³ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Aywa, tung numyung pagintindi, tinu pa wasu ay nanayu? Tinu pa wasu ay mga putulu?" ³⁴ Pagkatapus dayun dang naneleng-teleng tung mga taung atiang kumarungan tung paliwut na ang nunut da ka ta pasanag na tung nirang maganing, "Naa ra yang nanayu may yang mga putulu. ³⁵ Ay kipurki kumpurming tinu pay pagtuman yang kalelyagan yang Dios, yay magkawigenung putulung lalii ubin putulung baway ubin nanayu," maganing duun ti Jesus.

4

Yang Nagipagngel Ni Jesus Tung Mga Tau, Asan Da Nagipapanaway Na Tung Pulus Pananglit (4:1-2)

Mateo 13:1-3; Lucas 8:4

¹ Taa numanyan may uras ang ti Jesus nagintra si pasanag tung mga tau duun tung bakayan. Kumus durug damel yang mga taung namagtaripukpuk da tung anya, purisu naparugal-rugal dang suminaay tung balangay ang napaabwat-abwat ta gesye. Duun da ilem ngarung ang ya kag tatalunga tung mga tau asan tung bakayan. ² Durung mga bagay ang ipinagtulduk na tung nira ang asan da nagipapanaway na tung mga pananglit. Tung pagturuldukun na tung nira, maning taa yang palaksu yang pananglit nang sam bilug.

Nagipapananglit Ni Jesus Yang Mga Tau Tung Mga Tanek Ang Tarakbulan Ta Binik (4:3-9)

Mateo 13:3-9; Lucas 8:5-8

³ Maganing ti Jesus tung nira, "Pamasian mi ra kanay ta maayen yang bitalaw. Numanyan may sasang taung minangay ra duun tung pinagbangteran na, ay magtarakbulun da ta binik ang trigu. ⁴ Numanyan tung pagtarakbulun na, yang dumang binik nalagsik da tung dalan ang palanawan ta mga tau tung kakngaan ang pagkatapus kinawutan da ta mga lamlam ang pinagsumpit. ⁵ Yang duma kang binik, duun ka nepa tung tanek ang manipis ang may batung tapik ang unayen ang alenget dang lumput tung ulit yang tanek. Purisu indi ilem nabuay, buminukngil da ay malwaw kang lagi yang tanek. ⁶ Numanyan, pagkapangayag da ang atiang abwat da yang kaldaw, nangaleey ra ang asta namanlumpayeng dang pisan, ay indi ra nangapanlamut ta adalem. ⁷ Yang duma kang binik duun ka nepa tung tanek ang may mga laskaw yang sapinit ang indi nadeegan ta kapwa yang aradu. Purisu tung pagtubu yang mga sapinit,

pinanawed-saweran da nira yang mga trigu ang pinagpiges. Purisu indi ra nangapamurak. ⁸ Yang dumang binik duun da tung lunsan ang tanek nepa ang asta nangapagtuburang nangapamurak. Yang pangaluay yang duma inisen, yang duma kasarangan, yang duma arabubwat da ang tung kategkaan na ra ka enged.” ⁹ Numanyan tung pagtapus na tung pananglit nang atia, dayun da sinugpatan na yang bitala na tung mga tau ang maganing, “Ta, yang nangel ta mga talinga mi, ya ra kay painu-inuan mi ta mupia,” maganing.

*Yang Katuyuan Yang Pagparanangliten Ni Jesus (4:10-12)
Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10*

¹⁰ Taa numanyan, atiing namagparanawan da yang mga taung atiang buntun, ti Jesus pinaalengtan da yang mga taung nagapangugyatan na kang lagi kasiraan da ka tanira yang sam puluk may durua. Ay namanalimaan da tung anya kung unu pay mga linegdangan yang ipinampananglit na. ¹¹ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Ta yamung pagpaugyat da tung yeen, linugtanamu ra yang Dios ang makdekan mi yang mga bagay ang nagaegteman na pa rin ang tukaw natetenged tung paggaraemen nang baklu tung mga tau kung ya pa agari yang palaksu na simanyan. Piru tung mga taung atiang indi pa pagpagaem tung anya, asan da nagipapanawayu yang mga bagay ang atia tung pulus pananglit. ¹² Yang nagipagpananglitu tung nira ay ugud magkamaningan da ang katulad ka tung bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘Maskin sam puluk ang magteleng, anday sakpen ta mga isip nira, basin sam puluk ang mamati, anda kay mamaresmesan nira. Ay ya pa agari, may sasang pangamanan enged nira asan ang kung disgrasia maintindian ilem nira tia, nusias mangapagsugat dang mamagbalik tung Dios ang pagkatapus patawaren na ra ka dayun,’ maganing*.”

Nagipagpasanag Da Ni Jesus Kung Unu Pay Linegdangan Yang Ipinananglit Na (4:13-20)

Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15

¹³ Taa numanyan, dayun dang sinugpatan ni Jesus yang nagituwal nang maganing, “Naa pala, indi mi nagaintindian yang ipinananglitung atia? Ay kung indi mi maintindian yang tia, ya pa agaring maintindian mi yang kadaklan? ¹⁴ Yang linegdangan atiing nagpanakbul ta binik ya ra yang sasang pagparakawutun yang bitala yang Dios. ¹⁵ Kung

* **4:12** 4:12 Isaias 6:9-10

natetenged tung dalam ang atiang nalagsikan ta dumang binik, yang linegdangan na ya ra yang dumang pamamati tung bitala yang Dios, ang kung magngel da nganing nira, nagapaalengtan dang lagi ni Satanas ang agludasen tung mga isip nira yang bitalang nagngel nira. ¹⁶ Yang linegdangan yang tanek ang atiang manipis ang may batung natampek, ya ra yang duma ang kung mapamatian da nganing nira yang bitala yang Dios, atiang lagi magpauyun da ang duru rag sadya yang mga isip nira. ¹⁷ Piru kumus indi nalamut ta ustu tung mga kinaisipan nira, indi ilem mabuay yang pagparanangeren nira. Ay kung mapasaran da nganing ta kaliwagan ubin pandeeg-deeg natetenged tung bitalang atiang nagapananged da rin nira, atiang lagi, mansipalpas da ka ilem. ¹⁸⁻¹⁹ Yang linegdangan yang tanek ang atiang may mga laskaw ang masapiniten, ya ra yang duma ang maskin pamati tung bitala yang Dios, piru kumus masyadung pagpakabegbeg nira tung pagpangabui nira taa tung kaliwutan ang naa ubin may intris nirang magmanggad ubin may duma pang nagapagamanan ta mga isip nirang eklan, maning pa tung asan da ilem nga pigesay yang bitalang nagagngel nira ang asta anda ray pinakawut na. ²⁰ Piru yang linegdangan yang tanek ang atiang lunsan ya ra yang dumang pamati tung bitala yang Dios ang yang nagagngel nira ya ray nagapananged nira ang asta may pakawutun nang nagauyunan yang Dios. Tung duma may pakawutun nang gegesy ka ilem, tung duma may pakawutun nang kasarangan, tung duma kategkaan na ra enged yang pakawutun na," maganing.

Baklu Ra Ngaipabunayagay Ni Jesus Tung Mga Tau Yang Linegdangan Yang Nagipananglit Na, Kung Eyangan Da Ta Gustu Nirang Magpasadsad (4:21-25)

Lucas 8:16-18

²¹ Maganing si ti Jesus ang nagsugpat, "Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang magsindi ta kingki ang pagkatapus ya ra sukluway na ubin ya ra ipasirungay na tung katri? Simpri asan da ipabtangay na tung tapi-tapi. ²² Pariu ka tung yeen, anday itinaluku tung nagipananglitu sigun tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang indi ipabunayagayu, anda kay tinipiganu asan ang indi ipalwawayu. ²³ Pademdeman mi ra kanay yang inaningu tung numyu nungayna ang kung unu pay nagngel ta mga talinga mi, kaministiran ang ya ra kay painu-inuan mi ta mupi pang pasadsaran." ²⁴ Maganing ka ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, "Intindien mi ta mupia yang nagipanggelu tung numyu. Kung unu pag kaderep yang

pagpasadsad mi tung nagipananglitu, ya ra kay paatuan yang Dios ang magbuskad tung mga painu-inu mi ig dulangan na pa ka ngani. ²⁵ Ay ya pa agari, kung tinu pay may nagaintindian na, dulangan pa ngani yang Dios. Ig kung tinu pay mapinawaya-wayaeen tung pagirintindien na, maskin yang nagaintindian nang gesye, bawien da ka enged yang Dios tung anya," maganing.

Yang Matinlung Balita Natetenged Tung Paggaraemen Yang Dios Ang Baklu May Sadiling Puirsa Nang Magpalua Ta Pruduktu Ang Katulad Ka Tung Mga Binik Ang Nagipanakbul (4:26-29)

²⁶ Maganing ka ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Yang kaalimbawaan yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu, maning pa tung taung pagpanakbul ta binik tung pinagbangteran na. ²⁷ Pagkatapus ta pagtarakbulun na, magpadayun da tung dumang pagurubraen na tung pangaldaw-kaldaw mintras pamansipalpak dang pamamansilawlaw yang binik ang ipinanakbul na. Piru anday malai na kung ya pa agari yang palaksu yang binik ang paglepak. ²⁸ Ay ya ra kang lagi yang natural na. Yang tanek ang pinanakbulan mismu, ya ray magpalpak. Lempak da nganing, yang tukaw ang maita ya ra yang tingway na. Tung kabuayan da gatasan da yang burak na. Tung kauri-urian da, lutuk dang pisan. ²⁹ Pagkalutuk da nganing, mangawang da yang may anya tung mga manigayeg ay tiligayeg da," maganing.

Yang Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Nagipananglit Na Tung Sasang Gesyeng Gesye Ang Dakulong Bagay Yang Pakawutun Na (4:30-32)

Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19

³⁰ Maganing ti Jesus ang nagsugpat tung bitala na, "Tung unu pa wasu ipapariuay ta yang palaksu yang paggaraemenu yang Dios ang baklu ang naang pagatukuru? Tung unu pa wasu ipananglitay ta ang yay magatu ta maayen? ³¹⁻³² Yang kaalimbawaan na, maning pa tung lisu ta mustasa†. Maskin pinakagetey tung tanan ang mga lisu tung kaliwatan, piru kung ipanakbul da nganing tung tanek, dayun dang tumubu ang asta ya ray magyaring pinakaabwat tung tanan ang kapariu nang luak ang atiang gurulayen. Mananga-sanga ra ta darakulu ang

† 4:31-32 4:31-32 Yang mustasa duun tung banwang Israel aparti tung mustasang nagiluak taa tung Pilipinas. Yang kaabwat yang ayu na ang asta tung limang depa ang magkapariu tung kaabwat yang malunggay.

puiding mabayayan ta mga lamlam ang pagpalandungang,” maganing.

Natetenged Tung Pasais Ni Jesus Ang Pagparanangliten (4:33-34)

Mateo 13:34-35

³³ Duru pang mga pananglit ang mga maning ka tii yang ipinagngel ni Jesus ang nagparakawutun tung mga tau natetenged tung paggaraemen yang Dios ang baklu ang naang pagatukud na. Kumpurmi ra ilem yang maintindian nira, ya ray ipinagngel na tung nira. ³⁴ Indi nagparakawutun tung nira kung indi na ipinapanaw tung mga pananglit. Piru kung tanira tanira ra ilem yang mga taung nagapangugyatan na, ya ra kay pagpasanag na tung nira kung unu pay linegdangan yang tanan ang atiang ipinananglit na.

Yang Pagpalinaw Ni Jesus Tung Tampung Durug Ketel (4:35-41)

Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25

³⁵ Taa numanyan, atiang panlikarem da tung kaldaw ang atii, maganing ti Jesus tung mga tauan na, “Ala, magpatindakita ra kanay,” maganing. ³⁶ Purisu dayun da nirang binutwanan yang mga taung atiang buntun duun tung bakayan ang namansisaay tung balangay ang atiang pagakarungan kang lagi ni Jesus ang pagkatapus namagpaabwat da. May dumang mga balangay ang namagpaaway ka tung pagasaayan nira na Jesus. ³⁷ Numanyan tung pagpalaksu nira tung awuyuk, nainalian dang binungsaran ta tampung durug ketel. Ya rag sasawuy agsasawuy yang lakun ang magsasaay tung balangay. Gesye ra ilem mapnukan. ³⁸ Ti Jesus duun tung buli agelken da ang yang kulu na ya kag kukulun tung kukulunan. Atii, dayun da nirang pinuaw ang inaning, “Ameey, anda tung kulu mu yang pagkabetang tang magkaralesita ra taa?” agaaning. ³⁹ Pagkapuaw ni Jesus, dayun na rang pinagsambeng yang palet ang magelteng, pati yang awuyuk, pinaglalangan na ra kang maglinaw. Atii, yang palet nagelteng dang lagi, pati yang awuyuk naglinaw ra ka ang anda rang pisan ay giup-giupun na. ⁴⁰ Numanyan maganing ti Jesus tung mga aruman na, “Aywat nagpatalawamu ra? Aywa, anda pa ka enged ay pagtalig mi tung yeen?” maganing. ⁴¹ Numanyan nangaimakluan da tanira ta mupiayang namagteleng tung anya. Namagaraning-aningan da ilem ang maganing, “Abaa, unu ra kayang klasiay ta tau taa? Maskin palet, maskin lakun pa, parariu ra ilem ang pamananged tung anya,” maganing.

5

Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Dimunyung Buntun (5:1-20)

Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39

1 Kapurisu numanyan nangatindak da tanirang nan-gakawut duun tung bawanwaan yang mga Geraseno. 2-3 Pagkalampud ni Jesus tung balangay, may sasang taung pagaekel-ekelan ta dimunyu ang ya ray nagpakigbagas tung anya. Baklu ilem nanliit tung may mga leyang ang pinan-luguran ta mga patay ang ya ra kay pagpalaug-laugan na. Yang taung atia, anda ray masarang tung anyang begkesen pa ta kadina. 4 Ay muya-muyang tinagaman nira ta begkes ang pagkatapus yang kadina tung kalima na ya ra ilem agbuntut-buntutkay na ig yang tung kakay na ya ra ilem agitanguay na tung batung asta magkaratemek. Purisu anda ray masarang ang magsambeng tung anya. 5 Kaldaw lawii, paglaug da ilem duun tung may mga leyang may tung kabukiran. Yang bida na pirming paglelpaken. Ang kaisan manga ya nga pisik ta mga batung matatarem ang ya ra ilem agigeret-geretay na tung tinanguni na ang asta magkaralukanan. 6 Naa pala, atiang alawid-lawid pa ti Jesus, nabandaw rang lagi yang taung atia ang pagkatapus dayun dang nagpataladtad ang nagpakigbagas tung anya. Tung pagkawut na tung anya, ya ra nga luud tung pinagtalungaan nirang durua. 7-8 Atii, dayun dang binugnu ni Jesus yang dimunyung linalangan, "Yawang dimunyua, maglayasa ra ilem asan tung taung atia!" Pagkagngel yang dimunyu tia, ya ra ngalpak ang maganing, "Ay Jesus, yawang paganingen ang Ana Yang Dios ang makagagaem, aywa nagapasilabtanaw pa nuyu? Pasumpaena ra yeen tung Dios ang indiw ra parusaan mu." 9 Dayun dang tinalimaan ni Jesus ang, "Tinu pay aran mu?" Maganing yang dimunyung nagtuwal, "Ti Buntun yang aranu, ay duruamig dakel," maganing. 10 Pagkatapus, dayun dang nangamu-amu ta mupia tung ni Jesus ang basta indi na ra ilem paliiten tung banwang atii. 11 Numanyan, may sasang kaayepan yang mga bawuy ang gawung ang pamanulyad-tulyad tung napabukatud ang alenget ka ilem duun. 12 Purisu yang mga dimunyung atia, namagpakiluuy ra ilem tung ni Jesus ang maganing, "Maayen pa, duunami ra ilem ipasuutay mu tung mga bawuy ang atii," maganing. 13 Numanyan tinugtan da ka man ni Jesus. Purisu paglayas nira tung taung atia, insigidang nanuut-suut da tung mga bawuy. Pagkasuut nira tung mga bawuy, dayun dang namansikurbut ang

namampataladtad ang diritsyu ra ilem tung awuyuk ang namampakpa ang asta nagkaralemes da ilem tanirang tanan. Alenget duruang liwu yang mga bawuy ang atii. ¹⁴ Taa numanyan, yang mga manigasikasu tung mga bawuy ang atii, dayun dang namagralaksuan ang namagbawalitaen tung mga taung kumpurming nagapanawan nira tung lua ang asta duun tung lansangan. Purisu numanyan yang mga taung atiang nagkarabalitaan da, diritsyu rang namansiangay duun tung bakayan ang para mamanginsapu tung nainabung atii. ¹⁵ Numanyan kawutan nira ti Jesus, unu pay maita nira, kung indi, ya ra yang taung atiang dinimunyu ra rin. Yag lalaptik asan ang durug kalimeng yang pagkabetang na. Dispuis, belag dang luas, kung indi, napagawel da ay naulikan da atiang isip na. Tung pagpaniid nira tung anya, ya ra pandelaay. ¹⁶ Taa numanyan, yang mga manigasikasu ang atiang nangaita tung nainabung atii, binalitaan si nira yang mga taung atiang baklung namansikawut kung ya pa agaring nagkamaningan da yang taung atiang dinimunyu rin pati natetenged tung kaayepan ang mga bawuy. ¹⁷ Purisu pagkabalita nira tia, dayun dang namagintru amu-amu tung ni Jesus ang basta magliit da ilem duun tung banwa nira. ¹⁸ Numanyan tung pagsaay ni Jesus tung balangay, yang taung atiang dinimunyu ra rin, ya si ay nagpakiildaw tung anya kung puiding magpakignunut da tung anya ang para maging sasang tauan na. ¹⁹ Piru indi ra tinugtan na, kung indi, ya ra aganingay nang, "Maayen pa, unguay, mulika ra ilem tung mga kaarumanan mu. Magbawalitaena ra tung nira kung unu pay binuat ni Ginuu mu tung nuyu, kung ya pa agaring inildawana ra anya," maganing. ²⁰ Kapurisu dayun dang nagpanaw ang nagintru ra bawalitaen tung mga tau tung intirung banwang atiang sinakepan yang paganingen ang Sam Puluk NGa Lansanganan kung unu pay binuat ni Jesus tung anyang durug tinlu. Yang tanan ang nagkarabalitaan, nangabereng da ta mupia.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Baway May Yang Pagpabui Na Si Kang Uman Tung Sasang Mulang Baway (5:21-43)

Mateo 9:18-34; Lucas 8:40-56

²¹ Taa numanyan, nagpatindak si ti Jesus ang nagbalik ang ampir tung pinanliitan na, kasiraan da ka yang mga tauan na Pagparuung nira, buntun da yang mga taung namagpakigbagas dang namagtaripukpuk tung anya duun tung bakayan. ²²⁻²³ Numanyan may nagpalenget da tung anyang sasang may katengdanan tung pagsaragpunan ta

mga Judio ang yay nagaranan tung ni Jairo. Pagkaita na tung ni Jesus, dayun da ilem ang nagpadagpa tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakilidaw ta mupia tung anyang maganing, "Yang anaung baway tagumatayen da! Kung maimu ilem tung nuyu, angayen mu ra kanay ang deenan ugud indi madayunan, kung indi, magmaayen da," maganing. ²⁴ Pagkatapus, ti Jesus dayun dang nagpakignunut tung anya.

Taa numanyan, kadakel da yang mga tau ang namagpakigduman tung anya. Tung pagparanawen nira, ti Jesus ya ray nagasagese nira ta mupia. ²⁵ Taa numanyan may sasang baway asan ang tung seled sam puluk may duruang takun muya-muya ra ilem ang nagaawasan. ²⁶ Durung nagkarapasaran nang pinitinsia tung pagparabulungun na tung dakeleng mga manigbulung ang linakted-lakteran na, ang pagkatapus yang tanan ang kuarta na iginastus na ra ilem ang luwus ta pagsuul tung nira. Piru belag ya magmaayen yang laru na, kung indi, ya mageseg. ²⁷ Kumus nabalitaan da natetenged tung ni Jesus, nagpakilaket da ilem tung mga taung atiang buntun ang pagkatapus sinikup nang dineenan tung awel na. ²⁸ Ay yang nagipagkesenkesen na tung isip na ay maning taa: "Maskin awel na ra ilem yang madeenanu, atiang lagi, magmaayenaw ra," agaaning. ²⁹ Numanyan tung pagkadeen na tung awel na, insigidang pinedkanan dang lagi yang dugu na. Panimanan na yang tinanguni na, tanya maayen da. ³⁰ Atiang lagi nasintian da ni Jesus tung sadili na ang may taung magmaayen da ekel tung kagaeman na. Purisu dayun dang nagbirang nagtalimaan tung mga taung atiang buntun ang maganing, "Eey, tinu pay nagdeen tung awelu?" ³¹ Numanyan yang mga taung nagapangugyatan na, ya ray namagtuwal ang maganing, "Yawa ra kag teteleng! Yang mga taung atia tung tepad mung pamagsagese tung nuyu duru! Magtalimaana pa ka enged ang tinu pay nagdeen tung nuyu?" maganing. ³² Piru ti Jesus, sigi ilem yang pagsiman-siman na tung mga ityura yang mga tau ang basi pa ra ilem masiplatan na kung tinu pa tung nira ay nagbuat ta maning tia. ³³ Numanyan yang baway, pagkamalamad na yang nainabu tung anya, dinlaan dang nagpangerel*. Piru maski pang maning da tia, nagpalenget da ka enged tung ni Jesus ang nagpadagpa ra ilem asan tung pinagtalungaan nirang durua ang pagkatapus nagubligar da tung anya ang

* **5:33** 5:33 Dinlaan da ay nagademdeman na yang pagkamansadu nang linuaan ta dugu ang tung ugali nira atii kanay, bawal ang magpalenget tung aruman nang tau. Yadwa pa muya ginlaan pa ni Jesus natetenged tung pagpalangaas nang atia tung anya.

anda ray inegteman na. ³⁴ Pagkatapus tia, dayun dang nagtimaless ti Jesus ang maganing, “Ipag, nagmaayena ra nganing tung linaru mung atia ay natetenged itinalig mu ra kang lagi tung yeen. Malimeng da yang isip mung mulik tung balay mu ay india ra ka umbalingan yang masiit ang atia,” maganing. ³⁵ Numanyan, indi pa nganing nagatapus ti Jesus ta pagbitala, may namansikawut da ang duun mamanan tung balay ni Jairo. Maganing tanira tung may ana, “Napatay ra yang ana mu. Maskin indi mu ra awalaen ti Ameey,” agaaning. ³⁶ Numanyan indi ra ilem binalut ni Jesus yang ibinalita nirang atia, kung indi, pinaktel na rang lagi yang isip yang may ana ang inaning, “Ungkuy, india ra ilem magpadla, kung indi, magtaliga ra ilem tung yeen ta ustu,” maganing. ³⁷ Numanyan yang ingkelan nang pinanunut, ya ra ilem ti Pedro may ti Santiagong duruang magari ni Juan. ³⁸ Taa numanyan mamansikawut da tanira duun tung balay yang may ana, naita ra ni Jesus yang mga taung pamaggirinla ta mupia ay pamagtarangiten dang pamagurulimengmengen. ³⁹ Numanyan pagpakled ni Jesus tung balay, dayun na rang pinaganing yang mga tau asan tung kakleran ang, “Aywa nagatarantaamu ra ta maning tiang pagtarangiten? Belagan patay yang mula, kung indi, agelken ilem,” agaaning. ⁴⁰ Pagkagngel nira yang bitala ni Jesus, ya ra ilem agtalangkakay nira. Piru tanya, anday dumang binuat na, dayun na rang ipinampaluang luwus tung balay. Pagkatapus yang ingkelan na duun tung kakleran ang pagalubgan yang mula, ya ra ilem yang amaen may yang inaen may yang mga tauan nang atiang tulu. ⁴¹ Numanyan pagpeges na tung kalima yang mula, dayun na rang inaning tung bitalang natauan nira ang, “Talita kumi” ang yang gustu nang ianing, “Nini, magbungkarasa ra!” ⁴² Atii, lagi-laging nagbungkaras da yang mulang nagpanawpanaw asan. Yang idad na sam puluk may duruang takun. Numanyan pagkaita yang mga ugpu ni Jesus ang lima, nangabereng da ta dakulong pagkabereng. ⁴³ Pagkatapus numanyan, nagkalalangan da ti Jesus tung nira ang indi ra enged ang pisan mamagbawalitaen tung дума may ruma. Pagkatapus, dayun na kang inaning yang may mga ana ang maayen pang papaanen da kanay nira yang ana nira.

6

Ti Jesus Nagapangindian Da Yang Mga Masigkabanwa Nang Taga Nazaret (6:1-6a)

Mateo 13:54-58; Lucas 4:16-24

1 Taa numanyan, ti Jesus, nagliit da tung lugar ang atii ang naglekat da duun tung lansangan ang pinagdakulan na, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na. 2 Numanyan pagkawut yang kaldaw ang nagipamaenay, nagintra ra pasanag duun tung pagsaragpunan nira. Kadakel dang namamati tung anya ang pagkatapus nangabereng da ka ta mupia tung anyang namagaraning-aningan dang maganing, "Abaa, yang tau kang naa ka, ay pa ngaeklay na yang kataku nang atia ang ya pay magtulduk tung yaten? Pati yang mga pruibang atiang maktel ang nagabalitaan tang nagapagpalapus na ay pa ngaeklay na? 3 Belag bang atia karpintiru ka ilem ang pinalpawan ni Maria? Belag ba ang yang putul nang mga lalii ya ra taa ti Santiago, ti Jose, ti Judas, may ti Simon? Belag ba ang pati yang mga putul nang mga baway taa ka tung banwa ta agpamagistar?" maganing. Purisu duun da namagmalagana yang mga isip nirang namagdiskumpiar tung anya. 4 Purisu dayun dang nanuwal ti Jesus tung nira ang maganing, "Talagang matuud ka man yang bitala yang mga mamaepet ang yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios, maskin ay pang banwaay nga teyeb, nagagalang ta mga tau, puiira pa tung banwang natauan na may tung may mga kaampiran tung anya maskin pa tung seled yang sadiling pamalay-walay na," agaaning. 5 Numanyan anda ray mga pruibang maktel ang napalapus na duun, puiira pa tung pira pa ilem nga tauan ang may mga laru nira ang ya ray pinandeenan nang pinampamaayen. 6 Purisu nabereng da ta mupia ti Jesus natetenged tung pagkadiskumpiadu nirang atia tung anya.

Nagapiaran Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Sam Puluk May Durua Ta Kagaeman Nira (6:6b-13)

Mateo 9:35-10:15; Lucas 9:1-6

Taa numanyan, ti Jesus, nagliliwutun da tung mga baryung nagturuldukon tung mga tau, kasiraan da ka tanira yang mga tauan na. 7 Tung pagliliwutun nirang atii, may uras ang ti Jesus nagguuy tung mga tauan nang atiang sam puluk may durua ang para mamagsaragpun da. Pagkatapus pinanuwal na tanirang mamagliliwutun ta taludua taludua nga tauan. Pinamiaran na ra ka dayun ta katengdanan nirang mamagpalayas ta mga dimunyung namagsuut tung mga tau. 8 Dispuis nagkalalangan da ka tung nirang maganing, "Kung magpanawamu ra nganing, paktaw ilem yang pagparanawen mi, puiira pa tung bastun mi. Indiamu ka magbalun ta pamangan may kuarta, indiamu ka

magekel-ekel ta puyu-puyu ang pariu ka tung pagaekel-ekelan ta mga manigpalimus. ⁹ Maskin magsuutamu ta mga sandalyas mi, indiamu magekel ta lambung ang imaraan mi," maganing. ¹⁰ Numanyan dayun dang sinugpatan na yang bitala na tung nirang maganing, "Dispuis kung patakwalenamu ra nganing tung sasang balay, duunamu ilem magdayun ang asta magliitamu ra ilem tung banwang atia. ¹¹ Dispuis kung ariamu pang lugaray nga distinu ang pagkatapus indiamu ra risibien yang mga taung pamatian, magliitamu ra ilem asan. Ugaring tung pagliit mi, pakdulan mi ta sasang sinyalis. Yang apuk tung banwa nira ang namandepet tung mga kakay mi, ya ray itagbeng-tagbengay mi ugud asan da nga paamanay mi ang yang pagpakuindi nirang atia tung numyu ya ray panuwalan nira tung Dios," maganing.

¹² Kapurisu numanyan namagparanawan da ka man tanirang namagparakawutun tung mga tau ang tanira dapat ang manligna ra tung mga kasalanan nirang magbalik tung Dios. ¹³ Dispuis namagpalayas ka tung dakeleng mga dimunyung namagsuut tung mga tau ig namagpamaayen ka tung dakele kang mga taung may mga laru nira ekel tung pagaplas nira ta lana.

Natetenged Tung Kamatayan Ni Juan Ang Manigbenyag Kung Unu Pay Natengeran Na (6:14-29)

Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9

¹⁴ Taa numanyan, yang mga buat-buat ang atiang makabewereng, nabalitaan da ni Adi Herodes, ay maknul yang aran ni Jesus maskin ay pa. Maganing yang duma ang namagbawalitaen, "Siguru ya ra ti Juan ang manigbenyag ang ya ray pinabungkaras yang Dios ang binui si kang uman. Purisu ya ray natengeran na ang tanya may kagaeman nang magpalapus ta mga pruibang maning tiang maktel," maganing. ¹⁵ Piru maganing ka yang duma, "Ya ti Elias," agaaning. Maganing ka yang duma, "Ya ra yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang katulad ka tung namaglua tung namagtukaw ang mga panimpu," maganing. ¹⁶ Numanyan pagkabalita yang Adi, ya ra aganingay nang, "Anday duma tia, kung indi, ti Juan dang atiang pinapugusanu ta dikel na. Ya si kay binuing uman yang Dios," maganing. ¹⁷ Ibalik ta ra kanay yang isturia tung napasaran ni Juan ang atiang manigbenyag. Atii kanay ipinadeep ni Adi Herodes ang pagkatapus pinapusasan nang ipinakalabus. Ya ray binuat yang Adi natetenged ilem tung ni Herodias ang kasawa ra rin ni Felipe ang putul na ang ya ray kinalaw nang pinangasawa. ¹⁸ Ay

yang ipinagpadeep yang Adi tung ni Juan ay natetenged ang pirmi ilem ang paganingen ni Juan ang lampas da unu tung katuwulan yang Dios ang mangasawa tung kasawa yang putul na. ¹⁹ Purisu ti Juan dinemtan da ta mupia ni Herodias. Gustu na ra rin ang ipaimatay na piru indi na mabuat natetenged tung ni Adi Herodes ang anday kalelyag na. ²⁰ Ay durung panggalang na tung ni Juan ay naskean nang yay sasang taung matinumanen tung nagauyunan yang Dios ig bilug yang isip na tung anya. Purisu ya ray dinipindiran na ang para indi ra maunu pa. Dispuis pa, kada mamati tung anya, duun dag paglinget ta maayen yang isip na. Piru maskin dang maning tii, agtinluan pa ka engaged ang pamati tung anya. ²¹ Taa numanyan, tung pira pang kaldaw kinawut da yang uras ang may lugar da ni Herodias ang magtuman yang kalelyagan na. Natuun tung uras ang ipagsilibra yang Adi tung kakaldawan yang pagkapangana tung anya ang ya ra kay uras ang ipinagpundar na ta punsiun ang dakulu. Yang mga taung pinangimbitar nang mamagpasakep, ya ra yang mga upisial tung gubirnu may yang may mga katengdanan tung mga sundalung atiang mga taga Roma asta yang dumang darakulu kang mga tau. ²² Taa numanyan, yang ana ni Herodias ang darala, ya ray nagpakled tung pagpungsiunan ang pagkatapus dayun dang nagtalek. Tung pagpaniid ni Herodes may yang mga bisita na tung daralang pagtalek, pinanadyaan da ta durung pinangganaan. Purisu yang Adi ya ray nabnga ang maganing tung darala, "Nini, maskin unu pay nagalelyagan mu, ingalukun mu ra ilem tung yeen. Siguradung ipapakdulu tung nuyu," maganing. ²³ Pagkatapus sinumpaan na pa yang bitala nang maganing, "Tung Dios may tung tau, maskin unu pay ingalukun mu tung yeen, nini, siguradung ipapakdulu tung nuyu, maskin tengaen ta pa yang pagagaemanu," maganing. ²⁴ Numanyan dayun dang luminua yang daralang nagtalimaan tung ni nanay nang maganing, "Nanay, unu pay ingalukunu tung Adi?" Maganing ti nanay nang nagtuwal, "Yang kulu ni Juan ang manigbenyag, ya ray ingalukun mu," maganing. ²⁵ Atii, kali-kaling nagbalik tung Ading nagingaluk tung anyang maganing, "Maginuung Adi, gustuu rin ang ipakdul mu rang lagi tung yeen numaan yang kulu ni Juan ang manigbenyag. Ipabtang da ilem tung basyada," maganing. ²⁶ Numanyan pagkagngel yang Adi tia, pinungaw ra ta mupia yang isip na. Piru kumus pinanumpaan na yang pangaku na tung katalungaan yang mga imbitasiun na, anday gustu nang isulan na pa yang nabitalaan na tung darala. ²⁷ Purisu

anday dumang binuat na, tinuwul na ra ilem yang sasang sundalung manigpamugus ang yang kulu ni Juan eklan da. Purisu dayun da ka man ang minangay duun tung kalabus ang namugus tung dikel ni Juan. ²⁸ Pagkapugus na yang kulu na, dayun na rang ingkelan duun tung daralang ipinakdul ang yag bebtang tung basyada. Pagkatapus dayun dang ingkelan yang daralang inintriga tung ni nanay na. ²⁹ Taa numanyan, pagkabalita yang mga taung namagpau- gyat da rin tung ni Juan, dayun dang namansiangay tung kalabus ang ingkelan yang tinanguni nang ipinalgud tung sasang leyang.

Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Limang Liwu NGa Tauan (6:30-44)

Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14

³⁰ Taa numanyan, yang mga taraligan ni Jesus ang atiang pinanuwul nang mamagliliwutun, namagbalik da tung anyang namagbawalitaen natetenged tung tanan ang nagkarabuat nira pati yang kumpurming ipinagpakawut nira tung mga tau inulit ka nira tung anya. ³¹ Numanyan, durug dakel yang mga taung namanlagud-lagud da asan tung nira. May magkakawut, may maglilit, may mag- susubli, ang asta anda ray uras nira na Jesus ang ipa- mangan. Purisu numanyan maganing ti Jesus tung mga aruman na, "Mga putulu, amus ta ra. Magpaagesita ra kanay duun tung anday tatau na ugud duunita ra kanay mamaenay ta gesyeng uras," maganing. ³² Purisu dayun dang namansisaay tung balangay ang namampaages duun tung anday tatau na ang tanira tanira ra ilem. ³³ Ugaring tung pagsaay nira, durung mga taung nangaita tung nirang nangailala. Purisu anday dumang binuat nira, dayun dang namaglilitan tung mga lansangan nirang namagralaksuan ang namagbakay ang asta natkawan da nira na Jesus. ³⁴ Purisu tung paglampud ni Jesus tung balangay, ya ray naita na yang mga taung atiang buntun. Pagkaita na tung nira, ya ra ngampayay ta kakaildawen nang duru tung nira ay natetenged yang pagterelengen na tung nira, maning pa tung kaayepan ang mga karniru ang anda ray manigpastur nira. Purisu dayun dang pinasanagan na ta mupia natetenged tung kabagay-bagayan yang paggaraemen yang Dios. ³⁵ Taa numanyan, atiang apun da, dayun dang namagpalenget tung ni Jesus yang mga taung nagapangugyatan nang maganing tung anya, "Ameey, yawa rag teteleng. Naawita ra tung banwang naang kapas. Alang-alang da yang uras. ³⁶ Maayen pa, pampapanawen mu ra ilem yang mga taung atia ugud

mamansiangay ra tung mga baryung alelengeten ubin mga lansangan ang para mamangalang da ta mapangan nira.”
³⁷ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Yamu ray magpapaan tung nira.” Maganing ka tanirang namagtimalas, “Abee, Ameey, yang gustu mung ianing basu, papanawenami pa nuyung papangalangen ta tinapay ang magbaluran ta duruang gatus ang para ya ray ipapaan yamen tung nira?”
³⁸ Maganing si ti Jesus ang minles, “Aywa, pira pang bilug ang tinapay ang nagadipara mi? Insapuen mi ra kanay asan.” Numanyan pagkainsapu nira, dayun dang namagbalik tung ni Jesus ang namagpaske ang maganing, “May limang bilug ang tinapay ang geregesye may duruang bilug ang ian,” maganing.
³⁹ Numanyan nagkalalangan da ti Jesus ang yang mga taung atiang buntun mamaggrupu-grupu ra kanay ang mamansikarung asan tung kailamununan ang atiang madalumu.
⁴⁰ Kapurisu kumarung-karungan da ka man tanirang tanan, grupu may grupu. Yang dumang grupu nira may salegsang gatus nga tauan, yang duma tagililimang puluk.
⁴¹ Pagkatapus numanyan, pagkadawat ni Jesus yang mga tinapay ang atiang limang bilug may yang ian ang atiang duruang bilug, dayun dang tuminingarang nagpasalamat tung Dios natetenged tung pamangan ang atia. Pagkatapus ta pagpasalamat na, dayun na rang pinagpingas-pingas yang mga tinapay ang atia ang ya ray ipinamakdul-pakdul na tung mga taung nagapangugyatan nang para ipanagtag-tagtag nira tung mga tau. Pati yang mga ian ang atiang duruang bilug, ipinagparti-parti na ra ka ang asta namagkaramped da tanirang tanan.
⁴² Numanyan tanirang tanan nangapamangan dang asta namampabial dang luwas.
⁴³ Pagkatapus atiang tuwurun da yang mga taung atiang nagapangugyatan ni Jesus yang mga yeped-yeped yang tinapay may yang ian ang pinamanganan nira, sam puluk may durua pa nga baayan yang napnuk nira.
⁴⁴ Kung bilangen yang mga taung atiang namamangan, may limang liwu nga tauan, puira pa tung mga baway may tung mga mamula.

*Yang Pagpanaw Ni Jesus Tung Ulit Yang Awuyuk (6:45-52)
 Mateo 14:22-33; Juan 6:15-21*

⁴⁵ Taa numanyan, atiang lagi, itinulmun da ni Jesus yang mga taung atiang nagapangugyatan nang mamagsaay ra tung balangay ang mamagtukaw ra tung anyang mamagpatindak duun tung lansangan ang Betsaida. Ay pampauliken na pa unu yang mga taung atiang buntun ang pampapanawen.
⁴⁶ Numanyan atiang pinampaulik na ra yang mga taung atia, dayun dang nanungul tung

bukid ang para magarampuen da tung Dios. ⁴⁷ Pagkalawii, yang balangay ang pagasaayan yang mga tauan na atii ra tung kakngaan yang awuyuk. Ti Jesus sam bilug ilem ang napabutwan tung banwa. ⁴⁸ Taa numanyan nabandaw ra ni Jesus ang yang mga tauan na tung balangay nagaliwagan dang pamanggayung ay natetenged sungsung yang palet. Numanyan atiang sam parti pa mangayag, baklu pa manikad ti Jesus ang ya ra ilem agpagpanaw tung ulit yang awuyuk. Midyu tung magtataklib da ilem din tung nira. ⁴⁹ Ugaring pagkaita nira tung anyang yag pagpanaw tung ulit yang awuyuk, ya ra magirisyakan ay kanisip nirang sasang kalag. ⁵⁰ Ay nangataranta ra tanira ta mupia tung pagkaita nira tung anya. Atii, dayun dang nagbitala ti Jesus tung nirang maganing, "Eey, paisegen mi ra yang mga isip mi. Yuu ra taa. Ustu ra tiang pagpakataranta mi!" maganing. ⁵¹ Pagkatapus diritsyu rang nagsaay ti Jesus tung balangay ang nagpakiugpu ra tung nira. Pagkasaay na, dayun dang nagelteng yang palet. Pagelteng da yang palet, nangabereng da ta mupia yang mga tauan na. ⁵² Ay ya pa agari, maskin naita nirang nagpapaan tung mga taung atiang buntun, piru indi pa ka enged nagamaresmesan nira kung unu pa enged ay linagpakan na, kung indi, maluway pa ka enged yang mga isip nirang magdeep.

Nagapampamaayen Ni Jesus Yang May Mga Laru Duun Tung Banwang Paganingen Ang Genesaret (6:53-56)

Mateo 14:34-36

⁵³ Taa numanyan, dayun-dayun yang pagpalakted nira ang asta duun da nangasampet tanira tung banwang paganingen ang Genesaret. Pagkaduung nira, yang balangay pinunduan da ilem nira asan tung duruungan. ⁵⁴ Numanyan paglampud nira tung balangay, ti Jesus nailala rang lagi yang mga tau asan tung bakayan. ⁵⁵ Pagkailala nira tung anya, dayun dang namagralaksuan ang namagliliwutun tung intirung banwang atia ang namagerekelen tung may mga larung lumbungan tung mga lulubgan nira. Ay gustu nirang ipampadangep nira tung ni Jesus tung maskin ay pang rugalay ang nagabalitaan nira ang tanya duun. ⁵⁶ Maskin ay pa nanganing ti Jesus, kung duun tung mga baryu ubin tung mga lansangan ubin tung mga kabiwinit-binitan, duun da ka tung mga plasa nagipampabtangay nira yang mga kaarumanan nirang may mga laru. Namagpakiildaw ra dayun tung anya ang kung maimu ilem ang maskin ya ra ilem yang mga mabiwilug-bilug ang yag tataked tung sidsiren yang awel nang atiang langkuy ya ray madeenan yang mga kaarumanan nirang

atia. Ang pagkatapus, kumpurming tinu pay nagdeen, ya ray nagmaayen tung pagalaru na.

7

Natetenged Tung Pinanubli Nira Tung Mga Kinaampu Nira Ang Ya Ray Nagipalandaw Nira Tung Katuwulan Yang Dios (7:1-23)

Mateo 15:1-20

¹ Taa numanyan, may mga Pariseo pati mga sagad tung mga urdinansa ang ya ray namagtaripukpuk tung ni Jesus. Duun tanira mamananliit tung Jerusalem. ² Numanyan tung pagpaniid nira tung mga taung nagapangugyatan ni Jesus ang duma, naita ra nira ang basta-wasta ilem yang pagparanganen nira. Ay baklu namamisik, indi namangugas yang mga kalima nira ang uyun tung sasang urdinansang nagapapaktelan nira*. ³ Ay pa agari, yang kadaklan ang mga masigkanasyun yamen ang mga Judio, kapin pa nganing yang mga Pariseo, pamagusuy tung sasang riglamintung pinanubli tung mga kinaampu yamen, ang indi ra kanay mamamangan mintras indi pa nagapangugasan nira yang mga kalima nirang uyun tung riglamintung atia. ⁴ Kung duun liit tung palingki, indi ra kanay mamamangan mintras indi pa nagapangugas tung maning tia. Dispuis duru-durung mga riglamintung ipinabli tung nira ang nagatutuman nira ang katulad ka tung pagurugasen nira yang mga irineman nira may yang mga kaldiru nira pati mga garamiten nirang saway. ⁵ Kapurisu yang nagapapaktelan ang atia yang mga Pariseo may yang mga sagad, ya ray ipinagistinggir nira tung ni Jesus ang inaning, "Aywat yang mga taung atiang nagapangugyatan mu indi pamagtuman yang riglamintung pinanubli ta tung mga kinaampu ta, kung indi, pamamangan da ilem ta basta-wasta ang yang mga kalima nira indi ra ka nira nagaugasan tung magkatama?" ⁶ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Abaa, temeng dang pisan tung numyung pagpakaayen-ayen ilem yang sasang bitala yang Dios ang ipinagpadapat ni Isaias ang tukaw ang maganing,

'Yang mga taung naa, yang paggaralangen nira tung yeen tung tumbung ka ilem yang mga dilak nira ang pagkatapus yang rumbu yang mga isip nira alawid ang pisan tung yeen. ⁷ Anda enged ay kapulutan na yang pagturuuen nirang maning tia tung yeen ay natetenged

* 7:2 7:2 Yang pagurugasen ang atia belagan natetenged tung buling, kung indi, natetenged ilem tung rilyun nira. Sagyapen tung Diksyunaryung Diput tung may bitalang pagurugasen ta kalima.

yang nagipatuman nira tung mga tau ang ya ra aganingay nirang mga katuwulanu unu buat, ya ka ilem yang mga riglamitung mga maning tiang inimu-imu ta mga masigkapariu ka ilem nirang mga tau,' maganing†.

⁸ Bilang yang katuwulan yang Dios ya ray nagabaya-wayaan mi ang pagkatapus yang riglamitung ipinasubli tung numyu ta mga masigkapariu mi ka ilem ang mga tau ya ray nagamaal ming nagatutuman. ⁹ Duruamu rag kaansianung magliked tung katuwulan yang Dios basta mapagtumanamu ilem yang sasang pinanubli mi ka ilem tung mga kinaampu ta. ¹⁰ Aywa indiamu aningenu ay kipurki may sasang katuwulan yang Dios ang ipinalatay na tung ni Moises ang maning taa yang palaksu na: 'Galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu.†' Dispuis may sugpat na pa ka ang maganing, 'Kung tinu pay magpalagpak ta mga bitalang malalain tung ni tatay na ubin tung ni nanay na, dapat ang ipaimatay ra ilem§.' ¹¹⁻¹² Piru yang numyung nagipatuman tung mga tau ay maning taa. Kung tinu pay masilag tung ni tatay na ubin tung ni nanay na ang ya ra panumpaay nang aningay, 'Indi mi ra engaged mapakinawangan yang sinisirbianu ra rin ang naa tung numyu ay Corban da', yang taung atia indi mi ra ka engaged lugtan ang manggalang pang mandul tiing sinisirbian na ra rin tung ginikanaan na ay natetenged indi mi lugtan ang bawien na pa yang sinumpaan nang atia. (Yuung ti Marcos ang nagsulat, may yeen kang isaleet ang ipasanag natetenged tung bitalang atiang *Corban*. Yang gustu nang ianing inintriga ra tung Dios.) ¹³ Purisu tung pagparatumanen mi tung mga tau yang pinanubli ming atia tung mga kinaampu ta, asan da ngaimbaliduay mi yang sasang katuwulan yang Dios mismu ang anda ray kapulutan na. Durung nagusuyun ming kamali kang magkapariu ka ta palaksu tung bagay ang atia," maganing.

¹⁴ Atii dayun sing ginuuyan ni Jesus yang mga taung atiang buntun ang mamagpalenget da ka tung anya ang pagkatapus pinaganing na rang, "Yamung tanan, pamatian mi ra kanay ang intindien yang papitung naang ipagngelu tung numyu. ¹⁵⁻¹⁶ Anday magpapakled tung sasang tau ang liit tung lua ang ya ray sarang ang magpamansa tung anyang asta indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. Kung indi, yang maglulua tung sadili na yay pagpamansa tung anya," maganing.

¹⁷ Taa numanyan, pagliit ni Jesus tung mga taung atiang buntun, pagpakled na tung balay, dayun dang pinaalengtan

† 7:7 7:7 Isaias 29:13 ‡ 7:10 7:10a Exodo 20:12 § 7:10 7:10b Exodo 21:17; Levitico 20:9

yang mga taung atiang nagapangugyatan nang tinalimaan natetenged tung papintu nang atia kung unu yapay gustu nang ianing. ¹⁸ Purisu maganing ti Jesus ang nagtuwal tung nira, "Abaw, pati yamung mga tauanamu pa ka man yeen, indiamu pa ka pala maskeng magintindi? Aywa, indi mi pa ka engaged nagaintindian ang maskin unu pay magpakled tung sasang tau ang liit tung lua belagan ang maganing ang yay sarang ang magpamansa tung anyang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios? ¹⁹ Ay pa agari, yang pakleran na, belagan yang kinaisipan na, kung indi, ya ra ilem yang tian na ang pagkatapus itaki na ra ka ilem," agaaning ti Jesus. (Yuung ti Marcos ang nagsulat may yeen kang isaleet ang ipasanag. Yang linagpakan yang inaning ni Jesus ang atii ay maskin unu pang palangane-nay, anda ray dapat ang lilien tang mga tumatalig tung anya, kung indi, luwus dang puiding mapakinawangan ta.) ²⁰ Maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, "Yang malain ang nagaeyang tung kinaisipan yang sasang tau ya ray pagpamansa tung anyang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. ²¹⁻²² Kipurki duun tung kinaisipan na nagaeyang yang mga pagtirimaen nang malalain ang ya ra kay maning pa tung manuwal tung anyang mangumbaway ra, mangunlalii ra, manakaw ra, mangimatay ra tung masigkatau na, maglimbung da tung kasawa na, kuwali manalensen, magbuat da ta malalain tung mga masigkatau na, magpandaya ra, magbuat da ta malalaway ang anday eyak-eyak na, magiweg da, magduminar da, magpalandaw ra tung sadili na, ubin magbuat da ta kalukuan ang indi na ra agisipen. ²³ Yang tanan ang mga maning tiang mga ubra-ubrang malalain duun nagaeyang tung sadiling kinaisipan yang sasang tau ig ya ka man ay pagpamansa tung anyang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios," agaaning duun ti Jesus tung nira.

Nagadayaw Ni Jesus Yang Pagtalig Tung Anya Yang Sasang Baway Ang Belagan Masigkanasyun Nang Israel (7:24-30)

Mateo 15:21-28

²⁴ Taa numanyan ti Jesus nagliit dang minangay duun tung sasang lugar ang kakunayungan yang siudad ang Tiro. Pagpakled na tung balay, gustu na ra rin ang anda ray makdek ang tanya asan da. Piru anday maimu na, kung indi, nasiplatan da ka engaged. ²⁵ Ay may sasang baway ang may ana nang baway ang pagaekel-ekelan ta dimunyu ang ya ray nabalitaan ang ti Jesus takaa ra tung balay. Purisu dayun na rang inangay. Tung pagkawut na, dayun da ilem

ang nagpadagpa tung pinagtalungaan nirang durua ni Jesus. ²⁶ Yang baway ang atia belagan Judio, kung indi, Sirofenicia yang nasyun na. Numanyan durung pagpakiildaw na tung ni Jesus ang yang dimunyung atiang pagekel-ekel tung ana na palayasen na ra. ²⁷ Numanyan tung itinuwal ni Jesus, yang mga Judio ya ra ipananglitay na tung mga mamula ang maganing, "Kaministiran ang yang mga mamula ya ray tukaw ang pampapaanen. Indi ra magkabagay ang yang pamangan nira ya pa iplekay tung mga kirung payendeng." ²⁸ Maganing ka yang baway ang nagtimalas, "Kung tung bagay, tama ka rin, Ameey. Piru maskin nganing mga kiru ka man ilem asan tung sirung yang lamisaan, nagasibsib ka nganing yang mga mumu ang pinamanganan yang mga mamula." ²⁹ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Durug tinlu pala yang tuwal mung atia. Kumus maning da tia yang nagabtang tung isip mu, uliken mu ra yang ana mu. Linayasan da yang dimunyu," maganing. ³⁰ Atii, dayun da ka man ang minulik yang may ana. Kawutan na yang ana na, durug kalimeng yang pagkabetang nang yag lulwug tung katri ay linayasan da ka man yang dimunyu.

Nagapamaayen Ni Jesus Yang Sasang Taung Bengel Kag Apa Duun Tung Bawanwaan Yang Belagan Mga Judio (7:31-37)

³¹ Taa numanyan, ti Jesus, nagliit da duun tung lugar ang atiang kakunayungan yang siudad ang Tiro ang nagdistinu duun tung sinakepan yang paganingen ang Sam Puluk NGa Lansanganan, kasiraan da ka tanira yang mga tauan na. Tung pagparanawen nira namagpaliwed da duun ampir tung siudad ang Sidon baklu namanuldak duun ampir tung awuyuk ang atiang dakulu duun tung sinakepan yang Galilea. ³² Atiang nangakawut da tanira duun tung banwang atiang dinistinu nira, may idinangep tung anyang sasang tau ang bengel ang pisan yang talinga na ig kung magbitala ya ra ilem agpagung-al-ungal. Numanyan ya ray ipinagpakiildaw yang mga aruman na tung ni Jesus ang deenan na ang para magmaayen da. ³³ Purisu ingkelan da ni Jesus ang ipinaalawid-lawid ta gesye tung mga taung atiang buntun ang para tanira ra ilem ang durua. Pagkatapus dayun na rang ilinuyuk yang tulduk na tung talinga yang taung atiang magtimbang. Pagkatapus ta luyuk na, dayun na rang linawayan yang tulduk nang sam bilug ang ya ray ipiniid na tung dilak yang aruman na. ³⁴ Pagkatapus, diritsyu rang tumingarang duminagem ang pagkatapus dayun na rang pinaganing yang taung atia tung bitalang natauan nira ang "Ipata!" ang tung bitala ta yang gustu

nang ianing, "Mangikas da!" ³⁵ Atii, insigidang nangikas da ka man yang talinga na ig luminakan da ka man yang dilak nang nagimpisa rang nagbitala ta matandes. ³⁶ Pagkatapus dayun dang nagkalalangan ti Jesus tung nirang tanan ang nangaita ang indi enged mamagbawalitaen maskin tung ninu pa. Piru kung ay pa tiing linalangan na ta mupia, asan da kang namagbawalitaen ang mas pa. ³⁷ Purisu yang mga taung atiang nabalitaan, nangabereng da ta dakulung pagkabereng. Namagaraning-aningan dang maganing, "Durug katitinlu yang tanan ang nagabuat na. Yang mga taung bengel da rin, nagapaanting na ig yang mga taung apa, nagapabitala na ka ta matandes," maganing.

8

Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Epat Ang Liwu NGa Tauan (8:1-10)

Mateo 15:32-39

¹⁻² Taa numanyan tung mga kaldaw ang atii, namagsaragpun si yang mga taung buntun duun tung ni Jesus. Atiing nangalubsan da tanira ta mga balun nirang pamangan, ginuuyan da ni Jesus yang mga taung nagapangugyatan nang inaning, "Abaa, yuu ra agaidaw tung mga taung naang buntun. Teed mi, pangyaklu rang kaldaw taa tung yaten numaan ang pagkatapus nangalubsan da ta mga balun nirang pamangan. ³ Kung pampapanawenu ra ilem ang pampauliken ang indi pa pangapamangan, muya pampaklagen pa ta suwuk tung dalan, ay alawid ka yang ulikan yang duma." ⁴ Maganing yang mga tauan nang namagtimalles, "Maskin maganinga, ay pay pangkelan ta pamangan taa tung banwang naang kapas ang para ipapaan tung mga taung atia?" ⁵ Maganing ka ti Jesus ang nagtalimaan tung nira, "Aywa, pira pang bilug ang tinapay ang nadipara mi asan?" Yang tuwal nira, "Ay pa taa? Pitu ra ilem ang bilug ang geregesye," maganing. ⁶ Numanyan, nagkalalangan da ti Jesus tung mga taung atiang buntun ang mamansikarung da kanay asan tung tanek. Pagkatapus dayun na rang dinawat yang mga tinapay ang atiang pitung bilug ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus, dayun na rang pinagpingas-pingas ang ipinamakdul-pakdul tung mga taung atiang nagapangugyatan na ang para ipanagtag-tagtag nira tung mga taung atiang buntun. Ang pagkatapus ya ka ra ka man ay binuat nira. ⁷ Dispuis may pira pa ilem ang bilug ang mga ian ang geregesye ang nasepet ka nira ang ya si kay pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus itinuwal na ra ka dayun tung mga tauan nang

ipamparawat-dawat da ka nira tung mga tau. ⁸ Taa numanyan, nangapamangan da tanirang asta namampabial. Pagkatapus atiang eepen da yang mga tauan ni Jesus yang mga eped nirang namamangan, pitu pa nga begyasan yang napnuk nira. ⁹ Kung bilangen yang mga taung atiang namamangan, nagdangat da tung mga epat ang liwu nga tauan. Pagkatapus numanyan, pinampapanaw ra ni Jesus yang mga taung atiang buntun ang para mamagurulikan da. ¹⁰ Pagkatapus, dayun dang nagsaay tung balangay ang nagpatindak duun tung banwang sinakepan yang Dalmanuta, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na.

May Pruibang Nagaingaluk Yang Mga Pariseo Ang Ya Ra Kay Pagtagam Nira Ta Tuung Tung Ni Jesus (8:11-13)

Mateo 16:1-4

¹¹ Taa numanyan, may mga Pariseong namansikawut dang namagindra pakigsuga tung ni Jesus. Namagingaluk da tung anya ang paitaan na tanira ta pruibang liit tung langit ang para asan da nga tuungay nira kung may kagaeman na ka man ang liit tung Dios. ¹² Pagkagngel ni Jesus tia, dayun dang duminages ang maganing, "Uu, yamung mga tauamung mga masigkanasyunu simanyan! Aywat pagingalukamu pa ka enged ta pruiba bakluamu ra mananged tung yeen? Iugtulu tung numyu yang kamatuuran ang sumpaanu pa tung Dios, talagang anda enged ay pruiba ang ipaita tung maning tung numyu," maganing. ¹³ Pagkatapus dayun na ra ilem ang binutwanan yang mga taung atiang nagsaay si tung balangay ang nagpatindak, kasiraan da ka tanira yang mga tauan na.

Indi Pa Ka Enged Nagamaresmesan Yang Mga Tauan Ni Jesus Ang Tanya May Kagaeman Na Ka Man Ang Liit Tung Dios (8:14-21)

Mateo 16:5-12

¹⁴ Taa numanyan, tung pagsaay nira, nangalipat da yang mga tauan ni Jesus ang namagbalun ta mga tinapay. Sam bilug ilem yang ekel nira tung balangay. ¹⁵ Numanyan maganing ti Jesus ang nagpaaman tung nira, "Kuidaw, amanan mi ta mupia yang pampaleskag ang nagagamit yang mga Pariseo pati ni Adi Herodes," agaaning*. ¹⁶ Pagkagngel nira tia, dayun da nirang pinagkeresenan ta maluway ang maganing, "Siguru napagbitala ra ta maning tia ay sasang pasaplid na tung yaten ay indiita ra ka man napagbalun ta mga tinapay." ¹⁷ Numanyan pagkasiman ni Jesus kung unu pay pinagkeresenan nira, dayun na rang

* **8:15** 8:15 Yang pampaleskag inalimbawa na tung nagitulduk nira. Ikumpalar tung Mateo 16:12.

tinalimaan ang inaning, “Aywa ya ray nagapagkeresenan mi ang anday ekel ming balun ang tinapay? Indiamu pa ka engaged nagaintindi? Anda pa ka engaged ay nagamaresmesan mi? Talagang maluway pa ka engaged yang pagtaraligen mi tung yeen. ¹⁸ May mata mi, piru indiamu matakung magteleng? May talinga mi, piru indiamu matakung mamati? ¹⁹ Aywa, indi mi ra nagademdeman atiang may lima ilet ang bilug ang tinapay ang pinagpingas-pingasung ipinampapaan tung limang liwu nga tauan kung pira pa nga baayan ang punuk ta mga eped nirang ineep mi?” Maganing ka tanirang nansituwal, “Sam puluk may durua.” ²⁰ Maganing si ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Pati atiang may pitu ilet ang bilug ang tinapay ang ipinampapaanu tung epat ang liwu nga tauan, nagalipatan mi ra ka kung pira pa nga begyasan ang punuk ta mga eped nirang ineep mi?” Maganing ka tanirang namagtimalas, “Pitu.” ²¹ Maganing si ti Jesus ang nagsugpat, “Ta, indiamu pa ka engaged nagaintindi?” maganing.

Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Sasang Buray Duun Tung Betsaida (8:22-26)

²² Taa numanyan, namagpatindak si tanira na Jesus duun tung Betsaida. Mamansikawut duun, may sasang buray ang idinangep yang mga tau tung ni Jesus ang ipinagpakiildaw ang deenan nang pabuskaren yang mata na. ²³ Purisu dayun dang pinggesan ni Jesus tung kalima nang ingkelan duun tung lua yang lansangan. Numanyan dayun na rang linawayan yang mata nang pagkatapus dineenan na pa kang inaning, “Ta, may nagaita mu?” agaaning. ²⁴ Atii, itineleng na yang mata nang ipinikat-pikat ang pagkatapus dayun dang nagtuwal tung ni Jesus ang maganing, “Ee rin. Nagaitaw ra rin ta mga taung pamagpanaw-panaw, piru ang telenganu kuari ra ilet mga ayu,” maganing. ²⁵ Atii dineenan si ni Jesus ang uman yang mata na. Pagkadeen na tung mata na, tumineleng da ta madekdek ang ya ra kay pagkaulik yang paneleng na. Masadlaw ra yang tanan ang pagatelengan na. ²⁶ Numanyan dayun dang pinaulik ni Jesus duun tung balay na ang may bitalang ipinabalun na tung anyang maganing, “India ra ilet manggetes taa tung lansangan ang magbawalitaen,” maganing.

Nagailala ni Pedro Ang Ti Jesus Ya Ra Yang Paganingen Ang Cristo (8:27-30)

Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21

²⁷ Taa numanyan, minangay ra ti Jesus duun tung mga baryung sinakepan yang lansangan ang nagaguuyan

tung Cesarea Felipe, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na. Atiing pagpanaw nira tung karsada, napagtalimaan da ti Jesus tung mga aruman nang maganing, “Elat kanay, Kung yuu pagkeresen-kesenan ta mga tau, unu pay pagpabetang nira tung yeen?”²⁸ Maganing tanirang namagtimalas, “Kalaum yang mga tau ang yawa unu ay sasang taung nagpablag da ang ya si ka unu ay nagbalik taa tung kaliwutan ang naa. Ay maganing yang duma ang yawa unu ti Juan ang manigbenyag. Yang duma paganing ka ang yawa unu ti Elias†. Yang pintu yang duma ang yawa unu sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiing tukaw ang nabui si kang uman.”²⁹ Maganing ti Jesus ang nanalimaan si, “Ay ta numyu, unu pay numyung pagpabetang tung yeen?” Atii, ti Pedro ya ray nagtuwal ang maganing, “Yawa yang paganingen ang Cristo.”³⁰ Numanyan dayun dang nagkalalangan ti Jesus tung nirang tanan, “Luay! Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa ang yuu yang paganingen ang Cristo,” maganing‡.

Nagipasanag Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Panawan Na Pati Yang Dapat Kang Panawan Yang Kumpurming Mga Tauan Na (8:31-9:1)

Mateo 16:21-28; Lucas 9:21-27

³¹ Atii, ya ray ipinagimpisa nang nagpasanag tung mga taung nagapangugyatan na ang maganing, “Yang pinalanu yang Dios para tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, dapataung mapasaran ta pinitinsiang durug lebat. Kipurki pangindianaw yang mga pamagpakigmaepet kasiraan da ka tanira yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad. Pagkatapus ipaimatayaw ra ka dayun nira. Piru maskin pang maning tia yang dapat ang mapasaranu, tung pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” maganing.³² Durug kasanag yang pagpaintedi nang atia tung nira. Numanyan, pagkagngel ni Pedro tia, dayun na rang ingkelan ti Jesus ang ipinabinit ang pagkatapus pinagintraan na ra sambeng.³³ Atii, nagbedleng da ti Jesus ang pati yang kadaklan ang nagapangugyatan na nakatalungaan na ka ang pagkatapus dayun na rang

† **8:28** 8:28 Ti Elias ya kang lagi ay nagapakbat nang mga Israel bilang ya ray palaskaw yang paganingen ang Cristo. Maayen ang ikumpalar ta tung 11:14. ‡ **8:30** 8:30 Mele-mele yang isip ni Jesus ang ipagpailala yang mga aruman na tung mga masigkanasyun nira ang tanya yang paganingen ang Cristo ay natetenged yang pagirintindien nira, kung kumawut da nganing yang paganingen ang Cristo, yay magbawi tung nasyun nirang ipalibri tung kagaeman yang mga taga Roma. Atia aparti tung palaksu yang itinuwal yang Dios tung anyang magpundar yang kalibrian tang mga tau ekel tung pagpakugmatay na.

sinambeng ti Pedrong inaning, "Paawiga ra taa! Yawa ra pala ay pagsatanas tung yeen! Ay kipurki tung pagampalar mung atia tung yeen, belagan yang nagaisipan yang Dios yang nagusuyun mu, kung indi, ya ka ilem yang isip ta tau," maganing. ³⁴ Numanyan dayun dang ginuuyan ni Jesus yang mga taung atiang buntun pati yang mga taung atiang nagapangugyatan nang mamagpalenget da tung anya. Pagkatapus dayun na kang inaning, "Kung tinu pay nagalelyag dang magpakignunut tung yeen, yang sadili na ya ra lipatay na. Yang isip na ya agipatentenay nang magagwanta tung mga pinitinsia, maskin ilansang pa tung krus^S. Dapat maning tia yay ipabalay na tung isip na kung gustu nang magpaugyat tung yeen. ³⁵ Ay kipurki kung tinu pay agalelyag ang yang sadili na ilibri na tung malain, asan da nga kapa-kapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling kalelyagan na natetenged ilem tung yeen ang yuu ray nagipalusu na ta gegma na ig natetenged ka tung Matinlung Balita natetenged tung yeen ang ya ray gustu nang ipagpakawut tung mga tau, asan da nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa. ³⁶ Ay kipurki unu pa pay pakinawang yang sasang taung magkatinir da ta tanan ang nagalelyagan na taa tung kaliwatan ang naa ang pagkatapus asan da nga plekay ta ipagnatis na tung kaliwatan ang baklu? Andang pisan! ³⁷ Ay kung ya pay maplek tia, unu pa pay sarang ang mabailu na ang para bawien na pa rin? Andang pisan! ³⁸ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged yang kadaklan ang mga masigkanasyun mi numanyan durug kakinasalananen ig rusaw ra yang gegma nira tung Dios. Purisu kung tinu pay maeyak ang mangerengan tung yeen ubin yang bitalaw ikaeyak na kang ipanggel tung nira, tay tung uras ang ipaglekatu, ikaeyaku kang ingwaraen ang tanya belagan tauanu. Ay ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung maggaraemenaw ra nganing tung kaliwatan ang baklu, yang kasusulawen ang pagatiniran ni Ama ya ra kay tiniranu ig magkasira-siraanami ra ka yang mga angil ang sagradu," maganing.

9

¹ Maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na tung nira, "Iugtulu tung numyu yang kamatuuran. May duma asan tung numyu ang baklu magkarapatay, mabilugan da

^S 8:34 8:34 Kung getesen ang ilakted tung Tinagbanwa, ay maning taa: "Ya saknay na yang krus na."

ka enged nira yang puiursa yang paggaraemen yang Dios,"
agaaning ti Jesus duun tung nira.

Yang Paglewad Yang Pagkabetang Ni Jesus (9:2-13)

Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36; Yadwang Pedro 1:16-18

² Taa numanyan, pagkataklib da yang enem ang kaldaw, ingkelan na ti Pedro may ti Santiagong durua ni Juan ang namansitungul tung sasang bukid ang makbu ang tanira tanira ra ilem. Atiing duun da tanira, naglewad da yang pagkabetang ni Jesus tung pinagtaralungan nira. ³ Yang awel na masulaw ra ig duru rang pisan agkakulit. Maskin unien pa ta baka yang sasang awel ang papanikuliten, anda ray pakdingan ta kakulit tung awel na. ⁴ Numanyan asan da nansilput ti Elias durua ni Moises. Pamagkeresen tanira ni Jesus. ⁵ Numanyan nabnga ra ti Pedrong maganing tung ni Jesus, "Rabbi, maayen ilem naawami ra ka. Tugtayami kang magpakdeng ta tulu nga layang-layangan, salegsam bilug mi ni Moises may ni Elias," maganing. ⁶ Naa pala, napagbitala ra ta maning tia, ay ya ra ilem nabnga na yang kumpurming kinawut yang isip na ay dinlaan da ta mupia tanira yang mga aruman na. ⁷ Atii, may sasang panganud ang ya ray nagpaulung tung nirang tanan ang pagkatapus may nagnel da nirang busis ang asan manliit tung panganud ang atia ang maganing ang pagbitala, "Uay, atia ra yang paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw. Intindien mi ra ta maayen yang kumpurming ianing na tung numyu," maganing. ⁸ Unawis manelengteleng tanira, anda ray naita nira, kung indi, ti Jesus da ilem ang sam bilug. ⁹ Numanyan atiing pamandanek da tanira tung bukid ang atii, pinagurdinan da tanira ni Jesus ang pinaganing, "Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa natetenged tung naita ming atii ang asta kawutun da ilem yang uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau pabungkarasenaw ra yang Dios," maganing. ¹⁰ Numanyan maskin inegteman da ka man nira yang bagay ang atia, piru durung keresen-kesen nira natetenged tung inaning na ang tanya buien si ka yang Dios ang uman, kung unu pa kaya ay lagpakan na. ¹¹ Purisu ya ray ipinagtalimaan nira tung anyang maganing, "Ay kung maning tii yang mainabu tung nuyu, aywa kaya nagitulduk yang mga sagad ang ti Elias ang atiang baklu ka ilem naita ta, dapat unu tukaw ang magbalik baklu lumua yang paganingen ang Cristo?" ¹² Maganing ti Jesus ang tuminuwal, "Kung tung bagay, tama ka man yang nagitulduk nirang atia ang yang paganingen ang Cristo matkawan ni Elias ang lumua ang pagkatapus yay magpaiwan-iwan ugud simpan da rin yang

mga taung mamampauyun tung paguri tung anya. Piru yang dapat ang paneem-neeman mi ta maayen ya ra yang sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau ang yuu unu durung pinitinsiang mapasaranu ay lamkuenaw ta mga tau ang yuu anday kuintaung pagkatau*. ¹³ Piru iugtulu tung numyu, kuminawut da ka man ti Elias† piru binuatan ta mga tau yang kumpurming nalelyagan nira ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan natetenged tung anya," maganing.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Mulang Dinimnyu Ra Rin (9:14-29)

Mateo 17:14-20; Lucas 9:37-43a

¹⁴ Taa numanyan, pandanek da nira tung bukid, kinawutan da nira yang mga taung nagapangugyatan ni Jesus ang nagkarabutwan tung datal. Pagkawut nira, durug dakel yang mga taung naita nirang pamagtaripukpuk tung mga tauan nang atia ig may mga sagad tung mga riglamitung pamagpakigsuga tung nira. ¹⁵ Atii, pagkaita yang mga taung atiang buntun tung ni Jesus, nangabereng da ta mupia. Purisu dayun da nirang dinagumukan ang kinumusta. ¹⁶ Numanyan dayun dang tinalimaan ni Jesus yang mga taung nagapangugyatan nang atia ang inaning, "Unu pay nagapagsurugaan mi?" ¹⁷ Numanyan may sasang tau asan tung mga taung atiang gawung ang ya ray nagsublang ang maganing tung ni Jesus, "Ameey, agidangepu ra tung nuyu yang anaung lalii ay pagaekel-ekelan ta dimunyang yay pagpaapa tung anya. ¹⁸ Kada ulagen yang dimunyu, nagilampak na tung tanek. Pagkaretket yang isi na ang nunut da ka ta paglawayway yang nganga na, pagkatapus dayun dang mangelbel. Ipinatawangu ra rin tung mga taung naang nagapangugyatan mu ang para palayasen nira yang dimunyang atia, piru indi ra ka ilem nasarangan nira," maganing. ¹⁹ Numanyan tung pagtuwal ni Jesus, tung nira rang tanan iparumbuay na yang bitala nang maganing, "Uu, yamung mga tauamung mga masigkanasyunu simanyan! Ay ra yang pagtalig mi? Midyu tung maglakgasenaw ra tung numyu kung sanuamu ra kaya ngaeyangay ta ipagtalig ming ustu tung yeen! Ala, eklan mi ra tani tung yeen yang mula," maganing. ²⁰ Atii, dayun dang ingkelan nira yang mula tung

* **9:12** 9:12 Mga Karantaen 22:1-18; Isaias 53:3 † **9:13** 9:13 Belagan ang maganing ang ti Elias mismu yang nadapatan yang inaning ni Jesus ang atia, kung indi, yang nadapatan na ya ra yang sasang nanubli tung katengdanan ni Elias bilang ti Juan ang manigbenyag. Maayen pang ikumpalar ta tung Mateo 11:12-14; 7:13.

anya. Numanyan pagkaita yang dimunyu tung ni Jesus, dayun na rang linuwag yang mulang pinapagkegteng ta mupia ang asta nalampak da ilem tung tanek ang nagpulpul ang nunut da ka ta paglawayway yang nganga na. ²¹ Dayun dang tinalimaan ni Jesus yang amaen ang inaning, “Pira rang takun ang maning da tia yang pagkabetang na?” Agaaning yang may anang tuminuwal, “Duminalpet tung anya atiang mula pang gesye ang asta ra ilem simanyan. ²² Muya-muyang pagatagaman da rin yang dimunyung imatayen. Ang kaisan, manga ilanggid na tung apuy, ang kaisan manga ilanggid na ka tung wai ang para malmes. Purisu ildawayami kang tawangan, kung masarangan mu,” agaaning. ²³ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Unu pay gustu mung ianing kung masaranganu? Kung tinu pay magtalig tung yeen, maimuanu ta maskin unu pa.” ²⁴ Atii dayun dang nagkekendalen yang may ana ang maganing tung ni Jesus, “Aay, nagapagtaligaw ra rin tung nuyu! Iplek mu ra yang pagkadiskumpiadiu!” maganing. ²⁵ Numanyan atiang pagkaita ni Jesus yang mga taung atiang buntun ang midyu mamagdagumuk si tung anya, dayun dang nagkalalangan tung dimunyung atiang maganing, “Yawang dimunyua ang pagpaapa kag pagpabengel tung mulang naa, lalangana ra yeen ang maglayasa ra asan tung anya ang asta tung sampa indi mu ra enged balikan,” maganing. ²⁶ Atii, naglelpaken da yang dimunyu ang linuwag na yang mulang pinapagkegteng ta muya-muya, baklu naglayas. Numanyan yang mula, maninga patay ra. Purisu ya ra ka man aganingay yang kadaklan ang mga tau ang, “Patay ra!” ²⁷ Piru ti Jesus tanya, pagpeges na tung kalima yang mula, dayun na rang pinabungkaras ang asta kumindeng da.

²⁸ Taa numanyan, pagkapakled ni Jesus tung balay ang tanira tanira ra ilem yang mga taung nagapangugyatan na, dayun da nirang tinalimaan ang inaning, “Natetenged tung unu pa wasu indiami nasarang ang napagpalayas tung dimunyung atia?” ²⁹ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Yang maning tiang klasi ta dimunyu indi ta mapalayas kung indi ta ipagampu tung Dios,” maganing‡.

Nagasambit Si Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran Nang Durug Liwag (9:30-32)

Mateo 17:22-23; Lucas 9:43b-45

³⁰⁻³¹ Taa numanyan, ti Jesus may yang mga taung atiang nagapangugyatan na, dayun dang namagliit tung banwang

‡ 9:29 9:29 Tung dumang mga kinupia tung Giniriego, may dulang nang maning taa: “ang nunut da ka ta pamlek ta tung pagparanganen ta.”

atii ang namagpadayun yang pagparanawen nira duun tung sinakepan yang Galilea. Gustu ni Jesus ang anday makdek tung pagparanawen nirang atia ugud liwianu rang magpasanag tung mga aruman na. Maning taa yang inaning na tung nira: “Yang mainabu tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, iintrigaw tung pudir yang mga taung ya ra ka man ay mamagpaimatay tung yeen ang pagkatapus kung mapaimatayaw ra nganing nira, tung yaklung kaldaw magbungkarasaw si ka,” maganing. ³² Ugaring indi ilem namaresmesan nira yang ipinasanag nang atia. Yadwa pa pamandalenden pa tanirang mamagtalimaan tung anya kung unu pay gustu nang ianing.

Yang Magparanek Tung Pagkabetang Na, Yay Landaw Tung Pagterelengen Yang Dios (9:33-50)

Mateo 18:1-10; Lucas 9:46-50

³³ Taa numanyan, nangakawut da duun tung lansangan ang Capernaum. Pagkatapus ating duun da tanira tung kakleran yang balay ang pagatiniran nira, nagtalimaan da ti Jesus tung nirang maganing, “Elat kanay, unu pay pinagbaralalaan mi nungayna tung pagparanawen ta?” agaaning. ³⁴ Piru tanira indi namagiwëk-iwëk. Ay ya pa agari, namagbaralalaan da kung tinu pay pinakalandaw tung nirang tanan ang mga tauan na. ³⁵ Numanyan dayun dang nagkarung ti Jesus ang nagguuy tung mga tauan nang atiang sam puluk may durua ang mamagpalenget da tung anya. Napagbitala ra tung nirang maganing, “Kung tinu pay nagalelyag ang telengan yang Dios ta landaw, kaministiran ang yang sadili na ipabtang nang pinakaaranek tung tanan ang mga kaarumanan na ig mapinagpawaiwan tung nirang tanan,” maganing. ³⁶⁻³⁷ Numanyan, may sasang mulang ingkelan ni Jesus ang kinawed na tung pinagtaralungan nirang tanan. Pagkatapus, dayun sing nagbitala tung nirang maganing, “Kung tinu pay magparanek tung sadili nang magrisibi tung maskin tinu pa ang araneke ta pagkabetang ang pariu ka tung mulang naa natetenged tung pagtalig na tung yeen, katimbang nang yuu kay nagarisibi na. Ig kung tinu pay magrisibi tung yeen, belag da ilem yuuy nagasapet na, kung indi, pati yang nagtuwul tung yeen, ya kay nagarisibi na,” maganing. ³⁸ Numanyan pagkagngel ni Juan tia, dayun dang nabnga tung ni Jesus ang maganing, “Ameey, nuntaa pa, may sasang taung naita yamen ang atia pala nagapagpalayas ta mga dimunyu ekel tung kagaeman mu ang yang aran mu yay nagainambit na. Purisu dayun dang pinagsambeng yamen ay natetenged belagan kang laging ugpu yamen ang mga

tauan mu.”³⁹ Maganing ti Jesus ang minles, “Eey, dapat ang indi mi ra rin pinagsambeng. Aywa, yang sasang taung nagapagpalapus da nganing ta pruibang maktel ekel tung kagaemanu, indi magsaway agkali tung yeen.⁴⁰ Tatal, yang taung indi nganing pagkuntra tung yaten, katimbang nang pagtawang ka tung yaten.⁴¹ Ay kipurki kung tinu pay magpadagen-dagen tung numyu, maskin gesyeng bagay ra ilem yang itawang na ang katulad ka tung sam basu ra ilem ang waing ipainem na tung numyu natetenged agilalaenamu ra ka anya ang pagatuwulamu ra yeen ang paganingen ang Cristo, iugtulu tung numyu yang kamatuuran, talagang balesan ka enged yang Dios yang pagtarawangen nang atia tung numyu.⁴² Piru kanugun yang pagkabetang yang sasang tau tung uri ang kumpurming magpatalang tung sasang pagtalig da tung yeen ang asta magpakasalak da ubin mamalpas da tung yeen, maskin sam bilug ilem tung mga mamulang naa§. Ay kipurki mas malbat yang kalainan ang maagmaan na kay tung buntugan da ilem duun tung alauran.⁴³⁻⁴⁴ Dispuis pa, kung midyu yang kalima ming tuu yay gamiten ming magpakasalak, sibaya mapungkulanamu ra asan ta panguntiel mi tung tuksu, tung magpanunut, indiamu ra enged. Kipurki maayen pang maplekanamu ra ta sam parti ilem tung tinanguni mi kay tung anda pay buin ang duunamu ra manampet tung impirnu ang yang apuy na andang pisan ay kapugdaw-pugdawan nang asta tung sampa.⁴⁵⁻⁴⁶ Pariu ka kung midyu yang kakay mi yay gamiten ming magpakasalak, sibaya mapungkulanamu ra asan ta panguntiel, tung magpanunut, indiamu ra ka enged. Maayen pang pungkul yang kakay ming sam belak, ang mapagpakigsapenamu ra tung Dios kay tung duruay kakay mi ang duunamu ka ilem iplekay tung impirnu.⁴⁷ Pariu ka ta palaksu kung midyu yang pagteleng mi ya ray makanayan ta ipagpakasalak mi, sibaya maluat da asan yang mata mi tung panguntiel mi, tung magpanunut, indiamu ra enged. Maayen pang sam bilug da ilem yang mata ming malgud tung paggaraemen yang Dios tung uri kay tung duruay mata mi ang duunamu ra ka ilem iplekay tung impirnu.⁴⁸ Duun anda enged ang pisan ay katapus-tapusan yang pinitinsiang maagmaan yang mga tau, kung indi, dumayun ka enged yang pagkadiadu nirang asta tung

§ 9:42 9:42 Pariu ka tung taung atiang pagpalayas ta mga dimunyung sinambeng na Juan (9:38).

sampa*. ⁴⁹ Dapatamu rang manguntiel ta mupia tung mga panuksung mga maning tia, ay kipurki yang tanan kasinan ta apuy†.

Utru Si Yang Kasin Ya Ra Agipananglitay Ni Jesus Tung Gegma Nira Tung Anya (9:50)

⁵⁰ “Kung natetenged tung kasin, kung tung bagay, durug tinlung gamiten. Piru nusias malaktan da ta dumang bagay, anda ray rimidyung sarang ang mabuat ang para maulkan pa yang pagkatema na‡. Purisu kaministiran ang yang gegma mi tung Dios maning pa tung tema kang pirmi ig yang paguruyunan ming magpurutul pirmi kang eklan mi tung matinlu,” maganing§.

10

¹ Taa numanyan, ti Jesus nagliit da duun tung Galilea ang minangay duun tung sinakepan yang Judea ang asta nagpalakted da tung subang atiang paganingen ang Jordan, kasiraan da ka tanira yang mga tauan na. Atiing duun da, duru sing mga taung namagtaripukpuk tung anya. Purisu dayun sing nagturuldukun tung nira ang katulad ka tung pagabuat na kang lagi.

Yang Linyang Nagipagpasanag Ni Jesus Natetenged Tung Pagkarasawaen (10:2-12)

Mateo 19:3-12

² Numanyan may mga Pariseong namansikawut da. Kumas may gustu nirang papagmintiraen ti Jesus ang para mabitata ilet ta magbalawag tung katuwulan yang Dios, dayun dang namagtalimaan tung anyang maganing, “Uyun basu tung mga katuwulan ang nagaususy ta ang yang sasang

* **9:48** 9:48 Duun ngaeklay ni Ginuung Jesus tung Isaias 66:24. “Duun...asta tung sampa. Tung bitalang Giniriego maning taa: “Duun yang mga kulud ang pamagpangan tung mga tinanguni nira indi ra enged magkarapatay, pati yang apuy ang mabtangan nira, indi ra ka enged mapugdaw-pugdaw ang anday katapusan. † **9:49** 9:49 “yang tanan kasinan ta apuy.” Tung pagintindi yang duma, yang ilyag nang ianing maning taa: “yang kumpurming ipamlek tung impirnu, ya ray madiaduan nirang asta tung sampa.” Piru tung pagintindi yang duma, yang birsikulung naa puiding may kuniksiun na tung birsikulu **50**. Bilang yang apuy ang atiang may pagkakasin na, sasang ipinananglit ni Ginuung Jesus tung mga kaliwagan ang malbat taa tung kaliwatan ang naa. Purisu tung nira, maning taa yang ilyag nang ianing: “Dapatamu rang manguntiel ta mupia tung mga panuksung mga maning tia, ay kipurki yang kumpurming tauanu siguradung papasaran yang Dios ta mga kaliwagan ang malbat ugud asan da nga sukdaay na kung unu pag katema yang gegma na tung anya.” ‡ **9:50** 9:50a Atii kanay duun tung banwa nira, yang kasin nira laket-laket da ta duma-rumang bagay. Pagkatapus kung magumidu ra nganing, matunaw ra yang kasin, piru yang mga kalaket na ya ray mabutwan ang yay durug kalasay. § **9:50** 9:50b Maayen ang ikumpalar ta tung 1 Juan 2:15-17; Santiago 4:4.

lalii puiding magpakiblag tung kasawa na?" ³ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Aywa, unu pay katuwulan ang ibinutwan ni Moises atiang tukaw natetenged tung bagay ang atia?" ⁴ Maganing ka tanirang namansituwal, "Ilinugut ni Moises ang yang sasang lalii puidi unung magpakiblag tung kasawa na basta magpasulat unu ta bawdukumintu ang yay magpaingmatuud ang tapus da ka man yang pagkakasawaan nira." ⁵ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, "Yang ipinagsulat ni Moises yang riglamintung atia para tung numyu ya ra yang katetegasen yang mga kinaisipan mi. ⁶ Ay napabtang tung kasulatan ang atiang primirung pagimu yang Dios tung tau, inimu na unung lalii may baway. ⁷⁻⁸ Purisu unu ya ra kay natengeran na ang yang sasang lalii magliit da tung ni tatay na may tung ni nanay na ang para magpakiunung da tung ni kasawa na ang pagkatapus unu tanirang durua maging sa nga tinangunian da ilem. Ig disir, belagan dang durua pa, kung indi, sa nga tinangunian da ilem tanira. ⁹ Purisu yang pinapagsasa ra yang Dios dapat ang indi belagen ta tau," maganing. ¹⁰ Taa numanyan atiang duun da tanira na Jesus tung balay ang pagdayunan nira, namagpasadsad da yang mga taung atiang nagapangugyatan na tung anya natetenged tung inaning nang atia sigun tung pagbelag ta magkasawa. ¹¹ Maganing ti Jesus ang nagpasanag tung nira, "Kung tinu pang laliay ang magpakiblag tung kasawa na ang pagkatapus mangasawa sing uman tung dumang baway, asan da nga limbungay na yang kasawa nang atiang dati. ¹² Dispui, maskin tung mga baway, kung tinu pay magpakiblag tung kasawa na ang pagkatapus magpakasawa si tung dumang lalii, asan da ka nga limbungay na yang kasawa nang atiang dati," maganing.

Yang Taung Risibien Yang Dios Ya Ra Yang May Pagkamula Na (10:13-16)

Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17

¹³ Taa numanyan may mininsa ang may mga taung namagekel tung mga ana nira tung ni Jesus ang para pampabisaen nira tung anya. Piru sinambeng da yang mga taung atiang nagapangugyatan na. ¹⁴ Pagkaita ni Jesus yang pagabuat nira, dayun dang inerepan dang nagampalar tung nirang maganing, "Eey, yang mga mamulang atia, pawayaan mi ra ilem ang mamagpalenget tani tung yeen. Indi mi ra enged pagsagangen, ay kipurki kung tinu pay may pagtalig nira tung Dios ang katulad ka tung pagtaraligen yang mga mamulang atiang bugus tung mga ginikanan nira, lugud da tung mga taung pamagpagaem ang bugus tung

Dios. ¹⁵ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay indi magpagaem tung Dios ang katulad ka tung sasang mulang bugus yang pagpagaem na tung nga ginikanan na, yang taung atia indi na ra enged maispirinsiaan tung sadili na kung unu pay palaksu yang paggaraemen yang Dios tung pagpangabui na," maganing. ¹⁶ Pagkatapus dayun na rang pinagsabak-sabak yang mga mamulang atiang pinampabisa.

Yang Sasang Manggaranen Durug Liwag Ang Magpalam-tuk Yang Pundu Yang Kinaisipan Nang Magpagaem Tung Ni Jesus (10:17-31)

Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30

¹⁷ Taa numanyan, atiang magpanaw ra rin ti Jesus tung karsada, may sasang taung yag paglaksung pagpakigbagas tung anya. Pagkawut na, dayun dang nagluud tung katalungaan nang nagtalimaan tung anyang maganing, "Ameey, nagaskeanu ang yawa sasang maayen ang tau. Unu pa wasu ay dapat ang buatenu ugud mapagpasapenaw tung Dios ang anday katapus-tapusan?" ¹⁸ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, "Muya indi mu ilem nagaskean kung unu pay linagpakan na atiang inaningaw ra nuyung maayen. Anday dumang sarang ang maaning mung maayen, kung indi, ultimu ilem yang Dios. ¹⁹ Yang mga katuwulan na nagaskean mu ra ka siguru. Ulitenu ra kanay ang ipademdem tung nuyu. 'India mangimatay ta masigkatau mu, india maglimbung tung kasawa mu, india manakaw ta belag nuyu, india manistigus ta bukli tung katalungaan yang ustisia, india magdaya tung masigkatau mu, ig galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu.' "²⁰ Maganing ka yang taung atiang nagtimalas, "Piru elat kanay, Ameey. Yang tanan ang atiang mga katuwulan ang sinambit mu luwus dang nagatumanu magimpisa pang atiang paran-paranaw pa." ²¹ Numanyan tung pagteleng ni Jesus tung anya, ya ra nga gamen yang isip na tung anyang maganing, "May sam bilug pang dapat ang buatan mu. Mulika ra kanay. Yang tanan ang kamanggaran mu ipalang mu ra. Yang kabayaran nang kuarta ipamakdul-pakdul mu ra tung mga maliliwagen. Kung ya ray buatan mu tia, tay puis magkatinira ra ta kapakli nang maning pa ka tung sasang manggad mu duun tung langit. Dispuis pagkatapus ta pamakdul-pakdul mu, magbalika ra ka tani ang magpaugyat tung yeen ang para maging tauana ka yeen," agaaning. ²² Pagkagngel na tia, gulpi rang natalmed yang ityura nang nanluluway. Dayun da ilem ang nagliit ang duru rag kapungaw yang isip na. Ay ya pa agari, durung

kamanggaran na. ²³ Numanyan paneleng-teleng ni Jesus tung mga taung atiang nagapangugyatan na, dayun dang nagbitala tung nirang maganing, “Durug liwag ang yang sasang manggaranen magpalamtuk pa yang pundu yang isip nang magpagaem ang bugus tung Dios.” ²⁴ Pagkagngel nira yang inaning ni Jesus ang atia, nangatingala ra ta duru. Piru ti Jesus dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing, “Mga putulu, duru ka man agliwag ang yang tau magpagaem tung Dios. ²⁵ Kung maliwag nganing ang yang sasang kamilyu ang pumuyuk tung buli yang tingway, mas pang maliwag ang yang manggaranen magpalamtuk yang pundu yang isip nang magpagaem ang bugus tung Dios,” maganing. ²⁶ Atii mas pang nangabereng ang pisan yang mga aruman nang maganing tung anya, “Tay kung maning tii pala ang maski nganing yang mga manggaranen ang tagisip yamen ang alenget tung Dios indi nganing matapnay, ya pa yang kadaklan ang mga tau?” ²⁷ Atii dayun dang naneleng-teleng ti Jesus tung nira ang maganing, “Kung tung tau ilem ka man, indi maimu tia. Piru kung tung Dios, maimu ra tia ay natetenged tung anya maimu yang tanan,” maganing. ²⁸ Atii, ya ra ngabnga ti Pedro ang maganing tung anya, “Teed mu, Ameey, ta yaming pagpaugyat tung nuyu, Ameey, binutwanan da yamen yang tanan basta magpakignunutami ra ilem tung nuyu.” ²⁹⁻³⁰ Maganing ka ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kumpurming tinu pay namutwan tung banwang natauan na ubin tung mga putul na ubin tung giniklanan na ubin tung mga ana na ubin tung mga ganadus na natetenged yuuy agipalusu na ta gegma na. Yadwa pa durung gustu nang magparakawutun yang Matinlung Balita natetenged tung yeen. Purisu ya ray pakdulan yang Dios ta kapakli yang tanan ang atiang pinamutwanan na ang pira-pira rang dubli. Ay numaan tung panimpung naa, may mga kapakli nang mga balay, mga putul na, mga giniklanan na, mga ana na ig mga ganadus na. Piru denganen kang pasaran ta padeeg-deeg arangan da ilem tung yeen ang pagakegngan na. Dispuis kung kawutun da nganing yang baklung panimpu, magsapenan da ka tanira yang Dios ang asta tung sampa. ³¹ Ugaring ilem naa wa yang dapat ang pangamanan mi. Durung pagatelengan ta abwat simanyan ang ya ra iparanekay tung uri ig duru kang pagatelengan ta aranak simanyan ang ya ra ka ipaabwatay tung uri,” maganing.

Maklung Mainambit Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran

Na Tung Uri Ang Durug Liwag (10:32-34)

Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34

³² Taa numanyan, sigi-sigi ra yang pagparanawen nira na Jesus tung karsada ang pamanungul duun tung Jerusalem. Ti Jesus ya ray pagtukaw tung mga tauan na ang yay naberengan nira ta duru tung anya. Yang kadaklan ang mga taung pamaguri tung nira pamangelbaan da ta mupia. Taa numanyan, yang mga tauan nang atiang sam puluk may durua, pinampaligbin na sing pinapagintindi kung unu pay dapat ang mapasaran na. ³³ Maganing tung nira, “Ta, naawita rag panungul ang pagangay duun tung Jerusalem. Muya maberengamu tung ianingung naa tung numyu. Yu-ung paganingen ang Maninga Tau, anday dumang mainabu tung yeen duun, kung indi, iintrigaw ra tung pudir yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad tung mga urdinansa, ang pagkatapus sintinsiaanaw ra nirang ipaimatay. Pagkatapus dayunaw si ka nirang iintriga tung pudir yang belagan mga masigkanasyun ta ang anda enged ay pagintindi nira tung Dios. ³⁴ Buatenaw ra ilem nirang sasang kayaman, lawayan pa nira yang tinanguniu ang pagkatapus paburdunanaw ra ka nira bakluaw imatayay nira. Piru pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” agaaning.

Agbaliskaren Da Ni Jesus Yang Sistima Yang Kaliwatan Ang Naa Natetenged Tung Pagerekelen Ta Katengdanan (10:35-45)

Mateo 20:20-28; Lucas 22:24-30

³⁵ Taa numanyan, namagpalenget da tung ni Jesus ti Santiagong duruang magari ni Juan ang yay mga ana ni Zebedeo. Maganing tanira tung anya, “Ameey, gustu rin yamen ang kung unu pay ingalukun yamen tung nuyu ya ray ipapakdul mu tung yamen.” ³⁶ Agaaning ka ti Jesus ang minles, “Aywa, unu pay nagalelyagan ming ipakdulu tung numyu?” ³⁷ Maganing ka tanirang nansituwal, “Kung kumarunga ra nganing tung puistu mung maggaraemen ang duru rag kasusulaw yang pagkabetang mu, ipakarungayami ka tung tepad mung magtimbang ang para kasiraanita ra kang maggaraemen tung mga tau.” ³⁸ Maganing ka ti Jesus ang nagtinales, “Indi mi ka ilem nagamaresmesan kung unu ra ilem ay nagaingaluk mi. Basu kayanan mi kang magpapinitinsia ang katulad ka tung pasaranu? Matenten da wasu yang mga isip ming manalunga tung kalainan ang katulad ka tung pagatalungaw?” ³⁹ Maganing ka tanirang nansituwal, “Ee, kayanan ka yamen.” Maganing si ti Jesus tung nirang nagsugpat, “Mapasaran mi ka man yang mga

pinitinsia ang katulad ka tung mapasaranu, manalungaamu ra ka man tung kalainan ang katulad ka tung pagatalungaw.⁴⁰ Piru kung tinu pay makarung tung teparung magtimbang ang para kasiraanaming maggaraemen, belag yuuy may pudir ang maglugut, kung indi, ya ray nagitigana yang Dios tung kumpurming tinu pay pinilik nang kumarung," maganing.⁴¹ Numanyan atiang nangabalitaan da yang mga kaarumanan nirang sam puluk, namagindra ra kimun tung ni Santiago durua ni Juan.⁴² Purisu dayun dang ginuuyan ni Jesus tanirang tanan ang pinaganing, "Nagaskean mi ra ka ang yang mga taung paganingen ang may mga katengdanan tung mga taga duma-rumang nasyun, yang katengdanan nira ya agipandeeg-deegay nira tung mga kinasakpan nira. Muya-muyang manuwul tung mga sakep nira ang para ilalaen da nirang yay abwat tung nira.⁴³ Piru tung numyu, indiaw malelyag ang yay usuyun mi yang sistima nirang atia, kung indi, kung tinu pay malelyag ang telengan ta abwat asan tung numyu, dapat ang yang pagpabetang na tung sadili na tanya sasa ilem ang turuwulun ming mga kaarumanan na.⁴⁴ Kung tinu pay malelyag ang magmangulu tung numyu, dapat ka ang yang pagpabetang na tung sadili na tanya sasa ilem ang kirepen ming kadaklan.⁴⁵ Ay ya pa agari, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, yang katuyuanu belagan ang maganing ang para yuuy magpanuwul tung mga taung magpasikasu, kung indi, ang para yuuy maging turuwulun nirang magarasikasuen tung nira. Yang inangayu enged, ay magpatumbasaw yang linawaw ang para durung mga taung mapaluasu tung pagpakirepen nira tung pagburuaten nira yang kasalanan," maganing.

Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Buray Ang Nagaranan Tung Ni Bartimeo (10:46-52)

Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43

⁴⁶ Taa numanyan, pagkawut da ni Jesus duun tung lansangan ang Jerico, diritsyu-diritsyu ra ilem yang panaw nang asta nalua ra tung lansangan ang atia, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na pati mga taung buntun. Numanyan may sasang manigpalimus ang buray ang nagaranan tung ni Bartimeo ang yag kakarung tung binit yang karsada. Tanya ana ni Timeo.⁴⁷ Numanyan pagkabalita na ang asan da ti Jesus ang atiang taga Nazaret, dayun dang nagkekendalen ang maganing, "Jesus, yawang panubli ra tung paggaraemen ni David, ildaway ka!"⁴⁸ Pagkatapus durung namagsambeng tung anyang magipes da. Piru belag ya magipes, kung

indi, mas pang ya magkekendalen ang magkekendalen ang maganing, "Yawang manubli ra tung paggaraemen ni David, ildaway ka!" ⁴⁹ Atii, nagtadeng da ti Jesus ang nagbitala tung mga taung atiang buntun ang maganing, "Ala, guuyan mi ra kanay tia ang magpalenget da tani tung yeen." Purisu dayun da ka man ang ginuuyan nirang inaning, "Ala, paktelen mu ra yang isip mu! Kemdenga ra asan ay nagaguuyana ra anyang magpalenget tung anya!" ⁵⁰ Pagkagngel na tii, ya ra mamlek tung panlamig na ang pagkatapus dayun dang nagbungkaras ang nagpalenget tung ni Jesus. ⁵¹ Maganing ti Jesus ang nagbugnu tung anya, "Ta, unu pay gustu mung buatenu para tung nuyu?" Maganing ka yang buray ang minles, "Ay Rabbi, gustuu rin ang maitaw si." ⁵² Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, "Ala, mulika ra. Natetenged itinalig mu ra tung yeen yang sadili mu, naulikan da tia." Atii lagi-laging naita si ka man ig nagpakignunut da dayun tung ni Jesus.

11

Natetenged Tung Pagparakleren Ni Jesus Tung Siudad Ang Jerusalem (11:1-11)

Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19

¹⁻² Taa numanyan, atiang pamanungul da tanira na Jesus tung bukid ang durung ayung paganingen ang olibo ang alenget-lenget da tung siudad ang Jerusalem, may durua nga baryuan ang nagapalengtan nira ang pagguguuyan tung Betpage may Betania. Numanyan nanuwul da ti Jesus tung durua nga tauan ang nagapangugyatan nang maganing, "Ala, mangayamu ra kanay tung baryung atii tung tukawan ta. Kung kumawutamu ra nganing asan, ya rang lagi ay mapanawan mi yang sasang asnung sinday pa ang yag kekedked ang inding pisan nagasaay-saayan ta tau. Ya ray badbaren ming guyuran tani. ³ Kung may magbugnu tung numyu ang unyen mi pa yang sinday ang atia, yamu ra agaaning, 'Kaministiran ni Ginuu ta. Kung matapus na ra nganing ta paggamit, ipabalik na ra kang lagi asan tung numyu,' " maganing ti Jesus tung nira. ⁴ Purisu dayun da ka man ang namagpanaw yang duruang atia. Pagkawut nira tung baryu, may sasa ka man ang sinday ta asnung naita nira duun tung karsadang yag kekedked tung purta yang sasang balay. Pagkatapus, dayun da nirang binadbad. ⁵ Atiing pagabadbad da nira, binugnu ra yang dumang kemdengan asan ang inaning, "Eey, ay tia? Aywa nagabadbad mi tiang sinday?" ⁶ Dayun dang nansituwal yang duruang atia ta maning ka tiing ipinaetad

ni Jesus tung nira. Purisu tinugtan da yang namagbugnu ang ipinaguyud. ⁷ Pagkatapus dayun dang ginuyuran nira yang sinday duun tung ni Jesus. Pagkawut nira, dayun dang inapilaan nira yang mga panlamig nira ang pagkatapus dayun da kang sinaayan ni Jesus. ⁸ Numanyan yang pagsaay na tung asnu, durung mga taung namagpakigluyug dang namagpaita yang paggaralangen nira tung anya. Yang duma ya ray namagluas yang mga panlamig nirang ipinameklad tung karsadang magpanawan yang asnu. Yang duma ya ray namaglampang ta mga paklang tung mga kabiwinit-binitan ang ya ra kay ipinameklad nira tung karsada. ⁹ Numanyan yang duma pamagtukaw tung ni Jesus, yang duma pamaguri. Sigi ilem yang pagkekendalen nirang pamansianing, "Salamat! Pakaayenen da kang pirmi yang Dios yang pagatuwul nang naang magpalua yang paggaraemen na! ¹⁰ Paktelen na ra ka ta mupia yang paggaraemen na tung yaten ang yay magkapariu ka tung paggaraemen ni Adi David ang kinaampu ta atiang tukaw! Salamat tung Dios duun tung kaabwat-abwatan," maganing. ¹¹ Taa numanyan pagpakled ni Jesus tung siudad ang Jerusalem, dayun dang minangay duun tung pagtuuan ang pinakalusu ang nagpakled tung palayas na. Pagpakled na, naneleng-teleng da tung tanan ang pagkarainabu duun. Pagkatapus ta pagpaniid, kumus apun da, dayun dang luminuang nagbalik duun tung Betania, kasiraan da ka tanira yang mga tauan na.

May Ayung Paganingen Ang Igus Ang Magbitalaan Ni Jesus (11:12-14)

Mateo 21:18-19

¹² Taa numanyan, pangayag ang timpranu, atiang pagliit na duun tung Betania ang pagbalik da tung siudad, ya ra nga suwuk. ¹³ Atii tung tukawan, may nabandaw nang ayung paganingen ang igus ang durug rabung yang daun na. Purisu ya ray inangay na ang basi pa ilem may mapakinawangan na. Piru kawutan na, andang pisan ay burak na, kung indi, pulus ilem mga daun. Yang ipinagpalenget na tung igus ang atia, maskin belagan pa yang uras ang igbururak yang kadaklan ang mga igus, kumus may mga daun na, kalaum nang burakan da*.

* **11:13** 11:13 Yang sistima pala yang ayung atiang paganingen ang igus, tukaw rang mamurak baklu mandaun ubin ang kaisan derengan yang pamurak na may yang pandaun na. Purisu kumus daunan da atiang sam bilug, duun da nagtalig yang isip ni Jesus ang burakan da. Purisu yang sang kapungul ang atii, kung tung tau pa, durug bukli, pagpakaayen-ayen ilem. Sasang ipinananglit na tung mga masigkanasyun na.

¹⁴ Numanyan dayun na rang itinuluy tung malain yang ayung atiang inaning, “Maayen pa rin ang india ra ilem mamurak ang uman,” maganing. Yang ibinitala nang atia, nagngel ka yang mga taung atiang nagapangugyatan na.

Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti Tung Palayas Yang Pagtuuan Ang Pinakalusu (11:15-19)

Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-46

¹⁵ Taa numanyan, pagkawut nira na Jesus duun tung Jerusalem, ti Jesus tanya dayun dang nagpakled tung palayas yang pagtuuan ang pinakalusu. Pagpakled na, dayun dang nagpalayas tung mga manigpaalang ta mga garamiten tung pagparadasagen, pati yang pamangalang tung nira nagkaraumid da ka ta palayas na. Asta yang mga lamisaan ang atiang pinampabtangan ta mga kuartang nagipagpabailu tung mga tau, pinamaliskad na ra, asta yang mga kakarungan yang mga manigpaalang ta mga kalapati, ya ka. ¹⁶ Dispuis indi na ra ka tinugtan yang duma ang mamagsakan ta mga ekel-ekel nira ang ya ra ilem din agpamanggetes asan tung palayas ang mamansiulik.

¹⁷ Numanyan dayun dang nagpasanag tung mga tau ang maganing, “Belag ba ang may inaning yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang yang balay unung naang pagatiniran na, dapat unu ang yay pagampuan tung anya yang tanan ang mga nasyun[†]? Piru ay pa wa? Ta numyu, binuat mi ra ilem ang quinta leyang ang pantalukan ta mga tulisan ay natetenged taa ra mismu agpandayaay mi yang mga tau[‡]!” maganing. ¹⁸ Numanyan may mga paring arabubwat ta katengdanan asan ang pamamati, kasiraan da ka tanira yang mga sagad. Anday dumang nagatima nira, kung indi, ang ay pa agaring mapaimatay nira ti Jesus. Ay pamangimun da ta mupia tung anya ay natetenged tung mga sakep nirang atiang buntun ang pamaninluan da ta mupia tung nagitulduk na tung nira. ¹⁹ Taa numanyan atiang lawii ra, ya ra kay paglua na Jesus tung siudad.

Yang Itinulduk Ni Jesus Natetenged Tung Ustung Pagtaraligen Tung Dios (11:20-25)

Mateo 21:20-22

²⁰ Taa numanyan, atiang pangayag dang timpranu ang pamagtaklib da rin na Jesus duun tung ayung atiang itinuluy na tung malain, naita ra nira ang atia pala nanlumpayeng dang luwus asta duun tung mga lamut na. ²¹ Ya ra kay pagkademdem ni Pedro kung unu pay ipinaganing ni Jesus tung ayung atia. Purisu dayun dang nagpasapet

[†] 11:17 11:17a Isaias 56:7 [‡] 11:17 11:17b Jeremias 7:11

tung anyang maganing, “Rabbi, uay, atia ra yang igus ang itinuluy mu tung malain. Nanlumpayeng da[§]!” ²² Maganing ti Jesus ang nagtimalas tung nira rang tanan, “Kaministiran ang magtaligamu ta ustu tung Dios. ²³ Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, kung tinu pay magingaluk tung Dios ta sasang durug liwag* tung pagintindi na ang anday dua-dua yang isip na, kung indi, may pagtalig na rang lagi ang talagang mainabu ra tiing nagingaluk na, yang taung atia, yay pakdulan yang Dios. ²⁴ Purisu ya ra kay nagipaganingu tung numyu ang kung unu pay ingalukun mi tung Dios, magtaligamu rang lagi ang naeklan mi ra atiang nagingaluk mi ang pagkatapus magkamaningan da ka man tia. ²⁵⁻²⁶ Ig dispuis pa, kung kemdengamu ra nganing ang magampu, kung may nagbuat ta kasalahan tung numyung ya ray paglainan ta isip mi tung anya, patawaren mi rang lagi bakluamu ra magdayun ang magampu. Ay kung patawaren mi, patawarenamu ra ka yang Ama mi duun tung langit tung mga paglalampasen mi tung mga katuwulan na,” maganing.

Yang Pagusisa Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Ni Jesus Natetenged Tung Katengdanan Na (11:27-33)

Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8

²⁷ Taa numanyan, namansikawut si na Jesus duun tung Jerusalem. Numanyan atiang pagparanaw-panawen na duun tung palayas yang pagtuuan ang pinakalusu, may namagpalenget da tung anyang mga paring atiang arabub-wat ta katengdanan may yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. ²⁸ Dayun da nirang inusisang inaning, “Eey, ay pa ngaeklay mu yang katengdanan ang yawa magbuat yang mga maning tia taa tung pagtuuan tang naang pinakalusu? Tinu pay naglugut tung nuyu?” ²⁹ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Elat kanay, kung mga sarang tung numyu, may sasa kang talimaanenu rin tung numyu. Kung matuwal mi, ay tuwalenamu ka yeen kung ay pa liit yang katengdana-nung pagbuat ta mga maning tia. ³⁰ Abir, ay pa wasu liit yang katengdanan ni Juan ang nagpamenyag tung mga tau?

§ 11:21 11:21 Puiding duruay sinikad ni Ginuung Jesus tung pagtuluy na tung malain yang igus. Yang sam bilug, gustu nang pananglitan yang mga pamagpakigmaepet tung nasyun nirang Israel ang tanira sintinsiaan da yang Dios natetenged tung pagpakaayen-ayen ilem nira. Yadwa pa, gustu na kang pakdulan yang mga tauan na ta sasang pagaralan nira natetenged tung pagtaraligen nira tung Dios. *** 11:23** 11:23 Tung bitalang Giniriego maning taa: “Kung tinu pay magkalalangan tung bukid ang atii ang magpauman dang papek duun tung teeb.” Piru yang linegdangan yang bukid ang atiang nasambit, ya ra yang sasang durug liwag tung pagintindi yang sasang tau ang yay gustu nang mainabu. Purisu ya ray ilinaked tung bitalang Tinagbanwa.

Tung Dios manliit u tung tau ka ilem? Ala, tumuwalamu ra.”
³¹ Pagkagngel nira tia, dayun dang nagaralas-alasan ang maganing, “Unu pa wasu ay maayen ang ituwal ta? Kung aningen ta ang tung Dios manliit yang katengdanan ni Juan, muya sulilienita si anyang talimaanen ang aywat indiita ra nananged tung anya. ³² Piru kung aningen ta ang tung tau ka ilem manliit yang katengdanan na, atiyay maliwag,” maganing. (Yuung ti Marcos ang nagsulat, may yeen kang isaleet ang ipasanag. Yang pinangamanan nira ya ra yang mga taung atiang buntun ay yang pagterelengen nirang tanan tung ni dipuntu Juan tanya talagang sasang tinuwul yang Dios ang magpadapat yang bitala na.) ³³ Purisu numanyan tinuwal da ilem nira ti Jesus ang, “Inay, indi ilem nagaskean yamen.” Maganing si ka ti Jesus ang nagtimaales, “Tay kung maning tii, indiaw ra ka magugtul kung ay pa liit yang katengdananung pagbuat ta mga maning tia,” maganing.

12

Yang Mga Pamagpakigmaepet Nagipanganlit Ni Jesus Tung Mga Agsadur May Tung Mga Manigpakdeng Ta Balay (12:1-12)

Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19

¹ Pagkatapus numanyan, anday dumang naisipan ni Jesus, dayun dang nagpagngel ta mga pananglit tung mga pamagpakigmaepet ang atiang pamagusisa tung anya. Maganing tung nira, “May sasang taung nagpanluak ta mga ubas. Pagkatapus pinaliwutan na yang kaubasan na ta mga batung tinarutug. May yuntu pang pinabangbangan nang pinabuatan na ta lilikdan yang mga burak na ang may saralugan ka yang wai na. Pagkatapus nagpakdeng pa ta barantayan. Atiing matapus na ra yang tanan ang atia, ipinaagsa na ra yang kaubasan na tung mga tau. Pagkapiar na tung nira, dayun dang nagliit ang minangay duun tung dumang banwa. ² Numanyan pagkawut da yang kutitsya na, pinaangayan na yang mga agsadur na tung sasang turuwulun na ang para eklan na yang kaparti na tung patebas. ³ Numanyan yang binuat yang mga agsadur na, pinagdeep da ilem nira yang turuwulun nang atiang pinagpalu. Pagkatapus pinabalik da ilem nira ta paisanu. ⁴ Utru si, pinaangayan si yang may kaubasan tung turuwulun nang sam bilug. Pagkawut na, pinaglukaan da yang mga agsadur yang kulu nang ineyak. ⁵ Maguman, may sam bilug sing turuwulun na ang ipinaangay na duun ang pagkatapus ya ray inimatay nira. Dakele pang

mga turuwulun nang duma ang ipinampaangay na duun. Yang duma ya ray pinagtagaman nira ta palu, yang duma pinangimatay pa ka engaged nira. ⁶ Numanyan sam bilug da ilem ang naeped ang sarang matuwul na. Ya ra yang ana nang lalii ang nagagegmaan na ta duru. Purisu tung kauri-urian da, ya si ay tinuwul nang mangay duun tung mga agsadur na. Yang ipinagkesen-kesen na tung isip na, maning taa: 'Simpri galangen ka engaged nira yang anaw,' agaaning. ⁷ Numanyan pagkabandaw ra yang mga agsadur ang atia ang ya ra yang ana yang may kaubasan ang magkakawut da, dayun dang namagkeresen ang maganing, 'Naa pala, taa rag panganing yang manubli tung kaubasan ang naa. Maayen pa, imatayen ta ra ilem ugud yaten da yang surublien na ra rin ang naa!' agaaning. ⁸ Purisu tung pagkawut na, dayun da ka man nirang dineep ang inimatay. Pagkatapus, yang tinanguni na, ipinlek da ka ilem nira duun tung lua yang kaubasan.

⁹ "Ta, unu pa wasu ay buaten yang may kaubasan? Anday dumang buaten na, angayen na ra ilem ang pangimatayen yang mga agsadur ang atia ig yang kaubasan na ipaagsa na si tung duma. ¹⁰ Siguru nabasa mi ra ka yang sasang pananglit ang napabtang tung kasulatan ang may batu unung pinasagi ang ya ray pinangindian yang mga manigpakdeng yang balay ang anda unu ay kuinta na, ang pagkatapus ya pa ka engaged unu ay nagluang pinakaimpurtanting batung panielan yang lebat yang intirung balay. ¹¹ Anda unu ay dumang nagbawing nagpabalik tung batung atiang pinangindian da nira, kung indi, mismu unu ti Yawi ang duun da unu agpaninluay ta mupia yang mga taung pamagpaniid*," maganing duun ti Jesus. ¹² Numanyan pagkasiman da yang mga pamagpakigmaepet ang taniray nagapatemengan tung mga ipinananglit ni Jesus ang atia, tinagaman da rin nirang ipadeep. Ingkasu ilem may pangamanan nira tung mga taung atiang buntun ang pamagpauyun tung anya. Purisu binutwanan da ilem nirang namagpanaw.

Yang Mga Pariseo May Yang Mga Tauan Ni Herodes, Nagatagaman Da Nira Ti Jesus Ang Papagmintiraen Tung Panuwal Na Sigun Tung Balayaran Tung Gubirnu (12:13-17)
Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26

¹³ Taa numanyan, yang mga Pariseong atiang pamagbalak, pinabalikan da nira ti Jesus tung mga kaarumanan nirang mga Pariseo may tung mga tauan ni Gubirnadur Herodes ang basi pa ilem mapamintira nira tung panuwal

* 12:11 12:11 Mga Karantaen 118:22-23

na tung talimaanen nira tung anya. ¹⁴ Numanyan pagpalenget nira tung anya, dayun da nirang pinagtagaman ta buladas ang inaning, “Ameey, nagakdekan da ka yamen ang yawa anday bukli. Tung pagparadapaten mu ta bitala tung mga tau, anday pinilikan, ay natetenged indi mu kag intindien yang pagkabetang nira, kung indi, yang nagipagpadapat mu tung nira ya ilem yang kamatuuran natetenged tung kalelyagan yang Dios ang yay dapat ang tumanen nira. Purisu tung nuyung pagintindi, uyun basu tung katuwulan yang Dios ang ta yaten ang mga Judio manggawarita pa yang nagipagpagawad ni Adi Cesar tung yaten u kuntra? Ya gawaray ta u indi?” maganing†. ¹⁵ Kumus nagadeep dang lagi ni Jesus ang pamagpakaayen-ayen ilem tanira, dayun na rang tinuwal ang inaning, “Yang gustu mi tagamanaw ra numyung tuungun. Ala, ieklayaw ra kanay numyu ta kuartang nigal ang para matelenganu,” agaaning. ¹⁶ Purisu dayun da nirang ingkel ta kuartang nigal. Pagkatapus dayun dang nagtalimaan ti Jesus tung nira ang maganing, “Ninu pang ityuraay ang nabtang tung nigal ang naa? Ninu pang aranay ang namarka taa?” Maganing ka tanirang nansituwal, “Ni Adi Cesar.” ¹⁷ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Yang kumpurming ipinasuad ni Adi Cesar tung pagkabetang na, ya iintrigaay ta tung anya, pati yang kumpurming ipinasuad yang Dios tung sadili na, ya ka iintrigaay ta tung anya,” maganing. Atii, nanganganga ra ilem tanirang nangabereng ta mupia tung itinuwal nang atia.

Ti Jesus Nagatagaman Da Yang Mga Saduseo Ta Suga Natetenged Tung Mga Patay Kung Mabui Si Kang Uman (12:18-27)

Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40

¹⁸ Taa numanyan, yang namagdasun ang namagpalenget tung ni Jesus, ya ra yang mga pamagmangulung mga kinasakpan yang sasang partidung nagaranan tung mga Saduseo. Yang nagapapaktelan nirang nagitulduk tung mga tau ay yang mga patay unu indi ra mabuing uman ang ya ra kay gustu nirang isuga tung ni Jesus. ¹⁹ Numanyan maganing tanira tung anya, “Ameey, may sasang urdinansang isinulat ni Moises ang para ibutwan na tung nasyun ta ang maning taa. Kung mapatay unu yang putul yang sasang tau ang pagkatapus may kasawa na unung butwanan na piru anda pay ana nira, yang putul

† **12:14** 12:14 Asan da ipakakngaay nira ti Jesus tung batu may batu. Kung maganing ang uyun, petelan da nirang pagtraidur tung nasyun nira. Kung maganing ang kuntra, iugtul da nira tung gubirnu ang tanya pagbatuk da.

na unu yay dapat ang ipulin tung ni ipag nang nabalu ugud kung maana tung anya, mapabtang dang ana yang putul nang napatay‡. ²⁰ Ipabetang ta may pitu nga lalihan ang magpurutul. Yang pangulu nangasawa tung sasang baway ang pagkatapus napatay ang indi naana tung kasawa na. ²¹ Pagkatapus yang putul nang duminasun tung anya ya ray ipinulin ang ipinakasawa tung ni ipag nang nabalu ang pagkatapus napatay ka ang indi ra ka naana. Pati yang pangyaklu nira, maning ka tia yang nainabu tung anya. ²² Numanyan pati yang mga ari nirang nagdarasun maning ka tia yang nagkarainabu tung nirang tanan. Nagkaraluwus da ilem ang nagkarapatay ang anday binutwanan nirang ana. Pagkatapus tung kauri-urian da, pati yang baway napatay ra ka. ²³ Ta, kung matuud yang numyung atia ang yang mga patay mangabui si kang uman, abir, kung kawutun da nganing yang uras ang atia, tung nirang pitung magpurutul, tinu pa wasu ay magnatis ang may kasawa tung baway ang atia, sindu pinangasawa-kasawa ra nirang tanan? Abir kung unu pay matuwal mu?" ²⁴ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Ta, indi, asanamu rag pagkamali? Indi mi pa pala nagamaresmesan yang napabtang tung kasulatan pati yang kagaeman yang Dios, indi mi ka ilem nagamaresmesan kung unu pay masarangan na. ²⁵ Aywa indiamu aningenu ay kipurki kung kawutun da nganing yang uras ang yang mga patay pampabungkarasen da yang Dios, indi magkarasawaan ang uman, kung indi, mamantulad da tung mga angil duun tung langit ang indi kang lagi pagkarasawaan. ²⁶ Dispuis pa, kung natetenged tung pagpabungkaras yang Dios tung mga patay tung uri ta kaldaw ang yay midyu maliwag ang panangden mi, aywa, indi mi pa nagabasa tung isinulat ni Moises natetenged tung naita nang palumpung ang nagapuy ang pagkatapus indi ra ka nasiruk? Ya ray uras ang ipinagpailala yang Dios tung anya ang tanya unu yang Dios ang may mga tauan tung mga kinaampu nang na Abraham ni Isaac may ni Jacob§. ²⁷ Yang Dios tanya anday mga tauan nang patay, kung indi, pulus bui. Pati nganing mga tinanguni nira, damayen na ra kang buien si kang uman tung uri. Talagang dakulung kamali yang pagirintindien mi tung mga bagay ang naa," agaaning

‡ 12:19 12:19 Deuteronomio 25:5-10 § 12:26 12:26 Exodo 3:6, 15-16

duun ti Jesus*.

Yang Pagpasadsad Tung Ni Jesus Yang Sasang Sagad Kung Unu Pang Katuwulanay Ang Pinakalandaw (12:28-34)

Mateo 22:34-40

²⁸ Numanyan, may sasang sagad tung mga urdinansa ang pamati tung pagsurugaan nira na Jesus. Kumus naskean na ang durug tinlu yang itinuwal ni Jesus tung mga Saduseo, dayun dang nagpalenget tung anyang nagtalimaan ang maganing, “Tung tanan ang mga katuwulan yang Dios unu pay pinakalandaw enged?” ²⁹ Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, “Yang pinakalandaw ya taang itinulduk ni Moises ang tukaw tung mga kinaampu ta ang maganing, ‘Yamung mga masigkanasyunung mga Israel, mamatiamu. Ti Yawi yay Dios ang pagatuuan ta. Anday dumang Dios ang dapat intindien ta kung indi ultimu ilem tanya. ³⁰ Purisu magpabuyukamu yang gegma mi tung ni Yawi ang yay Dios mi. Yang paggeregmaen mi tung anya dapat ang tedek ang pisan tung mga kinaisipan mi ang indi ka magtenakan. Ya ra kay papruibaan mi tung tanan ang mga buat-buat mi,’ maganing†. ³¹ May sam bilug pang maning taa: ‘Gegmaan mi yang mga masigkatau mi ang katulad ka tung paggeregmaen mi tung sadili mi‡.’ Anday dumang katuwulan ang lumandaw pa tung duruang atia.” ³² Maganing ka yang sagad ang minles, “Bali, Ameey! Matuud ka man yang inaning mung atia ang sam bilug ilem yang Dios ig anday dumang Dios kung belagan ultimu ilem tanya. ³³ Purisu ta yaten ang mga tau, dapatitang magpabuyuk yang gegma ta tung anyang ipalusu ig tedek kang pisan tung mga isip ta ig indi ka magtenakan ang ya ka man ay dapat ang papruibaan ta tung tanan ang mga buat-buat ta. Yadwa pa, dapatita kang maggegma tung mga masigkatau ta ang katulad ka tung paggeregmaen ta tung mga sadili ta. Mas matimbang ang ita magtuman yang duruang atia kay tung magpadasagita ta mga ayep ang yag kuwulay ta apuy pati yang indi magkuwulan,” maganing. ³⁴ Numanyan pagkagngel ni Jesus yang itinuwal nang atiang midyu tinimbang-timbang na ra ta mupia tung isip na,

* **12:27** 12:27 Atii kanay, tung pagirintindien nirang mga Saduseo, kung mapatay ra nganing yang sasang tau, pati ispiritu na papaunung da kang mapatay. Piru tung pagirintindien ni Ginuung Jesus, maskin patay ra yang sasang tauan yang Dios, tung pagterelengen na bui pa ka enged ay natetenged tauan na. Anday dumang linagpakan na tia, kung indi, pati tinanguni na buien na si ka enged ang uman tung uri ta kaldaw ang para maginunungay si yang tinanguni nang baklu may yang ispiritu na ang para malgud da tung kaliwutan ang baklu ang yay pinanagakuan na tung kumpurming mga tauan na. † **12:30** 12:30 Deuteronomio 6:4-5 ‡ **12:31** 12:31 Levitico 19:18

dayun dang nagpaktel tung isip nang maganing, “Tama yang palaksu yang pagirisipen mu. Kung padayunan mu tia, yang tegkaan na, magpagaema ra ka enged ang bugus tung Dios,” maganing. Pagkatapus tia, anda ray napagpalangaas pa ang nagtalimaan pang uman tung ni Jesus. Nangaregda ra.

Nagapaisip Ni Jesus Yang Mga Tau Kung Unu Pa Enged Ay Pinanliitan Yang Paganingen Ang Cristo (12:35-37)

Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44

³⁵ Taa numanyan, atiiing duun pa ti Jesus tung palayas yang pagtuuan ang atiang pinakalusu ang pagturuldukan tung mga tau, tanya si ay nagtalimaan tung nirang nagpaisip ang maganing, “Kung magturuldukanen da nganing yang mga sagad, ya pa agaring aganingen nira ang yang paganingen ang Cristo kanubli ka ilem ni David? ³⁶ Ti Adi David nganing mismu aparti yang anyang pagpabetang tung anya. Kipurki may sasang ipinaula tung anya yang Espiritu Santo natetenged tung paganingen ang Cristo ang maning taa yang napabtang tung kasulatan:

‘Yang Ginuuu pinaganing da ni Yawi ang kumarung da kanay unu tung tepad na tung tuu ang asta pamirdien na unu yang pamagkuntra tung anya ang asan da unu ipampabtangay na tung tarampakan yang kakay na§.’

³⁷ Ta, telengan mi. Mismu ti Adi David sinambit na nganing yang paganingen ang Cristo ang Ginuu na. Ya pa agaring magyaring kanubli na ka ilem?” maganing. Numanyan yang mga taung atiang buntun agpamaninluan da ta maayen ang pamagpamati tung anya.

Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tau Natetenged Tung Sistima Yang Mga Sagad (12:38-40)

Mateo 23:1-12; Lucas 20:45-47

³⁸ Numanyan tung pagpadayun na tung pagparasanagen na tung nira, maganing tung nira, “Mangamanamu ang indiamu enged magusuy tung ugali yang mga sagad tung mga urdinansa. Ay maskin unu pay nagabuat nira, yang pagasikad enged nira ang tanira dayawen ta mga tau. Katulad da asan tung panggawi-gawi nira ang yang awel nirang atiang langkuy, pirmi ra ilem ang nagipabeka nirang nagipasapet tung mga tau. Kung mamasyar da nganing tung mga plasa, duru kang kalelyag nirang kumustaen ta mga taung galangen ta maayen ang tanira darakulu ka man ang mga tau. ³⁹ Pariu ka ta laksu kung mamagsimba ra nganing tung mga pagsaragpunan nira. Yang piliken nirang karungan, ya ra yang mga kakarungan ang nagitigana tung

darakulung mga tau ang mas abwat ta pagkabetang tung nira. Ubin tung mga punsiun man, ya ka. Piliken nira yang pinakamatinlung karungan. ⁴⁰ Dispuis masyadung magpanlepes tung mga baway ang mga balu ang para yang ganadus nira mapiar da tung nira. Pagkatapus ang para manalig da yang isip yang balu, papagmuugun da ilem nira yang pagarampuen nira. Purisu yang mga taung mga maning tia, asan da nga dulangay nirang nga dulangay yang kalebaten yang sintinsiang ipakdul yang Dios tung nira," maganing.

Natetenged Tung Pagburugsuen Ta Kuarta Ang Nagauyunan Yang Dios (12:41-44)

Lucas 21:1-4

⁴¹ Taa numanyan, atiang pagkarung ni Jesus tung talungaan yang mga alkansia, nagpaniid da tung mga taung atiang buntun ang pamagburugsuan ta kuarta ang ya ray nagibuluntad nira tung Dios*. Durung mga manggaranen ang pamagburugsuan ang may mga kantidad nang dakulu. ⁴² Pagkatapus may sasang baway ang balu ang maliliwagen ang ya ray nagpalenget tung alkansiang namugsu ta nugal ang duruang bilug ang pagbaluran ta pinakabratu. ⁴³ Pagkaita ni Jesus, dayun dang naglambay tung mga taung atiang nagapangugyatan nang mamagpalenget tung anya ang pagkatapus dayun na rang inaning, "Teed mi tiang balung maliliwagen! Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung timbangan yang Dios, mas dakulu ta kantidad nakaang ibinugsu na tung alkansia kay tung tanan ang ipinamugsu nirang kadaklan. ⁴⁴ Ay ya pa agari, yang kaalimbawaan yang ipinamugsu yang kadaklan, maning pa tung ya ra ilem yang kinalis nira tung gantangan ang nagsubra. Piru tiang balu, maskin anggan da ilem yang kuarta nang nagitigana na rin tung pagpangabui na, luwus na rang ibinugsu," maganing.

13

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Pagtuuan Ang Atiang Pinakalusu Magewa (13:1-2)

Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6

¹ Taa numanyan atiang pagliit na Jesus duun tung palayas yang pagtuuan ang atiang pinakalusu, binugnu ra yang sasang taung nagapangugyatan na ang inaning, "Ameey, uay, telengan mu wa yang mga batung atiang tinambi-tambi tung mga padir yang balay ang naa. Kadarakul! Pati yang

* **12:41** 12:41 Yang nagipamugsu nira duun yay maggastusun yang pamagsirsibisyu duun tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu.

dumang ipinakdeng asan durug katitinlu!”² Maganing ka ti Jesus ang nagtimaless, “Midyu agtinluana rang pagteleng tung mga batung atiang darakulu ka man. Piru iugtulu tung nuyu, may uras ang kawutun ang yang mga batung atiang darakulung pinasagi ang tinambi-tambi asan, anda rang pisan ay mabutwan pang magsarampaw-sampawan, kung indi, luwus dang magkarapanan tung tanek,” maganing.

Nagipaaman Ni Jesus Tung Nira Yang Mga Kaliwagan Ang Dapat Mapasaran Nira (13:3-13)

Mateo 24:3-14; Lucas 21:7-19

³⁻⁴ Numanyan atiang duun da tanira na Jesus tung tagaytay yang bukid ang atiang durung ayung paganingen ang olibo, ya rag kakarung ti Jesus. Ya rag bandaway nira yang pagtuuan ang atiang pinakalusu ang yag tatalunga duun tung duwaling bukid. Numanyan namagpalenget da tung anya na Pedro, na Santiago, na Juan, may ti Andres. Atiang tanira ra ilem ang lima, namagtalimaan da tung anyang maganing, “Ameey, pakdekayami ka kung sanu pa magkamaning da ta maning tiang nainambit mu nungayna? Unu pang pruibay ang sarang tandaan yamen ang makali rang magkarainabu yang tanan ang atia?”⁵ Atii, dayun dang nagimpisa ti Jesus ang nagpamadbad tung mga isip nirang maganing, “Mangamanamu ta mupia ang para indiamu madayaan ta dumang mapatalang.”⁶ Ay kipurki durung magluang magambu ang tanya unu ya ra yuung paganingen ang Cristo ang pagkatapus durung taung magkaradayaan nira.⁷ Dispuis pa kung magngel mi ra nganing yang gulu yang paggiriraan ubin mabalitaan mi ra ka nganing yang mga gira duun tung duma-rumang rugal, indiamu ilem magpakataranta. Ay kipurki dapat ang magkarainabu yang mga maning tia, piru indiamu ilem maglaum ang yang magdasun ya ra yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa.⁸ Aganingenamu yeen ta maning tia ay yang magkarainabu, nasyun may nasyun magsuruayan ang maggiriraan. Dispuis may magpanaw ang mga yegyeg tung duma-rumang banwa pati mga panuwuk ya ka. Yang kaalimbawaan yang mga bagay ang atia kung magkarainabu ra nganing, maning pa tung primirung pagpasiit-siit yang baway ang paranganaen da. Yay dapat ang mamagtukaw baklu pa kawutay yang baklung panimpu.

⁹ “Ta yamu, mangamanamu ay deepenamung idimanda tung mga usgadu. Duunamu ka paburdunay yang pamagmaepet-epet tung mga pagsaragpunan nira mismu. Kung kaisan guyuranamung patalungaen tung mga gubirnadur may tung mga adi pa natetenged tung pagkererengen

mi tung yeen. Asanamu ra nga pakdulay ta lugar ming magpaingmatuud tung nira natetenged tung yeen. ¹⁰ Asta yang tanan ang mga nasyun tung bilug ang kaliwatan, dapat kang pampakawutan yang Matinlung Balita natetenged tung yeen baklu kawutay yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. ¹¹ Kung deepenamu ra nganing ang idimanda tung mga usgadu, indiamu ra ilem magpakabegbeg ta mga kulu mi kung unu pay ituwal mi, kung indi, kumpurming unu pay ipaisip tung numyu tung mga uras ang atia, ya ray ibitala mi. Ay kung unu pay ibitala mi, belagan numyung sadiling pasamintu, kung indi, ya ra ipaisipay tung numyung ipabitala yang Espiritu Santo. ¹² Maning taa yang mainabu tung sam pamilya. Kung tinu pay mananged tung Matinlung Balita natetenged tung yeen, ya ray demtan yang mga putul nang idangep tung usgadung ipaimatay. Ang kaisan ya ra kay buaten yang sasang amaen tung mga ana nang namagpasirung da tung yeen. Ang kaisan, kung yang mga ginikanan ya ray namagpagaem da tung yeen, ya ra kay batukan yang mga ana nirang ipaimatay. ¹³ Dispuis pa, demtanamu ka ta maskin tinu pang tauay arangan da ilem tung yeen ang nagakegngan mi. Piru kung tinu pay magpatenten yang isip nang magpadayun ka enged tung pagtaraligen na tung yeen, maskin imatayen pa, indi ra maunu pa yang kalibrian nang ipinakdul da yang Dios tung anya," maganing.

Nagipagpaaman Ni Jesus Natetenged Tung Kaliwagan Ang Kumawut Tung Uri Ang Inding Pisan Mapasiring-siringan (13:14-23)

Mateo 24:15-28; Lucas 21:20-24

¹⁴ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Tung mga uras ang atiang nagianingu, maita mi ra yang sasang pagpadamang ang makalalaway ang pisan ta isip ang ya rag bebtang tung puistung sagradu ang dapat da rin ang indi pabtangan*." (Yuung ti Marcos ang nagsulat, may yeen kang gesyeng isaleet ang para ipaetaru tung numyung mga manigbasa. Ipananag mi tung mga taung pamamati kung unu pay linegdangan yang mga bitalang atia.) Purisu kung maita mi ra nganing tia, kumpurming tinu pay pagtinir tung sinakepan yang Judea, kaministiran magpalaksu rang lagi duun tung kabukiran. ¹⁵ Kung tinu pay kawutan yang uras ang atia ang asan dag kakarung tung

* **13:14** 13:14 Kung unu pang bagayay tia, duun da nga basaay ta tung may pasanang tung Mateo 24:15.

sagpaw yang balay nang pagpalimasma[†], kaministiran ang indi na ra kanugunun yang mga ekel-ekel na duun tung kakleran ang maning eklan na pa, kung indi, diritsyu ra ilem ang magpalaksu. ¹⁶ Ya ka yang taung duun da kawutay tung kaluakan na, indi na ra ka balikan yang panlamig na duun tung balay na. ¹⁷ Kanugun yang pagkabetang yang mga matung may yang mga talaana tung uras ang atia. ¹⁸ Magampuamu tung Dios ang indi matuun tung abagat yang ipagpalaksu mi. ¹⁹ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged tung uras ang atia kumawut da yang sasang kaliwagan ang durung pisan aglebat. Disti pa tung katebtewan ang atiang pagimu yang Dios yang kaliwutan ang asta ra ilem simanyan, indi pa nagapasaran yang kaliwutan ta maning tiag lebat. Maskin pa tung uras ang panalungaan, anda ray magdeeg tii. ²⁰ Kung indi nganing padiputun yang Dios yang timpung atia, ya rang ya rang maspek da rin yang mga tau. Piru alang-alang da ilem tung mga taung pinagpilik na kang laging maging mga tauan na, ya ra kay ipagpadiput na. ²¹ Tung mga uras ang atia, kung aningenamu ra ta mga tau ang 'Uay, nani ra yang paganingen ang Cristo' ubin kung aningenamu ka nirang, 'Uay, takaa ra', indiamu enged mananged. ²² Nagapaamanamu yeen ta maning tia ay tung mga uras ang atia may mamaglua rang mga tau ang ya ray mamagambu ang tanira unu ya ra yuung paganingen ang Cristo. May dumang mamaglua kang mga manigimu-imu ta bitala ang ya unu ay bitalang itinuwal yang Dios tung nirang ipalatay buat. May mga pruba nganing ang maktel ang durug kabewereng ang ipalapus nira ugud pati mga taung pinagpilik yang Dios ang maging mga tauan na, tagaman da ka nirang dayaan kanung kayanan pa ka nira. ²³ Purisu ta yamu, mangamanamu ra ta mupia. Total pinakdekamu rang lagi yeen natetenged tung tanan ang atia baklu magkarainabu," maganing.

Natetenged Tung Paglekat Ni Jesus Tung Kaliwutan (13:24-27)

Mateo 24:29-31; Lucas 21:25-28

²⁴ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Tung uras ang atiang panalungaan, kung mataklib da nganing yang kaliwagan ang atiang durug lebat, maning taa

[†] **13:15** 13:15 Yang kamtangan yang pamalay nira atii kanay, anday buwungan nang matuyuk-tuyuk, kung indi, pinaya. Kung gustu nirang tumakwal duun tung sagpaw yang balay nira, magusuy ra ilem tung aldan. Yang gamitan nira yang sagpaw ang atia, pagkeresen nira ubin pagpalimasma nira ay kumus pinaya ig maayay.

yang magkarainabu ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan:

'Yang kaldaw mangiklep da, pati yang bulan indi ra ka manadlaw.

²⁵ Asta yang mga dumakel magkarataktak da. Bilang yang tanan ang bagay tung kalangitan papagwaldangen da yang Dios tung dating pagkarabetangen nira,' maganing.

²⁶ Tung uras ang atia, yuung paganingen ang 'Maninga Tau', maitaw ra yang mga tau ang yuug sasaay tung panganud ang yuu kag dawalay nirang duru rag kasusulaw yang pagkabetangung paggaraemen. ²⁷ Dayunaw ra kang manuwul tung mga angil ang mamagliliwutun da tung bilug ang kaliwutan ugud panagpunun da nira yang tanan ang mga tauanung kumpurming pinagpiliku kang lagi ang duun mamanliit tung maskin ay pang kabiwinit-bitanay yang kaliwutan," maganing.

Yang Magkarainabu Tung Uri Nagipananglit Ni Jesus Tung Panguruk Yang Ayung Paganingen Ang Igus (13:28-31)
Mateo 24:32-35; Lucas 21:29-33

²⁸ Numanyan, maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Pamaresmesan mi ra kanay ta mupia yang pananglitung naa natetenged tung ayung igus. Kung manguruk da nganing, nagaintindian ta rang makali rang kumawut yang tagkinit. ²⁹ Maning ka tia yang kaalimbawaan yang mga bagay ang atiang nagkarasambitu ta nungayna. Ta yamu, kung maita mi ra nganing ang pagkarainabu ra, asan da ngaintindiy mi ang alenget da yang uras ang makaliaw rang maglekat. ³⁰ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu magkarapatay yang kadaklan ang mga masigkanasyun ta simanyan, kung nagkarainabu ra yang tanan ang atiang inulaw ta nungayna. ³¹ Matunaw yang kalangitan may yang katanekan, piru yang kumpurming nagibitalaw indi ra ka enged ang pisan matunaw," maganing.

Anday Nagakdek Kung Unu Pang Kaldaway Ang Ipaglekat Ni Jesus, Kung Indi, Ultimu Ilem Ti Ama (13:32-37)

Mateo 24:36-44

³² Numanyan maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, "Ugaring ilem, kung unu pang kaldaway ubin kung unu pang urasay yang ipaglekatu, anday nagakdek, maski yang mga angil duun tung langit, maskin yuu pang paganingen ang Ana Yang Dios, kung indi, ultimung nagakdek ti Ama ilem. ³³ Purisu mangamanamu ig papabtikamung pirmi ay indi mi nagakdekan kung sanu pa kumawut yang uras

ang atia. ³⁴ Yang kaalimbawaan na tia maning pa tung sasang taung magdistinu duun tung dumang lugar. Baklu magliit tung balay na, pamiaran na yang mga turuwulun nang mamagerekelen tung tanan ang prupidad na. Sasa may sasa tung nira sinagpiaray na ta anya-anyang ubraen. Pati yang purturu, linalangan na kang pirming magpaabtik tung ipaglekat na. ³⁵ Purisu papabtikamung pirmi, ay indi mi nagakdekan yang uras ang ipaglekatu ang yuu manulad da tung may balay ang atia. Ay indi mi makdekan kung tung apun-apun, u kung tung tenganan ta lawii, u kung tung panuluk yang manu, u kung tung pandiklat da yang sagiid. ³⁶ Nusias kawutanamu yeen ta inali ang yamu pagpawaya-waya tung ipiniaru tung numyu. ³⁷ Yang nagianingung naa tung numyung epat simanyan, nagianingu ka tung tanan ang mga tauanu ang yamung tanan pirmiamung papabtik tung ipaglekatu," maganing.

14

Yang Mga Pari Pamagplanu Ra Kung Ya Pa Agaring Mapadeep Nira Ti Jesus (14:1-2)

Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53

¹ Taa numanyan, magpanaw pa ta duruang kaldaw baklu kawutay yang uras ang ipagiapun nira yang paganingen ang Taklib ang yay pagimpisada yang pistang paganingen ang Nagipamangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaliskag. Yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad tung mga katuwulan pamagdilem da ta matinlung idya ang para mapadeep nira ti Jesus ang anday durung taung makdek ang pagkatapus ipaimatay ra nira dayun. ² Maganing tanirang pamagkeresen, "Indi ta ilem ituun tung pista. Muya magkagulu yang mga tau," agaaning.

Ti Jesus Nagabukbukan Yang Sasang Baway Ta Paamut (14:3-9)

Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8

³ Taa numanyan, ti Jesus tanya duun tung Betania tung balay ni Simon ang yang tukaw may dispirinsia na pa rin tung ulit nang makamamansa. Atiing pagpakigsaru* ra ti Jesus, may sasang baway ang nagpakled ang may ekel nang midyu tung prasku ang yay punuk ta paamut ang paganingen ang nardus ang durug kamaal ig pagas. Numanyan pagpungak na yang parabtangan ang atia,

* **14:3** 14:3 Atii kanay, kung dakulung bagay yang pagsararuan nira, yang pusisiun nirang pagsararuan, tumiliran tung mga kutyun ang sumuyuran yang mga brasu nirang wala ang yang mga kakay nira munatan.

dayun na rang ibinukbuk yang paamut tung kulu ni Jesus. ⁴ Numanyan yang mga kasadu ni Jesus ang duma namagpakulain da ang namagaraning-aningan dang maganing, "Aywat ginasta na ra ilem yang paamut ta maning tia?" ⁵ Abaa, kung ya pa rin ipaalangay na tia, naita pa rin ta mga tulung gatus ang nigal ang salapi†. Napamakdul-pakdul pa rin tung mga maliliwagen." ⁶ Numanyan ti Jesus ya ray nagbitala ang maganing, "Pawayaan mi ra ilem asan. Aywat nagapaliwagan mi? Durug tinlu yang binuat nang naa tung yeen. ⁷ Ay kung natetenged tung mga maliliwagen ang atiang nagaisip mi, maskin unu pang urasay, matawangan mi, ay taang pirmi. Piru ta yeen, belagan ang maganing ang maskin sanu pang urasay ang taanaw ang pirmi tung numyu. ⁸ Binuatanaw rang lagi anya ta nasarangan na. Ay tung pagbukbuk na yang paamut ang naa tung yeen, yang kaalimbawaanu maning pa tung patayaw rang lagi ang pagkatapus sinimpananaw rang lagi anyang pinaamutan ang para ilguraw ra tung leyang. ⁹ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, tung maskin ay pang banwaay tung bilug ang kaliwatan ipagpakawut yang Matinlung Balita natetenged tung yeen, yang binuatan yang baway ang naa tung yeen mabalita ka tung mga tau ugud ya ray mademdeman nira tung anya," maganing.

Pagprisintar Ti Judas Tung Mga Pari Ang Tanya Ray Magpadeep Tung Ni Jesus (14:10-11)

Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6

¹⁰ Taa numanyan, ti Judas ang Iscariote ang yay sam bilug tung sam puluk may durua nga tauan ni Jesus, anday dumang binuat na, nagangay ra duun tung mga paring atiang arabubwat ta katengdanan ay gustu na ang ti Jesus iintriga na tung pudir nira. ¹¹ Pagkagngel nira yang gustu na, namagkalipay ra ta duru. Dayun dang namagpangaku tung anya ang pakdulan nira ta kuarta. Purisu numanyan ti Judas ang naa, dayun dang nagimpisang nagbantay ta ketat ang para may lugar nang magpadeep tung ni Jesus.

Pagpasimpan Ti Jesus Tung Pagsilibra Nira Tung Pistang Paganingen Ang Taklib (14:12-21)

Mateo 26:17-25; Lucas 22:7-13, 21-23; Juan 13:21-30

¹² Taa numanyan, kuminawut da yang primirung sugud yang Pistang Nagipagpangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaliskag. Ya ra kay kaldaw ang nagipagdasag nira tung mga karnirung ipagsera nirang mamagsilibra tung Pistang

† **14:5** 14:5 Atii kanay duun tung banwa nira yang sang salaping nigal yay kinaldaw yang sasang taung pagpasuul.

Taklib. Tung kaldaw ang atii, namagpalenget da tung ni Jesus yang mga taung atiang nagapangugyatan nang namagtalimaan tung anyang maganing, "Ariami pa wasung balayay magsimpan yang iapun tang para silibraen ta yang pistang naang Taklib?" maganing. ¹³ Numanyan dayun dang nanuwul ti Jesus tung mga aruman nirang durua nga tauan ang maganing, "Magangayamu ra kanay duun tung siudad. May sasang laliing mabagas ming pagsakan ta tiwud ang punuk ta wai[‡]. ¹⁴ Ya ray nuntun mi. Kung ay pang balayay nga pakled, yamu ra agaaning tung taung may balay, 'Yami, minangayami ra ilem taa, ay yang tuyun ni Ginuu tang pagturuldukanen tung yaten, itulduk mu unu tung yamen yang kuartung pagyapunan nang magsilibra tung pistang naang Taklib, kasiraanami ra ka unung nagapangugyatan na.' ¹⁵ Atia, itulduk na tung numyu yang kuartung dakulu duun tung yadwang gradu yang balay na ang simpan da ka yang tanan ang garamiten ang total kaministiran ta. Duunamu ra magsimpan yang iapun ta," maganing. ¹⁶ Numanyan dayun da ka man ang nagliit yang duruang atiang nansiangay duun tung siudad. Pagkawut nira duun, yang tanan ang atiang sinambit ni Jesus tung nira, ya ra kang pisan ay kinawutan nira. Purisu dayun da ka man ang namagsimpan tanira yang iapun nirang mamagsilibra tung Pistang Taklib.

¹⁷ Pagkatapus ta pagsimpan nira, dayun dang namagbalik tung ni Jesus. Numanyan atiang panlikarem da yang kaliwatan, minangay ra ti Jesus duun tung balay ang atii, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan nang sam puluk may durua. ¹⁸ Atiang pagsararuan da tanira, nagbitala ra ti Jesus tung nirang maganing, "Tug-tulu tung numyu, may sam bilug tung numyung pag-pakigsadu tung yeen ang maning pa tung sasang matinlung unγκyuyu ang ya pay magtraidur tung yeen[§]," maganing. ¹⁹ Numanyan yang mga aruman na, pinamungaw ang nanganggel. Purisu masigtalimaan tanira tung anyang maganing, "Belagan ka siguru yuu, anu?" ²⁰ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Anday dumang magtraidur tung yeen, kung indi, ya ra yang sam bilug tung numyung sam puluk may durua ang pagpakidengan ka pa man tung yeen ang

‡ **14:13** 14:13 Tung ugali nira, yang panawu ubra ilem ta mga baway. § **14:18** 14:18 Duun tung banwang atii, kung magtraidur yang sasang tau tung unγκyuyu na pagkatapus nagsaduan da tanira, sasang durung pisan agkalalaway ang buat. Puiding nagademdeman ni Jesus yang sasang napabtang tung Mga Karantaen 41:9 ang maning taa yang palaksu na: "Maski nganing yang sasang unγκyuyung lusu ta gegmaw ang nagataliganung pisan ig sasa pang kasaduu, ya pay naging kasuayang murtal."

pagtekme tung sera. ²¹ Kung tung bagay, yuung paganingen ang Maninga Tau, imatayenaw ka man ang katulad ka tung naula natetenged tung yeen ang napabtang ka tung kasulatan. Piru yang taung magtraidur tung yeen, ya ray nagapanganugunanu ta mupia. Ay kipurki durug lebat yang talungaen na tung uri. Mas maayen pa rin ang indi ra ilem ipinangana," maganing.

May Sasang Nagatukud Ni Jesus Ang Para Yay Ipausuy Na Tung Mga Tauan Nang Mamagdemdem Tung Anyang Nagpakugmatay (14:22-26)

Mateo 26:26-30; Lucas 22:14-23; 1 Corinto 11:23-25

²² Taa numanyan, atiang sigi-sigi ra yang pagsararuan nira, ti Jesus namisik da ta tinapay ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus, dayun na rang pinagpingas-pingas ang ipinarawat tung mga tauan nang maganing, "Ia, ya ra taang tinanguniu," maganing. ²³ Pagkatapus dayun dang namisik ta sam basung binu ang ya si kay pinasalamatan na tung Dios ang pagkatapus dayun na rang ipinarawat tung nira. Numanyan ya ray pinagbereles-belesan nirang tanan ang ininem. ²⁴ Agaaning ti Jesus ang nagpasanag, "Atia ya ra ka taang duguung ipaturuku ang para ya ray magpabaked tung sasang pagpakigpaigu nang pinangkuan na ugud asan da nga tapnayay na yang dakeleng mga tau. ²⁵ Iugtulu tung numyu, ultimu ra ilem taa yang panginemu ta binung maning taang nagipagsilibra ta tung pistang naa. Piru kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabistu ra enged ang pisan yang Dios yang paggaraemen na, magpakasadyaw ra tung tanan ang kaayenan na ang yay maning pa tung sasang igmenu sing baklu," maganing. ²⁶ Pagkatapus ta pagiriapunan nirang atia, dayun dang namagkantang namagdayaw tung Dios. Pagkatapus nira ta pagkanta, dayun dang namaglampud ang namagpanaw ampir duun tung bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo.

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Mga Tauan Na Mamamalpas Da Tung Anya, Maskin Pa Ti Pedro, Ya Ka (14:27-31)

Mateo 26:31-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38

²⁷ Numanyan atiang pamagpanaw ra tanira, napagbitala ra ti Jesus tung nirang maganing, "Yamung tanan, maplekanamu ra ta ipagtalig mi tung yeen, ay mamatuaranita ra yang sasang ipinananglit yang Dios ang tukaw ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

'Ilugutu ra yang manigpastur ang imatayen da ang pagkatapus magkarawasak da ka ilem yang mga karniru na,' maganing*.

²⁸ Piru maskin pang maning tii ay mainabu, kung pabungkarasenaw ra nganing yang Dios, magtukawaw ra tung numyu duun tung Galilea." ²⁹ Maganing ti Pedrong nabnga, "Maskin yang kadaklan maplekan da ta ipagtalig nira tung nuyu, piru ta yeen, indiaw ka enged maplekan!" ³⁰ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Aa Pedro, iugtulu tung nuyu, numaan ang lawiing naa, baklu ra manuluk yang manu ta madua, maklua rang magingwara tung yeen." ³¹ Atii, nagpatireges ti Pedrong nagtuwal, "Maskin ipaunungaw pa tung nuyung imatayen, talagang indiaw ra ka enged magingwara tung nuyu," maganing. Asta yang kadaklan ang mga tauan ni Jesus, maning ka tia yang nagkaraaning nira.

Yang Nagipagampu Ni Jesus Natetenged Tung Pinitinsiang Atiang Nagatalunga Na (14:32-42)

Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46

³² Taa numanyan, atiiing pagkawut nira yang mga taung nagapangugyatan na duun tung lugar ang pag-guguuyan tung Getsemane, napagbitala ra ti Jesus tung nirang maganing, "Taanamu ra ilem kanay ngarung. Ay magampuaw pa," maganing. ³³ Numanyan yang ingkelan nang pinanut, ya ra na Pedro na Santiago may ti Juan. Numanyan ti Jesus pagkelbaan da ta duru ig nagaliwagan da ta mupia ta pagisip. ³⁴ Maganing tung mga aruman na, "Agampayanaw ra ta kapungawung duru. Arus pa ilem muntuk yang linawaw. Taanamu ra ilem kanay magelat ang magpakipulaw," maganing. ³⁵ Numanyan nagpatukaw-tukaw ra ti Jesus ta gesye, ya rag papadagpa agpapadagpa tung tanek ang nagarampuen ang kung maimu ilem, ipaluas da tanya yang Dios tung uras ang atiang lain ang nagatalunga na. ³⁶ Maganing yang pagarampuen na, "Aay Amaw, sarangan mu yang tanan. Ipataklib mu ra ilem tung yeen yang lain ang naang nagatalungaw. Piru maskin pang nagapagbitalaw ta maning tii, belagan yang yeen ang kalelyagan ay matuman, kung indi, yang nuyu," agaaning. ³⁷ Numanyan pagbalik na tung mga aruman nang tulu, kawutan na, naa pala mga elek da. Purisu dayun na rang inaning ti Simon Pedro ang, "Abaa, ba tia, Simon, elek mu rang elek! Maskin sang uras da ilem, india ka enged nasarang ang nagpakipulaw? ³⁸ Magpulawamu ra ta ustung magampu ugud indiamu madeegan ta tuksu.

* 14:27 14:27 Zacarias 13:7

Tung bagay, nagaskeanu ka ang durung kalelyag ming magusuy tung kalelyagan yang Dios. Piru nusias ilem dereegenamu pa yang kaluluwayen mi," maganing. ³⁹ Utru si, nagpaalawid-lawid si ti Jesus ang nagarampuen sing uman ang pariu ka tung ipinagampu na ta nungayna. ⁴⁰ Pagkatapus pagbalik na si tung mga aruman nang atia, kawutan na, mga elek si ka enged, ay dereegen da yang puyat nirang duru. Pagkapuaw na tung nira, nanganganga ra ilem ang nangateleng tung anya. ⁴¹ Numanyan tung yaklung balik na tung nira, dayun na rang inaning, "Ba tia, elek mi rang elek! Ustu ra tiang pamaenay mi! Kinawut da yang uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau, iintrigaw ra tung pudir yang mga taung malalain. ⁴² Ala, magbungkarasamu ra ay magpanawita ra. Uay, naa ra yang pagtraidur tung yeen," maganing.

Yang Pagpadeep Ni Judas Tung Ni Jesus (14:43-52)
Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12

⁴³ Numanyan, atiang indi pa nganing nagatapus ta pagbitala ti Jesus, asan da ka man nakawut ti Judas ang sasa ka pa man tung nirang sam puluk may durua ang nagapangugyatan na. Sam paluyugan da tanira yang mga taung buntun ang pamagekel-ekel ta mga geed may mga palu. Ay pinanuwul da yang mga paring arabubwat ta katengdanan, kasiraan da ka tanira yang mga sagad may yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. ⁴⁴ Atii pala, yang pagtraidur ang naa, may sinyas ang ipinaske na rang lagi tung mga kaarumanan na ang maganing, "Kung kumawutita ra nganing duun, yang taung ara-araanu, maganingamu ya ra tia. Deepen mi rang laging eklan duun tung namanuwul tung numyu. Bantayan mi ta mupia!" agaaning. ⁴⁵ Purisu tung pagkawut ni Judas duun, diritsyu rang nagpalenget tung ni Jesus ang nagbugnu tung anyang maganing, "Mupiang lawii asan, Rabbi!" agaaning. Pagkatapus dayun na ra ka man ang inara-araan. ⁴⁶ Pagkaara-araan, diritsyung laging pinggesan yang mga kaarumanan ni Judas ang dineep. ⁴⁷ Atii may sam bilug ang yag kekdeng asan ang ya ray napanlawut yang geed nang napanibat tung turuwulun yang paring pinakalandaw ang pagkatapus yang talinga na ya ray nalampung. ⁴⁸ Numanyan ti Jesus dayun dang nagbugnu tung mga taung atia ang maganing, "Aywa, yuu sasang ribildi ang yuu rag sulungay mi ta mga geed may mga palu ang para madeepaw numyu? ⁴⁹ Kaldaw-kaldaw pagturuldukanenaw duun tung palayas yang pagtuuan ang pinakalusu ang pagkasira-siraanita ra ka. Ang pagkatapus indiw pa ka enged dineep mi.

Piru nagaskeanu ang nagkamaninganaw ra ta maning taa ugud magkamatuud da yang napabtang tung kasulatan natetenged tung yeen," maganing. ⁵⁰ Numanyan tanirang tanan ang mga taung atiang nagapangugyatan ni Jesus, ya ra ka ilem mamamutwan tung anyang namaglalaksuan da. ⁵¹ Duun may sasang kawataan ang pagpakignunut ka tung ni Jesus. Yang sulaminting pagasuut na ya ra ilem yang kuklun ang inamben na. Yang taung atia ya ra ka rin ay tinagaman nirang dineep. ⁵² Piru ya ra nga puklut ang napalaksu ta luas ang yang awel ang inamben na ra rin, ya ra butwanay na tung kalima nira.

Magbistaen Da Ti Jesus (14:53-65)

Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55; Juan 18:13-14

⁵³ Taa numanyan dayun dang ginuyuran nira ti Jesus duun tung balay yang paring pinakalandaw. Ay duun kang lagi pamagsaragpun yang tanan ang mga paring arabubwat ta katengdanan kasiraan da ka yang mga pamagpakigmaepet may yang mga sagad. ⁵⁴ Numanyan ti Pedro tanya, ya ra ilem manikad tung ni Jesus, piru atii ra tung kauri-urian da ilem ang pisan. Numanyan pagkawut na duun tung balay ang atia, dayun dang nagpakled tung plasa-plasa na ang nagpakigkarung da tung mga guardiang pamamarang tung apuy. ⁵⁵ Numanyan duun tung kakleran, yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang kadaklan ang mga kaarumanan nirang pamagpakigmaepet ka, ya ray pamagdilem ta mga taung magpetel ta malain tung ni Jesus ang para ya ray padatelan nirang mamagsintinsia tung anya ang dapat ang ipaimatay. Piru anday pruibang bastanting naita nira. ⁵⁶ Tung bagay, dakeleng sistigus ang namagpetel ta kasalanan tung ni Jesus. Dipirinsia ilem, indi magturuun yang bitala nira.

⁵⁷⁻⁵⁸ Numanyan may duma asan ang nansikdeng dang namagsistigus ta kabuklian ang kuntra tung ni Jesus ang maganing, "Yang taung atia nagngel da yamen ang paganing ang tanya unu ay manggewa tung pagtuuan tang pinakalusung binuat ka ilem unu ta mga tau ang pagkatapus tung seled ilem tulung kaldaw, pakdengan na si unu ta baklu ang belagan unu pastikular ang ubra ta tau," agaaning†. ⁵⁹ Piru maskin pang maning tii yang nagibangdan nira tung anya, indi ka enged nagturuun yang bitala nira.

† **14:57-58** 14:57-58 Sinupaldit da nira yang inaning ni Jesus, ay yang aning na ya taa: "Ala, kung diaduen mi yang pagatiniran nang naa, puidi ka, piru tung seled tulung kaldaw pakdengnanu si ka ta baklu" (Juan 2:19).

60 Numanyan dayun dang kumindeng yang paring pinakalandaw tung katalungaan nirang tanan ang nagtali-imaan tung ni Jesus ang maganing, "Ta, anday matuwal mu tung nagibangdan nirang atia tung nuyu?" 61 Piru ti Jesus indi nagliing-liing. Purisu dayun sing tinalimaan yang pari, "Unu pa? Matuud ang yawa yang paganingen ang Cristo, bilang yang Ana yang Dios ang paganingen?" 62 Maganing ka Jesus ang minles, "Ee, yuu ka man tia. Ig tung dumang uras, yuung paganingen ang Maninga Tau, maitaaw ra numyung tanan ang yuug kakarung tung tepad yang Dios ampir tung tuu na ang pagkatapus kung maglekataw ra nganing taa, maitaaw ra ka numyung yuug sasaay tung panganud ang liit tung langit." 63 Pagkagngel yang paring pinakalandaw tia, anday dumang binuat na, ya ra bakbakay na yang awel nang pagasuut na ay nasilag da ta duru tung itinuwal ni Jesus ang atia. Maganing tung mga kaarumanan na, "Ta, ministir pang magdilemita pa ta sistigus? 64 Nagngel mi ra kang pagtiwakaw tung pagkadios yang Dios. Ya pa agari yang disisiun mi tung taung naa?" Numanyan tanirang tanan namagsintinsia ra tung anya ang bagay ang pisan tung anyang ipaimatay ra ilem. 65 Numanyan pagkasintinsia nira tung anya ta maning tia, dayun dang linawayan yang дума. Dayun da nirang pinedengan ang pagkatapus pinagtarawangan da ka nira ta suntuk. Kada suntukun nira, aningen pa nirang, "Ta, atiang bantug da ang yawa unu yang paganingen ang Cristo, abir, pintuen mu kanay kung tinu pa atiang nagtigbak tung nuyu!" Pati yang mga guardia asan, pinagtarawangan da ka nira ta dapal.

Yang Pagingwara Ni Pedro Tung Ni Jesus (14:66-72)

Mateo 26:69-75; Lucas 22:54-62; Juan 18:15-18, 25-27

66 Balikan ta ra kanay ti Pedro duun tung araneke tung plasa-plasa yang balay. Numanyan may sasang baway ang turuwulun yang paring atiang pinakalandaw ang ya ray nagpalenget tung anya. 67 Pagkaita nang pamarang tung apuy, dayun na rang pinateek-teekan ta mupia ang inilala ang pagkatapus dayun na ra kang binugnung inaning, "Eey, midyu yaway sasang aruman ni Jesus ang nakaang taga Nazaret!" 68 Pagkagngel ni Pedro tia, dayun dang nagingwara ang maganing, "Indi ilem nagaintindianu kung unu pay gustu mung ianing," maganing. Pagkatapus dayun dang nagpauman ang nagpaampir duun tung may purtang pagluluaan tung karsada. Atii may manung nanuluk da.

‡ 14:62 14:62 Yang inulit ni Jesus ang atia, duun ngaeklay na tung Mga Karantaen 110:1 may tung Daniel 7:13 ang parariung pagpailala tung pagkabetang na tung uri.

69 Pagkaita si yang turuwulun ang atia tung anya, dayun dang nagugtulun tung mga taung kemdengan asan ang maganing, “Yang taung atia talagang sasang aruman na.”
 70 Atii, nagingwara si ti Pedro. Buay-wuay si ta gesye, binugnu si yang mga taung atiang kemdengan asan ang inaning, “Eey, kamatuuran ka man ang yaway aruman na ay kipurki yawa sasang Galileanena ka!”
 71 Atii, dayun dang nanumpang maganing, “Sistigus tung pagkamatuud yang Dios ang yang taung nakaang nagaaning mi talagang indi nagailalaw. Parusaanaw pa yang Dios kung belagan matuud yang nagianingung atia!”
 72 Pagkaaning na tia, nanuluk si yang manu, bilang madua rang manuluk. Baklu nga demdemay na yang inaning ni Jesus tung anya ta nungayna ang maganing, “Baklu manuluk yang manu, Pedro, maklua rang magingwara tung yeen ang yuu pala indiw nagailala mu.” Numanyan pagkadendem na tii, nagintra ra tarangiten ang duru ra kang pagsurugaten na§.

15

Ti Jesus Nagiintriga Ra Nira Tung Ni Gubirnadur Pilato Ang Para Pabistaan Tung Anya (15:1)

Mateo 27:1-2; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32

¹ Taa numanyan atiang kaldaw ra, yang mga paring arabubwat ta katengdanan kasiraan da ka tanira yang mga pamagpakigmaepet pati yang mga sagad asta yang tanan ang mga upisialis yang mga Judio, ya ray kali-kaling namagurunta-untaan. Pagkatapus anday dumang binuat nira, namagkalalangan da ang ti Jesus gapusun dang para guyurun duun tung ni Gubirnadur Pilato ugud iintriga ra nira tung pudir nang pabistaan.

Yang Pagbista Ni Gubirnadur Pilato Tung Ni Jesus (15:2-5)

Mateo 27:11-14; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38

² Pagkawut nira duun tung katalungaan ni Gubirnadur Pilato, kumus ti Jesus pagabangdanan dang lagi nira ang tanya unu pagambu ang yay Adi nirang mga Judio, dayun dang binista yang Gubirnadur ang inaning, “Ta, unu pay idiklara mu? Matuud ang yawa yang Adi yang mga Judio?” Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, “Aa, yawa ka nganing ay paganing,” maganing.
³ Numanyan yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan durung nagibangdan nira tung ni Jesus.
⁴ Purisu numanyan dayun sing tinalimaan ni Gubirnadur Pilato ang, “Ay tia, india ra matuwal? Durug dakel yang nagibangdan nirang atia tung nuyu!”
⁵ Piru ti

Jesus, indi ra kang pisan nagliing-liing. Purisu ya ra kay naberengan ni Gubirnadur Pilato ta duru.

Nagipatugay Ni Gubirnadur Pilato Ti Jesus Tung Kalelyagan Yang Mga Tau (15:6-15)

Mateo 27:15-26; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16

⁶ Ugaring kada kawutun yang pistang atia, may sa nga prisuan ang pagpalpasan ni Gubirnadur Pilato, ang kumpurming tinu pay ingalukun yang mga tau tung anya. ⁷ Naa pala tung uras ang atii, may sasang taung nagaranan tung ni Barabbas ang nakalabus, kasiraan da ka tanira yang mga masigkaribildi na. Ay atiang pagbatuk nira tung gubirnu, may mga taung pinangimatay nira. ⁸ Numanyan may mga taung buntun ang namansitakwal asan ang ya ray namagingaluk tung ni Gubirnadur ang palpasan na yang sa nga prisuan ang pariu ka tung nagabuat nang takun-takun. ⁹ Maganing ka ti Gubirnadur Pilatong nagtimalas, "Yang Adi ming mga Judio, yay gustu ming palpasanu?" ¹⁰ Napagtalimaan da yang Gubirnadur ta maning tii, ay may gustu nang magpabalagbag tung pagasikad yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan ay kipurki nadeep na ra kang lagi ang anday dumang ipinagintriga nira tung ni Jesus tung pudir na, kung indi, yang kimun nirang subra tung anya. ¹¹ Ugaring ilem naang mga paring arabubwat ya ray namagpausbung tung kulu yang mga taung atiang buntun ang anday dumang ingalukun nira tung ni Gubirnadur ang palpasan, kung indi, ti Barabbas da. ¹² Taa numanyan, pagkaingaluk nira, dayun sing tinalimaan ni Gubirnadur Pilatong inaning, "Ay kung yay palpasanu tia, ay ti Jesus ang naang paganingen ming Adi ming mga Judio, ya ra ilem unyayu?" ¹³ Atii namangiseg dang namaglelpaken yang mga taung atiang buntun ang maganing, "Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!" ¹⁴ Maganing si ti Gubirnadur Pilatong nagtimalas, "Aywa? Unu pang kasalananay ang binuat na?" Atii, mas pang dinulangan nira yang paglelpaken nirang pamansianing, "Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!" agaaning. ¹⁵ Numanyan naisip da ni Gubirnadur Pilato ang kung indi na ra pauyunan yang kalelyagan yang mga taung atiang buntun, muya yay maliwagan na. Purisu anday dumang binuat na, kung indi, ti Barabbas ang atiang nagalelyagan nira, ya ray pinatuwulan nang palpasan da. Pagkatapus ti Jesus tanya ya ray pinaburdunan* na baklu

* **15:15** 15:15 Atii kanay, yang nagagamit nirang pamurdun ulit ta ayep ang sineray-seray ang pinadpetan ta mga duli may mga timla.

iintrigaay na tung mga sundalu ang para ilansang da nira tung krus.

Ti Jesus Nagatagaman Da Ta Intrimis Yang Mga Sundalu (15:16-20)

Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3

¹⁶ Taa numanyan, dayun dang ingkelan nirang ipinakled tung balay ang dakulu ang yay pagistaran yang Gubirnadur. Pagkatapus ginuuyan da nira yang mga kaugpuan nirang mga sundalu. ¹⁷ Numanyan yang binuat nira tung anya, pagkaluas nira yang awel na, pinaablan si nira ta awel ang lagwas ang tapel yang kulay na ang midyu tung suruutun ta mga adi. Pagkatapus namangkel da ta mga balagen ang kalarangan ang ya ray binuat nirang binakurung ang sinuklub tung kulu ni Jesus, bilang kuruna ta Adi. ¹⁸ Dayun dang pinagtagaman nira ta saludu-saludung intrimis ang inaning, "Basi pa ra ilem ang malawig ka yang kabui mung Adia yang mga Judio," agaaning. ¹⁹ Pagkatapus dayun da nirang linampesan tung kulu na ta maninga bastun-bastun ang nunut da ka ta paglaway nira tung tinanguni na. Pagkatapus tia, dayun da nirang pinagluud-luuran tung katalungaan na ang purus ilem tung intrimis yang paggaralangen nira tung anya. ²⁰ Numanyan, pagkatapus yang pagirintrimisen nirang maning tia tung anya, dayun da nirang linuas yang awel ang atiang tapel ang pagkatapus yang dating awel na, ya si ay ipinasuut nira tung anya. Pagkatapus tia, dayun da nirang ginuyuran ang para ilansang da nira tung krus.

Yang Paglansang Nira Tung Ni Jesus Tung Krus (15:21-32)

Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27

²¹ Taa numanyan, tung paglua nira tung siudad, may sasang taung napanawan nirang duun liit tung lua yang siudad ang ya rag papakled. Ya ray pinagreges nirang pinapagsakan yang kawala yang krus ang pagasakan ni Jesus. Yang taung atia, nagaranan tung ni Simon ang taga Cirene ang yay tatay ni Alejandro durua ni Rufo[†]. ²² Numanyan ginuyuran da nira ti Jesus duun tung sasang lugar ang nagguguuyan tung Golgota ang yang linegdangan yang aran na ay kulu ta taung patay[‡]. ²³ Numanyan tinagaman da nirang paigmen ta binung linaktan ta paganingen nirang

[†] **15:21** 15:21 Siguru sinambit ni Marcos yang mga ana ni Simon gated ti Rufo ilaladu yang mga tumatalig duun tung Roma (Roma 16:13). [‡] **15:22** 15:22 Yang lugar ang atii kung bandawen mu, maninga enged ang tabas ta kulu ta taung patay.

mira ang yay pandisimular tung siit, piru pinangindian na §. ²⁴ Pagkatapus dayun da nirang linuasan yang mga awel na ang pagkatapus ilinansang da nira tung krus. Pagkalansang nira, dayun dang namagburunutan ang para maintindian da kung unu pang pidasuay ta mga awel ni Jesus yang maeklan nira sasa may sasa. ²⁵ Yang uras ang ipinaglansang nira tung anya mga alas nuibing timpranu. ²⁶ Dispuis may karatula ang sinulatan kung unu pay nagipagbangdan tung anya. Yang isinulat asan ya taa: “Yang Adi yang mga Judio.” ²⁷⁻²⁸ Dispuis may durua ka nga ribildian ang iginapil yang mga sundalung ipinanlansang ka tung durua nga krusan ang ipinakdeng tung binit ni Jesus ang nagtimbang*. ²⁹⁻³⁰ Numanyan may mga taung pamagtaraklib-takliwan asan ang ya ray pamagkeyeng-keyeng ang pamagtagam ta insultu tung ni Jesus ang maganing, “Ta, yawang manggawa yang pagtuuan tang pinakalusu ang pagkatapus pakdengan mu si ka ta baklu tung seled ilem tulung kaldaw, abir, ilibri mu ra yang sadili mung maglampud asan tung krus†!” ³¹ Asta yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad, ya ka, namagtagam da ka ta insultu tung anyang namagaraning-aningan dang maganing, “Yang duma ipinampalibri na, piru yang sadili na indi na ra pala masarangan ang ilibri. ³² Atiay paganingen ang Cristo ang yay Adi yang nasyun tang Israel? Kaministirang numaan ang lagi yag dawalay tang maglampud tung krus ugud asanita ra mananged tung anya,” maganing. Pati yang mga ribilding atiang durua ang ipinagngan tung anyang ipinanlansang tung mga krus, namagtagam da ka ta insultu tung anya.

Natetenged Tung Pagpakugmatay Ni Jesus (15:33-41)

Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30

³³ Taa numanyan atiang kereng da yang kaldaw, nangiklep da yang intirung banwang atii. Baklu ngaulikay yang sadlaw na ang mga pagalas tris da yang apun. ³⁴ Tung uras ang atii, ti Jesus napagkendal da ta tudu ang maganing tung bitala yamen ang Hinebreo, “Eloi, Eloi, lema sabaktani!” ang yang gustu nang ianing, “Ay Diosu, Diosu, aywa pinawayaanaw ra ka ilem nuyu tani tung kalainan‡?”

§ 15:23 15:23 Siguru pinangindian na natetenged anday gustu nang magpalipeng, kung indi, agwantaen nang tanan ang siit ang para talusun na rang pisan yang tanan ang pinitinsiang ilinugut ni Ama na tung anya. * 15:27-28 15:27-28 Taa may mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupia ang duun psikay nira tung Lucas 22:37 ang maning taa: “Asan da nga matuuray yang sasang napabtang tung kasulatan ang tanya unu nabilang da tung mga kriminal.” Piru indi maita tung mga kinupiang pinakatukaw. † 15:29-30 15:29-30 Ikumpalar tung Juan 2:19. ‡ 15:34 15:34 Mga Karantaen 22:1

35 Numanyan yang dumang kemdengan asan, pagkagngel nira yang inaning nang atia, ya ra aganingay nira, “Uay, ti Elias[§] pala ya ray nagapangambayan na!” 36 Atii may sa nga tauan ang lagi-laging naglaksung nangkel ta ipinalebleb na tung binung nangaklem da ang asta tagmak da ta binu. Pagkatagmak da, dayun na rang isinakbet tung tumbung yang maninga tigbaw ang yay itinuluy na tung nganga ni Jesus ay tagaman na ra rin ang panutnutun. Pagtuluy na, ya kay paganing na tung mga kaarumanan nang maganing, “Abir, kung angayen pa ni Elias ang tangtangen tung krus,” maganing. 37 Atii nagkendal si ta maknul ti Jesus ang ya ra kay pagkabuntuk yang linawa na. 38 Tung pagkabuntuk yang linawa na, yang kurtinang nagipagsalaga tung kuartung pinakasagradu duun tung pagtuuan ang pinakalusu, ya ra nga bakbak tung kasubngan na, manliit tung abwat, utas da ang asta tung sidsiren na. 39 Numanyan duun tung pinakdengan yang mga krus, yang kapitan yang mga sundalung atiang piniaran ni Gubirnadur Pilato, duun agtatalunga tung ni Jesus. Pagkaita na yang pagapatay ni Jesus ang nunut da ta kendal, dayun dang nabnga ang maganing, “Yang taung naa talagang Ana Yang Dios*!” maganing. 40 Dispuis duun tung tukaw-tukaw may mga baway ang pamagpaniid tung tanan ang pagkarainabu. Duun ka tung nira ti Mariang taga Magdala may ti Maria kang sam bilug ang yay nanay ni Santiagong atiang gesye durua ni Joses. Pati ti Salome duun ka†. 41 Yang mga baway ang atiang tulu, atiang pagliliwutun pa ti Jesus duun tung Galilea, ya ray namagpakigduman tung anyang namagasikasu tung mga kaministiran na. Duru kang mga baway ang дума duun ang ya kay namagpakigluyug tung ni Jesus atiang pagdistinu na duun tung Jerusalem.

Nagipalgud Da Yang Tinanguni Ni Jesus Tung Leyang (15:42-47)

Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42

§ 15:35 15:35 Ti Elias sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw tung nasyun nirang Israel. Dispuis ingkelan yang Dios ta bui tung langit. Dispuis pa may naula natetenged tung anya ang tung uri ta kaldaw magbalik ang para magtawang tung nira. * 15:39 15:39 Indi ilem mabilugan ta kung unu pay linagpakan yang pangguuy yang kapitan ang atii tung ni Jesus, kung ipinabtang nang sasang ginuu ang katulad ka tung дума-rumang mga ginuu-ginuu pagatuaan kang lagi nirang mga taga Roma u kung talagang nananged da ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang “Ana Yang Dios” ang pinilik yang Dios ang magerekelen yang paggaraemen na tung bilug ang kaliwutan ang katulad ka tung pagpabetang yang mga tumatalig ang katulad ka tung ni Marcos ang nagsulat. † 15:40 15:40 Ti Salome kasawa ni Zebedeong tatay ni Santiago durua ni Juan.

42-43 Taa numanyan, atiating apun da yang kaliwutan, kinawut da yang uras ang dapat ipagtapus yang mga tau tung tanan ang mga pagurubraen nira ang para simpan da tanira tung pagkawut yang uras ang ipamaenay nira ang ya ray magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw. Purisu may sasang tau ang tung makali nagulag dang minangay duun tung ni Gubirnadur Pilato. Yang taung atia nagaranan tung ni Jose ig taga Arimatea. Duru kang laging pagpakbat na tung uras ang ipagpalapus yang Dios yang paggaraemen nang magbawi tung nasyun nira. Maskin sasang pagpakigmaepet ang pagagalang ka pa man ta mupia yang mga kaarumanan nang mga pamagpakigmaepet tung banwa, pinaiseg na ra ka enged yang isip na ang asta nagpalangaas da ilem ang nagingaluk tung ni Gubirnadur kung maimung itugut na tung anya yang tinanguni ni Jesus ang para kaldaw pa mapalgud dang lagi duun tung leyang‡. ⁴⁴ Numanyan pagkagngel ni Gubirnadur Pilato yang iningaluk ni Jose, nabereng da ta mupia ang aywat kakaling napatay ti Jesus. Purisu dayun na rang pinaguuyan yang kapitan ang atiang piniaran nang magpalansang tung ni Jesus ang pagkatapus tinalimaan na kung patay ra ka man ang matuud. ⁴⁵ Numanyan pagkasiguru na ra tung kapitan ang patay ra ka man, dayun dang nagkalalangan ang itugut da tung ni Jose yang tinanguni ni Jesus. ⁴⁶ Numanyan pagkatugut tung anya, dayun dang nangalang ta awel ang kulit ang pira pang yarda ang matitinlu kang klasi. Pagkatapus dayun na ra kang inangayan ti Jesus ang ipinatangtung tung krus. Dayun na rang pinasawed-saweran yang awel ang atia ang pagkatapus itinuwl na rang ipalgud da duun tung sasang leyang ang ibinangbang tung batung padir. Numanyan pagkapalgud da tung leyang, dayun na rang itinuwl ang paligdan da yang purta na ta batung dakulu ang pinasaging binilug ang ya ray itinakep. ⁴⁷ Simanyan ti Mariang naang taga Magdala may ti Mariang naang sam bilug ang yay nanay ni Joses pamagpaniid ka ang ay pa ipalguray nira ti Jesus.

16

Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Tung

‡ **15:42-43** 15:42-43 Yang sinikad ni Jose tung uras ang atii, ya ra yang sasang katuwulan ang napabtang tung kasulatan duun tung Deuteronomio 21:22-23 ang kung may tau unung inimatay ang yang tinanguni na isinakbet da tung tukud, kaldaw pa, dapat unung tangtangen da ang para mapalgud da tung leyang. Bawal unung malawiiang tung krus. Maayen kung ikumpalar ta tung Galacia 3:13.

*Yaklung Kaldaw (16:1-8)**Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10*

¹ Taa numanyan, pagkalamas da yang kaldaw ang nagipamaenay ang atiang Sabadu rang santek da yang kaldaw, ti Mariang naang taga Magdala may ti Maria kang naang sam bilug ang nanay ni Santiago may ti Salome ya ray namangalang ta mga paamut. Yang planu nira, tung pangayag, mamansiangay ra duun tung pinanluguran tung ni Jesus ang para yang paamut ang atia, ya ray ipandasek nira tung awel ang atiang isinawed-sawed tung tinanguni na. ² Numanyan atiang pagkapangayag da ang timpranung pisan tung primirung kaldaw tung seled yang sang linggu, bilang kaldaw ta Linggu*, ya ra kay pagangay nira duun tung pinanluguran. Yang kaldaw baklu pa ka ilem ang lumimpak tung sagiid. ³ Numanyan tung pagparanawen nira, namagkeresen da kung tinu pa kaya ay maarawa nirang magpaligid yang batung atiang itinakep tung purta yang leyang ang para mapakleran nira. ⁴ Numanyan atiang naalenget-lenget da tanira, bandawen nira, naa pala yang batung atia napaligid dang napabinit agad durug dakul ang batu. ⁵ Purisu tung pagkawut nira duun, dayun-dayun yang pagpakled nira tung pinanluguran. Pagkapakled nira, may naita nirang sasang midyu kawataan ang yag kakarung ampir tung tuu nira ang may nagasuut nang awel ang langkuy ig nangaklag da ta duru. ⁶ Numanyan ya ray nagbugnu tung nirang maganing, "Eey, indiamu ra meled. Nagaskeanu ang yang nagasagyap mi taa ti Jesus ang atiang taga Nazaret ang ilinansang tung krus. Pinabungkaras da yang Dios, anda ra taa. Uay, nani ra yang pinagpalwugan tung anya. ⁷ Ta ala, magpanawamu ra. Panganingen mi yang mga taung pinangugyatan na ang tanya nagtukaw ra tung nira duun tung Galilea. Duun da mamagirita tanira ang katulad ka tung inaning na tung nirang tan taa pa. Ti Pedro enged yay siguruen ming aningen," maganing duun yang kawataan. ⁸ Purisu numanyan pagkagngel nira yang inaning yang kawataan, diritsyu ra ka man ang namansilua tanira tung pinanluguran ang namagralaksuan. Pangetabketawan da ay natetenged tung pagkabereng nirang subrang alus indi ra kawutun ta pagintindi nira. Dispuis tung pagralaksuen nirang pamagimpurta duun tung mga taung nagapangugyatan ni Jesus, anda ray naaning nira tung duma may ruma, ay natetenged pinamangelbaan da ta duru.

* **16:2** 16:2 Tung pamilang nirang mga Judio, impisa tung kaldaw yang Linggu matapus tung kaldaw yang Sabadu, sang linggu ra.

Natetenged Tung Pagpailala Ni Jesus Tung Ni Mariang Taga Magdala (16:9-11)

Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18

⁹ [Atiing nagbungkaras da ti Jesus, ang timpranu pang pisan tung primirung kaldaw tung seled sang linggu, bilang kaldaw ta Linggu, yang tingkawan nang pinagpaitaan, ya ra ti Mariang naang taga Magdala ang ya ray pinalayasan na ta pitu nga dimunyan ang tukaw†. ¹⁰ Pagkatapus tia, ti Mariang naa diritsyu rang minangay duun tung dating mga ugpu ni Jesus. Kawutan na tanira, pamagtarangiten ang pamagurulimengmengen. Kapurisu dayun dang suminublang ang nagbawalitaen tung nira. ¹¹ Pagkagngel nira yang balita na ang ti Jesus bui ra unu ig sinakep da unu ta mata na, indi ra ilem pinananged nira.

Natetenged Tung Pagpailala Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Durua (16:12-13)

Lucas 24:13-35

¹² Numanyan tung pira pang kaldaw, nagpaita ra ti Jesus tung mga tauan nang durua atiang pamagpanaw tanira duun tung lua yang siudad ang Jerusalem. Ugaring tung pagpaita na tung nira, indi pa rin nailala nira ay naglewad da yang pagkabetang na. ¹³ Pagkailala nira ang ya ra ka man ti Jesus, dayun dang nansibalik duun tung Jerusalem ang namagbawalitaen tung mga kaarumanan nirang kadaklan. Piru indi ra ka enged pinananged nira.

Natetenged Tung Panuwul Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Mamagparakawutun Yang Matinlung Balita Natetenged Tung Anya (16:14-18)

Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Mga Binaut-buatan 1:6-8

¹⁴ Taa numanyan, tung pangultimung pagpailala ni Jesus, nagpaita tung mga tauan nang atiang sam puluk may sasa atiang pamagsararu ra tanirang tanan. Binasul na tanira natetenged tung pagdiskumpiar nira ang aywat mategas yang mga isip nirang indi namananged tung mga aruman nirang yay naita tung anyang pagkatapus ang

† **16:9** 16:9 Tung pagirintindien yang mga mamaepet ang sagad tung kasulatan may tung bitalang Giniriego, maning taa unu siguru yang nainabu. Atiing pagsulat unu ni Marcos atiang primiru, may dating pinagtapusan na unu ta pagsulat. Yang kamtangan na unu ay natetenged tung pagpailala ni Jesus tung mga tauan na atiang nagbungkaras da. Dispirinsia ilem unu naplek da yang dating pinagtapusan ni Marcos ang atii. Kapurisu kumus naplek da unu, tung pagtaklib yang pira pang takun, tinagaman da unu ta dumang sinugpatan yang nagkakulang. Ya ra unu tia yang nabtang tung 16:9-20. Piru dua-dua unung nalgud kang lagi tung isinulat ni Marcos ay natetenged indi napabtang tung mga kinupiang pinakatukaw. Purisu minarkaan da ta maning taa [...].

pinabungkaras da yang Dios. ¹⁵ Pagkatapus dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing tung nira, “Magliliwutunamung magparakawutun yang Matinlung Balita natetenged tung yeen tung tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan. ¹⁶ Kumpurming tinu pay magsuku tung yeen ang magtalig yang sadili na ang yang pagtalig nang atia tung yeen ipananglit na yang nagadapatan nang magpabenyag[‡], ya ray tapnayan yang Dios. Piru kumpurming tinu pay indi ra magsuku tung yeen ang magtalig, tung uri ta kaldaw yay sintinsiaan yang Dios tung kalainan ang asta tung sampa ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. ¹⁷⁻¹⁸ Dispuis yang kumpurming nagtalig tung yeen, paktelenu ra ang para mapagpalapus ta mga pruibang makabewereng ang mga maning taa. Mapagpalayas tung mga dimunyu ekel tung katengdanan ang ipakdulu tung nira§. Mapagbitala ka tung dumang mga bitalang indi pinagaralan nira*. Kung alimbawa mapges tung mga iraw ubin mainem ta may laket nang lasun, indi ra maunu pa†. Kung deenan nira yang may mga laru, asan da ka magmaayen[‡],” maganing.

Natetenged Tung Pagpaabwat Ni Jesus Tung Langit May Yang Pagparakawutun Yang Mga Tauan Na (16:19-20)
Lucas 24:50-53; Mga Binuat-buatan 1:9-11

¹⁹ Kapurisu numanyan, pagkatapus ni Jesus ta pagbitala tung mga tauan na, dayun dang ingkelan yang Dios duun tung langit. Duun da nagkarung tung ampir tung tuu na ang para kasiraan da tanirang mamaggaraemen. ²⁰ Taa numanyan, yang mga tauan nang atiang nangabutwan, ya ray namagliit duun tung Jerusalem ang namagparakawutun tung maskin ay pang banwaay. Tinawangan ta mupia ni Ginuung Jesus tung pagparakawutun nira ang yang bitalang nagipagpakawut nira tung mga tau yay pinapruibaan na ang talagang matuud ang liit tung Dios ekel tung mga pruibang mga maning tiang nagipalua nira.]

Yang Sam Bilug Kang Isinulat Ta Duma Tung Dumang Uras Ang Ya Ka Isugpatay Na Tung Isinulat Ni Marcos

‡ **16:16** 16:16 Matinlung ikumpalar ta tung isinulat ni Pablo tung Roma 6:1-4 may tung Colosas 2:12. § **16:17-18** 16:17-18a Katulad tung ni Felipe atiang duun tanya tung Samaria (Mga Binuat-buatan 8:6-7). * **16:17-18** 16:17-18b Katulad tung nainabu atiang paglampud yang Espiritu Santo tung mga tumatalig (Mga Binuat-buatan 2:1-12). † **16:17-18** 16:17-18k Katulad tung ni Pablóng kineget ta iraw atiang duun tanya tung Malta (Mga Binuat-buatan 28:3-6). ‡ **16:17-18** 16:17-18d Katulad tung pagpamaayen ni Pablo tung tatay ni Publius duun tung Malta (Mga Binuat-buatan 28:8).

[Taa numanyan, mansikawut yang mga baway ang atia tung na Pedro, antimanung namagbawalitaen da tung nira yang tanan ang itinuwul yang kawataan tung nira§. Numanyan tung pira pang kaldaw, ti Jesus mismu ya ray nanuwul tung mga tauan nang mamagliliwutun tung bilug ang kaliwutan ang para mamagparakawutun tung mga tau yang sagradung bitala ang andang pisan ay kauman-umanan na kung ya pa agaring tanira matapnay yang Dios ang asta tung sampa.]*

§ **16:20** 16:20a Maayen pang balikan ta ra kanay yang 16:8. * **16:20** 16:20b Yang mga bitalang atiang minarkaan da ta maning [...], lugud tung pira pa ilem ang bilug ang mga kupiang pinakauring kinupia. Piru duun nga saleet tung elaan yang birsikulu 8 may 9. Binaut da unung midyu tung sasang latayan ang para tung matinlu unung pagbarasaen ang diritsyu. Piru dua-dua unung nalgud kang lagi tung dating isinulat ni Marcos ay natetenged indi napabtang tung mga kinupiang pinakatukaw. Purisu minarkaan da ka ta maning [...].

Yang Isinulat Ni LUCAS Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagsulat yang librung naa ti Lucas ang sasang duktur ig tumatalig tung ni Ginuung Jesu-Cristo atiang tukaw. Yang pinaeklan na yang librung isinulat na ya ra yang sasang kailala nang nagaranan tung ni Teopilo (1:1). Tung pagintindi yang mga sagad tung kasulatan, ti Lucas belagan Judio yang nasyun na, kung indi, taga dumang nasyun. Yang pagintindi nira tung ni Teopilo, sasang taga Roma ang abwat ta pagkabetang ig may kaya nang magpabuat ta mga kupia yang librung naa ugud magkarabasa ra ta dakeleng mga tau. Yay pinaeklan ni Lucas ay gustu nang mamparesmesan na ta mupia kung tinu pa enged ti Jesus, kung unu pay ipinagtulduk na tung mga tau, kung unu pay nagkarabuat na, kung unu pay kapulutan yang pangingtau na, ig kung unu pay pinakawut yang pagpakugmatay na may yang pagkabui na si kang uman (24:45-47).

Kung tinu pay magbasa yang isinulat ni Lucas ang naa, asan da nga bilugay na ang ti Jesus ya ra ka man yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios disti pa atii tung katebtewan. Mabilugan na ra ka ang yang inangay ni Jesus taa tung kaliwatan ang naa ay ugud magsagyap da tung mga taung nagkaratalang da tung Dios ang para ya ray tapnayan nang ipaulik tung anya ang pinagpalawiran da rin nira (19:10).

Yang kapanawan ni Jesus ang atia, inimpisaan ni Lucas tung uras ang atiang indi pa nganing nagipangana ang pagkatapus asan da tapusay na tung uras ang ipinagbalik na tung ni Ama na duun tung langit. Dispuis klaradung pisan tung isinulat na ang yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus para tung ikaayen yang tanan ang mga tau, maskin unu pang nasyunay, maging mga Judio kag belag, maskin unu pang pagkabetangay nira maskin pagatelengan ang abwat, maskin nagalamkung araneK ig makinasalananen pa.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

1:1-4 Intrada Yang Sulat

1:5-2:20 Natetenged Tung Pagkapangana Tung Ni Juan Ang Manigbenyag Durua Ni Jesus Ang Yay Nagdasun Tung Anya

2:21-52 Natetenged Tung Pagkamula Ni Jesus

- 3:1-20 Natetenged Tung Bitalang Ipinagpakawut Ni Juan Ang Manigbenyag
 3:21-4:13 Natetenged Tung Pagpabenyag Ni Jesus, May Yang Listaan Yang Mga Kinaampu Na, Ig Yang Pagtagam Ta Tuksu Ni Satanas Tung Anya
 4:14-9:50 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Pati Yang Nagkaratulduk Na Duun Tung Parti Galilea
 9:51-19:27 Natetenged Tung Pagdistinu Ni Jesus Duun Tung Jerusalem Ang Liit Tung Parti Galilea
 19:28-22:38 Natetenged Tung Napanawan Ni Jesus Duun Tung Jerusalem
 22:39-23:56 Natetenged Tung Pagdeep Tung Ni Jesus Ig Tung Pagbista Tung Anya Ang Asta Ilinansang Da Tung Krus
 24:1-53 Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Pati Yang Pagpailala Na Tung Mga Tauan Nang Asta Nagpaabwat Da Duun Tung Langit

Yang Pasanag Ni Lucas Ang Aywa Napagsulat (1:1-4)

¹ Maginuung Teofilo,

Nagaskean mu ra ka ang dakeleng mga aruman yamen ang namagprusigir ang namagsulat natetenged tung kapanawan yang mga bagay ang nagkamatuud da tani tung yamen ang ya ka man mismu ay nagkaraulang tukaw.

² Yang pinausuyan nirang namagsulat, ya ra yang balitang ipinagintriga tung yamen yang mga kaarumanan ni Jesus ang dati ang disti pa tung primiru yay nangaita yang tanan ang atia ig tung nira ra ka ipiaray na ang para ibalita nira tung mga tau. ³⁻⁴ Purisu, Maginuung Teopilo, naisipu ra ka ang matinlu ka siguru ang yuu si kay magsulat natetenged tung kapanawan yang mga bagay ang atii ay natetenged pinagpasadsaranu ra ta mupiang sinulipet, magimpisa pa tung kapungul na ang asta tung tumbung na. Isinulatu ra nganing tiang sinugpat-sugpat ta maayen ugud asan da nga siguruay mung talagang matuud yang ipinagtulduk yang duma tung nuyu.

Yang Nagipaintindi Ni Gabriel Tung Ni Zacarias Natetenged Tung Ana Na Ang Yay Maging Palaskaw Ni Ginuung Jesus (1:5-25)

⁵ Atiing paggaraemen ni Gubirnadur Herodes tani tung intrirung Judea, may sasang pari ang nagaranan tung ni Zacarias. Tanya sakep yang sasang grupu yang mga pari ang pinamuaran ni Abias ang tukaw. Ti Zacarias ang naa may kasawa nang nagaranan tung ni Elisabet. Tanya sasa kang ana ta pari ang pariu ka tung kasawa na.

⁶ Yang duruang magkasawang naa, parariung matandes tung pagterelengen yang Dios ay matinumanen tung tanan ang mga katuwulan na. ⁷ Andang pisan ay ana nira ay natetenged ti Elisabet bakyaw ra kang lagi ig numanyan masyadu ra ka atiang pagkamemepten nirang durua.

⁸ Taa numanyan, kinawut da yang uras ang ipagsirbisyu yang grupu na Zacarias tung seled san linggu tung katalungaan yang Dios duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu.

⁹ Taa simanyan sigun tung ugali nirang mga pari ang mamagburunutan, ti Zacarias ya ray natemengan ang magpatawuk yang paamut*. Purisu dayun dang nagpakled tung pagtuuan nira tung ni Yawi ang atiang pinakalusu ang para magpatawuk yang paamut. ¹⁰ Numanyan yang mga taung buntun ang namagsaragpun duun tung lua yang pagtuuan, pamagarampuen da ay ya ray uras ang nagipagpatawuk yang paamut duun tung kakleran. ¹¹ Mintras pagpatawuk ni Zacarias yang paamut, may sasang angil ang nagatuwul yang Dios ang yay nagpaita tung anya. Yag kekdeng tung tapalang ni Zacarias tung binit yang kuari lamisaan ang pagpatawukan na ta paamut ang ampir tung wala na. ¹² Pagkaita ni Zacarias, ya ra ngaklag ig binalayan da ka ta eled nang duru. ¹³ Maganing yang angil ang nagbugnu tung anya, "Zacarias, india ra ilem mageled ay kipurki pinamati ra yang Dios yang ipinagampu mu. Yang kasawa mung ti Elisabet, mangana ra ka engaged ta ana mung lalii. Mapangana na ra nanging tia, paaranan mu tung ni Juan. ¹⁴ Sadyaana rang pisan tung uras ang atia ig duru kang mga taung panadyaan da ka natetenged tung pagingtau na. ¹⁵ Kipurki yang ana ming atia, abwat yang katengdanan na tung pagterelengen yang Dios. Dispuis yang ugali na, talagang inding pisan manginem ta binu, maskin unu pang irinemenay ang pamuu, kung indi, manguluan dang lagi yang Espiritu Santo, maskin tung tian pa ni nanay na. ¹⁶ Purisu ekel tung bitalang ipagpadapat na tung mga masigkanasyun nang mga Israel, duru rang mamagsugat ang mamagbalik tung ni Yawi ang ya kang lagi ay Dios ang pagatuuan nira. ¹⁷ Tanya magyaring palaskaw na. Paktelen ta mupia yang Espiritu Santo yang bitalang ipagpakawut na ang katulad ka tung pagpadlut na tung bitalang ipinagpakawut ni Elias atiang tukaw†. Purisu asan da magurulikan ta kinaisipan may kinaisipan yang mamagama ang yang pagaranaan nira narangga ra

* **1:9** 1:9 Yang paamut ang atiang nagipatawuk na, ya ray kapananglitan na yang pagarampuen yang mga tau ang nagipakawut na tung Dios. † **1:17** 1:17a Mateo 17:11-13

rin‡. Pati yang mga taung pagpasuag tung kalelyagan yang Dios, mamanan da ka yang mga isip nira ang asta eyangan da ka ta pagirintindien ang magkapariu ka tung mga kaarumanan nirang matinumanen. Kipurki yang sikaren nang magparakawutun ta maning tia, ay ang para simpan da yang mga taung mamagpauyun da tung ni Ginuu tang magkakawut§,” agaaning duun yang angil tung ni Zacarias.

18 Maganing ka ti Zacarias ang nagtimaless, “Ya pa agaring masiguruu ang atia mainabu ka man tung yamen ang magkasawa? Ay naang maepetaw ra ka pa man. Maski yang kasawaw, maepet da ka,” agaaning. 19 Maganing ka yang angil ang nagtuwal, “Nagatkean mu, yuu ti Gabriel ang pirmiaung yag keddeng tung katalungaan yang Dios. Tanya ra nanging ay nagtuwul tung yeen ang magpakigkawut tung nuyu yang balitang atiang durug tinlu. 20 Naa wa ya ray tandaan mu. India ra maimung magbitala ang asta kawutun da ilem yang uras ang magkamaningan da yang mga bagay ang atiang ipinanggal tung nuyu. Ya ray mainabu tung nuyu natetenged india ra nananged tung ibinitalaw tung nuyu, ang yay magkamatuud da ka engaged tung uras ang ipinagtipu yang Dios,” agaaning yang angil duun tung anya.

21 Simanyan yang mga tau duun tung lua, pamagelat da tung ni Zacarias ang lumua. Durung pagkabereng nira kung unu ray agabuayan na duun tung kakleran yang pagtuuan. 22 Simanyan paglua na, naa pala indi ra mabitala tung nira. Asan da nga simanay nira ang may ipinadakat yang Dios tung paneleng na duun tung kakleran. Numanyan kumus indi ra mabitala, nagintra ra ilem sinyas tung nira.

23 Simanyan atiang pagkumplitu ra ni Zacarias yang panirbian na duun tung pagtuuan, dayun dang minulik. 24 Numanyan pagulik na tung balay, tung pira pang bulan, namuu ra ka man ti Elisabet ang kasawa na. Tung seled limang bulan, nagpameneng da ilem asan tung balay nira. 25 Maning taa yang ikinesen-kesen na tung isip na, “Numanyan ang mga uras ang naa, durug tinlu yang pagtarawangen ni Yawi tung yeen. Naang kakaeyakenu rin tung mga arumanung mga baway ang indiaw mangana, kinuat na ra,” agaaning.

Yang Bitalang Nagipagpakawut Ni Gabriel Tung Ni Maria Ang Tanya Mangana Tung Mananapnay (1:26-38)

26 Numanyan, ating pagenem dang bulan yang pagmaratungun ni Elisabet, naang angil ang naang ti Gabriel, tinuwul si yang Dios ang mangay duun tung sasang lansangan ang pagguguuyan ang Nazaret ang yay lugud tung sinakepan yang Galilea. 27 Ay may bitalang ipakawut na tung sasang daralang nagaranan tung ni Maria. Tanya binalay yang sasang laliing nagaranan tung ni Jose ang yay sasang kanubli ni Adi David. 28 Numanyan, pagkawut ni Gabriel, dayun dang nagbugnu tung ni Maria ang maganing, "Numanyan yang mga taung buntun ang namagsaragpun duun tung lua yang pagtuuan, pamagarampuen da ay ya ray uras ang nagipagpatawuk yang paamut duun tung kakleran," maganing. 29 Pagkagngel ni Maria tia, ya ray naliwegan na ta mupia. Ipinagkesen-kesen na ra ilem tung isip na yang ibinugnu nang atia tung anya kung unu pa kayay gustu nang ianing. 30 Maganing yang angil ang nagsugpat, "Maria, india ra ilem mabereng ay pinilika ra yang Dios ang pakdulan ta dakulung kaayenan mu. 31 Anday duma, magmatunga ra. Pagkatapus kung kuwutun da nganing yang uras, manganaa ra ta sasang lalii ang yay paaranan mu tung ni Jesus. 32 Yang ana mung atia magkatinir ta katengdanan nang abwat. Aningen nganing yang Dios ang Makagagaem ang ya ra yang paganingen nang Ana Na natetenged yay papanublien na tung pagaradien ni Adi David ang kinaampu na. 33 Purisu yay maggaraemen ang asta tung sampa tung nasyun ming mga kanubli ni Jacob. Anda enged ang pisan ay katapus-tapusan yang paggaraemen na," maganing.

34 Maganing ti Mariang nagtimeles, "Abee, ya ra agari wasung magkamaninganaw ra ang katulad ka tung inaning mung atia sindu anda ngani ay laliing nagasaplid tung yeen?" 35 Maganing yang angil ang tuminuwal, "Maria, yang Espiritu Santo yay maglampud tung nuyu ang para yang ketel yang Dios ang makagagaem, yay masirungan mu. Purisu yang mulang ipangana mu limpiung pisan yang pagkatau na. Aningen nganing yang Dios ang ya ray paganingen nang Ana Na enged. 36 India ra ilem mabereng kung balitaana ra yeen yang natetenged tung nainabu tung sasang kaparintian mung ti Elisabet. Maskin maepet da, piru numanyan pagpanaw ra tung enem ang bulan yang pagmaratungun na, agad paganingen da ka rin ang bakyaw. 37 Kapurisu asan da ka ngaintindiay mu ang andang pisan ay indi kayanan yang Dios," maganing. 38 Maganing ti Mariang minles, "Simpanaw rang magpaturuwulun tung ni Yawi ang kumpurming unu pay lalang na tung yeen.

Magkamaninganaw ra tia tung inaning mung atia tung yeen," agaaning. Pagkagngel yang angil tia, dayun dang nagliit.

Yang Pagbisita Ni Maria Tung Ni Elisabet (1:39-45)

³⁹ Taa numanyan tung mga kaldaw ang atii, ti Maria nagapura rang nagpanaw ang para mangay ra tung ni Elisabet duun tung sasang lansangan ang nabtang tung kabukiran ang yay lugud tung sinakepan yang Judea. ⁴⁰ Pagkawut na duun tung balay na Zacarias, dayun dang nagpakdul ta mupiangan kaldaw tung ni Elisabet. ⁴¹ Pagkagngel ni Elisabet yang busis ni Maria, yang mula tung tian na, gulpi ra ilem ang nangiswal-kiswal. Pati ti Elisabet tanya, dayun dang minanguluan yang Espiritu Santo. ⁴² Purisu napagbitala ra ta maknul ang maganing, "Maria, tung tanan ang mga baway, yawa enged ay nagapakaayen yang Dios. Pati yang mulang atiang ipangana mu, pakaayenen na ka. ⁴³ Nagaberengaw ta dakulong pagkabereng ang aywat yuung araneke ang pisan ta pagkabetang, yuu pay nagabisitaan mu ang yaway magyaring nanay ni Ginuu tang maggaraemen tung yaten. ⁴⁴ Kipurki teed mu, Maria, ta nungaynang pagkagngelu yang pagpakdul mu ta mupiangan kaldaw, yang mulang pagimatungu, dayun dang inampayan ta kasadyaan nang nangiswal-kiswal tung tianu. ⁴⁵ Teed mu tiang kasadya yang isip mung nanangera rang lagi ang magkamatuud da yang pinaganing tung nuyung liit tung ni Yawi," maganing.

Yang Kamtangan Yang Nagipagpabantug Ni Maria Tung Dios (1:46-56)

⁴⁶ Maganing ti Mariang nagbitala,

"Agdayawenu ta mupia ti Yawi.

⁴⁷ Agaampayanaw ra ta kasadyaanung duru natetenged tung anyang yay Mananapnayu.

⁴⁸ Ay kipurki maskin yuu sasang turuwulun nang araneke ang pisan ta pagkabetang, piru dinemdemaw ra ka enged anya. Teed mi, magimpisa simanyan, maskin pira-pira rang esleb ta mga taung mamagsurubli-sublian, yuu ra aganingay nirang tanan ang sasang pinasadyaan enged yang Dios ang pinakaayen ta mupia.

⁴⁹ Ya ray maaning nira natetenged tung bagay ang naang durung pisan agkatinlu ang binuat tung yeen yang Dios ang Makagagaem ig durug kasagradu.

⁵⁰ Maskin pira-pira rang esleb ta mga tau ang mamagsurubli-sublian, anda enged ay kabuntukbuntukan yang kaidaw na ang nagipaita na tung

kumpurming panggalang tung anyang may ekel na kang pageled na.

⁵¹ Kapurisu asan da nga siguruayu ang indi ra ilem buay, ipalapus na ra enged yang puisa na. Pangaskasen na rang pangwasaken yang mga taung masyadug abwat yang pagpabetang nira tung mga sadili nira.

⁵² Pati yang may mga katengdanan ang abwat, ipampalagpak na ra kang panguaten tung mga katengdanan nira. Piru yang mga taung araneke ta pagkabetang ya si ay ipampalandaw na.

⁵³ Yang mga manggaranen pampaliiten na ang andang pisan ay mabitbit nira. Piru yang mga taung nagapasaran ta suwuk, ya ray asikasuen na ta mupia tung tanan ang mga kaministiran nira.

⁵⁴⁻⁵⁵ Kipurki yang nasyun tang naang Israel ang yay pinilik nang tukaw ang para magpaturuwulun tung anya, ya ray tawangan na ta mupia.

Ay indi na ra malipatan yang pinangakuan na tung ni Abraham ang tukaw ang tanya pati yang mga kanubli na, pangildawan na ang asta tung sampa ang katulad ka tung nagkaraulit na tung mga kinaampu tang namagsurubli-subli tung ni Abraham," agaaning duun ti Maria.

⁵⁶ Taa simanyan nagpadayun ti Maria tung na Elisabet ta mga tulung bulan, baklu pa minulik duun tung Nazaret.

Yang Pangana Tung Ni Juan Ang Yay Palaskaw Ni Ginuung Jesus (1:57-66)

⁵⁷ Taa numanyan ti Elisabet tanya, kinawut da yang uras ang ipangana na ang pagkatapus nangana ra ka man ta ana nang lalii. ⁵⁸ Simanyan yang mga kamalay na may yang may mga kaampiran tung anya, pagkagngel nira yang balita kung ya pa agarig katinlu yang kaildaw ang ipinagpaita yang Dios tung anya, namagpakigdamay ra ka tung anya tung kasadyaan na. ⁵⁹ Pagkatapus numanyan, pagkawut da yang yawalung kaldaw, namagbalik si tung balay na Elisabet ang para yang mula pabuatan da ta tanda tung tinanguni na. Naa pala, yang дума may planu ka nira ang kung tapus da nganing yang pagurubraen ang atia tung mula, paaranan da nirang ipatukayu tung ni tatay nang ti Zacarias. ⁶⁰ Numanyan pagkasiman yang nanay na, dayun dang nabngang maganing, "Eey, belagan ang yay aran na tia, kung indi, ti Juan yang aran na," maganing. ⁶¹ Maganing si ka tanirang namagtimaes, "Ya pa agari tia, sindu yawa anday may kaampiran tung nuyu ang maning tia yang aran na," agaaning. ⁶² Dayun da nirang sininyasan yang tatay yang mula kung unu pay nagalelyagan nang

ipaaran na tung ana na. ⁶³ Nagsinyas da ka ang tanya pakdulan da ta pagsulatan na. Numanyan anday dumang isinulat na duun, kung indi, ya taa: “Yang aran na ti Juan.” Pagbasa nira yang aran na, durug dakul yang pagkabereng nirang tanan. ⁶⁴ Pagkasulat ni Zacarias tia, lagi-laging nabutayag da yang busis nang napagbitala. Yang primirung nainambit na, nagintra ra dayaw tung Dios. ⁶⁵ Numanyan, pagkagngel yang mga kamalay nira ang napagbitala ra ti Zacarias, nangabereng da ta mupia ay nasiman da nira ang yang nainabung atia sasang patakaran yang Dios. Purisu ibinalita-walita ra nira ang asta nagsarambung da duun tung banwang atiang Judea, basin ay pang kabukaturanay na, basin ay pang kalegnaanay na man. ⁶⁶ Kumpurming nagngel yang balita, ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nira kung unu pa kayay luanan na yang mulang atia, ay bistu ra nira yang puirsa yang Dios ang pagerekelen tung anya.

Yang Nagipagula Ni Zacarias Natetenged Tung Ana Na (1:67-80)

⁶⁷ Ibalik ta ra kanay tung uras ang atiang pagsaragpun nira tung balay na Zacarias*. Numanyan ti Zacarias ang naang tatay yang mulang atia, kumus nagamanguluan da yang Espiritu Santo ang nagapasanagan yang pagparainu-inuen na, napagula ra ta maning taa:

⁶⁸ “Itang mga nasyun ang Israel, dapatitang magdayaw tung ni Yawi ang yay Dios ang nagatuuan ta. Kipurki ta yaten ang mga tauan na, palengtanita ra anyang ipalibri.

⁶⁹ Ay paangayanita ra anya tung sasang maktel ang manigpanapnay tung yaten ang yay sasang kanubli ni Adi David ang sasang turuwulun na atiang tukaw.

⁷⁰ Yang pagpaangay na tung anya, uyun ang pisan tung ipinaula nang tukaw tung mga taung pinamilik nang magpalatay yang bitala na.

⁷¹ Napagpangaku ra ang ipalibriita anya tung kemkem yang mga taung pamagdemet tung yaten ekel tung manigpanapnay ang atia.

⁷²⁻⁷³ Simpri demdemen na ra ka enged yang nabitalaan na tung mga kinaampu ta ang yang nasyun ta ildawan na. Kegngan na ka enged yang pinangakuan nang atiang sagradu, ang ya ra kay pinabaked nang sinumpaan pa tung ni Abraham ang yay namuad tung nasyun ta.

⁷⁴⁻⁷⁵ Ay yang pinangakuan na tung anya, ang ta yaten ang mga kanubli na, bawienita anya tung kemkem yang mga taung pamagpakigsuay tung yaten, ugud erek-erek tang magtuu tung anya ang anda ray eldan ta ang bilug

* 1:67 1:67 Balikan ta yang 1:59.

ka yang mga isip tang magtuman yang magkatama ang uyun tung kalelyagan na, mintras buiita pa," maganing.
⁷⁶ Atii, dayun dang inaning ni Zacarias yang ana na ta maning taa:

"Pati yawa duduy, puidia ra kang ulaanu ang buatena ra yang Dios ang makagagaem ang yaway sasang manigpalatay yang bitala na tung mga tau. Purki yaway maging palaskaw ni Ginuu ta ang para yang maning pa tung dalan ang panawan na simpanen mu. ⁷⁷ Bilang yaway magpaintindi tung mga masigkanasyun tang mga Judio kung ya pa agaring mampatapnay tanira tung Dios ang asan da nga patawaray na tanira tung mga kasalanan nira. ⁷⁸ Anday dumang ipagtapnay na tung yaten ang mga tau, kung indi, yang kakaildawen nang duru. Ay ekel tung kakaildawen nang atia, paangyanita ra anya tung sasang manliit tung langit, ang yang kaalimbawaan na pariu tung kaldaw ang baklung pagmura. ⁷⁹ Ay yay magpasanag tung mga kinaisipan tang nagakiklepan ekel tung pagpaalawid ta tung Dios. Ya ray papanaw nang magmangulu tung yaten ang asta matultulan ta ra yang dalan ang pagbalikan ta tung Dios," maganing duun ti Zacarias ang pinapagula yang Dios.

⁸⁰ Taa numanyan, naang mulang naang ti Juan, nagdakul dang nagdakul. Mintras pagdakul, yang pagirintindien na tung Dios pagdakul ka. Atiing dakulu ra engaged, nagtinir da tung mga lugar ang palag-palag yang mga tau na ang yay pinagpalakted-lakteran nang asta kinawut da yang uras ang ipaglua na tung mga masigkanasyun nang mga Israel.

2

Yang Pagkapangana Tung Ni Jesus (2:1-7)

¹ Taa numanyan, tung uras ang atii, yang Maginuung Ading Pinakalandaw duun tung Roma ang nagaranan tung ni Agosto, ya ray naglansar ta sasang urdinansa ang yang tanan unung mga kinasakpan na, maskin ay pang banwaay, dapat unung mamagpasalista. ² Yay primirung pasalista atiing ti Quirinio yang Gubirnadur duun tung banwang paganingen ang Siria*. ³ Purisu numanyan anday дума, yang tanan ang mga tau duun, kung ay pay dating banwang natauan yang mga kinaampu nira, duun ka namagarangayan ang para mamagpasalista. ⁴ Asta naang ti Joseng naang binalay ni Maria ya ka. Kumus tanya

* **2:2** 2:2 Ya ray pangguuy yang mga taga Roma tung sasang banwang ginaeman nira ang yang pinakasiudad na duun tung Antioquia. Lugud tung Siria yang Judea may yang Galilea.

sasang kanubli ni Adi David, anday duma, nagliit da duun tung lansangan ang Nazaret ang lugud tung sinakepan yang Galilea ang para magdistinu duun tung sasang lansangan ang pagguguuyan ang Betlehem ang lugud tung sinakepan yang Judea. Ay yay banwang natauan ni Adi David ang kinaampu na atiing tukaw. ⁵ Ay duun magpasalista, durua tanira ni Mariang binalay na ang paranganaen da. ⁶ Purisu numanyan, atiing pagkawut nira duun tung Betlehem, kinawut da yang uras ang ipangana ni Maria. ⁷ Purisu duun da ilem nangana ta ana nang lalii ang ya ray ana nang pangulu. Pagkapangana na, dayun na rang sinawed-saweran ta mga gaygay ang pagkatapus ipinalwug na ra ilem tung sasang pasungan. Ay ya pa agari, andang pisan ay lugar ang masaleetan nira tung balay ang darayunan ta mga dayuan ay getek dang pisan ta mga tau.

Natetenged Tung Nagibalita Yang Mga Angil Tung Mga Manigpastur Ang Ipinangana Ra Yang Mananapnay (2:8-21)

⁸ Taa numanyan, duun tung banwang atii, may mga manigpastur ang pagberelesan ta pagpulaw tung mga kaayepan nira duun tung lua yang lansangan. ⁹ Numanyan limput da tanira ta sasang angil ang tinuwul yang Dios. Atiang lagi nasinggatan da tanira ta durug sulaw ang ya ra yang kasusulawen ang pagatiniran yang Dios. Purisu pinamalayan da ta eled nirang duru. ¹⁰ Maganing yang angil ang nagbugnu tung nira, "Indiamu ra mageled ay yuu may sasang ibalitaw tung numyung durug tinlu ang yay makasasadyang pisan ta mga isip yang tanan ang mga masigkanasyun mi. ¹¹ Kipurki numaan ang lawii, ipinangana ra yang manigpanapnay tung numyu ang ya ra yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen tung numyu. Duun da ipinangana tung Betlehem ang ya kay pinanganaan ang tukaw tung ni Adi David ang kinaampu na. ¹² Para mapruibaan ming matuud yang nagipaganingung naa tung numyu, may mulang maita mi duun ang sinawed-saweran ta mga gaygay ang ya kag lulwug tung sasang pasungan," agaaning. ¹³ Numanyan pagkatapus ta pagbitala yang angil, nainali rang inugpuan ta mga kaarumanan nang paneng ang pisan ang irigkit yang paglinya-linyaan nira, ang duun da ka mamansiliit tung langit. Pamagdayaw tung Dios ang maganing,

¹⁴ "Salamat! Nainabu ra yang sasang ikadengeg enged yang Dios duun tung kaabwat-abwatan. Ig yang pakawutun na tung kaliwutan, puidi ra maulkan yang

rilasyon yang mga tau tung Dios ang kumpurming margisibi tung kaneeman na," maganing yang mga angil ang atiang namagdarayawen tung Dios.

¹⁵ Taa numanyan, pagliit da yang mga angil ang atiang namagbalik da duun tung langit, naang mga manigpastur namagaraning-aningan dang maganing, "Amus ta ra, mangayita ra duun tung Betlehem ang para insapuen ta ra yang nainabung naang ipinakdek da yang Dios tung yaten," maganing. ¹⁶ Purisu namagapura rang namansiangay duun tung Betlehem ang pagkatapus nasagyapan da ka man nira ti Maria durua ni Jose. Pati yang mula naita ra ka nira ang asan ka man tung pasungan aglulwug. ¹⁷ Atiing pagkaita ra nira yang mulang atia, dayun dang namagbawalitaen natetenged tung naggel nira tung mga angil ang natetenged tung anya. ¹⁸ Purisu numanyan yang tanan ang nagkarabalita-walitaan da, nangabereng da ta mupia natetenged tung ibinalita yang mga manigpastur ang atia. ¹⁹ Ugaring naang ti Mariang naa, pinagpaneemneeman na ta maayen yang tanan ang atia ang ya ra kay ipinagkesen-kesen na tung isip na kung unu ra ilem ay pakawutun na. ²⁰ Numanyan, yang mga manigpastur ang atia, namagbalik da ka tung mga kaayepan nira. Durung pagdarayawen nira tung Dios natetenged tung tanan ang atiang nagkaraggel nira kag nagkaraita nira ang ya ray nagkatunung pisan tung pinaganing yang angil tung nira.

²¹ Taa numanyan, kinawut da yang yawalung kaldaw ang iparanganaen tung mulang atia, ya ray uras ang ipagbuat ta tanda tung tinanguni na. Pagkatapus tia, dayun dang pinaaranan da yang ginikanan na tung ni Jesus. Ay ya ra kang lagi ay aran ang sinambit yang angil tung ni Maria ang ipaaran na tung anya atiang indi pa nagimatung na[†].

Ti Jesus Nagiprisintar Da Yang Ginikanan Na Tung Dios (2:22-38)

²²⁻²⁴ Taa numanyan kinawut da yang uras ang ipagtuman nirang magkasawa yang sasang urdinansang ibinutwan ni Moises sigun tung sasang baway ang baklung nangana. Usuyun nira tia ugud liwianu rang magtuu tung Dios tung pagtuuan ang atiang pinakalusu duun tung Jerusalem. Kung unu pay magkatamang ipadasag nira duun, maning taa yang napabtang tung urdinansang atiang ipinakdul yang Dios tung nira: "Kung belagan duruang bilug ang kalapati, maskin duruang bilug ang ladeng mga butu pa[‡]." Kapurisu numanyan tanirang magkasawa namansiangay ra

[†] **2:21** 2:21 Balikan ta yang pasanag tung 1:59. [‡] **2:22-24** 2:22-24a Duun da nga basaay ta tung Levitico 12:8 yang urdinansang atia.

ka man duun tung Jerusalem ang para mamagtuman da yang katuwulan ang atia. Pati yang ana nira, ingkelan da ka nira duun ugud iintriga ra ka nira dayun tung Dios. Ay may sasa kang katuwulan yang Dios ang ubligadung tumanen da ka nira ang maning taa yang palaksu na: “Kung tinu pay mamlak tung tinanguni ni nanay na, kung lalii, yay dapat ang ipatugay yang mga ginikanan na tung Dios ang para magamit na sigun tung planu na tung anya[§].”

²⁵ Taa numanyan, duun tung Jerusalem, may sasang maepet ang nagaranan tung ni Simeon. Bilug yang isip na tung Dios ig durug katinumanen tung mga katuwulan yang Dios. Dispuis, durung pagpakbat na tung pinangakuan yang Dios ang tung uri ta kaldaw, yang nasyun nirang Israel, bawien na rang ipaltaw. Dispuis pa yang taung naa, nagapasanagan yang Espiritu Santo yang painu-inu na. ²⁶ Purisu may sasang ipinasanag na tung anya ang baklu ra unu mapatay tanya, kung nabilugan na ra yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang magbawi. ²⁷ Naa pala tung uras dang atii, ti Simeon ang naa pinaisip da yang Espiritu Santo ang magpakled tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Atiing nabuay-wuay ra tung kakleran, asan da ka magpapakled yang ginikanan ni Jesus ang para mamagprisintar da yang ana nirang pangulu tung Dios ang katulad ka tung kinaugalian nirang mga Judio ang napabtang tung katuwulan. ²⁸ Numanyan pagkaita ni Simeon yang mula, diritsyu rang dinawat nang sinapupu, ang pagkatapus nagintra ra dayaw tung Dios ang maganing,

²⁹ “Numanyan Yawi, ta yeen ang sasang turuwulun mu, maskin tugtanaw ra nuyung pablag da ay malimeng da yang isipu. Tatal kindengan mu ra yang pangaku mu tung yeen.

³⁰⁻³¹ Kipurki sinakep da ta mataw yang Mananapnay. Pinagsimpan mu ang para tung ikaayen yang tanan ang mga nasyun yang kalibrian ang tukurun na.

³² Tanya maning pa tung sasang kaas ang yay magparasanagen tung mga kinaisipan yang mga taga dumarumang nasyun ugud matultulana ra ka nira ig ya ra kay magpakdul ta kadengegan tung nasyun yamen ang naang Israel ang ya ray mga tauan mung sadili,” agaaning ti Simeon ang nagdarayawen tung Dios.

³³ Numanyan, yang ginikanan yang mula, nangabereng da ta mupia tung inaning ang atia ni Simeon natetenged tung ana nira. ³⁴ Numanyan nagampu ra yang maepet ang tanirang sam pamilya pakaayenen yang Dios ta mupia.

§ 2:22-24 2:22-24b Duun da nga basaay ta yang urdinansang atia tung Exodo 13:2, 12, 15.

Pagkatapus, dayun da kang nagbugnu tung ni Maria ang maganing, "Teed mu, yang ana mung atia, pinilik yang Dios ang yay pagbelaganan ta kinasipan may kinaisipan yang tanan ang mga masigkanasyun tang mga Israel. Ay natetenged tung pagpabetang nira tung anya, dakele ra yang magkaralambeg tung kadiaduan ig dakele ra ka yang magkaratapnay. Tanya maning pa tung sasang pruibang ipaita yang Dios ang pagkatapus ya pa kay kuntraen ta kadaklan. ³⁵ Purisu ta yawa, maning pa tung asan da nga saksakay ta matarem yang pupusukun mu. Pinilik maning yang Dios yang ana mung magkamaningan da ta maning tia ay ugud yang laksu yang pagirisipen yang tanan ang mga taung taluk pa rin, duun da ngalwaway," agaaning duun yang maepet.

³⁶⁻³⁷ Taa simanyan, may sasang baway ang nagaranan tung ni Anna ang duun da ka nga sakpay tung uras ang atii. Tanya sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang yay nagipasanag na tung painu-inu na. Yang tatay na ti Fanuel ang sasang kanubli ni Aser. Yang baway ang naa, masyadu ra yang pagkamaepet na. Ay pagidaran da ta walung puluk may epat ang takun. Dispuis, tung tantung kabuay ra yang ibaraluen na, ay pitung takun ilem yang pagkasawa nirang magkasawa pagkatapus nabalu ra. Taa numanyan yang ugali yang baway ang naa, muya-muyang pagpakled tung pagtuuan ang atia ang para magtuu tung Dios maskin kaldaw maskin lawii. Tung pagturuuen na tung Dios duun, pirling pagampu ang kung kaisan, pelek yang pagparanganen na natetenged tung kadererepen nang pagampu. ³⁸ Taa numanyan tung uras ang atiang pagkapisintar nira tung ni Jesus, lumimput da yang maepet ang naang baway ang nagpalenget tung nira. Pagkaita na yang mula, ya ray pinasalamatan nang dinayaw tung Dios natetenged yang nagaelatan na kuminawut da. Magimpisa tung kaldaw ang atii nagintra ra bawalitaen natetenged tung mulang atiang naita na tung kumpurming pagpakbat tung paganingen ang Cristong magpalibri tung nasyun nirang Israel.

Yang Pagulik Nirang Sam Pamilya Tung Nazaret (2:39-40)

³⁹ Taa numanyan pagtuman yang ginikanan yang mula yang tanan ang atiang napabtang tung katuwulan yang Dios, namansiulik da tanirang sam pamilya duun tung Nazaret ang lugud tung sinakepan yang Galilea. ⁴⁰ Yang mula tanya sigi-sigi yang pagdakul na. Pati yang pagirisipen na, pagdakul da kang pagdakul ang asta nagwayang ang

pisan yang pagirintindien na. Ay tanya nagapadagen-dagenan ta mupia yang Dios.

Yang Pagpabutwan Ni Jesus Duun Tung Pagtuuan Ang Pinakalusu (2:41-52)

⁴¹ Taa numanyan yang ugali yang mga ginikanan ni Jesus, takun-takun pansiangay duun tung Jerusalem ang para mamagpasakep tung pistang paganingen ang Taklib. ⁴² Kapurisu atiating ti Jesus pagidaran da ta sam puluk may duruang takun, sigun tung ugali nirang atia, namanungul-tungul da tanira duun tung Jerusalem ang para mamagpasakep tung pistang atia. ⁴³ Atiating tapus da yang pista, namagurulikan da yang mga tau. Piru yang mula tanya, nagpabutwan da ilem duun tung Jerusalem ang indi ilem nangaske yang ginikanan na. ⁴⁴ Kanisip nira takaa ka ilem tung mga kaarumanan nirang pamagpaluyug. Purisu sigi ra ilem yang pagparanawen nira ang asta naapunan da ilem. Atiating apun dang pisan ang namagtadeng da tanirang sam paluyugan, baklu pa ngainsapuay nira yang mula kung asan tung may mga kaampiran tung nira ubin tung mga kailala nira. ⁴⁵ Tay kumus indi nira naita, pangayag yang kaliwutan, diritsyu sing nansibalik duun tung Jerusalem ang para mamagdilem tung anya. ⁴⁶ Tung yaklung kaldaw, baklu pa nga sagyapay nira yang mula duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Yag kakarung asan tung kakngaan yang mga manigtulduk ang pamati tung nirang pamagkeresen natetenged tung pagirintindien nira tung Dios. Ang kaisan may nagatalimaan na ka tung nira. ⁴⁷ Yang kumpurming nagnigel tung anya, nabereng da ta duru natetenged tung isip nang durug tarem ig tung nagipanuwal nang asintadu tung nagipanalimaan nira tung anya. ⁴⁸ Numanyan, atiating pagkaita yang mga ginikanan na tung anya, nangabereng dang pisan tung anya. Purisu ti nanay na dayun dang nagbasul tung anya ang maganing, "Duduy, aywa binuatanami ra nuyu ta maning tia? Duru rag kaaburidu yang mga kulu yamen ni ama mung pinapagsagyapami nuyu ang aria ra ilem agbebtang!" ⁴⁹ Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, "Aywa nanay, indi mi naskean ang ariaw pa sagyapay mi? Indi mi pala siguru naintindian ang kung ay pay pagkeresen yang nagadapat tung ni Ama, kaministiran ang duunaw ka," agaaning. ⁵⁰ Piru indi ra namaresmesan nira ta mupia kung unu pay linagpakan yang itinuwal nang atia.

⁵¹ Taa numanyan ti Jesus nagpakignunut da ilem tung nirang namanuldak-tuldak duun tung Nazaret. Ay maskin unu pang bagayay mapinanangeren tung ginikanan

na. Piru naang ti nanay na, yang tanan ang atiang nainabu, luwus ang nagipagkesen-kesen na tung isip na.⁵² Numanyan, mintras pagdakul da ti Jesus, pagwayang da ka yang pagirintindien na. Ig mintras nagabuay rang nagabuay, mas pang nagauyunan ang nagauyunan yang Dios pati yang mga masigkatau na.

3

Yang Pagparakawutun Yang Palaskaw Tung Mga Tau (3:1-20)

Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28

¹⁻² Taa numanyan, ilakted ta ra kanay tung kapanawan ni Juan ang atiang ana ni Zacarias. Atiing duun dag pagpaluyu-luyu tung banwang atiing palag-palag yang tau na, duun da intrigaay yang Dios yang bitala na ang nunut da ka ta pagpaktel na ang para simpan dang magparakawutun tung mga tau. Yang uras dang atii, ya taa yang mga taung pamangatengdanan. Yang pinakalandaw ang adi ang paggaem tung intirung sinakepan yang nasyun ang Roma, ya ra ti Adi Tiberio. Tung uras ang atii, pagpanaw ra ta sam puluk may limang takun yang paggaraemen na. Yang gubirnadur duun tung Judea, ya ra ti Poncio Pilato. Yang gubirnadur tung Galilea, ya ra ti Herodes. Yang gubirnadur tung Iturea may tung Traconite, ya ra ti Felipe ang putul ni Herodes. Yang gubirnadur tung Abilinia, ya ra ti Lisantias. Dispuis duun tung Jerusalem, yang mga paring pinakalandaw ta katengdanan ya ra ti Anas duruang magminagad ni Caifas*. ³ Purisu numanyan ti Juan ang naa, kumus pagatuwul da yang Dios, anday duma, nandanek da duun tung kakunayungan yang subang paganingen nirang Jordan. Nagparakawutun da tung mga taung pamagarangayan tung anyang maganing, "Kaminis-tiran manlignaamu ra tung mga kasalanan ming magbalik tung Dios ang pagkatapus ya ra kay papruibaan ming magpabenyag ang para patawarenamu ra anya," agaaning.

⁴ Naang pagparakawutun ni Juan ang maning tia, naula kang lagi ni Isaias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang maganing,

"May sasang taung magparakawutun tung mga tau duun tung banwang kapas ta maning taa:
 'Katulad ka tung pagsimpanen tung sasang dalan ang panawan ta sasang Adi ang yag tadlengay, kaminis-tiran kang simpanen mi ra ka ta mupi-ang tadlengen

* **3:1-2** 3:1-2 Ti Anas yay dating paring pinakalandaw, piru ti Caifas, pinilik yang mga taga Romang pamaggaem.

yang mga kinaisipan mi ang para magpauyunamu ra tung ni Ginuu tang magkakawut da.

⁵ Purisu kung ay pay nagdaleman, kaministiran ang yay panampekan.

Kung ay pay napabukid u napabukatud, kaministiran kang yay pamantagen.

Kung ay pay napakilu, kaministiran kang yay panadlengen.

Kung ay pay napalebeng-lebeng, kaministiran kang yay pamantayen ang asta magdalanu.

⁶ Kumpurming tinu pay magsimpan yang isip na ta maning tia, anday dumang mabilugan na, ya ra yang kalibrian ang pagiparawat yang Dios tung anya, 'maganing.'

Atia yay naula ni Isaias natetenged tung ni Juan ang naang nagparakawutun[†]. ⁷ Kapurisu simanyan duru-durung mga tau ang namagdaragumukan duun tung ni Juan ang para masigpabenyang da ka rin tung anya. Ang pagkatapus, ya ra aganingay nang, "Yang kaalimbawaan mi maningamu ra ilem tung mga iraw ang pamagpalibri tung kirib ang nagasiruk. Tinu pa kayay nagpaetad tung numyu ang basta magpabenyangamu ra ilem, indiamu ra sakpen yang sintinsiang ipadangat yang Dios? Talagang belagan yuu.

⁸ Kaministiran bakluamu ra nga benyagayu kung may pruibang ipinaita mi ra tung mga ubra-ubra mi ang talagang panlignaamu ra ka man ang matuud tung mga kasalanan mi. Muya maglaumamu ra ilem ang kumus yamu mga kanubli ni Abraham, indiamu ra sakpen yang sintinsia ang atia. Uay, maski nganing yang mga batung atia, iugtulu tung numyu, sarangan ang papagingtauen yang Dios ang para buaten nang mga kanubli ni Abraham. ⁹ Yang sintinsia nang atia, maskin nganing simanyan, yang kaalimbawaan na, maning pa tung parakul ang nabiwat dang ipatpa ra ilem tung kapungul yang sasang ayu. Kumpurming unu pang ayuay ang belagan matinlu yang burak na, ya ray pelaren ang sirukun tung apuy," maganing ti Juan tung nira.

¹⁰ Atii muya-muyang mamagtalimaan yang mga tau tung anya ang maganing, "Tay kung maning tii yang bitala mu, unu pa wasu ay dapat ang buaten yamen ang para indiami ka magkamaningan?" ¹¹ Maganing ti Juan ang nagtimalas, "Maning taa yang dapat ang buaten mi. Kung tinu pay nagduruay lambung na, yang sam bilug itunggal na tung aruman nang anday lambung na. Kung tinu pay may pamangan, kaministiran mamarti tung aruman nang andang pisan ay mapangan na," maganing. ¹² Taa

[†] 3:6 3:6 Isaias 40:3-5

numanyan, may mga tau asan ang pamamati ang yang pangabui nira mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu. Yang inangay nira asan, mampabenyag da ka rin tung ni Juan. Ya si kay namagtalimaan tung anyang maganing, “Ay yami wasu, Ameey, unu pay dapat ang buaten yamen?”¹³ Maganing ka ti Juan ang nagtimaales, “Indi mi ra pagsukutun yang mga taung subra ra tung urdinansang ipinakdul tung numyu,” maganing.¹⁴ Taa numanyan may mga sundalu ka asan ang pamamati ang ya si kay namagdasun ang namagtalimaan tung anyang maganing, “Maskin yami pa rin, kung puidiami ka rin nuyung mapainunukuan, unu pa wasu ay dapat ang buaten yamen ang para indiami ka magkamaningan ang katulad ka tung inaning mu nungayna?” Maganing ti Juan ang minles, “Tabtawen mi ra atiang panlepes mi tung mga tau ang yang дума ya rag palegay mi ang para mamakdul ta kuarta tung numyu, ang yang дума kung indi mamakdul, ya ra ileg dataay mi ta kasalanan ang para ipakawut tung abwat. Dispuis yang magkatama, kumpurmi ra ilem yang nagisuildu tung numyu, ya ra ilem ay pasalamatan ming risibien,” maganing ti Juan tung nira.

¹⁵ Taa numanyan, yang pinakawut yang pagparakawutun ni Juan ta maning tia, ya ray pinanlatayan yang mga isip yang mga tau tung paganingen ang Cristo ang ya kang lagi ay pagaelatan nira. Ti Juan ya ray nagapagkesenkesenan yang mga isip nira kung nusias ya ra.¹⁶ Purisu inagapan ang lagi ni Juan yang mga paglaum nirang maning tii ang inaning, “Tung bagay may katengdananu ka man ang magpamenyag tung numyu taa tung waing naa. Piru may sasang taung nagauri pa tung yeen ang mas abwat ta katengdanan tung yeen. Indiw ang pisan magkabagay tung anya, basin nganing tung paguwad da ilem yang lakgeng yang sandalyas na‡. Yang anyang katengdanan maning pa tung magberenyagen ka tung numyu ekel tung pagpatinir na tung numyu yang Espiritu Santo u kung indi, apuy ra yang gamiten na.¹⁷ Yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang taung pagekel ta linung magkaap yang paray ang gineyek na. Yang timlat ya ray ipabtang na tung tambuwu na. Piru yang kaap ya ray pagkalan na ta apuy ang anda enged ay kapugdaw-pugdawan na,” agaaning duun ti Juan.¹⁸ Kapurisu tung pagparakawutun ni Juan yang matinlung balita tung mga tau natetenged tung

‡ 3:16 3:16 Atii kanay duun tung banwa nira, yang panguat ta sandalyas yay ubligasyun ta sasang kirepen ang pinakaaranek ang klasi ta ubra. Matapus na ra nganing ta panguat, ugasan na ra ka dayun yang kakay yang agalen na.

paganingen ang Cristo, sari-saring papanaw nang nagpaktel tung mga isip nirang mamananged da.

¹⁹ Maski ti Herodes ang atiang Gubirnadur tung Galilea, tung kauri-urian da yang pagparakawutun ni Juan, pinaintindi na ka natetenged tung kasalanan nang nanga-sawa tung ni Herodias ang ya ra rin ay kasawa yang putul nang ti Felipe. Pati yang kadaklan ang nagkarabuat-buat yang Gubirnadur ang mga malalain tung pagterelengen yang Dios, ya kay ipinatalunga ni Juan tung anyang ipinagpaaman. ²⁰ Ang pagkatapus ti Herodes ang atia, inunung mas pang nagdulang yang kasalanan na, ang ti Juan ya ra ipakalabusay na.

Yang Pagpabenyag Ni Jesus Tung Ni Juan (3:21-22)

Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11

²¹⁻²² Taa numanyan, balikan ta ra kanay yang kapanawan ni Juan ang indi pa rin nagakalabus. Atiing duru-durung mga taung namampabenyag da tung anya, pati ti Jesus nagpabenyag da ka. Pagkatapus ta pagpabenyag na, dayun dang nagampu. Mintras pagarampuen, yang langit maning pa tung inaling nagabri ra ang duun da manliit yang Espiritu Santo. Diritsyung nagparanek ang nangapun tung ni Jesus ang napapariu ra tung kuari kalapati. Pagkatapus may busis dang nanggel ang liit tung langit ang maganing, "Yaway paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw ay yawa ra kang lagi ay nagauyunanu ta mupia," maganing.

Yang Listaang Yang Pinanliit-liitan Ni Jesus (3:23-28)

²³ Naa ti Jesus, atiang pagpabenyag na ang ya ra kay paglua na tung mga tau, yang idad na mga tulung puluk dang takun. Yang pagterelengen yang mga tau tung anya, tanya unu ana ni Jose. Piru kung usu-usuen ta yang pinanliit-liitan na, duun da impisaay ta tung apu na ang yay ama ni nanay nang nagaranan tung ni Eli. ²⁴⁻³⁸ Kung ya ipabalikay tang pagusu-usu tung mga ginikanan nirang nagdarasun-dasun ya ra taa yang listaang yang mga aran nira. Ti Eli, ti Matat, ti Levi, ti Melqui, ti Jana, ti Jose, ti Matatias, ti Amos, ti Nahum, ti Esli, ti Nagai, ti Mahat, ti Matatias, ti Simi, ti Josek, ti Juda, ti Yohanan, ti Resa, ti Zorobabel, ti Sealtiel, ti Neri, ti Melqui, ti Adi, ti Cosam, ti Elmadam, ti Er, ti Josue, ti Eliezer, ti Jorim, ti Matat, ti Levi, ti Simeon, ti Juda, ti Jose, ti Jonan, ti Eliakim, ti Melea, ti Mena, ti Matata, ti Natan, ti Adi David, ti Jesse, ti Obed, ti Boaz, ti Salmon, ti Naason, ti Aminadab, ti Admin, ti Arni, ti Hesron, ti Perez, ti Juda, ti Jacob, ti Isaac, ti Abraham, ti Tera, ti Nahor, ti Serug, ti Reu, ti Peleg, ti Eber, ti Sela, ti

Cainan, ti Arpaksad, ti Sem, ti Noe, ti Lamek, ti Metusela, ti Enoc, ti Jared, ti Cainan, ti Enos, ti Set, may ti Adan mismu ang yay primirung taung inimu yang Dios.

4

Ti Jesus Nagatagaman Ta Tuksu Ni Satanas Ang Para Magpanadili Ra (4:1-13)

Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13

¹ Taa numanyan, ti Jesus atiang pagpabenyag na duun tung subang atiang paganingen ang Jordan, kumus nagamanguluhan da yang Espiritu Santo, nagliit da duun ang para mulik da tung banwa na. Atiang magulik da rin, ingkelan da yang Espiritu Santong ipinaski duun tung banwang palag-palag yang tau na. ² Atiang duun da, pinalengtang da ni Satanas ang pinagintraan na tuksu tung seled epat ang puluk ang kaldaw. Numanyan tung mga uras ang atii, ti Jesus andang pisan ay pangan-pangan. Purisu atiang patapus-tapusun da yang mga kaldaw ang atii, duru rang kasusubkun na. ³ Maganing ti Satanas tung anya, "Ta, kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios, abir, lalangan mu ra kanay yang batung atiang magyari rang tinapay," maganing. ⁴ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Aa, indiaw, kipurki may bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang belagan ilem unu pamangan ay impurtaen yang sasang tau ang para ikalayun na*." ⁵ Pagkatapus, dayun dang ingkelan ni Satanas duun tung rugal ang durug kaabwat. Ipinaita na tung anyang kinalitan yang tanan ang inadian tung bilug ang kaliwutan. ⁶ Maganing ti Satanas tung anya, "Yawa ray papgesenu ta kagaeman mu tung tanan ang atiang nagaita mung durug katitinlu. Kipurki tia, luwas dang ipinagintriga tung yeen. Purisu numanyan puiding ipakdulu tung kumpurming tinu pay nagalelyaganu. ⁷ Purisu baskin yawa, basta magtuua ilem tung yeen, ipakdulu ra tung nuyu yang tanan ang atia," maganing. ⁸ Maganing ti Jesus ang nagtimalas "Aa, indiaw, kipurki may bitala tung kasulatan ang anda unu ay dumang luuranung tuuan, kung indi, ultimu ra ilem ti Yawi ang yay Dios ang may kalalangan tung yeen," maganing†.

⁹ Taa numanyan, dayun sing ingkelan ni Satanas duun tung Jerusalem, duun enged tung sagpaw yang pagtuuan ang atiang pinakalusu. Maganing tung anya, "Ta, kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios, abir, pabugsua ra kanay asan. ¹⁰ Kipurki may bitala

* **4:4** 4:4 Duun ngaeklay na tung Deuteronomio 8:3. Maayen kang ikumpalar tung Mateo 4:4. † **4:8** 4:8 Deuteronomio 6:13

yang Dios tung kasulatan ang patuwulana unu anya tung mga angil nang pabantayan. ¹¹ Sarepena ka unu nira ugud indi ka matigbak yang kakay mung tempa tung kabatuan," agaaning‡. ¹² Maganing ti Jesus ang minles, "Indiaw, kipurki may dumang bitala tung kasulatan ang dapat unu indiaw magtagam ta ingawus tung ni Yawi ang ya unu ay Dios ang may kalalangan tung yeen," agaaning. ¹³ Kapurisu atiang nalwusan da ti Satanas ta taktika ang sarang gamiten na tung ni Jesus, pinawaya-wayaan na ra ilem kanay asan ang binutwanan ang asta may ketat na si.

Nagimpisa Ti Jesus Yang Pagurubraen Na (4:14-15)

Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15

¹⁴ Taa numanyan, ti Jesus, nagpadayun da yang pagparanawen nang minulik duun tung Galilea. Pirming nagamanguluhan yang Espiritu Santo ang yay pagpaktel ta mupia tung anyang pagpalua ta mga pruibang makabewereng. Purisu indi ra ilem buay nagsarakmu ra yang balita natetenged tung anya duun tung banwang atii pati duun tung mga banwang kakunayungan na. ¹⁵ Sigi-sigi ka yang pagparakawutun na yang bitala yang Dios tung mga tau ang pamagsaragpun-sagpun tung nira-nirang mga balay ang pagsaragpunan. Anday dumang dinangat na durung pagdarayawen nira tung anya.

Nagapangindian Da Ti Jesus Yang Mga Masigkabanwa Na (4:16-30)

Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6

¹⁶ Pira pang kaldaw minangay ra ti Jesus duun tung Nazaret ang yay banwang pinagdakulan na. Pagkawut yang kaldaw ang nagipamaenay, nagpakiglaket da duun tung pagsaragpunan nira ay ya ra kang lagi ay ugali na. Numanyan dayun dang kumindeng asan tung parada ang para magbasa tung nira yang bitala yang Dios. ¹⁷ Anday dumang ipinarawat tung anyang basaen, ya ra yang isinulat ni Isaias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Taa numanyan, anday дума, dayun na rang sinulwaran yang kasulatan ang atiang yag lululun ang asta nasagyapan na yang sam bulus ang gustu nang basaen ang maning taa yang napabtang:

¹⁸ "Yang Espiritu Santong ipinagpatinir da ni Yawi tung yeen§, ya ray pagmangulu tung yeen ang pagpaktel. Ay yuu ra kang lagi ay pinilik ni Yawing magparakawutun yang Matinlung Balita tung mga taung araneke ta pagkabatang ang simpan da ti Yawing magtawang tung nira.

‡ 4:11 4:11 Mga Karantaen 91:11-12 § 4:18 4:18 Balikan ta yang sinambit tung 3:22.

Tinuwulaw ra ka anyang magpasanag tung mga taung nagakemkem ta mga tau ang tanira ipampaluas da ni Yawi tung kumpurming unu pay pagpakemkeman nira. Pati mga buray, paintindien ra ka ang tanira pamuskaren da ni Yawi yang mga mata nira. Pati yang mga taung nagadegdegan ta duma, pasanaganu ra ka ang tanira ipampalibri ra ni Yawi. ¹⁹ Bilang tinuwulaw ra anyang magbandilyu tung tanan ang mga tau ang kuminawut da yang uras ipagpaita ni Yawi yang kaneenman na tung nira*," agaaning.

²⁰ Numanyan, pagkatapus ta pagbasa na, dayun na rang linulun yang kasulatan ang atiang ibinalik tung manigepet. Pagkatapus, kuminarung da ilem asan ang para magturuldukanen da tung mga tau. Yang mga mata nirang tanan, maninga isinamwag da tung anya. ²¹ Numanyan dayun dang nagbitala tung nirang maganing, "Numaan ang kaldaw ang naa, mintras pamatiamu tung yeen ang pagparakawutun, nagaimpisaanu rang agmatuurun yang naulang atiang baklung binasaw," maganing. ²² Numanyan yang mga taung atiang pamamati, pinaninluan dang namagdarayawen tung anya, ay naberengan nira ta mupia yang kinatakwanan nang pametang-betang ta mga bitala. Ugaring ang naisip da nira yang linagpakan na, unawis pinaninekan da. Dayun dang namagaraning-aningan ang maganing, "Belag bang yang taung naa ana ni Jose? Aywa, tanyang sasang masigkatau ta ka ilem magambu pa ta maning tia?" ²³ Atii dayun dang nagtimala ti Jesus ang maganing, "Muya pasulitanaw pa numyu yang sasang sarabyen ang yang sasa unung manigbulung, dapat unu ang yang tukawen nang pamaayenen, ya ra unu yang sadili na mismu. Muya aningenaw ka numyu ang yang mga pruibang atiang makabewereng ang nabalitaan ming ipinagpaluaw duun tung Capernaum, dapat taa si kay ipalapusayu tung sadiling banwaw," maganing. ²⁴ Pagkatapus dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing, "Tug-tulu tung numyu yang kamatuuran, anday manigpalatay yang bitala yang Dios ang nagagalang tung sadiling banwa na. ²⁵ Isipen mi ra ilem ta maayen yang ipademdemung naa tung numyu kung indi magkatirnung pisan tung numyu. Atiing panimpu pa ni Elias atiing inding pisan pinakuran yang Dios yang banwang naa tung seled tulung takun may tenga ang puirti ra yang panuwuk ang kuminawut tung intirung banwa tang naang Israel, duru kang mga

* 4:19 4:19 Isaias 61:1-2; 2 Corinto 6:2

balung mga baway ang nagkaraliwagan ta duru[†]. ²⁶ Ang pagkatapus andang pisan ay pinatuwulan ni Yawi tung ni Elias ang tawangan, kung indi, suluminti ilem yang sasang balung baway ang belagan ka pa man masigka Judio nira ang pagtinir tung lansangan ang Sarepta duun tung sinakepan yang Sidon, ya pay pinatuwulan na tung anyang tabnuyun[‡]. ²⁷ Dispuis pa ating panimpu ni Eliseo duru kang mga taung may dispirinsia nirang makamamansa tung mga ulit nira taa tung banwa tang naang Israel, ang pagkatapus, anday kinuatan na ta dispirinsia nirang atia, kung indi, suluminti ilem ti Naaman ang taga Siriang belagan ka pa man masigka Judio na\$," maganing.

²⁸ Numanyan yang mga tau asan tung pagsaragpunan, pagkagngel da nira yang inaning ni Jesus ang atia, ang midyu tanira nagaliig-liig na, pinanungkukan da ta kasisilagen nirang duru tung anya^{*}. ²⁹ Anday dumang binuat nira, diritsyu rang namagkererengan ang ipinagtulmun da nira ti Jesus duun tung lua yang lansangan. Duun da ideldelay nira tung palda yang bukid ang nabtangan yang lansangan nira ang para duun enged tung napatiplay na ilambegay nira. ³⁰ Piru naa ti Jesus tanya, dayun da ilem ang nagbira ang duun da ilem tung nira naneyang-seyang ang asta pinamutwanan na ra ka ilem tanira.

Nagapamaayen Ni Jesus Yang Taung Dinimunyu Rin (4:31-37)

Marcos 1:21-28

³¹ Taa numanyan, diritsyu rang nanuldak duun tung Capernaum ang sasa kang lansangan ang lugud ka tung sinakepan yang Galilea. Pagkawut yang kaldaw ang nagipamaenay, dayun dang nagturuldukanen tung mga tau. ³² Pagkagngel nira, nangabereng ta mupia tung pasais nang nagturuldukan tung nira. Ay ya pa agari, yang pagturuldukan na may builu nang maktel ang yay pagpailala ang tanya may katengdanan na ka man ang ipinakdul yang Dios tung anya. ³³ Taa numanyan duun tung pagsaragpunan ang atii, may taung agdimunyuang ang ya ray naglelpaken ta mupia ang maganing, ³⁴ "Aay, Jesus ang taga Nazaret, aywa agapasilabtanami pa nuyu? Aywa, yaming mga dimunyu yay katuyuan mu taa ang para diaduenami ra nuyu? Sampa india mailalaw? Yawa

[†] 4:25 4:25 Ti Elias sinambit ni Jesus natetenged tanya diniskumpiar ka yang mga masigkabanwa na atiang tukaw ang katulad ang pisan tung ni Jesus.

[‡] 4:26 4:26 1 Mga Adi 17:8-16 § 4:27 4:27 2 Mga Adi 5:1-14 * 4:28 4:28 Yang palaksu yang pagirisipen nira magkapariu ka tung mga masigkanasyun nirang namagdeep tung ni Pablo ang duun da nga basaay ta tung Mga Binuat-buatan 22:22-23.

yang pinilik yang Dios ang magpundar yang paggaraemen nang baklu!"³⁵ Atii, dayun dang sinambeng ni Jesus ang inaning, "Ipes! Maglayasa ra ilem asan." Atii, yang dimunyu dayun na rang ibinegsak yang taung atia asan tung pinagtaralungan nira na Jesus, baklu nagliit tung anya. Piru indi ka natigbak yang tau, agad ibinegsak na pa.³⁶ Pagkaita yang mga tau, nangabereng da tanirang tanan. Namagaraning-aningan dang maganing, "Unu pang kalalanganay tia? May katengdanan na palang magpalayas tung mga dimunyu. Sam pabitala na ilem, paglayas dang lagi!" maganing.³⁷ Kapurisu yang balita natetenged tung binuat ni Jesus ang atia, indi nabuay-wuay ang nanlakted-lakted tung mga banwang atiang kakunayungan yang Capernaum.

Dakeleng Mga Taung Nagapampamaayen Ni Jesus (4:38-41)

Mateo 8:14-17; Marcos 1:29-34

³⁸ Taa numanyan, atiang pagliit ni Jesus tung pagsaragpunan ang atii, minangay ra duun tung balay ni Simon. Pagkatapus ya ray natakwalan na yang punyangan nang baway ang pagkiniten ta duru. Purisu numanyan anday duma, ya ray ipinatawang nira tung anya ang para pamaayenen na.³⁹ Purisu pagpalenget na, pagsurung na, diritsyung nagkalalangan dang "Magliita ra asan ang kinita." Pagkatapus lagi-laging naumpawan da yang maepet. Pagkaumpaw na, atiang lagi nagbangun dang nagasikasung tung mga bisita na.⁴⁰ Taa numanyan, atiang pagsantek da yang kaldaw, yang tanan ang mga taung pamaglaru ta sari-sari, ipinampadangep da asan tung ni Jesus yang mga aruman nira. Pagkatapus, anday dumang binuat ni Jesus, pinandeen-deenan na sasa may sasa ang pinampamaayen.⁴¹ Dakele kang mga taung pinampalayanan na tung mga dimunyu. Kung maglayas da nganing, maglelpaken dang maganing, "Yawa pala yang paganingen ang Ana Yang Dios!" maganing. Namagbitala ta maning tia ay natetenged nagaskean da nira ang ti Jesus ya ra yang pinilik yang Dios ang magpundar yang baklung paggaraemen na tung bilug ang kaliwatan. Piru indi na ra tinugtan ang magbawalitaen natetenged tung katengdanan na, kung indi, sinambeng na rang lagi ang inampalar.

Yang Pagliliwutun Ni Jesus Ang Pagparakawutun Tung Intrirung Kabawanwaan Yang Mga Masigkanasyun Nang Mga Judio (4:42-44)

Marcos 1:35-39

42 Taa numanyan ating paminag-binag da yang kaliwutan, luminua ti Jesus tung lansangan ang nagpaages duun tung lugar ang anday tatau na. Numanyan anday dumang binuat yang mga tau, namagsagyap da tung anya ang asta naita ra nira. Ating pagkasagyap da nira, tinagaman da rin nirang inawiran ang indi ra ka magliit duun tung banwa nira. 43 Piru maganing ti Jesus ang nagtimaless tung nira, "Kaministiran mangayaw ra ka tung dumang mga lansangan ugud magparakawutunaw ra ka tung mga tau yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisa rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau," maganing. 44 Kapurisu numanyan nagliliwutun da ka man ti Jesus tung intirung sinakepan yang Judea. Nagparakawutun tung mga tau ang kada mamagsaragpun tung nira nirang balay ang pagsaragpunan.

5

Yang Pagimbitar Ni Jesus Tung Mga Manigian Ang Para Mamagpaugyat Da Tung Anya (5:1-11)

Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20

1 Taa numanyan, may dumang kaldaw ang ti Jesus yag kekdeng tung binit yang awuyuk ang atiang paganingen ang Genesaret. Durug dakel yang mga tau ang pamagsereksekan ang pamagpalenget tung anya ang para mabilugan nira yang bitala yang Dios ang nagipagpakawut na. 2 Numanyan may naita nang durua nga balangayan ang yag sasanglad asan tung bakayan. Ay yang mga manigian, namansilampud da ang para mamamunlaw yang mga lambat nira. 3 Purisu anday dumang binuat ni Jesus, dayun dang nagsaay tung sam bilug ang balangay ang yay balangay ni Simon. Pagkatapus, dayun na rang inaning, "Ungkuy, itulud mu ra kanay taning balangay mu ang ipaabwat-abwat ta gesye tung bakayan." Pagkatapus, asan da tung abwat-abwat, dayun dang kuminarung tung balangay ay magpadayun da yang pagparakawutun na tung mga tau. 4 Taa numanyan pagkatapus na ta pagbitala, dayun dang nagkalalangan tung ni Simon ang maganing, "Ala, magsaayita ra kanay ang pakbi. Ipatak-tak mu si yang mga lambat ugud maekelamu ta ian," maganing. 5 Maganing ka ti Simon ang nagtuwal, "Ameey, nagdamal yang bedlay yamen ang nagpapuyat. Andang pisan ay naeklan yamen may sam bilug. Piru kumus yaway pagkalalangan, ipataktaku ra ilem ugud," maganing. 6 Taa numanyan dayun da ka man ang namansisaay tung

balangay ang namagpakbi. Pagkatapus dayun da kang namanaktak yang mga lambat nira. Numanyan pagguyud nira yang mga lambat, ya ray nasapulan nira yang mga ian ang paneng. Sam puntu ilem nagkarabakbak yang mga lambat natetenged tung kadaramelen yang mga ian. ⁷ Purisu anday duma, dayun dang linambayan nira yang mga aruman nira tung sam bilug ang balangay asan pa tung bakayan ang para mamagtawang. Purisu pagkawut yang mga aruman nira, tinarawangan da nira yang mga ian ang asta napnuk da yang durua nga balangayan ang sam puntu ra ilem mansitegdang. ⁸ Pagkaita ni Simon Pedro tia, anday dumang binuat na, ya ra ngalwu tung tuud ni Jesus ang luminuud ang maganing ang pagbitala, "Ay Ginuu, maayen pang pablaga ra ilem taa tung yeen. Indiw magkabagay tung nuyu, ay yuu telewaw ang pisan ta kasalanan," maganing. ⁹ Napagbitala ta maning tia, ay nabereng da ta mupia tung mga ian ang naeklan nirang duru. Pati yang mga aruman na tung balangay na, ya ka, nangabereng da ka. ¹⁰ Asta na Santiago, durua ni Juan ang mga ana ni Zebedeo tung sam bilug kang balangay ang yay mga kabakas ni Simon, ya ka, nangabereng da ka ta duru tung nainabung atia. Taa numanyan pagkagngel ni Jesus yang inaning ni Pedrong atia tung anya, dayun dang nagpaktel tung isip na ang maganing, "Simon, india magpaluway. Kipurki, magimpisa simanyan, belag da ian yang maeklan mu, kung indi, ya ra yang isip yang mga tau ang basi pa ra ilem mamansisuku ra ka tung yeen ang mamagpaugyat," maganing. ¹¹ Taa numanyan, namamparanek da tung bakayan. Pagkasanglad, dayun da nirang binutwanan yang tanan ang mga bagay ang para mamagpakignunut da tung ni Jesus.

*Nagapamaayen Ni Jesus Yang Taung May Dispirinsiang Tung Ulit Nang Makamamansa Tung Pagkatau Na (5:12-16)
Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45*

¹² Numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus duun tung sasang lansangan. May tau asan ang may dispirinsia tung ulit nang makamamansa ang leep da yang intirung tinanguni na. Pagkaita na tung ni Jesus, dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nira ang nagpakiluuy tung anyang maganing, "Ameey, kung malelyaga ilem, agaskeanung sarangan mung kuaten yang dispirinsiaung naa ang yay pagpamansa tung pagkatauu," maganing. ¹³ Pagkatapus ti Jesus, tanya, dayun dang nagdeen tung tinanguni na ang maganing, "Agalelyagaw ka, kuatana ra yeen," maganing. Pagkatapus lagi-laging nakuatan da ka man tung dispirinsia

nang atia. ¹⁴ Atii nagkalalangan da ti Jesus tung anya ang maganing, “Kuidaw, india ra engaged magbawalitaen baskin tung ninu pa natetenged tung binuatung atia tung nuyu. Anday dumang buaten mu, mangaya ra kanay duun tung sasang pari ang magpateleng ang yawa limpiu ra. Pagkatapus magpadasaga ra ka dayun tung anya ta sasang ayep ang iprisintar na tung Dios ang katulad ka tung sasang urdinansang ibinutwan ni Moises ang tukaw* ugud asan da nga kumpurmiay yang mga tau ang anda ray dapat ang likayan nira tung nuyu,” maganing. ¹⁵ Piru naa pala, ang ay pa tiing sinambeng ni Jesus, duun da nagsarambung yang balita ang asta kuminawut da tung mga banwang alalawid. Kapurisu anday dumang dinangat na, nangiklep da ilem yang mga tau ang namagsaragpun ang para mamagpamati tung anya. Yang may mga laru tung nira, namagdangep da dayun tung anya ang para pamaayenen na. ¹⁶ Ugaring ti Jesus, kung kaisan, yang pagabuat na, pagpalikay-likay ang pagpaalak-elak duun tung banwang palag-palag yang tau na, ang para mabugus na yang isip na tung pagarampuen na.

Nagapapruibaan Da Ni Jesus Ang May Katengdanan Nang Magpamunas Ta Mga Kasalanan (5:17-26)

Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12

¹⁷ Taa numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus pagturuldukanen tung mga taung nagkarasagpun tung balay. May duun kang mga Pariseo ang kumarungan asan, kasiraan da ka tanira yang mga sagad. Duun mamanliit tung maskin ay pang baryuay ang lugud tung sinakepan yang Galilea pati Judea. Yang duma duun mamanliit tung siudad ang Jerusalem mismu. Taa numanyan ti Jesus nagapaktel da yang Dios ang para mapagpamaayen tung mga taung may mga masiit nira. ¹⁸ Naa pala may sasang taung namamilay ra yang mga tinanguni na ang ya ra ilem agidangepay yang mga aruman na duun tung ni Jesus. Numanyan pagkawut nira duun tung balay, tinagaman da rin nirang ipakled ang para ipakawut tung ni Jesus. ¹⁹ Piru indi ra ka engaged nangaselsel ay natetenged yang balay getek ang pisan ta tau. Purisu anday dumang rimidyu ang binuat nira, namansitakwal da ilem duun tung aldan ang panganing tung sagpaw yang balay†. Pagkatapus ya ray pinangukab nirang inabrian ang duun ka ipapanaway nirang ituntunay yang aruman nirang yag lulwug tung papag

* **5:14** 5:14 Levitico 14:2-32 † **5:19** 5:19 Yang pagbaralayen duun tung nira pinaya, anday sabungan na ig yang pinakasagpaw na ya ray pagpalimasmasan nira ubin pagkeresenanan nirang mga lawii.

ang asta nadasen da tung kakngaan yang pagtaralungaan na Jesus may yang mga tau. ²⁰ Numanyan pagkasiman ni Jesus ang tanira may pagtalig nira tung anya, dayun na rang binugnu yang aruman nirang paglaru ang inaning, "Putulu, nagapatawara ra yeen tung mga kasalanan mu," maganing. ²¹ Numanyan yang mga sagad may yang mga Pariseo, pagkagngel nira yang inaning ni Jesus tung taung atia ang maning tii, ya ray ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nira ang maning taa: "Abaa yang tau kang naa ka! Unu ray pagpabetang na tung sadili na ang yang pagkadios yang Dios ya rag pagtiwakaway na? Aywa, tinu pa pay sarang ang magpatawad tung mga tau tung mga kasalanan nira kung belagan ultimu ilem yang Dios?" ²² Kumus nagadeep da ni Jesus kung unu pay palaksu yang mga pagirisipen nira, dayun na rang binugnu ang inaning, "Aywat maning da tia yang nagipagkesen-kesen mi tung mga isip mi?" ²³ Kanisip mi ang sungaw ra ilem yang inangu tung taung naa ang pinatawaru ra tung mga kasalanan na? Piru kung aningenu si ang magbangun dang magpanaw, asan da ngaskey mi kung yang bitalaw sungaw ra ilem u kung may kamatuuran na. ²⁴ Purisu papruibaanu ra numanyan tung numyu ang yuung paganingen ang Maninga Tau, may katengdananu ka man taa tung katanekan ang magpatawad tung mga tau tung mga kasalanan nira," maganing. Pagkatapus diritsyu rang pinaganing na yang taung atiang pamamilay yang mga tinanguni na, "Ala, magbanguna ra. Eklan mu ra tiang lulubgan mung mulik," maganing. ²⁵ Pagkatapus yang taung atia, pagkagngel na yang inaning ni Jesus tung anya, lagi-laging nagbungkaras da tung pinagtaralungaan nirang tanan ang pagkatapus dayun na rang ingkelan yang limbungan nang minulik. Yang pagulik na, ya kay pagdarayawen na tung Dios ta duru. ²⁶ Numanyan yang mga taung atiang nangaita, pinangampayan da ta pagkabereng nirang duru ang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios. Nangaimakluan da tanira tung pagterelengen nira tung ni Jesus natetenged tung binuat nang atia. Namagaraning-aningan da, "Durung pisan agkabewereng yang naita ta numaan ang kaldaw ang naa," maganing.

Natetenged Tung Inangay Ni Jesus Tung Kaliwatan Ang Naa (5:27-32)

Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17

²⁷ Pagkatapus tia, ti Jesus, dayun dang naglampud tung balay ang nagpanaw ang asta luminua ra tung lansangan. Duun may naita nang sasang manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu ang yay nagaranan tung ni Levi.

Yag kakarung tung upisina nang pagpanukut tung mga tau. Maganing ti Jesus ang nagbugnu tung anya, "Amus, magpakignunuta ra tung yeen ang magpaugyat," agaaning.²⁸ Numanyan ti Leving naa, anday dumang binuat na, dayun dang kumindeng ang nagpakignunut tung ni Jesus. Andang pisan ay binalikid na, kung indi, luwus na rang binutwanan ang para tanya magpakignunut da tung ni Jesus.²⁹ Pagkatapus ti Leving naa, anday dumang nabtang tung isip na, nagtukud da ta punsiun ang dakulu asan tung balay na ang para tung ni Jesus. Numanyan duru rang mga kaarumanan ni Leving mga manigpanukut asta yang duma pang mga tau ang namagpakigsaru ra ka tung na Jesus.³⁰ Numanyan atiang pamagsararu ra tanira, may mga Pariseo kang pamagpaniid, kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nirang mga sagad. Pamagistinggir tung mga taung pamagpaugyat tung ni Jesus ang maganing, "Ba tia, aywa asanamu rag pagpakigsaru tung mga manigpanukut ang atiang mga mandaraya may tung mga upu nirang atiang mga teleb ang pisan ta kasalanan?" agaaning.

³¹ Numanyan ti Jesus ya ray nagtuwal ang asan da ipapanaway na tung sasang pananglit ang maganing, "Yang mga taung makektel anday kaministiran nira yang manigbulung, kung indi, ya ra ilem yang may mga laru.³² Katulad ka tung yeen, ay yang inangayung magimbitaren belagan yang mga taung pagtalig tung sadili nira ang tanira maayen tung pagterelengen yang Dios, kung indi, ya ra ilem yang mga taung nagaskean nira ang tanira talagang makinasalananen ka man ang para manligna ra tung mga kasalanan nira," maganing.

Yang Dating Nagapgesan Ta Mga Tau May Yang Nagipatuman Ni Jesus Ang Baklu Indi Enged Magkatunuan (5:33-39)

Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22

³³ Taa numanyan may mga tau asan ang nagriklamung tung ni Jesus ang maganing, "Yang mga taung nagapangugyatan ni Juan ang manigbenyag muya-muyang pamamlek tung pagparanganen nira ang nunut da ka ta pagarampuen nira, pati yami kang nagapangugyatan yang mga Pariseo ya kay nagusuyun yamen. Piru yang mga tauan mu pala, anda ra tung pagintindi nira yang riglamitung atia!" agaaning.³⁴ Yang tuwal ni Jesus tung nira, yang sadili

‡ 5:30 5:30 Anday dumang nagipagistinggir nira ya ra yang nagapapaktelan nira ang kung tinu pa unu ay magpakisadu tung mga taung mga maning tiang makinasalananen, asan da unu nga saliray yang kasalanan nira ang asta indi ra ilem unu saptan yang Dios buat.

na ipinananglit na tung laliing pangasawa. Agaaning tung nira, “Aywa, kung may kumbira, kanisip mi ang yang mga laliing pamagkumpanya tung aruman nirang pangasawa, bagay wasung ampalaren tung pagsararuan nira ang ya pag teparay nira yang aruman nira? ³⁵ Ugaring may uras ang kawutun ang yang aruman nirang atia lagunutun dang eklan tung tepad nira. Atia ya ray uras ang magkabagay rang pisan ang ipamlek nira tung mga pagparanganen nira natetenged tung kapupungawen da nirang duru,” maganing. ³⁶ Pagkatapus nagpananglit si ti Jesus ang maganing, “Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang may awel nang baklu ang ya pay lasiken nang pangkelan ta itambel na tung awel nang lagi-lagi ra? Kipurki kung ya pay buaten na tia, belagan ilem ang marangga ra yang awel nang baklu, kung indi, pati yang lagi-laging tinambelan na may yang baklung itinambel na, indi ra ka engaged magtirnuan. ³⁷ Dispuis, tinu pay nagaintindian ming tau ang yang binung baklung ingkelan tung saralugan, asan da ilem papagbaalay na tung parabtangan ang lagi-lagi ra? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, kung mabaal da nganing tia, manleskag da yang parabtangan ang asta mablak. Anday duma, mailas da ka ilem yang binu, pati yang parabtangan, diadu ra ka\$. ³⁸ Kung indi, yang dapat ang buaten, yang binung baklu asan da ibukbukay tung parabtangan ang baklu ka. ³⁹ Dispuis pa, tinu pay nagaintindian ming tau ang malelyag pang manginem ta binung baklung sinaruk ang atiing naanad da tung binung baal da? Ay yang binung baal da yay paganingen nang mas masabur. Pariung pisan tung mga taung anad da tung pagurusuyun tung dating nagapgesan nira. Indi ra ka malelyag ang magusuy tung baklung sistimang naang nagitulduku,” agaaning ti Jesus.

6

Pagkuruntraan Da Ti Jesus May Yang Mga Pariseo Natetenged Tung Pagturumanen Yang Sasang Urdinansa Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay (6:1-5)

Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28

¹ Taa numanyan tung sasang kaldaw ang nagipamaenay yang mga Judio tung pagurubraen nira, ti Jesus napanaw ra tung dalan ang naknga tung katrigan, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na. Numanyan

§ 5:37 5:37 Pariung pisan tung nagitulduk ni Jesus ang baklu ang indi ka engaged magkatunu tung dating nagusuyun nira ang katulad ka tung pamlek nira tung pagparanganen nira.

tung pagparanawen nira, ya kay aplit-aplit yang mga aruman na yang mga kaluay yang trigu ang nagakerekese tung palad nirang pagadekem. ² Numanyan may mga Pariseo asan ang ya ray namagistinggir tung nirang maganing, “Batia, aywat paglampasamu ra tung sasang urdinansa ta ang bawal ang magurubraen ta maning tia tung kaldaw ang nagipamaenay?” maganing. ³ Numanyan anday dumang nagtuwal, ti Jesus. Maganing tung nira, “Aywa, indi mi pa ka enged nagamaresmesan yang sasang nabtang tung kasulatan natetenged tung binuat ni David atiang tanya duru rang suwuk na pati yang mga aruman na? ⁴ Indiya, nagpakled tanya duun tung balay-walay ang atiang pinagtuuan pa rin yang mga tau tung Dios atii kanay ang pagkatapus yang tinapay ang atiang sagradu ang ipinabtang tung katalungan yang Dios, ya pay pinisik nang pinangan agad bawal ang panganen ta duma ang belagan mga pari? Piru maskin bawal, ya pay pinangan na ig ipinapaan na pa ka nganing tung mga aruman na, piru indi ka ipinakusalak yang Dios tung nira*.” ⁵ Purisu yuung paganingen ang Maninga Tau yuu ray pamala tung mga tauanu kung ya pa agari yang pagturumanen nira yang katuwulan yang Dios natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay,” agaaning.

Nagapakusalak Yang Mga Pariseo Ti Jesus Ang Tanya Unu Ay Naglampas Tung Urdinansa Nira Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay (6:6-11)

Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6

⁶ Taa numanyan, may duma sing kaldaw ang nagipamaenay ang kuminawut si. Ti Jesus tanya, nagpakled da duun tung sasang pagsaragpunan nirang nagparakawutun tung mga taung pamagsaragpun duun. Duun ka natagbu yang sasang taung napilayan da yang kalima nang tuu. ⁷ May mga Pariseo kag mga sagad ang pamagpasakep ka. Nagapaniiran nira ta mupia ti Jesus kung magpamaayen tung kaldaw ang atiang nagipamaenay, ugud ya ray ipagpakusalak nira tung anyang ipagdimanda tung ustisia†. ⁸ Piru ti Jesus, kumus naskean na rang lagi yang nabtang tung mga kinaisipan nira, purisu dayun dang nagkalalangan tung napilayan yang kalima nang

* **6:4** 6:4 1 Samuel 21:1-6 † **6:7** 6:7 Naang mga Pariseo may naang mga sagad, may urdinansang pinanubli nira tung mga kinaampu nira ang yay nagapapaktelan nira ta mupia ang yang laksu na maning taa. Kung may tau unung impurta ra tung kamatayen, yay puiding matawangan maskin tung kaldaw ang nagipamaenay. Piru kung belagan dilikadu ang puiding ielat tung dumang kaldaw, atia unu bawal ang tawangan, ay tia unu sasa unung ubra ang dapat amligan tung kaldaw ang nagipamaenay.

maganing, “Ala kemdenga ra kanay ang mangay tani tung parada,” maganing. Numanyan kumindeng da ka man yang napilayan ang minangay asan tung parada.⁹ Pagkatapus dayun dang nagbitala ti Jesus tung mga taung atiang pamagpaniid tung anya ang maganing, “Yuu may talimaanenu ra rin tung numyu. Ay pa wasu ay magkatamang buaten tung kaldaw ang nagipamaenay ang ita magbuat ta sasang ikaayen ta sasang masigkatau tang ilibri tung malain u ang ita magbuat ta sasang ikalain ta sasang masigkatau ta ang yay magakdan na ta ikadiadu yang pagkabetang na?” maganing.¹⁰ Numanyan pinaneleng-telengan ni Jesus tanirang tanan. Pagkatapus dayun na rang inaning yang napilayan ang, “Ala, iunat mu ra tiang kalima mu,” maganing. Tamang tamang agiunat na, naulikan dang pisan yang kalima na.¹¹ Numanyan yang mga Pariseo, pagkaita nira tia, pinanungkukan da yang mga isip nira ta kasisilagen nirang subra tung ni Jesus. Purisu numanyan, dayun da nirang pinagkeresenan kung unyen pa nira.

Pagpamilik Ti Jesus Tung Mga Taraligan Na, Bilang Mga Apustul Na (6:12-16)

Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19

¹² Taa numanyan, may pira pang kaldaw ang nagtaklib, ti Jesus nagpaalak-elak da duun tung kabukiran ang para magarampuen da tung Dios. Nagdamal da duun tung pagarampuen na.¹³ Numanyan atiang kaldaw ra, yang mga taung nagapangugyatan na, ya ray pinaguuyan nang mamagpalenget tung anya. Pagkatapus ya ray pinamilikan na ta sam puluk may durua ang ya ray binuat nang mga taraligan na bilang yang paganingen ang mga apustul na.¹⁴ Ya taa yang mga aran nirang pinagpilik na. Ti Simon ang yay pinapuanggaan na tung ni Pedro, ti Andres ang ari ni Pedro, ti Santiago, ti Juan, ti Felipe, ti Bartolome,¹⁵ ti Mateo, ti Tomas, ti Santiagong atiang ana ni Alfeo, may ti Simon ang atiang sam bilug ang kinasakpan da rin yang sasang partidung durug iseg yang pagbaratukun nira tung gubirnu yang mga taga Roma.¹⁶ Magdasun ya ra ti Judas ang atiang ana ni Santiagong sam bilug, may yang tukayu nang atiang sam bilug ang ti Judas Iscariote ang tung uri ya ra ka man ay nagyaring traidur tung ni Jesus.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Dakeleng Mga Taung May Mga Laru May Tung Dumang Pagaekel-ekelan Ta Mga Dimunyu (6:17-19)

Mateo 4:23-25

17 Taa numanyan ti Jesus nagparanek da, kasiraan da ka yang baklung pinagpilik na. Mangalensad da nganing tanira tung datal, duun da ka kawutay nira yang mga taung buntun. Yang duma nagapangugyatan na kang lagi, yang duma duun mamaniit tung baskin ay pang banwaay tung sakep yang Judea, ang yang duma duun mamaniit tung siudad mismu yang Jerusalem. May duma pang alalawid pa ka enged yang pinanliitan nira ang ya ra yang siudad yang Tiro may yang siudad yang Sidon, ang yay nabtang tung binit yang bakayan. 18 Yang inangay nirang tanan tung ni Jesus, ay gustu nirang mamagpamati tung anya ig tanira pamaayenen na tung mga laru nira. Ay may asan ka tung nirang pagaekel-ekelan ta mga dimunyu. Numanyan pagdangep nira tung anya, luwus dang pinampamaayen na. 19 Dispui tanirang tanan namagimpurta ra ang basta madeen ilem tung anya. Kipurki may ketel ang pagliit tung tinanguni na ang ya ray pinagmaayenan nirang tanan.

Binaliskad Ni Jesus Yang Ikasadya May Yang Panganugunan (6:20-26)

Mateo 5:1-12

20 Pagkatapus numanyan, ti Jesus naneleng-teleng da tung mga taung nagapangugyatan nang atia ang maganing tung nira, "Ta yamung kumpurming mga maliliwagen ang anda ray magtaligan mi tung mga sadili mi, teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan mi! Ay yang nagikatinlu na asan, luguramu ra tung mga taung pamagpagaem tung Dios. 21 Ta yamung nagapasaran da ta pasuwuk numanyan natetenged ilem tung pagpakignunut mi tung yeen, teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan mi. Ay sipurki tung uri maning pa tung pabialenamu ra yang Dios tung sasang kaayenan ang indi enged ang pisan mapasing-siringan. Ta yamung nagampayan da ta kapupungawen ming duru numanyan ang kung kaisan ya ray nagipanangit mi, teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan mi. Ay sipurki tung uri talagang yamu ray patalangkaken ka enged yang Dios natetenged tung kasadyaan ming duru. 22 Dispui, kung alimbawa, pakulainenamu yang mga masigkatau mi natetenged tung pagkererengen mi tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung ya ra kay indi ipagsapet nira tung numyu, ubin ya ra kay ipaginsultu nira tung numyu ang yamu kaskasen da nirang maging malain tung pagterelengen nira, tay tia duru rag tinlu yang mabtangan mi. 23 Purisu kung buatanamu ra nganing nira ta maning tia, magpakasadyaamu enged ang yamu agaliking-likting. Yang ikasadya mi asan ay natetenged asan da nga pruibay

ang may ibles ka man yang Dios tung numyung durung pisan agkadakul yang kantidad na ang ya ra kay nagibaratu na tung numyu duun tung langit. Kipurki pati nganing yang mga manigpalatay yang bitala na atiang tukaw, pina-muatan ka ta mga aruman nira ta magkapariu ka tung buwuaten yang mga kanubli nira tung numyu. ²⁴ Piru ta yamung mga manggaranen ang yang kamanggaran mi yay nagapanaligan mi, kanugunamu. Ay kipurki nagapapsawan mi ra yang tanan ang kasadyaan ang tegka ra ka ilem asan. ²⁵ Ta yamung nagapagpagustu ra numanyan tung tanan ang nagalelyagan mi, kanugunamu. Ay kipurki tung uri maning pa tung pasubkanamu ka enged yang Dios ay pakapasanamu anya tung sasang kaayenan ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Ta yamung panalig tung pagkabetang ming maayen numanyan, ang ya ra kay nagipagtalangkak-talangkak mi, kanugunamu. Ay kipurki tung uri papungawenamu ka enged yang Dios ta duru ay pawaraanamu ka anya tung ultimung kasadyaan ang ya ray pagtangitan mi. ²⁶ Dispuis, kung dayawenamung pirmi ta kadaklan, kanugun yang pagkabetang mi. Anday dumang panganugunan mi asan, ay natetenged tung uri, sasay panampetan mi yang mga tau ta namagtukaw ang namagimu-imu ta bitala ang ya unu ay bitala yang Dios buat. Kipurki yang mga bitala nira, ya kay nauyunan ang ipinagdayaw tung nira yang mga masigkabanwa nira ang ya ra kay pinanliitan yang mga irinsia yang mga taung pamagdayaw tung numyu.

Ti Jesus Pagpasanag Ang Belagan Ilem Yang Mga Aruman Nira Ay Gegmaan Nira, Kung Indi, Pati Yang Pagpakigsuay Tung Nira (6:27-38)

Mateo 5:38-48

²⁷ "Piru tung numyung pananged da tung yeen, nani yang pagianingu tung numyu. Gegmaan mi yang mga taung pagpakigsuay tung numyu, asta yang pagdemet tung numyu, buatan mi ka ta ikaayen nira. ²⁸ Kung iampuamu ta duma tung Dios ang ituluy tung kalainan, anday dumang ibales mi tung anya, tanya si kay iampu mi tung Dios ang pakaayenen na. Asta yang mga taung mga manlelepes tung numyu, ya ka, iampu mi ka tung Dios ang para pakaayenen na. ²⁹ Kung alimbawa may manampaling tung numyu, italiling mi yang duwaling emet ming ipatampaling. Kung alimbawa may magreges ang mangalaw yang panlamig mi, pawayaan mi ra ilem. Pati lambung mi, kung talagang eklan na ka, ipatugay mi ra ilem tung anya ta paluas. ³⁰ Kung may mandawat tung numyu, pakdulan mi. Kung

may mangkel tung mga kasangkapan mi, indi mi bawien tung anya, kung indi, pawayaan mi ra ilem. ³¹ Yang dapat ang buaten mi tung дума ya ra yang matinlu ang yay nagalelyagan ming buaten nira tung numyu. ³² Elat kanay, kung yang gegmaan mi, ya ka ilem yang nagagegma tung numyu, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Ay napakitablaamu ka ilem tung mga taung pagpasuag tung anyang pagpakasalak. Kipurki maski nganing tanira, yang nagagegmaan nira, ya ka ilem yang nagagegma tung nira. ³³ Dispuis kung yang tawangan mi ya ka ilem yang mga taung pagtawang ka tung numyu, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Ay napakitablaamu ka ilem tung mga taung pagpasuag tung anyang pagpanandili. Kipurki maski nganing tanira, yang magtawangan nira ya ka ilem yang mga aruman nirang pagtawang tung nira. ³⁴ Kidispuis pa kung yang agapautang mi ya ka ilem yang mga taung nagakumpiansaan ming tagbayad, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Kipurki napakitepengamu ka ilem tung mga taung pagbatuk tung anyang pagpanadili. Kipurki maski nganing tanira, yang magpautangen nira, ya ka ilem yang mga kaarumanan nirang nagakumpiansaan nirang tagbayad. ³⁵ Kung indi, ta numyu, gegmaan mi yang mga taung pagpakigsuay tung numyu, buatan mi ka enged ta ikaayen nira. Kung may magministir tung numyung mangutang, pautangen mi, maskin anday kumpiansa ming tagbayad. Ay kung maning tia yang usuyun mi, tung uri may ibles yang Dios tung numyung durug tinlu. Kipurki maning tia pagpailalaamu ra ang yamu mga anaamu anyang matuud, ay pagsugutamu tung anya. Kipurki durug kaayen tung tanan ang mga tau, maskin tung mga malain ang mga tau ang indi maskeng magdemdem yang utang nirang kaneeman tung anya. ³⁶ Kumus tanyang nagyari rang Ama mi, mainildawen tung tanan ang mga tau, yamung mga ana na, dapat kang sakaen mi yang ugali na ang yamu mainildawenamu ka tung mga masigkatau mi, maskin tung ninu pa.

Nagasambit Ni Jesus Yang Mga Pitik Ang Pagpasunairan Na Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na (6:37-49)

Mateo 7:1-5

³⁷ "Indiamu ra enged magtagam ta sintinsia tung mga aruman mi ugud indiamu ra ka sintinsiaan yang Dios. Kung may aruman ming nagbuat ta malain, indiamu ra maganing ang yay dapat ang parusaan ugud indiamu ra ka parusaan yang Dios. Patawaren mi ra ka yang kumpurming nagbuat ta malain tung numyu. Atia, bunayag da kang

patawarenamu ra ka yang Dios. ³⁸ Magpamakdulamu ka tung mga kaarumanan ming may mga kaministiran. Atia pakdulanamu ra ka yang Dios yang mga kaministiran mi. Yang kaalimbawaan yang pagparakdulun na tung numyu maning pa tung gantangan ang magyestyeken na pang nagidasek ang pakuwungan na pa ngani baklu pa ibukbukay na tung bebtangan mi. Kipurki kung unu pang pitikay ang usuyun ming magpamakdul tung mga kaarumanan mi, ya kay usuyun yang Dios ang magpamakdul tung numyu," agaaning.

³⁹ Taa numanyan nagpagngel da ti Jesus ta sasang pananglit ang maganing, "Aywa, tinu pay nagaintindian ming buray ang magpangaas pang magguyud tung aruman nang buray? Kipurki kung ya pay buatan na, anday дума, matukaw-tukaw ra nganing, pariu ra ka ilem tanirang mangabugsu tung lungasug. ⁴⁰ Yang sasang taung pagpaugyat belagan ang yay landaw tung pagugyat tung anya. Piru kung makumplitu na ra nganing yang pagpaugyat na, asan da magluang magkapariu ra ka ta ugali yang nagugyat tung anya‡.

⁴¹ "Ta yamung naanad dang magtagam ta sintinsia tung дума, aywa kaya ang yang maning pa tung letek ka ilem tung mata yang putul mi, atii pala yay nagapadekdekan mi ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara? ⁴² Aywa palangaasan mi pa ka enged yang putul ming aningen ang 'Maimu ilem putulu, kuaten ta ra tiang letek tung mata mu?' Ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may sasang magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara? Abaa, yamu ilem agpagpakaayen-ayen! Kaministiran ya ra kanay ay tukawen mi rang kuaten yang magabatang ang atiang yag keketeg tung mata mi. Atia manadlaw ra yang paneleng mi ang para tung matinlu yang panguat mi tung letek ang atia tung mata yang putul mu.

*Asan Da NGa Pruibaay Yang Sasang Tau Tung Nagibitala Na Kung Matinlu Yang Pagkatau Na U Kung Malain (6:43-45)
Mateo 7:16-20; 12:33-35*

⁴³ "Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay telengan mi ra ilem yang mga ayu. Anday ayung matinlu ang sayud yang nagipamurak na. Anda kay ayung sayud ang matinlu yang nagipamurak na. ⁴⁴ Kipurki yang sasang ayu, tung burak na nga pruibaay kung matinlu u kung sayud. Simpri yang mga sapinit indi pamurak ta pumangga ig yang aruma

‡ 6:40 6:40 Maayen pang ikumpalar tung 1 Juan 2:6.

indi ka pamurak ta langka[§]. ⁴⁵ Yang taung maayen, maayen ka yang nagipalua na, ay natetenged ang ya kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. Pati yang taung malain, malain ka yang nagipalua na ay natetenged ang ya ra kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. Ay simpri, kumpurming unu pay nagipabalay yang sasang tau tung isip na, indi maimu ang indi na ipalua ang ibitala.

Duruang Klasi Yang Pagparamatien Yang Mga Tau Tung Bitala Ni Jesus (6:46-49)

Mateo 7:24-27

⁴⁶ "Aywa, magkatama wasu ang aningenaw numyung Ginuu mi ang pagkatapus indi mi kag tumanen yang nagipanuwulu tung numyu?" ⁴⁷ Kung tinu pay pagpalenget tung yeen ang para magpamati tung nagitulduku ang pagkatapus ya ra kay tumanen na, yang kaalimbawaan yang taung atia maning taa. ⁴⁸ Tanya maning pa tung sasang taung pagpakdeng yang balay na, ang yang akad na, durug dalem. Sinangkad na yang kabatuan ang ya kay pinamugsuan na yang mga adili na. Numanyan pagkatapus ta pagpakdeng yang balay na, kinawutan da ta palempaan, pati yang balay na binungsaran da ka yang beek. Piru indi ka engaged naunu pa ay durug baked yang pagparakdengen yang may balay. ⁴⁹ Piru kung tinu pay pamati tung bitalaw ang pagkatapus indi na ra ka ilem tumanen, ya si kay nagipananglitu tung sasang tau ang tung pagpakdeng na yang balay na, ya ra ilem agiakarakaray na tung ulit yang tanek. Duun da ka ilem ipalguray na yang mga adili na. Pagkawut yang balyu, pati yang balay na binungsaran da ka yang beek, gulpi ra ilem ang nagkalipuat. Gewa rang pisan yang balay ang atii," agaaning ti Jesus duun tung nira.

7

Yang Pagtalig Yang Kapitan Ang Durug Dakul Yag Day-away Ni Jesus (7:1-10)

Mateo 8:5-13

¹ Numanyan atiang tapus da yang tanan ang gustu ni Jesus ang ianing tung mga taung atiang pamamati tung anya, anday duma, dayun sing minangay tung Capernaum. ² Duun may sasang Kapitan tung sang grupung mga sundalung atiang taga Roma. Yang Kapitan ang naa, may turuwulun na ang yay nagamaal na ta mupia. Piru dinalpetan da ta laru nang matigbak ang pagkatapus tagumatayen da. ³ Numanyan yang Kapitan ang naa,

[§] 6:44 6:44 Tung bitalang Giniriego maning taa: "Yang mga balagen ang tenekan indi pamurak ta ubas ig yang aruma indi ka pamurak ta igus."

pagkagngel na yang balita natetenged tung mga buat-buat ni Jesus ang durug tinlu, anday dumang binuat na, nagpangay ra tung mga pamagpakigmaepet ang mga Judio ang para mamagpatawang da tung ni Jesus ang kung maimu ilem paawatan na ra kanay ang angayen yang turuwulun nang pamaayenen. ⁴ Numanyan, pagkawut nira tung ni Jesus, dayun dang namagpakiildaw tung anyang maganing, "Naa ti Kapitan, magkabagay ang pisan ang tawangan mu. ⁵ Kipurki durug kaginegmaen tung nasyun ta. Nagpadagen-dagen nganing tung yamen ang nagpakagasta tung pag-parakdengen yang balay ang pagsaragpunan ta," agaaning. ⁶ Kapurisu numanyan ti Jesus dayun da ka man ang nagnunut tung nira. Numanyan atiing alenget da rin ilem tung balay na, yang Kapitan ang naa, ya si ay nagpangay tung mga ungkuy nang mamagpakigbagas da tung ni Jesus. Numanyan yang pagbagas nira tung anya, dayun da nirang binalitaan yang bitala ni Kapitan ang maganing, "Ameey, yang bitala ni Kapitan, anday bali unu, maskin india ra unu magpakabedlay ang magpakigkawut tani tung balay na, ay tanya unu belagan unu bagay tung nuyu ang yawa pay magtakwal tung balay na. ⁷ Ya ra ka man nganing unu tia ang indi ra nagpakigbagas tung nuyu. Kung indi, maskin magkalalangana ra ilem unu asan, atia unu magmaayen da ka man yang turuwulun na. ⁸ Kipurki maski nganing tanya unu, anad da ka unung magpalalang tung mas abwat tung anya, anad da ka unung magkalalangan tung mga sundalu nang mas araneke tung anya. Kung lalangan na unu yang sam bilug ang magpanaw, atiang lagi magpanaw ra ka man. Baskin yang sam bilug unu, kung guuyan nang magpalenget tung anya, atiang lagi unu magpalenget da ka man. Ang basin pa yang turuwulun na unu, kung lalangan nang magubra ta sasang bagay, atiang lagi, ubraen na ra ka man," agaaning. ⁹ Numanyan pagkagngel ni Jesus yang mga bitalang atia ni Kapitan ang pinagulit nira tung anya, ya ray naberengan na ta mupia tung ni Kapitan. Dayun dang nagbira ang nanalunga tung mga taung atiang buntun ang pamagpakignunut tung anyang maganing, "Tugtulu tung numyu, basin nganing tung numyung mga masigkanasyunu taa tung banwa tang naang Israel, anda pay nagabagasung maning takaag dakul yang pagtaraligen na tung yeen," maganing. ¹⁰ Numanyan yang mga taung atiang pinanuwal ni Kapitan ang mamagpakigbagas tung ni Jesus, dayun dang namansibalik tung balay ni Kapitan. Pagkawut nira duun, maita nira yang turuwulun na, maayen da ka man.

Yang Pagpabui Si Kang Uman Ni Jesus Tung Ana Yang

Sasang Balung Baway (7:11-17)

¹¹ Pagkatapus tia, indi ilem nabuay, minangay ra ti Jesus duun tung lansangan ang Nain, kasiraan da ka tanira yang mga taung atiang nagapangugyatan na asta yang mga taung buntun. ¹² Numanyan tamang tamang magaalenget da tung purtang parakleran tung lansangan ang atia, naa pala, may sasang taung patay ra ang nagipalua nirang para ipalgud da tung leyang. Ya pa ka man ay bugtung ang anang lalii yang sasang baway ang nabalalu. Durug dakel yang mga taga lansangan ang pamagkumpanya tung anya. ¹³ Numanyan pagkaita ni Ginuu ta tung may ana, ya ra ngaidaw ang maganing tung anya, "Ineey, ustu ra tiang pagtarangiten mu," agaaning. ¹⁴ Pagkatapus dayun na rang pinalengtan yang kabaung ang inawiran ang asta namagtadeng da yang pamagtuang. Pagtadeng nira, dayun dang nagbugnu ti Jesus tung patay ang maganing, "Duduy, magtuwuluna ra yeen ang magbungkarasa ra!" ¹⁵ Pagkatapus diritsyu ra ka man ang nagbungkaras yang taung atiang patay ra rin ang nagimpisa ra kang nagbitala. Numanyan dayun dang inintriga ni Jesus tung ni nanay na. ¹⁶ Purisu numanyan yang mga taung atiang nangaita, luwus dang nangaimakluan da yang pagterelengen nira tung ni Jesus. Namagintru ra dayaw tung Dios ang namagaraning-aningan dang maganing, "Kinawutanita ra ta maktel ang manigpalatay yang bitala yang Dios. Itang mga tauan na, talagang nagapalengtanita ra anyang para tukuranita ra anya ta kalibrian ta," agaaning. ¹⁷ Kapurisu yang balita natetenged tung binuat ni Jesus ang atia, nagsarambung da tung intirung Judea ang asta duun da ka tung mga banwang nagtarambi tung Judea.

Yang Nagituwal Ni Jesus Tung Pinanuwal Ni Juan Ang Mamagpasiguru (7:18-23)

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹ Numanyan ti Juan ang naang manigbenyag ang duun ka man tung kalabus, binalitaan da ka yang dumang nagapangugyatan na natetenged tung tanan ang atiang mga binuat-buat ni Jesus. Purisu numanyan, ginuuyan na yang durua tung nirang pinanuwal ang mansiangay ra duun tung ni Ginuung Jesus ang para mamanalimaan tung anya kung tanya ya ra ka man yang paganingen ang Mananapnay ang nagapakbat kang lagi nira u kung may duma pang dapat ang elatan nira. ²⁰ Taa numanyan, pagkawut yang durua nga tauan ang atii tung ni Jesus, maganing tanira tung anya, "Minangayami ilem taa, ay tinuwulami ra ni Juan ang manigbenyag ang para mapasiguruana ra yamen

kung yawa ra ka man yang paganingen ang Mananapnay ang nagapakbat kang lagi yamen u kung may duma pang dapat ang elatan yamen,” agaaning. ²¹ Taa numanyan, yang uras dang atiang pagangay nira duun, nagkatuun ang duru-durung mga taung pamaglaru ang nagapampamaayen ni Jesus. Yang duma may mga laru nirang matitigbak, yang duma agdimunyuen, ig duru kang mga buray ang nagapampabuskad na yang mga mata nira. ²² Purisu numanyan, pagkagngel ni Jesus yang bitala yang durua nga tauan ang atiang tinuwul ni Juan, dayun dang nagtuwal ang maganing tung nira, “Ala, magbalikamu ra duun tung ni Juan. Balitaan mi yang kumpurming nagkaraita mi kag nagkaragngel mi taa. Aningen mi ang yang mga buray pagkaraita ra, pati mga barik pagkarapanaw ra ka, pati mga taung may dispirinsia tung mga ulit nirang makamamansa, nagakuatan da ka, pati mga bengel pagmaraanting da ka, pati mga patay pagkarabui ra ka. Asta yang mga taung araneK ta pagkabetang ang kumpurming nakapasan dang pisan ta magtaligan nira tung mga sadili nira, ya ra kay nagapampakawutan yang Matinlung Balita ang yang Dios simpan dang magtawang tung nira*.” ²³ Kidispuis pa aningen mi ka dayun ang durug tinlu yang nagabtangan yang sasang taung indi enged nagaplekan ta ipagtalig na tung yeen,” maganing ti Jesus duun tung nira.

Yang Pagdayaw Ni Jesus Tung Ni Juan (7:24-28)

Mateo 11:7-19

²⁴Taa numanyan, atiang namagliit da yang duruang atiang pinanuwal ni Juan, ya ray pagpasanag ni Jesus tung mga taung atiang buntun natetenged tung ni Juan. Maganing tung nira, “Ta, atiang pagangay mi tung ni Juan duun tung banwang atiang palag-palag yang tau na, unu pang klasiay ta tau ang nagalaum ming maita mi duun? Yang kalaum mi wasu tanya sasang taung guruyud-guyuran ta tau ang katulad ka tung tigbaw ang kung eyepen da nganing ta palet, pagpanunut-nunut da ilem? ²⁵ Kung belagan kang ya tii yang katuyuan mi, unu pa wasu ay inangay mi duun? Gustu mi ilem basung magteleng tung sasang taung pagsuut ta durug tinlung awel? Belag ka siguru ay kipurki yang mga taung pamagbisti ta matitinlu ig pamagpapsaw tung kumpurming unu pay nagalelyagan nira, duun da

* **7:22** 7:22 Kung mabalitaan da nganing ni Juan tia, asan da nga siguruay na ang ti Jesus ya ra ka man yang Mananapnay ang pinilik yang Dios ang yay nagaelatan na. Kipurki yang mga buat-buat nang atia, yang pisan ay pinagula ni Isaias ang tukaw ang yay ipalua yang Mananapnay kung kumawut da nganing. Duun da nga basaay ta tung Isaias 35:5 ig 61:1. Ikumpalar tung Lukas 4:18.

ilem ngaitaay mi tung mga palasiu yang mga adi. ²⁶ Kung belagan kang ya tii ay inangay mi, tay unu pa wasu yang katuyuan mi duun? Gustu mi wasung magteleng tung sasang taung tinuwul yang Dios ang magpalatay yang bitala na tung numyu? Anday duma, talagang yaa, ya ra ka man tii ay naita mi duun. Piru iugtulu tung numyu, yang taung atiating naita mi duun, landaw pa nganing tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ta namagtukaw ang mga panimpu. ²⁷ Kipurki ti Juan ang naa ya ka man ay nagadapatan yang sasang inaning yang Dios tung aruman na ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

'May sasang taung tuwulunung magpalatay yang bita-law tung mga tau ang yay ipatkawu tung nuyu ugud katulad ka tung sasang pagliway ta dalan, yay maning pa tung magliway tung mga isip nira ugud simpan da tanirang mamampauyun da tung nuyu,' maganing[†].

²⁸ Iugtulu tung numyu, tung tanan ang mga manigpalatay ta namagtukaw ang mga panimpu, anda ray lumandaw tung ni Juan ang naa. Piru maskin pang maning tia, yang sasang tauanung napalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maskin pagatelengan ang araneK ta pagkabetang, piru may nalandawan na pa ka enged tung ni Juan[‡].

May Dumang Namanambing Tung Pinalanu Yang Dios Ang Ikaayen Da Rin Nira (7:29-35)

²⁹ "Dispuis pa, papagsunairen ta ra kanay yang pagparamatien yang mga tau tung bitalang ipinagpakawut ni Juan tung nira. Yang kadaklan namampauyun da tung iningaluk yang Dios tung nira, kapin da enged yang mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu. Purisu namanligna rang lagi tung mga kasalanan nira ang pagkatapus ya ra kay pinapruibaan nirang namampabenyag tung ni Juan. ³⁰ Piru naang mga Pariseo may naang mga sagad tung pinanubli, pagkapamati nira tung bitalang ipinagpakawut ni Juan, belag da ya mamagpauyun, ya ra mamagpasuag tung kalelyagan yang Dios para tung nira ang ya ra ka rin ay ikaayen nira. Ay indi ra namanligna

[†] **7:27** 7:27 Duun ngaeklay ni Jesus tung isinulat ni Malakias (3:1); anday dumang kakesen yang Dios tung uras ang atiating paganing na, ya ra ti Ginuung Jesus mismu atiating indi pa nagapagingtau. Ikumpalar tung Mateo 11:10 may tung Marcos 1:2 ang yang isinulat ni Malakias ang naa ya ra kay inulit nirang nagsulat. [‡] **7:28** 7:28 Yang nalandawan ni Juan tung kadaklan ang mga manigpalatay ang namagtukaw tung anya ay ultimo ilem tanya ay naging palaskaw ni Ginuung Jesus. Yadwa pa durug kaimpurtanti yang ipinagpalatay na tung mga tau natetenged tung anya. Dispuis yang nalandawan yang sasang tauan ni Ginuung Jesus tung ni Juan, yang kantidad yang nagipagpalatay na tung mga tau natetenged tung anya mas pa ka ta kantidad tung ipinagpalatay ni Juan.

tung mga ubra-ubra nirang makalalaway ta isip na, indi ra ka namampabenyag tung ni Juan. ³¹ Purisu yang mga tau numanyan, unu pa pay mapananglitanu tung nira? Unu pa engaged ay mapapariuu tung nira? ³² Anday duma, tanira maning pa tung mga mamulang pamagkarayam tung plasa ang yang duma maskin unyen pa ta paiwan-iwan yang mga kakayam nira, indi ka engaged mapatunu-tunuan yang kalelyagan nira. Ya ra aganingay yang mga kaarumanan nirang, 'Uay, duruamug kaduruma! Ang magtarangit-tangitenaming magurulimengmeng-ulimengmengen, indi-amu malelyag ang magpakiintra. Utru si, ang patikanamu yamen, indiamu si ka engaged malelyag ang magtaralekan.' ³³ Talagang yay magkatamang mapananglitanu tung mga taung atiang indi ra pamagpauyun ay kipurki atiang paglua ra ni Juan ang manigbenyag, maita nira yang ugali nang pamlek ang kaisan tung pagparanganen na ig indi ka panginem ta binu, indi ra nauyunan nira, kung indi, ya ra aganingay nirang pagaekel-ekelan ta dimunyu. ³⁴ Utru si ang tung yeen dang paganingen ang Maninga Tau, tung pagluaw tung mga tau, maita ra nganing nira yang ugaliu ang indiauw pamlek tung pagparanganenu kag panginemaw kang kaisan ta binu, indiauw ra ka nauyunan nira, kung indi, yuu ka aganingay nirang takawaw ig bulatsiruaw pa kumus pagpakibarkadaw tung mga manigpanukut may tung duma ay ya ra kang lagi ay nagalamku nirang mga teleb ta kasalanan. ³⁵ Piru yang planu yang Dios ang atiang nagapasuagan nira, duun da nga prubaay tung kumpurming pagpauyun tung yamen ni Juan ang talagang durug tinlung planu sigun tung pinakawut na tung nira," agaaning ti Jesus duun tung nira.

Yang Pinatawad Ta Dakulong Kantidad Yay Mas Ang Magegma Tung Nagpatawad Tung Anya Kay Tung Pinatawad Ta Gesye (7:36-50)

³⁶ Numanyan may sasang kinasakpan yang mga Pariseo ang napagimbitar da tung ni Jesus ang magpakigsaru tung balay na. Purisu ti Jesus nagnunut da tung anyang nagpakigsaru. ³⁷ Duun tung lansangan ang atii, may sasang baway ang ilaladung makinasalananen. Numanyan pagkagngel na yang balita ang ti Jesus unu duun da tung balay yang Pariseo agpagpakigsaru, anday dumang binuat na, dayun dang minangay ang may ekel nang midyu tung praskung§ punuk ta paamut ang durug maal. ³⁸ Numanyan

§ 7:37 7:37 Yang midyu tung praskung atia, sasang batung malemek ig malinang-linang ang pinuyukan ang binuat ang maninga butilya. Yang panguuy nira tung parabtangan ang atia ay alabastru.

pagpakled na tung balay, dayun dang nagpasagpi tung kakay* ni Jesus ang yang mga luuk na duun da ka ilem nagkarapatak. Pagkatapus nagatarapuan na yang bua na ang nunut da ka ta pagara-ara na tung kakay na ta muya-muya†. Ang pakatapus binukbukan na yang paamut ang atiang durug maal. ³⁹ Numanyan naang Pariseong naang nagimbitar tung ni Jesus, pagkaita na tia, ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip nang maganing, “Yang taung naa, kung talagang matuud ang prupita, maskean na ra ka rin kung unu pang klasiay ta baway ang pagdeen tung anya ang teleb ta kasalanan.” ⁴⁰ Atii, nagbugnu ra ti Jesus tung anyang maganing, “Simon, kung maimu ilem, may sasang iksenu rin tung nuyu.” Agaaning ka ti Simon ang nagtimalas, “Ala, Ameey, magbitalaa ra ilem asan ugud!” ⁴¹ Numanyan, dayun dang nagpakdul ti Jesus ta sasang pananglit ang maganing, “May durua nga tauan ang nagkarautangan tung sasang taung manigpautang. Yang sam bilug may utang nang kinintus, yang sam bilug singkuinta. ⁴² Numanyan, yang duruang naa, kumus indi ra mangabayad yang mga utang nira, pariu ra ilem tanirang pinatawad yang pinangutangan nirang inimpas. Ta, tung nuyung pagintindi, tinu pa wasu tung nirang durua ay mas ang magegma tung nagpatawad tung nira?” ⁴³ Agaaning ka ti Simon ang minles, “Tung yeen ilem ang pagintindi, siguru yang pinatawad na ta dakulung kantidad.” Agaaning ka ti Jesus ang minles, “Tama, ya ka man tia.” ⁴⁴ Numanyan diritsyu rang minalyed ti Jesus tung baway ang sigi kang pakigkesen na tung ni Simon ang maganing, “Ta, Simon, telengan mu yang baway ang naa wa. Ta nungaynang pagpakleru taa tung balay mu, indiaw ra ka pinatuwulan mu tung turuwulun mung mangugas yang kakayu, agad yuu sasang imbitasiun mu. Piru yang baway ang naa, lumismu yang luuk na ya pay ipinangugas na tung kakayu, pati yang bua na, ya pay ipinagtrapu na. ⁴⁵ Pagpakleru taa, indiaw ra ka inistimar mung inara-araan agad imbitasiunaw nuyu. Piru tanya, yuu ilem ngakled, anday katadeng-tadengan yang pagiristimaren na tung yeen ang basin kakayu ra ilem, ya ray pirming nagara-araan na. ⁴⁶ Pagpakleru taa, indiaw ra ka ginalang mung linangisan tung kuluu, agad bisitaw nuyu. Piru yang panggalang na tung yeen, mismung paamut ang durug maal, ya pay ilinangis na ang baskin tung

* **7:38** 7:38a Atii kanay, yang pusisiun nirang pagsararuan, tumiliran tung mga kutyun ang sumuyuran yang mga brasu nirang wala ang yang mga kakay nira munatan. † **7:38** 7:38b Ya ray ugali nira atii kanay kung gustu nirang magpaita ta dakulung panggalang tung sasang tau, kapin da enged tung mga manigtulduk.

kakayu ra ilem. ⁴⁷ Kapurisu Simon, iugtulu tung nuyu, yang baway ang naa, yang paggegma nang naang durug kalutuk ang nagipaita na, ya ray pagpailala tung pagkamatuud ang tanya napatawad da tung mga kasalanan nang duru. Piru yang tau man ang pinatawad ka ilem ta gesye, gesye ka ilem yang gegmang mapaita na," agaaning. ⁴⁸ Pagkatapus, dayun dang nagbugnu ti Jesus tung baway ang maganing, "Ipag, pinatawad da ka man ang matuud yang mga kasalanan mu," agaaning. ⁴⁹ Numanyan pagkagngel yang dumang pamagsararu asan, ya ray ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nirang maganing, "Abaa, tinu pa taang palangaasenay ang buat na pa pagpatawad ta mga kasalanan?" ⁵⁰ Piru ti Jesus, belag ya magintindi tung nira, ya magsugpat tung baway ang maganing, "Ipag, tan taa pang pagtalig mu tung yeen yang mga kasalanan mu, tinapnaya rang lagi yang Dios. Purisu numanyan, ala mulika ra, may pagbakeran da yang isip mu," maganing.

8

May Mga Baway Kang Namagpakignunut Tung Ni Jesus (8:1-3)

¹ Taa numanyan, pagpanaw ra ta pira pang kaldaw, nagliliwutun da ti Jesus tung mga lansangan pati tung mga baryu. Nagparakawutun yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisa rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau. Yang mga tauan nang atiang sam puluk may durua ya ra kay namagugpu tung anya. ² Kidispuis pa may mga baway asan ang namagpakignunut da ka tung anya ang tan taa pa pinampamaayen na tung mga laru nira ang yang дума dinimunyu ra rin. Katulad ka tung ni Mariang atiang taga Magdala ang dinimunyu ra rin ta pitu nga dimunyuang ang ya ray pinalayas ni Jesus tung anya. ³ Yang sam bilug pang baway ang pagpakignunut ka tung ni Jesus, yay nagaranan tung ni Juana ang kasawa ni Chusa ang may katengdanan duun tung palasiu ni Adi Herodes. Yang sam bilug pang baway yay nagaranan tung ni Susana. Kidispuis pa, dakele pa kang mga bawayang дума ang namagpakignunut da ka tung nira ang ya ray namaggastus ang namagarasikasuen tung mga kaministiran na Jesus.

Nagpananglit Ti Jesus Natetenged Tung Mga Tanek Ang Tarakbulan Ta Binik (8:4-8)

Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9

⁴ Numanyan atiang pagliliwutun da ti Jesus, durug dakel yang mga taung namagarangayan tung anya ang yang

pinanliitan nira maskin ay pang lansanganay. Numanyan kumus saragpun da tanirang tanan, pinakdulon da ni Jesus ta sasang pananglit. ⁵ Maganing tanya, "Numanyan may taung minangay tung pinagbangteran na, ay magtarakbulun da ta binik ang trigu. Numanyan tung pagtarakbulun na, yang dumang binik nalagsik da tung dalam ang palanawan ta mga tau tung kakngaan. Purisu nagkaralikedlikeran da. Tegka na, kinawutan da ta mga lamlam ang pinagsumpit. ⁶ Yang duma duun nepa tung tanek ang manipis ang may batung tapik ang unayen ang alenget dang lumput tung ulit yang tanek. Numanyan tamang tamang pamagbukngil da, indi ka ilem nabuay, namanlumpayeng da, ay natetenged langu yang tanek ang magtedeken yang kinit. ⁷ Yang duma duun nepa tung tanek ang may mga laskaw yang sapinit ang indi nadeegan ta kapwa yang aradu. Purisu derengan da ka ilem tanirang namagtubu ang asta pinanawed-saweran da yang mga trigung asta indi ra namurak. ⁸ Piru yang dumang binik duun da tung lunsan ang tanek nepa. Purisu nangapagtubu ra ang asta nangapamurak da ang yang mga pangaluay na arabubwat da ang tung kategkaan na ra," agaaning. Numanyan tung pagtapus na tung pananglit nang atia, dayun dang nagpadakul yang busis nang maganing, "Ta, yang naggel ta mga talinga mi, ya ra kay painu-inuan mi ta mupia," maganing.

*Yang Katuyuan Yang Pagparanangliten Ni Jesus (8:9-10)
Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12*

⁹ Numanyan yang mga taung atiang nagapangugyatan na, ya ray namanalimaan tung anya kung unu pay linegdangan yang ipinananglit nang atia. ¹⁰ Tumuwal tanya, "Ta yamung pagpaugyat da tung yeen, linugtanamu ra yang Dios ang makdekan mi yang mga bagay ang nagaegteman na pa rin ang tukaw natetenged tung paggaraemen nang baklu tung mga tau kung ya pa agari yang palaksu na simanyan. Piru tung kadaklan, yang mga bagay ang atia asan da ilem nagipapanawayu tung pulus pananglit. Yang nagipagpananglitu tung nira ay ugud maskin sam puluk ang magteleng, anday sakpen ta mga isip nira, basin sam puluk ang mamati, anda ra kay mamaresmesan nira*.

*Nagipasanag Da Ni Jesus Kung Unu Pay Linegdangan
Yang Ipinananglit Na (8:11-15)
Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20*

* **8:10** 8:10 Inulit ni Jesus yang san tagang isinulat ni Isaias atiang tukaw (Isaias 6:9-10).

11 "Piru para maintindian mi, ya ra taa yang linegdangan yang ipinananglitu ta nungayna. Yang binik ang atiang ipinanakbul, ya ra yang bitala yang Dios ang nagipagpakawut tung mga tau. 12 Kung natetenged tung dalan ang atiang nalagsikan ta dumang binik, yang linegdangan na ya ra yang dumang pamamati tung bitala yang Dios ang pagkatapus nagapalengtan dang lagi ni Satanas ang ludasen yang bitalang naganggel nira ugud indi ra ilem mananged tanira ang magpatapnay ra rin tung Dios. 13 Yang linegdangan yang tanek ang atiang manipis ang may batung manipis ang natampek, ya ra yang duma ang kung mapamatian da nganing nira yang bitala yang Dios, magpauyun dang lagi ang duru rag sadya yang isip nira. Piru kumus indi nalamut ta ustung tung mga kinaisipan nira, indi ilem mabuay yang pagparanangeren nira. Ay kung mapasaran da nganing ta tuksu, mamalpas da ka ilem. 14 Yang linegdangan yang tanek ang atiang may mga laskaw ang masapiniten, ya ra yang duma ang maskin pamati tung bitala yang Dios, piru tung pagpanaw yang uras, kumus durung pagpakabegbeg nira tung pagpangabui nira ubin may gustu nirang magmanggad ubin may gustu nirang magpapsaw ra ilem tung mga kalelyagan nirang sadili, yang bitalang nagngel nira maning pa tung asan da ilem nga kipit ang asta anday pinakawut na. 15 Piru yang linegdangan yang tanek ang atiang lunsan, ya ra yang duma ang malemek ta kinaisipan ang yang bitala yang Dios ang naganggel nira, ya ray nagipatedek enged nira ta mupia tung mga isip nira ang asta may pakawutun na ra ka enged ang nagauyunan na. Maskin mapasaran pa ta mga kaliwagan ubin tuksu man, ya pa ka enged ay nagapadanayan nirang magtumanen yang mga kalelyagan yang Dios.

Baklu Ra Ngaipabunayagay Ni Jesus Tung Mga Tau Yang Linegdangan Yang Nagipananglit Na, Kung Eyangnan Da Ta Gustu Nirang Magpasadsad (8:16-18)

Marcos 4:21-25

16 "Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang magsindi ta kingki ang pagkatapus ya rag sukluway na ubin ya ra agipasirungay na tung katri? Simpri asan da agipabtangay na tung tapi-tapi, ugud kung tinu pay magtakwal, yag dawalay nira yang sadlaw na. 17 Pariu ka tung yeen, anday itinaluku tung nagipananglitu sigun tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang indi ipabunayagu, anda kay tinipiganu asan ang indi ipalwawu. 18 Purisu amligan mi ta mupia kung ya pa agari yang pagparamatien mi tung

nagipanglitu. Kipurki yang taung maderep ang magpasadsad, mas pang paeyangan yang Dios ta ipagintindi na. Ig kung tinu pay mapinawaya-wayae tung pagirintindien na, maskin yang gesyeng nagalaum nang nagakdekan na, bawien da ka enged yang Dios tung anya," agaaning duun ti Jesus tung nira.

Pagpailala Ti Jesus Kung Tinu Pa Enged Ay Kawigen Nang May Kaampiran Tung Anya (8:19-21)

Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35

¹⁹ Atii ya ra kay pagkawut yang nanay ni Jesus may yang mga putul nang mga lalii. Ugaring ilem indi manganget tung anya natetenged tanya ya ngaknga tung mga taung durug damel. ²⁰ Numanyan inugtul da tung anya ang duun tung lua yang nanay na may yang mga putul nang mga lalii ang may gustu nirang mamagpakixen tung anya. ²¹ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Yang magkawigenung nanayu ubin mga putulung mga lalii ya ra yang kumpurming pamati tung bitala yang Dios ang naang nagipagpakawutu, ang pagkatapus magtumanen na ra ka," agaaning.

Yang Pagpalinaw Ni Jesus Tung Tampung Durug Ketel (8:22-25)

Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41

²² Numanyan, may dumang kaldaw ang ti Jesus nagsaay ra tung sasang balangay, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na. Agaaning ti Jesus tung nira, "Ala, magpatindakita ra kanay." Pagkatapus dayun dang namagpaabwat. ²³ Numanyan atiang pamagpalayag da tanira, ti Jesus tanya, inalapan da ta elek. Buay-wuay ta gesye, binungsaran da tanira ta tampung durug ketel. Numanyan alang-alang da yang pagkabetang nira, ay yang balangay nagapnukan dang nagapnukan. ²⁴ Numanyan dayun dang pinaalengan nira ti Jesus ang pinuaw ang inaning, "Ameey, Ameey, magkaralesita ra!" Pagkapuaw ni Jesus, dayun dang nagsambeng tung palet may tung mga lakun ang atiang durug kadarakul. Lagi-laging nagelteng da yang palet, pati yang awuyuk nagintang dang naglinaw rang anda rang pisan ay giup-giupun na. ²⁵ Pagkatapus, maganing ti Jesus tung mga tauan na, "Aywa, ay ra ilem agari wasu yang pagtaraligen mi tung yeen?" Numanyan nangaimakluan da tanirang namagteleng tung anya ang nunut da ka ta pagkabereng nirang subra tung naita nirang atia. Namagaraning-aningan da ilem ang maganing, "Abaa, tinu pa kayang tauy taa? Baskin palet, baskin lakun

pa, basta lalangan na ra ilem nganing, gulpi ra ilem ang mamananged!" agaaning.

Nagapamaayen Ni Jesus Yang Sasang Taung Pagaekel-ekelan Ta Mga Dimunyu (8:26-39)

Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20

²⁶ Taa numanyan namagpadayun da yang pagsaay nira ang asta namanampet da duun tung bawanwaan yang mga Geraseno ang yag pagtinindakay yang Galilea. ²⁷ Numanyan pagkalampud pa ilem ni Jesus tung balangay, may sasang taung taga lansangan ang pagaekel-ekelan ta mga dimunyu ang yay nagpakigbagas tung anya. Tung tantung kabuay ra, indi nagasuut-suut ta awel. Dispuis indi magtinir tung balay, kung indi, duun da ilem agpaglaug-laug tung mga leyang ang pinanluguran ta mga patay. ²⁸ Taa numanyan, pagbagas na tung ni Jesus, dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nira ig yang dimunyuang pagekel tung anya naglelpaken dang maganing, "Ay Jesus, yawang paganingen ang Ana Yang Dios ang makagagaem, aywa nagapalabtanaw pa nuyu? Yang nagipagpakiildawu wa tung nuyu ang indiw ra parusaan mu," maganing. ²⁹ Napagpakiildaw ra nganing ta maning tia yang dimunyu, ay linalangan dang lagi ni Jesus ang maglayas da tung taung atia. Luyut dang luyut, yang taung atia muya-muyang pinaggaeman yang dimunyuang atia. Kidispuis pa, kada masinti yang mga masigkabanwa na ang tanya kawutun si, dayun da nirang deepen ang begkesen ta kadina tung kalima na may tung kakay na para tung matinlung pagbantay nira tung anya, piru indi ka enged magnaet. Agbuntuk-buntukun na, ang pagkatapus, ya rag liwerengay yang dimunyuang ekel-ekelan duun tung mga kabiwinit-binitan ang malaka ka ilem yang mga tau. ³⁰ Taa numanyan tinalimaan ni Jesus yang dimunyu kung tinu pay aran na. Maganing kang nagtimaes, "Yang aranu ti Buntun." Tama ka man tiing tuwal na ay duru-duru ka man ang mga kaarumanan nang mga dimunyuang pamagekel-ekel tung taung atia. ³¹ Numanyan yang binuat yang mga dimunyu, namagintra ra amu-amu tung ni Jesus ang tanira indi na lalangan ang ipaangay duun tung paganingen ang bulalut†. ³² Numanyan may sasang kaayepan yang mga bawuy ang gawang ang pamanulyad-tulyad tung napabukatud ang alenget ilem

† **8:31** 8:31 Yang bulalut ang atiang nasambit nira, yay sasang lugar duun tung kadalman ang yay pagkulungan tung dumang mga dimunyu ang ya kay pagparusaan dayun tung nira. Piru belagan pang atiaay ultimung pamlekan tung nira tung kauri-urian ang pisan ang yay paganingen ang awuyuk ang pagapuy u impirnu (Mateo 25:41; Ipinagubligar 19:20).

duun. Purisu yang mga dimunyung atia, namagpakiluuy ra ilem tung ni Jesus ang basin duun da ilem tung mga bawuy tugtay nang mamansisuut. Pagkatapus tinugtan na ra ka man. ³³ Purisu numanyan pagliit nira tung taung atia, diritsyu ra ka man ang namansilakted tung mga bawuy ang namansisuut. Pagkasuut nira tung mga bawuy, dayun dang namansikurbut ang namagpataladtad ang diritsyu ra ilem tung awuyuk ang namampakpa ang asta nagkaralemes da ilem ang tanan. ³⁴ Taa numanyan, yang mga manigasikasu tung mga bawuy, pagkaita nira yang nainabung atia, dayun dang namaglalaksuan ang namagbawalitaen tung mga taung kumpurming nagapanawan nira duun tung lua ang asta duun tung lansangan. ³⁵ Purisu numanyan yang mga taung nagkarabalitaan, diritsyu rang namansilua duun tung bakayan ang para mamanginsapu tung nainabung atii. Numanyan kawutan nira ti Jesus, unu pay maita nira, kung indi, ya ra yang taung atiang dinimunyu ra rin. Yag lalaptik tung tanek tung pinagtalungaan nira ni Jesus ang pagpatulduk ta maderep tung anya. Dispuis, belag da luas, kung indi, napagawel da ay naulikan da yang pagirisipen na. Numanyan pagpaniid yang mga taung atia tung anya, ya rag pandelaay. ³⁶ Numanyan yang mga manigasikasu ang atiang nangaita tung nainabung atia, ya ray namagbawalitaen tung mga taung naang baklung namansikawut kung ya pa agaring nagmaayen da yang taung atiang dinimunyu ra rin. ³⁷ Purisu anday dumang dinangat na, tanirang tanan ang mga Gerasenong nagkasagpun asan, namagpakigkesen da tung ni Jesus ang magliit da ilem duun tung nira. Ya ray iningaluk nira, ay natetenged pinamalayan da ta eled nirang duru tung binuat ni Jesus ang atia. Kapurisu ti Jesus, pagkagngel na yang bitala nira, dayun da ka man ilem ang suminaay tung balangay ang para magbalik si duun tung pinanliitan na. ³⁸⁻³⁹ Pagkatapus, simanyan yang taung atiang pinalayasan na tung mga dimunyu, ya si ay nagpakiildaw tung anya kung puiding magpakignunut da tung anya ang para maging sasang tauan na. Piru indi ra tinugtan na, kung indi, ya ra aganingay nang, "Maayen pa, unguay, mulika ra ilem, magbawalitaena ra tung mga masigkabanwa mu natetenged tung tanan ang binuat yang Dios tung nuyu," agaaning. Purisu yang taung atia, diritsyu rang minulik ang nagligu ra tung intirung lansangan ang nagbawalitaen tung mga tau kung unu pay binuat ni Jesus tung anyang durug tinlu.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Baway May

Yang Pagpabui Na Si Kang Uman Tung Sasang Mulang Baway (8:40-56)

Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43

⁴⁰ Taa numanyan, atiang pagparuung na Jesus duun tung tindak, durug dakel yang mga taung namagpakigbagas da tung anya, ay tanirang tanan pamagpakbat da kang lagi tung anya. ⁴¹ Yang uras dang atii, may taung baklung kawut ang nagaranan tung ni Jairo. Tanya sasang may katengdanan tung pagsaragpunan ta mga masigka Judio na. Pagkawut na tung ni Jesus, ya rag padagpa tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiluuy tung anyang mangay ra kanay duun tung balay na. ⁴² Ay yang ana nang baway ang bugtung ka pa man tagumatayen da. Pagidaran da ta sam puluk may duruang takun.

Numanyan atiang pagkanunutan da tanira ni Jesus, yang mga tau pamagpakigsagese tung anya ang asta imurat da ilem ang mapanaw. ⁴³ Taa numanyan tung kinadamel yang mga taung atia, naa pala may sasang baway ang nalaket ang tung seled sam puluk may duruang takun muya-muya ra ilem ang nagaawasan[‡]. ⁴⁴ Purisu numanyan, anday dumang binuat na, yag sisikup ang papalenget tung ni Jesus ang nagdeen tung sam bilug ang mabiwilug-bilug ang atiang yag tatakod tung sidsiren yang awel nang langkuy. Pagkadeen na, atiang lagi nagpeet da ka man yang dugu na. ⁴⁵ Numanyan maganing ti Jesus ang nagtalimaan, “Tinu pay nagdeen tung yeen?” Kumus anda ray nangamin, ti Pedro ya ray nabngang nagtuwal ang maganing, “Ginuu, magtali-maana pa ka enged atiang duru rang taung nangaliwut tung nuyung pamagsagese?” ⁴⁶ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Indi! Talagang may nagdeen tung yeen ta nungayna, ay natetenged napanimananu rang lagi tung sadiliu ang may sasang taung nagmaayen da ekel tung kagaemanu,” agaaning. ⁴⁷ Numanyan pagkasinti yang baway ang atii pala indi nataluk, anday dumang binuat na, nagpalenget da ka enged ang nagpadagpa ra ilem tung pinagtalungaan nirang durua ang duru ra atiang pagpangerel na[§]. Maskin duru pa ka man ang mga taung pamamati, binatas na ra ka enged yang eyak nang nagubligar tung ni Jesus kung unu pay ipinagdeen na tung anya ang pagkatapus ya ra kang lagi ay pinagmaayenan yang pagalaru na. ⁴⁸ Numanyan maganing

[‡] **8:43** 8:43 Taa may mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupia ang maning taa: “Nalubsan da ilem ta kuarta na ta pagpabulung na tung mga manigbulung.”

§ 8:47 8:47 Pagpangerel ay nagademdeman na yang pagkamansadu nang linuaan ta dugu ang tung ugali nira atii kanay, bawal ang magpalenget tung aruman nang tau. Yadwa pa muya ginlaan pa ni Jesus natetenged tung pagpalangaas nang atia tung anya.

ti Jesus ang nagsugpat tung anya, "Ipag, nagmaayena ra nganing tung linaru mung atia ay natetenged itinalig mu ra kang lagi tung yeen. Ala, mulika ra, may paglimengan da yang isip mu," maganing. ⁴⁹ Taa numanyan, indi pa ngani nagatapus ti Jesus ta pagbitala, asan da kuminawut yang sasang taung duun manliit tung balay ni Jairo ang ya ray nagbawalitaen tung anyang maganing, "Napatay ra yang ana mu. Maskin indi mu ra awalaen ti Ameey," agaaning. ⁵⁰ Pagkagngel ni Jesus tia, dayun na rang pinaktel yang isip ni Jairo ang inaning, "India ra ilem magpadla, kung indi, magtaliga ra ilem tung yeen ta ustus. Atia, mabui si kang uman yang ana mu," agaaning. ⁵¹ Numanyan pagkawut nira tung balay, anday dumang tinugtan nang numunut tung anyang magpakled, kung indi, ya ra ilem ti Pedro, may ti Juan, duruang magaka ni Santiago, pati yang amaen may yang inaen. ⁵² Numanyan asan tung kakleran, durung mga taung pamagtarangiten dang pamagurulimengmengen natetenged tung mulang naang napatay. Pagkaita ni Jesus, dayun dang nagbitala tung nirang maganing, "Ustu ra tiang tangit mi. Belagan patay yang mula, ang indi agelken ilem," agaaning. ⁵³ Pagkagngel nira yang bitala ni Jesus, ya ra ilem agtalangkakay nira, ay natetenged nagasiguru ra nira ang talagang patay ra. ⁵⁴ Piru ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, pinalengtan na yang mulang pinggesan tung kalima na ang pagkatapus pinadakul na yang busis na ang maganing, "Nini, magbungkarasa ra!" agaaning. ⁵⁵ Pagkatapus naulik da yang linawa yang mula, lagi-laging nagbungkaras da. Pagkatapus nagkalalangan da ti Jesus ang papaanen da kanay yang mulang baway. ⁵⁶ Numanyan yang ginikanan na, nangabereng da ta mupia. Purisu pinagpaamanan dang lagi ni Jesus ang indi rang pisan mamagbawalitaen tung duma may ruma ang natetenged tung nainabung atia.

9

Yang Pagpiar Ni Jesus Ta Kagaeman Tung Mga Tauan Na (9:1-6)

Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13

¹ May dumang kaldaw ang ti Jesus nagpasagpun da tung mga tauan nang atiang pinagpilik nang sam puluk may durua. Pagkatapus pinamiaran na ta kagaeman nirang mamagpalayas ta maskin unu pang mga dimunyuay ang namagsuut tung mga tau ig mamagpamaayen ka tung mga taung may mga laru. ² Dayun dang nanuwul tung nira ang mamagliliwutun dang mamagparakawutun natetenged

tung paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga tau kung ya pa agaring mapalguran da nira. Pinanuwul na kang mamagpamaayen tung may mga laru. ³ Baklu papanaway na, sinugpatan na pang inaning, "Kung magpanawamu ra nanging, paisanu ilem. Indi mi ka isipen ang magekel-ekelamu pa ta sujud, maskin puyu-puyu pa ang pariu ka tung pagaekel-ekelan ta mga manigpalimus, maskin pamangan, maskin kuarta, maskin mga awel pang irimaraan mi. ⁴ Dispuis kung ariamu pang balayay nga patakwalay, duunamu ilem magdayun ang asta magliitamu ra ilem. ⁵ Piru kung ariamu pa pangindiay ta mga tau, bakluamu magliit, pakdulan mi ta sasang sinyalis. Yang apuk tung banwa nirang nagadepet tung mga kakay mi, ya ray itagbeng-tagbengay mi ugud asan da nga paamanay mi ang yang pagpakuindi nirang atia tung numyu ya ray panuwalan nira tung Dios," maganing. Atia, ya ray mga tuyun ang ipinakdul ni Jesus tung nira baklu papanaway na. ⁶ Kapurisu numanyan namagpanaw ra ka man tanira ang namagliliwutun tung tanan ang mga baryu. Maskin ay pa mamagpanaw, sigi yang pagparakawutun nira may yang pagparamaayenen nira tung mga taung may mga laru.

Yang Mga Balitang Nagaliwagan Ta Pagisip Ni Adi Herodes (9:7-9)

Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29

⁷ Taa numanyan nabalitaan da ni Adi Herodes natetenged tung mga bagay ang atiang makabewereng ang pagkarainabu ig naliwegan da ta mupia yang kula na natetenged ang pamansianing da yang duma ang ya unu ay kabuat-buatan ni Juan ang manigpamenyag ay nabui si ka unung uman. ⁸ Piru may dumang pamansianing ang ya unu ay kabuat-buatan ni Elias ang nagbalik da. May duma pa ka engaged ang pamansianing ang ya unu ay kabuat-buatan yang sam bilug pang manigpadapat yang bitala yang Dios ang tukaw ang mga panimpu ang ya si ka unu ay nabuing uman. ⁹ Numanyan pagkagngel ni Adi Herodes yang balitang nagsari-sari ra ilem, agaaning tung sadili na, "Ti Juan yuu mismu ay nagpapugus yang dikel na. Tinu pa kayang tauay tiang sam bilug ang nagabalitaanung pagpalapus ta mga maning tiang pruiha?" agaaning. Purisu kumus nagaliwagan da ta mupia yang pagirisipen na, indi ra temegka mintras indi na mabagas ti Jesus ang para masisiguru na.

Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Mga Taung Buntun (9:10-17)

Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14

¹⁰ Taa numanyan atiang pagbalik da yang mga taraligan ni Jesus ang sam puluk may duruang atiang pinanuwul nang mamagliliwutun, namagbawalitaen da tung anya natetenged tung tanan ang nagkarabuat-buat nirang kaayenan tung mga tau. Pagkatapus pinangkelan da ni Jesus ang ipinampaages duun ampir tung lansangan ang paganingen ang Betsaida, ang tanira tanira ra ilem.

¹¹ Numanyan yang mga taung buntun asan, pagkaintindi nira ang ti Jesus duun da nagpaages, dayun da nirang sinikad. Pagkawut nira, dayun na rang sinapet ang pinapagintindi natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukud na. Dispuis kumpurming tinu pay nangaministiran tung anyang pamaayenen tung laru na, luwus da kang pinampamaayen na.

¹² Numanyan atiang papakerep da yang kaldaw tung bukid, yang mga taung nagapangugyatan ni Jesus ang atiang sam puluk may durua, namagpalenget da tung anyang maganing, "Ameey, maayen pa, pampapanawen mu ra ilem yang mga taung atia ugud mamansiangay ra ilem duun tung mga baryung alelengeten, ang basi pa ra ilem mangaita ta mapangan nira may mga balay kang maelkan nira. Ay naawita ra ka pa man tung rugal ang naang kapas," agaaning.

¹³ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Yamu ray magpapaan tung nira." Maganing ka tanirang namagtimalas, "Abee yang nadipara yamen tung mga taung naa ya ra ilem yang limang bilug ang tinapay ang geregesye may durua ka ilem ang bilug ang ian. Nusias yang gustu mung ianing basu, yami pay papangalangen mu ta mapangan nira, yang kinadaramelen nirang atia pa man?" agaaning.

¹⁴ Nangapagbitala ta maning tia ay yang kinadakel yang mga taung atii, pagdangat tung limang liwu nga tauan, puira pa tung mga baway may tung mga mamula. Numanyan agaaning ti Jesus ang nagtimalas, "Ala, bereblagen mi ra kanay ta mga tag lilimang puluk nga tauan kawā pampakarungun mi ra ka tung tanek," agaaning.

¹⁵ Pagkatapus dayun da nirang ipinampakarung ta maning ka tiing itinuwul na tung nira.

¹⁶ Numanyan ti Jesus, pagkadawat na yang mga tinapay ang atiang limang bilug may yang ian ang atiang duruang bilug, dayun dang tumingarang nagpasalamat tung Dios. Pagkatapus diritsyu rang pinagpingas-pingas nang ipinamakdul-pakdul tung mga aruman na ang para ipanagtag-tagtag da nira tung mga taung atiang buntun.

¹⁷ Numanyan tanirang tanan nangapamangan dang asta namampabial dang luwus. Pagkatapus atiang tuwurun da yang mga aruman ni Jesus yang mga yeped-yeped yang

pinamanganan nira, sam puluk may durua pa nga baayan yang napnuh nira.

Nagailala Ni Pedro Ang Ti Jesus Ya Ra Yang Paganingen Ang Cristo (9:18-20)

Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29

¹⁸ Taa numanyan, may dumang kaldaw ang ti Jesus nagampu ang tanya ilem ang sam bilug. Pati yang mga taung nagapangugyatan na duun ka. Matapus ta pagampu na, dayun dang nagtalimaan tung nirang maganing, "Elat kanay, ang yuu pagkeresen-kesenan ta mga tau, unu pay pagpabetang nira tung yeen?" ¹⁹ Maganing ka tanirang namagtimalas, "Maganing yang duma ang yawa unu ti Juan ang manigpamenyag ang nabui si kang uman. Yang duma paganing ka ang yawa unu ti Elias. Yang pintu yang duma ang yawa unu sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ta nagtukaw ang timpu ang ya si kay nabuing uman," agaaning. ²⁰ Maganing ti Jesus ang nanalimaan si, "Ay ta numyu, unu pay numyung pagpabetang tung yeen?" Numanyan ti Pedro ya ray nagtuwal ang maganing, "Yawa ra ka man yang paganingen ang Cristo!"

Nagipasanag Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Panawan Na, Pati Yang Dapat Kang Panawan Yang Kumpurming Mga Tauan Na (9:21-27)

Mateo 16:21-28; Marcos 8:31-9:1

²¹ Atii, dayun dang nagkalalangan ti Jesus tung nirang maganing, "Luay! Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa ang yuu yang paganingen ang Cristo*." ²² Ay ya pa agari, yang nagaingaluk ni Ama tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, dapataung mapasaran ta pinitinsiang durug lebat ay pangindianaw yang mga pamagpakigmaepet may yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad ang pagkatapus ipaimatayaw ra ka dayun nira. Piru maskin pang maning tiang dapat ang mapasaranu, tung pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios," agaaning. ²³ Atii dayun dang nagpasanag tung nirang maganing, "Kung tinu pay nagalelyag dang magpakignunut tung yeen, yang sadili na ya lipatay na. Kaldaw-kaldaw yang isip na ya agipatentenay nang magagwanta tung mga pinitinsia,

* **9:21** 9:21 Mele-mele yang isip ni Jesus ang ipagpailala yang mga aruman na tung mga masigkanasyun nirang mga Israel ang tanya yang paganingen ang Cristo. Ay tung pagirintindien nira yay magbawi tung nasyun nirang ipalibri tung kemkem yang mga taga Roma. Piru yang anyang pagirintindien yay magtukud tung paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga taung kumpurming magpamangulu tung anya.

maskin ilansang pa tung krus[†]. Dapat maning tia yay ipabalay na tung isip na kung gustu nang magpaugyat tung yeen. ²⁴ Ay kipurki kung tinu pay agalelyag ang yang sadili na ilibri na tung malain, asan da nga kapakapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling keleyagan na natetenged ilem tung yeen ang yuu ray nagipalusu na ta gegma na, yang taung atia, asan da ka nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa. ²⁵ Kipurki unu pa pay pakinawang yang sasang taung magkatinir da ta tanan ang nagalelyagan na taa tung kaliwutan ang naa ang pagkatapus asan da nga plekay ta ipagnatis na tung kaliwutan ang baklu? Andang pisan! ²⁶ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged kung tinu pay maeyak ang mangerengan tung yeen taa tung kaliwutan ang naa ubin yang bitalaw ikaeyak na kang ipagngel tung mga masigkatau na, tung uri, tanya ra kay ikaeyakung ingwaraen ang belagan tauanu. Ay ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing ang para maggaraemenaw ra tung kaliwutan ang baklu, duru rag kasusulaw yang pagkabetangu ang yang pisan yang kasusulawen ang pagatiniran kang lagi ni Ama pati mga angil ang sagradu. ²⁷ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran. May duma asan tung numyu ang baklu magkarapatay, mabilugan da ka enged nira yang palaksu yang paggaraemen yang Dios kung ya pa agari," agaaning ti Jesus duun tung nira.

Yang Pagpaita Ni Jesus Yang Kasusulawen Na (9:28-36)

Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8

²⁸ Numanyan atiang pagpanaw ra ta mga san linggu tung pagkainambit ni Jesus yang mga bagay ang atia, nanungul da tung sasang bukid ang para duun da magarampuen tung Dios. Pati ti Pedro may ti Juan durua ni Santiago ingkelan na ra ka duun. ²⁹ Numanyan atiang yang pagarampuen da, inaling naglewad da yang ityura na. Pati yang awel na durung pisan agkakulit ig duru kang pisan agkasulaw. ³⁰ Pagkatapus may durua nga tauan ang inaling nansilput duun ang ya ra ti Moises, durua ni Elias. Pamagkeresen tanira ni Jesus. ³¹ Yang pirsunal nira duru ra kag kasusulaw ang telengan. Taa numanyan, anday dumang nadapatan yang keresen nirang tulu, kung indi, natetenged tung pagtalus ni Jesus tung ipiniar yang Dios tung anya ang indi ra ilem buay, tanya magpakugmatay ra duun tung

[†] **9:23** 9:23 Kung getesen ang ilakted maning taa: "kaldaw-kaldaw ya saknay na yang krus na."

Jerusalem. ³² Taa numanyan na Pedro manek dang pisan yang elek nira. Tung pagkapuaw nira, ya ray napuawan nira ti Jesus ang duru rag kasulaw pati naang durua nga tauan ang kemdengan tung tepad na. ³³ Numanyan atiang pagpablag da rin yang duruang atia tung ni Jesus, ya ray pagbitala ni Pedro tung anyang maganing, "Ginuu, maayen ilem naawami ra ka. Tugtayami kang magpakdeng ta tulu nga layang-layangan, salegsam bilug mi ni Moises may ni Elias," maganing. Naa pala ti Pedro, nagbitala ra ilem ta indi na naskean. ³⁴ Numanyan indi pa nganing agatapus ta pagbitala, kinawutan da tanirang tanan ta sasang panganud ang ya ray nagpaulung tung nira. Pagkatapus atiang pinutus da ka tanira tung panganud ang atia, pinandelaan da na Pedro ta mupia. ³⁵ Atii may nagngel da nirang busis ang asan manliit tung panganud ang maganing, "Uay, atia ra yang paganingenung Anaw ang pinilikung magtalus tung kalelyaganu. Intindien mi ta maayen yang kumpurming ianing na tung numyu," maganing. ³⁶ Pagkatapus yang busis ta pagbitala, telengan nira, naa pala, ti Jesus da ilem ang sam bilug ang yag mana-mana. Kapurisu magimpisa pa tii, namagekmeng da ilem tanira. Mintras pagnurunutan pa tanira na Jesus, tung tanan ang naita nira tung uras ang atii, anda enged ang pisan ay nabalita-walita nira tung duma may ruma, may san taga.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Mulang Dinimnyu Ra Rin (9:37-43a)

Mateo 17:14-20; Marcos 9:14-29

³⁷ Numanyan pangayag yang kaliwutan, baklu namagdanekan. Numanyan duun tung araneke, durug dakel yang mga taung namagpakigbagas tung ni Jesus. ³⁸ Pagkatapus, may sasang tau asan ang pagkekendalen da tung anyang maganing, "Aay, Ameey, ildawan mu ka nakaang anaw ang bugtung ka pa man ilem. ³⁹ Ay kipurki muya-muyang balik-balikan ta sasang dimunyang papaggaluaken ta inali. Pagkatapus, dayun na rang papagpedlet-pedleten ang papagkegtengen ang asta magbura ra yang nganga na ang pagkatapus magingtang da ilem yang tinanguni nang pinanluluwayan. Alus pa ilem indi na ra pawayaan. ⁴⁰ Dispuis idinangepu ra rin tung mga taung naang nagapangugyatan mung inamu-amu ang para palayasen da nira yang dimunyang atia, piru indi ra ka ilem nasarangan nira," agaaning. ⁴¹ Numanyan magtimalas ti Jesus, tung nira rang tanan asan iparumbuay na yang bitala nang maganing, "Uu, yamung mga tauamung mga masigkanasyunu simanyan! Ay ra yang pagtalig mi? Duru pa ka enged agkabaliskad yang laksu

yang mga pagirisipen mi. Midyu tung maglakgasenaw ra tung numyu ang sanuamu ra kaya ngaeyangay ta ipagtalig ming ustung yeen. Kaministiran pang magagwantaw ta mabuay tung ugali ming maning tia?" Pagkatapus dayun na rang inaning yang may ana, "Ala, eklan mu ra tani tung yeen yang ana mu." ⁴² Numanyan atiing pagpalenget da yang mula tung anya, gulpi ra ilem ang ibinegsak yang dimunyu tung tanek ang pinapagkegteng. Piru ti Jesus, pagkaita na, dayun na rang linalangan yang dimunyu ang maglayas da tung mula. Maning tia yang pagpamaayen na tung mula ang pagkatapus dayun na rang inintriga tung may ana. ⁴³ Purisu yang mga taung atiang nangaita, nangabereng da ta mupia tung paggaraemen yang Dios ang durug puirsa ang ya ray nabilugan nira tung ni Jesus.

Nagasambit Si Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran Nang Durug Liwag (9:43b-45)

Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32

Taa numanyan, durung pagkabereng yang kadaklan ang mga tau tung tanan ang mga maning tiang buat-buat na. ⁴⁴ Purisu ti Jesus tanya nagpaaman dang lagi tung mga taung nagapangugyatan na. Maganing tung nira, "Ta yamu, ipabtang mi tung mga isip mi yang nagianingung naa tung numyu ang para indi mi malipatan. Yuung paganingen ang Maninga Tau anday dumang mabtanganu tung uri, yuu ra agintrigaay tung pudir yang mga tau," agaaning. ⁴⁵ Piru yang mga aruman na, anday naerem kung unu pay nalagpakan yang ibinitala nang atia. Yang indi nira nasangkad yang linegdangan na, ay nakiputan da tanira ta pagirisipen nira. Dispuis pa, may dalenden nirang magtalimaan pa tung anya kung unu pay gustu nang ianing.

Yang Magparanek Tung Pagkabetang Na, Yay Landaw Tung Pagterelengen Yang Dios (9:46-50)

Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-40

⁴⁶ Taa numanyan, yang mga tauan ni Jesus ang atia, namagintra ra baralalaan kung tinu pay pinakalandaw tung nira. ⁴⁷ Numanyan pagkasiman ni Jesus yang laksu yang pagirisipen nira, anday dumang binuat na, may sasang mulang ingkelan na ang ya ra kay ipinakdeng na tung tepad na. ⁴⁸ Maganing tung nira, "Kung tinu pay magsapet tung mulang maning ka ilem taa yang pagkabetang nang aranek ang pisan arangan da ilem tung yeen, katimbang nang yuu kay nagasapet na. Dispuis pa, kung tinu pay magsapet tung yeen, katimbang nang yang nagtuwul tung yeen, ya kay nagasapet na. Kipurki tung numyung tanan, kung tinu pay mapinagparanek, ya ray pinakalandaw

tung pagterelengen yang Dios,” maganing. ⁴⁹ Numanyan pagkagngel ni Juan tia, dayun dang nabngang nagubligar ang maganing, “Ginuu, nuntaa, may sasang taung naita yamen ang atia pala nagapagpalayas ta mga dimunyu ekel tung kagaeman mu ang yang aran mu yay ininambit na. Purisu dayun dang pinagsambeng yamen ay natetenged belagan kang laging ugpu yamen ang mga tauan mu,” maganing. ⁵⁰ Maganing ti Jesus ang minles, “Eey, dapat ang indi mi ra rin pinagsambeng. Tatal yang taung indi nganing pagbatuk tung yaten katimbang nang pagtawang ka tung yaten,” agaaning.

Yang Mga Taga Samaria Pamagpakuindi Tung Ni Jesus (9:51-56)

⁵¹ Taa numanyan, ti Jesus, kumus agalenget-lenget da yang uras ang itinipu tung anya ang tanya pablag dang eklan duun tung langit, anday dumang binuat na, pinatenten na ra ilem yang isip nang magdistinu ra ka enged duun tung Jerusalem, maskin unu pay mapasaran na duun. ⁵² Numanyan may pira pa nga tauan ang pinanuwul nang mamagtukaw ra tung anyang mamagsimpan da yang tanan ang mga kaministiran na. Numanyan namagpanaw ra ka man ang namansiayang tung sasang baryu ang yang mga sakep na pulus Samarianen yang nasyun nira. ⁵³ Numanyan pagkainsapu yang mga taung atia ang yang rumbu ni Jesus anda duun tung nira, kung indi, duun enged tung Jerusalem, ya ray pinaglainan yang mga isip nira ang indi ra pinadayun nira na Jesus tung baryu nira[‡]. ⁵⁴ Numanyan pagkasinti yang mga tauan nang ti Santiago duruang magari ni Juan, ya ray namagkiga tung ni Jesus. Pagkatapus dayun dang nagtalimaan ang maganing, “Ginuu, gustu mung pabungsaran da ilem yamen ta apuy ang supukun?” agaaning[§]. ⁵⁵ Piru ti Jesus tanya, dayun dang nagbedleng tung nirang nagampalar. ⁵⁶ Yang pinakawut na, duun da ilem namagpadayun tung dumang baryu.

Yang Nagasikad Enged Ni Jesus Tung Sasang Taung Nagalelyag Dang Maging Tauan Na (9:57-62)

Mateo 8:18-22

⁵⁷ Numanyan atiang pagparanawen nira tung dalan, may sasang taung nagprisintar tung ni Jesus ang maganing,

[‡] **9:53** 9:53 Ya ray pinaglainan ta mga isip nira tung anya ay naskean da nira ang anday planu nira na Jesus ang mamagtuu tung Dios duun tung sasang bukid tung banwa nira ang tung pagintindi nira, yay ultimu ilem ang pagtuuan tung Dios. Asan da nga basaay mu tung Juan 4:20 natetenged tung pagirintindien nirang mga Samarianen. **§ 9:54** 9:54 Ang katulad ka tung binuat ni Elias atiang tukaw ang sinambit tung 2 Mga Adi 1:9-16.

“Magpakignunutaw ra tung nuyung magpaugyat, maskin aria pa manganing,” agaaning.⁵⁸ Maganing ti Jesus ang minles, “Maayen pa yang mga dayap tung talun, may mga anas nirang siguradu, pati mga lamlam, may mga bayay nirang sadili. Indi ra ilem yuung paganingen ang Maninga Tau ang anday pirmaminting pagelkanu,” maganing.⁵⁹ Pagkatapus may sam bilug pa asan ang inimbitar ni Jesus ang inaning, “Magpakignunuta ra ka tung yeen ang magpaugyat.” Maganing ka yang taung atiang minles, “Ameey, bakluaw ra magpakignunut tung nuyu, kung maimu ilem, tugtayaw ra kanay nuyung mulik ang para mapalguru tung leyang ti tatay,” agaaning.⁶⁰ Maganing ti Jesus ang nagtuung tung baliwad na, “Ipatugay mu ra ilem tia tung duma ang pamanalugpatay pa tung Dios. Bagay ang pisan tung nira ang mamagpalgud tung leyang tung mga aruman nirang patay ra* . Piru ta yawa, bilugun mu ra ilem yang isip mung magparakawutun tung mga tau natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru, kung ya pa agaring mapalguran da nira.”⁶¹ Atii, may sam bilug pa ka enged ang nagpris-intar tung anyang maganing, “Ginuu, magpakignunutaw ra tung nuyung magpaugyat. Ugaring kung maimu ilem tung nuyu, mulikaw ra kanay ang magpaske tung na nanay.”⁶² Maganing ti Jesus ang minles, “Indi mu ra ilem pambungun yang sasang manigaradu ang napges da tung kaling yang aradu ang pagkatapus yag bawalikid. Kipurki kung ya ray pambungun mu, indi ra magkabagay ang palguruna pa yeen tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru,” maganing.

10

Yang Nagipaetad Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Pitung Puluk May Durua Ang Pagapanuwul Nang Mamagliliwutun (10:1-12)

¹ Taa numanyan tung pira pang kaldaw, ti Ginuu ta nagpanulduk-tulduk si tung dumang mga tauan nang pitung puluk may durua ang para pamakdulan na ra ka ta mga katengdanan nira. Pagkatapus ya ray pinanuwul nang mamagpanaw ra ta taludua-taludua nga tauan ang para mamagtukaw ra tung anya duun tung mga lansangan may tung mga baryu ang kumpurming nagaplanu nang bisitaan.

* **9:60** 9:60 Kung pasadsaran ta ta maayen yang itinuwal ni Jesus ang atia, indiita magisip ang atia yay sasang pagpaented na tung mga tumatalig ang para indi ra mamagpakigsasa tung napatayan. Kung indi, dapat ang gegmaan nira yang tanan ang mga masigkatau nira (Mateo 5:43-48; 22:39).

² Numanyan, baklu ra papanaway na yang mga tauan nang atii, pinampanggel na pa ta sasang pananglit ang maganing, "Duru-durung mga tau ang simpan dang mamagpamati tung bitalaw. Yang kaalimbawaan nira, maning pa tung paray ang malapad ang arayegen da. Piru durug kakulang yang mga manigayeg. Purisu kumus yang Dios yay maning pa tung pagerekelen yang ayeg, magampuamu ra tung anya ang may duma pang matuwul nang mamagtawang ta ayeg yang paray na. ³ Purisu ala, magpanawamu ra tung pagipanuwulu tung numyu. Piru mangamanamu. Yang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga karnirung mga butu pa ang duunamu ra ipaangayayu tung mga taung maning pa tung mga kirung talunanen ta kaiseg. ⁴ Ugaring indiamu ilem magekel-ekel ta mga kuarta pati mga puyu-puyu ang pariu ka tung pagaekel-ekelan ta mga manigpalimus. Maskin mga sandalyas pang mga risirba mi, anda ray kaministiran ang magekel-ekelamu pa. Kidispuis pa, alimbawa kung may mga taung mabagas mi tung dalan, indiamu magpaerek-erek ang magpakalingat ang mangesen-kesen tung nira. ⁵ Dispuis kung ariamu pang balayay ngangay, bakluamu ra magtakwal, aningen mi yang may balay ang 'Yamung tanan ang pagtinir asan, puidiamu rang pakaayenen ta mupia yang Dios.' ⁶ Pagkatapus, kung mamanagered tanira tung ipagpakawut mi tung nira natetenged tung kaayenan ang atiang sinambit mi, tung nira ra ka man magineteg. Piru kung indi ra mamanagered, indi ra ka mangapakinawang tung kaayenan ang atiang ipakdul da rin yang Dios tung nira. ⁷ Dispuis pa, kung ariamu pang balayay patakwalay, ay duunamu ra ilem magdayun ang magineteg. Ang papaanenamu ra nganing nira, mamanganamu ra ilem ang anday dalenden mi. Ay yang sasang manigparakawutun, bagay kang asikasuen tung mga kaministiran na ang yay maning pa tung suul na. Indiamu ilem maglaktered-laktered tung duma-rumang balay. ⁸ Dispuis kung ariamu pang lansanganay nga distinu, kung risibienamu nira, kumpurmi ilem yang ipapaan nira tung numyu, ya ray pasalamatan ming risibien. ⁹ Dispuis, kung tinu pay may mga laru tung lansangan ang atia, pampaayenen mi. Panganingen mi ka dayun yang mga tau ang, 'Atia, ya ray pruibang pagpailala ang kinawutanamu ra ka man yang puirsa yang paggaraemen yang Dios ang baklu.' ¹⁰⁻¹¹ Piru kung ariamu pang lansanganay nga distinu, kung alimbawa, indiamu ka enged risibien nira, tung paglua mi tung lansangan nira ang duunamu pa tung mga karsadag pagpanaw, yamu ra agaaning tung mga taung atia, 'Maskin

apuk da ilem taa tung lansangan mi ang nadpet tung mga kakay yamen, pipien pa yamen ang ibutwan ang para asan da nga maladmaray mi ang yang kasalanan asan da ilem tung numyung magineteg. Piru naa wa yang dapat ang intindien mi. Pinakdulanamu ra ka ta lugar ming magpalgud da rin tung paggaraemen yang Dios ang baklu, ang pagkatapus yamu kay panulmun.' Maning tia, ya ray ianing mi tung nira. ¹² Iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabungkaras yang Dios tung tanan ang belagan mga tauan na ang para sintinsiaan na, malakan-lakan pa yang sintinsiang dangaten yang mga taga lansangan ang Sodoma kay tung dangaten yang mga taung taga maskin ay pang lansanganay ang kumpurming indi ra namagrisibi tung numyu," agaaning.

Nagapanganugunan Ni Jesus Yang Mga Taung Namagpakuindi Tung Anya (10:13-16)

Mateo 11:20-24

¹³ Maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, "Iugtulu tung numyu, tung uri ta kaldaw, kanugun yang mabtangan yang mga taung taga Corasin may yang taga Betsaida. Kipurki kung duunaw ra rin tung Tiro may Sidon napagpalapus ta mga pruibang maktel ang pariu ka tung ipinagpaluaw duun tung mga lansangan nirang atia, siguru nabuay ra ka rin ang nangapanligna tung mga kasalanan nira. Nabuay ra ka rin ang nangapagsuut ta awel ang magigilek ang nangapagrumulung ta kawu tung mga tinanguni nira ang para asan da mamagpailala ang tanira pamanligna rang matuud. ¹⁴ Piru maskin indi ka man nangapanligna, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakan-lakan pa yang parusang dangaten yang mga taga Tiro may Sidon kay tung dangaten yang mga taga Corasin may taga Betsaida. ¹⁵ Pati yang mga taung atiang taga Capernaum, ya ka, kanugun ka yang mabtangan nira. Ay kipurki ang kanisip nira mamagkatnir da ta dengeg nirang mas abwat ang asta mamanungkuk da tung langit, ang pagkatapus duun da ka ilem mangalambeg tung paganingen ang Hades. ¹⁶ Kapurisu ta yamung pagapanuwulu, tandaan mi yang bitalaw. Kung tinu pay mamati tung numyu, katimbang nang yuu kay pamatien na. Piru kung tinu pay magpakuindi tung numyu, katimbang na kang yuu kay pangindian na. Kidispuis pa, belagan ilem yuuy pangindian na, kung indi, pati yang nagtuwul tung yeen, ya kay pangindian na," maganing. Atia ya ray ipinampaetad ni Jesus tung mga tauan na baklu papanaway na.

Namagbaralikan Da Yang Pitung Puluk May Durua Ang Mga Tauan Ni Jesus Ang Pinanuwul Na (10:17-20)

¹⁷ Taa numanyan tung pagbalik yang pitung puluk may dura nga tauan ang atia, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru. Maganing yang balita nira, "Ginuu, maskin nganing yang mga dimunyung pamagpasilawet tung mga tau, kung lalangan nganing yamen, antimanung mamananged dang laging mamaglayas ay natetenged tung kagaeman ang ipinagpiar mu tung yamen." ¹⁸ Maganing ti Jesus ang minles, "Anday dumang pagpamalaru tung pagparanangeren nirang atia tung numyu, kung indi, duun da nga bistu ang ti Satanas ang pagmangulu tung nira talagang lumagpak da ka engaged tung uri. Manulad tung kudlap ang gulpi ra ilem ang lumagpak. ¹⁹ Kapurisu asan da ngaintindiay mi ang matuud ka man ang pinakdulanamu ra yeen ta kagaeman mi ang para madeegan mi yang pagapanuwul ni Satanas ang atia. Maskin durug kaansianu tanira ang katulad ka tung mga iraw, maskin madalit pa ang katulad ka tung mga sipitan, kayanan mi ka engaged yang tanan ang puirsa nirang deegen. Indiamu maunu pa tung nira*." ²⁰ Ugaring ilem, kaministiran ang belagan masyadu ang yay ipagkalipay mi yang pagsurukuen yang mga dimunyu tung numyu, kung indi, yang pagkalipayan mi engaged ang yamu rinisibiamu ra yang Dios ang yang mga aran mi ipinaglista na ra duun tung langit," maganing.

Yang Pagpilik Yang Dios Tung Mga Taung Inusinti Yay Nagikasadya Ni Jesus (10:21-24)

Mateo 11:25-27

²¹ Yang uras dang atii, ti Jesus pinaeyangan da yang Espiritu Santo ta kasadyaan nang duru ang nagampu tung Dios ang maganing, "Amang makagagaem tung tanan, maging tung kalangitan may tung katanekan man, durug dakul yang pagpasalamatu tung nuyu. Ay pinapaglawuk mu ra yang isip yang mga taung pagtalig tung pagkamataku nira ang para indi ka ilem maintindian nira sigun tung paggaraemen mung naang baklu ang nagipagpakawutu. Ang pagkatapus binuskad mu yang isip yang mga taung mga inusinti ugud mamaresmesan da nira yang mga bagay ang atia. Selamat, Ama, ang nagkamaning da ka man ta maning tia, ay natetenged ya kang lagi ay uyun tung kalelyagan mu," maganing. ²² Numanyan pagkatapus na ta pagampu, dayun dang nagpasanag tung mga tau ang maganing, "Yang tanan ang atiang nagipagpalatayu tung numyu, luwus dang ipinagintriga tung yeen ni Ama.

* **10:19** 10:19 Ikumpalar tung Marcos 16:18.

Andang pisan ay nagasangkad yang kabagay-bagayan yang pagkabetangu ang yuuy paganingen nang Ana na, kung indi, tanya ilem ang paganingenung Amaw. Pati tanya, anda kang pisan ay nagasangkad yang kabagay-bagayan yang pagkabetang na ang tanyay paganingenung Amaw kung belagan yuu ka ilem ang paganingen nang Ana na pati yang kumpurming nagalelyaganung pabunayagan," maganing. ²³ Numanyan, pagkatapus ta pagpasanag na tung mga tau, dayun dang nanalunga tung mga taung atiang nagapangugyatan na. Ay may iksen na tung nira ang indi na mapagngel tung kadaklan. Maganing tung nira, "Teed mi tiang kaayenan ang nagipakdul yang Dios tung numyung nagaita tung mga bagay ang nagaita mi simanyan tung yeen. ²⁴ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay atiang tukaw pang mga panimpu, dakeleng mga manigpalatay yang bitala yang Dios pati mga adi pa ang duru ka rin ang kalelyag nirang mangaita yang nagaita mi numanyan tung yeen, ang pagkatapus indi ra ka naita nira. Duru ka rin ang kalelyag nirang mangagngel yang nagagngel mi numanyan tung yeen ang pagkatapus indi ra ka nagngel nira," agaaning.

Yang Paggeregmaen Ang Anday Pinilikan Yay Dapat Ang Usuyun (10:25-37)

²⁵ Taa numanyan may sasang pagpakigmaepet asan ang sagad tung pinanubli tung mga kinaampu ang ya ray kumindeng ang nagtalimaan tung ni Jesus ang basi pa ra ilem matuung na. Maganing, "Ameey, may gustuu rin ang magtalimaan tung nuyu. Unu pa wasu ay dapat ang buatenu ang para mapagpasapenaw tung Dios ang anday katapus-tapusan?" ²⁶ Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, "Abir, unu pay napabtang tung kasulatan? Unu pay pagintindi mu tung nagabasa mu asan?" ²⁷ Tumuwal yang pagpakigmaepet, "Yang katuwulan ang nagaintindianu maning taa: 'Pabuyukan mi ta gegma mi ti Yawi ang yay Dios mi. Yang paggeregmaen mi tung anya dapat ang tedek ang pisan tung mga kinaisipan mi ang indi ka magtenakan. Ya ra kay papruibaan mi tung tanan ang mga buat-buat mi,' maganing[†]. Dispuis may sam bilug pang maganing, 'Gegmaan mi yang mga aruman mi ang katulad ka tung paggeregmaen mi tung sadili mi,' maganing[‡]. Atia, yay nagaskeanu," agaaning. ²⁸ Maganing ka ti Jesus ang minles, "Tama ka man tiang tuwal mu. Kung yay pirming tumanen mu, atia mapagpasapena ra tung Dios ang anday katapus-tapusan," maganing. ²⁹ Numanyan yang

[†] 10:27 10:27a Deuteronomio 6:5 [‡] 10:27 10:27b Levitico 19:18

taung atia, kumus naseekan da, yang gustu na, magdipinsa tung sadili na. Purisu dayun na sing tinalimaan ti Jesus ang inaning, "Piru Ameey, tinu pa enged ay arumanu ang dapat ang gegmaanu?" agaaning. ³⁰ Numanyan anday dumang itinuwal ni Jesus tung anya, kung indi, nagpananglit dang maganing, "May sasang taung nanliit tung Jerusalem ang minangay duun tung Jerico. Numanyan atiang panuldak da tung karsada, napanawan da ta mga tulisan. Pagdeep nira tung anya, dayun da nirang linuasan ta mga awel na ang pagkatapus tinarawangan da nira ta palu ang pinaepdan da ilem nira ta linawa nang gesye, baklu butwanay nira. ³¹ Taa numanyan may sasa kang paring panuldak da ka tung karsadang atii. Numanyan pagkaita na tung taung atiang tinulisan, dayun na ra ka ilem ang linilingan ang tinakliwan. ³² Utru si may sasa kang manigasikasu tung pagtuuan ang pinakalusu ang pagpanaw ka tung karsadang atii. Kawutan na yang tinulisan, pinaalengtan nang tinelengan ang pagkatapus, tinakliwan na ra ka ilem ang binutwanan. ³³ Taa numanyan may sasang Samarianen§ ang pagpanaw ra ka tung karsadang atii. Kawutan na yang tinulisan, pagteleng na, ya ra ngaildaw. ³⁴ Anday dumang binuat na, dayun na rang pinaalengtan ang binulung yang mga luka na. Ninagnagan na ra ta irinemen ang gesye, ang pagkatapus piniiran na ra ka ta lana, baklu putusay na ta sinabat. Pagkatapus ta pagbulung na, dayun na rang ipinasaay tung asnung atiang pagasaayan na ra rin ang ginuyuran duun tung balay ang darayunan ta mga dayuan ang para masikasu na duun. ³⁵ Pangayag yang kaliwutan, dayun dang nanduuk ta kuarta tung puyu-puyu nang ipinakdul tung may balay ang maganing, 'Kung mga sarang tung nuyu, asikasuen mu ra kanay yang taung naa. Ugaring kung alimbawa magkakulang da yang ipinakdulu tung nuyu, kung pira pay magastus mu tung anya, yuu ray balang magbayad tung nuyu tung uman ang pagbaliku taa,' agaaning yang Samarianen duun tung may balay." ³⁶ Agaaning ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na tung pagpakigmaepet, "Ta, tung nuyung pagintindi, tung tulung atiang nagkarapanaw duun tung taung atiang tinulisan, tinu pa wasu tung nira ay nagilala tung anyang yay aruman nang dapat ang gegmaan

§ 10:33 10:33 Atii kanay yang mga Samarianen may yang mga Judio dating pagkasuayan. Yang mga Samarianen pagalamku yang mga Judio ang mga kaliwugan ilem ang laket-laket unu yang mga dugu nira. Belagan unu pariu tung nirang mga Judio ang piur ang pisan. Dispuis nagalamku ka nirang belagan unu tama yang pagturuuen nira tung Dios. Telengan mu ilem asan tung birsikulu 37.

na?" ³⁷ Maganing yang pagpakigmaepet ang tuminuwal, "Siguru yang naldaw tung anya*." Tumuwal ti Jesus, "Ala, pati yawa, maning ka tia yang buaten mu," maganing.

Yang Pinilik Ni Maria Ang Mas Matinlu (10:38-42)

³⁸ Taa numanyan atiang pagpadayun da na Jesus yang pagparanawen nirang pamagdistinu tung Jerusalem, nanakluy ra kanay ti Jesus tung sasang baryu. May baway duun ang nagaranan tung ni Marta ang yay nagimbitar tung anyang magpadayun tung balay na. ³⁹ Yang baway ang naa may ari nang nagaranan tung ni Maria ang ya ray luminupakpak tung pinagtalungaan nira ni Jesus ang para mamati tung pagitulduk na. ⁴⁰ Ugaring naang aka na, yang isip na duru rag kalingalag tung pagsirimpanen nang duru. Purisu numanyan, anday dumang binuat na, nagpalenget dang nagkiga tung ni Jesus ang maganing, "Ay yawa Ginuu, anda ra pala tung isip mu ang yang ariung atiang ya ra ilem aglupakpak asan, pinawayaanaw ra ilem anya tani tung tanan ang pagsirimpanenung naa? Purisu kung panganuguna ka wa tung yeen, aningen mu ra kanay ang magtawang da tani tung yeen," maganing. ⁴¹ Maganing ka ti Ginuu tang nagtinales, "Aa Marta, midyu nagabegbegan da ta mupia yang kulu mu. Duru-durung nagapatarantaan mu. ⁴² Piru sam bilug ilem yang dapat ang impurtaen. Yang ipinalandaw ni Maria, ya ra yang durug tinlu ang indi ra enged mabawi tung anya," maganing.

11

Yang Ipinasanag Ni Jesus Natetenged Tung Pagarampuen Yang Mga Tauan Na (11:1-4)

Mateo 6:9-13

¹ Taa numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus pagampu tung Dios duun tung sasang lugar. Numanyan pagkatapus yang pagarampuen na, maganing yang sasang nagapangugyatan na tung anya, "Ginuu, tuldukayami kang magampu ang katulad ka tung binuat ni Juan ang manigbenyag tung mga tauan na," agaaning. ² Kapurisu, maganing ti Jesus ang minles, "Kung magampuamu ra nganing tung Dios, maning taa yang ianing mi tung anya:

'Ama, tawangayami ka ang para yang panggalang yamen tung nuyu magatu tung pagkadios mung durung pisan agkasagradu.

* **10:37** 10:37 Indi nganing nagsambit yang nasyun yang naggegma tung masigkatau na ay naglignaan da kang lagi tung mga Samarianen.

Gustu yamen ang tung makali ipabistu mu ra enged ang pisan yang paggaraemen mu tung tanan.

³ Pakdulayami ka yang kaministiran yamen ang mapangan tung kaldaw-kaldaw.

⁴ Dispuis, patawarayami ka, tung mga kasalanan ang nagkarabuat yamen tung nuyu ay natetenged ta yami nagapatawad da ka yamen yang kumpurming pagbuat ta kasalanan tung yamen.

Indiami ka ilugut mu tung mga maliliwag ang sukda ang muya indi masarangan yamen.'

Tung maning tiang palaksu ipausuyay mi yang pagarampuen mi tung Dios," maganing.

Yang Pinananglitan Ni Jesus Natetenged Tung Dios Ang May Unur Nang Pagakegngan Na Tung Pagarasikasuen Na Tung Mga Kaministiran Yang Mga Tauan Na (11:5-8)

⁵ Numanyan dayun da ti Jesus ang nagpananglit ang maganing tung nira, "Ipabetangu, yamu may sasang ungkuy mi tung baryu ang ya ray pandampan mi tung tanganan ta lawii ang aningen, 'Ungkuy, pablesay kanay ta tulung bilug ang tinapay. ⁶ Bakluaung kinawutan ta bisita ang sasa kang ungkuy ang alawid yang pinagliitan na. Kulangaw pa ka man ta mapapaanu tung anya.' ⁷ Magkatama wasung tuwalenamu ra anyang, 'Aa ungkuy, indiaw ra pasilabtan mu. Yawa rag teteleng, siradu ra yang purta, lumbuganami ra nganing ang mamagana. Ya pa agaring mabangunaw pang mapamakdul tung nuyu, ungkuy?'

⁸ Iugtulu tung numyu, alimbawa, maskin baliwalaen na pa yang paginungkuyay mi, piru natetenged anday gustu nang mapaeyak tung kadaklan ang mga masigkabaryu mi, anday dumang buaten na, kung indi, magbungkaras dang lagi ang para magpakdul da yang kumpurming unu pay nagaministir mi tung anya. Ya pa yang Dios ang indi maskeng magkereng tung unur nang magasikasu tung mga kaministiran mi?

Yang Nagipakdul Yang Dios Ang Landaw Pa Tung Nagipakdul Yang Amaen Tung Ana Na (11:9-13)

Mateo 7:7-11

⁹ "Kidispuis pa, nani pa yang sam bilug ang agipaetaru tung numyu natetenged tung pagarampuen mi tung Dios. Kung unu pay pagkakulang mi, ya ray ingalukun mi tung Dios ta muya-muya. Atia, ipakdul na tung numyu yang nagaingaluk mi. Muya-muyang idangep mi tung anya yang nagasagyap mi. Atia, papagitaenamu ka anya yang nagasagyap mi. Kung ya ray pambungun mi yang taung muya-muyang managbalay, ay patakwalenamu ra

ka anya. ¹⁰ Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay kipurki kumpurming tinu pay magingaluk tung Dios ta muya-muya, ya ray pakdulan na. Kumpurming tinu pay magdangep ta muya-muya tung anya, ya ray papagitaen na yang nagasagyap na. Kumpurming tinu pay mambung tung taung muya-muyang managbalay, ya ray maning pa tung patakwalen na. ¹¹ Yamung mga amaen, kung yang ana mi pandawat da ta ian tung numyu, magkabagay wasu ang yang ipakdul mi, iraw? ¹² Kung pandawat ta kiklug, magkatama wasu ang yang ipakdul mi, sipitan? ¹³ Ig disir kung yamu nganing ang mga taung pagkamali pa ngani, nagaskeamu nganing ang magpakdul yang matinlu tung mga ana mi, ya pa yang Ama mi duun tung langit ang indi maskeng magpatinir tung Espiritu Santo tung kumpurming pagingaluk tung anya?" maganing.

Yang Itinuwal Ni Jesus Tung Ibinangdan Tung Anya Ang Ti Satanas Unu Yay Pagpaktel Tung Anya (11:14-23)

Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27

¹⁴ Taa numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus nagpalayas da ta dimunyu ang yay nagpaapa tung taung atiang pagaekel-ekelan na. Purisu numanyan, pagkalayas da yang dimunyu, diritsyu rang nabitala yang taung atiang nagapa ra rin. Pagkagngel yang mga tau, ya ray naberengan nira ta mupia. ¹⁵ Piru may duma asan ang namansianing, "Natetenged ilem tung ni Satanas*" ang pagmangulu tung mga dimunyu, nagapagpalayas ta mga dimunyu yang taung atia!" agaaning. ¹⁶ Yang duma may gustu nirang mamagtagam ta tuung tung ni Jesus. Purisu pirming pagasig-asig nirang magpaita ta pruibang liit tung langit ang para ya ray magpailala tung anyang talagang may kagaeman na ka man ang liit tung Dios. ¹⁷ Numanyan ti Jesus, kumus nagaskean na ra kang lagi kung unu pay laksu yang pagirisipen nira, dayun dang nagtuwal ang maganing tung nira, "Agaskean mi, maskin ay pang inadianay, kung mamagkuruntraan da yang mga kinasakpan nang mamagbaratukan, makali ra ilem ang madiadu yang inadian ang atia. Maskin tung sam pamilya, kung magkuruntraan dang magsuruayan, diadu ra ka yang pagsarasaan nira. ¹⁸ Kapurisu kung tama yang numyung rasun ang ti Satanas yay pagpaktel tung yeen ang pagpalayas tung mga dimunyu, ig disir, pagsuruagsuagan da rin tanira yang mga dimunyung nagamanguluan na. Ya pa agaring magdayun pa yang paggaraemen na? ¹⁹ Kidispuis pa kung tama yang numyung atia ang yuug

* **11:15** 11:15 'Satanas' tung bitalang Giniriego 'Beelzeboul' ang yay sasang panguuy nira atii kanay tung ni Satanas.

paktelay ni Satanas, tinu pa kaya ay pagpaktel tung mga aruman ming pagpalayas ka tung mga dimunyu kung belagan ka tanya! Maski nganing yang mga aruman ming atia, puidi ra kang mamarik tung katadlengan ming atia. ²⁰ Ugaring kung ya ka man yang Dios mismu yang pagpaktel tung yeen ang para mapagpalayasaw tung mga dimunyu, ig disir, duun da ka nga pruibaa mi ang kinawutanamu ra ka man yang puirsa yang paggaraemen nang naang baklung pagatukuru. ²¹ Para maintindian mi yang pagkinuntraay yamen ni Satanas, maning taa tung pananglit ang naa. Kung may sasang mupiang lalii ang armadung pisan ang yay pagbantay tung balay na, indi maunu pa yang mga ekel-ekel na. ²² Piru kung may sasang mas maktel tung anya ang yay manuyu duun tung anya, ya ray mandeeg tung anyang magpangalaw yang mga armas nang atiang panaligan na ra rin. Pati mga ekel-ekel nang pinanulisan na tung duma, pangkelan na ra ka ilem ang ipamarti-parti tung mga kaarumanan na. ²³ Intunsis kumus maning da ka man tia yang pagbinatukay yamen ni Satanas, kung tinu pay indi magpakigsasa tung yeen tung panagpunu tung mga tau, katimbang nang pagpakigkuntra tung yeen ang pagpangwasak tung nira ang para mas dang mamampalawid tung yeen," agaaning.

Ipinananglit Na Yang Pamagkuntra Tung Anya Tung Sasang Balay Ang Maskin Siniligan Da, Piru Anda Pay Pagtinir (11:24-26)

Mateo 12:43-45

²⁴ Numanyan dayun dang sinugpatan ni Jesus yang bitala nang maganing, "Alimbawa, kung may dimunyang lumayas da tung sasang taung sinuutan na ra rin, unu pay mainabu? Anday duma, duun da ilem magpaalyu-alyu tung banwang palag-palag yang tau na, ay magsagyap da rin ta taung masuutan na. Piru kung anday maita na, maning taa yang ipagkesen-kesen na tung isip na: 'Maayen pang magbalikaw ra ilem duun tung dating pinagtiniranung liniitanu.' ²⁵ Numanyan tung pagbalik na, kawutan na yang taung atiang liniitan na, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang balay ang siniligan dang ipinatayu-tayu yang mga garamiten. ²⁶ Purisu anday dumang buaten yang dimunyang atia, magpangkel da tung mga aruman nang pitu nga dimunyan ang mas pang malain kay tung anya. Pagkatapus tanirang tanan, dayun dang mamagsuut tung taung atia ang para asan da mamagtinir tung anya. Purisu yang luanan na, mas dang maliwag yang malambegan yang

taung atia kay tung primiru ang sam bilug pa ilem din yang dimunyung pagekel-ekel tung anya," maganing.

Pakaayenen Enged Yang Dios Yang Taung Mananged Tung Nagipagpakawut Ni Jesus Ig Magtuman (11:27-28)

²⁷ Pagkaaning ni Jesus tia, may sasang baway asan ang pamati ang tininluan da ta mupia tung pagparasanagen nang atia. Purisu dayun dang nabnga ang nagpadakul yang busis nang maganing tung anya, "Talagang pinakaayen da yang Dios ta mupia yang nangana tung nuyung nanalaana, ay natetenged tung nuyung ana nang agikadengeg na," agaaning. ²⁸ Maganing ti Jesus ang minles, "Sabagay tama ka man. Piru mas pang pakaayenen na yang kumpurming pagintindi tung bitala nang nagipagpakawutu ang pagkatapus ya ra kay magtumanen na," maganing.

Yang Sasang Pruibang Dapat Ang Intindien Yang Mga Tau (11:29-32)

Mateo 12:38-42

²⁹ Taa numanyan atiing ya rag pagdulang agpagdulang yang kinadakel yang mga taung pamagsaragpun asan, napagbitala ra ti Jesus ang maganing, "Durug kalain yang palaksu yang pagirisipen yang kadaklan ang mga tau simanyan. Pamagtagam ta reges tung yeen ang magpaitaw ta pruibang makabewereng ang para ya ray magpailala ang yuug tuwulay ka man yang Dios. Piru indi ra paitaanu ta pruibang maning tia, puira pa tung sam bilug ang magkaanggid tung napanawan ni Jonas. ³⁰ Kipurki tung napanawan nang atia, asan da nga pruibaay yang mga taga Nineve ang tanya tinuwul ka man yang Dios ang magparakawutun tung nira. Pariu ka tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. Ay may sasang mapanawanu ang asan da ka nga pruibaay mi ang yuu tinuwul ka man yang Dios ang magparakawutun tung numyu†. ³¹ Kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung mga tau ang tanirang tanan pampabungkarasen na, yang sasang baway ang yay manigmangulu tung sasang banwa ang ampir duun tung salatan atiing tukaw, ya ray pakdengen yang Dios ang sasa kang mulidung ipagpasunaid na tung mga taung katulad ka tung nainambitu nungayna ang duun da ka ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki yang baway ang atii, maskin alawid ang pisan yang banwang pinanliitan na, piru nagpaawat da ka engaged ang nagangay taa tung banwa ta, basta mapagpamati ilem tung nagitulduk ni Adi Solomon ang makawawayang ta

† **11:30** 11:30 Kung unu pang pruibaay, ikumpalar ta tung Mateo 12:40.

isip. Ang pagkatapus yang mga taung naang nainambitu, agad nani rang pisan tung tepad nira yang sasang taung landaw pa ta nagaskean kay tung ni Adi Solomon ang ya kay pagturuldukan tung nira, ang pagkatapus indi ra ka nirag pamatien. ³² Dispui pa tung uras ang atia, pati yang mga taung atiang tukaw pa ang taga Ninive, ya ra kay pakdengen yang Dios ang sasa kang mulidu ang ipagpasunaid na tung mga taung katulad ka tung nainambitu nungayna. Duun da ka ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki yang mga taga Ninive, atiang pinagpakawutan da ni Jonas, lagi-lagi rang namanligna tung mga kasalanan nira. Ang pagkatapus yang mga taung naang nainambitu, indi pa ka enged nagapanligna tung mga kasalanan nira, agad nani ra tung tepad nira yang sasang landaw pa tung ni Jonas ang pagparakawutun ka tung nira.

Nagipanglit Ni Jesus Ang Yang Nagipagdiskumpiar Yang Duma Tung Anya Natetenged Ilem Tung Katetegasen Yang Mga Kinaisipan Nira (11:33-36)

³³ "Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang magsindi ta kaas ang pagkatapus ya ra italukay na ubin ya ra sukluway na? Simpri asan ipabtangay na tung bistuan ugud masanagan da yang mga taung pamagtakwal. Ya ray kaalimbawaanung pagparasanagen tung numyu. ³⁴ Ipananglitu ra kanay tung mga tinanguni mi. Yang maning pa tung kaas na, ya ra yang mga mata mi. Kung masadlaw, pati intirung tinanguni mi, damay ra ka tung masadlaw. Piru kung makiklep, tay pati intirung tinanguni mi, umid da ka tung makiklep. ³⁵ Kuidaw, pati mga isip ming maning pa ka tung kaas tung mga sadili mi ang kanisip ming malemek, nusias nagapategas mi pa ka enged tung nagipagpasanagu ra rin tung numyu. ³⁶ Piru kung yang pambungun mi, ya ra yang sasang taung masadlaw yang mata na ang yang intirung tinanguni na damay ra ka tung masadlaw ang andang pisan ay makiklep ang nagalaket, ig disir, kayananamu ra ka yeen ang pasanagan. Maning pa tung asanamu ra nga patingkalayu ta kaas," maganing.

Nagapatemengan Ni Jesus Yang Sistima Yang Mga Pariseo May Yang Mga Sagad (11:37-54)

Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40

³⁷ Pagkatapus ni Jesus ta pagbitala, may sasang Pariseo ang yay nagimbitar tung anyang mamangan tung balay na. Purisu dayun dang nagpakled ti Jesus tung balay nang nagpakigsaru tung anya. ³⁸ Numanyan yang Pariseong naa, durug dakul yang pagkabereng na tung ni Jesus ang aywat indi ra nangugas yang kalima na ta magkabagay

baklu namisik yang pamangan‡. ³⁹ Numanyan pagkaita ni Ginuu ta yang pagkabereng yang Pariseong atia, dayun na rang inaning, “Abaa yamung mga Pariseo, duruamug kasinulipeten tung pagriliimpiuen mi tung mga tasa mi may tung mga pinggan mi sigun tung mga riglamitung atiang pinanubli mi tung mga kinaampu ta ang yang kanisip mi ya ray mauyunan yang Dios tung numyu. Piru naa pala yang tung pundu yang mga pupusukun mi, indi mi pala aginsapuen ang yay kargadung pisan ta mga malalain ang pagtirimaen. Kuwali panalensenamu tung tanan ang bagay sibaya malepes mi yang mga masigkatau mi. ⁴⁰ Midyu baliskad dang pisan yang mga pagirisipen mi. Aywa, yang nagimu tung sagpaw ang yag dawalay belag ba ang pati yang tung adalem ang indi maita ya kay inimu na? Belag bang dapat ang ya kay intindien ming insapuen? ⁴¹ Purisu yang tung sagpaw indi mi pagsulipeten ang limpiuan, kung indi, yang mas matinlung buaten mi, kung unu pay nagipabtang mi tung tasa mi may mga pinggan mi, ya ray ipamarti-parti mi tung mga taung nagaliwagan. Indiamu ilem mabereng ang aningenamu ra yeen ang kung ya ray pabilugan ming usuyun, pati nganing yang tanan ang garamiten mi, limpiu ra tung pagterelengen yang Dios, maskin indi mi intraan pangugas sigun tung pinanubli ming atia. ⁴² Piru ay pa wa? Yamung mga Pariseo, kanugun yang pagkabetang mi tung uri ay kipurki maski nganing yang mga luak ming geregesyeng pisan ang ya ilem agipasaburay mi tung mga sera mi§, pati yang tanan ang gurulayen mi, ya pay panepet-sepeten ming pamateng-patengen ta sam puluk ang parti ang para yang sang parti ya ray nagibuluntad mi tung Dios*. Piru yang nagipatuman enged yang Dios tung numyu ang yamu ra rin ay magpabuyuk yang gegma mi tung anya ig ang yamu ra rin ay magbuat ta magkatama tung mga masigkatau mi, ya pay nagbaliwalaen mi. Dapat da rin ang ya enged ay pabilugan ming tumanen atiang may mga timbang na ang indi mi ka pawayaan yang pagpalartien ming atia tung Dios ta yasampuluk ang parti. ⁴³ Yamung mga Pariseo, kanugun yang pagkabetang mi tung uri. Kipurki yang pagasikad ming magsimba tung mga pagsaragpunan mi ang yamu pakleramung kumarung

‡ **11:38** 11:38 Yang pagurugasen nirang atia belagan natetenged tung buling, kung indi, natetenged tung rilyun nira. Sagyapen ta tung Diksyunaryung Diput tung may bitalang “pagurugasen ta kalima.” § **11:42** 11:42a Tulung klasi ang

yang pangguuy tung Tagalog ‘yerbabuena’, ‘ruda’, ‘linga’. * **11:42** 11:42b Yang pagpalartien nirang mga Judio tung Dios, bilang ya ray panggastus yang pamagsirbisyu tung Dios duun tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu.

tung parada ang para maitaamu ra ta kadaklan ang mga tau ang yamu dayawen nirang duruamu kag katinuuen. Dispuis pa kung yamu mamasyar tung mga plasa, yang kalelyag mi ang pakigbagasanamu ta tanan ang mga taung kumustaen. ⁴⁴ Yang sasa pang panganugunanu tung numyu ya taa. Yang kaalimbawaan mi yamu maning pa tung leyang ang pinanluguran ta taung patay ang pagkatapus anday marka na. Ang masagiran ta mga tau, anday kaliwutan nirang asan da tanira nga mansaay ta sasang patay†. Yang pisan yang kalimbawaan mi ay natetenged yang mga taung pamagpatulduk tung numyu, anda kay kaliwutan nira ang naa pala asan da ka tanira nga saliray tung mga ugali ming sayud,” agaaning. ⁴⁵ Atii, may sasang sagad ang matakung tung mga urdinansang pinanubli ang ya ray suminublang ang maganing, “Elat kanay, Ameey. Ang magbitalaa, anda kay pagpateng-pateng mu! Pati yami agigapil mu kang naginsultuen,” agaaning. ⁴⁶ Maganing ti Jesus ang minles, “Pati yamung mga sagad, ya ka, kanugun ka yang pagkabetang mi tung uri. Kipurki yang mga tau ya rag palbatay ming nagiksiren tung sari-sari ilem ang mga urdinansang inimu-imu mi ka ilem ang idinulang tung mga katuwulan yang Dios. Kung tung mga sarakanen pa, imurat da ilem ang kayanan nira. Piru indiamu ka enged magtawang ta sakan, maskin tung madeen da ilem yang mga kalima ming magduul. ⁴⁷ Talagang kanugun yang pagkabetang mi tung uri. Buat na pa durung pagmaal mi tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw sindu yang mga leyang ang pinanluguran tung nira nagapaisa-isaan mi nganing ang nagapakdengnan ta mga matitinlung pantion. Piru yang mga kinaampu mi yay namagpangimatay tung nira. ⁴⁸ Purisu asanamu ra pagpailala ang yang binuat nirang atii nagapauyunan mi ka gated taniray namagpangimatay, yamung may mga irinsia tung nira, yamu ray pagpaisa-isang pagtapus tung inimpisaan nira. ⁴⁹ Kapurisu para matuungamu, ya taa yang disisiun yang Dios para tung numyu: Paangayanamu si ka anya tung mga manigpalatay yang bitala na ang yay magparakawutun tung numyu ang katulad ka tung binuat na tung mga kinaampu ming tukaw ang para asanamu ra nga sukdaay na kung ya pa agari yang paggaralangen mi tung nira. Pagkatapus anday dumang buaten mi tung nira,

† **11:44** 11:44 Yang sistima nira tung sasang patay maskin tau maskin ayep, bawal ang masagiran nira. Kung disgrasia masagiran nira, asan da nga mansaay ang indi ra mapagtuu tung Dios duun tung pagtuuan ang pinakalusu mintras indi pa agatuman nira yang sasang riglamintu ang para malimpiuan da yang pagkamansadu nira.

yang duma ya ra ipaimatayay mi, yang duma ya ra pandeeg-deegay ming panigbakay. ⁵⁰⁻⁵¹ Purisu yang pagpakuindi ming atia tung nira, anday dumang pakawutun na, tung numyu enged ang mga masigkanasyunu nga dilemay yang Dios yang dugu yang tanan ang mga manigpadapat yang bitala na, magimpisa pa tiing primiru tung ni Abel ang asta ra tung kauri-urian ang tung ni Zacarias ang yay inimatay yang mga kinaampu mi tung kakleran yang pagtuuan ang pinakalusu. Duun ka pa man mismu imatayay nira tung pagelaan yang karakulan na may yang midyu lamisaan ang atiang darasagan ta mga ayep. Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yamung mga masigkanasyunu numanyan tung panimpung naa, talagang tung numyu enged dilemay na yang kamatayen nirang tanan[‡]. ⁵² Dispuis pa yamung mga sagad kanugun yang pagkabetang mi tung uri, ay dakulu yang panuwalan mi tung Dios. Ay yang maning pa tung liabi ang ipagabri mi ra rin tung linegdangan yang kasulatan, ipinlek mi ra. Purisu indi mi ra nagatultulan yang gustu nang ianing. Pati yang mga taung nagapanuldukan mi ang duru ka rin ang kalelyag nirang matultul, ya ra ilem agintraay mi ta lingalag," agaaning ti Jesus duun tung nira. ⁵³⁻⁵⁴ Taa numanyan, paglampud ni Jesus asan tung balay ang atiang pinamanganan na, pagademtan da ta mupia naang mga Pariseo may naang mga sagad tung pinanubli. Purisu nagapabalitektekan nirang nagapabalitektekan ta pagpaysplikar tung sari-saring bagay ang para madeepan ilem nira ta puntus tung mga tuwal na, ang yay sarang ang mapadatelan nira ta kasalanan.

12

Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Indi Enged Magpauyun-uyun (12:1-3)

¹ Numanyan mintras nagapataregesan nira ta pabalitektek ti Jesus, ya kay pagsaragpun yang mga taung liniwu-liwu ang asta pagliliked-likeran da ilem. Numanyan ti Jesus may gustu nang ianing ang teed ilem tung mga taung atiang nagapangugyatan na. Maganing tung nira, "Kuidaw,

[‡] **11:50-51** 11:50-51 Kung gustu tang maintindian kung ya pa agaring malgud asan yang tanan ang mga manigpadapat yang bitala yang Dios ang tukaw, ay maning taa. Ti Abel ang atiang tukaw ang sinambit ni Jesus, yang kapanawan na kung ya pa agaring inimatay ni manung na, napabtung tung Genesis 4:1-12 ang yay primirung libro tung tanan. Ti Zacarias ang atiang uring sinambit ni Jesus, yang kapanawan na kung ya pa agaring inimatay napabtang tung 2 Cronica 24:20-21 ang yay pinakauring libro tung kasulatan ang ginamit ang tukaw yang mga Judio. Purisu pati yang kadaklan ang mga manigpalatay ang nagkarasaleet tung elaan nirang durua, lugud da ka asan ang tanan.

indiamu ra engaged magusuy tung ugali yang mga Pariseo ang yang kadagmitan tung nira pamagpatunu-tunu ilem. Muya masaliranamu ra ilem nira tung ugali nirang atia ang yang kaalimbawaan na maning pa tung pampaleskag tung san masang tinapay ang gulpi ra ilem ang tumagmak ang indi ra masuspindian. ² Agpaamanenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged anday nagatipigan ang indi luwawan, anday kay nagitaluk ang indi makdekan. ³ Kapurisu kung unu pay inaning mi tung sikritu, magngel da ka engaged tung publiku. Kung unu pay ialas-alas mi tung kakleran, mabandilyu ra ka engaged tung kadaklan.

Nagapaktel Nang Magpakatenten Ang Magagwanta Tung Padeeg-deeg (12:4-7)

Mateo 10:26-31

⁴ “Mga ungkuyu, iugtulu tung numyu, indiamu mageled tung mga taung gustu nirang mangimatay tung numyu, ang ya ka ilem yang mga tinanguni mi ay sarangan nirang patayen, ang pagkatapus anda ra kay dumang mabuat nira tung numyung malain. ⁵ Kung indi, yang dapat ang eldan mi engaged, ipakdeku ra tung numyu. Anday дума, ya ra yang kung tapusun na ra nganing yang linawa yang sasang tau, may pudir na pa tung uri ang mamlek tung anya duun tung impirnu. Atia, iugtulu tung numyu, yay mas pang dapat ang eldan mi. ⁶ Dispuis para tung indiamu mageled tung buaten yang mga tau tung numyu, pademdeman mi ra ilem yang mga kutung ang mga balaynen. Indi wa, kung mangalangamu tung palingki, maskin limang bilug, durung pisan agkabaratu? Piru inding pisan nagapawaya-wayaan yang Dios, may sam bilug. ⁷ Ya pa yamung mga tauanu, pawaya-wayaanamu pa anya? Ultimung mga bua mi ilem ngani pinamilang na rang tanan. Kipurki sasa may sasa tung numyu, mas maalamu tung Dios kay tung mga kutung ang paneng.

Natetenged Tung Pagurubligaren May Pagiringwaraen (12:8-12)

⁸ “Kidispuis pa, iugtulu tung numyu, kung tinu pay magubligar tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya sasa rang tauanu, ig disir ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung kawutun da nganing yang uras, yuu kay magpailala tung anya tung katalungaan yang mga angil ang pagapanuwul yang Dios ang tanya sasa ra ka man ang tauanu. ⁹ Piru kung tinu pay magingwara tung yeen tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya belagan tauanu, ig disir, ta yeen, yang buatenu, ingwaraenu ka tung

katalungaan yang mga angil ang pagapanuwul yang Dios ang tanya belagan ka man ang tauanu.

¹⁰ “Kidispuis pa tung mga taung ituwulu tung numyung pampakawutan yang Matinlung Balita natetenged tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung tinu pay magpakuindi tung yeen, puding pasinsiaen yang Dios basta pagsugatan na. Piru kung tinu pay manambing tung Espiritu Santong pagtandeg tung kinaisipan nang magpasirung din tung yeen, atia indi ra enged patawaren yang Dios.
¹¹ Kidispuis pa kung lagunutunamu ra nganing ta mga tau ang para ipabistaamu ra nira tung mga pamagpakig-maepet duun tung mga pagsaragpunan nira ubin duun tung katalungaan yang ustisia, indiamu magpakabegbeg kung ya pa agari yang pagdipinsa mi tung mga sadili mi u kung unu pay maayen ang ituwal mi tung nira.
¹² Kipurki yang Espiritu Santong pagerekelen tung numyu, yay magpainunuku tung numyu tung uras ang atiang mainabu tung numyu, kung unu pay matinlung ituwal mi,” maganing.”

Yang Manggaranen Ang Ipinananglit Ni Jesus Ang Anday Isip Na (12:13-21)

¹³ Numanyan may sasang tau asan tung mga taung atiang buntun ang yay nagbugnu tung ni Jesus ang maganing, “Ameey, maimu ilem, aningen mu ra kanay naa ti manung ang ipakdul na tung yeen yang partiu tung surublien yamen tung ni tatay yamen,” agaaning. ¹⁴ Maganing ti Jesus ang minles, “Abee, yang taung naa! Aywa, kanisip mu ang yuuy may pudir ang magariglu tung numyung durua ang para magpamarti tung numyu yang surublien mi tung ginikanan mi?” agaaning. ¹⁵ Pagkatapus tia, dayun dang nagbira tung mga tau ang nagpasanag tung nirang maganing, “Yamung tanan asan, mangamanamu ang indiamu magamluk ang kuwali manalensenamu tung maskin unu pang bagayay! Kipurki yang matinlung pagpangabui yang sasang tau, belagan liit tung mga kaayenan ang sarang maeklan na tung kaliwatan ang naa, maskin unu pag kadakel,” agaaning. ¹⁶ Pagkatapus, dayun dang nagpakdul ti Jesus ta sasang pananglit ang maganing, “May sasang manggaranen ang puinti yang umintu yang kaluakan na. ¹⁷ Simanyan, pagakesen-kesen na yang isip nang maning taa: ‘Unu pa kaya ay maayen ang buatenu? Kulang yang pagluuganu yang patebas yang kaluakanu,’ agaaning. ¹⁸ Numanyan pagkatimbang na tung isip na, maganing si tung sadili na, ‘Aa, nagaskeanu ra yang buatenu. Pampatastasanu ra ilem yang mga tambuwuung pampadakulun, ang para

bastanti ra yang pagluuganu yang tanan ang pruduktu yang kaluakanu pati mga garamitenu. ¹⁹ Matapusu ra nganing ta pagpaubra, matimes dang pisan yang tanan ang kaministiranu, maskin pira-pira rang takun, indiaw ra ka enged kulangen. Maenayanaw ra ka tung tanan ang pagurubraenu, mapapsawaw ra ka tung kumpurming iblen yang linawaw, mapagustuaw ra kang mapagtarang-wayanaming magbararkada ang para mapagpakasadyaami ta ustu,' agaaning. Atia, ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip na. ²⁰ Numanyan maganing yang Dios tung anya, 'Naa pala, anday isip mung pagkatau! Indi mu nagaskean? Muyang lawii, bawienu ra yang kabui mung ipinablesu ra ka ilem tung nuyu. Ta, yang tanan ang atiang pinagluug mu, tinu pa pa wasu ay makinawang?' agaaning yang Dios tung anya. ²¹ Purisu yang pisan ay kaalimbawaan yang taung pagtuwud dang pagtuwud ta manggad, ang pagkatapus, belagan kang manggaranen tung nagauyunan yang Dios," maganing.

Nagatuldukan Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Indi Enged Magpakabegbeg Ta Kulu (12:22-34)

Mateo 6:25-34

²² Numanyan dayun dang nanalunga ti Jesus tung mga taung atiang nagapangugyatan nang nagsugpat yang bitala na. Maganing tung nira, "Purisu ya man taang nagipaganingu tung numyu, ang indiamu enged magpakabegbeg ta kulu natetenged tung pagpangabui mi, kung ariamu pa mangkel ta mapangan mi, u kung ya pa agari yamu mangkel ta awel ang masuut mi tung mga tinanguni mi. ²³ Kipurki telengan mi. Pinakdulanamu ra nganing yang Dios yang mga linawa mi. Ya pang pamangan mi ilem, indiamu sarangan nang pakdulan? Pati mga tinanguni mi, pinakdulanamu ra ka nganing anya. Ya pang awel mi ilem, indiamu sarangan nang paablan? ²⁴ Telengan mi ra ilem yang mga lamlam. Indi pamagtugda, indi ka pamangayeg. Anda kay mga pagtalukan nira ta pamangan ang para luug nira tung timpung pamiga-piga. Piru indi ka pangalulutan, ay natetenged agasikasuen yang Dios. Pagkatapus yamung mas maal tung anya kay tung mga lamlam, indiamu ka wasu asikasuen na? ²⁵ Sam pulukamung magpakabegbeg ta mga kulu mi, inding pisan matawang ang mapalagway tung mga kabui mi basin tung sang uras ilem. ²⁶ Kapurisu kung indi mi nganing kayanan yang gesyeng bagay ang atiang sang uras ilem, ya pa yang dumang bagay ang pabegbegan mi pa? ²⁷ Kidispuis, kung natetenged tung pagarawelen mi, isipen mi ra kanay yang mga talay. Indi pagpakabedlay tung

tanek, anda kay tiral ang pagubraan nira ta mga awel nira. Piru iugtulu tung numyu, maski nganing ti Adi Solomon ang yay nagaskean tang pinakamanggaranen ating tukaw ang durung pisan agkatitinlu yang mga bisti na, yang katitinlu na inding pisan temepeng tung katitinlu yang mga talay ang naa. ²⁸ Kidispuis pa, kung yang ilamunun ka ilem nganing ya pay nagapatinlu yang Dios ang nagapaeyangan ta mga talay ang simanyan yag dawalay mi ang pagkatapus mangayag yang kaliwutan, puiding sirukun da ka ilem, ya pa yamu, indiamu pa kayanan nang patinluen ang paablan? Masyadug kagegetey yang pagtaraligen mi tung Dios! ²⁹ Purisu ta yamu, indiamu ra magpakalingalag natetenged tung mga pagpangabui mi. Belagan ya tia ay pabegbegan mi. ³⁰ Indi mi sakaen yang kadaklan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan ang alawid pa tung Dios ang alus pa ilem ya ra ilem ay pagasikad nira tung kaldaw-kaldaw. Yang indi mi ipagpakabegbeg ta mga kulu mi tung pangabui mi, ay natetenged yamu may Ama mi ang yay nagaskeng pisan kung unu pay mga kaministiran mi. ³¹ Kung indi, yang ipalusu ming sikaren ang yamu pirming magparanek ang magpagaem tung Dios. Atia, kung yay sikaren mi, tay puis tanya ray balang magarasikasuen tung tanan ang mga kaministiran mi ang ya ra rin ay nagaliwegan ta mga kulu mi.

³² “Yamung mga tauanu ang pirming nagabantayanu ang pariu ka tung sasang kaayepan, tung bagay gesyeamu ka man ilem, anday puisa mi tung kaliwutan ang naa kung ikumpalar pa tung mga darakulung mga tau. Piru indiamu ra ilem magpatalaw. Kipurki uyun ang pisan tung isip ni Ama ming palgurunamu ra anya tung mga kaayenan ang ipinagsimpan natung kumpurming pagpagaem ang bugus tung anya. ³³ Purisu ipaalang mi yang mga ganadus mi. Yang kabayaran na, ipamakdul-pakdul mi tung mga maliliwagan. Ay maning ka tia yang pagtaralukun mi ta manggad duun tung langit ang anda ray kaluwus-luwusan na. Kung duun yang manggad ming ipinagtaluk mi, indi maalengtan ta takawan, indi ka mapangan ta andap. ³⁴ Purisu maayen pa duunamu ra ilem magtaluk yang manggad mi. Kipurki kung ariamu pa magmanggad, duun da ka nga gamen yang mga isip mi,” agaaning.

Yang Dapat Pagamenan Nira Ta Mga Isip Nira Belagan Yang Kaliwutan Ang Naa, Kung Indi, Yang Kaliwutan Ang Baklu (12:35-48)

Mateo 24:45-51

35-36 Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Kaministiran ang yang pambungun mi, ya ra yang mga turuwulun ang pamagelat tung agalen nira ang duun manliit tung sasang kumbirang pinasakpan na. Yang pagpakbat nira tung anya, pirming riparasiun ig pirming dekal yang mga kaas nira ugud kung kumawut da nganing tanya ang gumuuy tung nira, alistu ra ilem ang abrian nirang pakleren. 37-38 Kung tinu pay mga turuwulun nang kawutan nang pamagpulaw, durug dakul yang kaayenan ang ipakdul na tung nira. Maskin tenganan da ta lawii yang ipagkawut na, maskin alenget dang mangayag, ang tanira pamagpulaw pa ka enged, anday dumang ibles na tung nira, tanya ra mismu ang agalen nira ya pay magasikasu tung nirang maglamisa. 39 Naa wa ya ra kay sasang isipen mi. Yang sasang may balay, kung naskean na ra rin yang uras ang ipagkawut yang takawan, indi na ra rin pinawayaan ta pamangbang yang balay na, kung indi, pinulawan na ra rin ang binantayan ta mupia. 40 Purisu ta yamu kaministiran ang pirmiamung riparasiun tung ipaglekatu. Ay ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, yang uras ang ipaglekatu inali. Muya matuun tung uras ang yang laum mi indiaw pa malkat,” maganing.

41 Numanyan maganing ti Pedrong nagtalimaan, “Ginuu, tinu pay agapatemengan mu tung ipinananglit mung atia? Yami ilem ang mga tauan mu u maskin tinu pa?”

42 Numanyan maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Yang sasang turuwulun ang kataligan ig mawayang ta kinaisipan, ya ray nagapiaran yang agalen nang magerekelen tung mga kaarumanan nang mga turuwulun ugud yay mamarti-parti yang mga pamangan nira ang kada kawutun yang ipagkaministiran nira. 43 Teed mi tiang kasadya yang isip yang turuwulun ang atia kung kawutan da yang agalen nang pagintindi tung itinuwl nang atia tung anya.

44 Iugtulu tung numyu, ya ray piaran yang agalen na tung tanan ang prupidad na. 45 Piru, ipabetangu, kung yang turuwulun ang atiang nagianingu, maning taa yang kesenkesen yang isip na, ‘Aa, siguru mabuay pang kumawut yang agalenu.’ Ang pagkatapus magintra ra pamalu tung mga masigkaturuwlun na, tig lalii tig baway, pariu ilem yang aplit na, ig pagustuan na ra ilem yang linawa na tung tanan ang mga pamangan ang masasabur ig magpakigbarkada ra ka tung mga taung mga tarainem, atia aparti kusas. 46 Pagkatapus numanyan inaling kawutan yang agalen na tung uras ang inding pisan nabantay ang andang pisan ay laum-laum nang kumawut da. Anday dumang buaten

yang agalen na tung anya, kastiguen nang anday kategkaan na. Duun da ipaugpuay na tung mga taung belagan kang kataligan. ⁴⁷ Utru si ipabetangu si, kung may kirepen ang maskin nagaintindian na yang itinuwal yang agalen na tung anya, piru inding pisan nanalugkamay ang para magtuman da rin, anday dumang buaten tung anya, paburdunan da ta mupia yang agalen na. ⁴⁸ Piru yang sam bilug ang indi nakdek kung unu pay kalelyagan yang agalen na, ang pagkatapus napagbuat ta kamali ang yay dapat ang masalapan na ka ta paburdun, paburdunan ka, piru malakan-lakan pa tung ipinakdul tung sam bilug. Kung tinu pay piniaran yang Dios ta dakele, sagyapan na ka ta dakele. Kung tinu pay piniaran na ta mas dakele kay tung mga aruman na, dileman na ka ta mas dakele kay tung nira," maganing*.

Ti Jesus Ya Ray Pagbelaganan Ta Isip Yang Sam Pamilya (12:49-53)

Mateo 10:34-36

⁴⁹ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Yang inangayu taa tung kaliwatan ang naa, magpagkalaw ta maninga sasang apuy. Basi pa ra ilem ang tung makali madeetan da. ⁵⁰ Piru baklu ra madeetan dang magdekal, kung napasaranu ra yang pinitinsiang malbat ang yay dapat ang pasaranu. Baklu ra lumakan yang isipu kung yuu napasara da. ⁵¹ Aywa, kanisip mi ang yang inangayu taa ang para yang tanan ang mga tau mamaguruyunan dang mamagsarasaan? Iugtulu tung numyu, anday dumang dangaten na, mamagsuruag-suagan da natetenged tung pagpabetang nira tung yeen ang indi enged magkapariu. ⁵² Aywa indiamu paamanenu sindu anday dumang pakawutun na, magimpisa ra simanyan puiding may sam pamilya ang limang mamagana ang magberelag ta kinaisipan may kinaisipan natetenged tung yeen. Puidi ang yang tulu mamagpasirung tung yeen, yang durua ya ra kay mamagpakuindi. Ubin yang durua mamagkereng tung yeen, yang tulu ya ra kay mamagkuntra. ⁵³ Ang kaisan yang mga mamaepet yay mamagpasirung tung yeen, ang yang mga ana nira, mamagpakuindi. Ang kaisan yang mga mamula yay mamagpasirung tung yeen, ang yang mga ginikanan nira yay mamanambing. Ang kaisan tung magpurungyan, yang mga mamaepet yay mamagpasirung tung yeen, ang yang mga minagad nira, indi. Ang kaisan yang mga minagaren yay mamagpasirung

* **12:48** 12:48 Katulad ang pisan tung mga manigtulduk yang bitala yang Dios ang sinambit tung Santiago 3:1.

tung yeen, piru yang mga punyangan nira yay mamag-pakuindi. Purisu magsuruag-suagan dang magberelag ta kinaisipan natetenged tung yeen," maganing.

Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tau Ang Yang Pagsuku Nira Tung Dios Indi Nira Ipatawen-tawen, Kung Indi, Atiang Lagi Ubligaduen Da Nira (12:54-59)

⁵⁴ Taa numanyan ti Jesus dayun dang nagbitala tung mga taung atiang buntun ang pamagtaripukpuk tung anya ang maganing, "Kung mabandaw mi ra nganing yang galem ang pagunup dang ampir tung abagat, diritsyuamu rang maganing ang kumuran da buay-wuay. Ang pagkatapus kumuran da ka man. ⁵⁵ Kidispuis kung mageyep da nganing yang salatan, maganingamu ka ang manginit da ta duru. Ang pagkatapus manginit da ka man. ⁵⁶ Matakuamu nganing ang magpamalad tung nagaita mi tung kaliwutan may tung kalangitan, piru yang palaksu yang pagkarainabu tung panimpu tang naa, indiamu pala maskeng magpamalad yang nagadapatan na†? ⁵⁷ Aywa kaya indiamu maskeng magtimbang-timbang tung mga isip mi kung unu pay dapat ang buaten mi tung mga uras ang naa? ⁵⁸ Para maintindian mi yang dapat ang buaten mi, magpananglitaw ra kanay. Ipabetangu, may utang ming dakulu tung sasang tau. Piru kumus panginluasamu ang anday nautangan mi, anday duma, eklanamu ra ilem anya duun tung ustisia. Maayen pa indiamu ra magelat, kung indi, atiang lagi ang duunamu pa tung dalan, magsukuamu rang lagi tung anya. Indiamu ra maganing ang tawen da intindiay mi ang yamu duun da tung katalungaan yang usgadu. Kipurki kung duunamu ra nganing, masintinsiaanamu ra nganing anya, anday duma, ipiaramu ra ilem anya tung sasang pulis ang yamu ra iplekay na duun tung kalabus. ⁵⁹ Iugtulu tung numyu, indiamu ka engaged palpasan ang asta indi mi mabayaran yang utang ming luwus ang andang pisan ay pagkakulang na, may sang iki. Yang pisan ay kaalimbawaan mi simanyan ang mga uras ang naa," agaaning ti Jesus.

13

Nagasig-asig Ni Jesus Yang Mga Tau Ang Mamanligna Ra Tung Mga Kasalanan Nira (13:1-9)

¹ Yang uras dang atii, may mga taung namagpalenget da tung ni Jesus ang namagbawalitaen natetenged tung mga

† 12:56 12:56 Yang nagkarainabu tung panimpu nirang atii ya ra yang mga pruibang makabewereng ang ipinagpalua ni Jesus. Ya ray nagpailala ang yang panimpu nirang atii, ya ra yang panimpung nagaelatan kang lagi nirang ipagkawut yang paganingen ang Cristong magbawi tung nira.

taung taga Galilea ang ipinagpaimatay ni Gubirnadur Pilato atiang pagpadasag nira ta mga ayep ang nagiprisintar nira tung Dios duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Purisu yang dinangat na, yang dugu nira may yang dugu yang mga ayep ang atiang nagipadasag nira naglalaketan da ilem duun. ² Maganing ti Jesus ang nabalitaan, “Aywa, yang kanisip mi tia ang yang kamatayen ang atiang nalambegan nira, ya ray pruiba ang tanira mas pang naklewan ta kasalanan kay tung kadaklan ang mga kaarumanan nirang taga Galilea? ³ Belag kang maning tii! Kung indi, iugtulu tung numyu, pati yamung tanan taa, kung indiamu enged manlignang lagi tung mga kasalanan mi, pati yamu, masapulamu ra ka tung kalainan. ⁴ Pati yang sam puluk may walu nga tauan ang atiang naktangan yang laturi duun tung Siloe, muya maning si ka yang laum mi tung nira, ang kumus maning da tii yang kamatayen ang nalambegan nira, purisu ya ray pruiba ang tanira mas pang naklewan ta kasalanan kay tung kadaklan ang mga kaarumanan nirang pamagistar ka duun tung Jerusalem. ⁵ Belag kang maning tii! Kung indi, iugtulu tung numyu, pati yamung tanan taa, kung indiamu enged manlignang lagi tung mga kasalanan mi, pati yamu, masapulamu ra ka tung kalainan,” maganing.

⁶ Atii, dayun dang nagpakdul ta sasang pananglit ang maganing, “May sasang tau ang may sang kapungul ang paganingen ang igus duun tung kaluakan na. Numanyan tinelengan na yang igus na kung may burak na. Naa pala, anday burak na. ⁷ Purisu dayun na rang ginuuyan yang manigasikasu nang inaning, ‘Teed mu! Pagpanaw ra tung tulu rang takun yang pagpabalik-baliku taang panginsapu tung igusung naa kung may burak na, piru anda enged ang pisan ay nagaitaw, may sam bilug. Maayen pa pelaren mu ra ilem. Linget da ilem taa tung tanek ang kindengan na ang anda ka ilem ay pakinawang tung anya,’ maganing. ⁸ Maganing ka yang manigasikasu ang nagtimalas tung agalen na, ‘Kung yuu pay patimbangan mu, maayen pa siguru ang pawayaan ta ra kanay ilem. Pamalaran ta ra kanay ta seled san takun. Yang buatenu, kaluganung paliwut, pagkatapus pabtanganu ra ta mga abunu. ⁹ Basi pa ra ilem ang mamurak taa tung matakun. Piru kung indi pa ka enged mamurak, baklu ra ituwulay mu tung yeen ang pelaren,’ ” maganing.

Yang Pagkakontraan Na Jesus May Yang Pagpakig-maepet Natetenged Tung Urdinansa Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay Nira (13:10-17)

10 Taa numanyan, may dumang kaldaw ang nagipamaenay ang ti Jesus pagparakawutun da tung mga tau duun tung pagsaragpunan nira. 11 Naa pala duun may sasang baway ang pagpasakep ka ang tung seled sam puluk may walung takun pagaekel-ekelan ta dimunyu ang yay pagpabuktut tung anya ang indi ra manuklid. 12 Numanyan pagteleng ni Jesus tung anya, dayun na rang ginuuyan ang magpalenget. Tung pagpalenget na, dayun na rang inaning, "Ipag, libria ra tung pagalaru mung atia." 13 Yang paganing nang atia, ya ra kay pagdeen na tung anya. Pagdeen na tung anya, lagi-laging nanuklid da yang pagkererengen na ang pagkatapus duru rang pagdarayawen na tung Dios. 14 Numanyan yang sasang pagmaepet-epet asan, duru rang kasilag na tung ni Jesus natetenged yang kaldaw ang nagipamaenay, ya ray ipinagubra na buat ang nagpamaayen tung baway ang atia. Purisu diritsyung nagbitala tung mga taung pamagsaragpun asan ang maganing, "Tung seled san linggu, nagapakdulanita ra yang Dios ta enem ang kaldaw ang yay dapat ang ipagubra ta. Purisu yang mga kaldaw ang atia, ya ray agipagdangep mi tung sasang tau ang para pamaayenenamu anya, belagan tung kaldaw ang nagipamaenay ta," maganing. 15 Numanyan ti Ginuu ta, yay nagtuwal tung anya, "Abaa yamung paganing ang duruamug katinuuen tung Dios, piru naa pala pagpakaayen-ayenamu ilem. Pati nganing yamu, maskin kaldaw ang nagipamaenay, nagabadbaran mi nganing yang baka mi ubin asnu mi ang para maguyuran mi duun tung wai ang papaigmen. 16 Ya pa taang baway ang naa ang sasa pa ka man ang kanubli ni apu tang Abraham ang katulad ka tung yaten, ang tung seled sam puluk may walung takun, maning pa tung kinemkem ni Satanas, indi wa yay dapat ang tawangan ang ipapuklut tung kagaeman na, maskin natuun da ka man tung kaldaw ang nagipamaenay ta?" agaaning. 17 Numanyan tung itinuwal ni Jesus ang atia, yang mga taung atiang pamagkuntra tung anya, luwus dang nangapaeyak ta mupia. Piru yang kadaklan ang mga taung atiang buntun, durung pagkalipay nira natetenged tung tanan ang atiang pagabuat ni Jesus ang durung pisan agkatinlu.

Yang Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Nagipanananglit Na Tung Gegesyeng Mga Bagay (13:18-21)

Mateo 13:31-33; Marcos 4:30-32

18 Pagkatapus tia, ti Jesus nagpadayun da yang pagparakawutun na tung mga tau ang maganing, "Tung unu pa

wasu ipananglitay ta yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga tau? Tung unu pa wasu ipapariuay tang yay magatu ta maayen? ¹⁹ Puiding ipananglit ta tung lisu ta mustasa* ang ingkelan yang sasang taung ipinanakbul tung sular na. Pagkatapus may tuminubu rang nagyari rang sasang ayu ang yang mga lamlam duun da mamagbayay tung mga sanga na," maganing.

²⁰ Numanyan nagsugpat si ti Jesus yang bitala nang maganing, "Tung unu pa si ipananglitay ta yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga tau?

²¹ Puiding ipananglit ta tung pampaleskag ang ilinaket yang sasang baway tung sang palangganang arina ang pagabuat nang tinapay ang asta pinaleskag na yang intirung pagamasa na," agaaning.

Nagapamanan Ni Jesus Yang Mga Tau Ang Kung Indi Pakleran Nira Yang Purtang Piet Numanyan, Indi Ra Enged Malgud Tung Kaliwatan Ang Baklu Tung Uri (13:22-30)

²² Taa numanyan, sigi-sigi yang pagparanawen ni Jesus ang yang rumbu na duun tung Jerusalem. Yang bida na, panakluy-takluy tung mga lansangan pati mga baryu ang pagparakawutun yang bitala yang Dios tung mga tau.

²³ Taa numanyan may nagtalimaan tung anyang maganing, "Ameey, gesye ilem wasu yang mga taung tapnayen yang Dios ang ipalibri tung sintinsia na?" agaaning. Numanyan yang itinuwal ni Jesus, tung nira rang tanan iparumbuay na.

²⁴ Maganing, "Yang kalibrian maning pa tung may purta nang durug kapiet. Purisu kaministiran ang ya imurasay ming selselay ang para mapakleran mi. Kipurki iugtulu tung numyu, duru-durung mga tau ang mamagtagam ang mamagpakled din, piru indi mangapakled. ²⁵ Ay yang purtang naang nagianingu, kung kawutun da nganing yang uras ang yang may balay kemdeng da nganing ang magsiradu, ta yamu, asanamu ra ilem tung lua magkererengan, ang yang kanisip mi abrianamu pa ka anya. Ang pagkatapus ang indiamu abrian na, magtagamamu ra ilem ta guuy ang maganingamu tung anya, 'Ameey, kung maimu ilem, paklerayami ka asan.' Piru tuwalenamu ra ka ilem anyang aningen, 'Indiamu nagailalaw kung taga ariamu pa. Anday kalalabten mi tung yeen!'

²⁶ Pagkatapus dayunamu rang magriklamu tung anyang maganingamu, 'Elat kanay,

" 'Ameey. Belag bang nagpakisarunami ra tung nuyyu? Belag bang nagpamatiami ra ka tung nuyung pagturuldukun

* **13:19** 13:19 Yang mustasa duun tung banwang Israel aparti tung mustasang nagiluak taa tung Pilipinas. Yang kaabwat na ang asta tung limang depa ang magkapariu tung kaabwat yang malunggay.

tung mga banwa yamen? Umpat indiami ra nagailala mu?' ²⁷ Piru tuwalenamu si anyang aningen, 'Iugtulu tung numyu, indiamu nagailalaw kung taga ariamu pa. Anday kalalabten mi tung yeen! Paawigamu ra taa tung yeen, ay ta yamu, nagpadayunamu ra ka enged tung mga ubra-ubra ming malalain tung pagterelengenu,' agaaning. Maning ang pisan tia yang ituwalu tung numyu tung uri. ²⁸ Pagkatapus, kung maita mi ra nganing yang mga kinaampu tang na Abraham, ni Isaac, may ni Jacob pati yang tanan ang mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang pamagsararuan da tung kaliwutan ang baklu ang nagagaeman da yang Dios, ang pagkatapus yamu agipapawigay duun tung lua, magintraamu rang magtarangiten ang nunut da ka ta pangereketek mi. ²⁹ Dispuis pa, may mga tau kang taga maskin ay pang banwaay ang taga duma-rumang nasyun ang ya ra kay panlugtan yang Dios ang mamagpakigsaru ka tung nira asan tung baklung kaliwutan. ³⁰ Indiamu mabereng ang aningenamu ra yeen ang may mga taung pagatelengan ang araneke numanyan ang tung uri ya pay ipampaabwatay ig may mga tau kang pagatelengan ang abwat simanyan ang tung uri ya pay ipamparanekay," maganing ti Jesus.

Nagapanganugunan Na Yang Mga Taga Jerusalem Natetenged Tung Pagpakuindi Nira Tung Anya (13:31-35)

Mateo 23:37-39

³¹ Yang uras dang atiang pagbitala ni Jesus, may mga Pariseong baklung namansikawut ang ya ray namagbawalitaen tung anyang maganing, "Maayen pa, magliita ra ilem taa. Ay ti Adi Herodes ang yay may kagaeman taa, nagatimaana ra anya ang yawa ipaimataya ra ilem anya," maganing. ³² Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Durug kaidya pala yang Ading naa. Aningen mi ang papatandaan na ta mupia yang bitalaung naa. Yuu magpadayunaw pa kanay tung pagurubraenung naang pagpalayasaw tung mga dimunyu tung mga tau kag pagpamaayenaw tung may mga laru ig may uras ka man ang kawutun ang ya ray ipagtapusu tung mga pagurubraenung naa. ³³ Ugaring naa wa yang gustuung ianingu tung numyu. Dapataw pa kanay magpadayun yang pagparanawenung naa ay natetenged yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios indi enged magkabagay ang imatayen tung ay pa, kung indi, duun enged tung siudad ang Jerusalem," maganing.

³⁴ Numanyan atiang pagkasambit ni Jesus yang siudad ang atiang Jerusalem, ya ra manganugun ang maganing, "Aay yang mga taung naang taga Jerusalem, kanugun yang

pagkabetang nira tung uri. Kada paangayan yang Dios tung mga manigpadapat yang bitala na, ya ra ileg batway nirang imatayay. Pira-pira rang bisis ang gustuu rin ang managpun tung nira ang katulad ka tung manung inayen ang pagayupup tung mga butu na. Piru indi ra ka enged mangalelyag ang mamagpaayupup tung yeen. ³⁵ Naa wa yang dapat ang isipen nira. Yang siudad nira ang kanisip nirang indi ra maunu pa, pawayaan da ilem yang Dios ang ilugut tung kadiaduan. Talagang indiauw ra maita nirang uman ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagilala ka enged nira tung yeen ang ustuwang ang nunut da ka ta pagingaluk nira tung Dios ang yuung pagatuwul nang magerekelen yang kagaeman na, pakaayenenaw ra kang pirmi anya," maganing ti Jesus duun.

14

May Sasang Taung Nagapamaayen Ka Enged Ni Jesus Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay Maskin Kuntra Tung Mga Pariseo (14:1-6)

¹ Taa numanyan, may dumang kaldaw ang nagipamaenay ang ti Jesus inimbitar da ta sasang pagpakigmaepet tung mga Pariseo ang para magpakigsaru duun tung balay na. Numanyan yang mga imbitasiun nang duma, nagamalungan nira ta mupia ti Jesus kung unu pay urubraen nang lampas tung riglamintu nira sigun tung kaldaw ang atia. ² Naa pala may sasang laliing nagpakigtalunga tung ni Jesus ang paglambuk yang mga tinanguni na. ³ Numanyan ti Jesus, tanya, dayun na rang binugnu yang mga kasadu nang atiang mga Pariseo pati mga sagad tung pinanubli. Agaaning tung nira, "Elat kanay, kung mga sarang tung numyu, unu pay pagintindi mi tung katuwulan natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay? Uyun wasu ang yang taung paglaru puiding pamaayenen, u bawal?" ⁴ Numanyan pagkagngel nira yang itinalimaan nang atia, inding pisan namagiwek-iwek. Pagkatapus, anday dumang binuat ni Jesus, diritsyu rang dineenan na yang taung atia ang pinamaayen. Pagkatapus tinugtan na rang mulik. ⁵ Numanyan dayun na rang pinakdulan ta pagisipan nira yang mga kasadu nang atia ang inaning, "Alimbawa kung may sasang ana mi ubin baka mi ang nabugsu tung bugang, indi mi wasu batakén ang lagi ang ipalua maskin natuun tung kaldaw ang nagipamaenay ta?" agaaning. ⁶ Atii, andang pisan ay mabitala nira, may san taga.

Yang Ipinaetad Ni Jesus Tung Mga Inimbitasiun May Tung Nagimbitar Tung Nira (14:7-14)

7-8 Numanyan nagapaniiran ni Jesus yang mga aruman nang mga imbitasiun ang pamagkaralaw tung mga puistung nagitigana para tung darakulung mga tau. Purisu dayun dang nagpakdul ta sasang alimbawa ang maganing, "Alimbawa, kung imbitarenamu ra nganing ta sasang taung magpasakep tung kumbira yang ana na, maayen pang indiamu magpilik ta mga puistung nagitigana na para tung darakulung mga tau. Muya may kumawut dang dumang inimbitar na ang mas abwat ta pagkabetang tung numyu. ⁹ Anday duma, palengtanamu ra anyang aningen ang, 'Ungkuy, indi ilem maglain yang isip mu. Ipatugay ta ra tia tung aruman tang naang baklung kawut.' Unawis maeyakamu ra ka ilem ang magpapuistu tung binit. ¹⁰ Kung indi, yang mas maayen pang usuyun mi, kung imbitarenamu ra nganing tung sasang punsiun, ay duunamu ra kanay ilem magpapuistu tung binit. Ay tia, kung may gustu yang may punsiun, palengtanamu ka anyang aningen ang 'Ungkuy, tania ra magpapuistu tung alenget-lenget tung yeen.' Ta, indi magkadengeganamu ra tung katalungaan yang kadaklan ang mga kasadu mi? ¹¹ Ay ya pa agari, kung tinu pay pagpalandaw tung sadili na, ya iparanekay, piru kung tinu pay pagparanek tung sadili na, ya ipalandaway," maganing.

¹² Numanyan dayun na rang inaning yang nagimbitar tung anyang maganing, "Ungkuy, tung dumang uras, kung magimbitara ra nganing tung mga tau tung balay mu ang para mamagsararuanamu ra, india magpilik ang maning ya ra ilem yang mga barkada mu may yang mga putul mu may yang may mga kaampiran tung nuyu may yang mga kamalay mung maraayen ka ta pagkabetang. Kipurki anday dumang pakawutun na, balesena si ka ilem nirang imbitasiunun. Asana ra ka ilem nga balesay tung binuat mu. ¹³ Kung indi, yang pangimbitaren mu enged, ya ra yang mga maliliwagen, yang mga barik, yang mga pilay, asta yang mga buray. ¹⁴ Ay kung yay buaten mu, talagang pakaayenena ra yang Dios, ay kipurki maskin anda ka man ay mables nira tung nuyu, balesana ka enged yang Dios tung uras ang ipagpabungkaras na tung mga taung kumpurming matadleng tung pagterelengen na," agaaning.

Yang Taung Magpakuindi Tung Pagimbitar Ni Jesus Tung Anya, Indi Enged Malgud Tung Kaayenan Ang Anday Kata-pusan Na (14:15-24)

¹⁵ Taa numanyan yang sam bilug ang kasadu ni Jesus, pagkagngel na tia, dayun dang nabnga ang maganing tung anya, "Tama ka man tia, pakaayenen da ka man yang Dios

yang kumpurming tugtan nang magpakigsaru tung punsiun ang dakulu* ang tukurun na tung uras ang ipagpabistu na ra enged yang paggaraemen na tung kaliwutan ang baklu,” agaaning. ¹⁶ Pagkagngel ni Jesus tia, dayun dang nagtimalas ang nagpagngel ta sasang pananglit ang maganing, “May sasang taung pagtukud ta punsiun nang dakulu ig dakele ra yang mga taung pinangimbitar na. ¹⁷ Numanyan pagkawut da yang uras ang ya ray tipu yang pagpunsiun na, nanuwul da tung sasang turuwulun nang maganing, ‘Panliguen mu ra yang tanan ang mga taung pinangimbitaru. Panganingen mu ang magarangayan da, ay simpan da yang tanan ang bagay,’ agaaning. ¹⁸ Numanyan tung pagligu yang turuwulun na, naa pala sasa may sasa tung mga imbitasiun yang agalen na, masigbaliwad da ang indi ra masakep. Maganing yang sam bilug ang nagbaliwad, ‘Aningen mu ti ungkuy ang tanya ra kanay ay balang magpasinsia tung yeen ta dakulong pagpasinsia. Indiaw masakep, ay bakluaung nangalang ta tanek. Kaministiran angayenu ra kanay ang telengan,’ agaaning. ¹⁹ Maganing ka yang baliwad yang sam bilug, ‘Aningen mu ti ungkuy ang tanya ra kanay ay balang magpasinsia tung yeen ta dakulong pagpasinsia. Indiaw masakep, ay bakluaung nangalang ta limang pariang mga baka. Kaministiran ang angayenu ra kanay ang para maprubalanung iaradu,’ agaaning. ²⁰ Yang sam bilug kang imbitasiun, yang anyang baliwad maning taa: ‘Bakluaw ilem ang pisan nga kasawa. Purisu indiaw ra siguru masakep,’ agaaning. Maning dang maning yang baliwad yang mga tau. ²¹ Numanyan pagkatapus yang turuwulun ta pagligu na, dayun dang nagbalik tung agalen nang nagbawalitaen. Pagkagngel yang agalen na, durung kasilag na. Dayun sing nanuwul tung turuwulun nang maganing, ‘Ala, pakalia rang magliliguen tung mga karsada taa tung lansangan, pati mga dalan pabalik-balikan mu. Kung tinu pa man ay mapanawan mung maliliwagenay, kung mga barik, basin mga buray, ubin mga pilay man, ya ray pangkelan mu taa,’ maganing. ²² Numanyan indi ilem nabuay yang turuwulun na ta pagligu, asan da tung anya nagbalik ang maganing, ‘Ameey, tinumanu ra yang itinuwul mu tung yeen. Piru kulang pa midyu, malugar pa yang balay ta,’ agaaning. ²³ Numanyan diritsyu sing nanuwul yang agalen na tung anyang maganing, ‘Kung malugar pa,

* **14:15** 14:15 Yang nagaelatan yang nasyun ang atiang mga Judio, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpalua ra enged yang Dios yang paggaraemen na, may sasang maning pa tung punsiun ang tukurun na ang inding pisan mapasiring-siringan ang ya ray kategkaan ta kasadyaan yang kumpurming malgud.

maayen pa lumua kanay duun tung mga kabiwinit-binitan, maskin ay pang dalanay patungul paranek man, yay usuyun mu. Kumpurming tinu pa man ang tauay mapanawan mu, yay pangimbitaren mung magpasakep tung punsiun ta ugud getek dang pisan ta tau yang balay ta, 'agaaning yang agalen na tung anya. ²⁴ Atia, ya ray pananglit ang nagnel mi ra tung yeen. Purisu iugtulu tung numyu, kumpurming tinu pay imbitarenu ang pagkatapus ya ray pangindian na yang pagimbitaru tung anya, indi ra enged mapagpakigsaru tung punsiun ang tukurunu tung uri," agaaning ti Jesus.

Nagipasanag Ni Jesus Kung Unu Pay Kundisiun Ang Dapat Usuyun Yang Sasang Tau Baklu Risibiy Nang Tauan Na (14:25-33)

²⁵ Numanyan ti Jesus nagpadayun da yang pagparanawen na. Durug dakel yang mga taung pamagpakignunut tung anya. Numanyan dayun dang nagtadeng ti Jesus ang nagbedleng tung nirang nanalunga. ²⁶ Maganing tung nira, "Kung tinu pay magpalenget tung yeen ang para magpaugyat da tung yeen, kaministiran yuuy ipalusu na enged tung tanan ang nagagegmaan na ang katulad ka tung ginikanan na ubin tung kasawa na ubin tung mga ana na ubin tung mga putul na ang kapin da enged tung sadili na. Kaministiran ang yang gegma na tung yeen lusu enged ang pisan ang kung ikumpalar pa tung gegma na tung duma, ya ra aganingay nirang demet. Kung belag maning tiag kalusu yang gegma na tung yeen, indi pa ka enged maimung magpaugyat tung yeen. ²⁷ Kung tinu pay indi magpakatenten ang magagwanta tung mga kaliwagan ang maskin ipalansang pa tung krus[†], yang taung atia indi ka enged puiding magpaugyat tung yeen. ²⁸ Talagang matuud tia, ay kipurki maskin tung numyu, kung may sam bilug asan ang malelyag dang magpakdeng ta balay nang dakulu, simpri baklu impisaay na, ipaenay na ra kanay ang ipamateng-pateng kung pira pay magastus na ang para maskean na kung yang kuartang natuwud na bastanting ipagpatapus na tung balay na u kung kulangen. ²⁹⁻³⁰ Ay kung indi na ra pateng-patengen ang ya ra ileg

[†] **14:27** 14:27 "Kung tinu pay indi magpakatenten ang magagwanta tung mga kaliwagan ang maskin ipalansang pa tung krus" tung bitalang Giniriego maning taa: "Kung tinu pay indi magsakan yang sadiling krus na. Yang gustu nang ianing, belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tauan na dapat ang masigpalansang tung krus ang katulad ka tung anya. Kung indi, yang linagpakan na, kumpurming tinu pay tauan na, dapat ang pirming magparanek ang magpalalang tung anya, maskin unu pay pakawutun yang pagparanek na, kung kalugian man, u kung kaeyakan man u kung tigbaken man u kung imatayen man, agwantaen nang tanan.

kali-kaliay nang impisaan ta pakdeng yang mga adili na, muya indi na ra ka ilem mapatapus yang balay na. Kung tinu pay magteleng asan, intraan da ilem nira talangkak ang magaraning-aningan ang 'Abaa yang taung nakaa! Naimpisaan na ra ta pakdeng yang balay na, piru naa pala, indi na ra ka ilem masarangan ang mapatapus,' agaaning.³¹ Utru si ipabetangu, may sasang ading pagisip dang magbatuk tung gira. Yang ading naa may mga sundalu nang mga sam puluk ang liwu nga tauan. Yang ading kabatuk nang pagayat ta gira, may mga sundalu nang duruang puluk ang liwu nga tauan. Simpri baklu magpadayun yang sam bilug tung panuyu na, ipaenay na kanay ang ipamateng-pateng ta mupia kung kayanan nirang talungaen yang kuntrariu nira.³² Kung mapateng-pateng na ra nganing ang midyu indi nira masarangan, anday dumang buaten na, mintras alawid pa yang kabatuk na, manuwul da tung mga tauan nang mamagpakigbagas da duun tung Ading sam bilug ang panuyu ra ang para mamagpakigkesen da kung unu pay kundisiun ang para indi ra idayun yang gira.³³ Kapurisu ya ra ka man tiang nagipaganingu tung numyu, maskin tinu pa asan tung numyu ang indi manalyud tung tanan ang nagamaal na ang para yuuy ipalusu na ta gegma na, ay tia, indi pa ka engaged puiding magpaugyat tung yeen," maganing‡.

Kung Tinu Pay Belagan Maning Pa Tung Tema Yang Gegma Na Tung Ni Jesus, Indi Maimung Maging Tauan Na (14:34-35)

³⁴ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Maskin tung kasin puidi kang ipananglitu. Kung tung bagay masabur ang gamiten. Piru kung magkasa-kasa ra natetenged nalaktan da ta dumang bagay, anda ray rimidyung sarang mabuat ang para maulkan pa yang pagkatema na§.³⁵ Indi ra ka tia magamit tung dumang

‡ **14:33** 14:33 Tung intirung sam bulus ang naa (14:26-33) yang pinabilugan na, may mga bagay ang baklu impisaay ta ubra, dapat ang pateng-patengen da kanay yang sasang tau kung tanya simpan dang magrisibi yang kapirdian na. Katulad tung gastus yang sam bilug ang magpakdeng ta balay nang dakulu ubin yang mapirdian yang sasang ading nagaisip dang maningayaw tung gira. Kung gustu yang sasang taung magpakigkapulit da tung ni Ginuung Jesus ang para magpaugyat da tung anya, dapat kang pateng-patengen na ra kanay yang mapirdian na. Anday dumang mapirdian na, ya ra yang sadiling kalelyagan na pati yang tanan tung pudir nang nagamaal na, dapat luwus ang ipalalang na tung ni Jesus ang para bugus yang pagtaraligen na tung anya. § **14:34** 14:34 Atii kanay duun tung banwa nira, yang kasin nira laket-laket da ta duma-rumang bagay. Pagkatapus kung magumidu ra nganing, matunaw ra yang kasin, piru yang mga kalaket na ya ray mabutwan ang yay durug kalasay.

bagay, maskin iabunu pa, basin ilaket pa tung tarambakan ang pangkelan ta abunu, andang pisan ay gamitan na. Kung indi, anday dumang buaten asan, iplek da ilem. Kapurisu, kung tinu pay agagngel, ipabalay na ra tung isip na yang nagagngel na," agaaning ti Jesus.

15

Yang Pagdipindir Ni Jesus Tung Sadili Na Tung Nagipagbandan Tung Anya Natetenged Tung Pagpakigbarkada Na Tung Mga Malilignang Mga Tau (15:1-32)

¹ Taa numanyan durung mga taung namagpalenget tung ni Jesus ang para mamagpamati tung nagitulduk na. Ya ra yang mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu pati yang dumang atiang pagatelengan ka ta duma may ruma ang teleb ang pisan ta kasalanan. ² May duun kang mga Pariseo may yang mga sagad tung pinanubli. Pagkaita nira tung ni Jesus ang midyu durung kalelyag na tung mga taung mga maning tia, dayun dang namagburutungbutungan ang namagaraning-aningang ang maganing, "Yang taung naa durug ka sayud yang pagabuat na. Pagpakibarkada pala tung mga taung atiang anday kuinta ang punuk ang pisan ta kasalanan. Pagpakisadu pa ngani tung nira!" agaaning. ³ Numanyan pagkasiman ni Jesus yang laksu yang pagirisipen nira, dayun dang nagpagngel tung nira ta mga pananglit.

Yang Ipinananglit Ni Jesus Natetenged Tung Karnirung Naplek (15:4-7)

⁴ Maganing ti Jesus tung nira, "Ipabetangu may asan tung numyung sasang manigpastur ta kaayepan ang sang gatus nga karniruan. Numanyan ang bilangen na, naa pala may sam bilug ang nalsik. Unu pa wasu ay buaten na? Simpri anday dumang buaten na asan, yang siam ang puluk may siam, butwanan na ra ilem kanay duun tung pangarawan nira ang italig tung mga aruman na ugud naang sam bilug ang naplek, ya ray dilemen na ang asta maita na. ⁵ Numanyan, kung maita na ra nganing, anday duma, saknen na ra ilem ang mulik ang pagkasadya ra ta duru. ⁶ Numanyan kumawut da nganing tung balay, dayun dang magimbitar tung mga kamalay na may tung mga ungkuy nang maganing, 'Aliamu ra, mangayamu ra tani! Magkalipayitaamu ra. Ay yang karniruung naang naplek, naitaw ra.' Maning tia ya ray ianing na tung nira. ⁷ Iugtulu tung numyu, maning kang pisan tia duun tung langit. Mas magkalipay yang Dios tung sam bilug ang makinasalananen ang panligna ra tung mga ubra-ubra na kay tung siam ang

puluk may siam ang buat na pa maraayen ang mga tau ang yang kalaum nira anday kaministiran nirang manligna," agaaning.

Nagipananglit Ni Jesus Yang Mga Tau Tung Kuartang Naplek (15:8-10)

⁸ Maganing ti Jesus ang nagsugpat, "Utru si ipabetangu si, may sasang baway ang may kuarta nang sam puluk ang bilug ang pulus nical, ang pagkatapus naplek da yang sam bilug*. Ta, unu pa wasu ay buaten na, kung indi, magsindi ra kanay ta kingki, pagkatapus dayun na rang siligan yang balay nang magdilem ta mupia tung kuarta na ang asta maita na. ⁹ Numanyan kung maita na ra nganing, dayun dang magimbitar tung mga kamalay na may tung mga ungkuy nang maganing, 'Aliamu ra, mangayamu ra tani, magkalipayitaamu, ay yang kuartaung naang naplek, naitaw ra.' Maning tia ya ray ianing na tung nira. ¹⁰ Purisu iugtulu tung numyu, maning kang pisan tia tung mga angil ang pagapanuwul yang Dios. Kung maita ra nganing nira yang sasang tau ang makinasalananen ang panligna ra tung mga ubra-ubra na, durug dakul yang kasadyaan nirang pamagteleng tung anya," maganing.

Nagipananglit Ni Jesus Yang Mga Tau Tung Duruang Magputul Ang Pariung Nagpablag Ta Kinaisipan Tung Ni Tatay Nira (15:11-32)

¹¹ Maganing si ti Jesus ang nagsugpat, "Utru si ipabetangu si, may sasang maepet. Yang maepet ang naa, duruay ana nang lalii. ¹² Numanyan maganing yang gesye tung ni tatay na, 'Tatay, ipakdul mu rang lagi numaan tung yeen yang partiu ang masubliu tung nuyu,' maganing. Purisu numanyan yang maepet, nagpaayun da ilem ang namarti yang intirung ganadus na tung nirang duruang mga ana na. ¹³ Numanyan yang gesye, indi pa ilem nabuay tung kalima na yang anyang kaparti, ipinaalang na ra, ang pagkatapus yang bayad nang kuarta ingkelan na rang naglayas duun tung alalawid ang banwa. Ang duun da, sigi ra ilem yang pagwaraswasen na yang kuarta na tung mga barkada na ang anda ray pamateng-pateng na. ¹⁴ Numanyan atiating nalwusan da ta kuarta na, kinawutan da ta puirting panuwuk yang banwang atiating pinaglayasan na. Purisu pati tanya nadamay ra ka duun ang nagkaliwag ta duru.

* **15:8** 15:8 Atii kanay, yang pangguuy tung kuarta nirang atia ay 'darakma' ig yang balur na pariu tung kinaldaw yang sa nga tauan. Puinding yay arandeman yang baway tung pagkakasawaan nira yang kasawa na. Ya agitakeray na tung begeng na ang para sasang pasadya tung tinanguni na.

15 Purisu kumus alang-alang da yang pagkabetang na, anday dumang naisip na, nagpalenget da tung sasang tau ang taga duun. Ya ray pinagamu-amu na ang maskin anday suul na, basta papaanen da ilem tanya. Purisu anday dumang ipinakdul tung anyang trabaw, yang kaaranekan ang pisan, manigbuug da ilem tung mga bawuy. 16 Numanyan kumus kulang yang nagipapaan tung anya, maski nganing yang mga burak ang atiang mapakit-pakit ang nagapapangan yang mga bawuy, ya ray nalelyagan nang mabialan na ra rin. Basin maning da tii yang pagkabetang na, piru anda ka enged ay nagteleng tung anya. 17 Numanyan atiang namanmanan da, pinagkesen-kesen na ra yang isip nang maning taa: 'Duun tung ni tatay, kadakel yang mga ubrirus na ang pagustu ilem yang pamangan nira. Piru yuu taa, yuu ra agalulutay! 18 Maayen pa magpanawaw rang mulik duun tung ni tatay. Maning taa yang bitalaenu tung anya, "Ama, nagbuataw ta kasalanan ang durug dakul tung Dios, pati tung nuyu. 19 Indi ra enged magkabagay ang aningenaw pa nuyung ana mu. Maayen pa, ipaklerayaw ra ilem nuyung sasa ra ilem ang ubrirus mu." 'Atia, ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip na. 20 Kapurisu numanyan, nagpanaw ra ka man ang minulik duun tung ni tatay na. Numanyan atiang alawid-lawid pa tung baryu, nabandaw ra ni tatay na. Pagkabandaw na, inampayan da ta kaildaw nang duru. Anday duma, ya rag paglaksung pagpakigbagas tung ana na, ang pagkatapus ya ra ngalwu tung anyang inara-araan ta mupia. 21 Pagkatapus dayun dang nagbitala yang ana nang maganing, 'Ama, nagbuataw ta durug dakul ang kasalanan tung Dios, pati tung nuyu. Indi ra enged magkabagay ang aningenaw pa nuyung ana mu,' maganing. 22 Numanyan yang maepet, dayun dang nagkalalangan tung mga turuwulun nang namanikad da ka tung anya ang maganing, 'Ala, kalitan mi ra kanay ang eklan yang awelung atiang langkuy, atiang pinakamatinlu. Ya ray ipasuut mi taa tung anaw. Pati yang titingu, eklan mi ra kang ipasuut tung tulduk na, asta sapatusu pa, ya ka, eklan mi ra kang ipasuut tung kakay na†. 23 Pati tiang sinday tang baka ang pinatambek ta, eklan mi ra ka duun tung balay ang

† 15:22 15:22 Yang pagasikad yang maepet ang nagpasuut yang awel na tung ana na ay ugud indi ra ka sawayan ang duminaren yang mga masigkabaryu nira. Kibali duun da ngaintindiay nira ang yang ana na pinatawad na rang rinisibi. Pati yang titing man ang ipinasuut nira tung tulduk yang ana na, ya kay pagpailala tung kadaklan ang dakulu yang pagtalig tung anya ni tatay na. Asta yang sapatusu man ang ipinasuut yang mga turuwulun na tung kakay yang ana na, ya kay pagpailala ang tanyang pinasuutan nira, agalen ka nira ang pariu ka tung ni tatay na.

imatayen. Ay magpasalamatitang magkumbira. ²⁴ Kipurki yang anaung naa, yang kanisipung pisan patay ra, piru maning pa tung nabui sing uman. Naplek da rin tung yeen, ang pagkatapus naitaw si,' agaaning ti tatay na.

"Purisu numanyan duun tung balay namagimpisa ra tanirang namagsararuan. ²⁵ Yang uras dang atii, yang ana yang maepet ang dakulu, duun tung kaluakan pagubra. Pagkatapus numanyan atiing agulik da rin ang alenget da tung balay, naa pala, may nagngel na rang pamagkaran-taan tung kakleran, may nasirib na pang pamagtaralekan. ²⁶ Numanyan anday dumang binuat na, ginuuyan na yang mulang lalii ang pamagkarayam tanira yang mga aruman na asan tung lua. Pagpalenget yang mula, pinabalitaan na kung unu pa kaya ay nagadapatan na tii. ²⁷ Maganing yang mulang minles, 'Yang ari mu takaa ra, minulik da. Purisu ti ama mi nagpaimatay ra yang sinday ming baka ang pinatambek mi, ay natetenged tung ari mung naulik dang maayen ang tinanguni,' agaaning duun yang mula. ²⁸ Numanyan, pagkagngel na tia, nasilag da ta duru. Anda ra engaged ay gustu nang magpakled pa tung balay. Piru ti tatay na ya pa ka engaged ay naglua ang nagintra ra alam-alam tung anya ang para magpasakep tung kumbira. ²⁹ Piru tinabkaw yang ana nang inaning, 'Teed mu, tung tantung kabuay rang pira-pira rang takun yang pagpakirepenu tung nuyu, indiw ang pisan naglampas tung katuwulan mu may sam bilug. Piru indiw ang pisan pinakdulan mu ta maskin kambing da ilem ang para mapagkalipayami ka rin yang mga barkadaw. ³⁰ Pagkatapus pagbalik yang ana mung nakaa ang yang manggad mu ya ra ilem durugasay nang iginastus tung mga baway ang impurtada, pagkatapus ya pa ka engaged ay pinaimatayan mu yang sinday tang baka ang pinatambek ta?' agaaning. ³¹ Maganing ti tatay nang nagtuwal, 'Abaa, anaw, pirmia taa tung yeen. Purisu yang tanan ang bagay taa tung ganadus ta nuyu kang lagi. ³² Piru indi maimu ang yang ari mu indi ta ipagkasadya ang kumbiraen ay natetenged yang kanisip ta tia patay ra, ang pagkatapus maning pa tung baklu sing nabui. Naplek da rin tung yaten, ang pagkatapus naita ta si,' agaaning yang maepet duun tung ana nang dakulu. Atia, ya ray mga pananglit ang painu-inuan mi ta maayen," agaaning ti Jesus duun tung nira.

16

Nagipananglit Ni Jesus Ang Dapat Mas Pa Pataremen Yang Mga Tauan Na Yang Isip Nira Tung Pagpakignunut Nira

Tung Mga Masigkatau Nira (16:1-8)

1 Utru si nagpanggel si ti Jesus ta sasang pananglit tung mga taung nagapangugyatan nang maganing, "May sasang manggaranen. Yang manggaranen ang naa, may kubransadur na. Numanyan naugtul da tung manggaranen ang yang kamanggaran na unu nagapalangaasan da yang kubransadur na. ² Purisu anday dumang binuat yang manggaranen, dayun na rang pinaguuyan yang kubransadur nang inaning, 'Unu pa taang nagadengeldengelu ang natetenged tung nuyu?' Yang kubransadur na, inding pisan nagiwëk-iwëk. Maganing si yang agalen na tung anya, 'Buinu, ipakdul mu ra tung yeen yang tanan ang listaan yang mga agsaduru, ay indi ra puidi ang yawa magpadayun pa tung pagkakubransadur mu taa tung yeen.' ³ Numanyan dayun dang luminampud yang maning kubransadur na rin. Yang mabtangan na ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip nang maning taa: 'Abaa, ya ra agari wasu taa, naang magkuatenaw ra pa man yang agalenu tung pagkakubransaduru? Indiaw ka pa man makayan ang magagsa, makakaeyak kang magpalimusaw. ⁴ Aa, nagaskeanu ra yang pagpalusutanu. Kung yay magdayun yang planuung naa, maskin paliitenaw ra nganing tung ubraw, may mga tau kang magasikasu tung yeen tung mga pamalay-walay nira,' maganing. ⁵ Purisu numanyan yang binuat na, yang tanan ang atiang mga agsadur ang may mga paraulikan tung agalen na, luwus dang pinampaguuyan nang sasa may sasa ang kinsen. Numanyan yang primirung kuminawut, tinalimaan na ang, 'Ta, magkatama ka taa yang paraulikan mu tung agalenu?' ⁶ Maganing ka yang agsadur ang nagtuwal, 'Ee, walung gatus ka man ang galun ang lana.' Maganing ka yang kubransadur, 'Ia, yang listaan mu. Kumarunga ra kanay asan. Umanen mu yang nabtang asan. Epat da ilem ang gatus yang ilista mu asan. Kali-kalien mu, aa?' ⁷ Pagkatapus, pagkawut yang nagdasun, tinalimaan na kang, 'Ta, magkatama ka taa yang paraulikan mu tung agalenu?' Maganing ka yang agsadur ang nagtuwal, 'Ee, sang gatus ka man ang sakung trigu.' Maganing ka yang kubransadur, 'Ia, yang listaan mu. Umanen mu, walung puluk da ilem yang ilista mu asan.' Maning dang maning yang binuat na tung nirang tanan. ⁸ Numanyan tung pagpakdul na yang mga listaan tung agalen na, naskean da yang agalen na kung unu pay binuat na. Pagkatapus ya rag dayaway na yang kubransadur na rin ang mandaraya, belagan natetenged tung pagdarayaen na, kung indi, natetenged ginamit na

yang isip na. Kipurki duru ka man agtaku yang mga taung pamagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan tung pagpakignunut nira tung mga masigkatau nira. Kung isip-isipenu, midyu magdereegen nira ta kataku yang mga taung namampalakted da tung kasadlawan," agaaning*.

Yang Nagipasanag Ni Jesus Tung Mga Tauan Na Natetenged Tung Paggaramiten Nira Tung Kamanggaran (16:9-15)

⁹ Maganing si ti Jesus tung nirang nagsugpat yang bitala na, "Taa numanyan, may gustuu pang ianing tung numyu. Gamiten mi yang manggad ming pangkaliwutan ang itawang tung mga putul ming pagparakawutun natetenged tung yeen. Ay kung ya ray buaten mi, kung kawutun da nganing yang uras ang anda ray kaministiran mi, yang kumpurming nagkaratawangan ming para magkatinir da ka ta kalibrian, duru rag sadya yang mga isip nirang mamagpakigbagas tung numyu duun tung sasang pamalay-walay ang ya ray pagnatisan ming tanan ang asta tung sampa. ¹⁰ Kipurki yang taung mataligan, maskin tung gesye ilem ang bagay, maski tung dakulu, puidi kang mataligan. Piru yang taung indi nganing mataligan maskin tung gesye ilem ang bagay, maskin tung dakulu, indi ra ka engaged mataligan. ¹¹ Kapurisu kung indiamu mataligan tung manggad ang pangkaliwutan simanyan, ya pa agaring mataliganamu tung matuud ang manggad tung uri? ¹² Ig kung indiamu mataligan tung belagan kang laging numyung sadili ang ya ka ilem kanay nagipaepetay yang Dios tung numyu, ya pa agaring mataliganamu anya tung kaayenan ang pagielat na ang ya ra rin ay gustu nang ipasadili tung numyu? ¹³ Yang sasang tau, indi engaged maimung magbilug yang isip na kung duruay pangagalenan na. Ay kung durua, anday dumang mainabu, yang sam bilug ya ray maalen nang panirbian ta ustus, piru yang sam bilug, ya ray silagan nang duminaren. Purisu asan da ngaintindiy mi ang kung manggad yang nagapagamenan mi, indi engaged maimu ang yang Dios ya pay mapanirbian mi," maganing.

¹⁴ Atii pala, may mga Pariseo asan ang tung pagkagngel nira yang tanan ang atiang inaning ni Jesus, dayun da nirang dinagesan. Ay ya pa agari, tanira durug kaamluk tung kuarta. ¹⁵ Purisu ti Jesus, dayun dang nagtuwal tung

* **16:8** 16:8 Kung tagaman tang deepen yang linegdangan yang pananglit ang atia, midyu yang gustu ni Ginuung Jesus ang ianing tung mga tauan na, pataremen nira yang mga isip nira tung pagpakignunut nira tung mga masigkatau nira.

nirang maganing, “Yamu, yang ugali mi, pagpaita-itaamu ilem tung katalungaan yang mga tau. Piru yang Dios yay nagasangkad kung unu pa engaged ay pagasikad mi. Ay ya pa agari, may nagapakumaal ta mga tau ang ya kang pisan ay nagalawayan yang Dios,” agaaning.

Yang Baklung Pitik Ang Panuwalan Yang Mga Tau Tung Dios (16:16-18)

Mateo 11:12-13

¹⁶ Maganing si ti Jesus tung nirang nagpadayun, “Nagaskean mi ang yang mga katuwulan yang Dios pati yang ipinagpadapat yang mga manigpalatay yang bitala na ya ray pagandar ang asta luminua ra ti Juan ang manigbenyag. Magimpisa tii, nagipagpakawut da yang Matinlung Balita ang yang Dios magtukud da yang pagaraemen nang baklu tung mga tau. Purisu duru rang mga taung pamagimuras dang mampalgud. ¹⁷ Piru belagan ang maganing ang yang mga katuwulan yang Dios naplekan da ta puirsa na. Ay matunaw pa yang langit may yang kaliwatan, indi ka engaged magpurawas yang mga katuwulan ang atia, maskin sam parti ilem ang gesye. ¹⁸ Kapurisu kung tinu pay magpakiblag tung kasawa na ang pagkatapus mangasawa sing uman tung dumang baway, tung pagterelengen yang Dios, asan da nga limbungay na yang kasawa nang dati. Dispuis pa kung tinu pay mangasawa tung sasang baway ang binlagan da yang dating kasawa na, tung pagterelengen yang Dios, asan da ka nga sirungay na yang dating may kasawa,” agaaning[†].

Natetenged Tung Panampetan Yang Sasang Tau Ang Yang Nagapagamenen Yang Isip Na, Belagan Yang Dios, Kung Indi Yang Manggad Na (16:19-31)

¹⁹ Maganing ti Jesus ang nagpananglit, “May sasang manggaranen. Yang manggaranen ang naa, yang pagasuut na pulus mga awel ang pinakamatitinlu ang durug maal. Dispuis kaldaw-kaldaw kang pagpundar ta midyu sasang punsiun ang ya ray pagkalipayan nirang magbararkada. ²⁰ Numanyan may sasang maliliwagen ang nagaranan tung ni Lazaro. Ya ra ileg lalakday asan tung pircula yang balay yang manggaranen. Yang tinanguni na bawakukangen. ²¹ Yang gustu na ang basi pa ra ilem asan da masngat tung mga eped nirang pamamangan duun tung lamisaan yang manggaranen ang ya ra ka ilem agipamlekay tung lua. Belagan ilem maning tia yang pagkabetang na, kung indi,

[†] **16:18** 16:18 Ikumpalar tung Mateo 5:32. Yang ilyag nang ianing, tung pagterelengen yang Dios, yang ultimung may kasawa tung baway ang atia, ya pa ka engaged yang dating nagpakiblag tung anya.

pati mga kirung pagpalenget tung anya, indi na ra kayanan ang tawuyun, kung indi, nagapawayaan na ra ilem asan ta patilak-tilak tung mga luka na.

²² “Numanyan may sasang kaldaw ang yang maliliwagen ang naa nadayunan da ka enged ang napatay. Yang ispiritu na dinulung da yang mga angil ang ingkelan duun tung pagatiniran ni Abraham ang kinaampu ta ang para magpakpad da duun tung anyang magpakiugpu tung kasadyaan. Pagkatapus pati naang manggaranen, unawis napatay ra ka ang pagkatapus ipinalgud da ka tung leyang. ²³ Tung pagapatay na, yang ispiritu na diritsyu rang minangay duun tung paganingen ang Hades, ang yang pagkabetang na duun, durung pinitinsiang nagaagmaan na. Numanyan natingara na ti Abraham duun tung alawid, durua tanira ni Lazarong pagteparan. ²⁴ Pagkatingara na, dayun dang nangendal ang maganing, ‘Ay, apung Abraham, ildaway ka! Tuwulun mu ra kanay ti Lazaro ang maskin ya ra ilem yang tulduk na ay itulpuk na tung wai ang pagkatapus iangay na tani ang ipaturuk tani tung dilaku ang para malinaynayan ka ta gesye. Kipurki ya ray nagapasaranu yang pinitinsiang naang durug lebat tani tung apuy ang nani,’ maganing. ²⁵ Maganing ka ti Abraham ang nagtimales, ‘Ay duduy, ya ra ilem ay demdemen mu atiang buia pa rin tung kaliwatan, ang napagustua ra ka tung tanan ang kaayenan ang nakalima mu, piru naa ti Lazaro, yang natiniran na pulus kaliwagan. Pagkatapus numanyan tanya aglinga-lingaen da tani, ang ta yawa, durug kapinitinsia yang nagaagmaan mu asan. ²⁶ Yadwa pa, atii wa tung pagerelaan ta may bulalut ang yag ngangang durug dalem. Nagkamaning da ta maning tia ay ugud yang mga tau tani, kung alimbawa malelyag da rin ang magpalakted asan tung numyung magtawang, indi maimung malakted asan. Asta yang taga asan ka tung numyu indi ka maimung malakted tani.’ ²⁷ Maganing ka yang manggaranen ang nagtimales, ‘Tay kung maning tii, apu, anday dumang ipakiildawu tung nuyu, kung maimu ilem, tuwulun mu ra kanay ti Lazarong mangay duun tung balay yang tatayu. ²⁸ Kipurki may mga putulu duun ang lima nga laliian. Paamanen na tanirang mamanligna ra tung mga kasalanan nira ugud indi ra ka magkaradayun tani tung lugar ang naang durug kapinitinsia.’ ²⁹ Agaaning ka ti Abraham ang nagtimales, ‘Dengel nirang pirmi yang kasulatan. Pirming agbasaan yang isinulat ni Moises may yang nagkarasulat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Kaministiran yay intindien nira ta mupia kung unu pay

gustu nang ianing.’³⁰ Maganing ka yang manggaranen ang nagtimalas, ‘Aa apu, kulang pa siguru tia. Piru kung may sasang minatay ang magbungkaras dang magbalik duun tung nira ang bilug ang tinanguni, talagang asan da mamanligna tung mga kasalanan nira.’³¹ Agaaning ka ti Abraham ang nagtimalas, ‘Kung yang isinulat ni Moises may yang nagkarasulat yang mga manigpalatay ya ra nganing ay nagapabengel-wengelan nira, maskin pang may sasang minatay ang magbungkaras pang magpaaman tung nira, indi ra ka enged tia mamagimpurmi,’ maganing. Atia ya ray pananglit ang painu-inuan mi ta mupia,” agaaning ti Jesus duun tung nira.

17

Kanugun Yang Mabtangan Yang Kumpurming Magpatalang Tung Sasang Pagtalig Da Tung Ni Jesus (17:1-3a)

Mateo 18:6; Marcos 9:42

¹⁻² Numanyan maganing ti Jesus tung mga taung nagapangugyatan na, “Indi maimung anday makanayan ta ipagpatalang yang sasang taung may pagtalig na tung yeen ang asta magpakasalak da ubin mamalpas da dayun tung yeen. Ugaring kung tinu pay matengeran yang pagpakasalak na ubin yang pamalpas na, kanugun yang pagkabetang na tung uri. Ay mas malbat yang kalainan ang maagmaan na kay tung buntugan da ilem duun tung alauran. Indi ilem magdayun ang papagtalangen na yang maskin sam bilug ang araneke ta pagkabetang ang pariu ka tung mga mamulang naa.³ Purisu ya man taang nagipaganingu tung numyu ang magbantayamu ta mupia tung mga sadili mi.

Yang Pagparatawaren Tung Aruman Tang Nagpakasalak Tung Yaten (17:3b-4)

“Dispuis pa kung may aruman ming nagbuat ta kasalanan tung numyu, pakigkesenan mi ta matinlu ang basi pa ra ilem mademdeman na yang binuat na. Kung tanya aminadu tung kasalanan na, ay tia patawaren mi.⁴ Maski pang muya-muyang magbuat ta kasalanan tung numyu ang pagkatapus kada magpakasalak, kung aminen na ka tung numyu, dapat mi ka enged ang patawaren,” agaaning.

Andang Pisan Ay Indi Ta Kayanan Maskin Unu Pag Liwag, Kung Ustu Ilem Yang Pagtaraligen Ta Tung Dios (17:5-6)

⁵ Maganing yang mga apustul ni Ginuu ta tung anya, “Ginuu, kung maimu ilem, tawangayami kang para mas dumakul yang pagtaraligen yamen tung Dios.”⁶ Maganing

ka ti Ginuu tang nagtimalas, "Maskin magadawa ra ilem din agkadakul yang pagtaraligen mi tung anya, kayanan mi ra rin ang buaten yang pagatelengan ming midyu indi maimung buaten*," agaaning.

Yang Pagpaturuwulun Yang Sasang Tumatalig Tung Ni Ginuung Jesus Belagan Pautang Ang Kaneeman Ang Ubli-gadung Balesan Na (17:7-10)

⁷ Maganing si ti Jesus tung mga tauan na, "Ipabetangu, yamu may sasang turuwulun ming pagaradu, ubin pagpastur tung kaayepan mi. Kung matapus na ra nganing yang ubra nang mulik da tung balay, magkatama wasung aningen mi ang tanya ra kanay ay tukaw ang mamangan?⁸ Belag bang yang ianing mi tung anya ang tanya ra kanay ay magsimpan yang mayapun mi ang pagkatapus mangimara rang maglamisa tung numyu ang asta matapusamu ra ta pagyapun mi, baklu ra mamangan tanya?⁹ Aywa, may utang mi pang kaneeman tung turuwulun ming atia natetenged tung pagturumanen na yang itinuwl mi tung anya?¹⁰ Maning kang pisan tia tung numyung mga tauanu. Kung matuman mi ra nganing yang tanan ang agituwulu tung numyu, yamu ra agaaning, 'Yami, mga turuwulun mu ka ilem. Belag bagay ang yami balesan mu pa. Tatal, yang tinuman yamen, ya ra ka ilem yang dapat kang laging ubligaren yamen,' " agaaning duun ti Jesus tung nira.

Pagpamaayen Ti Jesus Tung Sam Puluk NGa Laliian Ang May Dispirinsiang Makamamansa Tung Ulit Nira (17:11-19)

¹¹ Taa numanyan sigi-sigi yang pagparanawen ni Jesus ang pagdistinu duun tung Jerusalem. Duun tanya napanaw tung pagelaan yang Samaria may yang Galilea.¹²⁻¹³ Numanyan, atiang alenget da tung sasang baryu, may napanawan nang sam puluk nga laliian ang may mga dispirinsia nira tung mga ulit nirang makamamansa tung sadili nira. Namagtadeng da ilem ang namagpadistansia ang sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang maganing, "Maginuung Jesus, ildawayami ka!"¹⁴ Numanyan pagteleng ni Jesus tung nira, dayun na rang inaning, "Ala, mangayamu ra kanay duun tung mga paring masigparikisa tung nira yang mga tinanguni mi kung puidiamu rang tugtan nirang

* **17:6** 17:6 Tung bitalang Giniriego maning taa: "puidiamu ra rin ang magkalalangan tung ayung atiang dakulu ang papunduk da ilem duun tung pinanlamutan na ang paluak da dayun duun tung teeb ang pagkatapus mananged dang lagi tung numyu." Piru sasang pananglit ilem yang ayung atiang dakulong nasambit. Yang linegdangan na ya ra yang maskin unu pay indi kayanan ang buaten. Purisu ya ra ilem tia ay ingkelan ang ilinaked tung bitalang Tinagbanwa.

magpakilaket si tung mga kaarumanan mi," maganing. Numanyan tung pagparanawen nira, namagmaayen da. ¹⁵ Numanyan yang sam bilug, mapanimanan na yang tinanguni nang maayen da, diritsyu rang nagbalik tung ni Jesus ang durug tunul yang busis nang nagdarayawen tung Dios. ¹⁶ Pagkawut na tung ni Jesus, ya ra papadagpa tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpasalamat. Naa pala yang taung naa sasang Samarianen. ¹⁷ Numanyan pagteleng ni Jesus tung anya, dayun dang nagbitala tung mga aruman nang maganing, "Belag bang sam puluk nga tauan ang namagmaayen da? Ay ra kaya yang siam? ¹⁸ Naa pala anda ray dumang nagbalik taa ang para magdayaw tung Dios, ya ra ilem taang sam bilug ang belag ka pa man masigkanasyunu ta?" agaaning. ¹⁹ Pagkatapus dayun na rang binugnu yang taung atiang pinamaayen nang inaning, "Ala, kemdenga ra, padayunan mu ra kanay yang pagparikisa mu tung mga pari. Natetenged itinalig mu ra tung yeen yang sadili mu, nagmaayena ra," agaaning.

Yang Paggaraemen Yang Dios Naa Rang Lagi Tung Tepad Piru Yang Kabugusan Na Ya Pa Kay Ipaluaay Ni Jesus Tung Paglekat Na (17:20-37)

Mateo 24:23-28, 37-41

²⁰ Numanyan may mga Pariseong namagtalimaan tung ni Jesus kung sanu pa kumawut yang paggaraemen yang Dios tung bilug ang kaliwutan. Agaaning ti Jesus ang nagtuwal, "Yang paggaraemen yang Dios, anday mga sinyalis nang matandaan kung sanu pa kumawut. ²¹ Belag kang igbaralita ang maganing, 'Uay, telengan mi wa, nani ra!' ubin 'Uay, atii ra!' Kipurki yang palaksu yang paggaraemen yang Dios naa ra tung tepad mi, pagandar da nganing," agaaning[†].

²² Pagkatapus dayun dang nagbira ang nagpasanag tung mga taung atiang nagapangugyatan nang maganing, "May uras ang kawutun ang duru rang paglalangkagen mi tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau ang para balikanamu ra yeen tung makali ugud ipalapusu ra yang kabugusan yang paggaraemen yang Dios tung bilug ang kaliwutan. Piru indi mapalapusu mintras indi pag kawutun yang tipu nang kaldaw. ²³ Muya aningenamu ta mga tau ang, 'Uay, yang paganingen ang Cristo nani ra!' ubin aningenamu nirang, 'Uay, atii ra!' Indiamu enged magsagyap. ²⁴ Kipurki ta yuung paganingen ang Maninga Tau, kung

[†] **17:21** 17:21 Pagandar da ay duun yang pagpundar tung tepad nira. Belag tung bistuan ang yay gustu nirang maita, kung indi, tung kinaisipan yang mga taung kumpurming magpagaem tung ni Ginuung Jesus.

magpalapusaw ra nganing yang kabugusan yang paggaraemen yang Dios, maintindian da tung bilug ang kaliwutan. Ay yang kaalimbawaan na, maning pa tung kidlat ang inali yang singgat na ang bistu ra tung duwali magduwaling langit. ²⁵ Piru baklu ra ipalapusayu tia, kaministiran ang mapasaranaw ra ta pinitinsiang durug lebat natetenged tung panambing tung yeen yang mga masigkanasyun ta. ²⁶ Dispuis pa kung ya pa agari yang palaksu yang panimpu ni Noe, yang pisan yang palaksu yang panimpu ang yuung paganingen ang Maninga Tau makaliaw rang maglekat. ²⁷ Kipurki atii kanay, baliwala ka ilem tung mga isip yang mga tau yang sintinsiang magkakawut da tung nira. Yang pinadayunan nirang pinabilugan ta mga isip nira, ya ka ilem yang mga pagurubraen nira tung pangaldawkaldaw ang katulad ka tung pagparanganen nira may yang pagirinemen nira may yang pagkarasawaen nira may tung pagparakasawaan nira tung mga ana nira. Ya ra ka ilem tii yang inintindi nira ang asta ra ilem kinawut yang uras ang ipinagsaay na Noe tung parka, ang pagkatapus kuminawut da yang palempan ang ya ra kay nalmesan nirang tanan[‡]. ²⁸ Pati yang mga tau atii kanay ang taga Sodoma tung timpu pa ni Lot pariu kang pisan yang palaksu yang mga pagirisipen nira. Baliwala ka ilem tung mga isip nira yang sintinsiang magkakawut da tung nira. Yang pinagamenan yang mga isip nira, ultimu ka ilem yang pagparanganen nira, yang pagirinemen nira, yang pagaralangen nira ta mga kaministiran nira, yang pagnirigusyuen nira, yang pagluluaken nira, may yang pagparakdengen nira ta mga balay nira. Asan da ilem agtetegka yang mga isip nira. ²⁹ Piru pagkawut yang uras ang na Lot namansiliit da duun tung siudad ang atiiing Sodoma, inaling pinabungsaran yang Dios yang banwang atii ta apuy ang midyu tung kuran ang may kalaket na kang asupri ang ya ray nagsupuk tung nirang tanan[§]. ³⁰ Maning kang pisan tia yang palaksu yang pagirisipen yang mga tau kung uras dang yuung paganingen ang Maninga Tau makaliaw rang maglekat taa tung kaliwutan ang naa ang para magsintinsiaaw ra tung nira. ³¹ Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, kung tinu pay pagpalimasma tung sagpaw yang balay na, indi na ra kanugunun yang mga ekel-ekel na duun tung kakleran ang maning paranekan na pang eklan. Ya ka yang taung duun dag kawutay tung kaluakan na, indi na ra balikan yang balay na. ³² Pademdeman mi ra ilem yang nainabu tung kasawa ni Lot atiiing pagbalyed nang

‡ 17:27 17:26-27 Genesis 6:5-8; 7:6-24 § 17:29 17:28-29 Genesis 18:20-19:25

nangandem tung mga ekel-ekel nang nagkarabutwan duun tung Sodoma*. ³³ Kipurki kung tinu pay agalelyag ang yang sadili na ilibri na tung malain, asan da nga kapakapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling kalelyagan na natetenged ilem tung yeen ang yuu ray nagipalusu na ta gegma na, asan da nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa. ³⁴ Iugtulu tung numyu, tung uras ang atiang kawutun, kung alimbawa lawii yang ipaglekatu, puiding may durua nga tauan ang magelken ang pagdalan. Yang sam bilug eklan, yang aruman na mabutwan. ³⁵ Ubin may durua nga bawayan ang pagtinawangay ta paggaling yang beyed yang trigu, yang sam bilug eklan, yang aruman na mabutwan. ³⁶ Dispui duun tung kaluakan puiding may durua ka nga tauan ang pamagubra. Yang sam bilug eklan, yang aruman na mabutwan," maganing. ³⁷ Numanyan maganing yang mga tauan nang namagtalimaan, "Ginuu, ay pang banwaay kaya mainabu yang mga bagay ang atia?" Maganing ti Jesus ang tuminuwal, "Basta mainabu, indi mataluk tia. Magkapariu ra tung nagipanganlit yang mga mamaepet ang kung ay pa unu ay may patay, indi unu mataluk ay natetenged duun ka unu pamaglanget ang pamagpatipay-tipay yang mga lamlam ang atiang pamamangan ta mga ayep ang patay," agaaning ti Jesus.

18

Yang Nagipanganlit Ni Jesus Natetenged Tung Kadererepen Yang Mga Tauan Nang Pangambay Tung Dios (18:1-8)

¹ Numanyan may sam bilug sing pananglit ang ipinagnel ni Jesus tung mga tauan na. Yang pagasikad na ang tanira pirming magpaderep ang magampu tung Dios, ang maskin magpanaw pa tung mabuay-wuay yang tuwal na, indi ka enged magpaluway yang mga kinaisipan nira. ² Maganing yang pananglit na, "Numanyan may sasang wis ang pagtinir duun tung sasang lansangan. Yang wis ang naa, anday pageled na tung Dios ig anda kay panggalang na tung mga masigkatau na, maskin tinu pa. ³ Numanyan may sasang balung baway tung lansangan ang atii. Pirming pagpabalik-balik tung wis ang pagpatawang enged ang maganing, 'Maginuung wis, taawaw si pagdangep tung nuyu, tawangay kang dipindiran tung taung ating panlepes tung yeen,' agaaning. ⁴ Nabuay ra yang pagpabalik-balik na, piru indi ra ka enged sinapet yang wis. Numanyan

* 17:32 17:32 Genesis 19:26

atiing masyadu ra engaged yang pagpataw'ang yang balu, napagisip da yang wis. Pinapagkesen-kesen na ra yang isip nang maning taa: 'Yuu, tung bagay anday pageleru tung Dios, pagpadamelaw ra ilem yang ityuraw tung mga masigkatauu. ⁵ Abaa piru magamu ra ilem tung kuluu yang pagpabera-wera yang balung naa tung yeen. Maayen pa dipindirano ra ilem tung makali ang para mapalus da tung kuluu. Muya kung indi tawanganu, paluwayanaw ra ilem anya ta pagpabalik-balik.' " ⁶ Numanyan maganing ti Ginuu tang nagpasanag, "Ta, isipen mi ra kanay ta mupia yang inaning yang wis ang atiang durug kasayud ta ugali. ⁷ Yang Dios pa kaya ang pulus tama yang pagabuat na, indi wa mas pang magdipindir tung mga tauan nang sadili ang yay pangambay tung anyang pagpataw'ang kaldaw lawii? Aywa kanisip mi tia pawayaya-wayaan na ra ilem tanira? ⁸ Iugtulu tung numyu, dipindirano na tia tung makali. Ugaring ilem, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung kawutun da nganing yang uras ang ipaglekatu taa tung kaliwatan ang naa ang duru ka man agliwag yang nagapasaran yang mga tau, duru pa wasung kawutanung pagpadayun pa ka engaged yang pagtaraligen nira tung yeen*?"

Yang Pagpaabwat, Ya Iparanekay, Yang Pagparanek, Ya Ipaabwatay (18:9-14)

⁹ Numanyan may sasa si kang pananglit ang ipinagngel ni Jesus. Yang rumbu na para tung duma asan ang pagtalig tung mga sadili nira ang tanira nagkabagay ra tung pagterelengen yang Dios ang yang mga masigkatau nira yay nagalamku nirang teleb ta kasalanan. ¹⁰ Maning taa yang pananglit na, "Simanyan may durua nga tauan ang nanungul duun tung pagtuuan ang pinakalusu ang para magtuu tung Dios. Yang sam bilug Pariseo, yang sam bilug manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu. ¹¹ Numanyan, pagkawut nira duun, naang Pariseo nagpaages-ages da tung kadaklan ang yay nagapamiruan na ang pagkatapus nagampu ra ta maning taang pagarampuen ang ya ka agipagngelay na tung sam bilug. 'Ampuanung Dios, pagpasalamataw tung nuyu ang yuu belaganaw pariu tung kadaklan ang mga manlelepes, mga mandaraya, mga maniglimbung, ang katulad da engaged tung manigpanukut ang naang talagang teleb ang pisan ta kasalanan. ¹² Ay ta yeen, tung seled san linggu may duruang kaldaw ngani

* **18:8** 18:8 Gustu ni Jesus ang yang tanan ang mga tauan na bilugun da nira yang mga isip nira ang tanira mabilang da tung mga taung pagpadayun pa ka engaged yang pagtaraligen nira tung anya ang asta tung uras ang ipaglekat na, maskin durug liwag yang nagapasaran nira.

ang agipamleku yang pagparanganenu. Dispuis yang tanan ang mga pangitaw pati yang tanan ang mga pruduktuu, luwus agparti-partienu ngani ta sam puluk ang parti ang para yang sam parti yay nagikdulu tung nuyu[†],’ agaaning. ¹³ Taa numanyan naang manigpanukut tanya, duun da ilem ngakdeng tung alawid-lawid tung kadaklan ang pamagtuu ang yang anyang pagarampuen, indi ra nganing natingara tung langit, kung indi, ya ra ilem mamukpuk tung debdeb naang maganing, ‘Ay Ampuanung Dios, duruaug kakinasalananen. Ildaway kang patawaren ugud indiauw dangaten yang kasisilagen mu.’” ¹⁴ Numanyan maganing ti Jesus ang nagpasanag, “Iugtulu tung numyu, yang taung naang sam bilug, baklu ra nandanek ang minulik tung balay na, ya ra kang lagi ay inusgaran yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na, belagan yang sam bilug. Kipurki kung tinu pay pagpaabwat tung sadili na, ya iparanekey yang Dios ang kaskasay. Piru kung tinu pay pagparanekey tung sadili na, ya ipaabwatay nang tapnayatay,” agaaning.

Yang Taung Risibien Yang Dios Ya Ra Yang May Pagkamula Na (18:15-17)

Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16

¹⁵ Taa numanyan maskin mga mamulang geregesye, pagapangkelan da yang mga ginikanan nira duun tung ni Jesus ang para pampabisaen da nira tung anya. Piru pagkaita yang mga taung atiang nagapangugyatan ni Jesus, diritsyu rang sinambeng nira. ¹⁶ Piru ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, yang mga mamulang atia ginuuyan nang mamagpadayun da ka enged tung anyang mamagpalenget. Pagkatapus dayun na rang inaning yang mga taung nagapangugyatan na ang “Eey, yang mga mamulang atia, pawayaan mi ra ilem ang mamagpalenget da tani tung yeen. Indi mi ra enged pagsagangen, ay kipurki kung tinu pay may pagtalig nira tung Dios ang katulad ka tung pagtaraligen yang mga mamulang naang bugus tung mga ginikanan nira, lugud da tung mga taung pamagpagaem dang bugus tung Dios. ¹⁷ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung indiamu ra magpakbung tung mga mamulang mapinagparanekey tung mga may idad tung nira, tay puis, indi mi ra enged maispirinsiaan tung mga sadili mi kung unu pay palaksu yang paggaraemen yang Dios tung pagpangabui mi.”

[†] **18:12** 18:12 Atii kanay yang sam parting atiang nagikdul na tung Dios, yay gastus yang mga pari may yang mga tumatawang ang namagsirbisyu tung pagtuuan nirang mga Judiong pinakalusu duun tung Jerusalem.

Yang Sasang Manggaranen Durug Liwag Ang Magpalamtuk Yang Pundu Yang Kinaisipan Nang Magpagaem Tung Dios (18:18-30)

Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31

¹⁸ Numanyan may sasang taung may katengdanan duun tung banwang atii ang ya ray nagbugnu tung ni Jesus ang maganing, "Ameey, nagaskeanu ang yawa sasang maayen ang tau. Kung mga sarang tung nuyu, may gustuu rin ang talimaanenu tung nuyu. Unu pay dapat ang buatenu ang para mapagpasapenaw tung Dios ang anday katapus-tapusan?" ¹⁹ Maganing ka ti Jesus ang nagtinales, "Muya indi mu ilem nagaskean kung unu pay linagpakana na atiang inaningaw ra nuyung maayen. Anday dumang sarang ang maaning mung maayen kung indi ultimu ilem yang Dios. ²⁰ Yang mga katuwulan na, nagaskean mu ra ka siguru. Ulitenu ra kanay ang ipademdem tung nuyu. 'India maglimbung tung kasawa mu, india mangimatay tung masigkatau mu, india manakaw, india manistigus ta bukli tung katalungan yang ustisia, ig galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu.' " ²¹ Agaaning ka yang taung atiang nagtinales, "Piru elat kanay, Ameey. Yang tanan ang atiang mga katuwulan ang sinambit mu, luwus dang nagatumanu magimpisa pang atiang paran-paranaw pa." ²² Pagkagngel ni Jesus yang tuwal na, maganing tung anya, "Ya ra ilem taa yang pagkakulang tung nuyu. Mulika ra kanay. Yang tanan ang kamanggaran mu ipaalang mu ra. Yang kabayaran nang kuarta ipamakdul-pakdul mu ra tung mga maliliwagan. Kung yay tumanen mu, ay tia simpanana ra yang Dios ta kamanggaran mu duun tung langit. Pagkatapus ta pamakdul-pakdul mu, magbalika ra ka tani ang magpaugyat tung yeen," maganing. ²³ Numanyan pagkagngel na tia inampayan da ta kapupungawen nang duru. Ay ya pa agari, durung kamanggaran na.

²⁴ Numanyan pagkaita ni Jesus tung anyang magpungawen da, dayun dang nagbitala tung mga tau ang maganing, "Durug liwag ang yang sasang manggaranen magpalamtuk yang pundu yang kinaisipan nang magpagaem ta bugus tung Dios. ²⁵ Kung maliwag ngani ang yang kamilyu pumuyuk tung buli yang tingway, mas pang maliwag ang yang sasang manggaranen magpalamtuk yang pundu yang kinaisipan nang magpagaem ta bugus tung Dios," agaaning. ²⁶ Atii, yang nangagngel tung inaning ni Jesus ang atia, namagaraning-aningan da, "Tay, kung maning tii pala ang maski nganing yang mga manggaranen ang kanisip tang alenget tung Dios, indi nganing pala matapnay, ya pa yang kadaklan ang mga tau?" ²⁷ Maganing

ka ti Jesus ang nagtuwal, “Yang indi kayanan ta mga tau, yay kayanan yang Dios,” agaaning. ²⁸ Atii, ti Pedro ya ray nabngang maganing, “Teed mu, Ameey, ta yaming pagpaugyat tung nuyu, pinalpasan da yamen yang tanan ang nabtang tung pudir yamen basta magpakignunutami ra ilem tung nuyu.” ²⁹⁻³⁰ Maganing ti Jesus ang nagtimala tung nirang tanan, “Tugtulu tung numyu, kumpurming tinu pay namutwan tung sadiling pamalay-walay na ubin tung kasawa na, ubin tung mga putul na, ubin tung mga ginikanan na, ubin tung mga ana na man arangan da ilem tung pagparakawutun na tung mga tau natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru, ya ray pakdulan na ta kapakli yang tanan ang atiang pinamutwanan na ang pira-pira rang dubli numanyan tung panimpung naa ig tung baklung panimpung kawutun tung uri, magpasapen da ka tung Dios ang asta tung sampa,” maganing.

Maklung Mainambit Ni Jesus Ang Natetenged Tung Kamatayan Na (18:31-34)

Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34

³¹ Numanyan yang mga tauan ni Jesus ang atiang sam puluk may durua, pinampaligbin nang pinampasanagan ang inaning, “Ta, taawita rag panungul ang panganing duun tung Jerusalem. Muya maberengamu tung ianingung naa tung numyu. Kung kumawutita ra nganing duun, magkamatuud da yang tanan ang nagkarasulat yang mga manigula natetenged tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. ³²⁻³³ Kipurki iintrigaaw ra tung pudir yang belagan mga masigkanasyun ta ang anda enged ay pagintindi nira tung Dios. Buatenaw ra nirang sasang kayaman, deeg-deeganaw ra ka nirang lawayan yang mga tinanguniu ang pagkatapus pikadaanaw ra ka nira ta burdun bakluaw ra imatayay nira. Piru tung pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” maganing. ³⁴ Piru yang mga aruman nang pinaganing na, midyu tung anda ray naerem. Midyu tung sasang pasigem ang indi enged nira namaresmesan kung unu pay nagadapatan na.

Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Sasang Buray (18:35-43)

Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52

³⁵ Numanyan atiang alenget da tanira tung Jerico, may sasang buray ang yag kakarung tung binit yang dalan ang pagpalimus. ³⁶ Numanyan, pagkasinti na ang may mga taung buntun ang pamagtaklib da, nagtalimaan da tung mga taung katepad na kung unu pay nagadapatan

na. ³⁷ Maganing ka yang dumang nagtimalas, “Ti Jesus ang atiang taga Nazaret magtataklib da.” ³⁸ Pagkagngel na ang ti Jesus da tia, dayun dang nagkekendalen ang maganing, “Jesus, yawang manubli ra tung paggaraemen ni Adi David, ildaway ka!” ³⁹ Numanyan yang mga taung atiang pamagtukaw tung nirang sam paluyugan, ya ray namagsambeng tung anyang magipes da. Piru belag ya magipes, kung indi, mas pang ya magkekendalen ang magkekendalen ang maganing, “Yawang manubli ra tung paggaraemen ni Adi David, ildaway ka!” ⁴⁰ Numanyan diritsyu rang nagtadeng ti Jesus ang nagkalalangan tung mga tau ang yang buray guyuran da kanay duun tung anya. Numanyan pagkawut yang buray, dayun dang tinalimaan ni Jesus ang inaning, ⁴¹ “Ta, unu pay gustu mung buatenu para tung nuyu?” Maganing yang buday ang nagtuwal, “Ay Ameey, gustuu rin ang maitaw si.” ⁴² Agaaning ti Jesus ang minles, “Ala, maitaa si! Natetenged itinalig mu ra tung yeen yang sadili mu, naulikan da tia!” ⁴³ Atii, lagi-laging naita si ka man. Pagkatapus dayun dang nagpakignunut tung ni Jesus ang sigi-sigi ra ilem yang pagdarayawen na tung Dios. Asta yang tanan ang mga taung nangaita tung nainabung atia, duru kang pagdarayawen nira tung Dios.

19

Nagasagyapan Da Ni Jesus Yang Sasang Taung Natalang Da Tung Dios (19:1-10)

¹ Pagkatapus ti Jesus nagpadayun da yang pagparanawen na duun tung lansangan ang Jerico. Pagkawut na, namalaknga ra ilem tung lansangan ang pagpanaw. ² Duun may sasang taung nagaranan tung ni Zaqueo. Tanya sasang manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu ang abwat ta katengdanan. Purisu ya ray pinagmanggaranan na. ³ Numanyan pagkagngel na ang ti Jesus magtataklib da, gustu na rin ang magteleng tung anyang mangilala. Piru yang mga taung pamagpakigluyug tung ni Jesus buntun. Purisu anday maimu ni Zaqueo ang magteleng ay tanya putut ang tau. ⁴ Kapurisu yang binuat na, napalaksu ra tung tukawan ang panawan ni Jesus, pagkatapus dayun dang nagtakwal tung sasang ayung dakulu ugud kung tumaklib da nganing ti Jesus, ya ray masurungan na. ⁵ Simanyan, pagakpeng da ni Jesus asan tung ayung atia, tiningara na ti Zaqueong binugnu ang inaning, “Zaqueo, pakalia ra. Paaraneka ra tani ay numaan kaministiran ang yuu asanaw ra rin magdayun tung balay mu,” agaaning. ⁶ Atii, kali-kali ra ka man ang nagparanek ti Zaqueo ang nagasikasu

tung ni Jesus duun tung balay nang duru rag sadya yang isip na. ⁷ Numanyan atiing pagkaita yang дума tung ni Jesus ang nagnunut da tung ni Zaqueo duun tung balay na, dayun dang namagburutung-butungan ang maganing, "Abaa, ti Jesus ang naa ka, kaduma ka! Nagakdekan na ka tia teleb ang pisan ta kasalanan, tung anya pa ka enged magdayun?" agaaning. ⁸ Taa simanyan, buay-wuay ra ta gesye, nagkereng da ti Zaqueo ang nagbitala tung ni Ginuu ta ang maganing, "Buinu, Ginuu, binilugu ra yang isipu. Anday dumang buatenu, ya ra taa: Yang katen-gaan yang kamanggaranu ipamakdul-pakdulu ra tung mga maliliwagen. Kung tinu pay nadayaanung pinanukutan ta subra, paulikanu ra ka ta epat ang dubli*," agaaning. ⁹ Agaaning ka ti Jesus ang nagbitala, "Numaan ang kaldaw, yang sam pamilyang naa kinawutan da ta kalibrian ay natetenged pinapruibaan da yang pagmangulu ang ya ray nasugut na yang irinsia ni Abraham ang nagtalig ka tung Dios ang bugus yang isip na. ¹⁰ Kipurki yuung paganingen ang Maninga Tau, yang inangayu taa tung kaliwatan ang naa ay ugud magsagyapaw tung mga taung kumpurming natalang da ang ya ra ka rin ay ikadiadu nira ang para yay tapnayanung ipaulik tung Dios," maganing.

May Nagipananglit Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Impurtaen Yang Mga Tauan Na Mintras Pamagelat Tung Anyang Maglekat (19:11-27)

Mateo 25:14-30

¹¹ Numanyan yang mga taung atiang pamamati tung inaning ni Jesus ang atia tung ni Zaqueo, ya si ay pinasanagan nang pinanggelan ta pananglit. Kumus tanya alenget da tung Jerusalem, yang kalaum nira, kung makawut da nanging duun tung ciudad, atiang lagi ipalapus na ra enged yang kabugusan yang paggaraemen yang Dios ang duru ra atiing pagpakbat nira. ¹² Purisu maning taa yang pananglit ang ipinanggal na: "May sasang taung abwat ta pagkabetang ang nagdistinu duun tung alawid ang banwa ang para pakdulan da ta katengdanan nang maggaraemen tung banwa na kung uras dang magbalik. ¹³ Numanyan baklu nagliit duun tung banwa na, pinampaguuyan na ra kanay yang mga turuwulun nang sam puluk nga tauan. Numanyan pinamakdulan na ta kuarta ang pariu-pariu yang kantidad ang ipinamakdul na tung sasa may sasa. Maganing tung nirang nagbutwan ta bitala, 'Yang kuartang atia, ya ray buaten ming puunan ang ipagnigussyu mi

* **19:8** 19:8 Usuy ang pisan tiang sinambit ni Zaqueo tung sasang katuwulan ang nabtang tung kasulatan tung Exodo 22:1.

ang asta kawutun yang ipaglekatu.' ¹⁴ Piru atia pala yang mga masigkabanwa nang yay magaeman na tung pagbalik na, anday gustu nira tung anya. Purisu yang binuat nira, namanuwul da tung mga kaarumanan nira ang mamanikad da duun tung banwang atiang nagadistinu na ang para duun da mamagriklamu tung mas abwat tung anya ang talagang anda enged ay gustu nira tung anya ang yay maggaraemen tung nira. ¹⁵ Numanyan duun da tung banwang inangayan na, piniaran da ka enged ta katengdanan nang maggaraemen duun tung banwa na. Pagkatapus, dayun dang naglekat duun. Pagkawut na, dayun na rang pinampaguuyan yang mga turuwulun nang atiang pinamakdulan na ta kuarta ang para insapuen na tung nira kung unu pay pinakawut yang pagnigusyu nira. ¹⁶ Numanyan pagpalenget yang sam bilug, maganing tung anya, 'Maginuung Adi, yang kuarta mung atiang ipiniar mu tung yeen, nagumintu ra ta sam puluk ang dubli.' ¹⁷ Maganing yang agalen nang minles, 'Maayen! Talagang yaway sasang baling turuwulun. Kumus pagpailalaa rang maskin gesyeng bagay, mataligana, purisu piarana si ka yeen ta katengdanan mung magerekelen tung sam puluk nga siudaran taa tung banwa ta.' ¹⁸ Pagkatapus, pagpalenget si yang sam bilug, maganing tung agalen na, 'Maginuung Adi, yang kuarta mung naang ipiniar mu tung yeen, nagumintu ra ta limang dubli.' ¹⁹ Maganing ka yang agalen nang minles, 'Pati yawa piarana ra ka yeen ta katengdanan mung magerekelen tung lima nga siudaran taa tung banwa ta.' ²⁰ Numanyan ya si yang sam bilug ang nagpalenget ang maganing, 'Maginuung Adi, atia ra yang kuarta mu. Pinagputusu ra ilem tung panyu ang pinagtaluk ta maayen ang para indi maplek. ²¹ Ya ray binuatu ay kipurki duru kang laging eleru tung nuyu, ay yang nagaskeanu tung nuyu, yawa durua ka pa man agigpit ang tau. Pagpakinawanga tung indi mu pinakabedlayan, pagpakaayena tung belagan pinaturukan ta ulas mu.' ²² Maganing yang Ading minles, 'Abaa, yawang inutilang turuwuluna! Mismung sadiling bitala mu ya ra kay ibaliku tung nuyung ipatemeng. Agaaninga ka palang nagaskean mu ang yuu duruaug kaigpit ang tau. Pagpakinawangaw tung indi pinakabedlayanu, maskin yang indi pinaturukanu ta ulasu, ya ka. ²³ Aywa, indi mu idinipusitu yang kuartaw tung bangku ugud tung pagbaliku, maeklanu pa ka rin pati tubu na? Atii ra rin.' ²⁴ Atii, diritsyu rang nagbira ang nanalunga tung mga turuwulun nang kadaklan ang kemdengan asan. Maganing tung nira,

'Ala, eklan mi ra tung anya yang kuartaung atia. Ipakdul mi ra asan tung aruman nang napakawut ta sam puluk ang dubli.' ²⁵ Agaaning tanirang namagriklamu, 'Abee, Maginuung Adi, may kuarta na kang laging sam puluk ang dubli!' ²⁶ Maganing yang Ading nagtuwal, 'Tugtulu tung numyu, kung tinu pay maderep ang magpapanaw tung ipiniar tung anya, piaran pa ka enged ta mas pa. Piru yang taung pawaya-wayaen tung ipiniar tung anya, maski nganing yang gesyeng atiang ipiniar tung anya, bawien pa ka enged tung anya. ²⁷ Piru kung natetenged tung mga taung atiang pamagpakigkuntra tung yeen ang anday gustu nirang mamagpagaem tung yeen, ala, pangkelan mi ra tani ang para pangimatayen ming luwus tung katalungaanu,' agaaning yang Adi tung mga turuwulun na."

Yang Pagparakleren Ni Jesus Tung Siudad Ang Jerusalem (19:28-40)

Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19

²⁸ Numanyan pagkatapus ni Jesus ta pagpananglit, nagpadayun da yang pagturungulun na ang yang rumbu na duun tung Jerusalem. Nagtukaw-tukaw ra tung mga kaarumanan nang sam paluyugan. ²⁹⁻³⁰ Numanyan atiang pamanungul da na Jesus tung bukid ang atiang durung ayung paganingen ang olibo ang alenget da duun tung Betania may tung Betpage, nanuwul da tung durua nga tauan ang nagapangugyatan nang maganing, "Ala, mangayamu ra kanay tung baryung atii tung tukawan ta. Kung kumawutamu ra nganing asan, ya rang lagi ay mapanawan mi yang sasang asnung sinday pa ang yag kekedked ang inding pisan nagasaay-saayan ta tau. Ya ray badbaren ming guyuran tani. ³¹ Kung tinu pay magbugnu tung numyung aywa nagabadbad mi tiang asnu, yamu ra agaaning 'Kaministiran ilem ni Ginuu ta.' " maganing. ³² Kapurisu numanyan namagpanaw ra ka man yang durua nga tauan ang atiang pinanuwul ni Jesus. Mansikawut tanira tung baryu, ya ka man ang pisan ay napanawan nira. ³³ Numanyan atiang nagabadbaran da nira yang asnung sinday, binugnu ra ka man yang may mga asnung inaning, "Ay tia, aywa agabadbaran mi ra atiang sinday?" ³⁴ Maganing yang duruang atiang nansituwal, "Kaministiran ilem ni Ginuu ta." ³⁵ Pagkatapus dayun dang ginuyuran nira tung ni Jesus. Pagkawut nira, dayun da nirang sinapinan ta mga panlamig nira ang pagkatapus ya ray pinasaayan nira tung ni Jesus. ³⁶ Numanyan yang pagsaay na tung asnu, ya kay paggaralangen yang mga tau tung anya ang maskin yang mga panlamig nira, ya ray pinanluas

nirang ipinameklad tung dalan ang pagpanawan yang asnu.
³⁷ Numanyan pagkawut nira tung salapay yang bukid ang atiang durung ayung paganingen ang olibo, nabandaw ra nira yang siudad tung tukawan. Pagkabandaw yang tanan ang mga taung atiang, nagapangugyatan nang pamagpakigluyug tung anyang durug dakel, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru ang pamagawayag dang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios. Yang idinayaw nira tung anya ay natetenged nademdeman nira yang tanan ang nagkaraita nirang mga pruibang makabewereng ang ipinagpalapus ni Jesus. ³⁸ Maning taa yang mga bitala nira: "Pakaayenen dang pirmi yang Dios yang Ading naang ya kang lagi ay pagaelatan ta ang yay pagatuwul nang magpalua yang paggaraemen na. Ya ray magtukud yang kalibrian ta ang yay dayawen ta tung Dios duun tung kaabwat-abwatan!" maganing. ³⁹ Taa numanyan, may mga Pariseong namagpakiglaket asan tung mga taung atiang buntun ang pamagpakigluyug da kang lagi tung ni Jesus. Numanyan, pagkagngel nira yang bitala yang mga tau, dayun dang namagriklamu tung ni Jesus ang maganing, "Ameey, sambengen mu ka yang mga taung atiang nagapangugyatan mu!" ⁴⁰ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Tugtulu tung numyu, kung sambengenu tia, yang mga batu ya si ay mamansibles ang mamagkerendalen ang mamagdarayawen tung yeen," agaaning.

Nagipanangit Ni Jesus Yang Mga Taga Jerusalem (19:41-44)

Mateo 23:37-39

⁴¹ Numanyan atiang nagalenget-lenget da ti Jesus tung siudad ang ya rag bandaway na tung tukawan, unawis ya ra nga panangit natetenged tung panganugun na tung mga taga Jerusalem. ⁴² Maning tanya, "Aay, kanugunamung taga Jerusalem! Kisira rin pati yamu, nagamaresmesan mi ra rin numaan kung unu pay dapat ang buaten mi ang para tung ikalimeng mi ra rin. Piru indiamung pisan maintindi. ⁴³ Kipurki may uras ang kawutun ang yang siudad mi liwutun da yang mga kuntrariu mi. Yang mga tanek idesel da nira tung padir na ang para may pamdungan nirang mamagtumbak ang asta magewa. Lesewenamung pisan nirang sangsangen. ⁴⁴ Pagkatapus kung pakleranamu ra nganing nira, gewaen dang pisan nira yang siudad mi, pati yamung pagtinir asan diaduenamu ra ka nira. Pati mga balay mi, mga padir pa, lubsun da nira ta panumba, ang asta andang pisan ay batung pinasaging maita ang maganing ang magderepetan pa. Yang tanan ang atiang nagianingu

talagang yay mapasaran mi ay natetenged ang yang mga uras ang naa ang ya ra rin ay uras ang ipagtapnay yang Dios tung numyu, ang pagkatapus andang pisan ay naerem tung mga isip mi, kung indi, agipataklib mi ra ka ilem," maganing. Atia ya ray mga bitala ni Jesus ang ipinanangit nang nanganugun tung mga taung atiang taga Jerusalem.

Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti Tung Palayas Yang Pagtuuan Ang Pinakalusu (19:45-46)

Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22

⁴⁵ Taa numanyan, atiating duun da tanira na Jesus tung ciudad, tanya nagpakled da tung palayas yang pagtuuan ang atiating pinakalusu. Pagpakled na, dayun dang nagpalayas tung tanan ang mga nigusyanting kumpurming pinangawutan na duun. ⁴⁶ Maganing tung nira, "May sasang inaning yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang yang balay unung naang ya enged ay pagatiniran na, dapat unu ang yay pagampuan yang mga tau tung anya[†]. Piru ay pa wa? Ta numyu binuat mi ra ilem ang kuinta leyang ang pantalukan ta mga tulisan, ay natetenged taa ra mismu agpandayaay mi yang mga tau[‡]," agaaning.

Yang Pinakawut Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti (19:47-48)

⁴⁷ Numanyan kaldaw-kaldaw pagturuldukanen ti Jesus tung mga taung pamagsaragpun-sagpun duun tung palayas yang pagtuuan nirang atiating pinakalusu. Piru yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad pati mga pamagpakigmaepet, anday dumang pagatima nira tung uras ang atii, kung indi, kung ya pa agari yang pagpaimatay nira tung ni Jesus. Pati mga taung arabubwat ka ta mga pagkabetang, namampasanyug da ka tung nira. ⁴⁸ Kasu ilem anday rimidyung mabuat nira ay pamangaman tung mga taung atiang buntun ang sumasakep tung pista. Ay tung pagparamatien nira tung nagitulduk ni Jesus pamangganaan ta maayen.

20

Yang Pagusisa Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Ni Jesus Natetenged Tung Katengdanan Na (20:1-8)

Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33

¹ Numanyan may sasang kaldaw ang ti Jesus duun tung pagtuuan ang pinakalusu pagturuldukan tung mga tau ig nunut da ka ta pagparakawutun na natetenged tung paggaraemen yang Dios kung ya pa agaring mapalguran da

[†] 19:46 19:46a Isaias 56:7 [‡] 19:46 19:46b Jeremias 7:11

nira. Numanyan limput da yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad, pati yang mga pamagpakigmaepet tung banwa nira. ² Maganing tung anya, “Eey, iugtul mu ra tung yamen kung ay pa ngaeklay mu yang katengdanan ang yawa magbuat yang mga maning tia taa tung pagtuuan tang naa? Tinu pay naglugut tung nuyu?” ³⁻⁴ Agaaning ka ti Jesus ang nagtimalas, “Elat kanay, kung mga sarang tung numyu, may talimaanenu rin tung numyu. Naang pagberenyagen ni dipuntu Juan tung mga taung pamanligna tung mga kasalahan nira, ay pa liit yang katengdanan na? Tung Dios manliit u tung tau ka ilem?” ⁵ Atii, pagkagngel nira, nagaralas-alasan dang maganing, “Unu pa kaya ay maayen ang ituwal ta? Kung aningen ta ang tung Dios manliit yang katengdanan ni dipuntu Juan, muya sulilienita si anyang talimaanen ang aywat indiita ra nananged tung anya. ⁶ Piru kung aningen ta ang tung tau ka ilem manliit, muya tarawanganita ra ta pamatu yang mga taung naang imatayen, kipurki yang pagterelengen nira tung ni dipuntu Juan tanya talagang sasang tinuwul yang Dios ang magpadapat yang bitala na,” agaaning. ⁷ Purisu numanyan anday dumang natuwal nira, namanginay ra ilem. ⁸ Maganing si ka ti Jesus ang nagtimalas, “Tay kung maning tii, indiaw ra ka magugtul tung numyu kung ay pa liit yang katengdananung pagbuat ta mga maning tia,” maganing.

Yang Mga Pamagpakigmaepet Nagipananglit Ni Jesus Tung Mga Agsadur May Tung Mga Manigpakdeng Ta Balay (20:9-19)

Mateo 21:33-46; Marcos 12:1-12

⁹ Pagkatapus numanyan, anday dumang naisipan ni Jesus, dayun dang nagpagngel ta sasang pananglit tung mga taung atiang pamamati ang maganing, “Numanyan may sasang tau ang may tanek nang pinagluakan na ta panay ubas. Pagkatapus ipinasikasu na tung mga agsadur na. Pagkapiar na tung nira, dayun dang nagliit ang minangay duun tung dumang banwa ang duun da nagtinir ta mabuay. ¹⁰ Numanyan pagkawut da yang kutitsya na, nagtuwul da tung sasang turuwulun nang mangay duun tung mga agsadur na ang para eklan na ra yang kaparti na tung patebas. Numanyan pagkawut yang turuwulun na duun, anday dumang binuat yang mga agsadur tung anya, pinagtagaman da nira ta palu. Pagkatapus pinabalik da ilem nira ta paisanu. ¹¹ Utru si, pinaangayan si yang may prupidad tung sam bilug ang turuwulun na. Pagkawut na, pinagtagaman da ka yang mga agsadur ta palung

ineyak. Pagkatapus pinabalik da ka ilem nirang paisanu ang andang pisan ay ekel na. ¹² Maguman, may turuwulun nang pangyaklu ang ipinangay na duun. Pagkawut na, pinagtigbak nira ta mupia ang pagkatapus ibinalilang da ka ilem nira duun tung lua yang kaubasan. ¹³ Numanyan pagkabalita yang may tanek, napagisip da ang maganing tung sadili na, 'Unu pa kayay maayen ang buaten? Maayen pa siguru, yang anaung naang nagagegmaanu ta duru, ya si ay tuwulun ang mangay duun. Basi pa ra ilem ang ya ray galangen nira.' ¹⁴ Numanyan pagkabandaw ra yang mga agsadur tung ana nang magkakawut da, namagkeresen dang namagparaigu ang maganing, 'Naa pala, taa rag panganing yang manubli tung kaluakan ang naa. Maayen pa, imatayen ta ra ilem ugud yaten da yang surublien na ra rin ang naa,' agaaning. ¹⁵ Purisu numanyan dayun da ka man nirang dineep ang ginuyuran duun tung lua yang kaubasan ang inimatay. Ta, unu pa wasu ay buaten yang may prupidad tung mga agsadur na? ¹⁶ Iugtulu tung numyu, anday dumang buaten na, angayen na ra ilem ang pangimatayen. Pagkatapus yang kaubasan na, ipaagsa na ra ilem tung дума," agaaning. Numanyan naang pamamati, pagkaintindi nira yang linegdangan yang pananglit ang atia, dayun dang namansituwal ang maganing, "Belek eey! Indi ka tia siguru kunsibiren yang Dios!" ¹⁷ Numanyan pagkagngel ni Jesus yang bales nira, baklu nagpadayun ang nagpaintedi yang gustu nang ianing, tinelengan na ra kanay tanira. Pagkatapus maganing tung nira, "Tay kung tama yang numyung atia, ay pa agari yang pagintindi mi tung sam bilug pang pananglit ang naang napabtang tung kasulatan ang may batu unung pinasagi ang ya ray pinangindian yang mga manigpakdeng yang balay ay anda unu ay kuinta na, ang pagkatapus ya pa ka enged unu ay nagluang pinakaimpurtanting batung panielan yang lebat yang intirung balay*? ¹⁸ Utru si kung tung dumang batu ipananglitayu ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan, kung tinu pa unu ay mabugsu ang tempa tung batung naa, asan da ilem unu nga barik-barikay. Dispuis, kung tinu pa unu ay mabugsuan na, pulbus da unung pisan," agaaning†. ¹⁹ Numanyan yang mga sagad tung mga urdinansa may yang mga paring arabubwat, pagkagngel nira yang mga pananglit ang atia, tinagaman da rin nirang

* **20:17** 20:17 Mga Karantaen 118:22 † **20:18** 20:18 Yang pananglit ang atia duun ngaeklay ni Jesus tung kasulatan tung Isaias 8:14-15 may Daniel 2:34-35, 44-45. Yang gustu nang ianing, ya ray kaalimbawaan yang dangaten yang mga taung kumpurming mamagpakuindi tung anya. Bali sintinsiaan da yang Dios tung kalainan ang anday katapusan.

deepen dang lagi ti Jesus tung uras ang atia. Ay pa agari, durung kasilag nira tung anya, ay nasiman da nira ang taniray nagapatemengan na tung mga pananglit ang atiang ibinitala na. Kasu ilem may pangamanan nira tung mga taung atiang buntun ang pamagpauyun tung ni Jesus.

Ti Jesus Nagatagaman Ang Papanuwalen Ta Kamali Natetenged Tung Pagbalayaren Tung Gubirnu (20:20-26)

Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17

²⁰ Kapurisu numanyan anday dumang binuat yang may mga katengdanan ang atia, namagbantay ra ilem ta ketat ang para matinlung ipagpadeep nira tung anya. Purisu namanuul da tung mga tau ang para mamagpaseen da ilem ang mamagpatulduk tung anya ang basi pa ra ilem madeepan nira ta kamali tung pamitala na, ang para may mapadatelan yang namanuwul tung nirang mamagdimanda tung ni Adi Herodes. ²¹ Kapurisu numanyan yang mga taung atiang pinanuulan, namagpalenget da tung ni Jesus. Pimiru pinagtagaman da nira ta buladas ang pinagdayaw-dayaw ang inaning, "Ameey, nagakdekan da yamen ang yang mga nagitulduk mu tung mga tau natetenged tung Dios purus tama. Dispuis tung pagparadapaten mu ta bitala tung nira, anday pinilikan, kung indi, pagturuldukuna yang kamatuuran kung unu pay kalelyagan yang Dios ang yay dapat ang tumanen nira. ²² Kung mga sarang tung nuyu, may talimaanen din yamen tung nuyu. Naang mga balayaran ang naang pagipagawad ni Adi Cesar tung yaten ang mga Judio, uyun wasu tung mga katuwulan yang Dios ang ita manggawad u balawag?" maganing[‡]. ²³⁻²⁴ Piru kumus nadeep dang lagi ni Jesus yang manyu nira, napaganing da tung nira ang, "Ipateleng mi ra kanay tung yeen yang sam pidasung kuarta." Pagteleng na, dayun dang nagtalimaan tung nira, "Ninu pang itsyuraay ang nabtang taa tung nigal ang naa? Ninu pang aranay ang namarka taa?" Maganing ka tanirang namansituwal, "Ni Adi Cesar." ²⁵ Maganing ka ti Jesus ang nagtimaales, "Ig disir, yang kumpurming ipinasuad ni Adi Cesar tung pagkabetang na, ya iintrigaay ta tung anya, pati yang kumpurming ipinasuad yang Dios tung sadili na, ya ka iintrigaay ta tung anya," maganing. ²⁶ Purisu indi ra nasarangan nira ti Jesus ang papagkamalien tung pamitala na ang para ya ra rin ay ipagpakulain tung anya yang mga taung pamamati. Kung

[‡] **20:22** 20:22 Asan da ipakangkaay nira Ti Jesus tung batung padir may batung dakulu. Kung magtuwal ang uyun, petelan da nirang pagtraidur tung nasyun nira. Kung maganing ang kuntra, iugtul da nira tung gubirnu ang tanya pagbatuk da.

indi, kumus dineeg da yang pagkabereng nirang duru tung itinuwal nang atia tung nira, namagpaekmeng da ilem.

Ti Jesus Nagatagaman Da Yang Mga Saduseo Ta Suga Natetenged Tung Mga Patay Kung Mabui Si Kang Uman (20:27-40)

Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27

²⁷ Taa numanyan, yang namagdasun ang namagpalenget tung ni Jesus, ya ra yang mga pamagmangulung mga kinasakpan yang sasang partidung nagaranan tung mga Saduseo. Yang nagapaktelan nirang nagituldok tung mga tau ay yang mga tau unung mga patay, indi ra unu magkarabui si kang uman. ²⁸ Numanyan maganing tanira tung anya, "Ameey, may sasang urdinansang isinulat ni Moises ang ibinutwan na tung yaten ang kung mapatay unu yang sasang laliing kasawaan piru anda pay ana nira, yang putul nang kadasun na, ya unu ay dapat ang ipulin tung ni ipag nang nabalugud kung maana tung anya, mapabtang dang ana yang putul nang napatay. ²⁹ Ipabetang ta may pitu nga laliian ang magpurutul. Yang pangulu nangasawa tung sasang baway ang pagkatapus napatay ang indi naana. ³⁰ Numanyan yang putul nang nagdasun tung anya, ya si kay ipinulin ang ipinakasawa tung ni ipag nang nabalugud. Ya ka, napatay ka ang indi ka naana. ³¹ Pati yang putul nirang pangyaklu, ya ka, ang asta ra ilem tung yapitu. Luwas dang nagkarapatay ang andang pisan ay naana tung nira. ³² Pagkatapus tung kauri-urian da, pati yang baway, napatay ra ka. ³³ Ta, agaaninga ka ang yang mga taung nagapatay mabui si kang uman. Kung matuud ang yang pitung atiang magpurutul pati yang baway pabungkarasen yang Dios tung uri, abir, tinu pa wasu tung nira ay magnatis ang may kasawa tung baway ang atia, sindu parariung nangasawakasawa ra tanirang pitu tung anya? Abir, kung unu pay matuwal mu asan," agaaning. ³⁴ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Simanyan tung panimpung naa, pagkarasawaan ka man yang mga tau. ³⁵ Piru kumpurming tinu pang laliay ubin baway ang binilang da kang lagi yang Dios ang magkabagay ang magpalgud tung panimpung baklu ang ya ra kay uras ang ipagpabungkaras na tung nira, tanira yay indi magkarasawaan ang uman. ³⁶ Ministir pang magkarasawaan ay indi ra enged mapatay ang uman natetenged mamananulad da tung mga angil ang anday kamatayen. Bilang mga ana ra ka man yang Dios ang analadu gated pinagpabungkaras na ra nganing ang banal da. ³⁷ Dispuis pa kung natetenged tung pagpabungkaras yang Dios tung mga patay tung uri ta kaldaw ang yay midyu

maliwag ang panangden mi, maski nganing ti Moises mismu ang yay panaligan mi, nagpakdek da nganing ang talagang yay buaten yang Dios. Duun mi beklaray tung isinulat na natetenged tung naita nang palumpung ang ating nagapuy ang pagkatapus indi ra ka nasiruk. Ya ray uras ang ipinagpailala yang Dios tung anya ang tanya unu ti Yawi ang yay Dios ang may mga tauan tung mga kinaampu nang na Abraham ni Isaac may ni Jacob[§]. ³⁸ Yang Dios tanya anday mga tauan nang patay, kung indi, pulus bui. Ay kipurki yang tanan ang mga tauan na, luwus bui tung anya ig pati nganing mga tinanguni nira, damayen na ra kang buien si kang uman tung uri," agaaning duun ti Jesus*. ³⁹ Numanyan may mga taung mga sagad tung mga urdinansa asan ang pamamati. Pagkagngel nira yang ipinamarik ni Jesus tung kataclengan yang mga Saduseo, dayun dang inaning nira ti Jesus ang, "Ameey, talagang puierti yang pangatadclengan mung atia," agaaning. ⁴⁰ Nangapagbitala ra ta maning tia, ay naita ra nira ang yang mga Saduseo namampaluway ra ilem ang indi ra namagpalangaas ang mamagpakigsugang uman tung anya.

Nagapaisip Ni Jesus Yang Mga Sagad Kung Unu Pa Enged Ay Pinanliitan Yang Paganingen ang Cristo (20:41-44)
Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37

⁴¹ Kapurisu simanyan, anday dumang binuat ni Jesus, yang mga sagad ang atia, ya ray tinalimaan nang inaning, "Naang paganingen ang Cristo, ya pa agaring aganingen yang duma ang tanya kanubli ka ilem ni Adi David? ⁴²⁻⁴³ Ti Adi David nganing mismu aparti yang anyang pagpabetang tung anya. Kipurki may isinulat na tung librung atiang paganingen ang mga Karantaen ang maning taa yang bitala na[†].

'Yang Ginuuu pinaganing da ni Yawi ang kumarung da kanay unu tung tepad na tung tuu ang asta pamirdien na unu yang pamagkuntra tung anya ang asan da ka unu ipampabtangay na tung tarampakan yang kakay na.'

§ 20:37 20:37 Exodo 3:6, 15, 16 * 20:38 20:38 Atii kanay tung pagirintindien nirang mga Saduseo, kung mapatay ra nganing yang sasang tau, pati ispiritu na papaunung da kang mapatay. Piru tung pagirintindien ni Ginuung Jesus, maskin patay ra yang sasang tauan yang Dios, tung pagterelengen na, bui pa ka enged ay natetenged tauan na. Anday dumang linagpakan na tia, kung indi, pati tinanguni na, buien na si ka enged ang uman tung uri ta kaldaw ang para maginunungay si yang tinanguni nang baklu may yang ispiritu na ang para malgud da tung kaliwutan ang baklu ang yay pinangakuan yang Dios tung kumpurming binuat nang mga tauan na. † 20:42-43 20:42-43 Mga Karantaen 110:1

44 Ta, telengan mi. Yang paganingen ang Cristo duun da sambitay ni Adi David ang Ginuu na. Ya pa agaring magyaring kanubli na ka ilem?" maganing.

Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Indi Enged Magusuy Tung Ugali Yang Mga Sagad (20:45-47)

Mateo 23:1-12; Marcos 12:38-40

45 Numanyan may bitalang ipinagngel ni Jesus tung mga taung atiang nagapangugyatan na ang nagngel ka yang kadaklan ang pamamati. 46 Agaaning tung nira, "Mangamanamu ang indiamu enged magusuy tung ugali yang mga taung naang mga sagad tung mga urdinansa ay yang pagasikad enged nira ang tanira dayawen ta mga tau. Katulad da asan tung panggawi-gawi nira ang yang awel nirang atiang langkuy, pirmi ra ilem ang nagipabeka nirang nagipasapet tung mga tau. Ig kung mamasyar da nganing tung mga plasa, duru kang kalelyag nirang kumustaen ta mga taung galangen ta maayen ang tanira darakulu ka man ang mga tau. Pariu ka ta laksu kung mamagsimba ra nganing tung mga pagsaragpunan. Yang piliken nirang karungan, ya ra yang nagitigana tung darakulung mga tau ang mas abwat ta pagkabetang tung nira. Ubin tung mga punsiun man, ya ka. Piliken nira yang pinakamatinalung karungan. 47 Dispuis pa masyadung magpanlepes tung mga baway ang mga balu ang para yang mga ganadus nira mapiar da tung nira. Pagkatapus ang para manalig da yang isip yang balu, papagmuugun da ilem nira yang pagarampuen nira. Purisu yang mga taung mga maning tia, asan da nga dulangay nirang nga dulangay yang kalelebaten yang sintinsia ang ipakdul tung nira," maganing.

21

Natetenged Tung Pagburugsuen Ta Kuarta Ang Nagauyunan Yang Dios (21:1-4)

Marcos 12:41-44

1 Numanyan, atiang duun pa ti Jesus tung pagtuuan ang atiang pinakalusu, pagpaniid da tung mga manggaranen ang pamagburugsuan ta kuarta tung mga alkansia, ang ya ray nagibuluntad nira tung Dios*. 2 Pagkatapus, may sasang baway ang balu ang durug liwag yang pakabetang na ang yay nagpalenget tung alkansiang namugsu ta nival ang duruang bilug ang pagbaluran ta pinakabaratu. 3 Pagkaita ni Jesus, dayun dang nagbitala tung mga tau, "Teed mi tiang balung maliliwagen! Iugtulu tung numyu yang

* **21:1** 21:1 Yang nagipamugsu nira duun yay maggastusun yang pamagsirbisyu duun tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu.

kamatuuran, kung timbangan yang Dios, mas dakulu ta kantidad nakaang ibinugsu na kay tung tanan ang nakaang ipinamugsu nirang kadaklan. ⁴ Ay ya pa agari, yang kaalimbawaan yang ipinamugsu nira, maning pa tung ya ra ilem yang kinalis nira tung gantangan ang nagsubra. Piru tiang balu, maskin anggan da ilem yang kuarta nang nagitigana na ra rin tung pagpangabui na, luwus na ra ilem ang ibinugsu," maganing.

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Pagtuuan Ang Atiang Pinakalusu Magewa (21:5-6)

Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2

⁵ Numanyan yang mga tauan ni Jesus ang duma pamagkeresen-kesen da natetenged tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Pamaninluan dang pamagteleng tung mga batung darakulung malinang-linang ang tinambitambit tung padir na may tung mga pasadyang ipinamuluntad ta duma may ruma ang ipinadpet asan. ⁶ Maganing ti Jesus ang nanggeng yang keresen-kesen nira, "Kung natetenged tung mga bagay ang atiang magatelengan mi numanyan, may uras ang kawutun ang yang mga batung atiang darakulung pinasagi ang tinambitambit asan, anda rang pisan ay mabutwan pang magsarampaw-sampawan, kung indi, luwus dang magkarapanpan tung tanek," agaaning.

Nagipaaman Ni Jesus Tung Nira Yang Sari-saring Mga Kaliwagan Ang Dapat Mapasaran Nira (21:7-19)

Mateo 24:3-14; Marcos 13:3-13

⁷ Pagkanggeng nira tia, dayun dang namagtalimaan tung anyang maganing, "Ameey, sanu pa wasu magkamaning da ta maning tiang nainambit mu nungayna? Unu pang pruibay ang sarang matandaan yamen ang alenget dang kumawut?" agaaning. ⁸ Agaaning ti Jesus ang nagtimalas, "Mangamanamu ta mupia ang para indiamu madayaan ta dumang mapatalang. Kipurki durung maglua ang magambu ang tanya unu ya ray yuung paganingen ang Cristo. Aningenamu ka anya ang kinawut da unu yang uras ang ipagpalua na unu yang paggaraemen na. Piru ta numyu indiamu enged magpaekel ta kulu ming magpanunut tung mga taung mga maning tia. ⁹ Dispuis, kung mabalitaanamu ra nganing natetenged tung mga gira ubin mga gulu, indiamu ilem magpakataranta. Ay kipurki yang mga bagay ang atia, dapat ang magkarainabu, piru indiamu maglaum ang yang magdasun, ya ra yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa." ¹⁰ Maganing ti Jesus ang nagsugat yang bitala na, "Nasyun may nasyun magbaratukan. ¹¹ Dispuis may magpanaw ang mga

yegyeg ang maktel tung дума-rumang banwa pati mga panuwuk ya ka, asta mga dilikadung mga laru dumalpet ka tung mga tau ang maninga panilig. Dispuis pa may mga pruibang maktel duun tung langit ang maita yang mga tau ang ya ray eldan nirang ipagpangerel ta duru. ¹² Piru baklu magkarainabu yang mga bagay ang atia, deepenamu ra ta mga taung papinitinsiaen. Idimandaamu ra ka nirang ipabista tung mga pamagmaepet-epet duun tung pagsaragpunan nira ang pagkatapus ipakalabusamu ra nira. Ang kaisan guyuranamung patalungaen tung mga adi may tung mga gubirnadur natetenged ilem tung yeen ang nagakegngan mi. ¹³ Asanamu ra nga pakdulay ta lugar ming magpaingmatuud tung nira natetenged tung nagaskean mi natetenged tung yeen. ¹⁴ Yang ipabtang mi rang lagi tung mga isip mi ang indiamu magsuma-suma ta mga katadlengan mi bakluamu manalunga tung nira. ¹⁵ Anday ministir ming magsimpan ta maning tia, ay kipurki yuuy magpainunuku tung numyu ta matinlung ipanuwal mi tung pamagkuntra tung numyu ang inding pisan masarangan nirang bariken. ¹⁶ Dispuis, maski nganing yang sadiling mga ginikanan mi, sadiling mga putul mi ubin yang may mga kaampiran tung numyu, pati mga ungkuy mi, ya pay mamagdimanda tung numyu tung katalungaen yang mga usgadu ig may дума pa asan tung numyu ang ipaimatay pa nira. ¹⁷ Dispuis demtanamu ra ka ta maskin tinu pang tauay arangan da ilem tung yeen ang nagakegngan mi. ¹⁸ Piru maskin imatayenamu nira, indi ra maunu pa yang kaampiran mi tung Dios†. ¹⁹ Kung magpatentenamu yang mga isip ming magpadayun ka enged tung pagtaraligen mi tung yeen, maskin imatayenamu pa, asan da nga siguruay mi yang kaampiran mi tung Dios ang asta tung sampa magsarapenanamu ra.

Yang Siudad Ang Jerusalem Magewa (21:20-24)

Mateo 24:15-22; Marcos 13:14-20

²⁰ "Piru kung maita mi ra nganing yang siudad ang naang Jerusalem ang magkulungun da ta mga sundalung buntun, ya ray pruibang tandaan mi ang makali rang magewa. ²¹ Pagkawut yang uras ang atia, kung tinu pay pagtinir tung sinakepan yang Judea, kaministiran ang magpalaksu rang lagi duun tung kabukiran. Kung tinu pay kawutan na taa tung siudad ang naa, kaministiran ang maglua rang lagi. Kung tinu pay kawutan na tung lua yang siudad, kaministiran ang indi magpakled ang para magpakubri,

† **21:18** 21:18 Tung bitalang Giniriego maning taa: "maskin sa nga buaan mi ka ilem, inding pisan maplek."

ang indi, magpalaksu ra ka. ²² Kipurki tung uras ang atia, ya ray uras ang ipagbales yang Dios tung nasyun ang naang Israel natetenged tung mga kabuat-buatan nira. Ay magkamatuud da ka engaged yang tanan ang napabtang tung kasulatan ang natetenged tung nira. ²³ Kanugun yang pagkabetang yang mga baway ang pamagmalbat may yang mga talaana tung uras ang atia. Kipurki durug liwag yang pinitinsiang magkawut tung banwang naa. Talagang parusaan da ka engaged yang Dios ta mupia yang nasyun ang naang mga Israel. ²⁴ Yang duma panibatan da ilem ta sabling pangimatayen. Yang duma, pandeepen da ilem ang pangguyuran duun tung maskin ay pang banwaay tung bilug ang kaliwutan. Asta yang siudad ang naang Jerusalem, kemkemen ta duma-rumang nasyun ang ya ray magsurubli-subli ang mamaggaraemen ang asta kumampus da yang uras ang itinugut yang Dios tung nira‡.

May Mga Pruibang Dapat Ang Magtukaw Tung Ipaglekat Ni Jesus (21:25-28)

Mateo 24:29-31; Marcos 13:24-27

²⁵ “Dispuis pa, tung uri ta kaldaw, may mga pruibang makakaeled ang magkaraita tung kalangitan. Duun maita tung kaldaw, tung bulan, may tung mga dumakel. Dispuis tung katanekan, durug kagulu ay natetenged yang tanan ang mga tau, maskin unu pang nasyunay, mangataranta rang mamagiwaleg ta mupia. Ay yang pagkurian ta pagisip nira, ya ra yang teeb natetenged tung lakun ang pamageyang ang belag dang patinumang yang kadarakul nira. Kung mamuka ra nganing, pamngel yang mga talinga nira natetenged tung dinagunu. ²⁶ Purisu panlu-luwayan da ilem tanira tung eled nirang pamagelat tung kalainan ang magdarangat tung kaliwutan. Ay kipurki yang tanan ang bagay tung kalangitan papagwaldang-waldangen da yang Dios tung dating pagkarabetangen nira. ²⁷ Kung magkarainabu ra nganing tia, yuung paganingen ang Maninga Tau maitaw ra yang mga tau ang yuug sasaay tung panganud ang paparanek ang yuu ra kag dawalay nirang duru rag kasusulaw yang pagkabetang paggaraemen. ²⁸ Purisu ta numyung mga tauanu, kung magimpisa ra nganing ang magkarainabu ra yang mga pruibang atiang nagianingu, indiamu magpaluway, kung indi, magpakasadyaamung pagpakbat tung yeen, ay alenget da yang uras ang ipagpalibriu tung numyu,” maganing.

‡ 21:24 21:24 Maayen ang ikumpalar ta tung Ipinagubligar 11:2.

*Yang Magkarainabu Tung Uri Nagipanglit Ni Jesus Tung Panguruk Yang Ayung Paganingen Ang Igus (21:29-33)
Mateo 24:32-35; Marcos 13:28-31*

²⁹ Numanyan dayun dang nagsugpat ti Jesus tung nira ang nagpanggel ta sasang pananglit ang maganing, "Isipen mi ra kanay yang ayung igus ubin maskin unu pang ayuay. ³⁰ Kung maita mi ra nganing ang panguruk da, maskean mi ra ang makali rang kumawut yang tagkinit§. ³¹ Maning ka tia tung numyu. Kung maita mi ra nganing yang mga bagay ang atiang nagkarasambitung pagkarainabu ra, maskean mi ra ka ang alenget da yang uras ang ipagpalapus da enged yang Dios yang paggaraemen na tung bilug ang kaliwutan. ³² Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu ra magkarapatay yang kadaklan ang mga masigkanasyun ta simanyan, kung magkarainabu ra yang tanan ang atiang inulaw ta nungayna. ³³ Matunaw yang kalangitan may yang kaliwutan, piru yang kumpurming nagibitalaw indi ra enged ang pisan matunaw.

Yang Mga Tauan Ni Jesus Dapat Ang Pirming Riparasiun Tung Uras Ang Ipaglekat Na (21:34-36)

³⁴⁻³⁵ "Ugaring ta yamung mga tauanu, kaministiran ang insapuen ming pirmi yang mga sadili mi. Indiamu enged magpakalingat tung pagpakasadyang subrang pagpabuu. Pati yang pagpangabui mi tung kaliwutan ang naa, indi mi ka paliwegan ta mga kulu mi. Muya kawutanamu ra yang uras ang atiang makakaeled ang belaganamu riparasiun ang yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang balatik ang inali ra ilem ang meyas. Kipurki yang tanan ang mga tau tung sagpaw yang kaliwutan, luwus ang mangasapul tung uras ang atia. ³⁶ Purisu pirmiamu rang riparasiun ang nunut da ka ta pagarampuen mi tung Dios ang paktelenamu ra enged anya ugud kayanan ming agwantaen yang tanan ang mga bagay ang atiang magkarainabu ang indiamu ka enged mamalpas tung yeen. Ay kung maagwantaan mi ra tia, anda ray ikaeyak ming manalunga tung yeen ang yuu ka man yang paganingen ang Maninga Tau," maganing.

³⁷ Numanyan kaldaw-kaldaw pagparakawutun ti Jesus tung mga taung pamamati tung anya duun tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu. Kung lawii ra nganing, ya ray paglua na tung siudad ang para mangay duun tung tinenaran yang bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo, ay duun nagaelek. ³⁸ Dispuis, yang mga tau, timpranu pang pisan, duun da pamagtaragbu tung

§ 21:30 21:30 Aparting mga ayuay duun tung banwang Israel kay tung yaten taa.

anya tung pagtuuan ang atia ay natetenged durung kalelyag nirang mamagpamati tung anya.

22

Yang Mga Pari Pamagplanu Ra Kung Ya Pa Agaring Mapadeep Nira Ti Jesus (22:1-2)

Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Juan 11:45-53

¹ Taa simanyan alenget da yang pistang paganingen yang mga Judio ang Nagipagpangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaleskag ang lugud yang iapun nirang paganingen ang Taklib. ² Tung uras ang atii, yang mga paring arabubwat may naang mga sagad tung mga urdinansa, pamagdilem da ta matinlung idya ang para ipaimatay nira ti Jesus. Yang indi ilem nira mapasinawan ang mapadeep ay pamanga-man tung mga taung naang buntun ang pamagpauyun tung anya.

Pagprisintar Ti Judas Tung Mga Pari Ang Tanya Ray Magpadeep Tung Ni Jesus (22:3-6)

Mateo 26:14-16; Marcos 14:10-11

³ Pagkatapus numanyan naang ti Judas ang Iscariote ang yay sam bilug tung nirang mga tauan ni Jesus ang sam puluk may durua, pinaalengtan da ni Satanas yang isip nang linuyuk ang asta nagbilug. ⁴ Purisu numanyan, anda ray dumang binuat na, diritsyu rang nagangay duun tung mga paring arabubwat ta katengdanan may tung mga kapitan yang mga manigbantay yang pagtuuan ang pinakalusu. Nagpakigkesen da tung nira kung ya pa agaring mapadeep na ti Jesus ang para maintriga ra tung pudir nira. ⁵ Numanyan pagkagngel nira tia, namagkalipay ra ta duru. Dayun dang namagpangaku tung anya ang mapadeep na ilem ti Jesus, ay pakdulan nira ta kuarta. ⁶ Purisu nagpaayag da tung nira. Numanyan nagbantay ra ta ketat ang para mapadeep na ti Jesus tung nira ang indi ka makdekan ta kadaklan ang mga tau.

Pagpasimpan Ti Jesus Tung Pagsilibra Nira Tung Pistang Paganingen Ang Taklib (22:7-13)

Mateo 26:17-25; Marcos 14:12-21; Juan 13:21-30

⁷ Taa numanyan kuminawut da yang pistang paganingen ang Nagipagpangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaleskag ang ya ra kay kaldaw ang dapat ipagdasag nira tung mga karnirung ipagsera nira tung iapun nirang paganingen ang Taklib. ⁸ Purisu ti Jesus nanuwul da tung ni Pedro durua ni Juan ang maganing, "Ala, magsimpanamu ra yang iapun tang para silibraen ta yang pistang naang Taklib," agaaning.

⁹ Maganing tanirang namagtimalas, “Ariami pa wasung balayay magsimpan?” ¹⁰ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Patandaan mi, kumawutamu ra nganing duun tung siudad, may mabagas ming sasang laliing pagsakan ta tiwud ang punuk ta wai*. Ya ray nuntun mi ang asta pumakled tung balay. ¹¹ Kung magpakleramu ra nganing duun, yamu ra agaaning tung may balay, ‘Yami minangayami ra ilem taa, ay yang tuyun ni Ginuu tang pagturuldukanen tung yaten, itulduk mu unu tung yamen yang kuartung pagyapunan nang magsilibra tung pistang naang Taklib, kasiraanami ra kang mga taung nagapangugyatan na.’ ¹² Atia itulduk na ra tung numyu yang kuartung dakulu duun tung yadwang gradu yang balay ang simpan da ka yang tanan ang garamiten ang tatal kaministiran ta. Asanamu ra magsimpan yang yapun ta,” maganing. ¹³ Kapurisu numanyan, nansiayang ra ka man duun tung siudad yang durua nga tauan ang atia. Pagkawut nira duun, kumpurming unu pay inaning ni Jesus tung nira, ya ra kang pisan ay kinawutan nira. Purisu numanyan duun da ka man namagsimpan yang yapun nirang mamagsilibra tung pistang Taklib.

May Sasang Nagatukud Ni Jesus Ang Para Yay Ipausuy Na Tung Mga Tauan Nang Mamagdemdem Tung Anyang Nagpakugmatay (22:14-23)

Mateo 26:26-30; Marcos 14:22-26; 1 Corinto 11:23-25

¹⁴ Numanyan pagkawut yang uras ang ipagsilibra nira, nagpasintar da ti Jesus tung lamisaan ang para magyapun da, kasiraan da ka tanira yang mga taraligan na. ¹⁵ Numanyan maganing ti Jesus tung nira, “Duru-durung paglalangkagenu ang bakluaw mapasaran ta pinitinsia ang ita mapagsararuan da tung yapun tang naang pagipagsilibra ta tung pistang Taklib. ¹⁶ Kipurki iugtulu tung numyu, yang yapun tang naa, may mas pang nagadapatan na ang indi pa maglutawan. Purisu yuu maskin indiaw ra mapagsilibrang uman yang yapun ang naa, yang nagaelatanu enged, kung mabilugan dang pisan yang ultimung nagadapatan na tung uras ang ipagpabisturang pisan yang Dios yang paggaraemen na,” maganing. ¹⁷ Pagkatapus numanyan namisik da ta sam basung binu ang ya ray pinasalamatan na tung Dios ang pagkatapus ipinarawat na tung mga aruman nang inaning, “Ia, ya ray pagbereles-belesan ming igmen. ¹⁸ Kipurki iugtulu tung numyu, magimpisa numanyan, indiaw ra manginem ang uman ta binung maning taa. Bakluaw ra manginem si kung

* 22:10 22:10 Tung ugali nira, yang panawu ubra ilem ta mga baway.

kawutun da nganing yang uras ang ipagpabistu ra enged ang pisan yang Dios yang paggaraemen na," maganing. ¹⁹ Pagkatapus numanyan dayun dang namisik ta tinapay ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus ya ra kay piningas-pingas nang ipinarawat tung mga aruman nang maganing, "Atia, ya ra taang tinanguniu ang ya ray buatenung sasang dasag ang para asanamu ra nga paluasay tung sintinsia yang Dios. Kada mapangan mi tia, ya ray ipagdemdem mi tung yeen ang nagpakugmatay para tung numyu." ²⁰ Numanyan pagkatapus nira ta pagiapun, maning ka tia yang binuat na tung sam basung binu. Tung pagparawat na tung nira, maganing tung nirang nagpasanag, "Yang binung atiang inemen mi, ya ra taang duguu ang ipaturuku arangan da ilem tung numyu ang para ya ray mapatielan yang Dios ang magtukud tung baklung ipagpakigpaigu na tung mga tau ugud asan da nga panapnayay na.

²¹ "Piru teed mi, yang magtraidur tung yeen pagpakigsadu ra nganing taa tung lamisaan ang naa! ²² Tung bagay, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, lugud kang lagi tung planu yang Dios tung yeen ang yuug imatayay. Piru kanugun yang taung naang magtraidur tung yeen. Durug dakul yang panuwalan na tung uri," agaaning. ²³ Numanyan, pagkagngel yang mga aruman na, diritsyu rang namagbaralalaan ang namagturugyan-tugyanan ang tinu pa tung nira ay pagtimang magbuat yang maning tia.

Agbaliskaren Da Ni Jesus Yang Sistima Yang Kaliwutan Ang Naa Natetenged Tung Pagerekelen Ta Katengdanan (22:24-30)

²⁴ Taa numanyan, indi ilem nabuay, namagbaralalaan si kung tinu pa tung nira ay telengan ang abwat. ²⁵ Numanyan pagkagngel ni Jesus yang pagbaralalaan nirang atia, dayun dang nagpainunuku tung nirang maganing, "Telengan mi ra ilem yang mga ading pamaggaraemen tung duma-rumang banwa. Yang kagaeman nira ya agipandeeg-deegay nira tung mga kinasakpan nira. Teed mi, tanirang pamagpanlepes tung mga sakep nira, ya pay pamagpadayaw ang tanira unu pamagpakaayen buat yang banwa! ²⁶ Piru ta numyu, indiaw ka enged malelyag ang yay usuyun mi yang sistima nirang atia. Kung indi, kung tinu pa tung numyu ay pagatelengan ang abwat yang mga aruman na, anday dumang pagpabetang na tung sadili na, tanya maning pa tung sasang ari nirang tanan. Dispuis kung tinu pa man tung numyu ay pagmangulu tung mga kaarumanan na, yang pagpabetang na tung sadili na, tanya maning pa tung

sasang maniglamisa tung nira. ²⁷ Tinu pa wasu ay abwat tung sasang pagpalamisa may tung paglamisa tung anya? Belag bang yang pagpalamisa yay abwat? Piru ta yeen, yang pusisiunu tung grupu ta maningaw ra ilem tung sasang maniglamisa tung numyu. ²⁸ Piru maskin nagapagbitalaw ra ta maning tia, pagpasalamataw ka enged ang ta yamu durug tinlu yang pagpakiunung mi tung yeen tung tanan ang mga kaliwagan ang napasaranu. ²⁹⁻³⁰ Purisu ta yeen, kumus pinakdulanaw ra ni Ama ta katengdananung maggaraemen tung uri, pakdulanamu ra ka yeen ta maning ka tia ugud kung kawutun da nganing yang uras ang atia, yang kaalimbawaan ta, maning pa tung sa nga lamisaananita ra ilem ang magsararuan ay pakarungunamu ra yeen tung mga puistu ming abubwat ang para maggaraemenamu ra tung sam puluk may duruang pinalaana yang nasyun tang Israel," maganing.

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Mga Tauan Na Mamalpas Da Tung Anya Maskin Pa Ti Pedro, Ya Ka (22:31-34)

Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38

³¹ Pagkatapus numanyan, ti Simon Pedro ya ray binugnu ni Jesus ang inaning, "Aay Simon, pagkeba-keba ra yang dedlaanu natetenged tung nuyu. Agaskean mu, ti Satanas napagingaluk da ang yamung tanan itugut da tung anya ang para tuungunamu ra anya. Yang kaalimbawaan yang pagtuung na tung numyu, maning pa tung taung pangaap ta paray. Muya yang pagtaraligen mi tung yeen, manulad da ka ilem tung kaap ang kalpes da ilem ang iplad. ³² Piru atiang pagingaluk na tung numyu, yawa enged ay ipinagampuu, Simon, ang yang pagtaraligen mu tung yeen, indi na ra masarangan ang ludasen ang pisan. Purisu kung mademdema si nganing tung yeen ang magbalik, yawa ray magpadagen-dagen tung mga kaarumanan mu ang para mas pang kemeet yang pagtaraligen nira tung yeen," agaaning. ³³ Maganing ti Simon ang nagtimaales, "Ginuu, bilug da yang isipung magpakiunung tung nuyu maskin yawa kalabusay, maskin yawa imatayay!" agaaning. ³⁴ Maganing ti Jesus ang minles, "Aa Pedro, iugtulu tung nuyu, numaan ang lawiing naa, baklu ra manuluk yang manu, maklua rang magingwara tung yeen ang indiaw pala agailala mu," maganing.

Nagapaktel Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Mamagpatenten Da Yang Mga Isip Nirang Mamanalunga Tung Mga Kaliwagan (22:35-38)

³⁵ Numanyan nagbitala ra ti Jesus tung nirang tanan ang maganing, “Ta, atiang tinuwulamu ra yeen ang magliliwutun ang indiamu tinugtanung magekel ta balun ming kuarta ubin mga balutan yang awel ming irimaraan, pati mga sandalyas mi pang mga risirba, nakulanganamu ra wasu tung mga kaministiran mi?” Maganing tanirang namansituwal, “Andang pisan ay kakulangan yamen.”
³⁶ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Piru numanyan aparti ra. Purisu kung tinu pa tung numyu ay may kuarta na ubin mga awel nang irimaraan, kaministiran ang ekel-ekelan na rang magpanaw-panaw. Kung tinu pay anday sabli na, ipaalang na ra kanay yang lambung na ang para may ipangalang na ta sabli na. ³⁷ Kipurki iugtulu tung numyu, may sasang napabtang tung kasulatan ang dapat ang magkamatuud da ang yuu unu, ipabtangaw ra ilem yang mga tau ang sasang kriminal ang dapat ang sintinsiaan tung kalainan‡. Agaskeanu ang indi ra ilem buay, ya ray mapasaranu,” agaaning. ³⁸ Maganing yang mga aruman na, “Ginuu, nani wa may durua ra nga sablian.” Maganing ti Jesus ang minles, “Aa ustu ra tia. Midyu indiita ra ka ilem nagperetetan§,” maganing.

Yang Nagipagampu Ni Jesus Natetenged Tung Pinitinsiang Atiang Nagatalunga Na (22:39-46)

Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42

³⁹ Numanyan paglampud ni Jesus tung balay ang pinagya-punan nira, dayun dang nagangay duun tung tinenaran yang bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo. Ay ya ra kang lagi ay ugali na kung mga lawii. Pati yang mga taung nagapangugyatan na, namagpakignunut da ka tung anya. ⁴⁰ Numanyan pagkawut na duun tung lugar ang atii, pinaganing na yang mga aruman nang, “Magampuamu ra tung Dios ang paktelen na yang mga isip mi ang para indiamu madeegan ta tuksu,” agaaning. ⁴¹⁻⁴² Pagkatapus, nagpaages da kanay tung nira ang yang pinaalawiran na, kumpurmi yang kawutun yang ketel yang sasang taung mamatu. Pagkawut na duun, dayun dang luminuud ang nagintra ra pagarampuen ang maganing, “Amaw, kung uyun ilem tung kalelyagan mu, ipataklib mu ra ilem tung yeen yang lain ang naang nagatalungaw. Piru maskin pagianingu tii, belagan yang yeen ang sadiling

† **22:35** 22:35 Balikan yang 9:3 ubin 10:4. ‡ **22:37** 22:37 Isaias 53:12

§ **22:38** 22:38 Yang indi nira ipinagperetetan na Jesus ay tung pagintindi nira yang inaning nang atia matuud ang garamiten nira, piru sasang pananglit ilem. Yang sabli, kuarta, may awel ang irimaraan, ya ra yang mga kinaisipan nirang patentenen nirang mamanalunga tung mga kaliwagan ang makali rang kumawut.

kalelyagan ay matuman, kung indi, yang nuyu," agaaning.
 43-44 Atii, may sasang angil ang liit tung langit ang ya ray nagpaita tung anyang nagpaktel tung kinaisipan na sigun tung kalelebaten na ang nagaliwagan na ta mupia ang ya ra kay nagipagpadegte na tung pagarampuen nang duru. Ay nagaeyangan da ta ulas nang midyu ra ilem tung dugu ang magbuwugsuk tung tanek.

45 Numanyan, pagkatapus ni Jesus ta pagampu, diritsyung kumindeng ang nagbalik tung mga aruman nang tulu. Kawutan na tanira, naa pala mga elek da. Atii pala pinangampayan da ta kapungaw nirang duru ang ya ray inlek nira. 46 Numanyan dayun dang pinamuaw ni Jesus ang inaning, "Baa tia! Elek mi rang elek! Ala, magbungkarasamu rang magampu tung Dios ugud indiamu ra madeegan ta tuksu!" agaaning.

Yang Pagpadeep Ni Judas Tung Ni Jesus (22:47-53)
Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-52; Juan 18:3-12

47 Numanyan atiing indi pa nganing nagatapus ta pagbitala, asan da namansilput yang mga taung buntun. Anday dumang pagerekelen tung nira, ya ra taa ti Judas ang naang sasang aruman nirang mga tauan ni Jesus ang sam puluk may durua. Pagkawut na, dayun dang nagpalenget tung ni Jesus ang para ara-araan na. 48 Agaaning ti Jesus tung anyang nagbugnu, "Baa tia, Judas, yuung paganingen ang Maninga Tau, pagaara-araanaw ka nuyu, piru naa pala, yuu rag traiduray mu!" maganing. 49 Numanyan naang mga kaarumanan ni Jesus, pagkasinti nira yang mainabu, agaaning tanira tung anya, "Ta, Ginuu, maganinga ilem kung tarawangan da yamen ta sibat." 50 Unawis may sam bilug tung nirang nanibat tung sasang turuwulun yang paring pinakalandaw ang pagkatapus yang talinga na tung tuu, ya ray nalampung. 51 Numanyan pagkaita ni Jesus tia, dayun dang nagsambeng tung anyang maganing, "Eey, ustu ra tia!" Pagkatapus diritsyung pinisik na yang talinga yang turuwulun ang atiang inulik duun tung nalampung na, ang ya ra kay pinagmupiaan na dayun. 52 Numanyan asan tung mga taung atiang namanuyu duun ang para mamagdeep tung ni Jesus, may mga paring arabubwat ta katengdanan may mga kapitan tung mga maniguardia tung pagtuuan ang pinakalusu may mga pamagpakigmaepet tung nasyun nirang mga Judio. Numanyan yang mga taung atia, ya ra engaged ay binugnu ni Jesus ang inaning, "Aywa yuu sasang ribildi ang yuu rag sulungay mi ta mga geed may mga palu? 53 Aywa kung yuu may kasalananu, aywa indiaung laging dineep

mi tan taa pa? Tatal kaldaw-kaldaw nagkasira-siraanita ra ka duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Piru nagaskeanu, nagkamaningaw ra ta maning taa, ay ya ra ka man taa yang uras ang ilinugut yang Dios tung numyu ang kumpurming unu pay kalelyagan ming buaten tung yeen, matutuman mi ra yang tanan. Ay ya pa agari, ya ra ka man taa yang uras ang kemtel da enged yang trabaw ni Satanas ang durug kiklep," agaaning ti Jesus duun tung nira.

Magbistaen Da Ti Jesus (22:54-55)

Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-65; Juan 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Atii dayun da ka man nirang dineep ang ingkelan duun tung balay yang paring pinakalandaw. Naa ti Pedrong naa, nanikad da ka tung nira, piru atii ra tung kauri-urian da ilem ang pisan. ⁵⁵ May apuy ang pinagkalan duun tung kakngaan yang plasa-plasa yang balay. Nagpakilaket da ti Pedro tung mga taung kumarungan tung paliwut yang apuy ang pamamarang.

Maklung Magingwara Ti Pedro Tung Ni Jesus (22:56-62)

Mateo 26:69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27

⁵⁶ Numanyan may sasang turuwulun ang baway ang naita tung ni Pedrong yag kakarung tung pagalanyagan yang apuy ang pamarang. Pinateek-teekan na ta mupia ang inilala. Pagkatapus dayun na rang binugnu ang, "Uay, atia pala sasa kang tauan yang taung nakaang nadeep!" agaaning. ⁵⁷ Pagkagngel ni Pedro tia, dayun dang nagingwara ang maganing, "Bee, yang baway kang naa ka! Indi nganing nagailalaw yang taung atiang nagianing mu kung tinu pa!" ⁵⁸ Buay-wuay ta gesye, may duma sing naita tung anya ang pagkatapus nagbugnu ka tung anyang maganing, "Eey, yawa talagang sasang aruman na!" Maganing ti Pedrong nagtuwal, "Bee, yang tau kang naa ka, yuu belaganaw tauan na, ey!" ⁵⁹ Numanyan, siguru may mga sang uras dang nagtaklib, may sam bilug sing tau asan ang nagpaugtun tung mga aruman nang nangilala. Ya si ay nabngang maganing tung mga ugpu na, "Eey, kamatuuran ka man, yang taung naa, talagang sasang aruman yang taung nakaa, kipurki sasa kang Galileanen." ⁶⁰ Maganing ti Pedrong nagtuwal, "Indi ilem nagaintindianu kung unu pay gustu mung ianing!" Numanyan atiang laging indi pa nganing nagatapus ta pagbitala, may manung nanuluk da. ⁶¹ Pagkatuluk da yang manu, ti Ginuu ta dayun dang nagbalyed ang tumineleng tung ni Pedro. Pagbinagasay yang mga mata nirang durua, baklu ra nga demdemay ni

Pedro yang inaning ni Ginuu na tung anya ta nungayna, ang maganing, "Pedro, numaan ang lawii, baklu manuluk yang manu, ang maklua rang magingwara tung yeen ang yuu pala indiaw agailala mu." ⁶² Numanyan pagkadendem ni Pedro tii, diritsyu rang luminua ang nagintra ra tarangiten ang duru rang pagsurugaten na*.

Magbistaen Da Ti Jesus (22:63-71)

Mateo 26:57-68; Marcos 14:53-65

⁶³⁻⁶⁴ Taa numanyan yang mga taung naang pamagbantay tung ni Jesus, yang binuat nira tung anya, pinaalengtan da nirang pinedengan. Pagkatapus, pinikadaan da nira ta suntuk ang ya ray pagkalipayan nirang pagatalangkakan. Kada suntukun, dayun da nirang talimaanen ang, "Ta, atiang yawa bantug ang prupita, abir, pintuen mu kung tinu pa atiang nagtigbak tung nuyu!" ⁶⁵ Dispuis duru pang mga bitalang malalain ang nagipanalunga nira tung anyang nagipagsaway.

⁶⁶⁻⁶⁷ Numanyan atiang pangayag da yang kaliwatan, namagsaragpun da yang mga pamagpakigmaepet tung nasyun ang Israel, may yang mga paring arabubwat ta katengdanan asta yang mga sagad tung mga urdinansa. Pagkasagpun da nirang tanan, dayun da nirang pinaguuyan ti Jesus ang pinatalunga ang para bistaen da nira. Maganing tanira tung anyang pamagbista, "Kung matuud ang yawa yang paganingen ang Cristo, idikta mu taa mismu tung katalungaan yamen," agaaning. Tumuwal ti Jesus, "Aa maskin magtuwalaw pa, indiaw ra ka ilem panangeren mi. ⁶⁸ Dispuis kung unu pay talimaanenu tung numyu, indiaw ra ka ilem tuwalen mi. ⁶⁹ Piru yang nagianingu tung numyu ya ra taa. Yuung pinagulang tukaw ang Maninga Tau, maskin naanaw ra tung pudir mi simanyan, piru indi ilem buay, pakarungunaw ra yang Dios tung tepad na tung tuu ugud kasiraanami rang maggaraemen," maganing. ⁷⁰ Pagkagngel nira tia, pinabalitektekan si nirang tinalimaan ang, "Aywa, yang gustu mung ianing yawa yang paganingen ang Ana Yang Dios?" Agaaning ka ti Jesus ang nagtimaales, "Yamu ka nganing ay paganing." ⁷¹ Pagkagngel da nira tia, dayun dang namagaraning-aningan dang maganing, "Ta, telengan mi. Aywa magkaministiranita pa ta dumang magsistigus, sindu atia ra, nagngel ta ra, nabitala na ra!" maganing.

* **22:62** 22:62 Balikan ta yang nabitalaan ni Pedro tung 22:33-34.

23

*Magbistaen Da Ni Gubirnadur Pilato Ti Jesus (23:1-7)
Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38*

¹ Numanyan tanirang tanan, diritsyu rang namansikdeng ang namagekel tung ni Jesus duun tung katalungaan ni Gubirnadur Pilato ang para bistaen na. ² Mamansikawut tanira duun, ti Jesus pinagintraaan da nira bangdan ta sari-saring kasalanan. Maganing tanira, "Maginuung Gubirnadur, yang taung naa nadeep yamen ang pagsulsul tung mga masigkanasyun yamen ang para mamagbatuk tung gubirnu ta. Nagngel da nganing yamen ang pagsunlug tung nira ang indi ra mamaggawad yang nagipagpagawad ni Maginuung Adi Cesar duun tung Roma. Ay ya pa agari, pagambu ang tanya unu yang paganingen ang Cristo. Bilang tanya unu yang pinilik yang Dios ang maggaraemen tung yamen," maganing. ³ Numanyan pagkagngel ni Pilato tia, dayun na rang binista ti Jesus ang inaning, "Ta, atii matuud? Yawa yang Adi yang mga Judio?" Agaaning ti Jesus ang tuminuwal, "Yawa ka nganing ay paganing." ⁴ Numanyan pagkagngel ni Gubirnadur Pilato yang itinuwal ni Jesus, dayun dang nagbitala tung mga paring arabubwat ta katengdanan ang atiang pamagbangdan may tung mga taung nagkarasagpun da duun tung pagusgaran na. Maganing tung nira, "Kung tung yeen mi ngaeklay yang disisiun, tung pagbistaw tung anya, andang pisan ay naitaung kasalanan ang para matumaranu ta aksiun," agaaning. ⁵ Piru naang pamagbangdan, belag ya mamagpauyun tung disisiun ni Gubirnadur Pilato, ang indi, ya mamagpatireges ang maganing, "Piru elat kanay, Maginuung Gubirnadur, yang taung naa, ekel tung nagitulduk na tung mga tau, pagpausbung tung kulu nirang para mamagbatuk tung gubirnu ta. Ya ray nagabuat nang impisa pa atiang primirung paglua na duun tung sinakepan yang Galilea, pati tung intirung sinakepan mung naang Judea, asta ra ilem simanyan ang taa ra tung ciudad ang naa," maganing. ⁶ Pagkagngel ni Gubirnadur Pilato tia, dayun dang nagtalimaan tung nirang maganing, "Aywa, yang taung naa taga Galilea?" ⁷ Numanyan, pagkaintindi ni Pilato ang ti Jesus taga duun ka man tung Galilea, anday dumang binuat na, diritsyu rang ipinaated na tung ni Gubirnadur Herodes ang yay may katengdanan tung banwang atii, ay nagkatuun ang tanya duun ka tung Jerusalem tung uras ang atii. Yang ipinagpangay ni Gubirnadur Pilato duun ay ugud basi pa ra ilem ang ti Gubirnadur Herodes yay madisiun.

Yang Pagtalunga Ni Jesus Tung Ni Adi Herodes (23:8-12)

⁸ Numanyan pagkawut ni Jesus duun tung ni Adi Herodes, sinadyaan da ta mupia yang Adi. Ay tung tantung kabuay ra, gustu nang magilalaan da tanira natetenged tung nagkarabalitaan na natetenged tung anya. Ay yang pagasikad na enged ang basi pa ra ilem ang maita na ti Jesus ang magpalapus ta pruibang makabewereng. ⁹ Purisu numanyan duru-durung talimaan na tung anya, piru ti Jesus tanya, inding pisan nagiwek-iwek. ¹⁰ Numanyan yang mga paring arabubwat may yang mga sagad, ya ray namagpakigtalunga tung Adi ang namagintra ra bangdan ta mga malelbat tung ni Jesus. ¹¹ Purisu numanyan, anday dumang dinangat na, ti Adi Herodes may yang mga badigard na, namagintra ra saway tung pagkabetang ni Jesus ang ya ray pagatagaman nira ta talangkak. Pinasuutan pa nganing nira ta awel ang durug tinlung birastien ta mga adi. Pagkatapus ipinabalik da ilem ni Adi Herodes duun tung ni Gubirnadur Pilato ang maning da tia yang pagkabetang na. ¹² Naa pala, ti Adi Herodes ang naa may ti Gubirnadur Pilato, nabuay rang nagkasuayan tanira, piru tung kaldaw ang atii, naginulikay ra yang pagilalaan nira natetenged tung pagginalangay nirang naginilalaay yang anya-anyang katengdanan.

Nagipatugay Ni Gubirnadur Pilato Ti Jesus Tung Kaleyagan Yang Mga Tau (23:13-25)

Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16

¹³ Numanyan, pagkabalik ni Jesus tung ni Gubirnadur Pilato, naang mga paring arabubwat ta katengdanan pati naang mga pamagpakigmaepet asta yang mga taung atiang buntun, pinampaguuyan na rang para mamagsaragpun si tung katalungaan na. ¹⁴ Pagkasagpun nira, dayun na rang inaning, "Yang taung naa ingkelan mi ra taa tung yeen ta nungayna ay pagabangdanan ming pagsulsul tung mga tau ang para mamagbatuk tung gubirnu. Pagkatapus pagbistaw tung anya taa tung katalungaan mi mismu, andang pisan ay naitaung kasalanan tung anya ang katulad tung nagibangdan mi tung anya. ¹⁵ Pati ti Gubirnadur Herodes, anda kay naita nang kasalanan tung anya. Telengan mi ra ilem, ipinabalik na ra nganing tung yeen. Purisu tama ka man ang yang taung naa, anday nabuatan nang kasalanan ang dapat ang matumbasan yang linawa na. ¹⁶⁻¹⁷ Purisu maayen pa, paburdunanu

ra ilem, baklu palpasayu," agaaning ti Gubirnadur Pilato* .
 18 Ang kasu ilem, belag ya mamagpauyun yang mga taung atiang buntun da tung nagaplanu ni Pilato, ya mamagintra kerendalen ang maganing, "Yang taung atia dapat ang patayen da ilem! Ti Barabbas, yay gustu yamen ang palpasan mu," agaaning. 19 Naa pala ti Barabbas ang naang pagaingaluk nira, kinalabus natetenged tung gulung tinukud na tung siudad ang Jerusalem ang pagkatapus tung gulung atii, may tau pang inimatay na. 20 Numanyan, kumus yang kagustuan ni Gubirnadur Pilato ang ti Jesus yay palpasan na, ya ra kay inulit na tung mga tau. 21 Atii namangiseg dang namaglelpaken yang mga taung atiang buntun ang maganing, "Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!" 22 Atii inulit si ni Gubirnadur Pilato yang inaning na ta nungayna. Bilang maklu rang bisis ang inaning na ang, "Aywa, unu pang kasalananay ang binuatan na? Andang pisan ay naitaw tung anya ang dapat ang matumbasan yang linawa na. Purisu paburdunanu ra ilem baklu palpasayu," agaaning. 23 Piru mas pang namagpatireges ang namaglelpaken ang ti Jesus unu dapat ang ipalansang da ilem tung krus. Pagkatapus ya pay namandeg ta nganga. 24 Purisu numanyan anda ray dumang binuat ni Gubirnadur Pilato, nagpauyun da ilem tung pagpatireges nira. 25 Yang taung pinatuwulan nang pinalpasan, ya pa ka enged yang pagaingaluk nira ang ya pa ka man ay nagtukud ta gulu ang nangimatay ka pa man ta tau ang ya ra kay nakalabusan na. Ang pagkatapus, ti Jesus tanya, ya ra ipatugayay na tung kalelyagan yang mga tau.

*Yang Paglansang Nira Tung Ni Jesus Tung Krus (23:26-38)
 Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27*

26 Kapurisu numanyan, ti Jesus, ginuyuran da yang mga sundalu duun tung lua yang siudad ang para ilansang da nira tung krus. Numanyan tung pagparanawen nira, may sasang taung nabagas nirang taga Cirene ang nagaranan tung ni Simon. Duun liit tung lua ang ya rag papakled tung siudad. Yang taung naa, ya ray pinapagsakan nira yang kawala yang krus ang pagasakan ni Jesus ang pagkatapus pinapagdasun da ilem nira tung anya. 27 Numanyan duru-durung mga taung namagdasun tung ni Jesus ang para

* **23:16-17** 23:16-17 Taa may mga bitalang isinaleet yang dumang mga manigkupa ang duun ngaeklay nira tung Mateo 27:15 kag Marcos 15:6. Maning taa yang palaksu na: "Kaministiran ang kada kawutun yang pistang atiang paganingan nirang Taklib, may sa nga prisuan ang ya palpasay ni Pilato ang kumpurming tinu pay malelyagan yang mga tau." Piru indi maita tung pinakatukaw ang mga kupia. Purisu asan da ngaintindiy ta ang belagan dengan tung panulat ni Lucas.

mamagpaniid. Dakele kang mga baway ang nangalaket ang pamagtarangiten dang pamamukpuk yang mga deb-deb nira natetenged tung panganugun nira tung anyang duru. ²⁸ Numanyan pagkagngel ni Jesus yang pagtarangiten nira, dayun dang minalikid ang nagbitala tung nira ang maganing, "Yamong mga baway ang pagistar taa tung Jerusalem, belag da yuuy pagtangitan mi, kung indi, ya ra mismu yang mga sadili mi may yang mga ana mi, ya ray dapat ang pagtangitan mi. ²⁹ Kipurki iugtulu tung numyu, may uras ang kumawut tung banwang naa yang sasang kaliwagan ang durug lebat. Ya ray uras ang yang mga tau mamagaraning-aningan dang maayen pa unu yang mga baway ang mga bawas ang inding pisan napasara ta panalaana. Indi ilem yang mga kaarumanan nira ang may mga ana nira. Kipurki mabtangan ang pisan ta mga mata nira yang mga ana nirang pamagpaanut tung pinitinsia. ³⁰ Kipurki kung kawutun da nganing yang uras ang atiang nagianingu, yang mga bukid ya ray tagaman nira ta lalang ang aningen, 'Aay, tambakayami ra ilem!' Pati yang mga bundu aningen ka nirang, 'Aay, italukayami ra ilem,' agaaning†. ³¹ Talagang kumawut ang kumawut yang mga uras ang atia. Kipurki naa ra ilem tung yeen nga pruibay mi. Kung maning taa nganing yang pagabuat yang mga taung naa tung yeen ang anda nganing ay nabuatanung kasalanan, ya pa yamong panalana tung uras ang panalungaan, malikayan mi pa wasu yang durug lebat ang atia?" maganing ti Jesus duun tung mga baway‡.

³² Taa numanyan may durua nga tauan ang mga kriminal ang pagaguyuran ka yang mga sundalu ang para ipagngan da nira tung ni Jesus ang imatayen. ³³ Numanyan yang rumbu nira duun tung sasang bundu ang yay pagaguuyan nirang *Kulu*§. Numanyan pagkawut nira duun, ti Jesus dayun da nirang ilinansang tung krus. Asta naang durua nga kriminalan, ipinanlansang da ka nira tung krus tung binit ni Jesus ang nagtimbang. ³⁴ Numanyan ti Jesus tanya, nagampu ra tung Dios ang maganing, "Ama, patawaren mu tanira kipurki indi nira nagamaresmesan yang pagabuat nirang naa," agaaning. Numanyan anday dumang binuat yang mga sundalu, namagburunutan dang para maintindian da kung unu pang pidasuay ta mga awel ni Jesus yang maeklan yang sasa may sasa tung nira. ³⁵ Numanyan

† **23:30** 23:30 Matinlung ikumpalar ta tung Ipinagubligar 6:16. ‡ **23:31** 23:31 Tung bitalang Giniriego maning taa: "Kipurki kung maning taa nganing yang pagabuat nira ang ilaw pa yang ayu, unu pay buaten nira kung langu ra nganing?" § **23:33** 23:33 Yang bundung atii kung bandawen mu, maninga enged ang tabas ta kulu ta taung patay.

atiing pagpapinitinsia ra ti Jesus tung krus, yang bida yang mga tau, paniid da ilem ang paniid tung anya. Naang mga pamagpakigmaepet, ya ray namaginsultu tung anya ang pamagaraning-aningan dang maganing, "Agaaningamu ang duru rang napalibri nang tau. Ay ra takaa? Kung matuud ang tanya yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios, abir, kung kayanan na ra ka yang sadili nang ilibri," maganing. ³⁶ Pati naang mga sundalu, binuat da ka ilem nirang kayaman. Nagapalengtan nirang nagapatuuy-tuuyan ta binung baratung pisan ang belagan bagay ang irinemen ta sasang adi. ³⁷ Ya ra aganingay nira, "Abir, kung yawa matuud ang Adi yang mga Judio, ipalibri mu ra asan yang sadili mu," agaaning. ³⁸ Dispuis pa belagan ilem maning tia ay pagabuat nira tung anya, kung indi, may sasa pang karatula ang itinaked duun tung tagbu yang kulu na ang yay pagpailala yang nagipagbangdan tung anya, ang yang isinulat asan ya taa: "Naa yang Adi yang mga Judio."

Pagpademdem Yang Sam Bilug Ang Ribildi Tung Ni Jesus (23:39-43)

³⁹ Pati atiang sam bilug ang ribildi ang ilinansang tung krus tung tepad ni Jesus, pagtawang da ka ta insultu tung anyang maganing, "Maganing ang yaway pinilik yang Dios ang magpundar yang paggaraemen na. Ala, bawien mu ra yang sadili mu, pati yami bawien mu ra ka," agaaning. ⁴⁰ Pagkatapus ya ra sambengay yang aruman na kang ribildi tung duwali ni Jesus ang inaning, "Abaa yang nuyung atia, india pa ka engaged ageyangan ta ipageled mu tung Dios, naang naawita ra tung sa nga sintinsiaan? ⁴¹ Ta yaten ang durua, tung rugal yang sintinsiang naang ipinakdul tung yaten, ay magbalesenita ra natetenged tung mga binuatan ta. Piru yang aruman tang naa, andang pisan ay binuatan nang malain." ⁴² Pagkatapus, dayun na rang inaning ti Jesus ang, "Jesus, demdemayaw ka kung kawutun da nganing yang uras ang ipaggaraemen mu." ⁴³ Tumuwal ti Jesus "Naang bitalaung naa ang ipagngelu tung nuyu, ya ray pagbakeran yang isip mu. Numaan ang kaldaw, magkanunutanita ra duun tung kaismayaan," maganing.

Yang Pagpakugmatay Ni Jesus (23:44-49)

Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30

⁴⁴ Numanyan atiang pagkereng da yang kaldaw, nangiklep da yang intirung banwang atii. Baklu ra ngaulikay yang sadlaw na ang mga pagalas tris da yang apun. ⁴⁵ Dispuis atiang makiklep pa, duun tung siudad, tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu, yang kurtinang atiang yag sasalaga tung

kuartung pinakasagradu, unawis ya ra nga bakbak ang nautas tung kasubngan na. ⁴⁶ Numanyan duun tung krus, ti Jesus tanya nagkendal da ta maknul ang maganing, "Amaw, italigu ra tung nuyu yang ispirituu." Pagkabitala na tia, ya ra kay pagkabuntuk yang linawa na. ⁴⁷ Numanyan yang kapitan ang atiang pagerekelen tung mga sundalung namanlansang tung na Jesus, pagkaita na yang tanan ang atiang nagkarainabu, ya ra ngabnga ang maganing, "Matuud ka man ang yang taung naa, andang pisan ay binuatan nang kasalanan," maganing. Yang ibinitala nang atii, midyu tung sasang pagdayaw na tung Dios. ⁴⁸ Numanyan yang tanan ang mga taung namagsaragpun da duun ang para mamagpaniid, pagkaita nira yang nainabu, namagurulikan da ilem ang masigpamukpuk yang anya-anyang debdeb natetenged tung kapupungawen nirang duru ang nangasakep tung sasang durug kalain ang buat. ⁴⁹ Dispuis duun tung tukaw-tukaw may mga kailala ni Jesus pati mga baway ang atiang namagpakigluyug tung anyang atiang pagliit na duun tung Galilea ang para magangay ra tung Jerusalem. Pamagpaniid da ka tung mga bagay ang atiang pagkarainabu.

Nagipalgud Da Yang Tinanguni Ni Jesus Tung Lembang (23:50-56)

Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Naa pala may sasang tau duun ang nagaranan tung ni Jose. Tanya duun ipanganaay tung Arimatea ang yay sasang lansangan ang pagistaran ta mga Judio. Dispuis tanya maayen ang tau ig matinumanen ka tung mga katuwulan yang Dios. Maski sasa kang pagpakigmaepet tung nasyun nirang mga Judio, piru indi na ra ka enged pinauyunan yang pinagiriguan yang mga kaarumanan na ang ti Jesus dapat ang ipaimatay nira. Dispuis tanya durung pagpakbat na tung uras ang ipagpalapus yang Dios yang paggaraemen nang magbawi tung nasyun nira. ⁵² Purisu numanyan naa ti Joseng naa, ya ray minangay duun tung ni Gubirnadur Pilato ang nagingaluk kung maimung itugut na tung anya yang tinanguni ni Jesus ang para ipalgud na tung leyang. ⁵³ Numanyan pagkatugut tung anya, dayun na rang binalikan ang ipinatangtung tung krus. Pagkatapus dayun na ra kang pinasawed-saweran na ta awal ang makulit ang matitinlung klasi. Pagkatapus tia, itinuwal na rang ipalgud da tung sasang leyang ang ipinabangbang na kang lagi tung batung padir. Dispuis pa yang leyang ang atia, baklung pagwad, indi pa nganing nagapalgaran ta taung patay. ⁵⁴ Yang uras dang atii nagkatuun da tung uras ang dapat ang

ipagtapus yang mga tau tung tanan ang pagurubraen nira ang para simpan da tanira tung pagkawut yang uras ang nagipamaenay nira ang ya rang ya rang magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw.⁵⁵ Taa numanyan atiang pagekel na Jose tung tinanguni ni Jesus duun tung leyang ang atia, naang mga baway ang namagpakigluyug tung ni Jesus atiang pagliit na duun tung Galilea, namagpakignunut da ka tung nira. Purisu naita ra ka nira yang pinanluguran tung anya. Pati yang pagpalgud na Jose tung anya duun tung leyang, naita ra ka nira kung ya pa agari.⁵⁶ Pagkatapus, diritsyu ra tanirang namansibalik tung siudad ang namagsimpan da ta mga paamut ang para idulang nirang ipandasek tung awal ang atiang isinawed-sawed tung tinanguni ni Jesus. Numanyan pagkasantek da yang kaldaw ang ya ray uras ang ipagimpisa tung kaldaw ang nagipamaenay nira*, namamaenay ra ka tanira ang katulad ka tung nagasambit tung katuwulan yang Dios.

24

Natetenged Tung Pagbungkaras Ni Jesus Tung Yaklung Kaldaw (24:1-12)

Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10

¹ Numanyan pagkawut yang primirung kaldaw tung seled sang linggu*, bilang kaldaw ta Linggu ang baklu pa ilem agpandiklat yang sagiid, namagbalik da tanira duun tung pinanluguran tung ni Jesus. Ekel-ekel nira tiing mga paamut ang pinagsimpan nira. ² Numanyan pagkawut nira duun tung leyang, naa pala abirtu ra. Yang batang atiang pinasaging bilug ang itinakep tung purta na, napaligid da tung sam belak. ³ Purisu numanyan diritsyu rang namampakled. Pagkapakled nira, indi ra nira naita yang tinanguni na. ⁴ Numanyan atiang nagaliwagan da ta durung pamagisip kung unu pa kayay linagpakan na, pinainalian dang limput ta durua nga laliian ang pamagawel ta durug kasusulaw. ⁵ Numanyan kumus pinamalayan da ta eled nirang duru, indi nganing mangateleng ta ustu tung mga laliing atia. Purisu ya ray nansibugnu tung nirang maganing, "Ay tia, aywat taa ra tung leyang ang naa agsagyapay mi yang taung bui?" ⁶⁻⁷ Anda ra taa, kung indi, pinabungkaras da yang Dios. Demdemen mi ra kanay yang inaning na tung numyu atiang

* **23:56** 23:56 Kung tung yaten pa, Biyernes ang lawii. Atii kanay yang pamilang nira tung mga kaldaw, magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw. Magdamal may magapun pa baklu yang sang kaldaw. * **24:1** 24:1 Tung pagbilang nirang mga Judio, impisa tung kaldaw yang Linggu matapus tung kaldaw yang Sabadu, sang linggu ra.

duunamu pa rin tung Galilea ang tanya unung paganingen ang Maninga Tau dapat unung iintriga tung pudir yang mga taga dumang nasyun ang mga malalain ang mga tau, ang pagkatapus ilansang ka unu nira tung krus ang imatayen ang pagkatapus tung yaklung kaldaw unu magbungkaras ka," agaaning. ⁸ Atii, baklu ra nga demdemay nira yang pinaganing ni Jesus ang atii tung nira. ⁹ Numanyan diritsyu tanirang namansiliit duun tung leyang ang namansibalik tung siudad. Pagkawut nira duun, namagbawalitaen da tung mga tauan ni Jesus ang atiang dating sam puluk may sasa, pati tung kadaklan ang mga tauan na ang kinawutan nira duun. ¹⁰ Ya ra taa yang mga aran yang mga baway ang atiang namagbawalitaen tung mga apustul: ti Mariang atiang taga Magdala, ti Juana, may ti Mariang atiang sam bilug ang yay nanay ni Santiago, pati yang mga kaarumanan ka nirang duma. ¹¹ Dispirinsia ilem, kung pamatian yang mga apustul yang nagibalita nira, indi ra ilem pinananged nira ay midyu tung anday kapulutan na tung nira. ¹² Piru ti Pedro tanya, pagkagngel na yang balita nira, diritsyu rang kumindeng ang naglaksu duun tung leyang. Numanyan tung pagkawut na, dayun na rang tinirib yang kakleran. Anday dumang natirib na, ya ra ilem yang mga awel ang atiang ipinagsawed-sawed tung tinanguni ni Jesus ang ya ra ileg bebtang asan. Pagtirib na, dayun dang nagbalik ang duru rang pagkabereng na tung naita nang atii.

Yang Pagpailala Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Durua Ang Pansiangay Ra Duun Tung Emaus (24:13-35)

¹³ Taa numanyan tung kaldaw ang atii, tung nirang tanan ang mga tauan ni Jesus, may mga aruman nirang durua ang pansiangay ra duun tung baryung pagguguuyan ang Emaus, ang yang lawid na tung Jerusalem mga sam puluk may sasang kilometro. ¹⁴ Numanyan yang pagparanawen nira ya kay pagkesen nira natetenged tung tanan ang atiang nagkarainabu. ¹⁵ Numanyan atiang siging kesen nira ang nagalaktan da ta balalaan nirang kaisan, ti Jesus mismu nagpalenget da tung nirang nagpakignunut. ¹⁶ Tung bagay, naita ra nira, piru indi ilem nailala nira ay natetenged pinapanlawuk-lawuk da yang Dios yang paneleng nira. ¹⁷ Numanyan maganing ti Jesus ang nagbugnu tung nira, "Elat kanay, unu pa atiang pagkesenan ming pagbalalaan?" Atii, dayun dang nansitadeng. Indi mataluk tung mga itsyura nira ang tanira may pagasinti nirang kapupungawen ang duru. ¹⁸ Numanyan yang sam bilug ang yay nagaranan tung ni Cleopas, ya ray nagtimalas ang maganing, "Siguru yawa ilem ang sam bilug ang pagdayu

duun tung Jerusalem ang anday kaliwutan kung unu pay nagkarainabu.”¹⁹ Maganing ka tanyang nagtimaales, “Aywa, unu pay nagkarainabu?” Agaaning ka tanirang nansituwal, “Atii wa, yang nagkarainabu tung ni Jesus ang taga Nazaret. Tanya sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang bistung pisan yang kagaeman na tung mga pruibang ipinagpalapus na may tung ipinagtulduk nang durug kabuulu. Nauyunan da ngani ta mupia yang Dios, pati yang kadaklan ang mga tau.²⁰ Ang pagkatapus, yang mga paring arabubwat may yang pamagmangulu tung nasyun ta, anday dumang binuat nira tung anya, ya ra iintrigaay nira tung ni Gubirnadur Pilato ugud masintinsiaan nang dapat ang imatayen ang pagkatapus ya ra ka dayun ipalansangay nira tung sasang krus.²¹ Abaw, piru ta yami, ya ra rin ay nataligan yamen ang magbawi tung nasyun tang Israel. Dispuis pa yaklu rang kaldaw numaan yang ikinagmatay na.²² Belagan ilem ya tii ay nainabu, kung indi, naberengami ra ka ta dakulung pagkabereng tung ibinalita tung yamen yang dumang mga aruman yamen ang mga baway. Ay kipurki ta nungaynang pangayag, namansiangay ra duun tung leyang ang atiating pinanluguran tung anya.²³ Kawutan nira, indi ra naita nira yang tinanguni na. Purisu tung pagbalik nira, yang balita nira tung yamen, belag ilem ya tii, kung indi, tanira unu limput da ta mga angil ang ya unu ay namagbawalitaen tung nira ang tanya unu nabui ra.²⁴ Purisu pagkabalita yamen tung nira, may mga aruman yamen ang namansiangay ra ka duun tung pinanluguran tung anya. Insapuen nira, ya ra ka man ang pisan tiing ibinalita yang mga baway. Piru ang aywat indi ra ka naita nira tanya?”²⁵ Maganing ka tanyang minles, “Aay, midyu tung anday naerem mi! Durug liwag pala tung mga isip mi ang yang tanan ang nagkarasulat yang mga manigpadapat ang tukaw yay luwus ang panangden mi!²⁶ Belag bang may nagkaraula nira ang yang mga pinitinsia unung mga maning tiang naaning mi, ya unu ay dapat ang mapasaran yang paganingen ang Cristo baklu unu nga padengegay yang Dios?” agaaning.²⁷ Pagkatapus dayun na rang pinamadbaran yang mga painu-inu nira tung tanan ang napabtang tung kasulatan ang kumpurming nagadapat tung sadili na, impisa pa tung isinulat ni Moises ang asta ra tung nagkarasulat yang tanan ang mga manigpadapat sasa may sasa.

²⁸ Numanyan atiating alenget-lenget da tanira tung baryung nagadistinu yang durua, ti Jesus tanya midyu tung manlawunus da ilem.²⁹ Pagkasinti nira, dayun da nirang

inagapan ang inasig-asig ang inaning, “Ungkuy, maayen pang taawa ra ilem magdayun tung yamen. Apun da ka pa man. Muya malawiiiana pa tung dalan,” agaaning. Numanyan, kumus matinlung imbitar tung anya, nagpaawek dang nagdayun duun tung nira. ³⁰ Pagkatapus numanyan atiang pagtaralungan da tanira tung lamisaan ang mamagyapun da, ti Jesus ya ray nagmangulung namisik yang tinapay. Pagpisik na, dayun na rang pinasalamatan tung Dios yang yapun nira. Pagkatapus yang tinapay, ya ray piningas-pingas nang ipinarawat tung nira. ³¹ Atii, baklu ra nga liwayay yang paneleng nira tung anya. Duun da ngailalaay nira tung pagurulagen nang atii. Pagkatapus, napareng da ilem ang napalipat tung pagteleng nira. ³² Numanyan yang duruang naang nagkarabutan, nagkesen dang maganing, “Aa ka pala ya ray natengeran na nungayna tung dalan ang ginanaan dang lagi ta mupia yang mga isip tang namati tung anyang pagbadbad yang kasulatan tung yaten,” agaaning.

³³ Numanyan anday dumang binuat nira, atiang lagi, nansikdeng dang nansibalik duun tung Jerusalem. Numanyan kawutan nira yang sam puluk may sasang mga tauan ni Jesus ang atiang dati, saragpun da tanira yang mga kaarumanan ka nirang duma. ³⁴ Taa numanyan tingkawan da tanirang binalitaan yang kinawutan nirang inaning, “Matuud ka man pala, ti Ginuu ta binui si ka man ang uman yang Dios! Nagpaita ra nganing tung ni Simon†!” agaaning. ³⁵ Pagkatapus yang duruang naa, pinatuguran da nira yang balita kung unu pay nainabu tung pagparanawen nira tung dalan, kung ya pa agari yang pagkailala nira tung ni Jesus atiang pagpingas-pingas na yang tinapay.

Yang Pagpailala Ni Jesus Tung Mga Tauan Na Duun Tung Jerusalem (24:36-43)

Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; Mga Binuat-buatan 1:6-8

³⁶ Numanyan atiang indi pa nganing agatapus tanira ta pagbitala, asan da lumimput ti Jesus tung pinagtaralungan nirang tanan. Maganing tung nira, “Paeyanganamu ra yang Dios ta paglimengan yang mga isip mi.” ³⁷ Atii ya ra ngaklag tanirang pinamalayan da ta eled nirang duru. Ay kanisip nira ang yang nagaita nirang atia sasang kalag. ³⁸ Purisu agaaning ti Jesus tung nira, “Aywa nagatarantaamu ra? Aywa pagdua-dua pa yang mga isip mi?” ³⁹ Ala, telengan mi wa yang mga pursuu pati mga kakayu ang yuu ra ka man taa mismu. Ala pameges-pegesanaw ra ka numyu ugud

† **24:34** 24:34 Maayen ang ikumpalar ta tung 1 Corinto 15:5.

masiguru mi ra ang yuu belaganaw sasang kalag. Kipurki yang kalag, anday isi na, anda kay duli na ang katulad ka tung yeen ang yag dawalay ming bilug ang tinanguni.”⁴⁰ Pagkaaning na tia, dayun na rang ipinaita tung nira yang mga ulat na tung pursu na may tung kakay na.⁴¹ Numanyan kumus dereegen pa yang kasadyaan nirang subra may yang pagkabereng nirang duru, kanisip nira ang muya tanira ya ra ilem agkalang-kalangay. Purisu anday dumang binuat ni Jesus ang para makuat yang pagdua-dua nirang atia, nagtalimaan da tung nirang maganing, “Anday pamangan mi asan?”⁴² Pagkatapus dayun da nirang pinakdulan ta sam pukis ang ian ang kiniaw.⁴³ Pagdawat na yang ian, diritsyu rang pinangan na tung pinagtaralungan nirang tanan.

Nagabadbaran Da Ni Jesus Yang Mga Isip Nira Tung Mga Kasulatan Ang Kumpurming Nagadapat Tung Anya (24:44-49)

⁴⁴ Pagkatapus numanyan, dayun dang nagpasanag ti Jesus tung nirang maganing, “Yang mga bagay ang naang pinasaranu ya ra kang lagi ay ipinakdeku tung numyu tan taa ang pagnurunutanita pa rin ang yay dapat ang mainabu. Kipurki agaaningaw kang lagi tung numyu ang yang tanan ang ipinagpasulat yang Dios ang tukaw tung ni Moises pati yang ipinagpasulat na tung mga manigula asta yang napabtang tung Mga Karantaen, yang tanan ang atia ang kumpurming nagadapat tung yeen, agaaningaw, indi maimung lumalis, kung indi, dapat luwus dang magka-matuud,” agaaning.⁴⁵ Pagkatapus, yang mga painu-inu nira dayun na rang pinamadbaran tung mga kasulatan ang atia ang para mamesmesan da nira ta mupia yang kumpurming nagadapat tung anya.⁴⁶ Numanyan atiing alenget dang matapus yang pagbaradbaren na, maganing tung nira, “Ta, kung papagbilugunu ra yang tanan ang atiang ipinagpasanagu tung numyu, yang pinakaisi na ya ra taa. Yang paganingen unung Cristo, dapat unung mapasaran ta pinitinsiang durug lebat ang imatayen ang pagkatapus magbungkaras da ka unu tung yaklung kaldaw.⁴⁷ Yadwa pa, ekel unu tung pagpakugmatay nang atia pati pagbungkaras na, ya unu ay panielan yang Dios ang magpatawad tung mga tau ang kumpurmi unung manligna tung mga kasalanan na. Ya unu ay kamtangan yang balita ang dapat unung ipagpakawut tung tanan ang nasyun tung bilug ang kaliwutan, magimpisa unu taa tung siudad ang naang Jerusalem.⁴⁸ Purisu ta yamu, yang intindien mi ta mupia ang magpaingmatuuramu ra tung mga tau

natetenged tung yeen ang yang nagkaraulang atiang napab-tang tung kasulatan luwus da ka man ang nagkamatuud tung yeen. ⁴⁹ Ta yeen, paangayanamu ra yeen tung sasang pinangakuan ni Amang ang ipatinir na tung numyu. Purisu ta yamu magpabutwanamu ra kanay taa tung siudad ang asta malampuranamu ra yang Espiritu Santong liit tung langit ang yang kaalimbawaan mi pasuutanamu ra yeen tung puirsa na ang yay maning pa tung sasang awelen mi," maganing.

Natetenged Tung Pagpaabwat Ni Jesus Ang Napalangit (24:50-53)

Marcos 16:19-20; Mga Binuat-buatan 1:9-11

⁵⁰ Taa numanyan may sasang kaldaw ang ingkelan da ni Jesus yang mga tauan nang naglua tung siudad ang asta nangakawut da duun tung alenget yang Betania. Pagkawut nira duun, ti Jesus dayun dang nagpaabwat yang kalima nang nagingaluk tung Dios ang paktelen na ra ta mupia yang mga aruman na. ⁵¹ Numanyan mintras pagarampuen pa tanya ta maning tia, amat-amat dang papaabwat ay pagaeklan da yang Dios duun tung langit. ⁵² Numanyan tanirang nagkarabutwan, dayun dang namagpadagpa tung tanek ang namagtuu tung anya. Pagkatapus namansibalik da duun tung Jerusalem ang duru rag kasadya yang mga isip nira. ⁵³ Numanyan yang kadagmitan tung nira, muyamuyang mamagsaragpun-sagpun duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu ang para mamagdarayawen tung Dios.

Yang Isinulat Ni JUAN Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagsulat yang librung naa ti Juan ang yay sasa kang pinilik ni Ginuung Jesu-Cristong magpaugyat tung anya pagkatapus mangerengan da ka tung anya bilang sasang apustul na. Kung unu pay sinikad nang nagsulat, sinambit na tung 20:31: "...ugud basi pa ra ilem ang ta yamung pagbasa, manangeramu ra ka ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen, bilang yang paganingen nang Ana Na. Yadwa pa ugud tung pagtalig mi yang mga sadili mi tung anya, asanamu ra ka nga paeyangay na ta ipagpangabui ming baklu ang ya ray pagnatisan ming asta tung sampa."

Tung librung naa, durung magkarabasa ta natetenged tung pagkadios ni Jesus, ig kung unu pay kamtangan yang ustung pagtalig tung anya. Mabilugan ta kung unu pay palaksu yang baklung pagpangabui ang ipaeyang na tung kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung anya. Yang pagpangabuing atia, may luluaan na simanyan ang bui pa taa tung kaliwatan ang naa pati tung uri ang yang sasang tumatalig lugtan da ka yang Dios ang magpasapen tung anyang asta tung sampang anday katapus-tapusan na.

Tung Intrada yang librung naa (1:1-18), may sasang maning pa tung bitalang ipinaganing yang Dios ang disti pa tung primiru asan da kang lagi baklu ra nagingtaung bilug. Katulad tung yaten ang mga tau ang tung bitala ta ngaintindiy yang mga aruman ta kung unu pay palaksu yang pagirisipen ta, maning ka tia tung nagingtaung bilug ang naa ang asan da ka ngaintindiy ta kung unu pay palaksu yang pagirisipen yang Dios.

Tung katuglayunan yang isinulat ni Juan ang naa, may sinambit na kang pitu nga pruibaan ang makabewereng ang ipinagpalua ni Jesus ang yay nagpailala tung pagkadios na: (1) May waing inimu nang binu (2:1-11); (2) May mulang tagumatayen dang pinamaayen na maskin indi na ra inangay (4:43-54); (3) May sasang taung naglaru ta tantung kabuay ra ang yay pinamaayen na duun tung may pagdirigwan (5:1-18); (4) Nagpapaan tung limang liwu nga tauan (6:6-13); (5) Nagpanaw tung ulit yang awuyuk (6:16-21); (6) Nagpabuskad tung mata yang sasang buray ang kinatao na yang pagkaburay na (9:1-12); (7) Nagpabungkaras

tung ni Lazarong napatay ra (11:17-27). Dispuis tung pitung atia may limang bilug ang indi nagkarasambit tung isinulat na Mateo, ni Marcos, may ni Lucas. Teed ilem tung isinulat ni Juan ngaitaay ta yang mga pruibang 1, 2, 3, 6, may 7.

Dispuis, magkarabasa ta ka asan yang sari-saring pananglit ang sinambit ni Ginuung Jesus natetenged tung sadili na ang maning taa tung pitung magdarasun ang naa: (1) pamangan (6:35), (2) sasang kaas ang pagpasadlaw tung mga tau (8:12; 9:5), (3) sasang purta (10:7), (4) sasang manigasikasu ta kaayepan (10:11), (5) sam pasi ta trigu (12:24), (6) sasang dalan (14:6), (7) ig sasang kapungul ta luak (15:1).

Dispuis pa duru kang magkarabasa ta asan natetenged tung kaampiran ni Jesus tung Dios ang yay paganingen nang sadiling Ama Na (5:17-18). Sinambit ni Jesus ta subra sanggatus ang bisis. Bilang tung pagparanek nang naging taung bilug ang katulad ka tung yaten, yang Dios ya ray ipinabetang nang Ama Na ig ya ra kay Dios na ang nagapanaligan na. Bistu ra tung inaning na tung ni Mariang taga Magdala tung 20:17 ang maganing, "Maria, ustu ra tiang pagperegesen mu tung yeen. Palpasayaw ra kanay nuyu ay indiaw pa nagapaabwat duun tung ni Ama. Maayen pa, angayen mu ra kanay yang mga tauanung agkawigenu rang mga putulu. Aningen mu ang yuu magpaabwataw ra tung Amaw ang simanyan ya ra kay nagyaring Ama ra ka nira. Ya ka man mismu ay Diosu ig Dios ka nira." Kung natetenged tung Espiritu Santong Dios ka, duru kang maskean ta natetenged tung anyang napabtang tung Kapitulu 14, 15, 16.

Dispuis pa, durung pinaganing ni Jesus ang taa ilem tung librung naa napabtang. Katulad da asan tung pagkesen nira ni Nicodemo natetenged tung pagkapanganang uman (3:1-15), pati yang pinagkesenan nira yang sasang baway ang Samarianen natetenged tung waing bui (4:1-26), pati yang ipinagpasanag na tung mga tau tung Pista Yang Mga Layang-layang duun tung Jerusalem (7:14-39), pati yang ipinagampu na tung ni Ama na baklu ra nga deepay (Kapitulu 17).

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

- 1:1-18 Yang Intrada Natetenged Tung Sasang Maning Pa Tung Ipinaganing Yang Dios Ang Nagingtaung Bilug
- 1:19-51 Natetenged Tung Ni Juan Ang Manigbenyag Ig Tung Epat NGa Tauan Ang Pinilik Ni Jesus Ang Ugyatan Na
- 2:1-12:50 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Pati Ipinagtulduk Na Tung Mga Tau

13:1-17:26 Natetenged Tung Ipinagpasanag Ni Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na Baklu Deepay

18:1-19:42 Natetenged Tung Pagdeep Tung Ni Jesus, Ig Yang Pagbista Tung Anyang Asta Sinintinsiaan Dang Ilansang Da Tung Krus Ang Pagkatapus Ipinalgud Da Tung Sasang Layang

Kapitulu 20 Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Pati Pagparaitaen Na Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na

Kapitulu 21 Natetenged Tung Pagpaita Ni Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Nang Pitu Pati Pagpaulik Na Tung Ni Pedrong Nagingwara Tung Anya

Natetenged Tung Sasang Maning Pa Tung Bitalang Ipinaganing Yang Dios (1:1-18)

¹ Atiang anda pay nagaimu, asan da kang lagi yang sasang maning pa tung bitalang ipinaganing yang Dios*. Pagrinampilay kang lagi tanira yang Dios ig yang pagkadios yang Dios ya kay pagkadios na. ² Tanya asan da kang lagi pagpakirampil tung Dios. ³ Yang tanan ang bagay ipinaimu yang Dios tung anya. Kung belagan tung anya, andang pisan ay naimu, may sam bilug. ⁴ Tanya kang lagi yang nagpaguad yang baklung pagpangabui ang nagauyunan yang Dios ig katulad ka tung sasang kaas ang pagpasanag, yay kaalimbawaan nang nagpasanag tung kinaisipan yang mga tau ugud asan da ngaeyangay ta ipagintindi nira tung Dios ang magkatama. ⁵ Anday kabuntut-buntukan yang pagparasanagen na tung makiklep ig indi ra enged nagadeegan yang makiklep ang atia†.

⁶ Simanyan, may sasang taung tinuwul yang Dios ang ti Juan yang aran na. ⁷ Yang inangay na taa ay magpaingmatuud tung mga tau natetenged tung kaas ang naa, ugud yang tanan ang mga tau mamagtalig da tung anya natetenged tung pagibalita na. ⁸ Belagan ang maganing ang tanya yang kaas, ang indi, yang inangay na ang tanya magpaingmatuud natetenged tung kaas. ⁹ Kung masigaak yang sasang kaas ang pagpasanag, mas pa yang maning pa tung kaas ang naa, ay nagapalengetan na yang

* **1:1** 1:1 Yang sasang atiang sinambit ni Juan, ipinananglit na tung sasang bitalang ipinaganing yang Dios ay katulad tung nagianing yang aruman ta tung yaten ang asan da ngaskeay ta kung unu pay nagabtang tung isip na, maning ka tung sam bilug ang atiang maning pa tung sasang bitalang ipinaganing yang Dios ay asan da ngaskeay ta kung unu pay nagabtang tung isip na. † **1:5** 1:5 Yang bitalang naa tung Giniriego puiding duruay linegdangan na. Yang sam bilug maning taa: "indi ra ka enged nagamaresmesan yang makiklep ang atia."

kinaisipan yang mga tau taa tung kaliwutan ang naa ang para magpasanag tung nira. ¹⁰ Taa kang lagi tanya tung kaliwutan ang naa ig yang intirung kaliwutan pati yang tanan ang mga betang na luwus ang ipinaimu yang Dios tung anya. Piru ya pa kay indi ra inilala yang mga tau taa tung kaliwutan. ¹¹ Maskin duun mismu tung sadiling banwa na naglua, piru indi ra ka enged pinauyunan yang mga masigkanasyun na. ¹² Piru kumpurming tinu pay nagpauyun tung anyang nagtalig, ya ray pinakdulan na ta pudir nirang maging mga ana yang Dios. ¹³ Nagyari rang mga ana na ka man belagan ang maganing ang natetenged yay natauan dang lagi nira ekel tung ama nirang naana tung nira, kung indi, yang Dios mismu ya ray maning pa tung naana tung nira.

¹⁴ Simanyan, yang maning pa tung bitalang naang ipinaganing yang Dios, naging taung bilug ig nagpakigsapen[‡] da tung yamen. Pinateek-teekan ka yamen yang kadengegan na ang yay bagay ang pisan tung anya ay lusung pisan yang paganaan nirang magama ang tanya duun ka man nanliit tung paganingen nang Ama na. Ay pinaitaanami ra nganing anya ta kaneeman nang durung pisan agkatinlu ig duun ka tung anya nga bilugay yamen yang ultimung pagkadios yang Dios ang anday pagkakulang.

¹⁵ Pati nganing ti Juan ang naang manigbenyag, nagpaingmatuud da ka natetenged tung maning pa tung bitalang naang ipinaganing yang Dios ay nagparakawutun da tung mga tau ang maning taa: "Atia ra yang taung ibinalitaw ra kang lagi tung numyu ang atiang paganingu ang may sasang taung maglua ang maskin nagauri pa tung yeen, piru mas abwat ta katengdanan tung yeen ay natetenged bakluaw natau, tanya asan da kang lagi." Yay aning ni Juan ang nagpaingmatuud tung mga tau.

¹⁶ Aganingenu ang tung anya ka man nga bilugay yamen yang ultimung pagkadios yang Dios ay maskin yaming tanan tani, ikinaayen da ka yamen yang katinlu yang isip na ay anda enged ang pisan ay kaluwus-luwusan yang kaneeman nang atiang durung pisan agkaawunda. ¹⁷ Aywa indi maaningu tia ay kipurki telengan mi ra ilem. Atiang

‡ **1:14** 1:14 Bilang ya ray pagpasaplid ni Juan ang nagsulat tung kumpurming magbasa natetenged tung pinagtuuan pa rin yang mga Israel tung Dios atiang tukaw ang sasang turdang ipinaketay. Ay ya enged ay pinagtiniran yang Dios ang nagpakigsapen tung nira tung pagparanaw-panawen nira tung banwang kapas. Purisu tung pagkasambit ni Juan tung pagpakigsapen tung nira yang maning pa tung bitalang ipinaganing yang Dios, yang gustu nang ianing ang tanya ra yang kapakli yang pagtuuan ang atii bilang ya ray pagrarampilan yang Dios may yang mga tau.

tukaw yang mga katuwulan yang Dios ibinutwan ni Moises tung nasyun ta. Ang pagkatapus numanyan, kung ipasunaid pa tung unu pa engaged ay kantidad yang kaneeman yang Dios may yang kamtangan yang pagkadios na, asan da engaged nga bilugay ta tung ni Jesu-Cristo. ¹⁸ Yang Dios, disti pa atii tung katebtewan, andang pisan ay taung naita tung pirsunal na, may sam bilug. Piru naang sasang inding pisan mapakdingan ang ya ka man mismu yang Dios ang pirming pagsinasaay tanirang magama, ya ray nagbadbad tung mga isip yamen natetenged tung anya.

Natetenged Tung Pagpaingmatuud Ni Juan Ang Manigbenyag Natetenged Tung Ni Jesus (1:19-34)

¹⁹ Kung natetenged tung pagpaingmatuud ni Juan ang naa tung mga tau, maning taa yang nainabu. Yang mga manigmangulu tung nasyun yamen ang mga Judio duun tung Jerusalem, ya ray namanuwul tung mga aruman nirang mamagpasiguru ra kanay tung ni Juan kung unu pay katengdanan na. Yang pinanuwal nira ya ra yang mga pari, kasiraan da ka tanira yang mga katabyang nirang duma. ²⁰ Tung pagpasiguru nira tung ni Juan kung unu pay pagpabetang na tung sadili na, indi nagambu, kung indi, nagugtulun da yang matuud ang maganing, “Yuu belaganaw yang paganingen ang Cristo ang katulad ka tung pagalaum mi.” ²¹ Maganing tanirang namagtimalas, “Tay kung maning tii, tinua pang tauay? Yawa wasu ti Elias ang ya kang lagi ay nagaelat-elatan tang magbalik?” Maganing ti Juan ang nagtuwal, “Belag!” Dayun da nirang pinasulitan ang tinalimaan ang, “Yawa wasu yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang atiang pinangakuan nang magkawut?” Maganing ka tanya, “Belag ka!” ²² Numanyan, namagpabalitektek pa ka engaged ang namanalimaan tung anyang maganing, “Balitaayami ka ta ustun kung tinua pang tauay ugud mabalita ka yamen tung namanuwul tung yamen. Unu pay pagpabetang mu tung sadili mu?” ²³ Numanyan tung tuwal ni Juan, ya ra ilem ulitay na yang sasang naula ni Isaias ang yay sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Maganing yang tuwal na, “Anday duma, yuu ra yang pinagula tung kasulatan ang ya unu ay maglua taa tung banwang naang kapas ang para magparakawutunaw tung mga tau. Yang ianingu unu tung nira, ang katulad ka tung pagtaradlengen

§ 1:21 1:21 Yang manigpalatay ang atii, inula ni Moises tung Deuteronomio 18:15, 18. Sinambit ka yang mga tau tung 6:14 may tung 7:40 ig sinambit ka ni Pedro tung Mga Binuat-buatan 3:22-23 ig tung 7:37 sinambit ka ni Esteban.

tung sasang dalan ang panawan ta sasang Adi, kaministiran kang panadlengen da ka nira ta mupia yang mga kainaisipan nira ang para simpan dang mampauyun tung ni Ginuu tang magkakawut da," maganing. ²⁴ Yang mga taung atiang pamagpabalitektek tung ni Juan, pinanuwul yang mga Pariseo. ²⁵ Taa numanyan, dayun-dayun yang pagpabalitektek nira tung ni Juan ang maganing, "Naa pala, agaaninga ka ang yawa belagan yang paganingen ang Cristo, belagana ka ti Elias, maski yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang nagaelat-elatan ta, belag ka. Ay kung maning tii, aywat pagpamenyaga pa ka enged tung mga tau? Unu pay kalelyag mung ianing?" ²⁶ Yang tuwal ni Juan, maning taa: "Kung tung bagay, yuu pagpamenyagaw ka man tung mga tau. Piru may sasang taung nalaket asan tung numyu ang indi mi pa nagailala. ²⁷ Maskin nagauri pa tung yeen, piru mas abwat ta katengdanan tung yeen ang maskin nganing tung panguwad da ilem yang laggeng yang sandalyas na, indiaung pisan magkabagay tung anya*," maganing duun ti Juan.

²⁸ Yang mga bagay ang atia nainabu tung Betania, duun tung duwali yang subang paganingen ang Jordan, ay duun agpagberenyagen ti Juan tung mga tau.

²⁹ Pangayag yang kaliwatan, ti Jesus naita ra ni Juan ang pagpalenget da tung anya. Diritsyu rang ipinasapet na tung mga tau ang maganing, "Uay, atia rawa yang taung tinuwul yang Dios ang manulad tung sasang karnirung sinday pa ang ya agidasagay ugud duun da nga kuat yang pagkamakinasalananen tang mga tau tung pagterelengen yang Dios†. ³⁰ Ya ra ka man tiang ibinalitaw ra kang lagi tung numyung tan taa pa ang atiang paganingu ang may sasang taung maglua, maganingaw, ang maskin nagauri pa tung yeen, piru mas abwat ta katengdanan tung yeen ay natetenged bakluaw natau, tanya asan da kang lagi. ³¹ Tan taa, maskin yuu ngani, indi pa nagailalaw kung tinu pa. Piru minangayaw taa ang para magpamenyag tung

* **1:27** 1:27 Atii kanay duun tung banwa nira, yang panguat ta sandalyas yay ubligasyun ta sasang kirepen ang yay pinakaaranek ang klasi ta ubra. Matapus na ra nganing ta panguwad, diritsyung luasen nang ugasan yang kakay yang agalen na. † **1:29** 1:29 Atiang pagandar pa yang Dating Ipinagpakigpaigu, ubligadu yang mga Judiong magpadasag ta mga ayep ang para ya iprisintaray nira tung Dios bilang katumbas yang mga kasalanan nira. Tung pagbasa yang mga masigkanasyun ni Juan tung isinulat nang naa, puiding asan da nga demdemay nira yang nagkaraula natetenged tung paganingen ang Cristo. Katulad asan tung Isaias 53 ang may sasang taung nasambit ang manulad tung karnirung sinday pa ang idinasag ang para asan da nga tumbasay yang mga kasalanan nira. Yang bagay ang atia sinambit ka tung 1 Corinto 5:7 may 1 Juan 4:9-10.

mga tau ay ugud asan da ngaipailalaayu yang taung atia tung intirung nasyun tang Israel,” agaaning. ³² Numanyan, ti Juan, dayun da yang pagpaingmatuud na tung nirang maganing, “Atiing pagpameyagaw ra tung mga tau, may sasang taung naitaw rang pinangapunan dang pinakeenan yang Espiritu Santong napapariu ra tung kuari kalapati ang duun manliit tung langit. ³³ Baklu naitaw, indi pa ka man nagailalaw, basta pinakdekaw ilem yang nagtuwul tung yeen ang magberenyagen tung mga tau ang kung tinu pay maitaung pangapunan yang Espiritu Santong pakeenan, ya ra yang maning pa tung magberenyagan ka tung mga tau ekel tung pagpatinir na tung nira yang Espiritu Santo. ³⁴ Simanyan yang bagay ang atia, sinakep dang pisan yang mataw. Purisu nagapagpaingmatuuraw ra nganing tung numyu ang yang taung atia talagang ya ra ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios,” maganing.

May Tulu NGa Tauan Ang Namagpakigpu Tung Ni Jesus (1:35-42)

³⁵ Pangayag, asan si ti Juan, kasiraan da ka tanira yang durua nga tauan nang nagapangugyatan na. ³⁶ Numanyan pagpamalad ni Juan tung ni Jesus ang magtataklib da, ipinasapet na si tung mga aruman nang atiang durua ang maganing, “Uay, atia rawa yang taung tinuwul yang Dios ang magpakbung tung sasang karnirung sinday ang ya agidasagay,” maganing. ³⁷ Pagkagngel nira tia, dayun dang namagpakignunut tung ni Jesus. ³⁸ Simanyan, pagbalyed ni Jesus, naita na ra tanirang pamagpakignunut da tung anya. Purisu tinalimaan na tanirang inaning, “Unu ray ministir mi?” Maganing tanirang namagtimalas, “Anda, Rabbi. Gustu ilem yamen ang makdekan kung aria pag pagistar.” (Tung bitala yamen ang mga Judio, yang puntus yang pangguuy nirang atiang Rabbi tung anya ay sasang manigtulduk.) ³⁹ Maganing ti Jesus ang minles, “Taniita, ugud maita mi.” Kapurisu, nansinunut da ka man tung anyang asta naita ra ka man nira yang pagistaran na. Duun da ka namagdayun tung anya tung apun ang atia ay yang uras ang ipinagbaragas nira, mga alas kuatru ra kang lagi yang apun. ⁴⁰ Yang sam bilug tung durua nga tauan ang atiang nagngel ka tung ipinasapet ni Juan ang pagkatapus nagpakignunut da tung ni Jesus, ya ra ti Andres ang ari ni Simon Pedro. ⁴¹ Simanyan ya ray nagsagyap tung aka na. Pagbagas nira, dayun dang nagbawalitaen tung anyang maganing, “Manung, naita ra yamen yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios ang yay paganingen tang Mesias,” maganing. (Kung tung bitalang Giniriego, Cristo yang

pangguuy yamen ang atia tung anya.) ⁴² Pagkatapus, dayun na rang ingkelan ti manung na tung ni Jesus. Numanyan, tung pagpamalad ni Jesus tung anya, dayun na rang inaning ang, “Yawa ti Simon ang ana ni Juan. Piru simanyan, papuanggaana ra yeen tung ni Cefas,” maganing. (Kung ilakted tung bitalang Giniriego, yang papuangga nang atia ti Pedro)‡.

Pagimbatar Da Ti Jesus Tung Durua Si NGA Tauan Ang Para Mamagpaugyat Da Ka Tung Anya (1:43-51)

⁴³ Pangayag, naisip da ti Jesus ang magangay duun tung parti Galilea. Kumawut duun, sinagyap na ti Felipe. Pagkasagyap na, dayun na rang inaning, “Felipe, magpakignunuta ra ka tung yeen ang magpaugyat,” maganing. ⁴⁴ Ti Felipeng naa, masigkabanwa ni Andres durua ni Pedro ang parariu tanirang taga Betsaida. ⁴⁵ Simanyan, ti Felipe dayun dang nagsagyap tung ni Natanael. Pagkaita na, dayun na rang inaning ang, “Ungkuy, naita ra yamen yang taung pagaelatan tang inula ni Moises. Pati mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw pa nagkaraula ka natetenged tung anya. Ya ra ti Jesus ang ana ni Jose ang taga Nazaret.” ⁴⁶ Maganing ti Natanael ang nagtimalas, “Abee, aywa, may taga Nazaret ang maayen ang tau?” Maganing ti Felipeng minles, “Alia, telengan mu wa,” maganing.

⁴⁷ Taa, simanyan, pagkaita ni Jesus tung ni Natanael ang pagpalenget da tung anya, ya ra aganingay na, “Atia ka man ta taung bagay ang pisan ang aningen ang kinasakpan yang nasyun tang naang Israel. Indi maskeng magegtem kung unu pay nabtang tung isip na.” ⁴⁸ Maganing ti Natanael ang nagngel, “Abaa, ya pa agaring nagaskean mu ra yang ugaliu?” Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Baklua ra guuyay ni Felipe ta nungayna, nabandawa rang lagi yeen atiang duuna pa rin tung maglandungan yang igus muS.” ⁴⁹ Maganing ti Natanael ang minles, “Rabbi, talagang yawa yang paganingen ang Ana Yang Dios ang nagaelatan yamen ang maggaraemen tung nasyun tang Israel.” ⁵⁰ Maganing ti Jesus, “Naa pala, Natanael, kalpesa ka ilem ang mananged tung yeen sigun tung inaningung atia tung nuyu ang nabandawa rang lagi yeen atiang duuna pa rin tung kapungul yang igus? Kulang pa tia. May mas

‡ **1:42** 1:42 Yang kinaulugan yang aran ang ‘Cefas’ tung bitalang Inaramaic may yang aran ang ‘Pedro’ pariung batu. Pinapuanggaan nganing ni Jesus ta maning tia ay ya ray pagula na ang tung uri yay magluang matenten ta isip.

Ikumpalar tung Mateo 16:18. § **1:48** 1:48 Yang ayung atiang paganingen ang igus, yay kadagmitan ang pagpalandungan yang mga Judio tung sular nira kung gustu nirang magbasa yang kasulatan.

pang makabewereng ang maita mu.”⁵¹ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Iugtulu tung numyung tanan yang kamatuuran. Yuung paganingen ang ‘Maninga Tau’ kumus naawaw ra tung kaliwutan, mabiluganaw ra numyung yuu ray pagrampilan yang mga tau may yang Dios. Ay may maita mi ra tung yeen ang magkaanggid-anggid tung nabagay tung tinalakinep ni dipuntu Jacob* atiang tukaw ang yang langit maning pa tung nagabri ra tung tagbu na ig may mga angil ang pagapanuwul yang Dios ang namagpabalik-balik tung anya,” maganing.

2

Yang Primirung Pruibang Ipinalapus Ni Jesus (2:1-11)

¹ Taa simanyan tung yaklung kaldaw, may kumbira tung lansangan ang Cana duun ka tung sinakepan yang Galilea. Yang nanay ni Jesus duun agpagtawang. ² Asta ti Jesus may yaming nagapangugyatan na, pinagimbitarami ra kang magpasakep. ³ Simanyan atiang pagkakulang da yang irinemen ang atiang paganingen ang binu, nagpakdek da yang nanay ni Jesus tung anya ang maganing, “Anda ray binu, nalubsan da tanira.” ⁴ Diritsyung nagtuwal ti Jesus ang maganing, “Siguru maskin indiauw ra aningen mu kung unu pay buatenu. Indi pag kawutun yang urasu*,” maganing. ⁵ Simanyan yang mga sirbintis ya ray inaning yang nanay nang maganing, “Maskin unu pay ituwal na tung numyu, buatan mi,” maganing.

⁶ Taa numanyan may enem ang bilug ang tapayan asan ang parabtangan ta wai. Yang mga tapayan ang atia batung binangbangan. Ipinabtang asan ay tung dating pagturuuen yamen ang mga Judio tung Dios, durung mga riglamitung nagausus yamen sigun tung pagurugasen. Yang pakled nira, mga talaepat asta tung talaenem ang lata. ⁷ Simanyan, maganing ti Jesus tung mga sirbintis, “Ala, pamungkun mi ra kanay ta wai yang mga tapayan ang atia,” maganing. Diritsyung pinamunuk nirang pisan. ⁸ Pagkapnuk, maganing si ti Jesus tung nira, “Ala, sarukun mi ra kanay ang eklan duun tung kuimi,” maganing. Pagkatapus dayun da ka man ang ingkelan nira tung kuimi. ⁹⁻¹⁰ Simanyan, pagkatikmi na yang waing atiang nagimu

* **1:51** 1:51 Duun da nga basaay mu tung Genesis 28:10-17. * **2:4** 2:4 Tung isinulat ni Juan ang naa, muya-muyang sambiten ni Jesus ang indi pag kawutun yang uras na (7:6, 8, 30; 8:20). Purisu atiang alenget da yang uras ang ipagpakugmatay na ang pagkatapus mabui si kang uman, muya-muya ra kang sambiten na ang kinawut da yang uras ang ipagpadengeg enged tung anya (12:23, 27; 13:1; 16:32; 17:1).

rang binu, nabereng. Anday kaliwutan na kung ay pa liit yang binung atia, piru yang mga sirbintis ang namanaruk ya ilem ay nangakdek. Purisu yang binuat na, dayun na rang ginuuyan yang pangasawa ang inaning, “Yang nuyung atia, aparti ka. Yang kadagmitan ang buwuaten tung mga kumbira, simpri yang matinlung klasi ta binu ya ray ipatkaw ang ipalua. Kung midyu nangapagustu ra ngani ta inem yang mga bisita, baklu ra ipalapusay tiang mga sigunda. Naa pala ta nuyu, yang matinlu ya itiganaay mu! Numaan da ilem ipaluaay mu!” maganing. ¹¹ Yang binuat ni Jesus ang atia tung Cana duun tung sinakepan yang Galilea, yay primirung pisan ang pruibang makabewereng ang binuat na. Ya ray nagpailala yang kagaeman na tung yamen ang nagapangugyatan na. Purisu asan da mas pang nagbaked yang pagtaraligen yamen tung anya.

¹² Taa numanyan, tung pira pang kaldaw, nanuldak da ti Jesus duun tung lansangan ang Capernaum, kasiraan da ka tanira na nanay na, may yang mga putul na, asta yaming nagapangugyatan na. Duunami ra nagtinir ta pira pa ilem ang kaldaw.

Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti Tung Palayas Yang Pagtuuan Ang Pinakalusu (2:13-22)

¹³ Simanyan kumus gesye ra ilem yang uras ang kawutun da yang pista yamen ang mga Judiong pagguguuyan ang Taklib, ti Jesus nanungul-tungul da duun tung Jerusalem, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ¹⁴ Kumawut tung pagtuuan ang atiang pinakalusu, duun da tung palayas na nga panaway na yang mga manigpaalang ta mga baka, mga karniru, may mga kalapati†. May duun kang mga manigbailu yang kuarta yang mga tau ang para ikambiu tung kuarta nirang mga Judio. Kumarungan tung mga lamisaan nira. ¹⁵ Numanyan, pagkaita ni Jesus tung nira, anday duma, nagpamegkes da ta mga pinling binuat na rang latigu. Ya ray ipinagpamurdun na tung nirang tanan ang ipinampalua, pati karniru pati baka. Asta yang mga lamisaan yang mga manigbailu ang atiang punuk ta mga kuarta, ya ray pinamaliskad na ang asta nagkaraburarag da ilem. ¹⁶ Pati mga manigpaalang ta kalapati, linalangan na ra kang inaning, “Eey, pangkelan mi ra ka tia duun tung lua! Yang balay ang naang pagatiniran ni Ama, indi mi ra pangaasan ang buaten ang palingki,” maganing. ¹⁷ Pagkagngel da yamen ang nagapangugyatan na, ya ra nga

† **2:14** 2:14 Yang mga ayep ang atia kaministiran yang mga sumasakep tung pista ang para ipadasag nirang iprisintar tung Dios sigun tung pagturuuen nira atii kanay.

demdemay yamen yang sasang nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Aay, Ampuanung Dios, yang kadererepenung pagdipindir tung kadengegan yang balay mu, ya ra kay ikadiadu,” maganing‡.

¹⁸ Taa numanyan, kumus binuat da ni Jesus ta maning tia, dayun dang inusisa yang mga pamagmangulu tung nasyun yamen ang mga Judio ang inaning, “Abir, ipaita mu ra taa tung yamen yang sasang pruibab bilang kabakeran mu ang yaway may katengdanan ang magbuat ta maning tia taa tung pagatiniran enged yang Dios ang naa.” ¹⁹ Maganing ka ti Jesus ang minles, “Ala, kung diaduen mi yang pagatiniran nang naa, puidi ka, piru tung seled yang tulung kaldaw pakdanganu si ka ta baklu.” ²⁰ Maganing tanirang namansituwal, “Abaa, tung seled ilem yang tulung kaldaw mapakdangan mu si ka ta baklu, ang epat dang puluk may enem ang takun yang pagparakdengen yang pagatiniran nang naa?” maganing. ²¹ Piru kung pasadsaran ta enged yang gustu ni Jesus ang ianing, anday dumang pagatiniran enged yang Dios ang atiang nagianing na, kung indi, ya ra yang sadiling tinanguni na mismu. ²² Purisu numanyan, atiang pinabungkaras da yang Dios, nademdeman da yamen ang pinagugyatan na ang ya ray nagabitata nang kaisan. Purisu duunami rang nagingmatuud tung napabtang tung kasulatan natetenged tung pagkabui na si kang uman. Asta yang ibinitalang atia ni Jesus, pinananged da ka yamen.

Yang Pundu Yang Kinaisipan Yang Tanan Ang Mga Tau Deep Ang Pisan Ni Jesus (2:23-25)

²³ Taa, simanyan, atiang duun pa ti Jesus tung Jerusalem tung uras yang pistang atiang paganingen ang Taklib, kadakel dang namananged da tung anya ang ya ra ka man yang paganingen ang Cristo ay natetenged tung mga pruibang makabewereng ang binuat na ang ya ray nagkaraita nira. ²⁴ Piru ti Jesus tanya, indi na itinalig yang sadili na tung nira, ay kipurki kabisadu na ra ka tanirang tanan. ²⁵ Anday kaministiran nang balitaan pa natetenged tung ninu pang tauay, ay deep nang pisan yang pundu yang kinaisipan nira sasa may sasa.

3

Pagpasanag Ti Jesus Tung Ni Nicodemo Kung Ya Pa Agari Malgud Tung Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios (3:1-15)

‡ 2:17 2:17 Mga Karantaen 69:9

1 Numanyan, may sasang taung nagaranan tung ni Nicodemo. Tanya sasang kinasakpan yang grupung nagaranan tung mga Pariseo ig sasa kang pagpakigmaepet tung nasyun yamen ang mga Judio. 2 May sasang lawii* ang minangay ra tung ni Jesus. Maganing tung anya, "Rabbi, nagaskean da yamen ang yaway sasang manigtulduk ang tinuwul yang Dios ang magpasanag tung yamen. Kipurki anday mapagpalua ta mga pruibang mga maning tiang nagabuat mu kung indi nagapakigsasaan yang Dios." 3 Maganing ti Jesus ang minles, "Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, yang sasang tau, kung indi ipanganang uman†, indi enged maimung maispirinsiaan na yang paggaraemen yang Dios tung anya." 4 Maganing ti Nicodemong minles, "Ya pa agaring ipanganang uman yang sasang taung maepet da? Aywa, makled pa kaya ang uman tung tian yang nanay na ang para ipangana na sing uman?" 5 Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, kung tinu pay indi ipanganang uman ekel tung wai ig tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung kinaisipan na‡, indi enged maimung malgud tung paggaraemen yang Dios. 6 Kipurki kung tinu pay ipinangana ta tau, yang pagkatau na tung tau ka manliit. Katulad ka tung sasang taung ipinanganang uman yang Espiritu Santong linimpiuan, may baklu ra kang pagkatau nang ipinaeyang da yang Dios tung anya. 7 India ilem mabereng tung inaningung atia tung nuyu. Yang dapat mainabu tung numyung tanan ang ipanganaamu rang uman. 8 Telengan mu ra ilem yang palet. Kung ay pay gustu nang meyep, duun da ilem meyep. Yang agrut na magngel mu, piru indi mu maskean kung ay pa manliit kung ay pa manganing. Yang pisan ay matinlung pananglitanu tung sasang taung ipinangana ra yang Espiritu Santo. Ay kung unu pay natengeran na ang yang taung atia naguman da, indi enged masangkad ta tau. Piru mabistu ra enged tung pinakawut yang inubra na tung pagpangabui yang taung

* 3:2 3:2 Tung isinulat ni Juan ang naa, yang bitalang lawii may nagalagpakan na. Yay kaalimbawaan yang sasang taung makiklep pa yang pagirintindien na tung Dios ang katulad ka tung inaning ni Ginuung Jesus natetenged tung makiklep ang pagatiniran (3:19). Ikumpalar tung 13:30. † 3:3 3:3 Yang bitalang 'uman' tung bitalang Giniriego, duruay kinaulugan na. Puidi kang ilakted ang 'liit tung abwat'. ‡ 3:5 3:5 Asan da nga tagamay ni Jesus ti Nicodemo ta pagpademdem natetenged tung sasang pinangakuan yang Dios tung mga tauan nang mga Israel ang tung uri may sasang ubraen na tung mga pupusukun nira ekel tung puisa yang Espiritu Santo. Yang luaan na, asan da tanira nga paeyangay na ta baklung pagpangabui nira ang uyun tung anya. Duun da nga basaay ta yang pinagula ni Ezequiel tung 26:25-27.

atia.”⁹ Maganing si ti Nicodemong minles, “Ya ra ilem agari kaya?”¹⁰ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Yaway sasang nagabantug ang maayen ang magturuldukon tung mga masigkanasyun tang mga Israel, piru naa pala yang mga bagay ang naa, indi mu nagaintindian§. ¹¹ Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, yang nagipagpakawut yamen nagaintindian kang lagi yamen. Yang naita yamen mismu, ya ray nagipagpaingmatuud yamen, piru ay pa wa? Indi mi ra ka ilem agpanangden yang nagipagpaingmatuud yamen. ¹² Kung indiauw ra ka ilem panangden ming pagpaingmatuud natetenged tung nagainabu taa tung kaliwatan ang naa ang katulad ka tung nagianingung atia nungayna, ya pa agaring panangdenaw pa numyu kung magpaingmatuuraw pa natetenged tung nagainabu duun tung langit? ¹³ Andang pisan ay taung nagapagpaabwat duun tung langit ang para maskean na ra rin kung unu pay pagkarainabu duun. Piru ta yuung paganingen ang Maninga Tau ultimu ra ilem yuuy kabisadu tung mga bagay ang atia, ay duunaw ka man tung langit nanliit ang nagparanek taa. ¹⁴⁻¹⁵ Dispuis, yang pambungunu pariu tung iraw ang atiing saway ang itinaken ni Moises tung ayu ang pagkatapus ya agipaabwatay duun tung banwang kapas*. Bilang yuung paganingen ang Maninga Tau, yuu kay ipaabwatay† ugud kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen, indi ra magdayun yang pagkablak na tung Dios, kung indi, asan da kang lagi nga paeyangayu ta ipagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na,” maganing ti Jesus.

Yang Pagbadbad Yang May Sulat Natetenged Tung Pinaganing Ni Jesus Tung Ni Nicodemo (3:16-21)

¹⁶ Natetenged ang durung pisan agkalutuk yang gegmang ibinuluntad yang Dios tung yaten ang mga tau, mismu yang paganingen nang Ana nang inding pisan mapakdingan, ya ray ipinaangay na taa tung kaliwatan ang naa bilang maning pa tung sasang dasag. Ya ray binuat na ugud kung tinu pay magtalig yang sadili na tung anya, indi

§ 3:10 3:10 Dapat da rin ang naintindian ni Nicodemo yang napabtang tung kasulatan ang pariu ka tung sasang inula ni Ezequiel 26:25-27. Kipurki kung naskean na tia, nadeep na ra rin kung unu pay nagadapatan yang pagkasambit ni Ginuung Jesus tung wai may Espiritu Santo tung 3:5. * 3:14-15 3:14-15a Puiding mabasa ta yang kapanawan yang nainabung atii tung Mga Bilang 21:4-9. † 3:14-15 3:14-15b Tung isinulat ni Juan ang naa, kada sambiten ni Jesus ang tanya ya ipaabwatay, duruay nagadapatan na. Primiru ang tanya ya ipaabwatay tung krus ang magpakugmatay. Yadwa ang tanya ya ipaabwatay ang padengegan enged yang Dios. Bilang tung pagpalansang na tung krus asan da enged nga padengegay yang Dios. Asan da nga basaay ta tung 8:28; 12:32, 34.

ra magdayun yang pagkablak na tung Dios ang asta tung sampa, kung indi, asan da kang lagi nga paeyangay na ta ipagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na. ¹⁷ Kipurki yang ipinagpangay yang Dios tung paganingen nang Ana Na taa tung kaliwatan ang naa, belagan ang maganing ang para ya ray magsintinsia tung mga tau tung kalainan, ang indi, ugud ekel tung anya magkaratapnay ra tanirang ipampalibri tung sintinsiang atia. ¹⁸ Kung tinu pay magtalig yang sadili na tung anya, indi ra ka enged sakpen yang sintinsiang atia. Piru kung tinu pay indi malelyag ang magtalig tung anya, katimbang nang pininig na rang lagi yang sadili na ang tanya sintinsiaan da ilem yang Dios tung kalainan. Ay indi na ra itinalig yang sadili na tung paganingen ang "Ana Yang Dios" ang indi mapasiring-siringan. ¹⁹ Ay yang mga maning tiang tau, maning taa yang palaksu yang pagpapinig nira tung mga sadili nira. Ang patalungaen tung maning pa tung kaas ang naang nagkawut da tung kaliwatan, indi malelyag. Ang indi, yang makiklep ya pa ka enged ay pagmamaalen nira ay natetenged tung pagburuaten nirang mga malain. ²⁰ Ay natural, kung tinu pay pagpadayun tung pagburuaten nang anday kuinta, pagalikayan na ta mupia yang kaas. Indi ra ka tia magpalenget tung kaas, nusias lumbaw ra yang mga buat-buat nang malalain. ²¹ Piru kung tinu pay pagpadayun tung pagurusuyun na tung nagakdekan nang magkatama, yay pagpalenget tung kaas ugud mabistu ra ang tanya nagapakigsasaan da yang Dios tung mga buat-buat na.

Yang Nagipagpaingmatuud Ni Juan Ang Manigbenyag Natetenged Tung Ni Jesus (3:22-30)

²² Taa numanyan, ti Jesus, dayun dang nagpanaw ang minangay duun tung sinakepan yang Judea, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. Duunami ra nagurugpu ta pira pang kaldaw ang nunut da ka yang pagberenyagen na tung mga tau duun. ²³ Taa, simanyan duun tung Enon ang alenget tung Salim, ti Juan ang naa, pagberenyagen da ka tung mga tau, ay bastanting wai duun. Purisu sigi-sigi ra yang pagarangayen yang mga tau duun tung anyang pamagpabenyag. ²⁴ Yang uras ang atii ti Juan indi pa nagakalabus. ²⁵ Numanyan yang dumang nagapangugyatan ni Juan namagpakigsuga ra tung sasang masigka Judio nira natetenged tung mga patakaran ang nagusuyun ang para mapunasan da yang mga tau ta kasalanan nira. ²⁶ Pagkatapus namagdangep da tung ni Juan ang namagkiga tung anyang maganing, "Rabbi, nagademdeman mung

atiing duuna pa rin tung duwali yang Jordan, may sasang aruman mung ipinagpailala mu tung mga tau? Naa pala, tanya unu pagberenyagen da ka! Yang kadaklan ang mga tau tung anya ra unu agpamagdangep!”²⁷ Maganing ti Juan ang nagtuwal, “Aywa, nagaskean ta ra kang lagi ang maski tinu pa, kung may dengeg na, ay tia pinakdulan da yang Dios.”²⁸ Maski yamu mismu mapagsistigusamu ka tung pagkamatuud ang naganingaw ra kang lagi ang belaganaw yang paganingen ang Cristo, ang indi, yuu ilem agtuwulay yang Dios ang maging palaskaw na.²⁹ Kung alimbawa may kumbira, yang laliing pangasawa ya ray may kasawa, belagan yang ungkuy nang nagpaiwan-iwan tung kumbira na. Ugaring, yang ungkuy na, kung magngel na ra nganing yang nangasawa ang pagbawalitaen ang matinlu ra ka atiang pagkakasawaan nirang durua, pagampayan ka ta kasadyaan nang duru ay durug tinlu yang pinakawut yang pagpaiwan-iwan na. Ya tia yay kaalimbawaan yamen ni Jesus. Purisu simanyan agsadyaanaw ra ta duru tung nagibalita ming atia tung yeen.³⁰ Kaministiran ang tanyay mapadengegan ang mas pa. Piru ta yeen, maskin maaranek da yang kadengeganu.

Yang Nagiwaswas Yang May Sulat Natetenged Tung Inaning Ni Juan Ang Atia Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na (3:31-36)

³¹ “Yang duun liit tung abwat, landaw tung tanan. Yang taa liit tung kaliwutan, tau ka ilem ang tanekanen. Yang nagianing na, natetenged ilem tung mga bagay taa tung kaliwutan. Kapurisu yang duun liit tung langit landaw tung tanan.”³² Yang kumpurming naita na kag nagngel na duun ya ray nagipagpaingmatuud na tung mga tau, piru indi ra nagapauyunan ta kadaklan.³³ Ugaring kung tinu pay magpauyun tung nagipagpaingmatuud na, asan dag pagpailala ang yang Dios talagang mataligan nang magkereng tung kumpurming pinangakuan na.³⁴ Kipurki yang tinuwul yang Dios, yay pagpakawut yang bitala na. Ay tanya nagapatiniran yang Dios tung Espiritu Santo ang anday sukatan yang pagparaketelen na tung anya tung tanan ang mga pagurubraen na.³⁵ Ay ya pa agari, tanyang paganingen ang Ana nagagegmaan ta duru yang paganingen nang Ama na. Purisu yang tanan ang bagay ipinabtang na tung pudir na.³⁶ Kapurisu kung tinu pay pagtalig tung anyang paganingen ang Ana, may baklu rang pagkatau na ang ya ray pagnatisan nang asta tung sampa. Piru kung tinu pay indi magpalalang tung anya, indi na

ra mabagas yang baklung pagkatau na rin, ang indi, yay paginetegan yang kasisilagen yang Dios.”

4

Nagipananglit Ni Jesus Yang Sadili Na Tung Waing Bui (4:1-30)

¹ Taa, simanyan, may balitang nagngel yang mga Pariseo ang ti Jesus unu mas dakele tung ni Juan ta mga taung nagapangkulan nang magpaugyat tung anya ang ya ra ka unu ay nagapamenyagan na dayun. ² Piru tung kamatuuran, belagan ti Jesus yang nagpamenyag tung mga taung atii, ang indi, yami ra ilem ang nagapangugyatan na. ³ Kapurisu, simanyan, pagkaske ni Jesus ang yang mga Pariseo nangabalitaan da ta maning tia, dayun dang nagliit tung Judea ang nagbalik da duun tung Galilea. ⁴ Ugaring baklu makawut duun, kaministiran manggetes da kanay ilem duun tung Samaria.

⁵ Simanyan, atiang duunami ra tung sinakepan yang Samaria, may kinawutan yamen ang sasang lansangan ang pagguguuyan ang Sicar. Alenget ilem duun yang tanek ang ipinakdul ni Jacob ang kinaampu yamen tung ana nang ti Jose atiang tukaw pang mga panimpu*. ⁶ Duun ka yang buwun ang pinaakaran ni Jacob. Purisu, simanyan, ti Jesus, kumus pinilayan da ta pagpanaw, diritsyu ra ilem ang kuminarung tung biwil yang buwun ang atia. Yang uras ang atii kereng da yang kaldaw. ⁷ Buay-wuay ta gesye, may sasang baway ang minangay duun tung buwun ang para manawu ta wai. Yang nasyun na Samarianen. Kumawut duun, dayun dang binugnu ni Jesus ang inaning, “Paigmay ka ta wai.” ⁸ Ya ray pinandawatan na, ay yaming nagapangugyatan na nagpadayunami ra duun tung lansangan ang para mangalangami ta pamangan. ⁹ Maganing yang baway ang minles, “Abaa, yuu baway, Samarianenaw pa, pandawatanaw pa nuyu ta wai ang yawa sasang Judio?” (Napagbitala ta maning tia, ay yang mga Judio pamamiru kang lagi tung mga Samarianen. Indi nganing pamaggamit ta mga garamiten nira.) ¹⁰ Maganing ti Jesus ang minles, “Kung nagaskean mu ilem kung unu pay pagipakdul yang Dios ta diwaldi ig kung nagailala mu ilem kung tinu pay pandawat ta wai tung nuyu, yawa ra rin yang mandawat tung anya, pinakdulana pa rin anya ta waing bui.” ¹¹ Maganing yang baway ang minles, “Ameey, anday ipanimba mu. Kaadalem yang buwun. Ay pa ngaeklay mu atiang waing buing atiang

* 4:5 4:5 Genesis 48:22; Josue 24:32

nagaaning mu? ¹² Aywa wasu, maglandawa pa ka engaged tung ni Jacob ang kinaampu ta ang ya kay nagpasubli yang buwun ang naa tung yamen? Tanya mismu nanginem taa, may yang mga ana na, asta yang mga kaayepan na!" ¹³ Magtuwal ti Jesus, "Kung tinu pay manginem yang waing naa, kanalen ka engaged ang uman. ¹⁴ Piru kung tinu pay manginem yang waing ipakdulu tung anya, indi ra ka engaged kanalen ang asta tung sampa, kung indi, yang waing ipakdulu tung anya, ya ray magyaring waing tubdun tung sadili na ang magbulyak-bulyak bilang ya ray ipagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na." ¹⁵ Maganing yang baway tung anya, "Ala, Ameey, pakdulay ka yang waing atia ugud indiauw ra kanalen ang uman. Anda ra kay ministirung magpabalik-balik pa taang manawu." ¹⁶ Maganing ka ti Jesus ang nagtimaales, "Ala, mulika ra. Guuyan mu ra kanay yang kasawa mu ang pagkatapus magbalikamu ra ka taa." ¹⁷ Maganing yang baway ang minles, "Yuu anday kasawaw." Magbales ti Jesus, "Tama ka man yang bitala mu ang anday kasawa mu. ¹⁸ Sipurki nagpakasawa-kasawaa ra ilem tung lima nga laliian kag yang aruman mu numanyan, apen-apen mu ilem. Talagang matuud ka man yang bitala mung atia." ¹⁹ Maganing yang baway, "Naa pala, Ameey, yawa sasang prupita! ²⁰ Yang mga kinaampu yamen ang mga Samarianen, tung bukid ang atii namagtuu tung Dios. Piru yamung mga Judio, paganingamu ang yang lugar ang dapat pagtuuan tung Dios ay ultimu ilem duun tung Jerusalem." ²¹ Maganing ti Jesus ang minles, "Ipag, manangera tung yeen, may uras ang kawutun ang andang pisan ay kalalabten na kung ay pang banwaay mamagtuu yang mga tau tung ni Ama, kung tung bukid ang atii, u kung duun man tung Jerusalem. ²² Kidispuis pa, yamung mga Samarianen pagtuuamu ka man tung Dios, piru indi mi ilem nagabilugan kung tinu pay pagatuuan mi. Piru yaming mga Judio, kunisidu yamen yang pagatuuan yamen. Tatal kung magtukud da nganing yang Dios yang kalibrian, ay tung nasyun yamen ang mga Judiong mageyang. ²³ Ugaring, magkakawut da yang uras, kuminawut da ka engaged ang ipagtuu ra ta ustun yang mga tau tung ni Ama. Ay yang pagturuuen nira tung anya, ya agipaeyangay yang Espiritu Santong ig uyun tung kamatuuran. Asan da ta mga taung nagasagyap nang magtuu tung anya. ²⁴ Kumus ispiritu tanya, ig disir, kung tinu pay magtuu tung anya, kaministiran yag paktelay yang Espiritu Santo ang para magkatunu tung kamatuuran yang pagturuuen na." ²⁵ Maganing yang baway, "Nagaskeanu ka

ang yang paganingen ang Mesias bilang yang paganingen ang Cristo, kung kumawut da nganing, ya ray magpasanag tung yaten yang tanan ang bagay†.”²⁶ Maganing ti Jesus ang minles, “Yuu ra taang kakesen mu atiang nagaaning mu,” agaaning.

²⁷ Simanyan, indi pa nganing nagatapus yang pagkesen nirang durua, yaming nagapangugyatan na kuminawutami rang nanliit duun tung lansangan. Naberengami ra ta mupia tung ni Jesus ang aywat pangesen-kesen tung sasang baway. Piru maski pang durung pagkabereng yamen, anday nabnga tung yamen ang nagtalimaan kung panduu ra asan yang baway, u kung unu pay nagipangesen-kesen ni Jesus tung anya.²⁸⁻²⁹ Simanyan, anday dumang binuat yang baway, diritsyung binutwanan na yang tiwud nang nagbalik da duun tung lansangan. Kumawut, dayun dang nagbawalitaen tung mga tau ang maganing, “Aliamu wa. Telengan mi ra kanay yang sasang taung yay nagulit tung yeen yang tanan ang nagkarabuat-buatu. Ya ra wasu takaa yang paganingen ang Cristo?” agaaning.³⁰ Kapurisu, simanyan yang mga taung atiang nagkarabalitaan da, dayun dang namansilua tung lansangan ang namansiangay tung ni Jesus duun tung buwun.

Yang Mga Samarianen Nagipananglit Ni Jesus Tung Trigung Arayegen Da (4:31-38)

³¹ Numanyan, duun tung buwun, yaming nagapangugyatan ni Jesus, durung eret-eret yamen tung anyang mamangan da. Maganingami tung anya, “Ala, Rabbi, mamangana ra kanay.”³² Maganing ti Jesus ang minles, “Yuu may pamangan ang indi mi ilem nagaskean.”

³³ Atii, nagtaralimaan-talimaanami rang maganing, “Unu pa wasu, may nagekel ta pamangan taa tung anya?”

³⁴ Maganing ti Jesus ang nagsublang, “Yang pamangan ang masabur tung yeen ya ra yang pagturumanenu yang kalelyagan yang nagtuwul tung yeen ang yuu magtalusaw tung itinuwul na tung yeen.”³⁵ Indi wa, paganingamu ang epat pang bulan baklu kawutay yang tiligayeg? Piru bandawen mi wa kanay atiang pamanikulit ang atii. Midyu ra ka tung trigung lutuk da ang arayegen da ilem.³⁶ Simpri yang sasang manigayeg may suul na. Anday duma, ya ra yang taung mismung maning pa tung ayegen na ang ya ra ka man yang mga taung pinaeyangan da yang Dios

† 4:25 4:25 Nagaskean da kang lagi nirang mga Samarianen ang yang paganingen ang Mesias yay magpaintindi tung nira kung unu pay gustu yang Dios ang yay bauen nira. Bistu ra tung kasulatan ang katulad ka tung Deuteronomio 18:15-19.

ta baklung ipagpangabui nirang anday pagtapusan na. Kapurisu yang manigtakbul may yang manigayeg kasiraan da ka tanirang mamagpakasadya.

³⁷ “Ay asan da magkamatuud yang sasang bitala yang mga mamaepet ang kaisan unu duma ray panakbul, duma ra kay pangayeg. ³⁸ Purisu tuwulunamu yeen ang mangayeg tung indi mi pinakabedlayan. Duma ray namagpakabedlay ang pagkatapus yamu ray mangayeg tung pinakabedlayan nira,” maganing ti Jesus‡.

Durung Mga Samarianen Ang Pamagtalig Da Tung Ni Jesus (4:39-42)

³⁹ Taa numanyan, durung mga Samarianen ang taga lansangan ang atii ang namagtalig da yang mga sadili nira tung ni Jesus natetenged tung ibinalita yang baway ang atia tung nira ang isinayud na unu tung anya yang tanan ang nagkarabuat-buat na. ⁴⁰ Kapurisu, simanyan, mamansikawut da tanira duun tung ni Jesus, dayun dang inimbitar nirang magpadayun da kanay tung nira. Kapurisu nagpadayun da ka man duun ta seled duruang kaldaw. ⁴¹ Taa, simanyan, yang pinakawut na, mas duru pa ka enged yang namagtalig tung anyang namagpatapnay natetenged tung mga bitalang ipinagpakawut na tung nira. ⁴² Pamansianing tung baway, “Numaan, belagan da ilem yang ibinalita mu tung yamen yang ipinagtalig yamen tung anyang nagpatapnay, ang indi, yami mismu ay nagpamati tung anya. Purisu, nabilugan da enged yamen ang talagang ya ra ka man taa yang nagaelatan yamen magpanapnay tung mga tau.”

Yang Yadwang Pruibang Makabewereng Ang May Mulang Tagumatayen Dang Pinamaayen Ni Jesus (4:43-54)

⁴³ Taa numanyan, pagtaklib yang duruang kaldaw ang atii, nagliit da ti Jesus ang nagpadayun da yang pagparanawen nang minangay duun tung sinakepan yang Galilea, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ⁴⁴ Yang ipinagangay na duun ay may sasang bitala ta mga mamaepet ang nagatemeng da tung anya ang yang sasa unung manigpalatay yang bitala yang Dios, kung duun tung sadiling banwa na, indi unug galangen ang sapten ta usti. ⁴⁵ Kapurisu atiang pagkawut na duun tung Galilea, kung

‡ **4:38** 4:38 Yang namagpakabedlay duun tung Samaria, puiding ya ra yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw pati ti Juan ang manigbenyag (3:23). Yang pangayeg yang mga tauan ni Jesus duun tung Samaria, indi inubra nira tung uras ang atii, kung indi, ti Felipe ya ray nagtuman yang tuwul ang atii ni Jesus, atiang pagparakawutun na duun yang Matinlung Balita natetenged tung anya ang yay sinambit tung Mga Binuat-buatan 8:4-25.

tung bagay, sinapet ka man yang mga Galileanen, piru yang ipinagsapet nira tung anya ay natetenged ilem tung tanan ang nagkarabuat nang makabewereng ang ya ray naita nira duun tung Jerusalem atiang pagsilibra nira yang pistang atiang paganingen ang Taklib. Ay kipurki pati tanira namagpasapek ka tung pistang atia.

⁴⁶ Kapurisu numanyan, ti Jesus duun si nagbalik tung Cana duun tung sinakepan yang Galilea ang ya ray banwang pinagbuatan na yang wai ang binu. Duun tung sinakepan yang Galilea, may sasang upisial yang gubirnu ang pagtinir tung lansangan ang Capernaum ang yang ana na paglaru.

⁴⁷ Purisu pagkabalita na ang ti Jesus nagliit da duun tung Judea ang minangay tung Galilea, dayun na rang inangay duun tung Cana ang dinangepan kung puiding magnunut da tung anya duun tung Capernaum, ang para magpamaayen tung ana nang tagumatayen da. ⁴⁸ Numanyan pagkaintindi ni Jesus yang ministir na, maganing tung anyang nagsukda, "Yamung taga Galilea, kung indiamu maita ta mga pruibang makabewereng, indiamu ra ka enged magtalig tung yeen!"

⁴⁹ Maganing yang upisial ang nagpakigluuy, "Ameey, ild-away kang nuntun, tagumatayen da ti duduy!" ⁵⁰ Maganing ti Jesus ang minles, "Ala, mulika ra. Maayen da yang ana mu," agaaning. Simanyan yang inaning ni Jesus ang atia, ya ray pinagtaligan nang minulik. ⁵¹ Numanyan, atii pa tung panenga-tengaan yang dalan ang nagapanuldakan na, binagas da yang mga turuwulun nang binalitaan ang maayen da unu yang ana na. ⁵² Pagkagngel na yang balita, diritsyung tinalimaan na kung unu pang urasay naulikan yang ana na. Maganing tanira, "Ta nungapun pang mga ala una ngaumpaway yang kinit na," maganing.

⁵³ Atii, nademdeman na ra ang yang pisan yang uras ang ipinaganing ni Jesus tung anya ang maayen da yang ana na. Kapurisu, asan da nagbilug yang pagtaraligen na tung ni Jesus. Asta yang intirung pamilya na pati mga turuwulun na namagtalig da kang tanan yang mga sadili nira tung anya. ⁵⁴ Atia, ya ray yadwang pruibang ipinagpalapus ni Jesus duun tung sinakepan yang Galilea atiang pagliit na duun tung Judea ang minangay duun tung Galilea.

5

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Taung Paglaru Ang Asan Da NGa Bistu Ang Pagsinasaay Tanira Yang Dios Ta Buat-buat (5:1-18)

¹ Taa numanyan, tung pira pang kaldaw, kinawut da yang uras ang ipagsilibra si yamen ang mga Judio ta

pista. Purisu ti Jesus nanungul si duun tung Jerusalem ang para magpasakep. ² Duun tung Jerusalem ang alenget tung purtang parakleran ta mga karnirung nagipandasag, may pagdirigwan ang tung bitala yamen ang Hinebreo pagguguuyan ang Betesda. Tung binit na may lima ngaintablakuan ang paralirungan ta mga tau. ³⁻⁴ Durung mga taung may mga laru nirang lumakdayan asan. May mga buray, may mga barik, may mga taung kapeypeyen*.

⁵ Asan may sasang tau ang tulung puluk may walu rang takun yang pagalaru na. ⁶ Simanyan naita ra ni Jesus ang yag lalakday asan. Naskean na ra ka ang tung tantung kabuay ra yang paglaru na. Purisu dayun na rang inaning, "Yawa, malelyaga rang magmaayen?" ⁷ Maganing yang taung atiang minles, "Ameey, anday magekel tung yeen ang para manulpuk tung wai kung uras dang bumulyak. Mintras agimurasenu ra rin ang paranekan, agatkawanaw ka enged ta duma." ⁸ Maganing ti Jesus tung anya, "Ala, kemdenga ra, eklan mu ra tiang papag mung magpanaw," maganing. ⁹ Atii, lagi-laging nagmaayen da yang taung atia. Diritsyu ra ka man ang ingkelan na yang papag nang nagpanaw.

Taa numanyan yang nainabung atia natuun tung kaldaw ang nagipamaenay. ¹⁰ Kapurisu, yang mga pamagpakig-maepet tung nasyun yamen ang mga Judio, pagkaita nira yang taung atiang nagmaayen da, pinagistinggir da nirang inaning, "Eey, indi mu nagaintindian, numanyan kaldaw ang nagipamaenay? Bawal ang magekel-ekela tiang papag mu!" ¹¹ Maganing yang taung minles, "Yang taung nagpamaayen tung yeen, yay naganing tung yeen ang eklanu ra yang papagung magpanaw," maganing. ¹² Dayun da nirang tinalimaan, "Tinu pang tauay naganing tung nuyung eklan mu ra yang papag mung magpanaw?" maganing. ¹³ Piru yang taung atiang pinamaayen, anday kaliwutan na kung tinu pa. Ay ti Jesus nagpanaw rang laging nanakat-sakat tung kadamlan yang mga tau.

¹⁴ Buay-wuay ra ta gesye, napanawan si ni Jesus yang taung atia duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Dayun na rang inaning ang, "Ta, maayena ra simanyan. Purisu india ra ilet magpadayun tung pagpakasalak mu, ugud

* **5:3-4** 5:3-4 Tung dumang mga kinupia may mga bitalang isinaleet yang mga manigkupia ang maning pa tung sasang pasanag nira tung pagbasa: "Nagaelatan nira yang wai ang bumulyak. Ay kipurki kung kaisan may sasang angil ang tuwulun yang Dios ang magparanek tung dirigwan ang atia ang para pabulyaken na yang wai. Kung tinu pay matkaw ang maglanguy tung pagbulyak na, ya ray pagmaayenan na maskin unu pang laruay na." Piru tung pinakatukaw ang mga kinupia, indi nabtang yang mga bitalang atia.

india ra mataktakan ta mas maliwag," maganing. ¹⁵ Atii, diritsyu rang nagpanaw yang taung atiang minangay tung mga pamagpakigmaepet. Nagugtulun da ang ti Jesus yang nagpamaayen tung anya. ¹⁶ Simanyan natetenged tung buat-buat ni Jesus ang mga maning tia tung kaldaw ang nagipamaenay, ya ray ipinakusalak yang mga pamagpakigmaepet tung anyang nagaraan yang pagpakigkuntra nira tung anya.

¹⁷ Kapurisu, simanyan, dayun dang nagbitala ti Jesus tung mga pamagpakigmaepet ang atia ang maganing, "Ti Ama, ang asta ra ilem simanyan, anday kapaenay-enayan yang pagurubraen nang pagpakaayen tung mga tau. Purisu ta yuu, ya ka. Anda kay kapaenay-enayanu tung pagurubraenu." ¹⁸ Pagkadngel nira tia, mas pang naglain yang isip nirang namagdisididung mamagpaimatay tung anya. Ay belag ilem ang yang riglamintu nira natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay ay pinaglikdan na, kung indi, ginuuyan na pa ka yang Dios ang ya enged ay anyang sadiling Ama. Bilang nagpakpeng da tung anya†.

Yang Nagipanuwal Ni Jesus Tung Mga Pamagpakigmaepet Natetenged Tung Pagsasaan Nirang Duruang Magama Tung Pagkadios (5:19-47)

¹⁹ Kapurisu, nagpadayun si ti Jesus yang bitala na tung nirang maganing, "Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yuung paganingen yang Dios ang Ana Na, anday mabuat tung sadiling kalelyaganu ilem. Ang indi, kumpurmi yang nagaitaw ang pagabuat ni Ama, ya ka ilem ay pagabuat. Bilang kumpurming unu pay pagabuat na, ya ka mismu ay pagabuat. ²⁰ Ay kipurki nagagegmaanaw anya. Purisu ya ray nagipagpaita na tung yeen yang tanan ang pagabuat nang para ya kay buatenu. May mas pa nganing ang ipaita na tung yeen ang para buatenu ugud yamu ray mabereng. ²¹ Ay katulad tung anyang may kagaeman nang magpabungkaras tung mga minatay ang para mangabui si kang uman, yuung paganingen nang Ana Na, ya ka. May kagaemanu kang magpaeyang ta baklung pagkatau tung mga taung kuari mga patay tung pagterelengen yang Dios ang kumpurming tinu pay nagalelyaganu. ²² Asta yang pagsirintinsiaen tung kalainan tung uri ta kaldaw, belagan ang maganing ang ti Ama yay magsintinsia tung

† **5:18** 5:18 Tung pagterelengen nirang mga Judio tung duruang magama, pagkatepengan ta pagkabetang. Purisu tung pangguuy ni Jesus tung Dios ang yay sadiling Ama na, duun da unu nagpakpeng tanya tung Dios ang pagkatapus yay dakulong kasalanan tung pagirintindien nira ang yang sasang pagatelengan nirang tau ka ilem magpakpeng pa tung Dios.

mga tau, kung indi, yuung paganingen nang Ana Na, yuu ray piniaran nang magsintinsia tung nira. ²³ Ay yang ipinagpiar na tung yeen tia, ay ugud yang tanan ang mga tau mamagpadengeg tung yeen ang paganingen nang Ana Na ang kumpurmi yang pagpadengeg nira tung anyang paganingenung Amaw. Purisu, kung tinu pay indi magpadengeg tung yeen ang paganingen nang Ana Na, indi na kag padengegan ti Amang nagtuwul tung yeen.

²⁴ "Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay pananged tung bitalang naang nagipagpakawutu ang asan dag pagpailala yang pagtaraligen na tung ni Amang nagtuwul tung yeen, may pagkatau na rang baklu ang ya ray pagnatisan nang asta tung sampa. Anda ray elatan nang sintinsiaan pa tung kalainan, kung indi, naliit da tung dating pagkatau nang alawid tung Dios ang nalakted da tung baklung pagkatau nang uyun tung Dios. ²⁵ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, magkakawut da yang uras, kuminawut da ka enged ang yang mga taung alawid tung Dios ang maning pa tung patay tung pagterelengen na, magngel da nira yang busisung pagimbatar tung nira ang yuu ka man yang paganingen ang Ana yang Dios. Kumpurming tinu pay magpabteng tung yeen, asan da magkatinir ta pagkatau nang baklu. ²⁶ Ay kipurki katulad ka tung ni Ama ang yay may pudir ang magpaeyang ta baklung ipagpangabui yang mga tau, yuung paganingen nang Ana Na, ya ka, ay natetenged pinakdulanaw ra anya ta pudirung magpaeyang ka ta maning ka tia. ²⁷ Belag ilem maning tia, ang indi, pinakdulanaw ra ka anya ta pudirung magsintinsia tung kalainan tung mga tau natetenged yuu ka man yang paganingen ang Maninga Tau. ²⁸ Indiamu mabereng tung inaningu ang atiang yuu yang manigsintinsia. Ay kipurki may uras ang kawutun ang yang tanan ang mga taung nagkarapatay ra magngel da nira yang busisu ang magkalalangan tung nira. ²⁹ Magngel da ngani nira yang busisu, mamansilapus da tung pinanlebngan tung nira. Kung tinu pay nagpadayun tung mga ubra-ubrang nagauyunan yang Dios, ya kay pabungkarasenu ang para magpasapen da tung anya ang asta tung sampa. Yang kumpurming nagpadayun man tung mga buat-buat nang anday quinta, ya kay pabungkarasenu ang para sintinsiaanu ra tung kalainan.

³⁰ "Belagan ang maganing ang beet-beetanu ra ilem yang pagsirintinsiaenung atia. Ang indi, kumpurmi ra ilem yang ipanggel ni Ama tung yeen, ya ray usuyunung magsintinsia. Purisu tamang pisan yang sintinsiang ipakdulu. Kipurki

belagan yang sadiling kalelyaganu ang yay pagasikaru, ang indi, ultimu ilem yang kalelyagan yang nagtuwul tung yeen.³¹ Kung alimbawa, yuu ilem ang sam bilug ay pagkereng tung sadiliu, intunsis puiding maskin indiauw ra panangden mi.³² Piru may sam bilug pang pagpaingmatuud natetenged tung yeen. Kidispuis agaskeanu ang yang nagipagpaingmatuud na natetenged tung yeen talagang tama.³³ Yamu nganing ay nagtuwul tung mga kaarumanan ming mamanginsapu tung ni Juan ang pagkatapus yay nagdiklara yang kamatuuran natetenged tung yeen.†³⁴ Belagan ang maganing ang yuu pagkaministiran ta tau ang para magkereng ilem tung yeen. Ang indi, nagasambitu ilem tiang pagpaingmatuud ni Juan tung yeen ugud basi pa ra ilem magpauyunamu ra kang magpatapnay tung yeen.³⁵ Kipurki ti Juan ang naa, maning pa tung sasang kaas ang nagdekal ang nagpasanag ta mupia. Piru ta numyu, midyu gesye ka ilem yang uras ang ikinasadya mi yang ipinagpasanag na tung numyu.³⁶ Piru, yuu, may sasang pagpaingmatuud natetenged tung yeen ang mas landaw pa kay tung pagpaingmatuud ni Juan. Ay kipurki yang mga buat-buat ang naang nagipaitaw ang ya ra kang lagi ay itinalig ni Ama tung yeen ang talusunu, ya ra kay pagpailala tung yeen ang pagatuwulaw ka mananya.³⁷ Pati nganing ti Amang nagtuwul tung yeen, ya kay pagpaingmatuud natetenged tung yeen. Kung tung bagay, yang busis na indi mi nagagngel, pati pirsunal na, indi mi ka nagaita.³⁸ Asta yang bitala nang nagipagpagngelu tung numyu, indi mi ra ka nagipabalay tung isip mi. Talagang matuud tia, ay telengan mi ra ilem. Yuung tinuwul na mismu, indiauw ra ka ilem agpanangden mi.³⁹ Tung bagay pagpasadsaramu ta mupia tung kasulatan, ay yang kalaum mi tung pagsurulipeten mi yang mga katuwulan na, asanamu ngaeyangay ta pagkatau ming baklu ang ya ra ka rin ay pagnatisan ming asta tung sampa. Piru yang kasulatan ang atiang nagapaderepan mi, yuu ra ka man taang nagadapatan na!⁴⁰ Ang pagkatapus indiamu ra ka enged nagalelyag ang magpagaem tung yeen ang para magkatiniramu ra rin yang pagkatau ming atiang baklu ang uyun tung Dios.

Nagipagpaluwaw Ra Ni Jesus Yang Indi Enged Nira Nagipagpananged Tung Anya (5:41-47)

⁴¹ "Indiauw pagsikad ang yuu dayawen ta mga tau.
⁴² Piru suutung pisan yang pundu yang mga kinaisipan mi ang yamu ang anda enged ay paggegma ming ustu tung

† 5:33 5:33 Ikumpalar tung 1:19-27.

Dios. ⁴³ Yuu nagluaaw ra taa tung publiku, natetenged tung katengdanan ang ipinakdul ni Ama tung yeen ang pagkatapus nagapangindianaw ra ka ilem numyu. Kung may duma pang maglua taa tung numyu tung sadiling beet-beet na ilem, atia ya ray dilantadung pauyunan mi. ⁴⁴ Ya pa agaring mapagtaligamu tung yeen ang maning da tiang pagamaal mi ang yamu magparabantug-bantugan? Piru ang yamu bantugun yang ultimung Dios ang yay indi mapakdingan, belagan ang yay magsikaren mi. ⁴⁵ Indiamu maglaum ang yuu pay magbangdan tung numyu tung katalungan ni Ama ang aywat indiamu ra nananged tung yeen. Kipurki may sasang magbangdan tung numyu. Anday duma, ya ra ti Moises. Ya ka man mismu yang panaligan ming mangerengan tung numyu natetenged tung pagturumanen mi yang mga katuwulan ang ipinagsulat na. ⁴⁶ Sipurki kung panangeramu ta ustung tung isinulat na, intunsis simanyan, nanangeramu ra ka rin tung yeen. Ay yuu ra ka man taang nagadapatan yang isinulat na. ⁴⁷ Piru simanyan kumus indiamu pananged tung isinulat na, ya pa agaring panangden mi yang yeen ang nagipagpakawut tung numyu?" maganing ti Jesus.

6

Kung Unu Pay Pinakawut Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Limang Liwu NGa Tauan (6:1-15)

Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17

¹ Numanyan, pira pang kaldaw, ti Jesus nagpalakted da tung tindak yang awuyuk ang pagguguuyan ang Galilea. (Tung panimpu ta numanyan, yang awuyuk ang atia, pagguguuyan ang Tiberias). ² Pagkawut na, buntun yang mga taung namagpakignunut da tung anya, natetenged naita ra nira yang mga pruibang ipinagpalapus nang nagpamaayen tung mga taung pamaglaru. ³ Simanyan, nanungul da ti Jesus tung bukid ang kuminarung, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ⁴ Yang uras ang atii, alenget da ka ilem ang kumawut yang pista yamen ang mga Judiong paganingen ang Taklib.

⁵ Taa simanyan, pamandaw ni Jesus, ya ray naita na yang mga taung atiing buntun ang pamagtungul tung anya. Purisu, dayun na rang tinalimaan ti Felipe ang maganing, "Ta, Felipe, ariita ra kaya wasu maalang ta tinapay ang mapapaan ta tung mga taung atii?" maganing. ⁶ Naa pala, napaganing da ta maning tii, ay ti Felipe nagasukdaan na. Piru tanya nagaskean na ra kang lagi kung unu pay buaten na. ⁷ Simanyan, maganing ti Felipeng minles,

“Maskin balur ta mga duruang gatus yang tinapay ang alangen, maskin mekel ilem ta gegesy ang ipagsengat-sengat nira sasa may sasa, indi ka enged magkaramped, yang kinadaramelen nirang atia!”⁸ Simanyan, tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus, may sam bilug ang suminaleet ang ti Andres ang ari ni Simon Pedro.⁹ Maganing tanya, “Nakaa wa, may kawataan ang may balun nang limang bilug ang tinapay ang gegesy ig may ian na kang duruang bilug. Piru pira ra ka enged takaa tung kinadaramelen nirang atia?”¹⁰ Numanyan, maganing ti Jesus tung yamen, “Pampakarungun mi ra kanay yang mga tau,” maganing. Duun tung bukid ang atii, durung ilamunun. Purisu ya ray pinangarung-karungan nirang tanan. Ang bilangen yang mga lalii ilem, nagdangat tung limang liwu nga tauan.

¹¹ Taa numanyan, dinawat da ni Jesus yang mga tinapay ang atia, ang ya ra kay pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus ta pagpasalamat na, dayun na rang ipinampatagtag tung nirang kumarungan asan. Asta yang mga ian maning ka tia yang binuat na. Tanirang tanan nangapagustu ra kang namamangan.¹² Atiing mga bial da tanira, maganing ti Jesus tung yamen ang nagapangugyatan na, “Ala, pangimesen mi ra kanay yang namagsubra. Muya magasta,” maganing.¹³ Purisu dayun dang pinangimes yamen ang may sam puluk may durua nga baayan ang napnuk. Ya ray nagkaraeped tung limang bilug ang tinapay ang atiang pinamanganan nira.¹⁴ Simanyan, pagkaita yang mga tau yang pruibang atiang ipinalapus ni Jesus ang makabewereng, namagaraning-aningan da tanira ang maganing, “Talagang ya ra ka man taa yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang nagaelatan tang maglua tung kaliwutan,” maganing*.¹⁵ Simanyan, pagkasiman ni Jesus ang tanya ray nagaisipan nirang regsen ang papagadien tung banwa nira, dayun dang nagliling si duun tung kabukiran, ang tanya ilem ang sam bilug.

*Yang Pagpanaw Ni Jesus Tung Ulit Yang Awuyuk (6:16-21)
Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52*

¹⁶ Taa simanyan, atiing panlikarem da, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nandanekami ra tung bakayan.¹⁷ Diritsyuaming nagsaay tung balangay ang para magpalakterami ra rin duun tung Capernaum. Taa simanyan, nalawiiianami ra ta pagelat ang ti Jesus indi pa ka enged nagalput tung bakayan. Purisu, diritsyuami

* **6:14** 6:14 Nademdeman nira yang naula ni Moises atiing tukaw tung Deuteronomio 18:14-15 may yang pinangakuan yang Dios tung mga kinaampu nira ang sinambit tung 18:18-19.

rang nagpatabuk. ¹⁸ Taa, simanyan, nagketel da yang palet, darakulu ra yang lakun. ¹⁹ Sigi-sigi yang paggarayungun yamen. Atiing alawirami ra tung bakayan ang liniitan yamen, distansia ta mga lima asta enem ang kilometro, naita ra yamen ti Jesus ang pagpanaw tung ulit yang awuyuk ang pagpalenget tung yamen tung balangay. Purisu binalayanami ra ta eled yamen ang duru. ²⁰ Maganing ti Jesus ang nagtalna tung yamen, "Eey, indiamu ra magpakataranta! Yuu ka taang aruman mi." ²¹ Pagkagngel da yamen yang busis na, duun da kumintel yang mga isip yamen ang nagpasaay tung anya tung balangay. Tung pagsaay na, atiang lagi, nanampet da yang balangay duun tung nagadistinuan yamen.

Pagpailala Ti Jesus Ang Tanya Ilem Ay Ultimung Pagpaeyang Ta Baklung Pagkataung Uyun Tung Dios (6:22-59)

²² Pangayag yang kaliwutan, yang mga taung atiing buntun ang nangabutwan, duun pa ka. Nademdeman nira ang ta nungapun, sam bilug ka ilem yang balangay duun tung bakayan. Yadwa pa, naskean da ka nira ang ti Jesus indi nanunut tung yamen ang nagapangugyatan na, ang indi, ta yami ilem ay nagsaay tung balangay ang atia. ²³ Naa pala asan tung tukaw-tukaw ang belagan alawid tung pinamanganan nira yang tinapay ang atiing pinasalamatan ni Ginuung Jesus, may pira pang bilug ang balangay ang namansiparuung dang duun liit tung lansangan ang Tiberias. ²⁴ Purisu, pagasiguru ra nira ang ti Jesus anda ra duun, pati yaming nagapangugyatan na anda ka, diritsyu rang namanaayan yang duma tung mga balangay ang atia ang namampatindak duun tung lansangan ang Capernaum ang para mamagsagyap da duun tung ni Jesus.

²⁵ Simanyan, atiing namampalacted da duun tung tindak, naita ra nira. Dayun da nirang tinalimaan ang maganing, "Rabbi, sanua pa pa taa?" ²⁶ Maganing ti Jesus ang minles, "Iugtulu tung numyu, yang nagipagsagyap mi tung yeen belagan natetenged ang panangeramu ra tung yeen natetenged tung mga pruibang atiang ipinagpaitaw tung numyu, ang indi, natetenged ilem tung tinapay ang atiing ipinapaanu tung numyu ang yay pinagustuan ming nabialan. ²⁷ Indi mi ra impurtaen yang pamangan ang maning tiang nagarangga, ang indi, yang sikaren mi, ya ra yang pamangan ang anday karanggaan na, ang asanamu ra nga paeyangay ta baklung pagpangabui ming ya kay pagnatisan ming asta tung sampa. Yang pamangan ang atia, yuung paganingen ang Maninga Tau, yuu ray magpakdul tung numyu, sipurki yuuy pinakdulan ta katengdanan yang

Dios ang ya kay paganingenung Amaw.”²⁸ Simanyan, maganing tanirang namagtalimaan, “Unu pay dapat ang ubraen yamen ang para asanami ra ngauyunay yang Dios?”²⁹ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Ya taa yang dapat buaten ming para mauyunanamu ra anya. Magtaligamu ra ilem yang mga sadili mi tung yeen ang tinuwul na.”³⁰ Maganing ka tanirang namagtimalas, “Ay kung maning tia, abir, unu pang pruibaa yang mapalua mu ang para yay maita yamen bakluami magtalig yang mga sadili yamen tung nuyu? Telengan ta, kung unu pay mapalapus mu!”³¹ Basu mapalandawan mu pa yang pruibang atiing ipinagpaita tung mga kinaampu tang tukaw atiing duun pa rin tanira tung banwang kapas? Ay kipurki tanira nangapamangan nanging ta sasang palanganen ang ginuuyan nirang mana ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan ang may pamangan unung liit tung langit ang ya ray ipinapaan na tung nira†.”³² Maganing si ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, belagan ang maganing ang ti Moises yang nagpapaan tung mga kinaampu ta yang pamangan ang atiing liit tung langit, ang indi, ti Ama yay nagpamakdul. Kidispuis pa, yang pamangan ang atii, belagan ang ultimung liit tung langit. Piru simanyan ang mga uras ang naa, ti Ama ya ra kay pagpakdul tung numyu yang maning pa tung pamangan ang ultimung liit tung langit.”³³ Ay kipurki yang maning pa tung pamangan ang naang nagipakdul yang Dios tung numyu ya ra yang sasang nanliit tung langit ang nagparanek taa ang para magpaeyang tung mga tau ta baklung pagpangabui nirang uyun tung Dios.”³⁴ Maganing tanirang namagtimalas, “Pakdulayami kang pirmi yang pamangan ang atiang nagianing mu.”³⁵ Maganing si ti Jesus ang nagtimalas, “Yuu ra taa yang maning pa tung pamangan ang atiang magpaeyang ta baklung pagpangabui. Kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen ang magpagaem, kung ipananglit pa tung pagasuwuk may pagakanal, indi ra engaged masuwuk ang uman ig indi ra ka kanalen ang uman. Ay ya pa agari, nabilugan na ra yang pinagyenget-yengetan yang isip na kung ya pa agaring magkabagay ra tanya tung pagterelengen yang Dios.”³⁶ Ugaring ilem katulad tung inaningu tung numyu nungayna, ang agad naitaw ra ka man numyung pagpalapus ta mga pruibaa, piru

† 6:31 6:31 Duun nga basaay ta tung Exodo 16:15; Mga Bilang 11:7-9. Yang paganingen nirang mana, yay sasang palanganen ang ipinakdul yang Dios tung mga Israel atiing pagparanawen nira duun tung banwang kapas. Kaldaw-kaldaw duun manliit tung langit ang napananek tung tanek ang para uupun da ilem nira.

indiamu ka enged magtalig yang mga sadili mi tung yeen. ³⁷ Piru yang tanan ang nagipagtalig ni Ama tung yeen, luwus ang magkaradangep tung yeen ang para mampatapnay tung yeen, ig kumpurming tinu pay magdangep tung yeen, indi ra ka enged pangindianu. ³⁸ Sipurki nanliitaw tung langit ang nagparanek taa belagan ang maganing ang para magtumanaw yang sadiling kalelyaganu, ang indi, para magtulusaw tung kalelyagan yang nagpangay tung yeen. ³⁹ Ya taa yang kalelyagan yang nagpangay tung yeen, ang tung nirang tanan ang nagipagtalig na tung yeen, andang pisan ay maplek tung yeen, may sam bilug. Kung indi, tanirang tanan luwus dang pampabungkarasenu tung uri ta kaldaw. ⁴⁰ Sipurki ya taa yang kalelyagan ni Ama. Kung tinu pay magintindi tung yeen ang paganingen ang Ana Na ang asta magtalig da ka dayun yang sadili na tung yeen ang magpagaem, atiang lagi, paeyanganu ra ta baklung pagpangabui nang anday pagtapusan na. Ay ya pa agari, yang taung atia, yuu ray magpabungkaras tung anya tung uri ta kaldaw," maganing.

⁴¹ Atii, yang mga pamagpakigmaepet pinaninekan dang pamamati. Namagtaragaman da ta burutung-butung natetenged tung bitala na ang tanya unu maning pa tung pamangan ang duun manliit tung langit. ⁴² Namagaraning-aningan dang maganing, "Ta, indi, yang taung naa, ti Jesus ang atiang ana ni Joseng atiang nagailala ta, asta ti nanay na nagailala ta ka? Buat na pa tanya nanliit duun tung langit?" ⁴³ Maganing ti Jesus ang naggel, "Ustu ra tiang pagburutung-butungun mi. ⁴⁴ Anday masarang ang magdangep tung yeen kung indi yang kinaisipan na bekngen da ni Ama ang yay nagpangay tung yeen. Ang pagkatapus, yuu ray magpabungkaras tung taung atia tung uri ta kaldaw. ⁴⁵ Katulad tung isinulat yang sasang manigula atiang tukaw ang may kaldaw unung kawutun ang tanirang tanan pasanagan da ta mupia yang Dios mismu‡. Bilang kung tinu pay magpauyun tung nagipagpasanag ni Ama tung anya natetenged tung yeen, asan da ngabteng yang isip nang para magdangep tung yeen. ⁴⁶ Yang gustuung ianing tia, belagan ang maganing ang may naita tung ni Ama ay natetenged ultimu ilem yuung nanliit tung anya, ultimu ilem yuu ay naita tung anya. ⁴⁷ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen ang magpagaem, atiang lagi paeyanganu ra ta baklung pagpangabui nang anday pagtapusan na. ⁴⁸ Ay ta yeen, yang kaalimbawaanu,

‡ 6:45 6:45 Isaias 54:13

maning pa tung sasang pamangan ang asan maniel yang baklung pagkatau ang uyun tung Dios. ⁴⁹ Maskin may mana ang pinagpangan yang mga kinaampu ta atii kanay duun tung banwang kapas, nagkarapatay ra ka enged. ⁵⁰ Piru naang nagianingung maning pa tung pamangan ang duun manliit tung langit, kung tinu pay magpangan tia, indi ra enged mablag tung Dios ang asta tung sampa. ⁵¹ Yuu ra mismu yang maning pa tung pamangan ang atiang nanliit tung langit ang yang ipaeyangu tung mga tau ya ra yang baklung pagkatau nirang uyun tung Dios. Purisu kung tinu pay magpangan tung maning pa tung pamangan ang naa, asan da ngaeyangay ta baklung pagkatau nang ya ra kay pagnatisan nang asta tung sampa. Ig kidispuis pa yang maning pa tung pamangan ang naang ipakdulu, ya ra taang tinanguniu mismu. Ya ray ilugutu ugud mapakinawangan yang mga tau taa tung kaliwutan ang para asan da tanira ngaeyangay ta baklung pagkatau ang uyun tung Dios," maganing ti Jesus.

⁵² Purisu yang pinakawut na, ya ray nagaraan ta pagbaralalaan yang mga pamagpakigmaepet. Maganing yang duma, "Abaa, yang tau kang atia ka! Ya pa agaring mapakdul na yang tinanguni na tung yaten ang para mapangan ta?" ⁵³ Maganing ti Jesus ang suminaleet, "Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung indiamu mamangan yang tinanguniu, ang yuu ka man yang paganingen ang Maninga Tau, kung indiamu ka manginem yang duguu, indiamu ra enged eyangan ta baklung pagkatau ming uyun tung Dios. ⁵⁴ Yang kumpurming tinu pay pagusap-usap[§] tung tinanguniu ig panginem yang duguu, ya ray may pagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na natetenged maskin mapatay, yuu ray magpabungkaras tung anya. ⁵⁵ Aganingenamu yeen ta maning tia, ay kipurki kung yang pamangan may yang wai yay panielan yang kabui yang mga tau, mas pang yang tinanguniu may yang duguu yay panielan yang baklung pagpangabui. ⁵⁶ Kung tinu pay pagusap-usap tung tinanguniu, ig panginem yang duguu, pagkinapulitayami ra. ⁵⁷ Ti Amang nagpangay tung yeen taa, kumus mapuirsa yang ulag na, purisu ta yeen, ya ka, ekel tung pagkinapulitay yamen ang durua. Maning ka tia tung kumpurming pagusap-usap tung yeen. Yang

§ 6:54 6:54 Ti Jesus nagpananglit ta sang pampaklag tung kinaisipan nira ang para magpanaw ra yang mga isip nira. Katulad tung pamangan ang masasabur ang ya agusap-usapay ta ta maayen ang para matamtam ta yang kasabur na, pariu ka tung pagtaraligen ta tung ni Jesus ang tanya maning pa tung ya kag usap-usapay ta ta maayen ang para matamtam ta yang kasabur na ang para yang puirsa na pirling manalaktak tung yaten.

kaalimbawaan na maning pa tung taa ra ka tung yeen nga sepsepay na yang pagpangabui nang baklu. ⁵⁸ Yuu ra ka man taa yang nagianingung pamangan ang duun manliit tung langit ang nagparanek taa. Kung tinu pay pagusap-usap tung yeen, ya ray may pagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na. Belagan pariu tung mga kinaampu tang atii ang maskin nangapamangan ka man ta mana, piru nagkarapatay ka enged," maganing. ⁵⁹ Yang mga bagay ang atia, pinaganing ni Jesus atiiing pagturuldukun na tung mga tau tung pagsarapungan nira duun tung Capernaum.

⁶⁰ Taa, simanyan dakeleeng mga taung pamagpaugyat tung anyang pamamati. Pagkagngel da nira yang inaning nang atia, durung pinaninekan. Namagaraning-aningan dang maganing, "Abaa, duru rag kaduma yang pagitulduk nang atia. Tinu pa way mapagpauyun tiang balawag dang pisan?" maganing. ⁶¹ Simanyan nasiman da ni Jesus ang yang nagipagbutung-butung nirang atia ay natetenged tung nagitulduk na ang buminalawag da tung mga isip nira. Purisu, diritsyu rang pinaganing na ang, "Atia pala, asanamu ra nga plekay ta ipagtalig mi tung yeen? ⁶² Ay kung alimbawa yuung paganingen ang Maninga Tau, maitaw numyung pagpaabwat duun tung pinanliitanu, balawag pa ka enged tung mga isip mi? ⁶³ Yang Espiritu Santo yay sarang ang magpaeyang ta baklung pagkatau ming uyun tung Dios. Kipurki kung yang dating pagkatau mi ya pay taligan mi, anday pakawutun na. Naang nagipagpakawutu tung numyu ya ray gamiten yang Espiritu Santong magpaeyang ta baklung pagpangabui mi. ⁶⁴ Piru may duma asan tung numyu ang indi pala pananged tung nagibitalaw," maganing ti Jesus. Ay nagaskean da kang lagi ni Jesus kung tinu pa asan tung nira ang indi malelyag ang magtalig tung anya. Asta kung tinu pay magtraidur tung anya tung uri, nagaskean na ra ka. ⁶⁵ Simanyan, maganing ti Jesus ang pagsugpat, "Kapurusu, ya ray ipinaganingu tung numyu ta nungayna ang anday masarang ang magpalenget tung yeen kung indi paeyangan ni Ama ta ipagtalig nang bugus tung yeen," maganing*.

⁶⁶ Kapurusu, yang dinangat na simanyan, yang mga taung atiang pamagpaugyat da rin tung anya, kadakel dang namamalpas da ka enged ang dayun tung anya. Indi ra namagpakignunut ang uman tung anya. ⁶⁷ Kapurusu, maganing si ti Jesus tung yamen ang sam puluk may durua nga tauan na, "Basu, pati yamu, may gustu mi ra kang magpablag tung yeen?" ⁶⁸ Maganing ti Simon Pedrong

* 6:65 6:65 Balikan ta yang sinambit na tung 6:44.

minles, “Ginuu, tung ariami pa wasu magdangep kung belag tung nuyu? Ay kipurki sulaminting yawa ilem ay may bitala ang kung panangeren yamen, asanami ra ngaeyangay ta baklung pagpangabui yamen ang anday pagtapusan na.⁶⁹ Dispuis ta yamen, pagingmatuurami ra kang lagi tung nuyu ay nagasigurua ra ka yamen ang yawa ka man yang pinilik yang Dios ang magpundar yang paggaraemen na.”⁷⁰ Maganing ti Jesus ang minles, “Ta, indi, yamung pinamiliku, sam pulukamu may durua? Piru may sam bilug tung numyu ang ya ray magsatanas tung yeen!” maganing.⁷¹ Anday dumang pinatemengan na tii, ya ra ti Judas ang ana ni Simon Iscariote. Ay tung uri, ya ray magtraidur tung anya, agad na pa sasa ka tung yamen ang sam puluk may durua nga tauan ni Jesus.

7

Yang Pagarangayen Ni Jesus Tung Pista Nagaeklan Na Ra Ilem Tung Anday Naske (7:1-13)

¹ Pagkatapus tia, duun da ilem tung Galilea nagliliwutun ti Jesus. Ay ya pa agari, anday gustu nang magliliwutun duun tung Judea natetenged agtimaan dang imatayen yang mga pamagpakigmaepet duun. ² Simanyan, indi ra ilem buay, kawutun da yang uras ang ipagsilibra yamen ang mga Judio yang pistang paganingen ang Pista Yang Mga Balay-walay. ³ Purisu yang mga putul ni Jesus ang mga lalii, namagsedyet da tung anyang maganing, “Ala, sigi! Mupia pa, magliita ra ka taang mangay duun tung Judea ugud yang mga taung nagapangugyatan mu duun*, maita ra ka nira yang mga pruibang nagipagpalapus mu. ⁴ Kung tinu pay taung agalelyag dang magpabantug, yang buat-buat na, indi na ra italuk. Simpri tia ipabistu na. Ay kumus yawa nagapagbuata ra ta mga maning tiang pruibang makabewereng, ipaita mu ra ka tung kadaklan!” agaaning tanirang pamagsedyet. ⁵ Naa pala, nangapagbitala ta maning tia ay maskin mga putul na, indi ka pamananged ang tanya yang paganingen ang Cristo. ⁶ Simanyan maganing ti Jesus ang minles, “Ta yeen, indi pa magkakawut yang uras ang ipinagtipu tung yeen. Piru ta numyu, maski unu pang urasay, pariu ka ilem. ⁷ Yang mga taung pamagpasuag tung kalelyagan yang Dios, anday maita nira tung numyu ang para ipagdemet nira. Piru yuu nagademtanaw ra nira kipurki yang mga buat-buat nirang mga malalain, nagipagpatalungaw rang pirmi tung nira. ⁸ Ala, sigi, yamu ra ilem ay mangay duun tung pista. Ta yeen, indiauw

* 7:3 7:3 Sinambit tung 6:66.

mangay, ay natetenged indi pa magkakawut yang uras ang ipinagtipu tung yeen,” maganing. ⁹ Purisu, pagkaaning na tia, nagpabutwan da ilem tanya duun tung Galilea.

¹⁰ Simanyan atiang duun da yang mga putul na tung pistang pamagpasakep, baklu ra tanya nanikad duun. Ugaring yang pagparanawen na, indi nagpakigluyug tung kadaklan ang pamamista, ang indi, ingkelan na ra ilem tung anday naske. ¹¹ Purisu simanyan, ya ra ilem agdilem-dilemay yang mga pamagpakigmaepet duun tung pista. Pamanalimaan-talimaan tung duma may ruma kung ay pa tanya. ¹² Taa numanyan yang mga sumasakep ang atiang buntun, durung aralas-alasan nirang pamagkeresen-kesen natetenged tung anya. Yang duma pamansianing ang tanya unu maayen ang tau. Yang duma pamansianing kang lain unung tau, ay pagpatalang da unu tung mga tau. ¹³ Piru anday nagpangaas ang nagsambit tung publiku natetenged tung anya, ay pangaman dang muya kung magngel da yang mga pamagpakigmaepet, mamagpakulain ang mamagparusa tung nira.

Yang Nagipanuwal Ni Jesus Tung Mga Pamagpakigmaepet Ang Pamagdiskumpiar Tung Anya (7:14-24)

¹⁴ Taa, simanyan, atiang pagkasuwungan da yang pista, baklu ra nagangay ti Jesus duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Pagkawut na, dayun dang nagturuldukun tung mga tau. ¹⁵ Purisu durung pagkabereng yang mga pamagpakigmaepet ang pamamati tung anya. Namagaraning-aningan da tanirang maganing, “Abaa, yang tau kang naa ka. Ya pa agari kaya nagaintindi yang kasulatan, atiang indi nganing naaral tung mga manigtulduk ang abubwat ang pariu ka tung pagararalen ta?” ¹⁶ Pagkagngel ni Jesus tia, dayun dang nanuwal ang maganing, “Yang nagitulduku belagan ang sadiling beet-beetu, ang indi, liit tung nagtuwul tung yeen. ¹⁷ Kung tinu pay malelyag ang magtuman yang kalelyagan yang Dios, yay magmaske kung yang nagitulduku liit tung anya u kung sadiling beet-beetu ilem. ¹⁸ Simpri yang taung pagbeet-beet ilem ang pagbitala, yang pagasikad na ang para tanya bantugun. Piru yang taung yang pagasikad na ang para yang nagtuwul tung anya yay bantugun, yay mataligan ig anday mabuat nang malain. ¹⁹ Ti dipuntu apu tang Moises, belag bang yay nagbutwan tung numyu yang mga katuwulan yang Dios? Ang pagkatapus ta numyu simanyan anday pagtuman yang mga katuwulan nang atia, may sam bilug tung numyu. Kung indi, ay pa wa? Yuu rag balakay ming imatayay!” ²⁰ Maganing yang mga taung atiang buntun tung anya,

“Yawa, pagaekel-ekelana ta dimunyu! Anda kay pagtimang mangimatay tung nuyu!” ²¹ Maganing ti Jesus ang minles, “Tan taa pa, yuu may sasang binuatanung makabewereng tung kaldaw ang nagipamaenay ang ya ray naberengan ming tanan†. ²² May sasang urdinansang ibinutwan ni dipuntu apu tang Moises tung nasyun ta ang yang sasang mula unung lalii, dapat ang buatan ta tanda yang tinanguni na tung yawalung kaldaw. Purisu maskin matuun pa tung kaldaw ang nagipamaenay, buatan mi ra ka enged agyapun yang sasang mulang lalii. Kung tung bagay, kung sikaren ta pa ka enged yang pinanliitan yang urdinansang atia, belagan ti dipuntu apu tang Moises ay nagpaguad tia, kung indi, yang mga kinaampu tang atiing namagtukaw pa tung anya‡. ²³ Kapurisu, kung ya buatay yang sasang mula ta tanda tung kaldaw ang nagipamaenay basta indi ilem malampan yang urdinansang atia, aywa nagademtanaw pa numyu natetenged tung pagpatimlatu tung tinanguni yang sasang tau tung kaldaw ang nagipamaenay? ²⁴ Ustu ra tiang pagpabetang mi tung sasang tau natetenged tung nagalaum mi ilem tung anya, kung indi, dapat asan da ipausuyay mi yang pagpabetang mi tung pitik ang magkata-mang gamiten,” maganing duun ti Jesus.

Nagapagkeresen-kesenan Yang Mga Tau Ti Jesus Kung Tanya Ya Ra Ka Man Yang Matuud Ang Paganingen Ang Cristo (7:25-31)

²⁵ Taa, simanyan, yang dumang mga dating taga Jerusalem, namagaraning-aningan dang maganing, “Uay, belag bang ya ra atia yang taung nagabalakan yang mga pamagpakigmaepet ang imatayen? ²⁶ Piru telengan mi wa, atia ra, pagparakawutun da tung publiku, piru anda pa nganing ay pagampalar tung anya! Aywa wasu? Nagasiguru ra kaya nira ang ya ra ka man taang paganingen ang Cristo? ²⁷ Piru yang dipirinsia, kung kumawut da nganing yang paganingen ang Cristo, anda unu ay makdek yang pinanliitan na. Tay yang taung naa, nagakdekan ta kang lagi kung ay pa liit!” maganing. ²⁸ Kapurisu, simanyan, tung pagturuldokun ni Jesus duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu, dayun dang nagpadakul yang busis nang maganing, “Ta, yang kalaum mi talagang nagailalaw ka numyu aa? Nagaskean mi ka nganing yang pinanliitanu aa? Piru, indiaw minangay taa tung sadiling kagustuanu. Kung indi, talagang may nagtuwul tung yeen ang ya pa ka man ay indi mi nagailala. ²⁹ Piru yuu, nagailalaw tanya,

† 7:21 7:21 Bilang yang pagpamaayen na tung sasang taung indi mabangun (5:1-18). ‡ 7:22 7:22 Genesis 17:9-14

sipurki duunaw liit tung anya ig tanya ka man ay nagtuwul tung yeen,” maganing. ³⁰ Atii, deepen da rin yang duma. Piru anda enged ay napangalima tung anya, may sam bilug, natetenged indi pa agakawut yang uras ang ipinagtipu tung anya. ³¹ Piru maski pang maning tia, asan tung mga taung atiang buntun, duru rang namagingmatuud tung anya ang ya ra yang paganingen ang Cristo. Namagaraning-aningan da tanira ang maganing, “Aywa, kung kumawut da nganing yang paganingen ang Cristo, magdeeg pa kaya tung taung naa tung pagpalua ta mga pruibang maktel?” maganing.

Ti Jesus Nagapatuwulan Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Mga Guardia Ang Para Deepen Nira (7:32-36)

³² Simanyan may mga Pariseo duun ang ya ray naganasalimet tung pagaralas-alasan yang mga taung atiang buntun natetenged tung ni Jesus. Purisu anday dumang dinangat na, namagsaranyug da ta maayen tanira yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan ang ti Jesus patuwulan da nira tung mga guardia tung pagtuuan ang atia ang para deepen da nira. ³³ Kapurisu simanyan, nagbitala si ti Jesus tung nirang tanan asan ang maganing, “Indi ra ilem buay yang tiniru taa tung numyu, ay magbalikaw ra tung nagtuwul tung yeen. ³⁴ Tung uras ang atia, sagyapenaw pa numyung magtawang tung numyu, piru indiw ra ka enged maita mi. Kipurki kung ariaw pa manganing, ta yamu indiamu ra maangay.” ³⁵ Pagkagngel yang mga pamagpakigmaepet yang inaning nang atia, namagaraning-aningan dang maganing, “Ay ra wasu manganing yang taung atia ang indi ta masagyapan? Aywa, maglayas pa kaya duun da tung mga banwang pinagsarapen-sapenan yang mga masigka Judio tang duma ang para duun magturuldukanen tung mga kaarumanan nirang taga dumarumang nasyun? ³⁶ Unu pay gustu nang ianing ang tanya, maskin sagyapen ta, piru indi ra ka enged unu maita ta, ay indi ita unu maangay duun tung panganingan na?” maganing.

Nagipananglit Ni Jesus Yang Espiritu Santo Tung Waing Tubdun Ang Magasubag Kaawunda (7:37-39)

³⁷ Simanyan, kawutun yang kamaalan yang pistang atia, ti Jesus kumindeng dang nagpadakul yang busis nang maganing tung mga tau, “Kung tinu pay maning pa tung pagkanalen§, magdangep da ilem tung yeen ang para

§ 7:37 7:37 Yang gustu ni Ginuung Jesus ang ianing tung bitalang kanal, sasang pananglit tung yaten ang mga tau ang kumpurming pagsinti yang pagkakulang na tung Dios ang dapat ya ray maayawan na.

maning pa tung paigmenu ta maayawan na. ³⁸ Yang taung kumpurming magtalig yang sadili na tung yeen, yang pananglitanu tung anya, maning pa tung may waing tubdun ang magbeweek ang duun manliit tung sadili na mismu ang magasubag kaawunda*. Magkamaningan da ta maning tia katulad tung napabtang tung kasulatan†,” maganing ti Jesus. ³⁹ Anday dumang ipinananglit ni Jesus tung waing atiang tubdun ang magasubag kaawunda, ya ra yang Espiritu Santo ang yay nagaisipan yang Dios ang ipatinir na tung mga taung kumpurming magtalig da yang mga sadili nira tung ni Jesus. Ugaring ilem ka man tung uras ang atii, indi pa nagipatinir na tung nira gated ti Jesus tanya indi na pa nagapadengegan enged‡.

Belagan Dang Pariu-pariu Yang Pagpabetang Yang Mga Tau Tung Ni Jesus (7:40-44)

⁴⁰ Pagkagngel yang duma asan tung keresen-kesen yang mga taung atiang buntun, namansianing da ang, “Talagang ya ra ka man tia yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang atiang pinangkuan yang Dios ang maglua§.” ⁴¹ Yang duma namansianing da kang, “Ya ra yang paganingen ang Cristo,” maganing. Piru maganing yang duma, “Abee, belagan tia yang paganingen ang Cristo, ay kipurki kung kumawut da nganing tia, anda unu tung Galilea manliit. ⁴² Belag bang may napabtang tung kasulatan ang yang paganingen ang Cristo unu maging kanubli ni Adi David* ig duun ka unu tung Betlehem ipanganaay ang ya kay banwang natauan ni Adi David‡?” agaaning. ⁴³ Purisu, simanyan, yang mga taung atia, nagberelagan da ta kinaisipan may kinaisipan sigun tung pagpabtang nira tung ni Jesus. ⁴⁴ Purisu yang dinangat na, yang gustu yang duma, deepen dang lagi nirang idimanda. Piru anday napangalima tung anya, may sam bilug.

* **7:38** 7:38a Kung waswasen ta yang pananglit ang atia, ay maning taa: katulad ka tung suba ang yang mga binit nang nagtimbang garbusu ta sari-saring mga iluluak, ya ra kay kaalimbawaan yang inubra yang Espiritu Santo tung sasang taung maning pa tung ipinanganang uman (3:5-6). Ay pinaeyangan na ta baklung pagpangabui na ang pagkatapus awunda ka yang mapalua nang ikaayen ta mga masigkatau na. † **7:38** 7:38b Ikumpalar tung Isaias 58:11 ig tung Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip (Mga Kawikaan tung Tagalog) 18:4. ‡ **7:39** 7:39 Tung pagtindi ni Juan ang nagsulat, yang pagpadengeg enged yang Dios tung ni Ginuung Jesus, asan da ipapanaway na tung pagpakugmatay na tung krus ang pagkatapus binui na si kang uman asta tung pagpaabwat na duun tung langit. Yang pagpadengeg na ta maning tia tung ni Ginuung Jesus, muya-muyang nagasambit ni Juan. Duun ta nga basaay tung 3:15; 12:23; 13:31; 17:1. § **7:40** 7:40 6:14; Deuteronomio 18:15 * **7:42** 7:42a 2 Samuel 7:12 † **7:42** 7:42b Mikas 5:2; Mateo 2:5-6

Anda Enged Ay Gustu Yang Mga Pariseong Mamananged Tung Ni Jesus (7:45-52)

⁴⁵ Taa, simanyan, tung pagbalik yang mga guardiang atiang pinanuwal nirang mamagdeep tung ni Jesus, dayun dang inusisa yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga Pariseo. Maganing tung nira, "Ta, ay ra? Aywa indi mi ra ka ingkelan taa?" ⁴⁶ Maganing yang mga guardiang namansituwal, "Bakluami ilem nagagngel ta taung nagapagbitala ta maning tiing ibinitala yang taung atii!" agaaning. ⁴⁷ Pagkagngel da yang mga Pariseo tia, pinangerepan da. Maganing tung mga guardia, "Naa pala, asta yamu, muya napadeegamu ra ka ilem tung anya ta kulu! ⁴⁸ Aywa, tinu pay naintindian ming may katengdanan ubin tung yamen ang mga Pariseo ang nananged da tung anya? Andang pisan, may sam bilug! ⁴⁹ Piru yang mga taung naang buntun ang pamananged da tung anya, andang pisan ay naerem tung mga kulu nira natetenged tung napabtang tung kasulatan. Talagang ipinanumpa ra tanira yang Dios!" maganing. ⁵⁰⁻⁵¹ Atii, may aruman nirang sam bilug ang suminublang. Ya ra ti Nicodemong atiang minangay ta lawii tung ni Jesus‡. Maganing tung mga kaarumanan nang pamagpakigmaepet, "Elat kanay kung mangasarang ilem tung numyu. Aywa, magkatama wasu tung mga katuwulan ang nagausuy ta ang sintinsiaan dang lagi yang sasang taung indi pa nganing nagabista kung unu pay nagabuat na?" agaaning. ⁵² Maganing tanirang minles, "Midyu yawa taga Galileaa kang pandapig tung anya! Pasadsaran mu ta mupia yang kasulatan para maskean mu ang andang pisan ay manigpalatay yang bitala yang Dios ang maglua ang taga Galilea," maganing. ⁵³ Atii, dayun dang namagberelag ang namagurulikan tung anyanyang balay.

8

Ti Jesus Pagatagaman Da Rin Yang Mga Pariseong Ppagkamalien Sigun Tung Sintinsiang Ipakdul Tung Sasang Baway Ang Nagpakasalak (8:1-11)

¹ Piru ti Jesus tanya, duun da minangay tung bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo. ² Mangayag ang timpranu, nagbalik si duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Duun si ka yang mga taung buntun ang ya ray namagtaripukpuk tung anya. Purisu kuminarung da tanyang nagimpisang nagturuldukanen tung nira. ³ Simanyan, may mga sagad tung mga katuwulan

‡ 7:50-51 7:50-51 3:1-2; 19:39

ang namansikawut da, kasiraan da ka tanira yang mga Pariseo. May sasang baway ang nagaguyuran nira ang yay naseekan dang pisan ang paglimbung tung kasawa na. Numanyan dayun da nirang ipinakdeng tung katalungaan yang mga tau ang para bistaen da nira. ⁴ Maganing tanira tung ni Jesus, "Ameey, yang baway ang naa, nasirtaan dang pisan ang paglimbung tung kasawa na. ⁵ Tung katuwulan ang pagausuy ta may sasang urdinansang ibinutwan ni Moises tung yaten ang kung may baway unung maning tia yang binuat na, dapat unung batwen dang imatayen*. Ay ta nuyu, unu pay nuyung disisiun asan?" maganing. ⁶ Naa pala, inaning nira ti Jesus ta maning tia, ay pagatagaman da nirang papagkamalien para madeapan nira ta puntus ang ipagdimanda nira tung anya. Piru ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, dayun da ilem ang tuminukuk ang nagsulat-sulat yang tulduk na tung apuk. ⁷ Atiing sigi-siging agapabalitekteman nirang agatalimaan, dayun dang nanuklid ti Jesus ang nagbitala ang maganing, "Kung tinu pa asan tung numyu ay anday binuatan nang kasalanan, yay magtukaw ang mamatu tung anya," maganing. ⁸ Pagkatapus tia, dayun sing tuminukuk ang nagsulat-sulat tung apuk. ⁹ Pagkagngel nira yang tuwal na, amat-amat dang namaglilitan dang namagdarasundasun ang yang mga mamaepet, ya ra kay namagtukaw ang asta ti Jesus da ilem ay nabutwan duun, kasiraan da ka tanira yang baway ang duun pa kag kekdeng tung pinagtaralungan nira yang mga tau. ¹⁰ Simanyan, dayun sing nanuklid ti Jesus ang nagbugnu tung baway ang maganing, "Ta, nini, ay ra tanira? Anda ray nabutwan taa ang para magsintinsia tung nuyu?" ¹¹ Maganing yang baway ang minles, "Anda ra, Ameey." Maganing si ti Jesus ang nagsugpat, "Maskin yuu, indiaw ra ka magsintinsia tung nuyu. Ala, mulika ra. Magimpisa ra simanyan, india ra maguman ang magpakasalak," maganing.

Ti Jesus Maning Pa Tung Sasang Kaas (8:12-20)

¹² Taa, simanyan, nagparakawutun si ti Jesus tung mga taung atiang buntun duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Maganing tung nira, "Yuu, yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang kaas ang pagpasanang tung isip yang mga tau taa tung kaliwutan. Kung tinu pay pananged da tung yeen, belag dang makiklep yang palaksu yang pagirisipen na, kung indi, nagapasanagan da yang kaas ang naang pagpaeyang ta baklung pagpangabui

* 8:5 8:5 Levitico 20:10; Deuteronomio 22:22

nang anday pagtapusan na," agaaning. ¹³ Atii dayun dang namansisublang yang mga Pariseong maganing, "Yawa, pagkerenga ra ka ilem tung sadili mu. Intunsis belagan matuud yang bitala mu." ¹⁴ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, "Maskin pagkerengaw ka man tung sadiliu, piru yang bitalaw mataligan ming matuud ay natetenged ta yeen, agaskeanu yang pinanliitanu may yang panganinganu. Piru, ta numyu, indi mi nagaskean kung ariaw pa manliit kung ariaw pa manganing. ¹⁵ Yamu, yang pagpabetang mi tung yeen sigun ka ilem tung nagalaum mi ang ya kang lagi ay kadagmitan ang pagparabetangen mi tung kadaklan. Piru ta yeen, indiaw pagpabetang tung sasang tau tung maning tia, maskin tung ninu pa. ¹⁶ Ugaring kung alimbawa may kaministiran ang yuu magpabetang tung sasang tau, yang pagpabetangu tung anya tamang pisan. Sipurki yang pagpabetangu belagan yeen ang beet-beet, ang indi, sanyugami ka ni Amang nagtuwal tung yeen. ¹⁷ Dispuis pa, maski tung mga katuwulan ang atiang nagapapaktelan mi, may nasambit ang kung may durua nga tauan ang yang panistigus nira pariu, intunsis matuud yang dikta nira†. ¹⁸ Katulad tung yeen simanyan, yuu pagkerengaw tung sadiliu, pati ti Amang nagtuwal tung yeen, pagkereng ka tung yeen." ¹⁹ Maganing tanirang namagtalimaan, "Ay pa ti Ama mu?" Magtuwal ti Jesus, "Indiaw nganing nagailala mi! Ya pa agaring mailala mi ti Ama? Sipurki kung nagailalaw enged numyu, pati ti Ama nagailala mi ka rin," maganing. ²⁰ Yang mga bitala ni Jesus ang atia ipinagpadapat na tung pagtuuan ang pinakalusu, duun tung kuartu ang may mga alkansiang burugsuan ta kuarta. Anday napagdeep tung anya natetenged indi pa nagakawut yang uras ang ipinagtibu tung anya.

Yang Pagpadayun Ni Jesus Yang Panuwal Na Tung Mga Pariseo (8:21-30)

²¹ Numanyan nagpadayun si ti Jesus yang bitala na tung nirang maganing, "Indi ra ilem buay, yuu magliitaw ra. Dilemenaw ra numyu, piru mapatayamu ra ilem ang indiamu pa nagakuatan yang pagkamakinasalanen mi. Indiamu ra mangay tung angayanu," maganing. ²² Atii, namagaraning-aningan da yang mga pamagpakigmaepet ang maganing, "Unu pa kayay gustu nang ianing ang kung ay pa manganing tanya indiita unu maimung maangay? Unu pa wasu, maneket da yang tinanguni na?" ²³ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Yamu taga taa ka ilem tung araneke, piru yuu taga duun tung abwat. Ta yamu, luguramu kang

† 8:17 8:17 Deuteronomio 17:6; 19:15

lagi tung sistimang pangkaliwutan, piru yuu belaganaw lugud asan. ²⁴ Kapurisu pinaamanamu rang lagi yeen nungayna ang muya mapatayamu ra ilem ang yang mga kasalanan mi indi ra napatawad. Siguradung yay mainabu tung numyu kung indiamu ra enged mananged ang yuu asanaw ra kang lagi‡.” ²⁵ Maganing tanirang nagtuwal, “Aywa, yawa, unu pay pagpabetang mu tung sadili mu?” Maganing ti Jesus ang minles, “Anday duma, yuu ra ka man taang nagipaganingu kang lagi tung numyu disti pa tung primiru. ²⁶ Duru pa rin ang puiding masambitu natetenged tung numyu ang nunut pa ka rin ta pagsintinsyaw tung numyu, piru indi ilem buatenu numyan. Kung indi, yang sarang ang ipagpakawutu tung mga tau taa tung kaliwutan, kumpurmi ra ilem yang nagagngelu tung nagpangay tung yeen ang pagkatapus tanya talagang mataligan ang pulus matuud yang nagianing na,” maganing. ²⁷ Taa, simanyan, indi ra nira namaresmesan ang ti Ama na yay nadapatan yang ibinitala na. ²⁸ Kapurisu, ti Jesus dayun dang nagsugpat yang bitala na ang maganing, “Yuung paganingen ang Maninga Tau, kung ipaabwataw ra nganing numyu, baklu mi ra ngaintindiy ang yuu asanaw ra kang lagi ig anday nagabuwatu tung sadiling beet-beetu ilem, kung indi, kumpurmi yang itinulduk ni Ama tung yeen, ya ra ilem ay nagipagpakawutu. ²⁹ Dispuis yang nagtuwal tung yeen, pagpakigsasa ka tung yeen. Indiaw ra ka nagapawaya-wayaan na natetenged pirmiaw kang pagusuy tung nagauyunan na,” maganing. ³⁰ Simanyan, indi pa ngani agatapus ti Jesus ta pagbitala, dakele ra asan ang namagingmatuud da tung anya.

Pagasukdaan Ni Jesus Yang Mga Taung Atiang Namagingmatuud Da Tung Anya (8:31-59)

³¹ Kapurisu, dayun dang pinampaktel ni Jesus yang mga taung atiang baklung namagingmatuud da tung anya ang maganing, “Kung yang bitalang naang nagipagpakawutu tung numyu ya ray pagnatisan mi, asanamu ra magluang mga analadung nagapangugyatanu. ³² Asanamu ra ka maintindi yang kamatuuran natetenged tung planu yang Dios, ig tung pagirintindien mi tung kamatuuran

‡ 8:24 8:24 Tung pagsambit ni Jesus tung bitalang “ang yuu asanaw ra kang lagi” duun da nga pasapli ray na tanira ang tanyay Dios. Kipurki anggud da tung itinuwal yang Dios tung ni Moises ang nagtalimaan kung tinu pay aran na ang tanya unu disti pa tung primiru asan da kang laging anday pinanliitan na ig anda kay pagtapusan nang asta tung sampa. Nagaskean da kang lagi nira ang yang pangguuy yang Dios tung sadili na maning ka tia ang katulad ka tung nasambit ni Isaias tung 41:4, 43:10-13, 25; 46:4, 48:12.

ang atia, asanamu ra ka nga luasay tung pagpakirepen mi.”³³ Maganing tanirang namagtimalles, “Kirepen ay? Indiami kang lagi pagpakirepen ang maski tung ninu pa, ay yami mga kanubli kang lagi ni dipuntu apu tang Abraham.”³⁴ Maganing ti Jesus ang minles, “Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay pagpadayun tung pagpakasalak na, yang kaalimbawaan na tia maning pa tung sasang kirepen. Ay indi ra mapangindi tung sulsul yang kalelyagan nang magpakasalak ang yay maning pa tung pirming panuwul tung anya.”³⁵ Ang kung tung tau pa, basta kirepen, ang asta tung sampa, anday pagkabetang nang magnatis tung pamalay-walay yang agalen na. Belagan pariu tung sasang ana yang may pamalay-walay ang yay may pagkabetang nang magnatis.³⁶ Kapurisu kumus yuu yang paganingen ang Ana Yang Dios, kung yuuy magpaluas tung numyu tung pagpakirepen mi, intunsis luasamu rang matuud.³⁷ Kung tung bagay, nagaskeanu ka ang yamu kanubli ka ni dipuntu apu tang Abraham, piru pagbalakamu pang magpaimatay tung yeen natetenged balawag tung kinaisipan mi yang bitalang naang nagipagpakawutu.³⁸ Yang kumpurming ipinaita ni Ama tung yeen ya ray nagipagpakawutu. Katulad ka tung numyu ang yang kumpurming nagngel mi tung pinakaama mi ya ra kay pagabuat mi,” maganing.³⁹ Maganing tanirang namansituwal, “Eey, yang pinakaama yamen ti dipuntu apu tang Abraham.” Maganing ti Jesus ang nagtimalles, “Kung matuud ang ti dipuntu apu tang Abraham yay pinakaama mi, intunsis yang buat-buat mi usuy ka rin tung buat-buat na.”⁴⁰ Piru simanyan pagbalakamung magpaimatay tung yeen, ang yuu ka man sasang taung nagpakawut tung numyu yang kamatuuran ang nagngelu tung Dios! Belag maning tia yang binuat ni dipuntu apu tang Abraham.⁴¹ Kung indi, yamu, yang pagabuat mi usuy ang pisan tung buat-buat yang pinakaama mi.” Maganing tanirang namansituwal, “Unu pay ilyag mung ianing? Ta yami indiaming pisan nagatalang tung ustung pagturuuen tung Dios! Anday dumang pinakaama enged yamen kung indi ultimu ilem tanya!”⁴² Maganing ti Jesus ang minles, “Kung yang Dios matuud ang yay ultimung pinakaama mi, puis, nagagegmaanaw ra rin numyu kipurki duunaw liit tung anya. Minangayaw ra nganing taa belagan ang maganing tung sadiling kalelyaganu ilem, kung indi, yuu paangayay na.”⁴³ Natetenged tung unu pa indi mi nagaintindian yang bitalaw? Anday duma, natetenged indiamu malelyag ang magintindi tung yeen.⁴⁴ Yamu, anday dumang pinakaama

mi, ya ra ti Satanas. Kapurisu gustu ming magusuy tung kalelyagan na. Ay ya pa agari, disti pa atiang primiru, durung kalelyag nang mangimatay tung mga tau. Dispuis andang pisan ay kalalabten na tung kamatuuran ay balawag kang lagi tung isip na. Kung magbukli ra nganing, natural na tia ay buklien kang lagi ig ya kang lagi ay pinakaama yang tanan ang mga buklien. ⁴⁵ Ta yeen, natetenged pagpakawutaw ka man yang kamatuuran, purisu ya ra yang indi mi agipagpananged tung yeen. ⁴⁶ Abir, kung tinu pa asan tung numyu ay mapagpaita ta pruiba ang ta yuu may kasalanan? Kung pagpakawutaw yang kamatuuran, natetenged tung unu pa indiw rag panangden mi? ⁴⁷ Kung tinu pay binuat da yang Dios ang ana na, ya ray pagintindi tung bitala na. Yang indi mi nagipagintindi tung nagianingu tung numyu, belaganamung mga ana na," maganing.

⁴⁸ Maganing tanirang namansituwal, "Ta, indi tama ka man yang agaaning yamen ang yawa pariua ka tung sasang Samarianen ig pagaekel-ekelana ka ta dimunyu?" ⁴⁹ Maganing ti Jesus ang minles, "Yuu, indiw pagaekel-ekelan ta dimunyu, kung indi, pagpadengegaw tung ni Ama. Ang pagkatapus ta numyu, yuu rag duminaray mi. ⁵⁰ Yuu indiw pagsikad yang sadiling kadengeganu. May pagsikad tia ang ya ra ka man ay magsintinsia kung tinu pay may katadlengan tung yaten. ⁵¹ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay mananged tung nagitulduku, indi ra ka engaged madeegan ta kamatayen." ⁵² Maganing yang mga pamagpakigmaepet ang namagtimalles, "Uay, yang tau kang naa ka! Asana ra nga deepay yamen ta puntus ang yawa talagang pagaekel-ekelana ra ka man ta dimunyu! Ay kipurki ti dipuntu apu tang Abraham napatay, asta yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw, nagkarapatay ra ka. Pagkatapus simanyan maganinga pa ka engaged ang kung tinu pay mananged tung nagitulduk mu, indi ra ka engaged madeegan ta kamatayen? ⁵³ Aywa, maglandawa pa tung ni Abraham ang kinaampu ta ang napatay ra ka man? Aywa, maglandawa pa ka tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang luwus ka ilem ang nagkarapatay? Unu pa engaged ay pagpabetang mu tung sadili mu?" ⁵⁴ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Kung alimbawa kung yuu magpabantugaw pa tung sadiliu, intunsis anday kuinta yang kadengeganu. Ang indi, ti Ama ya ray pagpadengeg tung yeen, ang ya ka man mismu yang paganingen ming Dios mi. ⁵⁵ Tanya indi mi ra kang lagi nagailala, piru yuu nagailalaw tanya. Kung alimbawa, maganingaw ang indi nagailalaw, magka-

pariuaw ra ka ilem din tung numyung buklien. Piru agailalaw tanya ig yang bitala na nagtumanenu. ⁵⁶ Kung natetenged tung kinaampu tang atiang nagasambit mi ang ti dipuntu apu tang Abraham, durung pisan agkasadya yang isip nang nagpakbat din tung uras ang ipagingtauu taa tung kaliwutan. Ang pagkatapus numanyan, naita na ra ka man ang duun da nagkalipay yang isip na ta mupia.” ⁵⁷ Maganing yang mga pamagpakigmaepet ang namagtimaes, “Abaa, nagitaamu pa ni dipuntu apu tang Abraham ang anda pa ngani ay limang puluk ang takun yang idad mu?” ⁵⁸ Maganing ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu ipanganaay ti dipuntu apu tang Abraham, yuu, asanaw ra kang lagi,” maganing. ⁵⁹ Atii, lagi-laging namamisik da ta mga batung para ipamatu nira tung anyang imatayen§. Pagkatapus dayun dang nantaluk ti Jesus, ang pagkatapus luminua ra dayun duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu.

9

Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Sasang Buday (9:1-12)

¹ Numanyan atiang pagpanaw ra ni Jesus ang kasiraanami ra kang nagapangugyatan na, may sasang buday ang naita yamen, ang kinatau na yang pagkabuday na. ² Maganingami tung ni Jesus ang nagtalimaan, “Rabbi, aywa buday yang taung atia disti pa tung kinatau na? Tinu pay nagpakasalak? Tanya u yang ginikanan na?” ³ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Kasalanan man yang ginikanan na, maskin anya man, anday kalalabten tung pagkabuday na. Kung indi, buday tanya ugud asan da tung anya nga bistuay yang ketel yang Dios. ⁴ Kaministiran, ta yaten, mintras may lugar ta pa, tumanen ta ra yang kumpurming nagipatuman tung yaten yang nagtuwul tung yeen. Kung eklanu pa tung pananglit, numanyan kaldaw pa. Alenget dang kumawut yang lawii ang anda ray mapagubra. ⁵ Mintras taawaw pa tung kaliwutan, yang kaalimbawaanu maning pa tung sasang kaas ang pagpasanag tung mga tau ang para magkarabuskad da,” maganing. ⁶ Pagkaaning na tii, dayun dang nangulak tung tanek. Yang tanek ang atiang inulakan nang naglawutuy ra, ya ray ilineged na tung mata yang buday. ⁷ Dayun na rang inaning, “Ala, panaw.

§ 8:59 8:59 Yang ipagpamatu nira tung anya ay natetenged tung pagintindi nira, tung inaning nang atia, asan da unug tiwakaway na yang pagkadios yang Dios. Maayen pang ikumpalar tung 5:18 pati pasanag na tung araneK yang kinelad.

Mandamusa ra kanay tung pagdipusitan ta wai duun tung Siloe,” maganing. (Tung bitalang Hinebreo, yang puntus yang aran yang banwang atiang Siloe ay tinuwul.) Kapurisu numanyan yang buday diritsyu ra ka man ang minangay duun ang nandamus. Pagkadamus na, dayun dang minulik ay nagaita ra.

⁸ Pagkaita tung anya yang mga kamalay na asta yang dumang nagaita kang lagi tung anyang atii kanay ang pagpalimus pa rin, namagaraning-aningan dang maganing, “Ta, yang aruman tang atia, belag bang pirmi ra rin ang yag lalapyak ang pagpalimus?” ⁹ Maganing ka yang dumang nansituwal, “Ee, ya ra ka man tia.” Maganing ka yang duma, “Belag! Kaityura na ilem.” Atii, nabnga ra yang may tinanguni ang maganing, “Yuu ra ka man taa.” ¹⁰ Maganing tanirang namagtalimaan tung anya, “Ungkuy, ya pa agari yang pagkabuskad yang mata mu?” ¹¹ Maganing yang taung atiang nagtuwal, “Yang taung atiang pagaguuyan tung ni Jesus, yang binuat na, nagpalawutuy ta tanek ang ya ray ilineged na taa tung mga mataw, pagkatapus pinaangayaw ra anya duun tung Siloe ang pinapandamus. Purisu pagkadamusu, naitaw ra ka man.” ¹² Maganing tanirang namagtalimaan si, “Ay ra yang taung atia?” Tumuwal tanya, “Inay.”

Pagatagaman Da Ta Usisa Yang Mga Pariseo Yang Taung Buday Pa Rin Ang Pinabuskad Ni Jesus (9:13-34)

¹³ Simanyan yang taung atiang buday pa rin, ingkelan da nira duun tung mga Pariseo. ¹⁴ Naa pala kaldaw ang nagipamaenay yang uras ang atiang ipinagpalawutuy ni Jesus ta tanek ang pagkatapus nagpabuskad tung mata na. ¹⁵ Numanyan, kumawut duun tung mga Pariseo, dayun da ka nirang tinalimaan kung ya pa agari yang pagkaita na. Tumuwal, “May tanek ang malawutuy ang ilineged na tung mataw, kawā pinapandamusaw anya tung wai. Pagkadamusu, naitaw ra.” ¹⁶ Maganing yang dumang mga Pariseo, “Kung tinu pang tauay tia ang nanleged tung mga mata mu, belagan liit tung Dios, sipurki linampasan na ra yang riglamitung nagausuy ta sigun tung kaldaw ang nagipamaenay!” maganing. Ugaring may dumang mga Pariseo asan ang namansisublang kang maganing, “Yang sasang taung malinampasen, ya pa agaring mapagpalapus ta mga maning tiang pruibā?” maganing. Kapurisu duun da tanira nagberelagan ta kinaisipan may kinaisipan. ¹⁷ Purisu, dayun si nirang inusisang uman yang taung atiang buday pa rin ang maganing, “Yawa, ay atiang binuskad na ra yang mata mu, unu pay pagpabetang mu tung anya?”

Maganing tanyang minles, “Tanya sasang pagatuwul yang Dios ang magpalatay yang bitala na,” maganing.

¹⁸ Ugaring ilem yang mga Pariseong atiang pamagpakigkuntra tung ni Jesus, indi ra mamagimpurmi ang tanya buday pa rin ang pagkatapus naita ra, mintras indi pa agapaguuyan nira yang giniklanan nang nagausia.

¹⁹ Numanyan pagkawut nira, dayun dang inusisa nirang maganing, “Ta, naang taung naa ana ming matuud? Unu pay madiklara mi? Talagang kinatau na yang pagkabuday na? Kung alimbawa kinatau na, ya pa agari yang pagkaita na numaan?”

²⁰ Maganing yang mga giniklanan nang nansituwal, “Atia ana ka man yamen ang matuud ig kinatau na ka man yang pagkabuday na. ²¹ Piru kung ya pa agaring nagaita ra numanyan, anda nganing ay kaliwutan yamen. Indi ka naita yamen kung tinu pay napagpabuskad yang mata na. Maayen pa, tanya ra ilem ang may tinanguni yay talimaanen mi. Tatal, mayuridad tanya. Sarangan na ra ka tiang manuwal ang para tung sadili na,” maganing. ²² Naa pala namanugyan da ta maning tia natetenged durung eled nira tung mga pamagpakigmaepet. Sipurki namagsaranyug da kang lagi ang kung tinu pay magubligar da ang ti Jesus ya ra yang paganingen ang Cristo, ya ray ityapuiran

nirang dayun tung pagsaragpunan nira*. ²³ Purisu ya ray nagipagtugyan nirang maganing, “May mayuridad na ra ka tia. Tanya ra ilem ang may tinanguni yay talimaanen mi,” maganing.

²⁴ Kapurisu, simanyan, pinaguuyan si nirang uman yang taung atiang buray pa rin. Kumawut, dayun si nirang inusisa ang inaning, “Manumpaa ra tung aran yang Dios ang ta yawa pagdiklaraa ra yang kamatuuran tung yamen. Ay ta yaming pagpakigmaepet tung banwa ta, nagakdekan da yamen ang yang taung atiang nagianing mung nagpabuskad yang mata mu, talagang malinampasen tung mga urdinansa!”

²⁵ Maganing tanyang minles, “Malinampasen kag belag, anday kaliwutanu, basta yang nagaskeanu ilem ang tukaw yuu buray pa rin, numaan nagaitaw ra.”

²⁶ Dayun da nirang pinabalitektekan ka enged ang inaning, “Piru unu pay binuat na tung nuyu? Ya pa agari yang pagpabuskad na yang mata mu?”

²⁷ Maganing yang taung minles, “Inugtulu ra kang lagi tung numyu nungayna, piru midyu anday gustu ming mamati. Aywat nagapasulit-sulitanaw pa numyu atiang anda ka nganing basu ay gustu mi ang yamu magpaugyat ka tung anya?”

* 9:22 9:22 Atii kanay, kung ya ray buaten nira tung sasang tau, ya ray ikalain yang pagkabetang na ay basta inityapuiran ra, anda ray magtawang tung anya ubin manapet pa.

maganing. ²⁸ Pagkadngel nira tia, dayun dang sinululi nirang inaning, “Eey, yawa, yaway sasang pagpaugyat tung taung atia! Ta yami, pagusuyami kang lagi tung isinulat ni dipuntu apu tang Moises! ²⁹ Sipurki tanya talagang nagaskean yamen ang yay pinaganing yang Dios atiating tukaw. Piru yang taung atia, indi ngani nagaskean yamen kung ay pa liit!” maganing. ³⁰ Maganing ka yang taung minles, “Abaa, yang numyung atia durug kabewereng! Nani may sasang taung nagpabuskad yang mataw, pagkatapus indi mi pa ka enged nagaskean kung ay pa liit? ³¹ Nagaskean ta ang yang Dios indi pamati tung pagarampuen yang sasang taung makinasalananen, ang indi, yang taung pamatien na, ya ra yang taung paggalang ta ustu tung anyang pagtuman ka yang kalelyagan na. ³² Disti pa atiating primirung pagintau yang kaliwutan, anda pay tau ang nagabalita ang napagpabuskad ta mata ta taung buday ang kinatau na yang pagkabuday na. ³³ Kung belagan liit tung Dios yang taung atia, anda ra rin ay pruibang sarang ang mapalapus na,” maganing. ³⁴ Maganing tani-rang namansituwal, “Yawang makinasalananen kang lagi disti pa tung pagingtau mu, yawa pay magturuldukon tung yamen?” agaaning. Pagkatapus dayun da nirang inityapaira tung pagsaragpunan nira.

Pagbilug Da Enged Yang Pagtaraligen Tung Ni Jesus Yang Taung Buday Pa Rin (9:35-38)

³⁵ Simanyan, atiating nabalitaan da ni Jesus ang yang taung atia inityapaira ra nira, dayun na rang sinagyap. Pagkasagyap na, tinalimaan nang, “Ta, yawa, panaliga ra tung paganingen ang Maninga Tau?” ³⁶ Maganing yang taung minles, “Ameey, pakdekay ka kung tinu pa atiang nagianing mu ugud yay mataliganu.” ³⁷ Maganing ti Jesus tung anya, “Ya rag dawalay mu. Yuu ra taang kakesen mu.” ³⁸ Maganing yang taung atiang minles, “Aay, Ginuu, italigu ra tung nuyu yang sadiliu,” maganing. Pagkatapus ya ra nga luud tung pinagtalungaan nirang durua.

Nagapinig Da Yang Mga Tau Ekel Tung Pagpabetang Nira Tung Ni Jesus (9:39-41)

³⁹ Buay-wuay ta gesye, dayun dang nagpasanag ti Jesus tung mga tau ang maganing, “Yang luluuan yang pagangayu taa tung kaliwutan ang naa, asan da nga pinigay yang mga tau. Ay yang mga taung burayen nagabuskad da, yang pamagtalig ang tanira mga buskad, maning pa tung nagaburayan da.” ⁴⁰ May mga Pariseo asan ang nangadngel yang inaning ni Jesus ang atia. Purisu dayun da

nirang tinalimaan ang inaning, “Ta yami siguru indiami ka nagaburayan?” ⁴¹ Maganing ti Jesus ang minles, “Kung alimbawa, burayenamung matuud ang anday nagaskean mi, intunsis anda ka rin ay panuwalan ming pagpasuag tung yeen. Piru kumus paganingamu pa ang yamu mga buskad, purisu ya ra ka engaged ay panuwalan mi tung Dios,” maganing.

10

Nagapapagkumpalar Ni Jesus Yang Anyang Pagerekelen Tung Mga Tau May Yang Pagerekelen Yang Duma Tung Mga Kinasakpan Nira (10:1-21)

¹ Taa numanyan, nagpadayun da ti Jesus yang pagparasanagen na tung nirang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kumpurming tinu pay indi pagusuy tung purta ang para magpakled tung pagelkan yang mga karniru, kung indi, duun da ilem magtakwal tung binit na, ya ra yang sasang takawan ubin tulisan pa. ² Piru yang pagpakled tung purta, ya ra mismu yang manigasikasu tung mga karniru. ³ Yay papakleren yang purtiru. Asta yang mga karniru pamamati tung busis na ig yang mga karniru nang sadili ya ray nagaguuyan na, anya-anyang aran, sinagguuyay na. Pagkatapus, pangkelan na ra ka duun tung lua. ⁴ Kung mapangkalan na ra nganing duun tung lua, tanya ray pagtukaw tung nira ang yang mga karniru na mamagnunut da ilem tung anya, ay natetenged nagailala nira yang busis na. ⁵ Indi ra ka tia mamagnunut tung duma, kung indi, ya rag panlaksuay nira, natetenged indi nagailala nira yang busis na,” maganing ti Jesus.

⁶ Ya ray sasang pananglit ang ipinanggel na tung nira, piru indi ilem naintindian nira yang linegdangan na. ⁷ Kapurisu dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yuu yang kaalimbawaanu, maning pa tung purtang parakleran kag luluaan yang mga karniru. ⁸ Yang kadaklan ang namagtukaw tung yeen ang namagambu ang tanira unu ay mga manigasikasu tung mga karniru, yang kaalimbawaan nira pariu tung mga takawan ubin tulisan pa natetenged tung subrang panlepes nira tung kaayepan nira. Piru, indi ra pinamati yang mga karniru. ⁹ Ultimu ilem yuu yang maning pa tung purta tung turil yang Dios. Kung tinu pay magpakled tung yeen, bilang tung yeen italigay na yang sadili na, ya ray tapnayan yang Dios. Maskin ay pa manganing, may paglimengan da yang isip nang pirmi ang katulad ka tung mga karnirung nagapadagen-dagenan ta maayen yang manigasikasu tung

nira. ¹⁰ Piru yang sasang takawan tanya, anday dumang nagipagpalenget na tung turil, kung indi, manakaw ra ubin mandistrusu rang mangimatay tung mga karniru. Piru ta yeen, yang inangayu taa ay ugud paeyanganu yang mga karniruu ta ipagpangabui nirang baklu ang yang klasi yang pagpangabui nira, anday magdeeg.

¹¹ “Yuu yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang maayen ang manigasikasu tung mga karniru. Ay kipurki yang maayen ang manigasikasu maskin pa yang sadili na, ipabalawag na pa tung malain arangan da ilem tung mga karniru na. ¹² Piru yang sasang taung pagpatenged ilem ang belagan analadung manigasikasu, yadwa pa belagan kang anyang sadili yang mga karnirung nagasikasuen na, kung maita na ra nganing yang kirung talunun ang pagpalenget, butwanan na ra ka ilem yang kaayepan ang magpalaksu. Kapurisu yang dangaten na, pagustu ra ilem ta pagpanekeb yang kirung talunun tung mga karniru ang asta magkarawasak da ilem yang kaayepan. ¹³ Ay ya pa agari, tanya pagpasuul ilem. Anday panganugun na tung mga karniru. ¹⁴ Piru yuu yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang maayen ang manigasikasu. Nagailalaw yang mga karniruu ig nagailalaaw ka nira. ¹⁵ Katulad ka tung ni Ama ang nagailalaaw anya ig nagailalaw ka tanya, ya kay kaalimbawaan yang pagirilalaan yamen yang mga karniruu. Maskin pa yang sadiliu, ipabalawagu pa tung malain arangan da ilem tung mga karniruu. ¹⁶ Kidispuis pa, may dumang mga karniruu ang belagan pa sakep taa tung turil ang naa. Dapat ang ya ra kay pangkelanung ipakled. Kung magngel da nganing nira yang busisu, pamatienaw ra ka nira. Kapurisu yang dangaten na, magyari rang sa nga kaayepanan da ilem tanira ang sasa kay manigasikasu tung nirang tanan. ¹⁷ Yang nagipaggegma enged ni Ama tung yeen ang buluntarung magpapurinda yang linawaw tung kalainan ugud maeklanu si kang uman. ¹⁸ Belagan ang maganing ang may magekel tung linawaw, ang indi, buluntarung ipapurinda. May pudirung magpapurinda, may pudiru kang maeklanu si kang uman. Ay ya ra kay itinuwal ni Ama tung yeen,” maganing ti Jesus.

¹⁹ Pagkatapus tia, yang mga taung pamamati ang may mga katengdanan, nagdurua rang parti yang pagpabetang nira tung ni Jesus natetenged tung mga ibinitala nang atia. ²⁰ Yang kadaklan pamansianing ang, “Abaa, pagaekel-ekelan ilem ta dimunyu tia! Aywat ya ray sapten mi tia?” ²¹ Piru may dumang pansianing, “Kung pagaekel-ekelan ta dimunyu, indi ra mapagbitala ta maning tia. Aywa, yang

sasang dimunyu, mapagpamuskad pa tung mata yang mga buday?" maganing.

Nagalalangan Da Yang Mga Pamagpakigmaepet Ti Jesus Ang Magprangka Tung Nira Natetenged Tung Pagkabetang Na (10:22-42)

²² Taa, simanyan, tung pira pang kaldaw, kinawut da yang uras ang nagipagsilibra yamen ang mga Judio yang Pistang Nagipagdemdem Tung Pagpabinlisiun Tung Dios Yang Pagtuuan Tung Anyang Pinakalusu. Yang uras ang atii tiglami. ²³ Simanyan ti Jesus pagpanaw-panaw ra duun tung binit yang pagtuuan ang atia ang may maninga intabladung pagguguuyan ang intabladu ni Adi Solomon. ²⁴ Simanyan, tinaripukpukan da yang mga pamagpakigmaepet ang pinabalitekteman nira ta maayen ang maganing, "Indiami ra papagdua-duaen mu. Magprangkaa ra ilem kung yawa matuud ang paganingen ang Cristo." ²⁵ Maganing ti Jesus ang minles, "Inugtulanamu ra kang lagi yeen, piru indiamu pa ka engaged pananged. Yang mga buat-buatung naang nagipagpalapusu ang lugud tung katengdanan ang naang ipinakdul ni Ama tung yeen, ya ray pagpailala tung yeen kung yuu tinu pa. ²⁶ Piru yamu, indiamu ka engaged pananged tung yeen, ay natetenged belaganamu mga karniruu. ²⁷ Ay yang mga karniruu, pamagpamati tung busisu. Nagailalaw ka tanira ig pamagtuman ka yang kalelyaganu. ²⁸ Dispuis yang nagipakdulu tung nira ya ra yang ipagpangabui nirang baklu ang yay pagnatitan nirang asta tung sampa. Kapurisu indi ra engaged madayunan ang mablag tung Dios ang asta tung sampa. Kidispuis pa indi ra ka engaged makalaw ta duma tung kalimaw. ²⁹ Sipurki tanirang tanan ang ipinagtalig ni Ama tung yeen ang para panapnayenu, yay pinakamaal tung tanan tung pagterelengen na. Purisu, indi ra ka tia makalaw ta duma tung kalima na. ³⁰ Ay yami ni Ama pagsinasaayami," maganing.

³¹ Pagkadngel da tia yang mga pamagpakigmaepet, dayun sing namamisik si ta batung ibatu si rin nira tung anyang imatayen*. ³² Maganing ti Jesus tung nira, "Elat kanay, durung nagkarabat-buatanung matitinlu ang ipinagpaitaw tung numyu ang ya ra kay ipinabuat ni Ama tung yeen. Unu pang buat-buatayu ang nagipagpakulain mi tung yeen ang yuu rag bantaay ming batuen?" ³³ Maganing tanirang namagtimalas, "Belagan natetenged tung mga nagkarabat-buatan mung matitinlu yang ipagpamatu yamen tung nuyu,

* **10:31** 10:31 Balikan ta yang 8:59.

ang indi, natetenged ya rag tiwakaway mu yang pagkadios yang Dios! Kipurki yawa sasang tau ka ilem ang pagkatapus pagambua pa ka engaged ang yaway Dios!" ³⁴ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Indi wa may sasang napabtang tung kasulatan ang yay nagikadengeg ming sulipetamu ang may mga taung inaning nang may pagkadios nira[†]? ³⁵⁻³⁶ Nagaskean ta ka ang kumpurming unu pay inaning tung kasulatan, indi puiding baliwalaen. Purisu kung yang mga taung atiang pinamiaran nang mamagusgad tung mga kaarumanan nira ya pa aganingay nang may pagkadios nira sigun tung katengdanan nirang atia, aywa, magkatama wasu ang ta yuung pinilik nganing ni Amang ipinaangay taa tung kaliwatan, yuu pag bangdanay ming pagtiwakawaw tung pagkadios na atiang paganingung yuu ka man yang paganingen nang Ana Na? ³⁷ Kung alimbawa indiaw pagbuat yang mga bagay ang nagipabuat ni Ama tung yeen, maskin indiaw ra panangden mi. ³⁸ Ugaring, kung pagbuataw ka man yang mga maning tiang bagay, maskin indiamu ra kanay mananged agkali tung bitalaw, basta manangeramu ra kanay ilem tung mga binuat-buatanu, ugud asan da ngaskey ming asta mabilugan mi ra ka engaged ang ti Ama yay pagpakigsasa ka man tung yeen ig yuu kay pagpakigsasa tung anya," maganing. ³⁹ Atii, tinagaman si rin nirang dineep, piru nagpalias dang nagpapuklut tung mga kalima nira.

⁴⁰ Taa numanyan, pagkainabu tii, ti Jesus dayun dang nagangay duun tung subang atiang paganingen ang Jordan ang pagkatapus nagpatindak si duun tung pinamenyagan ni Juan tung mga tau atiang primiru[‡]. Duun ka nagtinir. ⁴¹ Numanyan durung mga taung namansiangay ra duun tung anya. Namagaraning-aningan da tanirang maganing, "Ti Juan indi napagpalapus ta mga pruibu, piru yang kumpurming sinambit na natetenged tung taung naa, talagang nagkamatuud da," maganing. ⁴² Purisu, duru rang namagtalig yang mga sadili nira tung ni Jesus duun tung banwang atii.

11

Yang Pagapatay Ni Lazaro (11:1-16)

¹ Simanyan may sasang taung paglaru ang yang aran na ti Lazaro. Duun agpagistar tung Betania, kasiraan da ka tanira yang mga putul nang na Marta ni Maria. ² Naang ti Mariang naa, tung uri ya ray nagbukbuk ta paamut tung

kakay ni Ginuung Jesus, ang pagkatapus tinarapuan na ra ka yang bua na*. Yay may putul tung ni Lazarong atiang paglaru.

³ Simanyan, yang binuat yang may mga putul, pinatuwulan da nira ti Jesus ang maganing, "Ginuu, ti ungkuy mung nagamaal mu paglaru." ⁴ Pagkadngel ni Jesus yang balitang atia, napagbitala rang maganing, "Yang laru ni ungkuy ang atia, yang pakawutun na enged, belagan kamatayen, ang indi, asan da nga padengegay yang Dios ugud pati yuung paganingen nang Ana Na, duunaw ra kang mapadengegan," maganing.

⁵ Durung pagmaal ni Jesus tung ni Marta duruang magari pati tung ni Lazaro. ⁶⁻⁷ Ugaring pagkabalita na ang ti Lazaro paglaru, nagpataklib pa ta duruang kaldaw duun tung lugar ang atiang pagatiniran na bakluami ra aningay nang nagapangugyatan na ang, "Amus ta ra, magbalikita ra duun tung Judea." ⁸ Maganingami kang nagtimalas, "Elat kanay, Rabbi, indi pa ka ilem nagabuay, nagabalakana ra yang mga pamagpakigmaepet ang batwen ang pagkatapus numanyan, gustu mu pa ka enged ang magbalik duun?" ⁹ Maganing ti Jesus ang nagpananglit, "Ta, indi, tung seled sang kaldaw ang magapun, may sampuluk may duruang uras? Kapurisu basta kaldaw pa yang ipagpanaw ta, indiita ra malambeg tung ikalain ta ay ya pag pasikaray ta yang masadlaw ang pagipakdul yang kaldaw. ¹⁰ Piru kung lawii ra yang ipagpanaw ta, muya malambegita ka man tung ikadiadu ta ay anda ray masadlaw ang mapasikaran ta," maganing. ¹¹ Maning tia yang ipinananglit ni Jesus. Pagkatapus dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing tung yamen, "Ti ungkuy tang Lazaro pagelken da. Angayenu rang puawen." ¹² Maganingami kang nagtimalas, "Ginuu, kung pagelken da, intunsis, magmaayen da." ¹³ Ya ray itinuwal yamen ay yang kanisip yamen ang yang gustu nang ianing elek ang bui. Piru yang linegdangan yang bitala na ay ti Lazaro patay ra. ¹⁴ Kapurisu numanyan, ya ray ipinagpalwaw na tung yamen ang maganing, "Ti Lazaro patay ra. ¹⁵ Pagpasalamataw ngani ang yuu anda duun tung uras yang ikinagmatay na. Kipurki mas maayen tung numyu, ay mas pang magbaked yang pagtaraligen mi tung yeen. Ala, amus ta ra, mangayita ra duun tung anya," maganing. ¹⁶ Pagkadngel tia ni Tomas ang atiang pagguguuyan yamen tung ni Kampi, maganing tung yamen ang mga aruman na, "Amus, magnunutita ra ilem tung anya. Sibaya kasiraanita ra kang imatayen," maganing.

* 11:2 11:2 Duun ta nga basaay ta tung 12:3.

Nagipagpailala Ra Ni Jesus Ang Tanya Yang Panga-punglan Yang Pagparabungkarasen Tung Mga Taung Patay (11:17-27)

¹⁷ Simanyan, pagkawut yamen na Jesus duun tung Betania, nabalitaan da yamen ang ti Lazaro epat dang kaldaw duun tung leyang ang pinanluguran tung anya. ¹⁸ Yang lansangan ang atiang Betania, alenget ilem tung Jerusalem, mga tulu ilem ang kilometro yang distansia na. ¹⁹ Purisu durung mga Judiong taga Jerusalem ang namansiangay ra duun ang para mamaglinga-linga tung na Marta durua ni Maria natetenged tung ari nirang napatay.

²⁰ Simanyan pagkabalita ni Marta ang ti Jesus asan da magkakawut, dayun dang nagpakigbagas tung anya. Piru ti Maria tanya nagpabutwan da ilem tung balay. ²¹ Simanyan, pagbagas ni Marta tung ni Jesus, dayun na rang inaning ang, "Aay Ginuu, kung taawa ilem din, indi ra napatay yang ariu." ²² Piru nagaskeanu ka, maskin simanyan ang yang kumpurming ingalukun mu tung Dios, ipakdul na tung nuyu." ²³ Maganing ka ti Jesus tung anyang minles, "Magbungkaras yang ari mung atia." ²⁴ Maganing ti Martang minles, "Agaskeanung magbungkaras tung uri ta kaldaw, tung uras ang ipagpabungkaras yang Dios tung mga taung nagkarapatay ra." ²⁵⁻²⁶ Maganing ti Jesus ang minles, "Yuu yang pagpabui si kang uman tung mga patay. Kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen, maskin mapatay, mabui si ka engaged ang uman. Yuu ka yang pagpaeyang tung mga tau ta ipagpangabui nirang baklu. Kumpurming tinu pay pinaeyanganu ekel tung pagtalig na tung yeen, indi ra engaged magbelagan tanira yang Dios ang asta tung sampa. Ta, nagapananged mu tia?" ²⁷ Maganing ti Martang tuminuwal, "Ee, Ginuu. Yuu panangeraw kang lagi ang yawa yang paganingen ang Cristo, bilang yang paganingen ang Ana Yang Dios ang ya ra kang lagi ay pinangakuan nang mangay taa tung kaliwutan," maganing.

Yang Pagpabungkaras Ni Jesus Tung Ni Lazaro (11:28-44)

²⁸ Pagkaaning na tia, dayun dang minulik tung balay ang nagbawalitaen da tung ari nang ti Maria. Maganing tung anyang pagalas-alas, "Ti Ameey ta, taa ra, nagipaguuya ra nganing anya." ²⁹ Pagkadngel ni Maria tia, kali-kali rang kumindeng ang minangay duun tung anya. ³⁰ Ay ti Jesus tanya, indi pa agakawut tung baryu. Duun pa tung pinagbagatan nira ni Marta. ³¹ Taa, simanyan yang mga Judio asan tung balay ang pamaglinga-linga tung ni Maria, pagkaita nira tung anyang kumindeng tung makaling luminua, dayun da

nirang sinikad. Ay yang kanisip nira, mangay duun tung pinanluguran tung ari na ang para duun si magtarangiten.

³² Taa, simanyan, pagkawut ni Maria duun tung ni Jesus, pagkaita na tung anya, ya ra nga luud tung pinagtalungaan nirang durua. Maganing tung anya, "Aay Ginuu, kung taawa ilem din, indi ra napatay yang ariu," maganing. ³³ Numanyan pagteleng ni Jesus tung anyang pagtarangiten da asta yang mga Judiong atiang namanikad da tung anyang pamagtarangiten da ka, dayun dang pinagsampian ta kapupungawen nang duru ang nunut da ka ta paglain yang isip na natetenged tung kamatayen ang pirmi ra ilem ang magdereegen na yang mga taung magpakdulan ta kunsimisiun ang duru. ³⁴ Diritsyung nagtalimaan tung nira, "Ay pa ipalguray mi?" Maganing tanirang nansituwal, "Taniita, Ameey, para maita mu." ³⁵ Atii, dayun dang nagintra tangit ti Jesus. ³⁶ Maganing yang mga Judiong pamagpaniid, "Ta, teed mi tia. Durung gegma na tung anya." ³⁷ Ugaring yang duma namagaraning-aningan dang maganing, "Ta, indi, yang taung naa ya ra yang napagpabuskad yang mata yang sasang buday? Ta, indi, kung taa pa rin, kinayanan na ra ka ti Lazarong pinamaayen ugud indi ra rin madayunan ang mapatay?" maganing.

³⁸ Numanyan, pagpalenget ni Jesus tung leyang ang atiang pinanluguran tung patay, inampayan si ta kalalainen ta isip nang duru natetenged tung kamatayen. Yang leyang ang atii may takep nang batung dakulung binilug tung purta na. ³⁹ Kapurisu ti Jesus, dayun dang nagkalalangan tung nirang maganing, "Ipaligid mi ra kanay tiang batu tung binit," maganing. Ugaring naang ti Martang naang may putul ang napatay, ya ray nabngang maganing, "Abee, Ginuu, duru rag buyu! Yaepat dang kaldaw numaan yang ikinagmatay na!" ⁴⁰ Maganing ti Jesus tung anya, "Ta, indi, inananga ra yeen ang basta magtaliga ra ilem tung yeen, may maita mung sasang ikadengeg yang Dios?" maganing. ⁴¹ Kapurisu numanyan, yang batu, dayun da nirang ipinaligid. Pagkatapus, tuminingara ti Jesus ang nagampu ang maganing, "Ama, pagpasalamataw tung nuyu, natetenged pinamatiaw ra nuyu. ⁴² Kung tung bagay, nagaskeanu ang pirmiaung agpamatien mu. Ugaring ya agipanggelayu ilem tia natetenged tung mga taung naang buntun ang pamamati ugud mamananged da ang yawa yang nagtuwul tung yeen ang mangay taa tung kaliwutan," maganing. ⁴³ Pagkaaning na tia, dayun dang nagkendal ang maganing, "Lazaro, magluaa ra tani!" ⁴⁴ Pagkatapus, ti Lazaro tanya, diritsyu ra ka man ang naglua. Yang

tinanguni na, putus ang pisan ta awel ang atiang isinawed-sawed tung anya atiang baklu ipinalgud nira tung leyang, pati kalima, pati kakay. Asta kulu na putus pa ka ta panyu. Atii, nagkalalangan si ti Jesus tung mga tau, "Ala, uwaran mi ra tia ti Lazarong papanaw-panawen!"

Natetenged Tung Pinakawut Yang Pruibang Atia Tung Pagirintindien Yang Mga Tau (11:45-54)

⁴⁵ Simanyan yang mga Judiong atiang namanikad da tung ni Maria, naita ra nira mismu yang binuat ni Jesus ang atia. Purisu kadakel dang namagtalig tung anya. ⁴⁶ Piru yang дума, ya ra mamansibalik tung mga Pariseong namagugtulun kung unu pay binuat ni Jesus. ⁴⁷ Kapurisu, tung uras ang atii, yang mga Pariseo, asta yang mga paring arabubwat, namagpasagpun da tung tanan ang mga usgadung pinakalandaw tung banwa ang pagguguuyan nirang Sanedrin. Namagkeresen da tanira ang maganing, "Ta, ya ra ilem agari kaya taa yang buaten ta? Ay yang taung atia, kadakel da ka man yang mga pruibang nagkarabuat-buat na! ⁴⁸ Ay kung pawayaan ta ra ilem tia, yang mga kinasakpan ta, luwus dang mamananged tung anya. Yang dapat ang pangamanan ta asan ang muya mabalitaan da yang gubirnu duun tung Roma ang itang mga Judio taa may dumang paggaem tung yaten. Anday dumang buaten nira, kuantanita ra ilem nira tung puistu ta, pati yang pagtuuan tang sagradu gewaen da ka nira asta yang nasyun tang Israel, diaduen da ka nira!" ⁴⁹ Simanyan, yang aruman nirang sam bilug ang nagaranan tung ni Caifas ang yay paring pinakalandaw tung uras ang atii, ya ray nagbitalang maganing, "Naa pala, anda pa kay kaliwutan mi! ⁵⁰ Aywa, indi mi nagaintindian ang mas maayen para tung numyu kung may sasang taung ipatumbas ang para tung ikaayen yang mga tau kay tung madiadu pa yang intirung nasyun ta?" maganing. ⁵¹ Naa pala, yang inaning ni Caifas ang atia, belagan ilem liit tung sadiling isip na, kung indi, ekel tung katengdanan nang tanya yang paring pinakalandaw tung takun ang atii, napagula ra ang indi ra ilem buay, magpakugmatay ra ti Jesus ang para tung ikaayen yang nasyun yamen ang mga Judio. ⁵² Piru tung pagkamatuud, belagan ilem yaming mga Judio ay pakugmatayan na, kung indi, pati yang mga taga дума-rumang nasyun ang pamagistar tung дума-rumang banwa, ugod kumpurming tinu pa tung nira ay buaten yang Dios ang mga ana na, ya ray papagsarasaen nang tanan ang maning pa tung san tuug da ilem. ⁵³ Kapurisu, magimpisa tung kaldaw ang

atii, namagsaranyug da yang mga pamagpakigmaepet ang ti Jesus ipaimatay ra nira.

⁵⁴ Purisu, simanyan, ti Jesus indi ra nagpaita-ita duun tung Judea, ang indi, nagliit da ilem ang nanganing duun tung lansangan ang Efraim ang alenget da ilem duun tung banwang kapas. Duun da nagtinir, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na.

Ti Jesus Nagamalungan Da Yang May Mga Katengdanan Ugud Mapadeep Nira (11:55-57)

⁵⁵ Simanyan, indi ra ilem buay, kawutun da yang pistang nagipagsilibra yamen ang mga Judiong paganingen ang Taklib. Purisu durung mga taung duun mamananliit tung mga kabiwinit-binitan ang namagpakigluyug-luyug dang namagturungulan duun tung Jerusalem. Ay mamagturumanen da ta mga urdinansang sinambit tung kasulatan ang para simpan dang tanirang mamagsilibra yang pista. ⁵⁶ Numanyan, durung sagyap nira tung ni Jesus kung ay ra. Tung pagsaragpun-sagpun nira duun tung pagtuuan ang pinakalusu, maning taa yang keresen nira: "Ta, unu pa tung numyung pagpamalad? Dua-dua ra sigurung magpasakep pa taa tung pista, anu?" ⁵⁷ Ay ya pa agari, namagkalalangan da yang mga paring atiang arabubwat may yang mga Pariseo ang kung tinu pay masiplat ang ay ra ti Jesus, dapat ang magugtul tung nira ugud mapadeep nira.

12

Ti Jesus Nagabukbukan Ni Maria Ta Paamut, Bilang Agsimpanan Na Rang Laging Ipalgud Tung Leyang (12:1-8)
Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9

¹ Kapurisu numanyan, atiang enem da ilem ang kaldaw baklug kawutay yang pistang atiang paganingen ang Taklib, ti Jesus tanya, nagbalik si duun tung Betania ang yay bawanwaan ni Lazarong atiang binui na si kang uman. ² Numanyan sinimpanan da yang mga taga duun ta iapun. Ti Marta yay nagarasikasuen, piru ti Lazaro tanya, sasa tung nirang namagpakigsadu tung ni Jesus. ³ Numanyan ti Maria, nangkela da ta sasang paamut ang paganingen ang nardus ang yay durug kamaal ig pagas ka pa man. Ya ray ibinukbuk nang luwus tung kakay* ni Jesus. Yang kadakel na tenga tung sang litro. Pagkatapus tinarapuan na yang bua na. Yang banglu na nagulimpeg da tung intirung balay. ⁴⁻⁵ Simanyan ti Judas ang sasang aruman yamen

* **12:3** 12:3 Yang pusisiun nirang pagsararuan, tumiliran tung mga kutyun ang sumuyuran yang mga brasu nirang wala ang yang mga kakay nira munatan.

ang nagapangugyatan ni Jesus ang ya ray magtraidur tung anya tung uri, ya ray nagbitalang maganing, "Abaa, aywa indi pa ilem ipinaalang yang paamut ang atiang iningkuarta ugud ipamakdul-pakdul tung mga maliliwagen? Kipurki kung ya pay ipabayaray ta kuarta tia, mga tulung gatus ang nival ang salapi[†] yang itaen na asan," maganing. ⁶ Naa pala, napagbitala ra ta maning tia, belagan ang maganing ang tanya mainildawen tung mga maliliwagen, ang indi, takawan tanya. Ay kumus yay manigepet yang bebtangan yang kuarta yamen ang sang paluyugan, ang kaisan ya ray nagatatakaw na. ⁷ Simanyan ti Jesus ya ray nagtuwal ang maganing, "Pawayaan mu ra ilem tia. Yang indi na ra ipinagpaalang yang paamut ang naa ay ugud itigana na para tung yeen. Yang kaalimbawaan yang binuat nang atia tung yeen, maning pa tung sinimpanan na rang lagi yang tinanguniu para tung uras ang ipagpalgud da tung leyang. ⁸ Kung natetenged tung mga maliliwagen ang atiang sinambit mu, maski unu pang urasay, taang pirmi. Piru ta yeen, belagan ang maganing ang maskin sanu pang urasay ang taanaw ang pirmi tung numyu," maganing.

Pati Ti Lazaro Nagabalakan Da Yang May Mga Katengdanan Ang Imatayen (12:9-11)

⁹ Simanyan, durung mga taung taga Judea ang nangagngel yang balita ang ti Jesus duun pa tung Betania. Purisu namansiangay ra duun ang yang inangay nira duun belagan ilem ang para mamagpaniid tung ni Jesus, ang indi, may gustu ka nirang maita ti Lazarong binui na si kang uman. ¹⁰ Kapurisu, simanyan, yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan, namagsaranyug da ang pati ti Lazaro damayen da ka nirang ipaimatay. ¹¹ Sipurki natetenged tung ni Lazaro, durung mga kinasakpan nirang pamampablag da tung nira ang pamananged da tung ni Jesus.

Ti Jesus Nagibandilyu Ra Yang Mga Tau Ang Ya Ray Adi Nirang Mga Israel (12:12-19)

Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40

¹² Pangayag yang kaliwatan, nabalitaan da yang mga taung atiang pamagpasakep tung pistang atia ang ti Jesus unu mangay ra ka duun tung Jerusalem. ¹³ Kapurisu yang binuat nira, namaglampang da ta mga paklang[‡] ang ya ray

[†] **12:4-5** 12:4-5 Atii kanay, duun tung banwa nira, yang san salapi ya ray kinaldaw yang sasang manigubra. Purisu yang balur yang paamut ang atia magkapariu tung suul yang sasang ubirus tung seled tulung gatus ang kaldaw, bilang alenget san takun ang pasuul na. [‡] **12:13** 12:13 Atii kanay ya ray ugali nirang pamagsaludu tung sasang Adi ang yang paklang ya ray nagipagyapyap nira.

ingkelan nirang namansilua tung siudad ang para mamagpakigbagas da tung ni Jesus. Yang pagparanawen nira sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang maganing, "Salamat tung taung naa! Pakaayenen dang pirmi ni Yawi yang taung naang pagatuwul nang magpalua yang pagaraemen na ang yay maging Adi yang nasyun tang Israel," maganing. ¹⁴ Taa numanyan ti Jesus tanya nagpaekel da ta sasang asnu ang para ya ray masaayan na. Yang pagsaraayen nang maning tia ya kang lagi ay naula tung kasulatan ang maganing,

¹⁵ "Yamung pamagistar asan tung Sion, indiamu ra mageled. Uay, atia ra yang adi ming panganing da asan tung numyung yag sasaay tung asnung sinday pa," maganing§.

¹⁶ Yang mga bagay ang atia, indi pa namaresmesan yamen ang nagapangugyatan na tung uras ang atiang pagkainabu kung unu pay linagpakana na yang pagpakled na tung siudad ta maning tia. Piru atiang ti Jesus pinagpadengegan da enged yang Dios*, baklu ra nga demdemay yamen ang ya ra ka man ay nagkaraula tung kasulatan natetenged tung anya ang pagkatapus duun ka man nga matuuray tung anya.

¹⁷ Ibalik ta ra kanay yang isturia tung mga taung atiang nangaugpu ra tung ni Jesus atiang pagguuy na tung ni Lazarong maglua tung leyang ang duun da nga buiy na si kang uman. Ya ray namagbawalitaen tung duma may ruma kung unu pay nainabu duun. ¹⁸ Kapurisu numanyan, ya ray ipinagpakigbagas yang mga taung atiang buntun tung ni Jesus ay natetenged nabalitaan da nira ang tanya napagpalapus da yang pruibang atiang maktel. ¹⁹ Kapurisu simanyan, yang mga Pariseong atiang pamagpakigkuntra tung ni Jesus, pagkaita nira yang nagainabu, namagaraning-aningan dang maganing, "Ta, telengan mi, anda rang pisan ay pinakawut yang planu ta. Teed mi, yang kadaklan ang mga tau pamagpakampi ra tung anya!" maganing.

Nagibilug Da Ni Jesus Yang Isip Nang Magpakugmatay (12:20-36)

²⁰ Taa, simanyan, may mga taung belagan mga Judio ang namagpakiglaket da tung mga taung atiang namagturungulan duun tung Jerusalem ang para mamagtuu ka tung Dios

§ 12:15 12:15 Kung gustu tang maintindian yang naulang naa, duun ta nga basaay tung isinulat ni Zacarias 9:9. Dispuis pa, atii kanay, yang kadagmitan ang magsasaayan yang mga ading panuyu ra tung gira ay kabayu. Piru kumus asnu yang sinaayan ni Jesus, duun da nagpailala ang yang katuyuan nang nagsaay pulus tung ikaayen yang mga tau, belag tung ikalain nira. * 12:16 12:16 Pinagpadengegan yang Dios atiang pagpabui na si kang uman tung anya may atiang pagpaabwat nang nagbalik tung anya duun tung langit.

tung pistang atiang Taklib. ²¹ Numanyan yang mga taung atia, ya ray namagpalenget tung ni Felipe ang yay sasang ugpu yamen ang taga Betsaida duun tung sinakepan yang Galilea. Maganing tanira tung anya, "Ameey, kung maimu ilem, gustu rin yamen ang magpakigkesen tung ni Jesus," maganing. ²² Numanyan ti Felipe, dayun dang nagugtulun tung ni Andres. Pagkatapus, tanirang durua nansiangay ra tung ni Jesus ang namagpakigkawut. ²³ Pagkabalita nira, maganing ti Jesus ang nagtuwal ang yang itinuwal na ipinagngel na ra ka tung mga taung kemdengan asan, "Kinawut da yang uras ang ipagpadengeg enged ni Ama tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. ²⁴ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yang sam pasi ta trigu, kung indi nganing lumagpak tung tanek ang madunut ang maninga patay ra, anday pakawutun na. Dayun-dayun yang pagka sam bilug na. Piru kung maning pa tung mapatay, atia duru rang burak ang mapalua na. Ya ra kay dapat ang pambungunu. ²⁵ Kung tinu pay pagamlig tung sadili nang para indi mapanawan ta malain, asan da nga diaduay na. Piru kung tinu pay panlipat tung sadili na numaan tung kaliwatan ang naa, asan da ngamligay na ang asta magsapenan da tanira yang Dios ang asta tung sampa. ²⁶ Kapurisu kung tinu pa tung numyu ay malelyag ang yuuy magkalalangan tung anya, dapat dang magpakiunung tung yeen ugud yang kumpurming mapanawanu ya ra kay mapanawan na. Kung tinu pay magpakiunung tung yeen ang magpalalang, ya ray padengegan ni Ama," maganing.

²⁷ Simanyan, ti Jesus nagakesen-kesen na yang isip nang maganing, "Agdelaanaw ra ta mupia. Unu pay sarang ang maampuu tung ni Ama? Aningenu wasu ang ipalibriaw anya tung uras ang naang durug kalain ang nagatalungaw? Piru ya ra nganing ay inangayu taa ang yuu magpasar tung pinitinsiang maning tia," agaaning. ²⁸ Atii, diritsyu rang nagampu ang maganing, "Amaw, ikadengegaw ra enged nuyu ang kumpurming nagalelyagan mu," maganing. Atii, may busis ang liit tung langit ang maganing, "Ikinadengega rang lagi yeen ig ikadengega si ka enged yeen," maganing. ²⁹ Simanyan yang mga taung atiang buntun ang kemdengan asan, nangagngel ka yang busis ang atia. Ya ra aganingay ta duma ang, "Nagduldul da!" Piru maganing yang duma, "Siguru may angil ang nagbitala tung anya!" maganing. ³⁰ Numanyan maganing ti Jesus tung nira, "Belag! Yang busis ang atiang nadngel mi ta nungayna, belagan ilem ang para tung yeen, kung indi, kapin da enged ang para tung numyu. ³¹ Simanyan ang mga uras ang naa, ya ray

uras ang ipagdeeg yang Dios tung sistima yang kaliwutan ang naang balawag ang pisan tung anya. Ay numanyan ya ra kay uras ang ipagpalagpak na tung pagmangulu tung sistimang atia. ³² Ay ta yeen, kung ipaabwataw ra nganing, asan da nga bekngayu yang kinaisipan yang mga taung maskin unu pang nasyunay ang para mampatapnay ra tung yeen," maganing. ³³ Yuung ti Juan ang nagsulat may yeen kang isaleet ang ipasanag. Tung inaning nang atia ang tanya ya ipaabwatay, asan dang lagi nagipasapiray na kung unu pang kamatayenay ang dapat mapasaran na. ³⁴ Simanyan yang mga taung atiang buntun ang pamamati, ya ray namagtimalas tung anyang maganing, "Yang yamen ang nagaskean tung kasulatan natetenged tung paganingen ang Cristo, ya unu ay magnatis ang asta tung sampang anday kamatayen na. Ya pa agaring magkatunu asan yang nuyung atiang paganinga ka ang yang paganingen ang Maninga Tau ya ipaabwatay? Yang paganingen mung Maninga Tau, tinu pa tia?" ³⁵ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Yuung maning pa tung sasang kaas ang pagpasanag tung mga painu-inu mi, gesye ra ilem ang uras magliitaw ra taa tung numyu. Mintras nagapasanaganamu pa yeen, intindien mi ra ta maayen ay muya maning pa tung makiklepanamu pa. Sipurki kung tinu pay pagusuy tung makiklep, indi na nagaskean kung unu ra ilem ay panampetan na. ³⁶ Mas matinlu, mintras taanaw pang pagpasanag tung numyu, magsukuamu rang lagi tung yeen ang magtalig ugud mapalguramu ra ka yeen tung masadlaw," maganing.

Nagipagpasanag Ni Juan Kung Unu Pay Natengeran Yang Pagpakuindi Nirang Kadaklan Tung Ni Jesus (12:36b-43)

Numanyan, pagkaaning ni Jesus tii, diritsyu rang nagpanaw ang nantaluk. ³⁷ Maskin kadakel da yang mga pruibang atiang maktel ang ipinagpaita na tung katalungaan mismu nirang mga tau, piru yang kadaklan indi ra ka enged namagsuku tung anyang namagtalig. ³⁸ Purisu duun da nagkamatuud tung ni Jesus yang sasang iriniklamu ni Isaias tung Dios atiang pagpalatay na yang bitala na ang tukaw ang maganing,

"Yawi, midyu anda ray nananged tung ipinagpakawutu tung nira. Midyu anda ra kay nagimpurmi tung mga pruibang atiang maktel ang yay pagpailala tung kagae-man mu," maganing[†].

[†] **12:38** 12:38 Isaias 53:1

³⁹ Dispuis kung unu pay natengeran na ang tanira indi namagpananged tung anya, naula ka ni Isaias atiang pagulit na yang sasang pinaganing yang Dios tung anyang maganing,

⁴⁰ “Kung pampakawutan mu ra nganing yang mga taung atia, anday dumang dangaten na, kung indi, asan da manlawuk yang mga isip nira ang asta magtegas da ilem. Ay ya pa agari, may nagadipindiran kang lagi nira asan ang muya kung makleran pa yang mga isip nirang mamesmesan da ka nira yang nagipagpakawut mu tung nira, nusias mangapagsugat pa tung mga kasalanan nirang mamampatapnay pa tung yeen,” maganing yang Dios‡.

⁴¹ Naula ni Isaias yang mga bagay ang atia ay natetenged atiang tukaw ipinaita yang Dios tung anya kung unu pa enged ay ipagpadengeg na tung ni Jesus tung uri. Purisu napagula ra natetenged tung anya ang tanya pangindian da yang mga tau. ⁴² Ugaring, maskin pang maning tia, dakele kang may mga katengdanan ang namananged da tung anya§. Dispirinsia ilem, indi ra inubligar nira tung mga kaarumanan nira ay may pinangamanan nira tung mga Pariseo ang muya ityapuiraeen da nira tung mga pagsaragpunan nira. ⁴³ Ay ya pa agari, yang minaal nira belagan ang tanira bantugun yang Dios, ang indi, ang tanira dayawen yang mga masigkatau ka ilem nira*.

Yang Pangultimum Pagirimbitaren Ni Jesus Tung Nirang Mamagpalamtuk Da Yang Pundu Yang Kinaisipan Nirang Mamagtalig Tung Anya (12:44-50)

⁴⁴ Taa numanyan nagpadayun da ti Jesus yang pagparakawutun na tung mga taung atiang maganing, “Kung tinu pay magtalig yang sadili na tung yeen, belagan ilem yuuy taligan na, kung indi, pati yang nagtuwul tung yeen ang mangay taa. ⁴⁵ Kidispuis pa, kung tinu pay nagaita tung yeen, katimbang nang nagaita na ka yang nagtuwul tung yeen. ⁴⁶ Yuu, minangayaw taa tung kaliwutan ang naa, ay yang kaalimbawaanu yuu maning pa tung sasang kaas ang pagpasanag tung kinaisipan yang mga tau, ugud kung tinu pay magtalig tung yeen, indi ra magdayun tung makiklep. ⁴⁷ Purisu kung tinu pay mamati tung

‡ **12:40** 12:40 Isaias 6:10 § **12:42** 12:42 Namananged ka man, piru unu pang klasiay ta pananged? Pariu ka ilem tung mga taung sinambit tung 2:23-25; 6:60, 66; 8:30-31. Yang ilyag nang ianing, tung uras yang pagpananged nira, indi ipinanganang uman ekel tung pagurubraen yang Espiritu Santo (3:5) bilang indi pinaeyangan na ta ipagpangabui nira baklu. Basi pa ra ilem ang yay mainabu tung nira tung dumang uras (Mga Binuat-buatan 6:7). * **12:43** 12:43 Maayen kung pademdeman ta yang ipinakusalak ni Jesus tung duma ang pariu ka ta palaksu (5:44).

nagipagpakawutu ang pagkatapus indi na tumanen, ta yuu indiaw magsintinsia tung anya tung kalainan. Sipurki tung mga uras ang naa, yang inangayu taa tung kaliwutan ang naa, ay belagan ang para magsintinsia rang lagi tung mga tau, ang indi, ang para magpanapnayaw tung nirang ipampalibri tung sintinsiang atia. ⁴⁸ Piru kung tinu pay magpakuindi tung yeen ang yang bitalang naang nagipagpakawutu indi na ka pauyunan, may magsintinsia ka engaged tung anya tung uri ta kaldaw. Yang bitalaung naa mismu ang ipinagpakawutu ang ya ra kay pinangindian na, ya ra kay pitik ang patielanung magsintinsia tung anya tung kalainan†. ⁴⁹ Talagang matuud tia ay sipurki yang bitalang naang ipinagpakawutu tung mga tau, belagan sadiling beet-beetu ilem, ang indi, ti Amang nagtuwul tung yeen, yay nagkalalangan tung yeen kung unu pay dapat ang ipagpakawutu tung nira. ⁵⁰ Kidispuis pa, nagaskeanu ang yang ipinaglalang na tung yeen ang magparakawutun tung mga tau ay ugud kumpurming tinu pay mananged ang yang sadili na itilig na ra tung anya, asan da nga paeyangay ta baklung ipagpangabui nang anday pagtapusan na. Kapurisu kumpurming unu pay nagipagpakawutu tung mga tau, yang pisan yang pinaganing ni Ama tung yeen ang yay ipagngelu,” maganing.

13

Pagpangugas Ti Jesus Tung Kakay Yamen Ang Nagapangugyatan Na (13:1-20)

¹ Taa simanyan, magdamal pa may magapun pa baklu ra kawutay yang uras ang ipagsilibra yamen ang mga Judio tung pistang paganingen ang Taklib. Nagakdekan da ni Jesus ang alenget da ka yang uras ang ipagliit na tung kaliwutan ang naa ang magbalik da tung ni Ama na. Kung tung bagay, yaming nagapangugyatan na, pirmiami kang laging nagagegmaan na. Piru simanyan, mas pang nagpaita tung yamen yang paggeregmaen na tung yamen ang bugus ang pisan ang maning taa yang pagpaita na.

² Simanyan atiang pagriapunanami ra na Jesus, yang aruman yamen ang sam bilug ang ti Judas ang ana ni Simon Iscariote linuyuk dang lagi ni Satanas yang isip nang magtraidur da tung ni Jesus. ³ Piru ti Jesus, tanya, nagaskean na rang lagi ang yang tanan ang bagay ipin-abtang da ni Ama na tung pudir na ig naskean na ra ka ang tanya nanliit tung Dios ig tung Dios ka magbalik.

⁴ Purisu atiang pagsararuanami ra, kumindeng da ti Jesus

† 12:48 12:47-48 Maayen ang ikumpalar ta tung Mateo 7:24-27.

ang nanluas yang awel nang atiang langkuy ang pagkatapus nangkel da ta tualya ang ya ray inulambet na tung awa na. ⁵ Pagkatapus tia, dayun dang namukbuk ta wai tung palangganang nagimpisang nagpangugas tung mga kakay yamen. Kada matapus na ta pangugas yang mga kakay yamen, dayun na ra kang tinarapuan yang tualyang atiang inulambet na. ⁶ Simanyan, kinawut na ra ti Simon Pedro. Maganing ti Pedro tung anyang nagbugnu, "Ay tia, Ginuu, indi enged magkabagay ang yawa pay mangugas tung kakayu!" ⁷ Maganing ti Jesus ang minles, "Ta yeen, kung unu pay lagpakan yang pagabuaturung naa, ta yawa, indi mu ilem nagamaresmesan numanyan. Piru tung uri, maintindian mu ra ka." ⁸ Maganing ti Pedrong tuminuwal, "Piru yuu indi ra ka enged ipaugasu yang kakayu tung nuyu ang asta tung sampa." Maganing ti Jesus ang minles, "Kung indiw mangugas tung kakay mu, yang gustu nang ianing, anda ra kay kalalabten mu tung yeen." ⁹ Maganing ti Pedrong nagtimalas, "Abaa, Ginuu, kung maning tii pala, belagan ilem yang kakayu ay ugasan mu, ang indi, pati kalimaw pati kuluu!" ¹⁰ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Kung tinu pay baklung napagdigu, limpiu rang pisan yang tinanguni na. Anda ray ministir nang magdigu pang uman, ang indi, ya ra ilem yang kakay nang ipinagpanaw-panaw na ang kaministiran pang ugasan. Katulad tung numyu numanyan, kuintaamu ra ka ta nagdigu ay pinunasanamu rang tanan tung mga kasalahan mi, sapayan pa taang sam bilug," maganing. ¹¹ Naa pala, naskean da kang lagi ni Jesus kung tinu pay magtraidur tung anya. Purisu ya ray ipinagpasaplid nang sapayan pa unung taang sam bilug.

¹² Simanyan pagkapangugas na yang kakay yamen ang tanan, pagkasuut na yang awel nang atiang linuas na, dayun dang nagbalik tung dating puistu na tung lamisaan. Maganing tung yamen ang nagtalimaan, "Ta, nagaintindian mi ra yang linagpakan yang binuaturung naa tung numyu?" ¹³ Aganingenaw numyung Rabbi mi kag Ginuu mi. Tama ka tia ay ya ra ka man taang pagkabetangu. ¹⁴ Kapurisu kumus yuu ngani ang Ginuu mi kag Rabbi mi ay nagparanek yang pagkabetangu ang nagpangugas tung nga kakay mi, pati yamung nagapangugyatanu, dapatamu kang magpararanekan ang magurugasan tung mga kakay mi. ¹⁵ Sipurki pinaitaanamu ra yeen ta mulidu ugud kumpurming unu pay binuaturung tung numyu nungayna, ya kay usuyun mi. ¹⁶ Iugtulu tung numyu yang kamaturan, yang sasang kirepen belagan bagay ang luman-daw pa tung agalen na. Ya ka yang sasang taung

tinuwul, belagan kang bagay ang magpaabwat pa tung nagtuwul tung anya. ¹⁷ Kung nagaintindian mi ra ka yang nagadapatan yang nagipaganingung atia tung numyu, intunsis duru amug kasadya kung ya kay usuyun mi. ¹⁸ Yang nagipaganingung atia belagan ang maganing ang yamung tanan ay nagadapatan na. Ay sasa may sasa tung numyung pinamiliku, nagaintindianu ra kang lagi kung unu pang sistimaay ta tau. Ugaring nagkamaning ilem tia yang pagpiliku tung numyu sasa may sasa ay ugud asan da magkamatuud yang sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘May sasang ungkuyung nagsaruanami pa ka man ang pagkatapus ya pa kay magtraidur tung yeen*.’

¹⁹ Yang bagay ang atia nagipaskeu rang lagi tung numyu numaan ugud kung mainabu ra nganing tung yeen, padayunan mi ra ka enged yang pagparanangeren mi tung yeen ang yuu ya ka man yang nagipagpailalaw ra kang laging pirmi tung numyu†. ²⁰ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay magpauyun tung kumpurming pagatuwulung magpakawut yang bitalaw ang katulad ka tung numyu, katimbang nang yuu kay nagapauyunan na. Ig kung tinu pay magpauyun tung yeen, katimbang nang pati yang nagtuwul tung yeen, ya kay nagapauyunan na,” maganing ti Jesus tung yamen.

Nagasambit Ni Jesus Ang Tanya Traidurun Da Yang Sasang Aruman Na (13:21-30)

²¹ Simanyan, pagkaaning ni Jesus yang mga bagay ang atia, naliwagan da ta mupia ta pagisip. Purisu indi ra napegtem, kung indi, dayun dang nagprangka tung yamen ang maganing, “Naa wang ianingu ra tung numyu talagang matuud. May sam bilug tung numyung nagapangugyatanu ang yay magtraidur tung yeen,” maganing. ²² Pagkadngel da yamen tii, nagtereleng-telenganami ra ilem ay andang pisan ay kaliwatan yamen kung tinu pa ilem atiing nagianing na. ²³ Simanyan yuung aruman nirang sam bilug ang alenget enged tung kinaisipan ni Jesus, yuu kay naampir tung debdeb na. ²⁴ Purisu yuu kay sininyatan ni Simon Pedrong inuyaw-uyawan ang para magtalimaanaw tung ni Jesus kung tinu pang tauay tiang nagianing na. ²⁵ Kapurisu, ta yeen, dayunaw rang napataliling ang minalas tung ni

* **13:18** 13:18 Mga Karantaen 41:9; tung ugali nira, kung may durua nga tauan ang magsaruan, yang ilyag nang ianing durug tinlu yang pagilalaan nirang maning pa tung magputul da. Kapurisu kung yang kasadu mu ya pa kay magtraidur tung nuyu, durung pisan agkalaway ang buat tia. † **13:19** 13:19 Maayan ang ikumpalar ta tung inaning na tung 8:24, 28, 58 may tung Exodo 3:13-15.

Jesus, "Ginuu, tinu pa atiang nagaaning mu?" ²⁶ Maganing ti Jesus ang minles ang ya ra ka agialasay na tung yeen, "Ya ra yang kumpurming tinu pay pakdulanu yang tinapay ang naa pagkatapus itinekmew ra tung sera," maganing. Simanyan dayun dang namingas ta tinapay ang ya ray itinekme na tung sera. Pagkatekme na, dayun na rang ipinarawat tung ni Judas ang naang ana ni Simon ang Iscariote[‡]. ²⁷ Pagkapangan ni Judas yang tinapay ang atia, ti Satanas ya ray nagimpisang naggaem tung anya. Diritsyung inaning ni Jesus ang, "Ala, kung unu pay nagaisipan mung buaten, kalien mu ra!" maganing. ²⁸ Simanyan, tung yamen ang kadaklan ang mga kasadu ni Jesus, anday nakdek kung unu pay nagadapatan yang inaning ni Jesus ang atia tung anya. ²⁹ Kanisip yang duma, kumus ti Judas yang manigepet yang kuarta yamen ang sang kaugpuan, ya ilem agtuwulay ni Jesus ang mangalang ta mga kaministiran yamen ang mamista, u muya kung tinuwul na ilem ang mamakdul-pakdul ta kuarta tung mga maliliwagen. ³⁰ Simanyan ti Judas ang naa, pagkapangan na yang tinapay ang atia, dayun dang luminampud ang nagpanaw. Lawii ra yang kaliwutan.

Nagapakdulan Ni Jesus Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Ta Baklung Katuwulan (13:31-35)

³¹ Simanyan pagliit ni Judas, maganing ti Jesus tung yamen ang mga kaarumanan na, "Simanyan ang mga uras ang naa, ya ray uras ang ipagpadengeg enged yang Dios tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau natetenged tung pagtalusu tung kalelyagan na ig asanaw ra ka ikadengeg na. ³² Kapurisu kung ikadengegaw ra anya, tanya mismu ay magpadengeg tung yeen ang indi ra ilem buay. ³³ Yamung mga kaarumananung nagamaalu ta mupia, gesye ra ilem yang uras yang tiniru taa tung numyu. Pagkatapus kung magliitaw ra nganing, sagyapenaw numyu, piru katulad tung ipinaganingu tung may mga katengdanan[§], ya ra kay nagianingu tung numyu numaan ang kung ariaw pa manganing, ta yamu indiamu pa maangay. ³⁴ Purisu numaan, may baklung katuwulan ang agipakdulu tung numyu ang yamu maggeregmaanamu ra. Katulad tung gegmang naang nagipaitaw tung numyu, ya ray numyung pausuyan ang maggeregmaan. ³⁵ Kung maggeregmaanamu ra ta maning tia, asan da ngaintindiay yang kadaklan ang

[‡] **13:26** 13:26 Yay ugali nira kung may kasadu nira ang yay gustu nirang istimaren enged ta maayen. **§ 13:33** 13:33 Balikan ta yang 8:21.

mga tau ang yamu talagang mga tauanung pagusuy ra tung yeen," maganing.

Nagaula Ni Jesus Ang Ti Pedro Magingwara Tung Anya (13:36-38)

Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lukas 22:31-34

³⁶ Atii, ti Simon Pedro ya ray nabngang nagtalimaan tung anya ang maganing, "Ginuu, aria pa manganing?" Maganing ti Jesus ang minles, "Simanyan, kung ariaw pa manganing, indi maimung magpakignunuta tung yeen numaan, kung indi, tung uria pa manikad." ³⁷ Maganing ti Pedrong nagtimalas, "Ginuu, aywa indi maimung magpakignunutaw rang lagi tung nuyu numaan? Kung tung yeen ilem, pakugmatayana yeen!" ³⁸ Maganing ti Jesus ang nagtimalas, "Unu pa, pakugmatayanaw pa nuyu? Naa wang ianingu tung nuyu, Pedro, talagang matuud. Baklu ra manuluk yang manu, maklua rang magingwara tung yeen ang indiauw pala nagailala mu," maganing.

14

Nagipananglit Ni Jesus Yang Sadili Na Tung Dalam Ang Panganing Tung Dios (14:1-14)

¹ Taa numanyan dayun dang sinugpatan ni Jesus yang nagianing na tung yamen ang nagapangugyatan nang maganing, "Indiamu ra magpakabegbeg ta kulu, ang indi, idayun mi ra ka enged yang pagtaraligen mi tung Dios pati tung yeen. ² Duun tung pagatiniran ni Ama durung pisan agkarugal yang pagparakeenan ig duunaw ra ka magangay ang para masimpananamu ra ka yeen ta mga puistu mi duun. Kung belagan matuud tia, indiamu ra rin pinakdeku. ³ Kung duunaw ra, masimpananamu ra ka yeen ta mga puistu mi, magbalikaw ra ka taang magekel tung numyu ugud kung ariaw pa, ay duunamu ka. ⁴ Kidispuis pa kung ariaw pa manganing, nagaskean mi ra ka yang dalam ang panganing duun." ⁵ Maganing ti Tomas ang suminublang, "Ginuu, indi ngani nagaskean yamen kung aria pa manganing. Ya pa agaring maskean yamen yang dalam ang panganing duun?" ⁶ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, "Yuu ra taa mismu yang maning pa tung dalam ang kung tinu pay magusuy, asan da nga tultulay na yang matuud ang pagirintindien tung Dios ay asan da ka nga paeyangayu ta ipagpangabui nang baklu ang uyun tung anya. Andang pisan ay mapagpalenget tung ni Ama, kung indi magtalig yang sadili na tung yeen. ⁷ Kung nagailalaw ra numyung matuud, pati ti Ama nagailala mi ra ka. Magimpisa ra numaan mailala mi ra ig naita mi ra ka

nganing.”⁸ Maganing ti Felipeng minles, “Ginuu, ipaita mu ra engaged kanay tung yamen ti Ama mu. Maita ilem yamen, kuntintu ra tung mga isip yamen.”⁹ Maganing ti Jesus ang minles, “Ta, kabuayaw ra taa tung numyu, piru naa pala, Felipe, indiaw pa ka engaged nagailala mu? Sipurki kung tinu pay naita tung yeen, katimbang nang naita na ka ti Ama. Ya pa agaring paganing mu ang ipaitaw pa tung numyu ti Ama?”¹⁰ Aywa, india pa pananged ang yami ni Ama paglinukutay? Yang bitalaw nganing ang nagipagpakawutu tung numyu belagan sadiling beet-beetu ilem, ang indi, ti Ama ang yay pagpakigsasang pirmi tung yeen yay ultimung may kabuat-buatan tung tanan ang pagabuat. ¹¹ Kaministiran manangeramu ra engaged tung yeen ang yami ni Ama paglinukutay. Piru kung midyu maliwag tung mga isip ming panangden, yang mga pruibang atiang ipinagpalapusu, ya ray ipagpananged mi tung yeen. ¹² Yang ianingung naa tung numyu talagang matuud. Kung tinu pay pagtalig tung yeen, mapagpalua ka ta mga pruibang magkaanggid ka tung nagipagpaluaw. Mas pa ngani magdakel yang mapalua na ekel tung yeen ang mangerengan tung anya duun tung ni Ama, ay ya ray iangayu duun. ¹³ Purisu maskin unu pay ingalukun mi natetenged tung pagkinapulitay ta, talagang yay buatenu ugud asan da nga padengegay ti Ama ekel tung yeen ang paganingen nang Ana Na. ¹⁴ Kung unu pay ingalukun mi tung yeen natetenged tung pagkinapulitay ta, yuu ray magbuat tia para tung numyu.”

Nagapangakuan Ni Jesus Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Ang Tanira Patiniran Ni Ama Na Ta Sasang Manigpadagen-dagen Tung Nira (14:15-24)

¹⁵ Maganing ti Jesus ang nagsugpat, “Kung nagagegmaanaw ra numyung matuud, yang nagipanuwulu tung numyu ya ray magtumanen mi. ¹⁶ Ig ta yeen, magingalukaw tung ni Ama ang patiniranamu ra anya ta sasang manigpadagen-dagen tung numyu ang katulad ka tung yeen ugud ya ray magpakeen tung numyung asta tung sampa. ¹⁷ Anday duma, ya ra yang Espiritu Santo ang yay magpasanag tung numyu ang para matultulan mi yang kamatuuran ang liit tung Dios. Tanya indi ra marisibi yang mga taung kumpurming pagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan ang naa ay natetenged indi nira nagaita ig indi ka nira nagailala. Piru ta numyu, nagailala mi ra ay kipurki numaan pagduman da tung numyu ig tung uri, magtinir da ka tung mga sadili mi mismu. ¹⁸ Maskin magliitaw ra taa tung numyu, indiamu ipaalang-alangung

pakapasan ta magpadagen-dagen tung numyu, kung indi, balikanamu ka engaged yeen. ¹⁹ Indi ra ilem buay, indiaw ra maitang uman yang kadaklan ang mga tau. Piru ta numyu, maitaw si ka engaged numyung uman, sipurki mabuiaw si kang uman, pati yamung nagapangugyatanu mabuiamu si kang uman tung uri. ²⁰ Kawutun da nganing yang uras ang atiang ipagkabuii si kang uman, duun mi ra nga bilugay ang yami ni Ama pagsinasaay ig ta yaten pagsarasaanita ra ka. ²¹ Kung tinu pay pagtuman yang kumpurming nagipanuwulu tung anya, asan da ka man ta taung paggegma matuud tung yeen. Ig kung tinu pay paggegma tung yeen, ya ra kay gegmaan ni Ama. Asta yuu, gegmaan kang pagpailalaan.” ²² Simanyan, ti Judas ang atiang sam bilug ang yay natukayu tung ni Judas Iscariote, ya ray nabnga ang maganing tung ni Jesus, “Ginuu, aywat nagkamaning dang yami ilem ay pagpailalaan mu, piru tung kadaklan ang mga tau pala, india ra ka magpailala?” ²³ Maganing ti Jesus ang minles, “Kung tinu pay paggegma matuud tung yeen, yang bitalaw yay magtumanen na. Purisu gegmaan ka ni Ama, ig ya ra kay palengtan yamen ni Ama ang pakeenan. ²⁴ Piru kung tinu pa man ay indi paggegma tung yeen, pati mga bitalaw indi na kag tumanen. Ang pagkatapus yang bitalaung atiang nagkaranggel mi belagan sadiling beet-beetu ilem, ang indi, liit tung ni Amang nagtuwul tung yeen.

Nagapaktel Ni Jesus Yang Isip Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Ang Yay Pamutwanan Na (14:25-31)

²⁵ “Yang mga bagay ang atia, ipinagpakdeku rang lagi tung numyu mintras taanaw pa tung numyu. ²⁶ Piru maskin magliitaw ra ka man taa tung numyu, yang manigpadagen-dagen ang naang nasakuyanunungayna ang ya ra ka man yang Espiritu Santo, ya ray paangayen ni Ama tung numyu, bilang kapakliu. Ya ray magturuldukanen tung numyu yang tanan ang bagay ang kaministiran ming maintindian. Ipademdem na nganing tung numyu yang tanan ang ipinanggelu tung numyu. ²⁷ Kalimengan yang ibutwanu tung numyu. Yang kalimengan ang atia, ya ra mismu yang kalimengan yang isipung ipanenaku tung numyu. Indi engaged mapasiring-siringan taa tung kaliwatan yang kalimengan ang naa. Kapurisu indiamu ra magpakalibegbeg ta kulu, indi amu ra ka magpatalaw. ²⁸ Nungayna, nanggelaaw ra ka numyung paganing ang yuu magliit da ang pagkatapus magbalikaw si ka taa tung numyu. Kung nagagegmaanaw numyu ta ustu, yamu ra rin agsadyaay

natetenged mangayaw ra tung ni Ama. Ay ya pa agari, numanyan ti Ama mas abwat ta pagkabetang kay tung yeen. Piru kung mangayaw ra nganing tung anya, padengeganaw ra anyang pabaliken tung dating pagkabetangung pariung pisan tung pagkabetang na ang ya ra kay ikaayen mi.²⁹ Inugtulanamu rang lagi yeen numanyan natetenged tung pagliitu baklu ra mainabu ugud kung mainabu ra nganing, indiamu ra maplekan ta ipagtalig mi tung yeen.³⁰ Simanyan gesye ra ilem yang uras ang nagipagpaamanu tung numyu ay natetenged ti Satanas ang yay pagmangulu tung sistima yang kaliwutan ang naang balawag ang pisan tung ni Ama, magkakawut da. Tung bagay, anday pudir nang maggaem tung yeen.³¹ Piru maskin pang maning tiang mainabu tung yeen, magtumanaw ra ka enged yang itinuwlul ni Ama tung yeen ugud asan da ngaintindiay yang mga tau tung kaliwutan ang talagang nagagegmaanu ti Ama. Ala, amus ta ra. Kemdengita rang magliit taa," maganing.

15

Nagipananglit Ni Jesus Yang Sadili Na Tung Kapungul Ang Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Maning Pa Tung Mga Sanga-sanga Na (15:1-17)

¹ Simanyan maganing ti Jesus ang nagsugpat tung yamen, "Yuu yang kaalimbawaanu maning pa tung kapungul yang sasang luak. Kung yang sasang kapungul yay pagpaktel tung mga sanga-sanga na, yuu mas pang pagpaktel tung mga taung nagapangugyatanu*." Dispuis, ti Ama, yang kaalimbawaan na maning pa tung yay manigasikasu tung luak ang naa. ² Yang mga sanga-sangang kumpurming indi pamurak, ya ray pukisen na ig yang kumpurming pamurak ya ray nagalumpiuan nang nagaetepan ugud mas pang manggalet yang pamurak na†. ³ Yamu kuintaamu ra ka ta naetepanamu ra natetenged tung bitalang ipinagpakawutu tung numyu ang ya ra kay nagapananged mi‡. ⁴ Magpakigkapulitamung pirmi tung yeen ig yuu

* **15:1** 15:1 "maning pa tung kapungul yang sasang luak" tung Giniriego "balagen ang ubas". Bilang ti Jesus kapakli yang nasyun ang Israel ang yay ipinananglit yang Dios tung ubas ang tukaw. Duun ta nga basaay tung Mga Karantaen 80:8-16; Isaias 5:1-7 may Jeremias 2:21; Ezequiel 15:1-8, 19:10-14; Oseas 10:1. † **15:2** 15:2 Tung Hebreo 12:4-11 ngaintindiay ta kung ya pa agari yang pageretepen yang Dios tung yaten ang mga tumatalig bilang kung ya pa agari yang pagdirisiplinaen na tung yaten. Yang 'burak' ang gustu nang maita tung yaten, ya ra yang sinambit ni Pablo tung Galacia 5:22-23 may tung Efeso 5:8-9. ‡ **15:3** 15:3 Pariu ka tung sinambit ni Ginuung Jesus tung 13:10.

magpakigkapulit ka tung numyu. Katulad ka tung sanga-sanga ang indi nganing maimung mamurak kung indi dumayun yang pagkateneng na tung kapungul na, indiamu ra ka maimung magpalua ta nagauyunan yang Dios kung indiamu magpakigkapulit tung yeen.

⁵ “Yuu maning pa tung kapungul, yamu maning pa tung mga sanga-sanga. Kung tinu pay magpadayun tung pagpakapulit na tung yeen ig yuu kay magpadayun tung pagpakapulitu tung anya, yay durung mapalua nang nagauyunan yang Dios. Kipurki kung belag tung yeen ang pagpaktel tung numyu, indiamu enged masarang ang magpalua ta nagauyunan yang Dios may gesye. ⁶ Kung tinu pay indi ra magpadayun tung pagpakapulit na tung yeen, iplek da ilem ang katulad ka tung sasang sanga-sangang indi pamurak ang pagkatapus pinukis da yang manigasikasung ipinlek ang asta nalangu ra ka ilem. Pagkatapus pamisiken da ilem ang sirukun tung apuy ay anda ra ka ilem ay kuinta nira[§]. ⁷ Kung magpadayunamu tung pagpakigkapulit mi tung yeen ig yang mga bitalaw pirming nagipabalay mi tung mga isip mi, kung unu pay nagalelyagan mi, ingalukun mi ra ilem tung ni Ama. Atia, ipakdul na tung numyu*. ⁸ Yang ikadengeg ni Ama ang durung mapalua ming nagauyunan na ang asan da ka nga pruibaa ang yamu talagang mga tauanung pagusuy rang matuud tung yeen. ⁹ Kung ya pa agari yang pagmamaalen ni Ama tung yeen, ta yeen, maning ka tia yang pagmamaalenu tung numyu. Idayun mi yang pagpakigkapulit mi tung yeen ugud pirming mamalamaran mi kung unu pay kantidad yang pagmamaalenu tung numyu. ¹⁰ Yang pagpakigkapulit mi tung yeen, asan ipapanaway mi tung pagturbanan mi yang nagipanuwulu tung numyu. Asan da ngaispirinsiaay mi yang pagmamaalenu tung numyu kung unu pag katinlu ang katulad ka tung yeen ang pagtumanaw ka yang nagipanuwul ni Ama tung yeen ang asan da ka ngaispirinsiaayu yang kantidad yang pagmamaalen na tung yeen.

¹¹ “Nagangingnamu ra yeen ta maning tia ay ugud yang kasadyaanung pagtuman yang nagituwul ni Ama tung yeen, ya kay kasadyaan ming pagtuman yang nagipanuwulu tung numyu ang anda ray magdeeg tung kasadyaan ming atia. ¹² Ya ra taa yang nagituwulu enged tung numyu ang maggeregmaanang pirmi ang katulad ka tung paggegmauw tung numyu. ¹³ Anday gegmang lumandaw

§ 15:6 15:6 Ikumpalar tung Mateo 3:10; 7:19; 13:40-42 may Hebreo 10:27; 12:29.

* 15:7 15:7 Ikumpalar tung isinulat ni Juan 14:13-14 may 16:23.

pa tung gegma yang sasang taung maskin ipirinda na pa yang linawa na alang-alang da ilem tung mga ungkuy na. ¹⁴ Yamu ray magkawigenung mga ungkuyu kung magtumanamu yang kumpurming nagituwulu tung numyu. ¹⁵ Numanyan indiamu ra nagipabtangung mga turuwulun ay natetenged yang sasang turuwulun anday kaliwatan na kung unu pay nagaplanu yang agalen na. Kung indi, ta yamu, aganingenamu ra nganing yeen ang mga ungkuyu natetenged yang kumpurming nanggelu tung ni Ama, luwus dang ipinagpakdeku tung numyu. ¹⁶ Belag yamuy nagpilik tung yeen, ang indi, yuuy nagpamilik tung numyu ig pinanuldukamu ra ka yeen ang para magpanawamu rang magpalua ta nagauyunan yang Dios ang indi enged magdisparatis ang asta tung sampa. Kung yang maning tia yay ipalua mi, ig disir, kung unu pay ingalukun mi tung ni Ama natetenged tung pagkinapulitay ta, ipakdul na tung numyu. ¹⁷ Kapurisu yang nagituwulu enged tung numyu ay maggeregmaanamu.

Nagapaamanan Ni Jesus Ang Lagi Yang Mga Taung Nagapangugyatan Na Ang Tanira Kuntraen Ta Mupia Yang Mga Belagan Mga Tumatalig (15:18-16:4a)

¹⁸ "Kung yang mga taung belagan mga tumatalig tung yeen, yay pagkuntra tung numyu arangan da ilem tung yeen, indiamu ra ilem mabereng. Ay nagakdekan mi ra ka ang yuuy tukaw ang kinuntra nira. ¹⁹ Maayen kung pagsaranyuganamu pa yang mga taung atia, ay magegmaanamu pa rin nira. Piru simanyan natetenged pinagpilikamu ra yeen ang pinagpinig tung nira, ya ray ipagkuntra nira tung numyu. ²⁰ Demdemen mi yang inaningu tung numyu ta nungayna ang yang sasang kirepen belagan landaw tung agalen na†. Kapurisu kung yuung agalen mi nagadeeg-deegenaw ra nganing nira, pati bitalaw indi ra ka nganing nagapauyunan nira, asta yamung nagapangugyatanu, deeg-deeganamu ra ka nira, asta bitala mi indi ra ka pauyunan nira. ²¹ Yang tanan ang atia, ya ray buaten nira tung numyu arangan da ilem tung yeen ang may anya tung numyu. Ay ya pa agari, indi nganing nagailala nira yang nagtuwul tung yeen.

²² "Kung alimbawa indiauw ilem nagangay taang nagparakawutun yang bitala yang Dios tung nira, intunsis anda ka rin ay kasalanan ang panuwalan nirang namagpakuindi tung yeen. Piru simanyan kumus pinagpasanaganu ra, anda ray mabitala nirang indi nira nakdekan ang kasalanan yang pagpakuindi nirang atia tung yeen. ²³ Kapurisu kung

† 15:20 15:20 Balikan yang sinambit na tung 13:16.

tinu pay pagkuntra tung yeen, nagakuntra na ka ti Ama.
²⁴ Kung alimbawa, indiw nagpaita tung nira yang mga pruibang makabewereng ang indi pa nagapalua ta duma, intunsis anda ka rin ay kasalanan nirang pamagkuntra tung yeen. Piru simanyan naita ra ngani nira yang mga pruibang atiang binuat-buatanu, piru belag ya mamagpauyun, ya mamagkuntra tung yamen ni Ama. ²⁵ Ugaring tung pagabuat nirang atia, asan da nagkamatuud yang sasang napabtang tung kasulatan ang yay nagipagpabugal nirang sagad unu nira ang maning taa yang palaksu na:

'Yang pagkuruntraen nira tung yeen, enged tung kinaisipan nira ang andang pisan ay nagapatielan nirang magkatama,' maganing‡.

²⁶ "Simanyan kung magbalikaw ra nganing tung ni Ama, paangayanamu ra yeen tung manigpadagen-dagen ang atiang nasakuyan nungayna. Ya ra yang Espiritu Santong magparasanagen tung mga painu-inu mi ang para magkaratultulan mi ta mupia yang tamang pagirintindien tung Dios. Kumawut da nganing tanya, ya ray magpaingmatuud tung mga tau taa tung kaliwutan yang natetenged tung yeen. ²⁷ Asta yamu, magpaingmatuuramu ra ka natetenged tung yeen, ay natetenged disti pa tung primiru pagnurunutanita ra kang pirni

16

¹ "Yang mga bagay ang atia, ipinakdeku rang lagi tung numyu ugud indiamu ra maplekan ta ipagtalig mi tung yeen. ² Sipurki yang mainabu, ityapuiranamu ra yang mga pamagpakigmaepet tung mga pagsaragpunan mi. Belagan ilem maning tia yang buaten nira tung numyu, ang indi, may uras ang kawutun ang kung tinu pay mangimatay tung numyu, kalaum na ya ray ustung pagsirirbisuyen na tung Dios. ³ Yang mga bagay ang maning tia ya ray buaten nira tung numyu natetenged indiami kang lagi nagailala nira ni Ama. ^{4a} Kapurisu ya ray nagipabantayung lagi tung numyu, ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipagbuat nira ta maning tia tung numyu, mademdeman mi ang yuu ka man mismu ay nagpakdek tia tung numyu.

Natetenged Tung Pagurubraen Yang Espiritu Santo (16:4b-24)

^{4b} "Yang tukaw indiamu pinakdeku yang mga bagay ang atia, ay taanaw pa tung numyu. ⁵⁻⁶ Piru simanyan magbalikaw ra tung nagpangay tung yeen ang pagkatapus belag yamu magtalimaan tung yeen kung ariaw pa manganing,

‡ 15:25 15:25 Mga Karantaen 35:19; 69:4

kung unu pay pagkabetangu duun tung panganinganu, ang indi, yamu ra sampiay ta kapungaw ming subra!
 7 Piru iugtulu tung numyu yang kamatuuran, mas maayen ngani tung numyu ang yuu magliit da. Sipurki kung indiw magliit, yang Manigpadagen-dagen ang ya ra yang Espiritu Santong atiang nagianingu, indi mangay taa tung numyu. Piru kung magliitaw ra, ya ray ipaangayu tung numyu. 8-11 Kung kumawut da nganing, ya ray magpabatikal tung mga isip yang mga taung pamagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan ang kamali yang pagirintindien nira natetenged tung kasalanan. Kipurki paintindien na tanira ang talagang kasalanan nirang dakulu ang indi nira agitalig tung yeen yang mga sadili nira. Pati yang pagirintindien nira kung tinu pa engaged ay matadleng, ipabatikal na ka tung mga isip nira ang kamali ka. Kipurki paintindien na ra tanira ang yuu ray pinapruibaan ni Ama ang matadlengaw gated pinabalikaw ra anya duun tung anya. Indiw ra ngani maita mi taa. Asta yang pagirintindien nira sigun tung pagsirintinsiaen yang Dios tung mga tau, ya ka, ipabatikal na ka tung mga isip nira ang kamali ka. Kipurki paintindien na ra tanira ang yang tingkaw ra yang Dios ang sinintinsiaan, ya ra ti Satanas ang yay pagmangulu tung sistimang pangkaliwutan ang tung uri pati tanirang kumpurming pagpaguyud pa, madamay ra ka.

12 "Dakele pa rin yang gustuung ipakdek tung numyu, piru indi mi pa ka ilem masarangan ta pagintindi simanyan.
 13 Piru kung kumawut da nganing yang Espiritu Santong magparasanagen tung numyu, asan da engaged tung anya nga tultulay mi yang tamang pagirintindien tung Dios. Sipurki yang ipasanag na tung numyu belagan sadiling beet-beet na ilem, ang indi, kumpurming unu pay magngel na tung yeen, ya ray ipakdek na tung numyu. Asta yang mga bagay ang magkarainabu tung panalungaan, ipabunayag na ra ka tung numyu. 14 Tanya, anday dumang padengegan na, kung indi, yuu ra ay kipurki tung yeen ngagngelay na yang mga bagay ang atiang ipalatay na tung numyu. 15 Piru belagan ang maganing ang yang ipalatay nang atia tung numyu, yeen ilem ang sadili, ang indi, ti Ama ya kay may anya natetenged tung paglinikutay yamen. Purisu ya ray nagipaganingu tung numyu ang tung yeen ngagngelay na yang kumpurming ipalatay na tung numyu.

Yang Pagpungawan Nira Baliskaren Ni Jesus Ang Yay Ikasadya Nira (16:16-33)

16 "Simanyan indi ra ilem buay, malipataw ra tung mata mi. Pagkatapus, indi ka ilem buay, maitaw si ka numyung

uman," maganing. ¹⁷ Taa, simanyan, yang dumang mga aruman yamen ang nagapangugyatan ni Jesus, namagaraning-aningan dang maganing, "Unu pa kaya ay linagpakan yang bitala nang atia ang indi ra ilem unu buay, malipat da unu tung mata ta ang pagkatapus, indi ka ilem unu buay, maita ta si ka unung uman. Asta tiing sam bilug pang aning na ta nungayna ang indi ta unu maita natetenged magbalik da unu tung ni Ama na, unu pa kayay gustu nang ianing? ¹⁸ Unu pa atiang naaning nang atii ang indi ra ilem unu buay? Indi ilem nagaskean ta kung unu pay gustu nang ianing," maganing tanira.

¹⁹ Simanyan nagaskean da ni Jesus ang gustu rin nirang magtalimaan tung anya kung unu pay linagpakan yang mga bitala nang atia. Purisu dayun dang nagisplikar tung nirang maganing, "Naa pala, ya ray nagapagkeresenan mi yang mga bitalaw ang indi ra ilem buay malipataw tung mata mi ang pagkatapus, indi ka ilem buay maitaw si ka numyung uman? ²⁰ Taa, simanyan iparangkaw ra tung numyu yang kamatuuran kung unu pay linegdangan na. Ta yamu, magtarangitenamung magurulimengmengen. Piru yang mga taung pamagkuntra tung yeen, ya ray mamagkalipay ta mupia. Piru yang kapupungawen ming atia ya ray magyaring kasadyaan mi. ²¹ Katulad ang pisan tung baway ang mangana. Kung kawutun da nganing yang uras ang ipangana na, magbalunbun da ta siit nang puirti. Piru kung maluangan da nganing, malipatan na ra yang siit ang atiang pinasaran na, ay natetenged tung kalipay yang isip nang may mula rang baklung natau tung kaliwutan. ²² Maning kang pisan tia tung numyu. Simanyan agampayanamu ra ta kapungaw mi. Piru kung magirita-ita si kang uman, masadyang pisan yang mga isip mi. Dispui yang kasadyaan ming atia, anda ray sarang ang mapanguat. ²³ Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, anda ray ingalukun mi tung yeen. Manangeramu ra tung yeen, kung unu pay ingalukun mi tung ni Amang yuuy kabakeran mi, ipakdul na tung numyu. ²⁴ Luyut dang luyut, anday iningaluk mi tung ni Amang yuuy kabakeran mi. Purisu magingalukamu ra tung anya ig pakdulanamu ra ka anya ugud sadyaanamu rang pisan.

²⁵ "Yang mga bagay ang naang ipinagpakawutu tung numyu, ipinapanawu tung mga pananglit. Piru may uras ang kawutun ang belag dang pananglit ang gamitenu, ang indi, idiritsyu ra yang ipasanagu tung numyu natetenged tung ni Ama. ²⁶ Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, magdiritsyuamu ra ilem tung ni Amang magingaluk

natetenged ka man yamu mga tauanu. Anda ray kaminis-tiran ang pangakuanamu pa yeen ang yuu pay magampu para tung numyu. ²⁷ Sipurki tanya mismu nagapaggegma ra tung numyu natetenged yamu naggegma tung yeen ig nanangeramu ra ka ngani ang yuu duunaw tung anya nagliit. ²⁸ Duunaw ka man tung ni Ama nagliit ang minangay taa tung kaliwutan ang naa. Utru si, taanaw si ka magliit tung kaliwutan ang naa ang magbalik tung anya,” maganing ti Jesus. ²⁹ Simanyan, yaming nagapangugyatan na, nagtimalessami kang maganing, “Atia, belag dang pananglit, ang indi, ipinalwaw mu ra. ³⁰ Baklu ra nga maresmesay yamen ang ta yawa nagasangkad mung pisan yang tanan ang bagay maskin yang nagabtang tung mga isip yamen. Maskin may nagaisipan ilem yamen ang talimaanen tung nuyyu, nagaskean mu ra kang lagi baklu sambitay yamen. Kapurisu asanami rag pananged ang yawa tung Diosa ka man nagliit.” ³¹ Maganing ti Jesus ang minles, “Taa, panangeramu ra simanyan, aa? ³² Piru tandaan mi taa yang bitalaw. Magkakarawat da yang uras, kuminawut da nganing ang magkarawasakamu ra ka enged ang masiglibri tung anya-anyang balay. Yuu ra ka ilem butwanay mi. Piru basin maning da tiang mainabu, piru indiaw ka mapisanan, ay ti Ama pagpakigsasang pirmi tung yeen. ³³ Yang tanan ang atia ipinagpakdeku ra tung numyu ugud may kalimengan yang mga isip mi ekel tung pagkinapulitay ta. Ay tung kaliwutan ang naa, siguradung mapasaranamu ra ta mga kaliwagan. Piru maski maning tia, paktelen mi ra yang mga isip mi, sipurki ta yeen, nandegaw ra tung sistima na.”

17

Pagampu Ti Jesus Ang Asan Da Tung Pagpakugmatay Na Ipbistu Ni Ama Na Yang Kadengegan Na (17:1-5)

¹ Taa numanyan, pagkatapus ni Jesus ta pagparasanagen na tung yamen natetenged tung mga bagay ang atia, dayun dang tumingarang nagampu ang maganing, “Ama, kinawut da yang uras ang ipinagtipu mu kang lagi para tung yeen. Purisu yang nagipagampuu tung nuyyu, asan da enged ipabistu mu yang kadengeganu ugud ta yeen ang paganingen mung Ana mung pangerengan tung nuyyu, asana ra ka nga padengegayu. ² Magkabagay ang yay ipabistu mu tia, ay natetenged pinakdulanaw ra nuyyu ta pudirung maggaraemen tung tanan ang mga tau ugud yang kumpurming ipinagtalig mu tung yeen, paeyanganu ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na. ³ Kumus may ipagpangabui nirang maning tiang klasi, yang

ilyag nang ianing, tanira may yawang ultimu ilem ang Dios, magkarapulitanamu ra ig tanira may yuung tinuwul mu*, ya ka, magkarapulitanami ra ka. ⁴ Kidispuis pa ta yeen, talagang padengegana ra yeen taa tung kaliwutan ang naa ekel tung pagtalusu tung itinuwul mu tung yeen. ⁵ Kapurisu, Ama, yang nagaingaluku si tung nuyu, kung asanaw ra nganing tung nuyu, padengegay ka nuyung pabaliken tung dating pagkabetangung masusulaw atiang asanaw pa tung nuyung indi pa nagaimu yang kaliwutan.

Yang Nagipagampu Ni Jesus Natetenged Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na (17:6-19)

⁶ “Simanyan yang mga tau taa tung kaliwutan ang kumpurming ipinagtalig mu tung yeen, pinagpasanaganu ra natetenged tung nuyu. Nuyu kang lagi tanira baklu mu ipinagtalig tung yeen, ang pagkatapus yang bitala mu ya ray pinananged nira. ⁷ Purisu simanyan, nagamaresmesan da ka nira ang yang tanan ang ipinagtulduku tung nira, ay liit tung nuyu. ⁸ Ay yang mga bitalang inintriga mu tung yeen, ipinalatayu ra tung nirang inintriga, ang pagkatapus, pinauyunan da ka nira. Kapurisu nabilugan da ka nirang pisan ang asanaw liit tung nuyu ig pamananged da ka ang yaway nagtuwul tung yeen.

⁹ “Kapurisu, Ama, yang nagipagampuu tung nuyu simanyan, belagan yang mga tau taa tung kaliwutan ang naa ang pagpakuindi tung yeen, kung indi, yang mga taung naang ipinagtalig mu tung yeen. Taniray nagipagampuu tung nuyu, Ama, ay natetenged tanira nuyu. ¹⁰ Ay yang tanan ang yeen, nuyu ka. Asta yang tanan ang nuyu, yeen ka. Dispuis, taniray nagikadengegu.

¹¹ “Pagkatapus, simanyan, Ama, magliitaw ra taa tung kaliwutan ang naang magbalik asan tung nuyu. Piru yang nagapangugyatanung naa, ya pay mangabutwan taa. Kapurisu, Ama, yawang duruag kasagradu, bantayan mu tanira tung mga tuksu ekel tung kagaeman mu ang ya ra ka man taang ipinagpiar mu tung yeen, ugud pirming magsarasaan tanira ang katulad ka tung yaten ang pagsinasaay ra kang lagi. ¹² Luyut dang luyut ang taawaw pa tung nira, yuuy nagbantay tung nira ekel tung kagaeman mung atiang ipinagpiar mu tung yeen. Pinagmanadaanu

* **17:3** 17:3 “yuung tinuwul mu” tung bitalang Giniriego, “ti Jesu-Cristong tinuwul mu.” Atiang tukaw, may ugali nira ang kung sambiten nira yang sadili nira, maning pa tung dumang tau. Bilang yang sadili nira ya agipalingeway ra kanay nira. Piru anday dumang nagadapatan na, kung indi, tanira ra ka man mismung pagbitala.

ngani tanira ta mupia, purisu anday naplek tung yeen, sa-
payan pa taang sam bilug ang anday dumang panampetan
na tung uri, kung indi, kadiaduan da enged ang anday
katapus-tapusan na ang asan da magkamatuud yang sasang
napabtang tung kasulatan natetenged tung anya[†]. ¹³ Piru
simanyan, Ama, magbalikaw ra asan tung nuyu. Ugaring
mintras taanaw pa tung kaliwutan ang naa, yang mga bagay
ang atia ya ray nagipadngelu tung nagapangugyatanu ugud
asan da ngaeyangay tanira ta kasadyaan yang mga isip
nirang duru ang katulad ka tung kasadyaan yang isipu.
¹⁴ Ta yeen, itinaligu ra tung nira yang bitala mu ang
pagkatapus asan da tanira nga kuntraay yang mga taung
pamagpaguyud pa tung sistima yang kaliwutan ang naa. Ay
ya pa agari, yang sistimang atia pinanalyuran da nirang
namanulad tung yeen ang belaganaw kang laging lugud
asan. ¹⁵ Indiaw ka pagingaluk ang tanira paliiten mu tung
kaliwutan ang naa, ang indi, yang nagipagampuung tung nuyu
ang tanira bantayan mu ra ta mupiayang manadaan ugud
indi maeklan ta akles ni Satanas ang yay pinangapunglan
yang tanan ang mga malalain ang pagurubraen. ¹⁶ Yang
sistima yang kaliwutan ang naang nagamanguluan na,
pinanalyuran da nirang namampakbung tung yeen ang yuu
belaganaw kang lagi lugud asan. ¹⁷ Yang gustuu, Ama,
papagteeren mu yang mga isip nirang magtuman yang
kalelyagan mu. Ang para magkamangingan da ta maning
tia, luakan mu yang mga kinaisipan nira yang kamatuuran
natetenged tung nuyu ang yay nagadapatan yang tanan
ang ipinagtulduku tung nira. ¹⁸ Kipurki katulad ka tung
yeen ang tinuwul mung magparakawutun yang bitala mu
tung mga tau taa tung kaliwutan ang naa, tanira ya ra
kay panuwulunung magparakawutun ka natetenged tung
yeen. ¹⁹ Purisu natetenged tung nira, teerenu ra enged yang
isipung magtalus tung itinuwul mu tung yeen ugud pati
tanira teeren da ka nira yang mga isip nirang magtuman
yang ituwulu tung nira ekel tung kamatuuran ang naang
nagiluak mu tung mga kinaisipan nira.

*Nagipagampu Ni Jesus Yang Dumang Mga Taung Mamag-
talig Da Ka Tung Anya (17:20-26)*

²⁰ "Ama, belagan ilem yang mga arumanung naa yang
nagipagampuung tung nuyu, ang indi, pati yang kumpurming
magtalig ka tung yeen ekel tung balitang ipagpakawut nira
tung nira, ya ka. ²¹ Yang gustuung gustu, Ama, tanirang
tanan ang mga tumatalig tung yeen ay magsarasaan da

[†] **17:12** 17:12 Mga Karantaen 41:9; 109:4, 5, 7, 8

ta mupia ang katulad ka tung pagsinasaay tang durua ang yawa, Ama, pagpakigsasa tung yeen ig yuu kay pagpakigsasa tung nuyu. Maning tia yang nagaingaluku tung nuyu ay ugud tung pagsarasaan nira, asan da mamananged yang kadaklan ang mga tau ang yawa ka man yang nagtuwul tung yeen. ²² Yang kadengegan ang ipinakdul mu tung yeen ang nagparanek tung pagkabetangu, ya ra kay ipinakdulu tung nirang tanan ugud tung pagpararanekan nira, asan da tanira magsarasaan ta maayen ang katulad ka tung yaten ang pagsinasaay kang lagi. ²³ Bilang ekel tung pagpakigsasaw tung nira may kadengegan da ka nira ang katulad ka tung yeen ang may kadengeganu ka ekel tung pagpakigsasa mu tung yeen. Yang nagasikaru enged asan ay ugud asan da magkatinlu yang pagsarasaan nira ang para asan da ngaintindiay yang kadaklan ang mga tau ang yawa ka man yang nagtuwul tung yeen ig asan da ka nga bilugay nira ang nagagegmaan mu tanira ang katulad ka tung paggegma mu tung yeen. ²⁴ Ama, yang mga taung naang ipinagtalig mu tung yeen, gustuu ang kung ariaw pa, ay duun ka tanira tung teparu ugud mabilugan da nira yang kasusulawenu atiang dating ipinakdul mu tung yeen natetenged tung gegma mu tung yeen atiang indi pa nagaimu yang kaliwutan.

²⁵ "Ama, yawang pulus tung tama yang pagabuat mu, india pa ka enged nagailala yang mga taung pamagpaguyud pa tung sistima yang kaliwutan ang naa. Piru ta yuu, nagailalaa kang lagi yeen pati mga taung naang nagapangugyatanu, nagaskean da ka nira ang yawa ka man yang nagtuwul tung yeen. ²⁶ Ay pinagpasanaganu ra natetenged tung pagkadios mu ig ya ra kay nagapadayunanu ugud yang gegmang nagipaita mu tung yeen, mapanimanan da ka nira tung mga sadili nira ang pati tanira lugud da ka asan ekel tung yeen ang pagpakigsasa tung nira," maganing ti Jesus ang pagampu.

18

Agtraidurun Da Ni Judas Ti Jesus Ang Nagipadeep (18:1-11)

Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53

¹ Taa simanyan, pagkatapus ni Jesus ta pagampu, dayun dang naglua tung siudad, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. Diritsyuami rang nagpalakted tung bawang ang atiang pagguguuyan ang Cedron. Ay duun tung tindak na tung tukawan may sasang kaluakan ta mga ayung paganingen ang olibo ang ya ray pinakleran

yamen. ² Naang ti Judas ang naang pagtraidur tung anya, kunisidu na ka yang kaluakan ang atii natetenged luyut dang luyut yay pirming pagsaragpunan yamen na Jesus. ³ Kapurisu, simanyan minangay ra ka man duun ang may guyud nang sang kaugpuan yang mga sundalung atiang taga Roma, asta mga guardia tung pagtuuan ang pinakalusu ang ya ray pinanuwul yang mga paring arabubwat may yang mga Pariseo. Pamagekel-ekel ta mga singkarul may mga lukay pati mga matarem. ⁴ Kapurisu ti Jesus, kumus nagaskean na rang lagi yang tanan ang mapasaran na, dayun dang nagpagkigbagas tung nirang nagbugnu ang maganing, "Tinu pay nagasagyap mi?" ⁵ Maganing tanirang namansituwal, "Ti Jesus ang taga Nazaret." Maganing ti Jesus, "Yuu ra taang nagasagyap mi," agaaning. Ti Judas ang naang pagtraidur tung anya, ya kag kekdeng asan tung tepad yang mga sundalu. ⁶ Simanyan, pagkaaning ni Jesus ang tanya ra yang nagasagyap nira, dayun dang namagisul da tanirang namagturumbaan tung tanek. ⁷ Simanyan nagtalimaan si ti Jesus tung nirang maganing, "Tinu pay nagasagyap mi?" Maganing tanirang namansituwal, "Ti Jesus ang taga Nazaret." ⁸ Maganing ti Jesus ang minles, "Inugtulanamu ra yeen nungayna ang yuu ra ka man taang nagasagyap mi. Kapurisu kumus yuu ra taang nagasagyap mi, yang mga kaarumananung naa, pawayaan mi ra ilem ang papanawen," maganing. ⁹ Naa pala, napagbitala ti Jesus ta maning tiang nagpalibri tung yamen ang mga kaarumanan na ay ugud asan da magkamatuud yang inampu na ang tung tanan unung mga taung ipinagtalig ni Ama na tung anya, anda unung pisan ay naplek tung anya may sam bilug*.

¹⁰ Taa, simanyan naang ti Simon Pedro pagkawin-kawin ta geed. Ya ray linawut nang ipinanibat tung sasang kirepen yang paring pinakalandaw ang pagkatapus yang talinga na tung tuu, yay nalampung. Yang aran yang kirepen ang atiang sinibatan na, ay ti Malco. ¹¹ Pagkaita ni Jesus tia, dayun na rang linalangan ti Pedrong inaning, "Itageb mu ra tiang geed mu! Aywa, kanisip mung indiaw manalunga tung pinitinsiang naang pinagplanung lagi ni Ama ang yay mapasaranu?" maganing. ¹²⁻¹³ Kapurisu simanyan yang mga sundalung atia, may yang kapitan nira, asta yang mga guardiang atiang pinanuwul yang may mga katengdanan, dayun da nirang dineep ti Jesus. Pagkadeep nira, dayun da nirang ginapus ang ingkelan da kanay duun tung ni Anas ang yay punyangan ni Caifas ang yay paring pinakalandaw

* 18:9 18:9 Ikumpalar tung sinambit na tung 17:12.

tung takun ang atii. ¹⁴ Naang ti Caifas ang naa, ya ra yang napagpainunuku tan taa pa tung may mga katengdanan ang mas maayen unu tung nira kung may sa nga tauan ang mapatay arangan da ilem tung intirung nasyun nira[†].

Pagingwara Ti Pedro Tung Ni Jesus (18:15-18)

Mateo 26:69-75; Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62

¹⁵ Taa simanyan ti Simon Pedro dayun dang nanikad tung nira na Jesus, durua tanira yang aruman nang sam bilug tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus. Kumus ilaladu yang paring pinakalandaw yang aruman nang atia, tinugtan dang magpakled tung plasa-plasa yang balay[‡]. ¹⁶ Piru ti Pedro tanya nagpabutwan da ilem tung lua, duun tung may purta. Purisu dayun dang binalikan yang aruman nang ipinagpakigsen tung baway ang manigbantay tung purta ang pagkatapus ingkelan na ra dayun tung kakleran ang may plasa-plasa na. ¹⁷ Simanyan tung pagpakled ni Pedro, dayun dang binugnu yang baway ang atiang manigbantay ang inaning, "Eey yawa, belagan ba yawa sasa ka tung nagapangugyatan yang taung nakaa?" Tumuwal ti Pedro, "Bee, belag ka man!" maganing. ¹⁸ Simanyan yang mga turuwulun may yang mga pulis pamamarang da tung apuy ang pinagkalan da nira ta kuring. Ay durug lamig. Kapurisu ti Pedro dayun dang napakilaket tung nirang nagpakiparang.

Ti Jesus Nagapamintira Ra Rin Ni Anas Ta Pamitala (18:19-24)

¹⁹ Taa simanyan duun tung kakleran, ti Anas pagimbistigar da tung ni Jesus kung tinu pay mga taung nagapangugyatan na ig kung unu pay itinuldukan na tung mga tau. ²⁰ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Maginuung Pasadu, ta yeen, tung bistuan yang pagparakawutunu tung mga tau. Pirmiaw ra ilem ang nagturuldukanen tung mga balay ang pagsaragpunan yang mga masigkanasyun ta, pati duun tung pagtuuan tang pinakalusu ang ya ra kang lagi ay pagsaragpun-sagpunan nira. Andang pisan ay itinulduku tung lingeb. ²¹ Kapurisu kumus maning da tia, Maginuung Pasadu, mas maayen pa siguru, maskin indiaw ra kanay bistaen mu. Tatal durug mga taung namagpamati tung itinulduku ang kaministiran din ang ya ray tukawen mung bistaen. Ay yay pangaske kung unu pay itinulduku," maganing. ²² Pagkaaning ni Jesus tia, dayun dang dinapalan yang sasang guardia asan ang inaning,

[†] **18:14** 18:14 Balikan ta yang 11:49-50. [‡] **18:15** 18:15 Yang aruman ni Pedro puiding ti Juan ang may sulat ang gustu na ang yang sadili na malingeb.

“Duruag kalinampasen ang manuwal tung ni Maginuung Pasadu ta maning tia!”²³ Maganing ti Jesus ang nagtuwal ang tung ni Anas iparumbuay na, “Kung lampas yang ibinitalaung atia, maayen pa, ipasanag mu ra kanay tung tanan taa kung unu pay pagkalampas na. Piru kung tama yang inaningu, magkatama wasu ang ipinatigbakaw ra nuyu?” agaaning.²⁴ Kapurisu, simanyan kumus anda ray dumang mabuat ni Anas, dayun na sing ipinagapus ti Jesus ang ipinaintriga tung ni Caifas ang minagad na ang yay paring pinakalandaw.

Pagingwara Si Ti Pedro Tung Ni Jesus (18:25-27)

Mateo 26:69-75; Marcos 14:66-75; Lucas 22:56-62

²⁵ Taa numanyan, mintras pagabista ti Jesus tung kakleran, ti Pedro tanya duun tung plasa-plasa pagpakiparang tung apuy. Maganing yang duma ang namagbugnu tung anya, “Eey yawa, belag sasa kang tauan yang taung nakaa?” Ti Pedro, dayun dang nagingwara ang maganing, “Bee, belaganaw ka man aruman nira, ey,” maganing.²⁶ Simanyan may sasang kirepen yang paring atiang pinakalandaw ang may kaampiran na tung sam bilug ang linampungan ni Pedro ta talinga na ang ya si ay nabngang nagbugnu tung ni Pedrong maganing, “Indi wa, nungayna duun tung kaluakan, naitaa ra yeen ang pagugpu tung anya?”²⁷ Maganing ti Pedrong nagingwara si, “Eey, belag yuu tii!” Atii, lagi-laging nanuluk da yang manu.

Ti Jesus Nagabangdanan Da Yang Mga Pamagpakig-maepet Tung Ni Gubirnadur Pilato (18:28-32)

Mateo 27:1-2; Marcos 15:1; Lucas 23:1-2

²⁸ Taa numanyan, pagkatimpranu ang atiang ti Jesus sinintinsiaan da na Caifas ang dapat ang ipaimatay, dayun dang ginuyuran yang mga pamagmangulu duun tung palasiu yang Gubirnadur. Piru indi namagpakled tung palasiu ay pamangaman da ta mupia ang muya asan da nga mansaay§ ang asta indi ra mamagkabagay ang mamagsilibra yang pistang atiang paganingen ang Taklib.²⁹ Kapurisu, ti Gubirnadur Pilato ya ray nagluang nanalunga tung nirang maganing, “Unu pay nagipagbangdan mi tung taung atia?”³⁰ Yang tuwal nira maning, “Yang taung atia indi ra agipatalunga yamen tung nuyu, kung anday kasalanan ang binuatan na.”³¹ Maganing ti Pilatong

§ 18:28 18:28 Tung ugali nirang mga Judio, kung tinu pay magpakled tung balay yang belagan masigkanasyun nira, asan da unu nga mansaay ang asta bawal dang magpakipangan yang karni yang karnirung ya kang laging agipagyapun nira ang kada silibraen nira yang pistang atia.

minles, “Kung maning tii, ala, eklan mi ra ilem asan ugud yamu ra ilem ay magbista tung anya sigun tung lai mi.” Maganing tanirang namansituwal, “Yami anda ilem ay pudir yamen ang magpaimatay,” maganing*. ³² (Yuung ti Juan ang nagsulat, may yeen kang isaleet ang para ipasanagu tung pagbasa. Kapurisu asan da nga matuuray yang sasang pasaplid ni Jesus kung unu pang kamatayenay ang mapasaran na ang tanya ya ipaabwatay†.)

Natetenged Tung Pagkaadi Ni Jesus Kung Ay Pa Liit (18:33-38a)

³³ Taa numanyan, dayun dang nagbira ti Gubirnadur Pilatong nagpakled tung palasiu na, ang pagkatapus pinaguyan na ti Jesus ang tinalimaan, “Ta, yawa yang paganingen ang Adi yang mga Judio?” ³⁴ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Yang itinalimaan mung atia tung yeen liit tung nuyung sadiling isip u naugtulana ra ilem yang duma?” ³⁵ Maganing ti Pilatong nagtimaless, “Aywa, kanisip mu yuu sasang masigka Judio mu ang kabisaduu yang mga bagay ang atia? Yang mga masigkanasyun mu mismu may yang mga paring arabubwat, ya ray namagintriga tung nuyu taa tung katalungaanu. Unu pay binuat mu?” ³⁶ Maganing ti Jesus ang minles, “Yang pinangapunglan yang katengdananung maggaraemen belag taa tung kaliwutan ang naa. Sipurki kung taa manliit, nagipagbatukaw ra rin yang mga taung nagapangugyatanu ugud indiaw ra rin maintriga tung pudir yang mga pamagmangulu tung nasyun yamen. Asan da ngaintindiy mu ang belagan taa liit yang katengdananu.” ³⁷ Maganing ti Pilatong nagtalianaan, “Tay kung maning tia, indi, yawa Adia ka man?” Maganing ti Jesus ang minles, “Ee, yawa ra ka nganing ay paganing, piru dipindi tung pagpabetang mu tung pagkaadiu. Yang katuyuan na ang yuu natau taa tung kaliwutan ang naa ay ugud magpaingmatuuraw natetenged tung kamatuuran. Kumpurming tinu pay pananged tung kamatuuran, yay pamati tung yeen.” ³⁸ Maganing ti Pilatong nagtimaless, “Aywa, matultulan basu ta sasang tau kung ay pa enged yang kamatuuran?”

Nagipagdiklara Ni Pilato Ang Ti Jesus Anday Kasalanan (18:38b-40)

* **18:31** 18:31 Kung taniray magpaimatay, yag batuay yang taung sinintinsiaan ang katulad ka tung binuat nira tung ni Esteban (Mga Binuat-buatan 7:54-60).

† **18:32** 18:32 Balikan yang sinambit ni Jesus tung 3:14 may tung 12:32-33. Gustu nang ianing ya ipalansangay tung krus. Kipurki, atii kanay, yay kadagmitan ang nagubraen tung mga kriminal yang may mga katengdanan ang mga Romanen.

Pagkatapus ta pagbitala ni Gubirnadur Pilato tung ni Jesus ta maning tia, dayun sing nagluang nanalunga tung mga pamagpakigmaepet. Maganing tung nira, "Ta yeen, andang pisan ay naeklanung puntus ang para ipagpakusalaku rin tung taung naa. ³⁹ Luyut dang luyut, yang kadagmitan ang magbuwuatenu ang kada kawutun yang pistang naang paganingen ming Taklib, may sa nga prisuan ang pagpalpasanu. Kapurisu simanyan malelyagamu ang naning Adi ming mga Judio yay palpasanu?" ⁴⁰ Atii, namaglelpaken dang namansituwal, "Belag tanyay palpasan mu, ang indi ti Barabbas," maganing. Ti Barabbas ang naa sasang ribildi.

19

Ti Jesus Nagapaburdunan Ni Gubirnadur Pilato (19:1-3)
Mateo 27:27-31; Marcos 15:16-20

¹ Kapurisu, simanyan dayun dang nagkalalangan ti Gubirnadur Pilato ang ti Jesus eklan da yang mga sundalung burdunun. ² Pagkatapus may mga balagen ang kalarangan ang ingkelan nirang binakurung ang midyu tung kuruna ta sasang adi ang pagkatapus ya ra isukluway nira tung kulu ni Jesus. Pinablan ka nira ta awal ang lagwas ang tapel yang kulay na ang midyu tung suruutun ta mga adi. ³ Pagkatapus siging pagpalenget nira tung anyang pagsaludu-saludung intrimis ang ya ra aganingay nirang, "Yawang Adi yang mga Judio, basi pa ilem ang malawig da yang kabui mu!" maganing. Tung pagpalenget nirang atia tung anya, muya-muyang dinapalan nira.

Ti Jesus Nagidiklara Si Ni Pilato Ang Anday Kasalanan (19:4-7)

⁴ Taa numanyan, naglua si ti Gubirnadur Pilatong nagpakitalunga tung mga taung atiang gawung. Maganing tung nira, "Uay, ipaluaw rang ipatalunga tung numyu ugud asan da ngaintindiy mi ang ta yuu, andang pisan ay naeklanung puntus ang para ipagpakusalaku rin tung anya," maganing. ⁵ Pagkatapus dayun na ra kang ipinalua ti Jesus ang yag susuklub tung kulu na yang binakurung nirang atiang kalarangan ang midyu tung kuruna ig ya kag susuutay na yang awal ang atiang tapel. Maganing ti Pilato tung mga tau, "Uay, telengan mi wa yang taung naang paganingen ming sasang ribildi!" ⁶ Atii, pagkaita tung anya yang mga paring atiang arabubwat may yang mga guardia, dayun dang namaglelpaken ang maganing, "Ipalansang mu ra ilem tia tung krus. Ipalansang mu ra ilem tia tung krus." Maganing ti Pilatong nagtimalas, "Abir, kung kayanan mi pa tia, ala, yamu ra ilem ay magekel tung anyang maglansang!

Ay ta yeen, andang pisan ay naeklanung puntus ang ipagpakusalaku rin tung anya," maganing. ⁷ Maganing yang mga pamagpakigmaepet ang namansituwal, "Yaming mga Judio may lai yamen ang dapat rutilusun yamen. Sipurki yang napabtang tung lai yamen ang atia, ang tanya dapat ang ipaimatay natetenged pagambu ang tanya unu yang paganingen ang Ana yang Dios ang ya unu ay mangerengan tung anyang maggaraemen!" maganing.

Natetenged Tung Kagaeman Kung Tinu Pa Enged Ay May Pudir Tung Ni Jesus (19:8-12)

⁸ Pagkagngel ni Pilato tii, mas pang inleran da. ⁹ Dayun sing nagpakled tung palasiung nagtalimaan tung ni Jesus ang maganing, "Yawa, taga aria pa?" maganing. Piru ti Jesus tanya, indi ra ilem nagiwek-iwek. ¹⁰ Purisu tinalimaan si ni Pilatong inaning, "Ta, aywa india ra pagtuwal tung yeen? Nagaintindian mu, anday dumang may gaem tung nuyu, ang indi, yuu, kung yawa ipalibriayu, u kung yawa ipalansangayu tung krus?" ¹¹ Maganing ti Jesus ang minles, "Andang pisan ay gaem mu tung yeen, kung indi ilinugut yang Dios tung nuyu. Purisu mas malbat yang kasalanan yang namagintriga tung yeen taa tung katalungaan mu kay tung kasalanan mu," maganing. ¹² Kapurisu, pagkadngel ni Pilato tii, mas pang nagimuras ang nagdilem ta dalam ang para ti Jesus palpasan na ra ka enged. Simanyan, duun tung lua, pagkasiman yang mga pamagpakigmaepet, dayun dang namaglelpaken ang maganing, "Maginuung Gubirnadur, kung palpasan mu yang taung atia, anday dumang pakawutun na, yawa india ra mataligan ni Adi Cesar duun tung Roma. Ay sipurki kumpurming tinu pay pagambu ang tanya unu sasang adi ang katulad ka tung nagabuat yang taung atia, pagbatuk da tung Ading Pinakalandaw duun tung Roma," maganing.

Pagpauyun Da Ti Gubirnadur Pilato Tung Mga Paring Arabubwat Ang Para Ipalansang Da Ti Jesus Tung Krus (19:13-16a)

¹³ Kapurisu pagkadngel ni Pilato yang bitala nirang atia, dayun na rang ingkelan ti Jesus tung lua, duun tung may tanek ang dinaktalan ta batung mga tapik ang pinanambitambi. Ang kung tung bitala yamen ang mga Judio, yay pagguguuyan yamen ang Gabata. Simanyan, pagekel na tung ni Jesus duun, diritsyu rang kuminarung tung sasang kakarungan ang yay dating pagusgaran na. ¹⁴ Taa numanyan yang kaldaw ang atii, ya ra kay nagipagsimpan yamen ang mga Judio tung pista yamen ang atiang paganingen ang Taklib. Yang uras kereng da yang kaldaw. Numanyan,

maganing si ti Pilato tung mga pamagpakigmaepet, “Uay, nani ra yang adi mi!” maganing. ¹⁵ Atii, namaglelpaken si tanira ang maganing, “Ala, ipaimatay ra, ipalansang da tung krus.” Maganing ti Pilatong nagtimaales, “Aywa, yang adi mi, gustu ming ipalansangu tung krus?” Atii, yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan, ya ray namansituwal ang maganing, “Anday dumang adi yamen, kung indi, ultimu ilem ti Adi Cesar duun tung Roma,” maganing.

¹⁶ Purisu, pagkadngel ni Pilato tii, nagpauyun da ilem tung kalelyagan nira ang para ipalansang da ti Jesus tung krus. Purisu dayun dang ingkelan yang mga sundalu. ¹⁷ Taa numanyan atiang paglua ni Jesus tung siudad, tanya ra mismu ay nagsakan yang kawala yang krus ang pangimatayan tung anya. Yang distinu nirang tanan duun tung sasang lugar ang pagguguuyan ang Kulu, ang kung tung bitala yamen ang Hinebreo pagguguuyan yamen ang *Golgota**. ¹⁸ Mamansikawut tanirang tanan duun, ilinansang da nira ti Jesus tung krus. Dispui may durua pa ka nga tauan ang ipinanlansang da ka nira tung durua nga krusan ang ipinakdeng tung binit ni Jesus ang nagtimbang ang ti Jesus ya ra ilem ngaknga tung nira.

¹⁹ Taa numanyan may karatulang pinasulatan ni Gubirnadur Pilato ang ya ray ipinatakad na duun tung krus ang pinaglansangan tung ni Jesus. Yang ipinasulat na ya taa: “Naa ti Jesus ang taga Nazaret ang yay Adi yang mga Judio”. ²⁰ Taa simanyan durung mga Judiong nangabasa yang ipinasulat nang atia ay yang rugal ang atiang pinaglansangan tung ni Jesus alenget ka ilem tung siudad. Dispui pa isinulat tung bitalang Hinebreo, Linatin may Giniriego†. ²¹ Simanyan yang mga paring atiang arabubwat, ya ray namagriklamu tung ni Pilatong maganing, “Aywat ipinabtang mu duun ang tanya Adi yamen ang mga Judio? Kaministiran ang yang ipabtang mu duun ang tanya nagambu ang yay Adi yamen ang mga Judio.” ²² Maganing ti Pilatong minles, “Kumpurmi yang ipinasulatu duun, dapat ang indi umanen,” maganing. ²³ Simanyan, pagkalansang yang mga sundalu tung ni Jesus, yang mga awal nang duma ang linuas dang lagi nira, ya ray ingkelan nirang pinagpararti-partian ta epat ang parti, tag salegsa nirang parti. Pati yang awal nang atiang langkuy ang andang pisan ay uratan na, ingkelan da ka nira. ²⁴ Ya ray pinagkeresen-kesenan

* **19:17** 19:17 Yang bundung atii, kung bandawen mu, maninga enged ang tabas ta kulu ta taung patay. † **19:20** 19:20 Yang bitalang Hinebreo yay bitala yang mga Judio. Yang may bitalang Linatin, yang mga taga Roma. Yang may bitalang Giniriego, sari-saring nasyun maskin belagan Giriego.

nirang maganing, “Maayen pa indi ta lasik-lasiken, kung indi, magburunutanita ra ilem kung tinu pay maekel,” agaaning. Purisu duun da nagkamatuud yang sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Yang mga awelu, pinagpararti-partian da ilem nira, pati yang awelung langkuy, pinagburunutan da ilem nira” maganing‡.

Maning ka man tia yang binuat yang mga sundalu.
²⁵ Simanyan duun ka tung alenget yang krus, may epat nga bawayan ang kemdengan. Ya ra yang nanay ni Jesus may yang putul nang baway may ti Mariang kasawa ni Cleopas may ti Maria kang sam bilug ang taga Magdala.
²⁶ Simanyan pagkaita ni Jesus tung nanay na may tung yeen ang nagapangugyatan nang alenget enged tung kinaisipan na ang yami pagteparan da, dayun na rang inaning yang nanay na ang, “Uay, atia ra yang kawigen mung ana mu numanyan,” maganing. ²⁷ Pagkatapus, yuu si kay inaning nang, “Uay, atia ra yang kawigen mung nanay mu numanyan,” maganing. Kapurisu tung kaldaw ang atii, ingkelanu ra duun tung sadiling pamalay-walayu ang para asikasuenu. ²⁸ Pagkatapus tia, kumus nagakdekan da ni Jesus ang nagkaratapus na ra yang tanan ang itinuwal yang Dios tung anya, nagbitala rang maganing, “Agkanalenaw ra!” maganing. Purisu asan si nagkamatuud yang sasang naulang isinulat tung Karantaen natetenged tung anyang kanalen§. ²⁹ Taa numanyan may mangkuk duun ang punuk ta binung nangaklem da. Purisu may sasang ipinalebleb yang mga sundalu asan tung mangkuk ang asta tinagmak da. Pagkatapus dayun da nirang isinakbet tung tumbung yang sanga-sangang paganingen yamen ang “isup” ang ya ray itinuluy nira tung nganga ni Jesus ang para manutnutan na. ³⁰ Simanyan, pagkanutnut ni Jesus, dayun dang nagbitala ang maganing, “Pinagtalusu ra yang tanan ang ipinatuman ni Ama tung yeen.” Pagkaaning na tia, dayun dang nanlungikngik ang nunut da ka ta pagintriga na yang ispiritu na tung Dios.

³¹ Taa numanyan, Biyernes dang apun ang ya ra kay kaldaw ang nagipagsimpan yamen ang mga Judio ang para tung kaldaw ang nagipamaenay yamen. Naang mga pamag-pakigmaepet tung nasyun yamen, anda enged ay gustu nira

‡ **19:24** 19:24 Mga Karantaen 22:18. Atia isinulat ni Adi David natetenged tung sasang napasaran nang durug liwag atiang tukaw. Bilang sasang ipinaula yang Dios tung anya natetenged tung mapasaran ni Jesu-Cristong magkapariu ka tung napasaran na. Maayen ang ikumpalar tung Lucas 24:44. § **19:28** 19:28 Mga Karantaen 69:21: “Atiing kinanalaw ra, pinainemaw ra nira ta langkaw.”

ang yang mga tinanguni yang mga taung atia mangabutwan pa tung mga krus tung kaldaw ang nagipamaenay ay natetenged tung sasang riglamintu*. Yadwa pa, yang kaldaw ang atia, durug kamaal ang kaldaw natetenged muyang lawii ya ray ipagimpisa yang pistang paganingen ang Taklib†. Purisu yang binuat nira, namagingaluk da tung ni Gubirnadur Pilato kung puiding ipampabarik na yang mga bisit yang mga taung atiang ipinanlansang tung mga krus ugud makali rang magkarabuntukan ta linawa nira ang para panangtangen dang ipampalgud tung mga leyang.³² Purisu dayun da ka man ang tinuwul ni Gubirnadur Pilato yang mga sundalu nang mamansiayangay ra duun tung pinagpakdangan yang mga krus, ang pagkatapus pinamarik da ka man nira yang mga bisit yang mga taung atiang durua tung binit ni Jesus ang nagtimbang.³³ Piru tung pagkawut nira tung ni Jesus, naita ra nira ang patay ra. Purisu indi ra nira binarik yang mga bisit na.³⁴ Piru yang sam bilug ang sundalu, itinulbung na yang bangkaw na tung talang ni Jesus. Lagi-laging luminua yang dugu may sagu.³⁵ (Numanyan yuung ti Juan ang nagsulat, may gustuung isaleet. Yang nainabung atia tung ni Jesus, yuung naita, yuu kay pagpaingmatuud tung numyu ugud pati yamu, manangeramu ra kang magtalig yang mga sadili mi tung anyang magpatapnay. Talagang matuud yang nagipagpaingmatuurung atia tung numyu ay nagaskeanung nainabu ra ka man ang katulad ka tung inaningu.)³⁶ Yang sam bilug pang pagbakeran yang mga isip ming magtalig yang mga sadili mi tung anya ya taa. Tung nainabung atii tung ni Jesus, asan da nagkamatuud yang sasang naula natetenged tung anya ang yay napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Andang pisan ay mabarik tung mga duli na, may sam bilug,” maganing‡.

³⁷ Dispuis asan da ka nagkamatuud yang sam bilug ang naula natetenged tung anya ang napabtang ka tung kasulatan ang maganing,

“Maita nira yang sasang taung ipinaimatay nira ang ya

* **19:31** 19:31a Yang urdinansang atia, ya ra yang napabtang tung Deuteronomio 21:22-23 ang bawal unung malawiiang tung tukud ang pinanakbetan tung sasang taung inimatay natetenged tung binuatan nang malain. Dapat unung kaldaw pa, ilpalgud dang lagi tung leyang. Matinlung ikumpalar tung Galacia 3:13. † **19:31** 19:31b Yang kaldaw ang nagipamaenay nirang mga Judio, magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw tung kaldaw ang Biyernes ig matapus ka tung pagkasantek yang kaldaw tung kaldaw ang Sabadu. ‡ **19:36** 19:36 Exodo 12:46; Mga Lumiru 9:12

tulbungay ta bangkaw," maganing[§].

Nagipalgud Da Yang Tinanguni Ni Jesus Tung Leyang (19:38-42)

Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56

³⁸ Taa numanyan may sasang taung nagaranan tung ni Jose ang taga Arimatea. Tanya sasa kang pagpaugyat tung ni Jesus, piru inegteman na ra ilem ay natetenged may pinangaman na ra rin tung mga kaarumanan nang mga pamagpakigmaepet tung banwa. Simanyan ti Joseng naa, ya ray minangay tung ni Gubirnadur Pilatong nagingaluk kung puiding matugut tung anya yang tinanguni ni Jesus ang tangtangen dang para mapalgud da tung leyang. Numanyan pagkalugut ni Gubirnadur tung anya, dayun na rang inangayan yang pinagpakdengang yang mga krus ang yang tinanguni ni Jesus ipinatangtang na rang ipinatuang. ³⁹ Pati ti Nicodemong atiang minangay ra ta lawii tung ni Jesus tan taa pa*, ya ray nagpakiugpu tung ni Joseng nagtawang. Ay may ekel nang paamut ang duruang klasing paglinaketay kang lagi ang para ipagbalsamu nira ang ya ray paganingen yamen ang mira may alu. Mga tulung puluk may epat ang kilu yang lebat na. ⁴⁰ Numanyan ingkelan da nira yang tinanguni ni Jesus ang sinawed-saweran ta mga awel ang makulit ang matitinlung kang klasi ang nunut da ka ta dasek-dasek yang mga paamut ang atia. Sipurki ya kay ugali yamen ang mga Judiong pagsimpan tung mga patay baklu ipalguray yamen tung leyang. ⁴¹ Numanyan duun tung rugal ang atiang pinaglansangan nira tung ni Jesus, may sasang kaluakan ang alenget duun. Ig duun tung kaluakan ang atii may leyang ang baklu pa ilem bangbangay tung batung padir ig indi pa nagapanluguran ta patay. ⁴² Kapurisu duun da ilem ituwulay nira ang ipalgud da yang tinanguni ni Jesus natetenged yay alenget. Yadwa pa, yang uras ang atii dapat ang ipagtapus nira tung tanan ang pagurubraen nira ang para simpan da tanira tung pagkawut yang uras ang nagipamaenay yamen ang mga Judio ang ya rang ya rang magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw.

20

Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Ang Nagbungkaras Tung Yaklung Kaldaw (20:1-10)

Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12

¹ Taa numanyan, pagkawut yang primirung kaldaw tung seled sang linggu, bilang kaldaw ta Linggu, atiang lawii-lawii

pa, naang ti Mariang naang sam bilug ang taga Magdala, ya ray minangay duun tung leyang ang atiang pinanluguran tung tinanguni ni Jesus. Pagkawut na duun, naita na yang batung atiang itinakep din tung purta ang nakuat da.² Pagkaita na, diritsyu rang nanlaksu ang minangay duun tung ni Simon Pedro may tung yeen kang alenget enged tung kinaisipan ni Jesus. Pagkawut na tung yamen, dayun dang nagbugnu tung yamen ang maganing, "Ingkelan da tung leyang yang tinanguni ni Ginuu ta! Indi ilem nagaskean yamen kung ay ra ipabtangay nira!" agaaning.³⁻⁴ Pagkagngel yamen tia, dayunami rang nanlaksu ang nagangay duun tung leyang. Tukawaw ra kang nakawut ay madasigaw tung arumanung nanlaksu.⁵ Pagkawutu, dayunu rang sinirib yang tung kakleran na. Yang nasiriwu duun, ya ra ilem yang mga awel ang atiang ipinagsawed-sawed tung tinanguni na ang ya ra ilem agbebtang asan. Piru indiaw nagpakled.⁶ Simanyan pagkawut ni Simon Pedro ang nauri tung yeen, anday dakel-dakel, diritsyu rang nagpakled tung leyang. Naita na ra ka yang mga awel ang atia ang ya ra ileg bebtang asan.⁷ Asta yang panyung atiang ipinutus tung kulu ni Jesus, asan ka yag titipig. Ugaring ages tung mga awel ang atiang duma ang isinawed-sawed tung tinanguni na.⁸ Pagkatapus yuung natkaw duun tung leyang, nagpadasunaw ra ilem tung ni Pedrong nagpakled. Pagkaitaw yang mga awel ang nagkamaning da ta maning tia, duunaw ra nananged ang ti Jesus nagbungkaras da ka man.⁹ Duunaw ra nananged maskin indi pa nagaskean yamen ang may nabtang tung kasulatan ang tanya unu dapat ang mabui si kang uman*.¹⁰ Pagkatapus tia, dayunami rang minulik.

Pagpailala Ti Jesus Tung Ni Mariang Taga Magdala (20:11-18)

Marcos 16:9-11

¹¹ Ugaring naang ti Mariang naa, ya ray nagbalik duun tung leyang ang nasubli tung yamen. Duun agkekdeng tung lua ang pagtarangiten. Yang pagtarangiten na, ya kay pagsirib-sirib na tung kakleran yang leyang.¹² Unawis ya ray nasirib na yang durua ngangilan ang pamagawel ta makukulit. Kumarungan tung pinagpalwugan tung tinanguni ni Jesus, sam bilug ampir tung kukuluan, sam bilug ampir tung kakayan.¹³ Numanyan, ya ray nansibugnu tung anyang maganing, "Ba tia, nini, unu ray pagtangitan mu?" Maganing ti Mariang minles, "Yang Ginuuu, ingkelan

* 20:9 20:9 Maayen kung ikumpalar ta tung Lucas 24:26-27, 32, 44-47.

da. Indi ilem nagaintindianu kung ay ra ipabtangay!"
¹⁴ Pagkaaning na tia, dayun dang nagbedleng. May sasang taung naita nang yag kekde ng asan, piru indi na ra nailala ang atia pala ya ra ti Jesus. ¹⁵ Pagkatapus ti Jesus ya si ay nagbugnu tung anyang nagtalimaan ang maganing, "Ba tia, nini, unu ray pagtangitan mu? Tinu pay nagasagyap mu?" maganing. Kalaum ni Maria, ya ra yang manigasikasu tung kaluakan. Purisu dayun sing nagbitala tung anyang maganing, "Kung yaway nangkel tung anya, kung maimu ilem tung nuyu, ipakdek mu ra tung yeen kung ay ra ipabtangay mu ugud maeklanu," maganing. ¹⁶ Maganing ti Jesus ang guminuuy tung aran na, "Maria!" Pagkadngel na yang aran na, dayun sing nanalunga tung anyang maganing, "Rabboni!" (tung bitala yamen ang Hinebreo, ya ray pangguuy yamen tung sasang manigtulduk ang nagagalang yamen.) ¹⁷ Maganing ti Jesus ang minles, "Maria, ustu ra tiang pagperegese mu tung yeen ay indiaw pa nagapaabwat duun tung ni Ama. Maayen pa, angayen mu ra kanay yang mga putulu. Aningen mu ang magpaabwataw tung Amaw ang ya ra kay nagyaring Ama nira. Magbalikaw tung Diosu ang ya ra kay Dios nira," maganing. ¹⁸ Kapurisu ti Maria dayun dang nagangay tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus ang nagbawalitaen da tung yamen ang naita na ra unu ti Ginuu. Dayunami ra kang pinakdek na kung unu pay itinuyun na tung anya.

Pagpailala Ra Ti Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na (20:19-23)

Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49

¹⁹ Taa numanyan, atiang lawii ra tung kaldaw kang atiang Linggu, yaming nagapangugyatan ni Jesus pagsaragpunami ra tung sasang balay ang yang mga purta ginakutan da yamen ta mupia natetenged tung eled yamen tung mga pam-agpakigmaepet. Numanyan inali rang lumimput ti Jesus ang nagkereng tung pinagtaralungan yamen ang maganing tung yamen, "Paeyanganamu ra yang Dios ta paglimengan yang mga isip mi," maganing. ²⁰ Pagkaaning na tia, dayun dang nagpaita tung yamen yang mga ulat tung pursu na may tung talang na. Duunami ra ngampayay ta kasadyaan yamen ang duru tung pagkaita yamen tung ni Ginuu. ²¹ Utru si, maganing si tung yamen, "Paeyanganmu ra yang Dios ta paglimengan yang mga isip mi. Katulad ka tung yeen ang tinuwulaw ni Amang magpaingmatuud tung mga tau natetenged tung anya, yamu ya ka. Tuwulunamu ra ka yeen ang magpaingmatuud natetenged tung yeen."
²² Pagkaaning na tia, dayunami rang inunlawan nang

inaning, "Atia ra, risibien mi ra yang Espiritu Santo. ²³ Kung tinu pay pakawutan mi yang Matinlung Balitang naa natetenged tung yeen ang pagkatapus mananged dang magtalig yang sadili na tung yeen, may katengdanan ming magdiklara tung anya ang talagang pinatawad da ka man yang Dios tung mga kasalanan na. Piru kung tinu pay indi ra mananged, may katengdanan mi kang magdiklara tung anya ang indi pa nagapatawad yang Dios tung mga kasalanan na," maganing tung yamen.

Pagdiskumpiar Da Rin Ti Tomas Ang Ti Jesus Nagbungkaras Da (20:24-29)

²⁴ Taa numanyan, tung uras ang atiang pagpailala ni Jesus tung yamen ang nagapangugyatan nang dati, anda asan ti Tomas ang yay aruman yamen ang sam bilug ang nagapapuanggaan yamen tung ni Kampi. ²⁵ Simanyan, pagirita yamen, binalitaan da yamen ang, "Tomas, naita ra yamen ti Ginuu ta!" Maganing tanyang minles, "Bakluaw ra mananged tia, kung naitaw ra yang pinanawan yang mga lansang tung pursu na, kag dineenan ta tulduku yang ulat na, asta yang talang nang sinakep yang bangkaw, dineenanu ra ka," maganing duun tung yamen.

²⁶ Taa numanyan, kawutun si yang kaldaw ang Linggu, yaming nagapangugyatan ni Jesus ang dati pagsaragpunami si tung balay ang atii, kasiraanami ra ka ni Tomas. Maskin siradu yang mga purta na, inali sing lumimput ti Jesus ang nagkereng tung pinagtaralungan yamen. Maganing tung yamen, "Paeyanganamu ra yang Dios ta paglimengan yang mga isip mi." ²⁷ Pagkatapus, ti Tomas ang naa ya si ay binugnu nang inaning, "Tomas, ideen mu ra tani yang tulduk mu tung pinanawan yang lansang tung pursuu. Ilalaen mu ra kung ninu pang pursuay taa. Ideen mu ka yang kalima mu tani tung talangu. Ustu ra tiang pagdiskumpiar mu! Manangera ra." ²⁸ Maganing ti Tomas ang minles, "Yawa ra yang Ginuuu ang may kalalangan tung yeen, yawa ra yang Diosung magtutuuuanu!" ²⁹ Maganing ti Jesus tung anya, "Naa pala, baklua ra mananged kung sinakepaw ra ta mata mu. Durung pisan agkasadya yang taung mananged maskin indiauw nagaita na," maganing ti Jesus.

Yang Pagasikad Ni Juan Ang Pagsulat (20:30-31)

³⁰ Dakele pang mga pruibang makabewereng ang nagkarabuat ni Jesus ang nagkaraita yamen ang pinangugyatan na ang pagkatapus indi ra isinulatu tung librung atia. ³¹ Piru yang mga pruibang napabtang, isinulatu ra nganing

ugud basi pa ra ilem ang ta yamung pagbasa, manangeramu ra ka ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen, bilang yang paganingen nang Ana Na. Kag yadwa pa ugud tung pagtalog mi yang mga sadili mi tung anya, asanamu ra ka magkatinir ta ipagpangabui ming baklu ang ya ra kay pagnatisan ming asta tung sampa.

21

Pagpailala Ra Ti Jesus Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na Duun Tung Bakayan (21:1-14)

¹ Taa numanyan tung pira pang kaldaw, ti Jesus nagpaita si tung yamen ang nagapangugyatan na duun tung bakayan yang awuyuk ang atiang pagguguuyan ang Tiberias. Maning taa yang pagpaita na tung yamen. ² Yami duun tung uras ang atii, ya ra taa ti Simon Pedro, ti Tomas ang atiang kaisan nagaguuyan yamen tung ni Kampi, ti Natanael ang atiang taga Cana ang ya kag lulgud tung sinakepan yang Galilea, yami pang duruang magari ang mga ana ni Zebedeo, asta yang mga kaarumanan pa yamen ang durua nga tauan. ³ Maganing ti Simon Pedro tung yamen, "Magintraaw si tung pagian." Maganingami kang nagtimalas, "Siraita si ka." Kapurisu numanyan dayunami rang nagsaay tung balangay. Piru tung magdamal ang atii, andang pisan ay naeklan yamen. ⁴ Taa numanyan, atiang pandiklat da yang sagiid, ti Jesus duun dag kekdeng tung bakayan. Piru indi ilem nailala yamen. ⁵ Simanyan kinendalanami ra anyang inaning, "Ta, mga mamula, naekelamu ra?" Maganingami kang tuminuwal, "Bee, andang pisan!" ⁶ Maganing si tung yamen, "Ala, asanamu ra manaktak tung ampir tung tuu mi. Atia maekelamu ra," maganing. Kapurisu ta yamen, nanaktakami ra ka man tung ampir tung tuu. Pagtaktak yamen, pisan! Indi ra kinayanan yamen ta batak, yang kinadaramelen yang mga ian ang atia! ⁷ Kapurisu ta yeen ang alenget enged tung isip ni Jesus, maganingaw tung ni Pedro, "Abee, Pedro, ti Ginuu ta ra pala tii!" Pagkadngel ni Simon Pedro ang ti Jesus da tii, yang panlamig nang ya ra kang lagi ay linuas nang para anday samber tung pagurubraen na, ya ray inulambet na ang para tung paglanguy na, indi ra mataktak yang awel nang atiang langkuy ang itinakwil na. Pagkatapus dayun dang nagpakpang nagduul tung lambat ugud indi ra manakbet. ⁸ Piru yaming kadaklan ang nagapangugyatan ni Jesus, nagparanekami ra ilem tung bakayan ang yang lambat ang punuk da ta mga ian, ya ra ilem agguyuray yamen. Ay belaganami alawid

tung bakayan, mga sang gatus da ilem ang mitrus yang distansia na. ⁹ Numanyan tung paglampud yamen duun tung balangay, may naita yamen ang apuy tung takas ang nagapagkalan ta kuring. May mga ian ang nagikiaw asan ig may tinapay pa ang nagipakinit. ¹⁰ Maganing ti Jesus tung yamen, “Ala, ieklay kanay ta pira pang bilug asan tung baklung nadeep mi,” maganing. ¹¹ Purisu numanyan baklu ra nagpatakas ti Pedrong pagguyud yang lambat ang atiang punuk ang pisan ta darakulung mga ian. Duminangat da tung sang gatus may limang puluk may tulung bilug yang kinadakel nira (153). Piru maskin durug dakel yang mga ian ang atia, indi ka nalasik yang lambat. ¹² Maganing si ti Jesus tung yamen, “Ala, taniita, magiramalita ra,” maganing. Numanyan tung yamen, anda ray nagpangaas ang nagtalimaan tung anya kung tinu pa tanya, ay nailalara yamen ang talagang ti Ginuung Jesus. ¹³ Numanyan nagpalenget da ti Jesus tung apuy ang namisik yang tinapay ang ya ra kay ipinamakdul-pakdul na tung yamen asta mga ian.

¹⁴ Atii ya ray pangyaklung bisis yang pagpaita ni Jesus tung yamen ang nagapangugyatan na, pagkatapus nabui si kang uman.

Nagapaulikan Ni Jesus Yang Pagputulan Nirang Durua Ni Pedro (21:15-19)

¹⁵ Taa numanyan, pagkatapus yamen ta pagiramal, nagbugnu ra ti Jesus tung ni Pedrong maganing, “Simon, ana ni Juan, talagang nagagegmaanaw wasu nuyung landaw pa tung mga kaarumanan mung naa?” Maganing ti Pedrong minles, “Ee, Ginuu, yaway nagakdek ang nagalelyagana yeen.” Maganing si ti Jesus tung anyang nagtimales, “Buinu, kung maning tii, padagen-dagenan mu ta maayen yang mga tauanu ang yay maning pa tung mga karniruu,” maganing. ¹⁶ Atii, madua rang aningen ni Jesus ang, “Simon, ana ni Juan, nagagegmaanaw wasu nuyu?” Maganing ti Pedrong minles, “Ee, Ginuu, yaway nagakdek ang nagalelyagana yeen.” Maganing si ti Jesus ang minles, “Buinu, asikasuen mu ta mupia yang mga tauanu.” ¹⁷ Atii, maklu rang pasulitan ni Jesus ang inaning, “Simon, ana ni Juan, nagalelyaganaw pa ka wasu nuyu?” maning. Atii, inampayan da ti Pedro ta kapungaw nang duru natetenged maklu rang pasigwaren ni Jesus ang maskin tung kalelyagan na ra ilem kung may asan pa ka. Maganing ti Pedrong nagtuwal, “Ginuu, yaway nagaske yang tanan. Purisu nagaskean mu ang nagalelyagana

yeen." Maganing si ti Jesus ang minles, "Tay puis, padagen-dagenan mu ta maayen yang mga tauanu. ¹⁸ Iugtulu tung nuyu yang kamatuuran, atiang kawataana pa rin, yaway pagtagkes yang akes mu, pamasyara ka tung kumpurming nagalelyagan mung pasyaran. Piru, kung maepeta ra nganing, mandepa ra yang kalima mu, duma ray magtagkes tung nuyu ang eklana ra ka anya duun tung anday gustu mung angayan," maganing. ¹⁹ (Yuung ti Juan ang nagsulat, may gustuung isaleet taa. Napagbitala ti Jesus ta maning tia tung ni Pedro, ay asan da nga pasapli-ray na kung unu pang kamatayenay ang sampetan na, ang asan da ka nga padengegay na yang Dios.) Numanyan, dayun dang sinugputan ni Jesus yang bitala na tung ni Pedro ang maganing, "Magusuya ra ilem tung yeen ta magpaluyut," maganing.

Gustu Ni Pedro Ang Papagkumpalaren Na Yang Panampetan Na May Yang Panampetan Ni Juan (20:20-24)

²⁰ Numanyan tung pagbedleng ni Pedro, anday dumang naita nang pagdasun tung nira ni Jesus, yuu ra ang alenget enged tung isip na ang yuu ka man mismu yang nagpataliling tung debdeb na atiang pagsararuan yamen ang tanan ang nagtalimaanaw ra tung anya kung tinu pay pagtraidur tung anya*. ²¹ Numanyan, pagkaita ni Pedro tung yeen, dayunaw ra anyang itinalimaan tung ni Jesus ang maganing, "Ay yang aruman tang naa, Ginuu, unu pay anyang mapasaran?" ²² Maganing ka ti Jesus ang minles, "Aywa, kung alimbawa gustuu ang tanya magnatis ang asta maglekataw ra ilem taa, unu pa pay kalalabten na asan tung nuyu? Basta ta yawa, magusuya ra ilem tung yeen ta magpaluyut," maganing duun tung anya. ²³ Purisu nabalita-walita ra tung mga kaputulan ta ang yuu unu indiaw ra mapatay. Piru indi naganing ti Jesus tung ni Pedro ang indiaw ra mapatay, kung indi, yang inaning na, kung gustu na unu ang yuu magnatis ang asta tung ipaglekat na, anda unu ay kalalabten na asan tung ni Pedro.

²⁴ Anday dumang pagpaingmatuud tung numyu natetenged tung mga bagay ang atia, kung indi, yuung ti Juan ang sasa kang pinangugyatan ni Ginuung Jesus ig yuu kay nagsulat yang tanan ang atia. Dispuis yaming tanan tani, nagaskean da yamen ang talagang matuud yang nagipagpaingmatuurung atia tung numyu.

Pagpailala Ra Yang Nagsulat Kung Ya Pa Agari Yang Palaksu Yang Pagsurulaten Na (21:25)

* **21:20** 21:20 Balikan ta yang 13:25.

25 Tung bagay dakele pa ka rin ang mga pruibang makabewereng ang nagkarabuat ni Jesus ang indi ra ka man isinulatu. Ay sipurki kung alimbawa sulipetenu pang sasa may sasa, siguru, maskin yang bilug ang kaliwutan, kulang ang pabtangan tung mga librung magkarasulatu.

MGA BINUAT-BUATAN Yang Mga Apustul

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang librung naa, katuglayunan yang sam bilug ang librung isinulat ni Lucas natetenged tung ni Jesu-Cristo (1:1-3). Yang sinikad nang nagsulat, ay gustu nang magbawalitaen natetenged tung mga binuat-buatan yang mga apustul ang tinuwul ni Jesus ang mamangerengan tung anya. Ay ekel tung pagpaktel yang Espiritu Santo tung nira, nagsarambung da yang Matinlung Balita magimpisa duun tung Jerusalem, magdasun tung intirung sinakepan yang Judea, pati duun tung sinakepan yang Samaria ang asta duun enged tung mga kabiwinit-binitan yang bilug ang kaliwutan (1:8). Gustu ka ni Lucas ang magpasanag enged kung ya pa agari ang pati mga taung taga duma-rumang mga nasyun ang belagan mga Judio nangaugpu ra tung mga tumatalig ang mga Judio ang tanirang tanan parariu rang binuat yang Dios ang mga tauan nang sadili. Ay atii kanay durug dakul yang pinagapartian na tung dating pagirintindien yang mga tau ang yang mga Judio ilem ay mga tauan na.

Yang Kamtangan Yang Sulat

- 1:1-11 Yang Intrada Yang Sulat
- 1:12-26 Natetenged Tung Pagpilik Tung Magsubli Tung Pagkaapustul Ni Judas Ang Nagtraidur
- 2:1-8:3 Natetenged Tung Paglampud Yang Espiritu Santo Tung Mga Tumatalig Duun Tung Jerusalem May Yang Pinakawut Na
- 8:4-12:25 Natetenged Tung Pagparakawutun Yang Mga Apustul Tung Parti Judea May Tung Parti Samaria
- 13:1-14:28 Yang Primirung Pagliliwutun Na Pablong Namagparakawutun
- 15:1-35 Yang Pagparaigu Duun Tung Jerusalem Natetenged Tung Maling Nagitulduk Yang Dumang Mga Tumatalig Ang Mga Judio Tung Belagan Mga Judio
- 15:26-18:22 Yang Yadwang Pagliliwutun Na Pablong Namagparakawutun
- 18:23-21:16 Yang Yaklung Pagliliwutun Ni Pablong Nagparakawutun
- 21:17-23:35 Yang Pagdeep Tung Ni Pablo Duun Tung Jerusalem Ig Yang Panuwal Na Tung Mga Pamagpakigmaepet Tung Nasyun Ang Israel

24:1-26:32 Natetenged Tung Pagbista Tung Ni Pablo Duun Tung Cesarea

27:1-28:15 Natetenged Tung Pagbiriagien Ni Pablo Ang Asta Nakawut Da Duun Tung Roma

28:16-31 Natetenged Tung Pagparakawutun Ni Pablo Tung Mga Masigkanasyun Nang Mga Manigmangulu Pati Tung Kumpurming Tinu Pay Pagbisita Tung Anya

Pagpaske Ti Jesus Natetenged Tung Espiritu Santong Maglampud Tung Nira (1:1-5)

¹⁻² Nagamaalung Teopilo,

Yang librung atia isinulatu para tung nuyu. Nagademdeman mu siguru ang asan tung primirung librung atiang isinulatang ipinaekel tung nuyu*, yang nadapatan na natetenged tung tanan ang mga binuat-buatan ni Jesus pati yang ipinagtulduk na impisa pa atiang primirung paglua na tung publiku ang asta ra ilem kinawut da yang kaldaw ang tanya ingkelan da yang Dios duun tung langit. Baklu ra napaabwat, nanuyun-tuyun pa tung mga taung pinagpilik nang mga apustul na†, ang yang itinuyun nang atia pinaugtunan da ka yang Espiritu Santo. ³ Ay atiang pagkabui na si kang uman, tanira kay pinagpaitaan na ta muya-muya ang nunut da ka ta pagpalua na ta mga pruibang makatatalig ta mga isip nira ang tanyang napatay, nabui si ka man ang uman. Ay tung seled epat ang puluk ang kaldaw, muya-muyang nagpaita tung nira ang nunut da ka ta pagpasanag na kung unu pay palaksu yang paggaraemen yang Dios tung mga tau ang atiang baklung tinukud na. ⁴ Atiang pagurugpu pa tanira tung mga uras ang atii, nagkalalangan da enged tung nirang maganing, “Indiamu enged magliit duun tung Jerusalem, kung indi, duunamu ra kanay magelat tung pinangakuan ni Ama ang atiang nanggél mi tung yeen. ⁵ Ya ray elatan mi ay kipurki nagaskean mi ra ka ang maskin pinamenyagan ka man ni Juan yang mga tau tung wai tan taa ra, piru ta yamu, maning pa tung benyaganamu si ka tung pira pang kaldaw ay natetenged tung Espiritu Santong palampurun ni Ama tung numyu,” maganing.

Ti Jesus Nagaeklan Da Yang Dios Duun Tung Langit (1:6-11)

⁶ Pira pang kaldaw, atiang pamagsaragpun si tanira ni Jesus, tinalimaan da nirang maganing, “Ginuu, numaan basu, ya ray uras ang ipagadi mung magbawi tung nasyun tang

* **1:1-2** 1:1-2a Ya ra Yang Isinulat Ni Lucas Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

† **1:1-2** 1:1-2b Matinlung balikan ta yang Lucas 24:44-49.

Israel ang katulad ka tung binuat ni Adi David nuntutaw pa‡?" ⁷ Maganing ti Jesus ang nagtuwal, "Anday kalalabten ming magintindi tung mga panimpu ay ultimu ilem ti Ama ang may kalalangan asan kung sanu pa enged mainabu yang nagaaning ming atia. ⁸ Kung indi, yang dapat ming intindien ya ra taa. Kung malampuranamu ra nganing yang Espiritu Santo, paktelenamu ra anyang magpaingmatuud natetenged tung yeen duun tung Jerusalem, pati duun tung intirung sinakepan yang Judea pati duun tung Samaria ang asta duun enged tung mga kabiwinit-binitan yang bilug ang kaliwutan," maganing.

⁹ Pagkaaning na tia, naalsa ra tung pinagtaralungan nira ang pagkatapus nalingban da ta panganud tung pagpaabwat na. ¹⁰ Numanyan atiing sigi-siging tingara tanira tung langit ang yang mga mata nira maninga isinamwag da duun tung pinagpaabwatan na, atia pala may durua nga laliian ang pamagawel ta kulit ang ya ray nansipakpad tung nira. ¹¹ Maganing ka tanirang nansibugnu, "Yamung taga Galilea, ustu ra tiang tingara mi tung langit. Tutal, ti Jesus ang naang ingkelan da yang Dios duun tung langit, ay maglekat ka ang katulad ka tung naita mi ta nungayna tung anyang nagliit tung numyu," agaaning.

Natetenged Tung Pagpilik Nira Tung Magpakli Tung Ni Judas (1:12-26)

¹² Taa numanyan, namagbalik da yang mga taraligan ni Jesus duun tung Jerusalem liit tung bukid ang atiang durung naluak ang ayung paganingen ang olibo. Yang bukid ang atia alenget ka ilem tung siudad. Subra ilem ta gesye tung sang kilometro yang distansia na. ¹³ Pagpakled nira duun tung siudad, namansitakwal da tung kuartung pagadayunan kang lagi nira duun tung yadwang gradu yang sasang balay. Ya ra taa ti Pedro, ti Juan, ti Santiago, ti Andres, ti Felipe, ti Tomas, ti Bartolome, ti Mateo, ti Santiagong atiang ana ni Alfeo, ti Simon ang atiang nagribildi ra rin may ti Judas ang atiang ana ni Santiagong sam bilug. ¹⁴ Numanyan sasay kinaisipan nirang tanan ang pamagampu ta durug derep tung Dios. Kasiraan da ka tanira yang mga baway asta ti Maria ang nanay ni Ginuung Jesus may yang mga putul nang mga lalii.

‡ **1:6** 1:6 Kumus nagaskean da nira ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Cristo ang pinilik yang Dios ang maggaraemen tung nasyun nira, kalaum nira ang atiang lagi tanya maggaraemen dang mamirdi tung mga taga Roma ang yay pamaggaem tung nasyun nira tung uras ang atii.

15 Pagkataklib yang pira pang kaldaw, namagsaragpun si yang mga tumatalig ang yang kinadakil nira duminangat da tung sang gatus may duruang puluk nga tauan. Pagkasagpun nira, dayun dang nagkereng ti Pedro ay may gustu nang ianing tung mga kaarumanan na. 16 Maganing ang nagbitala, "Mga kaputulan, may sasang ipinaula yang Espiritu Santo tung ni David natetenged tung ni Judas ang yay nagerekelen tung namagdeep tung ni Jesus. Yang isinulat ni David ang atii, dapat ang magkamatuud natetenged tung planu yang Dios. 17 Ay ya pa agari, ti Judas nabilang da tung kaugpuan yamen ang sam puluk may durua nga tauan ig piniaran da ka nganing ni Ginuu ta ta kaparti nang magparakawutun ang katulad ka tung yamen ang mga kaarumanan na." 18 (Yuung ti Lucas ang nagsulat, may sasang pasanag ang isaleetu taa. Ti Judas ang atiang sinambit ni Pedro, inalangan ta sam pidasung tanek\$ ang yang ibinayad ya ra yang isinuul da rin yang mga pari tung anyang nagtraidur ang pagkatapus ya ray ibinalik na tung nira. Pagbalik na yang kuarta, nagpabugsu ra ilem ang yag lelekeb ang tumimpa tung tanek. Purisu duun da nabukdak yang tian na ang asta nawaswas da yang tanan ang mga bitua na*. 19 Numanyan pagkabalita yang kadaklan ang pamagistar duun tung Jerusalem, yang tanek ang atiang inalang, ya ray pinaaranan nira tung "Akeldama" tung sadiling bitala nira. Ay yang puntus na tanek unu ang yang kuartang ipinangalang, ya ra yang ibinayad tung linawa ta sasang tau†.) 20 Agaaning ti Pedrong nagpadayun, "Yang naula natetenged tung ni Judas ang atiang nagaaningung dapat ang magkamatuud, duun napabtang tung librung paganingen ang Mga Karantaen ang maganing,

'Maayen pa ang yang taung atia makuat da tung katengdanan na. Indi ra enged papagdayunun,' agaaning‡. May sam bilug pa ang maning taa yang palaksu na:

'Maayen pa ang ipakdul da tung duma yang katengdanan ang ipiniar da rin tung anya,' agaaning§.

§ 1:18 1:18a Nagaskean ta tung Mateo 27:7 ang yang namangalang yang tanek ang atii ya ra yang mga paring arabubwat ta katengdanan ang namagsuul tung ni Judas. Atiing pangalang nira, ti Judas tanya patay ra kang lagi. Piru maskin patay ra, kumus yang kuartang atii anya, purisu yang aran na ya ray ginamit nira ang kiwali anya ra yang tanek ang atii. *

1:18 1:18b Nagaskean ta tung Mateo 27:5 ang ti Judas nagbitay yang sadili na. Tung isinulat ni Lucas ang naa, kung yay ikumpalar ta tung isinulat ni Mateong atia, yang puiding nainabu maning taa: Pagkakedked na yang pinli tung dikel na, dayun dang nagpakpa. Pagkatapus yang pinli minuntuk da. Purisu duun da tumimpa yang tinanguni na tung kabatuan. †

1:19 1:19 Mateo 27:3-10 ‡ 1:20 1:20a Mga Karantaen 69:25 § 1:20 1:20b Mga Karantaen 109:8

21-22 Kapurisu kumus bistu ra tung kasulatan kung unu pay dapat ang buaten ta, kaministiran may sasang taung magpakli tung ni Judas ang para ya ray magpakiugpu tung yamen ang mga apustul ang magpaingmatuud tung mga tau ang ti Ginuung Jesus naita ra yamen ang talagang nabui si ka man ang uman. Kung tinu pay magpakli tung anya, kaministiran ang tanya sasa ra tung mga taung dating namagpakigduman tung yamen atiating pagurugpuanami pa ni Ginuung Jesus, magimpisa pa atiating pagpabenyag na tung ni Juan ang asta ra ilem kinawut yang kaldaw ang ipinagliit na tung yamen ang tanya ingkelan da duun tung langit," maganing duun ti Pedro. ²³ Purisu numanyan may durua nga tauan ang sinambit nira. Ya ra ti Matias durua ni Joseng ana ni Sabbas ang yang aran na tung bitalang Giniriego ti Justo. ²⁴⁻²⁵ Numanyan pagkasambit yang mga aran nira, dayun dang namagampu tanirang tanan ang maganing, "Ginuung Jesus, yaway nagabilid yang isip yang tanan ang mga tau. Ipabunayag mu ra tung yamen kung tinu pay pinagpilik mu tung duruang naa ang magpeges yang pagkaapustul ang naang binutwanan ni Judas ang nanganing da duun tung lugar ang bagay ang pisan tung anya," maganing. ²⁶ Pagkatapus nira ta pagarampuen, dayun dang namagburunutan kung tinu pay matemengan. Telengan nira, ti Matias yay nabilugan. Purisu ya ray nadulang ang nabilang tung kaugpuan nirang sam puluk may sasa ngapustulan.

2

Natetenged Tung Paglampud Yang Espiritu Santo Tung Mga Tumatalig (2:1-13)

¹ Taa numanyan tung pagkawut yang uras ang nagipagsilibra yang mga Judio tung pistang paganingen nirang Limang Puluk Ang Kaldaw Ang Pinataklib, yang mga tumatalig tung ni Jesus saragpun da tanirang tanan. ² Numanyan may nagngel da nirang sasang pagagrut ang inali ra ilem ang kuminawut tung nira ang duun manliit tung langit ang maninga palet ang maktel. Leep da yang intirung balay ang pagakarungan nira. ³ Dispuis may naita ka nirang kuari mga lilab ta apuy ang nagkaramped tung nira sasa may sasa. ⁴ Numanyan tanirang tanan pinamanguluan da yang Espiritu Santo. Namagimpisa rang namagbitala tung bitala yang duma-rumang nasyun ang indi pa nagakdekan nira ang kumpurmi yang nagipagpabitala yang Espiritu Santo tung nirang masigpalatay yang bitala yang Dios.

⁵ Tung uras ang atii, may mga Judio tung Jerusalem ang duun mamaniit tung sari-saring banwa tung bilug ang kaliwatan. Pamagpasakep tung pistang atia ay durug katinuen tung Dios. ⁶ Numanyan pagkagngel nira yang ginlang atia, dayun dang namagsaragpun. Ay nangabereng da natetenged ang sasa may sasa tung nira, nagagngel da nira yang mga tumatalig ang pagbitala tung sadiling bitala nirang natauan nira. ⁷ Ya ray naberengan nira ta mupia. Purisu namagaraning-aningan dang maganing, "Abaa, yang mga taung atiang pamagbitala, belag bang panay ang taga Galilea? ⁸ Ya ra agari wasu ang sasa may sasa tung yaten nagagngel ta tanirang pamagbitala tung sadiling bitala tang natauan ta? ⁹⁻¹¹ Ita taa sari-saring banwang pinanliit-liitan ta. May mga taga Partia, may mga taga Media, may mga taga Elam, may mga taga Mesopotamia, may mga taga taa tung Judea, may mga taga Capadocia pati tung mga ela-elaan nirang mga banwa, may mga taga Ponto, may mga taga Asia, may mga taga Frigia, may mga taga Pamfilia pati tung mga ela-elaan nirang mga banwa, may mga taga Egipto, may mga taga Libya ang alenget duun tung siudad ang Cirene, may mga taga siudad ang Roma ang yang дума mga Judio ig yang дума maskin belagan mga Judio piru nangalaked da tung rilyun tang mga Judio. May mga taga Creta, may mga taga Arabia. Ang pagkatapus pala taawita rang tanan nagagngel yang anya-anyang bitalang natauan na tung mga taung naang pamagbawalitaen natetenged tung mga binuat-buatan yang Dios ang durung pisan agkabewereng!" agaaning. ¹² Taa numanyan tung masyadu enged ang pagkabereng nirang tanan ang indi ra ilem namaresmesan nira ta mupia, namagtaralimaan-talimaan tanirang maganing, "Unu pa kaya ay nagadapatan na taa?" agaaning. ¹³ Piru yang дума namagintru ra taralangkak tung mga tumatalig ang namansianing, "Abaa, yang mga taung atia nagkarabaleng da!" maganing. ¹⁴ Pagkagngel ni Pedro tii, dayun dang nagkereng, kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nang sam puluk may sasa. Ya ra padakulay na yang busis nang nagpadapat yang bitalang ipinaisip yang Dios tung anya.

Yang Nagipagpakawut Ni Pedro Tung Mga Masigkanasyun Nang Mga Judio Natetenged Tung Ni Jesus (2:14-40)

Maning taa yang ipinagpadapat na. "Mga masigkanasyung mga Judio pati yamung tanan ang pagtinir taa tung siudad ang naang Jerusalem, kung maimu ilem

tung numyu, pamatian mi ra kanay ta mupia yang bitalaw.
 15 Yami tani, belaganaming mga baleng ang katulad ka tung pagalaum yang duma. Ay baklu pa ka ilem pagalas nuibing timpranu*. 16 Ang indi, yang nainabung atia nungayna, asan da nagkamatuud yang sasang naula ni Joel ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw. 17 Ay may ipinagpakdek yang Dios tung anya natetenged tung sasang buaten na tung magdasun ang panimpu baklu ra kawutay yang panimpung baklu. Maning taa yang inaning na tung anya:

'Ya taa yang buatenung tung uri. Magpalampuraw tung Espiritu Santo tung mga kanubli ming maskin tinu pa ang anday pilik. Yang kaalimbawaan yang pagpalampurung tung nira, maning pa tung ya pamukbukayu ta wai. Purisu yang mga kanubli ming mga lalii pati mga baway, kayanan da nirang magpalatay yang bitalaw tung mga tau. Yang mga mamaepet papanalakinepenung pampaintindien kung unu pay dapat ang ipalatay nira. Pati mga kinamamulaan, may ipadakatu ka tung paneleng nira ang indi maita ta duma ang para ya ra kay ipalatay nira.

18 Pati nganing yang mga tauanung mga kirepen palampuraw ka tung Espiritu Santo tig lalii tig baway ang para magpalatay ka yang bitalaw ang ya ray ipasanag na tung mga painu-inu nira.

19-20 Kidispuis pa, tung kalangitan magpailalaw ra ka yang kalalanganu, ay yang kaldaw mangiklep da, yang bulan manipula ra. Tung katanekan man, magpalapusaw ra ka ta mga pruibang makabewereng. May dugung magbalanaw, may apuy ang magtunaw tung tanan, may tawuk pang durug damel. Yang tanan ang atia magkarainabu baklu ra kawutay yang uras ang lusu tung tanan ang ya ray uras ang yuung ti Yawi magpabistuaw ra yang kagaemanung magsintinsia.

21 Mintras indi pa magkakawut yang uras ang atia, kumpurming tinu pay magambay tung yeen ang magpatapnay, ya ray tapnayenung ipalibri tung sintinsiang atiang magkawut, 'agaaning†.

Atia, yay bitala yang Dios ang ipinasulat na tung ni Joel atiing tukaw ang mga panimpu.

22 "Mga masigkanasyunung mga Israel, kung maimu ilem tung numyu, pamatian mi ra kanay yang bitalaung naa. May sasang taung nagaranan tung ni Jesus ang taga

* 2:15 2:15 Belag pa kang uras ang igpagirinem nirang mga Judio, ay yang kadagmitan tung nira lawii. † 2:21 2:21 Joel 2:28-32

Nazaret ang yay tinuwul yang Dios ang mangay taa tung yaten. Pinapruibaa na ra nganing ang yay tinuwul na ekel tung mga pruibang maktel ig makabewereng ang ya ra kay ipinaubra na tung anya. Yamu mismu nagaske ay tung katalungaan mi nagkarainabu yang mga bagay ang atia. ²³ Yang taung naa itinugut yang Dios tung numyu ay natetenged ilem tung pinagplanu na ra kang lagi para tung anya ig naskean na ra kang lagi kung unu pay pakawutun na. Pagkatapus ya ray ipinaimatay ming ipinalansang tung krus ang yang mga taung namaglansang tung anya, ya pa ka man yang anday pagintindi nira tung mga katuwulan yang Dios. ²⁴ Piru maskin binuatan mi ta maning tii, binui si ka enged ang uman yang Dios. Binawi na tung kagaeman yang kamatayen ay indi ra ka maimu tiang maawiran. ²⁵ Bilang duun da tung anya nga matuuray yang sasang inaning ni Adi David atiang pagdayaw na tung Dios ang tukaw ang maganing,

'Pirming nagasimanu ti Yawing pagpakigsasa tung yeen ay nagakegnganaw anya ta mupia ugud indiaw ra delaan.

²⁶ Purisu ya ray nagikasadya yang isipu ta duru ang nunut da ka ta pagdarayawenu tung anya. Ig kidispuis pa, yuu maskin tau ilem ang suitu ka man ta kamatayen, piru may nagipagpakbatu tung anya ang yay paginetegan ang pisan yang isipu.

²⁷ Ay kipurki nagaskeanu, Ampuanung Dios, ang yang ispirituu indi mu patiniren ta mabuay duun tung Hades, asta yang tinanguniung naa indi mu ra ka paduntun alang-alang da ilem tung pinangakuan mu tung yeen ang sasang turuwulun mung bilug yang isipu tung nuyu.

²⁸ Ay talagang buienaw si ka enged nuyung uman‡. Purisu durung pisan agkasadya yang isipu tung uras ang atia ay natetenged magsapenanita ra ang asta tung sampa§,' agaaning.

Atia, ya ray bitalang isinulat ni Adi David ang natemeng dang pisan tung ni Jesus ang naa.

²⁹ "Mga kaputulan, kung natetenged tung ni Adi David ang atiang kinaampu tang nagtukud tung sasang pagaradien tung nasyun ta, maktel yang isipung maganing tung numyu ang talagang napatay ig yang tinanguni na ipinalgud tung sasang leyang ig yang pinanluguran ang atia tung anya, taa ka ang asta ra ilem simanyan. ³⁰ Tanya sasang manigula atiang bui pa ig naskean na ka ang may isinumpa yang Dios

‡ 2:28 2:28 Tung bitalang Giniriego kung ilakted tung Tinagbanwa ang getes, ay maning taa: "Paitaanaw ra nuyu yang dalan ang paangay tung kabui." § 2:28 2:25-28 Mga Karantaen 16:8-11

tung anya ang tung uri ta kaldaw, may sasang kanubli na ang yay pasublien na tung pagkaadi na. ³¹ Bilang atiang paganing nang indi ra unu patiniren tanya ta mabuay duun tung Hades, asta yang tinanguni na indi ra ka unu madunut, ya ray pagula na natetenged tung mainabu tung paganingen ang Cristo ang tanya buien si kang uman yang Dios. ³² Yang gustuung ianing tia, ti Jesus ang naang nagasambitu ya ra ka man ay binui si kang uman yang Dios ig yaming tanan taa sistigusami tung pagkamatuud natetenged tung nainabung atia. ³³ Pagkatapus numanyan ya ray ipinalandaw enged yang Dios ang pinakarung tung ampir tung tuu na ang para kasiraan da ka tanirang mamaggaraemen. Ig pinakdulan da ka yang paganingen nang Ama Na ta pudir nang magpalampud tung Espiritu Santo tung mga tauan na ang katulad ka tung pinangkuan na. Ang pagkatapus numanyan yang Espiritu Santong atia ya ra ka man ay ipinalampud na tung yamen ang yang kaalimbawaan na maning pa tung waing ibinukbuk na tung yamen. Ya ra ka man taa yang natengeran yang pruibang naa ang yamu mismu ay nagaita kag nagagngel tung yamen. ³⁴⁻³⁵ Belagan ang maganing ang ti Adi David ingkelan da yang Dios duun tung langit ang katulad ka tung binuat na tung ni Jesus, kung indi, naula na ilem natetenged tung pagpalandaw yang Dios tung ni Jesus atiang paganing na ang,

‘Yang Ginuuu pinaganing da ni Yawi ang magkarung da unu tung tepad na tung tuu mintras pamirdien na unu yang tanan ang pamagkuntra tung anya ang asan da unu ipampabtangay na tung tarampakan yang kakay na*,’ maganing.

³⁶ Kapurisu duun da ngaintindiy yang intirung nasyun tang naang Israel ang ti Jesus ang naang nagaaningu, agad ta numyu ya ray ipinalansang mi tung krus, piru ya pa ka enged ay ipinagpailala ra yang Dios ang pinapaggaem na bilang tanya ka man yang paganingen ang Cristong nagaelatan ta kang lagi,” maganing duun ti Pedro.

³⁷ Taa numanyan, pagkagngel da yang mga tau yang pinaganing ni Pedrong atia, pinandulutan da ta mupia yang mga isip nira. Ya ra mamanalimaan tung ni Pedro may tung kadaklan ang mga taraligan ni Ginuung ni Ginuung Jesus ang maganing, “Mga putul, unu pa kaya ay dapat ang buaten yamen?” ³⁸ Maganing ti Pedrong nagtuwal, “Manlignaamu ra tung binuatan ming atia tung anya ig sasa may sasa tung numyu masigpabenyag ang

* 2:34-35 2:34-35 Mga Karantaen 110:1

masigpailala tung publiku ang talagang nagsukuamu ra ka man ang matuud tung anyang nagpagaem. Ya ray buaten mi ugud mapatawaramu ra yang Dios tung mga kasalanan ang nagkarabuat mi. Atia, buluntaranamu ra ka anyang patiniran tung Espiritu Santo. ³⁹ Yang pagpatinir nang atia tung numyu, ya kang lagi ay pinangakuan nang ikaayen mi pati yang mamagsurubli-subli tung numyu asta tung tanan ang mga taung alalawid tung banwa ta ang kumpurming tinu pay imbitaren ni Yawi ang ya ka man ay Dios ang pagatuuan tang mga Israel," maganing duun ti Pedro.

⁴⁰ Taa numanyan, duru pa kang mga bitalang ipinag-paingmatuud na tung nirang ipinagasig-asig ta maning taa: "Italig mi ra tung ni Jesus yang mga sadili mi ugud tapnayenamu ra anyang ipalibri tung sintinsiang dangaten yang mga masigkanasyun tang naang durug kalain yang pagpakuindi nirang atia tung anya," maganing.

Tulong Liwu NGa Tauan Ang Pamagtalig Da Tung Ni Jesus (2:41-42)

⁴¹ Kapurisu numanyan dakele ra tung nirang namag-pauyun da tung bitala ni Pedro. Dayun dang namam-pabenyag ang namampailala ang tanira nagtalig da ka man ang matuud yang mga sadili nira tung ni Jesus. Purisu tung uras ang atii, mga tulong liwu nga tauan ang nangadulang dang namagpakigsapen tung kaugpuan yang dating mga tumatalig tung ni Jesus. ⁴² Numanyan yang nagapaderepan nira ta maayen ya ra yang pagpatulduk nira tung mga apustul may yang pagsarasaan nirang magpurutul. Muya-muyang pamagsararuan ang katuglayanan da ka yang pagpiringas-pinagasan nira ta tinapay sigun tung pagpakug-matay ni Ginuung Jesus para tung nira†.

Natetenged Tung Sistima Nirang Mga Tumatalig Ang Durug Tinlu (2:43-47)

⁴³ Taa numanyan, pinagbatikalan da ta mupia yang isip yang kadaklan ang mga tau asan natetenged durung mga pruibang maktel ang ipinagpaita ni Jesus ekel tung mga taraligan nang pinampaktel na. ⁴⁴ Asta yang tanan ang mga tumatalig namagpadayun tung pagpurutulan nirang durug tinlu ang pamagparakdul-pakdulan kung tinu pay may kaministiran. ⁴⁵ Bilang kung tinu pay may ganadus ubin dumang mga kaayenan, ya ray ipinaalang nira ugud yang bayad nang kuarta ipanep tep tung mga kaarumanan nira. Kumpurmi yang kaministiran nirang sasa may sasa,

† 2:42 2:42 Bilang pamagderemdemen tung anya ang katulad ka tung inaning na tung Lucas 22:19. Pariu ka ta palaksu tung 2:46 may tung 20:7, 11.

ya ray pinateng-pateng nirang pinamakdulan. ⁴⁶⁻⁴⁷ Dispuis kaldaw-kaldaw durug derep tanirang pamagsaragpun-sagpun duun tung palayas yang pagtuuan yang mga Judiong atiang pinakalusu. Pagkatapus pamagbalay-walay pa tanirang pamagsararuan ang tuglayun da ka yang pagpiringas-pingasan nira ta tinapay sigun tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesus. Pamanadyaan ta durung pamagsararuan ang tedek tung mga pupusukun nira ig nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios. Dispuis nagagalang da ka tanira ta mupia yang kadaklan yang mga masigkanasyun nirang mga Judio. Kidispuis pa ti Ginuung Jesus, sigi-sigi yang pagpadulang na tung kinadakel nira ekel tung mga taung baklung nagapanapnay na.

3

May Sasang Taung Pilay Ang Nagapamaayen Ni Jesus Ekel Tung Ni Pedro Durua Ni Juan (3:1-10)

¹ Taa numanyan, may sasang kaldaw ang ti Pedro durua ni Juan, namanungul da duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Yang uras ang atii alas tris da yang apun ang ya kang lagi ay uras ang kadagmitan ang nagipagampu ta mga Judio. ² Duun tung may purtang atiang paguguuyan ang "Durug Tinlu" may sasang taung pilay ang kinatau na yang pagkapilay na. Kaldaw-kaldaw pagaeklan ta mga aruman nang nagipabtang duun tung may purta ugud mapagpalimus tung mga taung pamagpakled duun. ³ Numanyan pagkaita na tung ni Pedro durua ni Juan ang magpapakled, diritsyu rang nagpalimus tung nira. ⁴ Atii, pinateek-teekan nira ta mupia ang nunut da ka ta pagbugnu ni Pedro tung anyang maganing, "Ey, telengayami ka," agaaning. ⁵ Purisu dayun dang nagteleng tung nira ay kanisip nang may maeklan na tung nira. ⁶ Numanyan maganing si ti Pedro tung anya, "Andang pisan ay kuartaw, piru may yeen kang sarang ang mapakdulu tung nuyu. Ekel tung kagaeman ni Jesu-Cristong taga Nazaret, lalangana ra yeen ang magpanawa ra!" maganing. ⁷ Atii, dayun na rang pinggesan tung kalima nang tuu ang pinakdeng. Lagi-laging kumintel da yang kakay na may yang talinga-talinga yang kakay na. ⁸ Diritsyu rang kumindeng ang nagpanaw-panaw ang asta nagpakignunut da dayun tung nirang namagpakled. Sigi ra ilem yang pagparanawen na ang ya rag paglikting-likting ang pagdarayawen tung Dios. ⁹ Numanyan yang kadaklan ang mga taung atiang buntun, naita ra nira yang taung atiang pagpanaw ra ig nagngel da ka nira yang pagdarayawen na tung Dios.

¹⁰ Pagkamalamad da nira ang tanya ka man yang dating manigpalimus ang pirming pagkarung asan tung purtang atiang paganingen ang “Durug Tinlu”, nangabereng da ta dakulung pagkabereng natetenged tung nainabung atia tung anya.

Yang Nagipagpakawut Ni Pedro Tung Mga Tau Natetenged Tung Ni Jesus (3:11-26)

¹¹ Taa numanyan, mintras pagpeges yang taung atia tung mga kalima na Pedro ni Juan sigun tung kasadyaan na, lagi-laging namagdagumukan da yang kadaklan ang mga tau tung nira duun tung pantaw ang atiang pag-guguuyan yang mga tau ang palayas ang ipinatambi ni Adi Solomon, ay dereegen da ta mupia yang pagkabereng nira. ¹² Numanyan, pagkaita ni Pedro tung mga taung atia, dayun dang nagpasanag tung nirang maganing, “Mga masigkanasyunung mga Israel, aywa ya ray nagaberengan mi? Aywa nagapatektekanami ra numyu ta maayen? Kanisip mi tia ang napapanaw yamen yang taung naa natetenged tung sadiling kinatakwanan yamen ubin natetenged ang yami diosnun ang pagkatau? Belag ka! ¹³ Anday dumang may kabuat-buatan tia kung indi, ya ra yang Dios mismu ang yay may mga tauan tung na Abraham ni Isaac may ni Jacob, ang asta tung mga kinaampu tang kadaklan ang namagsurubli-subli tung nira. Ay tung nainabung atia nungayna, asan da nga papruibaay na ang pinagpadengegan na ka man ang matuud ti Jesus ang paganingen nang turuwulun na*. Ang ta numyu, ya ka man mismu yang ipinagintriga mi tung pudir ni Gubirnadur Pilato ang pagkatapus, atiang naisip na rang palpasan, ya ra kay pinangindian mi duun tung katalungaan na. ¹⁴ Ta yamu, anday dumang pinangindian mi, ya ra mismu yang naulang tukaw ang yay piliken yang Dios ang magtalus tung tanan ang kalelyagan na. Ang pagkatapus yang iningaluk mi tung ni Gubirnadur ang palpasan na, ya ra yang sasang nangimatay ta mga tau. ¹⁵ Purisu tanyang pinangapunglan yang kalibrian tang mga tau ya pay ipinaimatay mi ang pagkatapus anday dumang binuat yang Dios, ya ra ka man ay pinabungkaras nang binui si kang uman ang yami ka man sistigus tung pagkamatuud asan. ¹⁶ Purisu numanyan, sigun ka man tung kagaeman na, ya ray nagpaktel tung tinanguni yang taung naang nagailala mi ig nagatelengan

* **3:13** 3:13 Yay sasang pangguuy yang mga Judio nuntukaw tung paganingen nirang Mesias ang yay pagaelatan nirang magpapanaw tung planu yang Dios para tung nasyun nira. Duun da nga basaay ta tung isinulat ni Isaias 41:8; 42:1; 44:1-2, 21; 52:13.

mi. Kipurki pagkagngel na yang aran na, lagi-laging tinaligan nang inintrigaan yang sadili na. Purisu asan tung pagtalig nang atia, nagkatinir da ta tinanguni nang banikasan ang pariu ra numaan ang ya ra kag dawalay mi.

¹⁷ “Nagaskeanu ka ang indi mi ra ilem naintindian kung unu pa engaged ay lagpakan yang binuat ming atia tung ni Jesus ang katulad ka tung mga pamagpakigmaepet tung nasyun tang pinagpaguyuran mi. ¹⁸ Piru yang Dios tanya, asan da nga matuuray na yang ipinagpaula na, tung tanan ang mga manigpalatay yang bitala nang tukaw ang yang paganingen ang Cristong tuwulun na mapasaran ka man ta kamatayen. ¹⁹ Purisu ta numyu, magsugatamu rang magbalik tung Dios ugud mapunasanamu ra anya tung mga kasalanan mi. ²⁰ Kung ya ray buaten mi, ipakawut na ra tung yaten yang sasang panimpung paglimengan ang pisan yang mga isip ta. Bilang tuwulun na si ti Jesus ang magbalik taa ang ya ra ka man yang paganingen ang Cristong pinagpilik na ra kang laging maggaraemen tung yaten. ²¹ Ugaring ilem, numyan, kaministiran ang mabutwan da kanay duun tung langit ang asta kawutun da ka man yang panimpung atiang nagaaningu ang yang tanan ang bagay luwus dang pangimakluen yang Dios ang ya ra kang lagi ay ipinagpaula na tung mga taung pinamilik nang magpalatay yang bitala na atiang tukaw. ²² Ti Moises ngani may sasang naula na sigun tung paganingen ang Cristong atia ay may pinaganing na tung mga kinaampu tang tukaw ang maning taa:

‘May sasang masigkanasyun ming maglua tung uri ang yay tuwulun ni Yawi ang yay Dios ang pagatuuan ta. Yay buaten nang sasang manigpalatay yang bitala na tung numyu ang katulad ka tung yeen. Yang kumpurming ianing na tung numyu yay dapat ming panangeren. ²³ Kung tinu pay indi mananged tung manigpalatay ang atiang nagianingu, dapat ang kaskasen da ilem tung mga tauan yang Dios ang ipaimatay,’ maganing†.

²⁴ Pati nganing yang kadaklan ang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw, magimpisa pa tung ni Samuel ang asta tung namagdarasun-dasun tung anya, pulus dang may nagkaraula kung unu pay mainabu tung mga uras ang naang ipinangingtau yang paganingen ang Cristo. ²⁵ Numyan yamu ray sarang ang magpakinawang tung sasang kaayenan ang ipinaula yang Dios tung mga manigpalatay ang atii. Ay luguramu kang lagi tung planung atiang ipinagpaintindi na tung mga kinaampu ta ang katulad

† 3:23 3:23 Deuteronomio 18:15-16, 19

ka tung pinaganing na tung ni Abraham ang maganing,
 'Natetenged tung kanubli mung sam bilug, maimu
 rang pampakaayenenu yang mga tau maskin unu pang
 nasyunay tung bilug ang kaliwutan,' maganing‡.

²⁶ Taa numanyan, tung yaten da enged ang nasyun ip-
 inaangay yang Dios yang paganingen nang turuwulun
 nang atiang pinagpilik na ugud pakaayenenamu ra anyang
 papanalyurun tung mga pagburuaten ming malalain,"
 maganing tanira duun.

4

*Yang Nagipanuwal Na Pedro Tung Mga Pamagpakig-
 maepet Ang Pamagusisa Tung Nira (4:1-22)*

¹ Taa numanyan atiang indi pa nganing nagatapus ti Pedro
 durua ni Juan ta pagparakawutun nira tung mga taung atia,
 may mga pari ang nansilput da asan, kasiraan da ka tanira
 yang aruman nirang sam bilug ang yay may kalalangan
 tung mga manigbantay duun tung pagtuuan ang atia asta
 yang mga Saduseo. ² Yang inangay nira asan, nangaerepan
 da ta mupia tung na Pedro ay balawag ang pisan tung
 pamati nira yang nagipagpakawut nirang durua tung mga
 tau ang ti Jesus unu binui si kang uman yang Dios. Ay ya
 pa agari, asan da ka nagipatiel nira yang katadlengan nira
 ang pati unu yang mga patay duun da ka mamagsugut tung
 anyang mangabui si kang uman. ³ Purisu anday dumang
 binuat nira, dayun da nirang ipinadeep. Kumus apun
 dang pisan, ipinakalabus da ilem nira ta nagdamal baklu
 ra bistaay nira. ⁴ Piru maskin pa maning tia, tung mga
 taung atiang namagpamati tung ipinagpakawut na Pedro,
 duru rang namagtalig yang mga sadili nira tung ni Jesus
 ang namagpatapnay. Purisu yang kinadakel nirang tanan,
 kung yang mga lalii ilem ay bilangen, duminangat da tung
 mga limang liwu nga tauan.

⁵ Pangayag yang mga manigmangulu may yang mga pam-
 agpakigmaepet may yang mga sagad tung mga katuwulan,
 namagsaragpun da tanirang tanan duun tung Jerusalem.

⁶ Lugud da ka asan ti Anas ang yay paring pinakalandaw
 kasiraan da ka tanira na Caifas ni Juan may ti Alejan-
 dro pati yang duma ang may kaampiran tung ni Anas.

⁷ Numanyan linalangan da nira na Pedrong mamagkereng
 asan tung pinagtaralungan nirang tanan. Pagkatapus
 dayun da nirang sinumaria ang inaning, "Ay pa ngaeklay
 mi yang binuat ming atia? Tinu pay nagpaktel tung numyu
 ang maning ka ilem tia yang pagkatau mi?" maganing.

‡ 3:25 3:25 Genesis 22:18

8-10 Numanyan ti Pedro kumus nagamanguluan da yang Espiritu Santo, ya ray nagtuwal tung nirang maganing, "Maginuung mga manigmangulu tung nasyun tang naang Israel ig maginuung mga pamagpakigmaepet taa tung banwa ta. Kung yami pagatalimaan mi natetenged tung ikinaayen yang sasang taung pilay ra rin kung ya pa agaring nagmaayen da, yang dapat ang maintindian ming tanan pati yang kadaklan ang mga masigkanasyun ta ya ra taa. Anday dumang pinagmaayenan yang taung naa, kung indi, ya ra yang puiisa ni Jesu-Cristong taga Nazaret. Ya ra ka man mismu atiang ipinalansang mi tung krus ang pagkatapus binui si ka engaged ang uman yang Dios. ¹¹ Tanya ka man yang nagadapatan yang sasang pananglit ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

'Yang batung pinasaging atiang pinangindian ming mga manigpakdeng ang anday kuinta na, ya pa ka engaged ay nagluang pinakaimpurtanting batu tung intirung balay,' maganing*.

¹² Purisu anday dumang mapagpalibri tung yaten ang mga tau, kung indi, ultimu ilem tanya. Ay anday dumang aran ang nagipagpailala yang Dios tung bilug ang kaliwatan ang kung yay taligan ta, asanita ra nga tapnayay na," maganing.

¹³ Numanyan pagpaniid nira tung na Pedro durua ni Juan ang midyu andang pisan ay nagaeldan nira, nangabereng da ta mupia. Ay kipurki nagasiman da nira ang tanira mga gegesyeng mga tau ig anda kay pinagaralan nirang abwat. Baklu ra nga maladmaray nira ang tanira mga aruman ni Jesus tan taa pa. ¹⁴ Piru anday maaning nira ay ya ra kag dawalay nira yang taung atiang pina-

maayen da ang yag kekdeng tung tepad nira ni Pedro. ¹⁵⁻¹⁶ Kapurisu linalangan da ilem nirang mansilua ra

kanay asan tung pinagsaragpunan nirang atia. Paglua ra nira, namagkeresen dang namagaraning-aningan ang maganing yang duma, "Unien ta pa yang mga taung nakaa? Kipurki nagaskean da yang tanan ang mga taung pamagistar taa tung Jerusalem ang may sasang pruibang makabewereng ang nainabu ekel tung nira. Indiita ra ka mapagpaimukli ay bistung pisan. ¹⁷ Ugaring para indi ilem mawasak ang masyadu yang nagipagpakawut nirang atia, ampalaren tang indi rang pisan mamagbawalitaen ang uman natetenged tung taung atiang nagakegngan nira, maskin tung ninu pa," agaaning. ¹⁸ Purisu numanyan pinaguuyan da nira na Pedro ang pagkatapus pinaglalangan

* 4:11 4:11 Mga Karantaen 118:22; Mateo 21:42; Marcos 21:10; Lukas 20:17; 1 Pedro 2:4, 7

da nira ang indi rang pisan mamagparakawutun tung mga tau natetenged tung ni Jesus ubin magturuldukanen pa sigun tung anya. ¹⁹ Maganing ti Pedrong nagtuwal durua ni Juan, "Timbangan mi ta maayen tung mga isip mi ang ay pay magkatama tung pagterelengen yang Dios ang manangerami tung numyu u ang manangerami tung anya?" ²⁰ Ay ta yami indiami temegka ang indiami magbawalitaen tung mga tau kung unu pay nagkaraita yamen mismu tung ni Jesus ig kung unu pay nagkaragngel yamen tung anya," maganing. ²¹ Pagkagngel da nira yang itinuwal nirang atia, pinagampalar pa ka enged nirang uman ang nunut da ka ta pagpaleg baklu ra palpasay nira. Ay anda ray naita nira ang sarang mapatielan nirang ipagtumar ta aksiun tung nira ay natetenged tung mga taung atiang buntun. Ay tanirang tanan pamagdarayawen tung Dios natetenged tung nainabung atiang makabewereng. ²² Ay yang taung atiang may pruibang pinagmaayenan na subra pa tung epat ang puluk ang takun yang idad na.

Pamagarampuen Da Yang Mga Tumatalig Tung Dios Ang Paktelen Na Tanirang Mamagparakawutun Yang Bitala Nang Anda Ray Kelba Nira (4:23-31)

²³ Taa numanyan atiang pinalpasan da tanira, dirit-syu rang namagbalik tung mga kaarumanan nirang namagugtulun yang kumpurming pinaganing tung nira yang mga paring atiang arabubwat may yang mga kaarumanan nirang pamagpakigmaepet. ²⁴ Pagkabalita nira tia, binilug da nira yang mga isip nirang namagampu tung Dios ang maning taa yang pagarampuen nira, "Dios ang makagagaem, yaway nagimu yang langit may yang tanek asta yang teeb pati yang tanan ang mga betang nira. ²⁵ Atiing panirbian tung nuyu ti Adi David ang kinaampu yamen, yaway nagpabitala tung anya ekel tung Espiritu Santong nagpaula tung anya ta maning taa:

'Aywa, kanisip yang mga taga duma-rumang nasyun ang may pakawutun na pa yang kasisilagen nirang pamagpasuag tung kalelyagan yang Dios? Pati yang mga masigkanasyunung mga Israel, aywa kalaum nira ang may luan na pa yang pagurunta-untaan nirang mamagbatuk tung planu yang Dios? ²⁶ Ay kipurki yang mga adi taa tung kaliwatan simpan dang mamagbatuk tung anya pati may mga katengdanan, sasay keresen nirang mamagpakigkuntra tung ni Yawi pati tung paganingen ang Cristong pagatuwul na,' maganing†.

† 4:26 4:26 Mga Karantaen 2:1-2

27 Taa numanyan nagkamatuud da yang bitala mung atia taa tung siudad ang naa. Kipurki yang mga taga dumarumang nasyun may yang mga masigkanasyun yamen mismung mga Israel may ti Adi Herodes asta ti Gubirnadur Poncio Pilato ya ra ka man ay namagsaranyug ang namagkuntra tung ni Jesus ang sasang pagpaturuwulun tung nuyu ang ya enged ay pinagpilik mung magpapanaw tung planu mu. 28 Ang pagkatapus, anday dumang dinangat yang pagkuntra nirang atia, kung indi, asan dang pisan nga tumanay nira yang kumpurming unu pay pinagplanu mu kang laging magkarainabu. 29 Kapurisu numaan, Yawi, tandaan mu ta maayen yang pagpaleg nirang atia tung yamen. Kumus pagatuwulami ra nuyu, paktelayami kang magparakawutun yang bitala mu ang andang pisan ay eldan yamen. 30 Mintras pagparakawutunami, ipaita mu ra ka yang kagaeman mung magpamaayen tung may mga laru. Pati yang dumang mga pruibang makabewereng, ipalapus mu ra ka ang para ya ray magpailala tung katengdanan ang atiang ipinakdul mu tung ni Jesus ang yay turuwulun mung pinagpilik mu," maganing. 31 Numanyan pagkatapus ta pagarampuen nira, nayegyeg da yang pagsaragpunan nirang atia. Pagkatapus tanirang tanan minanguluan da yang Espiritu Santong namagparakawutun da ka man yang bitala yang Dios ang anday inleran nira.

Yang Mga Tumatalig Pamagparakdul-pakdulan Kung Tinu Pay May Kaministiran (4:32-35)

32 Taa numanyan tung mga uras ang atii, tanirang sam pundaan ang mga tumatalig tung ni Jesus sasay kinaisipan nirang tanan ang pagberegkes-begkesan ta matinlu. Dispuis anday paganing ang yang kaayenan na anya ra ilem ang sadili, kung indi, pamagparakdul-pakdulan kung tinu pay may kaministiran. 33 Purisu ya ray nagpabuilung mas pa tung pagpaingmatuud yang mga apustul tung mga tau ang ti Jesus nabui si ka man ang matuud. Yadwa pa duru kag tinlu yang pinakawut yang pagurubraen yang Dios tung mga isip nira. 34-35 Ay tung kaugpuan nirang atia, anday pagkaliwag ang masyadu gated kung tinu pay may mga tanek ubin balay, ya ray nagipaalang nirang kaisan ang pagkatapus yang kabayaran nang kuarta ya ray pagaeklan nira tung mga taraligan ni Ginuung Jesus ang nagipagintriga. Pagkatapus ya ray nagiparti-parti nira tung mga aruman nirang may kaministiran ang sikad-sikad ka tung kaministiran nira sasa may sasa.

Natetenged Tung Binuat Ni Bernabe Ang Durug Tinlu (4:36-37)

³⁶ PARIU RA DUUN TUNG BINUAT NI JOSE ANG ATIANG PINAPUANGGAAN YANG MGA APUSTUL TUNG NI BERNABE. AY YANG PUNTUS YANG PUANGGA NANG ATII TUNG BITALA NIRANG HINEBREO AY SASANG TAUNG MASKENG MAGPAKTEL TUNG ISIP YANG ARUMAN NA. YANG TAUNG ATIA DUUN IPANGANAAY TUNG PULUNG PAGGUGUUYAN ANG CHIPRE IG TANYA SASANG KANUBLI NI LEVI. ³⁷ NUMANYAN ANDAY DUMANG BINUAT YANG TAUNG ATIA, KUNG INDI, MAY SASANG TANEK NA ANG YA RAY IPINAALANG NA ANG PAGKATAPUS YANG KABAYARAN NANG KUARTA YA RAY INKELAN NA TUNG MGA APUSTUL ANG IPINAGINTRIGA.

5

Ti Ananias Durua Ni Sapira Pamagtagam Ta Bukli (5:1-11)

¹ UGARING ILEM MAY SASANG LALII ASAN TUNG NIRA ANG NAGARANAN TUNG NI ANANIAS ANG NAGPAALANG KA TA SASANG TANEK NIRANG MAGKASAWA ANG YANG ARAN YANG KASAWA NA TI SAPIRA. ² NUMANYAN PAGKARISIBI NA YANG KABAYARAN NANG KUARTA, BINUINAN NANG LAGI TA SAM PARTI ANG YA RAY INAWIRAN NA. AY TIA KAKESENAN KANG LAGI NIRANG MAGKASAWA. PAGKATAPUS YANG KADAKLAN YA RAY INKELAN NA DUUN TUNG MGA APUSTUL ANG ININTRIGA. ³ PAGKAINTRIGA NA YANG KUARTA, DAYUN DANG BINUGNU NI PEDRONG INANING, "ABAW, ANANIAS, DURUNG PISAN AGKALIWAG TUNG ISIPU ANG AYWA KAYA IPINAGAEM MU RA YANG ISIP MU TUNG NI SATANAS ANG ASTA YANG ESPIRITU SANTO YA RA PALANGASAY MUNG BUKLIAY ANG YANG BAYAD YANG TANEK MI YA RA BUINAY MU? ⁴ ATIING INDI MU PA NAGIPAALANG, BELAG BANG NUYUNG SADILI? PAGKATAPUS MU TA PAGPAALANG, BELAG PA WANG NUYUNG KALALANGAN YANG BAYAD NANG KUARTA KUNG UNIEN MU PA? ABAW, DURUG LIWAG ANG ISIPEN ANG AYWA KAYA NAISSIP MUNG MAGBUATA RA TA MANING TAA? BELAGAN ILEM YAMING MGA TAU AY TINAGAMAN MU TA PAGBUKLI, KUNG INDI, PATI NGANING YANG DIOS, YA KA!" MAGANING. ⁵ NUMANYAN PAGKAGNUNG NI ANANIAS YANG MGA BITALANG ATIA, TUMINUMBA RA ILEM ASAN TUNG KINDENGAN NANG NAPATAY. YANG TANAN ANG NANGABALITAN PINAMANGELBAAN DA TA MUPIA. ⁶ NUMANYAN MAY MGA SULTIRUS ASAN. YANG BINUAT NIRA, SINAWED-SAWERAN DA NIRA YANG TINANGUNI NI ANANIAS TA AWEL ANG PAGKATAPUS YA RAY PINAGTURUGURAN DA NIRANG SINAPUPU ANG IPINALUA ANG ASTA DUUN TUNG LUA YANG SIUDAD ANG IPINALGUD TUNG SASANG LEYANG ANG BINUAT ANG PANLUGURAN TA MGA PATAY.

⁷ TAA NUMANYAN, PAGKATAKLIB YANG MGA TULUNG URAS, ASAN DA KUMINAWUT YANG KASAWA NI ANANIAS. ANDA PAY KALIWUTAN NA KUNG UNU PAY NAINABU. ⁸ MAGANING TI PEDRONG

nagtalimaan tung anya, “Sapira, pakdekey kanay, ya ra taa yang katutalan yang kuartang narisibi ming magkasawa tung tanek ming atiang ipinagpaalang mi?” Maganing yang baway ang nagtuwal, “Ee, ya ra tia.”⁹ Maganing ka ti Pedrong nagtimalas, “Abaw durug liwag tung isipu ang aywa kaya pinagsanyugan mi rang magkasawa ang yang Espiritu Santo mismung nagipagpatinir ni Ginuung Jesus tung yaten, ya rag tagamay mi ta pagtuung kung masalapuamu tung anya u kung indi? Ta, yang namanlugud tung ni kasawa mu tung leyang takaa ra tung purta. Yawa si kay eklan nira,” maganing.¹⁰ Numanyan tuminumba ra ilem duun tung pinagtalungaan nirang durua ang napatay. Kawutan yang mga sultirus, patay ra. Anday duma, dayun da ka nirang ingkelan duun tung lua ang ipinakpad tung kasawa na tung leyang.¹¹ Numanyan pinamangelbaan da ta duru yang intirung sam pundaan yang mga tumatalig pati yang kadaklan ang nagkarabalitaan.

Nagaulit Ni Lucas Yang Mga Risultang Matitinlu (5:12-16)

¹² Ekel tung mga apustul ang nagapaktel ni Jesus, durung mga pruibang makabewereng ang nagkaraita yang mga tau. Dispuis tanirang tanan ang mga tumatalig pirming pagsarasaan ta matinlu ang pamagsaragpun-sagpun duun tung pantaw yang pagtuuan ang pinakalusu.¹³ Yang dumang mga tau ang belag pang mga tumatalig tung ni Jesus, maskin durung pagdayaw nira tung mga tumatalig, piru malbat tung mga isip nirang magpangaas ang magpakigsapen tung nira ang tung pauyun-uyun ilem.¹⁴ Piru duru pa ka enged ang mga taung disididung namagtalig tung ni Ginuung Jesus ang ya rag durulang agdurulang yang kinadakel nira tig lalii tig baway.¹⁵ Ang pagkatapus yang dinangat na, maskin tung mga plasa may nagipampaluang mga taung pamaglaru ang ya ra ilem nagipampalwugay tung mga bayan-bayan ubin mga amek ugud kung magtaklib da nganing asan ti Pedro, ang basi pa ra ilem ang maulungan yang duma.¹⁶ Asta yang mga taung taga mga lansangan ang atiang alelengeten tung Jerusalem, buntun-buntun tanira ang namagarangay-angayan da ka ay pamagerekelen tung mga kaarumanan nirang may mga laru pati yang duma ang nagapaliwagan ta mupia ta mga dimunyu. Pagkatapus tanirang tanan namagmaayen da ka.

Yang Pagdeep Tung Mga Apustul May Yang Pagbista Tung Nira (5:17-33)

¹⁷ Taa numanyan yang paring atiang pinakalandaw may yang mga kaarumanan nirang mga Saduseo namangimun

da ta mupia tung mga apustul. Purisu tung makali namagulang dang namagkuntra tung nira. ¹⁸ Anday duma, dayun da nirang ipinampadeep ang ipinampakalabus. ¹⁹⁻²⁰ Numanyan tung lawiing atii, may sasang angil ang ipinaangay yang Dios duun tung kalabus ang ya ray nagabri yang mga purta na ang pagkatapus pinangkela na ra yang mga apustul duun tung lua. Dayun na rang pinaganing ang, "Ala, magbalikamu ra duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Pasanagan mi ta mupia yang mga tau duun natetenged tung kalibrian ang naang pinagtukud yang Dios," maganing. ²¹ Numanyan tinuman da nira yang bitala na. Mangayag ang timpranu, namansiangay ra ka man duun tung pagtuuan ang atia ang namagintra ra pasanag tung mga tau.

Taa numanyan, duun tung duwali yang pagtuuan, yang paring atiang pinakalandaw may yang mga kaarumanan na, namagpaguuy ra tung intirung pamagpakigmaepet tung nasyun ang Israel ang para mamagsaragpun da. Pagkatapus pinatuwulan nira yang mga apustul duun tung kalabus ang mamanalunga ra tung nira. ²²⁻²³ Numanyan pagkawut yang pinanuwl nira duun tung kalabus, anda ra duun yang mga taung atia. Purisu diritsyu rang namagbalik tung namanuwl tung nirang namagbawalitaen ang maganing, "Kawutan yamen yang kalabus siradung pisan, pati mga guardia asan ka pamagbantay tung mga purta na. Ugaring maabrian da yamen, andang pisan ay naita yamen ang mga tau tung kakleran," maganing. ²⁴ Numanyan yang pagmangulu tung mga guardia duun tung pagtuuan may yang mga paring atiang arabubwat, pagkagngel da nira yang balitang atia, nangaliwegan da ta pagisip kung unu pa kaya ay dangaten na. ²⁵ Numanyan may sasang taung baklung kawut ang may ekel nang balita ang maganing, "Yang mga taung atiang ipinampakalabus mi nungapun, takaa ra tung pagtuuan ta, pamagparasanagen tung mga tau!" maganing. ²⁶ Purisu yang binuat yang manigmangulu tung mga guardia may yang mga tauan na, dayun dang namansiangay duun tung duwali ang ingkelan da nira yang mga apustul. Ugaring indi nira ingkelan tung reges puisra ay natetenged may pangamanan nira tung mga tau ang muya mamamatu ra tung nira.

²⁷ Numanyan ingkelan da nirang ipinampatalunga tung intirung mga pamagpakigmaepet. Pagkatapus dayun dang sinumaria yang paring atiang pinakalandaw. ²⁸ Maganing tung nira, "Ta, indi pinagurdirinamu ra ka yamen ang indiamu ra magturuldukanen tung mga tau natetenged

tung taung atia? Piru ay pa wa? Yang nagitulduk ming atia ya ra agipagwasakay mi tung intirung siudad ang Jerusalem! Yadwa pa, gustu ming papanuwalenami pa numyu tung kamatayen yang taung atia!”²⁹ Maganing ti Pedrong nanuwal, ang kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nang mga apustul “Belagan mga tau ka ilem yang dapat ang panangden yamen, kung indi, ultimu ra ilem yang Dios!”³⁰ Ay tanyang may mga tauan tung mga kinaampu ta atiang tukaw, ya ra ka man mismu ay nagpabui si kang uman tung ni Jesus ang naa ang ta yamu, ipinagpaimatay ming ipinagpalansang tung krus ang duun da nga pakaeyakay ming maning pa tung sasang kriminal.³¹ Tanya pinadengegan da yang Dios ang pinakarung tung ampir tung tuu na, bilang Manigmangulu ig Mananapnay ugud ta yaten ang nasyun ang Israel, mapaeyanganita ra anya ta ipanligna ta tung mga kasalanan ta ang pagkatapus mapatawarita ra ka anya dayun.³² Kidispuis pa yami mga sistigus ang pagpaingmatuud tung mga tau natetenged tung mga bagay ang atia, kasiraanami ra ka yang Espiritu Santo ang ya ra ka man ay ipinagpatinir yang Dios tung mga taung kumpurming pananged tung anya,” maganing.³³ Numanyan pagkagngel da yang mga pamagpakigmaepet yang pinaganing ni Pedrong atia, pinanungkukan da ta kasisilagen nirang duru ang asta namagsaranyug dang dapat ang pangimatayen da ilem nira yang mga apustul.

Yang Nagikunsiu Ni Gamaliel Tung Mga Masigkamaepet Na (5:34-40)

³⁴ Taa numanyan, may sam bilug tung nirang pamagpakigmaepet ang nagaranan tung ni Gamaliel ang ya ray nagkereng ang para magbitala. Tanya kinasakpan yang paganingen ang mga Pariseo ig sasa kang manigtulduk ang sagad tung mga katuwulan yang Dios. Purisu nagagagalang ta mupia yang kadaklan ang mga tau. Numanyan yang primirung binuat na, nagkalalangan da ang yang mga apustul ipampalua ra kanay ta gesyeng uras.³⁵ Pagkatapus dayun dang nagbitala tung mga kaarumanan nang pamagpakigmaepet ang maganing, “Mga putulung mga masigkanasyunung mga Israel, kuidaw! Isipen mi ta maayen kung unien mi pa yang mga taung nakaa.³⁶ Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay ang tukaw ti Teudas naglua rang nagambu ang tanya unu sasang maktel ang manigmangulu. Alenget epat ang gatus nga tauan ang namagpakignunut tung anya ang para mamagbatuk tung gubirnu. Ang pagkatapus inimatay ig yang tanan ang namagpaekel yang mga isip nira tung anya, nagkarawasak da

ka ilem. Pati yang tinukud na, andang pisan ay pinakawut na. ³⁷ Utru si tung pira pang takun, ating pagpasalista yang tanan ang mga tau, ti Judas ang ating taga Galilea ya si kay naglua. May mga taung pinagurnuan na yang mga isip nirang mamagbatuk ka tung gubirnu. Ang pagkatapus inimatay ra ka ig yang tanan ang namagpasanyug tung anya nagkarawasak da ka ilem. ³⁸ Kapurisu sigun tung bagay ang naang pagkeresenan ta numanyan, yang ikunsiuu tung numyu, indi mi ra pasilabtan yang mga taung nakaa. Pawayaan mi ra ilem ay sipurki kung yang nagapapaktelan nirang atia planu ka ilem ta mga tau, andang pisan ay pakawutun na. ³⁹ Piru kung nagapaktel yang Dios tia, indi mi ra ka ilem masarangan ang palagpaken. Muya kung ya pa idayunay mi, asanamu ra maglua ang pati nganing yang Dios mismu, ya ra kay nagabatukan mi," maganing ti Gamaliel duun tung nira. ⁴⁰ Numanyan pinaguuyan da nira yang mga apustul ang pinabalik ang pagkatapus dayun da nirang pinaburdunan. Pagkatapus ta pagpaburdun tung nira, pinaglalangan da ka nira ang indi ra engaged mamagparakawutun ang uman tung mga tau natetenged tung ni Jesus. Pagkatapus dayun da nirang pinalpasan.

Natetenged Tung Kung Unyen Pa Yang Mga Apustul Yang Kalalangan Yang Mga Pamagpakigmaepet (5:41-42)

⁴¹ Kapurisu numanyan yang dinangat na, tung pagliit yang mga apustul duun tung katalungaan yang mga pamagpakigmaepet, durung pisan agkasadya yang mga kinaisipan nira gated nagamaladmaran da nira ang tanira pinadengengan da yang Dios ang pinapasar tung kaeyakan ang atiang pagpatigbak arangan da ilem tung ni Jesus ang nagakegngan nira. ⁴² Kidispuis pa kaldaw-kaldaw sigi-sigi ra ka engaged yang pagparasanagen nira tung mga tau duun tung pantaw yang pagtuuan ang atiang pinakalusu pati tung mga kabalayan yang mga tau. Yang pinabilugan nirang namagparakawutun ang ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang Cristong nagaelatan nira.

6

Natetenged Tung Sasang Prublimang Minyang Tung Nirang Sam Pundaan Ig Kung Ya Pa Agari Yang Pagsulwad Nira (6:1-7)

¹ Taa numanyan tung mga uras ang atia, yang kinadakel yang mga tauan ni Ginuung Jesus, ya rag durulang agdurulang. Purisu ya ray nakanayan na ang yang mga tumatalig ang atiang belagan dating taga Judea ang yang bitala nira Ginirigo, namagburunguy-wunguyan dang kuntra tung

mga tumatalig ang atiang dating taga Judea ang yang bitala nira Hinebreo. Ay yang riklamu nira, yang mga balu unu nirang mga baway, nagalipi-lipi ra unung nagapawaya-wayaan tung pagtereptepen ta mga kaministiran nira tung kaldaw-kaldaw. ² Purisu yang binuat yang mga apustul ang sam puluk may durua, namagpasagpun da tung tanan ang mga tauan ni Ginuung Jesus. Pagkasagpun nira, dayun da nirang pinaganing ang, "Midyu indi ka enged magkatama kung pawayaya-wayaan da ilem yamen yang pagparakawutun yamen yang bitala yang Dios tung mga tau ang para intindien da rin yamen yang mga kaminstiran yang mga balu ta. ³ Maayen pa, mga kaputulan, mandawalamu ra kanay ta pitu nga laliian tung mga kaarumanan tang ilaladung pagpamangulung pirmi tung Espiritu Santo ig durug kawayang yang mga isip nira. Pagkatapus ya ray piaran ta katengdanan nirang mamagerekelen tung bagay ang atia. ⁴ Purisu tung maning tia, ta yami, erekerek da ka yamen yang pagarampuen yamen may yang pagparakawutun yamen yang bitala yang Dios tung mga tau," maganing. ⁵ Numanyan pinauyunan da nirang tanan yang bitala yang mga apustul ang atia. Purisu pinilik da nira ti Esteban ang durug baked yang pagtaraligen na tung Dios ig pagpamangulung pirmi tung Espiritu Santo. Pati na Felipe, ni Procoro, ni Nicanor, ni Timon, ni Parmenas, ni Nicolas ang atiang taga Antioquia, pinilik da ka nira. Baklu tanya napagtalig tung ni Jesus, maskin belagan Judio, naglakted da tung pagatuuan yang mga Judio. ⁶ Numanyan tanirang pitu nga tauan ang pinagpilik nira, ya ray ipinampatalunga nira tung katalungan yang mga apustul ang pagkatapus ipinagampu ra nirang pinandeenan ta mga kalima nirang ipinagintriga tung Dios para tung ubrang atiang nagipiar tung nira.

⁷ Purisu yang bitala yang Dios ang ipinagpakawut nira asan da kumintel ang mas yang builu na ang asta yang kinadakel yang mga taung pamagusuy ra tung ni Jesus ya rag durulang agdurulang. Pati yang dumang mga paring atiang mamagerekelen tung mga pagurubraen duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu, buntun da tanirang namananged tung Matinlung Balita ang namagtalig da ka yang mga sadili nira tung ni Jesus.

Ti Esteban Nagapetelan Da Ta Kasalanan Duun Tung Katalungan Yang Mga Pamagpakigmaepet (6:8-15)

⁸ Taa numanyan ti Esteban ang naa, kumus nagapadagen-dagenan da yang Dios ta mupiang nagapaktel, may mga pruibang maktel ang napalapus na ang ya ray naberengan

ta mupia yang mga tau. ⁹ Ang pagkatapus may mga taung namagpakigkuntra ta mupia tung anya. Tanira kagrupu yang sasang pagsaragpunan ta mga Judio ang yay paganingen ang pagsaragpunan ta mga taung ipinampalibri tung pagpakirepen nira tung mga agalen nira. Yang mga Judiong atia taga Cirene may taga Alejandria. Dispuis may mga Judio kang taga Cilicia may taga Asia ang namagpaugtun da tung nirang namagpakigsuga tung ni Esteban. ¹⁰ Numanyan indi ra nangasarang tung anya natetenged nagapaeyangan yang Espiritu Santo ta kinaisipan nang mawayang tung panuwal na tung nira. ¹¹ Numanyan kumus maning da tii, anday dumang binuat nira, sinulsulan da nira yang duma tung sikritu ang para ya ray mamagpetel ta kasalanan tung ni Esteban ang maning taa: “Yang taung atia nanggel da yamen ang pagduminar tung ni Moises may tung Dios,” maganing. ¹² Tung maning tiang papanaw, pinagurnuan da nira yang isip yang mga tau pati yang mga pamagpakigmaepet asta yang mga sagad tung urdinansa nirang mga Judio. Pagkatapus may sasang kaldaw ang ti Esteban limput da nira ta inaling linagunut ang ipinalunga tung intirung pamagpakigmaepet. ¹³ Pagkatapus may mga sistugus ang sinulsulan nirang magdikta ta bukli ang maning taa: “Yang taung naa, pirmi ra ilem ang pagsarawayen tung pagtuuan tang naang durug kasagradu pati tung mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung nasyun ta. ¹⁴ Ay kipurki nanggel da yamen mismung paganing ang ti Jesus unung atiang taga Nazaret gewaen na unu yang pagtuuan tang naa ig paklian na ra ka unu yang mga ugali ang ipinasubli ni Moises tung yaten,” maganing. ¹⁵ Numanyan tanirang tanan ang mga pamagpakigmaepet ang kumarungan asan ang para mamagbista tung ni Esteban, yang mga mata nira maninga isinamwag da ilem nira tung ityura nang durug kabanagan ang midyu tung ityura ta sasang angil.

7

¹ Maganing yang paring pinakalandaw tung ni Esteban, “Ta, matuud yang nagipagbangdan nirang atia tung nuyu?”

Nagaulit Ni Esteban Kung Ya Pa Agari Yang Pagpundar Yang Dios Tung Nasyun Nira (7:2-8)

² Maganing ti Esteban ang nagtimalas, “Maginuung mga mamaepet, mga kaputulan ang mga masigka Israelu, pamatian mi ra kanay yang bitalaw. Yang Dios ang makagagaem tung tanan, yay nagpailala atiang tukaw tung ni dipuntu apu tang Abraham atiang duun pa rin tanya tung Mesopotamia

ang indi pa rin nagapagpauman duun tung siudad ang Haran. ³ Maganing tung anyang nagbitala, 'Magliita ra taa tung banwang naang pagistaran mu. Pati yang may mga kaampiran tung nuyu, pamutwanan mu ra ka ay mangaya ra duun tung sasang banwa ang ipaitaw tung nuyu,' agaaning duun yang Dios tung anya. ⁴ Purisu nagliit da ka man ti Abraham duun tung banwa yang mga Caldeanen ang minangay duun tung siudad yang Haran ang para duun da magtinir. Pagkatapus pagapatay yang tatay na, pinapagpanaw si yang Dios ang asta nagkawut da taa tung banwang naang pagatiniran ta numanyan. ⁵ Tung uras ang atii, indi ipinakdul yang Dios tung anya yang banwang naa maskin gesye ilem, kung indi, yay ipinangaku na tung anya may tung mga kanubli na maskin anda pay ana na. ⁶ Dispuis may inaning na pa tung ni dipuntu apu tang Abraham ang maning taa: 'Yang mga kanubli mu maging mga dayuan duun tung dumang banwa. Buaten dang mga kirepen ig pandeeg-deegan tung seled epat ang gatus ang takun. ⁷ Piru yang nasyun ang mangirepen tung nira, yuu ray magsintinsiang magparusa. Pagkatapus tia, mamansilua ra yang mga kanubli mu tung banwang atia ang para mamagtuu ra tung yeen taa tung banwang naa.' ⁸ Pagkatapus nagpaintindi ra ka yang Dios tung ni Abraham kung unu pay ipinagplanu na para tung anya pati tung mga kanubli na ang nunut da ka ta kalalangan na ang yang tanan ang mga lalii nira dapat ang buatan ta tanda yang mga tinanguni nira. Purisu pagkapangana tung ni Isaac, ya ray binuat ni tatay na tung anya tung yawalung kaldaw. Pati ti Isaac tanya, pagkapangana tung ni Jacob, ya ra kay binuat na tung ana na. Asta ti Jacob tanya, ya ra kay inusuy na ang kada ipinangana yang mga ana nang sam puluk may durua nga lalilian ang ya ra ka man ay namamuad tung nasyun ta.

Yang Pamlek Yang Mga Aka Ni Jose Tung Anya Ya Ray Nagipananglit Na Tung Pamlek Yang Mga Pamagpakig-maepet Tung Ni Jesus (7:9-16)

⁹ "Taa numanyan yang kadaklan tung nirang pinamuaran yang nasyun ta ya ray namangimun tung ni Jose ang yay ari nirang sam bilug*. Purisu ipinagpaalang da nira tung dumang mga tau ang pagkatapus ingkelan da nira duun tung Egiptong ipinagpaalang si ka tung sasang tau ang para maging kerepen na. Piru maski pang maning da tia yang nabtangan na, pinakigsasaan da ka enged yang

* **7:9** 7:9 Ti Jose ya ray sinambit ni Esteban ay natetenged tanya ginegmaan ta duru ni tatay na ang pagkatapus pinangindian da yang mga putul na. Bilang ti Jose matinlung ipananglit na tung ni Jesus.

Dios. ¹⁰ Ipinalibri na nganing tung tanan ang kaliwagan na. Sigun tung pagtarawangen na tung anya, nauyunan da yang Faraon. Yang nalelyagan enged yang Faraon tung anya, ya ra yang isip nang mawayang ang ipinaeyang yang Dios tung anya. Purisu piniaran na ra ta katengdanan nang abwat ang para may kagaeman na tung banwang atii pati tung tanan ang pruduktu na. ¹¹ Numanyan may kuminawut dang panuwuk tung intirung Egipto asta tani ka tung banwang naa ang atii kanay yay pagguguuyan ang Canaan. Durug liwag yang pagkarabetangen yang mga tau. Pati mga kinaampu ta, anda ray mapangalangan nira ta pamangan nira. ¹² Kapurisu pagkabalita ni Jacob ang may pamangan ang nagiluug duun tung Egipto, pinanuwl na yang mga ana nang mamansiayang ra duun ang para mamandawal da ta pamangan. Ya ray primirung pagangay nira duun. ¹³ Tung yadwang pagangay nira duun, baklu ra nagpailala ti Jose tung mga putul na. Purisu asan da ka ngaskeay yang Faraon ang tanira magpurutul ni Jose. ¹⁴ Numanyan ti Jose nagtuyun da tung ni tatay nang ti Jacob pati tung nirang tanan ang sam palaana ang para mamagpauman da duun tung Egipto. Yang kinadakel nirang tanan duminangat da tung pitung puluk may lima nga tauan. ¹⁵ Purisu namansiayang ra ka man na Jacob duun tung Egipto. Duun da ka ilem nagmaepet ti Jacob ang asta napatay ra ilem, pati yang mga ana nang atiang namamuad tung nasyun ta, nagkarapatay ra ka ilem duun. ¹⁶ Yang mga tinanguni nira, nagkaraeklan tani tung Shekem ang para ipalgud da tung leyang ang atiang inalang ni Abraham ang tukaw tung mga ana ni Hamor ang para buaten nang panluguran ta mga patay.

Yang Pagpakuindi Yang Mga Kinaampu Nira Tung Ni Moises, Ya Si Ay Nagipananglit Na Tung Pagpakuindi Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Ni Jesus (7:17-43)

¹⁷ "Taa numanyan, atiang alenget da yang uras ang ipagkereng yang Dios tung pinangakuan nang atii tung ni Abraham, yang mga kinaampu ta ya rag durulang agdurulang yang kinadakel nira ang asta duru rang pisan agkadamel. ¹⁸ Tung kabuayan da, may sasang ading naglua tung Egipto ang indi na ra pinakdulan ta kantidad yang kaayenan ang atiang binuatan ni Jose. ¹⁹ Ya ray nagdaya tung mga kinaampu tang nagpandeeg-deeg ay rineges na tanira ang yang mga ana nirang gegesy e ipampaalang-alang da ilem nirang ang asta magkarapatay ra ilem. ²⁰ Tung panimpung atiang durung pisan agkaliwag ya ray uras yang pagkapangana tung ni Moises. Tanya durug tinlung

mulang telengan. ²¹ Atiing ipinagpalua ra ni nanay na tung balay nirang itinaluk duun tung suba, naita ra yang ana yang Faraon ang baway. Pagkatapus ya ray ingkelan nang pinadaku ay kinawig nang yay ana nang sadili. ²² Atiing dakulu ra, pinagtuldukan da ta maayen natetenged tung tanan ang nagaskean yang mga taga Egipto. Purisu nagluarang baling mametang-betang ta bitala ig durug tinlu yang mga pagurubraen na.

²³ “Atiing pagidaran da ti Moises ta epat ang puluk ang takun, kinawut yang isip nang mangay tung mga masigkanasyun nang mga Israel ugud matelengan na yang pagkarabetangen nira. ²⁴ Pagkatapus may sasang masigkanasyun nang naita nang nagadeeg-deegan da ta sasang taga Egipto. Purisu dayun dang nanawang tung nagadeeg-deegan ang asta binles na yang taga Egiptong inimatay. ²⁵ Kanisip nang duun da ngaintindiy yang mga masigkanasyun na ang tanya gamiten yang Dios ang magpalibri tung nira tung kaliwagan nira. Ugaring indi ilem naintindian nira. ²⁶ Pangayag may mga masigkanasyun nang durua nga tauan ang naita nang pagsuntukan. Tinagaman na ra rin ang pakigkesenan ang para maginulikay ra rin ang maning taa:

‘Abaa, mga unγκuyu, yamu magputul!

Aywa pagdineeg-deegayamu pa?’ maganing.

²⁷ Atii, yang pandeeg-deeg tung aruman na, ya ray nagkaig tung ni Moises ang maganing,

‘Tinu pay naglugut tung nuyung maggaem tung yamen ang para usgaranami ra rin nuyu?’

²⁸ Muya nagabalakanaw ra ka ilem nuyung imatayen ang katulad ka tung binuat mu nungapun tung sasang Egiptoanen!’ agaaning.

²⁹ Numanyan pagkagngel ni Moises tia, diritsyu rang nagpalibri duun tung sasang banwang pagguguuyan ang Midian ang duun da ka nagdayu. Numanyan nangasawa ra tung sasang baway ang taga duun ig nagkatinir tanira ta mga ana nirang durua nga laliian.

³⁰ “Taa numanyan, pagtaklib yang epat ang puluk ang takun, may sasang angil ang nagpaita tung anya duun tung banwang anday tatau na ang ampir duun tung napakameyeng ang mga bukid ang paganingen ang Sinai. Duun nagpaita tung anya tung kakngaan ta sasang palumpung ang kalarangan ang pagligarang. ³¹⁻³² Pagkaita na tia, ya ray naberengan na ta mupia. Purisu dayun na rang pinalengtan ugud matelengan na ta maayen.

Ang pagkatapus nagngel na ra yang busis yang Dios ang pagbitala tung anyang maganing,

'Yuu yang Dios ang may mga tauan tung mga kinaampung na Abraham, ni Isaac ni Jacob†.'

Pagkagngel ni Moises tia, dayun dang nagpangerel. Indira ka nganing napagpangaas ang para magteleng pa rin.

³³ Agaaning yang Dios tung anya,

'Kuatn mu ra atiang mga sandalyas mu ay kipurki yang lugar ang naang nagakegngan mu sagradu ra sigun tung yeen ang pagpailala tung nuyu. ³⁴ Naitaw ra yang mga tauanu ang nagadeeg-deegan da ta mga taga Egipto ig nagngelu ra yang pagararuruyun nirang nagapanigbak. Purisu nagparanekaw ra taa ugud bawienu ra tanira. Purisu palengeta ra tani ay tuwuluna ra yeen ang magbalik duun tung Egipto,' maganing duun yang Dios tung anya‡.

³⁵ Teed mi, ti Moises ang atiang pinangindian da yang mga kinaampu ta atiang linamku nirang inaning kung tinu pay naglugut tung anyang magmangulu tung nira ig magusgad§, ya pay tinuwul yang Dios ang magmangulu ka man tung nirang magpalibri! Ig yang katabyang na ya ra ka man mismu yang angil ang atiang naita na tung palumpung ang pagligarang*. ³⁶ Tanya ka man mismu yang nagerekelen tung nirang nagpalua duun tung Egipto ig yang pagerekelen na tung nira, napagpalapus ta mga pruibang makabewereng duun tung Egiptong lagi may duun ka tung teeb ang pagguguuyan ang mapula asta duun tung banwang atiang anday tatau na ang ya ray pinagpalagu-laguan nira ta seled epat ang puluk ang takun. ³⁷ Ya kay nagpasanag tung mga masigkanasyon tang mga Israel ang nagula ta maning taa:

'Tung uri ta kaldaw, may sasang masigkanasyon ming maglua ang yay tuwulun yang Dios ang magpalatay yang bitala na tung mga kanubli mi ang katulad ka tung yeen†.'

³⁸ Taa numanyan, atiang pagsaragpun yang mga kinaampu tang atii duun tung banwang atiang kapas ang para mamagrisibi ra yang mga katuwulan yang Dios, ti Moises ang atia, ya ka man ay nagpakaknga tung nira may tung sasang angil ang nagpalatay tung anya duun tung tutuwukan yang bukid ang atiang pagguguuyan ang Sinai. Ya ra ka man ay piniaran yang Dios ang magpasubli tung yaten yang

† **7:31-32** 7:31-32 Yang inaning yang Dios ang naa tung ni Moises, ginamit ni Ginuung Jesus ang nangatadlengan tung mga Saduceo natetenged tung pagbungkaras yang mga patay (Mateo 22:32; Marcos 12:26; Lucas 20:37).

‡ **7:34** 7:34 Exodo 3:2-10 § **7:35** 7:35a Exodo 2:14 * **7:35** 7:35b Exodo 3:2-10 † **7:37** 7:37 Deuteronomio 18:15

mga katuwulan nang yay magnatis ang asta tung sampa.
³⁹ Ang pagkatapus indi ra nangalelyag yang mga kinaampu
 tang mamanged tung anya, kung indi, ya ra pangindiay
 nira. Ay ya pa agari, durung pangandem nira tung Egipto
 ang para mamagbalik pa rin duun tung banwang atiing
 pinagliitan da nira. ⁴⁰ Bistu ra yang pagpakuindi nira tung
 anya, ay ti Aaron pinagtedyes nirang inaning ang,

'Ibuatayami ka ta mga bultung matuuan yamen ang
 para ya ray mamagtukaw tung pagparanawen tang
 magbalik duun tung Egipto. Ay ti Moises ang naang
 nagerekelen tung yaten atiing pagliit ta duun tung Egipto,
 indi ta ilem nagaintindian kung ay ra nga dasek!'

⁴¹ Purisu namagpabat da ka man tung ni Aaron ta sasang
 bultung ipinasuad na tung sinday ta baka[§]. Sinagud pa
 nirang dinasagan ta mga ayep ig pinagpistaan pa nirang
 pinagkalipayan yang bultung atiing ipinabat ka ilem nira
 tung sasa ka ilem ang masigkatau nira. ⁴²⁻⁴³ Purisu anday
 dumang binuat yang Dios, tinalyuran na ra ilem tanirang
 pinawayaan tung pagirintindien nirang atiing nakiklepan
 da ang pati nganing yang mga dumakel pa tung langit ya
 pay tinuuan nira. Talagang matuud tia ay kipurki duun
 tung nagkarasulat yang mga manigpalatay atiing tukaw,
 may sasang bitala yang Dios ang napabtang ang maning taa
 yang palaksu na:

'Yamung mga Israel, atiing pagralagu-laguen yang mga
 kinaampu ming tukaw duun tung banwang anday tatau
 na tung seled epat ang puluk ang takun, belagan yuu yang
 tinuuan nirang pinagdasagan ta mga ayep, kung indi, ya
 ra yang nagaginu-u-ginu-u nirang atiing nagaranan tung
 ni Moloc*. Sipurki yang bultu na ya ray pinagekel-ekelan
 nirang nagiprusisiun ang yag kakarung tung balay-walay
 na. Asta yang bultu yang sam bilug ang tinuuan ka
 nirang nagaranan tung ni Renfan† ang ipinasuad nira
 tung sasang dumakel, ya ka. Atia yay mga bultung
 ipinagpabat nira ang para matuuan nira. Kapurisu pati

‡ 7:40 7:40 Exodo 32:1, 23 § 7:41 7:41 Yay pinasuaran nira yang bakang
 sinday ay ya ra kang lagi ay bultung nagatuuan nira atiing duun pa rin tanira
 tung Egipto. Ay tung pagintindi nira, kung sagurun nira tia, magbuul da yang
 mga kaayapan nira. * 7:42-43 7:42-43a Ti Moloc sasang tinuuan yang mga
 taga Amon atiing tukaw. Tung pagintindi nira yay may gaem tung kaldaw ig
 yang idinasag nira tung anya, ya ra yang mga ana nirang gegesy. Duun ta
 ra nga basaay ta tung 1 Mga Adi 11:7. † 7:42-43 7:42-43b Ti Renfan sasang
 tinuuan yang mga taga Asiria atiing tukaw. Tung pagintindi nira ya unu ay
 may gaem tung sasang planitang pagguguuyan numanyan ang Saturna. Ay may
 kalalabten na unu tung mga tau taa tung kaliwatan ang kung yay tutuuan nira,
 yay unu ay magpakaayen tung nira.

yamung mga kanubli nira simanyan ang sari-sari kang nagatutuuan mi, kaskasenamu ra yeen duun tung lampas pa yang banwang Babilonia,' maganing‡.

Yang Nagipanuwal Ni Esteban Tung Nagibangdan Tung Anya Ang Tanya Pagsaway Tung Pagtuuan Nirang Pinakalusu (7:44-50)

⁴⁴ "Kidispuis pa yang pagtuuan nirang atiang turdang ya agipaketayay ang yay nagpailala tung kabakeran yang ipinagpakigpaigu yang Dios tung mga kinaampu ta atii kanay, pirming ekel-ekel nira tung pagralagu-laguen nira duun tung banwang atiang anday tatau na. Ya ipabuata ni Moises ang ipinausuy tung mulidung atiang ipinaita yang Dios tung anya. ⁴⁵ Tung pira pang takun yang pagtuuan nirang atia ipinasubli ka yang mga kinaampu ta tung namagdarasun tung nira. Pinagekel-ekelan ka nira atiang pagpakignunut nira tung ni Josue ang namangalaw yang banwang naa tung dumang mga nasyun ang pinangaskas yang Dios. Ya kay pinagtuuan nira ang asta ra ilem tung timpu ni Adi David. ⁴⁶ Kumus tanya nagapadagen-dagenan da ta mupia yang Dios, napagingaluk da tung anya ang kung maimu, itugut na tung anyang magpakdeng ta pagtuuan tung anyang pirmaminti ang para ya ray matiniran na ang tanya ka man yang Dios ang nagpailalang tukaw tung ni apu tang Jacob. ⁴⁷ Piru indi ra enged tinugtan na, kung indi, yang ana nang ti Solomon yay napagpakdeng yang pagtuuan ang atii ang para ya enged ay pagtiniran na. ⁴⁸ Piru yang Dios ang pinakalandaw tung tanan, indi ra kang laging pagtinir tung mga maning tiang buat-buat ka ilem ta mga tau. Talagang matuud tia, ay kipurki pademdeman mi ra kanay yang sasang inaning yang Dios ang isinulat yang sasang manigpalatay yang bitala nang tukaw ang maganing,

⁴⁹ 'Yang kaalimbawaan yang langit maning pa tung sasa ka ilem ang pagkarunganu. Asta yang tanek, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasa ka ilem ang pandasenang yang kakayu. Unu pa tiang balayay ang mapakdeng mi ang magkabagay tung yeen? Ariaw pa kaya pasintaray mi? ⁵⁰ Belag bang yuuy nagimu yang tanan ang atia?' agaaning§.

Nagapatemengan Ni Esteban Yang Mga Pamagpakig-maepet Ang Tanira Pamagusuy Tung Irinsia Yang Mga Kinaampu Nirang Tukaw (7:51-53)

⁵¹ "Duruamug katetegas! Katulad ka tung mga taung taga duma-rumang mga nasyun ang anda kang lagi ay pagintindi

nira tung kalelyagan yang Dios, indiamu ka malelyag ang magintindi tung planu na. Duruamug kabewengel kung unu pay gustu nang ianing tung numyu. Yang irinsia yang mga kinaampu tang atiang nagainambitu ya kay mismu ay nagusuyun mi ay pirmiamu ra ilet ang panguntiel tung Espiritu Santong pagbatuk ang katulad kang pisan tung nira. ⁵² Andang pisan ay manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw ang indi ra pinagdeeg-deegan yang mga kinaampu ta. Pinangimatay pa nganing nira yang pagapanuwul yang Dios ang atiang nagkaraulang tukaw natetenged tung paglua yang sasang taung piliken yang Dios ang magtalus tung tanan ang ipatuman na tung anya. Ang pagkatapus numanyan yang taung atia yamu ra ka mismu ay nagintriga tung anya tung pudir yang mga taga Roma ang para imatayen nira. ⁵³ Yamung pamagpakigmaepet tung nasyun ta, yamu enged ay pinasubli yang mga katuwulan yang Dios ang atiang ipinagpadapat nang tukaw ang duun da ka pa man ipapanaway na tung mga angil na ang pagkatapus indi mi ra tinuman!" maganing duun ti Esteban tung nira.

Agbatuen Da Nira Ti Esteban Ang Agimatayen (7:54-60)

⁵⁴ Numanyan tung pagpamati yang mga pamagpakigmaepet tung nagipagpakawut ni Esteban ang atia tung nira, pinanungkukan da yang kasisilagen nirang duru tung anya ang nunut da ka ta pagkaretket yang mga isi nira. ⁵⁵ Piru ti Esteban tanya, kumus nagamanguluan da kang lagi yang Espiritu Santo, tung pagtingara na tung langit ta madekdek, naita na ra yang kasusulawen yang Dios pati ti Jesus ang guling kumindeng tung tepad yang Dios ang ampir tung tuu na. ⁵⁶ Maganing ti Esteban ang nagbitala si, "Abaw, yang langit nagaitaw ra ang naa pala midyu tung nagabri ra, pati yang paganingen ang Maninga Tau ya ra kag dawalayung pagkereng da tung tepad ang pisan yang Dios ang ampir tung tuu na!" maganing. ⁵⁷⁻⁵⁸ Pagkangel da nira tia, namaglelpaken da tanira ang yang mga talinga nira ya rag dapaay nira ang para indi ra magngel nira yang nagipaganing ni Esteban ang atia ang tung pagintindi nira sasang pagduminar na tung pagkadios yang Dios. Anday duma, dayun da nirang dinagumukan ti Esteban ang linagunut duun tung lua yang siudad ang pagkatapus inimpisaan da nira ta pamatu. Numanyan yang mga taung atiang namagbangdan ta nungayna tung ni Esteban, namanluas da yang mga lambung nirang lagwas ang pagkatapus ipinabtang da nira tung katalungan yang sasang taung nagaranan tung ni Saulo ang para bantayan

na. ⁵⁹ Pagkatapus tia, kumus anda ray magsamber tung pamatu nira, ya ray namagtukaw ang namamatu tung ni Esteban. Mintras sigi-sigi yang pamatu nira tung anya, nangambay ra tung ni Jesus ang maganing, “Ay Ginuung Jesus, dawaten mu ra taang ispirituu,” agaaning. ⁶⁰ Pagkatapus, dayun dang nagluud ang yang busis na ya ray padakulay nang maganing, “Ginuu, indi mu ra idata tung nira yang kasalanan nirang naa,” maganing. Pagkaaning na tia, baklu ra nadayunan. Numanyan ti Saulong naang pinapagbantay nira yang mga lambung nira, nagpauyun da ka tung disisiun nirang mangimatay tung ni Esteban.

8

Nagadeeg-deegan Da Yang Mga Tumatalig Duun Tung Jerusalem (8:1-3)

¹ Taa numanyan tung kaldaw ang atii, tanirang sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Jerusalem, kinawutan da ta kaliwagan ang durug lebat natetenged nagapandeeg-deegan da tanira ta mupia yang mga masigkanasyun nira. Purisu nagkarawasag da ilem ang namampalaksu yang kadaklan duun tung sinakepan yang Judea may Samaria, puira pa tung mga apustul.

² Numanyan may mga tau duun tung Jerusalem ang durug katinumanen tung mga katuwulan yang Dios ang ya ray namagasikasu tung tinanguni ni Esteban ang ipinalgud tung sasang leyang. Durung tangit nirang namagurulimengmengen natetenged tung anya.

³ Numanyan ti Saulong naa, pinagpaliwagan na ta mupia yang intirung kabilugan yang mga tumatalig duun. Anday dumang binuat na, kada balay ang pagsaragpun-sagpunan nira yay pinampakleran na ang pagkatapus pinanlagunut na ra dayun ang ipinampakalabus tig lalii tig baway.

Natetenged Tung Palaksu Yang Matinlung Balitang Nagipagpakawut Duun Tung Samaria (8:4-25)

⁴ Kapurisu numanyan maning taa yang nainabu. Yang mga tumatalig ang atiang nagkarawasag da ya ray namagliliwutun ang namagparakawutun tung mga tau yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus.

⁵ Numanyan yang sam bilug ang nagparakawutun ya ra ti Felipe*. Tanya nagdistinu ra duun tung pinakasiudad tung sinakepan yang Samaria. Kumawut duun, nagparakawutun da tung mga tau natetenged tung paganingen ang Cristong

* 8:5 8:5a Ti Felipe sasa ra tung pitung nga lalilian ang atiang pinamilik nirang sam pundaan ang mamagsulwad tung sasang problima (6:5.)

nagaelatan nira†. ⁶ Durug tinlu yang pagparamatien yang mga taung buntun tung nagipagpakawut ni Felipe natetenged tung mga pruibang nagipagpalapus na ang nagkarabalitaan nira ig naita ka man mismu nira. ⁷ Ay dakeleng pinagekel-ekelan pa rin ta mga dimunyu ang pinampalayanan na. Tung paglayas nira tung tau, naglelpaken da ta mupia. Dakele ra kang mga taung namimilay pa rin yang mga tinanguni nira ang pinampamaayen na pati yang mga barik ya ka. ⁸ Purisu durug sadya yang mga tau duun tung siudad ang atii.

⁹ Taa numanyan may sasang taung nagaranan tung ni Simon ang nabuay ra yang pagururasiunun na duun tung lansangan ang atia. Ya ray naberengan ta mupia yang mga Samarianen. Puirting pagpaambug na tung sadili na ang tanya unu may kinatakwanan nang durug puirsa. ¹⁰ Purisu yang tanan ang mga tau duun, maskin darakulu, maskin gegesy, luwus dang namagintindi ta maayen tung anya. Ya ra aganingay nirang “Sasang pangerengan tung Dios ang abwat!” ¹¹ Yang nagipagintindi nira ta maayen tung anya, ay natetenged tung tantung kabuay ra ta pagpaita na ta mga pruibang makabewereng ang pisan. ¹² Piru atiang pagpakawut ni Felipe yang Matinlung Balita natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios tung mga tau ig natetenged ka tung ni Jesus ang ya ka man yang paganingen ang Cristong yay nagtukud, namananged da tanira laliig baway. Pagkatapus namampabenyag da. ¹³ Maski nganing ti Simon ang naa, nananged da ka. Pagkatapus ta pagpabenyag na, nagpakignunut da tung ni Felipe ay durung pagkabereng nang pagpamalad tung mga pruibang atiang durug ketel ang nagipalua na.

¹⁴ Taa numanyan, duun tung Jerusalem, pagkabalita yang mga apustul ang yang mga taga Samaria namagpauyun da ka tung bitala yang Dios ang ipinagpakawut ni Felipe tung nira, dayun da nirang ipinaangay duun ti Pedro durua ni Juan. ¹⁵ Mansikawut tanira duun, dayun da nirang ipinagampu yang baklung namagtalig ang atia ang patiniran da ka yang Dios tung Espiritu Santo. ¹⁶ Ay ya pa agari, tung uras ang atii, maskin tinu pa tung

† 8:5 8:5b Atii kanay pati mga Samarianen pamagelat ka tung sasang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios. Ugaring yang pangguuy nira tung nagaelatan nirang atia, ya ra unu yang paganingen nirang Taheb.

nira indi pa nagapatiniran yang Dios tung Espiritu Santo‡. Namagpabenyag pa ilem ang namagpailala ang kada sasa may sasa tung nira, nagpagaem dang matuud tung ni Jesu-Cristo. ¹⁷ Yang pagampu na Pedro, ya kay pagdeen nira tung mga kulu nira sasa may sasa, baklu ra pinatiniran yang Dios tung Espiritu Santo§.

¹⁸⁻¹⁹ Numanyan ti Simon ang naa, pagkaita na ang ekel tung pagdeen yang mga apustul tung mga kaarumanan na, asan da tanira nga patiniray yang Dios tung Espiritu Santo, dayun dang nagpadawat ta kuarta tung nira ang maganing, “Partiayaw ka numyu ta kinatakwanan ang maning tia ugud kung tinu pay deenanu, asan da ka nga tiniray yang Espiritu Santo.” ²⁰ Maganing ka ti Pedrong minles, “Abaa, numunuta ra ilem tung kuarta mung atiang manampet duun tung kadiaduan ay yang kanisip mu ang yang katengdanan ang naang ipinakdul yang Dios ta diwaldi tung yamen maeklan mu pa ta kuarta! ²¹ Anda enged ang pisan ay kalalabten mu tung bitalang naang nagipagpakawut yamen ay sipurki belagan tama yang nagabtang tung kinaisipan mu tung pagterelengen yang Dios. ²² Purisu maayen pang manlignaa ra tung nagaplanu mung atiang anda enged ay kakuinta-kuinta na. Magampua ra ka dayun tung Dios ang basi pa ra ilem patawarena pa anya tung nagatima mung atiang durug kalain. ²³ Aganingena ra yeen ta maning tia ay nagasimanu ang yang sistima mung atia maning pa tung sasang lasun ang panalaktak tung bilug ang tinanguni ta ang pati yang mga kaarumanan mu asan da ka nga saliray mu ta pagwaldangan nira.” ²⁴ Maganing ka ti Simon ang nagtimalas, “Yamu ray magampu tung Dios para tung yeen ang anda ray dumangat tung yeen ang pariu ka tung nagipaganing ming atia,” maganing.

²⁵ Kapurisu numanyan, yang binuat na Pedro, dayun da nirang pinagpasanagan yang mga tumatalig ta mupia

‡ **8:16** 8:16 Indi pa ka man nagapatiniran yang Dios tung Espiritu Santo natetenged may sasang nagaelatan na. Ay yang gustu na, magsarasaan da tung matinlu yang mga tumatalig ang mga Samarianen may yang mga tumatalig ang mga Judio. Ay kipurki, luyut dang luyut, pagderemet-demetan tanirang duruang grupu. Yang mga Samarianen nagalamku yang mga Judio ang anday kuinta nirang pagkatau (Juan 4:9; 8:48; yang pasanag tung Lucas 10:31). Purisu baklu ra nga patiniray na tung Espiritu Santo, kung duun da na Pedro ugud puidi rang mamagsistigus ang mamagbawalitaen tung mga tumatalig ang mga masigka Judio nira ang pati yang mga Samarianen pinatiniran da ka yang Dios tung Espiritu Santo. Intunsis, asan da maplek yang pagderemetan nira natetenged magsarasaan da tung pagtaraligen nira tung ni Jesu-Cristo. § **8:17** 8:14-17 Tung papanaw ang atia nagkamatuud da yang sasang itinuwul ni Ginuung Jesus tung mga apustul na ang mamagpaingmatuud tung mga tau “pati duun tung Samaria” (1:8).

natetenged tung pagurusuyun nira tung ni Ginuung Jesus. Pagkatapus tia, dayun dang namagpanaw ang para mansiulik da duun tung Jerusalem. Tung pagparanawen nira, sigi-sigi yang pagparakawutun nira yang Matinlung Balita tung mga taung nagkarapanawan nira tung dakeleng mga baryu yang mga Samarianen.

Pagparakawutun Ti Felipe Yang Matinlung Balita Tung Sasang Upisial Ang Taga Etiopia (8:26-40)

²⁶ Taa numanyan, may sasang angil ang tinuwul yang Dios ang yay nagbitala tung ni Felipe ang maganing, "Ala, Felipe, magpanawa ra ampir duun tung salatan. Yang usuyun mu ya ra yang karsadang taa manliit tung Jerusalem ang duun da manampet tung Gaza," maganing. (Yang karsadang atii pagpanaw duun tung banwang kapas.) ²⁷⁻²⁸ Purisu numanyan, pagkasimpan ni Felipe, dayun da ka man ang nagpanaw. Numanyan duun tung karsadang atiang nagapanawan na, may sasang upisial ang taga Etiopia ang pagsaay tung dikariton. Tanya tisuriru yang paganingen ang Candace ang yay pangguuy tung sasang baway ang paggaem tung banwang atiang Etiopia. Duun manliit yang taung atia tung Jerusalem ang ya ray inangay na ang para magtuu tung Dios. Numanyan agulik da duun tung banwang pinagliitan na. Yang pagsaay na tung dikariton ya kay pagbasa na yang isinulat ni Isaias ang sasang manigula atiang tukaw. ²⁹ Numanyan ti Felipe, inaning da yang Espiritu Santo ang "Palengtan mu rang awayen yang dikariton ang atii," agaaning. ³⁰ Atii, dayun dang nanlaksu ti Felipe ang asta naskaran na ra. Tung pagpaaway na tung dikariton, nagagngel na yang upisial ang pagbasa tung isinulat ni Isaias ang sasang manigula. Pagkatapus dayun na rang binugnu ang inaning, "Ta, yang nagabasa mung atia nagamaresmesan mu yang nagadapatan na?" ³¹ Maganing yang upisial ang nagtimalas, "Ya pa agaaring maintindianu naang anday magpainunuku tung yeen? Maayen pang sumaaya ra ilem tani ang magpakpad tung yeen," maganing. ³²⁻³³ Numanyan yang sam bulus ang atiang nagabasa na tung kasulatan ang nagabeweklad na maning taa yang palaksu na:

"Katulad tung sasang karnirung nagaguyuran dang patayen, katulad ka tung sasang sinday ang karniru ang nagatupian da yang bulwul na, ya ra kay pambungun yang paganingen nang turuwulun na ang maskin unu pay buaten tung anya, indi ka enged magiwek-iwek. Deeg-deegan da nira ta mupia ig lepesan yang usgad ang ipakdul nira tung anya. Anday mapagpaintindi kung

aywa maning da tia ay buaten yang mga masigkanasyun na tung anya, ay tapusun da nira yang kalayunan na taa tung kaliwutan," maganing*.

³⁴ Numanyan maganing yang upisial tung ni Felipe, "Maimu ilem tung nuyu, gustuu ilem ang maintindianu kung tinu pay nagadapatan yang bitalang atiang pinaganing yang manigula. Tanya mismu u dumang tau?" agaaning.

³⁵ Numaan yang sam bulus ang atia ya ray pinatielan ni Felipeng nagparakawutun tung anya yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus. ³⁶⁻³⁷ Numanyan tung pagpalaksu nira tung dikariton, may napanawan da nirang wai. Pagkaita yang upisial, dayun na rang inaning ti Felipe ang "Atii pala may wai. Maganinga ka kung may pagsankel pa tung yeen ang indiaw pa mapagpapruibang mapagpabenyag," maganing†. ³⁸ Numanyan naglalang da yang upisial ang yang dikariton patadengen da. Pagkatapus dayun dang naglampud durua ni Felipe ang nagparanek tung waing nansilanguy ang pagkatapus dayun dang binyeyagan ni Felipe. ³⁹ Numanyan pagkatakas nira, yang Espiritu Santong nagipatinir kang lagi ni Ginuung Jesus tung ni Felipe, ya ray nagekel ta inali tung anyang ipinaliit ang indi ra naitang uman yang upisial. Nagpadayun da ilem yang pagsaraayen nang durug sadya yang isip nang pagsaay. ⁴⁰ Numanyan ti Felipe, mandawal-dawal, naa pala duun da tanya tung Asoto‡. Magimpisa duun, pinaneptep na ra yang tanan ang mga lansangan ta pagparakawutun yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus ang asta kuminawut da duun tung lansangan ang Cesarea§.

9

Ti Saulo Pagsuku Ra Tung Ni Ginuung Jesus (9:1-19a)

¹ Numanyan ibalik ta ra kanay yang isturia tung ni Saulong naang nasambit ta nungayna*. Kumus nagademtan na ta mupia yang mga taung pamagusuy ra tung ni Ginuung Jesus, indi ra temegka ang indi na ra pamalegen ta mupia

* **8:32-33** 8:32-33 Isaias 53:7-8 † **8:36-37** 8:36-37 Taa may dumang mga bitalang isinaleet ta dumang manigkupiing pinakauring namagkupia ang maning taa yang palaksu na: Maganing ti Felipeng nagtimales, "Puidia rang magpabenyag kung talagang bogus yang isip mung pagtalig yang sadili mu tung ni Jesus." Maganing ka yang upisial ang nagtuwal, "Ee, pagtaligaw ra tung ni Jesu-Cristo ay panangeraw ra ang tanya ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios." ‡ **8:40** 8:40a Yang lawid yang Asoto tung Gaza mga 30 kilometro.

§ **8:40** 8:40b Yang lawid yang Cesarea tung Jerusalem mga 90 kilometro. Yang lansangan ang atiang Cesarea ya ray pinagtiniran ni Felipe dayun ay baklu si sambitay ni Lucas duun tung 21:8. * **9:1** 9:1 7:58-60; 8:3

ang kung indi mamampas tung anya, ipampaimatay na. Numanyan ya ray inangay na tung paring pinakalandaw. ² Nagingaluk tung anya ta kabakeran na ang sarang mapaita na tung mga manigerekelen ang kada sam pundaan yang mga masigka Judio nirang pamagsaragpun-sagpun duun tung siudad ang Damasco. Yang kamtangan yang kasulatan ang tanya pinakdulan da ta katengdanan na ang kung may maita nang mga kaarumanan nirang pagusuy ra tung pagirintindien tung Dios ang atiang baklu, puding ipadeep na tig lalii tig baway ang para pangkelan na duun tung Jerusalem ang ipampakalabus.

³ Numanyan tung pagparanawen nang nagalengget da tung Damasco, nainalian dang nasingkatan ta masadlaw ang durug kasulaw ang duun manliit tung langit. ⁴ Tung pagpadagpa na tung tanek, may naggel nang busis ang pagbitala tung anya tung bitalang Hinebreong natauan na ang maganing, "Ay Saulo, aywat nagadereeg-deeganaw nuyu?" ⁵ Maganing ti Saulong nagtimalas, "Aywa, tinua pa?" Maganing ka yang busis ang tuminuwal, "Yuu ti Jesus ang nagadeeg-deegan mu. ⁶ Ala, magbungkarasa rang mangay duun tung siudad. Duun may sasang taung magpakdek tung nuyu kung unu pay dapat ang buaten mu," maganing. ⁷ Yang mga kaarumanan ni Saulo, pagbungkaras nira, nanganganga ra ilem. Tung bagay, naggel da ka nira yang busis piru anday naita nira. ⁸ Numanyan pagbungkaras ni Saulo, namikat-pikat da yang mata na, piru andang pisan ay naita na. Purisu ya ra ilem agguayuray yang mga kaarumanan nang asta nansikawut da duun tung Damasco. ⁹ Tung seled tulung kaldaw, indi naita. Anday pinangan na ubin ininem na.

¹⁰ Taa numanyan may sasang tumatalig duun tung Damasco ang nagaranan tung ni Ananias. Numaan may sasang ipinadakat ni Ginuung Jesus tung paneleng na ang tanya mismu napagbitala tung anyang maganing, "Ananias!" Maganing ka ti Ananias ang nagtimalas, "Naniaw ka, Ginuu." ¹¹ Maganing ka ti Ginuung Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Ala, mangaya ra duun tung karsadang atiang pagguguuyan tung 'Matadleng'. Kung kawutun mu ra nganing yang balay ni Judas, dawalen mu duun yang sasang taung taga Tarso ang nagaranan tung ni Saulo, ay pagarampuen da numaan. ¹² Dispuis, Ananias, may ipinadaku ra ka tung paneleng na ang yaway naita nang nagpakled tung balay ang nagdeen tung anya ugud mabuskad da yang mata na," maganing. ¹³ Maganing ka ti Ananias ang nagtimalas, "Piru Ginuu, duru rang balitang

nagkaradengelu natetenged tung taung atia ang duru unug kalain yang binuat-buatan na tung mga tauan mu duun tung Jerusalem. ¹⁴ Maskin taa tung Damasco may katengdanan na ka unung ipinakdul tung anya yang mga paring arabubwat ang para magpadeep tung kumpurming tinu pay pagambay tung nuyu.” ¹⁵ Maganing ti Ginuung Jesus ang nagtimalas, “Ala, magpanawa ra ay sipurki yang taung atia pinagpiliku ra ang para gamitenung mangerengan tung yeen ang magparakawutun tung mga taung taga dumarumang nasyun pati tung mga adi nira asta tung mga masigkanasyun ming mga Israel. ¹⁶ Aganingenung pinagpiliku rang para mangerengan tung yeen ay kipurki yuu mismu ay magpakdek tung anya kung unu pay dapat ang mapasaran na arangan da ilem tung yeen ang pagakegngan na,” maganing.

¹⁷ Purisu simanyan nagpanaw ra ka man ti Ananias ang nagpakled tung balay ang atiang ipinaetad tung anya. Dayun dang nagdeen tung ni Saulo ang maganing tung anya, “Saulo, putulu, tinuwulaw ra ni Ginuu tang mangay taa tung nuyu. Ya ra ka man ti Jesus mismung nagpaita tung nuyu duun tung karsadang pinanawan mung minangay taa. Tinuwulaw man nganing anyang mangay taa ugud maitaa si ig manguluana ra ka yang Espiritu Santo,” maganing. ¹⁸ Atii lagi-laging nagkarataktak da tung mata ni Saulo yang maninga mga imbis ang asta naita si. Dayun dang kumindeng ang nagpabenyag da ay gustu nang magpapruiha ang tanya pagpagaem dang matuud tung ni Ginuung Jesus. ¹⁹ Numanyan pagkapamangan na, naulikan da yang kaluluwayen na.

Pagparakawutun Da Ti Saulo Ang Ti Jesus Talagang Ya Ra Yang Paganingen Ang Ana Yang Dios (9:19b-22)

Taa numanyan nagpakilaket da ti Saulo ta pira pang kaldaw tung mga tumatalig tung ni Ginuung Jesus duun tung Damasco. ²⁰ Atiang lagi nagparakawutun da natetenged tung ni Jesus tung mga masigka Judio nang kada sam pundaan ang pamagsaragpun-sagpun duun. Pinaganing na tanira ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios. ²¹ Numanyan tanirang tanan ang namagpamati tung anya, nangabereng da ta mupia. Namagtaralimaan-talimaan da tanirang namagaraning-aningan ang, “Belag ba ang yang taung atia ya ra yang nagpamaras tung mga tau duun tung Jerusalem ang kumpurming pagambay tung ni Jesus? Belag ba ang yang inangay na taa ang para ipampadeep na yang mga taung atia ang para guyurun na duun tung mga paring

atiang arabubwat?" maganing. ²² Numanyan ti Saulo tanya mas pang nagketel yang builu yang pagparakawutun na. Durug baked yang katadlengan na ang ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang Cristong nagaelatan kang lagi nira. Purisu yang mga Judiong atiang pamagtinir tung Damasco, indi ra nira nasarangan yang katadlengan nang bariken.

Ti Saulo Nagabalakan Da Ta Malain (9:23-25)

²³ Taa numanyan atiang nabuay ra, namagurunta-untaan da yang mga masigka Judio ni Saulo duun tung Damasco ang tanya imatayen da. ²⁴ Lawiig kaldaw yang pagbarantayen nira tung mga purta yang siudad ang para baklu malua, madeep da nirang imatayen. Numanyan nabalitaan da ni Pablo natetenged tung nagatima nirang atia. ²⁵ Numanyan anday dumang binuat yang mga taung namananged da tung ipinagpakawut na, tanya ingkelan da nira ta lawii tung may pagpapuklutan tung padir. Duun da ilem ipabtangay nira tung sasang bulanglang ang itinuntun tung lua yang padir ang para magpalibri ra.

Yang Pagbalik Ni Saulo Duun Tung Jerusalem (9:26-30)

²⁶ Taa numanyan tung pagbalik ni Saulo duun tung Jerusalem, tinagaman na ra rin ang magpakilaket tung mga taung pamagusuy ra tung ni Ginuung Jesus. Piru ya ra ngaelday nirang tanan ay indi pamananged ang tanya pagusuy ra ka tung ni Ginuung Jesus. ²⁷ Numanyan ti Bernabe ya ray nagtawang ang nagekel tung anya duun tung mga apustul ang dati. Pagkatapus nagbawalitaen da tung nira kung ya pa agaring naita na ti Ginuung Jesus tung karsada ang may pinaganing ka ni Ginuu tung anya. Ibinalita na ka tung nira kung unu pag kabalur nang nagparakawutun tung mga masigka Judio nira duun tung Damasco natetenged tung ni Ginuung Jesus. ²⁸ Kapurisu numanyan, napagpakiugpu ra tung mga tumatalig ang durug tinlu yang pagnurunutan nira duun tung Jerusalem ig tanya durug kabalur ang nagparakawutun tung mga tau natetenged tung ni Ginuung Jesus. ²⁹ Ang kaisan, nagparakawutun tung mga masigka Judio na ang yang bitala nira Giniriego. Yang nagipakawut na asan da ipatielay na tung napabtang tung kasulatan ang basi pa ra ilem mamananged da. Piru belag ya mamananged, ya mamagtagam ang mamangimatay tung anya. ³⁰ Numanyan pagkabalita yang mga kaputulan nang mga tumatalig, dayun da nirang ingkelan ang namanuldak duun tung

siudad ang Cesarea† ang pagkatapus ipinaulik da nira duun tung Tarso.

Nagipagpasanag Yang Nagsulat Kung Ya Pa Agari Yang Pagkabetang Yang Kabilugan Yang Mga Tumatalig (9:31)

³¹ Purisu nagkamaningan da ang nagkalimeng da yang pagkabetang yang kabilugan yang mga tumatalig tung ni Jesus tung intirung sinakepan yang Judea may tung intirung sinakepan yang Galilea pati tung intirung sinakepan yang Samaria. Dispuis nagbaked dang nagbaked yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus ang nunut da ka ta pangaman nira ta mupia ang muya mamaglampas tung kalelyagan na. Asta yang kinadakel nira ya ra kag durulang agdurulang ekel tung pagpadagen-dagen yang Espiritu Santo.

Ti Eneas Nagapamaayen Ni Jesu-Cristo Ekel Tung Ni Pedro (9:32-35)

³² Taa numanyan ibalik ta ra kanay yang isturia tung ni Pedro. Tung pagliluwutun na may mininsang nanuldak da duun tung lansangan ang Lida ang para magbisita tung mga taung pamagusuy ra tung ni Ginuung Jesus ang pamagtinir duun. ³³ Duun may napanawan nang sasang taung nagaranan tung ni Eneas. Tung seled walu rang takun midyu tung depet da ilem tanya tung lulubgan na ay pamimilay yang mga tinanguni na. ³⁴ Maganing ti Pedrong nagbugnu tung anya, "Eneas, pamaayenena ra ni Jesu-Cristo. Magbungkarasa rang magpatayu-tayu yang lulubgan mu," maganing. Atii, lagi-laging nagbungkaras ti Eneas. ³⁵ Yang dinangat na, durung mga taung nagkaraita tung ni Eneas ang maayen da ang duun da nga manmanay yang mga isip nirang namagpagaem yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. Yang duma pamagtinir tung lansangan ang atiang Lida, yang duma pamagistar tung kakunayungan yang kadatalan ang atiang malapad ang pagguguuyan tung Saron.

Ti Dorcas Nagbklung Kabui Ekel Tung Nagipagampu Ni Pedro (9:36-43)

³⁶ Taa numanyan duun tung lansangan ang Jopa may sasang baway ang nagaranan tung ni Tabita ang yay sasang tumatalig tung ni Ginuung Jesus. Kung ilakted yang aran na tung bitalang Giniriego ay Dorcas. Yang puntus yang aran na ay "Kalasiaw". Pirmi ra ilem ang pagbuat ta matitinlu ig durug katinawangen tung mga taung pagkaliwag. ³⁷ Numanyan tung mga uras ang atii,

† 9:30 9:30 Distansia ta 100 kilometro.

nagkatinir da ta laru na ang pagkatapus ya ray napatayan na. Pagkapatay na, dinigu ra yang mga aruman na ang pagkatapus ipinabtang da nira duun tung sasang kuartu tung yadwang gradu yang balay. ³⁸ Kumus alenget ka ilem yang Jopa tung Lida, pagkabalita yang mga tumatalig ang taga Jopa ang ti Pedro duun tung Lida, dayun da nirang pinaguuyan tung durua nga laliian ang kung maimu ilem tung makali, mangay rang lagi tanya duun tung nira. ³⁹ Purisu pagkagngel ni Pedro yang tuyun nira, dayun dang nagsimpan ang pagkatapus nagnunut da tung nira. Pagkawut nira duun, dayun dang ingkelan nira ti Pedro tung kuartung atia tung yadwang gradu. Pagkatapus yang tanan ang mga balung mga baway ang taga duun namagtaripukpuk da tung anyang pamagtarangiten dang pamagpaita tung anya yang mga kamisun may yang mga kimunang atiang pinagtiik ni Dorcas atiang bui pa ang ya ra kay ipinamakdul-pakdul na tung nira. ⁴⁰ Numanyan tanirang tanan pinalua ra ni Pedro tung kuartung atia. Pagkatapus dayun dang nagluud ang nagampu tung Dios. Pagkatapus ta pagampu na, dayun dang nanalunga tung tinanguni yang patay ang nagbitala tung anyang maganing, "Tabita, magbungkarasa ra!" maganing. ⁴¹ Lagi-laging nabuskad da yang mata na. Pagkaita na tung ni Pedro, dayun dang nagbangun. Atii, pinggesan da ni Pedro tung kalima nang pinakdeng. Pagkatapus dayun na rang ginuuyan yang mga balung atia asta yang mga kaarumanan nirang mga tauan ka ni Ginuung Jesus ang pagkatapus ti Tabita ipinirisintar na ra tung nirang bui ra. ⁴² Numanyan pagsarambung da yang balita tung intirung lansangan ang atiang Jopa, duru sing mga taung namagtalig tung ni Ginuung Jesus ang namagpatapnay. ⁴³ Taa numanyan duun da ilem nagpadayun ti Pedro ta mabuay tung balay ni Simon ang sasang manigdampul ta ulit ta mga ayep.

10

May Nagipadakat Yang Dios Tung Paneleng Ni Kapitan Cornelio (10:1-8)

¹ Taa numanyan duun tung siudad ang Cesarea*, may sasang taung nagaranan tung ni Cornelio. Tanya sasang kapitan tung sang grupu yang mga sundalung sanggatus nga tauan ang lugud tung mas dakulong grupung enem ang gatus nga sundaluan ang pulus taga Italia. ² Yang

* **10:1** 10:1 Yang siudad ang atia, yay pinakakapital yang intirung banwang pagguguuyan yang mga Romanen ang Judea. Piru tung mga Judio, yang banwang nagaguuyan nirang Judea, teed ilem tung ampir duun tung siudad ang Jerusalem.

taung naa matinumanen tung mga katuwulan yang Dios, ay maskin belagan Judio yang nasyun na, dating pagintindi ra kang lagi tung pagatuuan yang mga Judio, kasiraan ka tanirang sam pamilya pati mga turuwulun na. Duru kag kainildawen tung mga Judiong mga maliliwagen ig muyamuyang magampu tung Dios. ³ May sasang kaldaw ang mga alas tris dang apun ang may sasang ipinadakat yang Dios tung paneleng na. May sasang angil ang pagatuwul nang naita nang pagpakled tung kuartu ang pagkatapus dayun dang nagbugnu tung anyang maganing, "Cornelio!" ⁴ Atii binalayan da ta eled nang duru ang yang angil ang atia ya ray nagapateek-teekan na ta mupiang tinuwal, "Aywa, unu pa?" Maganing yang angil ang minles, "Pinamati ra yang Dios yang pagarampuen mu tung anya, tinandaan na ra ka yang pagirildawen mu tung mga masigkatau mu. Nagademdema ra enged anya. ⁵ Purisu simanyan manuwula ra ta mga taung mamansiangay duun tung Jopa ang para dawalen da nira yang sasang taung nagaranan tung ni Simon ang yang puangga na ti Pedro. ⁶ Duun agpagdayun tung ni tukayu na ang ti Simon ka ang sasang manigdampul ta ulit ang yang balay na duun tung binit yang teeb," agaaning. ⁷ Pagkatapus dayun dang nagliit yang angil ang atiang nagpaske tung anya. Numanyan ti Cornelio tanya, dayun dang nangguuy tung duruang bilug ang turuwulun na may tung sam bilug ang sundalu nang nagataligan na ang ya kay matinumanen tung mga katuwulan yang Dios. ⁸ Pagkatapus ta pagpakdek na tung nira yang nainabung atia tung anya, dayun na rang pinanuwal ang mamansiangay duun tung Jopa.

May Nagipadakat Yang Dios Tung Paneleng Ni Pedro (10:9-16)

⁹ Taa numanyan, tung nagdasun ang kaldaw alenget-lenget da tung Jopa yang tulu nga tauan ang atiang pinanuwal ni Cornelio. Atiang kereng kaldaw, ti Pedro tanya nagtakwal da duun tung sagpaw† yang balay ang para magarampuen da. ¹⁰ Numanyan kumus nagasuwwuk da, gustu nang mamangan. Mintras pamagsimpan pa tanira tung araneke ta mapangan na, may sasang ipinadakat yang Dios tung paneleng na. ¹¹ Ya ray naita na yang langit ang midyu tung nagabri ra ang pagkatapus may sasang kuari layag ang dakulu ang nagiparanek. Kuari nagapegsan tung pusud nang epat ang nagituntun tung tanek. ¹² Betangan ta

† **10:9** 10:9 Yang pagbaralayan duun tung nira pinaya. Anday sawungan na ig yang pinakasagpaw na ya ray pagpalimasmasan nira ubin pagkeresenang nirang mga lawii.

sari-saring ayep ang pamagpanaw-panaw tung tanek pati mga dayamdang ang pamagkanwang asta mga lamlam ang pulus liliien ta mga Judio. ¹³ Numanyan may busis ang nagngel ni Pedro ang maganing tung anya, "Ala Pedro, magbungkarasa ra. Mangkela ra asan ta patayen mung ipalutuk." ¹⁴ Maganing ti Pedrong minles, "Ginuu, talagang indiw ay kipurki disti pa tung itatauenu indiaung pisan nagapamangan ta mga maning tiang liliien[‡] yamen ang mga tauan mung mga Judio." ¹⁵ Maganing si yang busis ang nagbitala tung anya, "Yang kumpurming ipinagpabtang da yang Dios ang bagay rang panganen, indi mu ra aningen ang liliien pa," maganing. ¹⁶ Numanyan maklu rang mainabu ta maning ka tia. Pagkayaklu ra, nabatak da duun tung langit.

Yang Nagituyun Ni Cornelio Tung Ni Pedro (10:17-23a)

¹⁷ Taa numanyan atiang nagakesen-kesen ni Pedro ta mupia tung isip na kung unu pa kaya ay nagadapatan yang ipinadakat ang atii tung paneleng na, ya ra kay pagkawut yang mga taung atiang pinanuwl ni Cornelio. Asan da kemdangan tung purta yang balay ni Simon ang ya ray pinabalitaan nira tung duma may ruma. ¹⁸ Simanyan namanagbalay rang namagtalimaan kung ti Simon ang atiang pagguguuyan ka tung ni Pedro asan agpagdayun. ¹⁹ Ti Pedro tanya, atiang sigi-siging pagparainu-inuen na kung unu pa ka enged ay lagpakan yang ipinadakat ang atii tung paneleng na, pinaganing da yang Espiritu Santong maganing, "Takaa may tulu nga tauan ang pamagdawal tung nuyu. ²⁰ Purisu magbungkarasa rang maglampud ay magnunuta ra tung nira. India ra magdalenden ay yuu ray nagtuwl tung nirang mangay taa." ²¹ Purisu dayun dang linampud ni Pedro yang mga taung atiang pinaganing, "Yuu ra taang nagadawal mi. Unu pay katuyuan mi?" ²² Maganing tanirang namansituwal, "Anda. Minangayami ilem taa ay tinuwulami ni Kapitan Cornelio. Tanya sasang matinumanen tung mga katuwulan yang Dios ig dating pagintindi ra kang lagi tung pagatuuan ming mga Judio. Bantug yang aran na tung intirung nasyun mi. May sasang angil ang tinuwul yang Dios ang nagpakdek tung anyang magpaguuy tung nuyung magangaya duun tung balay na ugud mapamatian na kung unu pay ianing mu tung anya," maganing.

²³ Atii, pinangimbitar da ni Pedro ang duun da mamangin-luwagan.

[‡] **10:14** 10:14 Kung gustu tang makdekan kung unu pang mga palanganenay ang dapat liliien yang mga Judio, duun nga basaay ta tung Levitico 11:1-47.

Pagbaragasan Da Ti Pedro May Na Cornelio (10:23b-33)

Pagkapangayag, pagkasimpan ni Pedro, dayun dang nagpakignunut tung nira. Asta yang dumang mga tumatalig tung ni Jesus ang taga Jopa, namagpakignunut da ka. ²⁴ Pagkapangayag si, baklu ra namansikawut tanira duun tung Cesarea. Duun da ka ti Corneliong pagelat, kasiraan ka tanira yang may mga kaampiran tung anya may yang mga ungkuy nang nagamaal na. ²⁵ Atiing magpapakled da rin ti Pedro tung balay, binagas da ni Cornelio. Ya ra nga luud tung pinagtalungan nirang durua ang para magtuu ra rin tung anya. ²⁶ Dayun dang pinggesan ni Pedrong pinakdeng ang inaning, “Ala, kemdenga ra. Aywa naang yuu tau ka ilem ang pariu ka tung nuyu, yuu pay luuran mu?” ²⁷ Atii, pagpakled nira ni Pedro tung balay, sigi-sigi yang kesen nirang durua. Naa pala asan tung kakleran, durug dakel yang mga taung pamagsaragpun. ²⁸ Numanyan nagbitala ra ti Pedro tung nirang maganing, “Siguru nagaskean mi ra ka ang tung yamen ang mga Judio, bawal tung yamen ang magpakilaket ubin magbisita tung maning tung numyung belagan mga masigkanasyun yamen. Piru pinasanaganaw ra yang Dios ang anday taung aningenung belagan bagay ang saptenu. ²⁹ Kapurisu atiing pinatuwulanaw ra numyu, nagnunutaw ra ilem ang anday dakeleng pasaliwan. Numaan, gustuu ilem ang makdekan kung unu pay nagipagpaguuy mi tung yeen?” ³⁰ Maganing ti Corneliong nagtimalas, “Tangnengesa pa ang mga maning tiing uras ang pagalas tris ang apun, pagampuaw ra tung Dios taa tung balayu. Nainalianaw rang limput ta sasang laliing masulaw yang awel nang ya ray kumindeng tung pinagtalungan yamen. ³¹ Maganing tung yeen, ‘Cornelio, pinamati ra yang Dios yang ipinagampu mu tung anya, tinandaan na ra ka yang pagirildawen mu tung mga masigkatau mu. ³² Purisu ta nuyu, patuwulan mu ra yang sasang tau duun tung Jopa ang nagaranan tung ni Simon ang yang puangga na ti Pedro. Ay tanya duun agpagdayun tung balay ni tukayu nang ti Simon ka ang sasang manigdampul ta ulit duun tung binit yang teeb,’ agaaning duun tung yeen. ³³ Purisu ta yeen, atiang lagi, pinatuwulana ra ka man yeen. Pagpasalamataw ka tung nuyu ta dakulung pagpasalamat natetenged tung kaneeman mung nagangaya ra ka taa. Purisu numaan, ta yami, taanami rang tanan nga sagpun tung katalungan yang Dios ugud mapamatian yamen yang tanan ang itinuwul na tung nuyung ipagpakawut tung yamen,” maganing ti Cornelio.

Yang Nagipagpakawut Ni Pedro Tung Na Cornelio (10:34-43)

³⁴ Numanyan, ti Pedro nagimpisa rang nagparakawutun tung nirang maganing, "Naa pala, baklu ra nga maresmesayu ang matuud ka man ang yang Dios anday pinilikan. ³⁵ Kung tinu pay paggalang tung anya ig pagtuman ka yang kalelyagan na, ya ray taung sapten na, maskin unu pang nasyunay. ³⁶ Ya taa yang bitalang ipinagpaekel na tung nasyun enged yamen ang Israel natetenged tung kalibrian ang ipinagpatukud na tung ni Jesu-Cristo. Ti Jesu-Cristong naang nagaaningu belagan pariu tung dumang pinanuwl yang Dios, kung indi, tanya ray may kagaeman tung tanan ang mga tau. ³⁷ Asta yamu nabalitaan mi ra ka kung unu pay nagkarainabu taa tung banwang naang intirung Judea, impisa duun tung parti Galilea. Duminasun tung pagparakawutun ni Juan tung mga tau kung unu pay dapat buaten nira baklu ra mampabenyag tung anya. ³⁸ Purisu nagaskean mi ra yang natetenged tung ni Jesus ang taga Nazaret. Kumus tanya pinilik yang Dios ig pinatiniran na tung Espiritu Santo, purisu, maskin ay pa nagpanaw, durung nagkarabuat nang ikinaayen yang mga tau. Yang kumpurming kinemkem da rin ni Satanas, luwus dang pinampapuklut na ekel tung pagpaktel yang Dios tung anya. ³⁹ Dispuis pa, yami sistigus tung pagkamatuud natetenged tung tanan ang atiang nagkarabuat na duun tung siudad ang Jerusalem pati tung intirung sinakepan yang Judea. Pagkatapus anday dumang binuat yang duma tung anya, ya ra ipalansangay nira tung krus ang ipinaimatay ang katulad ka tung pagabut tung sasang taung durug kalain. ⁴⁰ Piru binui si ka enged ang uman yang Dios tung yaklung kaldaw ang pagkatapus pinapruibaan na rang talagang matuud gated dakeleami kang naita tung anya. ⁴¹ Tung bagay, indi ka man naita yang kadaklan ang mga masigkanasyun yamen, kung indi, tung yamen ilem ang pinamilik na kang laging magpaingmatuud tung kadaklan. Ay atiang pagkabui na si kang uman, kasiraanami ra kang nagsararuan. ⁴² Dispuis, nagkalalangan da ka tung yamen ang magparakawutunami tung mga tau. Ay magpaingmatuurami tung nira ang tanya ray pinilik yang Dios ang tung uri ta kaldaw, yay magsintinsia tung kalainan tung tanan ang mga taung kumpurming belagan mga tauan na. Salairen na yang kawutan nang bui, pati yang nagkarapatay ra, buien na si kang uman ang para masintinsiaan na. ⁴³ Tanya kang lagi ay ipinagpaingmatuud yang tanan ang mga manigpalatay yang bitala yang Dios ta namagtukaw ang mga panimpu ang

kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung anya, ya ray patawaren na tung mga kasalanan na natetenged ka man tung pinagtalus nang nagpakugmatay.”

Yang Belagan Mga Judio Nagalampuran Da Ka Yang Espiritu Santo (10:44-48)

⁴⁴ Taa, numanyan, atiang indi pa nganing nagatapus ti Pedro ta pagparakawutun na, tanirang tanan asan ang pamagpamati, lagi-laging pinanlampuran da yang Espiritu Santong pinamanguluhan. ⁴⁵ Yang mga tumatalig ang atiang mga Judio ang taga Jopa ang namagpakignunut tung ni Pedro, nangabereng da ta mupiang pamagpaniid. Yang naberengan enged nira, naa pala, maskin belagan mga masigka Judio nira, pinampalampuran da ka yang Dios tung Espiritu Santo ang yang kaalimbawaan yang paglampud na tung nira maning pa tung waing ibinukbuk tung nira. ⁴⁶⁻⁴⁷ Ay ya pa agari ya rag denglay nira na Corneliong pamagbiwitalaen ta mga bitalang indi ka pinagaralan nira ang ya ra kay nagagamit nirang pamagdarayawen tung Dios natetenged tung mga binuat-buatan nang durung pisan agkabewereng[§]! Atii, ya ra ngabnga ti Pedrong maganing tung mga masigka Judio na, “Ta, telengan mi ra tia. Yang mga taung atia, pinampalampuran da ka yang Dios tung Espiritu Santo ang pariu ka tung binuat na tung yaten tan taa pa*. Ala, maganingamu ka kung indi magkatama tung mga isip ming tanira mamampabenyag da,” maganing. ⁴⁸ Kapurisu, kumus anday nagiwek-iwek, dayun dang nagkalalangan ang tanira mamampabenyag da ang para mamagpapruiiba ang tanira namagpagaem dang matuud tung ni Jesu-Cristo. Pagkatapus tia, dayun dang namagimbitar tung na Pedrong mamagpadayun da kanay tung nira ta pira pang kaldaw.

11

Pagugtulun Da Ti Pedro Tung Mga Tumatalig Duun Tung Jerusalem Kung Unu Pay Nainabu Duun Tung Cesarea (11:1-18)

¹ Taa numanyan, nabalitaan da yang mga apustul ni Ginuung Jesus pati yang mga kaputulan tung intirung sinakepan yang Judea ang naa pala maski tung mga taung

[§] **10:46-47** 10:46-47a Yang pruibang atiang durug kabewereng ipinaita ra nganing yang Dios tung nirang mga Judio ay ugud asan da nga plekay ta ipamiru nira tung mga taga duma-rumang nasyun ang asta kawigen da nira na Cornelio ang tanira mga putul da ka nira natetenged ilem tung pagtalig nira tung ni Ginuung Jesus. Ikumpalar tung 11:15-17. * **10:46-47** 10:46-47b Balikan ta yang kapanawan na tung 2:1-12.

belagan mga masigka Judio nira may namagpauyun da ka tung bitala yang Dios ang ipinagpakawut tung nira. ² Ugaring ilem, ating pagkawut na Pedro duun tung Jerusalem, may dumang mga tumatalig ang mga Judio ang namagintra ra saway tung anya. Ay yang nagapapaktelan nira ang yang belagan mga masigka Judio nira dapat unung magpabuat ta tanda tung mga tinanguni nira baklu ra unu nga risibiay yang Dios ang mga kinasakpan nang matuud. ³ Maganing tanirang pamagbasul tung ni Pedro, "Naa pala, duruag kalain. Nagpadayuna ra tung mga taung belagan yatenanen. Anday tandang binuat tung mga tinanguni nira. Nagpakisarua ka pa man ngani tung nira*!" agaaning. ⁴⁻⁵ Kapurisu, ti Pedro tanya, nagimpisa rang nagbawalitaen tung nira yang tanan ang nagkarainabu ang maganing, "Atiing duunaw pa rin tung Jopang pagampu tung Dios, may sasang ipinadakat na tung panelengu ang may kuari layag ang dakulu ang yag paparanek. Kuari nagapegsan tung pusud nang epat ang nagituntun ang asta nadasen da tung yeen. ⁶ Tinelenganu ra ta mupia kung unu pay pakled na. May naitaw rang mga ayep ang atiang pamagpanaw-panaw tung tanek, pati mga talunun, pati yang pamagkanwangkanwang asta mga lamlam pa. ⁷ Atii may nagngelung busis ang paganing tung yeen ang, 'Ala Pedro, magbungkarasa rang mamilik asan ta patayen mu ang para ipalutuk mung panganen.' ⁸ Agaaningaw ka ta yeen ang nagtimalas, 'Aa Ginuu, indiw! Ay kipurki inding pisan nagakled tung ngangaw yang mga maning tiang liliien kang lagi yamen ang mga Judio,' agaaningaw duun tung anya. ⁹ Maganing si tung yeen yang busis ang atiiing liit tung langit, 'Yang kumpurming ipinagpabtang da yang Dios ang bagay rang panganen, indi mu ra aningen ang liliien pa,' agaaning duun tung yeen. ¹⁰ Atia, maklung mainabu. Pagkayaklu ra nabatak dang luwus duun tung langit. ¹¹ Atiing uras ang atii, tamang nagabatak da duun tung langit, naa pala may tulu nga tauan ang baklung namansikawut tung balay ang atiiing nagadayunanu. Pinanuwul ta sasang taung taga Cesarea ang mamanawag tung yeen. ¹² Inaningaw ra dayun yang Espiritu Santo ang magpakignunutaw ra ilem tung nira ang indi ra ilem isipenu kung unu pang nasyunay tanira. Naning mga putul tang enem ang taga Jopa namansinunut da ka tung yeen duun tung Cesarea ang pagkatapus kasiraanami ra kang nagpakled tung balay yang taung atii. ¹³ Pagpakled yamen, inugtulanami ra ka anya natetenged tung sasang angil ang naita nang kumindeng

* 11:3 11:3 Atia bawal tung mga Judio.

asan tung kakleran yang balay na ang pagkatapus nagbitala tung anyang maganing, 'Patuwulan mu ra yang sasang tau duun tung Jopa ang nagaranan tung ni Simon ang yang puangga na ti Pedro. ¹⁴ Ya ray magpakdek tung nuyu kung ya pa agaring matapnaya ra yang Dios, kasiraanamu kang sam pamilya pati mga turuwulun mu,' maganing. ¹⁵ Taa numanyan, atiang indiaw pa nganing nagatapus ta pagparakawutun tung nira, nangalampuran da yang Espiritu Santong pinamanguluan ang pariu ka tung nainabu tung yaten tan taa ra†. ¹⁶ Atii, baklu ra nga demdemayu yang sasang inaning ni Ginuung Jesus tung yamen ang maganing, 'Maskin may mga taung pinamenyagan ka man ni Juan tung wai, piru ta yamu, maning pa tung benyaganamu ka ay natetenged tung Espiritu Santong patinirenu tung numyu.' ¹⁷ Ig disir kumus bistu rang pinatiniran da tanira yang Dios tung Espiritu Santo atiang pagtalig nira tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang pariu ka tung binuat na tung yaten atiang pagtalig ta tung anya, aywa, yuu wasu may pudirung kuntraenu yang Dios?" agaaning ti Pedro tung nira. ¹⁸ Numanyan, pagkagngel da nira tia, anda ray mabitala nira tung anya, kung indi, ya ra mamagdayaw tung Dios ang maganing, "Naa pala, maskin yang belagan mga yatenanen, nagapakdulan da ka yang Dios ta lugar nirang mamanligna tung mga kasalanan nira ugud asan da ka nga paeyangay na ta ipagpangabui nirang baklu," maganing.

Natetenged Tung Pagpaliked Yang Matinlung Balita Duun Tung Siudad Ang Antioquia (11:19-26)

¹⁹ Taa numanyan ibalik ta ra kanay yang isturia tung mga tumatalig ang atiang nagkarawasag dang namaglalaksuan tung uras ang atiang pangimatay tung ni Esteban. Yang дума yang kinawut nirang banwa asta duun tung Fenicia, yang дума asta duun tung Chipre, yang дума asta duun tung siudad ang Antioquia. Ugaring ilem, yang pinagpakawutan nira yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus, ya ka ilem yang mga masigkanasyun nirang mga Judio. ²⁰ Piru may dumang mga tumatalig ang dating taga Chipre may taga Cirene ang ya ra kay namansiangay duun tung siudad ang atiang Antioquia. Pagkawut nira duun, pati yang belagan mga masigkanasyun nirang mga Judio pinagpakawutan da ka nira. ²¹ Numanyan, yang pagparakawutun nira, pinaktel da ta mupia ni Ginuung Jesus. Durug dakel yang mga taung namananged ang namagtalig yang mga sadili nira tung anya.

† 11:15 11:15 Mga Binuat-buatan 2:1-4

²² Numanyan yang balita natetenged tung mga taung atiang baklung namagtalig kawut da tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Jerusalem. Purisu ti Bernabe, ya ray tinuwul nirang mangay duun tung Antioquia ang para manginsapu. ²³ Pagkawut na duun, nasiman na rang lagi ang durug tinlu yang pagurubraen yang Dios tung mga isip nira ang ya ray ikinasadya na ta duru. Purisu dayun dang nagpaktel tung mga isip nirang mamagusuy tung ni Ginuung Jesus ang tanya ilem ay paginetegan yang mga isip nirang pirmi. ²⁴ Ay ya pa agari, ti Bernabeng naa, durug kaayen ang tau. Pagpamangulung pirmi tung Espiritu Santo ig durug baked yang pagtaraligen na tung Dios. Purisu anday dumang pinakawut yang pagparadagen-dagenen na duun, durug dakel yang mga taung nagkaraeklan na yang mga kinaisipan nirang asta nagpalamtuk da tung ni Ginuung Jesus yang pundu yang kinaisipan nira.

²⁵ Taa numanyan minangay ra ti Bernabe duun tung siudad ang Tarso ang para magsagyap da tung ni Saulo. ²⁶ Pagkaita na, dayun na rang ingkelan duun tung Antioquia. Purisu nagkamaningan da ang tung seled san takun, namagpakigsampura ra tanirang durua tung mga tumatalig ang atiang sam pundaan. Durug dakel yang mga taung pinagtuldukan nira. Kapurisu duun tung Antioquia, tanirang mga tumatalig tung ni Ginuung Jesus, tukaw tung tanan ang pinaaranan ta duma ang "mga tauan yang paganingen ang Cristo".

Pamagpaekel Yang Mga Tumatalig Ta Tawang Tung Mga Kaputulan Nira Duun Tung Jerusalem (11:27-30)

²⁷ Numanyan tung mga uras ang atii, may mga manigpalatay ta bitalang nagipasanag yang Dios tung mga painu-inu nira ang namagliit da duun tung Jerusalem ang naman-siangay duun tung Antioquia. ²⁸ May sam bilug tung nira ang nagaranan tung ni Agabo. Kumus nagapasanagan da yang Espiritu Santo, ya ray kumindeng ang nagula tung kadaklan ang yang bilug ang kaliwatan magkatinir da unu ta purting panuwuk. (Yang panuwuk ang atii, duminangat da ka man tung uri atiang pagkaadi ni Claudio duun tung Roma.) ²⁹ Purisu, pagkagngel yang mga tumatalig yang inulang atia, namagparaigu ra ang para mamagpaekel da ta itawang nira tung mga kaputulan nira duun tung Judea. Yang pagparakdulun nira, kumpurming sarangan yang sasa may sasa tung nira. ³⁰ Numanyan yang pinagiriguan nirang atia, tinuman da nira. Pagkatapus yang naimes nira ya ray ipinaekel nira tung ni Bernabe durua ni Saulo ang para

iintriga ra nira tung mga pamagmangulu tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Jerusalem.

12

Ti Adi Herodes Pagkalalangan Da Ang Pandeeg-deegan Da Yang Dumang Mga Tumatalig Duun Tung Jerusalem (12:1-5)

¹ Simanyan tung mga uras ang atii, ti Adi Herodes nagkalalangan da ang pandeeg-deegan da yang mga tumatalig ang sakep yang sam pundaan duun tung Jerusalem.

² Ti Santiagong atiang aka ni Juan, ya ray pinapugusan na ta dikel. ³ Pagkamalamad yang Adi ang ya ray nauyunan ang pisan yang kadaklan ang mga Judio, dinulangan na pa yang pagabuat nang malain ang ti Pedro ya ray ipinadeep na. (Atii nagkatuun tung pistang atiang nagipamangan yang mga Judio ta tinapay ang indi pinaleskag.) ⁴ Pagkadeep tung ni Pedro, dayun dang ipinakalabus. Inintriga pa tung mga guardiang epat ang pundaan ang talaepat nga tauan ang yay mamagbereres ta bantay tung anya. Ay nagatimaan da yang Adi ang malapas ilem yang pista, baklu na ra bistaay ang ipaimatay tung katalungaan yang mga tau.

⁵ Kapurisu kumus maning da tia yang nabtangan ni Pedro duun tung kalabus ang tanya nagapabantayan da ta mupia, pinaderepan da ta pagarampuen yang mga tumatalig ang sam pundaan.

Ti Pedro Nagipagpalibri Yang Dios (12:6-19)

⁶ Taa numanyan, atiang lawii ra ang andamal ya ray uras ang nagaisip yang Ading ipagpalua na tung ni Pedrong ipagpabista, elek da ti Pedro tung kalabus. Ya ngaknga tung durua nga guardian ang nagtimbang. Yang kalima nang durua parariung pinusasan ta kadina tung duwali may duwali. Duun tung purta may durua pa nga guardian ang pamagbantay ka. ⁷ Numanyan may sasang angil ang pagatuwul yang Dios ang inali ra ilem ang lumimput duun ig gulpi ra kang nanadlaw yang kuartung atiang pagbantayan tung ni Pedro. Dayun dang nagyeyege-yeye tung ni Pedro tung palda nang namuaw. Inaning na rang, "Kali! Magbungkarasa ra!" maganing. Atii, lagi-laging nagkaratangtang da yang mga pusas tung kalima na.

⁸ Pagkatapus, dayun na sing inaning ang, "Elten mu ra tiang akes mu, pati sandalyas mu suutun mu ra ka," agaaning. Antimanung tinuman ni Pedro. Pagkatapus inaning na si ang, "Suutun mu ra ka yang panlamig mung magnunut tung yeen," agaaning. ⁹ Purisu ninuntan da ka man ni Pedrong luminua tung kalabus. Ugaring indi ilem nagaintindian na kung yang pagabuat yang angil matuud da. Yang kalaum

na, nagabagay ilem tung sasang nagipadakat yang Dios tung paneleng na. ¹⁰ Numanyan, natakliwan da nira yang primirung tumpuk yang mga guardia pati yadwang tumpuk ang asta nansikawut da tung purtang atiang salsalen ang maglulua tung siudad. Kawutan nira, tung kalelyagan na ra ilem ang nagabri. Dayun da tanirang nansilua. Atiing pagpanaw nira tung sasang karsadang piet, inali ra ilem ang binutwanan yang angil.

¹¹ Atii, namanmanan da ti Pedrong maganing tung sadili na, "Baklu ra nga maladmarayu ang nainabu ka man ang matuud. Pinatuwulanaw ra yang Dios tung sasang angil na. Binawiwaw ra anya tung kagaeman ni Adi Herodes, ipinalibriaw ra ka anya tung kalainan ang dumangat da rin tung yeen ang ya kang lagi ay nagapakbat yang mga masigkanasyunung mga Judio," maganing. ¹² Numanyan pagkalimadmad na ra yang pagkabetang na, diritsyu rang minangay duun tung balay ni Maria ang yay nanay ni Juan ang yang puangga na ti Marcos*. Ay yay pagsagpunan yang dakeleng mga tau ang pamagarampuen tung Dios para tung anya. ¹³ Pagkawut na, pinagtuktukan na ra yang purta. Pagkatuktuk na, may sasang turuwulun ang nagaranan tung ni Roda ang ya ray minangay tung purta ang para manginsapu. ¹⁴ Numanyan pagkailala na yang busis ni Pedro, kumus dereegen da yang kasadyaan na, belag ya ngabriay na, ya ra palaksung napabalik tung balay ang nagbawalitaen ang ti Pedro unu takaa rag kekdeng tung lua yang purta. ¹⁵ Maganing tanirang namagtimala, "Bariadua rang mulaa." Piru inulit na rang inulit yang inaning nang kindengan ang talagang matuud. Maganing tanirang pamagpaimukli, "Abee, siguru ya ra yang angil ang pagbantay tung anya. Napaswad da ilem tung anya!" maganing. ¹⁶ Numanyan ti Pedro tanya, sigi-sigi yang tuktuk na. Buay-wuay ta gesye, inabrian da nira. Pagkaita nira tung anya, nangabereng da ta dakulong pagkabereng. ¹⁷ Ti Pedro tanya, nagsinyas da yang kalima na ang para tanira mamagekmeng da. Dayun dang nagugtulun kung ya pa agari yang pagparaluaen yang Dios tung anya duun tung kalabus. Pagkatapus dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing, "Ibalita mi ra tia tung ni Santiago † may tung mga kaputulan tang kadaklan," maganing. Pagkatapus, dayun dang nagliit tung nirang nagpalikay tung dumang rugal.

* **12:12** 12:12 Ti Marcos yay nagsulat yang librung "Yang Isinulat Ni Marcos Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo." † **12:17** 12:17 Ti Santiagong atiang sinambit na, yay pagmaepet-epet tung sam pundaan duun tung Jerusalem.

18 Mangayag yang kaliwutan, belagan ilem gesye yang pagkataranta yang mga guardiang atiang pamagbantay ra rin tung ni Pedro, kung ay ra kaya tanya. 19 Asta ti Adi Herodes, ipinasagyap na pa rin, piru indi ra ka enged naita nira. Purisu, dayun na rang sinumaria yang mga guardiang atia. Pagkatapus pinagsintinsiaan na rang pangimatayen.

Pagkatapus tia, dayun dang nagliit yang Adi tung Judea ang minangay duun tung siudad ang Cesarea ang duun da nagdayun ta pira pang kaldaw.

Natetenged Tung Kamatayen Ni Adi Herodes Kung Unu Pay Natengeran Na (12:20-23)

20 Atiing duun da yang Adi, nasilag da ta duru tung mga kinasakpan nang taga siudad ang Tiro asta siudad ang Sidon. Purisu sam paluyugan tanirang namansiangay ra duun tung anya. Yang primirung binuat nira, ti Blastong atiang taraligan yang Adi ang manigasikasu tung kuartung pagelkan na, ya ray inalam-alam nirang inawungan. Pagkatapus, pagpakled nira tung Adi, namagsuku ra ilem ang namagpakiluuy tung anya. Yang ipinagsuku nira tung anya, ay yang inadian na ya kang lagi ay pangkelan yang mga sakep nira ta pamangan nira.

21 Numanyan, kawutun da nganing yang kaldaw ang itinipu, ti Adi Herodes nagsuut da yang awel nang pagkaadi ang pagkatapus dayun dang kuminarung tung kakarungan nang dati kang laging pagusgaran na. Pagkatapus dayun daka ng nagdiskursu tung mga taung namagsaragpun.

22 Numanyan, yang mga taung pamamati tung anya, namaglelpaken dang namagdayaw tung anyang maganing, "Belag dang pastikular ang tau tia ang pagbitala, kung indi, may pagkadios na ra!" maganing. 23 Antimanung may sasang angil ang tinuwul yang Dios ang magpadalpet ta sasang malain tung tinanguni yang Adi ay natetenged atiating pagkagngel na yang pagdarayawen nirang atia, belagan ya ipakawutay na tung Dios yang kadengegan, kung indi, iningmatuud na ra. Kapurisu yang pinakawut na, linugay ra ta mupia ang pagkatapus ya ray napatayan na.

24 Numanyan yang dinangat yang bitala yang Dios ang atiang ipinagpakawut nirang mga tumatalig, duun da kumintel ang mas pa yang builu na ang asta ya rag durulang agdurulang yang kinadakel yang mga taung namagtalig yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus.

Nagapabilugan Da Yang May Sulat Yang Pagurubraen Ni Bernabe Durua Ni Saulo (12:25)

²⁵ Ibalik ta ra kanay yang isturia tung ni Bernabe durua ni Saulo. Kumus tinapus da nira yang sirbisyu nirang namagintriga yang itinawang tung mga tumatalig duun Jerusalem‡, dayun dang nansiliit ang nansibalik duun tung Antioquia. Ti Juan ang atiang may puangga nang ti Marcos, ya ray ingkelan nirang pinanunut.

13

Nagapilik Yang Espiritu Santo Tung Ni Bernabe Durua Ni Saulo Para Tung Sasang Ipaubra Na Tung Nira (13:1-3)

¹ Numanyan, duun tung Antioquia, tung sam punsaan yang mga tumatalig, may mga manigtulduk ang nagapaeyangan yang Espiritu Santo ta bitalang ipagpalatay nira tung kadaklan. Ya ra na Bernabe ni Simeon ang nagapapuanggaan tung ni Lagem ni Luciong atiang taga Cirene ni Manaen ang atiang mula pa, sasang dangyan ni Prinsipio Herodes ang tung uri, yay nanubli yang pagkagubirnadur duun tung Galilea. Pati ti Saulo, lugud da ka.

² Numanyan atiang pagtuu nira tung Dios ang nunut da ka ta pamlek nira tung pagparanganen nira, pinaganing da tanira yang Espiritu Santong maganing, "Patemengan mi ra ti Bernabe durua ni Saulo ang ipatugay tung yeen ang para pegsan da nira yang ubrang nagitiganaw ra kang lagi para tung nira," maganing. ³ Purisu may uras ang ipinamlek si nira tung pagparanganen nira ang para bilug yang mga isip nira tung pagarampuen nira tung Dios ang para tung mga aruman nirang atiang durua. Pagkatapus pinandeenan da nirang ipinagintriga tung Dios, baklu palpasay nirang papanaway.

Natetenged Tung Pagparakawutun Nirang Durua Duun Tung Pulung Chipre (13:4-12)

⁴ Taa numanyan kumus linalangan da ka man yang Espiritu Santo ti Bernabe durua ni Saulo, dayun dang namandanek duun tung bakayan tung siudad ang Seleucia ang pagkatapus namanaayan dang para mamagpatindak da duun tung pulung Chipre. ⁵ Numanyan pagsalta nira duun tung siudad ang Salamina, namagparakawutun da yang bitala yang Dios natetenged tung ni Ginuung Jesus tung mga masigka Judio nira duun tung mga pagsaragpunan nirang pagtuuan tung Dios.

⁶ Pagkatapus tia, namagpanaw rang namagbakay ang asta namansikawut da duun tung duwali yang pulu tung siudad ang Pafos. Duun da nga panaway nira yang

‡ 12:25 12:25 Balikan ta yang sinambit tung 11:29-30.

sasang tau ang midyu may pagkabawalyan na. Pirming pagambu ang tanya unu sasang manigpalatay yang bitala yang Dios. Tanya sasa kang Judiong pagaguuyan tung ana ni Josue*. ⁷ Yang taung atia sasa kang tauan ni Gubirnadur Sergio Paulo ang yay sasang taung nagaintindi. Numanyan yang Gubirnadur ang naa, nagpaguuy ra tung ni Bernabe durua ni Saulo ay durung kalelyag nang magpamati tung bitala yang Dios ang nagipagpakawut nira. ⁸ Numanyan atiang pamagparakawutun da, kinuntra ra ta mupia yang may pagkabawalyan nang atia ang tung bitalang Giniriego yay nagaranan tung ni Elimas. Ay tinagaman na ra ti Gubirnadur ta tumpalak ugud indi ra mananged tung nagipagpakawut nira. ⁹⁻¹⁰ Atii, ti Saulong naa ang kung kaisan tung bitalang Giniriego pagaguuyan ka tung ni Pablo, ya ray minanguluan yang Espiritu Santo. Dayun dang nagteleng ta madekdek tung may pagkabawalyan nang atiang maganing tung anya, "Yawa, duruag kaansianung magdaya. Panulara ra tung ni Satanas ay pagpasuaga ka tung kumpurming magkatama. India enged temegka ang indi mu baliskaren yang planu yang Dios ang durug katacleng ang para ya ray buaten mung bukli. ¹¹ Purisu numaan tandaan mu ta maayen. Parusaana rang lagi yang Dios ang burayan. India rang pisan maita yang sadlaw yang kaldaw ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipinagtipu na," maganing. Atii, nainali rang luminawuk yang mata nang nangiklep. Dayun dang nangapap-apap ta taung magguyud tung anya. ¹² Purisu pagkaita ni Gubirnadur kung unu pay nainabu, dayun dang nananged tung nagibalita na Pablo tung anya ang asta nagtalig da yang sadili na tung ni Ginuung Jesus ang nagpatapnay. Durug dakul yang pagkabereng na natetenged tung nagitulduk nira natetenged tung ni Ginuung Jesus ang nunut da ka ta pruibu.

Pamagparakawutun Ti Bernabe Durua Ni Pablo Duun Tung Lansangan Ang Antioquia Tung Sinakepan Yang Pisidia (13:13-43)

¹³ Taa numanyan, namanaayan da na Pablo ang asta duun da namanampet tung siudad ang Perga ang lugud ka tung sinakepan yang Pamfilia. Ya ilem ti Juan ang atiang aruman nirang nagapapuanggaan tung ni Marcos, ya ray namutwan tung nirang minulik duun tung Jerusalem. ¹⁴ Numanyan na Pablo, pagliit nira duun tung Perga, namagpadayun da yang pagparanawen nira ang asta nangakawut da tung

* 13:6 13:6 Tung bitalang Hinebreo "Bar Josue".

siudad ang Antioquia ang lugud ka tung sinakepan yang Pisidia. Numanyan atiang kinawut da yang kaldaw ang nagipamaenay yang mga Judio, namagpakilaket da tung saragpun yang mga masigka Judio nira ang taga duun. Pagkawut nira, dayun dang nansikarung. ¹⁵ Pagkatapus ta pagbasa yang manigbasa tung isinulat ni Moises may tung isinulat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw, pinatuwulan da tanira yang mga manigerekelen ang maganing, “Mga kaputulan, kung tinu pa tung numyu ay may gustu nang ianing tung mga kaarumanan ta ang para kemtel da yang mga kinaisipan nira, lugtan da yamen ang magbitala,” maganing. ¹⁶ Simanyan, ti Pablo ya ray kumindeng ang nagsinyas yang kalima na ang para mamagpamati ra yang mga tau tung anya. Pagkatapus nagimpisa rang nagbitala ang maganing,

“Mga masigka Israelu may yamu kang kadaklan ang dating pagintindi ra kang lagi tung pagatuuan yang nasyun yamen ang naang Israel, pamatian mi ra kanay yang bitalaw. ¹⁷ Atiang tukaw ang mga panimpu, yang Dios ang pagatuuan tang mga Israel yay nagpilik tung mga kinaampu ta ang para buaten nang mga tauan nang sadili. Atiang pagdayu nira duun tung Egipto, ipinalandaw na tanira, ay pinangkalan na ra tanirang ipinampalua duun ekel tung puiursa nang durug ketel. ¹⁸ Tung seled epat ang puluk ang takun, pinagasikasu na ta matinlu duun tung banwang kapas. ¹⁹ Pagkatapus pinapandeeg na tung pitu nga nasyunan duun tung banwang Canaan ang pagkatapus yang banwang atia ipinakdul na tung nira ang para nira rang sadili. ²⁰ Magimpisa tung pagpilik na tung mga kinaampu tang atii ang asta tung pagpasadili na tung nira yang banwang atia, may epat ang gatus may limang puluk dang takun ang nagtaklib.

“Pagkatapus may mga manigmangulu ang pinapaggaraemen na tung intirung nasyun ang asta kinawut da yang timpu ni Samuel ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios. ²¹ Atiang pagingaluk nira tung anya ta sasang piliken nang maging Adi nira, yang ilinugut yang Dios tung nira ti Saulo ang ana ni Kis ang yang pinanliit-liitan na tanya sasang kanubli ni Benjamin. Yay naggaem tung nira tung seled epat ang puluk ang takun. ²² Atiang pagkuat yang Dios tung anya tung pagkaadi na, ti David ya ray pinakarung nang pinapagadi. Maning taa yang ipinagpaingmatuud yang Dios natetenged tung anya:

“Ti David ang naang ana ni Jesse, yay nagalelyaganu ay nabiluganu ra yang kinaisipan na ang yay magtu-

man yang tanan ang nagalelyaganung yay buaten na,'
maganing†.

²³ Numanyan tung mga kanubli ni Adi David may sasang taung ipinagpaangay yang Dios ang para yay magpalibri tung nasyun tang Israel ang katulad ka tung pinangakuan na tung mga kinaampu ta. Anday дума, ya ra ti Jesus.

²⁴ Baklu ra naglua tanya, ti Juan ya ray nagtukaw tung anyang nagparakawutun tung tanan ang mga masigka Israel ta ang tanira unu dapat dang mamamligna tung pagabuat nirang kasalahan ang mamagbalik tung Dios ang pagkatapus ya ra unu ay papruibaan nirang mamam-pabenyag. ²⁵ Numanyan atiang gesye ra ilem matalus ni Juan yang katengdanan ang atiang ipiniar tung anya, napagbitala ra tung mga tau ang maganing, 'Aywa, unu pay nagalaum mi tung yeen? Iugtulu tung numyu, yuu belagan yang nagapakbat ming magpalibri tung numyu. Kung indi, yang dapat ming intindien, ya ra yang sam bilug ang nagauri pa tung yeen ang maglua. Ay kung ikumpalaraw pa tung anya, indiaung pisan magkabagay tung anya basin pa nganing tung panguat yang sandalyas na,' maganing duun ti Juan.

²⁶ "Ta, mga kaputulanung mga kanubli ka ni apu tang dipuntu Abraham may yamu kang kadaklan ang dating pagintindi ra kang lagi tung pagatuuan yang nasyun yamen ang mga Israel, ita ra engaged ay pinaeklan yang Dios yang balita natetenged tung kalibrian ang naang nagaaningu.

²⁷ Talagang ti Jesus ang naang nagasambitu, ya ra ka man yang Mananapnay ang atiang nagaelatan ta. Ang pagkatapus yang mga taga Jerusalem asta yang pamag-mangulu tung nira indi ra nira inilala ang ya ra ka man tia yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios. Yang nagkaraulang tukaw natetenged tung anya indi nganing namaresmesan nira agad nagabasa ka tung nira ang kada kawutun yang kaldaw ang nagipamaenay. Ang pagkatapus tung pagsintinsia nira tung anya, duun da nga matuuray nira yang nagkaraulang atii. ²⁸ Ay maskin andang pisan ay pruibang naita nira ang ipagsintinsia nira tung anyang dapat ang imatayen, piru ya pa ka engaged ay ipinagamuy-amuy nira tung ni Pilato ang asta ipinaimatay na ra ilem.

²⁹ Pagtalus da nira yang tanan ang napabtang tung kasulatan ang nagadapat tung anya, dayun da nirang tinangtang yang tinanguni na tung krus ang pagkatapus ipinalgud da nira tung leyang. ³⁰ Piru binui si ka engaged ang uman yang Dios. ³¹ Dispuis, pagkabui na si kang

† 13:22 13:22 1 Samuel 13:14; 16:12

uman, tung seled pira-pira rang kaldaw, pirming nagpaita tung mga taung atiang namagpakigluyug tung anya atiang pagliit na tung Galilea ang nagangay duun tung Jerusalem. Purisu numanyan yang mga taung atia ya ray pamagkereng tung anyang pamagpaingmatuud tung intirung nasyun tang Israel ang tanya nabui si ka man ang uman. ³²⁻³³ Asta yami, pagparakawutunami ra ka tung numyu yang durug tinlung balita ang yang pinangakuan yang Dios ang atii tung mga kinaampu tang tukaw, ya ray kindengan na numanyan tung yaten ang pagsurubli tung nira ekel tung pagpabungkaras na tung ni Jesus ang naang nagaaningu. Magkaanggid-anggid tung sasang pinaganing na tung sasang nagadi tung nasyun ta atiang tukaw pa atiang pagpapges na tung anya yang kagaeman na ang katulad tung isinulat tung yadwang Karantaen ang maganing unu yang Dios tung Ading atii,

'Yang kaalimbawaan tang durua numanyan, yaway maning pa tung anaa ra yeen ig yuu maning pa tung Amaw ra nuyu sigun duruaita rang maggaraemen,' agaaning‡.

³⁴ Kung natetenged tung pagpabui si kang uman ang atia yang Dios tung anya ang indi ra enged mapatay ang uman, pademdeman ta yang sasang pinaganing yang Dios tung mga kinaampu ta ang maganing,

'Magtaligamu ra, talagang pakdulanamu yeen yang mga kaayenan ang atiang pinangakuanu tung ni Adi David,' agaaning§.

³⁵ Kung gustu tang maintindian yang linagpakan yang mga bitalang atia, pademdeman ta ra kanay yang sasang inaning ni Adi David tung Dios ang yay napabtang tung dumang Karantaen ang maganing,

'Nagaskeanu ang ta yeen ang pagpaturuwulun tung nuyung bilug tung isipu, indi mu paduntun yang tinanguniung mapatay,' maganing*.

³⁶ "Taa yang gustuung ianing duun, belagan ti Adi David mismu yang nagadapatan yang mga bitalang atia. Kipurki atiang pagkatalus na yang katengdanan ang ipiniar yang Dios tung anyang magpadagen-dagen tung mga kinasakpan na, napatay. Pagkatapus ipinalgud tung sasang leyang ang ipinakpad tung mga kinaampu na ig nadunut da ka enged yang tinanguni na. ³⁷ Piru naang sam bilug ang kanubli na ang pinabungkaras da yang Dios, indi enged nadunut yang tinanguni nang napatay. ³⁸⁻³⁹ Kapurisu, mga putulu, dapat ming maintindian ang yang nagipagpakawutu tung

‡ 13:32-33 13:32-33 Mga Karantaen 2:7 § 13:34 13:34 Isaias 55:3 * 13:35 13:35 Mga Karantaen 16:10

numyu ay mapatawarita ra tung mga kasalanan ta ekel tung taung naa. Kipurki sam pulukitang magtuman yang mga katuwulan ang atiang ibinutwan ni Moises tung yaten, may kasalanan ta pa ka enged tung pagterelengen yang Dios. Piru numanyan, ekel tung taung naa, kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung anyang magpatapnay, asan da tanya ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na. ⁴⁰⁻⁴¹ Purisu, mangamanamu ra ta mupia. Muya, kung indiamu mangaman, magkamaninganamu ra ang katulad ka tung sasang paaman yang Dios ang yay isinulat yang sasang manigpalatay yang bitala na ang maganing,

‘Ala yamung pagpaimukli tung yeen, tandaan mi ta maayen yang bitalaung naa. May sasang mainabu ang yay maberengan mi ang pagkatapus maplekamu ra ilem ang dayun. Kipurki may sasang buatenu tung panimpu mi simanyan ang indi mi ra panangden maskin may magpaintindi pa tung numyu†,’ maganing.”

⁴² Numanyan ustus-ustus rang magliliit ti Pablo durua ni Bernabe tung pagsaragpunan nirang atia, muya-muyang inamuy-amuy yang mga tau ang kung kawutun si yang kaldaw ang nagipamaenay, balikan tanirang pagngelen sing mas pa natetenged tung mga bagay ang atia. ⁴³ Numanyan pagberelag da nirang sam pundaan, durung mga Judiong namagpakignunut da tung ni Pablo durua ni Bernabe, kasiraan da ka tanira yang dakele ka ang maskin belagan dating mga Judio, namaglaked dang lagi tung pagatuuan nira. Purisu sigi-sigi yang pagpasanag yang mga apustul tung nira ay pagatagaman nirang pangkelan yang mga isip nirang idayun nira yang pagparanangeren nira tung bitalang nagngel nira. Bilang kung magtalig yang mga sadili nira tung ni Jesus, asan da ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na natetenged ilem tung kaneeman nang ya agipatielay na tung pinagtalus ni Jesus ang nagpakugmatay.

Yang Pinakawut Yang Pagparakawutun Na Pablo (13:44-52)

⁴⁴ Numanyan, kawutun si yang kaldaw ang nagipamaenay, alus pa ilem yang tanan ang mga tau tung lansangan ang atia namagsaragpun da ang para mamagpamati tung ipagpakawut na Pablo natetenged tung ni Ginuung Jesus. ⁴⁵ Simanyan, pagkaita yang mga Judio ang buntun dang pisan yang mga taung pamagpamati, namangimun da ta duru tung na

† **13:40-41** 13:40-41 Habacuc 1:5

Pablo. Purisu namagimpisa rang namagpaimukli tung nagipagpakawut ni Pablo, pati tanya pinagintaraan da ka nira insultu. ⁴⁶ Numanyan maskin aginsultuen da nira, indi namagpatalaw, kung indi, mas pang pinabalur na yang timales nirang maganing, “Kaministiran kang lagi ang yamu ray tukaw ang pagpakawutan yamen yang bitala yang Dios ang naa. Piru kumus ya ray nagapangindian mi ang asan da ka nga sintinsiaay mi yang mga sadili mi ang indiamu pala bagayan ang magkatinir ta pagpangabui ming baklu, yamu ray bala! Puis anda ray dumang buaten yamen, pawayaanamu ra ilem yamen ang para manalungami ra tung belagan mga Judio. ⁴⁷ Sipurki ya ra kay itinuwal ni Ginuung Jesus tung yamen ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Tinulduka ra yeen ang magpasanag tung belagan mga masigkanasyun mu tung maskin ay pang kabiwinit-binitanay tung bilug ang kaliwatan ugud ekel tung nuyung magparakawutun tung nira asan da ka mamagkatinir tanira yang kalibrian nira[‡],’ agaaning.”

⁴⁸ Numanyan, pagkagngel da tia yang dumang atiang belagan mga Judio, pinanadyaan da ta mupia ang nunut da ka ta pagdarayawen nira ang duru unug katinlu yang bitala yang Dios ang ipinagpakawut tung nira. Numanyan yang kumpurming pinagpilik da kang lagi yang Dios ang paeyangan na ta pagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na, ya ray nagtalig yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus ang nagpatapnay.

⁴⁹ Numanyan yang nagipagpakawut na Pablo natetenged tung kalibrian ang pinagtukud ni Jesu-Cristo nagsarakmu ra tung intirung sinakepan yang banwang atii. ⁵⁰ Dispirinsia ilem, yang mga Judiong atiang pamagpasuag tung na Pablo, sinunlug da nira yang mga baway ang abwat ta pagkabetang ang dating pamagintindi ra kang lagi tung pagatuuan nirang mga Judio asta yang mga laliing darakulung mga tau tung siudad ang atia. Yang pinakawut na duun da ngaurnuay nira yang mga isip yang mga taung atia ang para mamandeeg-deeg da tung na Pablo ang asta pinaliit da ilem nira tung banwa nira. ⁵¹ Numanyan anday dumang binuat yang mga apustul, baklu mamagliit, namagpakdul da ta sasang sinyalis tung mga taung atia. Yang apuk ang nadpet tung mga kakay nira, ya ray itinagbeng-tagbeng nira ugud asan da ngaintindiy nira ang yang kasalanan, tung nira ra magineteg ang nagkarabutwan. Pagkatapus tia, dayun dang nansiangay duun tung siudad ang Iconio.

[‡] 13:47 13:47 Isaias 49:6

⁵² Numanyan yang mga taung atiang baklung pamagusuy tung ni Ginuung Jesus duun tung Antioquia, durung pisan agkasadya yang mga isip nirang nagamanguluan da yang Espiritu Santo.

14

Natetenged Tung Pagparakawutun Na Pablo Duun Tung Iconio (14:1-7)

¹ Numanyan pagkawut na Pablo durua ni Bernabe duun tung Iconio, yang binuat nira pariu ka tung binuat nira duun tung Antioquia. Bilang namagpakiglaket tung mga masigka Judio nira duun tung pagsaragpunan nira. Pagkatapus, kumus mabuilu ig makatatalig yang ipinagpakawut nira natetenged tung ni Jesus, durug dakel yang mga taung namagsukung namagtalig yang mga sadili nira tung anya. Nagkasira-siraan da yang mga Judio may yang mga kaarumanan nirang taga dumang nasyun ang nagpalakted dang tukaw tung pagirintindien nirang mga Judio tung Dios. ² Piru yang mga kaarumanan nira mga Judiong indi ra nangalelyag ang mamananged, ya ray namagsulsul tung mga masigkalanangan nirang ang belagan mga masigkanasyun nira ang asta nangasilag da tung mga taung atiang baklung namagtalig tung ni Ginuung Jesus. ³ Piru maskin pang maning tia, namagpabuay ra ka enged na Pablo. Anday inenteran nirang nagparakawutun natetenged tung ni Ginuung Jesus. Yang nagipaintindi nira natetenged tung kaneeman nang atiang ipinagpaita nang nagpakugmatay, ya ray pinaingmatuuran na ekel tung mga pruibang makabewereng ang ipinabuat na tung nira. ⁴ Taa numanyan, yang mga tau tung lansangan ang atia nagdurua rang parti. Yang sang parti namagpakampi ra tung mga Judiong atiang pamagpakigkuntra. Yang sang parti namagkereng da tung mga apustul.

⁵ Taa numanyan yang mga Judiong atia pati yang belagan mga Judio, ya ray namagtima ta malain ang kuntra tung na Pablo, kasiraan da ka tanira yang mga manigmangulu nira. Yang planu nira, deeg-deegan da nirang batwen ang asta mapatay. ⁶ Pagkasiman na Pablo, dayun dang namagpalibri duun tung sinakepan yang Licaonia ang duun aglulgud tung siudad ang Listra may yang siudad ang Derbe. ⁷ Duun si ka namagparakawutun tung mga tau yang Matinlung Balita natetenged tung ni Ginuung Jesus.

Natetenged Tung Pagparakawutun Na Pablo Duun Tung Listra May Derbe (14:8-23)

⁸ Numanyan duun tung siudad ang Listra, may sasang taung pilay. Kinatau na yang pagkabetang na. Inding pisan nagapanaw. ⁹ Numanyan yag kakarung ang pagpamati tung ni Pablong pagparakawutun. Tung pagpateek-teek ni Pablo tung anya, nasiman na ra ang naeyangan da ta ipagtalig na tung ni Jesus ang yay sarang ang magpamaayen tung anya. ¹⁰ Purisu, pinadakul da ni Pablo yang busis nang maganing tung anya, “Kemdenga ra ta ustul!” maganing. Pagkagngel na, lagi-laging luminukbu rang nagpanawanaw. ¹¹ Numanyan pagkaita yang mga taung buntun kung unu pay binuat ni Pablo, dayun dang namaglelpaken ang namaganing tung bitala nirang Linicaonianen ang, “Uay, atia ra yang mga nagaginu-u-ginu ta. Nansilampud da taa tung yaten ang pamagpatulut-tulut tung mga tau ang maning pa tung yaten,” agaaning. ¹² Naa pala, ti Bernabe, ya ray ginuuyan nira tung ni Zeus*. Ti Pablo ya ray ginuuyan nira tung ni Hermes† ay tanyay manigparakawutun.

¹³ Numanyan yang manigdasag para tung ni Zeus, ya ray pagguyud ta durua nga turuan duun tung purta yang siudad. Yang dikel nira pinanabdan da ta mga bulaklak ang binuat ang maninga balyeg ay simpan dang idasag. Ay gustu nira yang mga taung atiang buntun ang yang mga apustul dasagan da nira tung balay ang pagtuuan nira tung ni Zeus duun tung lua yang siudad. ¹⁴⁻¹⁵ Pagkabalita ni Pablo durua ni Bernabe ang taniray nagaisipan da nirang dasagan, ya ra pamakbakay nira yang mga lambung nirang nagasuut nira ang para asan da mamagpailala ang indi ra tanira mamagpauyun tung nagatima nirang atia. Pagkatapus dayun dang namanakat-sakat tung mga tau ang namaglelpaken dang maganing, “Mga putul, aywat magbuatamu ra ta maning tia? Ay yami parariu ka ilem tung numyung tau. Minangayami ilem taa ay gustu yamen ang magparakawutun tung numyu ang yang mga bagay ang atiang anday kuinta na, maayen pang ya ray talyuran ming butwanan ugud mapanalungaamu ra ta ustul tung matuud ang Dios ang anday pinanliitan na. Ay yay nagimu yang langit may yang tanek may yang teeb asta yang tanan ang mga betang nira. ¹⁶ Tung bagay, atiang tukaw pang mga panimpu, matuud ka man ang yang tanan ang nasyun pinawayaan na ra ilem ang para mamagusuy ra ilem tung kumpurming unu pay nagalelyagan nira. ¹⁷ Piru maskin

* **14:12** 14:12a Ti Zeus yay pinakaabwat tung tanan ang mga ginuu-ginuung tinuuan yang mga Giriego nuntutaw. † **14:12** 14:12b Ti Hermes yay manigpalatay yang bitala yang mga ginuu-ginuung atiang nagatutuuan nira ig maayen unu ang mametang-betang ta bitala.

maning tii, durung laging mga pruibang nagipaita na ang pagpailala tung pagkadios na ekel tung pagburuaten na yang mga matitinlu. Ay nagapakdulanamu anya ta kuran pati yang tiligayeg ang para mabialamu ig maampayanamu ra ka ta kasadyaan,” maganing tanira. ¹⁸ Piru maskin pang maning tia yang mga bitalang nagipagngel nira tung mga taung atiang buntun, imurat da ilet ang naampalar nira ang para indi ra ilet mamagdayun ang mamagdasag tung nira.

¹⁹ Numanyan, atiang pagpadayun na Pablo yang pagparakawutun nira tung mga tau ta mabuay-wuay, may mga Judiong taga Antioquia may taga Iconio ang baklung namansikawut. Kumus pamagpasuag da kang lagi tanira tung ni Pablo, dayun dang namagsulsul tung mga taung buntun ang taga Listro ang asta namagpamatu ra tung ni Pablo. Pagkabatu nira, dayun da nirang ginuyuran ang ipinalua tung ciudad ay kalaum nira patay ra. ²⁰ Atii, yang mga taung atiang baklung namagtalig tung ni Ginuung Jesus, ya ra kay namagtaripukpuk tung anyang para mamagtawang. Yang pagtaripukpuk nira tung anya ya ra kay pagkereng nang nagbalik si tung ciudad. Pagkapangayag minangay ra duun tung ciudad ang Derbe, durua tanira ni Bernabe. ²¹ Mansikawut duun, namagparakawutun si tanira natetenged tung ni Ginuung Jesus. Duru kang mga taung pinangkalan nira yang mga isip nira ang para magtalig da yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus bilang magpagaem da tung anyang magusuy tung kalelyagan na. Pagkatapus tia, pinamalikan da nira yang ciudad ang Listra may Iconio may Antioquia. ²² Pinampaintindi nira yang mga tumatalig ang atia kung ya pa agari magpakatenten yang mga isip nira. Pinampaktel da ka nira ang padanayan da ka enged nira yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus. Pinagpaaman pa nirang maganing, “Ta yaten ang pagtalig tung ni Ginuung Jesus, indi maimu ang indiita mapasaran ta sari-saring kaliwagan taa tung kaliwutan ang naa bakluta ra malgud tung paggaraemen yang Dios tung uri,” maganing. ²³ Kada sam pundaan, pinilikan na Pablo ta mga aruman nirang pira pang bilug ang para mamagmaepet-epet. Yang pagpiriliken nira duun da ipapanaway nira tung pagarampuen nira ig pelek yang pagparanganen nira ang para bilug yang mga isip nirang pamagampu. Pagkatapus tanirang intirung sam pundaan ya ray ipinagintriga nira tung ni Ginuung Jesus ang ya ra kang lagi ay tinaligan nirang magtapnay tung nira sasa may sasa.

²⁴ Simanyan pagsalaid nira yang sinakepan yang Pisidia,

nangalaked da tung sinakepan yang Pamfilia. ²⁵ Numanyan pagkawut nira duun tung siudad ang Perga, namagparakawutun da tung mga taung taga duun natetenged tung ni Ginuung Jesus. Pagkatapus namanuldak da duun tung Atalia. ²⁶ Pagkawut nira duun, dayun dang namanaayan ang para mansiulik da duun tung siudad ang Antioquia. Ay yang sam pundaan yang mga tumatalig duun, ya ray namagintriga tung nira tung Dios ang para paktelen na tanira tung ubraen nira ang simanyan ya ra ka man ay tinalus nira.

²⁷ Numanyan pagkawut nira duun tung Antioquia, pinasagpun da nira yang intirung sam pundaan ang mga tumatalig tung ni Ginuung Jesus. Pagkasagpun, namagbawalitaen da tanira natetenged tung tanan ang pagtarawangen yang Dios tung nirang namagparakawutun yang bitala na tung belagan mga Judio, kung ya pa agaaring pinakdulan na tanira ta lugar nirang mamagtalig yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. ²⁸ Pagkatapus, namagpabuay ra duun tung mga kaarumanan nirang pamagusuy tung ni Ginuung Jesus.

15

Nagapagkeresenang Da Kung Yang Mga Tumatalig Ang Belagan Mga Judio Ubligadu Pang Magpabuat Ta Tanda Baklu Ra Tapnayay Yang Dios (15:1-21)

¹ Taa numanyan may mga taung baklung namansikawut tung Antioquia ang duun mamanan tung Judea. Namagimpisa rang namagturuldukanen tung mga masigkatumatalig nirang belagan mga Judio ang maning taa: "Kung indiamu magpabuat ta tanda tung mga tinanguni mi ang katulad ka tung urdinansang ibinutwan ni Moises tung nasyun yamen ang mga Judio, indiamu ka engaged tapnayen yang Dios," maganing. ² Pagkagngel ni Pablo durua ni Bernabe tia, tinumpalak da nira ta mupia yang nagapapaktelan nirang atia. Yang dinangat na, namagparaigu ra tanirang sam pundaan ang maayen pa ang ti Pablo durua ni Bernabe pati yang dumang taga nira ka ya ray mamansiayang duun tung dating mga apustul may mga pamagmaepet-epet tung sam pundaan duun tung Jerusalem ang para pagkeresenang da nira ta pinu yang bagay ang atia.

³ Kapurisu numanyan pinagpadagen-dagenan da ka nirang sam pundaan ang pinapanaw. Tung pagparanawen nira duun tung sinakepan yang Fenicia may Samaria, namagbawalitaen da tung mga kaputulan nirang mga tumatalig

ang kada sam pundaan natetenged tung mga taga duma-rumang nasyun kung ya pa agaring namagsuku rang namagtalig yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. Purisu yang tanan ang mga kaputulan ang atiang nagkarabalitaan, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru. ⁴ Numanyan pagkawut nira duun tung Jerusalem, pinangistimar da ta mupiing pinanapet yang intirung sam pundaan yang mga tumatalig ang taga duun pati mga apustul ang atiang dati pati mga pamagmaepet-epet. Mintras agasikasuen pa tanira atiang primirung pagkawut nira, namagbawalitaen da dayun natetenged tung tanan ang pagtarawangen yang Dios tung nirang namagparakawutun yang bitala na tung mga taga duma-rumang nasyun. ⁵ Atii may mga tumatalig ang namansikdeng dang para mamagbitala. Maskin mga kinasakpan da kang lagi yang mga Pariseo, namagtalig da ka enged tung ni Ginuung Jesus. Yang aning nira, "Yang mga taung atiang naaning ming namagtalig da ka tung ni Ginuung Jesus ang belagan mga masigka Judio ta, dapat ang magpabuat da ta tanda tung mga tinanguni nira ang katulad ka tung yaten ang dating mga Judio. Iksiren mi ang asan da magpailala ang tanira mamagtuman da ka yang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung nasyun ta," maganing.

⁶ Kapurisu numanyan, namagsaragpun da yang mga apustul pati mga pamagmaepet-epet ang para mamagirintindian da natetenged tung bagay ang atia. ⁷ Atiang nabuay ra yang pagurunta-untaan nirang pamagparaigu, kumindeng da ti Pedrong nagbitala ang maganing, "Mga kaputulan, nagaskean mi ra ka ang tan taa pa, yuu ray pinilik yang Dios tung yaten ang para magparakawutun yang Matinlung Balita tung mga taung belagan mga masigkanasyun ta ang para magngel da nira ig mamagtalig da ka dayun tung ni Ginuung Jesus. ⁸ Pagkatapus, tanirang pinagpakawutanu, namagtalig da ka man yang duma tung anya. Kumus yang Dios nagasangkad na yang kinaisipan yang tanan ang mga tau, naskean na ra ang talagang matuud yang pagtalig nirang atii*. Purisu atiang lagi, pinapruibaan na ra ang tanira tinapnay na ra ka man. Ay pinampatiniran na tanira tung Espiritu Santo ang katulad ka tung binuat na tung yaten atiang primiru. ⁹ Bilang yang pagterelengen na tung nira may tung yaten, anday naglandawan. Ay atiang pagtalig nira yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus, pinunasan na ra ka tung mga kasalanan nira. ¹⁰ Kapurisu aywat simanyan, gustu

* 15:8 15:8 Maayen ang ikumpalar ta tung Juan 2:23-25.

mi pa ka engaged ang tagaman mi yang Dios ta pagtuung kung sumalapuamu tung anya u kung indi? Ay maning da tiang gustu ming pasaknen yang mga tumatalig ang atia ta sasang durug lebat ang indi nganing kinayanan yang mga kinaampu ta ta sakan, maskin nganing ita pa, indi ta ka nagakayanan†! ¹¹ Kung indi, ta yaten ang mga Judio, anday dumang ipinagtapnay ni Ginuung Jesus tung yaten atiang pagtalig ta tung anya yang mga sadili ta, ya ra ilem yang kaildaw nang ipinagpaita na tung yaten agad indi ka rin magkabagay ang ildawanita pa anya. Ya kay nagipagtapnay na tung nirang belagan mga Judio,” maganing ti Pedro duun tung nira.

¹² Atii, andang pisan ay iwek-iweken tanirang tanan ang nangasagpun asan. Namamati ra ilem tung ni Bernabe durua ni Pablong nagbelesan ang nagbawalitaen natetenged tung mga pruibang makabewereng ang ipinagpaita yang Dios tung belagan mga Judio ekel tung nirang durua ang nagparakawutun nira tung mga taung atii. ¹³ Pagkatapus nira ta pagbawalitaen, ti Santiago, ya ray nagsubling nagbitala ang maganing, “Mga kaputulan, mamatiamu ra kanay tung yeen. ¹⁴ Naang putul tang naang ti Simeon baklu rang nagpasanag tung yaten ta nungayna kung ya pa agari yang impisada yang pagpadagen-dagen yang Dios tung mga taung taga duma-rumang nasyun ang ya ra kay nagapangkalan na ta mga tauan na kang sadili‡. ¹⁵ Ay yang bagay ang atia magkatunung pisan tung bitala yang mga manigula atiang tukaw ang katulad ka tung sasang inaning yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

¹⁶⁻¹⁷ ‘Tung uri ta kaldaw magbalikaw ra. Bawieniu ra yang pagaradien ni David ang nadisparatis da. Maskin diadu ra ka man, paulikanu ra ka engaged ang pabakeren ugud mamagsagyap da tung yeen yang kadaklan ang mga tau ang para matultulanaw ra ka nirang ilalaen. Ya ka man yang mga taga duma-rumang nasyun ang kumpurming tinu pay imbitarenung maging tauanu. Atia ya ray inaning ni Yawi ang yay magpalua tung mga bagay ang atia tung uri ta kaldaw,’ maganing yang manigulang

† **15:10** 15:10 Tung isinulat ni Moises, may enem ang gatus may sam puluk may tulu nga katuwulan (613). Dispuis, dinulangan pa yang mga ‘Pariseo’ pati mga ‘sagad’ ta dumang mga katuwulan ang ginatus-gatus da. Tung pagintindi nira, pariung impurtanti yang pinagimu-imumung atia may yang dating ibinutwan ni Moises. Purisu ya ray nagipaglebat nang mas pa. ‡ **15:14** 15:14 Yang pangguuy ang atiang “mga tauan yang Dios”, dati-rati teed ilem tung mga Judio. Numaan pinawayang da ni Santiago ang para pati yang belagan mga masigka Judio nira ang kumpurming nagtalig da tung ni Ginuung Jesus, lugud da ka tung mga tauan yang Dios.

atii§.

18 "Ig disir, planu na ra kang lagi ang magimbatar tung mga taung atia. 19 Kapurisu yang yeen ang disisiun ya ra taa: indi ta ra ilem pagpalabatan yang mga taga duma-rumang nasyun ang atiang nagamanmanan da yang mga isip nirang pagtalig tung ultimu ilem ang Dios. 20 Kung indi, paeklan ta ra ilem ta sulat. Aningen tang indi ra enged magpakigsaru tung nagisagud tung mga bultung nagatuuan yang mga kaarumanan nira. Indi ra ka magpalangaas ang mangumbaway ubin mangunlalii. Indi ra ka mamangan yang karni ta ayep ang indi pinaturukan yang dugu nang pinatiktkan. Pati dugu, indi ra ka nira panganen*. 21 Maayen pang ya ray aramligan nira ay tung tantung kabuay ra ya ray naanaran ta yang mga urdinansang atia. Ay maskin ay pang lansanganay, may pagparakawutun natetenged tung isinulat ni Moises. Kada kawutun yang kaldaw ang nagipamaenay, nagabasa yang bitala na tung mga balay ang pagsaragpun-sagpunan," maganing ti Santiago.

Pagapaeklan Da Nira Ta Sulat Yang Mga Tumatalig Ang Taga Duma-rumang Nasyun (15:22-35)

22 Purisu numanyan namagparaigu ra yang mga apustul may yang mga pamagmaepet-epet asta yang intirung sam pundaan ang maayen pang may mga aruman nirang piliken nirang ipanunut tung ni Pablo durua ni Bernabeng mansiulik da duun tung Antioquia. Numanyan yang pinilik nira ya ra ti Silas, durua ni Judas ang atiang kaisan nagaguuyan ka tung ana ni Sabbas (Bar-sabbas). Ay tanira kang lagi ay nagagalang ta maayen yang mga kaarumanan nira. 23 Ya ray pinapagekel nira yang sulat ang isinimpan nira ang maning da taa yang kamtangan na:

"Yaming mga putul ming mga apustul may mga pagmaepet-epet tani, pagpakumustaami tung numyung mga kaputulan yamen ang belagan mga masigkanasyun yamen ang pagistar asan tung siudad yang Antioquia may asan ka tung sinakepan yang Siria ang asta asan ka tung sinakepan yang Cilicia. 24 Nabalitaan da yamen ang naa pala may duma unung taga yamen tani ang namagdistinu asan tung numyu ang pagkatapus ginuluamu ra unu nira ekel tung itinulduk nira ang ya ra unu ay naliwegan ta mupia yang mga kulu mi. Piru gustu ilem yamen ang maskean mi ang indi ka tinuwul yamen. 25 Kapurisu

§ 15:16-17 15:16-17 Amos 9:11-12 * 15:20 15:20 Yang pagasikad ni Santiagong nagdisisiun ta maning tia ay ang para mamagsararuan tung matinlu yang mga tumatalig ang mga Judio may yang mga tumatalig ang belagan mga Judio.

ya ray pinagsaragpunan yamen tani ang pinagiriguan ang maayen pa may mga aruman yamen ang piliken yamen ang ipaangay asan tung numyu. Pagkatapus ipinanunut yamen tung ni Bernabe durua ni Pablo ang yay nagamaal yamen ta duru. ²⁶ Ay ya ray mga taung ipinirinda ra nira yang mga linawa nira arangan da ilem tung pagkererengen nira tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo. ²⁷ Purisu, yang mga taung atiang tinuwul yamen ang ipinanunut tung nira, ya ra ti Judas durua ni Silas. Yay mamagpirsunal ang mamagbawalitaen tung numyu natetenged tung mga bagay mismung ipinabtang yamen asan tung sulat ang atiang ekel-ekel nira. ²⁸⁻²⁹ Yaming nagparaigu tani pinasanaganami ra yang Espiritu Santo ang maayen pang indiamu ra ilem palbatan yamen ta masyadu, kung indi, ya ra ilem taa ay kaministiran ming likayan. Indiamu ra magpakipangan ta palanganen ang isinagud tung mga bultu. Indiamu ra ka mamangan ta dugu ubin karni ta ayep ang indi ra pinatiktikan yang dugu na. Indiamu ra ka magpalangaas ang mangumbaway ubin mangunlalii. Purisu kung ya ray likayan mi yang mga bagay ang atia, magkatama yang mga buat-buat mi ang indiamu ra ka malawayan ta duma.

Ya ra ilem tia ay sarang ang maaning yamen tung numyu."

³⁰ Purisu numanyan, tanirang epat pinampadagen-dagenan da nirang pinampapanaw ang para duun mansiangay tung Antioquia. Simanyan mansikawut duun, pinasagpun da nira yang intirung sam pundaan yang mga tumatalig. Pagsaragpun da, inintrigaan da nira yang sulat. ³¹ Numanyan pagkabasa ra nira yang sulat, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru natetenged tung kamtangan na ang duun da nagketel yang mga isip nira. ³² Dispuis ti Judas durua ni Silas, kumus mga manigpalatay kang lagi ta mga bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung mga isip nira, durung mga bitalang ipinagpangel nirang ipinagpaktel tung mga isip yang mga kaputulan nira ang duun da nagkatenten. ³³⁻³⁴ Numanyan namagtinir duun ta mga pira pang linggu. Atiing mansibalik da tung namagtuwul tung nira, baklu ra papanaway yang mga kaputulan nirang taga Antioquia, pinagingalukan pa nira tung Dios ta matinlung pagparanawen nira[†]. ³⁵ Ugaring na Pablo ni Bernabe namagpabutwan pa asan tung Antioquia. Ay namagtu-

† **15:33-34** 15:33-34 Taa may dumang mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupia ang maning taa yang palaksu na: "Piru ti Silas tanya, naguman da yang isip nang duun da kanay nagpabutwan." Piru indi napabtang tung dumang mga kinupiang pinakatukaw.

ruldukanen tung mga kaputulan ig namagparakawutun ka tung duma yang bitala yang Dios natetenged tung ni Ginuung Jesus, kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nirang duru.

Pagbelagan Da Ti Pablo Durua Ni Bernabe (15:36-40)

³⁶ Atiing nangabuay ra duun, maganing ti Pablo tung ni Bernabe, "Pamalikan ta ra kanay ang pamisitaan yang mga kaputulan ta duun tung kada lansangan ang atiing pinagpakawutan ta yang bitala yang Dios natetenged tung ni Ginuung Jesus kung maun da yang pagpadayun nira tung pagtaraligen nira tung anya," maganing. ³⁷ Taa numanyan gustu rin ni Bernabe ang eklan si nira ti Juan ang atiang nagapapuanggaan tung ni Marcos. ³⁸ Piru ti Pablo tanya indi ka enged nagkatama tung isip nang eklan pa nira yang sasang taung maning tiang namutwan pa tung nira duun tung Pamfilia ig indi ra nagpadayun yang pagtarawangen na tung nira. ³⁹ Numanyan ya ray nakanayan ta pagbalalaan nirang durua ta makinit-kinit. Tinegkaan na, nagbelagan da ilem tanira. Ti Bernabe yay nagekel tung ni Marcos ang namanaayan dang para duun tung Chipre. ⁴⁰ Ti Pablo tanya yang ingkelan na ya ra ti Silas. Baklu namagliit tanira, ipinagintriga ra yang mga kaputulan tung Dios ang para padagen-dagenan na ta mupia tung panalungaan nira.

⁴¹ Taa numanyan namagpanaw ra tanirang durua duun tung sinakepan yang Siria may Cilicia. Kada sam pundaan yang mga tumatalig, ya ray pinampaktel nira yang mga isip nira ang para matenten da yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus.

16

Ti Timoteo Nagaeklan Da Ni Pablo (16:1-5)

¹ Numanyan namagpadayun da na Pablo yang pagparanawen nirang asta nangakawut da duun tung Derbe may tung Listra. Duun tung Listra may sasang tumatalig ang nagaranan tung ni Timoteo. Yang nanay na tumatalig ka ig Judio yang nasyun na. Piru yang tatay na belagan Judio. ² Ti Timoteong naa nagadayaw ta matinlu yang mga kaputulan tung Listra may tung Iconio. ³ Gustu ni Pablo ang ya ray eklan na ang para magduman tung anya. Ugaring, kumus nagakdekan da ta kadaklan ang yang tatay na belagan Judio, ingkelan da ni Pablóng pinabuatan ta tanda tung tinanguni na ugud anda ray pagsangkalan yang mga isip yang mga Judiong magrisibi tung anya duun tung mga rugal ang distinuen nira.

⁴ Taa numanyan atiang pagparanaw-panawen nirang tulu tung mga lansangan, yang mga urdinansang atiang pinagiriguan da yang mga apustul may yang mga pamagmaepet-epet duun tung Jerusalem, ya ray nagipagpakawut nirang nagipatuman tung mga tumatalig.
⁵ Purisu nagkamaningan da ang kada sam pundaan yang mga tumatalig, nagbaked dang nagbaked yang pagtaraligen nira ig yang kinadakel yang mga taung pamagtalig tung ni Ginuung Jesus, ya rag durulang agdurulang.

Natetenged Tung Pagmangulu Yang Espiritu Santo Tung Pagparanawen Na Pablo (16:6-10)

⁶ Taa numanyan, namagpadayun da na Pablo yang pagparanawen nirang namanggetes duun tung parti Frigia tung sinakepan yang Galacia. Gustu rin nirang mamagpalakted duun tung sinakepan yang Asia, piru indi ra tinugtan yang Espiritu Santong mamagparakawutun duun. ⁷ Purisu pagkawut nira duun tung kampus yang sinakepan yang Misia, tinagaman da rin nirang linakteran yang sinakepan yang Bitinia. Piru indi si tinugtan yang Espiritu Santong nagipatinir tung nira ni Ginuung Jesus. ⁸ Kapurisu, namanggetes da ilem tung sinakepan yang Misia ang namanuldak duun tung lansangan ang Troas. ⁹ Pagkawut nira duun, pagkalawii ra, may sasang ipinadakat yang Dios tung paneleng ni Pablo. Yang nabagay tung paneleng na may sasang taung taga Macedonia ang yag kekdeng tung pinagtalungaan nirang durua ang durung pagamuy-amuy na tung anyang maganing unu, "Magpalaktera ra tani tung yamen tung Macedonia ang para tawanganami ra ka nuyu," agaaning unu. ¹⁰ Kumus maning da ka man tii yang nabagay tung paneleng ni Pablo, pagkapangayag, nagsimpanami rang lagi ang para magpalakterami ra duun tung Macedonia. Ay namalamaran da yamen ang pinaintindiami ra yang Dios ang magparakawutun yang Matinlung Balita duun tung mga taung atii. (Yuung ti Lucas ang may sulat taa, nagpakignunutaw ra ka tung na Pablo tung uras ang atii.)

Agbuskaren Da Yang Dios Yang Kinaisipan Ni Lidia (16:11-15)

¹¹ Atiang pagpalaud da yamen ang nanliit tung Troas, pabur yamen ang nagpatabuk tung sasang pulung pagguguuyan tung Samotracia. Pagkapangayag, nagpalakterami si duun tung Neapolis. ¹² Paglampud yamen, diritsyuami rang nanugud ang nagpanaw duun tung Filipos. Yay pinakasiudad duun tung sinakepan yang Macedonia ig pinagpabrika kang tukaw ta mga taga Roma. Duunami

nagtinir ta mga pira pang kaldaw. ¹³ Numanyan kawutun da yang kaldaw ang nagipamaenay ta mga Judio, nagluaami ra tung siudad ang minangay duun tung binit yang sasang suba ay tung karkulu ilem yamen puiding may sasang pagarangay-angayan ta mga Judiong mamagampu tung Dios. Kawutan yamen, naa pala pulus mga baway ang nagkarasagpun duun. Purisu dayunami ra kang kuminarung ang nagimpisang nangesen-kesen tung nira ang asta naampir da tung ni Ginuung Jesus yang pagakeresenan yamen. ¹⁴ Simanyan, may sasang baway ang pamati ang yang aran na ti Lidia. Tanya taga Tiatira ig sasang manigpaalang ta mga awel ang matitinlung klasi ang yang kulay na tapel. Yadwa pa, pagintindi ra kang lagi tung pagatuuan yang mga Judio. Numanyan, tinandeg da yang Dios yang kinaisipan nang binuskad ang asta napananged da tung nagipaganing ni Pablo. ¹⁵ Numanyan tanya asta yang mga kaarumanan nang kalukut na tung balay na, dayun dang namampabenyag ang namampailala ang pinalamtuk da nira tung ni Ginuung Jesus yang pundu yang kinaisipan nira. Pagkatapus pinangimbitarami ra anyang inaning, “Kung midyu pagingmatuuramu ra tung yeen ang pagtaligaw ra ka man ang matuud tung ni Ginuung Jesus, tianamu ra ilem tung balay yamen magdayun,” maganing. Pagkatapus tung masyadung pagimbitar na, nagpauyunami ra ilem tung kalelyagan na.

Nagipakalabus Da Ti Pablo Durua Ni Silas Duun Tung Filipos (16:16-34)

¹⁶ Taa numanyan may sasang kaldaw, atiang pagangay si yamen duun tung rugal ang atiang pagarangay-angayan ta mga Judio ang para mamagampu, may nabagas yamen ang sasang baway ang kirepen ta tau. Naa pala may tau na tung tinaluk ang yay pagpakdul ta kinatakwanan nang magula. Yang mga agalen na durug dakul yang pangita nirang kuarta natetenged tung pagurulaen nang atia. ¹⁷ Taa numanyan sigi-sigi ra yang pagdasun-dasun yang baway ang atia tung yamen na Pablo, ig sigi-sigi ka yang paglelpaken nang maganing, “Eey, yang mga taung nani pagapanuwul yang Dios ang pinakalandaw ang para mamagparakawutun tung numyu kung ya pa agaring matapnayamu ra yang Dios,” maganing. ¹⁸ Maning ka tia yang pagabuat na tung kaldaw-kaldaw ang asta ginamuan da ilem ti Pablo ta pamati. Dayun dang nagbedleng ang nanalunga tung anya ang yang tau na tung tinaluk ya ray binugnu nang inaning, “Kumu pagatuwulaw ni Jesu-Cristo, lalangana ra yeen ang maglayasa rang lagi tung anya,” maganing. Atii, lagi-lagi

ra ka man ang naglayas. ¹⁹ Numanyan pagkasiman yang mga agalen yang baway ang atia ang anda ray maeklan nira tung anyang pakinawang, dayun da nirang dineep ti Pablo, durua ni Silas. Linagunut da ilem nira duun tung plasa tung katalungaan yang may mga katengdanan. ²⁰ Dayun da nirang idinimanda yang duruang atia tung may mga katengdanan ang pinakaabwat ang maganing, "Yang mga taung naa pamagtukud da ta gulu taa tung siudad ta. Ay tanira mga Judio kang lagi! ²¹ Pamagturuldukanen ta mga ugaling belagan tamang pauyunan tang usuyun ay ita taga Roma ka man," maganing. ²² Numanyan yang mga taung buntun ang namagsaragpun duun, namagimpisa rang mamangalima tung nira. Atii yang may mga katengdanan, ya ray namagtuwul tung mga pulis ang pamekrasen da nira yang mga lambung na Pablo ang pamaluen. ²³ Pagkatapus nira ta pamalu ang midyu pinaepdan da ilem nira ta linawa nirang gesye, dayun da nirang ibinalalang tung kalabus. Yang guardia tung kalabus, pinagurdinan da ka nirang bantayan na ta mupia. ²⁴ Kapurisu, pagkagngel yang guardia, dayun na rang ipinamlek duun enged tung seled yang pinakauri rang kuartu yang kalabus. Yang mga bisit nira ipinampakipit na tung panglaw.

²⁵ Taa numanyan, atiang tenganan da ta lawii, ti Pablo durua ni Silas pamagampu ang nunut da ka ta pagkaran-taen nirang pamagdayaw tung Dios. Nagapamatian yang mga masigkaprisu nira. ²⁶ Atii, nainali rang nayegeyeg yang kaliwatan ta maktel. Yang pinakdengang yang kalabus gulpi rang nayegeyeg. Gulpi ra kang namagaabri yang mga sada yang tanan ang mga purta. Pati mga kadina ang atiang pinanggapus tung mga prisu, gulpi ra kang nagkaratang-tang. ²⁷ Pagkayegyeg, dayun dang napuaw yang guardia. Pagkaita na yang mga purtang luwus dang abirtu, kalaum nang namampalibri ra yang mga prisung luwus. Purisu, anday dumang binuat na, nanlawut da yang sabli na ay maneget da. ²⁸ Atii, nagkendal da ti Pablo ta maknul ang maganing, "India ra magbuat ta maning tia tung sadili mu. Naniami kang tanan," maganing. ²⁹ Numanyan nagpaguuy ta kaas yang guardia ang pagkatapus gulpi rang nagpakled ang nagpadagpa ra ilem tung pinagtaralungaan nira na Pablong pagpangerel da. ³⁰ Dayun dang nagpalua tung nirang durua ang pagkatapus nagtalimaan tung nirang maganing, "Unu ray dapat ang buatenu ang para malibriaw tung sintinsia yang Dios?" ³¹ Maganing tanirang namagtimalas, "Magtaliga ra yang sadili mu tung ni Ginuung Jesus ang magpatapnay. Atiang lagi, tapnayena

ra anya. Asta yang tanan ang mga kaarumanan mung kalukut tung pamalay-walay mu, ya ka, kung magtalig da ka yang mga sadili nira tung anya,” agaaning. ³² Dayun dang namagpaintindi tung anya natetenged tung ni Ginuung Jesus may tung kalibrian ang pinagtukud na. Asta yang mga kaarumanan na, pinampaintindi ra ka nira. ³³ Pagkatapus ta pagpaintindi nira, atiing laging pagtenganan ta lawii, dayun dang ingkelan yang guardia na Pablo duun tung may wai ang pinangugasan yang mga luka nirang pinanakep yang palu. Pagkatapus ta pangugas na, yang guardia pati yang mga kaarumanan nang kalukut tung pamalay-walay na, namampabenyag dang namampapruiba ang tanira namagtalig da yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. ³⁴ Pagkatapus ta pagpabenyag nira, dayun dang ingkelan yang guardia na Pablo tung balay nang pinapaan. Tanya may yang tanan ang mga kaarumanan nang kalukut tung pamalay-walay na pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru natetenged simanyan yang matuud ang Dios ya ray nagataligan nira.

Nagapalpasan Da Na Pablo (16:35-40)

³⁵ Pagkapangayag, yang may mga katengdanan ang pinakaabwat namagtuwul da tung mga pulis ang na Pablo palpasan da. ³⁶ Purisu ipinalatay ra yang guardia yang bitala nira tung na Pablong maganing, “Nagapatuwulanamu ra yang may mga katengdanan ang palpasanamu ra unu. Purisu lumuaamu ra. Indiamu ra ilem magpaerek-erek, magliitamu rang lagi.” ³⁷ Diritsyu rang nagtuwal ti Pablo ang yang mga pulis ya ray inaning nang, “Abaw, indiami nganing nabista ta ust, pinagpalu-ami rang lagi tung publiku agad yami sakep ka yang riglamintu yang gubirnu ang kapariu ka tung dating mga taga Roma*. Pagkatapus ibinalalangami pa nira tani tung kalabus ang pagkatapus numanyan basta-wastaenami ra ilem nirang palpasan tung sikritu? Indi puidi. Tanirang may mga katengdanan, yay mansiangay taa ang magpalpas tung yamen,” maganing. ³⁸ Pagkagngel yang mga pulis yang bitala ni Pablo, antimanung binalikan nirang inugtulan yang may mga katengdanan. Pagkaintindi nira ang naa pala tanira sakep ka yang gubirnu ang katulad ka tung nira, pinamangelbaan da natetenged talagang lampas da yang binuat nira tung na Pablo ang sakep ka tanira yang

* **16:37** 16:37 May rasun na Pablo ang tanira sakep ka yang gubirnu yang mga taga Roma natetenged duun tanira ipanganaay tung mga siudad ang nagagaeman yang mga Romanen. Belag pariu tung dumang mga masigkanasyun nirang mga Judio ang indi ilalaen yang gubirnung tanira mga sakep na.

gubirnu[†]. ³⁹ Purisu, anday dumang binuat nira, nansiangay ra ka man duun tung kalabus ang namagingaluk ta pasinsia tung nira. Dayun da nirang pinalpasan ang inaning, “Mupia pa, magliitamu ra ilem taa tung siudad yamen,” maganing. ⁴⁰ Numanyan, paglua na Pablo ni Silas tung kalabus, diritsyu rang nansiangay duun tung balay na Lidia. Pagirita nira yang mga kaputulan nira tung ni Ginuung Jesus, dayun da nirang pinaktel yang mga kinaisipan nirang magkarabutwan baklu ra namagliit.

17

Natetenged Tung Pagparakawutun Na Pablo Duun Tung Tesalonica (17:1-9)

¹ Taa numanyan, yang pagparanawen na Pablo ni Silas namanggetes da ilem ang yang mga siudad ang Amfipolis may Apolonia, tinakliwan da ilem nira. Dayun-dayun yang pagparanawen nira ang asta nansikawut da duun tung siudad ang Tesalonica. Ay duun may pagsaragpunan ta mga masigka Judio nira. ² Numanyan, sigun tung ugali ni Pablóng kadagmitan ang nagaususy na, namagpakilaket da tung mga masigkanasyun nira duun tung pagsaragpun nira. Kada kawutun yang kaldaw ang nagipamaenay nirang mga Judio, ya ray ipinagpasanag na tung nira ta maklung bisis. Ipinapanaw na tung barales-balesan ang keresen ig asan da ka ipatielay na tung napabtang tung kasulatan. ³ Ya ray iwinaswas na ta maayen ang maning taa yang palaksu yang pangatadlengan na: “Naula kang lagi tung kasulatan ang kung kumawut da nganing yang paganingen ang Cristo, dapat unung mapasaran ta kamatayen ang pagkatapus pabungkarasen da ka yang Dios. Numanyan yang nagkaraulang atia temeng dang pisan tung ni Jesus ang naang nagasambitu. Purisu duun ta ra ngaintindiy ang tanya ka man yang paganingen ang Cristo,” agaaning. ⁴ Numanyan, yang dumang mga Judio asan, namananged da tung nagipagpakawut ni Pablo. Dayun dang namagpakiugpu tung ni Pablo durua ni Silas, kasiraan da ka tanira yang belagan mga Judiong durug dakel ang dating pamagintindi ra kang lagi tung pagatuuan nirang mga Judio may dakele kang mga baway ang atiang abubwat ta pagkabetang. ⁵ Ugaring, dispirinsia ilem, yang mga Judiong atiang indi ra pamananged ya ray namangimun tung ni

[†] **16:38** 16:38 Atii kanay, basta may siudad ang pinagpabrika ta mga taga Roma, durug kaimpurtanti ang yang tanan ang mga lai nirang taga Roma yay tumanen. Kipurki kung malamlasan, dakulung turuwalen tung gubirnu duun tung Roma. Ya ray pinangamanan yang may mga katengdanan.

Pablo. Purisu anday dumang binuat nira, namagsakada tung mga taung atiang mga bastus ang yang bida nira tung kaldaw-kaldaw, ya ra ilem agpamagpanaw-panaw asan tung plasa. Pagkasagpun nira ang buntun da, kasiraan da ka tanirang namanggulu tung siudad. Numanyan, dinayunan nirang iniskandalu yang balay ni Jason ang atiang magdayunan din na Pablo. Ay gustu ra rin nirang paluaen ang para idimanda nira duun tung katalungaan yang kadaklan ang mga kinasakpan yang siudad kung mamagmiting da nganing. ⁶ Taa numaan, kumus indi ra naita nira, anday duma, ti Jason ang may balay pati mga tumatalig ang duma ya ray linagunut nira duun tung may mga katengdanan. Pagkawut nira duun, namaglelpaken dang maganing, "Yang mga taung pamagtukud ta gulu tung tanan ang banwa taa ra tung yaten nansiayang. ⁷ Ya ray nagapadayun ni Jason tung balay na. Dispuis, tanira pati yang pamagusuy tung nagitulduk nira pamagliked tung mga katuwulan ni Maginuung Caesar. Ay pamansianing ka ang may duma pa unung adi ang dapat panangden nira ang yay nagaranan tung ni Jesus unu," maganing tanirang pamagbangdan. ⁸ Numanyan pagkagngel yang may mga katengdanan tia, namanginit da yang mga kulu nira asta yang mga taung atiang buntun ang pamamati, ya ka. ⁹ Purisu yang binuat yang may mga katengdanan, baklu ra palpasay nira na Jason, pinagingalukan pa nira ta piansa, basta mapaliit ilem nira na Pablo tung siudad.

Yang Nainabu Duun Tung Berea Ang Durug Tinlu (17:10-15)

¹⁰ Numanyan, pagkalawii ra, na Pablo pinapanaw ra ka man yang mga tumatalig duun tung siudad ang Berea. Ating duun da, namagpakilaket si tung mga masigka Judio nira duun tung pagsaragpun nirang sam pundaan. ¹¹ Naa pala mas pang buskad ta kinaisipan kay tung mga Judio duun tung Tesalonica. Ay pamagpamati tanira ta durug derep tung nagipagpakawut ni Pablo. Kaldaw-kaldaw pamagbasang pamagpasadsad tung kasulatan ang para maskean nira kung yang nagipaganing ni Pablo magkatunu tung napabtang tung kasulatan u kung indi. ¹² Taa yang linuaan na, kadakel dang namananged ang mga Judio pati yang belagan mga Judiong abubwat ta mga pagkabetang tig lalii tig baway. ¹³ Dispirinsia ilem, pagkabalita yang mga Judio duun tung Tesalonica ang duun da ka tung Berea pagparakawutun ti Pablo, dayun da nirang sinikad duun. Pagkawut nira, ya ra mamagdabdab tung kulu yang mga tau ang para mangasilag da tung ni Pablo. ¹⁴ Purisu ti

Pablo dayun dang ipinaated yang mga tumatalig tung mga aruman nirang дума duun tung bakayan. Piru ti Silas durua ni Timoteo namagpabutwan pa duun tung Berea. ¹⁵ Taa numanyan, yang mga taung atiang pamagekel tung ni Pablo, inated da enged nira ang asta duun enged tung Atenas. Baklu namagbalik tung Berea yang namagated, itinuyun ni Pablo ti Silas durua ni Timoteo ang mamananikad dang lagi tung anya.

Yang Kamtangan Yang Nagipagpakawut Ni Pablo Tung Mga Taga Atenas (17:16-34)

¹⁶ Numanyan mintras pagelat ti Pablo tung mga aruman nang atiang itinuyun na, tung pagpaniid na tung siudad ang midyu leep da ta mga bultung magtutuuan yang mga tau, pinagsampi ra ta kapupungawen nang duru ang nunut da ka ta pagkeba-keba yang dedlaan na natetenged tung nagabtangan yang mga taung atiang makakaildaw. ¹⁷ Kapurisu anday dumang binuat na, nagintra ra pasanag natetenged tung ni Ginuung Jesus duun tung pagsaragpunan yang mga masigka Judio na. Ipinapanaw na tung barales-balesan yang pagparasanagen na tung nira, kasiraan da ka tanira yang belagan mga Judiong atiang dating pamagintindi ra kang lagi tung pagatuuan nirang mga Judio. Maskin duun tung palingki, kaldaw-kaldaw ya kay pagabuat na tung mga taung nagapanaw duun ang kumpurming tinu pay nagalelyag ang mamati tung anya. ¹⁸ May mga taung pamati ang ya ray namagintra pakigdibati tung anya. Yang дума ya ra yang paganingen ang mga Epicureo, yang дума ya ra yang paganingen ang mga Estoico. Maganing yang дума ang, "Abaa, yang taung atia inding pisan maske. Unu pa ilem ay gustu nang ianing? Midyu ya ra ilem agapamisik-pisik ta mga bitalang nagkaranggel na tung дума may ruma. Ya ra ilem agpagpatalebbeb," agaaning. Maganing ka yang dumang pagpatugud, "Tanya midyu sasang manigparakawutun ang pangerengan tung dumang mga ginuu-ginuung nagatutuuan ta," agaaning. Naa pala, nangapagbitala ra ta maning tii, ay yang nagapabilugan ni Pablóng pagbitala ay ti Jesus may yang pagkabui si kang uman yang mga patay*. ¹⁹ Purisu numanyan ti Pablo ingkelan da nira duun tung may mga pamagpakigmaepet ang pamagsaragpun tung sasang bundung paganingen ang

* **17:18** 17:18 Yang bitalang Giniriegong ginamit ni Pablo tung uras ang atii "anastasis". Duruay kinaulugan na: (1) pagkabui si kang uman yang mga patay ig (2) aran ta sasang ginuu-ginuung baway ang nagatutuuan nira. Kapurisu yang kalaum nira ang yang nagituldok na natetenged tung durua nga ginuu-ginuan ang yang sam bilug ti Jesus may yang sam bilug ti Anastasis.

“Bundu Ni Aries”†. Mamansikawut tanira duun, inaning da nira ti Pablo ang, “Gustu ra yamen ang magpasadsad tung nagituldung mung atiang baklu ang inding pisan nagadengeldengel yamen. ²⁰ Ay midyu tung nagabakluanami pa natetenged tung dumang nagkaraaning mung nabalitaan yamen. Purisu gustu ra yamen ang maintindian kung unu pay mga lagpakan na yang mga bagay ang atia,” maganing duun tanira. ²¹ Nangapagbitala ta maning tia ay yang kadaklan ang mga taga Atenas may yang mga taga duma-rumang lugar ang pamagtinir duun, anday dumang nagapaerek-erekan nira ta maayen, kung indi, pagiristoriaa tanira natetenged tung mga nagkarabalitaan nirang baklu.

²² Numanyan, kumindeng da ti Pablo tung kakngaan yang pinagtaralungan nira ang nagimpisa rang nagbitala ang maganing, “Mga kaputulan ang taga taa tung Atenas, nagapaniiranamu ra ka yeen ang talagang anda ray magdeeg tung numyung duru amug katinuuen. ²³ Kipurki tung pagparanaw-panawenu taa tung siudad ming pagpaniid tung mga pagatutuuan mi, may napanawanung sasang darasagan ang may mga bitalang iginurit asan ang maning taa yang palaksu na: *Naa yang darasagan para tung sasang dios ang indi pa nagailala ta.* Purisu atiang pagatuuang ming atiang indi mi pala nagailala, ya ray ipaintindiu tung numyung ipailala. ²⁴ Yang Dios ang nagimu yang kaliwutan may yang tanan ang mga betang na, kumus yay may anya tung kalangitan may kaliwutan, indi pagkaministiran ta mga simbaan ang matiniran na ang binuat ta mga tau ka ilem. ²⁵ Yadwa pa indi ka pagpasikasu tung yaten ang mga tau ang maning pa tung may kaministiran na tung yaten. Ay ya pa agari tanya mismu yay pagpakdul yang kabui tang tanan ang mga tau pati yang tanan ang mga kaministiran ta. ²⁶ Tanya kay nagimu yang tanan ang mga nasyun ta mga tau ekel tung sam bilug ang inimu na atiang primiru ang ya ray binuat nang pinamuaran nirang kadaklan ang asta nagleep da yang bilug ang kaliwutan. Baklu nagkaratau tanira, nagplanu ra kang lagi ang unu pang panimpuay magkarabui, kung ay pang banwaay mamagistar. ²⁷ Ya ray binuat na ugud tanyay sagyapen nirang maning pa tung ya agapapay nira ang basi pa ra ilem matultulan ka enged nirang ililaen. Piru maskin maning ka man tia ang maning

† 17:19 17:19 Ti Aries ang atia sasang ginuu-ginuung pagatutuuan nira atii kanay ang ya unu ay may kagaeman tung gira. Tung bitalang Giniriego yang pangguuy tung bundung atiang pagsarapunan nira “Areion Pagon”.

pa tung ya agapapay, belagan kang alawid tung sasa may sasa tung yaten. ²⁸ Ay yang bagay ang atia nagagngel ta tung duma may ruma ang maganing unu, 'Kung belag tung anya, indiita nagabui, indiita nagaulag-ulag, ig indiita pa ngani natau.' Katulad ka tung sasang isinulat ang tukaw yang taga numyu kang mga manigtula ang maganing unu, 'Kawa inimuita anya, itay maning pa tung mga ana na.' ²⁹ Kapurisu, kumus maning da ka man tia ang itay maning pa tung mga ana na, dapat ang indiita maglaum ang itang inimu na ita si kay magimu tung anya ang yang pagkadios na ya pay mapasuaran ta tung mga bultung nagabuat ta mga taung ansianung magpanday tung bulawan ubin landuk ang salapi ubin batu. ³⁰ Tung bagay, yang tukaw ang mga panimpu, indi ra idinata yang Dios tung mga tau yang panlipat nirang maning tia tung anya. Piru numanyan ang mga uras ang naa, pagkalalangan da tung tanan ang mga tau tung maskin ay pang banwaay tung bilug ang kaliwatan ang manligna ra tanira tung mga ubra-ubra nirang malalain tung pagterelengen na. ³¹ Kipurki may uras ang ipinagtipu na ang ya ra enged ay ipagsintinsia na tung kalainan tung mga tau tung bilug ang kaliwatan ang yang pagsirintinsiaen nang atia tung nira ya ray eklan na tung pulus magkatama ang duun da ipiaray na tung sasang taung pinagpilik na. Yang taung atiang nagaaningu pinaingmatuuran na ra tung tanan ang mga tau ang yay taligan nang magsintinsia tung nira ekel tung pagpabungkaras na tung anya," maganing duun ti Pablo.

³² Numanyan atiang pagkagngel da nira yang sinambit ni Pablo natetenged tung pagpabungkaras yang Dios tung sasang patay, sinawayan da ta dumang pinagtalangkakan. Piru yang duma namansianing ka ang, "Gustuu pa ka yamen ang mamati tung nagipaganing mung atia, piru baklu mu ra kanay idayunay, taa si tung dumang uras," agaaning. ³³ Kapurisu ti Pablo, dayun dang nagliit duun tung pinagtaralungan nira. ³⁴ Ugaring tung pagliit na, may pira pa nga laliian ang namagpakiugpu ra tung anyang namagpasadsad. Tinegkaan na, namagtalig da tanira yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. Yang sam bilug tung nira ya ra ti Dionisio ang yay sasang dating pagpakigmaepet tung grupu nirang atia, durua yang sasang baway ang nagaranan tung ni Damaris, kasiraan da ka tanira yang duma.

18

Natetenged Tung Pagparakawutun Ni Pablo Duun Tung

Corinto (18:1-17)

¹ Pagkatapus tia, nagliit da ti Pablo duun tung Atenas ang minangay duun tung siudad ang Corinto. ² Duun may nabagas nang sasang masigka Judio nang nagaranan tung ni Aquila. Tanya duun ipanganaay tung Ponto. Baklu pa ka ilem nagkawut tung Corinto ang duun manliit tung Italia, kasiraan da ka tanira yang kasawa nang nagaranan tung ni Priscila. Yang ipinagliit nira duun, ay natetenged tung kalalangan ni Maginuung Caesar Claudio ang yang tanan unung mga Judio dapat ang mamaglilitan da duun tung siudad ang Roma. Numanyan nagbisita ti Pablo tung nira. ³ Pagkatapus duun da ka nagdayun tung nira. Nagbarakasan da tanira dayun tung trabaw natetenged tanira parariu ka ta pangitang mga manigtiik ta mga tarapal.

⁴ Numanyan, kada kawutun yang kaldaw ang nagipamaenay yang mga Judio, ti Pablo tanya pagpakilaket tung nirang sam pundaan duun tung balay ang pagsaragpunan nira. Pagparasanagen tung nira may tung belagan mga Judiong nagalaket ang basi pa ra ilem maeklan na yang mga isip nira ang para mamagtalig da ka tung ni Ginuung Jesus. Yang papanaw nang nagpasanag tung mga tau, yag pagbaralesan tanirang pagkeresen.

⁵ Numanyan, pagkawut ni Silas durua ni Timoteo ang duun mansiliit tung Macedonia ang ya kang lagi ay itinuyun ni Pablo, namaenay ra tung pagnigusyu na ang para bilug yang isip nang pagparakawutun yang bitala yang Dios tung kaldaw-kaldaw. Ay pagpaingmatuud tung mga masigka Judio na ang ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang Cristong pagaelatan kang lagi nira. ⁶ Numanyan yang nainabu, pinanambingan da nirang pinagduminar. Purisu anday dumang binuat ni Pablo, dayun na rang pinggesan yang sidsiren yang lambung nang lagwas ang yinapyapan ang nunut da ka ta pasanag nang maning taa: "Kung sintinsiaanamu ra nganing yang Dios tung kalainan ang anday katapus-tapusan na, anday dumang basulun mi, kung indi, ya ka ilem yang mga sadili mi. Ta yeen, anda ray turuwalenu tung Dios ang indiamu pinagpakawutanu kung ya pa agaring malibrian mi yang sintinsia nang atia. Purisu magimpisa numaan, pawayaanamu ra ilem yeen ang para manalungaaw ra tung mga taga duma-rumang nasyun," maganing. ⁷ Purisu dayun dang nagliit tung nira ang nagpauman tung balay yang sasang taung nagaranan tung ni Ticio Justo ang yay sasang belagan Judio yang nasyun na, piru dating pagintindi ra kang lagi tung pagatuuan

yang mga Judio. Yang balay na pagkateparan ka ilem yang pagsaragpunan yang mga Judiong atiang sam pundaan.

⁸ Taa numanyan, may sasang pagmaepet-epet tung sam pundaan ang atia ang yay nagaranan tung ni Crispo. Numanyan binilug na ra yang isip nang nagtalig yang sadili na tung ni Ginuung Jesus, kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nang kalukut na ka tung balay na. Dispuis, pati yang dumang mga taga Corinto, tung kaldaw-kaldaw yang pagparamatien nira tung ni Pablong pagparakawutun, dakele ra kang namagtalig yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus ang namampatapnay ang pagkatapus masigpabenyang dang masigpapruba ang tanira pagpakiunung da tung anya.

⁹⁻¹⁰ Numanyan may sasang lawii ang may ipinadakat yang Dios tung paneleng ni Pablo. Yang nabagay tung paneleng na, pinaganing da unu ni Ginuung Jesus ang, "India ra engaged mageled, kung indi, idayun mu ra ka engaged yang pagparakawutun mu tung mga tau natetenged tung yeen. India engaged magekmeng ay tatal yuuy pagpakigsasa tung nuyu. Purisu anday mapagpasipala tung nuyu. Prusigiran mu tia ay duru pang mga tau taa tung siudad ang naa ang magyari ra kang mga tauanung sadili," maganing. ¹¹ Kapurisu, numanyan, nagpakeen da ti Pablo duun tung seled san takun may tenga. Nagparasanagen tung mga tau yang bitala yang Dios natetenged tung ni Ginuung Jesus.

¹² Numanyan, atiang pagkagubirnadur ni Galion duun tung sinakepan yang Acaya, ti Pablo pinagsaranyugan da yang mga Judiong duma ang dineep. Pagkadeep nira, dayun da nirang ingkelan duun tung pagusgaran yang Gubirnadur ang idinimanda. ¹³ Maganing tanirang pamagbangdan, "Maginuung Gubirnadur, yang taung naa pagatagaman nang pangkelan yang isip yang mga tau ang para mamagtuu tung Dios ang kuntra tung laing nagusuyun ta," agaaning. ¹⁴ Atiang magtutuwal da rin ti Pablo tung nagibangdan nira, tingkawan da ni Gubirnadur Galion ang nagtimalas tung mga Judiong atiang pamagdimanda ang maganing, "Kung alimbawa, yang nagipagdimanda mi tung taung naa, kisira may binuatan nang kasalanan ang malbat ubin kalukuan yang binuat na, intunsis, magkatama ra rin ang paawatanamu ra kanay yeen ang magintindi. ¹⁵ Piru kumus yang nagipagdimanda mi tung anya sigun ka ilem tung nagitulduk na tung mga tau, kung tinu pang mga tauay ang nagingaranan nang nagainambit ubin natetenged man tung mga lai ming mga Judio, yamu ray bala asan. Ta yeen, indiaw malelyag ang magusgad natetenged tung mga

bagay ang mga maning ka ilem tia," agaaning ti Gubirnadur Galion. ¹⁶ Pagkatapus tia, dayun na rang pinatuwulan ang kaskasen da tung kakleran yang pagusgaran. ¹⁷ Numanyan yang tanan ang mga tau asan ang belagan mga Judio ya ray namagdeep tung ni Sostenes ang yay sasang pagmangulu tung sam pundaan yang mga Judio*. Pagkadeep nira, dayun da nirang pinagtarawangan ta pamalu duun tung katalungaan mismu yang pagusgaran. Piru indi ka ilem sinapet ni Gubirnadur Galion.

Pagangay Ti Pablo Duun Tung Efeso Baklu Magbalik Duun Tung Antioquia (18:18-23)

¹⁸ Numanyan ating nabuay ra yang pagpadayun ni Pablo tung mga kaputulan duun tung Corinto, naisip dang magbalik duun tung Siria. Purisu nagpamaan da tung nirang magliit da. Pagkatapus dayun dang nandanek duun tung bakayan tung siudad ang Cencrea, kasiraan da ka tanira ni Aquila duruang magkasawa ni Priscila. Ang duun da tung Cencrea, baklu ra pakayasay na yang kulu na natetenged tung sasang pinangkuan na tung Dios ating duun pa tung Corinto†. Pagkatapus tia, dayun dang namanaayan tanirang tulu ang para mamagpatabuk da duun tung siudad ang Efeso. ¹⁹ Numanyan tung pagkawut nira duun tung Efeso, nagpasakep da tung saragpun yang sam pundaan yang mga masigka Judio na ang pagkatapus nagintra ra pasanag tung nira natetenged tung ni Ginuung Jesus ang yang papanaw na ingkelan na tung pagbarales-balesan tanira. ²⁰ Numanyan inimbitar da nirang magpabuay ra kanay duun tung nira, piru indi ra nagpauyun. ²¹ Kung indi, nagpamaan da ilem tung nira ang maganing, "Magbalikaw ka taa tung numyu kung yay kalelyagan yang Dios," maganing. Pagkatapus tii, dayun da ka man ang nagliit tung Efeso ang nanaayan da tung sasang salaayan. Yang mga aruman nang ti Aquila durua magkasawa ni Priscila, ibinutwan na ra ilem duun tung Efeso.

²² Numanyan pagkasampet duun tung siudad ang Cerea, pagsalta na, dayun-dayun yang panungul na duun tung Jerusalem. Kumawut duun, nagpakigkumusta ra tung

* **18:17** 18:17 Ti Sostenes ang naa puiding ya ra yang taung sinambit ni Pablo tung 1 Corinto 1:1. Kung ya tii, pagkatapus yang gulung naa, nagtalig da yang sadili nang tung ni Ginuung Jesus ang nagpatapnay. † **18:18** 18:18 Ya ray pinagsambit na yang pangakung atia ay naskean na ang tanya nagabalakan yang duma ta malain (balikan ta yang sinambit tung 18:9-13). Ay mintras pagatuwul pa yang Dios ang magpadayun tung pagparakawutun na tung siudad ang atia, indi ra nagpatupi. Kumus tinapus na ra ka man yang pagparakawutun na duun, pinakayasan na ra yang kulu na. Ikumpalar tung 21:23-24.

intirung sam pundaan yang mga tumatalig duun. Pagkatakapus, dayun dang nanulduk-tulduk ang naglekat duun tung Antioquia. ²³ Atiing nabuay ra duun tung Antioquia, nagliit sing nagpanaw ampir duun tung sinakepan yang Galacia may Frigia. Ang ay pay nagapanawan nang mga tumatalig, ya ray pinampaktel na yang mga kinaisipan nirang tanan.

Natetenged Tung Ni Apolos Ang Pinagindunaran Yang Kakulangan Yang Pagintindi Na (18:24-28)

²⁴ Taa numanyan, may sasang Judiong taga Alejandria ang nagaranan tung ni Apolos ang nagkawut duun tung Efeso. Tanya sasang baling mametang-betang ta bitala, yadwa pa sagad tung napabtang tung kasulatan[‡]. ²⁵ Dispuis, tinuldukan da ka natetenged tung baklung papanaw ang ipinagpabunayag ni Ginuung Jesus. Durug derep ang magparakawutun natetenged tung nagakdekan nang atia. Tung bagay, tama ka yang nagipagpakawut na, piru yang kumpurming nagaskean na, asan ilem negka tung ipinagtulduk ni Juan atiing pagpamenyag tung mga tau. ²⁶ Numanyan nagintra ra pagparakawutun duun tung pagsaragpunan yang mga masigka Judio na. Durug kabalur ang nagbitala ang anday inenteran na. Pinamatian ni Aquila duruang magkasawa ni Priscila. Pagkatakapus dayun da nirang inimbitar tung balay nira. Pinasanagan da nirang pinagindunaran yang kakulangan yang nagaintindian na natetenged tung pagtarapnayen yang Dios tung mga tau ekel tung pinagtalus ni Ginuung Jesus ang nagpakugmatay.

²⁷ Numanyan gustu ni Apolos ang magpalakted duun tung sinakepan yang Acaya. Purisu pinadagen-dagenan da yang mga tumatalig asan tung Efeso ang namagpaekel ta sulat tung mga kaputulan nirang mga tumatalig duun tung Acaya ang kung kumawut da nganing duun ti Apolos, asikasuen da nira ta matinlu. Numanyan pagkawut na duun, durug dakul yang tawang na tung mga tumatalig ang atia ekel tung pagpaktel yang Dios tung anya. ²⁸ Ay tung pagpasanag na tung mga Judio tung publiku, anday matuwal nira tung pangatadlengan nang durug kapulidu. Tung pagpatiel na yang pangatadlengan na tung napabtang tung kasulatan, duun da nga paingmatuuray na ang ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang Cristong nagaelatan kang lagi nira.

[‡] **18:24** 18:24 Ya pa ilem yang dating kasulatan ang paganingen ang Dating Ipinagpakigpaigu ang ipinausuy yang Dios tung dating mga tauan nang mga Israel.

19

Natetenged Tung Duma Tung Efeso Ang May Pagkakulang Yang Pagirintindien Nira (19:1-7)

¹ Mintras duun pa ti Apolos tung Corintong pagtawang tung mga tumatalig, ti Pablo tanya nagpadayun yang pagparanawen nang nanggetes tung sinakepan yang Asia ang asta nanuldak da duun tung siudad ang Efeso. Duun may napanawan nang pira pa nga tauan ang kuwali mga tumatalig. ² Purisu dayun na rang tinalimaan ang inaning, "Atiing panaged mi tung itinulduk tung numyu, natiniranamu ra yang Espiritu Santo?" Maganing tanirang nansituwal, "Anda. Indi pa nganing nagaskean yamen ang may Espiritu Santo!" ³ Maganing si ti Pablong nagtimaales, "Aywa, unu pang klasiay ta benyag ang ibinenyag tung numyu?" Maganing tanira, "Nagpabenyagaming uyun tung ipinagtulduk ni Juan ang manigbenyag." ⁴ Maganing si ti Pablong nagbadbad tung mga kinaisipan nira, "Kung tung bagay, yang linagpakan yang pagberenyagen ni Juan tung mga masigka Judio na, ang para asan da ngaipailalaay nira ang tanira nanligna rang matuud tung mga kasalanan nira. Piru yang mga taung pinamenyagan na, pinanganing na ra kang pirmi ang may sasang nagauri pa tung anya ang ya ray dapat taligan nirang magtapnay tung nira, bilang ti Jesus da tii," maganing ti Pablo duun tung nira. ⁵ Numanyan, pagkagngel da nira tia, dayun dang namagpabenyag ang namampailala ang tanira nagpagaem da kaman yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. ⁶ Numanyan, pagkadeen ni Pablo yang kalima na tung nira, nangalampuran da yang Espiritu Santo. Dayun dang namagbiwitalaen ta mga bitalang indi nagaintindian ta tau ig nunut da ka ta pagpalatay nira ta mga bitalang ipinaeyang yang Espiritu Santo tung mga painu-inu nira*. ⁷ Tanirang tanan mga sam puluk may durua nga laliian.

Natetenged Tung Pagparakawutun Ni Pablo Duun Tung Efeso (19:8-10)

⁸ Taa numanyan, tung seled tulung bulan, kada kawutun yang kaldaw ang nagipamaenay, ti Pablo pagpakilaket tung mga masigka Judio na duun tung pagsaragpunan nirang

* **19:6** 19:6 Kung natetenged tung pagdeen yang mga apustul tung mga taung namagpabenyag, madua ilem ang bisis ang sinambit tung librung naa: tung 8:17 may taa tung 19:6. Yang gustu nang ianing belagan ang yay pitik ang pausuyan ta simanyan. Maduang bisis ilem nainabu gated may impurtanting mapruibaan da tung mga uras ang atii. Matinlung ikumpalar ta tung Mga Binuat-buatan 2:41; 4:4; 8:36-38; 11:20-21, 24; 13:12; 13:48; 16:14-15; 16:25-34; 17:4; 17:12; 17:34; 18:8.

sam pundaan duun tung Efeso. Anday inenteran nang nagpasanag tung nira ang asan da ipapanaway na tung barales-balesan. Ay gustu nang basi pa ra ilem ang asan da mapangkelan na yang mga kinaisipan nirang magingmatuud da ka tung nagipagpakawut na natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu ang ya ray tinukud ni Jesu-Cristo. ⁹ Ugaring ilem, tung kabuayan da, namagpakgat da yang duma ang indi ra mamananged. Namagintra ra saway pa nganing sigun tung pagirintindien tung Dios ang atiang baklung pagitulduk na ang natetenged tung ni Ginuung Jesus. Purisu yang binuat ni Pablo, nagliit da ilem tung nira, kasiraan da ka yang kumpurming mga taung gustu pa nirang magpatulduk tung anya. Ya ray pinangkelan nang nagpauman duun tung may kuartung dakulu ang yay dating pagdiskursuan yang mga tau ang yang may anya, yang sasang taung nagaranan tung ni Tirano. Duun si nagintra pasanag tung kaldaw-kaldaw tung mga taung kumpurming tinu pay nagalelyag dang magpamati, ang yang pagpasanag na tung nira ipinapanaw na ka tung barales-balesan. ¹⁰ Maning dang maning tung seled duruang takun ang asta yang pinakawut na, yang tanan ang mga taung pamagistar tung sinakepan yang Asia, mga Judio kag belag, nagkaranggel da nira yang balita natetenged tung ni Ginuung Jesus.

Kung Ya Pa Agari Ang Yang Aran Ni Ginuung Jesus Mas Pang Dinayaw Yang Mga Taga Efeso (19:11-20)

¹¹ Atii kanay, ti Pablo pinaktel yang Dios ta mupiung nagpalua ta mga pruibang indi pa nagaita-ita. ¹² Ay maskin mga panyu ilem ubin mga sapin ang atiang nagkaragamit na, ya ray pinamisik ta dumang ipinamakdul tung mga taung pamaglaru ang pagkatapus ya ray pinagnupiaan nira. Pati mga taung pinagekel-ekelan da rin ta mga dimunyu, namagmaayen da ka asan.

¹³ Numanyan duun tung Efeso may mga Judiong pamagliliwutun ang mga manigpalayas ta mga dimunyang pamagekel-ekel tung mga tau. Numanyan pagatagaman da nirang sambiten yang aran ni Jesus. Ya ra aganingay nira yang mga dimunyu ang maning taa: "Eey, lalanganamu ra yeen ang maglayas asan ekel tung kagaeman ni Jesus ang atiang nagasambit ni Pablong pagparakawutun," maganing. ¹⁴ Tanirang pamagbuat ta maning tia, pitung magpurutul ang mga ana yang sasang taung nagaranan tung ni Esceva. Tanya sasang Judiong pagpailala ang tanya unu sasang pari ang abwat ta katengdanan buat. ¹⁵ Taa numanyan, may sasang dimunyang pinaglalaman da nira ta maning tia

ang pagkatapus diritsyu rang nagtimalles ang maganing, “Ti Jesus nagailalaw ig nabalitaanaw ra ka natetenged tung ni Pablo, piru yamu, unu pay pagpabetang mi tung mga sadili mi?” maganing. ¹⁶ Taa numanyan, yang taung atiang pagaekel-ekelan yang dimunyang atia, pinangegpaan na yang pitung atiang magpurutul ang asta namansikeras da ilem tung balay ang atii ang namagpalibri ra. Anda ray mga awel nira, ay pinamekras-bekras da. Nagkaralukanan pa ta pagunut. ¹⁷ Pagkatapus tia, nabalita ra tung tanan ang mga taung pamagistar tung Efeso, maging mga Judio kag belag. Purisu tanirang tanan pinamalayan da ta eled nirang duru ang yang aran ni Ginuung Jesus mas pang dinayaw nira. ¹⁸ Yang sam bilug pang pinakawut yang makabewereng ang atii, durung mga taung namagtalig da kang lagi tung ni Ginuung Jesu-Cristo ang simanyan baklu ra nagkaramanmanan da yang mga isip nira. Purisu namagubligar dang namangamin tung publiku kung unu pay mga ubra-ubra nirang anday sayud. ¹⁹ Dakele tung nirang mga manigurasiun ang simanyan pinagtimes da nira yang tanan ang mga librung nagagamit da rin nira tung pagururasiunun nira ang pagkatapus pinanguwul da nirang luwus tung apuy tung katalungaan yang kadaklan. Tung pagpateng-pateng nira yang balur yang mga librung atia, duminangat da tung limang puluk ang liwung pidasung salapi yang balur na (50,000 pidasu)[†]! ²⁰ Kapurisu natetenged tung mga bagay ang atiang nagkarainabung durung pisan agkabewereng, yang balitang naa natetenged tung ni Ginuung Jesus, mas pang namuirsa yang bilu na ig ya ra nagawasak dang nagawasak ang asta ya rag durulang agdurulang yang kinadakel yang mga taung nagtalig yang mga sadili nira tung anya.

Nagipaskeng Lagi Ni Lucas Kung Ay Pay Gustu Ni Pablong Angayen (19:21-22)

²¹ Pagkatapus yang mga bagay ang atia, binilug da ni Pablo yang isip nang baklu ra mangay duun tung Jerusalem, magpalakted da kanay duun tung Macedonia may duun tung Acaya. Dispuis may aning na kang maning taa: “Pagkatapus mangayaw ra nganing duun tung Jerusalem, dapat ang mangayaw ra ka duun tung Roma.” ²² Purisu numanyan yang mga katabyang nang ti Timoteo durua ni Erasto, ya ray ipinaangay na duun tung Macedoniang

[†] **19:19** 19:19 Atii kanay duun tung banwa nira, yang sang pidasung salapi may pagkamaal na ay kipurki ya ra yang kantidad yang kinaldaw ta sasang ubirus!

ipinatkaw. Piru tanya nagpabutwan pa kanay duun tung sinakepan yang Asia.

Natetenged Tung Gulung Nagitukud Tung Efeso (19:23-41)

²³ Tung uras ang atii yang baklung pagirintindien tung Dios ang nagitulduk na Pablo, yay natengeran ta sasang gulu tung Efeso ang belagan ilem gesyeng bagay. ²⁴ May sasang manigpanday ang nagaranan tung ni Demetrio. Yang landuk ang salapi ya ray pagapatunaw nang pagabuat ang mga balay-walay ang gegesy, bilang mulidu yang simbaan ang pagtuuan tung sasang ginuung baway ang nagaranan tung ni Artemis‡. Durug kadakul yang ganansiang nagaita na asan asta yang mga ubirus na. ²⁵ Numanyan pinaguuyan na tanirang tanan ang pinasagpun, kasiraan da ka tanira yang kadaklan ang parariu ka ta pangita. Maganing tung nira ti Demetriong nagbitala, "Mga putulu, nagaskean mi ra ka ang yang nagipagmanggad ta natetenged ilem tung pangita tang naa. ²⁶ Numanyan nanggél mi ra ka yang balita ig nagapaniiran mi ra ka mismu kung unu pay nagabuat yang taung naang ti Pablo. Ay paganing ka ang yang mga ginuu-ginuung nagapasuaran ta mga bultu belagan unu ang yay tamang tuuan tang mga tau. Teed mi! Durug kadakel yang mga taung pinangkalan na yang mga isip nirang pinapanalyud tung dating pagatuuan nira. Belag ilem taa tung Efeso, ang indi alus pa ilem tung intirung sinakepan yang Asia. ²⁷ Kung yay magdayun tii, belagan ilem ang yang pangita tang naa ay masawayan ta mga tau, kung indi, pati yang simbaan ang pagtuuan ta tung ni Artemisang yay pinakalandaw ang ginuu, ipabtang da ilem yang mga tau tung anday kakuintakuinta na. Asta tanyang pagatutuuan yang mga tau tung intirung sinakepan yang Asia asta tung maskin ay pang banwaay, muya yang kadengegan na ay madiadu ra ka," maganing duun ti Demetrio.

²⁸ Numanyan, pagkanggél nira yang bitala ni Demetri-ong atia, pinanungkukan da ta kasisilagen nirang duru. Namagimpisa rang namaglelpaken ang maganing, "Landaw tung tanan ti Artemisang pagatutuuan tang taga Efeso!" ²⁹ Numaan yang intirung siudad nagkagulu ra. Anday duma, namagdagumuk da yang mga tau duun tung pagsaragpunan nirang dakulu ang bugawas. Yang mga

‡ **19:24** 19:24 Atii kanay yang pagpabetang yang mga tau tung ni Artemisang atii, ya unu ay pinakaina tung tanan ang ginuu-ginuung pagatutuuan nira ig puirti unung magpabuul tung mga baway ig tung mga kaayepan ig puirti ka unung magpaumintu tung mga luak. Yang bultu na ipinasuad tung sasang baway ang yang debdeb na pupus ta mga susu.

aruman ni Pablong taga Macedonia ang ti Gayo durua ni Aristarco, ya ray pinggesan nirang linagunut duun.³⁰ Pagkabalita ni Pablo, gustu na ra rin ang magpailala tung mga taung atiang buntun ang para magbitala ra kanay tung nira. Piru indi ra tinugtan yang mga tumatalig.³¹ Yadwa pa pinatuwulan da ka yang dumang mga kunsial ang atiang pinakaabwat tung intirung sinakepan yang Asia ang yay mga ungkuy na. Pinagamuy-amuyan ka nira ang indi ra engaged magpasabung magpaita duun tung pagsaragpunan.³² Taa numanyan duun tung pagsaragpunan, nagkagulu ra ta mupia, ay yang duma pamaglelpaken da ta maning taa, yang duma pamagbiwitalaen da ka ta maning duun. Purisu yang kadaklan, anday kaliwutan nira ang unu pay pinagsaragpunan nira.

³³ Numanyan may sasang Judio duun ang yang aran na ti Alejandro. Ya ray inasig-asig yang mga masigka Judio nang itinulmun asan tung parada. Dayun dang kumindeng ang nagkumpas yang kalima na, ay gustu na ra rin ang mangerengan tung mga masigkanasyun na ang para mangaluas da tung malain natetenged tung nainabung atia.³⁴ Ugaring pagkailala nira tung anya ang tanya sasang Judio, derengan da tanirang namagirikbawan ang namaglelpaken tung seled duruang uras ang maganing, "Landaw ti Artemis! Landaw ka engaged ti Artemisang pagatutuuan tang taga Efeso!"

³⁵ Numanyan yang sikritariu tung siudad, atiang kinayanan na ra ta palimeng yang mga taung atiang buntun, nagbitala ra tung nirang maganing, "Mga putulung taga taa tung Efeso, tinu pay naintindian ming tau ang indi pa nagakdek ang itang taga Efeso ay pagarasikasuen tung simbaan ang pagtuuan ta tung ni Artemisang naang kalandawan, may tung sagradung batung nagatuuan tang duun manliit tung langit ang luminagpak tung katanekan?"³⁶ Simpri andang pisan ay mapagpaimukli tung mga bagay ang atia. Kapurisu kaministiran ang indiita ra magpagulpi-gulpi, kung indi, magpakalimengita ra ilem.³⁷ Kipurki telengan mi. Yang mga taung naang durua, midyu pinangaasan mi ra ilem ang ginuyuran taa ang anda kay tinakaw nira duun tung simbaan ta ig anda kay mga bitalang makalalain ang ipinagpalagpak nira tung ni ginuung pagatutuuan ta.³⁸ Kapurisu kung ti Demetrio may yang mga kaarumanan nang mga manigpanday may riklamu nira tung sasang tau, may uras ang nagipagbista ig may mga manigusgad. Purisu bala ra tanirang magbarangdanan duun.³⁹ Ugaring kung may pagasikad mi pa ka engaged, duun

da ilem iriklamuay mi tung kawutun yang upisial miting yang tanan ang magbawanwa. ⁴⁰ Muya mabtangitang tanan tung karisguan, ay puiding dilemen tung yaten yang mga taga Roma yang gulung naang nainabu simanyan tung siudad ta. Yadwa pa ariita pa mangkel ta katadlengan tang mabaked ang para ipanuwal ta tung nira ang maning da taang anday bastanting rasun ang mapadatelan ta?" maganing duun yang sikritariu tung nira. ⁴¹ Atii, pagkatapus ta pagbitala, dayun na rang pinampapanaw yang mga taung pinampaulik.

20

Natetenged Tung Pagarangayen Ni Pablo Duun Tung Macedonia May Grecia Pati Yang Pagbwilta Na Ang Asta Duun Tung Troas (20:1-6)

¹ Numanyan atiiing pagkalimeng da yang gulung atia, ti Pablo dayun dang nagpasagpun tung mga tumatalig tung ni Ginuung Jesus ang pagkatapus nagpaktel da tung mga isip nira baklu nagpakdek tung nira ang tanya magliit da. Pagkatapus dayun dang nagdistinu duun tung sinakepan yang Macedonia. ² Kung ay pay may mga tumatalig duun, pinampaktel na ta mupia yang mga isip nira. Numanyan nagpadayun da yang pagparanawen na duun tung sinakepan yang Acaya*. ³ Duun da nagdayun tung seled tulung bulan†. Numanyan atiiing manaayan da rin ang para maglekat da duun tung Siria, nasapuan na ra ang naa pala tanya ray nagatimaan ta malain yang mga masigka Judio nang дума. Purisu naisip dang magliling da kanay ang magbalik duun tung sinakepan yang Macedonia baklu magpadayun yang biai na. ⁴ Yang mga taung pinagpilik nang mamagduman tung anya ang para mamansiangay duun tung Jerusalem, ya ra ti Sopater ang ana ni Pirro ang taga Berea, ti Aristarco durua ni Segundo ang taga Tesalonica, ti Gayong atiang sam bilug ang taga Derbe, ti Timoteo, may ti Tikiko durua ni Trofimo ang taga Asia. ⁵ Numanyan tanirang pitu, namagtukaw ra. Duun da ilem tung siudad ang Troas mamagelat tung yamen‡ ni Pablo. ⁶ Numanyan pagkalapas da yang Pistang Nagipagpangan Ta Mga Judio Ta Tinapay Ang Indi Ra Pinaliskag, ya ray pagsaay yamen ang nanliit tung Filipos. Nagpalayagami ang para magpatabukami duun tung siudad ang Troas.

* **20:2** 20:2 Siguru duun tung Corinto. † **20:3** 20:3 Ya ray uras ang ipinagsulat na yang ipinaekel na tung mga tumatalig ang taga Roma. ‡ **20:5** 20:5 Ti Lucas ang may sulat tung librung naa, kinawutan da ni Pablo duun tung siudad ang Filipos.

Tung yalimang kaldaw bakluami ra nanampet duun tung Troas ang nagpakiugpu si tung mga aruman yamen ang nangatkaw. Duunami nagtinir ta san linggu.

Natetenged Tung Sasang Nainabu Tung Troas Atiing Pagparakawutun Ni Pablo Ta Nabuay (20:7-12)

⁷ Taa numanyan tung primirung kaldaw tung seled san linggu[§] ang lawii ra yang kaliwutan, nagsaragpunami ra yang mga tumatalig ang taga duun ang para magsararuanaming magpurutul, katuglayunan da ka yang pagpiringas-pingasan yamen ta tinapay sigun tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesus. Numanyan ti Pablo ya ray nagparakawutun yang bitala yang Dios tung yamen. Kumus nagatima na kang lagi ang tung pagkapangayag magliit da, pinabuay na rang pinabuay yang pagparakawutun na ang asta napatenganan da ilem ta lawii. ⁸ Taa numanyan, bastanti yang mga kaas duun tung pinagsaragpunan yamen duun tung abwat. ⁹ May sasang sultirus asan ang nagaranan tung ni Eutico ang yag kakarung tung may bintana. Mintras pagpadayun ti Pablo tung pagparakawutun na, yang sultirus ang naa ya rag puyatay agpupuyatay ang asta inalapan da ta elek nang taneng. Kumus tinaneng da, anday дума, unawis ya ra nga bugsu duun tung tanek. Tulung gradu yang kaabwat yang nabugsuan na. Numanyan tanggungun nira, patay ra. ¹⁰ Atii kali-kaling linampud ni Pablo. Dayun na rang lingkewan ang kinawed. Maganing tung mga tau, "Indiamu ra magpataranta! Nabui si!" ¹¹ Pagtakwal si nira na Pablo tung abwat, bakluami ra nagpadayun ang nagsararuan ang tuglayun da ka yang pagpiringas-pingasan yamen ta tinapay natetenged tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesus. Pagkatapus yamen ta pagsararuan, nagpakigkesen da ti Pablo tung nirang taga duun ang asta nandiklat da ilem yang sagiid. Pagkatapus ta pagpakigkesen na tung nira, dayun dang nagliit, kasiraanami ra kang mga kaarumanan na. ¹² Tanirang nagkarabutwan, dayun da nirang inated tung balay na yang sultirus ang atii ang nabui si kang uman. Belagan ilem gesye yang pagkalinaynay yang mga isip nira.

Natetenged Tung Pagsaraayen Yamen Na Pablo Ang Nanliit Tung Troas Ang Asta Duun Tung Mileto (20:13-16)

¹³ Taa numanyan ta yamen ang mga kaarumanan ni Pablo, nagtukawami rang nanaayan ang nagpaliwed ang

§ 20:7 20:7 "Sabadu ra." Kung getesen ang ilakted yang bitalang Giniriego, maning taa: "primirung kaldaw tung seled san linggu." Dipindi tung sistima ta mga tau atii kanay tung pagbilang nira tung primirung kaldaw tung seled san linggu kung kaldaw ta Linggu ubin kaldaw ta Sabadu.

asta duunami ra nanampet tung siudad ang Ason. Ay duun takluyay yamen ti Pablong pasaayay. Ay ya ra kay itinuyun na tung yamen ay nagatima na ra kang laging panawen na ra ilem. ¹⁴ Numanyan pagirita si yamen duun tung Ason, pinasaay ra yamen ang nagpadayun yang pagbiriagien yamen ang asta nanampetami ra duun tung siudad ang Mitiline. ¹⁵ Pagkapangayag, nagpalayagami si ang asta natpengami ra duun tung pulung pagguguuyan ang Quio. Uman pagkapangayag si, nanampetami ra duun tung pulung pagguguuyan ang Samos. Utru si, pagkapangayag si, bakluami ra nanampet duun tung siudad ang Mileto. ¹⁶ Maning tii yang rumbu yamen ay naisip da kang lagi ni Pablo ang takliwan da ilem yamen yang siudad ang Efeso ugud indi ilem maatrasu duun tung sinakepan yang Asia. Ay apuradu yang saay na ang basi pa ra ilem mangawut da duun tung Jerusalem baklu magimpisa yang pista yang mga Judiong paganingen nirang Limang Puluk Ang Kaldaw Ang Pinataklib.

Yang Nagipagpaaman Ni Pablo Tung Mga Pamagmaepetepet Tung Sam Pundaan Duun Tung Efeso (20:17-38)

¹⁷ Pagkatapus numanyan, pagsampet yamen duun tung Mileto, pinatuwulan da ni Pablo yang mga pamagmaepetepet tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Efeso ang kung maimu mamagpakigbagas da tung anya. ¹⁸ Numanyan mansikawut da tanira, dayun dang nagbitala ti Pablo tung nirang maganing, "Disti pa tung primirung pagkawutu taa tung sinakepan yang Asia, yamu mismu ay nagaske kung ya pa agari yang pagpakigsapenu tung numyu tung tanan ang uras. ¹⁹ Ay tung pagturumanenu tung itinuwal ni Ginuung Jesus tung yeen asan, indiw nagpalandaw tung sadiliu, kung indi, nagparanekaung pirmi ig ang kaisan ipinanangitu ra ilem ngani yang panganugunu tung dumang nagpakgat. Durung kaliwagan ang napasaranu natetenged tung nagkaratima yang mga masigkanasyung mga Judio ang kuntra tung yeen. ²⁰ Nagaskean mi ra ka ang andang pisan ay pinangamanung nagparakawutun tung numyu ang para egtemanu pa rin basta naskeanung para tung ikaayen mi. Kung indi, pinagpasanaganamu ra yeen ta mupia tung publiku pati tung sadiling pamalay-walay mi. ²¹ Yamung tanan, maging mga masigkanasyung mga Judio kag belag, pinagpaamanamu ra yeen ang dapatamung manligna tung mga kasalanan ming magbalik tung Dios ang nunut da ka ta pagtalig mi yang mga sadili mi tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong magpatapnay.

²² “Simanyan maberengan mi siguru yang ianingung naa tung numyu. Indiaw temegka ang indiaw mangay duun tung Jerusalem. Inay, indi ilem nagaskeanu kung unu pay mapanawanu duun. ²³ Sulaminting nagakdekanu, kada siudad ang pinamanaw-panawanu, nagapaamanaw ra yang Espiritu Santo ang yuu unu ipakalabus ig duru unung kaliwagan ang mapasaranu. ²⁴ Piru maski pa maning tia, indi kanugununu yang kabuii, basta matalusu ilem yang ubrang naang ipiniar ni Ginuung Jesus tung yeen ang yay maning pa tung sasang karira ang dapat ang sapungunu. Anday dumang nagipaganingu tia, kung indi, ang yuu magdiklara yang Matinlung Balita natetenged tung kaneeman ang andang pisan ay natengeran na tung yaten ang simanyan ya ray gustu nang ipaita tung kumpurming magtalig yang sadili na tung ni Ginuung Jesus.

²⁵ “Tan taa ra, tung pagliliwutunu asan tung numyu, yamung tanan pinagpakawutanu natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang baklu kung ya pa agaring malguran mi. Piru numaan maberengamu ra siguru kung aningenamu ra yeen ang indiaw ra maita ming uman. ²⁶ Kapurisu simanyan ang mga panguras ang naa, idiklaraw ra tung numyu ang kung disgrasia sintinsiaanamu enged yang Dios tung kalainan ang anday katapus-tapusan, anday mabitala mi tung yeen, ay ta yeen, anda ray turuwalenu tung Dios ang para tung numyu. ²⁷ Ay sipurki, andang pisan ay pinangamananung inegteman natetenged tung planu yang Dios para tung numyu, kung indi, luwus dang ipinagpasanagu tung numyu. ²⁸ Purisu ta numyung mga pamagmaepet-epet, amligan mi ta mupia yang mga sadili mi, pati yang mga kaarumanan ming mga tumatalig ang yay maning pa tung kaayepan, bantayan mi ra ka ta maayen ang para indi matalang. Ay tanira ipiniar da yang Espiritu Santo tung numyung manguluan. Padagen-dagenan mi enged ta mupia ay kipurki anday dumang may anya tung nirang sam pundaan, ya ra yang Dios mismu. Binuat nang anya rang sadili ekel tung pagpakugmatay yang paganingen nang Ana Nang sadili. ²⁹ Sanu pa indiamu paamanenu, kipurki nagaskeanu ang kung andanaw ra nganing taa, pakleranamu rang sublien ta mga taung magturuldukanen ta kabuklian ang para papagtalangenamu ra nira. Manulad tung mga kirung talunun ang pagpanikad tung kaayepan ang pagpangwasak. ³⁰ Maskin taga numyu ka may maglua kang magbaliskad tung kamatuuran natetenged tung ni Ginuung Jesus ang para maguyuran da nira yang mga aruman ming mamagpablag da tung numyung mga ka-

putulan nirang dati ugud magpakiglaket da tung grupung pagatukud nira. ³¹ Purisu magbantayamu ig demdemen mi ka ang tung seled tulung takun, alus pa ilem lawiig kaldaw pinagpawaiwan-iwananamu ra yeen ang pinagpaaman sasa may sasa ang kung kaisan ipinanangitu pa yang panganugunu tung dumang nagpakgat.

³² "Purisu numanyan, kumus yuu magliit da, agitaligamu ra yeen tung Dios ang padagen-dagenanamu ra anya ta mupia ugud yang isip mi duun da ilem magineteg tung bitalang ipinagpakawutu tung numyu natetenged tung kaneeman nang atiang ipinagpaita na tung yaten agad indika rin magkabagay ang paitaanita pa anya. Sipurki kung yay pirling pabilugan ta mga isip mi, magmatinlu rang magmatinlu yang pagturumanen mi yang nagauyunan na ig tung uri asanamu ra ka nga pakdulay na yang kaayenan ang nagibaratu na tung tanan ang binuat nang mga tauan nang sadili. ³³ Atiing taanaw pa tung numyu anday naiweganung tau maskin tung kuarta na maskin tung pagarawelen nang matitinlu. ³⁴ Mismu yamung tanan nagakdek ang yang kalimaung naang durua ay nagubra ang para maitaw yang tanan ang kaministirano pati kaministiran pa yang mga arumanu. ³⁵ Bilang asanaw ra nagpaita ta mulidu tung numyu ang ekel tung pagpakabedlay tang maning tia dapatitang magtawang tung mga aruman tang nagaliwagan. Ay demdemen tang pirmi yang sasang inaning ni Ginuung Jesus mismu ang maganing, 'Yang taung pagpakdul mas masadya pa yang isip na kay tung taung magpakdulan na,' " maganing duun ti Pablo.

³⁶ Numanyan pagkatapus ni Pablo ta pagbitala, dayun dang nagluud ang nagampu, kasiraan da ka tanirang tanan. ³⁷ Durung tangit nirang tanan. Masigluwu tung ni Pablóng masigara. ³⁸ Yang pinagseeayan enged nira ta mupia ya ra yang inaning na ang tanya unu indika ra maita nirang uman. Pagkatapus tia, dayun dang namagated tung anya duun tung gulita.

21

Natetenged Tung Pagsaraayen Nirang Namanliit Tung Mileto Ang Asta Nansikawut Da Duun Tung Jerusalem (21:1-16)

¹ Simanyan pagberelag yamen, nagpalayagami si. Pabur yamen ang nagpalaksu ang asta nanampetami ra duun tung pulung pagguguuyan ang Cos. Pagkapangayag, nagpalayagami si ang asta nanampetami ra duun tung pulung paguguuyan ang Rodas. Pagkapangayag nagpalayagami si

ang asta nanampetami ra duun tung siudad ang Patara. ² Paglampud yamen duun tung Patara, may naita yamen ang salaayan ang pagdistinu duun tung sinakepan yang Fenicia. Purisu ya si kay pinanaayan yamen ang nagpalayag. ³ Numanyan, atiang paglewawan da yang pulung pagguguuyan ang Chipre, tinakliwan da ilem yamen tung sagpaw na ang nagpadayun yang biai yamen duun ampir tung sinakepan yang Siria. Numanyan duunami ra nanampet tung siudad ang Tiro ay duun kang lagi diskargaay yang kargamintu yang gulita. ⁴ Pagkasagyap yamen yang mga tumatalig ang taga duun, duunami ra ilem tung nira nagdayun ta seled pitung kaldaw. Yang mga taung atia, kumus pinasanagan da yang Espiritu Santo kung unu pay mapasaran ni Pablong kaliwagan, ya ra kay muya-muyang pinagtagaman anya ta ampalar ang indi enged magpadayun ang magdistinu duun tung Jerusalem.

⁵ Numanyan pagkawut yang uras ang ipaglarga si yamen, dayunami rang nagliit ang para magpadayunami ra yang biai yamen. Inaterami ra nirang tanan duun tung lua yang siudad, pati mga kasawa nira asta mga ana nira, namagpakignunut da ka. Kumawutami tung bakayan, nagluurami rang tanan ang nagampu. ⁶ Numanyan, pagberelag yamen, suminaayami si. Tanirang nagkarabutwan, namagurulkan da. ⁷ Simanyan manliitami duun tung Tiro, nagpadayunami ra yang pagpalayag yamen ang asta nanampetami ra duun tung siudad ang Tolemaida. Paglampud yamen duun, nagpakumustaami ra tung mga kaputulan yamen ang mga tumatalig ang taga duun. Duunami ra ka nagdayun tung nira ta sang kaldaw. ⁸ Pagkapangayag, nagsaayami si ang asta nanampetami ra duun tung siudad ang Cesarea. Kumawutami duun, minangayami ra tung balay ni Felipe ang sasa kang manigparakawutun natetenged tung ni Ginuung Jesus. Tan taa yay sam bilug tung pitu nga laliian ang atiang pinamiaran ta katengdanan duun tung Jerusalem*. Numanyan duunami ra tung anya nagdayun. ⁹ Tanya may mga ana nang epat nga daralaan ang mga manigpadapat ta mga bitalang ya agipaeyangay yang Espiritu Santo tung mga painu-inu nira. ¹⁰ Numanyan may piraami rang kaldaw duun, kinawutanami ra ta sasang tumatalig ang nagaranan tung ni Agabo† ang duun manliit tung Judea. Tanya sasang nagapasanagan kang lagi yang Espiritu Santo ang para para makdek kung unu pay mainabu tung panalungaan. ¹¹ Numanyan, pagpalenget na tung

* **21:8** 21:8 Duun ikumpalaray mu tung 6:5 may 8:40. † **21:10** 21:10 Ya ra ti Agabo mismung sinambit tung 11:28.

yamen na Pablo, dayun na rang inuwad yang awel ang atiang inulambet ni Pablo tung awa na. Ya ray ibinegkes na tung mga kalima na dayun tung mga kakay na. Maganing tung yamen ang nagbitala, "Ya ra taa yang bitala yang Espiritu Santo: 'Kung tinu pay may akes taa, begkesen ka yang mga masigka Judio na duun tung Jerusalem ta maning ka taang pagberegkesen. Pagkatapus iintriga ra nira tung pudir yang mga taga dumang nasyun,'" maganing. ¹² Pagkagngel yamen tia, yami asta yang mga kaputulan ang taga duun, dayun dang pinagtagaman yamen ti Pablo ta amu-amu ang indi enged magpadayun ang manungul-tungul duun tung Jerusalem. ¹³ Maganing ka ti Pablóng nagtimales, "Baa tia? Aywa, unu ray gustu ming ianing? Papanluluwayenaw ra numyu tung pagtarangiten ming atia? Ay ta yeen, simpanaw rang magagwanta, maskin begkesenaw nira, maskin imatayenaw pa nganing nira duun tung Jerusalem arangan da ilem tung ni Ginuung Jesus ang pagakegnganu," maganing. ¹⁴ Numanyan kumus midyu indi ra maeklan yamen yang isip na, pinawayaan da ilem yamen ang inaning, "Yang kalelyagan ni Ginuung Jesus yay matutuman," maganing.

¹⁵ Taa numanyan, pagkataklib da yang pira rang kaldaw, nangimesami rang nanliit ang para manungul-tungulami ra duun tung Jerusalem. ¹⁶ Namagpakignunut da ka tung yamen yang dumang mga tumatalig ang taga Cesarea. Ya ray namagated tung yamen tung balay ni Manason duun tung Jerusalem ay duunami tung anya magpadayun. Tanya taga Chipre ig dati kang laging tumatalig disti pa tung primiru.

Pagpailala Ra Rin Ti Pablo Ang Tanya Pagusuy Pa Ka Tung Kinaugalian Nirang Mga Judio (21:17-26)

¹⁷ Numanyan pagkawut yamen duun tung Jerusalem, yang mga tumatalig ang taga duun, durug sadya yang mga isip nirang namagsarapeten tung yamen. ¹⁸ Numanyan pagkapangayag, ti Pablo minangay ra duun tung ni Santiago, kasiraanami ra kang mga aruman na. Kawutan yamen, naa pala asan da pamagsaragpun yang tanan ang mga pamagmaepet-epet tung sam pundaan ang atia. ¹⁹ Numanyan, pagpakdul ni Pablo ta mupiang timpranu tung nira, dayun dang nagbawalitaen ta sepet tung nira kung ya pa agari yang pagurubraen yang Dios tung mga isip yang belagan mga masigka Judio nira ekel tung pagerekelen na yang katengdanan nang nagparakawutun tung nira. ²⁰ Pagkagngel nira tia, durung pagdarayawen nira tung Dios. Mintras pamagdarayawen yang kadaklan, yang duma

namansianing da tung ni Pablo ang, “Putul, balitaana pa? Teed mu, pira-pira rang laksa yang mga masigkanasyun ta taa ang namagtalig da ka yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. Durug kadererep tanirang pamagtuman yang mga katuwulan ang atiang ibinutwan ni Moises tung nasyun ta. ²¹ Numanyan nagkarabalitaan da natetenged tung nuyu ang yang tanan unung mga masigkanasyun tang atiang nagkarawasak da tung duma-rumang banwang nagatiniran ta belagan mga Judio, nagatuldukan mu unu ang lipaten da nira yang mga katuwulan ang atia. Aganingen mu ka unu ang indi ra nira pabuatan ta tanda yang tinanguni yang mga ana nirang mga lalii, pati yang mga kinaugalian tang duma, indi ra ka unu intindien nira. ²² Simpri mabalitaan da tanira ang yawa nakawut da. Unu pay matinlung buaten ta? ²³ Maayen pa siguru ang usuyun mu yang paetad yamen ang naa. May mga putul tang epat nga lalilian taa ang may pinangakuan nira tung Dios ang indi pa nagatupad nira. ²⁴ Mupia pa dumanan mu tanira duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Magpakiu-nunga ka tung nirang magtuman yang sasang urdinansa ang para liwianuamu rang magpakled tung pagtuuan ang pinakalusu. Dispuis bayaran mu ra ka yang tanan ang kagastusan nira asan ugud bunayag dang mamagtupad tung pinangakuan nirang mamagpakayas yang mga kulu nira[‡]. Kung tumanen mu tia, duun da ngaintindiay yang kadaklan ang mga kaputulan ta ang anday kamatuuran yang nanggel nirang balita ang para tung nuyu, kung indi, asan da ngaintindiay nira ang talagang pagtumana ka man yang mga urdinansang ipinatuman ni Moises tung nasyun ta. ²⁵ Numanyan kung natetenged tung mga tumatalig ang atiang belagan mga masigkanasyun ta, nagaskean mu ra ka ang ta yami, pinaeklan da yamen ta sulat natetenged tung pinagiriguan ta tan taa ang yang dapat ang likayan nira ya ra ka ilem taa. Indi ra magpakipangan ta palanganen ang isinagud tung mga bultu, indi ra ka mamangan ta dugu ubin karni ta ayep ang indi ra pinatiktikan ta dugu na, ig indi ra ka magpalangaas ang mangumbaway ubin mangunlalii[§]. Atia indi ra dulangan yamen,” agaaning tanira tung ni Pablo. ²⁶ Purisu numanyan, pagkapangayag, nagpakiuung da ka man ti Pablo tung epat nga tauan

‡ **21:24** 21:24 Maning taa yang palaksu yang urdinansang atia: Kung tinu pay nagpangaku ta maning tia, yang bua nang ipinakayas na dapat ang eklan na ra duun tung pagtuuan ang pinakalusu ang para duun da iprisintaray nang ipasirukay tung sasang pari. Ya ray pruibang dapat ang ipaita na ang tinupad na ra ka man ang matuud yang pinangakuan na. Ikumpalar tung 18:18. § **21:25** 21:25 Balikan yang 15:23-29.

ang atia ang kasiraan da ka tanirang namagtuman yang sasang urdinansa ang para liwianu ra ka man tanirang mamagpakled tung pagtuuan. Pagkatapus tia, dayun dang nagpakled ang nagpakdek tung sasang manigerekelen kung unu pang kaldaway makumplitu nira yang urdinansang atia ang ya ra kay uras ang ipagtupad yang mga aruman na yang pangaku nirang masigpadasag ta mga ayep ang iprisintar tung Dios.

Ti Pablo Agtarawangan Da Yang Mga Masigkanasyun Na Duun Tung Pagtuuan Ang Pinakalusu (21:27-36)

²⁷ Simanyan atiang alenget dang makumplitu yang pitung kaldaw ang atiang itinipu ni Pablo, may mga Judiong duun mamaniit tung sinakepan yang Asia ang ya ray nangaita tung anya asan tung pagtuuan ang pinakalusu. Pagkaita nira tung anya, dayun da nirang dinabdawan yang kulu yang mga taung buntun asan ig ti Pablo dayun dang pinggesan nirang dineep. ²⁸ Namaglelpaken dang maganing, "Mga kaputulan yamen ang mga Israel, tawang! Nani ra yang taung pagliliwutun tung bilug ang kaliwutan ang pagturuulkanen tung mga tau ta ipagpamirdi tung dengeg yang nasyun ta. Anda unu ay kuinta na yang mga urdinansang pinanubli ta tung ni Moises, pati yang pagturuuen ta taa tung lugar ang naa, anday unu ay pakawutun na. Belag ilem maning tia ay pagabuat na, ang indi, may mga taung belagan ka pa man ang mga masigkanasyun ta ang pinangkulan nang pinakled taa tung pagtuuan tang naa ang asan da dinamangay na yang lugar tang naang sagradu!" maganing. ²⁹ Naa pala, nangapagbitala ta maning tia ay tan taa pa naita ra nira ti Trofimong atiang taga Efeso ang pagduman tung ni Pablo asan tung siudad. Purisu ya ray linaum nirang ingkelan ni Pablong pinakled tung pagtuuan ang atiang pinakalusu*. ³⁰ Taa numanyan pagsarambung da yang balita, nainali rang nagkagulu yang intirung siudad ang asta duun da namagdagumuk yang mga tau tung pagtuuan. Numanyan dayun dang dineep nira ti Pablong linagunut duun tung lua. Pagkalua nira, lagi-laging pinaniraduan da yang mga purta yang pagtuuan†. ³¹ Atiang tagaman da rin nirang imatayen ti Pablo, nabalita ra duun tung koronel ang atiang may kalalangan tung sang grupung mga sundalung taga Roma

* **21:29** 21:29 Basta belagan Judio, bawal ang magpakled tung pagtuuan ang pinakalusu. Kung tinu pay makled ang belagan masigkanasyun nirang Judio, imatayen da ilem. † **21:30** 21:30 Pinaniraduan yang mga guardia ugud anday malain ang mainabu duun tung kakleran, yadwa pa ang para anday pagpalibrian ni Pablo.

ang yang intirung siudad unu pagkagulu ra. ³² Purisu tung makali nagekel da yang koronel ang atia ta mga kapitan pati mga sundalung lugud tung kagaeman nira ang pagkatapus kali-kaling namansilampud ang namansilaksu duun tung mga taung atiang buntun dang pamagkagulu. Numanyan pagkaita nira tung koronel may tung mga sundalung atiang kaarumanan na, tinadengan da nira ti Pablo ta pagpalu. ³³ Numanyan, pagpalenget yang koronel tung ni Pablo, dayun na rang inalsipung pinapusasan tung mga sundalung duruang nagtimbang. Pagkapusas, dayun na rang tinalimaan tung mga tau kung tinu pang tauay ig kung unu pay binuatan nang malain. ³⁴ Atii, yang duma namaglelpaken da ilem ta maning taa, yang duma namagbiwitalaen da ka ta maning duun. Numanyan kumus maliwag dang mabilugan natetenged tung masyadung galeng nira, pinatuwulan na ra ilem ti Pablo tung mga sundalu ang ipatakwal da nira duun tung kuartil. ³⁵ Numanyan pagkawut yang mga sundalu duun tung tarakwalan tung kuartil, ya ra iduulay nira ti Pablo tung abwat natetenged ang pagasagese yang mga taung atiang buntun ang pagakalaw rin nira. ³⁶ Ay pamagrutus tung anyang pamaglelpaken ang maganing, "Ala, imatayen da ilem tia!"

Yang Nagipanuwal Ni Pablo Tung Mga Masigkanasyun Na (21:37-22:21)

³⁷ Atiing agipakled da rin nira tung kuartil, nagbitala ra ti Pablo tung koronel ang maganing, "Maginuung Koronel, puidiaw wasung magbitala tung nuyu?" Maganing yang koronel ang nagtimalas, "Naa pala, matakuang magbitala ta Giniriego! ³⁸ Belagana ka pala yang sasang taga Egiptong atiing nagmangulu tan taa tung mga taung namansibatuk tung gubirnu? Ya tiing nagguyud tung epat ang liwu nga tauan na duun tung banwang kapas ang pulus mga manigpanaksak?" ³⁹ Maganing ti Pablong minles, "Belag, Maginuung Koronel. Yuu sasang Judio. Duunaw ipanaganaay tung siudad ang Tarso duun tung sinakepan yang Cilicia ig yang banwang atiang pagasunuranu belagan ilem gesyeng siudad. Kung maimu ilem tung nuyu, Maginuung Koronel, tugtayaw ka nuyung magbitala tung mga taung atia." ⁴⁰ Atii, tinugtan da yang koronel ang magbitala. Purisu mintras pagkereng asan tung tarakwalan, nagsinyas da yang kalima na tung mga tau ang para mamagpamati ra tung bitala na. Atiing anda rang pisan ay tiknguk-tiknguk yang mga tau, dayun dang nagbitala tung nira tung sadiling bitala nirang Hinebreo ang maning taa yang bitala na:

22

1 “Mga kaputulan, mga mamaepetu, pamatian mi ra kanay yang bitalaung naang ipanuwalu tung numyu,” agaaning. ² Numanyan pagkagngel da nirang pagbitala tung sadiling bitala nira, mas pang pinanlimengan ang nama-mati. ³ Maganing ti Pablong nagpadayun yang bitala na, “Yuu sasang masigka Judio mi. Maskin duunaw ipanganaay tung siudad ang Tarso duun tung sinakepan yang Cilicia, taanaw tung Jerusalem nagdakul ig nagpatuldukaw ka tung ni Maginuung Gamaliel. Durug kasulipet yang ipinagtulduk na tung yeen natetenged tung mga urdinansang pinanubli ta tung mga kinaampu ta. Purisu yang linuaan na, duruaug kaderep ang nagkereng tung dengeg yang Dios ang katulad ka tung numyung tanan numaan. ⁴ Nagpamarasaw nganing tung mga taung pamagusuy tung baklung pagirintindien tung Dios ang naa, ay gustuu ang magkarapatay rang luwus. Purisu ya ray ipinagdeepu tung nirang ipinampakalabus tig lalii tig baway. ⁵ Atia, maskin pasistugusan mi tung paring pinakalandaw may tung tanan ang mga pamagpakigmaepet tung uras ang atii. Kipurki tanira kay namagpakdul tung yeen yang mga sulat ang ipagpailalaw tung mga masigkanasyun ta duun tung siudad ang Damasco. Purisu duunaw ka man minangay ang para pandeepenu yang mga taung atiang kumpurming maitaw duun ang para panggapusunung ipamalik tani tung Jerusalem ang para taa ra parusaay.

6 “Simanyan atiang pagpanawaw ra tung karsada ang nagaalengetaw ra duun tung Damasco, mga kereng da yang kaldaw, nainalianaw rang sininggatan ta masadlaw ang durug kasulaw ang liit tung langit. ⁷ Dayunaw rang nagpadagpa tung tanek. May nagngelung busis ang paganing tung yeen ang ‘Ay Saulo, aywat nagadereeg-deeganaw nuyu?’ maganing. ⁸ Maganingaw ka ta yeen ang nagtimalas, ‘Aywa, tinua pa?’ Maganing tung yeen, ‘Yuu ra ti Jesus ang taga Nazaret ang nagadeeg-deegan mu,’ agaaning. ⁹ Yang mga arumanu nangaita ka tung madadlaw ang atiang sumininggat, piru indi ilem nasalimetan nira yang bitalang inaning tung yeen. ¹⁰ Atii, dayunaw sing nagtalimaan tung anyang maganing, ‘Unu pay kalelyag mung buatenu?’ Maganing yang tuwal na, ‘Ala, magbungkarasa rang magdayun duun tung Damasco. Duun may magpakdek tung nuyu yang tanan ang pinagplanu yang Dios ang yay dapat ang tumanen mu,’ agaaning duun tung yeen. ¹¹ Numanyan, atiang indiaw ra maita natetenged tung kaas ang atiang durug kasulaw ang sumininggat tung

yeen, yuu ra ilem agguuyuray yang mga arumanu ang asta nakawutami ra duun tung Damasco.

12 “Duun may sasang taung nagaranan tung ni Ananias ang durug katinumanen tung mga katuwulan yang Dios ig pagagalang ka ta mupia yang tanan ang mga masigka Judio tang pamagtinir ka duun. 13 Tung pagkawut na tung yeen, pinaalengtanaw rang lagi anyang inaning, ‘Saulo, putulu, yang mata mu mabuskad da,’ agaaning. Atii, lagi-laging naitaw ra ang tanya mismu ya kag dawalayu tung teparu. 14 Maganing si tung yeen, ‘Saulo, yang Dios ang nagpailalang tukaw tung mga kinaampu ta ya kay nagpilik tung nuyu disti pa tung primiru. Yang ipinagpilik na tung nuyu ay ugud maintindian mu ra kung unu pay nagaplanu nang buaten kag maita mu ra ka yang sasang pinagpilik nang magtalus tung tanan ang kalelyagan na kag magngel mu ra ka yang busis na mismung pagbitala tung nuyu. 15 Anday dumang kapulutan na tia, ang indi, yaway mangerengan tung anyang magpaingmatuud tung tanan ang mga tau kung unu pay linagpakan yang naita mu kag nagngel mu. 16 Purisu numaan unu pa pay elatan mu? Ala, magbungkarasa rang magsimpan ang magpabenyag. Asan da nga papruibaay mu tung pagkamatuud ang ta yawa nagambaya ra ka man tung ni Ginuung Jesus ang magtapnay tung nuyu ang asana ra nga punasay na tung mga kasalanan mu.’

17 “Taa numanyan, atiing pagbaliku tani tung Jerusalem, may uras ang ipinagampuung tung Dios asan tung pagtuuan tang atia. Atiing pagarampuenu, may sasang ipinadakat yang Dios tung panelengu. 18 Naitaw ra ti Ginuu ang paganing unu tung yeen, ‘Pakalia rang magliit taa tung Jerusalem kipurki yang mga tau taa indi ra mamananged tung nagipagpaingmatuud mu tung nira natetenged tung yeen,’ maganing. 19 Maganingaw ka ta yeen ang nagpakiildaw, ‘Piru Ginuu, tanira mismu ay nagaske ang yuuy nagpaneptep ang tukaw tung mga pagsaragpunan ang para kumpurming mapanawanung pagtalig tung nuyu, yay ipadeepung paburdunan ang ipakalabus. 20 Dispuis pa, atiing pangimatay yang mga pamagpakigmaepet tung ni Esteban ang atiing nagpaingmatuud natetenged tung nuyu, duunaw ka mismung nagpaniid. Nagpauyunaw ka tung disisiun nira ang tanya imatayen da ilem. Inasikasuu pa nganing yang mga lambung nirang pamangimatay tung anya,’ agaaningaw duun tung anya. 21 Maganing tung yeen ang minles, ‘Ala, panawa ra! Ay tuwuluna ra yeen ang magparakawutun yang bitalaw tung mga taung taga

duma-rumang nasyun duun tung mga banwang alalawid,'
agaaning duun tung yeen."

²² Sigi-sigi pa rin yang pagparamatien nira tung ni Pablong pagbalita ang asta sinambit na yang taga duma-rumang nasyun ang yay pinatuwulan ni Ginuung pam-pakawutan. Pagkagngel da nira tia, dayun dang namagimpisang namaglelpaken ang maganing, "Eey, patayen da ilem yang sasang taung maning tia! Indi ra magkabagay ang pabuien pa taa tung kaliwutan," maganing. ²³ Sigi-sigi ra yang paglelpaken nirang maning tia. Dayun dang namagluas yang mga lambung nirang ipinagyapyap. Namangakep pa ta tanek ang ipinampatibungbung nira tung abwat natetenged tung kasisilagen nirang duru tung ni Pablo*. ²⁴ Kapurisu, yang koronel nagkalalangan da tung mga sundalu na ang ti Pablo idayun da nirang ipatakwal tung kuartil. Ay duun da anutay ta latigung patuganen ang para makdekan na kung unu pay nagipaglepak yang mga taung atia ang kuntra tung anya. ²⁵ Numaan, pagkapalwu nira tung adiling pagkatagkes ang para matinlung panggaruti nira tung anya, nagbitala ra ti Pablo tung kapitan ang yag kekdeng asan ang maganing, "Maginuung Kapitan, magkabagay wasu tung lai ang yang sasang taung may linya na ka ang katulad ka tung dating mga taga Roma, burdunun mi pa ang indi pa nganing nagabista?" ²⁶ Pagkagngel yang kapitan tia, diritsyung minangay tung koronel ang nagpaske ang maganing, "Maginuung Koronel, nagamaresmesan mu yang nagapabuat mu tung taung nakaa? Naa pala, may linya na ka ang katulad ka tung dating mga taga Roma," maganing. ²⁷ Purisu simanyan, yang koronel tanya, diritsyung minangay tung ni Pablong nagtalimaan ang maganing, "Magugtula ra tung yeen kung matuud ang yawa may linya mung katulad ka tung dating mga taga Roma." Maganing ti Pablong nagtuwal, "Ee, may yeen kang linyang maning tia." ²⁸ Maganing si yang koronel tung anya, "Aa ta yeen, nagkagastaanaw ta dakulung kuarta bakluaw naekel yang linyaung maning tia," agaaning. Maganing ka ti Pablong tuminuwal, "Piru yang yeen dengan tung pagkatauu," maganing. ²⁹ Atii, pagkagngel da yang mamagburdun da rin tia, namampakali-kali rang namampaisul. Asta yang koronel, pagkaintindi na ang naa pala ti Pablo may linya nang maning tii, ya ra nga talamtamay na yang kandas na.

* **22:23** 22:23 Yang nasilagan nira tung ni Pablo ay natetenged pati yang belagan mga masigkanasyun nirang mga Judio nagapagapil ni Pablo tung planu yang Dios maskin indi ra mamagpakilaket tung nasyun nira. Sipurki tung pagintindi nira, sasang pagtraidur ni Pablo tung nasyun nira.

Ay nalamangan na ra ka man ang napatagkes.

Natetenged Tung Panuwal Ni Pablo Tung Mga Pamagpakigmaepet Asta Yang Luluaan Na (22:30-23:10)

³⁰ Pagkapangayag, kumus gustu yang koronel ang magpasadsad kung unu pa enged ay nagipagbangdan yang mga Judiong atia tung ni Pablo, pinatuwulan na tung mga sundalung panangtangen da nira yang mga pusas tung kalima na. Pagkatapus nagkalalangan da tung mga paring atiang arabubwat ang mamagsaragpun da, kasiraan da ka tanira yang intirung pamagpakigmaepet. Pagkatapus tia, ti Pablo, dayun na rang ingkelan ang pinakdeng tung pinagtaralungaang nirang tanan.

23

¹ Numanyan ti Pablo, pagasiman-siman na ta mupia yang mga pamagpakigmaepet ang atia, dayun dang nagbitala tung nirang maganing, "Mga kaputulan, ta yeen, kung natetenged tung pagsurunurunu tung mga ubligasyunung sasa kang sakep yang nasyun tang naang Israel, andang pisan ay pagabasul tung yeen yang sadiling painu-inuu. Maskin tung pagterelengen yang Dios, ang asta ra ilem simanyan, anday binuatanung katulad ka tung nagipagbangdan ming atia tung yeen," maganing.

² Atii, yang paring pinakalandaw ang nagaranan tung ni Ananias, ya ray nagtuwul tung mga kaarumanan nang katepad ni Pablo ang dapalan da nira tung nganga na.

³ Pagkadapal, maganing ti Pablóng nagtuwal tung anya, "Yawang pagpaita-ita ilem yang mga buat-buat mu*, dapalana ka yang Dios. Asawag kakarung ang para magusgara tung yeen sigun tung lai ta ang pagkatapus tung pagtuwul mung atia tung nirang mandapal tung yeen, asan dang lagi nga likday mu yang lai tang atia!" agaaning.

⁴ Numanyan, yang mga taung atiang kemdengan tung tepad ni Pablo, ya ray namagtimales ang maganing, "Abaa, ya rag sawayay mu yang paring pinakalandaw ang yay nagataligan yang Dios ang mangerengan tung anyang magusgad?" ⁵ Maganing ka ti Pablóng tuminuwal, "Mga kaputulan, nalamangaw ra pala. Anday kaliwutanu ang ya ra yang paring pinakalandaw. Ay kipurki nagademdemanu yang sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang indiita unu dapat ang magpalagpak ta bitalang malbat tung sasang pagmangulu tung nasyun ta," maganing†.

* **23:3** 23:3 Tung bitalang Giniriego, "Yawang maning pa tung sasang padir ang pininturan ta kulit". Piru kung pasadsaran ta yang linedangan yang pananglit ang atia, ya ra tiang ilinakted. † **23:5** 23:5 Exodo 22:28

⁶ Taa numanyan, pagkapamalad da ni Pablo ang yang dumang mga pamagpakigmaepet asan mga Saduseo ig yang duma mga Pariseo, dayun na rang pinadakul yang busis nang maganing, “Mga kaputulan, yuu sasang Pariseo. Yang tatayu pati mga kinaampuu, pulus ka man mga Pariseo. Anday dumang nagipagbista tung yeen simanyan, ang indi, yuu may nagipagpakisewatu tung Dios ang talagang pamuien na si kang uman yang mga taung nagkarapatay ra,” maganing. ⁷ Pagkaaning na tii, namagimpisa rang namagbaralalaan yang mga Saduseo may yang mga Pariseo asan. Tinegkaan na, nagbelagan da ilem tung duruang parti yang pagparainu-inuen nira. ⁸ Nagkamaningan da ta maning tia ay yang nagapapaktelan yang mga Saduseo ay yang mga tau unung nagkarapatay ra indi ra unu mabui si kang uman. Anda ka unu ay angil ubin ispiritu pa. Piru yang mga Pariseo pamagimpurmi tung tanan ang atia. ⁹ Kapurisu numanyan, mas pang nagtunul yang paglelpaken nirang pamagsuruayan. Numanyan may mga Pariseo asan ang mga sagad tung mga urdinansa ang ya ray namansikdeng ang namagpakigbatuk ta diskusiun tung mga Saduseo ang maganing, “Anday kasalanan ang nagaita yamen tung taung naa. Ay kung muya may angil ka man ang nagbitala tung anya ubin ispiritu pa!” agaaning.

¹⁰ Atiing namanginit da ta mupia yang mga kulu nirang pamagsuruayan, durung eled yang koronel ang muya ti Pablo lagmit-lagmiten da ilem nirang tarampuyukan. Purisu nagkalalangan da tung mga sundalu ang ti Pablo paranekan da nirang bawien ang para eklan da nira duun tung kuartil.

Nagapaktel Da Ni Ginuung Jesus Yang Isip Ni Pablo (23:11)

¹¹ Numanyan, tung lawjiing atii, nagpalenget da ti Ginuung Jesus tung ni Pablong maganing, “Paktelen mu yang isip mu ay duuna ka tung Roma magpaingmatuud tung mga tau natetenged tung yeen ang katulad ka tung pagabuat mu taa tung Jerusalem,” maganing.

Ti Pablo Pagatimaan Da Yang Mga Masigka Judio Nang Imatayan (23:12-23)

¹² Taa pagkapangayag, may mga Judiong namagsaranyug dang namagsumpa ang baklu mamangan ubin manginem ta wai, kung napatay ra nira ti Pablo. ¹³ Tanirang namagsaranyug, sumubra pa tung epat ang puluk nga tauan. ¹⁴ Numanyan pagkasumpa nira, diritsyu rang namagpalenget tung mga paring atiang arabubwat may tung mga pamagpakigmaepet ang maganing, “Yami taa,

nagsumpaami ra tung malbat ang kundisiun ang andang pisan ay panganen yamen mintras indi pa agapatay yamen ti Pablo. ¹⁵ Kapurisu simanyan, may pira pa nga tauan ang taga numyung mangerengan da tung intirung pamagpakigmaepet ang magpakigkawut tung koronel. Magingalukamu tung anya ang kung maimu ilem, ti Pablo eklan na si kanay asan tung numyu. Eklan mi ra ilem tung paseen ang may gustu ming maimbistigaran ta ust. Ta yamen tanya, riparasiunami ra kang mangimatay tung anya. Indi ra ilem ipakawut yamen taa," agaaning tanira.

¹⁶ Numanyan yang nagatima nirang atii natiktikan da yang angken ni Pablo. Diritsyung minangay tung ni Pablo duun tung kuartil ang nagkiga. ¹⁷ Pagkagngel da ni Pablo tia, dayun na rang ginuuyan yang sasang kapitan ang maganing, "Maginuung Kapitan, kung maimu ilem tung nuyu, iated mu ra kanay ang patigayun taning mulang nani duun tung koronel. May ibalita na rin tung anya," maganing. ¹⁸ Numanyan, ingkelan da yang kapitan tung koronel ang maganing, "Maginuung Koronel, ginuuyanaw ni Pablong atiang prisu ta. Inarabaw anya ang naning mula eklanu ra kanay ang patigayun unu taa tung nuyu, ay may gustu na rin unu ang ibalita tung nuyu," agaaning. ¹⁹ Atii pinggesan da yang koronel yang mula tung kalima nang ipinaligbin tung binit ang durua ilem tanira. Tinalimaan nang maganing, "Ta, unu pay gustu mung ibalita tung yeen?" ²⁰ Maganing ka yang mulang nagtuwal, "Maginuung Koronel, may mga Judiong namagsarangyug da ang andamal mamagingaluk da tung nuyu ang ti Pablo eklan mu si tung intirung pamagpakigmaepet duun tung arane. Ipaseen da ilem nira ang gustu nirang maimbistigaran ta ust. ²¹ Piru kung maimu ilem tung nuyu, india ra mamati tung nira. Kipurki may sumubra pa tung epat ang puluk nga tauan ang mga kaarumanan ka nira ang pamageleg tung anya. Tanirang tanan namagsumpa ra nganing ang baklu ra mamangan ubin manginem ta wai, ang tanya napatay ra nira. Numaan simpan da tanira. Pamagelat da ilem tung nuyung magpauyun tung kalelyagan nira," agaaning duun yang mula. ²² Maganing yang koronel ang minles, "India ra ilem magugtul maskin tung ninu pa ang yang mga bagay ang naa ibinalita mu taa tung yeen," agaaning. Pagkatapus tia, yang mula dayun na rang pinaulik.

Ti Pablo Nagipalibring Nagipaated Tung Cesarea (23:23-35)

²³ Taa numanyan yang koronel dayun dang nagpaguuy tung mga kapitan ang durua ang maganing tung nira,

“Magsimpanamu ra kanay ta mga duruang gatus nga sundaluan ang para mamagangay duun tung Cesarea. Kasiraan da ka tanira yang pitung puluk ang mga manigsaay ta kabayu may durua pang gatus ang mga manigpamangkaw. Ay muya tung mga alas nuibing kalalawiien, lumargaamu ra. ²⁴ Ti Pablo simpanan mi ka ta mga kabayung masaayan nang pagpakli-paklian na ugud matinlu ka yang pagated mi tung anya duun tung ni Gubirnadur Felix ang indi ka maunu pa,” maganing. ²⁵ Atii, dayun dang nagsulat ang maning taa yang kamtangan na:

²⁶ “Maginuung Gubirnadur Felix, Yuung may sulat taa ti Claudio Lisias. Tukaw-tukaw tung tanan pagpakumustaw asan tung nuyu kung maayen yang paninanguni mu. ²⁷ Yang taung atiang ipinateru ra asan tung nuyu, dineep yang mga Judio tani ang pagkatapus puntu ilem inimatay nira. Pagkasapuu ang tanya may linya nang pariu ka tung dating mga taga Roma, lagi-laging pinaranekan yamen yang mga sundaluung binawi. ²⁸ Pagkatapus tia, kumus may gustuung magpasadsad tung nagibangdan nirang atia tung anya, ingkelanu ra tung intirung pamagpakig-maepet tung nasyun nira ang ipinatalunga. ²⁹ Baklu ra ngaskeayu ang naa pala, yang nagipagbangdan nirang atia tung anya ay natetenged ilem tung pagatuuan nirang mga Judio ang yay pagsuruayan nira. Piru kung tung lai ta telengay, andang pisan ay binuatan nang dapat da rin ang matumbasan ta linawa na ubin ya ra rin ay ipagpakalabus ta tung anya. ³⁰ Numanyan, atiang pagkabalitaw ra ang tanya nagatimaan da yang mga Judiong imatayen, lagi-laging ipinaangayu ra asan tung nuyu. Pati yang pamagbangdan tung anya, pinaglalamanu ra ka ang asan da ilem idimandaay nira tung katalungan mu.
Ya ra ilem tia yang sarang ang masulatu tung nuyu.”

Maning tia yang isinulat yang koronel tung ni Gubirnadur Felix.

³¹ Taa numanyan, tinuman da ka man yang mga sundalung atia yang itinuwal yang koronel tung nira. Tung lawiing atii, ti Pablo ingkelan da nira ang asta duun tung siudad ang Antipatris. ³² Pagkapangayag, yang kadaklan ang mga sundalung atia, baklu ra namagbalik tung Jerusalem duun tung kuartil nira, ipiniar da nira ti Pablo tung mga kaarumanan ka nirang mga manigsaay ta kabayu ang para ya ray mamagpadayun ang mamagated tung anya duun tung Cesarea. ³³ Purisu numanyan duun da ka man inated nira. Pagkawut nira, pagpakdul nira yang sulat tung ni Gubirnadur Felix, dayun da nirang inintriga ti Pablo tung

anya. ³⁴⁻³⁵ Numanyan pagbasa ni Gubirnadur Felix yang sulat ang atia, dayun na rang tinalimaan ti Pablo kung ay pang banwaay nga sakep. Pagkasapu na ang tanya sakep yang Cilicia, dayun na rang inaning, “Kung mansikawut da nganing taa yang pamagbangdan tung nuyu, bistaena ra yeen,” maganing. Pagkatapus, nagkalalangan da ang ti Pablo bantayan da ilem duun tung munisipiu ang tukaw ya kay balay ang dakulu ang pinagtiniran ang tukaw ni Adi Herodes.

24

*Ti Pablo Nagabangdanan Yang Mga Judio Tung Katalun-
gaan Ni Gubirnadur Felix (24:1-9)*

¹ Taa numanyan, pagtaklib yang limang kaldaw, nanikad da duun tung Cesarea ti Ananias ang atiang paring pinakalandaw kasiraan da ka tanira yang mga pamag-pakigmaepet ang duma may ti Tertulo ang yay sasang abugadung taraligan nira. Ay mamagdimanda ra tung ni Pablo duun tung katalunsaan ni Gubirnadur Felix.

² Numanyan, pinaguuyan da ti Pablong para magpabista. Atiing asan da, inimpisaan da ni Tertulo ta pagbangdan ang maning taa: “Maginuung Gubirnadur, durug kalimeng yang banwang naa ay natetenged tung pagerekelen mu ig duru kang mga kaayenan ang nagapakinawangan yang nasyun yamen ekel tung pagpadagen-dagen mu. ³ Yang mga bagay ang atia, pirmi ra ilem ang nagademdem yamen ang mga kinasakpan mung maskin ariami pag pagtinir ang ya kay nagapasalamatan yamen tung nuyu ta dakulung pagpasalamat. ⁴ Numaan, kumus indiami ka malelyag ang maatrasu yang uras mu ta masyadu, kung maimu ilem tung nuyu, yang riklamu yamen ang naa, pamatian mu ra kanay ta gesyeng uras ilem. ⁵ Yang taung atia nagapaniiran ka yamen ang sasang sarut. Ay pagtukud ta gulu tung mga masigkanasyun yamen tung maskin ay pang banwaay. Ay ya pa agari, tanya sasang pagmangulu tung sasang grupung pamagusuy tung itinulduk yang sasang taung buklien ang nagaranan tung ni Jesus ang taga Nazaret. ⁶⁻⁷ Tinagaman na pa rin nganing ang dinamangen yang pagtuuan yamen ang pinakalusu, piru inagapan dang lagi yamen ang dineep*.
⁸ Kung bistaen mu tanya, makdekan mu ka tung anya

* **24:6-7** 24:6-7 Taa may dumang mga bitalang isinalleet ta dumang manigkupi-ang uring nagkupa ang maning taa yang palaksu na: “Yang gustu rin yamen ang tanya bistaen da yamen sigun tung lai yamen. Ingkasu ilem kinalaw ra ni Koronel Lisias ang binawi tung pudir yamen. Pagkatapus nagkalalangan da ang yang pamagbangdan tung anya dapat ang mamanalunga ra taa tung nuyung mamagdimanda.”

natetenged tung mga bagay ang naang nagipagbangdan yamen tung anya,” agaaning ti Tertulo. ⁹ Atii, yang mga bitala ni Tertulong atia, pinaugtunan da yang mga kaarumanan nang mga Judio ang talagang matuud.

Yang Nagipanuwal Ni Pablo Tung Katalungaan Ni Gubernadur Felix Natetenged Tung Nagibangdan Nira Tung Anya (24:10-16)

¹⁰ Pagkatapus tia, tinelengan ni Felix ti Pablóng sininyasan ang puidi rang manuwal. Purisu maganing ti Pablóng nagbitala, “Maginuung Gubernadur, nagaskeanu ang tung pira pira rang takun yaway dating manigusgad tung nasyun yamen. Purisu pagpasalamataw ka ang taanaw ka tung katalungaan mu manuwal para tung sadiliu. ¹¹ Malpes da ilem ang masiguru mu ang indi ilem maglampas tung sam puluk may duruang kaldaw ang yuu minangayaw duun tung Jerusalem ang para magtuuaw tung Dios. ¹² Atiing pagkaita nira tung yeen duun, indiaw pagpakigsuga maskin tung ninu pa duun tung pagtuuan ang pinakalusu, indiaw ka pagtukud ta gulu. Maskin duun tung mga pagsaragpunan nira, maskin ay pa duun tung siudad, andang pisan ay binuatanung maning tia. ¹³ Anda kay pruiba ang sarang mapaita nira tung nuyu, Maginuung Gubernadur, natetenged tung nagibangdan nirang atia tung yeen. ¹⁴⁻¹⁵ Ugaring yang sasang sarang ang aminenu tung nuyu ya ra taa: pagusuyaw ka man tung pagirintindien ang naang baklu ang yay paganingen nirang kabuklian. Yang pagurusuyunung naa ya kay pagturuuenu ta ustung tung Dios ang atiing tinuuan ka yang mga kinaampu yamen nuntukaw. Ay ya pa agari, panangeraw ka tung tanan ang napabtang tung kasulatan ang ipinagsulat ni Moises pati yang nagkarasulat yang mga manigulang tukaw. Purisu duunaw ra ngaeyangay ta nagipagpakisewatu tung Dios ang pariung pisan tung nagaelatan yang mga taung naa mismu ang talagang pamuien na si ka enged ang uman yang tanan ang mga taung patay maging salu ra tung pagterelengen na kag belag. ¹⁶ Purisu pagprusigiraw ngani ang yang mga buat-buatu pulus tung nagauyunan yang Dios pati mga masigkatauu ugud pirling lumpiu yang sadiling paininuu ang anday mabasul na tung yeen.

¹⁷ “Numanyan atiing pira rang takun ang andanaw ra duun tung Jerusalem, minangayaw si duun ang para magateraw tung mga masigkanasyunung maliliwagen yang kuatang itinalig tung yeen, yadwa pa ang para magpakdulaw ka ta mga ibuluntaru tung Dios. ¹⁸ Numanyan tung pagirintindienu tung mga bagay ang atia, duunaw

ra kawutay yang duma tung pagtuuan ang pinakalusu atiang bakluaw ra ilem nagtuman yang sasang urdinansa ang para liwianuaw rang magpakled. ¹⁹ Piru may mga Judiong taga Asia duun ang nangaita tung yeen. Dapat da rin ang taniray mamagdimanda taa tung katalungaan mu, kung may ibangdan nira tung yeen. ²⁰ Maski pa yang mga taung naang pamagbangdan da tung yeen, abir, pasuliten mu kung unu pang malainay ang napruibaan nira tung yeen atiang pagbista tung yeen yang intirung pamagpakigmaepet. ²¹ Ugaring, inay ilem kung muya agipakusalak nira tung yeen yang sasang ipinagkendalu duun tung pinagtaralungaan yamen ang maganingaw tung nira, 'Anday dumang nagipagbista mi tung yeen numaan, ang indi, yuu pananged ang yang mga taung patay pamuien si kang uman yang Dios,' " agaaning ti Pablo.

²² Atii, kumus biasa kang lagi ti Felix natetenged tung pagirintindien tung Dios ang atiang baklu, indi na ra pinadayun yang bista. Maganing tung nira, "Makawut ilem taa ti Koronel Lisias, bakluamu ra usgarayu," maganing. ²³ Numanyan dayun dang naglalang tung kapitan ang atiang pagbantay kang lagi tung ni Pablo ang maskin bantayan na, indi ilem igpitan ta masyadu. Dispuis, kung alimbawa, may gustu yang mga ungkuy nang magbisita tung anyang magasikasu, pakdulan na ka ta libri.

²⁴ Numanyan, pagpanaw ra ta pira pang kaldaw, minangay si ti Felix duun tung munisipiu durua tanirang magkasawa ni Drusila ang sasang Judio kang lagi yang nasyun na. Pagkawut nira, pinaguuyan ni Felix ti Pablo ang pagkatapus namamati tanirang magkasawa tung anyang nagpasanag kung unu pay lagpakan yang pagtaraligen yang sasang tau tung ni Jesu-Cristo. ²⁵ Yang kamtangan yang nagipagpasanag na tung nira ay natetenged tung pagturu-manen yang nagauyunan yang Dios may natetenged tung pagsuruspindien tung sadiling kalelyagan may natetenged tung sintinsia yang Dios tung kalainan. Numanyan ya rag delaay ti Felix ang pamati. Purisu ya ra ilem aganingay na ti Pablong, "Ustu ra kanay basu tia, Pablo. Kung may timpuu tung dumang uras, baklua si paguuyayung uman," maganing. ²⁶ Napaganing da ta maning tii, ay naa pala, gustu na rin ang ti Pablo magbagsak ta kuarta tung anya ang para mapalpasan na. Purisu muya-muyang pagapaguuyan na ang para magkesen da tanira.

²⁷ Numanyan, pagtaklib yang duruang takun, ti Felix pinaklian da ni Porcio Festo tung pagkagubirnadur. Ang asta nagpapakli ra ilem ti Felix, indi na ra inintindi yang

kasu ni Pablo, kung indi, pinawayaan na ra ilem tung prisuan, ay pagluak ta utang ang kaneeman tung mga Judio.

25

Pagingaluk Ti Pablo Ta Apilar Tung Ading Pinakalandaw (25:1-12)

¹ Taa numanyan pagkatapus yang tulung kaldaw ang ikakarungun ni Gubirnadur Festo tung puistu, nagliit da tung Cesareang minangay duun tung Jerusalem. ²⁻³ Kumawut duun, yang mga paring arabubwat may yang mga manigerekelen tung nasyun yang mga Judio, ya ray namansiangay tung anyang namagbangdan tung ni Pablo. Namangamu-amu ra tung anyang maganing, "Kung maimu ilem tung nuyu, Maginuung Gubirnadur, patuwulan mu ti Pablóng iated taa ugud taa ra bistaay mu," maganing. Maning tia yang iningaluk nira ay may natima ra nirang paelgan da nira ti Pablóng ipaimatay. ⁴ Numanyan maganing ti Festong tuminuwal, "Ti Pablo ya nga kalabus duun tung Cesarea. Indi ra ka ilem buay, duunaw ra ka magbalik. ⁵ Maayen pa, yang may mga katengdanan asan tung numyu mansinunut da ilem tung yeen. Kung may binuatan na, duun da ilem idimandaay mi," agaaning ti Festo.

⁶ Atii, nagtinir pa duun ta indi nagsubra tung sam puluk ang kaldaw, baklu naglekat duun tung Cesarea. Pagkapangayag, pagkarung na tung pagusgaran, dayun na rang pinaguuyan ti Pablo. ⁷ Pagkawut ni Pablo, dayun dang tinaripukpukan yang mga Judiong atiang namagliit duun tung Jerusalem. Inimpisaan da nira ta bangdan ta mga malelbat ang kasalanan ang indi ka ilem mapapruibaan nira. ⁸ Matapus, ti Pablo nanuwal dang maganing, "Anday kasalanan ang binuatanu. Indiaw nagliked tung mga urdinansang pagausuy yamen ang mga Judio, indiaw ka nagpalangaas ang para dinamangenu yang pagtuuan yamen ang atiang pinakalusu, ig indiaw ka nagbatuk tung katuwulan ni Maginuung Adi Cesar duun tung Roma," maganing. ⁹ Piru ti Gubirnadur Festo tanya, kumus may gustu nang magluak ta utang ang kaneeman tung mga Judio, dayun na rang tinalimaan ti Pablóng maganing, "Ta, unu pa? Gustu mung mangay duun tung Jerusalem ang para duuna ra bistaayu natetenged tung nagibangdan nirang atia tung nuyu?" ¹⁰ Maganing ti Pablóng minles, "Naanaw ra sakpay yang kausgaran ni Maginuung Adi Cesar ang itinalig na tung nuyu. Dapat taanaw ra ilem bistaay. Nagaskean mu ra ka ang anday binuatanung malain tung mga masigkanasyunung mga Judio. ¹¹ Kung alimbawa man,

yuu may kasalanan ang dapat ang tumbasan ta linawaw, indiw magpalias. Ugaring kung belagan matuud yang nagibangdan nira tung yeen, indi puiding iintrigaaw pa tung pudir nira. Yuu pagingalukaw ra ta apilar tung ni Maginuung Adi Cesar!" maganing. ¹² Atii, nagpainunuku ra ti Festo tung mga manigkunsu na kung unu pay maayen ang buaten. Pagkatapus tia, maganing tung ni Pablo, "Kumus tung ni Maginuung Adi Cesar nagingaluka ta apilar, duuna ra ilem tung anya ipaangayayu," maganing.

Pagpasanag Ti Gubirnadur Festo Tung Ni Adi Agripa Natetenged Tung Kasu Ni Pablo (25:13-22)

¹³ Numanyan pagtaklib yang pira pang kaldaw, may sasang Ading nagaranan tung ni Agripa ang nagkawut duun tung Cesarea, durua tanira ni Bernice ang ari nang baway. Yang inangay nira duun, mamanggalang tung ni Gubirnadur Festong baklung nakarung tung puistu. ¹⁴ Atiing nabuay-wuay ra duun, nagpasanag da ti Gubirnadur Festo tung ni Adi Agripa natetenged tung asuntu ni Pablo ang maganing, "May sasang tau taa ang ibinutwan da ilem ni Felix tung kalabus. ¹⁵ Atiing duunaw pa tung Jerusalem, ya ray binangdanan yang mga paring arabubwat may yang mga pamagpakigmaepet tung nasyun nirang mga Judio. Namagingaluk da tung yeen ang sintinsiaanu rang lagi tung kalainan. ¹⁶ Piru nagtuwalaw ang lagi duun tung nira ang belagan ugali yamen ang mga taga Roma ang yang taung nagidimanda, sintinsiaan dang lagi, ang indi, kaministiran magtaralungan da kanay tanira tung katalungan yang sasang usgadu ig yang taung nagidimanda nira pakdulan da ka ta rugal nang manuwal tung nagibangdan tung anya. ¹⁷ Purisu atiang pagnunut yang дума tung yeen ang nagbalik taa, indi pinawayaan yang kasung atia, kung indi, pagkapangayag, pagkakarungu tung pagurusgaran, pinatuwulanung lagi ti Pablong magpabista ra. ¹⁸ Numaan pagkereng yang pamagdimanda tung anya, naa pala yang nagibangdan nira tung anya belagan pala mga malain ang buat ang katulad ka tung nagalaumu. ¹⁹ Kung indi, yang nagipagsuay nira tung anya ay natetenged ilem tung pagatuuan nirang mga Judio may tung sasang taung patay ra ang nagaranan tung ni Jesus ang ya ray aganingen ni Pablong talagang nabui si ka unung uman. ²⁰ Ta yeen, tanya, kumus indi ilem maintindianu kung ya pa agari yang pagpasadsaru tung kapungul yang pinagsuruayan nirang atia, tinalimaanu ra ti Pablo kung malelyag ang mangay duun tung Jerusalem ang para duun da bistaay natetenged tung mga bagay ang atia. ²¹ Piru indi ra nalelyag,

kung indi, nagingaluk da ta apilar ang yang asuntu na ditinien da kanay ang ipakawut tung ni Maginuung Adi Cesar duun tung Roma kung unu pay disisiun na. Purisu nagkalalanganaw ra ang tanya bantayan da kanay ta mga sundalu ang asta mapaateru duun tung ni Maginuung Adi Cesar," agaaning ti Festo. ²² Maganing ti Adi Agripang minles, "Pati yuu, gustuu kang mamati tung taung atia." Maganing ka ti Gubirnadur Festong tuminuwal, "Andamal, mapamatan mu ra ka tia," maganing.

Ti Pablo Nagipatalunga Ni Gubirnadur Festo Tung Ni Adi Agripa (25:23-27)

²³ Purisu pagkapangayag minangay ra ti Adi Agripa durua ni Bernice duun tung munisipiu. Yang bistu nira durug tinlu ig yang pagparakleran nira tung pagmitingan, pagagalang da ta mupia yang mga tau. May mga koronel may darakulung mga tau ang taga siudad ang atia ang pamagkumpanya tung anya. Numanyan pinaguuyan da ni Gubirnadur Festo ti Pablo. ²⁴ Pagkawut na, nagpasanag da ti Gubirnadur Festong maganing, "Maginuung Adi Agripa may yamung tanan ang pagsaragpun taa tung yaten, ya rag dawalay mi yang taung naang ipinagriklamu tung yeen yang intirung nasyun yang mga Judio duun tung Jerusalem pati taa tung siudad ang naa. Teed mi, ya rag ilpakay nira tung katalungaanu ang tanya unu belag dang bagay ang pabuien pa. ²⁵ Piru ta yeen, anday kasalahan ang naitaw tung anya ang dapat tumbasan ta linawa na. Numanyan, kumus napagingaluk da tanya ta apilar tung ni Maginuung Adi Cesar; pinagdisisiunanung ipaateru duun tung anya. ²⁶ Ugaring indi ilem maskeanu kung unu pa engaged ay sarang ang ipabtangu tung sulat ang ipaekelu duun tung ni Maginuung Adi Cesar. Purisu numanyan, nani ra agipatalungaw ra tung numyu, kapin pa engaged tung nuyu, Adi Agripa, ugud kung mabista mu ra nganing, may masulatu tung anya. ²⁷ Ay sipurki kung isip-isipenu engaged, midyu anday kapulutan na ang yang sasang prisu ipaated duun tung Roma ang indi ka ipasanag ta maayen kung unu pay nagibangdan tung anya," agaaning ti Gubirnadur Festo.

26

Pagkereng Ti Pablo Tung Sadili Na Tung Katalungan Ni Adi Agripa (26:1-11)

¹ Numanyan maganing ti Adi Agripa tung ni Pablo, "Puidia rang magbitala ang para magdipinsaa yang sadili mu," maganing. Purisu ti Pablo tanya, dayun na rang inunat yang kalima na, bilang ya ray sinyas na tung

mga tau ang tanya magbitala ra. Maning taa yang pagkererengen na tung sadili na: ² “Maginuung Adi Agripa, kung natetenged tung tanan ang nagipagbangdan ang atia tung yeen yang mga masigkanasyunung mga Judio, tung yeen ang pagintindi, durug dakul ang pabur ang ipinakdul tung yeen ang naawaw ra tung katalungaan mu manuwal. ³ Agaaningaw ra ta maning tia ay yawa engaged ay sagad tung tanan ang kinaugalian yang nasyun yamen ang naang mga Judio pati yang mga bagay ang pagbaratiran yamen ang pagsurugaan. Purisu sasa ilem ang ingalukunu tung nuyu, Maginuung Adi, ang kung maimu ilem tung nuyu, pasinsiaayaw ra kanay nuyung pabitalaay ta abwat-abwat ang uras.

⁴ “Kung natetenged tung pagkatauu disti pa tung primiru ang paran-paranaw pa duun tung banwang natauanu ubin duun ka tung Jerusalem, kunisidu ra yang mga masigkanasyunung tanan. ⁵ Tung tantung kabuay ra, nagaskean da nira ang disti pa tung primiru yuu kinasakpan ang lagi yang sasang grupung paganingen ang mga Pariseo ang yang pagturuuen nira tung Dios pinakasulipet tung tanan ang mga grupu tung nasyun yamen. Kung mangalelyag ilem tanira, puiding pasistigusan nirang talagang matuud yang bitalaung atia. ⁶ Ta, numayan ang mga uras ang naa, anday dumang nagipagbista tung yeen, ang indi, natetenged panangeraw ra ang talagang matuud yang sasang pinangakuan yang Dios tung mga kinaampu yamen atiang tukaw pa*. ⁷ Yang pinangakuan nang atii ya pa ka man mismu yang nagaelatan yang intirung nasyun yamen ang sam puluk may durua nga palanaan ang basi pa ra ilem mapakinawangan da nira. Yay nagatengeran yang pagturuuen nira tung Dios ang durug derep tung uras ang tanan. Teed mu tia, Maginuung Adi, natetenged tung nagapanangerung naa sigun tung pinangakuan yang Dios ang atii tung nasyun yamen ya ra ka pala ay nagipagbangdan tung yeen yang mga masigkasayunu mismu! ⁸ Aywa kaya durug liwag tung mga isip ming mananged ang yang Dios pagpabuing uman tung mga patay?

⁹ “Maskin yuu ngani atii kanay, kanisipu ang yang nagibandilyung atia natetenged tung ni Jesus ang atiang taga Nazaret yay dapat ang batukanu ta ustu. ¹⁰ Ya ra ka man tiing binuatu duun tung Jerusalem. Kumu yuuy pinakdulan da ta katengdanan yang mga paring arabub-

* **26:6** 26:6 Yang nagadapatan yang pinangakuan yang Dios ang atia tung nira natetenged tung pagpabui na si kang uman tung mga patay.

wat, kadakel da yang mga tauan yang Dios ang ipinampakalabusu. Kada sintinsiaan dang dapat ang imatayen, nagpauyunaw ka. ¹¹ Muya-muyang pinampaparanung pinampaanut kung may nagkarapanawanu duun tung mga pagsaragpunan yamen ang mga Judio. Ay tinagamanu ra rin ang panregsen ang para magbitala ta malain tung ni Jesus ang aningen nirang buklien. Pinanikaru pa nganing ang pinanrutus asta duun tung mga siudad ang alalawiren, yang kasisilagenung duru tung nira. ¹² Ya kay inangayu duun tung Damasco. May ekelung kabakeran ang pagpailala tung yeen ang pinakdulanaw ka man ta katengdanan yang mga paring arabubwat ig pagatuwulaw nira. ¹³ Numanyan atiang pagparanawenu tung karsadang panganing duun, atiang kereng da yang kaldaw, Maginuung Adi, naitaw ra ta sasang masadlaw ang nagliit tung langit ang makilaw pa tung kaldaw ang ya ray sumininggat tung yeen may tung mga arumanu. ¹⁴ Pagpadagpa yamen ang tanan tung tanek, unawis may nagngelung busis ang paganing tung yeen tung bitalang Hinebreo ang maganing, 'Ay Saulo, aywat nagadereeg-deeganaw nuyu? Yang kaalimbawaan mu maning pa tung sasang bakang panagbeng tung ayung matarem ang nagipagtudyuk-tudyuk tung anya. Yang nagatigbak mu yang sadili mu mismu,' agaaning. ¹⁵ Maganingaw ka ta yeen ang minles, 'Aywa, tinua pa?' Maganing tung yeen, 'Yuu ra ti Jesus ang nagadereeg-deegan mu. ¹⁶ Ala, magbungkarasa ra! Nagpaitaw ra nganing tung nuyu ay pinilika ra yeen ang magparaturuwulun tung yeen. Ay magpaingmatuura ra tung mga tau kung unu pay linagpakan yang naita mung naa tung yeen numaan pati yang ipaitaw pa tung nuyu tung magdarasun. ¹⁷ Dispuis bawiena yeen tung mga karisguan ang mapanawan mu tung mga masigkanasyun mung mga Judio pati tung mga taga duma-rumang nasyun ang yay ituwulu tung nuyung pampakawutan. ¹⁸ Pampasanagan mu yang mga painu-inu nira ugud mapanalyud da tung makiklep ang mapakled tung masadlaw. Bilang mapuklut da tung pagkeremkemen ni Satanas ang mapalgud da tung pagperegesen yang Dios. Ya ray prusigiran mu ugud ekel tung pagtalig nira tung yeen, asan da tanira nga patawaray yang Dios tung mga kasalanan nira ig asan da ka nga laket tung kadaklan ang binuatung mga tauan yang Dios ang sadili,' agaaning duun tung yeen.

19-20 "Kapurusu, Maginuung Adi, indiaw nagpasuag tung itinuwul ang atia tung yeen atiang may ipinadakat da tung panelengu ang liit ka man tung langit, kung indi, nagparakawutunaw ra ka man tung mga tau. Atiang prim-

iru, duunaw ra kang lagi tung Damasco nagparakawutun, magdasun duun tung Jerusalem, pati duun tung intirung sinakepan yang Judea, asta ra duun enged tung belagan mga masigkanasyunung taga duma-rumang nasyun. Tanirang tanan pinanganingu ang kaministiran ang magsugat da tanira tung mga kasalanan ang pagkarabuat nira ang para ya ray panalyuran nirang magbalik tung Dios. Yadwa pa kaministiran ka ang may maita tung mga ubra-ubra nirang yay magpailala ang talagang nanligna ra ka man ang matuud tung mga kasalanan nira. ²¹ Kapurisu yang pagparakawutunu tung mga tau ang anday pinilikan maskin unu pang nasyunay, ya ray natengeran yang pagdeep tung yeen yang mga masigkanasyunu duun tung pagtuuan yamen ang pinakalusu ang pagkatapus tinagamanaw ra nirang imatayen. ²² Piru nagatawanganaw ka enged yang Dios ang asta ra ilem simanyan. Purisu naniaw rag kekdeng ang pagpaingmatuud tung numyung tanan, maskin arane kamu ta pagkabetang maskin abwat. Anday dumang nagipagpakawutu ang indi turunung pisan tung nagkaraulang tukaw yang mga manigpalatay may ni Moises ang ya ka man unu ay dapat ang magkarainabu. ²³ Bilang yang paganingen ang Cristo, kung kumawut da nganing unu, dapat unung mapasaran ta kamatayen ang durug kapinitinsia ig dapat kang tukaw tung tanan ang mabui si kang uman ugud magpasanag tung mga painu-inu yang mga masigka Judio na pati tung mga taga duma-rumang nasyun kung ya pa agari yang pagpakled nira tung masadlaw ang asan da ka tanira nga tapnayay na," agaaning ti Pablo.

²⁴ Numanyan atiang pagkereng ni Pablo ta maning tia tung sadili na, tinabkaw ra ni Gubirnadur Festong ginaseran ang maganing, "Eey, Pablo, bariadua! Yang pinagaralan mung atia kumus duru ra, ya ray pagpabariadu tung nuyu!" ²⁵ Maganing ka ti Pablong nagtimalas, "Maginuung Festo, belaganaw bariadu, ang indi, tung katamtaman ilem yang isipu. Pulus matuud yang mga bitalang atiang nagipagpadapatu. ²⁶ Kunisidu ni Maginuung Adi yang mga bagay ang atia ig tung anya puiding ianingu tung diritsyaan. Ay indiauw kumpurmi ang anda pay kaliwatan na natetenged tung mga bagay ang atia, ay belagan tung taluk ngainabu. ²⁷ Maginuung Adi Agripa, yawa pagingmatuura ka tung nagkarasulat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw? Piru nagaskeanung talagang panangera." ²⁸ Maganing ti Adi Agripang nagtimalas, "Aywa kalaum mu ang makali-kaliaw ra ilem nuyung mapapananged ang ti Jesus ang atiang nagasambit mu ya

ra yang paganingen ang Cristo ang para yuu magpagaem ka tung anyang maging tauan na?"²⁹ Maganing ti Pablong minles, "Aay, Adi, maskin tung makali, maskin tung mabuay pa, pariu ka ilem tung yeen, basta yang nagipagampuu tung Dios ang belagan ilem yaway makbung tung yeen ang magtalig ka tung ni Jesus, kung indi, pati tanirang tanan ang pamagpamati tung yeen numaan, ya ka, puira pa tung mga kadinang naang ibinegkes tung yeen," maganing.³⁰ Atiing indi pa nganing nagatapus ti Pablo ta pagbitala, kumindeng da yang Adi ang para magliit da, kasiraan da ka tanira yang Gubirnadur may ti Bernice asta yang kadaklan ang mga kaarumanan nirang kumarungan da ka rin asan.³¹ Atiing alawid-lawid da tanira, namagkeresen-kesen da tanira sasa may sasa ang maganing, "Yang taung nakaa, andang pisan ay binuatan na ang dapat da rin matumbasan ta linawa na ubin ya ra rin ay ipagpakalabus tung anya."³² Numanyan maganing ti Adi Agripa tung ni Gubirnadur Festo, "Yang taung nakaa, kung indi ilem din napagingaluk ta apilar tung ni Maginuung Adi Cesar duun tung Roma, mapalpasan da rin," maganing.

27

Ti Pablo Nagipasaay Tung Sasang Gulita Ang Para Eklan Duun Tung Roma (27:1-12)

¹ Taa numanyan ti Pablo dinisisiunan da ni Gubirnadur Festong ipasaay ang ipaated duun tung Italia, kasiraanami ra kang mga aruman na. Purisu tanya asta yang dumang mga prisu, ipiniar da tung sasang kapitan tung mga sundalu ang nagaranan tung ni Julio. Ay tanya sakep yang sasang grupung paganingen ang "Grupung pagatuwul mismu ni Maginuung Adi Cesar".² Kapurisu numanyan, nagsaayami ra tung sasang gulitang darakulu ang taga Adramicio. Ay ya rang ya rang palaud ang yang distinu na duun tung sinakepan yang Asia, ay duun da magugbay-ugbay ang manakluy-takluy. Pagsaay yamen, dayunami rang nagpalayag ang nagpalaud. Ti Aristarcong taga Tesalonica duun tung sinakepan yang Macedonia yay aruman yamen.³ Pagkapangayag, bakluami ra nakawut duun tung siudad ang Sidon. Naang ti Kapitan Juliong naa, durug kaayen tung ni Pablo. Tinugtan nang mangay tung mga ungkuy nang mga tumatalig ang taga duun ang para masikasu nira.⁴ Numanyan pagliit yamen duun tung Sidon, sigi-sigi yang pagpalayag yamen ang nanirung tung pulung Chipre ay sunsung yang palet.⁵ Pagpalakted yamen tung trabisia duun tung elaan yang Chipre may Asia, nagugbayami ra

ilem tung sinakepan yang Cilicia may Pamfilia ang asta nakawutami ra duun tung Mira ang sasang siudad tung sinakepan yang Licia. ⁶ Duun may naita yang kapitan ang gulitang sam bilug ang taga Alejandria ang duun da magdistinu tung Italia. Purisu nagkalalangan da ang duunami ra ilem palakted ang manaayan.

⁷ Numanyan, tung seled pira-pira rang kaldaw, ya ra ilem agpagpadaliik yang gulita. Imuratami ra ilem ang napatagbu tung siudad ang Kanido. Kumus yami ra ilem ibelwelay yang puntanen, nagpabiraami ra ilem ang nagpabalayway tung palet ang yang rumbu yamen duun tung pulung pagguguuyan ang Creta ang para kung masaliweran da yamen yang tandul ang atiang paguguuyan ang Salmone, limbengan da yang pagugbay yamen tung sirung yang pulu. ⁸ Numanyan, nagugbaygami ra ka man ang nagimurat da ilem ang asta nakawutami ra tung sasang leek ang pagguguuyan ang Matinlung Purunduan ang alenget ilem tung lansangan ang Lasea.

⁹⁻¹⁰ Nabuayami ra duun ta pagelat yang pabur yamen ang palet ang asta kinawutanami ra ilem yang timpung anday sayud nang ipagbiagi. Ay lampas da ngani tung pinakamaal ang kaldaw ang nagintindien ta mga Judio ang ya ray nagipamlek nira tung tanan ang pagparanganen nira*. Purisu numanyan, ti Pablo nagpaaman da tung nirang maganing, "Mga putulu, kung isip-isipenu, midyu may karisguan na pa yang biagi tang naa kung alimbawa idayun ta pa numaan. Belagan da ilem yang kargamintu may yang salaayan ay mapasaran ta kaliwagan ang dakulung kapirdian, kung indi, pati itang pagsaay madiaduita ra ka," agaaning duun tung nira. ¹¹ Piru ti Kapitan Julio, mas ang pinakdulan na ta kantidad yang inaning yang arais na may yang may anya tung gulita kay tung inaning ni Pablo. ¹² Ay yang leek ang atiang pinamunduan yamen, belagan unung matinlung paralimbengan kung timpung mga igbaralyu. Purisu yang disisiun yang kadaklan ay magpalayagami ra ang basi pa ra ilem ang maingawus da yamen yang Fenix. Ay duun unu may sasang leek ang matinlung paralimbengan, ay yag tatalunga tung kasalpan ang yang tandul nang sam bilug ampir tung abagat ig yang tung sambelak ampir tung puntanen.

* **27:9-10** 27:9-10 Yang kaldaw ang atii ya ray nagaguuyan nirang Kaldaw Ang Ipanguat Tung Tanan Ang Mga Kasalanan. Kung unu pay mga patakaran na, duun ta nga basaay tung Levitico 16:1-34. Atiing takun ang 59, yang kaldaw ang atii natuun tung Oktubre 5. Kung kawutun da nganing yang bulan yang Nobyembre, tadeng da yang tanan ang mga salaayan tung teeb natetenged atia pinakamalain ang timpu.

Natetenged Tung Pagpasar Nira Tung Sasang Balyung Maktel (27:13-38)

¹³ Taa numanyan pageyep-eyep da yang salatan, kanisip nira ang kayanan nira yang planu nirang atia. Purisu, pagbatak yang pundu, nagpalayagami rang nagpaugbay tung pulung atiang Creta. ¹⁴ Piru indi pa ka ilem nagabuay, binungaranami ra ta palet ang durug ketel ang yay paganingen nirang daplak ang duun liit tung kawannya na. ¹⁵ Pagsampi na tung gulita, indi ra kinayanan yamen ta pagugbay. Purisu yang palet, ya ra ilem ay pinanuntan yamen. ¹⁶ Numanyan pagpalimbeng-limbeng yamen duun tung sirung yang sasang pulung gesye ang pagguguuyan ang Cauda, yang buti yamen ang pagaguyuran, imurat da ilem ang napatayu yamen. ¹⁷ Numanyan pagkatapus nira ta batak, dayun dang pinangelet nira yang mga kabli yang gulita ang asan ang lagi agtataked ang para indi mabasbasan. Durung eled nira ang muya ikapwasami ra ilem ang isampa duun tung malapad ang pelaan ang pagguguuyan ang Sirte. Purisu yang layag ang darakulu, inaria ra nira. Maning tia, yami ra ilem agpabalayway tung palet ang ariami pa isampetay na. ¹⁸ Numanyan kumus nagaliwaganami ra ta mupia natetenged tung ketel yang balyung atia, pagkapangayag ipinamlek da nira yang mga kargamitung duma. ¹⁹ Pagkapangayag si, yang dumang mga kasangkapan yang gulita ang midyu belagan masyadung impurtanti, ipinamlek da ka nira. ²⁰ Atii, pira-pira rang kaldaw, indi ra ka namayeng-mayeng yamen yang kaldaw may yang mga dumakel. Sigi ra ilem yang ketel yang balyu. Purisu yang mga isip nirang kadaklan amat-amat dang nagluway ang nagluway ang asta anda ray pintu pa nira ang malibriami pa.

²¹ Atiing nabuay ra yang pamlek nira tung pagparanganen nira, ti Pablo kumindeng da tung pinagtaralungan nirang tanan ang nagbitala ang maganing, "Ay mga putulu, kisira rin pinamatiaw ra numyu ang indiita ra rin nagliit tung pinamunduan ta duun tung Creta, intunsis, nalibriita pa rin tung karisguan tang naang dakulung kapirdian. ²² Ugaring, maskin bitalaw tii, piru aningenamu ra ka yeen ang indi-amu enged magpaluway. Kipurki anday maplek tung yaten may sam bilug. Ultimung maplek yang gulita. ²³ Umpag indiamu aningenu, kipurki tan lawii, yang Dios ang yay may anyang yeen, ang ya kay nagatuuanu, pinaangayanaw anyang yeen angil. ²⁴ Maganing tung yeen, 'Pablo, india ra meled, kipurki kaministiran ang manalungaa pa ka enged tung Adi Cesar. Pinakdulana ra ka yang Dios

yang pinagingaluk mu tung anya. Yang tanan ang mga kaarumanan mu taa tung gulitang naa mangalibri kang luwus,' agaaning tung yeen. ²⁵ Purisu mga putulu, paisegen mi ra yang mga isip mi ay kipurki pagtaligaw tung Dios ang ita magkamaningan da ka man ang katulad ka yang inaning nang atia tung yeen. ²⁶ Ugaring, kaministiran ang isampaitea enged tung sasang pulu," maganing duun ti Pablo tung nira.

²⁷ Taa numanyan, pagpanaw ra ta sam puluk may epat ang kaldaw yang ililiiten yamen duun tung Matinlung Purunduan, sigi ra ilem yang padagsa yamen duun tung alauran ang paganingen ang Adriatico. Pagtenganan ta lawii, yang mga tripulanti nangasiman da ang midyu nagalengget-lengetami ra ta banwa. ²⁸ Kapurisu, dayun dang namagsunda. Pagsunda nira, naa pala bainti brasas yang kaadalem na. Buay-wuay ra ta gesye, duun da tung tukaw-tukawan, sinundaan si nirang uman, kinsi brasas da ilem yang dalem na. ²⁹ Atii, kumus durung eled nirang muya duun isampaay yang gulita tung bagunbun, namamugsu ra ta pundung epat ang bilug tung buli. Pagbugsu nira, durung pagpakbat nirang makali rang mangayag. ³⁰ Taa numanyan, yang mga tripulanti, kumus gustu ra nirang mamamutwan tung gulita ang mamampalibri, yang buti nagituntun da nira. Ay yang baliwad nira, saayan ilem unu nirang mamamugsu si ta mga pundu tung dulung buat. ³¹ Numanyan pagkaita ni Pablo tia, dayun na rang inaning ti Kapitan Julio may yang mga sundalu na ang, "Yang mga tripulantang atia, kung indi ra mamagpameneng taa tung gulita, pati yamu, indiamu ra ka malibri," maganing. ³² Purisu dayun da ilem ang tinabtab yang mga sundalu yang mga kanyamung kedked yang buti ang pinabugsu ra ilem tung teeb ang pinabeek.

³³ Numanyan, alenget da mangayag, tanirang tanan pinangamu-amu ni Pablong mamamangan da. Maganing tung nira, "Tung seled durua rang linggu yang elat-elat mi tung balyung naang magpuas ang anday pangan-pangan mi maskin unu pa. ³⁴ Mupia pa, mamanganamu ra kanay para kung unu pay mapasaran mi, masarangan mi ka yang mga tinanguni ming ilibri. Indi nganing maplek yang mga bua mi may sam bilug, yamu pa?" maganing. ³⁵ Pagkaaning na tia, dayun dang namisik ta tinapay ang pagkatapus pinasalamatan na tung Dios tung pinagtaralaungan nirang tanan. Pagpingas-pingas na, dayun dang nagimpisang namangan. ³⁶ Pagteleng nira tung anyang pamangan da, asan da kumintel yang mga isip nirang namamangan da ka. ³⁷ Yaming tanan-tanan duun tung gulitang atii, duruang

gatus may pitung puluk may enem nga tauan (276). ³⁸ Atiing nagkarabial da tanirang tanan, yang duma namamlek da yang kargamitung trigu tung teeb ang para lumakan da yang gulita.

Natetenged Tung Pagkadiadu Yang Gulita May Tung Pagkadampat Nira Tung Banwa (27:39-44)

³⁹ Pagkapangayag, bandawen nira yang banwang atia, indi ra nailala nira kung unu pang banwaay. Piru may nabandaw nirang sasang leek ang may kenay yang bakayan na. Ya ray gustu nirang ingawusun ang basi pa ra ilem duun da ilem ipasanglaray nira yang gulita. ⁴⁰ Kapurisu numanyan yang binuat nira, yang mga pundu pinanabtab da ilem nirang pinamutwanan tung teeb. Yang mga timun derengan da ka nirang pinamadbaran ang ipinamugsu tung teeb ang para tumawad da. Yang puuk binatak da ka nirang pinasabakan ta palet. Duun da parumbuay nira yang gulita tung bakayan ang atiing nabandaw ra nira. ⁴¹ Piru tung pagpalaksu nira tung gulita, yang pisan napanawan nira yang lugmuk ang napalwun ang ya ngaknga tung tiwing magtimbang. Yang dulung na nanampak da ta mupia tung lugmuk ang numinutnut ig yang buli tanya pagkararusdak da ilem ta parumpag tung lakun ang pamuslay. ⁴² Numanyan yang mga sundalu, pagatima ra nira ang pangimatayen da ilem nirang luwus yang mga prisu ay muya mamagkarapayan dang mamampadiskapa tung bakayan ang mamampalibri. ⁴³ Piru ti Kapitan Julio yay nagsambeng tung nira ay gustu nang ipalibri ti Pablo tung malain. Purisu nagkalalangan da ang yang tanan unung makdek ang magkapay yay tukaw ang mamampakpa tung teeb ang para mamampadiskapa ra tung bakayan. ⁴⁴ Yang kadaklan unung indi mangaskeng mamagkapay, mamanikad da ilem. Mamanges da ilem unu tung mga tabla pati mga kasangkapan yang gulitang nagkarapukis-pukis da, ang puiding buaten ang gawayan. Tung maning ka man tiang papanaw nadampatami ra kang tanan tung bakayan ang anda kay nalsik tung yamen, may sam bilug.

28

Yang Nagapanawan Ni Pablo Duun Tung Malta (28:1-10)

¹ Atiing nadampatami rang nalibri, baklu ra ngaskeay yamen ang yang pulung atiing pinagpadiskapaan yamen ya ra yang paganingen ang Malta. ² Numanyan yang mga magbawanwa duun belagan ilem gesye yang istimar nira tung yamen. Ay namagpagkal da ta apuy ang pinaparangan nira tung yamen, ay nagkuran si, durug lamig. ³ Ti Pablo

nanlangaw ra kang nanguup ta sang kabingbing yang mga yesek-yesek. Tung pagpagkal na tung apuy, naa pala may iraw ang madalit duun tung adalem yang langaw ang atiang nakabingbing na. Pagkasinti na yang kinit, dayun dang luminapus ang tuminenggak tung kalima ni Pablong napabuyut-buyut. ⁴ Pagkaita yang mga magbawanwa, dayun dang namagaraning-aningan ang maganing, "Yang taung naa talagang sasang nangimatay ta tau! Maskin nalibri tung teeb, piru indi ra ka enged tugtan ni Bales* ang mabui pa!" agaaning. ⁵ Piru ti Pablo tanya, ya ra ilem iwislikay na yang iraw tung apuy. Indi ka naunu pa. ⁶ Simanyan nagapamalaran da ilem nira kung panimpengan da ubin kung gulpi ra ilem ang tumumba asan tung kindengan na. Piru atiang nabuay ra yang pagelat nira ang anda kay malain ang naita nirang nainabu tung anya, inuman da nira yang mga isip nira ang ti Pablo ya ra aganingay nirang may pagkaginuun na ka unu.

⁷ Taa numanyan yang pagmangulu duun tung intirung pulung atii yay nagaranan tung ni Publio. May tanek nang alenget ilem duun tung nadampatan yamen. Ya ray nagimbitar tung yamen ang magdayun tung balay na. Tung seled tulung kaldaw, inasikasiami anyang sinagud ta mupia. ⁸ Numanyan nagkatuun ang yang tatay ni Publio paglaru. Karawutun ta kinit ig pagtaki-taki. Numanyan pagpakled ni Pablo tung anya, dayun na rang ipinagampu tung Dios ang nunut da ka ta pagdeen na tung tinanguni na ang ya ray pinagmaayenan na. ⁹ Pagkainabu ra tia, nagsarambung da yang balita tung intirung pulu. Tinegkaan na, yang tanan ang may mga laru sigi ra ilem yang pagdarangepen nira tung anya ig ya ra ka man agpagmaayen agpagmaayen. ¹⁰ Purisu natetenged tung pagistimar nira, duru-durung mga rigalu ang ipinamakdul-pakdul nira tung yamen. Dispuis tung pagsaay yamen tung uri, pinakdulanami pa nira yang mga kaministiran yamen tung pagbiriagian yamen.

Natetenged Tung Pagsaraayen Yamen Ang Nagliit Tung Malta Ang Asta Tung Pagkawut Yamen Duun Tung Siudad Ang Roma (28:11-16)

¹¹ Numanyan pagtaklib da ta tulung bulan yang pagtiriniren yamen duun tung pulung atii, nagsaayami ra tung sasang gulitang taga Alejandria ang duun da ka tung pulung atii nagpalimbeng ang asta tumaklib da

* **28:4** 28:4 Ti Bales yay aran yang sasang ginuu-ginuung baway ang pagatutuuan nira atii kanay. Ya unu ay mangimalesan tung mga taung kumpurming nagbuat ta malain.

yang panimpung igbaralyu. Yang gulitang atia ya ray pagguguuyan ang "Mga Ginuu-ginuung Kampi"[†].¹² Pagsaay yamen, nagpatabukami ra ang asta nakawutami ra duun tung siudad ang Siracusa. Duunami nagtinir ta seled tung kaldaw.¹³ Pagkatapus nagpalayagami sing nagpatindak tung siudad ang Regio. Pagkapangayag, mineyep da yang salatan. Purisu kumus pabur yamen, tung seled ilem duruang kaldaw nakawutami ra duun tung lansangan ang Puteoli.¹⁴ Pagsalta yamen, may nabagas yamen ang mga tumatalig ang ya ray namagimbitar tung yamen ang magdayun tung nira ta san linggu. Pagkatapus tia, dayunami rang nagpanaw ang para mangayami ra duun tung Roma.¹⁵ Numanyan pagkabalita yang mga tumatalig ang taga Roma ang yami pagangay ra duun, namansiangay ra duun tung lansangan ang Poro de Apio ang para bagasenami ra nirang eklan duun tung siudad. May sam paluyugan pa ka enged ang namagpakigbagas pa tung yamen tung tukawan duun tung paganingen ang Tulu Nga Darayunan. Pagkaita ni Pablo tung nirang tanan, duun da kumintel yang isip nang nagpasalamat tung Dios.

¹⁶ Numanyan, pagkawut yamen duun tung Roma, ti Pablo tanya tinugtan da yang gubirnung magpaages tung mga prisung дума ta matiniran na. Ugaring ilem may sasang sundalung pagbantay tung anyang tung tanan ang uras.

Natetenged Tung Primirung Pagpasanag Ni Pablo Tung Mga Manigmangulu Tung Mga Masigka Judio Nira Duun Tung Roma (28:7-22)

¹⁷ Numanyan pagtaklib yang tulung kaldaw, nagpaguuy ra ti Pablo tung mga manigmangulu tung mga masigka Judio nirang pamagistar duun tung Roma. Pagkasagpun nira, maganing ti Pablong nagbitala tung nira, "Mga kaputulanung mga masigkanasyunu, yuu, maskin anday binuatanung kuntra tung nasyun ta ubin kuntra pa tung kinaugalian ang pinanubli ta tung mga kinaampu ta, piru dineepaw ka enged yang dumang mga masigkanasyun ta ang pagkatapus inintrigaaw ra tung kagaeman yang mga taga Roma.¹⁸ Atiing pagimbistigar nira tung yeen, anday kasalanan ang naita nira tung yeen ang para tumbasan da rin ta linawaw. Purisu gustu ra rin nira ang yuu palpasan

[†] **28:11** 28:11 Yang mga aran yang mga ginuu-ginuung kamping atii, ti Castor durua ni Pollux. Tanira unu mga ana ni Zeus ang yay pinakalandaw tung tanan ang mga ginuu-ginuung atiing pagatutuuan nira atiing tukaw. Ya enged ay nagatutuuan yang mga manigsaay ugud yay mamagpakdul unu ta matinlung pagsaraayen nira tung teeb. Yang pamalung yang gulitang atiing sinaayan na Pablo, tinabasan ang binuat ang bultu yang mga kamping atia.

da ilem nira. ¹⁹ Dispirinsia ilem, pinagpasuagan da yang mga masigkanasyun tang duma. Purisu, anda ray dumang rimidyung sarang ang mabuat, ang indi, nagingalukaw ra ilem ta apilar tung ni Maginuung Ading Pinakalandaw taa tung Roma. Piru maskin napagingalukaw ra ka man ta apilar, belagan ang maganing ang yuu magbebles ang magdimanda pa tung mga masigkanasyun ta. ²⁰ Kapurisu ya ray ipinagpaguuyu simanyan tung numyu ang para magpasanagaw ra tung numyu. Kipurki tung kamatuuran, anday dumang natengeran yang pagkeredkeren tung yeen yang mga kadinang naa, ang indi natetenged ilem tung pagtaraligenung naa tung sasang taung pagaelatan kang lagi yang intirung nasyun tang Israel ang nagapakbat," maganing. ²¹ Maganing tanirang namagtimaales, "Kung tung bagay, yami tani tung Roma, anday sulat ang kuminawut ang nagliit tung Judea ang natetenged tung nuyu. Maskin pa yang mga putul yamen ang duun ka manliit, anda kay ekel nirang balita ang maning yawa lain ang tau. ²² Ugaring, gustu ra yamen ang magngel kung unu pay nagapegsan mu. Kipurki nagaskean da yamen ang maskin ay pang banwaay, yang grupung atiang nagapasakpan mu pagakuntra unu ta mupia," agaaning.

Yang Ultimung Pagpasanag Ni Pablo Tung Mga Masigkanasyun Nang Mga Manigmangulu (28:23-28)

²³ Purisu simanyan, namagiriguan da tanira na Pablo ta uras ang ipagbalik nirang uman tung anya. Pagkawut yang uras ang atii, asan da ka tanira namansikawut tung pagatiniran na. Mas dakele tanira kay tung primiru. Atii, magimpisa tung timpranu, nagapun ilem ta pagpasanag ni Pablo tung nira. Nagpaingmatuud da tung nira natetenged tung paggaraemen yang Dios ang atiang baklung tinukud ni Jesu-Cristo. Tinagaman na kang pangkelan yang mga isip nirang mamanged da ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen nirang Cristo ang pagaelatan kang lagi nirang magtukud tung paggaraemen yang Dios ang atiang baklu. Yang pangatadlengan na ipinatiei na tung naula ni Moises may tung nagkaraula yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. ²⁴ Numanyan yang dumang namamati, ipinaekel da nira yang mga isip nira tung pinagpaintindi na. Piru yang duma, indi ra enged nangalelyag ang mamanged. ²⁵ Purisu yang dinangat na, atiang pagurulikan da rin tanira, pamagsuruag-suagan da ta mupia. Numanyan, baklu namagliit, may sasang inaning pa ka enged ni Pablo tung nira ang maganing, "Tamang

pisan yang sasang pinaganing yang Espiritu Santong ipinagpalatay ni Isaias tung mga kinaampu tang tukaw, ay maskin tung numyu numaan, temeng dang pisan. ²⁶ Ay maganing yang Espiritu Santo tung anya,

'Ala, angayen mu yang mga masigkanasyun mung atieng panganingen ta maning taa:

Maskin sam pulukamung mamati, indiamu ka enged maintindi, maskin sam pulukamung magpaniid, indiamu ka enged masiman. Maning tia, Isaias, ya ray ianing mu tung nira.

²⁷ Ay ya pa agari, yang kinaisipan yang mga taung atia indi ra ka enged makleran, pati mga talinga nira maning pa tung pinabengel da nira, asta mga mata nira, maning pa tung pinameyeng da ka nira. Anda enged ay gustu nirang magpasadsad, ay may pangamanan enged nira asan ang muya kung makleran da yang mga kinaisipan nira, kung maning pa tung mangikas da yang mga talinga nira, kung maning pa tung mabuskad da yang mga mata nira, muya mangapagsugat dang mamagpatapnay tung yeen ang pagkatapus tapnayenu ra ka rin,' maganing[‡].

²⁸⁻²⁹ Kapurisu, mga mamaepetu, yang dapat ming intindien, yang balitang naa natetenged tung pagtarapnayen yang Dios tung yaten ang mga tau kung ya pa agari, nagipagpakawut da ka tung mga taung taga duma-rumang nasyun ang belagan mga masigka Judio ta. Tanira talagang mamananged," maganing ti Pablo duun tung nira[§].

Sigi-sigi Ra Ilem Yang Pagparakawutun Ni Pablo Duun Tung Roma (28:30-31)

³⁰ Numanyan tung seled durua rang takun nagtinir ti Pablo tung sasang balay ang pagarkilaan na. Kung tinu pay nalelyag ang mangay tung anya, ya ray sinapet nang tanan ta mupia. ³¹ Yang pagsarapeten na tung nira, nunut da ka ta pagparakawutun na tung nira natetenged tung paggaraemen yang Dios ang baklu kung ya pa agaring mapalguran da nira, ang nunut da ka ta pagparasanagen na natetenged tung ni Jesus ang ya ra ka man yang paganingen ang Cristo ang yay nagtukud tung paggaraemen nang atia. Anday inenteran nang nagbitala tung mga tau ig anda kay nagtagam ta ampalar tung anya.

[‡] **28:27** 28:27 Isaias 6:9-10; Mateo 13:13-15; Marcos 4:12; Lucas 8:10; Juan 12:38-41 **§ 28:28-29** 28:28-29 Taa may dumang mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupia ang maning taa yang palaksu na: "Pagkaaning ni Pablo tia, diritsyu rang namagliit yang mga manigmangulung atia ang sigi-sigi ra ilem yang pagsurugaan nirang makinit da." Piru tung pinakatukaw ang mga kinupia, indi napabtang yang mga bitalang atia.

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga ROMA

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang Romang atia dakulung siudad ig yay pinakakapital yang nasyun yang mga Romanen. Atiing panimpu yang mga apustul, durung mga nasyun ang pinandeeq yang mga Romanen ang pulus lugud tung paggaraemen nira.

Maskin indi pa nagangay duun ti Pablo (1:10-11 may 15:23), dakele rang mga tumatalig duun. Siguru yang natengeran na, may dumang mga tumatalig ang yay primirung nagpaliked tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. Kipurki atiing paglampud yang Espiritu Santo tung mga tumatalig duun tung Jerusalem, may mga taga Roma ang namamati tung ipinagpakawut ni Pedro tung uras ang atii (Mga Binuat-buatan 2:10, 17-39). Puiding may duma tung nira ang namananged tung ipinagpakawut ni Pedro ig namagtalig ka yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Purisu puiding nabilang tanira tung tulung liwu nga tauan ang namananged. Pagulik nira duun tung Roma, namagbawalitaen da ka tung duma natetenged tung pagtalig nira tung ni Jesu-Cristo. Purisu nagsarakmu ra yang balitang atia tung intirung siudad yang Roma. Kumus yang kadaklan ang mga taung pamagtinir duun belagan mga Judio, puiding aningen ta ang yang kadaklan ang mga tumatalig duun, belagan kang mga Judio. Piru may dumang mga tumatalig ang mga Judio.

Kung basaen ta ra kanay yang isinulat ni Pablo tung 16:23, asan da ngaskeay ta ang atiing pagpasulat ni Pablo yang sulat ang naa, pagtinir tung balay ni Gayo. Kung ti Gayong atia ya ka man ti Gayong sinambit na tung 1 Corinto 1:14, asan da ngaintindiay ta ang atiing pagpasulat ni Pablo yang sulat ang naang ipaekel na tung mga taga Roma, duun tanya tung Corinto ang yay sasang siudad tung sinakepan yang banwang Grecia.

Yang takun ang ipinagpasulat na puiding mga 55 ubin 56 ang may durua rang puluk ilem may limang takun ang nagkarataklib pagkatapus ti Jesu-Cristo minulik da tung ni Ama na duun tung langit.

Durung kalelyag ni Pablom magpakigbagas tung mga tumatalig duun tung Roma (1:10-11 may 15:23-26) ugud magirilalaan da tanira ta ustu ig magparaketel-ketelan da ka ta kinaisipan may kinaisipan. Ugaring ilem, kumus indi

mangay agkali duun tung nira gated may ubligasyon nang mangay ra kanay duun tung Jerusalem, nagpaekel da tung nira yang sulat ang naa.

Tung sulat ang naa may pinakamasadlaw ang nagitulduk natetenged tung tamang papanaw ang asan da mamagkatinir yang mga tau yang kalibrian nira. Yang sasang nagitulduk ni Pablo taa ang yang tanan ang mga tau, luwus makinasalanen ang anday nalsik, may sam bilug (3:10-12 may 23) ig anday dumang pakawutun yang pagpakasalak nira, kadiaduan dang anday katapus-tapusan na ang yang pagkablak nira tung anya dumayun dang asta tung sampa (6:23). Piru natetenged ilem tung pagpakugmatay ni Jesus ang asan da nga pasapulay na yang sintinsiang dumangat da rin tung nira, simanyan puidi rang mausgaran tanira yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na (3:21; 5:1). Ugaring yang papanaw na, belagan ekel tung pagturumanen nira yang mga katuwulan na, kung indi, sulaminti ilem ekel tung pagpakugmatay ni Jesus ang ya ray kaministiran ang taligan nira tung anyang magtapnay tung nira (3:21-22 may 28; 9:30-32).

Kung intindien ta yang kamtangan yang isinulat ni Pablo tung kapitulu 6, 7, may 8:1-17, asan da ngaintindiay ta ang yang palaksu yang kalibrian yang sasang tau, belagan ilem ang tanya pinatawad da yang Dios tung mga kasalahan ta, kung indi, ipalibri na ra ka tung pagpaguyud na tung dating kalelyagan nang magpakasalak ekel tung pursora yang Espiritu Santo ugud mapagbuat da ta matitinlu ang nagauyunan yang Dios.

Kung natetenged tung palaksu yang kalibrian yang sasang tau tung uri, matinlung intindien na yang kamtangan yang isinulat ni Pablo tung 8:17-39. Kipurki asan da nga panaway na yang mabtangan na tung uri ang may baklung tinanguni nang anda ray kamatayen na ig magpakigsapen da tung Dios tung baklung kaliwutan ang asta tung sampa.

Tung kapitulu 9, 10, may 11, pagpasanag ti Pablo natetenged tung planu yang Dios para tung tanan ang mga nasyon ta mga tau, maging mga Judio man, maging belag man. Yang ipinasanag na natetenged tung pagpakuindi yang mga masigkanasyon nang mga Judio, ya ray natengeran na ang yang Matinlung Balita ilinakted da tung belagan mga Israel ugud basi pa ra ilem mamananged da tanirang mamagtalig yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. Asan da nga paiwegay yang Dios yang mga Israel tung belagan mga Israel ang asta pati tanira, mangalelyag da kang mampatapnay tung ni Jesu-Cristo.

Kung natetenged tung kamtangan yang sulat ang naa, yang pinakaisi na enged ya ra yang gustu ni Pablong ipasanag na tung nira kung ya pa agari ang yang mga tau mausgaran da yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na (1:17). Duun da ipatielay na yang tanan ang gustu nang ianing tung sulat ang naa.

Tung kapitulu 12, 13, 14, 15 pagpasanag ti Pablo kung unu pay matinlung sistima ang kaministiran ang usuyun yang tanan ang mga tumatalig.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Naa

- 1:1-17 Yang Intrada Yang Sulat Pati Pinakaisi Na
- 1:18-3:20 Kung Aywa Dakulung Kaministiran Ang Malibri Yang Tanan Ang Mga Tau
- 3:21-4:25 Kung Ya Pa Agari Yang Pagusgad Yang Dios Tung Mga Taung Salu Rang Pisan Tung Pagterelengen Na
- Kapitulu 5 Natetenged Tung Luluuan Yang Pagusgad Yang Dios Tung Kumpurming Magtalig Tung Ni Jesu-Cristong Magpatapnay Ig Natetenged Tung Pinakawut Yang Paglampas Ni Adan Ang Ya Ray Nagikumpalar Na Tung Pinakawut Yang Pagtuman Ni Jesu-Cristo
- Kapitulu 6-8 Kung Ya Pa Agari Ang Indi Ra Dapat Ang Magpaguyud Yang Sasang Tumatalig Tung Kalelyagan Nang Magpakasalak
- Kapitulu 9-11 Natetenged Tung Planu Yang Dios Sigun Tung Mga Judiong Pamagpakuindi Tung Ni Jesu-Cristo
- Kapitulu 12-13 Yang Sasang Linyang Nagipausuy Ni Pablo Tung Nira Ang Para Magbaklu Yang Tanan Ang Mga Pasais Nira Tung Pangaldaw-kaldaw
- 14:1-15:13 Kung Ya Pa Agaring Magsarasaan Ang Maguruyunan Yang Mga Tumatalig Ang Aparti Ta Pinaliitan
- 15:14-16:27 Yang Pagtapusan Yang Sulat

Yang Intrada Yang Intirung Sulat (1:1-7)

¹ Yang nagpasulat tung sulat ang atia yuung ti Pablong sasang turuwulun ni Jesu-Cristo ig sasaw kang taraligan na, bilang apustul na. Nagkamaninganaw ra ta maning tia natetenged ilem ang pinilikaw yang Dios ang pagkatapus tinuldukaw ka anyang magparakawutun yang Matinlung Balita ang ultimu ilem tanya yang pinangapunglan na.

² Yang nagadapatan na ya ra kang lagi ay pinangakuan na atiang tukaw pa. Duun ipapanaway na tung mga manig-palatay yang bitala na ang ya ray namagsulat natetenged tung ipinagpaula na tung nira ang simanyan ya ra kay nagabasa ta tung kasulatan ang ya ka man ay sagradung bitala na. ³ Anday dumang nagadapatan yang balitang

naa, kung indi, ya ra yang paganingen yang Dios ang "Ana Na". Kung natetenged tung pagkatau na, tanya sasang kanubli ni Adi David. ⁴ Kung natetenged tung pagkadios na, ipinagpailala ra yang Dios ang tanya ka man yang paganingen nang "Ana na" ekel tung sasang pruibang maktel ang tanya binui na si kang uman. Anday dumang nagianingu, kung indi, ti Jesu-Cristo ang ya ra kay Ginuu tang may kalalangan tung yaten. ⁵ Ekel tung pagpaita na yang kaildaw na tung yeen atiang primiru, pinakdulanaw ra yang Dios yang pagkaapustulung naa ang nunut da ka ta pagpaktel na tung yeen ugud kayananu. Yang katuyuan nang nagpakdul ay ugud tung maskin unu pang nasyunay ang belagan mga Judio, durung mga taung magtalig da yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong mampatapnay ang asan da ka ngaeyangay ta ipagtuman nira yang kumpurming nagipanuwul na tung nira ang para ikadengeg na tanira. ⁶ Pati yamu mismu gapilamu ra ka tung nirang bintang yang Dios ang para ti Jesu-Cristo ya ray may anya tung numyung tanan. ⁷ Purisu, napagpasulataw ra tung numyung tanan asan tung Roma ang nagamaal da ka yang Dios ta duru. Bintangamu ra ka nganing anyang maging mga tauan nang sadili.

Yang nagipagampu para tung numyung tanan asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Ama tang Dios ang pagpadagen-dagen tung numyu durua ni Ginuu tang Jesu-Cristo ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang naang baklu.

Natetenged Tung Pagmaal Na Tung Nira (1:8-15)

⁸ Tukaw tung tanan, durug dakul yang pagpasalamatu tung Dios ang pagpaturuwulunanu natetenged tung numyung tanan asan, ang asan da agipapanawayu tung ni Jesu-Cristong pangerengan tung yaten duun tung katalungaan yang Dios. Yang nagapasalamatanu enged tung anya ang yang pagtaraligen ming durug baked tung ni Jesu-Cristo yay nagapagkeresen-kesenan yang mga tau tung intirung sinakepan yang kagaeman yang mga taga Roma. ⁹⁻¹⁰ Aywa indi maaningu tia ay maski nganing yang Dios puiding pakdengenu ang talagang matuud ang pirmiamu ilem ang sambitenu ang kada magampuaw tung anya. Tanya ka man yang pagpaturuwulunanu ang bilug yang isipu tung pagparakawutunu yang Matinlung Balita tung mga tau natetenged ka man tung paganingen nang Ana Na. Yang sasang nagaingaluku enged tung anya, ang basi pa ra ilem ang simanyan pakdulanaw ra anya ta lugarung magangay ra asan tung numyu kung yay uyun

tung kalelyagan na. ¹¹ Kipurki paglalangkagenaw ra ta duru ang tung makali magirita-ita ra ugud matawanganamu ra ka yeen ta kumpurming unu pay ipaeyang yang Espiritu Santo tung isipu ugud ya ray mas pang pagbakeran yang pagtaraligen mi. ¹² Yang gustuung ianing tia magkasiraanita rang magparaketel-ketelan ta kinaisipan may kinaisipan ekel tung pagbaralitaan ta kung ya pa agari yang papanaw yang pagtaraligen ta tung ni Jesu-Cristo sasa may sasa.

¹³ Mga kaputulan, duru rang gustuu ang maintindian mi ang muya-muyaaw ra rin ang pasukat-sukat ang magangay asan tung numyu. Piru pirming may pagsangkelanu ang asta ra ilem simanyan. Ay yang pagasikarung mangay asan ang basi pa ra ilem ang yang balitang naang nagipagpakawutu magumintu* ra ka tung kinaisipan yang mga tau ang katulad ka tung pinakawut na tung duma ang belagan kang mga Judio. ¹⁴ Ay ta yeen, pinakdulanaw ra yang Dios ta ubligasyunung magparakawutun tung tanan ang nasyun ang belagan kang mga masigkanasyunung mga Judio, maging mga sibilisadu man ang matakung magbitala ta Giniriego kag belag, maging may mga pinagaralan man kag anda man. ¹⁵ Purisu ta yeen, duunaw ra ka ngaeyangay ta kalelyaganung duru ang kung unu pay nagalagpakan yang Matinlung Balitang naa, ya ra kay ipagpasanagu tung numyu asan tung Roma ang katulad ka tung pagabuatung tung duma-rumang lugar.

Yang Pinakaisi Yang Matinlung Balita (1:16-17)

¹⁶ Kung natetenged tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu natetenged tung pinagtalus ni Jesu-Cristo, indi enged ikaeyaku, kipurki durug puirsa yang batikal na gated nagaskeanu ang kung ipagpakawutu ra nganing tung mga tau, nagapanuntan da ka yang Dios yang puirsa nang magtapnay tung kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung ni Jesu-Cristo. Atii kanay tung primirung pisan ang palaksu yang balitang naa, yang pinanapnay na ya pa ilem yang mga Judio. Piru simanyan pati yang mga taung taga duma-rumang nasyun ang belagan mga Judio nagapanapnay na ra ka. ¹⁷ Dakulu man yang pagtaligu ay asan tung Matinlung Balitang naa ngaubligaray yang Dios kung ya pa agari yang pagusgad na tung mga tau ang salu rang pisan tung pagterelengen na. Anday dumang papanaw ang intindien nang magusgad tung nira ta maning tia, kung

* **1:13** 1:13 Yang ilyag nang ianing ang basi pa ra ilem may asan ka tung nirang magpabteng yang mga isip nirang magtalig yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong mamapatapnay ig may asan ka tung nirang mas pang magelet yang pagtaraligen nira tung anya.

indi, teed ilem asan tung pagtalog nira tung ni Jesu-Cristong pagpatapnay. Talagang matuud tia, ay kipurki may sasang bitalang ipinagpasulat yang Dios ang tukaw ang maganing, "Kumpurming tinu pay inusgaran da yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na ekel tung pagtalog na yang sadili na tung anya, ya ray mapagpasapen tung anyang asta tung sampa[†]," agaaning.

Natetenged Tung Nagasilagan Yang Dios Tung Belagan Mga Judio Ang Ya Ra Kay Nagipagkaministiran Nira Ta Kalibrian (1:18-32)[‡]

¹⁸ Sinambitu nganing kung ya pa agari yang pagusgad yang Dios tung mga tau ang salu rang pisan tung pagterelengen na ay natetenged tanira talagang belag da kang laging salu. Nagipagpabistu ra nganing yang Dios ang pagtinir tung langit ang nagasilag nganing tung mga tau ang ya rag balesay na ta parusa. Yang nagasilagan na tung nira ya ra yang tanan ang panlipat nira tung anya may yang tanan ang pagburuaten nirang mga malalain tung mga masigkatau nira ang asan da ka nga tampekay nira yang nagaskean nirang matuud natetenged tung anya. ¹⁹ Talagang magkatamang pisan yang nagianingung atia ang tanya nagasilag tung nira ay yang sarang ang maintindian nira natetenged tung anya, bistu rang pisan tung nira, ay ipinagpabunayag na ra nganing tung nira. ²⁰ Ay kipurki disti pa atiing pagimu na yang kaliwatan, yang pagkabetang nang indig dakaten ta mata asan da kang lagi nga maladmaray nira tung mga bagay ang inimu na. Bilang asan nga maladmaray nira ang tanya makagagaem tung tanan disti pa tung katebtewan ang asta tung sampa ig yang pagkadios na inding pisan mapasiring-siringan ta maskin unu pa tung inimu na. Purisu andang pisan ay mapadatelan nira ang para mapanginluas da rin ang maning anday nagaintindian nira natetenged tung Dios. ²¹ Kipurki maskin may nagaintindian da ka man nira natetenged tung anya, piru belag yag dayaway nira ang yay Dios, belag kang yag pasalamatay nira tung anya yang mga kaayenan ang nagipamakdul-pakdul nang pirmi tung nira, kung indi, yang

[†] **1:17** 1:17 Ingkelan ni Pablo tung Habacuc 2:4 ig nagaulit na ka tung 3:21-22.

[‡] **1:17** 1:18 Yang sam bulus ang naang magimpisa tung birsikulu 18 ang asta matapus tung birsikulu 32, teed da ilem tung belagan mga Judio. Yay taktika ni Pablong nagpasulat. Ay nagaskean na ra kang lagi ang yang mga masigkanasyun nang mga Judio makali rang mampauyun ang yang belagan mga Judio ya ray nagasilagan yang Dios. Ang pagkatapus kung eyangan da nganing ta ipaglaum nira ang tanira talagang luas da tung kasisilagen yang Dios, baklu ra ngainambitay na kung ya pa agari ang pati tanira mismu damay ra ka enged asan.

nagaisip nira natetenged tung anya, naski ra tung anda enged ay kakuinta-kuinta na. Nakiklepan da yang mga kinaisipan nira ang asta nangaplekan da ta ipagintindi nirang ustung tung anya. ²² Maganing tanira ang tanira unu yay pangaske, piru tung pagkamatatud, sigun tung pagirintindien nira tung Dios, namaglua rang midyu ra ilem tung mga kabus-kabus. ²³ Imbis tuuan nirang padengegan tanya ang yay banal, pinaklian da ilem nira ta mga bultung ipinakbung da nira tung sasang tau ka ilem ang suitu ta kamatayen, pati tung mga lamlam, asta tung mga ayep ang pamagpanaw-panaw asta yang pamagkanwang ang para yang mga maning ka ilem tia ya ray tutuuan nira§.

²⁴ Kapurisu kumus tinalyuran da ka man nira yang Dios, pinawayaan na ra ilem tanirang mamagtuman yang kumpurming unu pay makursunadaan nirang malalaway ang asta asan da ilem nga durugasay nira yang dengeg ang ipinakdul yang Dios tung nira sasa may sasa ekel tung buat-buat nirang tinanguni may tinanguni. ²⁵ Pinawayaan na man nganing ay natetenged imbis padayunan nira yang nagaintindian nirang magkatama natetenged tung anya, unawis ya rag pakliay nira ta kabuklian. Ay maning da ka man tia ang yang nagapanirbian nirang nagatuuan, ya ra yang sasang inimu ka ilem yang Dios, belag da tanya mismung nagimu agad ultimu ilem tanya ay bagay ang pisan ang dayawen tang mga taung inimu na ang asta tung sampa. Talagang yay magkatamang pisan ang buaten ta. ²⁶ Kapurisu natetenged tung pagabuat nirang atia, pinawayaan na ra ilem tanira ang asta naeyangan da ta mga kursunada nirang makakaeyak. Sasa ra duun tung mga baway nira ang yang natural nirang mangay tung sasang lalii pinaklian da ilem nira ta kabaliskad na ang simanyan baway may baway pagkinasawa-kasawaay ra. ²⁷ Maski nganing yang mga lalii nira, ya ka. Yang natural nirang mangay tung sasang baway binutwanan da ka ilem nira ay naeyangan da ta ipagkursunada nirang makinit tung masigkapariu nirang mga lalii. Teed mi tia, lalii may lalii pagbinuatay ta durug kalalaway ang andang pisan ay eyak-eyak nira! Purisu yang parusang sukat tung nira ya rang pisan tiang nagibales yang Dios tung nira natetenged ka man tung pagirintindien nirang atia tung anya ang

§ 1:23 1:23 Atii kanay tung mga panimpu nira, yang nagatutuan nira sari-saring mga ginuu-ginuu ang ya ray pinasuaran nira ta sari-saring mga bultu. Mas maayen ang basaen ta yang sistima nirang pamagtuu ang sinambit tung Mga Binuat-buatan 14:11-15; 17:16, 22-23.

durung pisan agkakamali*. ²⁸ Kumus ipinabtang da ilem nira yang Dios tung anda ray kuinta ang para intindien pa rin nira, purisu pinawayaan na ra ka ilem tanira ang asta tinubwan da ta kinaisipan nirang anda kay kuinta. Yang dinangat na, namampakled da tung mga pagurubraen ang indi ka enged magkabagay tung pagterelengen yang Dios. ²⁹ Telengan mi ra ilem. Durung kalelyag nirang magbuat ta sari-saring mga malalain ang indi ka enged magkatamang buwuaten nira tung mga masigkatau nira ang katulad da asan tung magdarasun ang sambitenu. Asan da ta panalensen ang anday teregkaan yang kagustuan nira. Asan da ka ta pirming tima tung isip nirang magpakdul ta kunsimisiun tung aruman nira. Asan da ka ta durug kainiwegen tung mga kaarumanan nira. Asan da ka ta nagamen da yang isip nira tung pagpangimatay tung mga masigkatau nira. Asan da ka ta durung kalelyag nirang magpundar ta suruayen. Asan da ka ta mandaraya. Asan da ka ta madinemeten ang magbuat ta malain. Asan da ka ta madaraldal. ³⁰ Yang duma kunliwaknen. Yang duma, maski yang Dios ya ray nagasilagan nira. Yang duma, masyadug kalinamkuen tung mga masigkatau nira ang nunut da ka ta pandeeg-deeg nira. Yang duma durug kabuwugal. Yang duma pirmi ilem ang pagtima ta baklung palaksu kung ya pa agaring mapagbuat ta mga malalain. Yang duma mabinatukun tung mga ginikanaan nira. ³¹ Asan da ka ta mga taung nangaplekan da ta ipagintindi nirang ustu kung ay pay magkatama kag belag ang asta anda ray pagurubraen nirang ustu tung pagterelengen yang Dios. Asan da ka ta anday nabitalaan nang tau. Asan da ka ta mga taung maskin pa tung may mga kaampiran tung nira, indi nganing agaskeng maggegma. Asan da ka ta andang pisan ay kakaildawen na tung mga masigkatau na. ³² Tanirang tanan, nagaskean da ka nira yang kalalangan yang Dios ang kumpurming tinu pay pagbuat yang mga maning tia, bagay ra tung nirang mapatay. Piru, maskin nagaintindian da ka man nira, belagan ilem ang ya pag padayunay nira yang pagburuaten nira yang mga maning tia, kung indi, pagpauyun pa nganing tung duma ang pagbuat ka ta mga maning ka tia.

2

Natetenged Tung Pitik Ang Usuyun Yang Dios Ang Magsintinsia Tung Tanan Ang Mga Tau, Maskin Mga Judio

* 1:27 1:27 Yang pagirintindien nirang durung pisan agkakamali sinambit ni Pablo tung birsikulu 21, 22, 23, may 25.

Maskin Belagan Mga Judio (2:1-16)

¹ Kapurisu yawang maskin tinua pang tauay ang kumpurming pagpakusalak tung belagan mga Judio natetenged ka man tung mga ubra-ubra nirang mga maning tiang nagasambitu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung mga tau, pati yawa, india ra ka pasapayan na. Ay kipurki kung ay pa atiang nagipakusalak mu tung nira, duun da ka nga pakusalakay mu yang sadili mu, natetenged yang dumang mga ubra-ubra nira ya ka man mismu ay nagabuhat mu.

² Nagakdekan ta ka ang kung sintinsiaan da nganing yang Dios tung kalainan yang belagan mga Judiong atiang kumpurming pagbuat yang mga maning tiang bagay, talagang magkatamang pisan yang parusang ipadangat na tung nira. ³ Aywa, yawang pagpakusalak tung dumang pagbuat yang mga maning tia, ang pagkatapus ya kay nagabuhat mu, tung kalaum mu mapalikayan mu pa yang sintinsia yang Dios? ⁴ Muya ya ra ilem agbaliwalaay mu yang kaneeman ang atiang nagipaita na tung nuyung durug dakul ang india pa nagasintinsiaan na, ang indi, yawa ra ilem kanay agagwantaay nang magparurusay. Aywa, indi pa ka engaged agsakpen yang isip mu ang yang nagipagpaita na ta kaneeman nang atia tung nuyu ay gustu na ra rin ang basi pa ra ilem ang asana ra ngaeyangay ta ipanligna mu tung mga kasalanan mu? ⁵ Piru ay pa wa? Belag yawag panligna, yawag pagpakategas ang pagpadayun ka engaged tung pagpakasalak mu. Purisu yang kaalimbawaan na, maning pa tung nagipagluug mu rang nagipagluug yang parusang dumangat tung nuyu tung uras ang ipagpaita ka engaged yang Dios yang kasisilagen na ang ya ra kay uras ang ipagpabistu na kung unu pay luluaan yang pagsirintinsiaen na tung mga tau ang yay magkatamang pisan. ⁶ Ay tung uras ang atia magbales da tung tanan ang mga tau ang kumpurming unu pay magatu tung mga binuat-buatan nira sasa may sasa. ⁷ Kung kisira may mga taung pagprusigir ta maderep tung mga pagburuaten ang matitinlu natetenged yang pagasikad nira ang tung uri tanira padengegan da ta maayen yang Dios ang pabanalen, yang ibles na tung nira, tugtan na rang magpasapen tung anyang asta tung sampa. ⁸ Piru tung mga taung ya ilem yang sadiling kalelyagan nira ay pagasikad nira ig anda engaged ay gustu nirang mananged tung kamatuuran natetenged tung pagkadios yang Dios, kung indi, pagpadayun ka engaged tung mga pagurubraen ang belag tama, yang ibles na tung nira, parusaan na ta malbat ang pagparusa. ⁹ Bilang magkatatinir da ta pinitinsia nirang

duru yang kumpurming pagbuat ang pirmi yang malalain, kapin da engaged yang mga Judiong pinamakdulan na ka man ta dakulung pabur ating tukaw* pati yang belagan mga Judio. ¹⁰ Piru kung kisira rin may mga taung pagbuat ang pirmi ta matinlu, yang ibles yang Dios tung nira ya ray padengegan na ta maayen ang pakdulan ta kalimengan kapin da engaged yang mga Judio pati yang belagan mga Judio. ¹¹ Talagang maning tia yang pagbaralesen yang Dios tung mga tau gated belagan ang maganing ang yang pagkabetang yang sasang tau yay intindien nang magbales, kung indi, sulaminti ilem yang mga ubra-ubra na†.

¹² Kipurki, telengan mi ra ilem yang belagan mga Judio. Kumus belagan suitu yang mga katuwulan ang atiang ipinagpiar yang Dios tung ni Moises, tanirang tanan ang pamaglampas tung kalelyagan na, mangablag da tung anya ang asta tung sampa. Ya ray malambegan nira, maskin indi na ra buaten ang pitik yang mga katuwulan ang atia ang para yay pagpasunairan na rin tung nira kung tinuman da nira u kung indi. Pati yang mga masigkanasyunung mga Judio, kumus suitu tanira yang mga katuwulan ang atia, purisu tanira kang tanan ang kumpurming paglampas, sintinsiaan da ka yang Dios tung kalainan ang yang mga katuwulan ang atia yay pitik ang pagpasunairan na tung nira kung tinuman da nira u kung indi. ¹³ Talagang sintinsiaan na ka tanira ay kipurki belagan ang maganing ang yang mga taung pamati ilem tung mga katuwulan ang atiang magbasaen tung nira ang asan da maging salu ra tung pagterelengen na, kung indi, sulaminti ilem yang mga taung pirming pagsepet yang tanan ang mga katuwulan ang atia ya ra rin ay usgaran nang salu ra tung pagterelengen na. ¹⁴ Kipurki telengan mi ra ilem naang belagan mga Judio. Maskin anda ka man ay kaliwutan nira tung mga

* **2:9** 2:9 Kumus dakulung pabur ang ipinakdul na tung nirang mga Judiong tukaw ang tanira binuat nang mga tauan nang sadili, yang ilyag nang ianing mas pang may turuwalen nira tung anya kay tung duma-rumang nasyun ang indi pinakdulan na ta pabur ang maning tia. † **2:11** 2:11 Indiita ilem maglaum ang yag baliskaray ni Pablo yang pirming nagapabilugan na tung tanan ang isinulat na pati tung isinulat nang naa ang yang ipagtapnay yang Dios tung sasang tau belagan natetenged tung mga ubra-ubra nang matitinlu, kung indi, sulaminti ilem tung pagtalig na yang sadili na tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. Yang pinabilugan ni Pablo taa tung 2:6-11 teed ilem tung pitik ang usuyun yang Dios ang magsintinsia tung mga tau ang yang intindien na sulaminti ilem yang mga ubra-ubra nira. Purisu sinambit na kung tinu pay pagprusigir ta maderep tung pagurubraen ang matinlu, bilang timlat ang pisan yang tanan ang mga ubra-ubra na, ya ray risibien nang magpasapen tung anyang asta tung sampa. Kasu ilem andang pisan ay taung masarang asan. Kung may masarang din, tay maning da rin tia yang ipakdul yang Dios tung anya.

katuwulan ang atia, piru kada matuman nira yang sasang linyang sinambit tung mga katuwulan ang atia, duun da nga pruibaaay ang may duun kang lagi tung mga isip nira kung unu pay magkatama kag belag, maskin indi ka man nagaintindian nira yang mga katuwulan ang atia. ¹⁵ Ya ray pagpailala ang yang nagipatuman yang Dios ang nagasambit tung mga katuwulan, maning pa tung namarka rang lagi tung mga kinaisipan nira. Nagapruibaan dang matuud tia, ay tung laksu yang mga pagirisipen nirang sasa may sasa, kung kaisan mismu yang sadiling painu-inu nira yay pagbasul tung nira natetenged tung mga ubra-ubra nira, ig kung magkaisan, pagdipindir ka ngani. ¹⁶ Maning ang pisan tia yang mainabu tung uras ang ipagpatuwal yang Dios tung mga tau natetenged tung tanan ang nagkarabuat nira pati nagkaraisip nira maskin taluk pa simanyan. Italig na yang pagsirintinsiaen ang atia tung ni Jesu-Cristo. Yang tanan ang atiang nagipaganingu lugud tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu tung mga tau.

Pagturuldukanen Yang Mga Judio Tung Duma Natetenged Tung Mga Katuwulan Yang Dios Piru Tanira Mismu Indi Ka Pamagtuman (2:17-24)

¹⁷ Simanyan kung natetenged tung numyung mga masigkanasyunung mga Judio, pagpadayawamung talagang mga Judioamu ka man ang pulutiku. Durug dakul yang pagtalig mi ang indiamu ra sakpen yang sintinsia yang Dios gated yamuy pinakdulan na yang mga katuwulan na. Nagipagpabugal mi nganing ang yamu ilem ay ultimung mga tauan na. ¹⁸ Dispuis nagakdekan mi ra ka kung unu pay nagalelyagan na ang yay buaten mi, ig kumus ya ray nabadbaran yang mga isip mi yang napabtang tung mga katuwulan na, nagaskeamu ra kang magtimbang-timbang tung mga isip mi kung unu pay magkatamang buaten mi. ¹⁹ Yadwa pa, pagtaligamu ka ang matakamu rang manuldukan tung mga taung taga duma-rumang nasyun ang anda pay naerem nirang masyadu natetenged tung Dios. Bilang yamu ray nabtang ang mga manigpasanag tung nirang makiklep pa yang mga pagirisipen nira. ²⁰ Maktel da ka yang mga isip ming pagpanadleng tung nirang pagatelengan ming indi pa nagakdek yang maayen may yang malain, maskeamu ra kang magpanugpat-sugpat tung nirang midyu tung may pagkamula pa yang pagirintindien nira tung kamatuuran natetenged tung pagkadios yang Dios. Tatal asan da ka tung mga katuwulan ang atia nga bilugay mi yang kamatuuran kung unu pay tamang pagirintindien tung Dios. ²¹ Panuldukanamu ka man tung

duma, piru aywa yang mga sadili mi indi mi ka pala nagatuldukan? Pagparakawutunamu ka nanging tung mga tau ang tanira dapat ang indi manakaw, ang pagkatapus yamu panakaw ka. ²² Panganingen mi ka tanira ang dapat indi maglimbung tung mga kasawa nira ang pagkatapus yamu paglimbung ka. Aglalawayanamu ka ta duru tung mga bultung nagatutuuan ta duma, ang pagkatapus, anday dumang pagabuat mi, yang mga simbaan ang pagtuuan tung nira, ya pay nagapakleran ming nagapanakawan ang para mapakinawangan mi yang mga mamaalen ang atiang pinamuat ang mga bultu. ²³ Pagpabugalamu ang yamu ray pinakdulan yang Dios yang mga katuwulan na, ang pagkatapus, asan da ka tung paglalampasen mi nga regmekay mi yang kadengegan na. ²⁴ Aywa indiamu aningenu sipurki may sasang napabtang tung kasulatan ang nagatemeng dang pisan tung numyu ang maganing,

“Ekel tung mga ubra-ubra ming mga Judio, pati yang dengeg yang Dios ang yay naganingen ming Dios mi, asan da ka ngaumid tung pagduruminaren yang taga dumarumang nasyun tung numyu,” maganing‡.

Dapat Ang Indi Mamagtalig Yang Mga Judio Tung Tandang Binuat Tung Mga Tinanguni Nira (2:25-29)

²⁵ Kung tung bagay, yamung mga masigkanasyunung mga Judio, pinabuatanamu ta tanda tung mga tinanguni mi ang para maintindian dang luguramu ra ka tung mga tauan yang Dios. May kantidad na tia basta pagtumanamu yang mga katuwulan ang ipinagpasulat yang Dios tung ni Moises. Piru kung paglampasamu, katimbang nang indiamu ra pinabuatan ta tanda.

²⁶ Ig disir kung pausyanu tia, kung yang mga taung indi ra pinabuatan ta tanda nagapagtuman da yang magkatama ang katulad ka tung napabtang tung mga katuwulan, belag bang yay bilangen yang Dios ang kuari binuatan da ta tanda? ²⁷ Dispuis yang sasang taung dati ra kang lagi anday tanda tung tinanguni na piru pagtuman yang nagadapatan yang mga katuwulan yang Dios, ya ray buaten yang Dios ang sasang mulidung pagpasunairan nang magsintinsia tung numyung mga Judio maskin pagepetamu tung kasulatan ang asan agbebtang yang mga katuwulan, maskin binu-atanamu pa ta tanda tung mga tinanguni mi. ²⁸ Total tinu pa wasu ay ultimung Judio tung pagterelengen yang Dios? Belagan yang sasang taung may tandang binuat tung tinanguni na. ²⁹ Kung indi, yang kumpurming binaklu yang kinaisipan nang taluk yay ultimung Judio. Yang natengeran

‡ 2:24 2:24 Isaias 52:5; Ezequiel 36:20

yang pagbaklu na, belagan yang pagtuman na yang sasang urdinansa, kung indi, suluminti ilem natetenged tung inubra yang Espiritu Santo tung isip na. Yang sasang Judiong nagkamaningan da ta maning tia, maskin indi dayawen yang mga kaarumanan na, dayawen ka engaged yang Dios.

3

Nagapamarik Na Yang Mga Nagipagsulingaag Tung Anya Yang Mga Masigka Judio Na (3:1-8)

¹ Muya may sasang masigkanasyunung Judio asan ang gustu nang magsulingaag tung yeen ang maning taa yang palaksu yang katadlengan na. "Kung matuud yang nagitulduk mu ang indiita ra risibien yang Dios natetenged tung tandang binuat tung mga tinanguni ta, tay puis anda pala ay nalandawan ta tung belagan mga Judiong anday tanda! Anda ngani ay ikaayen ta tung tanda tang atia!"

² Yang matuwalu asan, dakele kang nagikaayen tang mga Judio natetenged tung pagka Judio ta. Tukaw tung tanan, tung yaten ang mga kinaampu ipiaray yang Dios yang bitala na ang lugud ka asan yang mga pinangakuan na tung nasyun ta. ³ Piru muya yang bagay ang atia ya

si ay patielan yang aruman tang atia ta sam bilug sing katadlengan na ang maning taa yang palaksu na. "Ta yaten ang mga Judio, maskin indiita ra ka man nagkereng tung pinangakuan ta tung Dios ang ita magtuman yang mga katuwulan na, yang gustu mung ianing, asan da imbalidway yang Dios yang pinangakuan na tung mga kinaampu ta ang itang mga kanubli nira pakaayenenita

anya?" ⁴ Yang matuwalu asan, belag maning tiay gustuung ianing. Simpri yang Dios dapat ang piring magluang mataligan ang magkereng tung pinangakuan na, maskin ita maglwaita pang buklien natetenged ka man ang indiita ra ka nagkereng tung pinangakuan ta tung anya. Yang bagay ang atia, bistung bistu duun tung sasang isinulat ni Adi David atiang pagpauyun na tung pagpakusalak yang Dios tung anya natetenged tung sasang binuat nang durug kalain. Maning taa yang inaning na tung Dios tung uras ang atii:

"Kumpurming unu pay ipagpakusalak mu tung yamen ang mga tau, talagang magkatamang pisan. Piru ta yawa, maskin unu pay ipetel yang mga tau tung nuyu, kung maning pa tung kasu, india ra ka engaged mapirdi-pirdi nira*," agaaning.

* 3:4 3:4 Mga Karantaen 51:4 ig 2 Samuel 11:1-12:15

⁵ Piru muya may magsulingaag si ka engaged tung yeen ang maning taa: "Itang mga Judio, maskin may mga ubra-ubra tang malalain, kung alimbawa ikumpalar pa tung mga buat-buat yang Dios ang pulus matitinlu, asan da nga bistu ang mas pa ang yang mga buat-buat na durung pisan agkatadleng. Purisu kumus asan da magkatinir ta ikadengeg na, kung yang mga buat-buat ta, ya pay masilagan nang ipagsilut tung yaten, ig disir, asan da tanya magbuat ta indi magkatama," agaaning. Atia nagaulitu ilem ay maning tia yang palaksu yang pangatadlengan yang duma ang durug kabawaliskad. ⁶ Piru indi ra ka engaged magkatama yang katadlengan ang atia ay natetenged kung indi nganing magsintinsia yang Dios tung yaten ang mga Judio ang ita dating mga tauan na, ig disir, indi ra ka engaged din magkabagay ang tanya pay magsintinsia tung maskin tinu pang tauay taa tung kaliwutan ang naa. ⁷ Piru muya may magsulingaag si pa ka engaged tung yeen ang maning si ka taa: "Kumus yuu indiaw mataligan ang magkereng tung pinangakuanu tung Dios ang para magtumanaw ra rin yang mga katuwulan na, ig disir, kung ikumpalaraw tung anya, duun da nga bistu ang mas pa ang yang Dios talagang mataligan ang magkereng tung mga pangaku na ang ya ra ka nganing ay ikadengeg na. Kumus asan da tung pagkumpalar nagikadengegay na yang pagbukliu, dapat indiaw ra rin sintinsiaan na tung kalainan," agaaning. ⁸ Abaa, kung tama yang katadlengan yang pagsulingaag ang atia, ig disir, maayen pang magbuatita ra ilem ta mga malalain ang para may pakawutun nang matinlu ay asan da ka pala nga padengegay ta yang Dios buat! Atia pala maning kang pisan tia yang nagipaginsultu yang dumang pagbangdan tung yeen ang ya unu ay nagipagpakawutu tung mga tau buat. Yang mga taung mga maning tia, sintinsiaan da ka engaged yang Dios tung kalainan ang ya ray magkatamang pisan ang buaten na tung nira.

Andang Pisan Ay Taung Mausgaran Yang Dios Ang Salu Ra Tung Pagterelengen Na Natetenged Tung Pagturumanen Na (3:9-20)

⁹ Ta, unu pay linagpakan na? Aningen ta wasu ang tung pagterelengen yang Dios itang kumpurming mga Judio may nalandawan ta pa ka engaged tung mga taga duma-rumang nasyun? Andang pisan ay nalandawan ta tung nira kipurki katulad ka tung ipinagpasanagu rang lagi ta nungayna, yang tanan ang mga tau, maskin Judio maskin belag, kemkem ang luwus yang natural nirang pagpakasalak ig indi mangapuklut tung sintinsia yang Dios ang kawutun.

10 Yang bagay ang atia bistung pisan tung napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Andang pisan ay taung limpiu tung pagterelengen yang Dios, may sam bilug. 11 Andang pisan ay taung pagintindi ta ustu tung anya. Anda ka nganing ay taung pagsagayap ang basi pa ra ilem matultul tung anya. 12 Kung indi, tanirang tanan nanalyud da ilem tung anya. Parariung luminalis tung katuyuan ang nalelyagan da rin yang Dios para tung nira ating pagimu na tung nira. Anda enged ang pisan ay nagapagbuat ta matinlu, may sam bilug†. 13 Yang mga bitalang nagipalua nira durung pisan agkaligna ang katulad ka tung buyung pagulimpeg tung lelebngan ang inabrian da. Durug kaansianung mamitala ta ipandaya nira tung mga aruman nira. Durug kasisiit yang mga bitala nirang maning pa tung keget ta sasang iraw ang madalit‡. 14 Pirmi ra ilem ang nagipagtuluy nira tung malain yang mga aruman nira ig pirmi ra ka ilem ang pagtirada ta mga bitalang malalain§. 15 Basin gesye ilem ang dispirinsia, makali ra ilem ang mangimatay tung masigkatau nira. 16 Maskin ay pa manganing, pagpanrangga tung mga masigkatau nirang pagpakdul ta kalbatan. 17 Indi ka nira agusuyun kung ya pa agaring maguruyunan tanira yang mga masigkatau nira tung matinlu*. 18 Indi ka nagaeyang tung mga isip nira ang dapat da rin ang magkatinir tanira ta pageled nirang ustu tung Dios†,” maganing.

Nagapabilug Na Yang Gustu Nang Ianing Natetenged Tung Nagabtangan Yang Tanan Ang Mga Tau Tung Pagterelengen Yang Dios (3:19-20)

19 Dispuis pa, nagakdekan ta ka ang kumpurming unu pay napabtang tung kasulatan ang katulad tung nagkaraulitung atia, tung yaten enged ang mga Judio nga dapat natetenged suituita kang lagi yang mga katuwulan yang Dios ang napabtang asan. Duun da ngaintindiy ta ang maskin tinu pang tauay, andang pisan ay mabitala na tung pagpakusalak yang Dios tung anya ig yang tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan luwus dang pagaelatan yang Dios ta sintinsia na tung kalainan. 20 Kipurki andang pisan ay taung mausgaran yang Dios ang salu ra tung pagterelengen na natetenged tung pagturumanen na yang mga katuwulan na, sindu andang pisan ay taung mapagsepet asan. Asan

† 3:12 3:10-12 Asan da ngaeklay ni Pablo tung Mga Karantaen 14:1-3; 53:1-3.

‡ 3:13 3:13 Mga Karantaen 5:9; 140:3 § 3:14 3:14 Mga Karantaen 10:7

* 3:17 3:15-17 Isaias 59:7-8 † 3:18 3:18 Mga Karantaen 36:1

da ngani tung mga katuwulan na nga bilugay ta ang ita talagang makinasalananen.

Yang Pinakaimpurtanting Linya Natetenged Tung Rimidyung Binuat Yang Dios Ang Para Mausgaran Na Yang Mga Tau Ang Salu Rang Pisan Tung Pagterelengen Na (3:21-26)

²¹ Ugaring simanyan ang mga uras ang naa, ipinagpabunayag da yang Dios kung ya pa agari yang pagurusgaren na tung mga tau ang tanira salu rang pisan tung pagterelengen na. Yang papanaw nang pagusgad tung nira andang pisan ay kalalabten na tung pagturumanen nira yang mga katuwulan nang atiang ipinagpaintindi na tung ni Moises atiang tukaw. Piru ya kang lagi ay pinangakuan na disti tung primiru ang duun ipabtangay tung kasulatan ang katulad ka tung isinulat ni Moises may tung nagkarasulat yang mga manigpalatay yang bitala na.

²² Yang nagipagusgad yang Dios tung mga tau ang salu rang pisan tung pagterelengen na ay natetenged ilem tung pagtalig nira yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong mampatapnay. Ya ray buaten na tung kumpurming tinu pang tauay ang magtalig maging Judio man kag belag ay andang pisan ay pagsigwatan nira tung pagterelengen na.

²³ Ay ya pa agari, tanira kang tanan parariung nagpakasalak tung anya ig parariu kang indi nasalapay tung katuyuan yang Dios para tung nira atiang pagimu na tung nira ang tanira ipagpadengeg da rin tung anya. ²⁴ Yang pagusgad nang atia tung nira ang salu rang pisan tung pagterelengen na, diwaldi ilem ekel tung pagpaita na yang kaneeman na ang andang pisan ay natengeran na tung nira. Ay duun ipatielay na tung ni Jesu-Cristong nagpatumbas yang linawa na ang para asan da ngaipalibriay na tanira tung sintinsia na tung kalainan. ²⁵⁻²⁶ Tanya ipinagpailala ra

yang Dios ang ekel tung pagpaturuk na yang dugu na, duun da napasapul tung sintinsiang ipadangat na ra rin tung yaten ang mga tau natetenged tung pagpakasalak ta tung anya ig duun da ka ngaulikay yang kasisilagen na tung yaten. Purisu simanyan kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung ni Jesu-Cristo natetenged ka man tung pinagtalus nang atii, asan da nga risibiyang yang Dios. Ipinagpailala na ra nganing ti Jesu-Cristo ang maning da tia yang kapulutan yang pagpakugmatay na ay ugud duun da nga papruibaay na ang tanya belagan kusintidur tung mga malalain ang pagburuaten. Kipurki muya puidi ka rin ang bangdanan ang tanya kusintidur gated atiang tukaw pang atiang indi pa nagingtau ti Jesu-Cristo, midyu tung pinawayaan na ra ilem yang pagpakasalak yang mga

tau natetenged ilem tung pagpararurusun na tung nira. Purisu ya ra ka man tiang nagipaganingu ang ti Jesu-Cristo ipinagpailala ra nganing yang Dios tung maning tia ay ugud duun da ka man nga papruibaay na tung panimpu tang naa simanyan ang tanya talagang belagan ka man kusintidur. Ya ray binuat na ugud bistu ra ang talagang matadleng dang pisan yang pagurusgaren na kung magusgad da nganing tung mga taung makinasalananen ang salu rang pisan tung pagterelengen na kung magtalig da ilem yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong nagsali tung nira.

Nagasambit Na Kung Unu Pay Linagpakan Yang Linyang Atiang Pinakaimpurtanti (3:27-31)

²⁷ Kapurisu tung maning tiang palaksu, unu pa pay mapabugal ta sigun tung pagusgad yang Dios tung yaten ang saluita rang pisan tung pagterelengen na? Andang pisan! Natetenged tung unu pang papanaway ang napsananita ra? Tung papanaw wasung sam bilug ang tung pagturumanen ta yang mga katuwulan na, asanita wasu ngausgaray na ta maning tia? Belag asan, kung indi, tung sam bilug ang papanaw ang ita magtalig yang mga sadili ta tung ni Jesu-Cristo, ultimu ilem asanita ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na. ²⁸ Talagang andang pisan ay sarang ang mapabugal ta natetenged tung kalibrian tang naa ay natetenged yang pamilugan enged yang pangatadlenganung naa ya taa. Yang ipagusgad yang Dios tung sasang tau ang salu rang pisan tung pagterelengen na ay natetenged ilem tung pagtalig na yang sadili na tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. Belagan natetenged tung pagturumanen na yang mga katuwulan na sindu andang pisan ay taung masarang ang yang tanan masulipet na. ²⁹ Aywa, yamung mga masigkanasyunung mga Judio asan, kalaum mi ang ita ra ilem ang mga Judio yay puiding risibien yang Dios, piru yang mga taga duma-rumang nasyun indi puidi? Simpri pati tanira puidi kang risibien na. ³⁰ Kumus yang Dios sam bilug ilem, purisu sam bilug ka ilem yang papanaw nang magusgad tung mga tau ang salu rang pisan tung pagterelengen na, maging mga Judio, maging belagan mga Judio man. Parariu ka ilem ang mausgaran na ta maning tia tung pagtalig ilem nira yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. ³¹ Ta, unu pa pay linagpakan yang pangatadlenganung atia? Basu yang mga katuwulan yang Dios asan da ngaimbaliduayu ang anda ray kapulutan na? Belag, kung indi, asan da nganing nga pakdulayu ta kantidad nang magkatama.

4

Natetenged Tung Ni Abraham Kung Ya Pa Agaring Nausgaran Da Yang Dios Ang Salu Rang Pisan Tung Pagterelengen Na (4:1-8)

¹ Abir, pademdeman ta ra kanay ti apung Abraham ang kinaampu yamen ang mga Judio kung ya pa agaring inusgaran yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na. ² Kipurki kung alimbawa tanya inusgaran yang Dios ta maning tia natetenged tung pagburuaten nang matitinlu, intunsis puidi ka rin ang yay ipagpabugal na tung mga kaarumanan na, piru tung Dios indi ra ka engaged mapuidi tii. ³ Kipurki pademdeman ta ra kanay yang sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Ti Abraham nagtalig da tung Dios ang magkereng tung sasang pinangakuan na tung anya, ig natetenged ilem tung pagtalig nang atii, asan da tanya ngaipabtangay yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na*,” agaaning.

⁴ Ipabetangu ra kanay tung sasang pananglit. Yang sasang taung pagpatenged, yang suul na, belagan kang maganing ang ya ra ka ilem agipakdulay ta diwaldi tung anya, kung indi, ya ray pinatengeran nang nagubra. Yang pisan yang kaalimbawaan yang sasang taung pagbuat ta matinlu ang para tung paglaum na asan da tanya ngausgaray yang Dios. Kung asan din ngausgaray yang Dios ang salu ra, yang pagusgad nang atia belagan kang maganing ang pakdul na ka ilem ta diwaldi tung anya, kung indi, ya ra ka rin ay maning pa tung pinatengeran nang nagbuat ta matinlu.

⁵ Piru yang taung anday nagataligan na tung sadiling pagurubraen na ang para asan da rin ngausgaray yang Dios ang salu ra, kung indi, pagtalig da ilem ang bugus tung Dios ang yay pagusgad tung sasang taung malalain ang salu rang pisan tung pagterelengen na, yang pagusgad nang atia tung anya natetenged ilem tung pagtalig na, belagan ang maganing ang ya ray maning pa tung sasang pinatengeran na, kung indi, ya ra ka ilem agipakdulay yang Dios ta diwaldi tung anya. ⁶ Yang bagay ang naa, yang pisan ay nagadapatan yang sasang inaning ni Adi David nun tukaw atiing pagkasambit na yang kasadyaan yang sasang tau ang inusgaran da yang Dios ang salu rang pisan, ang yang pagusgad na ta maning tia tung anya, andang pisan ay kalalabten yang pagburuaten na yang matitinlu. ⁷ Kipurki ya ra taa yang inaning nang atii:

* 4:3 4:3 Genesis 15:6; Galacia 3:6; Santiago 2:23

“Durung pisan agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming pinatawad da yang Dios tung mga paglalampasen nira tung mga katuwulan na, ang yang mga kasalanan nira linipatan na ra.

⁸ Talagang durung pisan agkatinlu yang nagabtangan yang mga tau ang yang mga kasalanan nira, indi ra nagidata yang Dios tung nira[†],” maganing.

Yang Kasadyaan Ta Sasang Taung Inusgaran Da Yang Dios Ta Maning Tia Puidi Kang Malguran Ta Belagan Mga Judio (4:9-12)

⁹ Yang katinluan ang atiang nabtangan nira, teed ilem basu tung yaten ang mga Judio ang pulus binuatan ta tanda tung mga tinanguni ta? Belagan ilem ita, kung indi, pati yang belagan mga Judio ang anda kang lagi ay tandang binuat tung mga tinanguni nira, lugud da ka asan. Kipurki magpauyunitang tanan siguru tung sasang sinambit tung kasulatan ang natetenged ilem unu tung pagtalig ni Abraham tung Dios, asan da unu ngaipabtangay nang salu rang pisan tung pagterelengen na[‡]. ¹⁰ Sanu pa wasu ngausgaray na ta maning tia? Atiing tanya indi pa nagapabuatan ta tanda tung tinanguni na u atiing pinabuatan da? Simpri atiing tanya indi pa nagapabuatan. ¹¹ Pagkatapus tung pira pang takun baklu ra lalangay yang Dios ang yang tinanguni na pabuatan da ta tanda[§]. Atia yay sasang sinyalis ilem ang tanya inusgaran da ka man ang lagi yang Dios ang salung pisan natetenged ilem tung pagtalig nang bugus tung anya. Yang uras ang atii, anda pa nganing ay tandang binuat tung tinanguni na. Yang linuaan na, duun da tanya nagyaring pinamuaran yang tanan ang may pagtalig da ka nira tung Dios ang katulad ka tung pagtalig na ang asan da ka inusgaran nang salu ra maskin anday tandang binuat tung tinanguni na. ¹² Belagan ilem tanirang anday tanda ay pinamuaran na, kung indi, pati yang may mga tanda ang simanyan belag dang yay panaligan nira, kung indi, nagtalig da yang mga sadili nirang bugus tung ni Jesu-Cristo ang asan da ka nasugut tung ni Abraham ang kinaampu nira ang yay tukaw ang nagtalig yang sadili nang bugus tung Dios, atiing indi pa nganing nagapabuatan ta tanda.

Nagaulit Na Yang Primirung Katadlengan Na May Yang Yadwa Ang Ya Ray Nagipapanaw Na Tung Dumang Pamatang-betang Ta Bitala (4:13-17a)

[†] 4:8 4:8 Mga Karantaen 32:1-2; 2 Corinto 5:19 [‡] 4:9 4:9 Nagaulit si ni Pablo yang sinambit tung Genesis 15:6. [§] 4:11 4:11 Genesis 17:10-11

13 Nagaskean tang may sasang pinangakuan yang Dios tung ni Abraham ang tung kauri-urian tanya pati yang kumpurming masugut tung pagtalig na yay papaggaemen na tung bilug ang kaliwutan. Piru yang ipagkereng yang Dios tung pinangakuan nang atii belagan natetenged tung pagturumanen ni Abraham yang mga katuwulan, kung indi, natetenged ilem tung pagtalig nang bugus tung anyang talagang magkereng tung pinangakuan na ang duun da tanya ngausgaray nang salu ra. 14 Kipurki kung alimbawa yang pakdulan yang Dios yang pinangakuan nang atii, ya ra ilem yang mga taung pagtuman yang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises, ig disir, anda ka rin ay kapulutan yang pagtalig tang naa tung ni Jesu-Cristo. Pati yang pinangakuan yang Dios tung yaten, anda ka rin ay pakawutun na. 15 Talagang andang pisan ay kalalabten yang pagturumanen ta yang mga katuwulan tung pinangakuan yang Dios ang atii. Ay yang kaaway yang mga katuwulan parusa. Kung anda galang ay mga katuwulan ang nagipatuman tung yaten ang mga tau, anda ka rin ay malampasan ta, indiita ka rin maparusaan yang Dios. 16 Purisu ya ray natengeran na ang tung pagtalig ta ilem yang mga sadili ta tung ni Jesu-Cristo duunita ra nga pakdulay yang Dios yang kalibrian ang pinangakuan na. Ya ray papanaw na ugud anday dumang patielan nang magusgad tung yaten ta maning tia, kung indi, sulaminti ilem yang kaildaw nang durung pisan agkabewereng ang andang pisan ay natengeran na tung pagturumanen ta. Purisu yang luluaan na, sigurista rang ipakdul yang Dios yang pinangakuan na tung tanan ang mga taung kumpurming masugut tung pagtalig ni Abraham. Yang pamakdulan na belagan ilem yang mga tumatalig ang mga Judio ang may surublien nirang mga katuwulan, kung indi, pati yang belagan mga Judiong kumpurming pagtalig da ka tung ni Jesu-Cristo ang katulad ka tung pagtalig ni Abraham tung Dios atiating tukaw ang duun da ka man nagyaring pinamuaran tang tanan ang mga tumatalig, maskin unu pang nasyunay. 17 Yang pagbakeran yang inaningung atia, ya ra yang sasang pinangakuan yang Dios tung ni Abraham ang yang ipinagpilik na unu tung anya ay ugud tanya ra unu ay mamuad tung dakeleng mga nasyun*.

Yang Primirung Katadlengan Na Nagabalikan Nang Nagipapanaw Tung Dumang Palaksu (4:17b-22)

Yang pinangakuan nang atii, durug baked natetenged tung pagkapiadur yang Dios ang napanaligan ni Abraham. Ay yay may kagaeman ang magpabui si kang uman tung

* 4:17 4:17a Genesis 17:5

mga taung nagkarapatay ra ig ya kay pagkalalangan tung indi pa nagaeyang ang meyang da†. 18 Ti Abraham tanya, maskin midyu anda ra ka rin ay elatan na, nagpadayun da ka engaged yang pagtaraligen na tung Dios ang nagpakisewat ka engaged ang tanya mamuad da ka man tung dakeleng mga nasyun ang katulad kang pisan tung pinangakuan yang Dios tung anya ang yang kinadaramelen unu yang mga kanubli na manulad unu tung mga dumakel ang indi ra mabilang-bilang‡. 19 Atii kanay, kung mademdeman na yang sadiling tinanguni na ang midyu tung patay rang lagi sigun ka man tung idad nang mga sanggatus dang takun, pati yang pagkabawas yang kasawa nang ti Sara, belagan ang yay pinanluwayan yang pagtaraligen na. 20 Belag ya magduadua yang isip na ang muya indi ra kegnan yang Dios yang pinangakuan nang atia tung anya, kung indi, ya magbaked yang pagtalig nang ya rag pasalamatay na kang lagi tung anya yang sasang ubraen na tung anya. 21 Ay nagasiguru na ra ka engaged ang pisan ang yang pinangakuan yang Dios ang atia tung anya, talagang kayanan na ka engaged ang kegnan. 22 Kapurisu napabtang da ka man tung kasulatan ang natetenged unu tung pagtalig nang atii tung Dios duun da unu ngausgaray nang salu rang pisan tung pagterelengen na§.

Nagapabilug Na Yang Natetenged Tung Pagtaraligen Ni Abraham Kung Unu Pay Linagpakan Na Tung Nirang Tanan (4:23-25)

23-24 Kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing, yang mga bitalang atiang isinulat natetenged tung pagtalig ni Abraham ang tanya unu duun da ngaipabtangay yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na, belagan da ilem tung anya nga dapat, kung indi, may nagadapatan na ka tung yaten simanyan ang para ya ray pagbakeran yang mga isip tang kumpurming usgaran da ka yang Dios tung maning ka tia. Bilang isinulat para tung yaten ang kumpurming pagtalig yang mga sadili ta tung Dios ang yay nagpabui si kang uman tung ni Ginuu tang Jesus. 25 Tanya ya iintrigaay na tung pudir yang mga tau ang para ipaimatay nira ang anday dumang natengeran na, kung indi, ya ra yang nagkarabuat tang malalain. Pagkatapus binui na si kang uman natetenged gustu nang duun da magpailala tung yaten ang mga tau ang yang pagpakugmatay ni Jesus ang atii rinisibi na ra ang pagkatapus ya ra kay nagapatielan

† 4:17 4:17b Isaias 48:13 ‡ 4:18 4:18 Genesis 15:5 § 4:22 4:22 Genesis 15:6

nang magusgad tung yaten ang saluita rang pisan tung pagterelengen na.

5

Yang Magluluaan Yang Pagusgad Yang Dios Tung Sasang Tau Ang Salu Rang Pisan Tung Pagterelengen Na (5:1-11)

¹ Kapurisu numanyan kumus inusgaranita ra ka man yang Dios ang saluita rang pisan tung pagterelengen na natetenged ilem tung pagtalig ta yang sadili ta tung ni Ginuung Jesus, duun da ngaulikay yang kaampiran ta tung Dios ekel tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong nagpakugmatay. ² Yadwa pa, ekel tung pinagtalus nang atii, may nalguran ta rang pagkabetang tang baklu ang pirmiita rang nagapaitaan yang Dios yang kaneeman na natetenged ilem tung pagtalig tang atii tung ni Jesu-Cristo ang para ya ray pirming maispirinsiaan ta tung magpaluyut. Purisu duru rag sadya yang mga isip tang pagpakisewat tung uras ang malgurita ra tung kasusulawen yang Dios. ³ Belagan ilem ya tiay nagikasadya yang mga isip ta, kung indi, maski nganing yang mga kaliwagan ang naang nagapasaran ta natetenged tung pagtaraligen ta tung anya, ya ka, agikasadya ta ra ka enged natetenged nagademdeman ta ang asanita ra ngaeyangay ta kinaisipan tang mainagwantaen. ⁴ Dispuis nagademdeman ta ka ang mintras pagagwantaita tung mga kaliwagan ang atia, asanita ra ngauyunay yang Dios natetenged yang sukda nang atia nagasalapayan ta ka enged. Pagkatapus kung mademdeman ta ang nagauyunanita ra anya, asanita ra ka ngaeyangay ta ipagpakbat tang mas pa tung uras ang kawutun ang palgurunita ra anya tung kasusulawen na. ⁵ Dispuis pa nagaskean ta ka ang anda enged ang pisan ay mapaeyakan tang pagsungunan tung nagapakbat tang atia tung uri. Ya ray nagasiguru ta natetenged tung Espiritu Santong nagapatinir na tung yaten ang yay pagpabatikal ta mupia tung mga isip ta ang ita talagang nagagegmaanita yang Dios ta gegmang durug kalutuk.

⁶ Kipurki isipen ta ra ilem kung unu pag kalutuk yang gegmang ipinagpaita na tung yaten ang mga tau. Atiing andang pisan ay sarang ang mabuat ta ang para mapalibri ta yang mga sadili ta tung sintinsiang ipadangat na tung yaten, ti Jesu-Cristo yay nagpakugmatay arangan da ilem tung yaten ang pagbuat ta mga malalain ang kuntra tung Dios. Ita pa ka enged ay pinakugmatayan na tung uras ang ipinagtipu kang lagi yang Dios. ⁷ Tung yaten ang mga tau, pambii ra ilem yang magpagated yang tinanguni nang

magpakugmatay para tung aruman na maskin matandes pa yang mga ubra-ubra na. Sarang-sarang pa ta gesye kung may taung durug katinawangen tung mga aruman na ang yay kaministiran ang magateran nira, puidi siguru may asan da tung mga aruman nang magpagated yang tinanguni na tung kamatayen ang para tung anya. ⁸ Piru yang Dios tanya, pinapruibaan na ra kung unu pag kalutuk yang gegma na tung yaten ang mga tau, gated mintras sigi-sigi yang pagbaratukun ta tung anyang pagpakasalak, pinakugmatayanita ra ni Jesu-Cristo. ⁹ Purisu kumus inusgaranita ra ka man yang Dios ang saluita rang pisan tung pagterelengen na ekel tung pinagtalus ni Jesu-Cristong nagpaturuk yang dugu na, kapin pang masiguru ta ang tung uri ipalibriita ra ka anya tung pagsintinsia yang Dios tung kalainan ang anday katapus-tapusan na. ¹⁰ Kipurki telengan mi. Atiing pagkuntraita pa tung Dios, may sasang rimidyung binuatan na rang lagi ang para asan da nga kuat yang pinagsangkelan na ang indiita ra rin mapaulik na. Asan ipinapanaw na tung pagpakugmatay yang paganingen nang Ana Na. Purisu kung maning tii yang kaneeman na ang ipinagpaita na tung yaten ang pagkuntra tung anya, numanyan, kumus pinalguran ta ra, kapin pang masiguru ta ra ang tung uri, ipalibriita ra ka ni Ginuung Jesus tung pagsintinsia yang Dios tung kalainan ang anday katapus-tapusan na. Kayanan na ra tia ay natetenged tung pagkabui na si kang uman, asan da nga pabakeray na yang kalibrian ta. ¹¹ Belagan ilem ya tiang kalibrian ta tung uri ay nagikasadya ta, kung indi, pati yang kaampiran tang naang baklu tung Dios ang nalguran ta, ya ka. Kipurki ekel tung pagpakugmatay ni Ginuu tang Jesu-Cristo, nakuat da yang pinagsangkelan yang Dios ang atia ang para mapaulikita ra anya.

Nagapapagsunaid Na Yang Pinakawut Yang Paglampas Ni Adan May Yang Pinakawut Yang Pagtuman Ni Jesu-Cristo (5:12-21)

¹² Intunsis maning taa yang nalagpakan yang nagipaganingu. Yang natengeran na ang yang tanan ang mga tau may kasalanan da ay natetenged tung sasang taung naglampas tung sasang inurdin yang Dios tung anya. Yang dinangat yang pagpakasalak nang ati tung Dios, duun da napablag tung anya ang nasuitu ra ka ta kamatayen. Purisu duun da ka nadamay yang tanan ang mga tau gated atiing pagpakasalak atiing sam bilug ang yay namuad tung nirang tanan, katimbang na kang ya ra kay pagpakasalak nirang tanan. ¹³ Baklu ipadapatay yang Dios yang mga

katuwulan na, makinasalananen da kang lagi yang tanan ang mga tau. Ugaring ilem indi pa malastrung pisan ang lampas da ka man tung anya yang mga pagurubraen nirang atii natetenged atii kanay anda pay mga katuwulan ang ipinadapat na ang para ya ra rin ay sirbing pitik ang mapagpasunairan tung mga buat-buat nira. ¹⁴ Piru maskin indi pa ka man malastrung pisan ang lampas da ka man yang mga pagurubraen nira, nagaskean ta ang magimpisa pa tung timpu ni Adan ang asta ra tung timpu ni Moises, yang tanan ang mga tau, anday inaning, luwus da kang laging suitu ta kamatayen. Maskin yang mga tau ang yang pagpakasalak nira indi nagkapariu tung pagpakasalak ni Adan atiiing paglampas na tung sasang inuridin yang Dios tung anya, luwus da ka enged ang nagkarapatay.

Kidispuis pa naang ti Adan ang naang nagainambitu, kung ipasunaid ta tung ni Jesu-Cristo ang nauri tung anya, puiding aningen ta ang tanira may pinagsasaan nira ta puntus, ig may pinagbelaganan ka nira. ¹⁵ Kipurki telengan mi ra ilem. Dakulung pinagbelaganan ta puntus yang dinangat yang paglampas yang sam bilug may yang linuaan yang pagbuluntad yang Dios ang asan da ngausgaray na yang mga taung sumalu ra tung pagterelengen na. Kipurki kung yang paglampas yang sam bilug dakulung bagay yang pinakawut na ang yang tanan ang mga tau asan da ka nga pablag tung Dios ig nasuitu ra ka tanirang tanan ta kamatayen, kapin pang dakulung pisan ang bagay yang pinakawut yang pagpaita yang Dios yang kaneeman na ang simanyan durung mga taung puidi rang mausgaran nang sumalu ra tung pagterelengen na ang ya ra kay ibuluntad na tung nira natetenged ilem tung gegmang ipinagpaita yang sam bilug kang tau atiiing pagpakugmatay na ang ya ra ti Jesu-Cristo. ¹⁶ Dispuis, dakulu kang pinagbelaganan ta puntus yang paglampas yang sam bilug may yang pagurusgaren yang Dios tung mga taung sumalu ra tung pagterelengen na ang ya ray agibuluntad na tung nira. Maski yang dinangat yang paglampas yang sam bilug duun da nagkalalangan yang Dios ang yang mga tau magkabagay rang sintinsiaan na tung kalainan, piru yang pinakawut yang pagbuluntad yang Dios, maskin duru ra ka man ang paglalampasen nira tung anya, maimu rang mausgaran na tanira ang salu ra tung pagterelengen na. ¹⁷ Kipurki kung may timbang na nganing yang dinangat yang paglampas yang sam bilug ang duun da ka nga suituay ta kamatayen yang tanan ang mga tau, kapin pang dakulung pisan yang timbang yang linuaan yang pagtalus yang sam bilug kang tau. Kipurki

kumpurming tinu pay magrisibi yang kaneeman ang atiang nagibuluntad yang Dios ang durung pisan agkaawunda ang asan da ka ngausgaray na ang salu ra, yay papaggaemen nang asta tung sampa tung kaliwutan ang baklu, ekel tung pinagtalus yang sam bilug kang tau ang ya ra ka man mismu ti Jesu-Cristo.

¹⁸ Dispuis yang paglampas yang sam bilug atiang primiru ya ray natengeran na ang yang tanan ang mga tau bagay rang sintinsiaan yang Dios tung kalainan. Piru tung pagtuman yang sam bilug tung itinuwal yang Dios tung anya atiang pagpakugmatay na, ya ra kay natengeran na ang yang tanan ang mga tau puidi rang mausgaran yang Dios ang sumalu rang pisan, puidi ra kang magpasapen tung anya ang anday katapus-tapusan na. ¹⁹ Dispuis pa, kumus yang sam bilug ang tau indi nananged tung Dios, ya ray natengeran na ang yang tanan ang mga tau namagyari rang mabinatukun tung Dios. Piru yang pananged yang sam bilug kang tau tung Dios atiang pagpakugmatay na, ya ra kay natengeran na ang simanyan durung mga tau ang puiding magyari rang salu rang pisan tung pagterelengen yang Dios natetenged tung pagusgad na tung nira.

²⁰ Kung natetenged tung mga katuwulan ang atiang ipinadapat yang Dios atiang tukaw, belagan sintru tung planu nang magpalibri tung mga tau, kung indi, ipinasagpi na ra ilem asan ugud duun da nga maladmaray nira kung ya pa agarig kalelbat yang paglalampasen nira. Piru kung ay pa tiing nanginlelebat da yang paglalampasen nira, duun da ka ngaipaitaay yang Dios yang kaneeman nang andang pisan ay natengeran na tung nira ang yay mas pang may timbang na kay tung paglalampasen nira. ²¹ Yang katuyuan yang Dios asan ay ugud kung ya pa agaring nagaispirinsiaan yang mga tau ang tanira pirming suitu yang paglalampasen nira ang ya ra kay nagakdan nira ta pagkablak nira tung Dios pati kamatayen nira, simanyan ya si kay maispirinsiaan nira yang kaneeman yang Dios ang maning pa tung ya si ay magsuitu tung nira. Ay asan da ngausgaray nang salu rang pisan tung pagterelengen na ang yang pakawutun na tung uri, mamagpasapen da tung anyang asta tung sampa. Yang tanan ang atia yay maispirinsiaan nira natetenged ilem tung pinagtalus ni Ginuu tang Jesu-Cristong nagpakugmatay arangan da ilem tung nira.

6

Yang Sasang Tumatalig Indi Ra Dapat Ang Magpasulsul Tung Dating Kalelyagan Nang Magpakasalak (6:1-14)

¹ Ta, unu pay linagpakian yang ipinagpasanagung atia? Aningen ta wasu ang kumus pinagpaitaanita ra yang Dios ta kaneeman nang tinapnay, padanayan ta ra ilem yang pagpakasalak ta ugud mas pang paitaanita ra anya yang kaneeman na? ² Abaa, baliskad dang pisan tia! Aywa, ta yaten ang pinapanalugpatay ra tung kalelyagan tang magpakasalak, magkabagay pa wasu ang magpasulsulita pa? ³ Aywa, indi mi ra nagademdeman ang atiang pagpabenyag tang nagpailalang inimakluita ra ni Jesu-Cristo, asan da nga pananglitay ta ang tung pagapatay na, nagkasira-siraanita ra kang napatay? ⁴ Ig disir, atiang pagpalgud tung tinanguni na tung leyang, nagkasira-siraanita ra kang ipinalgud. Ya ray pinananglitan ta atiang ipinadalemita ra tung wai. Nagkamaning ta maning tia ay ugud katulad ka tung ni Jesu-Cristong binui si kang uman yang paganingen nang Ama na ekel tung puirsa nang indi masagang-sagang, nagkasira-siraanita ra kang binui na si kang uman. Ya ra kay pinananglitan ta atiang binangunita ra tung wai. Yang katuyuan na tia ay ugud simanyan magpangabuiita ra tung baklung papanaw ang magkatunu tung pangimaklu yang Dios tung yaten. ⁵ Yang gustuung ianing tia, kumus maning pa tung nagkasira-siraanita ra kang ipinalgud tung leyang, yang gustu nang ianing, asan da nga pablagay ta yang dating pagpangabui tang malain ang anggud ka tung anyang nagpablag da ka tung dating kabui na taa tung kaliwatan atiang pagapatay na. Ig disir, talagang maning pa tung nagkasira-siraanita ra kang binui si kang uman yang Dios ang yang gustu nang ianing, simanyan may pagpangabui ta rang baklu. ⁶ Indi mi ilem paglipatan ang yang dating pagkatau ming makinasalananen, maning pa tung ipinaumid yang Dios tung ni Jesu-Cristong atiang pagpalansang na tung krus. Ya ray binuat na ugud asan da nga pakapasay na ta puirsa na yang mga tinanguni tang naang naanad da ka man tung pagpakasalak ang para indiita ra maning pa tung magpakirepen ang magbuat ta kasalanan. ⁷ Bilang ipinaluasita ra yang Dios tung magpakirepen ta tung dating kalelyagan tang magpakasalak ang katulad ka tung sasang taung napatay ang naluas da ka tung pagpakemkem na tung dating kalelyagan na. ⁸ Kumus maning pa tung nagkasira-siraanita ra ka ni Jesu-Cristong napatay, may kumpiansa tang dayun-dayun da yang pagkinapulitay ta numanyan ang asta ra ilem tung sampa. ⁹ Nagaskean ta ang ti Jesu-Cristo, kumus binui si kang uman yang Dios, indi ra mapatay ang uman. Simanyan belag dang suitu ta kamatayen. ¹⁰ Kung natetenged tung pagapatay na, minsa

ilem ang nagpakugmatay para tung yaten ang nagpakasalak ig anda ray ministir ang maumanan na pa. Kung natetenged ka man tung pagkabui na si kang uman, nagabui tanya ang para tung ikadengeg yang Dios. ¹¹ Ig disir, pati yamu, kumus pagkinapulitayamu ra ni Jesu-Cristo, maning ka tia yang pagpabetang mi tung mga sadili mi. Kung natetenged tung dating kalelyagan ming magpakasalak, patayamu ra ka. Kung natetenged man tung rilasyon mi tung Dios, nagabuiamu ra ka para tung ikadengeg na.

¹² Kapurisu ustu ra tiang pagpagaem mi yang mga tinanguni mi tung dating kalelyagan ming magpakasalak. Aywa, yang sasang suitu ka ilem ta kamatayen ya pay panuntan mi yang kalelyagan na? Ay kung pakdulan mi ta lugar tia, siguradung maregsananamu rang magtuman yang mga kursunada ming mga malalain. ¹³ Ustu ra tiang pagirintrigaen mi yang mga parti-parti yang mga tinanguni mi tung dating kalelyagan ming magpakasalak ang para magamit mi tung mga malalain ang mga pagurubraen. Kung indi, ipagintriga mi ra engaged yang mga sadili ming bugus tung Dios ang ipagaem. Kipurki yay magkatama tung numyung maning pa tung sasang patay tung pagterelengen yang Dios ang pagkatapus maning pa tung binuiamu si ka anyang uman. Pati mga parti-parti yang mga tinanguni mi, luwus da kang ipagintriga mi tung anya ang para magamit na tung pagburuaten ming magkatama tung pagterelengen na. ¹⁴ Kayanan mi ra tia ay kipurki simanyan yang dating kalelyagan ming magpasalak, indiamu ra ka engaged madeegan na kipurki napaklian da yang pagpasuituan mi. Belaganamu ra suitu yang mga katuwulan yang Dios ang ibinutwan ni Moises ang anday matawang na tung yaten ang para magtumanita ra rin. Piru simanyan pagpagaemamu ra tung Dios ang maktel yang pagtarawangen na tung numyung para mapanguntielan mi yang dating kalelyagan ming atia*.

Nagapapagsunaid Na Yang Pagpakirepen Nira Tung Dating Kalelyagan Nirang Magpakasalak May Yang Pagpakirepen Nira Tung Kalelyagan Yang Dios (6:15-23)

¹⁵ Ta, unu pay nalagpakan yang nagipaganingung atia? Aningen ta wasu ang liwianuita rang magpakasalak kumus belaganita ra suitu yang mga katuwulan, kung indi, suituita ra yang Dios? Abaa, indi ra ka engaged magkatama tia!

* **6:14** 6:14 Yang paggaraemen yang Dios tung mga tumatalig ang atiang nasambit ni Pablo ya rang pisan yang gustu ni Ginuung Jesus ang ianing tung ni Nicodemo ang kung tinu pay indi ipanganang uman, indi maimung maispirinsiaan na yang palaksu yang paggaraemen yang Dios tung sadili na (Juan 3:3, 5).

16 Nagaintindian mi ka ang kung alimbawa magintrigaamu ra yang sadili mi tung sasang tau ang para magpakirepenamu ra tung anya, kumpurming tinu pang agalenay ang nagapananged mi ay kirepenamu ra anya[†]. Kung ilakteru ra yang pananglit ang atia tung pagkabetang mi, kung yang dating kalelyagan ming magpakasalak ya ray nagapangagalenan mi ang para tumanen mi yang kalalangan na, anday dumang pakawutun na, asanamu ra nga pablag tung Dios. Piru kung yang Dios ya ray nagapangagalenan mi simanyan ang para tumanen mi yang kalelyagan na, yang luluaan na, mapagbuatamu ra yang magkatamang pagburuaten. 17 Piru simanyan durug dakul yang pagpasalamatu tung Dios natetenged ta yamung maning pa tung nagpakirepen da ka man ang tukaw tung dating kalelyagan ming magpakasalak, nagintraamu ra pananged tung ipinagtulduk da tung numyu ang tedek tung mga pupusukun mi. Yang ipinagtulduk ang atia tung numyu yay maning pa tung sasang pinagintrigaan yang Dios tung numyu ang para ya si kay pagpakirepenan mi. 18 Pinaluasamu ra nganing yang Dios ang indiamu ra suituen yang dating kalelyagan ming magpakasalak ig simanyan yang magkatamang pagburuaten ya si kay maning pa tung pagpakirepenan ming baklu. 19 Nagipananglitu ilem yang mga bagay ang atia tung pagpakirepen ay mas pang mamaresmesan ta yang sasang bagay kung may mapananglitan ta. Simanyan pademdeman mi ra kanay ang yang tukaw bilug yang mga isip ming nagintrigaen yang mga parti-parti yang mga tinanguni mi ang para magamit tung malalaway ang pagburuaten ang maning pa tung yay pinagpakirepenan mi ang asta ya rag durulang agdurulang yang paglalampasen mi tung mga katuwulan yang Dios. Simanyan kung ya pa agarig kabilug yang isip ming nagintriga atii kanay, simanyan ya ra kay patupuan ming magintriga tung Dios yang mga parti-parti yang mga tinanguni mi ang para yang pagburuaten ang magkatama ya si ay maning pa tung pagpakirepenan mi ang asta magatu rang magatu yang mga buat-buat mi tung nagauyunan yang Dios. 20 Kipurki atii kanay ang yang dating kalelyagan ming magpakasalak ya pay maning pa tung pinagpakirepenan mi, luasamu pa tung pagburuaten yang magkatama. 21 Piru unu pa wasung kaayenanay ang naita mi tung nagkarabuat-buat mi atii kanay ang simanyan ya ra ka man ay nagaeyakan mi? Andang pisan,

[†] **6:16** 6:16 Atii kanay yay nagabuat yang sasang taung masyadu ra ka enged yang kaliliwagan na ang midyu tung ya ra nga lututay.

ay natetenged anday dumang pakawutun yang mga ubra-ubrang mga maning tia kung ya pay pinadayunan mi, asanamu ra nga pablag tung Dios ang asta tung sampa. ²² Piru simanyan pinaluasamu ra yang Dios ang indiamu ra suituen yang dating kalelyagan ming magpakasalak ig nagpagaemamu ra ka tung anyang tanya si ay maning pa tung pagpakirepenan mi. Purisu simanyan yang pinakawut na tung numyu, pagatu rang pagatu yang mga ubra-ubra mi tung nagauyunan yang Dios ig tung uri magsarapenanamu ra yang Dios ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. ²³ Kapurisu kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing, ya taa. Kung tinu pay pagpagaem tung dating kalelyagan nang magpakasalak, kung tung pagpatenged pa ipananglitayu, anday dumang midyu tung isuul tung anya, dayun-dayun yang pagkablak na tung Dios ang tung uri ya ra kay pagnatisan nang asta tung sampa. Piru yang nagibuluntad yang Dios tung yaten, puidiita rang magpakigsapen tung anya ang asta tung sampa ekel ilem tung kaampiran tang naang baklu tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo.

7

Liwianuita Rang Indiita Ra Dapat Ang Magpasuitu Tung Mga Katuwulan Ang Para Asanita Ra Rin NGa Tapnayay Yang Dios (7:1-6)

¹ Mga putulu, kumus yamung sinulatanu mga taung kunusidu kung unu pay palaksu yang mga lai, simpri nagaintindian mi ra ang ubligadu ilem yang sasang tau ang magpasuitu tung mga lai mintras nagabui pa. ² Ipaalimbawaw ra kanay tung sasang baway ang kasawaan. Ubligadung magusuy tung lai natetenged tung pagkarasawaen, mintras bui pa yang kasawa na. Piru kung mapatay ra, luas da tung laing atia. ³ Purisu mintras bui pa yang kasawa na, kung alimbawa magpaugpu ra tung dumang lalii, aningen da ka ilem yang mga tau ang tanya paglimbung da tung kasawa na. Piru kung mapatay ra yang kasawa na, luas da tung laing atia. Maskin magpakasawa si tung dumang lalii, belagan ang maganing ang tanya paglimbung. ⁴ Purisu mga putulu, maning kang pisan tia yang palaksu yang kalibrian ta. Katulad tung sasang baway ang nabalau ang luas da tung laing atia, ipinaluasita ra ka yang Dios ang indiita ra dapat ang magpasuitu tung mga katuwulan na bakluite ra nga risibiay na ang katulad ka tung dating nagalaum ta. Naluasita ra gated ilem tung pagkasira-siraan ta ni Jesu-Cristong

napatay atiang pagpalansang na tung krus. Purisu duma ra yang may peges tung yaten. Anday dumang maning pa nangasawa tung yaten, ya ra yang sasang binui si kang uman yang Dios ang para tanya ray magpaktel tung yaten ang magpalua ta mga pagurubraen ang magkatama ang yay ikadengeg yang Dios. ⁵ Atiang kemkemita pa rin yang dating pagkatau tang mapinagpanadili, maning taa yang palaksu yang pagpangabui ta. Ekel da duun tung nagaintindian ta tung katuwulan ang may nagibawal tung yaten, asan da nga bungkad yang mga kalelyagan tang makinasalananen ang asta yang mga parti-parti yang mga tinanguni ta ya ray ginamit tang nagbuat ta mga malalain ang pagurubraen ang asanita ra ka dayun nga pablag tung Dios. ⁶ Piru simanyan, atiang pagtalig ta tung ni Jesu-Cristo, pinaluasita ra yang Dios tung pagpasuitu ta tung mga katuwulan ang yang kalaum ta asanita ra nga risibiay na. Luasita ra ka man asan natetenged atiang pagapatay ni Ginuung Jesus, maning pa tung nagkasira-siraanita ra ka tung anyang napatay. Purisu simanyan may baklung papanaw ang para mapagtumanita yang kalelyagan yang Dios. Belag dang pariu tung dating papanaw ang yag regsay ta yang mga sadili tang magtuman yang mga katuwulan na, kung indi, ita rag papaeyangay yang Espiritu Santo ta gustu tang magtuman yang kalelyagan na*.

Yang Nagipanuwal Ni Pablo Tung Sasang Riklamu (7:7-13)

⁷ Muya may magsulingaag tung yeen ang maning taa[†], “Kung tama ang tung sasang katuwulan asan da nga bungkad yang kalelyaganung magpakasalak, intunsis malain pala yang mga katuwulan!” agaaning. Yang matuwalu tung anya, “Abee belag ka! Kung indi, maning taa. Indi ra rin nasimanu ang may kalelyaganung magpakasalak kung belag tung katuwulan. Kipurki indi ra rin nabiluganu kung unu pay palaksu yang pagaramlukun kung belagan tung sasang katuwulan ang paganing ang indiw unu dapat ang magamluk tung belagan yeen‡.” ⁸ Natetenged tung inaning yang katuwulan ang atia, yang

* **7:6** 7:6 Ikumpalar tung sinambit na tung 2 Corinto 3:6. † **7:7** 7:7a Magimpisa tung 7:7 ang asta tung 7:25, kung basaen ta yang isinulat ni Pablo, midyu natetenged ilem tung sadili na. Piru tung pagintindi yang dumang mga sagad, ti Pablo unu pangerengan tung duma ang pagpatulut-tulut tung mga taung indi pa nagatultul tung ni Ginuung Jesus ig nagapagkurian ta pagisip nira natetenged maskin durung kalelyag nirang magbuat yang matinlu, indi ka enged kayanan nirang bauen. Purisu durung pagsagayap nira kung ya pa agaring mapuklut tung nagabtangan nirang atiang durung pisan agkaliwag tung mga isip nira. Duun nga basaay ta tung 7:24. ‡ **7:7** 7:7b Exodo 20:17

kalelyagung naang magpakasalak duun da naita ta ketat nang namuirsa ang asta asanaw ra ngaeyangay ta ipagamluku tung sari-saring bagay ang dapat da rin ang indi amlukunu. Ay kipurki kung anday katuwulan ang naintindianung pagbawal tung mga ubra-ubrang malalain, yang kalelyaganung naang magpakasalak indi ra rin madabdawan. ⁹⁻¹⁰ Atiing anda pay pagbatikalan yang isipu tung mga katuwulan, malimeng pa rin yang isipu. Piru atiing buminatikal da tung isipu yang sam bilug ang indiaw unu dapat ang magamluk, duun da nga maladmarayu ang atii pala pagbuataw ra ka man ta kasalanan tung Dios ig duun da ka dayun nga simanayu yang pagkablagu tung anya. Yang katuwulan ang naang kalaumu ang kung yay usuyunu asanaw ra ngauyunay yang Dios, unawis tung paglampasu, duun da nga simanayu ang yuu nagpablag da tung anya. ¹¹ Bilang yang kalelyaganung magkatinir ta belagan yeen duun da naita ta ketat na tung ibinawal yang katuwulan ang atia ang asta duunaw ra nga dayaay nang magpasubu tung pagpakasalak ig tung paglampasu tung katuwulan ang atia, duun da nga simanayu ang yuu nagpablag da tung Dios. ¹² Kapurisu unu pay linagpakan na, kung indi, tung tanan ang mga katuwulan yang Dios, andang pisan ay mabangdan ta ang maning yay pagpakdul tung yaten ta kasalanan, kung indi, talagang pulus limpiu. Kumpurming unu pay nagipatuman yang Dios tung yaten ang katulad ka tung sam bilug ang atiang naulitu nungayna, pulus tung limpiu, pulus tung magkatama, pulus tung matinlu.

Yang Nagipamarik Na Tung Sam Bilug Sing Riklamu (7:13)

¹³ Muya may magsulingaag si tung yeen ang kung tama yang nagianingu, ig disir pala yang nagipatuman yang Dios tung yeen ang pulus ka man matinlu, ya unu ay natengeran na ang nagpablagaw ra tung Dios! Abaa, indi ka engaged magkatama tia! Kung indi, naang kalelyaganung magpakasalak nabungkad da atiing pagkaintindiu tung katuwulan ang atia ang pagkatapus ya ray nagsulsul tung yeen ang asta nagamlukaw ra ang asanaw ra ka man napablag tung Dios. Nagkamaning da ta maning tia ay ugud duun da engaged nga bilugayu ang yang kalelyagung naang magpakasalak, talagang durung pisan agkalain kag yadwa pa ugud tung paglampasu tung katuwulan ang atiang durug tinlu yang rumbu na, asan da ka nga batikalay ta mupia yang isipu kung ya pa agarig kalaway yang kalelyagung naang magpakasalak.

Kung Indiita Ipapuklut Ni Jesu-Cristo Tung Pagpasuitu Ta Tung Kalelyagan Tang Magpakasalak, Indiita Enged Mapagbuat Ta Matinlu (7:14-25)

¹⁴ Dispuis nagaskean ta ka ang yang mga katuwulan ang naang pagkeresenan ta, tung Dios ka man nanliit ig yang nagadapatan nira purus natetenged tung kalelyagan nang yay tumanen ta rin ang mga tau. Piru ta yeen, pagaeklanaw yang dating pagkatauung naa ang ya ra ilem yang sadiliu ay pagasikaru. Yang kaalimbawaanu maning pa tung nagaregsananaw ang magpakirepen tung dating kalelyagung magpakasalak. ¹⁵ Ay kipurki yang dumang pagabuatu indi ka ilem nagaintindianu. Ang kaisan kung ay pa tiing matinlu ang yay nagalelyaganung buaten, ya pa kay indi padayunanung buaten. Utru si kung kaisan kung ay pa tiing nagalawayanu, ya pa ka enged ay nagapadayunanung buaten. ¹⁶ Kumus anda ka man ay gustuung magbuat yang mga malalain ang nagabuat, ya ray pagpailala ang yang mga katuwulan yang Dios nagapauyunanu ka ang talagang matinlu. ¹⁷ Intunsis belagan ang maganing ang pagbuataw ta malain natetenged ang ya ra agengerayung buaten, kung indi, yuug sulsulay yang kalelyaganung magpakasalak ang ya kang lagi ay keen tung pagkatauu. ¹⁸ Ay nagaskeanu ang talagang indiw pa nagatiniran ta ipagbuat yang matinlu. Bilang yang dating pagkatauung naang mapinagpanadili indi enged nageyangan ta maning tia. Ay kipurki maskin durung kalelyaganung magbuat yang matinlu, piru indi ka enged kayananung buaten. ¹⁹ Bilang yang matinlu ang nagalelyaganung buaten, ya pa ka enged ay indi nagabuat, kung indi, yang malain ang indi enged nagalelyaganung buaten, ya pa ka enged ay nagabuat. ²⁰ Purisu kumus nagabuat yang malain ang indi nagalelyaganung buaten, ig disir kung buatenu, belagan engeru, kung indi, yuu ra ilem agasulsulay yang kalelyaganung magpakasalak ang ya kang lagi ay keen tung pagkatauu. ²¹ Kapurisu duun da ngauksibarayu ang yang kadagmitan ang nagainabu, kung ay pa atiang matinlu ang yay nagalelyaganung buaten, du-unaw si nga sagangay yang sasang malain tung sadiliu ang asta indi ra ilem madayunanung buaten yang matinlung atiang nagaisipan. ²²⁻²³ Bilang agad pa nagapauyunanu yang mga katuwulan yang Dios tung kinaisipan, piru may sasang nagasimanung pagandar tung sadiliu ang kung tung gira pa ipananglitayu, yay pagpakigbatuk ta mupia tung nagapauyunan yang isipung matinlu ang ya ra rin ay gustuung buaten. Katulad tung sasang sundalung dineep ta kuntrariu nang kinemkem ta durug igpit, ya kay kaal-

imbawaanung nagakedkeraw ta mupia yang kalelyaganung naang magpakasalak. ²⁴ Aay, durung pisan agkakaildaw yang pagkabetangung naa. Pagyenget-yengetan da nganing yang isipu ta duru kung tinu ra kaya wasu ay masarang ang magbawi tung yeen ang para mapapuklutaw ra anya tung pagkeremkemen ang naa tung yeen yang kalelyaganung magpakasalak ang asanaw ra ka man nga pablag tung Dios. ²⁵ Piru simanyan durung pisan agkadakul yang pagpasalamatu tung Dios ay natetenged ilem tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpakigsasang pirmi tung yeen, saranganaw ra anyang ipapuklut tung pagkeremkemen tung yeen yang dating kalelyaganung magpakasalak§.

Kapurisu kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing tung intirung sam bulus ang atia*, ya ra taa yang nagabtanganu. Tung isipu, duru ka man ang kalelyagung magtuman yang mga katuwulan yang Dios. Ugaring natetenged tung dating pagkatauung mapinagpanadili, suit-uaw pa ka enged yang dating kalelyaganung magpakasalak.

8

Natetenged Tung Pagpaktel Yang Espiritu Santo Tung Mga Tumatalig Ugud Indi Ra Dapat Ang Magpasulsul Tung Kalelyagan Nirang Magpakasalak (8:1-11)

¹ Taa simanyan, ta yaten ang kumpurming may kaampiran da tung ni Jesu-Cristo, indiita ra enged sintinsiaan yang Dios tung kalainan ang anday katapus-tapusan na. ² Nagaskean tang talagang matuud tia ay natetenged may nagapanimanan ta rang baklung palaksu ang yay pagandar da tung mga sadili ta ang ita rag papaeyangay yang Espiritu Santo ta nagipagpangabui tang baklu. Asanita ra agipapuklutay na tung dating palaksu yang pagpangabui ta ang pirmiita ra ilem din ang dereegen yang kalelyagan tang magpakasalak ang duunita ra ka rin nagpablag tung Dios. ³ Indiita ra ka enged mapuklut tung pagkeremkemen tung yaten yang kalelyagan tang atia ekel tung pagturu-manen ta yang mga katuwulan yang Dios ay natetenged masyaduitag kaluway ang magtuman. Piru yang indi ta kinayanan, kinayanan da yang Dios. Ipinangay na ra taa tung kaliwatan yang paganingen nang Ana Nang sadili ang may pagkatau nang pariu tung pagkatau ta puira pa tung pagkamakinasalananen ta. Ya ray binuat na ugud yay mapasapul tung sintinsia nang dapat da rin ang dumangat

§ 7:25 7:25a Sasang pagpasapet ni Pablo tung magdasun ang ianing na tung 8:1-11. * 7:25 7:25b bilang yang sam bulus ang pagimpisa tung 7:7 ang asta taa tung 7:25.

tung yaten natetenged tung mga kasalanan ta. Ekel tung pagsintinsia yang Dios tung anyang atia, asan da nga pakapasay na ta puirsa yang kalelyagan tang magpakasalak. ⁴ Yang katuyuan na tia ay ugud simanyan makayanan ta rang tumanen yang magkatamang pagburuaten ang uyun tung mga katuwulan na. Yay makayanan tang kumpurming indi ra pagpaguyud tung dating pagkatau nang mapinagpanadili, kung indi, pagpaguyud da tung Espiritu Santo. ⁵ Ay ya pa agari, yang mga taung kumpurming pagpaguyud tung dating pagkatau nirang mapinagpanadili, anday dumang nagapagamenan ta mga isip nira, kung indi, ya ra ilem yang uyun tung pagkatau nirang atia. Piru yang mga taung kumpurming pagpaguyud tung Espiritu Santo, yang nagapagamenan ta mga isip nira, ya ra ilem yang uyun tung nagalelyagan na. ⁶ Kipurki yang mga taung kumpurming pagpagamen yang mga isip nira tung pagkatau nirang dati, asan da nga pablag tung Dios ang kung yay magdayun tii, ya ra kay pagnatisan nirang asta tung sampa. Piru yang mga taung kumpurming pagpagamen yang mga isip nira tung kalelyagan yang Espiritu Santo, asan da ta mga taung pinaeyangan da ta kaampiran nira tung Dios ang anday pagtapusan na ang ya ra kay paglimengan yang mga isip nira ta mupia. ⁷ Talagang matuud ang pagpablag da ka man tung Dios yang kumpurming pagpagamen yang mga isip nira tung dating pagkatau nirang mapinagpanadili ay asan da nganing agpamagbatuk tanira tung anya. Ay ya pa agari, yang mga katuwulan na indi nirag tumanen ay indi ka ilem nganing masarangan nira. ⁸ Yang mga taung kumpurming pagpaguyud tung dating pagkatau nira, indi ka nira makayanan ang buaten yang nagauyunan yang Dios.

⁹ Piru yamu, indiamu ra dapat ang maregsanan ang magpaguyud tung dating pagkatau ming mapinagpanadili, kung indi, puidiamu rang magpaguyud tung Espiritu Santo sindu asan da ipinatinir yang Dios tung mga sadili ta. Piru kung tinu pay anda asan tung anyag pagtinir yang Espiritu Santong liit tung ni Jesu-Cristo, yang taung atia belagan pa kang anya. ¹⁰ Piru kumus pagtinir da ti Jesu-Cristo tung numyu ekel tung Espiritu Santong ipinatinir na tung numyu, maskin suitu ka man ta kamatayen yang mga tinanguni mi natetenged ka man tung pagkamakinasalananen mi, piru pinaeyanganamu ra anya ta nagipagpangabui ming baklu gated inusgaranamu ra yang Dios ang saluamu rang pisan tung pagterelengen na. ¹¹ Kumus asan da ka man tung numyu agpagtinir yang Espiritu Santong liit tung Dios ig yang Dios ya kay nagpabui si kang uman tung ni Ginuung

Jesus, asan da nga siguruay mi ang tanyang nagpabui si kang uman tung anya, ya si kay magpabuing uman tung mga tinanguni ming nagapatay, ekel tung Espiritu Santong naang pagtinir da tung numyu ang ya si kay papagubraena.

Yang Dapat Ang Pagpaguyuran Tang Pirmi Ya Ra Yang Espiritu Santong Pagtinir Tung Yaten (8:12-13)

¹² Kapurisu simanyan, mga putulu, belaganita ra ubligadung magpaguyud tung dating pagkatau tang atiang mapinagpanadili, kung indi, ubligaduita rang magpaguyud tung Espiritu Santo. ¹³ Piru kung alimbawa, yang dating pagkatau ming atia ya pay padanayan ming pagpaguyuran, talagang asanamu ra nga pablag tung Dios ig ya ra ka mismu ay pagnatisan ming asta tung sampa*. Piru kung agimatayen mi yang dating mga ubra-ubra yang mga tinanguni mi ekel tung pagpaktel yang Espiritu Santo tung numyu, asan da ngaispirinsiaay ming mas pa yang baklung pagpangabuing ipinaeyang na tung numyu ang tung uri, ya ra kay pagnatisan ming magpakigsapen tung Dios ang asta tung sampa.

Kumus Agkawigenita Ra Yang Dios Ang Mga Ana Na, Tung Uri Siguradung Malguran Ta Ra Ka Yang Tanan Ang Pinangakuan Na (8:14-17)

¹⁴ Talagang matuud ang yay pagnatisan ta kipurki yang kumpurming pagpaguyud tung Espiritu Santo yay matuud ang mga ana yang Dios. ¹⁵ Nagapruibaan da nganing tung numyung talagang matuud tia ay kipurki yang Espiritu Santong atiang pinapagtinir da yang Dios tung numyu, belag yamug paeyangay na ta ipageled mi si kang uman tung Dios ang muya sintinsiaanamu pa anyang silutan, kung indi†, yamug paeyangay na ta ipaninan mi tung mga sadili mi ang talagang binuatamu ra ka man yang Dios ang mga ana nang sadili. Purisu sasa may sasa tung yaten ang mga tumatalig, maktel da yang isip tang magguguuy tung Dios ang ya ra aganingay tang, "Yaway Amaw". ¹⁶ Yang Espiritu Santo mismu ya ray pagpaugtung tung nagapanimanan tang atia tung mga sadili ta ang talagang matuud ang ita mga anaita ra ka man yang Dios. ¹⁷ Dispuis pa, kumus mga anaita ra ka man anya, ig disir, tung uri pakdulanita ra ka anya yang tanan ang mga kaayenan ang nagielat na tung yaten ugud magkasira-siraanita ra ka ni Jesu-Cristong magpalgud tung tanan ang

* 8:13 8:13 Ikumpalar tung isinulat ni Pablo tung 8:6 may tung Galacia 6:8.

† 8:15 8:15 Matinlung ikumpalar ta tung isinulat ni Juan tung Juan 3:3, 5-6.

ibinaratu yang Dios tung anya. Nagasiguru tang matuud tia natetenged simanyan nagapasaranita ra nganing ta mga pinitinsia arangan da ilem tung pagpakigsasa ta tung ni Jesu-Cristo ugud tung uri, idamayita ra ka tung anyang mapadengegan.

Nagipagpasunaid Na Yang Mga Kaliwagan Simanyan May Yang Katinluan Ang Malguran Tung Uri (8:18-25)

¹⁸ Nagapagbitalaw ta maning tia ay tung pagintindiu, yang mga pinitinsiang naang nagapasaran ta numanyan belag dang bagay ang pagsintian tang masyadu ay natetenged yang kasusulawen ang atiang malguran ta tung uras ang ipagpabunayag yang Dios tung yaten inding pisan mapasiring-siringan yang katinluan na[‡]. ¹⁹ Kipurki yang kaalimbawaan yang intirung pinagimu yang Dios, maning pa tung paglalangkagen da ta durung pagpakbat tung uras ang ipagpabunayag da yang Dios kung tinu pa enged ay matuud ang mga ana na ig kung ya pa agarig katinlu yang pagkarabetangen nirang durung pisan agkasusulaw. ²⁰⁻²¹ Yang nagipaglangkag na ay natetenged tung nalambegan na ang indi ra sumalapay tung katuyuan yang Dios ang nagimu. Nagkamaning da ta maning tia belagan natetenged ang yay nalelyagan na kung tung tau pa, kung indi, natetenged ilem ang linalangan yang Dios ang maglain da yang pagkabetang na natetenged ilem tung paglampas ni Adan[§]. Piru maskin linalangan na ka man ta maning tii, nunut da ka ta sasang pangaku na ang para kung tung tau pa, ya ray ipagpakbat na ang tung uri bawien na ra ka enged tung nalambegan nang atii ang maskin unu pa man ang bagayay, indi maimu ang indi magkaradiadu. Bawien na rang luwus ang para magluluguran da tanira yang mga taung binuat nang mga ana na tung katinluan ang atiang durung pisan agkasusulaw. ²² Nagaskean ta ang yang tanan ang atiang pinagimu na, magimpisa pa atii tung primiru ang asta ra ilem simanyan, kung tung tau pa, midyu tung pamagere-ere ang pangyenget-yengetan da ta duru ang tung makali, mangalgud da tung katinluan ang atia ang katulad ka tung sasang baway ang pagbalunbun da ta siit ang puiti ang pagere-ere ra kang pagyenget-yengetan ang tung makali, maluangan da. ²³ Belagan ilem ang yang tanan ang

[‡] **8:18** 8:18 Matinlung ikumpalar tung 2 Corinto 4:17. **§ 8:20-21** 8:20-21 Atiing pagimu yang Dios tung ni Adan, ya ray binuat nang ingkargadu nang may kagaeman tung tanan ang inimu na tung kaliwutan (Genesis 1:26-28; Mga Karantaen 8:5-8; Hebreo 2:5-8). Purisu atiing paglampas na tung urdin yang Dios, pati yang tanan ang ipinabtang yang Dios tung pudir na, damay ra ka tung kalalangan ang ipinakdul yang Dios tung anya (Genesis 3:17-19).

atiang inimu na ay maning pa tung pamagere-ere, kung indi, pati nganing ita mismung kumpurming pinatiniran da yang Dios tung Espiritu Santong yay maning pa tung sasang pundung ipinatkaw na tung yaten, ya ka, maning pa tung pagere-ereita ra ka. Ay duru ra ka atiang pagyenget-yengetan tang pagpakbat kung sanu ra kaya kumawut yang uras ang ipagpailala yang Dios tung yaten ang ita ka man ay matuud ang mga ana nang magkabagay rang pakdulan na yang tanan ang kaayenan ang pinangakuan na. Lugud da ka asan yang pangimaklu na tung mga tinanguni ta ang asanita ra ka nga bawiyay na tung kadiaduan ang naang nagabtangan ta numanyan taa tung kaliwatan ang naa.²⁴ Kipurki magimpisa pa atiang tinapnayita ra ni Ginuung Jesus, durung pagpakbat ta tung katinluan ang atia. Kung ya rag dawalay ta yang nagipagpakisewat ta, ig disir anda ray ministir ang pakbaten ta pa. Ay tinu pay nagaintindian ming tau ang magpadayun pa yang pagparakbaten na ang ya rag bistuay na yang nagipagpakisewat na?²⁵ Piru kumus pagpakbatita ra nganing tung sasang indi ta pa nagaita, iyang nang ianing, indiita ra pagmatakang pagelat.

Natetenged Tung Pagtarawangen Yang Espiritu Santo Tung Pagarampuen Ta (8:26-30)

²⁶ Belagan ilem tung pagparakbaten ta kemtel da yang mga isip tang magagwanta tung mga kaliwagan, kung indi, kemtel da ka natetenged tung Espiritu Santong pagtinir tung yaten ang kung ariita pag luwayay, duunita ra kag padagen-dagenay na ta mupiang paktelen. Pariu ra asan tung pagarampuen ta tung Dios ang kung kaisan indi ta nagaintindian kung unu pa engaged ay dapat ang ipagampu ta tung anya. Piru kung luwayenita ra nganing natetenged tung mga kalbatan ta ang asta ya ra ilem aginamesay ta, yang Espiritu Santo mismu ya ray mangerengan tung yaten ang magpakiksen tung Dios.²⁷ Ig yang Dios ang nagasangkad kung unu pay nagabtang tung mga isip ta, ya kay nagaske kung unu pay pagasikad yang Espiritu Santong pagampu para tung yaten. Nagakdekan na ang kung unu pay nagipagampu na, pulus uyun ang pisan tung kalelyagan na para tung yaten ang binuat nang mga tauan na.

²⁸ Dispuis pa, nagaskean ta ra ka ang ta yaten ang kumpurming pagmaal da tung Dios, maskin unu pay mapasaran ta, luwus ang pagaeklan na tung may ikaayen ta ka engaged. Yay pagabuat na para tung yaten ang kumpurming bintang nang maging mga tauan nang sadili ang yang pagbeteng nang atii, ya ra kang lagi ay uyun tung pinalanu na para tung yaten.²⁹ Talagang mataligan tang matuud tia

ay telengan ta ra ilem yang pagpalaksu na tung pinalanu nang atia. Ta yaten ang kumpurming naskean na kang lagi atiing indi na pa nagaimu yang kaliwutan ang itay magtalig yang mga sadili ta tung ni Jesu-Cristong magpatapnay, ita kang lagi ay pinagdisisiunan nang magkatinir ta pagkatau tang baklu ang magatu rang magatu tung pagkatau ni Jesu-Cristo ang yay paganingen nang Ana Na. Yang linuaan na tia tanya ray maning pa tung pangulu ig ta yaten ang binuat da yang Dios ang mga ana na, ita ray maning pa tung mga ari nang durug dakel. ³⁰ Dispuis, ta yaten ang kumpurming pinagdisisiunan na ta maning tia, ita ra kay bintang na ang para magpatapnayita tung ni Jesu-Cristo. Ig ta yaten ang kumpurming bintang na, ita ra kay inusgaran na dayun ang saluita rang pisan tung pagterelengen na. Kidispuis pa tung uri, ta yaten ang kumpurming inusgaran na tung maning tia, ita ra kay siguradung padengegan nang palgurun tung kasusulawen ang pagatiniran ni Ginuung Jesus.

Yang Pagpasalamat Ni Pablo Ang Anda Enged Ang Pisan Ay Mapasaran Tang Puiding Ya Ray Pagsangkalan Yang Paggeregmaen Yang Dios Tung Yaten (8:31-39)

³¹ Kapurisu kung mapaneem-neeman ta yang tanan ang atiang binuat yang Dios para tung yaten, unu pa wasu ay linagpakan na, kung indi, ya ra taa. Kumus yang Dios ya ray pagpakigsasa tung yaten ang mga tumatalig, maskin tinu pay magkuntra tung yaten, anday kaministiran ang eldan ta. ³² Maskin pa yang paganingen nang Ana Na, indi na ra nganing inawiran ang ipinalikay tung malain, kung indi, arangan da ilem tung yaten ang tanan, ya ra iintrigaay na tung pudir yang mga taung namagpaimatay tung anya. Ig disir, kumus yang pinakalusu ta gegma na ya ra nganing ay ibinuluntad na para tung yaten, talagang pati yang tanan ang kaministiran tang para mapanirbianita ta ustu tung anya, luwus da kang ibuluntad na tung yaten. ³³ Ta yaten ang pinagpilik yang Dios ang maging anya, kung tinu pay magpangaas ang magbangdan tung yaten duun tung katalungaan na, indi na ra ka ilem intindien ay tanya mismu nganing ay nagusgad da tung yaten ang saluita rang pisan tung pagterelengen na. ³⁴ Maskin tinu pay magpangaas ang magkalalangan ang ita dapat ang sintinsiaan yang Dios tung kalainan, indi na ra ka ilem sapten ay natetenged ti Jesu-Cristo mismu ya ra nganing ay nagpakugmatay para tung yaten ang para indiita ra sakepen yang sintinsiang

atia. Dispuis pa binui si ka nganing ang uman yang Dios*
 ig numanyan duun da tanya tung tepad na ampir tung tuu
 nang pagsinasaay ra tanira ta kagaeman ig pangerengan
 da ka nganing tung yaten ang pagpakigkesen tung anya.
 35 Kapurisu kumus maning da ka man tia, anda enged ang
 pisan ay sarang ang mabuat yang mga tau tung yaten ubin
 maskin unu pa man ang bagayay ang mapasaran ta ang yay
 pagsangkulan yang paggeregmaen ni Jesu-Cristo tung yaten.
 Maskin paliwaganita pang papinitinsiaan, maskin deeg-
 deeganita pa natetenged ilem tung pagtaraligen ta tung
 anya, maskin pasubkanita pa, maskin pakulanganita pa ta
 pagarawelen ta, maskin ideselita pa tung may karisguan
 na, maski nganing ang patayenita pa, indi ka enged
 maguman yang paggeregmaen na tung yaten. 36 Kipurki
 yang mga bagay ang mga maning tiang nagkarasambitu,
 magkatirnung pisan tung sasang ikiniga ni David tung Dios
 atiang tukaw ang yay napabtang tung kasulatan ang maning
 taa yang palaksu na:

“Natetenged mga tauanami nuyu, pirmiami ra ilem ang
 nagatagaman ta mga taung imatayen. Yang pagterelen-
 gen nira tung yamen yami pariu ra ka ilem tung mga
 karniru ang irimatayen da baklu ra ipaalangay yang karni
 na tung palingki†,” agaaning.

37 Piru maskin pang mga maning tiang mga kaliwagan
 ay mapasaran ta, indiita ra ka enged madeegan, kung
 indi, masalapayan ta ra ka enged ang pisan natetenged
 tung pagpakigsasa tung yaten yang sasang naggegma
 tung yaten ang asta pinakugmatayanita ra nganing anya.
 38-39 Nagapagbitalaw ra ta maning tia ay nagasiguruung
 pisan ang maskin patayenita, maskin pabuienita pa, maskin
 unu pay mapasaran ta simanyan, pati yang mapasaran
 ta tung uras ang panalungaan, maskin sangsangenita pa
 ta maskin unu pang klasiay ta mga taung indi nagaita,
 maskin unu pag ketelay, maskin ay pay mga lugar nira,
 maging duun tung langit, maging duun man tung kadalman
 ig maskin pang unu pa man ang bagayay tung tanan ang
 inimu yang Dios, parariung anda enged ang pisan ay dapat
 ang eldan ta tung nira ang muya ya ray pagsangkulan
 yang paggeregmaen yang Dios tung yaten. Anday dumang
 gegmang nagianingu, kung indi, ya ra yang ipinagpaita na
 atiang pagpakugmatay ni Ginuu tang Jesu-Cristo para tung

* **8:34** 8:34 Tung pagpabui si kang uman yang Dios tung ni Jesu-Cristo, duun da
 nga papruibaay na ang rinisibi na ra yang pagpakugmatay na ang yay ultimu
 ilem ang patielan na yang pagurusgaren na tung mga tau ang tanira sumalu
 rang pisan tung anya. Telengan mu yang napabtang tung 4:25. † **8:36** 8:36
 Mga Karantaen 44:22; 2 Corinto 4:11

yaten.

9

Nagasambit Na Kung Unu Pag Kapungaw Yang Isip Na Natetenged Tung Nasyun Nang Israel Ang Tinalyuran Da Yang Dios Natetenged Tung Panambing Nira Tung Ni Ginuung Jesus (9:1-5)

¹ Numanyan tung magdasun ang naa, may gustuung ianing tung numyu ang yay mataligan ming talagang matuud natetenged tung pagsinasaay yamen ang naa ni Jesu-Cristo. Indiaw pagbukli, kung indi, maski nganing yang sadiling painu-inuu ang yay nagapasanagan yang Espiritu Santo, ya ra kay pagpaugtun tung gustuung ianing ang naa ang talagang matuud. ² Iugtulu tung numyu, durung pisan agkapupungawen yang isipung pagdemdem tung mga kaputulanung mga masigkanasyunung mga Israel ang alus pa ilem midyu indi mapunas-punas tung isipu natetenged yang kadaklan tung nira namanambing da ka man tung ni Ginuung Jesus ang tanya unu belagan yang paganingen ang Cristong nagaelatan da rin nirang kumawut. ³ Kisira rin ang ilugut da ilem yang Dios tung yeen ang yuu ra ilem ay magsali tung nirang sintinsiaan na tung kalainan maskin magbelaganami pa ni Jesu-Cristo, ugud asan da rin ngaipalibriayu tung sintinsia, buatenu ra rin*. ⁴ Teed mi tiag katinlu yang ipinakdul yang Dios ta diwaldi tung nasyun yamen ang Israel. Tanira ka man mga Israel ang pangguuy, bilang mga kanubli ni Israel. Tanira mismu kinawig da nganing yang Dios ang yay mga ana na†. Muya-muya nganing ang pinaitaan na yang kasusulawen yang pagkabetang na atiang duun pa rin tanira tung mga banwang kapas‡. Tung nira ka nagpakigpaigu ang tanira ray maging mga tauan nang sadili ig tanya ra kay maging Dios nira. Inulit na ka nganing ang pinaugtunan ta pira pang bisis§. Pinakdulan na ka nganing ta mga katuwulan na atiang duun pa tanira tung tinenaran yang bukid ang pagguguuyan ang Sinai*. Pinagtuldukan na ka nganing kung ya pa agari yang tamang pagturuuen nira tung anya. Tanira kay pinangakuan na ta duru-durung kaayenan, kapin da enged ang lugud asan yang paganingen ang Cristo bilang Mananapnay ang ipaangay na tung nira. ⁵ Dispuis yang mga kinaampu yamen ang na Abraham na Isaac ni Jacob ya ra ka man mismu

* 9:3 9:3 Maayen ang ikumpalar ta tung ipinagampu ni Moises tung Exodo 32:32. † 9:4 9:4a Exodo 4:22 ‡ 9:4 9:4b Exodo 16:7, 10; Levitico 9:23; Mga Lumiru 16:19 § 9:4 9:4k Exodo 19:5; Deuteronomio 29:1-15; Josue 8:30-35

* 9:4 9:4d Exodo 20:1-17

yang pinamilik na atiang tukaw ang para yay buaten nang pamuaran yang nasyun nira. Ig kidispuis pa, landaw tung tanan, atiang pagingtau yang paganingen ang Cristong atia bilang Mananapnay tung nira, yang nasyun yamen mismu yay natauan na. Ang pagkatapus belag ya mamananged tung anya yang kadaklan ang mga masigkanasyunung mga Israel, ya mamanambing tung anya ang ya ra ka man mismu ay Dios ang makagagaem tung tanan ang ya kay bagay ang dayawen tang asta tung sampang anday katapus-tapusan. Talagang magkabagay ang pisan tia.

Belagan Ang Maganing Ang Yang Tanan Ang Mga Kanubli Ni Abraham Luwus Ang Ipalgud Yang Dios Tung Pinangakuan Na Tung Anya (9:6-13)

⁶ Piru maskin namanambing da ka man tung ni Jesu-Cristo yang kadaklan ang mga masigkanasyunung mga Israel, belagan ang maganing ang duun da isulay yang Dios yang pinangakuan na tung na Abraham ni Isaac ni Jacob pati mga kanubli nira ang tanya ray maging Dios nira ig tanira kay maging mga tauan na. Ay kipurki belagan ang maganing ang yang tanan ang mga Israel luwus ang magkawigen yang Dios ang yay matuud ang mga tauan na[†]. ⁷Yadwa pa belagan kang maganing ang yang tanan ang mga ana ni Abraham parariu kang magkawigen yang Dios ang lugud tung pinangakuan nang atii, kung indi, pilik. Atia uyun ang pisan tung sasang inaning na tung ni Abraham ang nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Sulaminti ilem yang ana mung ti Isaac ay kawigenung pamuaran yang mga kanubli mung ipalguru tung pinangakuanu tung nuyu[‡],” maganing.

⁸ Duun da ngaintindiay ta ang yang kinawig yang Dios ang matuud ang mga ana na atii kanay, belagan yang mga taung namagsurubli-subli tung ni Abraham tung pastikular ka ilem ang pagparanganaen tung nira, kung indi, ya ra ilem yang mga taung naging mga kanubli na ekel tung sasang pinangakuan yang Dios. Tanira ra ilem ay kinawig nang ya ray ipalgud na tung pinangakuan na tung ni Abraham. ⁹ Ay pademdeman mi ra kanay yang sam bilug pang pinangakuan yang Dios tung ni Abraham ang maning taa:

[†] **9:6** 9:6 Genesis 17:7. Kalaum yang mga masigkanasyun ni Pablo ang yang tanan ang mga kanubli ni Abraham siguradung may kalibrian da nira natetenged ilem tung pagsurubli-subli nira tung ni Abraham. Gustuu ni Pablo ang tadelngen na yang pagirintindien nirang atiang belagan tama. [‡] **9:7** 9:7 Genesis 21:12

“Tung mga maning ka tiing uras taa tung matakun, yang kasawa mung atiang ti Sara may ana na rang lalii ekel tung pagpaktelu tung anya,” maganing§.

Purisu duun da ngaskeay ni Abraham ang belagan tung ana nang sam bilug ipapanaway yang Dios yang planu nang atiang pinangakuan na tung anya, kung indi, tung ana na ilem ang ti Isaac ipapanaway na. ¹⁰ Belagan da ilem maning tii yang pagpailala yang Dios kung ya pa agari yang pagpiriliken na, kung indi, pati atiang pagmatung tung mga kampi ni Rebeca ang kasawa ni Isaac ang yay sasang kinaampu ta, ya ka. Ay duun si ka nagpaita yang Dios ang yang nagipagpilik na tung mga taung gustu nang gamiten ang magpapanaw tung planu na, indi na agintindien yang pagdarasun-dasun nirang natural tung mga ginikanaan nira ubin mga kinaampu nira. ¹¹⁻¹² Kipurki baklu ipanganaay ni Rebeca yang duruang magkampi, atiang anda pa nganing ay nagabuat nirang maayen ubin malain, inaning dang lagi yang Dios tung anya ang maning taa:

“Yang dakulu ya pay magpaturuwulun tung gesye*,” maganing.

Asan da ngaintindiy ta ang yang buat-buat yang mga tau andang pisan ay kalalabten na tung pagpilik yang Dios, kung indi, dipindi ilem tung sadiling kalelyagan na kung tinu pay piliken na. ¹³ Yang ipinasanag nang atii tung ni Rebeca pariung pisan tung sam bilug pang inaning nang nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Ti Jacob ya ray pinabuyukanu yang gegmaw piru ti Esau ya ray indi nalelyaganu†,” maganing.

Yang Nagipagpilik Yang Dios Tung Mga Tau Belagan Natetenged Tung Kalelyagan Nira Ubin Pagimuras Nira, Kung Indi, Natetenged Ilem Tung Sadiling Kalelyagan Nang Magildaw Tung Nira (9:14-18)

¹⁴ Ta, unu pay nalagpakan na tia? Aningen ta wasu ang belagan tama yang pagpilik yang Dios ang maning tia tung kumpurming tinu pay nagaleyagan nang piliken? Abaa, indi ra ka enged magkatama tia! ¹⁵ Kipurki pademdeman ta ra ilem yang sasang inaning yang Dios tung ni Moises ang maganing,

§ 9:9 9:9 Genesis 18:10, 14 * 9:11-12 9:11-12 Genesis 25:23b. Maayen pang pati birsikulu 24 may 25, basaen ta ka ugud asan da ngaintindiy ta ang pati yang nasyun ang ibuad nirang durua lugud da ka tung inaning yang Dios ang atii tung ni Rebeca. Bilang tung uri, yang nasyun ang Edom ang ibinuad yang dakulu ya ray magaeman yang nasyun ang Israel ang ibinuad yang ari na.

† 9:13 9:13 Malakias 1:2-3. Pati yang mga nasyun ang ibinuad nirang durua, lugud da ka asan tung bitalang atia.

“Kumpurming tinu pay nagalelyaganung ildawan, ya ra ka engaged ay ildawanu‡,” maganing.

¹⁶ Purisu asan da ngaintindiay ta ang yang nagipagpilik yang Dios tung mga tau ang para gamiten nang magpanaw tung planu na belagan natetenged tung kalelyagan nira ubin tung pagimuras man nira, kung indi, natetenged ilem tung sadiling kalelyagan nang magildaw tung sasang taung andang pisan ay natengeran na tung anya. ¹⁷ Dispuis pa, isipen ta ka yang sasang bitalang itinalig yang Dios tung ni Moises ang para ipakawut na tung Faraon ang yay pagadi tung Egipto ang napabtang ka tung kasulatan ang maganing,

“Yang ipinagpakarungu engaged tung nuyung maging Adia, ay ugud ipaitaw tung nuyu kung unu pag kapuirsa yang kagaemanu ugud mabantug da yang aranu tung bilug ang kaliwutan§,” maganing.

¹⁸ Purisu asan da tung duruang bulus ang atia ngaintindiay ta ang kumpurming tinu pay nagalelyagan yang Dios ang ildawan, ya ra ka engaged ay ildawan na, ig kumpurming tinu pay nagalelyagan nang paktelen yang pagpakgat na tung anya ang katulad ka tung Faraon ang atii, ya ra ka engaged ay paktelen nang magpakgat.

Yang Nagipanuwal Na Tung Sulingaag Yang Duma (9:19-29)

¹⁹ Muya may asan tung numyung gustu nang magsulingaag tung yeen ang maning taa: “Kumus dinisiunan da kang lagi yang Dios yang maskin unu pang ubraay ang buatan tang mga tau, ig disir, maskin unu pay buatan ta, pulus nagalelyagan na ang yay buatan ta. Purisu indi ka engaged magkatama ang parusaan na pa yang sasang taung nagpakasalak natetenged andang pisan ay taung sumarang ang magkuntra tung kalalangan yang Dios.” ²⁰ Abaa yang tau kang naa ka! Yawang sasang tau ka ilem, supaken mu pa yang Dios? Katulad tung urun ang binuat ta sasang tau, yawa inimua ka yang Dios. Kung alimbawa maske ra rin ang magbitala yang sasang urun, magkabagay wasung magsupak tung nagbuat tung anyang aningen, “Aywa binuataw ra nuyu ta maning taa?” ²¹ Simpri yang sasang manigbuat ta urun, may kalalangan na tung sang masang kaluntani ang duruay urun ang buatan na ang yang madataan yang sam bilug, yay gamiten tung dakulung bagay ang pagkatapus yang madataan ka yang sam bilug, gamiten da ilem tung pastikular ang bagay. Maning kang

‡ 9:15 9:15 Exodo 33:19 § 9:17 9:17 Exodo 9:16

pisan tia tung Dios. May kagaeman na kang magusuy tung kumpurming unu pay nagaplanu na tung mga tau. ²² Ay maskin gustu na ra rin ang magpadangat yang kasisilagen nang magpaita yang kagaeman na tung mga taung namagpasikgel tung anya, inagwantaan na ra ilem ang durung pagparurus na tung nira agad bagay ang pisan ang ya ra rin ay parusaan na. ²³ Yang pagasikad na enged asan ay ugud magpailala yang sasang ikadengeg nang durug tinlu ekel tung pagpaita na yang kildaw na tung mga taung kumpurming nagalelyagan nang ildawan ang ya ra kang lagi ay pinalanuan nang palgurun tung kasusulawen na. ²⁴ Anday dumang mga tau tia, kung indi, ita ra mismung kumpurming tinu pay bintang nang magtalig yang sadili na tung ni Ginuung Jesus ang magpatapnay. Yang pinanliit-liitan ta, belagan da ilem tung nasyun yamen ang mga Judio, kung indi, tung taga duma-ruma kang mga nasyun ang belagan mga Judio. ²⁵ Kung natetenged tung belagan mga Judiong atiang sinambitu, may sasang bitala yang Dios ang isinulat ni Oseas atiang tukaw ang ya ray gustuung eklan ang ipagpasunaid tung nira. Ay ya ray pagpailala ang maskin tanira may pudir yang Dios ang yay pamilikan na ta mga tauan na. Maning taa yang nagianing na:

“Yang mga taung belagan kang laging mga tauanu, ya ray aningenung mga tauanung sadili. Tanirang indi kang lagi pinaitaanu yang gegmaw, ya ray aningenung nagagegmaanu*,” agaaning.

²⁶ Dispuis may sam bilug pang bitala ni Oseas ang maning ka tia yang lagpak na ang maganing,

“Magkamaning da tung uri ta kaldaw ang kada lugar ang yang mga magbawanwa duun ya ray inaning yang Dios ang tukaw ang tanira belagan mga tauan na, duun si ka aningay na ang tanira mga ana na rang sadili ang tanya ka man yang Dios ang makagagaem†,” agaaning.

²⁷⁻²⁸ Piru kung natetenged tung nasyun yamen ang mga Israel, may sasang ipinagpakawut ni Isaias tung nira atiang tukaw ang maganing,

“Yang nasyun tang naang mga kanubli ni Israel, maskin yang kinadaramelen ta maning pa tung kenay tung mga binakayan ang indi mabilang-bilang, piru gesye ka ilem yang mangalibri tung sintinsia, ay natetenged makali rang matuurun yang Dios yang bitala nang ipinagpaaman na ra kang lagi tung nira ang yang mga tau taa tung banwang naa, patedekan na ra ka enged ang pisan ang pamarusaan‡,” maganing.

* 9:25 9:25 Oseas 2:23 † 9:26 9:26 Oseas 1:10 ‡ 9:27-28 9:27-28 Isaias 10:22-23

29 Dispuis yang nagipaganingu ang andang pisan ay taung matapnay yang Dios kung indi na paitaan yang kaildaw na, bistu ra kang pisan tung sasang inulang tukaw ni Isaias ang maganing,

“Ti Yawing ya ka man ay makagagaem tung tanan, kung sintinsiaan na ra nganing yang nasyun ta, kung indiita maildawan nang paepdan ta pira pang bilug ang mamagsurubli-subli tung yaten, talagang maspukita ra rin ang katulad ka tung nainabu tung mga taung namagtinir da duun tung mga lansangan yang Sodoma may Gomora atiang pagsintinsia na tung nira§,” agaaning.

Natetenged Tung Pagpakuindi Yang Mga Israel Tung Patakarang Yang Dios Ang Baklu (9:30-10:21)

30 Kapurisu yang linagpakan yang pangatadlenganung naa natetenged tung mga Israel may tung mga taga dumarumang nasyun, ya ra taa. May belagan mga Israel ang maskin indi tinagaman nirang sinagyap kung ya pa agaring sumalu ra tanira tung pagterelengen yang Dios, ya pa ka enged ay nangatultul. Bilang inusgaran da tanira yang Dios ta maning tia natetenged ilem tung pagtalig nira yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong nagpatapnay. 31 Ang pagkatapus naang kadaklan ang mga masigka Israelu, maskin tinagaman da nirang sinagyap kung ya pa agaring sumalu ra tanira tung pagterelengen yang Dios ekel tung pagturbanan nira yang mga katuwulan na, ya pa kay indi nangatultul tung nagasagyap nira. 32 Natetenged tung unu pa ang indi nangatultul, kung indi, belag ya mamagtalig yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristo ang yay nagpakugmatay para tung nira, ya mamagtalig tung sadiling ketel nirang pamagtuman yang mga katuwulan. Yang indi nira ipagtalig yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus ay natetenged may pinanginlasayan da nira tung anya natetenged napatay. Yay balawag ang pisan tung nagaelatan da rin nira tung paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang magbawi tung nira*. Yang kaalimbawaan yang pinanginlasayan nirang atia tung anya maning pa tung sasang batung nasapdukan nirang nalawaan ang asta indi ra nangatultul tung pagasagyap nira. 33 Asan da nga matuuray yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang nabtang tung kasulatan natetenged tung paganingen ang Cristong ipaangay na taa tung kaliwutan ang naa. Maning taa yang palaksu na:

“Papatandaan mi ta maayen yang bitalaung naa. May sasang taung papaggaemenu taa tung banwang naang Israel ang yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang batung durug baked ang panielan† ang aywat ya pay masapdukan yang mga taung malawaan‡? Ugaring maskin pang maning tia, kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung anya, talagang anda enged ang pisan ay mapaeyakan nang pagsungunan tung nagataligan nang atia tung anya,” maganing§.

10

Nagapabilugan Na Kung Unu Pa Enged Ay Natengeran Na Ang Indi Pangatultul Yang Mga Masigkanasyun Na Tung Kalibrian (10:1-4)

¹ Mga putulu, durung kalelyagu ang yang mga masigkanasyunung naang mga Israel basi pa ra ilem ang mampatapnay ra tung ni Ginuung Jesus. Ya kay nagipagampuung pirmi tung Dios ang tedek ang pisan tung kinaisipanu. ² Yang puiding aningenu natetenged tung nira ang talagang matuud, maskin duru ka man agkaderererep tung pagturuuen nira tung Dios, piru belagan usuy tung tamang pagirintindien. ³ Sanu pa nga tultulay nira tia naang anda nganing ay gustu nirang mamagintindi tung baklung ipinagpakigpaigung naang pinagtukud yang Dios kung ya pa agari yang pagusgad na tung mga tau ang salu rang pisan tung pagterelengen na. Kung indi, yang nagasikad nira ang asan da ilem ngausgaray na tanira tung pagtukuranen nira yang mga katuwulan na. Purisu ya ray indi nira ipinagsuku tung anya ang para mampauyun da rin tung ipinagpakigpaigu nang atiang baklu ang para asan da rin ngausgaray na ta maning tia. ⁴ Piru yang papanaw ang atiang nagusuyun nira binuat da ni Jesu-Cristong imbalidu ra ilem ekel tung pagpakugmatay na. Purisu yang pinakawut na, kung tinu pay magtalig yang sadili na tung anyang magpatapnay, asan da ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na.

Kung Tinu Pay Tapnayen Yang Dios (10:5-13)

⁵ Kung natetenged tung mga masigkanasyunu kung aywa indi nangatultul tung kalibrian ang sinagyap da ka rin nira*, pademdeman ta ra kanay yang sasang isinulat ni Moises ang tukaw natetenged tung pagusgad yang Dios tung mga tau

† 9:33 9:33a Isaias 28:16a ‡ 9:33 9:33b Isaias 8:14 § 9:33 9:33k Isaias 28:16b; Roma 5:5, 10:11 * 10:5 10:5a Duun isugpatay ni Pablo tung sinambit na tung 9:30-33.

natetenged tung pagturumanen nira yang mga katuwulan na ang maning taa yang palaksu na:

“Yang mga taung kumpurming nagespet dang pisan tung tanan ang nagkarasambit tung mga katuwulan na, ya ray lugtan nang magpasapen tung anyang asta tung sampa ekel tung pagturumanen nirang atiang kumplitu[†],” maganing.

6 Piru kung natetenged tung papanaw ang naang sam bilug ang suluminti ilem tung pagtalig yang sasang tau tung ni Jesu-Cristo ang asan da ngausgaray yang Dios ang salu ra, bistu ka tung sasang ipinagpadapat ni Moises tung mga masigkanasyun nang tukaw ang maganing[‡],

“Indi mi ipagkesen-kesen tung mga isip mi ang bakluamu ra mananged tung bitala yang Dios ang naang nagipagpadapatu, kaministiran may magpaabwat da kanay duun tung langit[§].”

Kung aklesenu tung palaksu yang pagirisipen yang dumang pagdiskumpiar simanyan tung nagipagpakawut yamen tung nira, gustu ka nira ang baklu ra mananged, kaministiran ang may magpalangit da kanay ang para yang paganingen ang Cristo, ya ray eklan nang magparanek taa tung kaliwatan ang naa. ⁷ Utru si, may sam bilug pang ipinagpadapat ni Moises tung nirang tukaw ang maganing,

“Indi mi ka ipagkesen-kesen tung mga isip mi ang bakluamu ra mananged, kaministiran may magpaadalem da kanay duun tung pagatiniran yang mga minatay*.”

Kung aklesenu ka tung dumang pagdiskumpiar simanyan, gustu ka nira ang baklu ra mananged tung nagipagpakawut yamen, kaministiran ang may magpaadalem da kanay duun tung pagatiniran yang mga minatay ang para yang paganingen ang Cristo, ya ray bangunun nang pabaliken taa tung kaliwatan ang naa. ⁸ Imbis maning tia yang nagipagkesen-kesen nira tung mga isip nira, indi ra. Kung indi, yang dapat ang isipen nira, ya ra taang sam bilug pang inaning ni Moises tung mga masigkanasyun nang maganing,

† **10:5** 10:5b Levitico 18:5; Galacia 3:12 ‡ **10:6** 10:6a Duun ngaeklay ni Pablo yang gustu nang ianing tung mga bitalang ipinagpadapat ni Moises tung mga masigkanasyun nang mga Israel (Deuteronomio 30:11-14). Inaning na ang yang mga katuwulan yang Dios belagan maliwag ang intindien kag tumanen. Anda ray ministir ang magpaabwat tung langit ang para maeklan nira ubin magpalakted tung duwali yang teeb ang para maita nira. Kung indi, asan da unu tung mga isip nira, ig nagipalua ka nganing nirang nagikesen-kesen. Atia, inakles ni Pablong ipinagpadapat tung Matinlung Balitang nagipagpakawut na ang aywa nagadiskumpiar pa yang duma. § **10:6** 10:6b Deuteronomio 30:12

* **10:7** 10:7 Deuteronomio 30:13

“Yang bitala yang Dios ang naang nagipagpadapatu tung numyu, malpes da ilem ang maintindian mi, ay asan da tung mga isip ming nagapaneem-neeman mi ig asan da ka tung mga nganga ming nagipagkesen-kesen mi ka tung mga aruman mi[†].”

Yang bitala yang Dios ang atiang sinambit na, kung ilakteru tung panimpu ta simanyan, ya ra taang nagipagpakawutu tung mga tau, kapin da engaged tung mga masigkanasyunu ang tanira kaministiran dang magtalig yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. ⁹ Maning taa yang nagipagpadapatu tung nira: “Kung tinu pa asan tung numyu ay magpalamtuk da yang pundu yang kinaisipan nang mananged da ang ti Jesu-Cristo binui si ka man ang uman yang Dios ang pagkatapus yang nganga na ya ray gamiten nang magubligar tung publiku ang ti Jesus talagang Dios ka man ang matuud ang ya ra kay pinagintrigaan na yang sadili nang nagpagaem, yang taung atia, asan da nga tapnayay yang Dios[‡]. ¹⁰ Ay ya pa agari, yang pundu yang kinaisipan yang sasang tau ya ray dapat ang ipalamtuk nang para mananged dang tedek tung kinaisipan na ig yang nganga na ya ra kay gamiten nang magubligar da tung publiku kung unu pay nagapananged na. Anday dumang pakawutun na tia, asan da ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na bilang asan da nga tapnayay na.” Maning tia yang nagipagpakawutu tung nira. ¹¹ Talagang matuud tia ay kipurki may sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Kumpurming tinu pay pagtalig tung anya, talagang anda engaged ang pisan ay mapaeyakan nang pagsungunan tung nagataligan na tung anya[§],” agaaning.

¹² May inaning nang bitalang “kumpurmi” ay natetenged yang tanan ang mga tau, maging mga Judio, maging mga taga duma-rumang nasyun man, pantay-pantay ka ilem tung pagterelengen na. Sam bilug ilem yang maging Ginuu nirang may kalalangan tung nirang tanan ang ya kay magpaita ta kaildaw nang awundang pisan tung kumpurming magambay tung anyang magpatapnay. ¹³ Maning kang

[†] **10:8** 10:8 Deuteronomio 30:14 [‡] **10:9** 10:9 Atii kanay, yang mga taung pinadapatan engaged ni Pablo ta maning tia, ya ra yang mga masigkanasyun nang mga Judio ang yang kadaklan tung nira indi ka engaged mamanananged ang ti Jesus nabui si kang uman yadwa pa indi ka engaged panangden nira ang tanya Dios. Purisu kung tinu pa tung nira ay mananged dang matuud tung balitang naang ipinagpakawut ni Pablo tung nira, anday duma, magpalamtuk da yang pundu yang kinaisipan nang mananged ang ti Jesus binui si ka man ang uman yang Dios ig ipagaem na ra ka dayun yang sadili na tung anya ay ya ray agilalaen nang Dios ang matuud. [§] **10:11** 10:11 Isaias 28:16b (Roma 5:5; 9:33)

pisan tia yang isinulat yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang maganing,

“Kumpurming tinu pay magambay tung ni Yawing magpatapnay, yay tapnayen na*,” agaaning.

Yang Nagipanuwal Na Tung Riklamu Yang Duma Ang Yang Mga Judio Unu Indi Ra Ilem Pinakdulan Ta Lugar Nirang Magtalig Tung Ni Ginuung Jesus (10:14-21)

¹⁴ Kung natetenged tung pagambay yang mga masigkanasyunu tung ni Ginuung Jesus, muya may dumang mga tumatalig ang mga Judio asan ang may gustu nirang mangatadlengan ta maning taa:

“Ya pa agaring mapagambay yang kadaklan ang mga masigka Judio ta tung ni Ginuung Jesus kung indi pa nganing nagaeyangan ta ipagtalig nira tung anya? Ig ya pa agaring maeyangan ta ipagtalig nira tung anya kung indi pa nganing nagagngel nira yang balita natetenged tung anya? Ig ya pa agaring magngel nira tia kung anda pa ka nganing ay pagparakawutun tung nira? ¹⁵ Ig ya pa agaring may magparakawutun tung nira, kung indi pag tuwulun yang Dios? Kung tung bagay, duru ka rin agkatinlu kung paangayan da tanira yang Dios ta mga manigparakawutun ang katulad ka tung sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘Makasasadya ta isip yang pagkawut yang mga manig-pakawut ta matinlung balita†.’ ”

Maning da tia yang palaksu yang pangatadlengan yang mga putul tang atia. ¹⁶ Yang matuwalu asan, may mga tau rang pinanuwal da ka man yang Dios ang magparakawutun tung nira, piru yang kadaklan indi ra namananged. Magka-pariung pisan tia tung sasang ikiniga ni Isaias tung Dios ang tukaw ang maganing, “Aay Yawi, midyu alus pa ilem ang anda ray nananged tung ipinagngel yamen tung nira‡,” maganing§. ¹⁷ Purisu duun da ngaintindiay ta ang kung may mga taung pagtalig da tung ni Jesu-Cristo, anday dumang natengeran na, nagngel da nira yang balita natetenged tung anya, ig anday dumang natengeran na ang tanira nangagngel da, ay may namagparakawutun da tung nira natetenged tung anya.

* **10:13** 10:13 Joel 2:32 † **10:15** 10:15 Isaias 52:7 ‡ **10:16** 10:16a Isaias 53:1 § **10:16** 10:16b Duruay pagirintindien tung 10:14-16. Yang ilinaked tung abwat, teed ilem tung mga Judiong indi pamananged tung Matinlung Balita. Piru tung pagintindi yang duma, belagan ilem yang mga Judio ay nagadapatan na, kung indi, pati yang mga taga duma-rumang nasyun ang kumpurming indi pa nagagngel yang Matinlung Balita natetenged tung ni Ginuung Jesu-Cristo.

18 Piru elat kanay kung mangasarang, yang mga masigkanasyunung naang mga Israel, indi pa wasu nagagngel nira yang balitang naa natetenged tung ni Jesu-Cristo? Talagang nagngel da nira. Ay katulad tung mga tau tung maskin ay pang banwaay ang puiding magintindi natetenged tung pagkadios yang Dios natetenged tung kalangitan ang inimu na ang yay nagatingara nira lawiig kaldaw, maning ka tia tung mga masigkanasyunung naa. Ay maskin ay pang banwaay tanira nga wasak, puidi kang magintindi tung Matinlung Balitang naa ay natetenged sarambung da ang katulad ka tung sasang bitalang napab-tang tung kasulatan ang maganing,

“Yang nagipagdiklara nira natetenged tung anya, sarambung da, maskin duun tung ay pang kabiwinit-binitanay*,” maganing.

19 Piru elat kanay. Naang mga masigkanasyunung mga Israel, indi nira wasu naintindian yang ipinagpakawut tung nira natetenged tung ni Ginuung Jesus? Talagang naintindian da nira, piru indi ra ka enged pinananged nira. Ti Moises yay tukaw tung tanan ang napagula ang yang belagan mga Israel ya ray mampauyun ang para asan da nga tapnayay yang Dios. Bistu ra duun tung sasang inaning yang Dios ang ipinalatay ni Moises tung mga masigkanasyun na atiang tukaw pa ang maganing,

“Purisu ta yeen, anday dumang buaten, papagiwegenamu ra yeen natetenged tung pagirildawenu tung mga taga duma-rumang mga nasyun ang ya kang lagi ay pagalamku ming anday kuinta nira. Pasilagenamu ra ka yeen natetenged ya ray paitaanu ta dakulung pabur yang mga taung atiang nagalamku ming anday naerem nira natetenged tung yeen†,” agaaning.

20 Dispuis pa maski nganing ti Isaias, durug kabalur yang isip nang nagpalatay yang sasang bitala yang Dios tung mga masigkanasyun na atiang tukaw ang balawag ang pisan tung mga isip nira. Maning taa yang ipinalatay na,

“Yang mga taga duma-rumang nasyun ang indi kang laging pamagsagyap tung yeen, talagang ya pa ka enged ay patultulunu. Tanirang dati-rating indi kang laging pamagpasadsad kung unu pay mga kalelyaganu, talagang ya pa ka enged ay pagpailalaanu‡,” maganing.

21 Piru kung natetenged tung mga masigkanasyun ni Isaias ang mga Israel, yang aning yang Dios ang ipinalatay na, maning taa:

* 10:18 10:18 Mga Karantaen 19:4 † 10:19 10:19 Deuteronomio 32:21b

‡ 10:20 10:20 Isaias 65:1

“Tung tantung kabuay ra yang pagpararawatenu yang kalimaung naang durua tung mga taung naang indi ka enged pamananged tung yeen, kung indi, yuu ra ilem agpasuagay nira[§],” agaaning.

11

Natetenged Tung Pamlek Yang Dios Tung Nasyun Ang Israel Kung Unu Pay Nalagpakan Na (11:1-6)

¹ Ta, yang panambing ang naa yang kadaklan ang mga masigka Israelu tung ni Ginuung Jesus, unu pa wasu ay nalagpakan na? Aningen ta wasu ang yang intirung nasyun ang naang Israel ang yay pinilik yang Dios atiang tukaw ang para maging mga tauan nang sadili, ya rang pisan ay ipinlek nang luwus? Abaa, indi ka enged magkatama tia. Ay maskin yuu puiding pangkelan ta basi ang belagan tama tia. Ay kipurki yuu ngani sasang Israel ka ang kanubli ni Abraham ig luguraw ka ngani tung sam palanang pinamuaran ni apung Benjamin* ang pagkatapus belag yuu iplekay na, yuu ildaway na. ² Talagang indi ka man ipinlek ang pisan yang Dios yang mga tauan nang pinilik nang tukaw ang para tanira enged ay pakaayenen na. Simpri nagakdekan mi ra ka yang sasang napabtang tung kasulatan sigun tung ni Elias atiang tanya nagkiga ra tung Dios natetenged tung mga masigkanasyun nang mga Israel ang maganing tung anya,

³ “Yawi, yawa rag teteleng. Yang kadaklan ang mga arumanung pinanuwal mu kang magpalatay yang bitala mu tung mga taung naa, pinangimatay ra ilem nira. Pati mga batung tinarutug ang binuat dang darasagan ta mga ayep ang ya agiintrigaay yamen tung nuyu, pinaggewa ra ka nganing nira. Dispuis pa, yuu ra ilem ang sam bilug ay nagaeped ang pagtuu ta ustu tung nuyu, ang pagkatapus nagatimaanaw ra ka nirang imatayen!” agaaning[†].

⁴ Piru unu pay itinuwal yang Dios tung anya, kung indi, ya taa:

“Puiru pa tung nuyu, may nagaeped pa kang pitung liwu nga lalihan ang itiniganaw rang yeen ang indi ra ka namagluud tung katalungan yang bultung atiang paganingen ang ti Baal,” maganing[‡].

⁵ Maning kang pisan tia yang laksu na tung mga panimpu ta simanyan. Ay kung ikumpalar pa tung kinadaramelen yang mga kaarumanan tang mga Israel, itang mga Israel

§ 10:21 10:21 Isaias 65:2 * 11:1 11:1 Ti Benjamin sasang ana ni Jacob ang tanirang mamagana yay pinamuaran yang intirung nasyun ang Israel. † 11:3 11:3 1 Mga Adi 19:10, 14 ‡ 11:4 11:4 1 Mga Adi 19:18

ang nagtalig da yang mga sadili ta tung ni Ginuung Jesus ang nagpatapnay maning pa tung eperita ra ilem nira. Pininigita ra nganing yang Dios ang maging mga tauan na natetenged ilem tung kaildaw nang ipinagpaita na tung yaten ang durung pisan agkabewereng. ⁶ Yang ipinagpinig na tung yaten, andang pisan ay kalalabten na tung mga buat-buat tang mga matitinlu, kung indi, natetenged ilem tung kaildaw nang atia. Kipurki kung yang ipagpilik na tung mga tau, asan da rin ipatielay na tung mga buat-buat nirang matitinlu, intunsis anda ra asan tung kaildaw na maniel yang ipagpilik na tung nira.

Yang Kadaklan Ang Mga Israel Indi Nangatultul Tung Kalibrian Agad Pa Sinagyap Ka Rin Nira Ta Maderep (11:7-10)

⁷ Ta, unu pay linagpakan yang nagianingung naa, kung indi, ya ra taa. Yang sinagyap ta durug derep yang mga masigkanasyun tang naang mga Israel ang tanira mausgaran da yang Dios ang sumalu ra tung pagterelengen na, ya pay indi natultulan yang kadaklan. Kung indi, itang mga Israel ang pinilik yang Dios ang inildawan, itay natultul. Ang pagkatapus yang kadaklan, pinawayaan da ilem yang Dios ang asta mas pang nagpabengel ang indi ra ilem makleran yang kamatuuran natetenged tung kalibrian ang pinagtukud da ni Jesu-Cristo. ⁸ Yang bagay ang naa, magkapariu ka tung binuat yang Dios ang tukaw tung nasyun ang Israel ang yay nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Maning pa tung pinaelek na yang mga isip nira. Indi ra enged dumakat kung unu pay nagauyunan na ay indi ra ka ilem makleran ang asta ra ilem simanyan,” agaanings. ⁹ Midyu magkanggid-anggid ka tung sasang iningaluk ni Adi David tung Dios ang yang mga taung pamagpakigkuntra tung anya ya ray maning pa tung pakekbelen na yang mga isip nira ang maning taa yang palaksu na:

“Ay Ampuanung Dios, yang nagaingaluku tung nuyu, yang mga pagkalipayan nirang atia ta duru kag makatatalig ta mga isip nira ang tanira maraayen ka tung pagterelengen mu, buaten mu ra ilem ang maning pa tung sasang pakul ang mainalian da ilem tanirang makedkeran. Belsen mu ta magkabagay ang taniray pagbalikan enged ta kasalanan. ¹⁰ Pakiklepen mu ra yang mga kinaisipan nira ang asta indi ra mangaintindi ta ustung tung nuyu. Palbatan mung pirmi tung mga kaliwagan ang

katulad ka tung mga kirepen ang pirming nagapasakanan ta mga malelbat," maganing*.

Durung Mga Taung Taga Duma-rumang Nasyun Ang Nagapanapnay Yang Dios Ang Basi Pa Ra Ilem Duun Da NGA Paiwegay Na Yang Mga Israel (11:11-12)

¹¹ Ta, unu pa wasu ay linagpakan yang pangatadlengnung atia? Aningen ta wasu ang yang mga kinasakpan yang nasyun ang naang Israel, ating pagpakuindi nira tung ni Jesu-Cristo, duun da nga lambeg ang pisan tung kalainan ang asta tung sampa? Abaa, indi ka enged magkatamtamtia! Kung indi, maning taa yang nainabu. Natetenged tung pagpakuindi nirang atia tung ni Jesu-Cristo, yang Matinlung Balitang naa natetenged tung anya ilinaked da tung belagan mga Israel ugud maintindian da nira natetenged tung kalibrian ang pinagtukud na. Ay yang pagasikad yang Dios asan ang basi pa ra ilem asan da nga paiwegay na yang mga Israel tung belagan mga Israel ang nagapanapnay na ang asta pati tanira mangalelyag da kang mamapatapnay tung ni Jesu-Cristo. ¹² Kung tung panambing nira tung ni Jesu-Cristo asan da nga paitaay yang Dios yang dumang mga tau ta kaildaw nang awunda, ig kung tung panalyud nira tung kalibrian asan da nga pakaayenay na ta mupia yang belagan mga Judio, ig disir, kung kawutun da nganing yang uras ang makumplitu rang pisan yang kinadakil yang mga Judiong pinilik yang Dios ang ya ray mamagtalig tung ni Jesu-Cristo, kapin dang magkatinlu yang pakawutun na.

Gustu Na Ang Tung Pagparakawutun Na Asan Da NGAyangay Yang Mga Israel Ta Ipagiweg Nira (11:13-16)

¹³ Ugaring nani pa yang sasang gustuung ianing tung numyu asan ang belagan mga Israel. Kumus yuu sasang taraligan ni Jesu-Cristong tinuwul nang magparakawutun yang Matinlung Balita tung maning tung numyung belagan mga Israel, yay pagapakdulanu ta dakulung kantidad na. ¹⁴ Yang sasang pagasikaru ay ugud basi pa ra ilem ang tung pagparakawutunung naa, asan da ngaayangay yang mga masigkanasyunung mga Israel ta ipagiweg nira tung maning tung numyung nagatapnay ra yang Dios, ang asta mangalelyag da kang mamagtalig tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. ¹⁵ Sinambitu nungayna ang yang kadaklan ang mga masigkanasyunung atia ipinlek da yang Dios

* **11:10** 11:10 Mga Karantaen 69:22-23

natetenged tung panambing nira tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Kung tung pamlek na tung nira duun da ka nangatul-tul yang dumang mga tau tung dalan ang pagbalikan nira tung Dios, ig disir; kung yang mga masigkanasyunu ya ray mamagtalig tung ni Jesu-Cristo ang para asan da ka tanira nga risibiay yang Dios, yang kaalimbawaan nira, maning pa tung mga taung nagkarapatay ra ang pagkatapus pinamui si kang uman yang Dios. ¹⁶ May sasang riglamintung ibinutwan ni Moises tung nasyun yamen ang Israel ang ya ray gustuung buaten ang sasang pananglit. Atii kanay, kung may sang masang arinang lutukun da, yang sam parting tingkaw ang linutuk ya ra iprisintaray nira tung Dios. Kumus may kalalabten da yang Dios tung sam parting atiang ipinatkaw, pati yang nagaeped ang yay magdasun ang lutukun, ya ka†. Yang pisan ay kaalimbawaan yang intirung sang nasyun ang Israel. Kumus yang mga kinaampu nirang namamuad tung nira atiang primiru yay kinawig yang Dios ang mga tauan nang sadili, pati yang mga kanubli nira, may kalalabten pa ka engaged yang Dios tung nira sigun tung mga kinaampu nirang atii. Yang sam bilug pang puiding ipananglitu tung bagay ang naa, ya ra yang sang kapungul yang ayu. Yang maning pa tung laskaw na, ya ra yang mga kinaampu nirang atii. Yang maning pa tung mga sanga-sanga na, ya ra yang mga kanubli nira. Purisu kumus rinisibi ra nganing yang Dios yang maning pa tung laskaw na, pati yang maning pa tung mga sanga-sanga na, may kalalabten na pa ka engaged tung nira.

May Sasang Nagipaaman Na Tung Mga Tumatalig Ang Belagan Mga Israel (11:17-24)

¹⁷ Durung mga masigkanasyunung mga Israel ang ipinamlek da yang Dios natetenged tung panambing nira tung ni Ginuung Jesus. Yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga sanga-sanga yang sasang ayung paganingen ang olibo ang balaynen ang ya ray pinaglampang na. Ang pagkatapus yamung belagan mga Israel ang tinapnay ra yang Dios natetenged ilem tung pagtalig mi tung ni Jesu-Cristo, yang kaalimbawaan mi, maning pa tung mga sanga-sanga yang sasa kang olibong talunun. Ang pagkatapus maning pa tung ingkelanamu ra yang Dios ang ipinakupilit

† **11:16** 11:16 Mga Bilang 15:17-21; Ezequiel 44:30; Nehemiah 10:37a. May kalalabten da ka yang Dios tung tinapay ang tingkaw ang linutuk ay atii kanay ya ray gastus yang pamanirbian tung Dios duun tung pagtuuan nira tung anya. Yadwa pa may kalalabten da ka yang Dios tung kadaklan ang tinapay ang duminasan ang linutuk ay maskin panganen yang sasang tau, nagpailala rang lagi tung pagprisintar na yang sam parti ang yang kadaklan ang pakinawangan na yang sasang kaayenan ang liit tung Dios.

tung mga sanga-sangang nagaeped tung olibong atiang balaynen. Yang katuyuan na asan ay ang para maning pa tung kasiraanamu rang magsepsep yang payek yang ayu ang durug kasustansia ang duun ka manliit tung laskaw yang ayu. Bilang ipinalguramu ra yang Dios tung kalibrian ang pinangakuan nang tukaw tung ni Abraham ang yay namuad tung nasyun nira. ¹⁸ Piru maski pang maning tia yang nabtangan mi, indiamu enged magpasaktar tung mga Israel ang atiang ipinlek da yang Dios ang maning pa tung pinaglampang na. Unu pa wasu ay ipagpabugal mi asan? Yamu maning pa tung mga sanga-sanga ilem. Piru kung disgrasia eyanganamu pa ta ipagpasaktar mi tung nira, demdemen mi ra ilem kanay ang belagan yang mga sanga-sanga ay pagpakdul ta sustansia tung laskaw yang sasang ayu, kung indi, yang laskaw na yay pagpakdul ta sustansia tung mga sanga-sanga na. Yang ilyag nang ianing belagan ang maganing ang yamuy pinanliitan ta ikaayen yang mga Israel, kung indi, yang nasyun nira yay pinanliitan yang nagikaayen mi simanyan tung ni Ginuung Jesu-Cristo. ¹⁹ Muya may asan tung numyung magsublang ang mangatadlengan ang yang mga Israel unu maning pa tung linampang da yang Dios ay ugud ta yamu unung belagan mga Israel may lugar dang ipakapulitamu ra anya tung kapungul yang ayung atia. ²⁰ Yang matuwalu asan, ee, matuud ka man tia. Ugaring ilem yang dapat ang demdemen ta, yang ipinaglampang yang Dios tung nira ay natetenged ang indi ra nangalelyag ang mamagtalig tung ni Jesu-Cristo. Ang pagkatapus ta yamu, natetenged ilem tung pagtaraligen mi tung anya may kadayunan mi tung nagabtangan ming atiang maning pa tung yamug kakapulit. Purisu belagan ang yay pagdakulan yang mga kulu ming magpasaktar tung nira, kung indi, mangamanamu ra ta mupia. ²¹ Kipurki kung indi nganing ipinalibri yang Dios yang mga Israel ang yay maning pa tung dating mga sanga-sanga yang ayu, kung indi, maning pa tung pinaglampang na, pati yamung maning pa tung ya ra ilem agipakapulitay na, talagang indiamu ka ipalibri na kung alimbawa indi mi idayun yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo. ²² Purisu papatandaan mi ta maayen kung ya pa agarig kaiseg yang Dios ang magpadangat ta parusa tung дума ig kung ya pa agarig kainildawen ang magtapnay tung дума. Maiseg tung mga Israel ang atiang namanambing da tung ni Jesu-Cristo, piru durug kainildawen tung numyung belagan mga Israel sasa may sasa basta idayun mi yang pagpakumaal mi tung kaneeman nang atiang ipinagpaita na tung numyu. Ay kung

disgrasia indi mi idayun tia sasa may sasa, pati yamu sakpen ka yang kaiseg na ang maning pa tung lampangenamu ra ka anya. ²³ Dispuis pa, maski nganing tanirang mga Israel, kung indi ra ilem idayun nira yang panambing nirang atia tung ni Jesu-Cristo, kung indi, magsuku ra ka tung anyang mampatapnay, talagang risibien da ka enged yang Dios ang maning pa tung asan si ipakapulitay na tung dating kapungul ang pinaglampangan tung nira. Ay tia ya kang lagi ay masarangan nang buaten. ²⁴ Kipurki isipen mi. Yamung belagan mga Israel, yang kaalimbawaan mi, maning pa tung mga sanga-sanga yang sasang ayung olibong talunanen ang nagkarasigpat da ang pagkatapus ipinakapulit da duun tung sang kapungul ang olibong balaynen, agad belagan kang laging yay natural na. Kung maning tia ya pay binuat yang Dios tung numyu, mas malpes ang tanirang maning pa tung dating sanga-sanga yang ayung atia ya ibalikay nang ipakapulitay tung dating kapungul nang pinaglampangan tung nira.

Kung Ya Pa Agaring Maanluyan Yang Dios Yang Prublima Natetenged Tung Kadaklan Ang Mga Israel Ang Ipinagpelek Na (11:25-32)

²⁵ Yamung mga putulu tung ni Ginuung Jesus ang belagan mga Israel, nagapasanaganamu ra yeen ta maning tia ay may sasang inegteman pa rin yang Dios ang tukaw ang simanyan ya ray ipinabunayag na tung yeen. Gustuung ya ray maintindian mi ugud indiamu magpasaktar tung mga Israel ang may nagalandawan mi pa tung nira. Ya ra taa yang ipinabunayag na tung yeen. Yang pagpabengel ang naa yang kadaklan ang mga Israel tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo belagan ang maganing ang yay magdayun ang asta tung sampa. Kung indi, asan da ilem negka tung uras dang makumplitu ra nganing yang kinadakel yang belagan mga Israel ang kada sang nasyun ang kumpurming magtalig tung ni Ginuung Jesus, ang asan da ka ngalgud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu. ²⁶ Kung mainabu ra nganing tia, yang kadaklan ang mga Israel ang atiang pamagpabengel duun da ngaeyangay ta ipagtalig nirang mamagtalig da ka tung ni Ginuung Jesus. Kipurki yang bagay ang atia naula kang laging napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Yang Mananapnay ang nagaelatan ta, sasa kang masigkanasyun tang Israel. Kung kumawut da nganing,

‡ **11:26** 11:26a Ya ra tia yang luluuan yang pagarampuen ni Pablo (10:1) ang duun ipapanaway yang Dios tung pagiweg nira tung belagan mga Israel ang pinanapnay na (11:11, 14).

yang papanaw nang magpanapnay tung yaten ang mga kanubli ka ni Jacob, punasanita ra anya tung mga paglalampasen ta tung kalelyagan yang Dios,” agaaning[§].
 27 May sasa pang inaning yang Dios ang nabtang ka tung kasulatan ang yay gustuung isugpat tung naulitu ang maning taa yang palaksu na:

“Ya ra taa yang pangakuu tung mga Israel ang pam-patawarenu tanira tung mga kasalanan ang nagkarabuat nira tung yeen,” agaaning*.

28 Kung natetenged tung pagpasuag yang mga Israel tung Matinlung Balitang naa, yang pagpabetang yang Dios tung nira, kuari ra mga kasuay na ang asta duun da nga lakted yang balitang naa tung maning tung numyung belagan mga Israel ang ya ra kay ikinaayen mi. Piru kung natetenged tung pagpilik yang Dios tung nasyun nira tiing tukaw, tanirang sang nasyun nagagegmaan na pa ka engaged, ay natetenged tung pinangakuan na tung mga kinaampu yamen atiang tukaw. 29 Ay kipurki yang Dios tanya, indi na agumanen yang isip na kung tinu pay piliken nang para pakaayenen na†. Pati yang pagpilik na tung nasyun nira, indi na ra ka pinagineselan. 30 Kapurisu kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing, ya ra taa. Ta yamung taga duma-rumang nasyun, atiang indiamu pa nagapagtalig tung ni Ginuung Jesus, nagpasuagamu ka tung kalelyagan yang Dios ang nagpanadili. Piru atiang pagpasuag tung Dios yang mga Israel ang ti Jesu-Cristo ya ray pinanambingan nira, asanamu ra nga pakdulay na ta rugal ming mananged tung Matinlung Balita natetenged tung anya ang asta duunamu ra ka ngaidaway nang tinapnay. 31 Purisu kumus maning da ka man tia yang naispirinsiaan mi, puidi kang ya ra kay maispirinsiaan nirang mga Israel. Kipurki pati tanira namagpasuag da ka tung kalelyagan yang Dios. Pagkatapus tung pagpaita yang Dios tung numyu yang kaidaw nang nagtapnay, yang pagasikad na asan ang basi pa ra ilem ang asan da tanira ngaeyangay ta ipagintris nira ang asta mamagsuku ra ka tung ni Ginuung Jesus ang asan da ka ngaidaway yang Dios. 32 Ay ya pa agari, yang tanan ang mga tau, maskin mga Israel, maskin taga duma-rumang nasyun, parariung pinamparurusan yang Dios tung pagparasuagen nira tung anya ang asta asan da ilem nga kulung ang katulad ka tung mga prisung ipinakalabus. Yang pagasikad na duun ay ugud parariu kang maildawan na ang yay ultimu ilem

§ 11:26 11:26b Isaias 59:20 * 11:27 11:27 Isaias 59:21a; Jeremias 31:34

† 11:29 11:29 Roma 9:4-5

ang mapagpalusutan nira tung pinagkulungan ang atia tung nira‡.

Yang Pagdayaw Na Tung Dios Natetenged Tung Kawawayangen Yang Isip Na Pati Tung Kantidad Yang Mga Kalalangan Na Asta Ra Ka Tung Pagerekelen Na (11:33-36)

³³ Ang paneem-neemanu kung ya pa agari yang pagpanaw yang Dios tung planu nang atiang durug tinlu tung mga Israel may tung belagan mga Israel, yuu rag sadyaay ta mupia natetenged tung kawawayangen yang isip nang andang pisan ay kategka-tegkaan na ig tung nagaskean nang andang pisan ay pagkakulang na. Indi ta engaged masangkad ang pisan yang mga kalalangan na asta yang pagerekelen na tung tanan ang bagay, indi ta ka engaged maintindian yang tanan ang palaksu na. ³⁴ Uyun ang pisan tia tung mga bitalang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Andang pisan ay taung nagasangkad yang tanan ang palaksu yang pagirisipen ni Yawi.

Anda kay taung mapagsugpat tung anya kung unu pay maayen ang buaten na§.

³⁵ Yang Dios anday napautang tang kaneeman tung anya ang para ya ray balesan na tung yaten natetenged anday mapakdul ta tung anya ang belagan liit kang lagi tung anya,” agaaning*.

³⁶ Nagaskean tang matuud tia ay kipurki yang tanan ang pagkarainabu pulus lugud tung kagaeman na ig tanya kay pagerekelen tung tanan ugud tung uri luwus da kang ikadengeg na. Bagay ang pisan ang tanyay dayawen tang tanan ang mga tau ang asta tung sampang anda engaged ay katapus-tapusan na. Magkamaningan da ka man tia.

12

Yang Mga Sadili Ta Kaministiran Ang Iintriga Tang Bugus Tung Dios (12:1-2)

¹ Kapurisu mga putulu, natetenged tung kaildaw ang ipinagpaita yang Dios tung yaten atiang pagtalig ta tung ni Jesu-Cristo*, yang nagipagpapurisigiru tung yaten ang tanan ang sasa may sasa masigintriga yang anya-anyang sadili tung Dios ang ipagaem. Yang pagirintrigaen tang atia tung anya ipananglitu tung dating pagturuuen yang mga Israel tung Dios ang duun ipapanaway nira tung pagparadasagen

‡ **11:32** 11:32 Ikumpalar tung sinambit ni Pablo tung 3:11-19 may tung Galacia 3:22. § **11:34** 11:34 Isaias 40:13 * **11:35** 11:35 Job 41:11 * **12:1** 12:1 Yang kaildaw nang atia, sinambit na tung 11:32.

nira ta mga ayep ang ya iintrigaay nira tung anya. Ugaring yang yaten ang iintriga tung anya belagan patay, kung indi, ya ra yang mga sadili ta mismung bui pa ang ultimu ilem tanya ay may anya ang ya ra kay mauyunan na ta mupia. Yay pagturuuen tang magkabagay ang pisan tung anya. ² Indiita ra engaged magpaguyud tung sistimang pangkaliwutan ang yang palaksu na balawag ang pisan tung kalelyagan yang Dios. Kung indi, ipaimaklu tang pirmi tung anya yang mga kinaisipan ta ugud asan da ka magbaklu yang mga ubra-ubra ta ang para asan da ka nga tultulay ta kung unu pay nagalelyagan na ang yay buaten ta. Bilang asan da ngaskeay ta kung unu pay talagang matinlu ig kung unu pay nagauyunan na ig kung unu pay may tawang na ang para masalapayita ra tung pinalanu na tung yaten.

Natetenged Tung Pagurusuyun Nira Tung Nira-nirang Turnu (12:3-8)

³ Natetenged tung pagkaapustulung naang ipinagpiar yang Dios tung yeen ang yuu ra kag paktelay nang pagerekelen, may gustuung ianing tung yaten dang tanan. Sasa may sasa tung yaten kaministiran ang indiita engaged magpabetang tung mga sadili ta ang subra pa tung magkatama, kung indi, tung katamtaman ilem ipabtangay ta. Asan da ipausuyay ta yang pagpabetang ta tung kumpurming unu pay nagakayanan tang ubraen ang ya ra kay ipinaeyang yang Dios tung yaten sasa may sasa atiing primirung pagtalig ta tung ni Jesu-Cristo. ⁴ Kipurki telengan mi. Yang tinanguni ta sam bilug ilem, piru dakele yang mga parti-parti na ang nagaaparti-apartian ta turnu nirang nagitawang nira tung tinanguni tang bilug. ⁵ Maning kang pisan tia yang kaalimbawaan tang mga tumatalig. Maskin dakeleita, yang kaalimbawaan ta, maning pa tung sa nga tinangunianita ra ilem natetenged tung pagtaraligen tang tanan tung ni Jesu-Cristo ig sasa may sasa tung yaten talagang kaministiran ta yang tawang yang kadaklan ang mga putul ang katulad ka tung mga tinanguni ta ang kaministiran ka nira yang tawang yang mga parti-parti na. Purisu indiita engaged magpabtang tung mga sadili ta ang itay landaw pa tung mga putul ta. ⁶ Kung indi, kumus sasa may sasa tung yaten, anya-anyang nagakayanan ang kumpurming unu pay ipinaeyang yang Dios tung yaten, kaministiran ang masigpaderep yang anya-anyang nagakayanan ang para tung ikadengeg na. Alimbawa kung tinu pa tung yaten ay pinaeyangan na ta ikaya nang magpadapat ta bitalang ya agipaeyangay na tung isip na, kaministiran ang ya ray paderepan nang ipasanag na tung mga kaarumanan

na ang asan da ka ipapanaway na tung magkatunu tung kamatuuran ang ipinagpabunayag da kang lagi yang Dios tung yaten. ⁷ Kung tinu pay pinaeyangan na ta kinaisipan nang manirbian ta matinlu tung mga kaarumanan na, kaministiran ang ya ray prusigiran na ta mupiangan ubraen. Kung tinu pay pineyangan na ta ikaya nang magpasanag ta makaliliway ta isip yang mga kaarumanan na natetenged tung kamatuuran ang ipinagpasulat yang Dios, kaministiran ang ya ra kay pabilugan ta isip nang ubraen. ⁸ Kung tinu pay pinaeyangan na ta ikaya nang magpaktel tung isip yang mga kaarumanan na ang para mas pang kemeet yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus, kaministiran ang ya ra kay paderepan na. Kung tinu pay pinaeyangan na ta kinaisipan nang masalamang magbuluntad ta igparakdul na tung may mga kaministiran, ya ray paderepan na. Ugaring yang pagburuluntaren na, kaministiran ang tedek tung isip nang anday pagasikad nang para tanya dayawen. Kung tinu pay pinaeyangan na ta ikaya nang magpadagen-dagen tung sam pundaan yang mga kaarumanan nang mga tumatalig, kaministiran ang ya ra kay paderepan na ta mupia. Kung tinu pay pineyangan na ta kinaisipan nang mainildawen tung mga masigkatau nang nagaliwagan da, kaministiran ang ya ray prusigiran na tung masadyang kinaisipan.

Natetenged Tung Paggeregmaan Nirang Tedek Ang Yay Dapat Ang Ipaita Nira Tung Tanan Ang Pagurulagen Nira Tung Pangaldaw-kaldaw (12:9-18)

⁹ Kung natetenged tung paggeregmaen ta tung mga masigkatau ta, kaministiran ang belagan tung patunu-tunu ilem, kung indi, tedek tung kinaisipan ta. Kumpurming unu pay nagaintindian tang malain tung pagterelengen yang Dios, yag pakulainay ta. Ig yang kumpurming unu pay nagaintindian tang maayen tung pagterelengen na, yag pakumaalay ta. ¹⁰ Kaministiran ka ang yang paggeregmaan tang mga tumatalig sasa may sasa asan da ipatupuay ta tung paggeregmaan ang lutuk yang magpurutul ang sereked tung tian. Magturukawanita rang magdarayawan. ¹¹ Indiita enged magpatamad, kung indi, pirmiitang magpakabedlay ang magpaturuwulun ta maderep tung ni Ginuu ta ang yang mga isip ta ya ra ipadegteay ta tung Espiritu Santo ang para pirming makinis yang gegma ta tung anyang maning pa tung waing pagbukal. ¹² Yang ikasadya enged yang mga isip ta, ya ra yang kaayenan ang nagapakbat ta ang ya ray ipalapus yang Dios tung uri. Kung mapasaranita ra nganing ta pinitinsia, magpakatententang magagwanta ig

magprusigirita ra ka enged ang pirmi tung pagarampuen ta. ¹³ Kung may mga putul tang tumatalig ang kampus da tung pagpangalayun nira, ya ray intindien tang tabnuyun. Kung may mga putul tang nagapanaw tung yaten, ya ray paderepan tang asikasuen ta matinlu tung mga pamalay-walay ta.

¹⁴ Kung may mga taung pamagpandeeg-deeg tung yaten arangan da ilem tung pagtaraligen ta tung ni Jesu-Cristo, indi ta ra ipagampu tung Dios ang para padalpetan na ta malain, kung indi, ya agipagampuay ta ang ya ra pakaayenay na. ¹⁵ Dispuis, kung may putul tang may pagpakasadyaan na, magpakigsasaita ra ka tung anyang magpakasadya. Kung may putul tang magsampien da ta pagpungawan na ang kung kaisan ya ra kay nagipanangit na, ya ka, pakigdamayan ta ra ka tung kapupungawen nang magpakigtangitita ra ka. ¹⁶ Kaministiran ang itang magpurutul pantay-pantay yang pagpabetang ta tung sasa may sasa ang anday maglandawan. Indiita ra ka pagsikaren yang sadiling dengeg ta, kung indi, maskin araneK ang ubra ang midyu indi ra rin bumagay tung pagkabetang ta, pegsan ta ra ka enged ang ubraen[†]. Indiita ra enged magpabetang tung mga sadili ta ang ita mas matakuy tung mga aruman ta.

¹⁷ Kung may magbuat ta malain tung yaten, indiita ra enged mangimalesan, kung indi, intindien ta ta mupia yang mga ulag ta ang maskin tung pagterelengen yang kadaklan puiding aningen nirang matinlu. ¹⁸ Mintras may rimidyung sarang mabuat ta, ta yaten, ya ray buaten ta ugud basi pa ra ilem ang asanita ra maguruyunan yang mga aruman tang atia.

Kaministiran Ang Deegen Ta Yang Malain Ekel Tung Pagburuaten Ta Yang Matitinlu (12:19-21)

¹⁹ Mga putulung nagamaalu, indiita ra enged ang pisan mangimalesan tung sasang taung nagbuat ta malain tung yaten, kung indi, ipatugay ta ra ilem tung Dios ang magpadangat ta parusa tung anya. Ya ray buaten ta ay may sasang inaning nang nabtang tung kasulatan ang maganing tanya,

“Kung natetenged tung pagbaralesen, yuu ray bala asan. Yuu ray mangimalesan tung kumpurming tinu pay nagbuat ta malain tung numyu, belagan yamu,” agaaning[‡].

[†] **12:16** 12:16 “maskin araneK ang ubra,” tung bitalang Giniriego, puidi kang maning taa: “yang mga taung araneK ta pagkabetang, ya ra kay saptan tang pakignunutan.” [‡] **12:19** 12:19 Deuteronomio 32:35; Mateo 5:39

²⁰ Kung indi, yang buaten ta, magusuyita ra ilem tung sam bilug ang bitalang nabtang ka tung kasulatan ang maganing, “Kung alimbawa nagasuwuk da yang pagpakigsuay tung nuyu, papaanen mu. Kung alimbawa agkanalen da, paigmen mu ka ta wai. Ay asan da nga paeyak natetenged tung pagpakigsuay na tung nuyu,” maganing§.

²¹ Yang gustuung ianing, indiita ra ka enged magpadeeg tung mga ubra-ubrang malain ang binuat tung yaten yang sasang tau ang muya maisipitang mangimalesan tung anya, kung indi, deegen ta yang mga ubra-ubra nang atiang malain ekel tung pagburuaten ta ta ikaayen na.

13

Nagipagpasanag Na Kung Unu Pay Magkatamang Pagirintindien Nira Tung May Mga Katengdanan (13:1-7)

¹ Itang tanan ang mga tumatalig, dapatitang mananged tung may mga katengdanan ang pagerekelen yang banwa. Ay kipurki anday katengdanan ang belagan tung planu yang Dios manliit ig kung tinu pa man ay pangatengdanan, atia yang Dios yay may kalalangan ang kaministiran may mga taung magerekelen tung banwa. ² Ig disir, kung tinu pay pagbatuk tung sasang pangatengdanan, ya ra kay nagabatukan na yang sasang kalalangan yang Dios. Kag yadwa pa, kung tinu pay bilug da yang pagbatuk na tung may mga katengdanan ya ray magakdan na ta parusa ang yay uyun tung kalalangan yang Dios. ³ Ay kipurki telengan mi ra ilem. May mga taung nagapipiaran ta katengdanan piru belagan ang maganing ang para yang mga taung pagbuat ta matinlu yay magkatinir ta eled nira, kung indi, ang para yang mga taung pagbuat ta malain yay magkatinir ta eled nira asan. Purisu kung gustu tang anday eldan ta tung sasang may katengdanan, tay puis yang matinlu ya ray buaten ta ang ya ra kay dayawen na tung yaten. ⁴ Ay ya pa agari, yang pagpabetang yang Dios tung sasang pangatengdanan midyu tung sasang turuwulun nang magbuat ta ikaayen yang mga magbawanwa sasa may sasa. Piru alimbawa ilem kung tinu pa tung yaten ay mabuat ta malain, talagang ya ray ipageled na tung may katengdanan, ay belagan ilem intrimis yang kagaeman nang magparusa tung mga tau. Bilang kung magpadangat da nganing ta parusa tung mga taung pagbuat ta malain,

§ 12:20 12:20 Duun ngaeklay ni Pablo tung Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip 25:21-22 (“Kawikaan” tung Tinagalog). Kung getesen ang ilakted, maning taa yang palaksu na: “Ay maning tia nagapaumpukan mu yang kulu na ta mga bala.”

katimbang nang ya ray panirbian na tung Dios. ⁵ Kapurisu ya ra kay ipagkaministiran na ang ita mananged tung may mga katengdanan, belagan ilem natetenged ang muya maparusaanita nira kung alimbawa mabuatita ta malain, kung indi, kapin pa enged natetenged tung sadiling painu-inu ta ang muya ya ray magbasul tung yaten kung indiita ra mananged tung nira ay nagaskean ta ra kang lagi ang yay dapat ang panangden ta. ⁶ Purisu ya ra kay nagipaggawad ta yang kumpurming nagipagpagawad nira tung yaten ay kipurki tung pagterelengen yang Dios, yang pagprusigir nira tung pagerekelen nira yang banwa, katimbang nang ya kay panirbian nira tung anya. ⁷ Purisu kung unu pay magkabagay ang ipakdul ta tung sasa may sasa tung nira, ipapakdul ta. Pariu ra asan tung unu pa man ang balayaranay ang magsukutun nira tung yaten, ubligadung yag bayaray ta. Kung tinu pay magkabagay ang galangen, galangen ta. Kung tinu pay magkabagay ang padengegan, padengegan ta natetenged ka man tung katengdanan nang liit tung planu yang Dios.

Kung Tinu Pay Paggegma Tung Masigkatau Na Asan Da NGa Tumanay Na Yang Tanan Ang Sinambit Tung Mga Katuwulan Yang Dios (13:8-10)

⁸ Dispuis pa kaministiran ang indi ta pawayaya-wayaan yang mga kinautangan ta ang yay ubligasyon tang bayaran. Yang sulaminting ubligasyon tang indi ra ka enged mabayad-bayaran ta ya ra yang ubligasyon tang maggeregmaan. Ay kung tinu pay paggegma ta ustu tung masigkatau na, ya ray nagapagtuman yang tanan ang sinambit tung mga katuwulan. ⁹ Kipurki kung isip-isipen ta yang mga katuwulan yang Dios, maning taa yang palaksu yang дума ang nagadapat tung pagpakignunut ta tung aruman tang tau. Indiita unu maglimbung tung kasawa ta, indiita ka unu mangimatay ta masigkatau ta, indiita ka unu manakaw ta belagan yaten, indiita ka unu magamluk tung belagan yaten*. Maskin may дума pang duun ka yang rumbu nira, tanira kang tanan lugud da tung sa nga katuwulan da ilem ang gegmaan ta unu yang masigkatau ta ang katulad ka tung paggeregmaen ta tung mga sadili ta†. ¹⁰ Ay kung paggegmaita tung masigkatau ta, indiita ra ka mapagbuat tung anya ta mga malalain ang mga maning tia. Intunsis kumpurming tinu pay paggegma tung masigkatau na ya ray nagapagtuman yang tanan ang sinambit tung mga katuwulan.

* **13:9** 13:9a Exodo 20:13-15, 17; Deuteronomio 5:17-19, 21 † **13:9** 13:9b Levitico 19:18

Natetenged Tung Duruang Klasing Panimpu Ang Nagipananglit Na Tung Lawii May Kaldaw (13:11-14)

¹¹ Buinu, kaministiran ang prusigiran tang usuyun yang nagkarasambitung atia, kapin pa simanyan ang nagakdekan ta ra kung unu pa engaged ay kapulutan na yang panimpu tang naa. Ay kinawut da yang uras ang ipagulang tang magprusigir tung kalelyagan yang Dios ang katulad ka tung sasang taung napuaw ra. Kipurki yang uras ang ipagpalibri engaged ang pisan ni Ginuu ta tung yaten tung tanan ang kalainan mas dang nagaalenget dang nagaalenget kay tung atiang primirung pagtalig ta tung anyang nagpat-apnay. ¹² Idayunu ra kanay yang pananglit. Katulad tung lawii ang magtataklib da, yang pisan yang kaalimbawaan yang panimpu ta simanyan taa tung kaliwatan ang naa. Yang dating sistimang pagandar balawag ang pisan tung kalelyagan yang Dios. Piru alenget da ka yang uras ang ipagpakli na ta sasang durung pisan agkatinlung panimpung pinangakuan na ang yay nagipananglitu tung kaldaw. Purisu kung may mga ubra-ubra ta pang malain ang katulad ka tung nagabuat yang mga tau tung makiklep, ipamlek ta rang luwus. Yang dapat ang paderepan ta ya ra yang pagburuaten ang matitinlu ang may tawang na tung yaten ang manguntiel tung mga panuksu yang kuntrariu ta ang katulad ka tung mga sundalu ang basta kaldaw ra nganing, ya ray nagipagsuut nira ta mga isangkap nira tung mga tinanguni nira ang para simpan dang manalunga tung mga kabatuk nira[‡]. ¹³ Bilang eklan ta tung purus matandes yang mga ubra-ubra ta ang maning pa tung kinawutanita rang lagi yang panimpung atiang maning pa tung kaldaw. Purisu indiita ra magpabuung may kanunut na kang kasadyaan ang durug kagulu. Indiita ra ka magpakled tung maskin unu pang malawayay ang katulad ka tung pangumbaway may pangunlali. Indiita ra ka magsuruayan ig indiita ra ka magiriweg-iwegan ubin magraraibal-raibalan tung kadengegan. ¹⁴ Kung indi, yang buaten ta, ti Ginuung Jesu-Cristo mismu, yay maning pa tung susuutun tang pirmi ang katulad ka tung sasang awal ang durug tinlu ang para pirmiitang masaliran na yang ugali nang limpiu ang para ya ray maita yang mga tau tung yaten. Indi ta engaged pakdulan ta lugar yang dating pagkatau tang mapinagpanadili ang muya asanita si nga guyuray nang magpapsaw tung dating kalelyagan ta.

14

‡ **13:12** 13:12 Efeso 4:22-24; 5:11; 6:14-18; Colosas 3:8-10

Kung Ya Pa Agaring Magnurunutan Ta Matinlu Yang Mga Tumatalig Ang Mga Judio May Yang Belagan Mga Judio (14:1-4)

¹ May mga putul mi asan ang masyadug katinaklingen. Kaministiran ang risibien mi tanirang pakignunutan tung matinlu. Indi mi engaged tagaman ta pakigsuga natetenged tung pagirintindien nira tung mga riglamintu. ² Ay tung pagintindi mi, maskin unu pang palanganenay suitung panganen mi. Piru tung pagintindi nira, dua-dua yang mga isip nira kung tanira nagalugtan da yang Dios ang mamangan ta karni*. ³ Kung tinu pay pamangan ta maskin unu pang palanganenay, dapat ang indi maglamku tung mga kaarumanan nang indi pamangan yang tanan ang atia. Pati yang indi pamangan, dapat kang indi magpakusalak tung mga kaarumanan nang pamangan ay kipurki yang Dios mismu ya ngani ay nagrisibi tung nira. ⁴ Yang indi pamangan, andang pisan ay kalalabten nang magpakusalak tung aruman nang pamangan ay belagan tanyay agalen yang aruman na, kung tung pagparaturuwulun pa. Simpri ultimu ilem yang sadiling agalen na yay may kalalabten nang manginsapu tung sasang turuwulun na kung tama yang pagurubraen na u kung belag. Ig puiding magkatama yang pagurubraen na ay natetenged kayanan ni Ginuung Jesus ang manguluan ang para indi magkamali.

Yang Sasang Nagaingaluk Na Tung Nira Ang Masigtimbang-timbang Tung Isip Nira Ang Asta Magbilug Da Kung Ay Pay Magkatamang Usuyun Na (14:5-9)

⁵ Kung natetenged tung mga maal ang kaldaw, tung pagintindi yang dumang mga kaputulan ta asan may mga kaldaw ang lusu tung kadaklan ang yay dapat ang ipagsilibra nira†. Piru tung pagintindi ming mga putul nira, maskin unu pang kaldaway parariu ka ilem ang magkabagay ang ipanirbian mi tung Dios. Kaministiran sasa may sasa tung numyung tanan asan, masigtimbang-timbang tung anya-anyang isip ang asta magbilug da kung ay pay magkatamang usuyun na. Indi na ra ilem isipan yang mga aruman na. ⁶ Kung tinu pay pagpalusu tung sasang kaldaw, yang nagipagpalusu na ay natetenged gustu nang

* **14:2** 14:2 Yang amligan engaged nira asan tung karni, muya karni ta sasang ayep ang isinagud da ta duma tung mga bultung nagatutuuan nira. Maayen kung ikumpalar tung inaning ni Pablo tung 1 Corinto 10:25-11:1. † **14:5** 14:5 Ati kanay may mga tumatalig ang mga Judio ang tung pagintindi nira ubligadu pa tanirang mamagsilibra yang mga pistang atiang pagasilibra kang lagi yang nasyun nira ang ya ra kay ipinausuy yang Dios tung mga kinaampu nira. Kung gustu tang pasadsaran, duun nga basaay ta tung Exodo 23:14-17; Levitico 23:4-44; Deuteronomio 16:1-17.

asan da tung pagsilibra na nga padengegay na ti Ginuu ta. Pati yang sasang tumatalig ang pamangan ta maskin unu pang palanganenay, ya ka. Gustu na ka ang asan da ka nga padengegay na ti Ginuu ta tung pagparanganen na ay nagapasalamatan na ra nganing tung Dios yang magpanganen na. Maskin yang sasang tumatalig ang indi pamangan yang tanan, ya ka. Gustu na ka ang tung paglikay na tung dumang palanganen, asan da ka nga padengegay na yang Dios ig nagapasalamatan na ra ka nganing tung anya yang magpanganen na. Ig disir, maskin unu pay magusuyun yang sasang tumatalig tung tulung klasing atiang sinambit, parariu ka ilem ang belagan malain ang buat. ⁷ Ay ya pa agari, ta yaten ang mga tumatalig, anday nagabui para tung sadili na ilem ig anda kay magapatay para tung sadili na ilem. ⁸ Ay kipurki yang kapulutan na ang ita nagabui ay ang para ti Ginuu ta yay mapadengegan ta ig kung mapatayita ra nganing, ya ka. Purisu buitag patay, yang may anya enged tung yaten ti Ginuu ta ang yang pagasikad ta tung tanan ang pagurubraen ta ang tanyay mapadengegan ta. ⁹ Kipurki yang katuyuan enged ni Jesu-Cristong nagpakugmatay ang pagkatapus nabui si kang uman ay ugud tanya ray magyaring Ginuu tang ya enged ay may anya tung yaten ang kumpurming nagtalig tung anyang nagpatapnay maskin mapatayita ra man maskin buiita pa man.

Yang Yadwang Nagaingaluk Na Tung Nira Ang Tanira Indi Enged Magpakusalak Ubin Maglamku Tung Mga Putul Nira (14:10-12)

¹⁰ Ta, yamung kumpurming pagusuy tung mga riglam-intung mga maning tiang sinambitu, aywa nagapakusalak mi yang mga putul mi pa ka man ang indi pagusuy? Asta yamung kumpurming indi pagusuy tung mga maning tia, aywa nagalamku mi yang mga putul mi pa ka man ang pagusuy? Indi ka enged magkabagay tia ay kipurki itang tanan luwusitang manalunga tung Dios ugud tanyay manginsapu tung mga buat-buat ta kung mauyunan na u kung indi. ¹¹ Nagaskean ta ang yay mainabu ay tung sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Kumus yuung ti Yawi buiaw ang asta tung sampa, siguradung magkamaning da ang yang tanan ang mga tau, mangalelyag kag indi, luwus dang mamagluud tung katalungaanu ang para manuwal tung yeen, luwus da

kang magubligar ang yuu ra ka man yang ultimung Dios," maganing‡.

¹² Purisu asan da ngaintindiay ta ang talagang insapuen yang Dios tung yaten yang mga buat-buat ta sasa may sasa kung maayunan na u kung indi.

Yang Yaklung Nagaingaluk Na Tung Nira Ang Indi Enged Mamagbuat Ta Matengeran Ta Ipagbuat Ta Kasalanan Yang Mga Aruman Nira (14:13-18)

¹³ Kapurisu kumus itang tanan insapuanita ra ka man yang Dios, indiita ra magparakusalakan natetenged tung mga bagay ang atia, kung indi, bilugun ta yang mga isip ta ang indiita enged magbuat ta maskin unu pa man ang bagayay ang muya asan da nga guyuray yang isip yang sasang putul tang tumatalig ang magbuat ta sasang nagaintindian nang bawal tung anya. ¹⁴ Natetenged tung pagkinapulitay yamen ang naa ni Ginuung Jesus, nagasiguruu ra ang anda ra ka man ang pisan ay palanganen ang nagibawal yang Dios tung yaten ang mga tumatalig. Ugaring ka man ilem, kung may sasang putul ta ang tung pagintindi na may mga palanganen ang bawal ang panganen na, tay puis tung anya, talagang bawal tia. ¹⁵ Yang kinaisipan nang maning tia ya ray dapat ang intindien ta ta maayen kipurki kung yang pagparanganen ta ta sasang palanganen ya ray matengeran na ang yang sasang putul tang atia magpalangaas dang magpakipangan ka maskin nagaintindian nang bawal tung anya ang pagkatapus asan da ka nga tigbak ta pagimasul yang sadiling painu-inu na, ig disir indi mi ra nagapaitaan ta gegmang ustu. Purisu sigun ka ilem tung iwel tang mamangan ta sasang palanganen ang bawal tung pagintindi na, indiita enged magbuat ta ikarangga yang pagtaraligen yang putul ming atia tung ni Jesu-Cristo, naang tanya ka pa man ay sasa ra ka tung pinakugmatayan na§. ¹⁶ Purisu maskin pang matinlu tung pagintindi mi yang sasang nagatima ming buatan, kung alimbawa ya ray matengeran na ang yang sasang putul ming tumatalig magpalangaas dang magbuat ta nagaintindian nang kasalanan, ang pagkatapus yamung mga tumatalig asanamu ra ka nga sawayay ta duma, tay indi mi ra ilem dayunun ang buatan. ¹⁷ Kipurki kung magusuyita tung mga riglamitung atiang dati sigun tung pagparanganen ta ubin pagirinemen ta u kung indiita magusuy, anday kalalabten na tung pagpagaem ta tung Dios.

‡ **14:11** 14:11 Isaias 45:23; Filipos 2:10-11 § **14:15** 14:15 Kung sigun tung kuniksiun yang sadiling painu-inu ta may yang pagtaraligen ta, maayen ang basaen ta yang inaning ni Pablo tung 1 Timoteo 1:5-6, 19.

Kung indi, yang dapat ang impurtaen tang pagpagaem tung anya ang ita pirming magbuat yang magkatama, ig pirmiita kang maguruyunan ta matinlung magpurutul, ig pirmiita kang magkasadya enged maskin unu pay mapanawan ta ang yang tanan ang atia ya agipaeyangay tung yaten yang Espiritu Santo. ¹⁸ Ay kung tinu pay pagpatuwul tung ni Jesu-Cristo ang asan da ipapanaway na tung tulung bagay ang atia, ya ray mauyunan yang Dios ig asanita ra ka nga galangay ta mga masigkatau na.

Yang Yaepat Ang Nagaingaluk Na Ang Yang Paderepan Nira Yang Kumpurming Ikatinlu Yang Paguruyunan Nirang Magpurutul (14:19-23)

¹⁹ Purisu yang kaministiran tang paderepan ang sikaren ya ra yang mga pagurubraen ang yang luluaan na, asanita ra maguruyunan ang magpurutul tung matinlu ig asan da ka mas pang kemeet yang pagtaraligen tang sasa may sasa tung ni Jesu-Cristo. ²⁰ Sigun ka ilem tung gustu tang mamangan ta sasang palanganen ang tung pagintindi yang dumang mga putul tang mga tumatalig bawal ang panganen nira, indiita ra enged magpadayun ang mamangan. Kipurki puiding asan da nga rangga yang pagirimakluen yang Dios tung mga isip nira. Maskin yang tanan ang mga palanganen luwus da ka man ang nagilugut yang Dios tung yaten, piru kung ekel tung pagpangan ta, asan da nga tuksu yang sasang putul tang masyadung matinaklingen, balikanita ra ta kasalanan. Kipurki yang aruman tang atia muya magpangaas da ka enged ang magpakipangan ta sasang palanganen ang tung dating pagintindi na bawal ang panganen na. Talagang asanita ra ngaumid tung pagpakasalak. ²¹ Kung midyu nagapateng-pateng tang maning tia ka man ay puiding mainabu, maayen pang indi ta ra ilem kanay padayunan ang panganen yang karning atiang bawal tung pagintindi yang aruman ta* ubin indi ta ra ilem kanay padayunan ang igmen yang binung atiang bawal tung pagintindi na† ubin indiita ra ilem kanay magdayun ang magbuat ta maskin unu pa man ang bagayay ang duun da nga pakdulay ta ta pagsangkelan yang pagtaraligen na tung ni Ginuung Jesus.

²² Buinu sasa may sasa tung yaten, kumpurming unu pay pagirintindien ta tung mga bagay ang mga maning tiang bawal tung pagintindi yang duma, ita ra ilem yang

* **14:21** 14:21a Katulad tung karni ta ayep ang indi pinaturukan ta dugu nang pinatikikan ubin karni ta ayep ang idinasag ang para isagud tung mga bultu (Mga Binuat-buatan 15:20). † **14:21** 14:21b Katulad ka tung na Daniel, indi ra namanginem yang binung isinagud tung mga bultu (Daniel 1:3-16).

Dios ay maginintindiay. Indi ta ilem ireges tung mga aruman tang aparti ta pagirintindien. Talagang masadya yang nagabtangan yang sasang tumatalig ang indig basulun yang painu-inu na natetenged tung sasang pagabuat na ay natetenged yang pagabuat nang atia teed da ilem tung pinagtimbang-timbang na ra kang lagi tung isip na ang yay magkatamang buaten na. ²³ Piru yang tumatalig ang dua-dua pa tung isip nang muya indi mauyunan yang Dios ang tanya mamangan da ta sasang palanganen ang pagkatapus, maskin dua-dua pa tung isip na, palangaasan na ra ka enged ang panganen, yang taung atia talagang basulun da ta mupia yang painu-inu na ig pakusalaken da ka nganing yang Dios ay natetenged binuat na ra ka enged yang sasang bagay ang tung pagintindi na belagan tama. Maskin unu pa man ang bagayay ang nagatima tang buaten, kung dua-dua pa ka enged tung isip tang muya indi mauyunan yang Dios, ang pagkatapus buaten ta ra ka enged, asanita ra mapagbuat ta kasalanan tung anya.

15

Yang Yalimang Nagaingaluk Na Tung Nira Ang Dapat Ang Ipalandaw Nirang Sikaren Yang Mauyunan Yang Mga Aruman Nirang Dua-dua Pa Yang Mga Isip Nira (15:1-4)

¹ Buinu, ibaliku ra kanay tung yaten ang nagasiguru ang maskin magbuatita ta duma-rumang bagay ang ibinawal tung mga riglamitung mga maning tiang sinambitu nun-gayna*, indiita ra pakusalaken yang Dios. Kung unu pay mga pasais yang mga aruman tang dua-dua pa tung mga isip nira kung nagalugtan da yang Dios ang magbuat yang mga bagay ang atia, belag ya erepay ta, ya agwantaay ta tung matinlung kinaisipan. Indi ta ra ilem sikaren ang buaten yang uyun ka ilem tung sadiling kalelyagan ta. ² Kung indi, sasa may sasa tung yaten, yang sikaren ta yang mauyunan yang mga kaarumanan tang kumpurming ikaayen nira ugud asan da ka nga tawangay ta ang para mas pang kemeet yang pagtaraligen nira tung ni Ginuu ta. ³ Yay dapat ang sikaren ta ay kipurki binutwananita ra ni Jesu-Cristo ta matinlung mulidung dapat ang usuyun ta. Tanya ngani belag ya magsikad yang uyun tung sadiling kalelyagan na, ya magagwanta tung kaliwagan basta matumanan na ra ilem yang nagauyunan yang Dios ang yang kaliwagan ang atiang napasaran na mas pa kay tung nagaingaluku tung numyung agwantaen. Atia bistung bistu tung sasang

* 15:1 15:1 14:1-6

naula natetenged tung anya ang nabtang tung kasulatan ang kabilangan na yay aning na tung Dios ang maning taa:

“Yang mga insultung atiang nagitirada kang lagi yang mga taung makinasalananen tung nuyu, nagaumiraw ra kang magtamaan[†],” maganing.

⁴ Nagasambitu tia ay natetenged kumpurming unu pay isinulat tung kasulatan atiang tukaw, ipinabtang da nganing asan ugud ta yaten ang nagalayun simanyan, ya ray mapangayapan ta ta ipagpaktel ta tung mga isip tang magagwanta tung mga kaliwagan ang asanita ra ka ngaayangay ta kinaisipan tang matenten ang pagpakisewat tung tanan ang pinangakuan yang Dios tung kumpurming mga tauan na.

Yang Nagipagampu Na Para Tung Nira Ang Tawangan Yang Dios Ang Maguruyunan Enged Ta Matinlu (15:5-6)

⁵ Yang nagipagampuu tung Dios ang yay sarang ang magpaktel tung mga isip ta ang para indiita magmataka ang yamung tanan asan tawanganamu ra anyang maguruyunan enged ta matinlu ang yay magatu tung mga pasais ang ipinagpaita ni Jesu-Cristo. ⁶ Maning tia yang nagipagampuu para tung numyu ay ugud kung magsarasaanamu ra nganing ta isip ig sasa kay keresen mi, asan da nga padengegay mi yang Dios ang ya ka man mismu yang Dios ang pinanaligan ni Ginuu tang Jesu-Cristo atiang pagingtau na taa tung kaliwatan ang naa ig ya kay paganingen nang Ama nang paglinukutay tanira ta pagkadios.

Nagaulit Na Yang Nagaingaluk Na Ang Tanirang Duruang Grupu, Maskin May Pinagbelaganan Nira Ta Pagirintindien, Kaministiran Ka Enged Ang Magnurunutan Tanirang Tanan Tung Matinlu (15:7-12)

⁷ Kapurisu ulitenu ra kanay yang gustuung ianing tung numyung tanan asan tung Roma[‡]. Indiamu ra enged magduruma-dumaan, kung indi, kung ya pa agari ang yamu rinisibi ra ni Jesu-Cristo ang anday pinagenteran yang isip na, dapat ang maning kang pisan tia yang pagnurunutan ming magpurutul. Ay kung maitaamu ra nganing ta duma ang pagusuyamu ra tung mga pasais ni Jesu-Cristo, asan dag dayaway nirang agpadengegay yang Dios. ⁸ Gustuung ipademdemu tung numyu ang atiang pagingtau yang paganingen ang Cristo, tinuwul yang Dios ang manirbian tung nasyun yamen ang mga Judio. Tung panirbian nang atia minatuud na ra yang pinangakuan yang Dios tung mga kinaampu yamen ang tung uri paangayan na yang mga kanubli nira ta sasang

[†] 15:3 15:3 Mga Karantaen 69:9 [‡] 15:7 15:7 Ikumpalar tung 14:1.

Mananapnay. Duun da nga papruibaay na ang yang Dios talagang mataligan ka man ang magkereng tung nabitalaan na. ⁹ Belag da ilem ya tiay katuyuan nang nagingtaung bilug, kung indi, pati nanging yang mga taga дума-rumang nasyun ang belagan mga Judio inintindi na ra ka ugud maeyangan da ka ta ipagdayaw nira tung Dios natetenged tung kaildaw ang ipinagpaita na tung nira ang pati tanira nagapalgud na ra ka tung mga tauan nang nagamanguluan na. Tung pagpaita na yang kaildaw nang atia tung nira duun da nagkamatuud yang sasang naula ni Adi David atiating inaning na yang Dios ang maganing,

“Purisu Ampuanung Dios, kung magurugpuami ra nanging yang mga taga дума-rumang nasyun ang para magtuuami tung nuyu, magdayawaw tung nuyung nunut da ka ta pagkantaw,” agaaning§.

¹⁰ Dispuis tung sam bilug ang kasulatan, may san tagang bitala ang inaning ni Moises ang maganing,

“Pati yamung taga дума-rumang nasyun, magpakasadyaamu ra ka, kaugpuanamu ra ka yamen ang mga Israel ang yay dating binuat yang Dios ang mga tauan na,” agaaning*.

¹¹ Dispuis tung sam bilug pang kasulatan, may sasang bitalang nabtang ang maganing,

“Yamung tanan ang mga taga дума-rumang nasyun, maskin unu pang nasyunay, magdayawamu ra ka tung ni Yawi†,” maganing.

¹² Kidispuis pa duun tung isinulat ni Isaias may sasa kang inula na natetenged tung Mananapnay ang ipaangay yang Dios ang maganing,

“Ti Adi David ang ana ni Jesse‡ may sasang kanubli nang lumua tung uri ta kaldaw ang ya ra kay magmangulu tung mga taga дума-rumang nasyun ang belagan mga masigka Israel na. Ya ray pakbaten nirang magpalua yang tanan ang pinangakuan yang Dios,” agaaning§.

Yang Nagipagampu Na Tung Dios Ang Para Kayanan Nirang Tumanen Yang Tanan Ang Nagaingaluk Na Tung Nirang Duruang Grupu (15:13)

§ 15:9 15:9 Mga Karantaen 18:49; 2 Samuel 22:50 * 15:10 15:10 Deuteronomio 32:43 † 15:11 15:11 Mga Karantaen 117:1; yang aran ang atiang ti Yawi, ya ray aran ang ipinagpailala yang Dios tung mga Israel atiang tukaw ang para ya ray ipanguuy nira tung anya. ‡ 15:12 15:12a Ti Jesseng atiang nasambit yay ama ni Adi David ang pinangakuan yang Dios ang may sasang kanubli nang lumua tung uri ang yay maggaraemen tung bilug ang kaliwutan.

§ 15:12 15:12b Isaias 11:1, 10; Ipinagpabunayag 5:5; 22:16

¹³ Buinu, yang nagipagampuu tung Dios ang yay pagpaeyang ta ipagpakbat ta tung pinangakuan na tung yaten ang pakasadyaen na ra ka enged ang pisan yang mga isip mi ig tawanganamu ra ka anyang maguruyunanamu ra tung matinlu mintras pagtaligamung ustu tung anya ugud ya rag durulang agdurulang yang pagkatenten yang mga isip ming pagpakbat tung tanan ang pinangakuan na ekel tung pagparaketelen yang Espiritu Santo tung mga isip mi.

Natetenged Tung Ipinagsulat Na Tung Nira (15:14-21)

¹⁴ Mga putulu, ang para tung yeen, dakulu yang kumpian-saw ang ta yamu asan duruamu rag kaayen ig duru ra kang nagaskean mi natetenged tung kamatuuran. Nagaskeamu ra nganing ang magparainunukuan ang magparamanan.

¹⁵ Ugaring ilem ka man tung surat ang atiang ipinaekelu tung numyu, midyu tung diniritsyuanamu ra ka man yeen natetenged tung mga bagay ang durug kaimpurtanting ipademdemu tung numyu. May kalalabtenu nganing ang magsulat tung numyu ta maning tia ay natetenged ilem tung katengdananung naang ipinagpiar yang Dios tung yeen ang yuu ra kay nagapaktel nang pagerekelen.

¹⁶ Yang katuyuan nang nagpiar tung yeen ay ang para yuu maging sasang manirbian tung ni Jesu-Cristo ekel tung pagparakawutunu tung belagan mga Judio. Yang kaalimbawaanung pagparakawutun tung nira yang Matinlung Balitang naang liit tung Dios, yuu maning pa tung sasang paring Judio ang pagprisintar ta sasang igparakdul tung Dios. Yang maning pa tung nagiprisintaru tung anya ya ra yang kumpurming magtalig tung ni Jesu-Cristo ang para taniray maging maning pa tung sasang igparakdulu tung Dios ang yay mauyunan na ta maayen ekel tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung nira ang para magatu tung Dios.

¹⁷ Kapurisu natetenged nagapaktelaw ra ka man ni Jesu-Cristo ta maayen tung ubrang naang itinalig yang Dios tung yeen, kung isip-isipenu yang pinakawut na agsadyaanaw ra ta duru.

¹⁸ Indiw ra ka enged magpalangaas ang magsambit natetenged tung sadili ilem ang pagurubraenu. Suluminti ilem sambitenu ya ra yang kumpurming ipinaeyang ni Jesu-Cristo tung yeen ang nunut da ka ta pagpaktel na para mananged da yang belagan mga Judio tung Matinlung Balita natetenged tung anya. Ay pinaktel na ta mupia yang bitalang ipinagpakawutu tung nira pati yang mga binuat-buatanu.

¹⁹ Ay may mga pruibang maktel ang napalapusu ang durug kabewereng ekel tung pagpaktel tung yeen yang Espiritu Santo. Purisu atiang pagliliwutunu, magimpisa duun tung Jerusalem ang asta ra duun tung

Ilirico, tinalusu ra yang sam parti tung ubrang ipiniar yang Dios tung yeen. ²⁰⁻²¹ Tung pagparakawutunung naa, yang pirlinging nagapaawatanu enged ang yuu magparakawutun duun tung mga banwa ang yang mga tau na indi pa nagapampakawutan yang Matinlung Balitang naa. Yang pagasikaru, belag yuu magintra tung ubrang pinagtukud da ta duma*, kung indi, yuu magusuy tung sasang linyang naitaw tung kasulatan ang may sasang inula natetenged tung Mananapnay ang kumawut ang maning taa yang palaksu na:

"Yang mga taung indi napakawutan natetenged tung anya, mangamalamad da tung indi namalamanan nira.

Tanirang indi nangngel natetenged tung anya, mangaintindi ra tung indi naintindian nira,†" maganing.

Natetenged Tung Planu Nang Magpanaw Duun Tung Nira (15:22-29)

²² Kapurisu yang pagliliwutunung atia tung dumarumang banwa, ya ra kay naawalaanu ta muya-muya ang indiw nadayun agkali ang nagangay asan tung numyu. ²³⁻²⁴ Piru simanyan kumus anda ray lugar tani ang yang mga tau indi pa naganggel yang balita natetenged tung ni Jesu-Cristo ig kumus tung pira-pira rang takun yang paglalangkagenung mangay asan tung numyu, ya ra ka man taang nagatimaung buaten simanyan. Kung kawutun da nganing yang uras ang ipagdistinuu duun tung parti Espanya, gustuung asanaw ra kanay tukaw ang magpanaw tung numyung manlumunan ang para bakluaw ra padagen-dagenay ming papanaway ang magdistinu duun, ang ikasadyaw ra kanay yang pagrarampilan tang magpurutul maskin tung gesyeng uras da ilem. ²⁵ Ugaring ilem numanyan, bakluaw ra mangay asan tung numyu, magdistinuwaw ra kanay duun tung Jerusalem ang para magateraw ra kanay yang nagitawang tung mga kaputulan tang mga tumatalig ang ya ra kay binuat yang Dios ang mga tauan na duun. ²⁶ Kaministiran ang mangayaw ra kanay duun ay yang mga kaputulan tang mga tumatalig ang taga Macedonia may tani kang taga Acaya ang kada sam pundaan, tedek buluntad tung mga isip nirang mamagpaekel da yang mga tawang nira tung mga tauan yang Dios ang mga maliliwagen duun tung Jerusalem‡. ²⁷ Maskin tedek buluntad ka man tung mga isip nira yang pagtarawangen nirang atia, piru kung isip-isipenu enged ang talaga, tanira

* **15:20-21** 15:20-21a 1 Corinto 3:10 † **15:20-21** 15:20-21b Isaias 52:15b

‡ **15:26** 15:26 Kung natetenged tung mga tumatalig ang atiang namagpaekel yang mga tawang nira, duun nga basaay ta tung 2 Corinto 8:1-3.

may utang ka nirang kaneeman tung mga kaputulan nirang atia. Ay kipurki kung belagan natetenged tung mga tumatalig ang mga Judio ang yay namagparakawutun yang Matinlung Balita tung maning tung nirang belagan mga Judio ating primiru, indi ra rin nangalgud tung kalibrian ang naang pinagtukud ni Ginuu tang Jesu-Cristo. Purisu magkabagay ra kang pisan ang yang kaayenan nirang pangkaliwutan ka ilem ya ra kay itawang nira tung mga kaputulan nirang atia. ²⁸ Purisu kung matapusu ra nganing tia ang yang nagitawang ang naa luwus dang maintrigaw tung nira, bakluaw ra magliit duun tung Jerusalem ang para magdistinuaw ra duun tung parti Espanya ang asanaw ra kanay magpanaw tung numyung manlumunan. ²⁹ Dispuis agaskeanu ka ang kung kumawutaw ra nganing asan tung numyu, padagen-dagenanita ra ni Jesu-Cristo ta mupia ang asan da mas magbaked yang pagtaraligen tang tanan tung anya.

Natetenged Tung Nagipagpaampu Na Tung Nira (15:30-32)

³⁰⁻³¹ Mga putulu, arangan da ilem tung pagtaraligen tang naa tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo may tung paggeregmaan tang magpurutul ang yay nagipaeyang tung yaten yang Espiritu Santo, naa wa may sasang nagaingaluku enged tung numyu. Pakigsasaayaw ka numyu tung pagarampuenung tedek tung Dios ang manadaanaw ka anyang indiaw mapudiran yang mga masigkanasyunung duma duun tung sinakepan yang Judea[§] ang pamagpakuindi pa ka enged tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu natetenged tung ni Ginuung Jesus. Ipagampu mi ka dayun ang yang tawang ang naang pagaeklanu ang para ipakdulu tung mga tumatalig ang taga Jerusalem ang ya ra kay binuat yang Dios ang mga tauan na, ya ra ka enged ay mauyunan nirang risibien*. ³² Maning tia yang ipagampu mi para tung yeen ay ugud kung yay kalelyagan yang Dios tung yeen, paangayenaw ra ka enged anya asan ang tung masadyang kinaisipan ig asan da ka kemtel ta mupia yang isipu natetenged tung pagrarampilan tang magpurutul.

§ 15:30-31 15:30-31a Yang mga taung atii, durung kalelyag nirang magpaimatay tung anya. Maayen kung ikumpalar ta tung Mga Binuat-buatan 13:50; 14:19; 17:5; 17:13; 18:6; 18:12; 20:3; 21:27-32. * **15:30-31** 15:30-31b Duruang bagay ang puiding padatelan nirang indi mamagrisibi yang tawang ang atia. Yang sam bilug, puiding balawag tung mga isip nira yang nagitulduk ni Pablo tung belagan mga Judio ang belagan impurtanting intindien nira yang mga riglamintung ibinutwan ni Moises tung mga Judio. Yadwa puidi kang malbat tung mga isip nirang mamagrisibi ta tawang ang liit tung belagan mga masigkanasyun nirang mga Judio.

Yang Pagarampuen Na Para Tung Nira (15:33)

³³ Buinu, yang nagipagampuung pirmi tung Dios ang yay pagpaeyang ta paglimengan yang mga isip ta ang yamung tanan asan mas pang maispirinsiaan mi ang nagapakigsasaanamu ka man anya.

16

Nagipailala Ni Pablo Ti Febe (16:1-2)

¹ Gustuung ipailala tung numyu yang sasang putul tang baway ang ti Febe ang ya ray pinapagekelu yang sulatung atia. Tanya sasa kang tumatawang ang panirbian tung mga kaarumanan nang mga tumatalig ang sam pundaan tung Cencrea*. ² Yang nagaingaluku tung numyu, kung kumawut da nganing asan tung numyu, sapten mi ta mupia ang yang pagkawig mi tung anya sasa ra kang putul mi tung ni Ginuu ta. Ay kipurki ta yaten ang binuat da yang Dios ang sadiling mga tauan na maning tia ay magkabagay ang buaten ta tung mga kaarumanan tang mga tumatalig tung ni Ginuu ta. Padagen-dagenan mi ka ta mupia kung unu pay mga kakulangan na, ay tanya duru ra kang mga tau ang nagkaratawangan na, pati ngani yuu, ya ka.

Pagpakikumusta Ti Pablo Tung Mga Tumatalig Ang Nagailala Na Duun Tung Roma (16:3-15)

³ Taa numanyan gustuung ipakikumustaaw ra kanay numyu asan tung ni Prisca[†] duruang magkasawa ni Aquila ang tanira mga masigkapariuu kang manigparakawutun yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. ⁴ May mininsa ang mismu yang mga linawa nira ipinapirinda nira ang para yuu malibri tung malain. Purisu belag da ilem yuuy pagpasalamat tung nira ta dakulung pagpasalamat, kung indi, pati yang tanan ang mga tumatalig ang belagan mga Judio ang kada sam pundaan pamagpasalamat da ka tung nira natetenged tung pagpalibri nirang atii tung yeen. ⁵ Pati yang mga tumatalig ang sam pundaan ang pamagsaragpun-sagpun asan tung balay yang duruang magkasawang atia, ya ka, gustuu kang ipakikumustaw ra ka numyu tung nira.

Pati tung ni Epeneto ang nagamaalu ka, ipakikumustaw ra ka numyu tung anya. Duun tung intirung sinakepan

* **16:1** 16:1 Sasang lansangan tung binit yang teeb ig alenget ilem tung Corinto. Purisu duun tung Corinto manaayan ti Febe ang para mangay duun tung Roma.

† **16:3** 16:3 Yang duruang magkasawang atia, sinambit ka ni Pablo tung 1 Corinto 16:19 may 2 Timoteo 4:19 ig sinambit ka tung Mga Binuat-buatan 18:2, 18, 26. Ang kaisan yang pangguuy tung baway Priscila ang yay puangga na.

yang Asia yay tukaw tung tanan ang nagtalig yang sadili na tung ni Jesu-Cristong nagpatapnay. ⁶ Asta ti Maria, ipakikumustaw ra ka numyu tung anya. Nabalitaanu ra kung ya pa agari yang pagpakabedlay nang duru ang pagpaturuwulun tung ni Ginuu ta ang yamu ray tinawangan nang tanan. ⁷ Pati ti Andronico durua ni Junia[‡], ipakikumustaw ra ka numyu tung nira. Yay mga masigkanasyunung mga Judio ig tan taa pa, kasiraanami ra kang ipinakalabus arangan da ilem tung pagkererengen yamen tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo. Tanirang durua ilaladu ra yamen ang mga apustul ni Jesu-Cristo. Dispuis tukaw pa ngani tanira tung yeen ang nagtalig tung ni Jesu-Cristong nagpatapnay. ⁸ Asta ti Ampliato ang ya kay nagamaalu natetenged tung pagputulan yamen tung ni Ginuu ta, ipakikumustaw ra ka numyu tung anya. ⁹ Pati ti Urbano ang yay sasang masigkapariuung manigparakawutun ang tukaw ang asta simanyan dayun-dayun ka yang pagparakawutun na asan tung numyu asta ti Estaquis ang nagamaalu ka, ipakikumustaw ra ka numyu tung nirang durua. ¹⁰ Asta ti Apeles ang yay sasang ilaladung maskin pinanawan da ta mga sukdang maliliwag, indi ra ka engaged naguman yang pagtalig na tung ni Jesu-Cristo ang duun da tanya ngauyunay ta mupia yang Dios, ipakikumustaw ra ka numyu tung anya. Pati yang mga tumatalig ang pamagtinir tung pamalay-walay ni Aristobulo, ipakikumustaw ra ka numyu tung nira. ¹¹ Asta ti Herodion ang sasa kang masigkanasyunu, ipakikumustaw ra ka numyu tung anya. Asta yang mga tumatalig ang pamagtinir tung pamalay-walay ni Narciso, ya ka, ipakikumustaw ra ka numyu tung nira.

¹² Dispuis ipakikumustaw ra ka numyu tung ni Trifena durua ni Trifosa[§] Talagang pamagpakabedlay yang mga baway ang atia tung pagparaturuwulun nira tung ni Ginuu ta. Asta ti Persida ang yay sasa kang putul tang baway ang nagamaal ta ka, ya ka, ipakikumustaw ra ka numyu tung anya. Duru ra kang pinakabedlayan nang pagpaturuwulun tung ni Ginuu ta. ¹³ Pati ti Rufo ang ilaladung durung pisan agkaderep tung pagparaturuwulun na tung ni Ginuu ta, ipakikumustaw ra ka numyu tung anya durua ni nanay na ang yang pagatratar na tung yeen, agkawigenaw anyang sasang ana na.

¹⁴ Asta na Asincrito, ni Flegonte, ni Hermes, ni Patrobas, may ti Hermas, ipakikumustaw ra ka numyu tung nirang

[‡] **16:7** 16:7 Ti Junia sasang baway. Indi ilem maskean ta kung tanya kasawa ni Andronico u kung putul nang baway. [§] **16:12** 16:12 Tung pagintindi yang dumang sagad, yang durua nga bawayan ang atia puiding magputul.

tanang kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nirang mga tumatalig ang pamagsaragpun-sagpun ang sam pundaan. ¹⁵ Pati ti Filologo durua ni Julia* may ti Nereo durua tanira yang putul nang baway, asta ti Olimpang, ipakikumustaw ra ka numyu tung nirang tanang kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nirang binuat da ka yang Dios ang mga tauan na ang pamagsaragpun-sagpun ang sam pundaan.

Natetenged Tung Pagsarapetan Nirang Magpurutul (16:16)

¹⁶ Pati yamung tanang asan, kada magsaragpunamu ra nganing tung numyu-numyung grupu, magsarapetanamu ka tung matinlung pasais ang maayunan yang Dios ugud asan da nga bistu kung unu pag katedek yang paggeregmaan ming magpurutul†. Asta yang tanang ang mga tumatalig tung ampir tani ang kada sam pundaan ang ti Jesu-Cristo ay may anyang tung nirang tanang, magpakikumusta ka tung numyu asan.

Yang Nagipagpapusigir Ni Pablo Tung Nirang Pangultimu (16:17-20a)

¹⁷ Mga putulu, naa wa yang sasang nagaingaluku enged tung numyu. Amligan mi ta mupia yang mga taung kumpurming pagturuldukun natetenged tung ni Jesu-Cristo ang kuntrang pisan tung ipinagtulduk tung numyu atining primiru. Ay yang luang na, asan da pagpaguad ta ikarangga yang pagsarasaan ming magpurutul ang asta magberelaganamu ra ilem ang magkuruntra-kuntraan, ang kung kaisan ya ray makanayan ta ipamalpas da dayung yang duma tung ni Ginuung Jesus. Indiamu ra enged magpakignunut tung mga taung mga maning tia. ¹⁸ Kipurki yang mga taung mga maning tia, belangan ti Ginuung tang Jesu-Cristo yay nagapagpaturuwulungan nira, kung indi, ya ra ilem yang sadiling kalelyagan nira‡. Dispui kung pabitalaen mu, durug katatalig kag durung pagbuladas nira tung mga taung pamamati tung nira ang asan da nga dayaay nira yang duma ang erekel-ekelan pa ta kulu. ¹⁹ Ya ray dapat ang amligan mi yang mga taung mga maning tia ay yamu bantug da tung mga putul tang mga tumatalig tung

* **16:15** 16:15 Yang duruang atia puiding magkasawa, puidi kang magputul.

† **16:16** 16:16 Kung pasadsaran ta tung bitalang Giniriego ang pagkatapus getesen tang ilakted tung Tinagbanwa, ay maning taa: "Magsarapetanamu ka ang asan da ipapanaway mi tung sagradung pagarara-araan." Atii kanay tung timpu na Pablo, kada mamagsaragpun yang mga tumatalig, yang sistima nirang magsarapetan, magerepepan tanirang magarara-araan, basta lalii may lalii ig baway ka may baway. ‡ **16:18** 16:18 Filipos 3:19

maskin ay pang banwaay ang yamu unu asan durug tinlu yang pagturumanen mi yang kamatuuran[§] ang ya ra ka man ay natengeran na ang nagikasadyaamu yeen ta duru. Ugaring ilem ang para indi ilem marangga yang nagabantug ang atia tung numyu, yang gustuu para tung numyu ang yamu maging mawayang ta kinaisipan tung pagburuaten ang matitinlu piru tung pagburuaten ang malalain yamu maging kiput ta kinaisipan. ²⁰ Ay kung amligan mi yang mga taung mga maning tiang nagipagpaamanu tung numyu, yang Dios ang yay pagpaeyang yang paguruyunan ming magpurutul, asan da nga deegay nang pisan tung makali ti Satanas ang yay pagpaktel tung nira ang yang kaalimbawaan na maning pa tung asan da ipabtangay na tung dapa-rapa yang mga kakay ming papiklakan*.

Ya ra taa yang nagipagampuu enged para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesus ang pagpadagen-dagen tung numyu†.

Pati Yang Mga Aruman Ni Pablo Pamagpakumusta Ka Tung Mga Taga Roma (16:21-23)

²¹ Buinu, ti Timoteo ang yay sasang masigkapariuung manigparakawutun tani gustu na kang magpakikumusta asan tung numyu. Pati ti Lucio, ti Jason may ti Sosipater ang yay mga masigkanasyunung mga Judio, gustu ka nirang mamagpakikumusta asan tung numyu‡.

²² Pati yuung ti Tercio ang tinaligan ni Pablong pina-pagsulat yang sulat ang atia, gustuu kang magsaleet ang magpakikumusta asan tung numyu ay yuu sasang putul ming tumatalig tung ni Ginuu ta.

§ **16:19** 16:19 Inulit na yang sinambit na tung 1:8. * **16:20** 16:20a Yang inaning ni Pablong atia, midyu anggud da tung napabtang tung Genesis 3:15 ang may pinangakuan yang Dios ang tung uri ta kaldaw, may sasang kanubli yang baway ang maglua ang yang kulu yang iraw maning pa tung tagbengan nang piklaken. † **16:20** 16:20b Tung timpu pa na Pablo, yang ugali nira tung pagsurulaten, yang may sulat ya ra ilem agitaligay na tung aruman na yang pagsurulaten. Piru kung patapus-tapusun da yang pagpasulat na, yang nagpasulat ya si kay magsulat ta san taga ang para mailala yang paeklan na yang sulat ang ya ra ka man tiay panulat na. Bilang yay pruiba tung pagkamuud ang tanya ka man ay may sulat. Purisu yang mga bitalang atiang san taga ya ray isinulat ni Pablo mismu. Piru tung birsikulu 21, ya ray katuglayunan yang panulat yang tinaligan nang magsulat ang asta tung katapusan da enged yang sulat. ‡ **16:21** 16:21 Ti Jason ang atia puiding ya ra yang sasang taung taga Tesalonica ang sinambit tung Mga Binuat-buatan 17:5-9; Ti Sosipater tanya puiding ya ra yang sasang tumatalig ang taga Berea ang sinambit tung Mga Binuat-buatan 20:4.

23-24 Pati ti Gayo[§] ang yay panlumunanu ang yang balay na yay pagsaragpunan yang intirung sam pundaan tani, gustu na kang magpakikumusta asan tung numyu. Pati ti Erasto* ang yay tisuriru tani tung siudad ang nani, gustu na kang magpakikumusta asan tung numyu, asta ti Cuarto ang sasa kang putul ta, ya ka[†].

Yang Pagtapusan Da Enged Ni Pablo Yang Sulat Na Ang Yay Nagaulit Na Yang Pinakaimpurtanting Nabtang Tung Matinlung Balitang Nagipagpakawut Na Ang Yay Dapat Ang Dayawen Nira Tung Dios (16:25-27)

²⁵ Buinu, anday dumang sarang ang magpabaked tung pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo, ya ra yang Dios. Yang gamiten nang magpabaked ya ra taang Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu ang yang nagadapatan na, ya ra ka man yang natetenged tung ni Jesu-Cristo. Yang nagipagpakawutung naa uyun ang pisan tung ipinagpabunayag yang Dios tung yeen natetenged tung planu na para tung yaten ang mga tau ang disti pa tung primiru nagaegteman na pa rin. ²⁶ Piru simanyan bunayag dang pisan ekel tung pagparakawutun yamen ang mga apustul ang duun da agipatielay yamen tung nagkaraula yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw natetenged tung Mananapnay ang kumawut ang pagkatas isinulat da ka nirang ipinabtang tung kasulatan. Purisu sigun tung itinuwul tung yamen yang Dios ang anday pinanliitan na kag anda kay pagtapusan na, nagipaske ra yamen yang planu nang atia tung mga taung maskin unu pang nasyunay ang belagan mga Judio ang basi pa ra ilem durung magtalig tung ni Jesu-Cristong magpatapnay ang yang dangaten na matumanan da nira yang mga kalelyagan na. ²⁷ Kapurisu ang mapaneem-neemanu tia, anday dumang sakpen yang isipu, kung indi, magkabagay rang pisan ang yang ultimu ilem ang Dios ang ya ka man ilem ay nagaskeng pisan yang tanan, ya ray padengegan tang pirmi ang asta tung sampa ekel tung tawang ni Jesu-Cristong pangerengan tung yaten duun tung katalungaan na. Talagang ya ray magkatamang pisan ang yay buaten ta.

§ 16:23-24 16:23-24a Ti Gayo puiding ya ra yang sasang tumatalig ang taga Corinto ang sinambit ni Pablo tung 1 Corinto 1:14. * **16:23-24** 16:23-24b Ti Erasto puiding ya ra yang sinambit na tung 2 Timoteo 4:20. † **16:23-24** 16:23-24k Taa may mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupiang maning taa yang palaksu na: "Ya ra taa yang nagipagampuu enged para tung numyung tanan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu. Magkamaningan da ka man tia." Piru puiding belagan dengan tung pagpasulat ni Pablo natetenged yang mga bitalang atia isinulat na rang lagi tung 16:20b.

Ya ra ilem tia ay maningu tung numyu,

Pablo

Yang Primirung Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga CORINTO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing pangyadwang pagliliwutun ni Pablóng nag-parakawutun (tung mapa telengay yang pinanawan na) yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo, nagdistinu ra duun tung siudad ang Corinto (Mga Binuat-buatan 18:1-11). Atii kanay, yay pinakasiudad tung sinakepan yang intirung Acaya. Tulung klasi yang mga taung namagistar duun tung uras dang atii. May mga Giriego ang yay dating magbawanwa duun, may mga taga Roma, ig may mga Judiong mga dumarangep duun. Bantug yang siudad ang atii natetenged durung mga manggaranen duun ang maktel yang mga nigusyu nira. Sari-saring mga rilyun ang nagapgesan yang mga tau ig bantug ka yang mga pagurubraen nirang malalaway laliig baway. Ti Pablo nagtinir duun tung seled san takun may tenga ig durung namagpananged tung ipinagpakawut nang nagtalig tung ni Jesu-Cristo (Mga Binuat-buatan 18:8).

Simanyan atiing pagtaklib da yang tulung takun ang ililiiten ni Pablo duun ang naglakted da tung Efesong pagparakawutun, kinawutan da ta sulat ang ipinaekel tung anya yang sam pundaan duun tung Corinto (7:1). Puiding na Estefanas yang pinapagekel nira (16:17-18). Dispuis pa may balitang nagngel ni Pablo ang tanira unu duun pagsuruay-suayan da (1:11) ig may duma pa unung mga prublima nira. Purisu napagisip dang magbales ta sulat ang ya ra ka man taa. Yang mga prublima nira tinagaman nang sinulwaran ig kumpurming unu pay tinalimaan nira tung anya, tinagaman na ra kang tinuwal.

Kung natetenged tung kamtangan yang sulat ang naa, yang primirung pinabilugan na ya ra yang pagsuruay-suayan nira (kapitulu 1, 2, 3, 4). Magdasun, kung unu pay dapat ang buaten nira tung aruman nirang sam bilug ang pagbuat ta sasang durung pisan agkalaway (kapitulu 5). Tung kapitulu 6, 7, 8, 9, 10 tinuwal na yang mga tinalimaan nira tung anya tung sulat ang atiing ipinaekel da nira tung anya. Tung kapitulu 11, inintindi na yang mali nira ang yang mga baway ipinlek da nira yang pagtalirung nira tung mga kulu nira pati yang mga pasais nirang pagderemdemen tung nagadapatan yang pagpakugmatay ni Jesu-Cristo. Tung kapitulu 12, 13, 14 nagpainunuku tung

nira natetenged tung tamang paggaramiten nira yang mga abilidad ang ipinampaeyang yang Espiritu Santo tung nira sasa may sasa. Yang nabtang tung kapitulu 15 natetenged tung pagkabui si kang uman ni Jesu-Cristo ig kung unu pay apiktar na tung mga tumatalig ang napatay ra ubin tung mga bui pa. Tung kapitulu 16, baklu tapusay na yang pagsurulaten na, may mga impurtanti kang sinambit na tung nira ang katulad ka tung pagsirimpanen nira tung itawang nira tung mga kaputulan nira duun tung Jerusalem.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

1:1-9 Yang Intrada Yang Sulat

1:10-4:21 Yang Ipinagtapal Ni Pablo Tung Pagsuruuay-suayan Nirang Pagkarampi-kampian

Kapitulu 5 Dapat Ang Ipaawig Da Kanay Nira Yang Sasang Aruman Nirang Pagpadayun Pa Tung Pagpakasalak Nang Malaway Ang Asta Mamanmanan Da

6:1-11 Dapat Ang Indi Magdirimandaan Yang Magpurutul Tung Katalungan Yang Mga Usgadung Belagan Mga Tumatalig

6:12-20 Dapat Ang Gamiten Nira Yang Mga Tinanguni Nira Tung Ikadengeg Yang Dios Ang Ya Ray May Anya

Kapitulu 7 Yang Itinuwal Ni Pablo Tung Tinalimaan Nira Natetenged Tung Pagkarasawaen

Kapitulu 8 Yang Itinuwal Na Tung Tinalimaan Nira Natetenged Tung Mga Karning Nagisagud Tung Mga Bultu

Kapitulu 9 Yang Nagipasanag Na Kung Aywat Indi Nag Sikaren Yang Diritsyu Nang Magpasuitu Tung Mga Kaputulan, Kung Indi, Maning Pa Tung Pagpakirepen Da Ilem Tung Tanan Ang Mga Tau

10:1-11:1 Yang Ipinagpaaman Na Tung Nira Ang Indi Enged Mamagpakigsadu Tung Mga Kaarumanan Nirang Pamagsagud Tung Mga Bultu

11:2-16 Nagipasanag Na Kung Aywat Magkabagay Ang Yang Mga Baway Mamagtalirung Ang Kada Mamagsaragpun Da Nganing Tanirang Sam Pundaan

11:17-34 Nagipasanag Na Kung Unu Pay Dapat Ang Taradlengen Nira Tung Sistima Nirang Pagderemdemen Tung Nagadapatan Yang Pagpakugmatay Ni Ginuung Jesus

Kapitulu 12-14 Natetenged Tung Mga Abilidad Ang Nagipaeyang Yang Espiritu Santo Tung Nira Kung Unu Pay Tamang Paggaramiten Nira

Kapitulu 15 Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Ginuung Jesus Pati Yang Pagkabui Si Kang Uman Yang Pagtalig Tung Anya

16:1-4 Natetenged Tung Pagturuwurun Nira Ta Kuartang Itawang Tung Mga Tumatalig Ang Pamangaliwag Duun Tung Jerusalem

16:5-12 Natetenged Tung Planu Na Pati Mga Planu Ni Timoteo May Ni Apolos

16:13-14 Yang Mga Ultimung Nagipaprusigir Na Tung Nira

16:15-18 Natetenged Tung Nirang Sam Pundaan Kung Tinu Pay Dapat Ang Ilalaen Nirang Panuntan

16:19-24 Yang Pagtapusan Yang Sulat

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-3)

¹ Yang nagpasulat tia, yuung ti Pablo ang sasang apustul ni Jesu-Cristong magparakawutun tung mga tau natetenged tung anya. Bintengaw ra nganing anyang maging apustul na gated ya ra kang lagi ay kalelyagan yang Dios para tung yeen. Yaming nagpaekel yang sulat ang atia, duruaami ni Sostenes*, ang yay sasang putul ta tung ni Ginuung Jesus.

² Yang sulat ang atia ipinaekel da yamen tung numyung sam pundaan ang pagsaragpun-sagpun asan tung siudad ang Corinto. Anday dumang may anya tung numyu, kung indi, ya ra yang Dios mismu natetenged pinabagayamu ra ni Jesu-Cristo tung anya. Bilang pinilikamu ra yang Dios ang yamu maging anya ra, kasiraanamu ra ka yang mga tau tung maskin ay pang banwaay ang kumpurming pagambay kang pirmi tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang ya ra ka man ay nagatingara nirang ultimu ilem ang Ginuu nira ig Ginuu ta ka.

³ Yang nagipagampu yamen para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Ama tang Dios durua ni Ginuu tang Jesu-Cristong pamagpadagen-dagen tung numyu ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang naang baklu.

Pagpasalamat Ti Pablo Natetenged Tung Mga Abilidad Ang Ipinakdul Yang Espiritu Santo Tung Nira (1:4-9)

⁴ Pirmiaung pagpasalamat tung Ampuan tang Dios natetenged tung numyu. Yang nagapasalamatanu enged tung anyang yay pagpaturuwulunanu, ya ra yang kaneeman nang ipinagpaita na tung numyu ekel tung ni Jesu-Cristo. ⁵ Ay kipurki natetenged ilem tung pagpakigsasa mi tung anya, duruamug kagarbusu tung tanan ang nagipakdul yang Dios tung mga tauan na. Sasa ra asan tung pagpadakul na tung pagirintindien mi tung kamatuuran ang liit tung anya pati tung abilidad ming maayenamung

* **1:1** 1:1 Puiding tung ni Sostenes ipasulatay ni Pablo yang sulat ang naa. Ikumpalar tung sinambit na tung 16:21.

mametang-betang tung matinlung bitala yang kumpurming nagaintindian mi. ⁶ Asan da nga pruibaaay ang talagang matuud ka man yang balitang naang ipinagpakawut yamen tung numyu natetenged tung ni Jesu-Cristo. ⁷ Purisu yang pinakawut na, mintras paglalangkagenamung pagpakbat tung uras ang ipagpabistu yang Dios tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong maggaraemen, indiamung pisan magkulan-gen ta mga abilidad ang atiang nagipaeyang yang Espiritu Santo tung numyung sari-sari†. ⁸ Dispuis pa, yang Dios mismu ya ray magpadayun tung pagpabaked na tung pagtaraligen mi mintras buiamu pa ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipaglekat ni Ginuu tang Jesu-Cristo, anday mabangdan na tung numyu. ⁹ Talagang mataligan ta yang Dios ang ya ray buaten na ay tanya ka man ngani ay nagbeteng tung mga isip mi atiang primiru ang para magbiringkitanamu ra yang paganingen nang "Ana na" ang ti Jesu-Cristo ang yay nagatingara tang pinakaagalen ta.

Yang Prublma: Pagberelag-belagan Tanira Ta Kinaisipan Natetenged Tung Mga Manigmangulu Kung Tinu Pay Mas Matakung Tung Nira (1:10-17)

¹⁰ Ugaring ilem, mga putulu, may sasang nagaingaluku tung numyu sigun tung katengdananung naang ipinagpiar ni Ginuu tang Jesu-Cristo tung yeen. Kaministiran ang yamung tanan asan sasa ilem ay keresen mi. Indiamu ra magsuruag-suagan, kung indi, maguruyunanamu ra ilem ta mupiangan magsarasaan ta kinaisipan may kinaisipan. ¹¹ Aganingenamu ra yeen ta maning tia, mga putulu, ay natetenged may nabalitaanu tung mga aruman ni Chloe ang yamu unu asan pagsuruay-suayan. ¹² Yang gustuung ianing tia ay katulad tung duma unu asan ang pamansianing ang tanira unu mga tauanu. Yang duma unu pamansianing ka ang tanira unu mga tauan ni Apolos. Yang duma unu pamansianing ka ang tanira unu mga tauan ni Pedro. Asta yang duma unu pamansianing ka ang tanira ilem unu ay ultimung mga tauan ni Jesu-Cristo. ¹³ Abaa naa pala kung maning tia yang nagibitala mi, midyu ti Jesu-Cristo ya ra ilem agiintraay mi belak-belak! Aywa yuung ti Pablo yay nagpakugmatay tung krus para tung numyu? Atiang pagpabenyang ming nagpapruiba, aywa, yang pinapruibaan mi ang yamuy maging mga tauanu? ¹⁴ Durug dakul yang pagpasalamatu tung Dios ang atiang asanaw pa tung numyu, anday nabenyaganu, puira pa

† 1:7 1:7 Katulad tung nagkarasambit na tung kapitulu 12-14.

tung ni Crispo[‡] durua ni Gayo[§]. ¹⁵ Maayen ilem ngani ang gesye ilem yang pinamenyaganu. Ay kung dakel-dakel pa, muya duun da ilem din mamaglaum ang yuu ray pinagpasirungan nira ang para maging mga tauanu buat. ¹⁶ Elat kanay, nalipataw ra rin. Asta ti Estefanas palang sam pamilya, pinamenyaganu ka. Kung may duma pa asan, indi ra ilem nagademdemanu. ¹⁷ Ay ya pa agari, belagan kang laging yay itinuwul ni Jesu-Cristo tung yeen ang magpamenyagaw tung mga tau, kung indi, ang para magparakawutunaw tung nira yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. Anda kay gustu nang maggamitaw yang pagkamatakuung mametang-betang ta bitala. Ay kung yay buatenu, yang nagipagpakawutung naa natetenged tung pagpalansang ni Jesu-Cristo tung krus asan da nga takleway yang nagadapatan nang asta anda ray pagbatuan ta isip yang mga taung pamamati.

Natetenged Tung Paganingen Ta Duma Ang Kalukuan Ilem Unu Yang Pagpalansang Yang Paganingen Ang Cristo Tung Krus (1:18-25)

¹⁸ Nagapagbitalaw ta maning tia, ay may nagauksibaranu tung mga taung nagapampakawutuanu yang balitang naa natetenged tung nagadapatan yang pagpalansang na tung krus*. Tung pagintindi yang mga taung duun dag panalunga tung kadiaduan ang anday katapusan, yang pagpabetang nira tung pagpalansang na tung krus, midyu kalukuan ilem. Piru tung pagintindi tang mga tumatalig ang nagatapnay ra yang Dios, duun da tung pagpakugmatay na nga bilugay ta yang puirsa nang pagtapnay tung yaten. ¹⁹ Ay ya pa agari, pagbinalawagay kang lagi yang pagirintindien yang mga tau may yang pagirintindien yang Dios. Katulad ang pisan tung sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Yang pagkamataku yang mga matataku, ya ray tuungunu. Yang pagkaansianu yang mga taung marautak, ya ray pasungawenu,” agaaning[†].

[‡] **1:14** 1:14a Ti Crispong naa yay sasang manigmangulu ra rin tung grupu yang mga Judio duun baklu nagtalig da yang sadili na tung ni Ginuung Jesus ang nagpatapnay. Asan da nga basaay ta tung Mga Binuat-buatan 18:8. **§ 1:14** 1:14b Atiing duun pa rin ti Pablo tung Corinto, yang balay ni Gayong naa ya ray pinanlumunan na. Nasambit ni Pablo tung Roma 16:23. *** 1:18** 1:18 Kung gustu tang pasadsaran kung unu pa enged ay nagadapatan yang pagpalansang ni Jesu-Cristo tung krus, yang matinlung basaen ta yang tung Galacia 6:12 ang maganing, “Yang pagpalansang ni Jesu-Cristo tung krus...yay ultimu ilem ang nagapatielan yang Dios ang magtapnay tung mga tau.” **† 1:19** 1:19 Isaias 29:14

20 Ta, ay pa wa yang pagkamataku yang mga matataku? Ay pa wa yang nagakdekan yang mga sagad tung mga riglamintu yamen ang mga Judio? Ay pa wa yang pangatadlengan yang maraayen ang mangatadlengan? Indi wa ang yang katataku nirang atiang nagadayaw ta kadaklan taa tung kaliwutan ang naa, ya ray binaliskad yang Dios ang binuat ang kalukuan da ilem? ²¹ Ay kipurki telengan mi. Kumus mataku yang Dios, nagplanu ra kang lagi ang indi ra ka enged maimung mangatultul yang mga tau tung anya kung ya ka ilem yang pagkamataku nira yay taligan nira. Kung indi, uyun ang pisan tung isip na ang ekel ilem tung nagipagpakawut yamen ang naang paganingen ta duma ang kalukuan da ilem unu, asan da ilem nga tapnayay na yang kumpurming mananged. ²² Ay kipurki telengan mi ra ilem yang palaksu yang pagirisipen yang kadaklan ang mga tau. Yang mga masigkanasyunung mga Judio, pamagingaluk ta mga pruibang makabewereng ang ipaita yang Dios tung nira baklu ra mamananged tung nagipagpakawut yamen ang naa. Pati yang belagan mga Judio ang taga dumarumang nasyun, yang pagasikad nira baklu ra panangeray nira yang nagipagpakawut yamen kung may magngel da nira asan ang madulang tung pagkamataku nira. ²³ Ang pagkatapus ta yamen, yang nagipagpakawut yamen tung nirang tanan, ang yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen, imbis maggaraemen dang lagi, ya ra ipalansangay tung krus ang katulad ka tung sasang kriminal. Ang pagkatapus kung magngel da nganing tia yang mga masigkanasyunung mga Judio, ya rang pisan ay pagbalawagan yang mga isip nira. Asta yang belagan mga Judio, kung magngel da ka nganing nira tia, agipabtang da ilem nirang sasang kalukuan ilem. ²⁴ Piru tung pagintindi yang kumpurming nagpabteng da tung Dios ang para magtalig da tung ni Jesu-Cristo, maskin mga Judio kag belag, duun da tung anya nga bilugay nira yang builu yang kagaeman yang Dios ang nagtapnay tung nira, ig kung unu pag kawayang yang isip nang nagpapanaw tung planu nang naang durug tinlu. ²⁵ Ay ya pa agari, yang planu yang Dios ang naang natetenged tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesus ang yay nagatelengan ta mga taung kalukuan ilem, ya pay landaw ang pisan tung tanan ang pagkamataku nirang mga tau. Ig naang planu nang nagalaum nirang maluway, ya pay landaw ang pisan tung tanan ang ketel nirang mga tau.

Natetenged Tung Paganingen Ta Duma Ang Kalukuan Ilem Unu Ang Tanirang Aranek Ta Pagkabetang Ya Pay

Pinagpilik Yang Dios (1:26-31)

²⁶ Puiding madeep mi yang gustuung ianing, mga putulu, kung pademdeman mi ra iletang yang mga pagkabetang mi ating pagbeteng yang Dios tung mga isip ming para magtaligamu ra tung ni Ginuung Jesus. Piraamu pa ka iletang ang bilug ay matataku tung pagterelengen yang mga masigkatau mi? Piraamu pa ka iletang ang bilug ay darakulung mga tau? Piraamu pa ka iletang ang bilug ay abwat ta dugu? ²⁷ Piru yamung pagalamku ta duma ang anday mga kaliwutan mi, yamu pay pinagpilik yang Dios ang para asan da tung numyu nga pakaeyakay na yang mga matataku. Yamung pagatelengan ta duma ang gegesyeamu iletang ang mga tau, yamu pay pinagpilik yang Dios ang para asan da tung numyu nga pakaeyakay na yang darakulung mga tau. ²⁸ Yamung pagatelengan ta duma ang aranakamu ta dugu ang pagkatapus nagalamkuamu ka nirang anday kuinta, yamu pay pinagpilik yang Dios ugud asan da tung numyu nga paitaay na ang andang pisan ay kuinta na tung pagteleng na yang kumpurming nagapakumaal yang mga taung pamagpaguyud tung sistima yang kaliwutan ang naa. ²⁹ Anday dumang pagasikad yang Dios asan, kung indi, ugud yang tanan ang mga tau asan da nga pisanay na ta ipagpabugal nira ang tanira maraayen tung pagterelengen na, ang yang kalaum nira ya ray patielan nang magtapnay tung nira buat. ³⁰ Pati yamu, anda kay mapabugal mi asan kipurki ultimu iletang tanya yang may kabuat-buatan ang ipinakapulitamu ra anyang tung ni Jesu-Cristo. Asan da ka tung ni Jesu-Cristo nga bilugay mi kung unu pag kawayang yang isip nang nagpapanaw tung pinalanu na kung ya pa agari yang pagtapnay na tung yaten ang mga tau ang ya ra ka man taa yang kamtangan na. Natetenged iletang tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo, duunamu ra ngausgaray yang Dios ang saluamu rang pisan tung pagterelengen na, duunamu ra ka nga pabagayay nang para mapagpalengetamu ra tung anyang magtuu. ³¹ Nagkamaninganamu ra ta maning tia ay ugud magkamatuud da tung numyu yang sasang bitalang nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Kung tinu pay malelyag ang magpabantug, kaminis-tiran ang ultimu ra iletang ti Yawi ya ray ipabantug na,” maganing.‡

2*Yang Panielan Yang Ipagtalig Nira Tung Ni Jesu-Cristo*

‡ **1:31** 1:31 Jeremias 9:24; 2 Corinto 10:17

Belagan Yang Pagkamataku Yang Sasang Tau, Kung Indi, Ultimu Ra Ilem Yang Builu Yang Bitalang Pinagbatuan Yang Isip Nira (2:1-5)

¹ Pati yuu nganing, mga putulu, atiang pagkawutu asan tung numyu, yang pasaisu indi ka ipinablagu tung linyang atiang nagianingu. Kipurki atiang pagparakawutunu tung numyu sigun tung planung naang ipinagpaingmatuud yang Dios*, indiamu ra ka ginamitanu ta abwat ang kinatakwanan ang yuu puring mametang-betang ta bitala. ² Ay binilugu rang lagi yang isipu ang mintras asanaw pa tung numyu, anday dumang pabiluganu tung pagparakawutunu, kung indi, ultimu ilem ti Jesu-Cristo kapin da enged yang pagpalansang na tung krus kung unu pa enged ay nagadapatan na. ³ Purisu ta yeen, atiang asanaw pa tung numyu, kumus ipinleku ra yang pagtaligu tung sadiling kinatakwananu, anda ray dumang napanimananu tung sadiliu, kung indi, ya ra yang kaluluwayenu. Nagkeba-keba ra nganing ta mupia yang dedlaanu ay tung elerung nusias ilem indi masaranganu yang ipinaubra yang Dios tung yeen asan tung numyu. ⁴ Pati yang pagparakawutunu tung numyu, indiamu ka ginamitanu ta mga katadlengan ang makakaingganya ang para asan da rin ngaeklayu yang mga kinaisipan mi. Kung indi, yang bitalaw ipinadlut da yang Espiritu Santong pinaktel ang asta tinemengan da ta mupia yang mga isip mi ang asan da ka nga pruiabay mi ang talagang liit ka man tung Dios yang nagipagpakawutung atia tung numyu. ⁵ Yang pagasikad yang Dios asan ay ugud belagan yang pagkamataku ta aruman mi ka ilem ang tau ay panielan ming magtalig tung ni Ginuung Jesus, kung indi, ultimu ra ilem yang builu yang bitala yang Dios mismu ang ya ra ka man ay pinagbatuan yang mga isip ming nananged.

Natetenged Tung Ultimung Makawawayang Ta Isip Ang Ya Ra Yang Nagipagpakawut Na Natetenged Tung Pagpakugmatay Ni Jesu-Cristo (2:6-16)

⁶ Ugaring, may makawawayang ta isip tung nagipagpasanagu tung numyung mga tumatalig ang para magtegasanamu ra tung pagtalig mi. Piru yang kawawayanganen ta isip ang naang nagianingu, belagan pariu tung pagkamatakung nagadayaw yang kadaklan ang mga tau numanyan taa tung kaliwutan ang naa ang ya enged ay nagausus yang may mga katengdanan ang

* **2:1** 2:1 Tung dumang mga kupia tung bitalang Giniriego, may sasang bitalang nasulat yang mga manigkupa ang aparting bitalaay kay tung ilinaked tung abwat. Yang palaksu na belagan "ipinagpaingmatuud, kung indi, inegteman na pa rin atiang tukaw ang numanyan ipinagpabunayang na ra."

yang panalungaan nira talagang kalainan. ⁷ Kung indi, yang kawawayanganen ta isip ang naa, ultimu ilem ang liit tung Dios. Yang nagadapatan na, ya ra yang planu nang inegteman na pa rin atiang tukaw ang pagkatapus numanyan ipinapanaw na ra tung ni Jesu-Cristo. Ya ka man mismu yang tinima na atiang indi na pa nagaimu yang kaliwutan ang yang katuyuan na ang para asanita ra nga palguray na tung kasusulawen na tung uri ta kaldaw. ⁸ Yang planu nang atiang durung pisan agkatinlu, andang pisan ay naerem yang may mga katengdanan taa tung kaliwutan ang naa, may sam bilug tung nira, andang pisan. Ay kipurki kung naintindian da nira tia, indi ra rin ipinalansang nira tung krus ti Ginuu ta ang ya ka pa man yang pinilik yang Dios ang kung maggaraemen da ngani tung uri, durung pisan agkasulaw yang pagkabetang na. ⁹ Piru andang pisan ay naerem nira natetenged tung planu nang naa ang katulad ang pisan tung nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Yang indi ra dinakat ta mata, yang indi ra nagnel ta talinga, yang indi ra kinawut ta isip ta mga tau, yang pisan ay pinagsimpan yang Dios ang para ikaayen yang kumpurming pagmaal tung anya,” agaaning[†].

¹⁰ Ay ta yaten ang pagmaal tung anya, tung yaten da ipinabunayag na natetenged tung kalibrian ang naang pinagsimpan na ekel tung pagparasanagen yang Espiritu Santo tung mga painu-inu ta. Kipurki yang Espiritu Santo tanya, andang pisan ay indi na masangkad, maskin nganing yang planu yang Dios ang nagaegteman na pa rin atiang tukaw. ¹¹ Kipurki tinu pa wasu ay nagakdek kung unu pay palaksu yang pagirisipen yang sasang tau kung belagan tanya mismung may sadili? Maning ka tia tung Dios. Andang pisan ay nakdek kung unu pay palaksu yang pagirisipen na sigun tung kalibrian tang naa, kung belag tung pasanag yang Espiritu Santo ang paglulukutan da kang lagi tanira tung pagkadios. ¹² Ang pagkatapus numanyan ta yaten, atiang pagtalig ta tung ni Ginuung Jesus, yang narisibi ta ya ra mismu yang Espiritu Santo ang belagan kang lagi lugud tung sistimang pagandar taa tung kaliwutan ang naa. Ya ray ipinatir yang Dios tung yaten ugud maintindian ta kung unu pay palaksu yang kalibrian ang naang ipinakdul na ta diwaldi tung yaten ekel tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo. ¹³ Dispuis kung unu pay kamtangan yang kalibrian tang naa, ya ka man

[†] 2:9 2:9 Isaias 64:4; 65:16. Anday dumang pinagsimpan na, kung indi, ya ra yang kalibrian tang mga tau ang lugud da ka asan yang mga kaayenan ang pinangakuan na.

mismu ay nagipagpakawutu tung mga tau. Belagan ang maganing ang ya ngayapayu tung mga taung nagadayaw ang matataku, kung indi, ya ituldukay tung yeen yang Espiritu Santo. Kumpurming unu pay itinulduk na tung yeen ya ray nagapaatuanu yang nagibitalaw ang ya ka agipaeyangay na tung isipu. ¹⁴ Piru yang taung indi nagatiniran yang Espiritu Santo, indi enged magpauyun tung nagitulduk yang Espiritu Santo, ay tung pagintindi na, kalukuan ilem. Indi ka ilem nganing kayanan nang intindien natetenged ultimu ra ilem yang Espiritu Santo ay sarang magpasanag tung anya ang para masadsaran na ra rin yang mga bagay ang atia. ¹⁵ Piru yang taung nagatiniran da yang Espiritu Santo, ya ray sarang ang magpasadsad kung unu pay nagadapatan yang kumpurming nagipasanag yang Espiritu Santo tung anya natetenged tung kalibrian na. Piru yang tau mismung atia, kung tagaman ang santiaren yang mga aruman nang indi nagatiniran yang Espiritu Santo, indi ra enged mamesmesan nira kung unu pay palaksu yang pagirisipen na pati mga ubra-ubra nang nangimaklu ra. ¹⁶ Yang indi nira ipagmamesmes tung anya ay katulad ang pisan tung sasang nabtang tung kasulatan ang anda unung pisan ay taung nagaintindi kung unu pay palaksu yang pagirisipen ni Yawi. Anda unung pisan ay mapagsugpat tung anya‡. Piru ta yaten ang kumpurming nagatiniran da yang Espiritu Santo, nagaintindian ta ra kung unu pay palaksu yang pagirisipen ni Jesu-Cristong nagipasanag tung yaten yang Espiritu Santo.

3

Nagapasanagan Na Tanira Ang Midyu Dereegen Pa Yang Dating Pagkatau Nirang Mapinagpanadili (3:1-4)

¹ Ta yeen, mga putulu, atiang asanaw pa tung numyu atiang primiru, indiw ra ka ilem napagpasanag tung numyu ang pariu ka tung pagparasanagenu tung mga tumatalig ang pagpamangulu ra tung Espiritu Santo. Kung indi, nagpaintediw ra ilem tung numyu ang yamu pariu ka ilem tung mga taung kemkem pa yang dating pagkatau nirang mapinagpanadili. Ay ya pa agari, atii kanay, bakluamu ra ka ilem napagtalig tung ni Jesu-Cristo. Purisu indiamu pa nagaske kung unu pay magkatamang buaten ming magusuy tung kalelyagan yang Dios ubin kung unu pay dapat ang indi mi buaten. Ay yamu maning pa tung mga mamulang gegesy pa ka ilem ang anda pay kaliwatan nira natetenged tung mga bagay ang atia. ² Yang

‡ 2:16 2:16 Isaias 40:13; Roma 11:34

kaalimbawaan na, maning pa tung pinainemamu ra ilem yeen kanay ta gatas. Indiamu pinapaanu ta anen ang pinaplan gated indi mi pa makayanan ta pagintindi. Piru atia pala, maski nganing asta ra ilem simanyan, indi mi pa ka enged makayanan. ³ Aywa indiamu aningenu, kipurki maning pa tung indiamu pa nagapuklut tung pagpakemkem mi tung dating pagkatau ming mapinagpanadili. Yang mga ubra-ubra mi nganing pariu ka ilem tung mga ubra-ubra yang mga taung indi pa nagapagtalig tung ni Ginuu ta. ⁴ Pariu ra atiang pagpirilik-pilikan mi tung yamen ang mga manigparakawutun ang paganing yang duma asan ang tanya unu sasang tauanu ang yang duma asan paganing kang tanya unu sasang tauan ni Apolos*. Belag ba tia asan da nga bistu ang yang pagabuat mi pariu ka ilem tung pagabuat yang mga taung indi pa nagapagpagaem tung ni Ginuu ta?

Yang Panadleng Ni Pablo Tung Mga Isip Nirang Baliskad Sigun Tung Nira Ni Apolos (3:5-9a)

⁵ Aywa unu pa pay pagpabetang mi tung yamen ni Apolos ang yami pay papagkupitinsiaen mi? Belaganami impurtanti, kung indi, yami parariu ka ilem ang mga turuwulun yang Dios. Yami ra ilem aggamitay nang nagparakawutun tung numyu ang asta nagtaligamu ra tung ni Jesu-Cristong nagpatapnay. Dispuis ta yamen ang durua, sinagpiaray yang Dios ta yamen yamen ang turnu. ⁶ Ta yeen, yang turnuu, maning pa tung yuuy nagluak. Ti Apolos tanya, yang anyang turnu, maning pa tung yay nagbenyag tung ilinuaku. Piru yang nagpalawlaw, ya ra yang Dios. ⁷ Kapurisu yuung nagluak asta tanyang nagbenyag, belagan ang yami yay impurtanti, kung indi, yang dapat ang pabilugan ta mga isip ming dayawen, ultimu ra ilem yang Dios ang yay nagpatubu. ⁸ Yuung nagluak may tanyang nagbenyag, belagan ang maganing ang yamig pagpinaabwatay, kung indi, yamig pagsinasaay ta maayen ang sasa ilem yang pagasikad yamen. Ugaring kumpurmi ra ilem yang bedlay yamen sasa may sasa, ya ray pasukatan yang Dios ang magbales tung yamen ta maning pa tung primyung durug tinlu. ⁹ Ay yang Dios yay may anya tung yamen ni Apolos ig pagtinawangayami ka tung nagipatuman na tung yamen. Pati yamu, yang Dios ya kay may anya tung numyung sam pundaan ang yamu maning pa tung sasang kaluakan na. Ig yadwa pa, yamu maning pa tung sasang balay ang nagipakdeng na.

* 3:4 3:4 Nagaulit na yang inaning na tung 1:12.

Yang Pagpademdem Ni Pablo Tung Mga Manigpadagen-dagen Duun Ang Yang Pagurubraen Nira Sasa May Sasa Insapuen Ka Enged Yang Dios Tung Uri (3:9b-17)

Yang sam bilug pang kaalimbawaan mi, yamung sam pundaan, maning pa tung sasang balay ang nagipakdeng yang Dios. ¹⁰ Natetenged tung katengdananung ipiniar yang Dios tung yeen, pinaktelaw ra anyang nagpaliked yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo asan tung numyu. Yang kaalimbawaanu, maning pa tung sasang mastru karpintirung nagpasintar yang mga adili ta sasang balay ang yay panielan yang intirung lebat na. Ang pagkatapus simanyan may duma asan ang pamagtaked da ta mga kasangkapan tung mga adili yang balay ang atiang ipinagpasintaru. Ugaring kumpurming tinu pay pagurubraen asan, masigamlig kung ya pa agari yang pagtarakeren na ang muya indi magatu tung kabaked yang panielan yang balay. ¹¹ Ay kipurki anday dumang panielan ang mapasintaran kung belagan yang ipinagpasintaru atiang primiru ang ya ra ti Jesu-Cristo mismu kapin da enged natetenged tung pagpalansang na tung krus[†]. ¹² Yang kaalimbawaan yang mga kasangkapan ang nagitaked yang dumang mga manigubra tung mga adili yang balay, maning pa tung bulawan ubin landuk ang salapi, ubin mga batung mamaalen ang pinasagi[‡]. Piru yang nagitaked yang duma maning pa tung ayu ubin kirib ubin buluk. ¹³ Sasa may sasa tung nira mabistu ra kung yang ipiniar yang Dios tung anya ingkelan na tung matinlung pagurubraen u kung ingkelan na tung belag matinlu. Ay malwawan da ka enged tung uras ang ipanginsapu ni Ginuu tang Jesu-Cristo tung mga inubra tang mga tauan na[§]. Kipurki yang panginsapu na tung mga inubra ta, nagipananglit tung sasang apuy ang pumasar ang asan da nga pruibaaay kung unu pag kabaked yang inubra yang sasa may sasa. ¹⁴ Kung tinu pang manigubraay ang yang inubra na tung balay indi ra masiruk tung apuy ang atia, atia ya ray balesan yang Dios ta sasang maning pa tung primyu nang durung pisan agkatinlu. ¹⁵ Piru kung tinu pang manigubraay ang yang inubra na ya ra nga siruk, atia ya ray mawaraan yang ibles da rin yang Dios tung anya. Piru belagan ang maganing ang tanya indi ra tapnayan yang Dios ang ipalibri tung sintinsia na. Malibri ka, piru yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang taung nalibri tung

[†] **3:11** 3:11 Balikan mu yang sinambit na tung 2:2. [‡] **3:12** 3:12 Katulad tung ginamit tung pagpakdeng tung pagtuuan yang mga Israel tung Dios atiang tukaw.

Duun da nga basaay mu tung 1 Cronica 22:14, 16; 29:2; 2 Cronica 3:6. [§] **3:13** 3:13 Ikumpalar tung inaning ni Pablo tung 2 Corinto 5:10.

balay ang nagasiruk ang andang pisan ay nabitbit na tung pagkalibri na. ¹⁶ Aywa, nalipatan mi ra ang yamung sam pundaan asan maning pa tung sasang balay ang pagatiniran yang Dios ekel tung Espiritu Santong pinapagtinir na tung numyu? ¹⁷ Purisu kung tinu pay magbuat ta ikadiadu yang pagatiniran yang Dios ang atia, tanya si kay belsen yang Dios ta ikadiadu na ka gated yang pagatiniran yang Dios sagradu ig durug kamaal tung anya ang yamu ra ka man mismung sam pundaan.

Nagainambit Si Ni Pablo Yang Pagdarayawen Nirang Subra Tung Mga Manigparakawutun (3:18-23)

¹⁸ Kuidaw, muya anday dumang nagadayaan mi, ya ra ka ilem yang mga sadili mi. Ay kung tinu pa asan tung numyu ay paglaum ang tanya matakung yang pagkamataku na ya ra ka ilem ngayapay na tung sistimang pangkaliwutan, maayen pang ipabtang na ra ilem yang sadili na ang sasang buin-buin ka ilem ugud asan da nga paeyangay yang Dios ta pagkamataku nang uyun tung anya. ¹⁹ Ay yang pagkamatakung nagadayaw yang kadaklan ang pamagpaguyud tung sistima yang kaliwutan ang naa, kalukuan ilem tung pagterelengen yang Dios. Kipurki isipen mi ra ilem yang sasang bitala ang nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Yang pagkaansianu yang mga matataku ya ka man mismu ay maning pa tung palagsiken ta pakul ang yay nagipaglaang yang Dios tung nira ang asta malambeg tung malain,” maganing.*

²⁰ Dispuis may sam bilug pang bitalang mas mabuilu ang nabtang ka tung kasulatan ang maganing,

“Nagaskean da kang lagi yang Dios ang yang palaksu yang pagirisipen yang mga matatakung pamagtalig tung pagkamataku nira, andang pisan ay pakawutun nang para asan da rin mamagkatinir ta kalibrian,” maganing.†

²¹⁻²² Kapurisu, kumus maning da ka man tia yang pagterelengen yang Dios tung pagkamataku yang mga tau, aywat magpabantugamu pa tung sasang manigparakawutun ang maning mas matakung kay tung kadaklan? Kipurki maskin tinu pa tung nira, parariu ra ka ilem ang nagipakdul yang Dios tung numyung magtawang, maging yuung ti Pablo, maging ti Apolos man, maging ti Pedro man. Pati yang bilug ang kaliwutan pa, maskin yang kalayunan mi may yang kamatayen mi, asta yang pagkarainabu numayan may yang magkarainabu tung panalungaan, luwus dang

* 3:19 3:19 Job 5:13 † 3:20 3:20 Mga Karantaen 94:11

agipakdul yang Dios para tung ikaayen mi. ²³ Belaganamu mga tauan yang ninu pang manigparakawutunay‡, kung indi, yang may anya tung numyu, ultimu ilem ti Jesu-Cristo ig yang may anya tung anya, yang Dios.

4

Tanira Aganingen Ni Pablo Ang Dapat Pakepesen Da Nira Yang Mga Kulu Nirang Pagdakul Dang Masyadu (4:1-7)

¹ Kapurisu simanyan yang tamang pagpabetang yang sasang tau tung yamen ang mga manigparakawutun, yami mga turuwulun ni Jesu-Cristo. Pinagpiaranami anyang magparakawutun natetenged tung planu yang Dios ang magpanapnay tung yaten ang mga tau ang yay inegteman na pa rin ang tukaw ang pagkatapus numyan da ilem ipagpabunayagay na. ² Dispuis yang sasang taung piniaran, yang dapat ang ipaita na ang tanya talagang mataligan yang nagpiar tung anya. ³ Para tung yeen, gesyeng bagay ka ilem kung nagasintinsiaanaw ra numyu ang indiaw mataligan sigun tung pagkaapustulu, kipurki yang pitik ang nagagamit mi pitik ka ilem ta tau*. Indiaw ngani pagsintinsia tung sadiliu. ⁴ Kung tung bagay, indiaug basulun yang sadiling painu-inuu, piru belagan ang maganing ang asanaw ra magluang limpiu. Ultimu ra ilem ti Ginuu ang yay nagpiar tung yeen yay sarang ang manginsapu tung yeen kung yuu sasang mataligan na u kung indi. ⁵ Kapurisu ustu ra tiang pagsirintinsiaen mi tung yeen mintras indi pa magkakawut yang uras ang ipinagtipu yang Dios bilang yang uras ang ipaglekat ni Ginuu ta. Ay kung maglekat da nganing tanya, ya ray magpabistu tung tanan ang mga pagurubraen ta ang indi naskean ta kadaklan. Ya ra kay magpabunayag kung unu pa engaged ay sinikad ta tung mga pagurubraen ta. Kung mapabunayag na ra nganing tia, bakluita ra dayaway yang Dios kung ay pay magkabagay ang dayawen na tung yaten sasa may sasa†.

⁶ Yang mga bagay ang atia ipinadapatu tung yamen ni Apolos ang para tung numyu ugud tung yamen ni Apolos ngaitaay mi yang mulidu kung unu pay tamang pagurusuyun tung sasang matinlung kunsiu ang indi ta unu pasubraan yang gustung ianing yang napabtang tung kasulatan. Yadwa pa ang para sasa may sasa tung numyu

‡ **3:23** 3:23 Sinambit ni Pablo ay ugud basi pa ra ilem asan da nga tabtab yang pagdarapigan nira tung mga pamagerekelen. * **4:3** 4:3 Asan da nga deepay ta ang may mga tumatalig duun tung Corinto ang indi pagilala tung pagkaapustul ni Pablo. Mas pang bistu tung Yadwang Corinto. † **4:5** 4:5 Ikumpalar tung inaning na tung 3:12-15.

asan da ka magkepes yang mga kulu ming pagdakul ang mapinagdapigamu tung sasang manigparakawutun ang yay maayen tung numyu ang pagkatapus yang aruman na ya rag lamkuay ming magsawayen. ⁷ Aywa, tinu pay nagpabetang tung numyu ang yamu landaw tung mga kaarumanan ming nagalalamku mi? Aywa, may numyung sadili ang belagan ya ipakdulay yang Dios tung numyu? Ay kumus yamu ka ilem agpakdulay na, aywat ya ra agipagpabugalay ming kuinta numyung sadili?

Yang Pagpasunaid Ni Pablo Tung Pagpabetang Nirang Taga Corinto Tung Mga Sadili Nira May Yang Nagabtangan Nirang Mga Apustul (4:8-13)

⁸ Naa pala, durung pisan agkatinlu yang nagabtangan ming atia. Midyu pusawamu rang lagi tung tanan ang kaayenan ang atiang anday katapus-tapusan na. Midyu nagapakinawangan mi rang lagi yang manggad mi duun tung langit. Midyu paggaraemenamu rang lagi tung kaliwutan ang baklu. Piru ta yamen ang mga apustul ang aywa kaya indiami pa pala pagimpisang paggaraemen? Kisira ra rin ang matuud da ka man ang paggaraemenamu ra, ugud kasiraanita ra ka rin ang maggaraemen. Atii ra rin! ⁹ Nagapagbitalaw ta maning tia ay kung isip-isipenu ilem yang nagabtangan yamen ang mga apustul, midyu tung ipinabtangami ra ilem yang Dios ang pinakaaranek dang pisan tung tanan ang mga tau. Yang kaalimbawaan yamen yami maning pa tung mga prisung nagaguyuran dang imatayen, ang yang tanan ang mga mata yang mga tau pati mga angil duun tung langit, kuinta agisamwag dang tanan tung yamen. ¹⁰ Ay yang pagpabetang yang mga tau tung yamen, yami unu mga buin-buin ay natetenged tung pangerengan yamen tung ni Jesu-Cristo. Piru naa pala, yamung pinagtuldukan yamen, yang pagpabetang mi tung mga sadili mi, duruamug katataku sigun tung pagsarasaan mi ni Jesu-Cristo. Yami pagatelenganami yang mga tau ang gegesyemi ka ilem ang mga tau. Piru naa pala yamung pinagpakawutan yamen, yang pagpabetang mi tung mga sadili mi ang yamu darakuluamung mga tau. Naa pala, yamu, yang pagpabetang mi tung mga sadili mi ang yamu ray bagay ang pisan ang garalangen ta mga tau. Piru ta yamen, anda enged ang pisan ay panggalang nira tung yamen. ¹¹ Dispuis ang asta ra ilem nganing simanyan, nagapasaranami ta pasuwuk may pakanal. Maskin yang pagarawelen yamen alang-alang. Ang kaisan nagasalapuami ta pasuntuk. Yang pagkarabetangen yamen tung kaliwutan paalyu-alyu ra ilem. ¹² Pati yang ulas yamen

magbeweek tung pagpakabedlay yamen ang para maitaami ilem ta pangabui yamen. Kung palagpaknami ta mga bitalang malalain, yang nagibles yamen tung pagpalagpak, ya ra ilem agipagampuay yamen ang pakaayenen da yang Dios. Kung deeg-deeganami ta duma, magagwantaen da ilem yamen tung mauray ang kinaisipan. ¹³ Kung maginsultuenami ra nganing ta duma, yang nagituwal yamen pulus matitinlung bitala ang tung luay-luay ilem yang pamalpas yamen. Ang asta ra ilem nganing simanyan yang pagterelengen yang mga tau tung yamen, yami maning pa tung basurang igperelek ubin buling ta sasang taung nagdigu, arangan da ilem tung pangerengan yamen tung ni Jesu-Cristo.

Gustu Ni Pablo Ang Tanya Kawigen Si Nirang Yay Maning Pa Tung Sasang Ama Nirang Pagpaiwan-iwan Tung Nira (4:14-21)

¹⁴ Mga putulu, sinulatanamu ra yeen ta maning tia, belagan ang maganing ang para eyakenamu ra yeen, kung indi, yamu ilem agpainunukuayung magtadlengen gated agkawigenamu kang lagi yeen ang mga anaung sadili ang nagagegmaanu ta duru. ¹⁵ Yang ipagkeba-keba yang dedlaanu ta duru tung numyu ay maskin liniwu-liwu pa yang pagturdulkanen tung numyu, piru belagan dakele yang maning pa tung ama mi, kung indi, sam bilug ilem. Ay ta yeen, yuu ray nagyaring maning pa tung ama mi gated atiang pagpalikeru yang Matinlung Balita asan tung numyu, pinaktelaw ni Jesu-Cristong nagpainunuku tung numyu ang asta napagtaligamu ra yang mga sadili mi tung anyang nagpatapnay. ¹⁶ Purisu yang nagaingaluku wa tung numyung agkawigenung mga anaw, magusuyamu ra wa tung mga pasais ang naita mi tung yeen ang ama mi. ¹⁷ Ya ra ka man taang ipinagpangayu tung ni Timoteo asan tung numyu ang para magpademdem tung numyu kung unu pay mga pasaisung pagpagaem tung ni Jesu-Cristo ang ya ra ka man mismu ay nagitulduku tung mga tumatalig ang kada sam pundaan tung maskin ay pang banwaay. Dakulu yang pagtaligu tung ni Timoteo ay nagkawigenu kang sasang anaung sadili ang nagagegmaanu ta duru. Yadwa pa pagpailala ra ang tanya mataligan tung kumpurming unu pay nagipatuman ni Ginuu ta tung anya. ¹⁸ Naa pala, pagkabalita unu yang duma asan ang tanya ray ipaangayu asan tung numyu, dayun da unung namagpalabwak ang yuu unu indiwaw ra magpangaas ang magangay asan ay mageleraw ra unu buat ang manalunga tung nira. ¹⁹ Piru mangayaw ra ka enged asan tung makali,

basta malelyag ilem ti Ginuu ta. Kumawutaw ra nganing asan, ya ray pagtuungu tung mga taung atiang masyadug kadakul yang mga kulu nira kung tanira nagapaktel dang matuud yang Espiritu Santo u kung maktel ilem tung pagpalabwak. ²⁰ Kipurki yang pruibang dilemen tung sasang taung paganing ang tanya unu pagpagaem tung Dios, anda tung dilak na aginsapuay, kung indi, tung mga ubra-ubra na kung tanya matuud dang nagapaktel yang Dios ang magtuman yang mga kalelyagan na u kung belag. ²¹ Ta, unu pay gustu mi tung yeen kung kumawutaw ra nganing asan? Yamu ray papilikenu kung yamu pasalapuayung bitalaay natetenged tung mga kamali mi u ang yamu paitaayu yang paggegmau may yang pagkaamumu.

5

Yang Ibinasul Ni Pablo Tung Nira Gated Tung Pagparawaya-wayaeen Nira Tung Sasang Malalaway Ang Buat Ang Seled Pa Ka Man Tung Nirang Sam Pundaan (5:1-13)

¹ Teed mi, nagsarakmu ra yang balita tani ang asan unu tung numyu may sasang pagabuat ang durung pisan agkalaway ang maskin tung mga taung anda kang lagi ay pagintindi nira tung Dios, indi nganing nagabuat nira! Ay may sam bilug unu asan tung numyu ang ya unu ay pagpakiapen da tung ni ineey nang kasawa ra rin ni tatay na*. ² Ang pagkatapus ta numyu, sigi ra ilem yang pagdakul yang mga kulu mi, agad may sasang nainabu asan tung grupu mi ang maning tiag kalalaway. Belag bang dapat da rin ang yang bagay ang atia ya ikapungaway mi ang pagkatapus yang aruman ming atiang pagbuat yang maning tia, ya ra rin ay ipapawigay mi tung pagpurutulan mi?

³⁻⁵ Sanu pa indiamu aningenu, ay kipurki ta yeen tani, maskin alawiraw ka man tung numyu, piru ekel tung kagae-man yang Espiritu Santong pagtinir tung yaten, kabilangan na, asanaw ka tung numyu. Purisu atiang pagkabalitaw, anday dumang binuatu, atiang lagi, sinintinsiaanu ra yang taung atiang nagbuat yang maning tia ekel tung kateng-danan ang ipiniar ni Ginuu tang Jesus tung yeen. Purisu kung magsaragpunamu si nganing ang sam pundaan ig kabilangan, asanaw ra kang papalgud ang parariuita ra kang nagapaktel ni Ginuu tang Jesus ang pagmangulu tung yaten, iintriga ta ra ilem tung pudir ni Satanas. Bilang

* **5:1** 5:1 Kung basaen ta yang Levitico 18:6-8, duun da ngaintindiy ta ang yang binawal yang Dios tung mga lalii, kung may sasang baway ang nagalelyagan na piru may kaampiran na tung anya, indi puiding pangasawaen na ay panya. Maskin tung Deuteronomio 22:30, 27:20 maning ka.

ipapawig ta ra yang taung atia tung pagpurutulan ming sam pundaan. Ya ray dapat ang buaten ta ugud duun da nga pakdulay ni Satanas ta mga pinitinsia ang basi pa ra ilem asan da ka ngaeyangay ta ipanligna na tung pagabuat nang atia ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia ni Ginuu ta, malibri pa ka enged tanya.

⁶ Kaduma ka tiang pagpabugal ming yamu mga matataku ra. Aywa, indi mi nagaskean ang yang pagpakasalak yang sam bilug makali rang tagbaken ta mansa yang intirung sam pundaan mi? Katulad da ilem tung pampaleskag ang maskin gesye ilem ang malaket, sarangan nang paleskagen yang intirung sang masang arina. ⁷ Kapurisu iplek mi ra enged yang aruman ming atiang maning pa tung pampaleskag yang pagabuat na ang katulad ka tung pamlek yang mga Judio tung pampaleskag ang nagaeped tung mga balay nira baklu ra nga silibraay nira yang pista nirang atiang paganingen ang Taklib[†]. Ya ray dapat ang buaten mi ay ugud mapakbungamu si tung arinang baklung minasa ang andang pisan ay laket nang pampaleskag. Bilang yang sam pundaan ming atia, maplekan da ta sasang taung pagbuat ta malaway. Asan da magbalik tung dating pagkabetang nang limpiu ang ya ray linuaan yang pagpakugmatay ni Jesu-Cristo. Ay katulad ka tung mga Israel ang ipinapuklut da tung pagpakirepen nira duun tung Egypto atiang pagdasag nira tung mga karniru, yamu, ya ka. Atiang pagtalig mi tung ni Jesu-Cristo, ipinapuklutami ra ka anya tung pagpakirepen mi tung pagpakasalak mi natetenged ilem tung pagpakugmatay na ang asan da nga pakbungay na yang karnirung idinasag nirang tukaw[‡]. ⁸ Purisu katulad ka tung nirang namamlek tung tanan ang pampaleskag, yamu ya ka. Bilang iplek mi ra ka yang tanan ang malalain ang pagtirimaen pati yang maskin unu pang ubra-ubray ang malain. Katulad ka tung nira ang yang tinapay ang pinangan nira pulus ilem yang indi pinaleskag, yamu ya ka. Bilang yang pirling sikaren mi ang pulus ilem tung limpiung pisan yang pagurubraen mi tung pagterelengen yang Dios ang andang pisan ay laket nang danyu ubin pagpaitaita ilem. Yang tanan ang nagibitala mi kaministiran ang mataligan ta duma ang pulus matuud.

⁹ Atiang pagsulatu tung numyu tan taa ra[§], inaningamu ra yeen ang indi mi ra saptan ang pakignunutan yang mga taung pangumbaway ubin pangunlalii. ¹⁰ Yang inaningung atii indi enged nadapat tung belagan mga

[†] 5:7 5:7a Exodo 12:15-20; 13:7 [‡] 5:7 5:7b Exodo 12:6, 21; Juan 1:29, 35

[§] 5:9 5:9 Yang isinulat nang atia, naplek. Anday kupia na.

tumatalig ang pagbuat ta malalaway ang maning tia ubin kuwali panalensen tung tanan ang bagay ang asta kalawan da ilem nira yang mga aruman nira ubin pagtuu tung mga bultung nagipakli nira tung matuud ang Dios. Ay kipurki kung maning tii rin yang gustuung ianing tung isinulatung atii, intunsis kaministiran da ka rin ang magliitamu ra ilem ang pisan taa tung kaliwatan ang naa ang para malikayan ming pisan yang mga taung mga maning tia. ¹¹ Kung indi, yang gustuung ianing tii, yang indi mi sapten ang pakignunutan ya ra yang sasang taung pagpailala ang tanya unu sasa kang putul ming tumatalig tung ni Ginuung Jesus ang pagkatapus tanya pangumbaway ubin pangunlalii ubin kuwali panalensen tung tanan ang bagay, ubin pagtuu tung mga bultu, ubin pagpanrangga tung dengeg yang mga aruman na, ubin tarainem, ubin pagpangalaw ta belagan anya. Maskin tung pagpakigsaru, likayan mi ka engaged. ¹²⁻¹³ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay unu pa pay kalalabten tang magpadapat ta disiplina tung mga taung indi pa nganing nagapalgud tung pagpurutulan ta? Ultimu ilem ang magpadapat ta parusa tung nira, ya ra yang Dios. Yang mga aruman mi tung kakleran yamu ray may kalalabten ang magpadapat ta disiplina tung nira. Kipurki pamaridengdengan mi ta maayen yang sasang kalalangan yang Dios tung mga tauan na atiiing tukaw pang maganing, “Kung tinu pay pagenged ang pagbuat ta malain, ipapawig mi ra engaged tung grupu mi,” agaaning*.

6

Yang Nagibasul Ni Pablo Tung Nira Natetenged Tung Pagdarangepen Nira Tung Mga Usgadu (6:1-11)

¹ Kung may sam bilug asan tung numyu ang may agrabiadu na tung aruman nang tumatalig, aywa, magkatama wasu ang magpangaas da ka engaged ang magdimanda tung sasang usgadung belagan ka pa man tumatalig? Belag ba ang yang dapat ang papagbistaen na ya ra yang mga aruman nang binuat da ka yang Dios ang mga kinasakpan nang sadili ang katulad ka tung anya? ² Aywa, indi mi nagaskean ang tung uri, ta yaten ang binuat da yang Dios ang mga kinasakpan nang sadili, taliganita ra anyang magbista tung mga tau ang kasiraanita ra ka ni Ginuung Jesus? Ig disir, kung tung numyu ipabistaay na yang mga tau tung uri ta kaldaw, aywa, simanyan indiamu ka wasu kumayang magbista tung mga kaputulan ming may mga kasu-kasu nirang mga maning ka ilem tiang geregesyeng

* 5:12-13 5:12-13 Deuteronomio 17:7

bagay ilem? ³ Aywa, indi mi ka nagakdekan ang pati yang mga angil, ya ra kay ipabista na tung yaten tung uri? Ya pa yang mga kasu-kasung atiang nagadapat ilem tung pagpangabui mi taa tung kaliwutan ang naa indi mi pa wasu masarangan ang arigluen? ⁴ Purisu kada magkatiniramu ra nganing ta mga kasung mga maning tia, aywa, idangep mi pa ka engaged tung mga usgadung indi nganing agkawigen ming mga putul ming mga tumatalig? ⁵ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay ugud asanamu ra ngaeyangay ta eyak mi. Abaa, aywa, talagang andang pisan ay putul mi asan ang mawayang ta kinaisipan ang maskeng magbista tung duruang magputul tung ni Ginuu tang pagaasuntuan? ⁶ Ang pagkatapus atia pala, mismu yang duruang magputul tung ni Ginuu ta, ya pay pagasuntuan duun ka pa man mismu tung katalungaan yang sasang usgadung belagan ka pa man masigkatumatalig nira? ⁷ Abaa, tung pagarasuntuan ming atia, talagang durung pisan agkadakul yang kapirdian yang pagpurutulan ming sam pundaan. Indi wa, mas maayen pang magpalepesamu ra ilem, maskin madayaanamu pang kalawan ta sasang may kantidad kay tung magdangepamu tung usgadung magdimanda tung putul ming panlepes tung numyu? ⁸ Ang pagkatapus yang numyu kang atia, yamu mismu ay pagintra pagpanlepes ig pagpangalaw ang anday dumang nagadarali mi, kung indi, mismu yang mga putul mi ka pa man tung ni Ginuu ta! ⁹⁻¹⁰ Aywa, indi mi nagaskean ang yang mga taung kumpurming pagpadayun ka engaged tung pagburuaten nira ta maskin unu pang malainay, indi ra ka engaged paintraen yang Dios tung paggaraemen na tung uri? Purisu indi mi ilem dayaen yang mga sadili mi. Kipurki kung tinu pay kumbawaynen ubin kunlalien, kung tinu pay pagtuu tung mga bultu, kung tinu pay paglimbung tung kasawa na, kung tinu pay pagkakasawa-kasawaan ang lalii may lalii, kung tinu pay kuwali panalensen tung tanan ang bagay, kung tinu pay tarainem, kung tinu pay pagpanduminar, kung tinu pay pagpangalaw ta belagan anya, anday inaning tung nira, indi ra ka engaged paintraen yang Dios tung paggaraemen na tung uri. ¹¹ Atii kanay ang indiamu pa nagapagtalig tung ni Ginuung Jesus, maning kang pisan tia yang mga pagurubraen mi. Piru numanyan pinagpunasanamu ra yang Ampuan tang Dios tung mga kasalanan ming mga maning tiang durug kaligna ang maning pa tung pinagdiguamu ra anya. Pinagpabagayamu ra ka ni Jesu-Cristo tung anya ang para liwianuamu rang magpalenget tung anya. Pinagusgaranamu ra ka nganing anyang saluamu rang pisan tung pagterelengen na. Yang

tanan ang atiang pinagbuat na para tung numyu, duun da ipatielay na tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesu-Cristo, duun da ka ipapanaway na tung pagurubraen yang Espiritu Santo ang yay nangimaklu tung mga kinaisipan mi ang asta may pinakawut na ra ka man ang matinlu tung mga pagurubraen mi.

Yang Pamarik Ni Pablo Tung Katadlengan Yang Duma Ang Anda Unu Ay Baling Mangumbaway (6:12-20)

¹² Midyu may katadlengan ta duma may ruma asan ang kumus napagtalig da unu tung ni Ginuung Jesus, suiltu ra unung magbuat yang kumpurming unu pay nagalelyagan nirang buaten. Tung bagay, tama ka rin tii. Piru belagan ang maganing ang yang tanan ang kalelyagan tang buaten ikaayen ta ubin ikaayen yang mga arumanu. Maskin yuu puidi kang aningenu ang maskin unu pang pagurubraenay suiltuaw, piru indiauw ra ka engaged malelyag ang may sasang buaten ang muya asanaw ra ka magamen ang magpakirepen si. ¹³ May katadlengan pa yang duma ang paginatuay unu yang pamangan ta may yang tian ta. Dispuis tung uri ta kaldaw unu parariu ka ilem unung pelkan yang Dios ta pangaministiran nira. Kung tung bagay, tama ka rin tii. Piru kung natetenged tung tinanguni tang naang bilug, iugtulu tung numyu, yang katuyuan na belagan ang maganing ang para gamiten tang mangumbaway, kung indi, ang para gamiten tang ipagpadengeg tung ni Ginuung Jesus. Ig tanyang Ginuu ta yay pagsuitu tung mga tinanguni tang naa ang kumpurming unu pay mga kaministiran na ay tanya ra ilem ay pagingalukan ta. ¹⁴ Dispuis pinabungkaras da nganing yang Dios ti Ginuu ta pati ita ya kay buaten na tung yaten ekel tung kagaeman na. ¹⁵ Aywa, nagalimunglimung da tung mga isip mi ang yang mga tinanguni ming bilug yay mga parti-parti yang tinanguni mismu ni Jesu-Cristo? Aywa, magkatama wasu tung mga isip mi ang yang tinanguni tang naang binuat da ni Ginuung Jesus ang mga parti-parti yang tinanguni na mismu, ya pay kalawen ta tung anyang ipakiugpu tung sasang baway ang pagpagamit ang para tanya si ay may pudir? Indi ra ka engaged ang pisan magkatama tia! ¹⁶ Aywa, indi mi ra nagademdeman ang kung tinu pay magpakiapen tung sasang baway ang pagpagamit, duun da tanira magsasaan ta tinanguni may tinanguni? Kipurki maski tung kasulatan nganing nabtang da kang lagi ang yang durua unu maging sa nga tinangunian da ilem tanira*. ¹⁷ Piru kung tinu pay pagpakigkapulit

* **6:16** 6:16 Duun ngaeklay na tung Genesis 2:24. Inulit ka ni Jesus tung Mateo 19:5.

tung ni Ginuung Jesus, pagsasaan da ka tanira ta kinaisipan may kinaisipan. ¹⁸ Purisu likayan ming likayan yang bisyung atiang pangumbaway. Ay kipurki yang kasalanan ang atia aparti tung kadaklan ang mga kasalanan ang nagabuat ta sasang tau. Kipurki ekel tung kasalanan ang atia, yang tinanguni ming sasa ra rin ang parti-parti yang tinanguni mismu ni Ginuung Jesus ang para tung ikadengeg na[†], asan dag kalaway mi tung anyang iunungay tung tinanguni yang baway ang atia ang tanya si ay may pudir. ¹⁹ Kung indiamu enged magimpurmi tung nagianingung atia, aywa, indi mi nagademdeman ang yang mga tinanguni ming atia maning pa tung sasang balay ang sagradu ang pagatiniran yang Espiritu Santong ipinagpatinir yang Dios tung numyu? Yang gustu nang ianing, belagan dang yamuy may pudir asan, kung indi, yang Dios mismu, ya ray may anya. ²⁰ Aganingenamu ra yeen ang anda ray pudir mi tung tinanguni mi ay natetenged ginawaramu ra nganing yang Dios ta may kantidad nang durung pisan agkamaal[‡]. Purisu numanyan kumus tanya ray may anya tung mga tinanguni mi, dapat ang gamiten mi tung kumpurmi ilem ang ikadengeg na.

7

Nagipaintindi Ni Pablo Kung Aywa Maayen Pang Magkatinir Ta Kasawa Yang Sasang Tumatalig (7:1-9)

¹ Numanyan kung natetenged tung mga bagay ang nagkarasambit mi tung surat ang ipinaekel mi tung yeen, maning taa yang maaningu. Agaaning yang duma asan ang maskin pagkakasawaan da unu yang sasang lalii may yang sasang baway, midyu maayen pa unu ang yang lalii indi ra magpakiapen tung kasawa na*. ² Piru may kaliwagan na tia, ay kipurki kung yay panuntan, muya puiding duun da nga guyuray yang laliing atiang magbuat ta malalaway tung dumang baway. Purisu kaministiran laliig baway masigpadayun yang pagapenan nirang magkasawa. ³ Yang sasang lalii ubligadung magpakdul tung kasawa na yang magkatamang elatan na tung anya, pati yang baway, ya ka, ubligadu kang magpakdul tung kasawa na yang magkata-mang elatan na ka tung anya. ⁴ Sigun tung pagapenan

[†] 6:18 6:18 Balikan ta yang inaning na tung 6:13. [‡] 6:20 6:20 Ikumpalar tung 7:23 may tung 1 Pedro 1:18-19 pati tung Ipinagubligar 5:9-10. ^{*} 7:1 7:1 Sigun tung mga mamaepet ang sagad tung kasulatan, yang mga bitala unung atia, bitala yang mga taga Corinto ang ya agulitay ni Pablo ugud tadlengen na yang kamali nira. Ay tung pagintindi nira, duun da unu ngauyunay yang Dios ang mas pa yang duruang magkasawa kung indi magapenan tanira buat.

nirang magkasawa, yang baway belagan ang yay may gaem tung sadiling tinanguni na, kung indi, yang kasawa na, yay may gaem asan. Maning ka tia tung lalii, belagan ka ang yay may gaem tung sadiling tinanguni na, kung indi, yang kasawa na, yay may gaem asan. ⁵ Ustu ra tiang paginegtemay ming magkasawa natetenged tung bagay ang atia, puira ilem ang may kakesenan ming magkasawa ang indiamu ra kanay magdalanang natetenged may durug kaimpurtanting ipagampu mi ang dapat ang pabilugan mi ra kanay ta mga isip mi. Piru kung tapus da nganing yang pagarampuen mi, kaministiran ang idayun mi enged yang pagdalanang ming magkasawa. Ay kung pumanaw pa ta mabuay-wuay, muya, kung indiamu ra kumayang magsuspindi tung mga sadili mi, malpes da ka ilem ang tuksuenamu ra ni Satanas ang para magbuatamu ra ta malalaway tung duma ang belagan kasawa mi. ⁶ Piru maskin aganingenamu ra yeen ta maning tia ang indiamu ra kanay magdalanang, belagan ang maganing ang yay sasang urdinu tung numyu, kung indi, sasang nagilugutu ilem. ⁷ Kung tung bagay, tung yeen ilem, gustuu rin ang yamung tanan magkapariu ka tung yeen ang sinsilyung tinanguni. Piru, maskin nagapagbitalaw ta maning tia, sasa may sasa tung yaten, sinagpakdulay yang Dios ta anya-anyang linya. Purisu masigusuy. Yang duma pinakdulan na ta linya nirang maskin indi ra mangasawa ubin magpakasawa, belag maliwag tung nira. Ig yang duma pinakdulan na ra ka ta linya nirang magkatinir ta kasawa.

⁸ Tung sulat mi, tinalimaanaw numyu natetenged tung mga aruman ming nagkarabalu ra kung unu pay maayen ang buaten nira. Yang sarang ang matuwalu, kung kayanan ilem nira, maayen pang magpadayun tung pagkasinsilyu nirang atia ang katulad ka tung yeen. ⁹ Piru kung midyu indi ra nganing mangaegtem tung mga sadili nira, tay puis, kaministiran ang mangasawa si ilem ubin magpakasawa si ilem. Nagasambitu tia ay kipurki mas maayen ang magkatinir si ta kasawa nira kay tung magpadayun tung pagkasinsilyu nira ang pirmi ra ilem ang nagabteng yang kalelyagan yang tinanguni nirang durug puisa ang midyu tung apuy.

Nagipademdem Ni Pablo Ang Yang Sasang Tumatalig Indi Enged Magpakiblag Tung Kasawa Na (7:10-11)

¹⁰ Numanyan kung natetenged tung may mga kasawa asan ang parariung mga tumatalig, may nagipatumanu tung nira. Piru belagan yeen ang nagipatuman, kung indi, ya ra ilem agipalatayu yang kalalangan ni Ginuung Jesus mismu

atiing taa pa rin tung kaliwutan ang naa[†] ang yang sasa unung baway indi magpakiblag tung kasawa na. ¹¹ Piru kung disgrasia mainabu ra ka enged ang may sasang baway asan ang magpakiblag da ka enged tung kasawa na[‡], dapat ang magpadayun tung pagkasinsilyu nang atia, u kung indi, magpakigkesen da tung kasawa na ang para maginulikay ra tanirang durua. Pati nganing yang sasa unung lalii, dapat kang indi magpakiblag tung kasawa na[§].

Nagakunsiuan Ni Pablo Yang Mga Tumatalig Ang May Kasawa Nirang Indi Pa Nagapagtalig (7:12-16)

¹² Numanyan kung natetenged tung kadaklan, maning taa yang maaningu, maskin anda ka man ay kalalangan ang ipinakdul ni Ginuung Jesus natetenged tung bagay ang naa. Kung may sasang tumatalig ang lalii ang yang kasawa na indi pa nagapagtalig tung ni Ginuung Jesus, kung uyun tung isip yang baway ang magkadayunan yang pagkakasawaan nira, dapat ang indi na ra pakiblagan. ¹³ Ya ka kung may sasang tumatalig ang baway ang yang kasawa na indi pa ka nagapagtalig, kung uyun tung isip yang lalii ang magkadayunan yang pagkakasawaan nira, dapat kang indi na ra ka pakiblagan*. ¹⁴ Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay atiang pagtalig yang sasang baway tung ni Ginuung Jesus, maskin indi pa nagapagtalig yang kasawa na, asan da nga pabagayay yang Dios yang pagkakasawaan nirang durua ang para maging lumpiu tung pagterelengen na. Pariu ka yang laksu na tung sasang tumatalig ang lalii. Atiing pagtalig na tung ni Ginuu ta, maskin belagan pang tumatalig yang kasawa na, asan da ka nga pabagayay yang Dios yang pagkakasawaan nirang durua ugud maging lumpiu ra tung pagterelengen na. Ay kung belagan matuud tia, intunsis yang mga ana nira anda ra rin ay kalalabten yang Dios tung nira. Piru tung kamatuuran, may kalalabten na ra ka man tung nira, ekel tung ginikanan nirang sam bilug ang tumatalig tung ni Ginuu ta. ¹⁵ Piru kung alimbawa yang belagan tumatalig may gustu nang magpakiblag tung kasawa nang tumatalig, pawayaan da ilem asan tung pagpakiblag na. Ay tung maning tiang bagay, yang sasang

[†] **7:10** 7:10 Marcos 10:12 [‡] **7:11** 7:11a Atii kanay, duun tung sam pundaan ang atii, yang pagasikad yang dumang mga baway ang magpakiblag tung mga kasawa nira ay ugud magbilug da unu yang isip nirang panirbian tung Dios ang yang kalaum nira asan da tanira ngauyunay yang Dios ang mas, buat. **§ 7:11**

7:11b Marcos 10:11 * **7:13** 7:13 Ya ray pamarik ni Pablo tung katadlengan nira ang dapat unung magpakiblag yang sasang tumatalig tung kasawa nang belag pa ay kung padayunan na unu yang pagkakasawaan nira, indi unu magkabagay tung pagterelengen yang Dios buat.

tumatalig, laliig baway, luas da tung kalalangan yang Dios ang yang duruang magkasawa dapat ang indi magbelagan. Ugaring maskin pang maning da tia, kung may sarang pang mabuat yang sasang tumatalig ang basi pa ra ilem magdayun pa ka enged yang pagkakasawaan nirang durua, ya ray buaten na[†]. Unu pay pulut nang ita bintang da yang Dios ang maging mga kinasakpan nang sadili, kung indi, ang para maguruyunanita rang pirmi yang mga aruman ta[‡]? ¹⁶ Ay kipurki ta yawang sasang tumatalig ang baway, kung magdayun yang pagkakasawaan ming durua, indi mu ilem maskean kung muya, natetenged tung nuyu maeklan da ka enged yang isip yang kasawa mu ang asta magtalig da ka yang sadili na tung ni Ginuung Jesus ang magpatapnay. Pati ta yawang sasang tumatalig ang lalii, maning ka. Indi mu ka ilem makdekan kung muya natetenged tung nuyu maeklan da ka enged yang isip yang kasawa mu ang asta magtalig da ka tung anyang magpatapnay basta magdayun ilem yang pagkakasawaan ming durua.

Kung Magpasirung Yang Sasang Tau Tung Ni Ginuung Jesus, Anda Enged Ang Pisan Ay Ministir Ang Umanen Na Pa Yang Dating Nagabtangan Na (7:17-24)

¹⁷ Ugaring maskin pinakdulanu ra ka man ta libri yang sasang putul ta kung alimbawa gustu yang kasawa nang belagan tumatalig ang magpakiblag tung anya[§], piru yang linyang talagang gustuu enged ang usuyun ming tanan asan ya ra taa. Sasa may sasa tung yaten ang mga tumatalig, kumpurming unu pay nabtangan ta^{*}, atiang pagbeteng yang Dios tung mga isip tang magpatapnay tung ni Ginuung Jesus, belagan ang yay tagaman tang umanen, kung indi, ya ray pasalamatan ta tung anyang padayunan. Aningen ta ang ya ra kay pagkabetang ang ilinugut ni Ginuu ta bilang tirnu ta atiang pagtapnay na tung yaten ugud asanita ra ilem magusuy tung nagauyunan na. Maning ka tia ngani yang nagiaurdu tung kada sam pundaan yang mga tumatalig tung maskin ay pang banwaay[†]. ¹⁸ Alimbawa kung may

[†] **7:15** 7:15a Binalikan na yang linyang sinambit na tung intirung sang kapitulu ang kumpurming unu pay nabtangan nirang atiang primirung pagbeteng yang Dios tung mga isip nirang magtalig tung ni Ginuung Jesus, kaministiran ang ya ray padayunan nira. [‡] **7:15** 7:15b Roma 12:18 [§] **7:17** 7:17a 7:15 ^{*} **7:17** 7:17b Yang mga tumatalig ang atii ang taga Corinto, gustu nirang umanen yang pagkabetang nira ay yang kalaum nira duun da tanira ngauyunay ang mas pa yang Dios buat. Yang gustu ni Pablong ianing tung nira, andang pisan ay kalalabten yang pagkabetang nira kung ya pa agari tanira mauyunan yang Dios, kung indi, yang pagkabetang nira kaministiran ang ya ray pauyunan nirang padayunan. [†] **7:17** 7:17k Duun da nga pasimanay na ang yang pagirintindien nira tung bagay ang atia mali.

sasang tumatalig ang atiang pagbeteng yang Dios tung isip na, may tanda rang lagi ang binuat tung tinanguni na, indi na ra tagaman ang ipaludas yang tandang atia‡. Ya ka kung may sasang tumatalig ang atiang pagbeteng yang Dios tung isip na, anda kang lagi ay tanda tung tinanguni na, indi ra ka magpabuat. ¹⁹ Kipurki andang pisan ay kalalabten na tung kaampiran yang sasang tumatalig tung Dios kung tanya binuatan ta tanda u kung anda. Kung indi, gustu ilem yang Dios ang tanya magtuman yang kumpurming nagipatuman na tung anya. ²⁰ Purisu sasa may sasa tung yaten, kumpurming unu pang pagkabetangay ta atiang pagbeteng yang Dios tung mga isip tang magpatapnay tung ni Ginuung Jesus, ya ra ilem tiay padayunan ta. ²¹ Alimbawa yawa sasang kirepen ta sasang tau atiang pagbeteng yang Dios tung isip mu. Indi mu ra ka tia pabegbegan ta kulu mu. Ugaring ilem, kung alimbawa pakdulana ra yang agalen mu ta lugar mung malibria ra tung pagkakirepen mu, ay tia, indi mu ra patakiwen. ²² Yang sasang kirepen, yang indi na ipagpabegbeg ta kulu na tung pagkakirepen na, ay atiang pagbeteng yang Dios tung isip na, duun da nga papuklutay tung pagpakirepen na tung kursunada nang magpakasalak. Pati yang sasang tumatalig ang belagan kang laging kirepen atiang pagbeteng yang Dios tung isip na, yang kaalimbawaan na numanyan tanya maning pa tung pagpakirepen da tung anya. ²³ Yamung tanan asan, maging kirepen kag belag, parariuamu rang pinaggawad na ta may kantidad nang durung pisan agkamaal§. Purisu ustu ra tiang pagpaekel mi yang mga isip mi tung dumang pagkunsu tung numyu ang bakluamu ra unu nga uyunay yang Dios ang mas, kung inuman mi ra yang dating pagkabetang mi buat. Ay muya asanamu ra nga patalangay nira tung pagpakirepen mi ta ustu tung nanggawad tung numyu. ²⁴ Purisu mga putulu, sasa may sasa tung numyu, kumpurming unu pay nabtangan mi atiang pagbeteng yang Dios tung mga isip ming magtalig tung ni Ginuung Jesus, ya ra ilem tiay padayunan mi, ay tia ya enged ay uyun ang pisan tung pagterelengen yang Dios*.

Nagipaintindi Ni Pablo Kung Aywa Maayen Ang Magpa-dayun Yang Duma Tung Pagkasinsilyu Nira (7:25-28)

²⁵ Numanyan kung natetenged tung tinalimaan mi tung yeen natetenged tung mga aruman mi asan ang anda pay

‡ **7:18** 7:18 Atii kanay durung mga Judiong nagpaupira ang para indi masiplatan ang yang mga tinanguni nira binuatan da ta tanda. § **7:23** 7:23 Balikan mu yang 6:20. * **7:24** 7:24 Asan da nga pabilugay na yang gustu nang ianing tung nira tung sam bulus ang naang isinulat na, bilang 7:1-23.

kasawa[†], kung tung bagay, anday katuwulan ang ipinakdul ni Ginuu ta tung yeen ang para ipatumanu ra rin tung numyu. Piru yang sarang ang matawangu tung numyu, ya ra ilem yang yeen ang sadiling upinyun bilang sasang taung puiding mataligan gated inildawanaw ra ni Ginuung Jesus ang tinapnay ang nunut da ka ta pagpiar na tung yeen yang katengdananu. ²⁶ Purisu ya ra taa yang sarang ang ikunsiuu tung numyu. Natetenged tung panimpu tang naang durug liwag, maayen pa ang yang sasang lalii padayunan na ra ilem yang nagabtangan na. ²⁷ Kung may kasawa na ra, indi magsikad ang magpakiblag tung anya. Kung anda pay kasawa na, indi mandilem ta pangasawaen na. ²⁸ Piru kung talagang mangasawa ra ka engaged, indi ka pagpakasalak tung Dios. Pati yang sasang darala, kung magpakasawa, indi ka pagpakasalak. Ingkasu ilem, yang duruang magkasawa durung mga kaliwagan ang talungaen nira natetenged ka man tung panimpu tang naang durug liwag ig gustuu ang basi pa ra ilem yay malikayan nira.

Yang Isplikar Na Natetenged Tung Isinulat Na Tung (7:29-40)

²⁹ Yang gustuung ianing tia, mga putulu, kumus diput da ilem yang timpung ipanirbian ta tung ni Ginuu ta, mintras indi pa nagalkat ti Ginuung Jesus, kaministiran ang yang mga bagay-wagay taa tung kaliwutan ang naa belagan ang ya ipalusuay ta. Ya ra ka man taang nagipaganingu tung numyung mga lalii ang may mga kasawa ang yang pagkakasawaan ming atia, indi mi ilem pagamenan ta mga isip ming subra ay muya asan da nga pabaya-wayay mi yang pagprusigir mi tung nagipauba ra rin ni Ginuu ta tung numyu. ³⁰ Maskin agampayanita ra ta kapupungawen tang duru ang nunut da ka ta pagtarangiten ta, indi ta ra ilem pabilugan ta isip tang alus pa ilem ya ra ilem tiay nagaisip ta, kung indi, ipabtang ta ra ilem ang midyu tung anda kay pagpungawan ta. Maskin agangepenita ra ta kasadyaan tang duru, indi ta ra ilem pagamenan ta isip tang masyadu, kung indi, ipabetang ta ra ilem ang midyu tung anda kay pagpakasadyaan ta. Kung mangalangita ra nganing ta maskin unu pang bagayay, ipabetang ta ra ilem ang midyu tung anda ra kay inalang ta ang para indi ta ra mapabaya-wayaan yang nagipauba ni Ginuu ta tung yaten. ³¹ Bilang kada magbuatita ta maskin unu pang bagayay ang

[†] **7:25** 7:25 May mga tumatalig duun ang pamagtagam ta reges tung mga aruman nirang may mga ana nirang anda pay kasawa ang maayen pa unung indi ra padayunan nirang ipakasawa ugud duun da unu ngauyunay tanira ta mas pa yang Dios buat.

yay kadagmitan ang nagabuat yang mga tau sigun tung pagpangabui nira taa tung kaliwutan ang naa, indi ta ra ilem pagamenan ta mga isip ta ang alus pa ilem ya ra ilem tiay nagatalunga ta, nusias mapabayawayaan ta yang nagipaubra ni Ginuu ta tung yaten. Tatal yang sistima yang kaliwutan ang naa pati yang tanan ang pagurubraen taa, magkarapareng da ka ilem. ³² Dispuis mintras taawamu pa tung kaliwutan ang naa, yang gustuu para tung numyu ang anday begbeg yang mga kulu mi kung yamu magkaka-sawaan da u kung indi pa. Yang sasang laliing anday kasawa na, bilug yang pagintindi tung nagipatuman ni Ginuu ta tung anya kung ya pa agaring mapagusuy tung nagauyunan na. ³³⁻³⁴ Yang sasang laliing may kasawa, yang kadagmitan ang nagintindien na, ya ra yang mga bagay-wagay tung kaliwutan kung ya pa agaring mapagbuat ta mauyunan yang kasawa na. Purisu durua rang bagay ang nagintindien na. Gustu nang manirbian tung ni Ginuu ta ig gustu na kang magasikasu tung kaministiran yang kasawa na. Yang sasang tumatalig ang baway ang anday kasawa na ubin yang sasang darala pa, bilug yang pagintindi tung nagipatuman ni Ginuu ta tung anya. Yang gustu na iintriga na ra yang isip nang bugus tung anya ang nuntan da ka yang tinanguni na. Yang baway ang may kasawa, yang kadagmitan ang nagintindien na, ya ra yang mga bagay-wagay tung kaliwutan kung ya pa agaring mapagbuat ta mauyunan yang kasawa na. ³⁵ Aganingenamu ra ilem yeen ta maning tia, belagan ang maganing ang para yamug suspindiayu tung mga kalelyagan mi, kung indi, gustuu ilem ang magtawang tung numyu ang para maeklan mi yang pagpangabui mi tung magkabagay ig bilug ang pisan yang mga isip mi tung nagipatuman ni Ginuu ta tung numyu ang anda ray begbeg yang mga kulu mi.

³⁶ Alimbawa may sasang amaen asan ang may ana nang darala ang nagalelyag dang magpakasawa. Pagatelengan na ang midyu amat-amat dang pagrusaw ra yang pagkapustura na. Purisu kung indi na ilyag ang pakasawaan, muya may mainabung makakaeyak. Tay puis, kung ministiren da ta sasang lalii, maayen pang ilyag na ra ilem yang ana na tung anya. Belagan kang maganing ang yay kasalanan na tung Dios. ³⁷ Ugaring kung yang may ana, binilug na rang pisan yang isip nang indi na ra ilyag yang ana na natetenged anda kay gustu yang ana na, ig belag ya nga regsanay ta duma tung disisiun nang atia, ig liwianu kang magtuman yang kumpurming nagalelyagan na para tung ana na ig pinagtimbang-timbang na ra kang lagi ta mupia tung isip

na, matinlu kang indi na ra ka ipakasawa. ³⁸ Ig disir, yang sasang amaen ang nagalelyag dang pakasawaan yang ana nang darala pati yang sam bilug ang indi, parariung matinlu yang disisiun nirang durua. Ugaring, kung isip-isipenu ilem yang pagkarainabung durug kalain tung panimpu ta numanyan, midyu maayen-ayen pa ta gesye yang disisiun yang sam bilug ang indi na ra ilem ilyag yang ana na‡.

³⁹ Kidispuis pa kung natetenged tung sasang baway ang may kasawa, mintras bui pa yang kasawa na, dapat ang indi ra maglaum ang mas magtinlu yang panirbian na tung Dios kung alimbawa magpakiblag da tung kasawa na. Piru kung disgrasia mapatay yang kasawa na ig malelyag sing magpakasawa, atia, liwianu rang magpakasawa si kang uman tung kumpurming nagalelyagan na, basta aruman na kang tumatalig. ⁴⁰ Piru tung yeen ilem ang pagintindi, kung padanayan yang balung atia yang pagkasinsilyu na, midyu mas pang pakaayenen yang Dios ang pasadyaen tung pagpabilug na yang isip na tung panirbian na tung anya. Ig karkuluu ilem ang pati yuu pagsinasaayami ka yang Espiritu Santo ta kinaisipan may kinaisipan natetenged tung bagay ang naang tinalimaan mi tung yeen.

8

Yang Itinuwal Ni Pablo Tung Tinalimaan Nira Natetenged Tung Pagparanganen Nira Yang Karning Isinagud Tung Mga Bultu (8:1-13)

¹ Numanyan, kung natetenged tung karning nagisagud yang duma tung sasang bultu, nagaskeanu yang nagianing yang duma asan ang ta yaten unung tanan ang mga tumatalig, nagaintindiita ra unu sigun tung bagay ang atia. Ugaring yang kadagmitan ang nagainabu, yang nagaintindian ta yay makaling pagdakulan yang kulu ta. Piru kung nagapaggegmaita ta ustung mga kaarumanan ta, durung kalelyag tang magtawang tung nira ang para mas pang kemeet yang pagtaraligen nira tung ni Ginuu ta. ² Kung tinu pay pagtalig tung sadili na ang tanya talagang nagaintindi ra, asan da ta taung anda pay naerem na tung dapat da rin ang maintindian na. ³ Piru kung tinu pay nagaske rang maggegma ta ustung mga kaarumanan na,

‡ 7:38 7:36-38 Kung pasadsaran ta yang mga bitalang atiang isinulat ni Pablo tung bitalang Giniriego, puiding duruay linegdangan na. Imbis natetenged tung sasang amaen may yang ana nang darala, puidi kang natetenged tung duruang pagnubiaan.

nasapung da tung pagkaintinding magkatamang pisan tung pagterelengen yang Dios*.

⁴ Purisu kung natetenged tung pagparanganen yang karni ta ayep ang atiang nagisagud tung mga bultu, kung tung bagay, katulad tung nagianing mi, nagaskean ta ka man ang yang sasang bultu andang pisan ay kapulutan na[†]. Ig nagaskean ta ka ang anday dumang Dios, kung indi, ultimu ilem tanyang sam bilug. ⁵⁻⁶ Kipurki maskin may paganingen ta mga taung mga "dios" ka man nirang nagatutuuan nira, maging tung kalangitan man maging tung katanekan man, maskin duru ka man yang pangambayan nirang kuinta mga "dios" nira ubin mga "ginuu-ginuu" nira, piru tung yaten ang mga tumatalig tung ni Ginuung Jesus, ultimung sam bilug ilem yang Dios ang ya ray nagyaring Ama ta ang ya kay nagimu yang tanan ang bagay, ig para tung ikadengeg na tinaita ra anya. Kidispuis pa sam bilug ka ilem yang Ginuung nagatingara tang pagkalalangan tung yaten ang ya ra ti Jesu-Cristo ang tung anya ka man ipinaimu yang Dios yang tanan ang bagay ig natetenged ilem tung pagpakugmatay na binuatita ra yang Dios ang mga ana na.

⁷ Ugaring ilem, belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tumatalig nagaintindi ra ang katulad ka tung numyu. Kipurki may mga putul mi asan tung grupu mi ang masyadung nagkaanad da tung dating pagturuuen nirang tukaw tung mga ginuu-ginuung mga maning tia. Purisu ya ray nagatengeran na ang asta ra ilem simanyan, kung alimbawa, magpakisaru si tung karning isinagud tung sasang ginuu-ginuu duun mismu tung pagtuuan tung bultu na, anday dumang mapanimanan nira, kung indi, asan si nga mansaay nira yang mga sadili nira tung pagturuuen nirang atia tung sasang may pagkadios na tung pagintindi nira.

⁸ Kung tung bagay, tama ka rin atiang katadlengan mi ang maskin unu pay panganen mi, andang pisan ay kalalabten na tung pagrarampilan mi yang Dios. Katulad ka tung nagianing mi ang maskin mamanganamu, belagan kang maganing ang yay indi mauyunan yang Dios tung numyu ubin maskin indiamu mamangan, belagan kang maganing ang yay mas pang mauyunan na tung numyu. ⁹ Piru maskin tamaenu yang rasun ming atia, may sasang dapat da ka

* **8:3** 8:3Yang ilinaked ang naa, ingkelan tung pinakatukaw ang mga kinupia tung bitalang Giniriego ay petet ang pisan tung prublima nirang gustu ni Pablong sulwaran. Piru tung pinakauring mga kinupia, aparti ta gesye yang palaksu na: "Piru kung tinu pay nagaske rang maggegma ta ustu tung Dios, asan da ta taung nagailala ra yang Dios ang matinlu yang mga pagurubraen na." [†] **8:4** 8:4 Duun da agipatielay nira yang katadlengan nira ang belagan kasalanan kung magpakisadung mamangan yang karning atia.

enged ang amligan mi asan. Anday duma, ya ra yang mga aruman ming atiang maluway pa yang pagparainu-inuen nira, nusias yang pagkaliwianu ming atiang mamangan ta mga karning nagisagud tung sasang ginuu-ginuu, ya ray makanayan ta ipagpakasalak nira. ¹⁰ Kipurki ta yamung pagpadayaw ang nagaintindiamu ra natetenged tung mga bagay ang atia, kung alimbawa pagpakigsaruamu ra duun mismu tung pagtuuan tung sasang ginuu-ginuu ang pagkatapus maitaamu ra ta sasang aruman ming tumatalig ang atiang maluway pa yang pagparainu-inuen na, muya asan da kemtel yang isip nang magpakigsaru ra ka ang tung anyang pagintindi asan sig tutuuay na yang ginuu-ginuu ang atiang nagasagud. Kanisip mi tung maning tia, ya nga tawangay ming para asan da mas kemtel yang pagparainu-inuen na? Aparti kang pagtawangay mi tia! ¹¹ Kipurki yang apiktar na tung aruman ming atiang maluway pa yang pagparainu-inuen na, asan da tung pagkaintindi ming atia nga diadu yang pagtaraligen na tung matuud ang Dios ang tanya sasa ka pa man ang putul ming pinakugmatayan ka ni Jesu-Cristo! ¹² Purisu tung pagabuat ming atia, asan da nga buatay mi ta dakulung kasalanan yang mga putul ming atia, ay asan da nga guyuray yang mga isip nirang magbuat ta sasang ipagbasul ta mupia tung nira yang mga painu-inu nira. Belagan ilem taniray nagabuatan mi ta kasalanan ang dakulu, kung indi, pati ti Jesu-Cristo mismung nagataligan ka rin nira, ya ka! ¹³ Kapurisu kung alimbawa may sasang putulung tumatalig ang midyu makaling maguyuran yang isip nang magbuat ta sasang nagibawal tung anya yang sadiling painu-inu na natetenged tung yeen ang yuug dawalay nang pamangan ta sasang palanganen ang bawal tung anya, indiaw ra ilem mamangan ang uman ta karni[‡] ang asta tung sampa ugud indiaw ilem matengeran ta ipagbuat yang sasang putulu ta kasalanan tung pagintindi na.

9

Nagipagisplikar Ni Pablo Kung Aywat Indi Na Rag Sikaren Yang Rasun Nang Magpasuitu Tung Mga Kaputulan (9:1-18)

¹ Kung natetenged tung pagparatugayenu tung rasunu ta maning tia*, kung tung bagay, maskin indi ra ipatugayu yang rasunu, puidi ka rin sigun ka man tung pagkaapustulu.

[‡] **8:13** 8:13 Karni engaged yang sinambit ni Pablo ay naskean na ang yang mga tumatalig ang mga maliliwagen duun tung Corinto baklu mapagsera ta karni kung may idinasag ang yang karni na ya agisaguray tung sasang ginuu-ginuu.

* **9:1** 9:1a Balikan ta yang ianing na tung 8:13.

Ay yuu talagang apustulaw ni Ginuu tang Jesu-Cristo gated naitaw ra ka man yang pirsunal na mismu. Pati yamu nganing ang pagtalig da tung anya, yamu maning pa tung sasang burak yang pagkaapustulu tung anya[†]. ² Maskin indiaw ka man agilalaen ta duma ang yuu sasang apustul, piru ta yamu, nagailalaw ra numyu ang yay pagkabetangu. Kipurki yamu mismung sam pundaan asan yay sasang pruibang durug kasanag ang yuu talagang apustulaw anyang matuud gated atiang asanaw pa tung numyu, pinaktelaw ra anyang nagparakawutun tung numyu ang asta nagtaligamu ra yang mga sadili mi tung ni Ginuung Jesus ang nagpatapnay.

³ Buinu, ya ra taa yang nagipanuwalu tung kumpurming pagdiskumpiar tung yeen ang yuu unu belaganaw matuud ang apustul ni Ginuung Jesus. ⁴ Aywa, anda kay rasunung magpasuitu tung mga kaputulan? Kung tung bagay, maskin yuu, may rasunu ka rin ang magpasuitu tung mga kaputulan. ⁵ Kung alimbawa, may kasawaw ka rin bilang sasang putulu tung ni Ginuu ta, belag bang may rasunung panuntunu duruami rang magpasuitu ang katulad ka tung pagabuat yang kadaklan ang mga apustul may yang mga putul ni Ginuu ta pati nganing ti Pedro[‡]? ⁶ Aywa, yami ilem ni Bernabe ang anday rasun yamen ang imbis mandilemami yang pagpangabui yamen, magpasuituami ra ilem tung mga kaputulan sigun tung pagkaapustul yamen[§]? ⁷ Tinu pay nagaintindian ming sundalung pagsuitu tung sadili na? Tinu pang manigluakay ang indi magpakinawang tung pruduktu yang mga luak na? Tinu pang manigkamataay ta ayep ang indi manginem yang gatas yang mga ayep ang pagakamataan na? ⁸ Yang nagianingung atia, belagan ilem sadiling upinyunu. Belag bang nagasambit ka tung

[†] **9:1** 9:1b Nagakegngan nganing ni Pablo yang pagkaapustul na gated tung palaksu yang pagirisipen nirang maning taa. Kung ti Pablo unu talagang matuud ang apustul ni Jesu-Cristo, dapat da rin unu ang indi na ra ipatugay yang rasun nang pangerengan tung pagkaapustul na, kung indi, dapat da rin unu ang mas pang paktelen na. Purisu ya ray binuat nirang sasang isyu ang para ya ray panielan nirang mamagdiskumpiar tung ni Pablo ang belagan unu matuud ang apustul. Purisu anda ra kay bali unu tung nira kung baliwalaen da ka ilem nira yang nagibawal na tung nira ang indi ra mamagpadayun tung pagpakisaru nira tung mga aruman nira tung karning isinagud nira tung sasang bultu (8:9-13; 10:19-22). Purisu yang katadlengan nirang atia, gustu ni Pablóng tumpalaken ugud maguman da yang pagirisipen nirang maning tia. [‡] **9:5** 9:5 Yang mga putul ni Ginuung Jesus ang nagaisip na, siguru ya ra ti Santiago, may ti Judas ang parariung nagsulat tung mga tumatalig. [§] **9:6** 9:6 Tung pagintindi yang mga taga Corinto, indi ra ka enged magkabagay tung sasang apustul ang magparanek tung pagkabetang nang mandilem ta pangabui na. Purisu asan da nga patielay nira yang katadlengan nira ang kumus ti Pablo pandilem, belagan unu matuud ang apustul buat.

sasang katuwulan yang Dios? ⁹ Kipurki may sasang nabtang tung mga katuwulan ang isinulat ni Moises ang kung may baka unung pagapageyek, indi unu pugsungan*. Ta, yang gustu nang ianing tia, yang pagkabetang yang mga baka ya enged ay nagamaal yang Dios? ¹⁰ Belag, kung indi, ipinasulat na nganing tia ang para ikaayen ta kang mga tau. Kipurki telengan mi ra ilem. Kung magaradu ra nganing yang sasang manigaradu, kung mangayeg da nganing yang sasang manigayeg, simpri may nagaelatan nirang kaparti nira tung patebas natetenged tung inubraan nira. ¹¹ Katulad ka tung yamen, yang kaalimbawaan yamen, maning pa tung mga manigtakbul ta binik ang anday dumang itinakbul yamen asan tung numyu ya ra yang Matinlung Balita. Numanyan ang may prroduktu na ra yang pinakabedlayan yamen, belagan magkabagay wasu ang yami maning pa tung mangayegami kang magpasuitu tung numyu? ¹² Kung yang duma ngani may rasun nirang magpasuitu tung numyu, belag yami mas pang may rasun?

Piru maskin nagapangataclenganaw ra ta maning tia, indiami ra ka enged pagsikad yang rasun yamen ang atia. Kung indi, pagagwantaami ra ilem tung tanan ang mga kaliwagan ugud andang pisan ay maita tung yamen ang sarang mapadatelan ta duma may ruma ang muya ya ray pagenteran yang mga isip nirang magintindi tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo†. ¹³ Simpri nagaskean mi ra ka ang yang mga paring mga Judiong pamanirbian duun tung pagtuuan ang pinakalusu, duun da ka ilem tung pagurubraen nira agpangkelay nira yang pangabuian nira. Bilang duun tung may midyu lamisaan ang darasagan nira ta mga ayep, duun da ka ilem agpamagpaparti tung karni‡. ¹⁴ Maning ka tia yang palaksu yang tuyun ni Ginuu ta natetenged tung mga manigparakawutun yang Matinlung Balita ang magkabagay ang duun tung pagparakawutun nira nga pangkelay nira yang mga kaministiran nira§. ¹⁵ Piru yuu, maskin may rasunu ka man ang maning ka tia, indiaw ka enged pagsikad ang para yuu magpasuitu ra rin tung mga kaputulan. Ig indi ra ka nganing isinulatu tia ang para suituenaw ra ilem din numyu. Maayen pang mapatayaw ra ilem kay tung--talagang yang nagapatielanung naang nagipagpabantug ang indiaw pagpasuitu, indi ra ka enged ipadeegu maskin

* 9:9 9:9 Deuteronomio 25:4; sinambit ka ni Pablo tung 1 Timoteo 5:18.

† 9:12 9:12 Muya ti Pablo mabangdanan ta duma ang pagpaseen da ilem ang pagparakawutun ang para maginguarta ra ilem. ‡ 9:13 9:13 Levitico 14:14-18;

Deuteronomio 18:1-5 § 9:14 9:14 Mateo 10:10; Lucas 10:4, 7-8

tung ninu pa. ¹⁶ Ay kipurki kung tung pagparakawutunu ilem, anday mapatielanung ipagpabantug asan ay tia belagan sadiling patakaranu, kung indi, sasang ubligasyun ang ipinasakan da yang Dios tung yeen. Dakulu yang panuwalanu tung Dios kung alimbawa pabaya-wayaanu ra ilem yang ubligasyunung naa ang indiaw ra magpakawut yang Matinlung Balita. ¹⁷ Ay kung alimbawa yang ubrang naang pagparakawutun ya ray pinilikung pinakleran, tay puis magkabagay ra rin ang yuug susuulay. Piru yay sasang ubligasyunung ipiniar tung yeen yang Dios. ¹⁸ Purisu unu pa wasu ay sirbing suulu numanyan, kung indi, ya ra yang pagkadiwaldiu tung ubraung naang pagparakawutun yang Matinlung Balita ang indiaw ra pagsikad yang rasunung magpasuitu tung pamananged tung nagipagpakawutu.

Yang Nagipasanag Ni Pablo Kung Aywa Maguman-umanen Na Yang Mga Pasais Nang Pagpakignunut Tung Duma-rumang Klasi Ta Mga Tau (9:19-23)

¹⁹ Talagang magkatama yang pagbuatung atia kipurki maskin liwianuaw ka man tung pagkalalangan yang maskin tinu pang tauay gated anday taung pagpasuituanu, maning pa tung nagpakirepenaw ra tung tanan ang mga tau ugud basi pa ra ilem ang mas magdakel tanirang maeklanu yang mga isip nirang mananged tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu tung nira*. ²⁰ Bilang kada magparakawutunaw ra tung mga masigkanasyunung mga Judio, pagpailalaw ra tung nira ang yuu talagang sasang masigka Judio nira ugud basi pa ra ilem ang duun da ngaeklayu yang mga isip nirang mananged tung bitalaw. Kumus tanira pamagpasuitu pa tung mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung nasyun yamen, maskin belaganaw ra ka man suitu yang mga katuwulan ang atia†, piru yang mga pasaisu ya ra ilem ipausuyayu tung pagirintindien nira ang midyu tung suituaw ka ugud basi pa ra ilem ang duun da ngaeklayu yang mga kinaisipan nirang mananged tung nagipagpakawutu tung nira. ²¹ Pariu kang kada magparakawutunaw ra tung mga taung indi

* **9:19** 9:19 Naa sasang ipinanuwal na tung nirang nagpakusalak tung anya natetenged tung pagpakignunut na tung mga tau ang yang mga pasais ang nagagamit na midyu ya ra ilem aguman-umanay na. Atia unu indi magkabagay tung sasang matuud ang apustul buat. † **9:20** 9:20 Yang sam bilug ang bagay ang nadapatan yang mga riglamintung atia ay natetenged tung mga palanganen ang bawal ang panganen yang mga Judio. Yang sam bilug natetenged tung pagburuaten ta tanda ang katulad ka tung binuat ni Pablo tung ni Timoteo (Mga Binuat-buatan 16:3). Yang sam bilug natetenged tung palaksu tung mga pangaku (Mga Binuat-buatan 21:17-26, kapin da enged yang 21:23).

kang lagi pamagpasuitu tung mga katuwulan ang atiang nagianingu, yang mga pasaisu ya ra ka ilem ipausuyayu tung pagirintindien nira ang midyu indiaw ka pagpasuitu[‡] ugud basi pa ra ilem ang duun da ka ngaeklayu yang mga kinaisipan nirang mananged tung nagipagpakawutu tung nira. Piru belagan ang maganing ang anday pagintindiu tung kalelyagan yang Dios, kung indi, ubligaduaung magtuman yang kumpurming nagipatuman ni Jesu-Cristo tung yeen. ²² Maning ka man tia yang pagpakignunutu tung mga aruman tang mga tumatalig ang masyadung matinaklingen ay duru pang nagibawal tung nira yang mga painu-inu nira. Agipausuyu ra ka ilem yang mga pasaisu tung pagirintindien nira ang midyu yuu pariu ka tung nirang matinaklingen[§] ugud basi pa ra ilem ang duun da ka ngaeklayu yang mga kinaisipan nira ang asta amat-amat dang magwayang dang magwayang yang pagirintindien nira tung kalelyagan yang Dios natetenged tung mga bagay ang atia. Purisu maskin unu pang klasiay ta taung nagapakawutuanu, yang mga pasaisu nagipasaayu ra ilem tung mga pasais nira ang para mauyunanaw ka nira ugud maskin unu pang papanaway ang usuyunu, ang basi pa ra ilem asan da ngaeklayu yang mga kinaisipan yang duma tung nira ang magtalig da ka yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus ang magpatapnay. ²³ Maning tia yang mga pasais ang pagaususyu para tung mas magtinlu yang palaksu yang balitang naang nagipagpakawutu tung mga tau ugud magkasira-siraanami ra ka yang kumpurming mananged ang magpakbat tung kaayenan ang inding pisan mapasiring-siringan ang ya ka man ay nagadapatan yang balitang naa.

Nagapaitaan Tanira Ni Pablo Ta Mulidu Sigun Tung Pagsuruspindien Nira Tung Mga Kalelyagan Nira (9:24-27)

²⁴ Telengan mi ra ilem yang mga maniglaksu tung

[‡] **9:21** 9:21 Yang gustu nang ianing, anday palanganen ang dapat liian na, kung indi, maskin unu pang palanganenay ang agipapaan nira tung anya, risibien na ra ilem ang panganen. **§ 9:22** 9:22 Ikumpalar tung sinambit na tung 8:10 natetenged tung pagabuat yang dumang mga tumatalig tung mga aruman nirang masyadung matinaklingen ang para duun da unu mas magdakul yang pagirintindien nira buat.

karira*. Siguru nagaskean mi ra ka ang tanirang tanan pagralaksuan, piru sam bilug ilem tung nira ay mapakdulan ta primyu. Purisu ta yaten, sasa may sasa masigprusigir tung pagurusuyun ta tung kalelyagan yang Dios ang para balesanita ra ka anya ta maning pa tung sasang primyu ang durung pisan agkatinlu. ²⁵ Kung tinu pay pagsali tung karira, maskin tung paginsayu na pa ilem, pagsuspindi rang lagi tung mga kalelyagan na ang para indi na mabuat yang maskin unu pang bagayay ang muya yay magpaluway tung pagralaksuen na. Yang pagaintris nang pagsuspindi ang para tanya maprimyuan yang nagisuklub tung kulu yang kumpurming mandeeg[†] ang indi ra ka ilem buay madiadu ra ka ilem. Piru ta yaten, anday dumang pagaintris tang pagsuspindi tung mga kalelyagan ta, ya ra tiang maning pa tung primyung anda enged ang pisan ay karangga-rangga nang asta tung sampa. ²⁶ Kapurisu ta yeen, yang kaalimbawaanung pagprusir tung kumpurming nagauyunan ni Ginuung Jesus, maning pa tung sasang maniglaksu ang yang nagapabilugan nang pisan ta isip na ya ra yang pasapungan na enged. Yang pagprusigirung pagsuspindi tung kalelyaganu pariu ka tung sasang bugsingiru ang kada sumuntuk, pirming magsapulun na yang kalaban na. ²⁷ Bilang bilug ang pisan tung isipu yang pagurusuyunu tung kalelyagan ni Ginuu ta. Ya ra nganing ay nagipagbatuku ta mupia tung sadiliung nagaigpitan ang para maeklanu tung pulus magkatama tung pagteleng na, ay tung pangamanu ka man ang yuung nagturuldukanen tung duma kung ya pa agaring marisibi nira yang maning pa tung primyung naang nagianingu, muya yuu pay mapisanan.

10

Nagapaamanan Ni Pablo Tanira Ang Muya Sakaen Nira Yang Mga Israel Atiing Tukaw Namagtuu Tung Belagan

* **9:24** 9:24-27 Tung sam bulus ang naa, ilinakted ni Pablo yang pangatadlengan na tung sasang prublima duun tung Corinto ang ya ray sinambit nang primiru tung 8:7-13. Yang bagay ang atia natetenged tung pagpakigsaru yang dumang mga tumatalig tung karni ta ayep ang idinasag ang pagkatapus isinagud tung sasang ginuu-ginuu duun mismu tung pagtuuan tung anya. Pagkatapus tung 10:14, 19-33, sinambit na si yang prublimang atia. Bilang yang sam bulus ang naa (9:24-27) binuat ni Pablou maning pa tung sasang latayan ang may pinanliitan na ig may panganingan na. Yang sinikad ni Pablou pinabilugan ya ra yang kaministiran nirang magsuspindi tung mga kalelyagan nira ay muya, tung masyadung pagsikad nira tung mga diritsyu nira, asan da nga lipatay nira yang pagsuruspindien nira. [†] **9:25** 9:25 Atii kanay, yang isinuklub tung kulu yang nandeeg tung karira mga yesek-yesek ang daunan ang ya ray ibinakurung.

Matuud Ang Dios (10:1-13)

¹ Ay kipurki, mga putulu, gustuung gustung magpadem-dem tung numyu natetenged tung nagkainabu tung mga kinaampu yamen ang mga Israel atiang tukaw ang indi ra namagsuspindi tung mga kalelyagan nira agad atii kanay yay mga kinasakpan yang Dios ang katulad ka tung numyu simanyan. Atiang pagpalua yang Dios tung nira duun tung Egipto, tanirang tanan naulungan ta sasang unum ang yay tininiran yang Dios ang nagmangulu tung nira*. Tanira kang tanan nangapanaw tung dalam ang atiang binuat yang Dios tung kakngaan yang paganingen ang Teeb ang Mapula ang asta nangapatindak†. ² Dispuis tung pagpanunut nira tung panganud ang atii may tung pagparanawen nira tung teeb ang atii, tanira kang tanan, kuinta nangabenyagan da. Bilang duun da nga bistu ang tanira pamagpamangulu ra tung ni Moises. ³ Dispuis tanira kang tanan parariu kang nangapamangan yang palanganen ang atiang makabewereng ang paganingen nirang mana ang ya kay isinimpan yang Dios para tung nira ekel tung kagaeman na‡. ⁴ Ig tanira kang tanan parariu kang nangapanginem yang waing atiang ipinakdul yang Dios tung nirang duru kag kabewereng ang duun liit tung mga batung padir ang pinapagtuwuran na§. Ay ya pa agari, may sasang ipinanunut yang Dios tung nira ang yang kaalimbawaan na yay maning pa tung batung atiang pinangineman nirang tanan. Anday dumang nagianingung naa, kung indi, ya ra yang paganingen ang Cristo mismu atiang tanya indi pa nagingtau tung kaliwutan. ⁵ Agad pinaitaan da yang Dios ta kaneeman nang maning ka man tiing durung pisan agkatinlu, piru yang kadaklan tung nira nasilagan na ra ka enged. Ya ray natengeran na ang imbis mangapakled tung banwang atiang nagibaratu na ra rin tung nira, indi ra, kung indi, amat-amat da ilem ang nagkarapatay ang yang mga tinanguni nira namalakad-balakad da ilem duun tung banwang atiang pinagpalagu-laguan nira*.

⁶ Numanyan yang nagkarainabung atii, ya ray pangkelan ta ta basian ang dapat ang pangamanan ta ugud asanita ra nga plekay ta kursunada tang magbuat ta mga malalain ang katulad ka tung nakursunadaan nira. ⁷ Yang gustuung enged ang ianing tia, indiamu enged magtuu tung mga dios-dios ang atiang nagatutuuan ta mga tau ang katulad ka tung binuat yang duma tung nira. Ay yang pagturuuen

* **10:1** 10:1a Exodo 13:21-22 † **10:1** 10:1b Exodo 14:22-29 ‡ **10:3** 10:3 Exodo 16:4 § **10:4** 10:4 Exodo 17:6, Mga Bilang 20:11 * **10:5** 10:5 Mga Bilang 14:29-30; Hebreo 3:17; Mga Karantaen 78:31; Judas 5

nirang atii tung mga bultu nasambit ka tung kasulatan ang maganing,

“Nangarung-karung da yang mga tau tung paliwut yang bultu ang para pagsararuan da nira yang karni yang mga ayep ang atiang ipinadasag nirang isinagud tung anya ang nunut da ka ta pagirineman nira. Pagkatapus dayun dang namagkererengan ang para mamagtaralekan dang mamagpakasadya ang durung pisan agkalalaway yang nagkarabuat nirang laliig baway,” agaaning†.

8 Indiamu ra ka mangumbaway ang pariu ka tung binuat yang duma tung nira ang pagkatapus anday dumang pinakawut na, kung indi, tung seled ilem sang kaldaw, may mga duruang puluk may tulung liwu nga tauan (23,000) ang namagkaraktang da ilem tung kindengan nira‡. 9 Indiamu ra ka magtagam ta pagtuung tung paganingen ang Cristo kung unu pay kategkaan yang pagpararurusun na tung numyu ang katulad ka tung binuat yang duma tung nira ang pagkatapus anday dumang dinangat na, nagkarapatay ra ilem tung pakeget tung mga iraw ang madaralit§. 10 Indiamu ra ka magtagam ta burutung-butungun ang katulad ka tung binuat yang duma tung nira tung ni Moises may tung Dios ang pagkatapus yang dinangat na, pinampaimatay ra ka ilem yang Dios tung sasang angil ang manigpangimatay*. 11 Taa numanyan yang mga bagay ang atiang nagkarainabu tung nira atii kanay, pulus pangkelan ta ta basian. Ipinagpasulat nganing yang Dios ugud ta yaten ang lugud da tung panguring panimpu, ya ray pagisipan tang pangamanan ang para indiita ra mausuy tung nirang magbuat ka ta makalalain ta isip yang Dios.

12 Kapurisu kung ay pa tiing pagtaligita ang mabaked

† **10:7** 10:7 Exodo 32:6. Yang ipinagpilik ni Pablo tung san tagang atia ay gustu nang papagisipen yang dumang mga tumatalig duun tung Corinto ang yay pagpakigsaru tung mga kailala nirang pamamangan ta karni ta sasang ayep ang idinasag ang isinagud para tung sasang dios-dios duun mismu tung katalungaan yang bultu na ang duun agbebtang tung pagtuuan tung anya. Balikan ta yang inaning na tung 8:7, 10. ‡ **10:8** 10:8 Yang pagkurumbawayen yang mga Israel nunut da ka tung pagpakigsaru nira tung mga Moabnen ang namagtuu tung dios-dios nirang atii paganingen ang Baal ang taga Peor (Mga Bilang 25:1-9). Puiding maning kang pisan tia yang palaksu yang nagainabu duun tung Corinto ang yay gustu ni Pabloung ipaaman tung nira. § **10:9** 10:9 Mga Bilang 21:5-6; Ipinagubligar 2:14. Yang ipinagpilik ni Pablo tung sam bulus ang atia ang para papagisipen na tanira ang yang pagpasuag nira tung kalalangan na tung nira ang indi ra magpakigsaru tung nagisagud tung sasang dios-dios katimbang nang sasang pagtuung nira tung ni Jesu-Cristo mismu. * **10:10** 10:10 Mga Bilang 14:2, 27, 36-37; 16:41-49. Yang ipinagpilik ni Pablo tung sam bulus ang atia ay natetenged tanira ra kay pagburutung-butungun ang kuntra tung anya natetenged indi nagauyunan nira yang mga kalalangan na.

da tiing paniel-tiel ta, asanita ra ka mangaman ta mupia ay muya asanita ra ka nga lagpak. ¹³ Yang dapat ang demdemen mi asan, anday sukda ubin tuksu ang sum-inampi tung numyu ang indi ya kang lagi ay pagpasar tung mga masigkatau mi. Yadwa pa, yang Dios talagang yay mataligan ming indiamu ilugut nang masampetan ta sukda ubin tuksu ang yang ketel na subra tung masarangan ming mapanguntielan, kung indi, kung masampetanamu ra nganing, atiang lagi paktelenamu ra ka anyang manguntiel ugud asanamu ra nga puklut tung tuksu.

Yang Pagpaaman Ni Pablo Tung Nira Ang Indi Enged Mamagtuu Tung Mga Dimunyu Ekel Tung Pagpakigsadu Nira Tung Nagipagsagud Yang Duma Tung Mga Bultu (10:14-22)

¹⁴ Kapurisu mga putulung nagagegmaanu, kumus maning da tia yang pinangakuan yang Dios tung numyu, ya ra ka man tia ay ipaglikay ming ipagpaalawid tung pagturuuen tung mga ginuu-ginuung atiang nagintindien yang duma asan. ¹⁵ Sanu pa indiamu aningenu ay kipurki nagaskeanu ang yamuy mga taung nagaintindi. Purisu timbang-timbangan mi tung mga isip mi kung belagan tama yang ianingung naa. ¹⁶ Tung pagderemdemen ta tung pagpakugmatay ni Ginuu ta, kung manginemita ra nganing yang igmen ang atiang nagapasalamatan ta tung Dios, belag ba ang asanita rag pagpailala ang ita lugud da tung pinakawut yang pagpaturuk ni Ginuu ta yang dugu na? Pati yang tinapay ang atiang pagpiringas-pingasan ta, kung panganen ta ra nganing, belag ba ang asanita ra kag pagpailala ang ita lugud da tung linuaan yang pagpakugmatay na? ¹⁷ Dispuis pa, kumus sam bilug ilem yang tinapay ang atia, ig disir, maskin dakeleintang pamangan, asanita rag pagpailala ang ita maning pa tung sa nga tinangunian da ilem gated sam bilug ilem yang tinapay ang pagterenak-tenakan ta. ¹⁸ Telengan mi ra ilem yang dating pagturuuen tung Dios yang nasyun yamen ang mga Israel. Kung may sasang taung magpadasag tung sasang ayep nang para iintriga ra tung Dios, bilang may gustu nang pasalamatan tung Dios, belag ba ang kumpurming tinu pay magpakigsaru tung karni yang ayep ang atia, asan dag pagpailala ang tanya pagpakituu ra ka tung Dios? ¹⁹ Yang gustuung ianing tia wasu ang yang mga bultung atiang pagatutuuan yang duma asan, may pagkadios nirang matuud pati yang nagisagud tung nira may kapulutan na?

† **10:18** 10:18 Levitico 7:6, 15

Abee, belag ka‡! ²⁰ Kung indi, yang gustuung ianing tia, yang nagipadasag yang mga kaarumanan ming belagan mga tumatalig tung mga bultung pagatutuuan nira, belagan sasang ginuu-ginuu yang magsagurun nira ang katulad ka tung pagalaum nira, kung indi, ya ra yang mga dimunyu mismung pamagerekelen tung pagturuuen nirang atia§. Ig anda enged ang pisan ay gustuu ang yamu magpakituu asan tung mga dimunyung atiang nagasasagud nira. ²¹ Indi ra ka enged ang pisan magkabagay ang magpakiinemamu tung igmen ang atiang pagpademdem tung dugu ni Ginuu ta ang pagkatapus magpakinemamu si pa ka enged tung igmen ang atiang nagisagud tung mga dimunyu. Indi ra ka enged ang pisan magkatunuan ang magpakigsaruamung magderemdemen tung pagpakugmatay ni Ginuu ta ang pagkatapus yang nagisagud tung mga dimunyu ya si ka enged ay nagapadayunan ming pakigsaruan*. ²² U pangimunun ta ra ilem basu ti Ginuu ta? Aywa, mas pang mapuirsaita kay tung anya ang indiita ra dangaten yang kasisilagan na†?

Yang Nagipaetad Ni Pablo Natetenged Tung Pagpakig-nunut Nira Tung Maskin Unu Pang Klasiay Ta Mga Tau Ang Dapat Anda Enged Ay Mabaat Nirang Pagmalaganaan Yang Mga Kinaisipan Nira (10:23-11:1)

²³ Kung tung bagay, tama ka rin yang katadlengan ta duma may ruma asan ang yang tanan unung bagay agilugut da yang Dios tung yaten ang mga tumatalig. Piru belagan ang maganing ang yang tanan ang nagalelyagan tang buaten may ikaayen ta asan ubin ikaayen yang mga aruman ta. Ee, puidiita kang magbuat ta maskin unu pay nagalelyagan tang buaten, piru belagan ang maganing ang yang tanan ang bagay may tawang na tung pagpurutulan ta tung ni Ginuu ta. ²⁴ Yang dapat ang intindien tang asikasuen belagan ilem yang sadiling ikaayen ta, kung indi, mas pa yang ikaayen yang mga aruman ta.

²⁵ Maskin unu pang karniay ang nagipaalang tung palingki, liwianuamu rang magsera. Anday ministir ang magtalimaanamu pa kung isinagud da tung mga bultu u kung anda. Tatal anday kumbini asan. ²⁶ Ay kipurki

‡ **10:19** 10:19 Taa nagapauyunan ni Pablo yang katadlengan nirang inulit na tung 8:4 ang yang sasang unung bultu, andang pisan ay kapulutan na. Talagang yang sasang bultu belagan kang may pagkadios nang matuud. Piru maskin aganingen nirang anday pagkadios na, piru belagan ang maganing ang anday kagaeman yang talub na. Pasikaran ta yang inaning na tung 10:20. § **10:20** 10:20 Ikumpalar tung Deuteronomio 32:16-17; Mga Karantaen 106:37; Ipinagubligar 9:20. * **10:21** 10:21 2 Corinto 6:14-16 † **10:22** 10:22 Deuteronomio 32:21

pademdeman mi ra ilem yang sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang ti Yawi unu yay may anya tung intirung kaliwatan may tung tanan ang mga betang na[‡]. ²⁷ Dispuis, kung may sasang belagan tumatalig ang pagimbatar tung numyung magpakigsaru duun tung pamalay-walay na, ig may kalelyagan mi kang magangay, maskin unu pay ipapaan na tung numyu, panganen mi ra ilem. Anday ministir ang magtalimaanamu pa natetenged tung karning nagipasera na kung unu pay natengeran na, ay anda ray kumbini tia. ²⁸ Ugaring ilem kung alimbawa, alas-alasanamu ra ta sasang kasadu mi asan ang yang karning atiang nagipasera tung numyu, karni ta sasang ayep ang idinasag sigun tung pagturuuen tung sasang dios-dios duun tung pagtuuan tung anya, tay puis, indi mi ra ilem padayunan ang seraen, maskin nagaskean ming pamangan ka ilem ang anda ray kumbini tung numyu. Yang indi mi ipagsera tia ay alang-alang da ilem tung kasadu ming atiang nagpaske ig natetenged yay puiding pagliwagan ta isip na. ²⁹ Yang gustuung ianing tia belagan yang numyung isip ay magliwig, kung indi, yang anya.

Kung alimbawa, imbitarenaw kang magpakigsaru tung maning tia ang anday magalas-alas tung yeen natetenged tung karni, panganenu ra ilem yang kumpurming ipasera tung yeen. Ay kipurki yang pagkaliwianuung mamangan dapat ang indi ra ipagpakusalak tung yeen yang duma ang pagtakling pa[§]. ³⁰ Kung yuu magpakipangan da yang serang atia ang nunut da ka ta pagpasalamatu tung Dios ang yay paglugut, dapat ang yang nagapasalamatanung atia tung anya indi ra padatelan ta ipagliwak ta duma tung yeen ang yuu unu nagbuat ta kasalanan buat!

³¹ Buinu, kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing tung sam bulus ang atia*, maskin mamangamu ubin manginemamu ubin maskin unu pay buaten mi, luwus ang eklan mi tung ikadengeg yang Dios. ³² Bilang yang pagpakignunut mi tung maskin unu pang klasiay ta tau maging mga Judio man, maging belagan man mga Judio, maging mga kaarumanan mi man ang mga tumatalig ka ang ya ra ka man ay ultimung mga kinasakpan yang Dios, eklan mi tung matinlu ugud anda enged ay mabuat ming pagmalaganaan yang mga kinaisipan nira tung kamatuuran ang naang gustu ta rin ang intindien nira. ³³ Usuyun mi

‡ **10:26** 10:26 Yang mga bitalang atiang inulit na lugud tung pagparasalamaten yang mga Judio tung Dios natetenged tung pamangan nira. Ikumpalar tung sinambit tung Mga Karantaen 24:1; 50:12; 89:11 § **10:29** 10:29 Ibinalik na tung inaning na tung 10:27. Ikumpalar tung sinambit na tung Roma 14:1-4.

* **10:31** 10:31 8:1-10:30

yang muliduu, ay ta yeen, yang pagasikaru tung tanan ang pagabuwatu ang luwus yay mauyunan yang maskin unu pang klasiay ta tau. Indiaw pagsikad yang sadiling ikaayenu, kung indi, yang ikaayen yang kadaklan ang basi pa ra ilem asan da ngaeklayu yang mga kinaisipan nirang magtalig tung ni Ginuung Jesus ang magpatapnay.

11

¹ Bilang magusuyamu ra ilem tung muliduung naang nagipaitaw ang katulad ka tung yeen ang pagusuy ka tung mulidung ipinagpaita ni Jesu-Cristo.

Nagalalangan Ni Pablo Yang Mga Baway Ang Kaministiran Ang Mamagpandung Kung Mamagsaragpun Da Nganing Tanirang Sam Pundaan (11:2-16)

² Agdayawenamu yeen natetenged pagdemdemamu pang pirmi tung yeen ig nagapadayunan mi ka yang nagitulduk ang ipinagintrigaw ra tung numyu ang kumpurming ibinutwan ni Ginuung Jesus tung mga apustul na.

³ Ugaring ilem may sasang bagay ang gustuung maresmesan mi ta maayen. Tung yaten ang mga lalii sasa may sasa, yang pagmangulu tung yaten, ya ra ti Jesu-Cristo. Tung mga baway, yang pagmangulu, ya ra yang mga kasawa nira. Tung ni Jesu-Cristong nagparanek ang nagingtaung bilug, yang pagmangulu tung anya, ya ra yang Dios ang yay paganingen nang Ama na. ⁴ Ig disir, kung magsaragpunamu ra nganing ang para magtuuamu ra tung Dios, kung alimbawa may sasang laliing may pandung nang pagampu ubin pagpadapat ta sasang bitalang ya agipaeyangay yang Espiritu Santo tung isip na, asan da nga pakaeyakay na yang pagmangulu tung anya*. ⁵ Piru kung may sasang baway ang anday pandung nang pagampu ubin pagpadapat ta sasang bitalang ya ipaeyangay yang Espiritu Santo tung isip na, ya ka, asan da ka nga pakaeyakay na yang pagmangulu tung anya. Ay katimbang nang pinakayasan na ra ilem yang kulu na. ⁶ Ay kung indi ra nganing malelyag ang magpandung, maayen pang magpatupi ra ilem ta linalii. Piru kumus makakaeyak tung sasang baway ang magpatupi ta linalii ubin magpakayas†, dapat ang magpandung yang kulu na tung pagsaragpunan.

* **11:4** 11:4 Atii kanay duun tung banwa nira, kung yang mga lalii duun da tung katalungaan yang sasang taung abwat ta pagkabetang, kung may tudung tung kulu nira, ya rag kukuatay nira ang para magpaita ta ustung panggalang.

† **11:6** 11:6 Atii kanay duun tung banwa nira may mga baway ang pagpatupi ta linalii ubin pagpakayas yang kulu nira ugud magkapariu tung sasang lalii ang telengan ang para ya ray magamenan ta aruman nirang baway ang pagkatapus magkakasawa-kasawaan da tanira.

⁷ Ay simpri, yang sasang lalii, yang indi na dapat ipagpandung ay natetenged yang pagkatau na ipinanggid-anggid yang Dios tung sadiling pagkabetang na ang para ikadengeg na‡. Piru yang baway tanya, kaministiran ka enged ang magpandung ay natetenged tanya agikadengeg yang lalii. ⁸ Ay atiang pagimu yang Dios tung primirung lalii may tung primirung baway, yang lalii tanya belag tung baway eklay na, kung indi, yang baway yay tung lalii eklay na§. ⁹ Dispuis yang ipinagimu yang Dios tung lalii, belagan ang maganing ang para yay magaruman tung baway, kung indi, yang baway inimu na ugud yay magaruman tung lalii*. ¹⁰ Ya ray natengeran na ang kung magsaragpunamu ra nganing, dapat ang magpandung yang sasang baway bilang sinyalis ang tanya pagpamangulu tung kasawa na. Maskin pa tung mga angil ang pamagpaniid asan tung numyung pagsaragpun, yay magkatamang pisan tung pagirintindien nira. ¹¹ Ugaring maskin pang maning tia, itang pagtalig tung ni Jesu-Cristo laliig baway, pagkinaministiranay tanirang duruang magkasawa. ¹² Ay kipurki kung yang primirung baway tung lalii ka man ngaeklay yang Dios, simanyan yang sasang lalii tung baway si ka manliit. Ang pagkatapus pariung tung Dios manliit ang katulad ka tung tanan ang bagay.

¹³ Timbang-timbangan mi ra ilem tung mga isip mi. Magkabagay wasu kung yang sasang baway magampu tung Dios tung katalungaan ming kadaklan ang anday pandung na†? ¹⁴⁻¹⁵ Aywa, maskin tung kinaugalian ta, kung may sasang laliing magpabugaw ra tung bua nang magbinaway, belag bang asan da nga pakaeyakay na yang tinanguni na? Piru yang sasang baway tanya, kung abwat yang bua na, belag bang ya ray dengeg na? Simpri dengeg na tia ay ya ra kay ipinakdul yang Dios tung anyang durug tinlu ang maning pa tung ya ray sungkut na‡. ¹⁶ Piru kung tinu pay nagalelyag ang magpakigsuga natetenged tung bagay ang naa, anday dumang matuwalu, kung indi, ya taa: kung tung

‡ **11:7** 11:7 Genesis 1:27 § **11:8** 11:8 Genesis 2:21-23 * **11:9** 11:9 Genesis 2:18 † **11:13** 11:13 Atii kanay duun tung banwa nira, kung alimbawa magampu ta maning tia yang sasang baway, asan dag telengay ta kadaklan ang may gustu na rang magpakitepeng tung kasawa na ang nunut da ka ta pagpadayaw na tung kadaklan.

‡ **11:14-15** 11:14-15 Yang palaksu yang pangatadlengan ni Pablo maning taa: kumus kinatau na kang lagi ang yang sasang baway may bua nang abwat ang yay maning pa tung sungkut na, duun da nga papruibaay ang kung magampu ra nganing ubin magpadapat ta sasang bitalang ya agipaeyangay yang Espiritu Santo tung isip na, dapat ang magpandung. Bilang kung indi ra galang pinakdulan yang Dios ta bua nang abwat, tay puis, magkabagay ra rin ang indi maggamit ta pandung.

pagturuuen tung Dios, maning tia yang ugali yamen ang mga apustul pati yang kadaklan ang mga kinasakpan yang Dios ang kada sam pundaan.

Yang Pamasul Ni Pablo Tung Nira Natetenged Tung Pagderemdemen Nira Tung Pagpakugmatay Ni Ginuung Jesus Ang Ya Ra Ilem Agipapanaway Nira Tung Basta-wasta (11:17-22)

¹⁷ Numanyan natetenged tung magdasun ang ipaintindiu tung numyu, belag yamug dayawayu ay natetenged kung magsaragpunamu ra nganing ang magpurutul, yang pakawutun na belagan tung ikaayen mi, kung indi, tung ikalain mi. ¹⁸ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay tukaw-tukaw tung tanan nabalitaanu ra ang kung magsaragpunamura unu nganing, yang kadagmitan unu tung numyu paggrupu-grupuamu. Maskin tung yeen ang pagintindi, siguru may sam parti tung balitang atia ang puding may kamatuuran na. ¹⁹ Tung bagay, kung isip-isipenu yang pagberelag-belag ming maning tia, may kaayenan na ka ay natetenged asan da nga luwaway kung tinu pa asan tung numyu ay pagusuy rang matuud tung magkatama. ²⁰ Purisu ya ra ka man taang nagipaganingu ang kung magsaragpunamu ra nganing tung balay yang sasang aruman mi[§], yang pagsararuan ming atia, belagan tung ikadengeg ni Ginuu ta*. ²¹ Umpat indiamu aningenu ay kipurki yang duma asan tung numyu, panalungkuyan dang pagtukaw tung mga kaarumanan nirang kadaklan ang anya-anyang balun sinagpagustuay ra ta pagpangan. Purisu anday dumang pakawutun na, yang duma nagasuwwuk da, yang duma baleng da ay nagasubraan na ra nganing yang panginem na ta binu[†]. ²² Abaa yang numyung atia! Aywa, anday mga balay ming sadili ang para duunamu ra ilem mamangan ang nunut da ka ta panginem mi ta binu? U enged mi wasung maglamku tung mga kaarumanan mi

§ 11:20 11:20a Bilang yang balay ang atii yay balay yang sasang maayen ta pagkabetang ang yay pinagsaragpun-sagpunan nira. Ikumpalar tung Roma 16:23 pati pasanag na. * **11:20** 11:20b Kada mamagsararuan tanira, lugud da ka yang pagderemdemen nira tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesus ig parariung lugud tung pagturuuen nira tung Dios. Ikumpalar tung isinulat tung Mga Binuat-buatan 2:42; 20:11; Judas 12. † **11:21** 11:21 May pira pang bilug ang maayen ta pagkabetang duun tung Corinto ang kung magsararuan da nganing tanirang sang grupu ang lugud da ka yang pagderemdemen nira tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesus, yang nagapabilugan enged nira ta mga isip nira belagan yang natetenged tung pagpakugmatay ni Ginuung Jesus, kung indi, ya ra yang pagparapsawen nira tung mga palanganen ang masasabur. Indi ka nirag lingegen yang mga kaarumanan nirang mga maliliwagan ang para mapartian ka rin nira ta pamangan.

ang tanira ka pa man mga kinasakpan ka mismu yang Dios? Enged mi wasung magpakaeyak tung nirang mga maliliwagen ang gesye ilem yang balun ang ekel nira? Unu pa wasu ay sarang ang maaningu tung numyu? Yamug dayawayu tung pagabuat ming atia? Belag! Yamug basulayu!

Nagaulit Ni Pablo Sigun Tung Pagpundar Ni Ginuung Jesus Tung Pagderemdemen Tung Pagpakugmatay Na (11:23-26; Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

²³ Sanu pa indiamu ra basulunu tung pagurubraen ming atia, ay ta yuu, pinasanaganaw ra ni Ginuu ta kung unu pay palaksu yang pagderemdemen tang atia tung anya ang pagkatapus, ya ra kay ipinagintrigaw tung numyu. Ulitenu si kanay ang ipademdem tung numyu yang palaksu na. Ti Ginuung Jesus, atiating lawiing atiating tanya traidurun dang ipadeep, atiating simpan dang mamagsararuan da tanira yang mga tauan na, tanya namisik da ta tinapay. ²⁴ Pagkatapus ta pagpasalamat na tung Dios, dayun na rang pinging-pingas ang nunut da ka ta pagpasanag na tung nira ang maganing, "Atia, ya ra taang tinanguniu ang ya ray buaten ang maning pa tung sasang idasag arangan da ilem tung numyu. Yang nagaita ming naa tung yeen, ya ray usuyun ming magdemdem tung yeen ang nagpakugmatay para tung numyu," agaaning. ²⁵ Numanyan pagkatapus nira ta pagsararuan nirang pamagiapun, pati yang sam basung binu ya si kay pinisik nang pinasalamatan tung Dios. Pagkatapus maning taa yang pagpasanag na tung nira, "Yang irinemen ang atia, ya ra taang duguu ang ipaturuku ang ya ray magpabaked tung baklung ipagpakigpaigu yang Dios tung mga tau ugud asan da nga tapnayay na[‡]. Kada igmen mi tia, asanaw ra ka nga demdemay ming nagpakugmatay para tung numyu," agaaning duun tung nira. ²⁶ Nagaulitu ra ilem ngani yang palaksu nang atia ay gustuu ilem ang pamaridengdeng mi ta maayen ang kada mapangan mi tiang tinapay, kada mainem mi tiang binu, ya kay pagparaintindien mi kung unu pa enged ay nagadapatan yang pagpakugmatay ni Ginuu ta ang asta ra ilem tung ipaglekat na.

Yang Pagpaaman Ni Pablo Tung Nira Ang Kung Basta-wastaen Ilem Nira Yang Pagderemdemen Nirang Atia, Ya Ray Panuwalan Nira Tung Dios (11:27-34)

[‡] 11:25 11:25 Hebreo 9:16-17

²⁷ Purisu anday dumang lagpakan na tia, kung indi, kung tinu pay magpakipangan yang tinapay ang atia, ang pagkatapus magpakiinem yang irinemen ang atia ang indi na rag pakdulan ta kantidad yang nagadapatan na, yang taung atia ya ray turuwalen na tung ni Ginuu ta ay natetenged katimbang nang asan da ilem nga basta-wastaay na yang tinanguni na may yang dugu na mismu. ²⁸ Imbis basta-wastaen na ra ilem, maayen pang baklu ra magpadayun ang magpakipangan yang tinapay ig magpakiinem yang binu, dapat ang insapuen na ra kanay yang sadiling mga ubra-ubra na kung magkatunu tung pagsirilibraen ming atia. ²⁹ Ay kipurki kung tinu pay magpakipangan ig magpakiinem ang indi na ra agintindien ta maayen yang tinanguni ni Ginuu ta[§], tanya ra mismu ay pagsagyap ta parusa tung sadili nang liit tung ni Ginuu ta. ³⁰ Purisu ya ray natengeran na ang dakele ra asan tung numyung pamaglaru ig belagan da ka ilem pira pang bilug ang nagkarapatay ra. ³¹ Piru kung insapuen ta ra kanay yang mga sadili ta bakluta ra magpakipangan ig magpakiinem, atia, indiita ra ka dangaten ta parusa. ³² Piru kung alimbawa parusaanita ni Ginuu ta, asanita ra kag tadlengay nang agdisiplinaay ugud indiita ra madamay tung belagan mga tumatalig ang masintinsiaan na tung kalainan ang anday katapus-tapusan na.

³³ Kapurisu mga putulu, ang para maanluyan da yang prublimang atiang nagasambitu*, kung magsaragpunamu ra nganing ang para magsararuanamung magpurutul ang kalugud da ka yang pagderemdemen mi tung pagpakugmatay ni Ginuu ta, magiristimaranamu rang magerelatelatan. ³⁴ Alimbawa kung tinu pa asan tung numyu ay midyu nagasuwuk da, ang muya indi ra mapagelat tung mga kaarumanan na, maayen pang mamangan da kanay tung balay na baklu magpasakep. Ya ray buaten na ugud yang pagsaragpun ming atia anda ray makanayan na ta ipagdisiplina yang Dios tung numyu. Kidispuis pa, kung natetenged ka man tung dumang mga bagay ang nagkarasambit mi tung sulat mi, baklu ra tayu-tayuayu, kung kumawutaw ra nganing asan.

12

§ 11:29 11:29 Duruay pagirintindien tung "tinanguni ni Ginuu ta." Yang sam bilug ya ra mismu yang tinanguni ni Ginuung Jesu-Cristong nagpakugmatay. Yang sam bilug ka ya ra mismu yang sam pundaan ang yay maning pa tung tinanguni na. Kung piliken ta yang nagdasun ang pagirintindien, magkatunung pisan tung prublimang pinabilugan ni Pablo tung 11:21. * **11:33** 11:33 Balikan yang sinambit na tung 11:17-22

Nagipasanag Na Kung Ya Pa Agaring Mabilugan Nira Kung Tinu Pay Matuud Ang Nagapabitala Yang Espiritu Santo May Yang Belag (12:1-3)

¹ Taa numanyan, mga putulu, kung natetenged tung tinalimaan mi tung yeen natetenged tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung yaten, durung kalelyagu ang yay mamesmesan mi ta maayen. ² Nagaskean mi ra ka ang atiating indiamu pa nagapagtalig, ekel tung sari-saring akles ni Satanas, muya-muyaamu ra ilem ang nadayaan na ang para magtuuamu tung mga bultung indi nganing maskeng magbitala. Piru kumus may mga dimunyung pagerekelen tung pagturuuen ming atii, pinaeyanganamu ra nira ta mga pagbiwitalaen mi. ³ Purisu ang para mabilugan mi kung tinu pay matuud ang nagapabitala yang Espiritu Santo may yang belag, ipaskew ra tung numyu ang yang sasang taung nagapabitala yang Espiritu Santo, indi na ra enged isumpa ti Jesus ang ituluy tung malain, kung indi, ya ra aganingay nang Dios ang Makagagaem.

Sari-saring Mga Abilidad Ang Nagipamakdul-pakdul Yang Espiritu Santo Tung Mga Tumatalig, Piru Sam Bilug Ilem Tanyang Pagpamakdul-pakdul (12:4-11)

⁴ Dispuis pa sari-saring abilidad ang belagan pastikular* ang nagipamakdul-pakdul ta diwaldi tung yaten ang mga tumatalig, piru sam bilug ilem yang Espiritu Santong pagpaeyang. ⁵ Sari-sari kang palaksu yang panirbian ta tung Dios may tung mga putul ta, piru sam bilug ilem ti Ginuu tang pagpaktel tung yaten ang panirbian. ⁶ Sari-sari kang nagipabuat yang Dios tung yaten, piru sam bilug ilem tanyang pagpaktel tung yaten ang tanan ang para kayanan tang buaten yang kumpurming unu pay nagipabuat na tung yaten. ⁷ Sasa may sasa tung yaten sinagpakdulay ta anya-anyang mga abilidad ugud ikaayen yang kadaklan ang mga kaarumanan tang mga tumatalig ang asan da ka nga papruibaay yang Dios ang asan dag pagtinir tung numyu yang Espiritu Santo. ⁸ Kipurki telengan mi. Ekel tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung sasang tumatalig nagapakdulan yang Dios ta kaya nang magpadapat ta bitalang pagwayangan ta isip. Ig yang sam bilug ka nagapakdulan na ta kaya nang magpasanag ta makaliliway tung mga kaarumanan na sigun tung tamang pagirintindien tung kamatuuran ekel ka mismu tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung anya. ⁹ Yang duma nagapaeyangan

* **12:4** 12:4 May dumang mga listaan yang mga abilidad ang nagipamakdul-pakdul yang Espiritu Santo tung mga tumatalig ang sinambit tung 12:28 may tung Roma 12:6-8, Efeso 4:11, may 1 Pedro 4:10-11.

yang Dios ta dakulung pagtalig na tung anya, ekel ka mismu tung pagparaktelen yang Espiritu Santo tung anya. Yang duma nagapakdulan yang Dios ta kaya na kang magpamaayen tung may mga laru ekel ka mismu tung pagparaktelen yang Espiritu Santo tung anya. ¹⁰ Yang duma nagapakdulan na ta kaya na kang magpalua ta mga pruibang maktel. Yang duma nagapakdulan na ka ta kaya nang magpadapat ta mga bitalang ya ipaeyangay yang Dios tung isip na. Yang duma nagapakdulan na ka ta kaya nang magilala tung mga abilidad yang duma kung ya ipaeyangay yang Espiritu Santo u kung ya ipaeyangay yang kakuntrariu na. Yang duma nagapakdulan na ka ta kaya nang magbitala tung dumang bitala ang indi na ra ka nagakdekan. Yang duma nagapakdulan na ka ta kaya nang magpalatay tung kadaklan kung unu pay linegdangan yang ibinitala yang aruman na tung bitalang atiang indi nagakdekan. ¹¹ Yang tanan ang mga abilidad ang atiang nagkarasambitu pulus ya agipaeyangay yang Espiritu Santo ang ya kay nagipamarti-parti na tung sasa may sasa tung yaten, ang kumpurmi ra ilem ang nagalelyagan na, anyayang abilidad sinagpakdulay na.

Nagipananglit Ni Pablo Yang Sam Pundaan Yang Mga Tumatalig Tung Sasang Tinanguni (12:12-26)

¹² Maayen pa, ipananglitu ra kanay yang gustuung ianing tung tinanguni ta sasang tau. Maskin sam bilug ilem ka man, piru durung mga parti-parti na, ig maskin durung mga parti-parti na, sa nga tinangunian ka ilem yang pamilugan nirang tanan. Yang pisan tia ay kaalimbawaan ni Jesu-Cristo ang yay pamilugan ta[†]. ¹³ Ay, itang tanan ang mga tumatalig, atiang pagtalig ta tung anyang nagpatapnay, pinatiniranita ra anya tung Espiritu Santong sam bilug ilem ang yang kaalimbawaan na yay maning pa tung ipinamenyag na tung yaten ang para ita maging maning pa tung sa nga tinangunian da ilem. Atia ya ray binuat na tung yaten ang tanan maskin unu pang nasyunayita, maskin mga Judioita ubin taga duma-rumang nasyunita, ubin maskin unu pang pagkabetangay ta taa tung kaliwutan, maskin mga kirepenita ta tau u belagan man. Bilang maning pa tung parariuita rang pinapanginem na tung Espiritu Santong sam bilug ilem ka man. ¹⁴ Kung ibaliku tung tinanguni ta, maskin sam bilug ilem ka man, piru belagan sam parti ilem, kung indi, dakeleng mga parti-parti na. ¹⁵ Alimbawa kung may sasang kakay rin ang maske ra rin ang magbitala

[†] **12:12** 12:12 Sinambit na ka yang pananglit ang atia tung 10:17 may 11:29.

ang ya ra aganingay nang "Aa, kumus yuu belaganaw kang kalima, anda ray kalalabtenu tung tinanguning naang nagakabitanu," unu pa pa duun? Maskin pa maning da tia yang binitala na, may kalalabten na ka enged agyapun tung tinanguning atia. ¹⁶ Alimbawa kung may sasang talinga rin ang maske ra ka rin ang magbitala ang ya ra aganingay nang, "Aa, kumus yuu belaganaw kang mata, anda ray kalalabtenu tung tinanguning naa," unu pa pa duun? Maskin pa maning pa tia yang binitala na, piru may kalalabten na ka enged agyapun tung tinanguning atia. ¹⁷ Alimbawa kung yang intirung tinanguni yang sasang tau, anday dumang parti na, kung indi, sam bilug ilem ang mata, ya pa agaring magngel yang may tinanguni? Ig alimbawa kung yang tinanguni na, anday dumang parti na, kung indi, sam bilug ilem ang talinga, ya pa agaring mauwu? ¹⁸ Piru tung pagkamatuud, yang Dios yay nagpanayu-tayu tung tanan ang mga parti-parti yang mga tinanguni ta sasa may sasa ang kumpurmi ra ilem tung kalelyagan na. ¹⁹ Aywa, kung alimbawa yang intirung tinanguni ta, sam bilug ilem ang parti, aningen pa wasung tinanguni? ²⁰ Piru tung pagkamatuud, yang tinanguni ta, maskin dakele yang mga parti-parti na, piru sa nga tinangunian pa ka enged yang pamilugan nirang tanan.

²¹ Numanyan baliskaren ta ra yang alimbawa. Indi ra ka enged magkabagay ang yang sasang mata ya ra aganingay na yang sasang kalima ang "Anday kaministiranu tung nuyung kalimaa." Utru si, pati yang sasang kulu indi ra ka magkabagay ang ya ra ka aganingay na yang mga kakay ang, "Anday kaministiranu tung numyung mga kakayamu!" ²² Kung indi, yang mga parti-parti yang mga tinanguni ta ang kalaum tang may kaluwayan na kay tung duma, ya pa ka enged ay kaministiran tang kaministiran. ²³ Dispuis yang mga parti-parti nang midyu belagan masyadung matinlung telengan, ya pa ka enged ay mas ang nagasikasuen ta. Pati yang mga parti-parti nang makakaeyak ang maita, ya pa ka enged ay mas ang paiwan-iwanan tang papaablan. ²⁴⁻²⁵ Piru yang mga parti-parti nang matitinlung telengan, anday ministir ang paiwan-iwanan ta pang paisa-isaan ta masyadu. Kung indi, yang Dios ya ray nagpanayu-tayu ang pinapagsarasa na tanirang tanan. Ay yang mga parti-parti nang midyu araneke ta dengeg, ya ray mas ang pinadengengan na. Maning tia yang pagpasasa na tung nira, ugud anday mapagparasuag-suagan tung sa nga tinangunian, kung indi, tanirang tanan pariu-pariung magirintindian ang magarasikasuan tung ikaayen yang sasa

may sasa. ²⁶ Alimbawa yang sam parti kung magsisiitan da, pati yang kadaklan magsisinti ra ka. Kung alimbawa yang sam parti nagadayaw, tanira kang tanan magampayan da ka ta kasadyaan nira.

Yang Isplikar Ni Pablo Natetenged Tung Mga Turnung Ipinamiar Yang Dios Tung Mga Tumatalig Ang Para Ikaayen Yang Intirung Kabilugan Nira (12:27-31a)

²⁷ Anday dumang linegdangan yang nagipananglitung naa, kung indi, yamung tanan maning pa tung tinanguni ni Jesu-Cristo asan tung Corinto. Ig sasa may sasa tung numyu, maning pa tung mga parti-parti yang tinanguni na. ²⁸ Yang mga tumatalig pinamiaran yang Dios ta mga turnu nira ang maskin dakele tanira, luwus dang ipinampatayu-tayu yang Dios ang pinapagsarasa tung intirung sam pundaan[‡]. Kung pamilang-bilangen ta yang mga turnu nira, ya ra taa yang duma. Pimiru, asan da ta mga apustul ni Ginuu ta. Pangyadwa, asan da ka ta may kaya nirang magpadapat ta mga bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung mga isip nira. Pangyaklu, asan da ka ta may kaya nang magtulduk yang bitala yang Dios ang nabtang tung kasulatan ang makaliliway ta kinaisipan. Asan da ka ta may kaya nang magpalapus ta mga pruibang maktel, asan da ka ta may kaya nang magpamaayen tung may mga laru, asan da ka ta may kaya nang magtawang ta matinlu tung mga kaarumanan nira tung masadyang kinaisipan, asan da ka ta may kaya nang magerekelen ta matinlu tung mga kaarumanan nira, asan da ka ta may kaya nang magbitala tung dumang bitalang indi na ka nagaintindian. ²⁹⁻³⁰ Simpri belagan ang maganing ang tanirang tanan pulus mga apustul ubin pulus mga manigpadapat ta bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung mga isip nira ubin pulus mga manigtulduk yang bitala yang Dios. Belagan kang maganing ang tanirang tanan pulus nagapagpalapus ta mga pruibang maktel ubin pulus nagapagpamaayen tung may mga laru ubin pulus nagapagbitala tung dumang bitala ang indi ka nira nagaintindian ubin pulus manigpalatay kung unu pay linegdangan yang ibinitala yang aruman na tung dumang bitala ang para maintindian da ta kadaklan[§]. ³¹ Piru yang mga abilidad ang kapin pang ingalukun mi Dios ya ra yang may tawang na enged tung grupu ang para mas pang magtinlu yang pagurusuyun nira tung kalelyagan na.

[‡] **12:28** 12:28 Ikumpalar tung sinambit na tung 12:18. **§ 12:29-30** 12:29-30 Balikan ta yang sinambit na tung 12:14, 27-28.

Nagipaske Ni Pablo Yang Sasang Papanaw Ang Mas Matinlung Usuyun Nira Tung Paggaramiten Nira Yang Mga Abilidad Nira (12:31b-13:13)

Kidispuis pa, kung gamiten mi ra nganing yang mga abilidad mi, may sasang papanaw ang mas matinlung usuyun mi kay tung nagusuyun mi numanyan. Ya ra ka man taang ipaskew ra tung numyu.

13

¹ Maskin pang may ikayaung magbitala tung dumang bitala ang indi nagaintindianu maskin bitala ta mga tau taa tung kaliwutan ang naa, maskin bitala ta mga angil duun tung langit, piru kung anda ka ilem ay paggegma tung mga masigkatauu, yang pamitalaung maning tia, andang pisan ay kapulutan na. Katimbang nang sasa ka ilem ang ginla ang katulad ka tung mga turugtugan ang yag patikay ubin yag papagsantikay. ² Maskin pang may ikayaung magpadapat ta bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isipu, maskin yang tanan ang inegteman pa rin yang Dios ang tukaw luwus dang nagaintindianu, maskin yay kayananung ipasanag ta makaliliway ta isip, maskin durug dakul yang pagtaraligenu tung anya ang asta saranganung buaten yang sasang bagay ang aganingen ta duma ang indi masarangan*, piru kung anda ka ilem ay paggegma tung mga masigkatauu, anda pa ka engaged ay kuintaw. ³ Maskin pang yang tanan ang kumpurming nabtang tung pudiru, luwus dang ipamakdul-pakdulu tung mga maliliwagen, piru anda ka ilem ay paggegma tung nira, belagan ang yay dayawen yang Dios tung yeen tung uri. Maskin bilug yang isipung mapirinda ra yang sadiliu tung malain sigun ilem tung mga taung mamagkatinir da yang kalibrian nira ang para ya ray ikadengegu tung katalungaan ni Ginuung Jesus†, ang pagkatapus anda ka ilem ay paggegma tung mga taung atia, anda ka ilem ay dayawen na tung yeen asan.

⁴⁻⁵ Maning taa yang ugali yang sasang taung may paggegma nang matuud tung mga aruman na. Tanya

* **13:2** 13:2 Kung getesen ang ilakted tung Tinagbanwa yang isinulat ang naa tung bitalang Giniriego, maning taa yang palaksu na: “ang asta kayananung magpauman tung sasang bukid.” Ikumpalar tung inaning ni Ginuung Jesus tung Mateo 17:20; 21:21; Marcos 11:23. Bilang yang bukid ya agipanganlitay na tung sasang durug liwag ang buaten. † **13:3** 13:3 “Maskin bilug yang isipung mapirinda ra yang sadiliu tung malain...ang para ya ray ikadengegu tung katalungaan ni Ginuung Jesus” tung dumang kupia tung bitalang Giniriego maning taa yang palaksu na: “intrigaw ra yang tinanguniu ang para sirukun da.” Kung natetenged tung gustu ni Pablong ikadengeg na tung katalungaan ni Ginuung Jesus tung uri, matinlung ikumpalar ta yang sinambit na tung 1 Tesalonica 2:19-20; Filipos 2:16

mapinaurayen, mainildawen, belagan kang mainiwegen, belagan kang mapinalandawen, belagan kang sayud yang ugali na, belagan kang madinemten. ⁶ Indi kag sadyaan kung may sasang aruman nang pagbuat ta malain, kung indi, masadya engaged tung isip na kung pagbuat ta matinlu. ⁷ Kipurki kung talagang nagagegmaan ta ta ustus yang mga aruman ta, anda tung isip tang magdaldal kung may nabuat nirang kamali, indiita ra ka maplekan agkali ta pagtalig ta tung nira, kung indi, maparurusan tang maagwantaan ang basi pa ra ilem magsugat da.

⁸ Piru naang abilidad ang nagapagpadapat ta mga bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isip ta matatapus ka engaged. Pati naang abilidad ang pagbitala tung dumang bitala ang indi nagaintindian, magtadeng da ka. Asta naang abilidad ang pagpasanag ta makaliliway ta isip sigun tung pagirintindien ta tung kamatuuran, ya ka. ⁹ Ay ya pa agari, maskin pang duru rang nagaintindian ta, may pagkakulang na pa ka engaged. Pati yang kumpurming nagipagpadapat ta tung mga kaarumanan ta. ¹⁰ Piru kung kumawut da nganing yang uras ang ipagpalua yang Dios yang kumplitung pisan, kung unu pay may pagkakulang na, mapareng da ka ilem. ¹¹ Pariu tung yeen. Atiing mulaw pa, yang pamitalaw may yang palaksu yang pagirisipenu may yang pagirintindienu pulus may pagkamula na. Piru atiing namalamaraw ra, binutwanu ra yang sistimaung atiing may pagkamula na. ¹² Maning kang pisan tia ay kaalimbawaan yang nagaskean ta natetenged tung pagkadios yang Dios simanyan ay maning pa ilem tung ulung ang malawuk-lawuk ang telengan tung ispiu[‡]. Piru tung uri may uras kang kawutun ang mageremetanita ra ka engaged yang Dios. Purisu maskin may pagkakulang pa ka man yang nagaskean ta natetenged tung pagkadios na numanyan, piru tung uri, makumplitu rang pisan tia ang katulad ka tung pagkakumplitu yang nagaskean na simanyan natetenged tung pagkatau ta ang andang pisan ay pagkakulang na. ¹³ Mintras indi pag kawutun yang uras ang atia, may tulung bagay ang yay dapat ang piring impurtaen ta. Ya ra taang pagtaraligen ta tung ni Jesu-Cristo may ya ra taang pagparakbaten ta tung anyang maglekat may ya ra ka taang paggeregmaan tang magpurutul. Piru tung nirang tulu, mas landaw ta kantidad yang paggeregmaan ta.

[‡] **13:12** 13:12 Atii kanay yang mga ispiung ginamit nira sam pidasung saway ang tapik ig pinalinang-linang ta maayen. Purisu kung unu pay maulung asan, malawuk-lawuk.

14

Kung Unu Pay Nagibitala Tung Pagsaragpun Nirang Magpurutul, Dapat Ang Maintindian Ta Kadaklan (14:1-25)

¹ Kapurisu yang sikaren mi enged ang yamu pirming maggeregmaan ta ustū. Paderepan mi ra ka yang mga abilidad ang atiang nagipakdul yang Espiritu Santo*, kapin da enged ang yamu paeyangan na ta abilidad ming magpadapat ta sasang bitalang ya agipaeyangay na tung mga isip mi. ² Ay tatal, yang pagbitala tung dumang bitalang indi nagaintindian, belagan yang aruman nang tumatalig ay maganingen na, kung indi, yang Dios. Anda nganing ay nagaintindi kung unu pay gustu nang ianing, kung indi, nagapabitala yang Espiritu Santo natetenged tung mga bagay indi ka ilem nagaskean ta tau. ³ Piru naang sam bilug ang nagapagpadapat tung mga kaarumanan na ta sasang bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isip na, asan da ngayapay nira ta matawāng tung nira ubin yang sasang sarang ang ipagpaktel nira tung mga isip nirang agluwayen da rin ubin yang sasang paglakanan yang mga kalbatan ang nagapasaran nira. ⁴ Yang nagapagbitala ta dumang bitalang indi nagaintindian, ya ilem yang sadili na ay nagatawangan na. Piru yang nagapagbitala ta sasang bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isip na, yang intirung sam pundaan yay nagatawangan na. ⁵ Tung bagay gustuu ang yamung tanan asan may abilidad ming magbitala tung dumang bitala ang indi nagaintindian. Piru mas pang gustuu ang may abilidad ming magpadapat ta sasang bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung mga isip mi. Ay yang sasang pagpadapat ta bitalang maning tia, mas pang may matawāng na kay tung nagapagbitala tung dumang bitalang indi nagaintindian ta tau, puira ilem kung masarangan nang ilakted kung unu pay gustung ianing yang ibinitala na tung dumang bitala ang para may matawāng na tung intirung sam pundaan.

⁶ Mga putulu, isipen mi ra ilem ta maayen. Kung alimbawa kumawutaw ra asan tung numyu ang pagkatapus magbitalaw ra tung dumang bitalang indi mi ka ilem nagaintindian, andang pisan ay maeklan ming tawāng tung yeen. May maeklan mi ilem kung alimbawa magpasanagaw tung numyu natetenged tung sasang ipinagpabunayag yang Dios tung yeen ubin kung magpaintindiaw tung numyu ta sasang nagaskeanu natetenged tung kamatuuran ang naang nagapananged ta ubin kung magpadapataw tung numyu ta

* 14:1 14:1 Balikan ta yang inaning na tung 12:27-31a.

sasang bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isipu ubin magtuldukaw tung numyu natetenged tung pagurusuyun ta tung nagauyunan na. ⁷ Puirra ra kanay tung yaten ang mga tau, maskin ialimbawaw ra ilem tung mga turugtugan ang katulad ka tung palauta ubin tung dikuirdas, kung belagan masyadung butayag yang tunul na, ya pa agaring maintindian ta kung unu pang sunataay ang magtugtugun? ⁸ Maning ka tung turumpita ang nagipagliamar tung mga sundalu, kung belagan kang butayag yang pagturugtugun, tinu pa pay mapagsimpan ang para maningayaw ra tung gira? ⁹ Maning kang pisan tia tung numyu. Kung indiamu magbitala ta maintindian ta duma, ya pa agaring maskean nira yang gustu ming ianing? Anday dumang pusisiun mi asan, sungaw ra ka ilem yang mga bitala mi. ¹⁰ Indi ilem nagaskeanu kung pira-pira pang bilug yang mga bitala ang nagipamitala ta mga tau tung bilug ang kaliwutan. Piru sasa may sasa, anday inaning, pulus nagaintindian ta mga taung yay may bitala ang natauan nira. ¹¹ Piru kung alimbawa, katulad tung yeen, kung yang pamitala yang sasang tau indi ka ilem maintindianu, yang pagterelengenu tung anya tanya taga dumang nasyun ang aparting bitalaay ig yang pagterelengen na ka tung yeen, maning ka. ¹² Maning kang pisan tia yang pagterelengen ta duma may ruma tung numyu kung magbitalaamu ra tung dumang bitalang indi ka ilem nagaintindian nira. Purisu kumus maning da tiang duruamug kaderep ang magkatinir yang mga abilidad ang naang nagipakdul yang Espiritu Santo, yang paderepan mi engaged ang ingalukun ya ra yang may bastanting mapangayapan yang mga kaarumanan ming mga tumatalig ang para mas pang magtinlu yang pagurusuyun ming tanan tung nagauyunan yang Dios.

¹³ Purisu kung tinu pay may abilidad nang magbitala tung dumang bitalang indi nagaintindian, kaministiran ang ipagampu na tung Dios ang para pakdulan na ka ta abilidad nang magpasanag yang gustung ianing yang ibinitala na tung dumang bitala. ¹⁴ Kipurki alimbawa, pariu ra tung yeen, kung magampuaw ra nganing tung Dios ang yang bitalang gamitenu indi ka ilem nagaintindianu, matuud ka man ang nagapapagampuaw yang Espiritu Santo, piru kung unu pay nagianing yang dilaku, indi ka engaged pumanaw tung isipu, ay indi ka ilem nagaintindianu. ¹⁵ Purisu unu pay maayen ang buatenu, kung indi, ang kaisan magampuaw ra tung Dios tung bitalang indi nagaintindianu ang yay nagipabitala tung yeen yang Espiritu Santo. Ang kaisan magampuaw si ka ang yang kinaisipanu ya ray

gamitenu ugud maintindian da ka yang mga kaarumananung pamagtuu ka tung anya. Pariu ka tung pagkaran-taenu. Ang kaisan magkantaaw rang magdayawaw tung Dios tung dumang bitala ang indi nagaintindianu ang yay nagipakanta tung yeen yang Espiritu Santo. Ang kaisan magkantaaw si ka ang yang kinaisipanu ya ray gamitenu ugud maintindian da ka yang mga kaarumananung pamamati. ¹⁶ Ay kung indi ta eklan tung maning tiang papanaw, alimbawa pariu tung numyu, kung magdayawamu ra nganing tung Dios tung dumang bitalang indi ka ilem nagaintindian mi ang ya ra kay nagipabitala tung numyu yang Espiritu Santo, yang mga kaarumanan mi asan ang anday kaliwutan nira tung nagianing mi, kung magngel da nganing nira yang pagpasalamat mi tung Dios, ya pa agaring mapaganing ang “Magkatamang pisan tia” atiang indi ra nganing nira nagaintindian kung unu pay gustu ming ianing? ¹⁷ Ay maskin durug pagkatinlu yang pagpasalamat ming atia, yang mga kaarumanan ming atiang pamamati anda ka ilem ay maayap nira asan ang para matawang da ka rin tung nira tung pagurusuyun nira tung nagauyunan yang Dios. ¹⁸ Kung tung bagay, ta yeen pagpasalamataw tung Dios ang nagapabitalaaw yang Espiritu Santo tung dumang bitalang indi nagaintindianu ang mas pa kay tung numyung tanan asan. ¹⁹ Piru maski pang maning tia, kung duunaw ra nganing nga laket tung mga kaarumananung mga tumatalig ang pamagsaragpun, gustuung magbitala ta maskin lima ilem ang bulus ang yang isipu ya ray gamitenu ang para magparaintindienaw tung nira. Indi ra ilem ang magbitalaw pa ta liniwu-liwung taga tung dumang bitala ang indiaw ra ka ilem maintindian nira.

²⁰ Mga putulu, kaministiran ang yang pagirintindien mi tung bagay ang naa indi mi ra ilem eklan tung pagirintindien yang mga mamula ang durug kaginamenen tung kumpurming makabewereng. Kung indi, yang matinlung pakbungan mi tung mga mamulang gegesyey ya ra ilem yang pagkainusinti nira tung pagburuaten ta mga malalain. Piru yang pagirintindien mi tung bagay ang naang nagianingu, kaministiran ang eklan mi tung pagirintindien ang minaepet. ²¹ May sang tagang napabatang tung kasulatan ang yay pagpailala kung may apiktang nang maayen yang pagbitala tung dumang bitala ang indi nagaintindian. Maning taa yang inaning ni Yawi natetenged tung nasyun ang Israel atiang tukaw:

“Ekel tung mga sundalung taga dumang nasyun ang aparting bitalaay, tagamanung pakdulan ta pagisipan

yang mga tauanung naa. Piru maskin pang maning tia, indiaw ra ka enged pamatien nira ang para mamagsugat da rin," agaaning†.

22 Purisu asan da ngaintindiy ta ang yang katuyuan yang pagbitala tung dumang bitalang indi nagaintindian, belagan ang maganing ang yay pruibang para tung mga taung pamagtalig tung Dios‡, kung indi, para tung mga taung anday pagtalig nira tung anya§. Piru yang pagparadapaten ta sasang bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isip ta, yang katuyuan na enged tia, belag da ka rin para tung belagan mga tumatalig, kung indi, para tung mga tumatalig*. 23 Kapurisu kung alimbawa pagsaragpunamu rang intirung sam pundaan ang pagkatapus anday dumang magngel asan, pulus da ilem pamagbitala tung dumang bitalang indi ka ilem nagaintindian, ang pagkatapus may mansikawut da asan ang mga bisitang indi pa nagapagtalig tung ni Ginuu ta, unu pa pay sakpen yang mga kinaisipan nirang pamamati, kung indi, yamu ra ilem aganingay nirang mga bariaduanu. 24 Piru kung yang kumpurming magbitala pulus may sasang bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isip na ang ya ra kay nagipagpadapt na tung kadaklan, ang pagkatapus may masampura asan ang sasang bisita ang belag pang tumatalig, puidi kang asan da tung tanan ang nagagngel na nga batikalay yang isip na ang tanya makinasalanen ka man. Puidi kang asan da ka nga maladmaray na ang tanya ya rag talungaay na yang sintinsiang ipadapat yang Dios tung anya. 25 Kung unu pay nagatipigan na, malwawan da. Unawis magpadagpa ra ilem ang magsuku tung Dios ang nunut da ka ta pagdiklara na ang maganing, "Talagang yang Dios asan da ka man agpagpakigsasa tung numyu!" agaaning†.

Pagpaetad Ti Pablo Kung Ya Pa Agaring Maanluyan Nira Yang Mga Prublima Tung Pagsaragpunan Nira (14:26-40)

† **14:21** 14:21 Ating primiru, nagpaaman yang Dios tung mga Israel ekel tung mga manigpalatay yang bitala na, piru indi ra pinananged nira. Purisu nagbuat ta dumang planu ang para pakdulan na ta pagisipan nira ekel tung bitala yang mga sundalung taga Asiria ang ya ray mamaggaem tung banwa nira. (Isaias 28:11-12) ‡ **14:22** 14:22a Yang ilyag nang ianing, belagan pruibang pagpailala ang yang Dios asan dag pagpakigsasa tung saragpun nira ang katulad ka tung nagalaum nira. § **14:22** 14:22b Bilang sasang pruibang ya agikalainay nira.

* **14:22** 14:22k Bilang asan da nga bilugay nira ang yang Dios pagpakigsasa rang matuud tung nirang pamagsaragpun. † **14:25** 14:25 Yang nagianing nirang atia, ya ray sasang pruibang pagpailala tung mga tumatalig ang asan da ka man yang Dios tung saragpun nira. Balikan yang pasanag tung 14:22k.

26 Kapurisu mga putulu, unu pay gustuung ianing? Yang nagaskeanu tung numyu, kada magsaragpunamu, yang laksu na maning taa. Yang sam bilug, may sasang kantang ipinaeyang yang Espiritu Santo tung isip na ang para ipagdayaw na tung Dios. Yang sam bilug, may sasang itulduk na tung kadaklan ang ya ra kay ipinaisip tung anya yang Espiritu Santo ekel tung pagpasadsad na tung kasulatan. Yang sam bilug may sasang ipinagpabunayag yang Dios tung anyang ipagpadapat na tung mga kaarumanan na. Yang sam bilug may ipagngel na tung dumang bitala ang indi nagaintindian ang ya ra kay nagipabitala yang Espiritu Santo tung anya. Yang sam bilug magpalatay kung unu pay linegdangan yang mga bitalang atiang ibinitala yang aruman nang indi naintindian. Buinu, maayen ka tia. Ya ilem, maskin unu pay buaten mi tung pagsaragpun mi, luwus mi kang eklan tung matinlu ugud asan da ngayapay yang kadaklan yang matawang tung nira tung pagurusuyun nira tung nagauyunan yang Dios. 27 Alimbawa, kung may malelyag ang magbitala tung dumang bitalang indi ka ilem nagaintindian, tama ra ang may durua nga tauan ang magbitala ubin kung temegka tung tulu, basta bereles ilem tanira ig dapat may magpalatay ka tung kumpurming ibinitala nirang sasa may sasa. 28 Piru kung anday magpalatay asan, masigegtem da ilem mintras asan pa tung pagsaragpunan mi. Baklu ra ikesen-kesenay na tung sadili na may tung Dios ang anda ray dumang magngel. 29 Alimbawa si, kung may durua ubin tulu nga tauan asan ang may kaya nirang magpadapat ta mga bitalang ya agipaeyang yang Dios tung mga painu-inu nira, kaministiran ang pakdulan mi ka ta lugar ang magbitala kung unu pay gustu nirang ipagpadapat tung kadaklan. Pagkatapus, yang kadaklan ang pamagpamati, kaministiran kung unu pay nagagngel nira timbang-timbangan da ta mupia tung mga isip nira kung matuud ang liit tung Espiritu Santo u kung belag‡. 30 Dispuis kung may sasang pagpadapat da ta bitalang atiang ipinaeyang yang Dios tung isip na, puiding padayunan na yang pagparadapaten na ang asta paeyangan da yang Dios yang aruman nang yag kakarung. Kung mapaeyangan da nganing tiang aruman na, naang pagbitala, maayen pang tapusun na ra kanay yang nagianing nang kumarung ugud ipatugay na ra tung aruman nang baklung pinaeyangan. 31 Ay kung eklan mi tung maning tiang papanaw, yamung tanan ang kumpurming magpadapat ta mga bitalang maning

‡ 14:29 14:29 Ikumpalar tung 1 Tesalonica 5:21.

tia, puiding mapagberesamung tanan ang magpadapat yang mga bitalang atia tung kadaklan ugud asanamu ra kang tanan mapangayap ang asan da ka kemtel yang mga kinaisipan ming tanan. ³² Simpri yang sasang may kaya nang magpadapat ta bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isip na, kayananan na ka yang sadili nang kuntrulun. ³³⁻³⁴ Ay kipurki yang Dios ang yay pagpakdul tung nira yang abilidad nirang atia, indi kang laging magsadyaan tung papanaw ang magulu, kung indi, tung papanaw ang mausay.

Katulad ka tung dapat ang usuyun tung pagsaragpun yang kadaklan ang mga kinasakpan yang Dios ang kada sam pundaan, yang mga baway asan, kaministiran ang magekmeng da ilem ay indi nagilugut tung nirang magbitala kung saragpun da nganing yang intirung sam pundaan. §. Kung indi, dapat ang magparanek tung mga kasawa nira ang katulad ka tung sasang linyang nagasambit tung kasulatan*. ³⁵ Alimbawa kung tanira may gustu nirang maskean, maayen pa ang tung mga kasawa ra ilem nira italimaanay nira kung duun da nganing tanira tung sadiling pamalay-walay nira. Kipurki makakaeyak dang magbitala yang sasang baway asan tung pagsaragpunan ming sam pundaan.

³⁶ Kung balawag tung isip mi yang nagipaganingung atia, aywa, yang gustu ming ianing ang yang bitala yang Dios asan tung numyu manliit? Ubin asan da ka ilem tung numyu negka?

³⁷ Kung tinu pa asan ay pagpabetang tung sadili na ang tanya may abilidad nang magpadapat ta mga bitalang ya agipaeyangay yang Dios tung isip na, ubin may dumang abilidad ang ipinakdul yang Espiritu Santo tung anya, dapat ang ilalaen na ra ka ang yang mga bagay ang atiang isinulatu, ya ra kay itinuwal ni Ginuu ta tung yeen ang para ipatumanu ka tung numyu. ³⁸ Piru kung tinu pay indi magilala, indi ka ilalaen yang Dios†.

³⁹ Kapurisu mga putulu, ya ra taa yang pinakaisi yang gustuung ianing. Yang paderepan mi enged ang sikaren ang yamu paeyangan yang Espiritu Santo ta abilidad ming

§ **14:33-34** 14:33-34a Maayen pang balikan yang sinambit ni Pablo tung 14:29 ang kung may bitalang nagipagpadapat da tung kadaklan, kaministiran ang ya ray timbang-timbangan ta isip yang kadaklan. Purisu kung may sasang baway ang magpakisublang, puiding magkagulu. * **14:33-34** 14:33-34b Genesis 2:20b-24 may 3:16. Ikumpalar tung sinambit ni Pablo tung 11:8-9 may tung 1 Timoteo 2:11-13. † **14:38** 14:38 “indi ka ilalaen yang Dios.” Tung dumang kinupia tung bitalang Giniriego maning taa yang palaksu na: “indi mi ka ilalaen.”

magpadapat ta mga bitalang ya agipaeyangay na tung mga isip mi. Dispui indi mi ka pagampalaren yang may mga abilidad nirang magbitala tung dumang bitalang indi nagaintindian. ⁴⁰ Ya ilem yang tanan ang pagurubraen ming pagsaragpun, eklan mi tung nagaskean ming magkabagay ig mausay ang papanaw.

15

Nagaulit Ni Pablo Yang Pinakaisi Yang Ipinagpakawut Na Tung Nira Ang Ti Jesu-Cristo Matuud Ang Pinabungkaras Yang Dios (15:1-11)

¹⁻² Numaan, mga putulu, pademdemenu ra kanay yeen natetenged tung Matinlung Balitang atiang ipinagpakawutu tung numyu ang ya ra kay pinananged mi ig numyan yang ya ra kay mabaked ang panielan yang pagparanangeren mi ig tung pagparanangeren mi asanamu ra ka nagatapnayay ni Jesu-Cristo basta yang dating kamtangan na atiang ipinagpakawutu tung numyu ya ray padayunan ming panangden, pui pa kung nusias ilem belagan din matuud yang pinananged mi. ³⁻⁴ Ay kipurki ipinagintrigaw ra tung numyu yang pinakaimportanting bitala ang ya ra kang lagi ay rinisibiu ang yang paganingen ang Cristo nagpakugmatay natetenged tung mga kasalanan ta ang yay uyun ang pisan tung nagkaraula natetenged tung anyang nabtang tung kasulatan*. Dayun da kang ipinalgud tung sasang leyang ang pagkatapus tung yaklung kaldaw pinabungkaras da yang Dios ang ya kay uyun tung nagkaraulang nabtang tung kasulatan†. ⁵ Pagbungkaras na, nagpaita ra tung ni Pedro‡, magdasun tung grupung paganingen ang *Sam Puluk May Durua NGa Tauan*§. ⁶ Pagkatapus may mininsang nagpaita ka tung subra limang gatus nga tauan ang mga kaputulan tang mga tumatalig ang pamagsaragpun. Yang kadaklan tung nira bui pa ang asta simanyan, piru may pira pang bilug ang nagkarapatay ra. ⁷ Pagkatapus tia, nagpaita si ka tung ni Santiago*, magdasun tung tanan ang mga apustul nang pamagurugpu†. ⁸ Pagkatapus tung

* **15:3-4** 15:3-4a Isaias 53:5-12; Lucas 24:25-27 † **15:3-4** 15:3-4b Mateo 12:40 (Jonas 1:17); Lucas 24:46; Juan 20:9; Mga Binuat-buatan 2:25-31 (Mga Karantaen 16:8-11) ‡ **15:5** 15:5a Lucas 24:34 § **15:5** 15:5b Atii kanay yay gulping pagingaran tung grupu nirang dating inugyatan ni Ginuung Jesus. Belagan ang maganing ang tanirang tanan luwus da duun tung uras ang atiang pagpaita ni Ginuung Jesus tung nira, ay ti Judas may ti Tomas anda duun. Ikumpalar tung Mateo 28:16-17; Marcos 16:14; Lucas 24:33-36; Juan 20:19-24. * **15:7** 15:7a Yay sasang ari ni Ginuung Jesus ang sinambit tung Mateo 13:55; Marcos 6:3; Juan 7:2-5; Mga Binuat-buatan 12:17, 15:13; 21:18; Galacia 1:19, 2:9, 12; Santiago 1:1 † **15:7** 15:7b Ikumpalar tung Mga Binuat-buatan 1:6-11.

kauri-urian da yang pagparaitaen na, maski nganing pala tung yeen nagpaita ka. Yang kaalimbawaanu maning pa tung sasang mulang ipinangana ang indi naustuan tung bulan ang anday laum-laumun ta mga tau ang mabui pa[‡].⁹ Ay yuu ray pinakaaranek ang pisan tung tanan ang mga kaarumananung mga apustul. Indi ra ka rin nganing magkabagay ang aningenaw pang apustul ay natetenged pinagpamarasanu nganing yang mga tumatalig ang naa pala yay mga kinasakpan yang Dios ang matuud.¹⁰ Piru natetenged ilem tung kaneeman ang ipinagpaita yang Dios tung yeen ang andang pisan ay natengeran na tung yeen, pinaktelaw ra anya ang para makayananu yang katengdanan ang ipinagpiar na tung yeen. Kag yadwa pa, yang kaneeman nang atiating ipinagpaita na tung yeen belagan ang maganing ang anday pinakawut na, kung indi, pagprusigiraw ta mupia tung pangatengdananu ang mas pa kay tung kadaklan ang mga apustul. Piru belagan kang maganing ang nagaeklanu tung sadiling ketelu, kung indi, yuug paktelay nang magprusigir.¹¹ Kapurisu, maskin yuu, maskin tanira, ya ra ka man mismu tiing kamtangan yang balitang nagipagpakawut yamen tung mga tau ig ya ra ka man nganing mismu atiating pinananged mi.

Yang Nagipanuwal Ni Pablo Tung Duma Ang Pamaganing Ang Yang Mga Patay Unu Indi Ra Mabui Si Kang Uman (15:12-34)

¹² Numanyan kung nagipagpakawut yamen ang yang paganingen ang Cristo binui si kang uman yang Dios, ya pa agaring mapaganing yang duma asan tung numyu ang yang mga patay indi ra unu mabui si kang uman?¹³ Ay kung matuud tia, ig disir, pati nganing yang paganingen ang Cristo indi ra ka rin nabui si kang uman.¹⁴ Ig kung indi ra ka man nabui si kang uman tanya, ig disir, anda ka rin ay kapulutan na yang nagipagpakawut yamen, pati yang pagparanangeren mi ya ka rin.¹⁵ Pati yami nganing, naseekanami ra rin ang mga buklienaming nagpaingmatuud natetenged tung binuat yang Dios, ay kipurki pinagpaingmatuuran da yamen ang binui na si kang uman yang paganingen ang Cristo, ang pagkatapus atii pala, anda ka, kung matuud ang indi ra mabui si kang uman yang mga patay.¹⁶ Ay kung matuud tia ang indi ra mabui si kang uman yang mga patay, intunsis pati yang paganingen ang

[‡] **15:8** 15:8 Katulad ang pisan tung ni Pablo atii kanay ang anda kang pisan ay laum-laumun ta duma ang tanya pay magtalig tung ni Ginuung Jesu-Cristo, maskin tanya mismu ngani. Ikumpalar yang sinambit natetenged tung anya tung Mga Binuat-buatan 9:3-6

Cristo indi ra ka rin nabui si kang uman. ¹⁷ Ig kung indi ra ka nabui si kang uman tanya, ig disir, andang pisan din ay pinakawut ating pagtalig mi yang mga sadili mi tung anyang nagpatapnay. Turuwalen mi pa ka enged din tung Dios yang mga kasalanan mi. ¹⁸ Pati yang mga putul tang nagtalig tung ni Jesu-Cristo ang pagkatapus nagkarapatay ra, nangapasubu ra ka rin tung kadiaduan ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. ¹⁹ Pariu ka tung yaten ang mga bui pa, kung alimbawa yang nagataligan ta tung ni Jesu-Cristo may tawang na ilem taa tung kaliwutan ang naa ang pagkatapus anda ra rin ay mapakbat ta tung anyang tung uri, intunsis tung tanan ang mga tau, ita ra enged din ay pinakakaildaw.

²⁰ Piru yang matuud, ti Jesu-Cristo binui si ka man ang uman yang Dios, ig tia yay maning pa tung paray ang tukaw ang inayeg ang yay pruibang ang may magdarasun pa kang ayegen bilang yang mga patay mangasugut dang pisan tung anyang pamuien si kang uman yang Dios. ²¹ Ay kipurki kumus may kamatayen ekel tung sasang tau, may pagkabui si kang uman ekel ka tung sasa kang tau. ²² Ay katulad ka ang yang tanan ang mga tau nagapatay ekel tung pagsasaan nira ni Adan, ya ka ang yang kumpurming may pagkinapulitay ra nira ni Jesu-Cristo, pamuien si kang uman yang Dios ekel ka tung anyang. ²³ Ugaring ilem may anyang-anyang timpu ang ipinagtipu yang Dios. Ti Jesu-Cristo tanya, ya ray pinakatukaw ang nabui si kang uman. Yang mga taung tanyay may anyang tung nira, baklu ra mangabui si kang uman, kung kawutun da nganing yang uras ang ipaglekat na. ²⁴ Atia, kumawut da yang pagtapusan yang panimpung naa. Ya ra kay uras ang ipampalagpak na rang pisan yang tanan ang may mga kagaeman, maskin mga taung pariu tung yaten, maskin mga taung indi nagaitang nagapanuwul ni Satanas, maskin unu pang klasiay, maskin unu pang ketelay, luwus dang pirdien na. Pagkatapus tia, iintriga na ra tung ni Ama nang Dios yang pinakawut yang paggaraemen na ang kumplitu rang pisan. ²⁵ Ya ra kay nagatengeran na ang tanya dapat ang magpadayun tung paggaraemen nang asta mapampabtang da yang Dios tung tarampakan yang kakay na yang tanan ang mga kasuay na\$. ²⁶ Yang kauri-urian enged ang kasuay nang pirdien na, ya ra taang kamatayen. ²⁷ Talagang mainabu ra tia ang katulad ka tung sasang inula natetenged tung anyang nabtang tung kasulatan ang yang tanan unung mga bagay, luwus unung ipabtang yang Dios tung tarampakan yang

kakay na* Ugaring atiang paganing na ang yang tanan ang bagay luwus ang ipabtang na tung pudir na, simpri masadlaw ka ang pui ra pa asan yang magpabtang. 28 Atia, kung mapabtang da nganing yang tanan ang bagay tung pudir ni Jesu-Cristo, tanya mismung Ana magpabtang da tung sadili na tung pudir yang Dios ang yay nagpabtang yang tanan ang bagay tung pudir na ugud yang Dios, ya si ay pamilugan nirang tanan†.

Nagasambit Na Yang Tulu Pang Katadlengan Na (15:29-34)

29 Kung belag matuud yang nagipaganingung atia, unu pay kapulutan yang pagurubraen yang duma asan tung numyung pagpabenyang si kang uman ang para magsali unu tung nagegmaan nirang napatay ra? Kung talagang matuud ang yang mga patay indi ra buien si kang uman yang Dios, aywat salian pa nirang magpabenyang‡? Kung belag maning tia yang pagintindi nira, aywa magbuat pa ta maning tia? 30 Pati yami mismung pagpaturuwulun tung ni Ginuu ta tani, unu pay pulut nang pirmiaming panalaytay tung buang pukis kung indiami buien si kang uman yang Dios tung uri? 31 Pariu ra tung yeen, kaldaw-kaldaw gesyeaw ilem mapbes tung kamatayen. Talagang matuud tia, mga putulu. Katulad tung nagasiguru mi tung yeen ang agsadyaanaw ta duru sigun tung pagimaklu ni Ginuu tang Jesu-Cristo tung mga isip mi, masiguru mi ra ka ang yang nagianingung atia, talagang matuud. 32 Tan taang tinarawanganaw ra ta mga taung durug karaiseg tani tung Efeso, kung alimbawa, inusuy ra ilem yang pagirintindien ta kadaklan ang mga tau ang yang mga patay indi ra mabuing

* **15:27** 15:27 Duun ngaeklay ni Pablo tung Mga Karantaen 8:6. † **15:28** 15:28 Kung natetenged tung pagpabtang ni Ginuung Jesus tung sadili na tung pudir yang Dios, belagan ang maganing ang belag da Dios tanya, kung indi, ya ra yang pagpailala na ang kinumplitu na ra yang tanan ang ipinagpiar ni Ama na tung anya atiang pangingtau na. Bilang ya ra yang pagintriga na tung anya yang pinakawut yang paggaraemen nang ipiniar ni Ama na tung anya ang katulad ka tung sinambit tung 15:24. ‡ **15:29** 15:29 Kumus tung intirung kasulatan taa ilem nasambit yang ugaling atii, duru-durung indi nagaintindian ta natetenged tung pagurubraen nirang atii. Piru kung isip-isipen ta, puidi siguru maning taa yang palaksu na. Yang mga aruman nirang napatay ang sinalian nirang nagpabenyang, puidi siguru ang baklu napatay, indi pa nagapagpabenyang. Purisu, tung kalaum yang mga aruman nirang duma ang nagkarabutwan, kaministiran unung salian da nira yang mga aruman nirang atiang napatay ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabungkaras yang Dios tung mga patay, pati unu tanira, mangalgud da ka unu buat. Piru maskin sinambit ni Pablo, belagan ang maganing ang tanyay pagpauyun tung pagurubraen nirang atii kipurki balawag tia tung nagitulduk na. Kung indi, sasa ilem ang pinisik na tung pagpalaksu na tung pangatadlengan na ang yang mga patay talagang mabui si kang uman.

uman, indiw ra ilem din nagagwanta tung kalbatan ang atii, ay tatal tung uri ta kaldaw, anda ka ilem din ay pakawutunu. Kung matuud ang yang mga patay indi ra mabuing uman, mupia pa, magusuyaw ra ilem tung bitala ta duma may ruma ang mintras buiita pa unu, magpapsawita ra ilem unu tung kumpurming unu pay nagiblen yang linawa tang panganen kag inemen. Tatal muya unu, andamal ilem, mapatayita ra ka ilem[§]. ³³ Ustu ra tiang pagpadaya mi tung belagan matuud. Pamaridengdengan mi ta mupia yang sasang bitala ta mga mamaepet ang kung magpakigbarkadaita unu tung mga taung mga malain, pati ita unung matinlu ka rin ta ugali, asanita ra ka unu nga saliray ta malain ang kinaisipan. ³⁴ Magpamanmanamu ra yang mga isip mi. Ustu ra tiang pagpakasalak mi. Kipurki may duma* asan tung numyu ang midyu anda pay naerem nira tung kalelyagan yang Dios. Atia nagasambitu ilem ugud asanamu ra ngaeyangay ta eyak mi.

Yang Pagpasanag Ni Pablo Natetenged Tung Pagkabetang Yang Tinanguni Yang Sasang Patay Kung Pabungkarasen Da Nganing (15:35-49)

³⁵ Piru elat kanay. Muya may duma asan ang gustu nang magsulingaag tung yeen ta maning taa: "Piru ya pa agaring mabui si kang uman yang mga patay? Aywa, unu pang pagkabetangay ta tinanguni nirang maglua?" agaaning. ³⁶ Abaa, kabus-kabusa! Maskin yawa, nagaskean mu ra ka ang indi mukngil yang binik ang nagitampek, kung indi, madunut da kanay tung tanek ang maninga patay ra. ³⁷ Dispuis yang nagitampek mung atia tung tanek belagan yang intirung luak, kung indi, sasang binik na pa ka ilem, kung binik ta trigu ubin maskin unu pang binikay. ³⁸ Ang pagkatapus yang Dios yay magpakdul tung binik ang atia ta pagkabetang nang kumpurming unu pay nalelyagan na kang lagi atiang primirung pagimu na tung tanan ang bagay. Bilang anya-anyang binik sinagpakdulay na ta anya-anya kang pagkabetang.

³⁹ Maskin nganing yang may mga linawang pinagimu na, belagan kang pariu-pariu yang isi yang mga tinanguni nira, kung indi, may nira-nira kang isi, maging tau, maging ayep, maging lamlam, maging ian man. ⁴⁰ Dispuis may mga bagay ang inimu yang Dios duun tung langit. Ig taa ka tung katanekan ya ka. Piru aparti ka yang katinlu nang telengan yang tung langit kay tung katanekan. ⁴¹ Yang kaldaw may

§ 15:32 15:32 Isaias 22:13 * 15:34 15:34 Katulad ka tung dumang sinambit ni Pablo tung 15:12 ang indi pananged ang yang mga patay buien si kang uman yang Dios.

sadili nang sadlaw, yang bulan may anya ka, yang mga dumakel may nira ka. Maski nganing yang mga dumakel, aparti-aparti ka yang nira-nirang sadlaw.

⁴² Maning ka tia tung mga tinanguni yang mga patay kung buien si ka nganing yang Dios ang uman. Ay yang tinanguni nirang nagitampek tung tanek madudunut. Yang tinanguni nirang pabungkarasen yang Dios indi ra enged madudunut ang asta tung sampa. ⁴³ Yang nagitampek sayud ang telengan; yang pabungkarasen yang Dios, duru rang pisan agkatinlu; yang itinampek maluway rang pisan; yang pabungkarasen yang Dios duru rag puisa. ⁴⁴ Yang nagitampek pastikular ka ilem ang tinanguni ang bagay ka ilem taa tung kaliwutan ang naa. Yang pabungkarasen yang Dios ispisial dang pisan ang bagay rang pisan tung kaliwutan ang baklu. Kung may tinanguning bagay ka ilem taa tung kaliwutan ang naa, ig disir may tinanguni kang bagay ra kang pisan tung kaliwutan ang baklu. ⁴⁵ Pariu ka tung sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang ti Adan unung yay primirung tau, inimu yang Dios ang may kabui nang pastikular†. Yang paganingenung panguring Adan, ya ray nagyaring ultimung manigpaeyang ta ipagpangabuing baklu ig ultimung manigpabungkaras tung mga patay‡. ⁴⁶ Ugaring ilem belagan ang yay pagtukaw yang tinanguni tang atiang magkabagay rang pisan tung kaliwutan ang baklu, kung indi, yang tinanguni tang naang pangkaliwutan da kanay ay pagtukaw baklu ra ipaluaay yang tinanguni tang bagay rang pisan tung kaliwutan ang baklu. ⁴⁷ Ay ya pa agari, yang tinanguni yang primirung tau tanekenen ay apuk yang ginamit yang Dios ang nagimu tung anya. Piru yang tinanguni yang sam bilug, langitnanen natetenged pinabungkaras da yang Dios. ⁴⁸ Kung ya pa agari yang pagkabetang yang tanekenen ang atii, asan da ka nasugut yang kumpurming tanekenen ka. Ig kung ya pa agari yang pagkabetang yang langitnanen ang atii asan ka masugut yang kumpurming pabungkarasen na ang yang mga tinanguni nira ipampabagay na ra kang pisan tung langit. ⁴⁹ Kapurisu kung ya pa agari ang ita nasugut tung pagkabetang yang tanekenen, tung uri, ya ra kay masugut ta yang pagkabetang yang langitnanen.

† **15:45** 15:45a Genesis 2:7 ‡ **15:45** 15:45b Yang panguring Adan ang sinambit ni Pablo, ya ra ka man ti Ginuung Jesus ang ya ray talub yang sam bilug. Yang pagkatirnuan nirang durua ay ang katulad ka tung ni Adan ang yay binuat yang Dios ang pinangapunglan yang kadaklan ang mga tau, ti Ginuung Jesus tanya, ya kay binuat nang pinangapunglan yang kumpurming paeyangan na ta ipagpangabui nirang baklu ang ya ra kay pabungkarasen na tung paglekat na ang yang mga tinanguni nira bagay rang pisan tung kaliwutan ang baklu.

Pagpasanag Ti Pablo Ang Tung Uri, Itang Mga Tumatalig Siguradung Papandeenita Ra Yang Dios Tung Kamatayen (15:50-57)

⁵⁰ Yang gustuung ianing tia, mga putulu, yang tinanguni tang naang pastikular ka ilem indi ra engaged maimung malgud tung kaliwatan ang baklu ang yay tukurun yang Dios tung uri. Ay yang madudunut indi ra ka engaged maimung malgud tung anday kadunutan. ⁵¹ Naa wa, iugtulu ra tung numyu yang sasang nagaegteman pa rin yang Dios ang tukaw ang numyan da ilem ipabunayagay na tung yeen. Ta yaten ang mga tumatalig, belagan ang maganing ang itang tanan luwus dang magkarapatay. Piru itang tanan, patay bui, luwus da ka engaged ang pangimakluen yang Dios yang mga tinanguni ta. ⁵² Atia, kalit ilem ang mainabu tung yaten. Maning pa tung sang kilab ilem ta mata. Derengan dang magtunul yang sasang turumpita ang ya ray pangultimung pagtunul na. Ay kipurki kung magtunul da nganing tia, yang mga kaarumanan tang mga tumatalig ang nagkarapatay ra, pampabungkarasen da yang Dios ang mga banal dang pisan. Pati ta yaten ang mga bui pa tung uras ang atia, derenganita ra kang pangimakluen yang Dios ang pampabanalen. ⁵³ Ay ya pa agari yang mga tinanguni tang naang nagadunut dapat ang mapaklian ta indi madunut, ig yang tinanguni tang naang may kamatayen na dapat ang mapaklian ta tinanguni tang anday kamatayen na. ⁵⁴ Kung yang tinanguni tang naang nagadunut mapaklian da nganing ta indi madunut, kung naang may kamatayen na mapaklian da nganing ta anda ray kamatayen na, ya ray uras ang magkamatuuran da yang sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Pirdi ra yang kamatayen! Pinapandeeigita ra tung anya§!”

⁵⁵ Pati yang sam bilug pa ang napabtang ka asan ang maganing,

“Ta, aria rang kamatayena? Yang pagpandeeig mung pirmi tung yamen, ay ra?

Aria rang kamatayena?

Yang dalit mung atiang nagipagpandali mu ra rin tung yamen, ay ra?” maganing*.

⁵⁶ Anday dumang natengeran na ang ita agdaralien ta kamatayen, kung indi, ya ra taang pagpakasalak ta. Dispuis anday dumang pagpalbat tung pagpakasalak ta, kung indi, ya ra yang mga katuwulan yang Dios ang yay sasang pitik ang pagatelengan nang indi ta kayanan. ⁵⁷ Piru simanyan

duru rang pisan agkadakul yang pagpasalamat ta tung Dios, ay natetenged tung uri, siguradung ita ra kay papandeegeen na tung kamatayen, ekel tung pagpakugmatay ni Ginuu tang Jesu-Cristo may tung pagbungkaras na.

Yang Lagpakan Yang Nagipasanag Ni Pablo (15:58)

⁵⁸ Kapurisu, mga putulong nagamaalu, indiita ra ilem magpaluway tung pagturumanen ta yang kalelyagan yang Dios, kung indi, magpakatentenita. Paderepan ta rang pirmi yang kumpurming nagipaibra ni Ginuu ta tung yaten. Kipurki nagaskean ta ra ang yang pagpakabedlay tang pagpatuwul tung anya, may pakawutun na ka enged tung yaten ang durung pisan agkatintu.

16

Yang Paetad Ni Pablo Natetenged Tung Pagturuwurun Ta Kuartang Itawang Tung Duma (16:1-4)

¹ Numanyan kung natetenged tung kuartang nagatutuwood ang para itawang tung mga putul tang mga kinasakpan ka yang Dios ang pangaliwagan*, yamu asan, usuyun mi yang pariu ka tung ipinaintindiu tung kada sam pundaan yang mga tumatalig duun tung sinakepan yang Galacia. ² Bilang kada kawutun yang kaldaw ang Linggu†, sasa may sasa tung numyu, masigtaluk yang kumpurming masarangan nang italuk ang sikad ka tung nadileman na tung seled san linggu. Ya ray buaten mi, ugud kung kumawutaw ra nganing asan, anda ray kaministiran ang panguliktaen pa. ³ Dispui, kung kumawutaw ra nganing asan, kung tinu pay pamilikan ming mataligan, ya ray papagekelenu yang tawang ming atia duun tung Jerusalem. May mga sulat pang ipaekelu tung nira ang yay magpailala tung nira duun. ⁴ Piru, kung midyu magkabagay ka ang pati yuu mangayaw ka duun tung Jerusalem, tanira pampanuntunu ra ka ilem tung yeen.

Yang Pagpasanag ni Pablo Natetenged Tung Planu Na Pati Tung Mga Planu Yang Mga Aruman Na (16:5-12)

⁵ Yang planuu, bakluaw ra mangay asan tung numyu, kung napagliliwutunaw ra duun tung sinakepan yang Macedonia. Ay dapat duunaw ra kanay magangay‡. ⁶ Piru kung kumawutaw ra nganing asan, kung maimu ilem tung numyu, gustuu rin ang manlumunanaw ra kanay asan tung

* **16:1** 16:1 Telengan tung Roma 15:26 † **16:2** 16:2 "kaldaw ang Linggu." Tung Giniriego primirung kaldaw tung seled san linggu. ‡ **16:5** 16:5 Teptepen na yang mga tumatalig ang kada sam pundaan duun tung Pilipos, Tesalonica, Berea, may Atenas.

numyu ta mabuay-wuay ang asta siguru patakliewu ra kanay yang timpung pamamalyu. Ay tung maning tia, tung pagsaayu si, puiding mapadagen-dagenanaw ra ka numyu, kung ariaw si manalunga. ⁷ Ay kipurki indiaw malelyag ang mangablasaw ra ilem asan tung numyu, kung indi, gustuung gustu rin ang magpabuay-wuayaw ra kanay asan tung numyu, kung ya ra kay ilugut ni Ginuu ta tung yeen. ⁸ Piru simanyan taniaw ra kanay ilem magpadayun tung Efeso ang asta kawutun da nganing yang pistang atiang paganingen ang Pistang Limang Puluk Ang Kaldaw Ang Pinataklib[§], bakluaw ra magsaay. ⁹ Ay yang nagipagpadayunu pa kanay tani, pinakdulanaw ra ni Ginuu ta ta lugarung durug tinlu ang para magparakawutunaw ra yang Matinlung Balita tani, ang kung prusigiranu, puiding may pakawutun nang durug tinlu. Yadwa pa duru kang pamagkuntra tani tung bitalang naang nagipagpakawutu.

¹⁰ Dispuis kung sanu pa magkawut asan ti Timoteo, saptan mi ta matinlung risibien ugud asan da nga plekay ta pandalendenan na*. Yang ipaggalang mi tung anya, tanya pagtuman ka tung nagipauba ni Ginuu ta tung anyang magparakawutun ang katulad ka tung yeen. ¹¹ Purisu kaministiran ang anday maglamku tung anya asan. Kung indi, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagliit na asan, padagen-dagenan mi ka ta matinlu tung pagparanawen na ugud sadyaan ka yang isip nang magbalik tani tung yeen ay ya ray nagapakbatu enged kasiraanami ra ka yang mga putul ta tani[†].

¹² Kung natetenged tung putul tang naang ti Apolos, maskin duru ka rin ang pageret-eretu tung anyang para numunut tung mga putul tang mamansiulik asan tung numyu[‡], piru indi ra ka enged nagalelyag ang mangay asan

§ 16:8 16:8 Belagan ang maganing ang ti Pablo magpasakep tung pistang atiang pagasilibra yang mga masigka Judio na ang kada matebas, kung indi, sasa ilem ang pagtanda na tung timpung matinlung ipagsaay na. ***** **16:10** 16:10 Sinambit da kang lagi ni Pablo tung 4:17-18 kung unu pay natengeran yang pagpaangay na tung ni Timoteo duun tung nira. Anday дума, ya ra yang pagterelengen nira tung ni Pablóng belag matinlu. Purisu puiding muya indi ra risibien nira ti Timoteo tung matinlu ay natetenged tung pagkawut na duun tung nira, simpri mangerengan da tung ni Pablo. Purisu maning da tia yang iningaluk ni Pablo tung nira. **† 16:11** 16:11 “kasiraanami ra ka yang mga putul ta.” Tung bitalang Giniriego puiding duruay linegdangan na. Yang sam bilug maning taa yang palaksu na: “kasiraan da ka tanira yang mga putul ta.” **‡ 16:12** 16:12 Yang mamansiulik duun tung Corinto tung uras ang atii, puiding na Estefanas ang sinambit ni Pablo tung 16:17 ig puidi kang taniray pinapagekel yang mga kaarumanan nira yang isinulat nira tung ni Pablo ig puidi kang na Estefanas si kay pinapagekel ni Pablo yang sulat ang naa para duun tung nira.

numanyan. Piru kung may rugal na ra nganing, baklu ra mangay asan.

Yang Ultimung Nagipaprusigir Na Tung Nira (16:13-14)

¹³ Buinu, magpaabtikamung pirmi. Padayunan mi ka yang pagparanangeren mi tung Matinlung Balita. Magpakabaluramu kang magpakatenten. ¹⁴ Maskin unu pay buatan mi, asan da ipapanaway mi tung paggeregmaan ming magpurutul.

Yang Pagpakabedlay Ang Pagpadagen-dagen Tung Grupu Yay Dapat Ang Ilalaen Nirang Pauyunan (16:15-18)

¹⁵ Mga putulu, may sasang nagaingaluku tung numyu. Nagaskean mi ra ka ang tung intirung sinakepan yang Acaya[§], yang tukaw tung tanan ang namagtalig tung ni Ginuung Jesus, ya ra na Estefanas ang sam pamilya. Dispuis nagaskean mi ra ka ang yang mga sadili nira mismu ya ra kay nagibuluntad nira ang para mamanirbian tung numyung mga kaarumanan nirang mga tumatalig asan. ¹⁶ Purisu yang nagaingaluku tung numyu, ilalaen ming pauyunan yang mga taung maning tia yang pagurubraen nira. Pati yang kumpurming pagpakigdamay tung ubrang atiang pagpakabedlay ka, ya ka*.

¹⁷ Duru rag sadya yang isipu tung pagkawut tani tung yeen na Estefanas ni Fortunato ni Acaico, ay maskin agpungawenaw ta duru tung numyu, kabilangan na taniamu ra ka, ay ekel tung nirang ipinaangay mi tani, nabulung da yang kapupungawenung atii. ¹⁸ Agsadyaanaw ra ka ay kipurki napalinaynayan da nira yang isipu ang may pinaglingtan na ra rin natetenged tung numyu. Pati yang mga isip mi siguru nalinaynayan da ka tung pagpaangay mi tung nira tani tung yeen. Purisu dapat mi kang ilalaen ta mupiayang galangen yang mga putul ming mga maning tia yang mga pasais nirang pamanirbian.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (16:19-24)

¹⁹ Yang tanan ang mga tumatalig ang kada sam pundaan tani tung intirung sinakepan yang Asia, pamagpakikumusta asan tung numyu. Pati ti Aquila duruang magkasawa ni Prisca[†], tedek tung mga isip nira yang pagpakikumusta nira tung numyu, kasiraan da ka tanira yang sam pundaan yang mga tumatalig ang pamagsaragpun tung balay nira tani

§ 16:15 16:15 Duun tung sinakepan yang Acaya yang pinakasiudad nang Corinto. * **16:16** 16:16 Ikumpalar tung 1 Tesalonica 5:12-13 † **16:19** 16:19a Yang duruang magkasawang atia sinambit ka tung Mga Binuat-buatan 18:2-3; 18-26; Roma 16:3-5; 2 Timoteo 4:19.

tung Efeso‡. ²⁰ Asta yang kadaklan ang mga kaputulan ta tani tung Efeso, pamagpakikumusta ka asan tung numyu.

Pati yamu asan, kada magsaragpunamu, magsarapetanamu ka ta matinlu bilang magpurutulamu tung ni Ginuu ta§.

²¹ Uay, yuung ti Pablo ang may sulat taa, atia ra, ya ray yeen ang sadiling panulat ang yuu pagpakikumustaw ka asan tung numyu*. ²² Kung tinu pay naplekan da ta gegma na tung ni Ginuu ta, talagang maagmaan na yang silut yang Dios ang anday katapusan†.

Aay Jesus ang Ginuu yamen, pakalia rang maglekat tani‡!

²³ Buinu, yang nagipagampu para tung numyu asan, ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuung Jesus ang pagpadagen-dagen tung numyu. ²⁴ Wai yang gegmaw tung numyung tanan asan natetenged tung pagpurutulan ta tung ni Jesu-Cristo.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu,

Pablo

‡ **16:19** 16:19b Roma 16:5, 14-16; Colosas 4:15; Filemon 2; Mga Binuat-buatan 8:3 § **16:20** 16:20 Sinambit ka tung Roma 16:16a; 2 Corinto 13:12; 1 Tesalonica 5:26; 1 Pedro 5:14. * **16:21** 16:21 Maning ka tia yang binuat ni Pablo tung Roma 16:22; Galacia 6:11; Colosas 4:18; 2 Tesalonica 3:17. Yang taung pinapagsulat na puiding ti Sostenes ang ya ray sinambit na tung 1:1. † **16:22** 16:22a Simpri, kung tinu pay naplekan da ta gegma na tung ni Ginuung Jesus, indi ra ka mananged tung anya pati yang ipinasulat na tung mga apustul na, indi na ra ka panangden. Kumus bastanti ra yang ipinagpasanag na tung nira natetenged tung ustung pagturumanen nira yang kamatuuran, kung may duun tung Corintong pagpasuag pa ka engaged, ya ray pagpailala ang naplekan da ta gegma na tung ni Ginuung Jesus. Ikumpalar tung Galacia 1:7-9. ‡ **16:22** 16:22b Ipinagubligar 22:20

Yang Yadwang Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga CORINTO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Tung Primirung Corinto, tinagaman ni Pablóng sulwaran yang pagsuruay-suayan nira pati mga prublima nirang duma. Pagkatapus tung pira pang bulan, nagbalik dang nagbisita tung nira. Piru durug pungaw yang pinakawut na ay pinabengelan da ilem nira (2:1), ig midyu tung nagduma ra ka yang pagirilalaan nira. Purisu nagplanu ra rin ang magbalik si tung nira (1:15), piru naguman da yang isip na ay nademdeman na yang nainabu atiating pagbisita na duun ang parariu ra tanirang pinungaw ta duru (2:1). Purisu imbis balikan na sing uman tanira, naisip da ang mas matinlu, sulatan na ra ilem kanay tanira ta malebat-lebat, basi pa ra ilem mamanmanan da tanirang mamagsugat natetenged tung mga ubra-ubra nirang kamali (2:1-4) Yang isinulat nang atii indi nalgud tung kasulatan ay naplek da. Ating pagelat da ta balita kung unu pay pinakawut na, napaginesel da rin ang nagsulat da tung nira ta maning tiang mga bitalang malebat-lebat (7:8). Piru tung pagbagas nira ni Titong pinapagekel na yang sulat ang atia, baklu ra ngaskeay na ang naa pala, durug tinlu yang pinakawut na. Purisu, kumus matinlu yang dinangat na (7:6-16), nagpasulat si ang para ipaekel na si tung ni Titong magbalik duun tung Corinto. Ya ra taang sulat ang naa.

Ugaring ilem, atiating indi pa nagapaekel na, kinawutan si ta balitang makapupungaw si ang may mga taung namagsubli tung anya duun ang ya ray pamagkuntra ta maayen tung anya. Nagabangdanan da nganing nirang belagan matuud ang apustul. Ay yang gustu nira tiwakawen da nira ti Pablo ang para taniray ilalaen yang mga tumatalig. Dispuis yang nagitulduk nira natetenged tung ni Ginuung Jesus ig tung Espiritu Santo, durung pisan agkalawid tung ipinagpakawut ni Pablo tung nira atiating primiru (11:4). Purisu, kumus maning da ka man tii, ti Pablo tanya naisip dang sugpatan na ra kanay yang sulat na, baklu ra ipaeklay na tung ni Tito. Yang isinugpat nang atia, ya ra yang kapitulu 10 asta 13. Kapurisu aparti ra ta tunadas yang isinugpat na kay tung natkaw ang ipinasulat na bilang kapitulu 1 asta 9. Ay kipurki tung 10 asta 13, nagdipindir da ta maayen tung pagkaapustul nang nagatagaman ta pagrangga. Kapurisu tung pagkereng ni

Pablo tung pagkaapustul na, midyu tung nagaregsanan ilem ang magintra ra paambug. Belagan ang maganing ang tanya pagpabantug tung nira, kung indi, gustu na ilem ang pakdulan na tanira ta matinlung mapatielan nirang para kegngan da nirang mamanuwal tung mga manigtulduk ang atia (5:12). Dispuis yang pinabilugan na enged ang pagpaambug, belagan yang sadiling puirsa na, kung indi, ya ra ilem yang kumpurming pagpailala tung pagkamaluway na (11:30) ugud duun da nga pruibaaay ang tanya, maskin maluway ka man, nagapaktel da ka enged yang Dios tung pagerekelen na tung pagkaapustul na (12:9).

Dispuis pa, tung sulat ang naa durung maita tang matinlung mapangayapan ta para tung mga sadili ta sasa may sasa pati tung ikaayen yang grupu ta. Tung 1:3-4 maintindian ta kung aywa nagapasaranita ta pinitinsia ang kaisan. Tung 3:5 maintindian ta ka ang maskin unu pay ipiniar yang Dios tung yaten ang ubraen para tung ikadengeg na, masarangan ta ka ilem ekel tung pagpaktel na tung yaten. Tung 3:18 ngaskey ta ka ang kung pirming pabilugan ta mga isip ta kung unu pag katinlu yang kadengegan ni Ginuung Jesus, asan da agimakluay yang Espiritu Santo yang mga isip tang asta mas pang magatuita rang magatu tung anya. Tung 4:7 ang mag-darasun, maintindian ta ka ang yang Matinlung Balitang ipinagpiar yang Dios tung yaten ang para ipagpakawut ta, maning pa tung sasang manggad ang durug kamaal ang pagkatapus itang piniaran na maning pa tung sasa ka ilem ang urun ang parabtangan ang malpes da ka ilem ang madiadu. Maning tia yang palaksu na ugud asan da ngaintindiay ang anday dumang may puirsa asan, kung indi, ultimu ra ilem yang Dios ang pagpaktel tung yaten. Tung 4:16-18 nga bilugay ta kung aywa indiita ra ka enged magpaluway tung ubrang nagipatuman ni Ginuu ta tung yaten ay natetenged yang nagaprusigiran ta may kantidad nang durung pisan agkatimbang ang maskin indi ta pa nagaita simanyan, piru ya ray magnatis ang asta tung sampa. Pagkatapus asan tung 5:1-10 nga maresmesay ta kung unu pay mainabu tung yaten tung uras ang ita mapatay ang durug katinlu yang nagielat yang Dios tung yaten. Durug tinlung demdemen ta yang inaning ni Pablo tung 5:15 ang kung itang pinakugmatayan ni Ginuung Jesus, pinaeyanganita ra anya ta ipagpangabui tang baklu ang liit tung anya, simanyan anda ray gana tang magsikad pa tung sadiling kalelyagan ta, kung indi, yang nagipalusu tang sikaren ya ra ilem yang kalelyagan yang nangerengan tung yaten ang nagpakugmatay. Kung paranekan ta ta pagbasa

yang 5:17, mabilugan ta ra yang binuat yang Dios tung yaten atiang pagtalig ta tung ni Ginuung Jesus ang maning pa tung inimuita si anyang baklu. Purisu taklib da yang dati, ig yang baklu taa ra tung mga sadili tag pagandar. Pagkatapus tung 5:18-21, maintindian ta ka kung ya pa agaring nakuat da yang pinagsangkelan da rin yang isip yang Dios ang magpaulik tung yaten ang makinasalananen. Dispuis, kung padayunan tang basaen yang 6:1-2, maskean ta ra ka yang sasang pangamanan ta ang maskin tinapnayita ra ka man yang Dios natetenged ilem tung kaneeman na, muya, kung pawayaya-wayaan ta, anda ray pakawutun nang matinlu tung mga ugali tang magbaklu. Sayang yang planu yang Dios ang matinlu ra rin para tung yaten. Kung padayunan tang basaen yang isinulat na tung 7:9-11, asan da ka ngaintindiy ta ang kung itang mga tumatalig pakapungawenita ra yang Dios natetenged tung mga ubra-ubra tang belagan tama tung pagteleng na, puiding asanita ra ngaeyangay ta ipanligna ta tung mga ubra-ubra tang mga maning tia. Atia, yang kapupungawen tang maning tiang klasi na yang pisan ay nagaayunan yang Dios kipurki tung panligna ta, asan da ngaulikay yang pagurusuyun ta tung kalelyagan na ang nagkawaldang da ang pagkatapus andang pisan pagineselan ta tung kapupungawen tang maning tia. Dispuis tung kapitulu 8-9, may durug tinlung paneem-neeman ta kung ya pa agaring maeyanganita ta kinaisipan tang masalamaitang magpakdul ta itawang ta tung duma. Yang matinlung sauluen ta ya ra yang sasang bitala tung 9:8 kung ya pa agaring maging bastanti ra yang magamit tang magbuat ta maskin unu pang ikaayenay yang mga masigkatau ta. Kung padayunan ta ta pagbasa yang inulit ni Pablo tung 10:17-18, asan da ngaskey ta ang ultimu ra ilem yang Dios ay dapat ang ipabantug ta, belagan da yang mga sadili ta. Belagan aprubadu yang taung pagpabantug tung sadili na, kung indi, maging aprubadu ilem kung tanya bantugun da ni Ginuu ta. Pagkatapus tung 12:9 may durug ka tinlung ayapen ang ya ra yang tinuwal ni Ginuu ta tung ni Pablo ang aywa indi na ra kua ten yang maning pa tung tenek ang tumineneng da tung tinanguni na: "Ay kipurki kung aria pag luwayay, asan da ka nga simanay mu yang kagaemanung mas pang kemtel ang magtawang tung nuyu." Pagkatapus tung kapitulu 13:5, may sam bilug pang inaning na ang dapat ang paneem-neeman ta ka: "Yang mga sadili mi mismu, ya ray dapat ang insapuen mi ta maayen. Bilang talimaanen mi kung talagang matuud yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo bilang nagapanuntan mi ka ta pagturbanen mi yang mga

kalelyagan na.” Ay ya pa agari, kung kaisan, durung kalelyag tang manginsapu tung mga ubra-ubra yang mga kaputulan ta. Piru naa pala, landaw tung tanan ang yang mga sadili ta mismu ya ray dapat ang tukawen tang insapuen ta mupia kung ita talagang pulidung pagtalig ang matuud tung ni Ginuang Jesus u kung indi. Kidispuis pa, matinlu kang basaen ta yang inaning na tung 13:13 ang para duun da nga panaway ta kung unu pay kabagay-wagayan yang pagkadios yang Dios ang tulu tanirang paglulukutan tung sa nga Diosan ilem.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

1:1-11 Yang Intrada Yang Sulat

1:12-2:4 Nagipagpasanag Na Kung Aywa Naguman Da Yang Planu Nang Magbalik Duun Tung Nira

2:5-11 Nagaingaluk Na Tung Nira Ang Patawaren Da Nira Yang Sasang Aruman Nirang Pagsugat Da Natetenged Tung Binuatan Nang Malain

2:12-13 Natetenged Tung Paglingtan Yang Isip Nang Indi Pa Nagakawut ti Tito

2:14-7:4 Yag Pukisay Na Yang Pagiristoriaen Nang Ilinakted Tung Pagkaapustul Na Kung Unu Pa Enged Ay Pinangapunglan Na

7:5-16 Nagibalita Na Kung Ya Pa Agaring Kumintel Da Yang Isip Na Ekel Tung Ibinalita Ni Tito Kung Unu Pay Pinakawut Yang Isinulat Na Tung Nirang Malebat-lebat Kapitulu 8-9 Natetenged Tung Kuartang Nagatutuward Nira Ang Para Itawang Tung Mga Tumatalig Ang Pamagkaliwag Da Duun Tung Jerusalem

Kapitulu 10-13 Yang Nagipagdipinsa Na Tung Pagkaapustul Na

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang nagpasulat tia yuung ti Pablong pinilik yang Dios ang maging sasang apustul ni Jesu-Cristo bilang sasang taraligan nang magbawalitaen natetenged tung anya. Yang sulat ang atia ipinaekel da yamen ni Timoteo* ang sasang putul ta tung numyung sam pundaan asan tung Corinto ang binuat da yang Dios ang mga kinasakpan nang sadili pati tung kadaklan ang mga kinasakpan na asan tung intirung sinakepan yang Acaya†.

* **1:1** 1:1a Yang ipinagsambit na tung ni Timoteo puiding duruang bagay. Puiding ya ray pinapagsulat na yang sulat ang naa kag yadwa pa gustu na kang maintindian nira ang yang tanan ang inaning na tung sulat, luwas dang pinaugtunan ni Timoteo. † **1:1** 1:1b May dumang mga tumatalig duun tung sinakepan yang banwang Acaya ang katulad tung Atenas (Mga Binuat-buatan 17:16-33) may Cencrea (Mga Binuat-buatan 18:18).

² Yang nagipagampu yamen para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Ama tang Dios ang pagpadagen-dagen tung numyu durua ni Ginuu tang Jesu-Cristo ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang naang baklu.

Yang Pagpasalamat Ni Pablo Tung Dios Natetenged Tung Paglinga-linga Na Tung Isip Na (1:3-7)

³ Bagay ang pisan ang dayawen ta yang Dios ang ya ka man mismu yang Dios ang pinanaligan ni Ginuu tang Jesu-Cristo ating taa pa rin ang ya kay paganingen nang Ama na. Ya ra kay nagyaring Ama ta ang durung pisan agkainildawen tung yaten ig ya kay Dios tang paglinga-linga ang pirmi tung mga isip ta. ⁴ Pati tung mga isip yamen ang mga apustul, ya kay pirlinging paglinga-linga, maskin unu pang kaliwaganay ang nagapasaran yamen ugud asanami ra ka ngaeyangay ta ipaglinga-linga yamen tung mga putul tang nagapasaran ka ta sari-sari kang mga kaliwagan ekel tung nagaispirinsiaan yamen tung paglilinga-lingaen na tung mga isip yamen. ⁵ Nagakayanan ka yamen tia ay kung ay pa tiing pagdakel dang pagdakel yang mga kaliwagan ang nagapasaran yamen sigun ka man tung pagkererengen yamen ang naa tung ni Jesu-Cristo ang ya ra kay napasaran ta duru-duru kang mga kaliwagan, duun da kag pagdulang agpagdulang yang pagrilinga-lingaen yang Dios tung isip yamen ekel tung ni Jesu-Cristong pirlinging pagpakigsasa tung yamen. ⁶ Kada mapasaranami ra nganing ta mga kaliwagan, yang pakawutun na, asanamu ra ka nga tawangay yamen. Ay kipurki, kada linga-lingaen da nganing yang Dios yang mga isip yamen, asanami ra ngaeyangay ta matinlung ipaglinga-linga yamen tung mga isip mi ang para maagwantaan mi ra ka yang mga kaliwagan ang magkapariu ka tung nagagwantaen yamen. ⁷ Purisu dakulu yang sarig yamen tung numyung maagwantaan mi tia ay nagaskean da yamen kung sang kasaayanita ra kang nagapasaran ta mga kaliwagan, sang kasaayanita ra kang linga-lingaen yang Dios.

Nagasambit Na Yang Sasang Kaliwagan Ang Napasaran Nang Durung Pisan Agkalebat (1:8-11)

⁸ Nagasambitu tia, mga putulu, ay gustuung ipaintindi tung numyu natetenged tung sasang kaliwagan ang napasaranu tan taa ra tung sinakepan yang Asia. Yang kalelebaten yang kaliwagan ang atii, subra ra tung masaranganung agwantaen ang asta napekanaw ra ilem ta ipagtaligu ang malibriaw pa. ⁹ Tung pagpamalaru

talagang tung kamatayenaw ra ka enged manalunga. Piru nagkamaninganaw ra ta maning tia ay ugud asanaw ra nga pisanay ta ipagtaligu tung sadiliu ang para anda ray dumang mataliganu, kung indi, ultimu ra ilem yang Dios ang maskin pa yang mga taung patay ra, kayanan na pa ka enged ang buien sing uman. ¹⁰ Ang pagkatapus tanya ra ka man ay nagpalibri tung yeen tung kamatayenung atiang siguradu ig ya ka man ay magpadayun tung pagparalibrien na tung yeen ang maskin pa tung uras ang panalungaan tanyay paginetegan yang isipung ipalibriaw ka enged anya. ¹¹ Puidiamu kang magpakigtawang tung yeen ekel tung pagarampuen mi ugud dakeleng mga ityurang tumingaraan ang mamagpasalamat tung Dios natetenged tung tawang nang dakulu tung yeen ekel ka tung numyung dakele kang nagarampuen.

Pangerengan Ti Pablo Tung Sadili Na Ang Limpiu Yang Kunsinsia Na (1:12-14)

¹² Magkabagay ra ang ipagampuaw numyu ta maning tia ay may sasang bagay ang indi enged ikaeyakung sambiten ang maskin yang sadiling painu-inuu sistigus tung pagkamatuud. Yang pagpakignunutu tung tanan ang mga tau, landaw ra tung numyu, tedek tung kinaisipanu ang anda kay danyu na natetenged ya ray nagipaeyang yang Dios tung yeen. Belagan yang pagkamatakung pangkaliwutan ay nagataliganu, kung indi, ultimu ra ilem tanya. ¹³⁻¹⁴ Talagang matuud tia ay kipurki maskin tung mga sulatu ang nagipaekelu tung numyu, belagan ang maganing ang pagsangaan yang pamitalaw, kung indi, teed da ilem tung nagaintindian ming pagbasa. Dispui, maskin midyu indi mi pa nagasuut ta maayen yang isipu, may sarigu ka tung numyu ang basi pa ra ilem, tung pira pang kaldaw, masuut mi ra ka enged ta mupia ugud kung maglekat da nganing ti Ginuung Jesus, masadya ra tung mga isip ming magpadengeg tung yeen tung katalungaan na ang katulad ka tung yeen ang masadya ka tung isipung magpadengeg tung numyu.

Yang Pagdipindir Ni Pablo Tung Pagkaapustul Na Ang Yay Nagadiskumpiar Yang Duma Tung Nira (1:15-22)

¹⁵ Kapurisu kumus maning da ka man tia yang sarigu tung numyu, naisipanu ra rin ang tukawenamu ra yeen ang palaksuan ugud ikaayen mi ta maduang bisis yang pagbisitaw asan. ¹⁶ Ay yang planuu rin, tung pagdistinuu duun tung Macedonia, lambirenamu ra kanay yeen. Utru si kung magliitaw ra nganing tung Macedonia, asanaw si kanay magbalik tung numyu. Ay tung maning tia may lugar

ming magpadagen-dagen tung yeen tung pagsaraayenung manganing duun tung Judea. ¹⁷ Numaan pala, natetenged ilem inumanu yang planuung atia, basu aningenaw ra numyung sulut-beteng yang isipu? Kanisip mi wasung pauman-uman yang planuu ang katulad ka tung pagabuat yang mga taung pagpaguyud tung sistima yang kaliwutan ang numaan magpae ang pagkatapus, buay-wuay ta gesye, indi ra? ¹⁸ Kung ya pa agari yang Dios mataligan tang matuud yang bitala na, maning ka tiang mataligan mi ang yang nagianingu tung numyu, belagan sulut-beteng ang numaan magpaeew ang pagkatapus indiauw ra. ¹⁹ Kipurki ti Jesu-Cristo nganing ang yay paganingen ang Ana Yang Dios ang tanya ka man ay nadapatan yang ipinagpakawut yamen na Silvano ni Timoteo tung numyu, nagaskean mi ra ka ang belagan kang laging sulut-beteng yang mga pangaku na ang numaan ee ang pagkatapus indi ra. Kipurki tanya, yang mga pangaku na, ee ang asta tung sampa. ²⁰ Kipurki yang kumpurming pinangakuan yang Dios magkamatuud da ka enged ang tanan ekel tung anyang magkereng. Purisu ekel tung anya, kada magsaragpunita ra nganing ang magpurutul, nagapagdiklaraita ang talagang magkamaningan da ka man tiang mga pinangakuan na ang asan da ka nga padengegay ta yang may pangaku. ²¹⁻²² Dispuis yang pagpabaked tung pagrampilan yamen ni Jesu-Cristo pati yang pagrampilan mi, ya ra yang Dios mismu. Ya kay nagpilik tung yeen ang para magamitaw ra anya tung planu na. Ya kay maning pa tung nagmarka tung yeen ang yuu anya ra ekel tung pagpatinir na tung yeen yang Espiritu Santo ang yay maning pa tung sasang pundung ipinatkaw na ang talagang kegngan na ka enged yang tanan ang pinangakuan na[‡].

Yang Natengeran Na Ang Aywan Inuman Na Yang Planu Na (1:23-2:4)

²³ Simanyan nagainambitu ra yang Dios ang kung belag matuud yang nagibitalaung naa, puiding parusaanaw anya. Yang indi ra kanay ipinagdayunung minangay si tung numyu asan tung Corinto, ay ang para pasinsiaenamu ra yeen ang indiamu ra kanay padapatanu ta disiplinana. ²⁴ Piru belagan ang maganing ang yang katuyuanu asan ang yuu magadi tung numyu sigun tung pagtaraligen mi ay kipurki nagaskeanu rang laging mabaked. Kung indi, gustuu ilem din ang magpakigsasa ta matinlu tung numyu ugud

‡ **1:21-22** 1:21-22 Simpri, tanirang taga Corinto lugud da ka tung mga inaning ni Pablong atia. Ugaring ilem, natetenged tung pagkereng na tung pagkaapustul na ang nagadiskumpiar ta duma, binugus na ra kanay yang rasun na tung sadilla na.

magtarawang-tawanganita ang para mas pang magkasadya yang mga isip tang pagtuman yang nagauyunan yang Dios.

2

¹ Binilugu ra yang isipu ang indiauw ra kanay magdayun ang mangay asan tung numyu nusias may kapungawan si*.
² Ay ya pa agari, kung mangayaw ra asan, ang pagkatapus pungawenaw si, tinu pa kayay maglipay tung yeen? Andang pisan! Ay ya pa agaring mapasadyaaw pa numyu atiang pungawenamu ra ka? ³ Purisu nagpaekelaw ra kanay ilem ta sulat† tung numyu ay ugud kung angayenamu si nganing yeen ang uman, indiauw si pakapungawen yang mga tau mismu ang dapat da rin ang ikasadya yang isipu. Ay may sarigu tung numyung tanan ang kung yuu sadyaanaw ra, pati yamu sadyaanamu ra ka. ⁴ Kipurki iugtulu tung numyu, atiang pagsulatu tung numyu yang sulat ang atii, nakurianaw ra ta durung pagisip ang asta duru ra atiang pagtarangitenu kung unu ra ilem ay apiktar na tung numyu. Sinulatanamu ra nganing yeen ta maning tiing matigbak-tigbak, belagan ang maganing ang para pakapungawenamu ra yeen, kung indi, ugud asan da nga maladmaray mi yang gegmaw tung numyu kung ya pa agarig kalutuk.

Yang Nagikunsiu Na Tung Nira Natetenged Tung Sasang Aruman Nirang Nagbuat Ta Makapupungaw Tung Anya (2:5-11)

⁵ Kung tinu pay nagpakdul ta kapungawan asan, belagan ilem yuu yang pinakdulan na‡, kung indi, midyu mas pang yamung tanan asan. Ya ra aganingayung midyu ay indiauw ilem malelyag ang mas pang dulanganu yang kalelebaten yang binuatan nang atii. ⁶ Ustu ra tiang disiplinang atiang nagipagpadapat mi tung anya kipurki may pinakawut na ra yang katuyuan yang pinagiriguan ming intirung sam pundaan. ⁷ Kaministiran patawaren mi rang paktelen yang isip na ay nusias dereegen da yang kapupungawen nang subra ang muya asan da ilem temegka. ⁸ Purisu

* **2:1** 2:1 Atiang panyadwang pagangay na duun, dakulung kapungawan ang pinakawut na. Taa ra ilem nga sambitay na yang angay nang atii. † **2:3** 2:3 Belagan yang sulat ang naa ig belagan ka yang primirung isinulat na (1 Corinto), kung indi, ya ra yang sam bilug pa ka enged ang isinulat na tung nira pagkatapus ipinaekel na ra yang 1 Corinto ig baklu ka isulatay na yang sulat ang naang 2 Corinto. Yang sam bilug ang atii sinambit ka ni Pablo tung 7:8-12. Ugaring anday kupiang nabutwan. Purisu indi ta ra maskean kung unu pay inaning ni Pablo tung sulat ang atii. ‡ **2:5** 2:5 Yang binuat yang taung atia tung ni Pablo, puiding sasang pagrangga tung anya pagkatapus yang pagbisita ni Pablo duun tung nira ang durug pungaw yang linuaan na ang katulad ka tung sinambit na tung 2:1.

yang nagaingaluku wa tung numyung sam pundaan, ipaita mi engaged tung anya ang talagang nagamaal mi pa ka engaged. ⁹ Kipurki ya ra ka man atiang ipinagsulatu tung numyu tan taa ra ang padapatan mi ta disiplina yang aruman tang atia ugud asanamu ra nga sukdaayu kung yamu talagang riparasiun ang pirmi ang magtuman yang kumpurming nagituwulu tung numyu. ¹⁰ Dispuis kung tinu pay disisiunan ming patawaren asan, yuu ya ka. Ay kipurki para tung yeen, kung unu pang kasalananay ang ipinatawaru tung sasang tau, kung alimbawa may dapat ang ipinatawaru tung anya, pinatawaru tia para tung ikaayen ming sam pundaan kag yadwa pa nagaskeanu ra kang lagi ang yay nagauyunan ni Jesu-Cristo. ¹¹ Ay yang pagasikad ta asan ang indiita ra maidyaan ni Satanas ay kabisadu ta ra kung unu pay mga taktika nang magrangga tung pagsarasaan ta.

Natetenged Tung Paglingtan Yang Isip Nang Indi Pa Agakawut Ti Tito (2:12-13)

¹² Numanyan atiang pagkawutu duun tung Troas ang para magparakawutunaw ra yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo tung mga tau duun, pinakdulanaw anya ta lugarung matinlu ang para maubraw tii. ¹³ Piru maskin pang maning da tii, belagan pa ka engaged malimeng yang pagirisipenu sigun indiami ra nagbagas ni Tito ang sasang putulung tinuwulung mangay asan tung numyu\$. Purisu anday dumang binuatu, pinamaananu ra ilem yang mga taga duun ang nagpatabukaw ra tani tung Macedonia.

Nagakayanan Na Yang Pagerekelen Na Tung Kateng-danan Na Natetenged Ilem Tung Pagpaktel Ni Jesu-Cristo Tung Anya (2:14-17)

¹⁴ Abaw piru, maskin maning da tii yang palaksu yang pagirisipenu, durung pisan agkadakul yang pagpasalamatu tung Dios natetenged tung pagerekelen na tung yamen. Ay kumus pinapandeeq na ti Jesu-Cristo tung tanan ang namagkuntra tung anya, asanami kang pirmi nagipagapil

§ 2:13 2:13 Ti Tito puiding ya ray pinapagekel ni Pablo yang isinulat nang atiang sinambit na tung 2:4.

na* . Nagagamitami ka anyang pagpaintindi tung mga tau natetenged tung ni Jesu-Cristo ang yay maning pa tung sasang paamut ang pagulimpeg da yang banglu na tung maskin ay pa ilem. ¹⁵ Ay tung pagparakawutun yamen tung mga tau yang Matinlung Balitang naa natetenged tung ni Jesu-Cristo, yang kaalimbawaan yamen maning pa tung sasang paamut ang nagipatawuk ni Jesu-Cristo tung katalungaan yang Dios. Ig yang amut na maning pa tung nagauwu ra ka yang mga taung nagatapnay ra ni Jesu-Cristo pati yang mga taung pagpablag da tung Dios ang duun dag panalunga tung kadiaduan ang asta tung sampa. ¹⁶ Para tung mga taung duun dag panalunga tung kadiaduan, yang pagintindi nira tung nagipagpakawut yamen ang naa, maning pa tung sasang durug buyung pagekel ta kamatayen. Piru tung mga taung nagatapnay ra ni Jesu-Cristo, maning pa tung sasang durung pisan agkabanglu ang pagekel ta pagsarapenan nira yang Dios ang asta tung sampa. Kung tung sadiling puirsa na ilem, tinu pa kaya ay masarang ang magekel tung katengdanan ang naang maning tiang durung pisan agkaimpurtanti yang apiktar na tung mga tau? ¹⁷ Belaganami pariu tung dakeleng mga manigparakawutun ang yang bitala yang Dios ang nagipagpakawut nira nagalaktan da nira ta belagan tamang nagitulduk ang para panguingartaan da ilem nira yang mga taung nagapampakawutan nira. Kung indi, tung pagparakawutun yamen, andang pisan ay pagasikad yamen para tung mga sadili yamen, maskin unu pang bagayay. Kung indi, yang pirming agdemdemen yamen ang yami ka ilem agtuwulay yang Dios ang ya kay panginsapu tung yamen ang pagparakawutun ig taa ka tung yamen ti Jesu-Cristong pagpakigsasa.

3

Taniray Maning Pa Tung Sulat Ang Pagpailala Tung Pagkaapustul Na Natetenged Tung Linuaan Yang Pagparakawutun Na Tung Nira (3:1-3)

* **2:14** 2:14 Tung hirsikulung naa, may sasang pananglit ang ginamit ni Pablo natetenged tung sasang ugali yang mga sundalung mga taga Roma. Kung may sasang iniral ang nandeeg da tung gira, kung mulik da nganing duun tung Roma, yang mga sundalung dineeg na nagapapagguyuran na tung mga karsada, kasiraan da ka tanira yang mga sundalu nang sadili. Bilang mamagprusisiun tanirang tanan ang para magpadengeg yang iniral nira tung katalungaan yang dakeleng mga tau. Tung prusisiun ang atia, may mga paamut ang ya agipatawukay para maanlup da yang mga dios-dios ang atiing nagatutuan nira. Pagkatapus yang pagprusisiun, pangimatayen da yang mga sundalung dineeg nira tung gira.

¹ Muya may maganing si ang yang sinambitung atia sasang pagpaambugu ra ilem tung sadiliu. Piru belag. Yuu belag pariu tung dumang mga manigtulduk ang kaminis-tiran may mga sulat bilang kabakeran ang mapaita nira tung numyu ugud risibien mi ubin magpasulat tung numyu ta mapaita nira tung duma. ² Ta yeen, yang sirbing kabakeranu pagpailala tung pagkaapustulu yamu ra ka mismu ang ya ray iginurit tung pupusukun mi ang puiding basaen ang intindien ta tanan ang mga tau. ³ Bistu ra ang yamu maning pa tung sasang sulat ang isinulat ni Jesu-Cristo mismu ekel tung pagparakawutunu tung numyu. Yang ginamit nang nagsulat belagan tinta, kung indi, ya ra yang Espiritu Santong durug builu yang pagurubraen na tung mga isip mi. Ig belagan kang mga batung pinasagi ang pinagsulatan na ang katulad ka tung binuat na atiang tukaw tung timpu pa ni Moises, kung indi, ya ra yang mga pupusukun mi mismu.

Tanya Nagapaeyangan Yang Dios Ta Ikaya Nang Mag-parakawutun Sigun Tung Baklung Ipinagpakigpaigu Na Tung Mga Tau (3:4-6)

⁴ Nagapagbitalaw ta maning tia, ay dakulu yang kumpian-saw tung Dios ang maning da ka man tia yang inubra na tung numyu ekel tung pagpakigsasa ni Jesu-Cristo tung yeen ang nagparakawutun tung numyu. ⁵ Ugaring belagan ang maganing ang yang pagpabetangu tung sadiliu ang yang katengdananung naa kayanenu tung sadiling ketelu, kung indi, nagasaranganu ka ilem natetenged tung pagpaktel yang Dios tung yeen. Kipurki anday panaliganu tung sadiliu ang para magpabetangaw ka rin ang kayanenu ka yang ubrang naa, kung indi, nagasaranganu ka man nganing tia natetenged ilem tung tawang yang Dios tung yeen. ⁶ Ay kipurki tanyay nagpaeyang tung yeen ta ikayaw ang manirbian tung anya ang magparakawutun tung mga tau natetenged tung baklung ipinagpakigpaigu na tung nira. Yang palaksu yang baklung ipinagpakigpaigu nang naa, belagan pariu tung dating ipinagpakigpaigu na tung nasyun yamen ang Israel ang may mga katuwulan ang dapat tumanen yamen, kung indi, asan agipapanaway na tung pagirimakluen yang Espiritu Santo tung kinaisipan tang mga tau. Kipurki kung yang panaligan yang sasang tau ya ra yang pagturbanen na yang mga katuwulan ang atia, magdayun da ka enged yang pagpablag na tung Dios ekel tung paglalampasen na. Piru tung pagimaklu yang Espiritu Santo tung kinaisipan na, asan da ngaeyangay ta ipagpangabui nang baklu.

Mas Pang May Pagkamatindu Na Yang Baklung Ipinagpakigpaigu Yang Dios Kay Tung Dating Ipinagpakigpaigu Na (3:7-11)

⁷⁻⁸ Atiing pagtukud yang Dios tung dating pakigpaigu na tung nasyun ang Israel ang may mga katuwulan nang iginurit na tung mga batung pinasagi, bistu ra yang kasusulawen nang nagpailala tung kagaeman na. Maskin amat-amat da ka man ang nagaludas tung ityura ni Moises yang kasusulawen ang atii, yang mga masigkanasyun ni Moises indi ra nangagwantang nangateleng ta madekdek, yang kasusulawen nang puirti*. Ig disir kung may kanunut na nganing ang kasusulawen atiing pagpundar yang Dios tung dating pakigpaigu na ang asan da ka man nga pablag yang mga tau tung anya, simanyan mas pang may apiktar nang maktel yang kagaeman nang nagipanunut na tung pagirimakluen yang Espiritu Santo tung kinaisipan yang mga tau. ⁹ Kipurki kung nagpaita yang kasusulawen na atiing pagtukud na yang dating pakigpaigu nang atii ang yang pakawutun na tung yaten ang mga tau asanita ra nga sintinsiaay na tung kalainan, ig disir simanyan kapin pang pagpailala yang kagaeman na tung ipinagpakigpaigu nang naang baklu ang asanita ra ngausgaray nang saluita rang pisan tung pagterelengen na. ¹⁰ Kidispuis pa, maskin may pagkamatindu na ka man ang matimbang atiing dati, piru puiding aningen ta ang naplekan da ta pagkamatindu na natetenged tung baklu ang yay mas landaw ta pagkamatindu na. ¹¹ Kipurki kung may pagkamatindu na nganing yang dating atii ang indi nagnatis, kapin pang may mas pang pagkamatindu na yang baklu ang yay magnatis ang asta tung sampa.

Nagasambit Na Yang Maning Pa Tung Pagtakleb Tung Isip Yang Mga Tau Kung Ya Pa Agaring Makuat Ang Para Mabilugan Da Nira Yang Kantidad Yang Kadengengan Ni Ginuu Ta (3:12-18)

¹² Kapurisu kumus dakulu yang sarigu ang mas maktel yang builu yang pakigpaigu nang naang baklu kay tung dati, anda enged ang pisan ay pandalendenanung ipagpakawutu tung mga tau kung unu pay palaksu na. ¹³ Yang pasaisung pagparakawutun belagan pariu tung ni Moises atiing tukaw ang yang ityura nang dineetan yang kasusulawen yang Dios, ya rag dapenay na ta ringging awal ugud indi ra matelengan ta madekdek yang mga masigka Israel na yang kasusulawen nang atiang amat-amat dang pagpurawas. ¹⁴ Piru maskin tama yang pagasikad ni Moises ang nagdapen tung ityura

* 3:7-8 3:7-8 Exodo 34:29

na, anda ray pinakawut nang maayen[†]. Ay ya pa agari, namagpategas da ka enged ang asta indi ra namagusuy tung ipinagpakigpaigu yang Dios ang atii tung nira. Midyu magkaanggid-anggid da tung mga kanubli nira simanyan, ay kipurki kada basaen tung nira yang isinulat ni Moises natetenged tung dating ipinagpakigpaigung atii, maning pa tung may dapen kang nagatakleb tung mga isip nira ang katulad ka tung ipinagdapen ni Moises tung ityura na. Indi pa ka enged nagakuat. Kipurki baklu ra makuat tia, kung italig da nira yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristo. ¹⁵ Talagang indi pa ka enged nagakuat tia ay natetenged ang asta ra ilem simanyan, kada basaen tung nira yang mga katuwulan ang isinulat ni Moises, yang pagintindien nira asan, kung matumanan nira yang mga katuwulan ang atia, asan da tanira nga risibiay yang Dios buat. Yay maning pa tung sasang pagtakleb tung mga isip nira ang indi ka enged maintindian nira ang yang dating ipinagpakigpaigu ang atii, durung pagkakulang na. ¹⁶ Piru kung tinu pay manalunga tung ni Ginuung Jesus ang para italig na ra tung anya yang sadili na, asan da ka nga kuat yang maning pa tung dapen ang nagtakleb pa rin tung isip na[‡]. ¹⁷ Dispuis kung tinu pay manalunga tung ni Ginuung Jesus, asan da ngaipalguray na tung baklung ipinagpakigpaigu yang Dios ang yay nagamanguluan yang Espiritu Santo. Ig kung tinu pay nagamanguluan yang Espiritu Santo, luas da tung pinagpakemkeman nang dati. ¹⁸ Purisu ta yaten ang kumpurming kinuatan yang Dios yang maning pa tung nagtakleb da rin tung mga kinaisipan ta, nagapabilugan ta ra kung unu pag katinlu yang kadengegan ni Ginuung Jesus. Mintras yay nagapabilugan ta, asan da agimakluay yang Espiritu Santo yang mga isip tang agimakluay ang asta magatuita rang magatu tung ni Ginuu ta ugud kung paniiranita yang mga aruman ta, maita ra nira kung ya pa agarig katinlu yang ugali na ang ita panulad tung sasang ispiu ang tetelengan nira. Anday dumang may ubra tung yaten ang maning tia, ya ra ti Ginuu ta mismu ang asan da agipapanaway na tung Espiritu Santong nagipatinir na tung yaten.

4

Yang Nagipailala Na Enged Tung Mga Tau Ya Ra Ti Jesu-

[†] **3:14** 3:14 Yang pagasikad na, ang para indi mangaplekan ta panggalang nira tung ipinagpakigpaigu yang Dios tung nira ang yay nagipagpadapat na tung nira.

[‡] **3:16** 3:16 Pariu ka tung ni Moises ang kada manalunga tung ni Yawi, yang dapen na yag kukuatay na. Duun ta nga basaay tung Exodo 34:34.

Cristo Mismu Ang Para Mabilugan Nira Tung Anya Yang Ultimum Pagkadios Yang Dios (4:1-6)

¹ Kapurisu kumus maning ka man tia yang kantidad yang pagkaapustulung naang ipinagpiar yang Dios tung yeen* natetenged ilem tung kaneeman nang durug dakul tung yeen, indiaw ra ka enged pagpaluway. ² Kung natetenged tung pasaisung pagparakawutun, binilugu ra kang lagi yang isipu ang indiaw magusuy tung ugali ta duma ang yang pagasikad nira ya agitalukay nira natetenged makakaeyak ang maskean da ta tau. Bilang yang pagparakawutunu indi pagaeklanu tung paseen ig indi ka magbaliskarenu yang bitala yang Dios. Kung indi, kumpurming unu pay kamtangan yang kamatuuran, ya kay nagipagpakawutung anday talukan, ugud basi pa ra ilem ang asan da nga maladmaray yang mga tau ang yuu sasang mataligan nirang pagbitala ang may turuwalenu ka man tung Dios kung mali yang nagipagpakawutu tung nira. ³ Dispuis maskin nagataklewan yang kamtangan yang Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu, nagataklewan ilem tung mga taung pagpablag da tung Dios ang yang panampetan nira kadiaduan dang asta tung sampa. ⁴ Ay ya pa agari, ti Satanas ang ya ka man ay pagtagam ta tiwakaw tung pagkadios yang Dios simanyan taa tung kaliwutan ang naa, yay nagpakiklep tung mga kinaisipan yang mga taung atiang indi mangalelyag ang mamananged. Ya ray binuat na ugud indi ra makleran yang nagibalita tung nira natetenged tung kadengegan ni Jesu-Cristo ang asan da ka man din tung anya nga bilugay nira yang ultimum pagkadios yang Dios. ⁵ Ay belagan yang sadiliu ay nagipailalaw tung mga tau, kung indi, ultimu ilem ti Jesu-Cristo ang ya ra ka man ay dapat ang tingaraen nirang ultimum Ginuu nira ang tanya ilem ay dapat ang panangeren nira. Kung natetenged tung sadiliu, anday dumang nagipagpailalaw, kung indi, yuu maning pa tung sasa ka ilem ang turuwulun na ang pagasikasu tung maning tung numyu arangan da ilem tung ni Jesu-Cristo. ⁶ Tanya ilem ay nagapabiluganung nagipagpakawut ay natetenged yang Dios ang nagkalalangan atiang primiru ang yang kaliwutan ang makiklep pa rin ay manadlaw ra†, ya ra ka man mismu yang nagpasanag tung kinaisipanung makiklep pa ka rin ang para asan da nga bilugayu yang kasusulawen na mismu tung ityura ni Jesu-Cristong nagpaita tung yeen‡.

* 4:1 4:1 Yang kantidad yang pagkaapustul na ipinasanag na tung kapitulu 3.

† 4:6 4:6a Genesis 1:3 ‡ 4:6 4:6b Mga Binuat-buatan 9:3-6

Maskin Durung Kaliwagan Ang Nagapasaran Na, Pagpa-dayun Ka Enged Tung Pagparakawutun Na (4:7-15)

⁷ Yang kaalimbawaan yang balitang atiang ipinagpiar tung yeen ang para ipagpakawutu tung mga tau, maning pa tung sasang manggad ang durug kamaal ang pagkatapus yuung piniaran malpes da ka ilem ang madiadu yang pagkabetangu ang katulad ka tung sasang urun. Nagkamaningan da ta maning tia ay ugud asan da ngaintindiay ang yang puiursa yang nagipagpakawutung naang durug kabuilu, belagan yuuy pinangapunglan na, kung indi, ultimu ra ilem yang Dios. ⁸ Ay tung pagparakawutunu, maskin ariaw pa ngangay, nagapaliwaganaw yang mga tau ta duru, piru indiw ka nagapietan ang pisan. Ang kaisan nagaliwaganaw ta mupia ta pagisip kung unu pa kaya ay maayen ang buatenu, piru indiw ka enged magluwayen ang pisan. ⁹ Nagadeeg-deeganaw ta mga tau, piru indiw ka enged nagapawayaan yang Dios. Ang kaisan nagatigbakaw ta mupia piru indiw ka magimatayen. ¹⁰ Tung mga kaliwagan ang atiang magpasaranu, pirmi ilem ang yag talungayu ang yuu puiding imatayen da ilem ang katulad ka tung binuat tung ni Jesus. Maning tia yang nagapanawanu ugud asan da ngaintindiay yang mga tau ang tanya talagang bui ka man ang matuud ekel tung pagpakigsasa na tung yeen ang pagpalibri tung mga kaliwagan ang atia. ¹¹ Talagang matuud tia ay kipurki mintras buiaw pa, pirmiaung panalaytay tung buang pukis ang muya yuu ra ilem agimatayay arangan da ilem tung panirbianung naa tung ni Ginuung Jesus. Maning tia yang nagapasaranu ugud asan da nga bistuay ang tanya talagang bui ka man ang matuud ekel tung pagtarawangen na tung yeen ang sasang tau ka ilem ka man ang suitu kang lagi ilem ta kamatayen. ¹² Ig disir yang ilyag nang ianing, yang pagparakawutunung naa natetenged tung ni Jesu-Cristo, puiding yay magakdanu ang yuu imatayen da. Piru yang luluuan na tung maning tung numyung nagapampakawutunu, asan da nga paeyangay yang Dios ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na.

¹³ Dispuis kumus may pagtaligu tung Dios ang yay magdipindir tung yeen, nagapagpadayunaw tung pagparakawutunu yang Matinlung Balitang naa, maskin unu pay nagapasaranu. Yang pagtaraligenung naa tung anya, magkapariu ka tung pagtaraligen yang sasang tau nuntukaw ang yang inaning na tung Dios napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Kumus tinaligana ra yeen, napagbitalaw ra ka enged,”

maganing^S.

¹⁴ Ay nagaskeanu ra ka ang yang Dios ang nagpabungkaras tung ni Ginuung Jesus ya kay magpabungkaras tung yeen ekel tung pagsinasaay yamen ni Ginuung Jesus ang pagkatapus kasiraanita ra kang eklan na ang para mapagpakigsapenita ra tung anyang asta tung sampa.

¹⁵ Aganingaw kasiraanita ra ka ay yang tanan ang atiang mga kaliwagan ang nagapasaranu nganing ay arangan da ka man ilem tung maning tung numyung nagapampakawutanu. Yang pagasikaru enged asan, mintras ya rag durulang agdurulang yang kinadakel yang mga taung nagapalgud tung kaneeman yang Dios ang asan da ka tanira nga tapnayay na, ya ra kag durulang agdurulang yang pagparasalamaten nira tung anya natetenged ka man tung kaneeman nang atiang anday natengeran na tung nira ang asan da ka tanya nga padengegay nira.

Maskin Amat-amat Dang Panluway Yang Tinanguni Na, Piru Yang Kinaisipan Na Ya Ray Nagimakluen Yang Dios Tung Kaldaw-kaldaw (4:16-18)

¹⁶ Purisu ya ray nagatengeran na ang indiauw ka enged pagpaluway tung pagerekelenu yang katengdananung naa*. Maskin amat-amat da ka man ang magluluway ra yang tinanguniung naa, piru yang kinaisipanu ya ray nagimakluen yang Dios tung kaldaw-kaldaw. ¹⁷ Yang indi ra enged ipagpaluwayu ay nagakdekanu ra ang yang mga kaliwagan ang naang nagapasaranu simanyan indi ra ilem buay magtataklib da ka ilem ig kung ikumpalar pa tung kantidad ang malguran ta tung uri, inding pisan tumimbang. Ay yang kabaliskad na tung uri ya ra yang pagkadamay ta tung kasusulawen mismu yang Dios ang yang kantidad na durung pisan agkatimbang ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. ¹⁸ Mintras anda pa, yang nagapabilugan ta mga isip ta, belagan yang mga bagay taa tung kaliwutan ang naang nagabtangan ta mga mata ta, kung indi, ya ra yang nagapakbat tang indi ta pa nagaita. Ay kipurki yang mga bagay ang nagaita ta magtataklib da ka ilem. Piru yang indi ta pa nagaita, ya pa ka enged ay magnatis ang asta tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na.

5

Kung Marangga Ra Yang Tinanguni Tang Naa, May Sasang Pagielat Yang Dios Ang Paistaran Na Tung Yaten

^S 4:13 4:13 Mga Karantaen 116:10 * 4:16 4:16 Nagaulit na yang inaning na tung 4:1.

Duun Tung Langit (5:1-5)

¹ Nagapagbitalaw ra ta maning tia ay natetenged nagakdekan ta ra ang kung marangga ra yang mga tinanguni tang naa ang yay maning pa tung sasang layang-layang ka ilem ang pagatiniran ta taa tung kaliwutan ang naa, may sasang patiniran yang Dios tung yaten duun tung langit ang andang pisan ay karangga-ranggaan nang asta tung sampa. Belagan binuat ta tau, kung indi, binuat yang Dios mismu. ² Purisu mintras taawita pa, paginamesita nganing ang paglalangkagen ang yang patiniran na tung yaten ang atiang panlangit, tung makali, kung tung awel pa, ipasuut na ra tung yaten. ³ Ay kipurki kung masuut ta ra nganing tia, indiita ra magluang maning pa tung luas ang anda ray tinanguni tang bilug. ⁴ Kipurki mintras taawita pag pagtinir tung maning pa tung layang-layang ka ilem ang naa, ita rag paginames ay may sasang nagasintian ta. Ay anda enged ay gustu ta ang maning pa tung maluasanita yang tinanguni tang naa, kung indi, yang gustu ta ang buiita pa, mapasuutanita rang lagi anyang tiang baklu ugud naang suitu ta kamatayen mapaklian dang lagi ta banal. ⁵ Anday dumang nagsimpan tung yaten ang para maispirinsiaan ta tia, ya ra yang Dios mismu. Asanita ra nga simpanay na atiang pagpatinir na tung yaten yang Espiritu Santo ang yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang pundung ipinatkaw na tung yaten ang ya ray pagbakeran yang mga isip tang talagang palgurunita anya tung kaayenan ang atiang pinangakuan na.

Yang Nagapaderepan Na Ta Mupia Mintras Bui Pa Ang Tanya Pirming Mauyunan Ni Ginuu Na (5:6-10)

⁶ Kapurisu kumus maning da ka man tia yang maispirinsiaan ta, ta yeen, maskin unu pay mapanawanu, maktel ka enged ang pirmi yang isipu. Ay nagaskeanu ang mintras taawaw pag pagtinir tung maning pa tung balay ang naang ya ra taang tinanguniu, tay andanaw pa ka duun tung pagatiniran ni Ginuu ta. ⁷ Puiding aningenu tia ay kipurki tung pagpangabuii taa, luwus ang pagaeklanu tung pagtaraligenu tung anya ang kanunut na ka yang pagtaligu tung anya ang yang indi pa nagaitaung atii, talagang mapalguranu. ⁸ Ya ra ka man taang nagipaganingu ang maktel ka enged ang pirmi yang isipu, ig kung papilikenaw, mas matinlu ang butwananu ra ilem yang maning pa tung balay ang pagatiniranu taa ugud duunaw ra mapagpasapen tung ni Ginuu ta. ⁹ Purisu mintras taawaw pag pagtinir, yang pagasikarung lusu enged tung tanan ang yuu mauyunanaw anya tung tanan ang pagabuat ang katulad ka kung

duunaw ra nganing tung anyang atuaw rang pisan tung anya. ¹⁰ Ya enged ay pagasikaru ay natetenged itang tanan ang mga tumatalig, dapatitang manalunga tung ni Jesu-Cristo ugud insapuen na yang mga binuat-buatan ta taa tung kaliwutan ang naa ang para sasa may sasa tung yaten masigrisibi yang anya-anyang maning pa tung primyu ang magkabagay kang ibles na tung anya. Pati yang mga binuat-buatan tang indi nagkabagay tung sasang ana yang Dios, insapuen na ka, piru andang pisan ay primyung mables na asan.

Nagipagpasanag Na Kung Unu Pay Pinagbatikalan Yang Isip Na Ang Ya Ray Nagipagpalusu Na Yang Kalelyagan Ni Ginuung Jesu-Cristo (5:11-15)

¹¹ Purisu kumus ya ray nagapangamananu yang panginsapu nang atia tung yeen kung ya pa agari yang pagerekelenu tung pagkaapustulu, pagprusigiraw ang pagpaingmatuud tung mga tau ang basi pa ra ilem maeklanu yang mga isip nira ang para may kumpiansa nira tung yeen ig mananged da ka dayun tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu. Talagang aske rang aske yang Dios ang andang pisan ay pagasikaru para tung sadiliu. Basi pa ra ilem ang pati yamu maning ka tia yang nagipagkesen-kesen mi tung mga isip mi natetenged tung yeen. ¹² Belagan ang maganing pagpabantugaw si tung numyu, kung indi, gustuu ilem ang pakdulanamu yeen ta matinlung patielan ming magkereng tung yeen ang magpadengeg ang para ya ra kay ipanuwal mi tung mga taung atiang pamaglamku tung yeen. Ay yang mga taung atia, yang kadagmitan ang nagipagpabugal nira pulus ilem yang tung sagpaw ang yag dawalay. Anda tung pagintindi nira kung unu pay pagkabetang yang tung adalem ta kinaisipan nira ang indi nagaita ta tau. ¹³ Kung midyuaw ra ilem tung sasang taung bariadung pagbitala ang katulad ka tung nagasawayan nira tung yeen, atia ipasanag da ka yang Dios tung yeen. Ig kung tung katamtaman ilem yang isipung pagbitala, ay tia para tung ikaayen mi. ¹⁴ Ay ya pa agari, ang mademdemanu yang gegmang atiang durung pisan agkalutuk ang ipinagpaita ni Jesu-Cristo tung yeen, indiauw ra temegka ang indiauw magpaturuwulun ta ustu tung anya. Kipurki ya ra ka man taa yang pinagpainu-inuanu: kumus may sasang taung nangerengan tung tanan ang mga tau ang nagpakugmatay ig disir yang kamatayen nang atiang pinasaran na, kabilangan na, kamatayen ka nirang tanan. ¹⁵ Dispuis tanira kang tanan pinakugmatayan na ra nganing ugud kumpurming tinu pay paeyangan na ta

irinsia nang baklu, indi ra magpadayun ang magsikad pa yang sadiling kalelyagan na, kung indi, yang ipalusu na ya ra ilem yang kalelyagan yang nangerengan tung anya atiang pagpakugmatay na pati atiang pagkabui na sing uman*.

Nagipagpasanag Na Yang Pinakaisi Yang Nagipagpakawut Na Kung Ya Pa Agari Yang Pagpaulik Yang Dios Tung Yaten (5:16-6:2)

¹⁶ Purisu kumus maning da ka man tia yang lagpakan yang pangerengan ni Jesu-Cristo tung yaten, ya ray natengeran na ang magimpisa pa atiang pagtaligu yang sadiliu tung anya, kung magpabetangaw ra ngani tung mga masigkatauu, indi rag gamitenu yang pitik ang pangkaliwutan. Maskin maning da ka man din tii yang ginamitung nagpabetang tung ni Jesu-Cristo atii kanay[†], piru simanyan nangimaklu ra yang pagterelengenu tung anya. ¹⁷ Yang sam bilug pang lagpakan yang pangerengan nang atii tung yaten ya taa: kumpurming tinu pay nagpakigkapulit da tung ni Jesu-Cristo, asan da ta taung maning pa tung baklu rang inimu yang Dios[‡]. Taklib da yang dati. Yang baklu asan dag pagandar tung anya. ¹⁸ Dispuis anday dumang pinangapunglan yang tanan ang arangkada yang baklung atia, ultimu ra ilem yang Dios. Ay kipurki tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo, duun da nga kuatay na yang pinagsangkelan na ang indiita ra rin parampilen na. Yang pagsangkelan ang atia, ya ra yang pagburuaten ta ta mga kasalahan tung anya. Ang pagkatapus pinakdulanaw ra anya yang ubligasyunung naang pagparakawutun tung mga tau ang kinuat da ka man yang Dios yang pagsangkelan ang atia. ¹⁹ Yang kamtangan yang nagipagpakawutu tung nira ya taa: “Ekel tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo, kinuat da yang Dios yang pinagsangkelan na ang indiita ra rin parampilen na. Bilang asan da nagpailala ang simanyan indi na ra nagidata tung yaten yang mga paglalampasen ta tung mga katuwulan na.” Ang pagkatapus yang bitalang atia itinalig na ra tung yeen ang para ipagpakawutu tung mga tau ugud basi pa ra ilem mapalguran da nira yang pinakawut yang pagkuat nang atia. ²⁰ Ig disir, ti Jesu-Cristo yay pangerenganung pagparakawutun tung mga tau ang ya kay nagapanuntan yang Dios ta pagbeteng na tung mga isip nirang mananged. Purisu kumus pangerenganaw ka man tung anya, ya rag pateed-teerayu yang mga isip nirang maganingen ang “Magtaligamu ra yang mga sadili mi tung

* **5:15** 5:15 Tito 2:14 † **5:16** 5:16 Atiang primiru yang pagpabetang ni Pablo tung ni Jesu-Cristo sasang tau ka ilem ang pagambu ilem ang tanya unu yang paganingen ang Cristo. ‡ **5:17** 5:17 Juan 3:3, 5; Galacia 5:15

ni Jesu-Cristo ugud asanamu ra ngaiparampilay na tung Dios. ²¹ Agad na pa tanya indi enged ang pisan nagbuat ta kasalanan may sam bilug, piru arangan da ilem tung yaten ang mga tau, yang pagkamakinasalananen ta, tung anya ra idataay yang Dios ating pagpakugmatay na ugud asanita nga dataay nang saluita rang pisan tung pagterelengen na," Maning tia yang kamtangan yang nagipagpakawutu tung nira.

6

¹ Ta, kumus pagsasaanami yang Dios tung pagurubraen ang naa, midyu magkabagay ra ka ang pati yamung pinagpaitaan na ra yang kaneeman nang tinapnay, paktelenamu ra ka yeen. Indi mi enged kapa-kapaan yang kaneeman nang atia ang muya anda ray pakawutun nang matinlu tung mga ugali mi. ² Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay may sasang ipademdemu tung numyung ipinaula yang Dios ang tukaw ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

"Kung kawutun da nganing yang uras ang ipinagtipu-ung magpaitaw yang kaneemanu tung numyu, talagang tuwalenu ra ka enged yang nagipagampu mi tung yeen.

Ee, manangeramu ra tung yeen, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagtukuru yang kalibrian mi, talagang tawanganamu ra ka enged yeen," maganing*. Tandaan mi ta maayen yang ianingung naa tung numyu: numaan da yang uras ang ipinagtipu nang ikaayen tang mga tau yang kaneeman na. Numaan da yang uras ang tinukud na ra yang kalibrian tang mga tau. Purisu indi mi enged kapa-kapaan yang kaneeman nang atiang ipinagpaita na tung numyu†.

Nagilista Ni Pablo Yang Mga Nagkarapanawan Nang Yay Pagpailala Tung Pagkaapustul Na (6:3-10)

³ Pati yuu, kumus pagsasaanami ka man yang Dios tung pagurubraen ang naa tung mga taung nagapampakawutunu, durug kadakul yang pagamligu tung sadiliu ang andang pisan ay mabuat ang muya ya ray pagmalaganaan ta isip yang maskin tinu pang tauay. Ya ray nagamliganu ta mupia ugud indi maduminar yang nagipagpakawutung naa. ⁴ Kung indi, tung tanan ang mga ulagu nagipagpailalaw ang yuu talagang sasang

* **6:2** 6:2a Isaias 49:8 † **6:2** 6:2b Yang lagpakan na tung mga tumatalig duun tung Corinto, dapat tanira pirming magpatawang tung Dios natetenged tung pagurusuyun nira tung kalelyagan na mintras bui pa ugud indi magluang anday pinakawut yang pagpaita na tung nira yang kaneeman nang tinapnay, kung indi, may luan nang durug tinlu tung mga ubra-ubra nirang ya ray ikadengeg na.

turuwulun ka man yang Dios. Ay maskin durug liwag yang magpasaranu, maskin unu pag lebat yang pinitinsiang magagmaanu, nagagwantaanu ka enged tung maayen ang kinaisipan. ⁵ Pariu ra asan ang muya-muyaw rang pinagpaburdunan ang nunut da ka ta pagpakalabus. Kung kaisan pinagtarawanganaw pa ta mga taung pinagindraan tigbak. Pati yang bedlayung pagprusigir tung pagurubraenu, pinagsintiu ra ka. Ang kaisan pinasaranu yang papuyatung duru pati pasuwuk sigun tung pagprusigiru tung pagparakawutunu. ⁶ Dispuis pagaeklanu yang katengdananu tung mga pasais ang limpiu ig sagaraw pa tung bitala yang Dios ig mauray yang isipu ang pirmiaung pagpaita yang kaneemanung matinlu tung mga tau. Pirmiauw kang pagpamangulu tung Espiritu Santo ig wai yang gegmang nagipaitaw tung mga taung anday ekel nang danyu. ⁷ Anday dumang nagipagpakawutu, kung indi, sulaminti ilem yang kamatuuran ang liit tung Dios ig bistu ra ka ang tanyay pagpaktel tung yeen ang pagparakawutun. Kung tung pagkasundalu pa, yang maning pa tung mga kasangkapanu, ya ra yang pagburuatenu yang magkatama tung pagterelengen yang Dios. Purisu simpanaw rang manalunga tung maskin unu pay mapanawanu, maskin matinlu, maskin malain man. ⁸ Ay kung kaisan maggalangenaw ka ta mupia yang mga tau, piru kung kaisan, magsawayanaw ka nira. Kung kaisan magdayawenaw ka nira ta maayen, piru kung kaisan maginsultuenaw ka nira. Maganingenaw pa ta duma ang yuu unu sasang mandarayang pagpatalang tung mga tau. Piru yang nagakegnganu sulaminti ilem yang kamatuuran ang ipinagpabunayag yang Dios tung yaten. ⁹ Aganingenaw ka ta duma ang yuu unu belagan bagay ang sarapeten, piru may duma ang durug tinlu yang pagistimar nira tung yeen. Pirming gesyeaw ilem nagakbes tung kamatayen, piru naa pala magbuwuienaw pa ka enged yang Dios. Maskin nagapatigbakanaw ta may mga katengdanan, piru indiauw pa ka enged nagapaimatay nira. ¹⁰ Maskin mapungaw ka man yang magpasaranung kaisan, piru indiauw ka enged nagaplekan ta kasadyaan ang nagipaeyang ni Ginuu ta tung isipu. Maskin maliliwagenaw ka man piru ekel tung pagparakawutunu durung mga taung agpakinawangen da yang Dios tung maning pa tung sasang manggad ang inding pisan mapasiring-siringan. Matuud man ang anday mga kaayenanung masyadu taa tung kaliwatan ang naa, piru yang tanan ang kaayenan ang kumpurming magnatis ang asta tung sampa, yeen da kang tanan.

Nagaingaluk Na Tung Nira Ang Balesan Ka Nira Yang Gegma Nang Bugus Tung Nira (6:11-13)

¹¹ Ay yamung mga taga Corintong nagamaalu ta mu-pia, yang tanan ang nabtang tung isipu luwus dang agipaintindiu tung numyu natetenged tung gegmaw tung numyu talagang bugus tung isipu. ¹² Belagan ang maganing ang yuuy nagparusaw tung gegmaw tung numyu, kung indi, yamuy nagparusaw yang gegma mi tung yeen. ¹³ Kumus agkawigenamu ra ka man yeen ang maning pa tung mga anaw, aganingenamu ra ilem yeen ang katulad ka tung sasang amaen ang pagpademdem tung mga ana na. Ibugus mi ra wa yang gegma mi tung yeen ang ya ray bagay ang pisan ang ibles mi tung yeen ang bugus ka yang gegmaw tung numyu.

Indi Enged Mamagpakigsasa Tung Pagurubraen Yang Belagan Mga Tumatalig Ang Kuntra Tung Dios (6:14-7:1)

¹⁴ Mga kaputulan, katulad tung baka ang indi puiding iugpu tung dumang ayep tung sa nga singkawan ilem, ta numyu, indiamu ra ka magpakigsasa tung pagurubraen yang belagan mga tumatalig ang kumpurming kuntra tung pagterelengen yang Dios‡. Aywa, magkabagay yang magkatama tung indi magkatama? Aywa, yang masadlaw may yang makiklep pagnunutan wasu? ¹⁵ Unu pa, ti Jesu-Cristo may ti Satanas ang nagaguuyan ang kaisan tung ni Belial, pagsasaan ta kesen wasu? Ya pa agaring magkatunuan yang sasang tumatalig may yang sasang belagan tumatalig? ¹⁶ Aywa, magkabagay wasu ang yang pagtuuan yang mga masigkanasyunu tung Dios ang pinakalusu, ya pay mapatiniran nira ta mga bultu ang para ya ray papagdanganan nirang tutuuan? Nagasambitu tia ay natetenged simanyan ta yaten ang mga tumatalig, ita ray maning pa tung balay ang pagatiniran yang Dios ang ya ka man ilem ay ultimung Dios ang makagagaem§. Talagang matuud tia ay kipurki pademdeman mi ra ilem yang sasang ibinitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Magpakiugpuaw tung nirang magtinir. Yuuy maging Dios ang tutuuan nira ig tanira kay maging mga tauanung pampadagen-dagenanu,” agaaning*.

‡ **6:14** 6:14 Naskean da kang lagi ni Pablo ang yang duma tung nira pagpakigsaru tung mga kailala nira tung pagturuuen nira tung mga ginuu-ginuu nira ang katulad ka tung sinambit na tung 1 Corinto 8:9-13; 10:21. § **6:16** 6:16a

1 Corinto 3:16 * **6:16** 6:16b Levitico 26:12; Jeremias 32:38; Ezequiel 37:27

17 Purisu magkabagay kang ipagpadapatu ra tung numyu yang sasang itinuwl ni Yawi tung mga tauan nang atiang tukaw pang maning taa:

“Magpablagamu ra tung pagturuuen yang mga kaarumanan mi tung mga ginuu-ginuu nirang belagan matuud ang Dios. Pati yang kumpurming unu pay pagagamit nira tung pagturuuen nira, likayan mi ra ka ang para asanamu ra nga risibiyung mga tauanu,” maganing†.

18 May sam bilug pa kang inaning na tung nira bilang sasang pagpaktel na tung mga isip nira ang maganing,

“Yuuy maging Ama mi ig yamuy maging mga anaw tig lalii tig baway,” agaaning ti Yawing makagagaem tung tanan‡.

7

1 Purisu mga putulong nagagegmaanu, kumus maning da ka man tia yang mga pangaku yang Dios tung yaten, kaministiran iplek ta ra yang maskin unu pang ubra-ubraay ang makamamansa tung mga sadili ta, pati yang sayud ang mga pagparainu-inuen, ya ka. Pabugusun ta yang mga isip ta tung kumpurming nagauyunan na ugud mas pang magatuita rang magatu tung anyang durung pisan agkalumpiu. Ya ray buaten ta natetenged tung pangalang ta tung anyang nunut da ka ta pageled ta ang muya mapaglampasita pa tung anya.

Nagasambit Na Kung Natetenged Tung Unu Pa Magkabagay Ra Ang Balesan Ka Nira Yang Gegma Na (7:2-4)

2 Ibugus mi ra wa yang gegma mi tung yeen ang katulad ka tung nagianingu ta nungayna*. Maskin nagabangdanaw ka man yang duma asan tung numyu, piru tung pagkamatuud, andang pisan ay binuatanung malain maskin tung ninu pa. Anda ka nganing ay rinanggaanu ta dengeg. Anda ka nganing ay linepesu.

3 Belagan kang maganing ang yamu rag pakusalakayung pagsambit yang nagipagbangdan ang atia yang duma tung yeen. Kipurki katulad ka tung nagianingu ta nungayna, duruamug kamaal tung yeen. Patay bui indi maguman yang gegmaung naa tung numyu. 4 Anday nagaegtemanung pagbitala tung numyu ay dakulu kang lagi yang kumpiansaw tung numyu. Nagipabantugamu ka nganing yeen ta duru

† 6:17 6:17 Yang mga bitalang atia duun ngaeklay ni Pablo tung Isaias 52:11; Ezequiel 20:34. Tung uras ang atii, agtuwulun da yang Dios yang mga tauan nang mga Israel ang mamagliit da duun tung Babilonia ang pinagpakirepenan da nira ang para mamansiulik da duun tung sadiling banwang nirang Judea.

‡ 6:18 6:18 Duun ngaeklay ni Pablo tung 2 Samuel 7:14. * 7:2 7:2 6:11

tung duma. Ta, unu pay pinakawut na simanyan, kung indi, kumintel da ka engaged yang isipu ig nagaampayanaw ra ka ta kasadyaanung duru maskin unu pang kaliwaganay ang nagapasaranu.

Nagibalita Na Kung Ya Pa Agari Yang Pagpaktel Yang Dios Tung Isip Na Ekel Tung Ibinalita Ni Tito Tung Anya (7:5-16)

⁵ Ibaliku ra kanay yang isturia tung mga kaliwagan ang napasaranu tung pagkawutu tani tung Macedonia[†]. Anda pa ka engaged ay kalimengan yang pagirisipenu ay natetenged maskin ariaw pa nanalunga, durung kaliwagan ang nagkarabagasu. Ay may mga taung namagpakigkuntra tung yeen natetenged tung nagipagpakawutu. Yadwa pa, durung pagkeba-keba yang dedlaanu natetenged tung mga kaputulan ang midyu tung pamanluway ra yang duma. ⁶ Piru yang Dios ang yay pagpaktel tung isip yang mga taung magluwayen da, ya ray nagpaktel tung isipu ekel tung pagkawut ni Tito. ⁷ Belagan da ilem tung pagkawut na kumintel yang isipu, kung indi, pati tung ibinalita na tung yeen kung ya pa agaring kumintel da ka yang isip na natetenged tung numyu. Ay binalitaanaw anya ang duru rang paglalangkagen mi tung yeen ang tung makali magirita-ita si ka, ig kung ya pa agarig katedek tung mga isip mi yang pagsugat mi natetenged tung pagpakigkuntra mi tung yeen, pati yang kadererepen ming pagkereng tung yeen. Purisu pagkagngelu yang ibinalita nang atia tung yeen, mas pa ka engaged ang nagkasadya yang isipu.

⁸ Ay maskin pinamungawamu ra ka man tung isinulatung atia tung numyu tan taa pa[‡], indiauw ka paginesel ang napagsulataw ra ta maning tiang matigbak-tigbak tung numyu. Tung bagay napagineselaw ra rin atiang pagkabalitaw ang yang isinulatung atia ya ray pinagpungawan yang mga isip mi ang tung gesye ka ilem ang uras. ⁹ Piru simanyan duruaug kasadya. Yang nagikasadya yang isipu belagan natetenged ang pinapungawanamu ra yeen, kung indi, natetenged tung kapupungawen ming atia asanamu ra ngaeyangay ta ipanligna mi tung mga ubra-ubra ming malain. Ay ya pa agari, yang kapupungawen ming atia ya ra yang kapupungawen ang nagauyunan yang Dios. Purisu anday pinakawut nang malain tung numyu yang ipinasulatung atii. ¹⁰ Kipurki yang sasang

[†] 7:5 7:5 Pinukis na yang isturiang atia tung 2:13 ang pagkatapus taa ra sugpatay na ang para mabilugan da. [‡] 7:8 7:8 Yang sulat ang atia, ya ra yang sinambit na tung 2:3. Piru belagan yay primirung isinulat na tung nirang paganingen ang "Primirung Corinto", kung indi, ya ra yang sam bilug ang naplek da. Yay ipinadasun na tung primirung isinulat na baklu nagpasulat yang sulat ang naa.

tau, kung may kapupungawen nang maning tiang uyun tung nagaleyagan yang Dios, asan da ngaeyangay ta ipagsugat na tung mga ubra-ubra na ang asta maulikan da yang pagurusuyun na tung nagauyunan yang Dios ang nagkawaldang da ang pagkatapus andang pisan ay pagsugatan na asan. Piru kung yang kapupungawen na ya ra ka ilem yang kapupungawen ang kadagmitan ang nagasinti yang mga taung pamagpaguyud pa tung sistima yang kaliwatan ang naa, andang pisan ay tawang na tung taung atia ang para magsugat pa rin, kung indi, asan da manegas yang isip nang magpadayun tung pagpablag na tung Dios. ¹¹ Maskin napagineselaw ra rin ang nagpaekel yang sulat ang atia tung numyu, piru naa pala durung pisan agkatinlu yang pinakawut yang kapupungawen ming atiing nagauyunan yang Dios. Ay asanamu ra ngaeyangay ang duruamung pisan agkadererep ang magintindi ta maayen tung nadikanaan yang karanggaan yang pagpurutulan ta. Durung pisan ang kalelyag ming magpailala ang talagang indiamu ra pandapig tung aruman ming atiang nagbuat yang malain. Duru kang pisan ang pagimasul yang mga painu-inu mi tung mga sadili mi kung aywat kinusintir mi pa. Binalayanamu ra ka ta eled ming duru kung unu ra ilem ay panampetan na tung numyu. Duru kang pisan ang paglalangkagen mi ang tung makali maulikan da yang pagpurutulan tang naglain da rin. Duruamu kang pisan agkadererep ang magkereng tung yeen. Duruamu kang pisan agkadisididung nagparaigung sam pundaan ang para magdisiplinaamu ra tung aruman ming atiang nagbuat yang malain. Purisu tung tanan ang atiang ipinaita mi, asan da nga papruibaay mi ang talagang anda ray turuwalen mi natetenged tung bagay ang atia.

¹² Kapurisu maskin sinulatanamu ra yeen ta maning tia, yang ipinagsulatu belagan da ilem natetenged tung taung atiang nagbuat yang malain ubin natetenged tung taung binuatan na, kung indi, yang katuyuanu enged ang nagsulat ay ugud kung batikalanamu ra nganing, asanamu ra nga maladmaray ang talagang may pagmaal mi ka man ang matuud tung yeen ang ya ka man ay nagauyunan yang Dios. ¹³ Purisu duun da nalinga-linga yang isipu ang maning da ka man tia yang pinakawut yang isinulatu.

Dispuis belagan ilem ang kumintel da yang isipu, kung indi, pagkaitaw tung ni Tito ang duru rag sadya yang isip na, mas pa ka enged ang nagkasadya yang isipu. Yang ikinasadya yang isip na ay natetenged tung numyung tanan asan ang naglinga-linga tung isip nang begbeg da

ka rin natetenged tung numyu. ¹⁴ Talagang masadya tung isipu tia ay kipurki yamu ra kang lagi ay ipinagpabantugu tung anya ang pagkatapus indiaw ra ka pinakaeyakan mi. Kumus pulus matuud yang tanan ang nagianing tung numyu, purisu durug sadya yang isipu ang pati yang ipinagpabantugung atia tung anya natetenged tung numyu luminua ra kang may kamatuuran na ka. ¹⁵ Purisu simanyan mas pang nagagamen yang isip na tung numyu ay nagademdeman na kung ya pa agari yang pagparanangeren ming tanan tung kumpurming ipinalatay na tung numyung liit tung yeen atiing pagrisibi mi tung anyang durug dakul yang panggalang mi tung anya ang nunut da ka ta pagdela mi. ¹⁶ Purisu ta yeen tanya, durung pisan agkasadya yang isipu ay natetenged dakulu ra enged yang kumpiansaw tung numyu maskin tung unu pang bagayay.

8

Nagasambit Na Yang Matinlung Mulidung Ipinaita Yang Mga Taga Macedonia Sigun Tung Pagparakdulun (8:1-7)

¹ Buinu, mga putulu, gustuung ipakdek tung numyu kung unu pay pinakawut yang pagurubraen yang Dios tung mga isip yang mga tumatalig ang kada sam pundaan tani tung sinakepan yang Macedonia. ² Ay kipurki maskin pinasaran ta kaliwagan ang durug lebat ang asan da ka man tanira nga sukdaay ta mupia, piru kumus may kasadyaan nirang duru, inyangan da ka enged ta kinaisipan nirang durung pisan agkasalamang namagpakdul ta itawang nira tung mga kaputulan ta, maskin duru kag kaliliniwagen. ³ Sistigusaw tung pagkamatuud ang yang ipinakdul nirang atia belagan da ilem yang kumpurmi ra ilem ang nasarangan nira, kung indi, subra pa nganing ig tedek buluntad tung mga isip nira yang pagparakdulun nirang atia. ⁴ Duru ra nganing ang pagamu-amu nira tung yeen ang kung maimu ilem tugtanu ka tanirang mamagpakilaket tung pagtarawangen tung mga tauan yang Dios duun tung Judea*. ⁵ Andang pisan ay laum-laumu ang yang buaten nira sumubra pa tung pamateng-patengu tung nira. Kung indi, landaw tung tanan, yang mga sadili nira ya ray ipinagintriga nira tung ni Ginuu tang ipinagaem pati tung yeen ya ka ang katulad ka tung kalelyagan yang Dios ang yay buaten nira. ⁶ Purisu ya ra kay nagipagpaktelu tung isip ni Tito ang kaministiran magpadayun yang pagparadagen-dagenen na asan tung numyung naimpisaan na ra tan taa pa ang asta

* 8:4 8:4 Mga Binuat-buatan 11:27-30; 24:17; Roma 15:25-27

makumplitu mi rang pisan yang kabilugan yang itawang ming durug tinlu tung mga kaputulan tang atia. ⁷ Numaan, kung ilakteru ra tung numyu asan, yang nagaskeanu tung numyu, duruamug kabastanti maskin tung unu pang pagurubraenay. Sasa ra asan tung pagtaraligen ming dakulu tung Dios, maraayenamu kang mametang-betang ta bitala, duru kang nagaskean mi natetenged tung kamaturan, duruamu kag kadererep ang manirbian tung Dios tung sari-saring papanaw, ig durug kaawunda yang pag-geregmaan ming magpurutul ekel tung naita mi tung yeen. Purisu kumus maning da ka man tia yang pagkaawunda mi, gustuu ang duun da ipatupuay mi yang pagtarawangen mi tung mga kaputulan ta.

Nagipagisplikar Na Kung Unu Pay Katuyuan Nang Pag-paktel Na Tung Nirang Mamagtawang (8:8-15)

⁸ Yang nagianingung atia belagan ang maganing ang pagkalalanganaw tung numyu, kung indi, nagasambitu ilem yang kadererepen yang dumang pamagtawang ugud asanamu ra nga sukdaayu kung unu pag kalutuk yang gegma mi tung mga kaputulan tang atiang pangaliwagan. ⁹ Ministir pang lalanganamu pa yeen ang magpaitaamu ta gegmang lutuk, sindu nagamaresmesan mi ra ka nganing kung unu pay kantidad yang kaneeman ang atiang ipinagpaita ni Ginuung Jesu-Cristo tung yaten. Kung ipananglitu pa tung pagkabetang yang sasang tau, agad tanya manggaranen, piru arangan da ilem tung yaten, nag-pakamaliliwagen da ugud ekel tung kaliliwagen nang atii, asanamu ra mapamanggad na tung indin pisan mapasing-siringan.

¹⁰ Purisu nani ra yang paetaru tung numyu natetenged tung bagay ang atia. Maayen pang tapusun mi ra ka enged yang naimpisaan mi tan takun. Atii kanay, belagan ilem ang tukawamu ra tung tanan ang nagimpisang nagtuwud ta itawang mi, kung indi, tukawamu ra ka nganing tung tanan ang inyangan ta isip ming magtawang. ¹¹ Ugaring numaan, idayun mi yang pagturuwurun ming atia ang asta makumplitu mi ra enged ugud kung ya pa agari yang kadererepen ming nagimpisa, ya kay kadererepen ming magtapus ang kumpurming masarangan mi numaan. ¹² Kipurki kung durung kalelyag ming magpakdul, kumpurming unu pay masarangan ming ipakdul, ya ra kay risibien yang Dios. Indiamu ka elatan nang magpakdul ta indi mi masarangan. ¹³⁻¹⁴ Belagan ang maganing ang yang duma palakanenu ang pagkatapus yamu ray palbatanu. Kung indi, kumus yamu asan awunda simanyan, magkatama ka

ang tawangan mi yang mga kaputulan tang nagaliwagan da. Atia, tung dumang uras ang yamu si ay pagkaliwag ig taniray awunda, tawanganamu ra ka nira. Tung maning tiang papanaw, pariu-pariuamung magtarawang-tawangan ang kumpurming tinu pay nagaliwagan. ¹⁵ Atia kung yay usuyun mi tia, yang luluaan na magkaanggid-anggid da tung sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung paguup yang mga Israel ta mana tiing tukaw ang maganing, "Kung tinu pay napaguup ta dakele, belagan kang subra tung kaministiran na yang nauup na. Kung tinu pay napaguup ta gesye, indi ra ka nagkakulang," maganing[†].

Nagipagpailala Na Kung Tinu Pay Pinanuwul Nang Magpadagen-dagen Tung Nira Natetenged Tung Bagay Ang Atia (8:16-9:5)

¹⁶ Duru rag kadakul yang pagpasalamatu tung Dios ang ti Tito nagapaeyangan na ka ta nagipagpaderep nang magpadagen-dagen tung numyu asan ang katulad ka tung kadererepenu. ¹⁷ Ay belagan da ilem ang pagpauyun da tung nagipagpaktelu tung anya[‡], kung indi, tedek ang pisan tung kinaisipan na ang tanya magbalik da asan tung numyu natetenged duru ra kang laging kalelyag nang magpadagen-dagen tung numyu. ¹⁸ Dispuis may sasa kang putul tang ipanunutu tung anya ang ya ray ilaladu tung mga tumatalig ang kada sam pundaan natetenged tung pagprusigir nang pagparakawutun yang Matinlung Balita. ¹⁹ Belagan ilem maning tia yang pasais na, kung indi, tanya ra ka nganing ay pinagkeresenang yang kada sam pundaan ang pinabilugan ang para ya ray ipanunut nira tung yeen tung pagerekelenu tung nagitawang ang naa ang asan da nga padengegay ta ti Ginuu ta ig asan da ka nga bistu ang ta yaten, duru ka man agkadakul yang kalelyag tang magtawang tung mga kaputulan ta. ²⁰ Yang nagipagpanunutu tung putul tang atia ay pangamanaw ka ang para anday mabangdan tung yeen natetenged tung pagerekelenu tung nagitawang ang naang dakulu ka man yang kantidad na. ²¹ Ay kipurki anday dumang pagasikaru asan, kung indi, ang yuu magbuat yang magkatama belagan ilem tung pagterelengen yang Dios, kung indi, pati tung pagterelengen yang mga aruman tang tau. ²² Dispuis may sam bilug pa ka enged ang putul tang ipanunutu tung na Tito. Yang putul tang atia, tung pagpaniiru tung anya, talagang duru ka man agkadererep tung tanan ang itinaligu tung anyang ubraen. Pagkatapus numanyan kumus dakulu ra ka man yang kumpiansa na

[†] 8:15 8:15 Exodo 16:18 [‡] 8:17 8:17 Balikan yang sinambit na tung 8:6.

tung numyu, mas pang maderep ang magpaiwan-iwan tung bagay ang atia. ²³ Kung natetenged ka man tung ni Tito, tanya sasang arumanung yay katabyangung pagpadagen-dagen tung numyu. Kung natetenged tung mga putul tang atiang durua ang nansinunut tung anya, yay pamangerengan tung mga kaarumanan nirang mga tumatalig ang kada sam pundaan tani ang tung pangerengan nirang atia asan da ka nga padengegay nira ti Jesu-Cristo. ²⁴ Kapurisu kung mansikawut da nganing tanira asan, papruibaan ming talagang may gegma mi tung nira ekel tung pagsapet mi tung nira. Ay kung mabalitaan da nganing yang mga putul tang atiang namagpilik tung nirang kada sam pundaan, asan da nga bilugay nira ang yang ipinagpabantugu tung nira natetenged tung numyu talagang may kamatuuran na ka man.

9

¹ Kung tung bagay, anda ra ka rin ay kaministiran ang sulatanamu pa yeen natetenged tung nagitawang ang atia tung mga kaputusan tang binuat da ka yang Dios ang mga tauan nang sadili. ² Ay nagaskeanu ra kang lagi ang yamu durung kalelyag ming magtawang ang ya ra ka man nganing ay ipinagpabantugu tung mga putul ta tani tung sinakepan yang Macedonia. Agaaningaw tung nira ang yamu asan tung sinakepan yang Acaya, disti pa tan takun simpanamu rang laging magtawang. Purisu yang linuaan na, pagagngel nira ang yamu durung kalelyag ming magtawang, asan da ka kumintel yang isip yang kadaklan tung nira ang mamagtawang da ka. ³ Ugaring ilem yang nabtang tung isipu, mas matinlu ang ipaangayu ra asan yang mga putul tang atiang nagkarasambitu nungayna ugud indi ilem magluang sungaw ra ka ilem yang ipinagpabantugung atia natetenged tung numyu, kung indi, talagang simpanamu ra ka man ang matuud ang para magtawang ang katulad ka tung inaningung atia tung nira. ⁴ Nusias ilem may mga putul tang taga tani tung Macedonia ang gustu nirang mamansinunut tung yeen ang mamansiangay asan ang pagkatapus kawutanamu ra nira ang belaganamu pa pala simpan, yuu talagang mapaeyakaw ta duru, maskin indiw ra magsambit ang pati yamu, ya ka, natetenged tung inaningu tung nira ang yamu simpan da. ⁵ Purisu yang nabtang tung isipu, kaministiran ang paktelenu yang isip yang mga putul tang atiang mamagtukaw ra tung yeen ang mansiangay asan tung numyu ugud ya ray magpaiwan-iwan tung numyu ang para simpan da ka man yang may kantidad nang atiang durug tinlu ang ya ra kang lagi ay

pinangakuan ming tukaw ang itawang mi. Yang pagasikaru ay ugud tung pagkawutu asan, simpan da ka man ig bistu ra ka ang yang pagparakdulun ming atia belagan ang midyu tung naregsananamu ra ilem yeen, kung indi, talagang tedek buluntad tung kinaisipan mi.

Nagapaktel Na Tanira Ang Maging Masalama Tung Pagparakdulun Nira (9:6-15)

⁶ Isipen mi ra kanay yang pananglit ang naa ang para madeep mi yang gustuung ianing. Kung tinu pay magluak ta gesye ilem, gesye ka ilem yang mapatebas na. Piru kung tinu pay magluak ta duru, duru ka yang mapatebas na. ⁷ Purisu sasa may sasa tung yaten, masigpakdul yang kumpurming pinagtimbang-timbang na ra kang lagi tung isip na ang ya ray ipakdul na. Indi ra ilem magpakdul ang ya rag panganugunay na yang nagipakdul na ubin midyu tung nagaregsanan da ilem. Kipurki yang nagauyunan enged yang Dios ya ra yang taung durug kasadya yang isip nang pagpakdul. ⁸ Dispuis yang Dios yay sarang ang magpakdul tung numyu ta sari-saring kaayenan ang awunda ka yang pagparakdulun na ugud ekel tung pagarasikasuen nang pirmi tung tanan ang mga kaministiran mi, bastanti ka yang magamit ming magbuat ta maskin unu pang ikaayenay yang mga masigkatau mi. ⁹ Yang gustuung ianing tia, pariu tung sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung sasang taung nagauyunan yang Dios ang maganing yang bitala na,

“Tanya durug kasalamang pagpamakdul tung mga maliliwagen. Yang apiktar yang pagparakdulun na yay magnatis ang asta tung sampa,” maganing*.

¹⁰ Dispuis yang Dios ang yay pagpakdul ta similya tung sasang manigluak pati yang kaministiran nang mapangan, ya ra kay magpakdul tung numyu ta maning pa tung similya kag padaklen na pa nganing ang pagkatapus ya ra kay paumintuen na yang patebas yang pagkamasalama mi. ¹¹ Talagang pakaayenenamu ra anya ta mupia ugud puidiamung maging durug kasalama tung pagparakdulun ming atia ang yang luan na, duru rang mamagpasalamat tung Dios natetenged tung itawang mi tung nira ekel tung yamen ang papagekelen ming magated. ¹² Ay kipurki yang pagtarawangen ming atia tung nira ang ya kay sasang panirbian mi tung Dios, belagan ilem ang asan da ngasikasuw mi ta mupia yang mga tauan yang Dios tung mga kaministiran nira, kung indi, asan da ka ngaeyangay tanira ta ipagpasalamat nirang duru tung Dios ang anday kategka-tegkaan na.

* 9:9 9:9 Mga Karantaen 112:9

¹³ Tung pagtarawangen ming naa tung nira, asan da nga papruibaay mi ang talagang pagtumanamu rang matuud yang uyun ang pisan tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo ang ya kang lagi ay nagipagubligar mi tung mga tau ang yay nagapananged mi. Purisu ya ray dayawen nira tung Dios pati yang pagkamasalama ming pagpakdul tung nira may tung kadaklan ang mga putul tang nagaliwagan, ya ka. ¹⁴ Dispuis tung pagpakigputul ming atia tung nira, asan da malansang ta mupia yang mga isip nira tung numyu ang nunut da ka ta pagarampuen nira tung Dios para tung numyu natetenged tung pagurubraen na tung mga isip ming durug tinlu ang asanamu ra ka ngaeyangay ta kaneeman ming dakulu. ¹⁵ Magkabagay rang pisan ang ita magpasalamat da tung Dios ta dakulong pagpasalamat natetenged tung ipinakdul na tung yaten ta diwaldi ang kung tagaman tang sambiten yang tanan ang luluuan na, kampusunita ta mga bitalang mapabagay ta.

10

Maskin Anday Gustu Nang Magpalbat Tung Nira, Piru Simpan Da Ka Enged Ang Magpadapat Ta Disiplina (10:1-6)

¹ Buinu, yuu mismung ti Pablo may sasang nagaingaluku tung numyu ang ipapanawu tung pasais ni Jesu-Cristo ang tanya durug kaamumu ig durug kaayen. Piru teed mi, sigun tung pagkaamumuu, yuu rag laumay ta duma asan ang basta asanaw unu tung numyu, duruaw unug katalaw. Piru kung andanaw ra unu asan, duruaw unug kaiseg ang pagpaekel tung numyu ta mga sulat unung malelbat yang karga na. ² Ya ra taa yang nagaingaluku tung numyu: kung maimu ilem, kung kumawutaw ra nganing asan, indiw ra ilem paregsanan ming mangiseg ang katulad tung nagaisipanung buaten. Ay kung maregsananaw pa, talagang palangaasanu ra ka enged ang pagngelen ta malbat yang dumang atiang pagpabetang tung yeen ang yang panaliganu unung pagparakawutun, ya ra ilem yang sadiling kinatakwanu. ³ Belag matuud tia ay kipurki maskin yuu sasang tau ka ilem ang may kaluluwayen, piru tung panirbianu tung Dios ang yuu maning pa tung pagpakigbatukaw tung maskin unu pay nagapgesan ta mga tau ang balawag tung kamatuuran ang liit tung anya, talagang indiw panalig tung sadiling kinatakwananu. ⁴ Ay yang maning pa tung armas ang nagipagbatuku, belagan yang kadagmitan ang nagagamit yang dumang mga manigbitala ang panalig tung puiursa nirang sadili, kung indi, ya ra yang nagipakdul yang Dios tung yeen ang ya ra kag

paktelay na ang para kayananung barik-bariken yang mga kamaling katadlengan ang nagapatielan ta mga tau ang midyu tung kutag kabawaked. ⁵ Pati yang maskin unu pang nagipagsagangay yang mga tau tung tamang pagirintindien tung Dios ang ya ra ka man ay nagipagpabugal nira, ya ra kay nagapalagpaku. Asta yang maskin unu pang palaksuay ta pagirisipen nirang pagpasuag tung ni Jesu-Cristo, ya ra kay nagasaklawan ang basi pa ra ilem asan da nga manmanay tanirang magpagaem tung anya. ⁶ Dispuis kung mapaita mi ra nganing tung yeen ang yamung kadaklan asan panangeramu ra ta ustung tung ni Jesu-Cristo ig pagpauyunamu ra ka tung pagkaapustulu, atia simpanaw ra kang magpadapat ta disiplin tung kumpurming tinu pa asan ay pagpadayun pa ka enged tung pagpasuag na.

Nagasambit Na Yang Katuyuan Enged Yang Katengdanan Na Ang Talagang Para Tung Ikaayen Nira (10:7-11)

⁷ Kung isip-isipenu, yang nagintindien mi, midyu ya ra ilem yang nagaita mi tung sagpaw. Kung tinu pa asan ay pagtalig tung sadili na ang tanya pinilik ni Jesu-Cristong mangerengan tung anya, dapat ang isipen na ka ang kung matuud ang tanya pinilik na, pati yuu ya ka. ⁸ Kipurki maskin ipagpaambugu pa yang katengdananu ang midyu tung subra pa tung magkabagay, indiaw ra ka enged mapaeyak. Kipurki ya ra ka man ay ipinagpiar ni Ginuu ta tung yeen ang yang katuyuan na, belagan ang maganing ang yay panielanung manrangga tung numyu, kung indi, ang para mapadagen-dagenanamu ra yeen ang para mas pang magtinlu yang pagurusuyun mi tung nagayunan na. ⁹ Nagasambitu tiang katuyuan yang katengdananu ay ugud anday maglaum tung yeen ang yang nagipagpaekelu tung numyu ta mga surat, ay ugud asanamu ra papaeldayung patarantaen. ¹⁰ Ay kipurki may duma asan ang pagriklamu ang kung magsulataw ra nganing unu tung numyu, duru unug puiursa kag masyadug lebat yang karga na. Piru kung asanaw ra unu tung numyu, belagaw unu sarapeten ay yuu unu talawan, ig indiaw ka unu maskeng mametangbetang ta bitala. ¹¹ Ya taa yang dapat ang intindien yang sasang taung pagbitala ta maning tia: kumpurming unu pang pasaisayung mapanimanan mi tung isinulatu tung numyung andanaw pa asan, ya ra kang pisan ay maita mi tung ulagu kung asanaw ra nganing.

Yang Pamarik Na Tung Katadlengan Ang Nagapatielan Yang Duma Ang Tanya Unu Anda Kang Lagi Ay Katengdanan Nang Nagparakawutun Duun Tung Corinto (10:12-18)

12 Ya ilem may sasa ka man ang panalawanu asan. Indiaw ra ilem enged magpangaas ang magpakitupu tung дума asan ang andang pisan ay pandalendenan nirang magpadayaw tung numyu ang tanira unu buat na pa may katengdanan ang abwat. Yang sadiliu indi ra ikumpalaru tung nira. Teed mi, tanira ka mismu ay pagpakdul yang pitik ang pagpasunairan nira tung mga sadili nira ang pagkatapus pirmi ilem ang pagkurumpalar-kumpalaran tanirang pagparaabwat-abwatan. Talagang andang pisan ay naerem nira! 13 Piru ta yeen, indiaw magambu ang may katengdananung subra pa tung sukat ang magkatama, kung indi, asan da ilem agipausuyayu tung sukat ang ipiniar yang Dios tung yeen ang asta asanaw ra ka man nganing nagparakawutun tung numyu. 14 Kipurki belagan ang maganing ang tung pagparadagen-dagenenung naa tung numyu ang nagapasubraanu ra yang sukat ang atiating ipiniar na tung yeen. Kung indiamu galang pinagpakawutanu atiating primiru, tay puis nagapasubraanu ra ka man din. Piru yuu ra nganing ay katukawan ang nagimuras ang asta nakawutaw ra asan ang nagparakawutun tung numyu yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. 15 Indiaw nganing pagambu ang yeen da yang inubra ta дума ang katulad ka tung дума asan ang pamagpakigkuntra tung yeen ay kipurki tia subra ra tung sukat ang ipiniar tung yeen. Kung indi, dakulu yang sarigu tung numyu ang mintras dumakul dang dumakul yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo dumakul da kang dumakul yang kumpiansa mi tung yeen ang talagang pinakdulanaw ra ka man yang Dios ta katengdananung mangerengan tung ni Jesu-Cristo asan tung numyu ang pirmi ka man ang uyun tung sukat ang atiating ipiniar yang Dios tung yeen. 16 Asanaw ra nga tawangay mi ang asta mapagparakawutunaw ra ka tung mga tau duun tung дума-rumang banwa tung tukawan ming indi pa nagapalikeran ta дума yang Matinlung Balita. Atia, indiaw magpabugal natetenged tung inubra ta дума duun ang yeen da, kung indi, yang sulaminting ibalitaw teed ilem tung sadiling inubraw. 17 Yang linyang nagausuyu ya ra yang sasang sinambit tung kasulatan ang maganing,

“Kung tinu pay malelyag ang magpabantug, belagan yang sadili na ya ipabantugay na, kung indi, ultimu ra ilem ti Yawi, ya ray dapat ang ipabantug na,” maganing* . 18 Ay ya pa agari, yang taung aprubadu, belag da yang pagpabantug tung sadili na, kung indi, ultimu ra ilem yang taung bantugun ni Ginuu ta yang talagang aprubadu†.

* 10:17 10:17 Jeremias 9:24; 1 Corinto 1:31 † 10:18 10:18 Ikumpalar tung 1 Corinto 4:4-5

11

Pagkeba-kebaan Da Ta Duru Yang Dedlaan Na Ang Muya Tanira Liwerengen Da Ta Duma (11:1-6)

¹ Kisira ra rin ang pasinsiaenaw ra kanay numyu. May pira pa ilem ang tagang gustuu rin ang ianing tung numyu. Piru muya laumanaw ra ka ilem numyu ang yang sadiliu ya ra ilem agipadayawayu ang maning pa tung sasang taung kabus-kabus. Piru maskin pang maning tia, ya ra ka enged ay ingalukunu tung numyu ugud. ² Ya ray nagaingaluku tung numyu ay kipurki durug ketel yang pangimunu ang katulad ka tung pangimun yang Dios*. Anday dumang nagapangimunanu ya ra yang mga taung atiang pamag-turuldukun tung numyu ang para patalangenamu ra nira tung pagtaraligen mi. Ay yang kaalimbawaan mi maning pa tung sasang daralang limpiu ta ugali ang ipinabinalayu tung sasang tau ang ya ra ti Jesu-Cristo. Indiauw enged malelyag ang yang gegma mi tung anya magtenakan pa. ³ Yang pagketab-ketawan enged yang dedlaanu para tung numyu ang muya makbungamu pa tung ni Eba atiang tukaw. Katulad tung anyang nadayaan yang nagpairaw-iraw ang atiang durug kaansianung magpandaya, yamu ya ka†. Ay muya liwerengenamu ra ka yang mga manigtulduk ang atia ang yang mga isip mi nagapatalang da nira tung pagtaraligen ming tedek ig gegma ming bugus tung ni Jesu-Cristo. ⁴ Aywa indiamu aningenu, kipurki alkuntaduamung pagrisibi tung maskin tinu pay magkawut asan ang magparakawutun natetenged tung ni Jesus buat ang pagkatapus indi enged nganing magkatunu tung ipinagpakawutu tung numyu atiang primiru. Nagarisibi mi ra ka nganing yang sasang ispiritu ang aparti tung Espiritu Santong rinisibi mi atiang primiru. Nagapauyunan mi ra ka ilem nganing yang aganingen nirang Matinlung Balita buat ang dakulu yang pinagapartian na tung balitang ipinagpakawutu tung numyu atiang primiru. ⁵ Kaministiran pasinsiaenaw ra kanay numyung magkereng tung sadiliu, ay tung pagintindiu, indiaung pisan nagataktak tung dating mga apustul ang atiang paganingen yang mga bisita ming

* **11:2** 11:2 Maayen pa ikumpalar tung nasulat tung Exodo 20:5; Oseas kapitulu 1-3; Ezequiel kapitulu 16; Isaias 50:1-2; 54:1-8; 62:5. † **11:3** 11:3 Genesis 3:1-5, 13

atia ang indi unung pisan mapasiring-siringan‡. ⁶ Maskin anda ka man ay pinagalaranung abwat natetenged tung matinlung pamatang-batang ta bitala, piru sagaraw rang sagad tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu tung mga tau. Ya ra kay pirming nagapapruibaanu ta mupia tung numyu.

Yang Nagipanuwal Na Tung Nagibangdan Yang Duma Tung Anya Ang Tanya Unu Belagan Matuud Ang Apustul (11:7-11)

⁷ Atiing pagparakawutunu tung numyu yang Matinlung Balitang liit tung Dios, indiw ra ka man nagpaukumar tung numyu, kung indi, midyu tung nagparanekaw yang pagkabetangung nagpeges tung ubrang pastikular. Aywa, ya ray nagipakusalak mi tung yeen ang ya ra nganing ay dakulung pabur tung numyu ang yamu mapabtang tung abwat? Teed mi, tung pasaisung atia, asanamu ra naging mga kinasakpan da yang Dios§! ⁸ Kuwali pinanakawanu ra ilem yang duma-rumang grupung nagpaekel ta supurta tung yeen basta mapagpadagen-dagenaw ra ilem tung numyu ta diwaldi. ⁹ Atiing asanaw pa tung numyu, maskin kinampusaw ra, indiw ra ka enged nagpaukumar tung numyu, maskin tung ninu pa asan. Ay yang kakulanganu, inasikasu ra yang mga putul tang namansiliit tani tung Macedonia. Ig tung uras ang atii nagamligaw ra ta mupia ang indiamu ilem lebatan tung yeen. Ig maskin tung magpaluyut ya pa ka enged ay amliganu ta maayen. ¹⁰ Talagang matuud yang bitalaung atia ay katulad ka tung ni Jesu-Cristong pulus matuud yang pinaganing na, ya ra kay nagapausyanu. Talagang andang pisan ay tau asan tung intirung sinakepan yang Acaya ang yay mapagpaimukli tung yeen tung nagipagpaambungung naa ang indiaung pisan pagpaukumar tung mga taung pamagpamati tung yeen ang pagparakawutun yang Matinlung Balita. ¹¹ Natetenged tung unu pa wasu ang ya ray nagaamliganu ang indiamu enged lebatan tung yeen? Natetenged basu ang yuu

‡ **11:5** 11:5 Nasakuyan ni Pablo yang dating mga apustul natetenged tung mga manigparakawutun ang atiang buklien ang sinambit na tung birsikulu 4. Ay yang pagabuat nira, pirming pamagsambit yang mga aran yang dating mga apustul ang ya unu ay namanuwul tung nirang mamagturuldukun duun tung nirang mga taga Corinto buat. Ig ti Pablo ya ra aganingay nirang arane pa unu ta katengdanan tung dating mga apustul ang atia. § **11:7** 11:7 Atii kanay duun tung banwa nira, tung pagintindi yang kadaklan, kung may sasang manigtulduk ang magpeges ta ubrang pastikular, indi rag saptan nira, pati yang nagituldok na, ya ka. Ay yang rasun nira duun, yang sasang manigtuldok dapat ang indi magparanek tung pagkabetang na kung gustu nang panangeren ta mga tau. Purisu natural ang magpaukumar tung mga taung pagapanuldukan na.

naplekanaw ra ta gegmaw tung numyu? Belag ka. Ay yang Dios yay nagaske ang nagagegmaanamu yeen ta duru.

Nagasambit Na Yang Pagasikad Na Tung Pasais Nang Atiang Indi Pagpaukupa (11:12-15)

¹² Talagang idayunu ka enged yang pasaisung atia ugud asan da nga kalawayu ta katadlengan yang duma asan ang pamagpaukupa tung numyu ang ya ray nagapatielan nirang pamagpaambung ang tanira unu mga apustul ka ig yang pasais nira unu pariu ka ilem tung pasaisu buat. ¹³ Kipurki yang mga taung atia pamagpaapustul-apustul da ilem. Tanira mga manigparakawutun ang mga mandaraya ay pamagpasuad-suad da ilem ang tanira matuud ang mga apustul ni Jesu-Cristo. ¹⁴ Indiita ilem mabereng tia kipurki maskin ti Satanas nganing pagpasuad-suad ka ang tanya sasang angil ang masulaw yang pagkabetang na ang para aningen kang liit ka man tung Dios. ¹⁵ Purisu belagan makabewereng kung yang nagapanuwul na pamagpasuad-suad ka ang tanira nagapanuwul ka ni Jesu-Cristong magagerekelen tung pagburuaten yang matitinlu. Piru yang panampetan nira tung uri, pakdulan yang Dios ta parusang magkabagay ang pisan tung mga inubra-ubra nirang atiang pagpandaya.

Nagaulit Na Yang Pagpailala Tung Pagkaapustul Na Ang Maninga Tung Pagpaambung (11:16-29)

¹⁶ Buinu, ibaliku ra kanay tung inaningu ta nungayna ang yuu magintraw ra kanay pakabus-kabus. Purisu anday maglaum tung yeen ang yuu kabus-kabusaw ra ka man ang matuud. Ugaring ilem kung magkamaning da ka man tia yang pagpabetang mi tung yeen, tay pagingalukaw rang lagi ta pasinsia tung numyu, ugud pati yuu lugtanaw ra ka numyung magpaambung da ka kanay ta gesye ang katulad ka tung mga pamagpaapustul-apustul ang atia. ¹⁷ Kung tung bagay yang pasaisung naang pagbitala belagan ka man pariu tung pasais ni Ginuu ta atiang taa pa rin tanya, kung indi, tung pagparambugunung naa natetenged tung pagkaapustulu, yuu ka ilem agpagpakabus-kabus. ¹⁸ Ay kumus duru ra asan ang pamagpaambung ang para ilem tung ikaayen yang mga pagkabetang nirang sadili, pati yuu midyu tung magpaambungaw ra ka ugud. ¹⁹ Simpri kumus duruamug katataku, belagan maliwag siguru tung mga isip ming magpasinsiaamu ra tung yeen, ay midyu magsadyaanamu ra ka nganing tung duma ang nangakabus-kabusan da. ²⁰ Ay ya pa agari, telengan mi ra ilem yang nagainabu asan. Maskin may asan ang maning

pa tung pamangirepen da tung numyu ubin pamagpanlepes da ang yamu ra ilem agdayaay nira, ubin pamaglamku tung numyung pamagduminar, nagapasinsiaan mi ra ka ilem nganing. ²¹ Abaw lastima ilem! Kung belaganaw ilem ka man talawan ang yay makakaeyak ang aminenu, dapat da rin ang inubraw ra ka yang maning ka tia tung numyu. Tatal nagaagwantaan mi ra ka palang magpasinsiaan!

Simanyan kung unu pay gustu yang sasang tau asan ang palangaasan nang ipagpaambug, ya ra kay palangaasanung ipagpaambug ka. Ugaring yang papatandaan mi ilem, yang pasaisung naang pagpaambug, yuu ka ilem agpagpakabus-kabus. ²² Kung tanira pamagpaambug ang tanira mga Hebreong pulutiku, yuu Hebreo kang pulutiku. Kung tanira pamagpaambug ang tanira mga kinasakpan yang nasyun ang Israel*, yuu ya ka. Kung tanira pamagpaambug ang tanira mga kanubli ni Abraham†, yuu sasa kang kanubli na. ²³ Kung tanira pamansianing ang tanira unu pamagpaturuwulun buat tung ni Jesu-Cristo, ta yeen, maskin midyuaw ra ilem tung sasang taung kabus-kabus ang pagbitala, mas pang may mapailalaw kay tung nira ang yuu talagang turuwulunaw ka man anyang matuud. Katulad da asan tung pagparakawutunu yang Matinlung Balita, durung bedlayung iginastaw. Dispuis pira-pira rang bisis ang ipinakalabusaw arangan da ilem tung pangerenganu tung ni Jesu-Cristo. Indi ra ilem mabilangu kung pira-piraaw rang bisis ang suminalapuaw ta paaplit ta palu. Pira-pira ra kang bisis ang napbesaw ra rin tung kamatayen. ²⁴ Malimaaw rang pinaburdunan yang mga masigkanasyunung mga Judio ang may mga katengdanan, ang taluklung puluk may siam ang lapdes na. ²⁵ Makluaw ra kang pinalu yang mga taga Romang may mga katengdanan. Ig minsaaw ra kang pinagtarawangan ang pinagbatu ang para imatayenaw ra rin. Makluaw ra kang napasara ta parusdak yang nagasaayanu tung teeb ig may minsa pa ang nagapun da ilem may nagdamal pa ang palutaw-lutawu tung alauran. ²⁶ Kumus durung pagparanaw-panawenung pagliliwutun tung maskin ay pang banwaay, yang kabuii pirmi ilem ang nagapabtang tung pangalang-alangan. Kung kaisan naalang-alangaw ra rin tung paglalakterenu tung mga subang maktel yang tulwa na. Indiaaw ka enged nalibri tung karisguan, maskin ariaw pa nagteyeb, maging tung mga siudad, maging tung mga banwang palag-palag yang

* **11:22** 11:22a Yay nasyun ang pinagpilik yang Dios ang tukaw ang para mamaging mga tauan nang sadili. † **11:22** 11:22b Yay namuad tung nasyun nira ig pinangkakuan yang Dios ang pakdulan ta kaayenan ang dakulu yang kantidad na pati yang mga kanubli na.

tau na, maging tung teeb man. Kung kaisan naalang-alangaw ra ka rin tung mga tulisan ang nagkarapanaw-panawanu. Kung kaisan pinaliwaganaw ta duru yang mga masigkanasyunung mga Judio ig kung kaisan pati yang taga duma-rumang nasyun ang belagan mga Judio, ya ra kay namagpakdul ta karisguan tung yeen. Ig kung kaisan naalang-alangaw ra ka rin nganing tung mga taung pamagpatununu ilem ang tanira unu mga masigkatumataligu ka buat. ²⁷ Dispuis belag ilem gesye yang bedlayung nagtrabaw ang ya ra kay ibinalakyangu tung pagparakawutunu. Durung mga lawii ang pelek yang eleku. Napanawaw ra ka ta pasuwuk may pakanal. Muya-muyaaw rang namlek tung pagparanganenu ang para anday paglingatanu tung pagpaturuwulunu tung ni Ginuu ta. Napasaranu ka yang lamig ang subra ang naalang-alangaw ka man ta pagarawelenu. ²⁸ Ig puira pa tung nagkarapasaranung duma ang indi ra panambitenu, kaldaw-kaldaw pagsintiaw ta lebat sigun tung pagkeba-keba yang dedlaanu kung ya ra ilem agari yang pagtaraligen yang mga kaputulan tang pamagsaragpun ang kada sam pundaan tung duma-rumang banwa. ²⁹ Kung tinu pay nagabalitaanu tung nira ang panluway ra, asan da ka nga sintiayu yang kaluluwayenu kang pagpasunaid tung anya. Kung tinu pay nagabalitaanu tung nirang nagpaguyud da ta tuksung nagpakasalak, agaampayanaw ra ta kapupungawenung duru tung anya ang nunut da ka ta kaerepung duru tung binuat tung anya yang nagsunlug.

Nagasambit Ni Pablo Yang Sasang Napasaran Na Ang Ya Enged Ay Pagpailala Tung Pagkamaluway Na (11:30-33)

³⁰ Kumus nagaregsananaw ra ka man ang magpaambug[‡], yang ipagpaambugu ya ra ilem yang sasang napasaranung pagpailala enged tung pagkamaluwayu. ³¹ Yuu magsumpaanu pa tung aran yang Ampuan tang Dios ang ya ka man mismu yang Dios ang pinanaligan ni Ginuu tang Jesu-Cristo atiang taa pa rin ang ya kay paganingen nang Ama na. Magkabagay ang pisan ang tanyay dayawen tang asta tung sampa. Yay nagaske ang indiw pagbukli tung nagianingung naa. ³² Atiang duunaw pa tung Damasco, yang Gubirnadur ang atiang linugtan ni Adi Aretas ang mangatengdanan duun, ya ray nagpabantay tung mga guardia duun tung mga purta yang siudad ang para kung magluaw, deepenaw rang lagi nira. ³³ Teed mi tiang pagkamaluwayu

[‡] **11:30** 11:30 Naregsanan tanya ay natetenged tung mga pamagpaapustul-apustul duun tung Corinto ang namagtagam ta tiwakaw tung anya. Balikan yang inaning na tung 11:16 magdarasun.

ang yuu ra ituntunay yang mga kaarumananu tung sasang tiklis ang ipapuklutay tung bintangana yang padir, bakluaw pa ka nga libri tung pudir yang Gubirnadur ang atia[§]!

12

Sasang Bulung Tung Kulung Pagdakul (12:1-10)

¹ Katulad tung nagianingu nungayna, talagang nagaregsananaw ra ka man ang magpaambug. Purisu, maskin nagaskeanung muya puiding anday pakawutun nang ikaayen mi, ilakteru ra ka enged kanay yang isturia tung mga bagay ang ipinagpabunayag ni Ginuu ta tung yeen ang duun da ipapanaway na tung ipinadakat na tung panelengu. ² May nagailalaung sasang tumatalig tung ni Jesu-Cristo* ang may nainabu tung anya atiang tukaw ang simanyan may sam puluk da may epat ang takun ang nagtaraklib. Yang taung naa gulping ingkelan duun tung yaklung esleb yang kalangitan[†]. Indi ilem nagaskeanu kung yang tinanguni na mismu ingkelan duun u kung nabutwan. Anday dumang nagakdek tia, ultimu ra ilem yang Dios. ³⁻⁴ Basta yang nagaskeanu ilem tung taung naa, gulping ingkelan duun tung kaismayaan. Ulitenu pa ta minsa. Indi ilem nagakdekanu kung yang tinanguni na mismu ingkelan duun u kung nabutwan. Anday dumang nagakdek tia ultimu ra ilem yang Dios. Atiang duun da tanya, may nanggél nang inding pisan mapabagayan na tung bitala tang mga tau ig indi nganing sarang ang bengaten ang maskin tinu pa. ⁵ Purisu yang taung atia ya ray bagay ang ipagpabantugu, piru kung natetenged tung sadiliu indiauw ra magpabantug, puiira pa tung mga bagay ang pagpailala tung pagkamaluwayu. ⁶ Ay kipurki kung gustuurin ang magpaambug natetenged tung mga bagay ang atii, indiauw ka magluang maning pa tung sasang kabus-kabus ang pagbitala, ay natetenged pulus matuud yang magbitalaenu. Piru indiauw ra ilem ka enged magpaambug ay nusias yuu ray tingaraen ta mga tau ang mas abwat kay tung nagkaraita nirang nagkarabuat ig tung nagkaranggél nirang ibinitalaw.

[§] **11:33** 11:33 Mga Binuat-buatan 9:23-25 * **12:2** 12:2a Anday dumang taung nadapatan yang inaning ni Pablong atia, kung belagan tanya ra ka mismu. Asan da nga basaay ta tung 12:7 ang para mabilugan ta. Maning ka tia yang pametang-betang ni Pablo ta bitala ay anda enged ay gustu nang magpasapet yang sadili na ang para magpaambug din natetenged tung makabewereng ang atiang nainabu tung anya. Purisu duun da ilem itugyanay na tung dumang tau ang kuari ang yay nainabuan. [†] **12:2** 12:2b Bilang duun tung kaabwat-abwatan enged yang kalangitan ang ya ka man ay pagatiniran yang Dios.

⁷ Dispuis, ang para indi ilem dumakul yang kuluu natetenged tung ipinagpabunayag ang atii tung yeen ang duru ka man ang pisan agkabewereng, may sasang ipinakdul tung yeen ang maning pa tung tenek[‡] ang ya rag teteneng tung tinanguniu. Bilang pinaangayanaw ra ni Satanas tung sasang angil na ang para papinitinsiaanaw ra anyang tigbaken ugud indi dumakul yang kuluu. ⁸ Maklung bisis ipangarawaw tung ni Ginuu tang kuatena ra tung yeen. ⁹ Ang pagkatapus yang tuwal na tung yeen, "Maskin indi ra kuatenu tia, ultimu ra ilem yang tawangu ay kaministiran mu ang para kayanan mung agwantaen. Ay kipurki kung aria pag luwayay, asan da ka nga sintiyay mu yang kagaemanung mas pang kemtel ang magtawang tung nuyu," maganing. Purisu ya ray natengeran na ang durug sadya tung isipung magpaambug natetenged tung kumpurming panluwayanu ugud asanaw ra nga landungay ang pirmi yang kagaeman ni Jesu-Cristo. ¹⁰ Purisu agrisibienu tung matinlung kinaisipan kung yuug pasaray ta panluwayanu u kung yuug insultuay, u kung yuug papinitinsiaay u kung yuug deeg-deegay u kung yuug paliwagay ang yang tanan ka man ang mga maning tia nagainabu tung yeen arangan da ilem tung pangerenganu tung ni Jesu-Cristo. Ay kipurki, kung ariaw pag luwayay, asanaw ra ka nga paeyangay na ta ikayaw tung maskin unu pay nagapasaranu.

Nagaulit Ni Pablo Yang Dumang Mga Bagay Ang Pagpailala Tung Pagkaapustul Na Ang Ya Ra Rin Ay Dapat Ang Dinemdem Nirang Namagkereng Tung Anya (12:11-18)

¹¹ Anday dumang ipinagpakabus-kabusung nagintra paambug ang maning tia, kung indi, midyu tung nagaregsananaw ra ilem numyu. Ay dapat da rin ang kindenganaw numyung dinayaw tung mga taung atiang pamagpasuad-suad ang tanira pagapanuwul ka ni Jesu-Cristo. Kipurki maskin anda ka man ay kakuinta-kuintaw ang katulad ka tung nagaaning nira, piru ekel tung ni Ginuu tang pagpaktel tung yeen, indiaung pisan nagataktak tung dating mga apustul ang atiang paganingen nirang

[‡] **12:7** 12:7 Kung natetenged tung tenek ang atiang sinambit ni Pablo, matinlung ikumpalar ta tung sinambit tung Mga Bilang 33:55; Josue 23:13; Mga Hukom 2:3; Job 1:6-12; 2:1-10; Ezequiel 28:24. Kipurki duun nga basaay ta natetenged tung maning pa tung mga tenek ang ipinamakdul yang Dios tung mga tauan nang atiang tukaw pa. Sasang ipinananglit tung mga disiplinang ipinagpadapat na tung nira ugud basi pa ra ilem ikaayen nira tung uri. Tung uras ang atii, yang ginamit nang magdisiplina tung nira, ya ra yang mga taga duma-rumang nasyun ang namagpakigkuntra tung nira.

indi makdingan§. ¹² Atiing asanaw pa tung numyu, tung pagerekelenu tung katengdananu may nagkaraita ming mga talandaan ang yay pagpailala tung sasang matuud ang apustul. Katulad ka tung pasaisung nagparakawutun ang maskin durung napasaranung kaliwagan asan, inagwantaanung nagprusigir ka enged. Lugud da ka asan may mga pruibang makektel ang ipinabuat yang Dios tung yeen ang ya ray naberengan mi ta mupia. ¹³ Talagang tama yang pagerekelenu tung pagkaapustulu asan tung numyu. Ay kipurki kung ikumpalaramu pa yeen tung duma-rumang mga tumatalig ang kada sam pundaan, pariu-pariuamu ka ilem ang indiamu ka linipi-lipiu, puira pa siguru atiing indiw ra ka man nagpaukumar tung numyu ang katulad ka tung pagabuat yang duma. Tay puis kung yay sasang kasalananu tung numyu, patawarayaw ka numyu!

¹⁴ Paamananamu ra kanay yeen ay numaan simpanaw rang mangay asan tung numyu ang ya ray pangyaktung angayu asan*. Kung kumawutaw ra nganing asan, indiw pa ka enged magpalbat tung numyung magpaukumar ay natetenged belagan yang kuarta mi yay nagasikaru, kung indi, yang kinaisipan mi mismu kung ya pa agaring matawanganamu ra yeen tung pagtaraligen mi ay natetenged yamu ra kang lagi ay nabtang ang maning pa tung mga anaw. Kapurisu katulad tung mamagarana ang yang kadagmitan ang mainabu, belagan yang mga mamula ang yay dapat ang magsimpan ta ikaayen yang mga ginikanan nira, kung indi, yang mga ginikanan. ¹⁵ Ta yeen ang nabtang ang maning pa tung ama mi, durug sadya tung isipung maggamit yang tanan ang puiyaw, maskin kampusunaw pa, basta matawangaw ilem tung numyu ang para mas pang kemeet yang pagtaraligen mi tung ni Ginuu ta. Piru midyu kung ay pa tiing ya ra agalutuk agalutuk yang gegmaw tung numyu ang aywat asan dag panlabnang ang panlabnang yang gegma mi tung yeen?

¹⁶ Buinu, siguru paayunamu ka ang indiw ka man nagpalbat tung numyung nagpaukumar, piru muya may maganing ang kumus yuu unu duruaug kaansianu, naeklanamu ra ilem unu yeen ta kulu. ¹⁷ Elat kanay, kung

§ **12:11** 12:11 Yang mga aran yang dating mga apustul yay nagagagamit yang mga taung atiang nagipaaman ni Pablo tung nira ang ya unu ay namanuwul tung nirang mamagturuldukun duun tung Corinto buat. Balikan ta yang sinambit ni Pablo tung 11:5 pati yang pasanag. * **12:14** 12:14 Yang primirung pagangay na duun tung nira ya ra atiing primirung nagparakawutun na tung nira yang Matinlung Balita ang sinambit ni Lucas tung Mga Binuat-buatan 18:1-18. Yang yadwang angay na duun ya ra yang sinambit na tung sulat ang naa tung 2:1 ang durug pungaw yang pinakawut na.

natetenged tung mga arumanung atiang pinanuwulung mansiangay asan tung numyu, basu may sam bilug tung nira ang pinapanlepesu tung numyu? ¹⁸ Ay ti Tito ka man pinaktelu yang isip nang mangay asan, pati yang sasang putul ta ipinanunutu pa ka man tung anya. Aywa, ti Tito wasu, yay nanlepes tung numyu? Belag bang yami ni Tito pagsinasaayami ta pagasikad yamen? Belag bang pariuami ka ta mga pasais?

May Duruang Klasing Pangamanan Ni Pablo Kung Kawut Da NGaning Duun Tung Nira (12:19-21)

¹⁹ Muya tung pagbasa mi tung nagianingung atia, malau-manaw ra ilem numyu ang anday dumang pagabuat, kung indi, pagdipinsaw ra ka ilem tung sadiliu. Piru belagan matuud tia ay kipurki maskin unu pay nagianingu tung numyu, nagianingu mismu tung katalungan yang Dios ig nagapaeyanganaw ra ka ni Jesu-Cristo yang dapat ang ianingu tung numyu. Dispuis mga putulung nagamaalu, yang pagasikaru enged tung tanan ang atiang nagianingu tung numyu ang basi pa ra ilem ang matawanganamu ra yeen tung pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus ugud asan da mas pang kemeet. ²⁰ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay yang nagaeldanu, muya kawutanamu ra yeen ang pagbuatamu ra ta indi malelyaganu ig maitaw ka numyung magbuat ta sasang indi mi ra ka malelyagan. Ay muya kawutanamu yeen ang yang duma pagsuruayan da ta ereketan ubin pagiriweg-iwegan da ubin panungkukan da ta kasilag ubin may pagpanadili ra ubin pagrarrangaan da ta dengeg may dengeg ubin pagdaraldalan da ubin pansidarakul da yang mga kulu nirang pagparalandawan ubin kung unu pa man ang mga kagulanay ang kawutanu. ²¹ Yang nagaeldanu enged tung pagkawutu asan ang muya yang Dios ang pagpaturuwulunanu, ilugutaw si anya tung kaeyakan asan tung katalungan mi ang asta magintraw ra ilem tangit natetenged tung dakele pa asan tung numyung nagpakasalak tan taa pa ang pagkatapus maskin pinakdulanu pa ta lugar nirang manligna, indi pa ka enged nagapanligna tung nagkarabuat nirang malalaway ang katulad ka tung pangumbaway ubin pangunlalii ang ya ra kay pinakleran nirang anday eyak-eyak nira.

13

Nagapaamanan Na Tanira Ang Muya Maregsanan Da Ka Enged Ang Magpadapat Ta Disiplina Tung Nira (13:1-4)

1 Simanyan kung mangayaw ra nganing asan, ya ray pangyaklung angayu tung numyu. Yang linyang pausuyang manginsapu tung mga aruman ming atiang indi pa nagapanligna, kung unu pay mga kasalanan nirang nagikiga tung yeen, dapat ang paingmatuuran da ta durua ubin tulu nga sistigusan ang sasay bitala nira, baklu ra padapatayu ta disiplina*. 2 Atiing asanaw pa tung numyu tung pangyadwang angayu, bakluaw nagliit, pinagpaa-mananu ra kang lagi yang mga aruman ming kumpurming nagpakasalak†. Numaan ang andanaw pa asan, pagpaa-manaw si kang uman tung nira may tung дума pang kumpurming nagpakasalak da ka atiing andanaw ra asan. Panganingen mi ang kung asanaw si nganing tung numyu, indi ra pasinsiaenu yang kumpurming indi nanligna tung nagkarabuat nirang atia. 3 Talagang padapatanu ra ka enged ta disiplina. Tatal, pagingalukamu ra kang lagi ta sasang pruibang ang ti Jesu-Cristo mismu yay pagpadapat ta bitala tung numyu ang tung yeen ka agitaligay na. Tanya talagang belagan maluway, kung indi, maktel ang magpadapat ta disiplina tung numyu. 4 Kipurki tanya maskin maluway ka man atiing pagpalansang na tung krus, piru bui ra simanyan ekel tung kagaeman yang Dios. Tung anya ipananglitayu yang sadiliu ang maskin maluwayaw ka man tung pagterelengen yang дума, piru kung asanaw si nganing tung numyu, bistu mi ra yang puirsauang magpadapat ta disiplina ay kasiraanami ra ka ni Jesu-Cristong magpadapat ekel tung kagaeman yang Dios. 5 Yang mga sadili mi mismu, ya ray dapat ang insapuen mi ta maayen. Bilang talimaanen mi kung talagang matuud yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo bilang nagapanuntan mi ka ta pagturumanen mi yang mga kalelyagan na. Indi mi wasu nagapanimanan tung mga sadili mi ang tanya pagpakigsasa ra tung numyu? Puira pa ilem kung tung paginsapu mi ang anda ray lumintaw, tay puis asanamu ra magluang palyadu. 6 Ugaring, dakulu yang sarigu ang tung paginsapu ming atia tung mga sadili mi, asan da ka nga maladmaray mi ang pati yuu indiaw ra ka nagluang palyadu ang maning anday pinakawut na yang pagparakawutunu tung numyu atiing primiru. 7 Nagipagampuamu ra nganing yeen tung Dios ang tawanganamu ra anya ta mupia ang indiamu ra enged magbuat ta maskin unu pang malalainay.

* **13:1** 13:1 Ingkelan ni Pablo tung Deuteronomio 19:15. Ginamit ka ni Mateo tung 18:16 ig ginamit ka ni Pablo tung 1 Timoteo 5:19. † **13:2** 13:2 Kung gustu tang maintindian kung unu pang mga kasalananay yang binuat nira, balikan ta ra kanay yang sinambit ni Pablo tung 12:20-21.

Yang pagasikarung pagampu, belagan ang maganing ang para asanaw ra magluang maktel da yang pagkaapustulu tung pagterelengen yang pamagpakigkuntra tung yeen. Kung indi, yang sulaminti ilem ang pagasikaru ang yamu magbuat ta pulus matinlu, maskin asanaw ra nga tetelengay ta duma ang yuu maluway gated indiaw ra nagpaita yang pagkaapustulung mapuirsang nagpadapat ta disiplin tung numyu. ⁸ Kung magtinlu ra yang mga buat-buat mi, aywat padapatanamu pa yeen ta disiplin? Kipurki tia, kung ya pay buatenu, indi ka enged magkatunu tung kamatuuran. Piru kung padayunan mi ka enged yang mga ubra-ubra ming atiang mga malalain, ubligaduaw ra ka enged ang magpadapat ta disiplin tung numyu gated yay nagaskeanung uyun ang pisan tung kamatuuran. ⁹ Ay kipurki masadya tung isipu ang kung ariaw pag tetelengay nirang maluway, anday bali, basta yamu maktel da yang pagprusigir mi tung kalelyagan yang Dios. Purisu ya ra ka man nganing taa yang nagipagampu tung anya para tung numyu ang tung makali maulkan da yang pagurusuyun mi tung nagauyunan na ang nagkawaldang da. ¹⁰ Ya ra ka man nganing taa yang ipinagsulatu tung numyu yang natetenged tung mga bagay ang atia mintras andanaw pa asan ugud basi pa ra ilem ang anda ray kaministiranung magpaita yang kaisegu tung numyung gamitanamu ra yeen ta katengdananung naang ipinagpiar ni Ginuu ta tung yeen. Ay kipurki yang katuyuan na enged ang nagpiar, belagan ang maganing ang para gamitenung manrangga tung mga tau, kung indi, ang para gamitenung magtawang ta ustung tung nira ugud asan da mas pang kemeet yang pagtaraligen nira tung anya‡.

Yang Pagtapusan Ni Pablo Yang Sulat Na Ang May Mga Impurtanting Nagipagpaprusingir Na Tung Nira (13:11-13)

¹¹ Buinu mga putulu, ya ra ilem taa yang pagtapusanung bitala ang sarang maaningu tung numyu. Tادلengen mi ra yang mga ubra-ubra mi ugud maulkan da yang pagurusuyun mi tung kalelyagan ni Ginuung Jesus ang midyu tung nagkawaldang da. Ipadeet mi ra enged tung mga isip mi yang tanan ang atiang nagipagpaktelu tung numyu. Dispuis magsarasaanamu ra ka ta kinaisipan may kinaisipan ang para maguruyunanamu ra tung matinlu. Kayanan mi ra yang tanan ang atia ay natetenged yang Dios ang yay pagpaeyang ta ustung gegma may matinlung paguruyunan ta magpurutul, ya ra ka mismu ay magpakigsasa tung numyung magpaktel. ¹² Dispuis kada

‡ **13:10** 13:10 Ikumpalar tung sinambit na tung 10:8.

magsaragpunamu ra ngani, kaministiran ang magsarapetanamu ang tedek ang pisan tung mga isip mi[§] ugud asan da nga bistuay yang pagpurutulan ming talagang liit ka man ang matuud tung Dios.

Pati yang tanan ang mga putul ta tani ang ya ra kay binuat yang Dios ang mga kinasakpan nang sadili, pamagpakikumu musta ka asan tung numyu.

¹³ Buinu, yang nagipagampu para tung numyung tanan asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuung Jesu-Cristo may yang gegma yang Dios asta yang pagpakigsasa yang Espiritu Santo tung numyung pagpaeyang ta paguruyunan ming matinlu.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu,

Pablo

§ 13:12 13:12 Kung pasadsaren ta tung bitalang Giniriego ang pagkatapus getesen ta ra ilem ang ilakted tung bitalang Tinagbanwa, ay maning taa yang palaksu na: “Magsarapetanamu ra ka ang asan da ipapanaway mi tung sagradung pagarara-araan mi.” Atii kanay tung panimpu pa na Pablo, kada mamagsaragpun yang mga tumatalig ang kada sam pundaan, yang sistima nirang magsarapetan, magerepepan tanirang magarara-araan, basta lalii may lalii ig baway ka may baway. Asan da nga bistuay ang tanirang magpurutul paggeregmaan ang talagang tedek tung mga kinaisipan nira.

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga GALACIA

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing primirung pagliliwutun ni Pablo durua ni Bernabé tung takun ang 46 asta 48, namagparakawutun yang Matinlung Balita tung mga lansangan ang Iconio, Listra, may Derbe (mapa) duun tung parti Galacia (Mga Binuat-buatan 14:1-21). Yang kadaklan duun belagan mga Judio, kung indi, taga duma-rumang nasyun. Tung mga lansangan ang atii, may mga taung namagpananged tung ipinagpakawut nira ig namagtalig ka yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristong namagpatapnay. Purisu nagkamaningan da ang may salegsa-salegsa rang pundaan yang mga tumatalig duun. Pagkatapus yang pagurubraen na Pablo duun, namagbalik da ka tung Antioquia duun tung parti Siria ang ya ray pinagliitan nira (14:27-28). Pagkatapus atiang duun da tanira, nagpasulat da ti Pablo yang sulat ang naa tung takun ang 49 ang para ipaekel na tung mga tumatalig ang atia ang kada may sam pundaan duun tung parti Galacia. Yang ipinagpasulat na tung nira ay nabalitaan na ra ang may mga tumatalig ang mga Judiong taga Judea ang nangasubli tung anya duun tung mga lugar ang atia. Pagkatapus, aparti ra yang nagitulduk nira tung mga tumatalig kay tung ipinagtulduk na Pablo tung nira atiang primiru (1:6-10). Kipurki yang palaksu yang nagitulduk nira, yang mga tau unung malelyag dang mausgaran da yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na, kulang pa kung magtalig da ilem yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristo. Dapat ka unu ang tanira magtuman da ka yang mga katuwulan ang ipinagpadapat ni Moises tung nasyun nira atiang tukaw. Yang pinakaimpurtanti unung dapat ang tumanen nira ang tanira magpabuat da ta tanda tung mga tinanguni nira ang para maging ultimung mga Judio gated yang nasyun nira unung atia sam bilug ilem ang pinagpilik yang Dios ang tukaw ang para maging mga tauan na. Belagan ilem maning tia yang nagitulduk nira, kung indi, nagapakamali ka nira yang nagitulduk ni Pablo ang yang sasang tumatalig liwianu rang indi ra magpasuitu tung mga katuwulan ang mga maning tia ang para asan da rin nga risibiay yang Dios (5:1). Ay kipurki kung liwianu ra unung indi ra magpasuitu, mas pa unung magpakasalak ay anda ra unu ay pagsangkelan na. Kapurisu yang nagitulduk nirang atiang durug kadakul

yang kamali na, yay gustu ni Pablo tumpalaken ugud basi pa ra ilem asan da nga mamanmanay yang isip yang mga tumatalig ang taga duun ang mamagsugat dang mamagbalik tung tamang pagirintindien tung kalibrian.

Purusu tung 1:6 asta 10, sinambit ni Pablo yang prubli-mang atiang natengeran yang pagpasulat na tung sulat ang naang ipinaekel na tung nira. Tung 1:11-2:10, dinipindiran na yang pagkaapustul nang ipinagpiar yang Dios tung anya ay ya ra aganingay yang mga manigtulduk ang atii ang tanya unu belagan matuud ang apustul. Pagkatapus dinipindiran na ka yang kamtangan yang nagipagpakawut na tung belagan mga Judio ang talagang yay tama. Ig yang pinakaimpurtanting pabilugan nira, belagan yang mga katuwulan, kung indi, ang magtalig da ilem tanira yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus ay asan da ilem ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagtere-lengen na (2:11-21). Yang palaksu yang kapitulu 3 may 4, nagibaswas ni Pablo ta maayen kung unu pay kamtangan yang nagipagpakawut nang atia. Durug tinlu yang mga pangatadlengan nang pagkereng tung nagipagpakawut na ang may mga matitinlung pananglit ang ginamit nang nagpasanag. Pagkatapus tung 5:1-6:10, pinabilugan na kung unu pay nagalagpakan yang nagipagpakawut na tung mga pagurubraen yang mga tumatalig tung kaldaw-kaldaw. Bilang yang kalibrian ang ipinakdul yang Dios tung nira belagan teed ilem tung panguring timpu, kung indi, dapat ang may apiktar na simanyan tung mga ulag nira tung pangaldaw-kaldaw. Yang katuyuan na kung ya pa agaring malibrian nira yang dating mga kalelyagan nira pati yang dating palaksu yang mga pagirisipen nirang balawag ka tung kalelyagan yang Dios. Ang para magkamaningan da ta maning tia, kaministiran ang yang Espiritu Santo yay pirming papagmanguluen nira tung mga sadili nira (5:16-26). Atia talagang indi ra enged maguyuran ang magpapsaw tung kalelyagan nirang atiang dati (5:16). Pagkatapus, tung 6:1-10, sinambit na yang impurtanting mga pitik ang dapat pausuyan yang kumpurming pinaeyangan yang Espiritu Santo ta baklung ipagpangabui na. Tung 6:11-18, pinapagbilug na yang pinakaimpurtanting bagay tung intirung sulat ang naa.

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-5)

1 Yang nagpasulat yang sulat ang atia ya ra yuung ti Pablo ang sasang apustul. Belag tau yang nagtulduk tung yeen ubin nagtuwul tung yeen ang para yuu maging

apustul, kung indi, ultimu ilem ti Jesu-Cristo durua yang Ama tang Dios ang ya ka man ay nagpabungkaras tung anya. ² Yang sulat ang atia pinaugtunan da yang tanan ang mga putul tang pamagpakiugpu tung yeen tani ig kasiraanami ra kang nagpaekel tung numyung mga tumatalig ang salegsa-salegsang pundaan asan tung sinakepan yang Galacia. ³ Yang nagipagampuu tung Ama tang Dios durua ni Ginuung Jesu-Cristo ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman nirang pamagpadagen-dagen tung numyu ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang naang baklu. ⁴ Gustuu kang ipademdem tung numyu ang ti Ginuu ta nagpatumbas yang linawa na natetenged tung mga kasalanan ta ugud asanita ra nga paluasay na tung sistima yang kaliwatan ang naa ang durung pisan agkabalawag tung kalelyagan yang Dios. Ay ya ra kang lagi ay kalelyagan yang Ama tang Dios. ⁵ Purisu yay dayawen ta tung anyang asta tung sampang anday katapus-tapusan. Talagang magkabagay ang pisan tia.

Natetenged Tung Prublimang Natengeran Yang Pagsulat Ni Pablo Tung Nira (1:6-10)

⁶ Durung pisan agkadakul yang pagkaberengu tung numyu ang aywat indi pa ilem nagabuay, panalyuramu ra tung Dios ang ya ka man ay nagbeteng tung numyung magtaligamu rang bugus tung kaneeman ang ipinagpaita ni Jesu-Cristong nagpakugmatay. Ay nagipaekel mi ra yang isip mi tung dumang nagibalita ang ya ra unu yang Matinlung Balita buat. ⁷ Piru tung pagkamatuud anday dumang Matinlung Balita, kung indi, ultimu ilem yang nagipagpakawut yamen natetenged tung kaneeman ni Jesu-Cristong nagpakugmatay. May asan da unu tung numyung mga manigtulduk ang pamanliwereng tung mga isip mi ang yang ultimung Matinlung Balita ya ray nagatagaman nirang umanen. ⁸ Piru iugtulu tung numyu, kung tinu pay pagparakawutun tung numyu ta sasang balita ang indi magkatunu tung Matinlung Balitang atiang ipinagpakawut da yamen tung numyu tan taa pa, maski ngani yami pa nganing ang mga apustul ni Jesu-Cristo, maski ngani yang sasang angil ang duun mismu manliit tung langit, talagang maagmaan na yang silut yang Dios ang anday katapusan. ⁹ Katulad tung ipinagpaaman da kang lagi yamen tung numyu tan taa pa, ya si kay nagulitenu numanyan. Kung tinu pa asan ay pagparakawutun tung numyu ta sasang balita ang balawag tung balitang atiang dating pinananged mi atiang asanami pa, talagang maagmaan na yang silut yang Dios ang anday katapusan. ¹⁰ Ta, tung

nagipanganingung atia, ya ra wasu ay nagipangati-katiu tung mga tau ang para ya ray mauyunan nira tung yeen? Belag! Kung indi, yang pagasikarung pagbitala ta maning tia ay ang para yay mauyunan yang Dios tung yeen. Ay kipurki kung ya pay pagasikaru ang yuu mauyunanaw ra ta mga tau ka ilem, belaganaw ra matuud ang turuwulun ni Jesu-Cristo.

Natetenged Tung Pinanliitan Yang Matinlung Balitang Nagipagpakawut Na (1:11-12)

¹¹ Mga putulu, iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yang Matinlung Balitang atiang dating ipinagpakawutu tung numyu belagan inimu-imu ka ilem ta tau. ¹² Ay kipurki belagan ang maganing ang ya ituldukay tung yeen ta sasang tau ang pagkatapus ya ra ilem ay pinauyunanu, kung indi, ya ipabunayagay ni Jesu-Cristo mismu tung yeen.

Yang Kamtangan Yang Matinlung Balita Ya Ipabunayagay Ni Jesu-Cristo Ta Diritsyu Tung Anya (1:13-24)

¹³ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay kipurki nabalitaan mi ra ka siguru kung ya pa agari yang pagurubraenu atiang pagusuyaw pa rin tung dating pagatuuan yamen ang mga Judio. Katulad da asan tung binuatu tung dumaramang grupu yang mga tumatalig tung ni Jesu-Cristo ang ya ray pinamarasanu ta mupiandang andang pisan ay kaildawu tung nira ay gustuung magkaradiadu ra ilem. Ang pagkatapus atii pala ya ray pinagpilik yang Dios ang maging mga tauan nang sadili. ¹⁴ Yang ipinagpamarasu tung nira ya ra yang pagurusuyunung durug kasulipet tung dating pagatuuan yamen ang atii ang kung ikumpalar pa tung kadaklan ang mga masigkaidaru yuu enged ay pinakamaderep ang nagkereng tung pinanubli yamen tung mga kinaampu yamen. ¹⁵ Piru atiang duunaw pa rin tung tian ni nanay, pinatemenganaw rang lagi yang Dios ang yuu maging sasang taraligan ni Jesu-Cristo ang pagkatapus atiang natauaw ra, bintang na ra ka yang isipung magsuku tung anya natetenged ilem tung kaildaw na tung yeen ang andang pisan ay natengeran na tung mga buat-buatu. ¹⁶ Purisu atiang gustu nang magpabunayag tung yeen yang paganingen nang Ana Na, dayunaw ra ka man ang pinagpaitaan na ugud simpanaw rang magparakawutun natetenged tung anya tung mga taga duma-rumang nasyun. Numanyan atiang pagkaitaw tung anya, andang pisan ay pinalengtanung para ingalukanu ra rin ta painunuku. ¹⁷ Indiw ngani nagbalik duun tung Jerusalem ang para magpasugpataw pa rin tung mga apustul ni Ginuung Jesus ang dati. Kung indi, anday dumang binuatu, atiang

lagi, diritsyuaw ra kanay ang nagliit tung Damasco ang nagpaages duun tung Arabia. Pagkatapus, nagbalikaw ra ka duun tung Damasco. ¹⁸ Pagkataklib yang tulung takun, bakluaw ra nagsablay-sablay ang nanungul-tungul duun tung Jerusalem ugud magpailalaw ra tung ni Pedro. Durua ka ilem ang linggu yang panlumunanu duun tung anya. ¹⁹ Dispuis, yang kadaklan ang mga apustul na duun, indi ngani naitaw. Naitaw ilem ti Santiagong sasang putul ni Ginuu tang Jesus. ²⁰ Yang inaningung atia nagaskean yang Dios ang talagang belagan bukli. ²¹ Numanyan pagkatapus yang panlumunanu tung ni Pedro, dayunaw rang minangay tung mga duma-rumang lugar duun tung sinakepan yang Siria may Cilicia. ²² Tung uras ang atii indiami pa ka enged nagirilalaan tung pirsunal yang mga tumatalig ang kada sam pundaan duun tung sinakepan yang Judea. ²³ Ugaring ilem nabalitaanaw ra nira tung mga aruman nirang duma may ruma ang yuu unung nagpamaras tung nira tan taa, yuu ra unu mismu ay pagparakawutun tung duma yang Matinlung Balitang nagapananged nira ang ya ra ka rin unu ay pinagtagamanu ta paented yang palaksu na. ²⁴ Purisu ya ray dinayaw nira ta mupia tung Dios yang pangimaklu nang atia tung yeen.

2

Yang Nagipagpakawut Na Pinauyunan Da Ka Yang Dating Mga Apustul (2:1-10)

¹ Taa numanyan, pagkataklib da yang sam puluk may epat dang takun, bakluaw si nanungul-tungul duun tung Jerusalem, kasiraanami ra ka ni Bernabe. Pati ti Tito, ingkelanu ra kang pinanunut. ² Yang ipinagangayu duun belag yuug paguuyay yang dating mga apustul, kung indi, yuug pabunayagay yang Dios ang ya ray gustu nang buatenu. Kumawutami ra duun, nagpaintindiaw ra kung unu pa enged ay kamtangan yang Matinlung Balitang naang pirming nagipagpakawutu tung maning tung numyung belagan mga Judio. Ay yang pinangamananu duun, kung alimbawa indi paugtunan nira yang nagipagpakawutu, muya ya ray puiding padatelan ta dumang mamagdiskumpiar tung yeen. Apiki, anda ray pakawutun yang pinakabedlayanung tukaw pati numaan. Yang pinalengtanung pinakigkesenan ang yami yami ra ilem, ya ra yang mga putul tang pagatelengan ta abwat yang mga taung atiang pamagturuldudun da asan tung numyung atiang baklu*. ³ Ti Titong naang nagduman

* 2:2 2:2 Ikumpalar ta tung inaning ni Pablo tung 2 Corinto 11:5

tung yeen, anda kang lagi ay tandang binuat tung tinanguni na gated belagan Judio yang nasyun na. Piru maskin pang maning tia, rinisibi ra yang mga pamagmangulu duun ang sasa kang putul nirang tumatalig tung ni Jesu-Cristo. Indira nganing rineges nirang magpabuat ta tanda agad ya ra rin ay gustu yang duma. ⁴ Yang dumang atia, ya ray pinangamananung nagpakigkesen tung mga pamagmangulu ang yami yami ra ilem. Kipurki yang dumang atiang pamagreges, pamagpatumatalig-tumatalig ilem ang para mamagpakiglaket da ilem tung sam pundaan duun. Ya ra ilem pamagsagusut ugud tung matinlung pagpataliktik nira tung yamen kung may mapuntusan da nira natetenged tung pagkaliwianu tang nang ipinakdul tung yaten ni Jesu-Cristo. Ay simanyan indiita ra dapat ang magpasuitu tung mga katuwulan ang para tung pagturumanen ta asanita ra rin nga risibiay yang Dios. Yang planu rin nira, mamangirepen da rin tung yamen ang pabaliken tung dating pinanaligan da rin yamen ang para ipasuituami si nira tung mga katuwulan. ⁵ Piru inding pisan pinauyunan yamen maskin tung gesye ilem ang uras ugud inding pisan mauman yang tamang pagirintindien tung ultimung Matinlung Balitang naang nagipagpakawut yamen ang para tung ikaayen mi asan.

⁶ Numanyan anday dumang dinangat na, pagkamaresmes da yang mga putul ta duun kung unu pa engaged ay kamtangan yang nagipagpakawutu, andang pisan ay painunuku nira tung yeen ang maning umanenu pa yang nagipagpakawutu tung maning tung numyung belagan mga masigkanasyun yamen ang mga Judio. Kung tung bagay, yang mga putul tang atia, maskin nagatelengan ka man ta abwat yang pamagturuldudun da tung numyung atiang baklu, piru tung yeen ang pagintindi, aywat yang pagkabatang yang sasang tau ya pay intindien tang ipalandaw tung duma ang tung pagterelengen yang Dios pantay-pantay ra ka ilem? ⁷ Ya ra ka man tiang nagipaganingu, belag yuug sugpatay yang mga putul tang atii, antis yuug pauyunay nira, ay namalamaran da nira ang pati yuu piniaran da ka yang Dios ang magparakawutun yang Matinlung Balita tung mga taga duma-rumang nasyun ang katulad ka tung ni Pedro ang ya ra kay piniaran nang magparakawutun tung mga masigkanasyun yamen ang mga Judio. ⁸ Bilang yang nagpaktel tung ni Pedro ang para magparakawutun tung mga masigkanasyun yamen ang mga Judio ya ka man mismu yang nagpaktel tung yeen ugud magparakawutunaw ka tung maning tung numyung mga taga duma-rumang nasyun. ⁹ Kapurisu pagkasiman

yang mga putul tang atia ang yuu nagapaktelaw ka man yang Dios natetenged tung pagkaapustulu, kinumustaami ra ilem nira ni Bernabe ang kinawig ang san tuugami ra ilem. Anday dumang namangumusta tung yamen ya ra ti Santiago, ti Pedro, may ti Juan ang ya ra ka man taang pagatelengan ta abwat yang pamagturuldudun da asan tung numyung atiang baklu ang ya ra nganing aganingay nirang ultimu ilem tanira yang pamagmangulu tung tanan ang mga kaputulan. Yang pinagiriguan yamen tung uras ang atii ang yang pabilugan enged yamen ni Bernabe, ya ra yang pagparakawutun yamen tung maning tung numyung mga taga duma-rumang nasyun ig yang pabilugan enged nira ya ra yang pagparakawutun nira tung mga masigkanasyun yamen ang mga Judio. ¹⁰ Ugaring ilem yang itinuyun nira tung yamen ang indi enged unu yamen paglipatan yang mga putul tang mga maliliwagen ang taga Jerusalem ang ya ra ka man ang lagi ay nagapaderepanu.

Nagaulit Na Yang Pagbasul Na Tung Ni Pedro Natetenged Indi Na Ra Inusuy Yang Linyang Magkatunu Tung Matinlung Balita (2:11-21)

¹¹ Taa numanyan atiang pagbalik yamen duun tung Antioquia, ti Pedro minangay ra ka duun. May miningsang pinarangkaung sinambeng natetenged may kamaling pagabuat na. ¹² Ay atiang primiru ang indi pa nagakawut yang mga aruman ni Santiagong duun liit tung Jerusalem, ti Pedro pagpakisadu ra kang lagi tung mga tumatalig ang belagan mga masigkanasyun yamen ang mga Judio ang anday pilik yang mga palanganen nira. Piru pagkawut da yang mga taung atia, amat-amat dang nandeleg ti Pedro tung dating mga kasadu nang atia ang asta nagpablag da ka enged tung nira natetenged may pinangamanan na tung mga masigkanasyun nang atiang baklung namansikawut†. ¹³ Dispuis pati yang mga tumatalig ang atiang mga Judio ang dating taga Antioquia, namagisul da ka tung nagaskean da nirang magkatama natetenged tung naita nira tung ni Pedro. Pati nganing ti Bernabe naguyud da ka natetenged tung pagisul nirang atia. ¹⁴ Kapurisu atiang naintindianu ra ang yang pagabuat nirang atia indi enged pagkatunu

† **2:12** 2:12 Yang pinangaman ni Pedro ang muya pakusalaken da yang mga masigkanasyun nang atia natetenged tung kinaugalian nirang mga Judio, bawal ang magpakisadu tung belagan mga Judio natetenged yang dumang nagapangan nira ipinagbawal yang Dios tung nasyun nira atiang panimpu pa ni Moises. May mga riglamitung ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu nira kung unu pang mga palanganenay ang puiding panganen nira may yang indi. Duun ta nga basaay tung Levitico 11 may tung Deuteronomio 14:3-21.

tung tamang pagirintindien tung Matinlung Balita, dayunu rang binasul ti Pedro tung katalungaan yang tanan ang mga kaputulan. Agaaningaw tung anya, “Pedro, maski yawa sasa ka man ang Judiong pulutiku, piru tan taa, ipinasaay mu ra yang ugali mu tung ugali yang mga putul tang naang belagan mga masigkanasyun tang mga Judio. Ay nagpakisarua ra nganing tung nira. Piru numaan, tung pagdeleg mung atia tung nira, asan da nga guyuray mu yang isip nira ang yang ugali nira dapat ang ipasaay ra nira tung ugali tang mga Judio ugud asan da tanira nga risibiay yang Dios buat. Talagang kamali mu tia! ¹⁵ Pedro, ita, dati kang laging mga Judio. Belaganita taga dumang nasyun ang indi kang lagi pamagusuy tung mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises. ¹⁶ Piru nagakdekan ta ra ka ang yang papanaw yang Dios ang magusgad tung sasang tau ang salu ra tung pagterelengen na, belagan natetenged tung pagturumanen na yang mga katuwulan ang atia, kung indi, natetenged ilem tung pagtalig na yang sadili na tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. Purisu maski nganing itang dati kang laging mga Judio, nagtaligita ra tung ni Jesu-Cristong nagpatapnay. Ya ray binuat ta ay ugud asanita ra ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na ekel ilem tung pagtalig ta tung ni Jesu-Cristo, belagan natetenged tung pagturumanen ta yang mga katuwulan ang atiing ibinutwan ni Moises tung nasyun ta. Ay kipurki may bitala yang Dios ang anda unung pisan ay tau may sam bilug ang mausgaran nang salu rang pisan tung pagterelengen na ekel tung pagturumanen na yang mga katuwulan na[‡]. ¹⁷ Dispuis pa, atii kanay, kumus durung kalelyag tang risibienita ra yang Dios suluminti ilem ekel tung pagtalig tang bugus tung ni Jesu-Cristo, maskin mga Judioita ka man, nagpakbungita ra tung belagan mga Judio ang indi kang lagi pagtuman yang mga katuwulan ang atia. Aywa, yang gustu mung ianing, Pedro, ang yang pagpawaya tang atii kasalanan ta tung Dios? Ti Jesu-Cristo wasu aningen tang yay nagsulsul tung yaten ang magpakasalak? Abaa, belag kang kasalanan ta tii! Ti Jesu-Cristong tinaligan ta, talagang indi pagsulsul tung sasang tau ang para magbuat ta kasalanan! ¹⁸ Alimbawa kung pinawayaanu ra yang dating pinanaliganung para risibienaw ra yang Dios ang pagkatapus, ya si kay balikanung panaligan, talagang asanaw ra magluang malinampasen tung kamatuuran. ¹⁹ Ay kipurki natetenged tung pagturumanenu yang mga katuwulan ang

‡ 2:16 2:16 Duun ngaeklay ni Pablo tung Mga Karantaen 143:2. Inaning ka ni Pedro tung uri (Mga Binuat-buatan 15:10-11). Inulit da ka ni Pablo tung Roma 3:20; 4:5; 11:6; Efeso 2:8-9; Galacia 3:11

atia, asanaw ra mismu nga plekay ta ipagtaligu ang asanaw ra nga risibiay yang Dios. Nagkamaninganaw ra ta maning tia ay ugud asan da makuat yang sasang pagsagang da rin tung yeen ang indiaw magkatinir ta kaampiranu tung Dios. Ay atiang pagpakigkapulitu tung ni Jesu-Cristong ilinansang tung krus, asanaw ra nga luasay tung pagpasuituu tung mga katuwulan ang kalaumu ra rin ang asanaw nga risibiay yang Dios natetenged tung sadiling ketelung pagtuman. ²⁰ Purisu numaan, indiaw ra pagmangulu tung sadiliu, kung indi, pagpamanguluaw ra tung ni Jesu-Cristong pagpakigkapulit da tung yeen. Maskin unu pay pagabuwatu simanyan, ya agipapanawayu tung pagtaraligenung bugus tung anya ang yay paganingen ang Ana Yang Dios. Tanya ka man yang naggegma tung yeen ang asta pinakugmatayanaw ra nganing anya. ²¹ Indig baliwalaenu yang kaneeman nang atiang ipinagpaita na tung yeen atiang pagpakugmatay na. Kapurisu kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing, ya ra taa. Kung asanita nga risibiay yang Dios tung pagturbanen ta yang mga katuwulan na, intunsis anda ra ka rin ay kapulutan na yang pagpakugmatay ni Jesu-Cristo," agaaningaw duun tung ni Pedro.

3

Natetenged Tung Pagpatinir Yang Dios Tung Nira Yang Espiritu Santo Kung Unu Pa Enged Ay Natengeran Na (3:1-5)

¹ Abaa, yamung taga asan tung Galacia, indiamu ra maskeng magisip? Muya may nanliwering da tung mga isip mi agad pinagpasanaganamu ra yeen ta maayen kung unu pa enged ay kapulutan yang pagpakugmatay ni Jesu-Cristo tung krus. ² Ya ra ilem taa yang gustuung ipademdem tung numyu. Atiang pagpatinir yang Dios tung numyu yang Espiritu Santo, unu pang papanaway? Natetenged basu tung pagturbanen mi yang mga katuwulan yang rilyun yamen ang mga Judio u natetenged ang atiang pagkagngel mi yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo, nagtaligamu ra yang mga sadili mi tung anyang nagpatapnay? Simpri natetenged ilem tung pagtalig mi asanamu ra nga patiniray yang Dios tung Espiritu Santo. ³ Aywa, naplekanamu rang pisan ta mga isip mi? Atiang primirung pagtalig mi tung ni Jesu-Cristo, yang Espiritu Santo yay nangimaklu tung mga kinaisipan mi ang para paktelenamu ra anyang magusuy tung kalelyagan yang Dios. Ang pagkatapus simanyan, kanisip mi pala, mas magtinlu yang pagurusyun ming atia kung yang sadiling pursora mi ya ray panaligan ming magtuman yang mga

katuwulan ang atia? Durug dakul yang kamali mi! ⁴ Aywa, yang tanan ang nagkaraispirinsiaan ming atia sigun tung pagparaktelen yang Espiritu Santo tung numyu, anda pa ka enged ay pinagbatuan yang mga isip mi asan? Piru indiw mananged ang anday buminatikal tung mga isip mi. Simpri may asan. ⁵ Purisu talimaanenamu si kanay yeen. Naang pagpatinir yang Dios ang bugus tung numyu yang Espiritu Santo ang may mga pruiiba nganing ang maktel ang nagipalua na asan tung numyu, tung numyung pagintindi, unu pay pinanliitan na? Natetenged basu tung pagturbanan mi yang mga katuwulan yang rilyun yamen ang mga Judio u natetenged tung pagtalig mi tung ni Jesu-Cristo atiang pagkagngel mi yang Matinlung Balita? Simpri natetenged tung pagtalig mi tung anya.

Nagapapagsunaid Na Yang Duruang Papanaw Kung Ay Pay Tamang Usuyun Yang Sasang Tau Ang Para Asan Da NGA Risibiyang Yang Dios (3:6-14)

⁶ Kung natetenged tung ni Abraham ang yay nagapabilugan yang pamagturuldukan tung numyung atiang baklu, pademdeman mi ra kanay yang sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung anya ang maning taa yang palaksu na:

“Ti Abraham nagtalig da tung Dios ang magkereng tung sasang pinangakuan na tung anya ang pagkatapus natetenged ilem tung pagtalig nang atii, duun da tanya ngaipabtangay yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na,” maganing*.

⁷ Intunsis asan da ngaintindiy mi ang yang kumpurming may pagtalig nira tung ni Jesu-Cristo yay tetelengan yang Dios ang ultimung mga kanubli ni Abraham. ⁸ Dispuis, may pinalanuan da kang lagi yang Dios para tung belagan mga Judio ang kung eyangan da nganing tanira ta ipagtalig nira tung ni Jesu-Cristo, duun da ngausgaray nang salu rang pisan tung pagterelengen na. Purisu nagpaske rang lagi tung ni Abraham kung unu pay kamtangan yang Matinlung Balita ang maganing,

“Gamitena yeen ang magpakaayen tung mga tau maskin unu pang nasyunay,” agaaning†.

⁹ Ig disir, puiding aningen ta ang yang kumpurming may pagtalig nira tung ni Jesu-Cristo maskin unu pang nasyunay, ya ray nagapakaayen yang Dios ang katulad ka tung pagpakaayen na tung ni Abraham ekel tung pagtalig na tung anya. ¹⁰ Sanu pa indiamu aningenu ay kipurki yang tanan

* **3:6** 3:6 Genesis 15:6; Roma 4:3 † **3:8** 3:8 Genesis 12:3; Mga Binuat-buatan 3:25

ang pamaglaum ang tanira puiding usgaran yang Dios ang magkabagay ra tung anya natetenged tung pagturumanen nira yang mga katuwulan nang ibinutwan ni Moises, ya ray mga taung talagang ipanumpa ra yang Dios. Ay telengan ta ra ilem yang sasang bitalang nabtang tung kasulatan ang maganing,

“Talagang ipanumpa ra ni Yawi yang kumpurming indi magsepet ang pirmi tung tanan ang mga katuwulan na ang ipinasulat na tung ni Moises,” maganing‡.

Ig kung isipen ta ta maayen, anda enged ang pisan ay taung masarang ang magsepet ang pirmi, may sam bilug. ¹¹ Durug kabistu ang andang pisan ay taung puiding mausgaran yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na natetenged tung pagturumanen na yang mga katuwulan nang atia. Kipurki may inaning yang Dios mismu ang yang tau unung may kaampiran na tung anya, ya ra unu yang taung inusgaran na rang magkabagay ra tung anya natetenged ilem tung pagtalig nang bugus§. ¹² Dispuis pa atiang pagpadapat yang Dios yang mga katuwulan na tung nasyun yamen ang mga Judio, indi na ra ipinatiei tung pagtalig yang sasang tau. Kung indi, katulad tung sasang nabtang tung kasulatan,

“Yang taung pagsepet ang pirmi tung tanan ang mga katuwulan ang atia yay mapagpasapen tung Dios ang asta tung sampa,” agaaning*.

¹³ Maayen ilem ti Jesu-Cristo ya ray nagpalibri tung yaten ugud indiita ra ipanumpa yang Dios natetenged tung mga paglalampasen ta tung mga katuwulan nang pirmi ra ilem‡. Ay tanya ra mismu ay pinabungsaran yang panumpa yang Dios atiang pagpakugmatay na. Talagang ya panumpaay na tung uras ang atii ay kipurki telengan ta ra ilem yang sasang inaning yang Dios ang yang sasa unung taung sinintinsiaan dang inimatay ang pagkatapus yang tinanguni na isinakbet da tung tukud ang tinalaran, asan da unu ta taung ipinanumpa na rang lagi‡. ¹⁴ Yang katuyuan nang nagpalibri tung yaten tung maning tiang papanaw ay ugud pati yang maning tung numyung mga taga duma-rumang nasyun mapakaayenamu ra ka yang Dios ang katulad ka

‡ **3:10** 3:10 Deuteronomio 27:26 § **3:11** 3:11 Duun ngaeklay ni Pablo tung Habacuc 2:4. Inulit na ka tung Roma 1:17 may 3:21-22. * **3:12** 3:12 Levitico 18:5 † **3:13** 3:13a Kung gustu tang maintindian kung unu pang mga paglalampasenay ang ipanumpa yang Dios tung yaten ang mga tau, duun da nga basaay ta yang sasang listaan yang mga katuwulan tung Deuteronomio 27:15-26. ‡ **3:13** 3:13b Duun ngaeklay ni Pablo tung Deuteronomio 21:23. Atii kanay maning da tia yang pagabuat nira tung sasang kriminal ang para sasang pangamanan ta duma.

tung inaning na tung ni Abraham[§], bilang mausgaranamu ra anyang saluamu rang pisan tung pagterelengen na natetenged ilem tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo. Yadwa pa, ekel tung pagtalig ta tung ni Jesu-Cristo, asanita ra ka nga patiniray yang Dios tung Espiritu Santong pinangakuan na.

Yang Pinangakuan Yang Dios Indi Ka Enged Masampawan (3:15-18)

¹⁵ Mga putulu, magintraaw ra kanay pangatadlengan. Maskin katadlengan ta sasang tau ka ilem, may katamaan na ka. Alimbawa, kung may durua nga tauan ang magpinaiguay ang pagkatapus pinabuatan da ka nira ta kabakeran na, indi ra ka enged maimung imbaliduen ta maskin tinu pa ubin dulangan pa. ¹⁶ Numaan nagaskean ta ka ang may sasang patakaran ang ipinagpakigpaigu yang Dios tung ni Abraham ang tukaw ang para magbegkesan da tanira. Lugud da ka duun yang sasang pangaku na tung anya ang tung uri may sasang kaayenan ang tukurun yang sasang kanubli na. Belagan mga kanubli na yang sinambit na ang maning dakele tanira, kung indi, yang kanubli nang sam bilug ilem. Anday duma, ya ra yang paganingen ang Cristo. ¹⁷ Yang gustuung ianing, yang patakaran ang atiang ipinagpakigpaigu yang Dios tung ni Abraham indi ka enged maimung masampawan yang mga katuwulan ang atiang ipinagpadapat na tung nasyun ang Israel atiang pagkataklib da yang epat ang gatus may tulung puluk ang takun (430). Kung alimbawa masampawan yang pinangakuan na atii tung anya duun da ka nga plekay ta puiursa na. ¹⁸ Kung alimbawa, asanita ra nga risibiay yang Dios tung pagturumanen ta yang mga katuwulan ang atia, ig disir yang pangaku nang atii anda ra ka rin ay kapulutan na. Piru yang pagrisibi yang Dios tung ni Abraham sasang buluntad na ilem sigun tung pinangakuan na tung anya. Belagan ang maganing ang ti Abraham ya risibiay na natetenged tung pagturumanen na yang mga katuwulan ang atia.

Kung Unu Pay Katuyuan Yang Dios Ang Nagpadapat Yang Mga Katuwulan Na (3:19-25)

¹⁹ Muya may talimaanen mi tung yeen ang kung maning da tia yang papanaw yang Dios ang pagrisibi tung yaten ang mga tau, unu pay pulut nang nagpakdul pa ta mga katuwulan? Yang tuwalu, anday dumang sinikad nang nagpakdul tia, kung indi, ang para asan da nga maladmaray ta yang mga kasalanan tang paglampas tung anya.

§ 3:14 3:14 Genesis 12:3; sinambit na ra ka tung 3:8.

Dispuis yang mga katuwulan ang atiang ipinagpadapat na, mantinsiun da ilem ang asta kumawut yang sasang kanubli ni Abraham ang atiang nagaaningu ang yay magpundar yang kalibrian ang atiang pinangakuan yang Dios. Kidispuis pa atiang pagpakdul yang Dios yang mga katuwulan ang atii, duun da ilem ipapanaway na tung mga angil na ang para iparalun nira tung ni Moises ang pagkatapus tanya si kay nagparalun tung mga tau. ²⁰ Kaministiran ilem ang may manigparalun ang gamiten kung yang may bitala indi malelyag ang magbitala ta pirsunal tung mga tau. Piru atiang pagpangaku yang Dios tung ni Abraham, indi nagministir ta manigparalun, kung indi, dirikta ilem yang ibinitala na tung anya. Ig disir asan da ngaintindiy ta ang yang pinangakuan na tung ni Abraham landaw ang pisan tung mga katuwulan ang ipinagpiar na tung ni Moises.

²¹ Muya may magtalimaan si ang atiang pagpadapat yang Dios yang mga katuwulan na, belag bang duun da ngaisulay na yang pinangakuan na tung ni Abraham? Abee, belag ka! Kipurki naginapartiy ta katuyuan yang duruang atia. Kisira ra rin ang may sasang katuwulan ang ipinagpadapat na ang kung tumanen ta ilem, asanita ra ngaeyangay ta ipagpangabui tang baklu ang anday pagtapusan na, ig disir asanita ra rin ngausgaray nang saluita ra tung pagterelengen na. Piru anday katuwulan ang ipinakdul nang maning tia yang palaksu na. ²² Kung indi, bistung pisan tung kasulatan kung unu pay nagabtangan tang mga tau ang pulusita kemkem yang kalelyagan tang magpakasalak. Nagkamaning da ta maning tia ay ugud yang pagpakdul yang Dios tung yaten yang pinangakuan na duun da ilem ipatielay na tung pagtalig tang magpatapnay tung ni Jesu-Cristo.

²³ Atiang indi pa agipagpabunayag yang Dios yang natetenged tung pagtaraligen tung ni Jesu-Cristo, yang kaalimbawaan yamen ang mga Judio, maning pa tung mga prisung nagabantayan ta maigpit yang sasang guardia ang ya ra kay kaalimbawaan yang mga katuwulan ang ipinagpadapat yang Dios tung nasyun yamen. Pinasuituami anya asan ugud takaanami ta pagpaditini tung guardiang atia ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabunayag na ra natetenged tung pagtaraligen tung ni Jesu-Cristo, asanami ra yenget-yengetay yang mga isip yamen ang magtalig tung anya. ²⁴ Yang gustuung ianing, katulad ka tung sasang turuwulun ang pagataligan yang sasang amaen ang magdisiplina tung ana na, yay kaalimbawaan yang mga katuwulan ang atia. Pinasuituami nganing yang Dios asan ugud takaanami ta pagpasuitu ang asta asanami

ra ngaeyangay ta ipagtalig yamen tung ni Jesu-Cristo ugud natetenged ilem tung pagtalig yamen ang atia tung anya, asanami ra ngausgaray nang magkabagay ra tung pagterelengen na. ²⁵ Piru simanyan kumus ipinagpabunayag da ka man yang Dios natetenged tung pagtaraligen tung ni Jesu-Cristo, ig disir andawami ra tung pudir yang maning pa tung manigdisiplinang atia.

Yang Mga Taga Galacia Tung Pusisiun Dang Mamagkatinir Yang Kaayenan Ang Pinangakuan Yang Dios Tung Ni Abraham (3:26-29)

²⁶ Simanyan yamung tanan, maging mga Judio kag belag, pulusamu ra mga ana yang Dios natetenged ilem tung pagtalig mi tung ni Jesu-Cristo. ²⁷ Ay atiating pagpabenyag ming nagpailala ang inimakluamu ra anya, katulad tung sasang taung nagsuut ta baklung awel, ta yamu maning pa tung nagsuutamu ra ka yang baklung pagpangabui ang ipinaeyang na tung numyu atiating pagtalig mi tung anya. ²⁸ Intunsis numanyan maskin unuamu pang nasyunay, kung datiamung mga Judio u kung belag, maskin unu pang pagkabetangay mi, kung kirepenamu ta tau u kung belag, maskin unu pang pagkatauay mi kung laliiamu u kung bawayamu, yang mga bagay ang atia belagan ang yay tetelengan yang Dios ang magrisibi tung numyu. Ay kipurki pariu-pariu yang pagterelengen na tung numyung tanan natetenged pagsarasaanamu rang tanan ni Jesu-Cristo. ²⁹ Dispui pa, kumus pagsarasaanamu ra ka man ni Jesu-Cristong yay kanubli ni Abraham, ig disir pati yamu, ipinabtangamu ra ka yang Dios ang mga kanubli na. Purisu tung pusisiunamu rang magkatinir yang pinangakuan na tung ni Abraham.

4

Yang Mga Taga Galacia Belagan Da Suitu Yang Napuawan Nira, Kung Indi, Binuat Da Yang Dios Ang Mga Ana Na Rang Pakinawangen Na Tung Pinangakuan Na (4:1-7)

¹ Numaan yang bagay ang atia, ipananglitu ra kanay tung panunublien yang mga mamula tung ginikanan nira. Yang sasang mulang manubli tung kamanggaran yang tatay na, maskin sublien nang luwus tung uri, piru mintras may pagkaminuridad na pa, pariu ka ilem yang pagkabetang na tung sasang kirepen ang anda kang lagi ay pudir na. ² Mintras mula pa, suitu pa tanya yang mga taung piniaran ni tatay nang magasikasu tung anya kag magerekelen tung ganadus ang sublien na tung uri. Maning ka ilem tia yang pagkabetang nang asta kawutun da yang uras

ang ipinagtipu ni tatay na ang tanya kumawut da tung mayuridad na*. ³ Maning ka tia tung yamen ang mga Judio, yami maning pa tung sasang mula ang may minuridad pa. Ubligaduaming magtuman yang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung nasyun yamen ang yang arangkada na, taa ilem tegka tung kaliwutan. Bilang yami maning pa tung mga kirepen ilem. ⁴ Maayen ilem, pagkawut yang uras ang ipinagtipu ra kang lagi yang Dios, tinuwul na yang paganingen nang Ana Nang mangay taa tung kaliwutan ang naa. Nagingtaung bilug ang katulad ka tung yaten gated ya kay ipanganaay ta sasang baway. Yadwa pa, sigun tung planu yang Dios tung anya, tanya ultimung kinasakpan yang nasyun yamen ang Israel ig suitu ka yang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung yamen. ⁵ Yang katuyuan yang Dios ang nagtuwul tung anya ay ugud yaming mga Judiong suitu pa yang mga katuwulan ang atia, mapalibriami ra anya ekel tung pagpakugmatay na ugud asanami ra nga pakdulay na ta pagkabetang tang mga anaita ra yang Dios. ⁶ Kumus yamu, binuatamu ra ka man yang Dios ang mga ana na, gustu nang masimanan mi. Purisu pinatiniranamu ra anya tung Espiritu Santong pagsinasaay kang lagi tanira yang paganingen ang Ana Yang Dios. Ya ray pagpaeyang tung mga isip mi ang magkabagay ra ang yang Dios ya ra aganingay mi sasa may sasa ang "Amaw". ⁷ Anday dumang lagpakan na, kung indi, sasa may sasa tung numyu, yang pagkabetang mi naguman da. Belaganamu ra pariu tung mga kirepen, kung indi, mga anaamu ra yang Dios. Dispui kumus mga anaamu ra ka man anya, tung pusisiunamu rang magrisibi yang tanan ang kaayenan ang pinangakuan na tung mga ana na.

Nagapaprusigir Na Tanirang Indi Ra Mamagintindi Tung Mga Katuwulan Ang Pagpasuituan Yang Mga Judio (4:8-12a)

⁸ Atiing anda pay kaampiran mi tung Dios, yang kaalimbawaan mi mga kirepenamu pa yang mga ginuu-ginuung atiang belagan matuud ang Dios. ⁹ Piru simanyan may kaampiran mi ra tung matuud ang Dios ubin mas matinlung aningenu ang yang Dios ya ray tukaw ang nagpakirampil tung numyu bakluamu pa napagpakirampil tung anya. Pagkatapus numanyan nagaberengaw ta duru tung numyu kung aywat pagintindiamu ra tung sasang sistimang magkapanriu ka ilem tung dating napuawan mi. Aywa kaya nagalelyagamung magpakemkem si tung andang pisan ay matawang na? ¹⁰ Maning da tiang nagapapaktelan mi

* **4:2** 4:2 Atii kanay maning tia yang ugali yang mga manggaranen duun tung rugal ang atii.

ra yang mga maal ang kaldaw ang nagipagsilibra ta mga Judio ang katulad ka tung kaldaw ang nagipamaenay nira may tung pistang nagipagsilibra nira ang kada lumati yang bulan ubin yang mga nagipagsilibra nira tung takuntakun. ¹¹ Abaw pagkeba-keba ra ta mupia yang dedlaanu natetenged tung numyu. Muya madiadu ra ka ilem yang pinakabedlayanung nagpaintindi tung numyu. ¹² Mga putulu, yang nagipagpapurisigiru tung numyu, magpakbungamu ra tung yeen ang namlek da tung sistimang atia. Tatal ta yeen, atiang asanaw pa tung numyu, nagpakbungaw ra ka tung numyung taga duma-rumang nasyun ang indiamu kang lagi pagusuy tung mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung nasyun yamen.

Nagikumpalar Na Yang Pagsarapeten Nira Tung Anya Atiang Primiru May Yang Pagpabetang Nira Tung Anya Numaan (4:12b-20)

Tan taang atiang asanaw pa, durung pisan agkatinlu yang pagistimar mi tung yeen. ¹³ Siguru nagademdeman mi ka ang atiang primirung pagkawutu asan tung numyu paglaruaw. Kung belag tung laruung atii, indiaw ra ka rin natadeng asan tung numyung asta nagdasig-dasig da yang tinanguniu. Anda ra ka rin ay lugarung magparakawutun tung numyu yang Matinlung Balita. ¹⁴ Maskin sinayuranamu ra ka man ang nagteleng tung pagkabetangung atii, indiaw ra ka enged pinamidbiran ming linikayan, kung indi, sinapetaw ra numyu ta maayen ang midyuaw pa tung sasang angil ang tinuwul yang Dios ubin maning pa tung ni Jesu-Cristo mismu. ¹⁵ Aywa, nalipatan mi ra yang kasadyaan mi atiang primiru ang nanangeramu ra tung Matinlung Balita ang asanamu ra ka nga pakaayenay ta mupia yang Dios? Maskin nganing yuu mapagpaingmatuud ang kung puidi ilem din, pati mga mata mi, linuat mi ra rin ang itindul tung yeen, yang pagmamaalen ming atii tung yeen. ¹⁶ Aywa, numaan basu agipabtangaw ra ilem numyung sasang kasuay mi natetenged pagpadayunaw pang pagpadapat tung numyu yang kamatuuran? ¹⁷ Yang mga taung atiang pamagtulduk ta makatatalang asan tung numyu, durung pagparaiwan-iwanen nira tung numyu ang para ya ray maayunan mi tung nira. Piru yang pagasikad nira belagan matinlu. Ay yang gustu nira, marangga ra yang pagnurunutan tang magpurutul ang para tanira ray ipalusu mi ta gegma mi. ¹⁸ Kung tung bagay, maayen kang may magpaiwan-iwan tung numyu maskin asanaw ka kag anda, basta anday dumang pagasikad na, kung indi, ultimu ilem yang ikaayen mi. ¹⁹ Yamung agkawigenung mga

anaw, yang kaalimbawaanu yuu maning pa tung nanay ming mangana sing uman tung numyu ang duru rag siit yang pagparanganaenu. Ay kipurki nagapagkurianaw ra ta durung pagdemdem tung numyu kung sanu ra kaya kemeet yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo ang asta maita ra ka enged tung mga pagpangabui mi. ²⁰ Talagang durug kagulu yang isipu natetenged tung numyu. Kisira ra rin asanaw ra tung numyu, mapaiwan-iwananu ra rin ta maayen yang mga pamitalaw.

Yang Kaalimbawaan Nira Maning Pa Tung Mga Mamulang May Gustu Nirang Mamagpakli Tung Ni Nanay Nira (4:21-31)

²¹ Midyu may duma asan tung numyung nagalelyag dang magpasuitu tung mga urdinansang pinanubli yang nasyun yamen ang Israel tung ni Moises ugud asan da tanira nga risibiay yang Dios buat. Yang gustuung ianing tung nira, maayen pang pasadsaran da kanay nira ta mupia yang ipinasulat yang Dios tung ni Moises. ²² Napabtang ka duun ang ti Abraham duruay ana nang lalii. Yang sam bilug ipinangana yang kirepen yang kasawa na. Yang sam bilug ipinangana yang kasawa na mismu ang tanya belagan kirepen yang pagkabetang na. ²³ Dispuis yang sam bilug ang ipinangana yang kirepen yay naana ni Abraham tung pastikular ka ilem ang papanaw. Piru yang sam bilug ang ipinangana yang belagan kirepen yay naana na natetenged ilem tung pagkereng yang Dios tung pinangakuan na tung nirang magkasawa. ²⁴ Taa simanyan yang kapanawan yang nainabung atii gustuung buatenung sasang pananglit. Yang mga baway ang atiang durua maning pa tung yay kamtangan yang durua kang patakaran ang ipinagpakigpaigu yang Dios. Yang sam bilug ipinagpakigpaigu na tung nasyun ang Israel duun tung bukid ang paganingen ang Sinai. Yang kaalimbawaan yang ipinagpakigpaigu nang atii maning pa tung sasang kirepen ang baway ig yang kaalimbawaan yang mga taung pamagpasuitu tung ipinagpakigpaigu nang atii yay maning pa tung mga ana yang kirepen ang baway ang pati tanira pulus ka ilem mga kirepen ekel tung inaen. Purisu magkabagay kang ipananglitu tung ni Hagar ang yay sasang kirepen atiang tukaw. ²⁵ Maski yang aran na, nanggid tung bukid ang atiang Sinai duun tung banwang Arabia. Dispuis pa yang kirepen ang atiang ti Hagar magkabagay kang ipananglitu ka tung siudad ang Jerusalem ang yay pinakasintru yang rilyun ang nagausus yang kadaklan ang mga Israel numanyan. Ay kipurki yang kaalimbawaan yang siudad ang atia maning pa tung sasang

kirepen ang inaen ig yang kaalimbawaan yang pamagusuy tung rilyun ang atia yay maning pa tung mga ana nang pulus ka kirepen gated ubligadu tanirang mamagusuy tung mga riglamintu na. ²⁶ Piru may sam bilug ang Jerusalem duun tung kaabwat-abwatan ang yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang inaen ka ang belagan kirepen yang pagkabetang na. Yang Jerusalem ang atii yay maning pa tung nanay tang mga tumatalig. Dispuis yang kaatu na ya ra ti Sara ang belagan kirepen. ²⁷ Talagang magkatamang maginatuay tanira ay kipurki may sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung siudad ang Jerusalem atiang tukaw ang maning taa yang palaksu na:

“Yawang maning pa tung nakapasan da ta mga ana mu ig india ra ka pangana, magpakasadyaa ra. Yawang indi pa pagbalunbun ta masiit ang mangana, india magegtem, kung indi, maggaluaka ra. Ay kipurki maskin binutwanana ra kanay ka man yang kasawa mu, piru dakele ra ka enged yang ipangana mu. Mas dakele nganing kay tung primiru ang atiang indi pa naliit yang kasawa mu,” maganing†.

²⁸ Dispuis, mga kaputulan, yamu ray ipinabtang yang Dios ang mga kanubling pinangakuan na tung ni Abraham ekel tung pagsarasaan mi ni Jesu-Cristo natetenged tanya sasang kanubli ni Isaac ig ti Isaac tanya yay ana ang pinangakuan yang Dios tung ni Abraham‡. ²⁹ Dispuis pa kung balikan ta yang kapanawan yang nagkainabu tung mga ana ni Abraham ang atiang durua, yang sam bilug ang inana na tung pastikular ka ilem ang papanaw dineeg-deegan na yang sam bilug ang inana na ekel tung kagaeman yang Espiritu Santo. Maning ka tia yang nagainabu numanyan. Ay itang pagtalig tung sasang kanubli ni Abraham ang ti Jesu-Cristo nagadeeg-deeganita ka yang duma ang yang nagapapaktelan nira ya ra yang ipinagpakigpaigung atiang sam bilug sigun tung mga katuwulan. ³⁰ Piru unu pay napabtang tung kasulatan, kung indi, pinauyunan da yang Dios yang pinaganing ni Sara tung ni Abraham ang

† **4:27** 4:27 Isaias 54:1. Yang bitalang atiang inulit ni Pablo yay sasang ipinananglit ni Isaias atiang tukaw natetenged tung siudad ang atiang Jerusalem ang maning pa tung sasang baway. Yang ipinatalub ni Pablo tung baway ang atia belagan da siudad, kung indi, yang sasang baway ang ya ra ti Sara ig yang ipinatalub na tung mga ana ni Sarang dakele, ya ra yang tanan ang mga tumatalig tung ni Ginuung Jesus. ‡ **4:28** 4:28 Tung inaning ni Pablong atia binalikan nang iwinaswas yang pinaganing na kang lagi tung 3:29 ang ekel tung pagsarasaan nira ni Jesu-Cristong yay kanubli ni Abraham, pati tanirang taga Galacia ipinabtang da ka yang Dios ang mga kanubli ni Abraham ig tung pusisiun da tanirang mamagkatinir yang kaayenan ang atiang pinangakuan na tung anya pati tung mga kanubli na.

kaskasen na ra ilem unu yang kirepen ang magana ay yang inana na unu tung kirepen talagang indi ra ka engaged unu manubli tung kaayenan ang sublien yang inana na tung kasawa nang belagan kirepen. Anday dumang lagpakan na tia, kung indi, kumpurming tinu pay malelyag ang magpalgud da tung dating ipinagpakigpaigu yang Dios tung nasyun ang Israel atiang tukaw, talagang indi ra engaged pakinawangen yang Dios tung kaayenan ang pinangakuan na tung ni Abraham may tung mga kanubli na. ³¹ Ig disir, mga putulu, kumus ita ka man ay pakinawangen yang Dios tung kaayenan ang atia, yang kaalimbawaan yang pusisiun ang nabtangan ta belaganita mga kanubli yang baway ang atiang kirepen, kung indi, ita ray mga kanubli yang kasawa ni Abraham ang luas kang lagi tung pagkakirepen.

5

Nagapaaman Na Tanirang Indi Enged Mampauyun Tung Nagireges Yang Duma Ang Magpabuat Ta Tanda Tung Mga Tinanguni Nira (5:1-12)

¹ Ang para indiita ra dapat ang magpasuitu tung mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises, demdemen ta ang ipinalibriita ra ni Jesu-Cristo. Purisu indiamu ra engaged magpauyun tung maling nagitulduk yang duma ang dapatamu ra unung pabuatan ta tanda tung mga tinanguni mi. Indiamu ra engaged magpakirepen sing magpasuitu tung sistimang atia ang magkapariu ka ilem ta sistima yang dating natauan mi. ² Kumus yuu sasang taraligan ni Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu, may sasang gustuung ianing tung numyu ang muya yay maberengan mi ta maayen. Kung ilugut mi yang mga tinanguni ming buatan ta tanda, asanamu ra nga pisanay ta ikaayen mi ra rin tung kalibrian ang pinagtalus ni Jesu-Cristong nagpakugmatay. ³ Ulitenu si yang nagipagpaamanu kang lagi tung numyung tan taa pa. Kumpurming tinu pay malelyag ang yang tinanguni na pabuatan ta tanda, ubligadu ra tanyang magtuman yang tanan ang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises. ⁴ Ta yamung kumpurming nagpaekel da yang isip na tung palaksung atia ang puidiamu rang usgaran yang Dios ang salu ra tung pagterelengen na natetenged tung pagturbanen mi yang mga katuwulan, duunamu ra nga pablag tung ni Jesu-Cristo. Ay ya pa agari, duun da nga talyuray mi yang kaneeman ang ipinagpaita na tung numyu ta diwaldi ang andang pisan ay natengeran na tung mga pagturbanen mi.

⁵ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay ta yamen ang pagkarapulitan ni Jesu-Cristo may nagipagpakisewat yamen ang tung uri ipabistu ra enged yang Dios tung tanan ang yami inusgaranami ra kang lagi anyang magkabagay ra tung anya. Maning tia yang nagapakbat yamen natetenged tung Espiritu Santong yay pagpasiguru tung mga isip yamen ang maning ka man tia yang nagielat yang Dios tung yamen natetenged ilem tung pagtaraligen yamen ang naa tung ni Jesu-Cristo. ⁶ Kipurki nagaskean da yamen ang yang nagintindien yang Dios tung sasang tau belagan kung tanya binuatan da ta tanda tung tinanguni na u kung anda, kung indi, sulaminting nagintindien na tung anya kung tanya pagtalig da tung ni Jesu-Cristong bugus tung isip na ang asan da ka nga pruibaaay tung paggeregmaen na tung mga masigkatau na.

⁷ Katinlu ra rin atiang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo. Talagang may nanliwereng da ka man tung mga isip mi atiang indiamu ra pagpadayun tung pagparanangeren mi tung kamatuuran. ⁸ Kung unu pay nagitulduk nirang nagipagkumbinyu tung numyu, atia belagan liit tung Dios ang yay nagbeteng atiang primiru tung mga kinaisipan ming magtalig yang mga sadili mi tung ni Ginuung Jesus. ⁹ Muya yang nagitulduk nirang atia manulad da tung pampaleskag ang maskin gesye ilem ang ilaket, piru kung tumagmak da nganing, nagapaleskag na yang intirung sang masang arina. ¹⁰ Piru maskin nagapagbitalaw ta maning tia, yang isipu nagapaktel da ka enged ni Ginuu ta. Purisu may sarigu tung numyu ang indi mi ipataklib tung mga isip mi yang nagipaganingung atia. Dispuis pa, yang taung atiang pagtagam ta panliwereng tung mga isip mi, talagang parusaan da ka enged yang Dios maskin abwat yang pagkabetang na. ¹¹ Piru ta yeen, mga putulu, kung alimbawa pagparakawutunaw pa tung belagan mga Judio ang dapat magpabuat ta tanda tung mga tinanguni nira baklu ra nga risibiay yang Dios ang katulad ka tung nagibalita yang duma, indiauw ra rin nagadeeg-deegan ta mga masigkanasyunung mga Judio. Tatal kung maning tii rin yang nagipagpakawutu, makuat da rin yang nagipagpakulain enged nira tung yeen natetenged tung nagipagpakawutu natetenged tung pagpalansang ni Jesu-Cristo tung krus ang yay ultimu ilem ang nagapatielan yang Dios ang magrisibi tung yaten ang mga tau.

¹² Yang mga taung atiang pamagpagulu tung mga isip ming pamagtulduk ang dapatamu unung magpabuat ta tanda tung mga tinanguni mi, kisira rin ang pati yang mga

tinanguni nira gereten ka nirang kapunun, magkabagay ra ka rin tii tung nira*.

Yang Pagkaliwianu Nira Indi Enged Padatelan Nirang Magpagustu Tung Mga Kalelyagan Nirang Dati (5:13-15)

¹³ Ta yamung mga putulu, yang ipinagbeteng yang Dios tung mga isip mi ay ugud ilibriamu ra anyang indiamu ra dapat ang magpasuitu tung mga katuwulan ang para asanamu ra rin nga libri. Ugaring maskin maning da tiang libriamu ra, indi mi ra ilem padatelan yang pagkalibri ming atia ang sultuamu rang magpaguyud si tung dating pagkatau ming mapinagpanadili. Kung indi, ekel tung pag-geregmaan ming magpurutul, magpararanekanamu rang pirming mapagsirirbian ta matinlu. ¹⁴ Kipurki yang tanan ang nagipanuwul yang Dios tung yaten puiding mapabilug ta tung sam bilug ilem ang dapatita unung maggegma tung aruman tang tau ang katulad ka tung paggeregmaen ta tung mga sadili ta†. ¹⁵ Piru kung nusias yamu rag pagsuruay ang pagterekewan ang katulad ka tung mga dayamdang, dapatamung mangaman. Talagang asan da nga ranggaay mi yang pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus pati yang pagpurutulan mi.

Nagipagpapurisigir Nang Pirming Papagmanguluen Nira Yang Espiritu Santo (5:16-18)

¹⁶ Sugpatanu ra kanay yang inaningu natetenged tung dating pagkatau ming mapinagpanadili. Kaministiran ang yang Espiritu Santo yay pirming papagmanguluen mi tung sadili mi tung kaldaw-kaldaw. Atia talagang indiamu ra engaged maguyuran yang kumpurming unu pang kalelyaganay ming uyun tung dating pagkatau mi. ¹⁷ Talagang matuud tia ay kipurki yang dating mga kalelyagan ming uyun tung pagkatau ming atiang dati pagpakigkuntra tung mga kalelyagan yang Espiritu Santo. Piru yang Espiritu Santo tanya pagpakigkuntra ka tung mga kalelyagan ming atia natetenged yang duruang atia pagkinuntraay kang lagi. Yang katuyuan yang Espiritu Santong pagpakigkuntra ay ugud indiamu ra dapat ang maguyuran yang dating kalelyagan mi. ¹⁸ Dispuis pa, basta pagpaguyuramu tung Espiritu Santo, anda ray ministir ang magpasuituamu pa

* **5:12** 5:12 Kung mamagpakapun ang matuud, bistu ra rin ang tanira talagang indi pagatuwul yang Dios, kung indi, pariu ka ilem tung duma duun tung Galacia ang pamagtuu tung mga duma-rumang ginuu-ginuu ang yang duma pagpakapun tung mga sadili nira natetenged tung kadererepen yang pagturuuen nirang subra. † **5:14** 5:14 Duun ngaeklay ni Pablo tung Levitico 19:18. Muya-muyang nagasambit tung kasulatan ang katulad ka tung Mateo 5:43; 19:19; 22:39; Marcos 12:31; Lucas 10:27; Roma 13:9; Santiago 2:8.

tung mga katuwulan ang para asan da rin nga suspindiay mi yang mga kalelyagan ming dati.

Nagapapagsunaid Na Yang Nagipalua Yang Kalelyagan Tang Dati May Yang Nagipaeyang Yang Espiritu Santo (5:19-26)

¹⁹ Numanyan kung natetenged tung dating pagkatau tang mapinagpanadili indi mataluk yang mga ubra-ubrang nagipalua na. Asan da ta pangumbaway may pangunlalii, asan da ka ta pagpakled tung mga malalaway ang pagburuaten ang andang pisan ay eyak-eyak na. ²⁰⁻²¹ Asan da ka ta pagturuuen tung mga ginuu-ginuu ubin maskin dumang mga bagay ang nagipakli tung Dios ang pandampan. Asan da ka ta pandeeg-deeg ang yang aruman na ya ra agitaligay nang padalpetan ta mga malain. Asan da ka ta pagpakulain ta isip ang pagpakigsuay tung masigkatau na, asan da ka ta pangimun, asan da ka ta nagasilag ang maglelpaken, asan da ka ta pagpalandaw tung aruman nang ya rag lamkuay na, asan da ka ta pagsuruag-suagan ang yay ikarangga yang pagpurutulan, asan da ka ta pagiweg, asan da ka ta pagparabuuen ang may kanunut na kang mga malalaway ang pagurubraen. Asan da ka ta maskin unu-unu ra ilem ang pagburuatensay ubin pagirisipen man ang pariu ka ta laksu tung nagkarasambitu. Iugtulu tung numyu ang katulad ka tung ipinagpaamanung lagi tung numyu, yang mga taung kumpurming pagpadayun tung mga maning tiang pagburuaten, indi ra enged pampaintraen yang Dios tung paggaraemen na tung kaliwutan ang baklu. ²²⁻²³ Piru kung tinu pa man ay pagpamangulu ra tung Espiritu Santo, maning taa yang nagipaeyang na tung anya. Asan da ta paggeregmaen na tung mga masigkatau na, asan da ka ta nagikasadya yang isip na maskin unu pay nagapanawan na, asan da ka ta kalimengan yang isip na, asan da ka ta kaurayan yang isip na, asan da ka ta pagildaw na tung mga masigkatau na, asan da ka ta pagpakaayen na tung nira, asan da ka ta pagkapiadu na ang tanya madagmit ang taraligan yang mga kaarumanan na, asan da ka ta pagaramumuen na tung mga aruman na, asan da ka ta pagsuruspindien na tung sadiling kalelyagan na. Ta, kung yang mga maning tia yay nagipaeyang yang Espiritu Santo tung sasang tumatalig, anda ray sagyapen tung anya natetenged tung pagturuumanen na yang mga katuwulan.

²⁴ Dispuis kumpurming tinu pay pagkinapulitay ni Jesu-Cristo, pinangindian da nirang tinalyuran yang dating pagkatau nira pati yang dating mga kalelyagan nira ang kung kaisan anda ray teregkaan. Kung duun ipananglitayu

tung ni Jesu-Cristong ilinansang tung krus, maning pa tung ipinaumid da nira tung anyang ilinansang. ²⁵ Kumus pinaeyanganita ra yang Espiritu Santo ta ipagpangabui tang baklu, kaministiran magpalalangita ra tung anya tung tanan ang mga pagurubraen ta. ²⁶ Indiita ra engaged magpabetang tung sadili ta ang ita landaw tung mga aruman ta ay kipurki asanita ra magiriwegan ang magkaralawan ta dengeg.

6

Kung Tinu Pay May Kalbatan Na, Pakigdamayan Tang Tawangan (6:1-6)

¹ Mga putulu, kung alimbawa, may aruman mi asan ang nainalian da ta tuksung nagpakasalak, yamu asan ang kumpurming pagpamangulu tung Espiritu Santo, painunukuan mi ang para maulikan da yang pagurusuyun na tung nagauyunan yang Dios ang nagkawaldang da. Yang pagparainunukuen mi tung anya, eklan mi tung pagkaamumu mi. Dispuis sasa may sasa tung numyung magpainunuku tung anya masigbantay ta mupia yang anyang anyang sadili nusias maeklan da ka ta tuksu. ² Kung tinu pay may kalbatan na, pakigdamayan ming tawangan. Asan da nga tumanay mi yang sasang katuwulan ang nagipatuman ni Jesu-Cristo tung yaten ang mga tauan na*. ³ Kung tinu pay paglaum ang tanya mas abwat kay tung mga aruman na, ang pagkatapus tung pagterelengen yang Dios, belagan abwat, asan da ka ilem nga lukuay na yang sadili na. ⁴ Maayen pa sasa may sasa tung yaten, masigtimbang-timbang yang anyang-anyang ubra-ubra kung usuy tung pitik u kung belag. Atia, kung usuy ka man, ya ra ka ilem ay ikasadya na tung isip na. Indi na ra ilem ikumpalar tung pagurubraen yang duma. ⁵ Dapat ang yay buaten ta ay natetenged sasa may sasa tung yaten, anyang anyang panuwalan sinagintindiy. ⁶ Ugaring kumpurming tinu pay pagpatulduk tung sasang maayen ang magtulduk natetenged tung kamatuuran, kung unu pay sarang ang mabuluntad na tung aruman nang atiang pagpapirdi tung uras na, magkabagay ang pisan ang ya ray buaten na.

Kumpurming Unu Pay Nagiluak, Yay Mapatebasan (6:7-10)

⁷ Indi mi ilem lukuen yang mga sadili ming maglaum ang maskin magpaguyuramu tung dating pagkatau ming atiang mapinagpanadili ang muya indiamu ra balikan ta

* 6:2 6:2 Sinambit ni Ginuung Jesus Juan 13:34-35.

kasalanan. Yang Dios tanya belagan ang yay sasang lelepes-lepesen. Ay kipurki kung tung pagluluaken ipananglitayu, kumpurming unu pay nagiluak yang sasang tau, atia ra ka mismu ay mapatebasan na. ⁸ Aganingenamu ra yeen ta maning tia natetenged, kung yang maning pa tung nagiluak yang sasang tau ya ra yang pagpaguyud na tung dating pagkatau nang mapinagpanadili, indi maimu ang indi na mapatebasan yang ikadiadu na ang yang pagkablaga na tung Dios dumayun ang asta tung sampa. Piru kung yang maning pa tung nagiluak na ya ra yang pagpamangulu na tung Espiritu Santo, asan da nga patebasay nang magmas pa yang katinlu yang kaampiran na tung Dios ang tung uri magsapenan da tanirang asta tung sampa. ⁹ Dispuis ta yaten ang pagbuat ta matinlu, indiita ra ilem magpaluway. Ay kipurki kung kumawut da nganing yang uras ang magkatama tung pagintindi yang Dios, mapatebasan ta ra ka enged yang pinakabedlayan ta basta indiita ra ilem magmataka. ¹⁰ Purisu mintras may lugar ta, magbuatita ta ikaayen yang mga masigkatau ta maskin tinu pa, kapin da enged yang mga kaarumanan tang mga tumatalig tung ni Jesu-Cristo ang yang kaalimbawaan tang tanan maning pa tung sam pamilyaita ra ilem.

Yang Ultimung Tuyun Ni Pablo Tung Mga Tumatalig (6:11-16)

¹¹ Atia ra yang yeen ang sadiling panulat. Telengan mi wa yang kadarakulun yang mga litrang isinulatu. Binuatanu nganing ta maning tia ugud yang magdarasun pang ianingu mas pang bumatikal tung mga isip mi. ¹² May mga tau asan ang pangalelyag ang tanira dayawen ta mga masigka Judio nira natetenged tung patakarang nira. Yang ipagreges nira tung numyung magpabuat ta tanda tung mga tinanguni mi ay ugud indi ra ilem madeeg-deegan ang uman yang mga masigkanasyun nira. Ay kung alimbawa, mamagparakawutun pa natetenged tung pagpalansang ni Jesu-Cristo tung krus ang yay ultimu ilem ang nagapatielan yang Dios ang magusgad tung mga taung salu rang pisan tung pagterelengen na ig andang pisan ay ministir nirang magpabuat ta tanda, talagang asan da tanira nga deeg-deegay ta mupia. ¹³ Aganingenung ya ilem tia ay gustu nirang likayan ay kipurki tanira mismung pamagtagam ta reges tung numyung pabuatan mi ta tanda yang mga tinanguni mi, indi nganing pamagsulipet tung tanan ang mga katuwulan. Piru gustu pa ka enged nirang magpabuatamu ta tanda ay ugud ipabantugamu ra ilem nirang ipagpabugal tung mga masigka Judio nirang atia ang yamu

nakumbinsiramu ra nira. ¹⁴ Piru ta yeen gustuung gustu ang anda enged ang pisan ay dumang ipagpabantugu, kung indi, sulaminti ilem yang pagpalansang ni Jesu-Cristo tung krus. Atiing pagbatikal tung isipu kung unu pay linagpakan yang pagpalansang nang atii, asanaw ra nga plekay ta ipagmaalu tung sistimang pangkaliwutan. Pati tanirang pamagpaguyud pa tung sistimang atia, pagkamalamad nira ang nagkamaninganaw ra ta maning tia, asan da ka tanira nga plekay ta ipagmaal nira tung yeen. ¹⁵ Ultimu ra ilem tiay ipagpabantugu kipurki nagaskeanu ra ang yang sagyapen yang Dios tung sasang tau, belagan ang maganing kung tanya binuatan ta tanda yang tinanguni na u kung anda. Kung indi, yang suluminting sagyapen na tung anya kung tanya maning pa tung inimu sing baklu ang asan da ka nga pruibaaay tung pagpangabui nang baklu ka[†]. ¹⁶ Yadwa pa, kumpurming tinu pay magusuy tung pitik ang atia yay ildawan yang Dios ang palgurun tung kalibrian ang ipalua na tung uri ta kaldaw. Bilang yang tanan ang pagusuy tung pitik ang atia tanira ilem ay ultimung Israel bilang ultimung mga tauan yang Dios.

Nagapaamanan Na Yang Mga Manigtulduk Ang Pamagsagusut Tung Mga Taga Galacia (6:17)

¹⁷ Magimpisa numaan, kumpurming tinu pay pagpagamu tung yeen, ya ray paamanenu ang dapat indiaw ra ka gamuen nirang uman. Ay kipurki siguradung panuwalan nira tia tung ni Ginuung Jesus mismu ang yay agalenu. Bistu ra ang yuu kirepenaw ka man anya ay katulad ka tung sasang kirepen ang minarkaan da yang agalen na, yuu maning pa tung minarkaanaw ra ka anya ay may mga ulat-ulatang pagaekel-ekelanu nganing tung tinanguniu ang ya ray nagakdanu tung pagkererengenu tung anya[‡].

Yang Pagtapusan Yang Sulat (6:18)

¹⁸ Mga putulung kumpurming matuud ang mga tumatalig asan, nagipagampuamu ra yeen ang mas pang maispirin-siaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu. Magkamaningan da ka man tia.

*Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu,
Pablo*

[†] **6:15** 6:15 Pariu ta palaksu yang sinambit tung Juan 3:3, 5; 2 Corinto 5:17; Efeso 2:10; Tito 3:5; 1 Pedro 1:23. [‡] **6:17** 6:17 Atii kanay yang sasang agalen yag markaay na yang mga kirepen na ang anggud tung pagabuat simanyan tung mga karabaw ubin mga baka ang para asan ngaintindiy ang atia anya ka man ang kirepen.

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga EFESO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang sulat ang naa ipinasulat ni Pablóng ipinaekel tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung siudad ang Efeso. Atiing pagpasulat na, agditinien pa duun tung siudad yang Roma natetenged tung pagparakawutun na yang Matinlung Balita natetenged tung kalibrian ang pinagtukud ni Ginuung Jesu-Cristo.

Tung pinagimpisaan yang sulat na, ipinagpasanag na tung nira natetenged tung pinagplanu kang lagi yang Dios ang para ipatayu-tayu na rang pisan ang papagturunuen si yang tanan ang bagay ang inimu na tung kaliwutan ang naa pati tung kalangitan ang ti Jesu-Cristo yay papagmanguluen na tung nirang tanan (1:10). Purisu pinaktel ni Pablo yang mga isip yang mga tumatalig ang magsarasaan da ta kinaisipan alang-alang da ilem tung pagkarapulitan nira ni Jesu-Cristo ugud yang mga ubra-ubra nira magkatunu tung pinagplanu yang Dios para tung nira.

May mga pananglit ang ginamit nang pagbadbad tung mga isip nira kung unu pay nagadapatan yang pagsarasaan nirang mga tumatalig. Yang tanan ang mga tumatalig tung bilug ang kaliwutan ipinananglit na tung mga parti-parti yang sa nga tinangunian ang ti Jesu-Cristo yay maning pa tung kulu yang tinanguning atia (4:1-16). Ipinananglit na ka tanira tung sasang balay ang dakulu ang ti Jesu-Cristo yay maning pa tung pinakaimpurtanting batung pagpabilug tung intirung balay (2:19-22). Pati yang duruang magkasawa ipinananglit na ka tung ni Jesu-Cristo may yang tanan ang pamagtalig tung anya (5:21-33).

May mapangayapan ta tung sulat ang naa natetenged tung matinlung pagkarasawaen yang magkarasawa may tung matinlung rilasyon yang maggirinikanaan pati yang mamagagalen (5:21-6:9).

Tung pinagtapusan ni Pablo ta bitala, may durung tinlung mapangayapan ta natetenged tung nagipasangkap yang Dios tung yaten ang mga tumatalig ang ipagmanada tang manguntiel tung mga idya ni Satanas ang pirming pagtagam ta daya tung yaten (6:10-20).

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Pinagbulus-bulus:

1:1-2 Yang Intrada Yang Sulat

- 1:3-14 Yang Pagdarayawen Ni Pablo Natetenged Tung Pagpakaayen Yang Dios Tung Nirang Mga Tumatalig Ekel Tung Pinagtalus Ni Jesu-Cristo
- 1:15-23 Yang Nagipagampu Ni Pablo Para Tung Nira
- 2:1-10 Yang Nagapatielan Yang Dios Ang Magtapnay Tung Mga Tau Suluminti Ilem Yang Kaneeman Nang Ibinuluntad Na
- 2:11-22 Pinapagsarasa Ra Yang Dios Yang Mga Judio May Yang Belagan Mga Judio Ekel Tung Ni Jesu-Cristong Parariung Tinapnay Na
- 3:1-13 Natetenged Tung Katuyuan Yang Dios Ang Nagpiar Tung Ni Pablong Magparakawutun Tung Belagan Mga Judio
- 3:14-21 Yang Nagipagampu Si Ni Pablo Para Tung Nira
- 4:1-16 Natetenged Tung Pagsarasaan Nira Ang Ya Agasikasuy Nira Ta Maayen
- 4:17-5:2 Yang Dating Pagurubraen Nira Dapat Ang Mapaklian Ta Baklu Ang Uyun Tung Kalelyagan Yang Dios
- 5:3-21 Yang Mga Pagurubraen Ang Magkabagay Tung Mga Tumatalig
- 5:22-33 Natetenged Tung Palaksu Yang Matinlung Pagkarasawaen Ang Nagauyunan Yang Dios
- 6:1-4 Natetenged Tung Matitinlung Ugaling Dapat Ang Usuyun Yang Maggirinikanan
- 6:5-9 Natetenged Tung Matitinlung Ugaling Dapat Ang Usuyun Yang Mamagaragalen
- 6:10-20 Nagipasanag Na Kung Ya Pa Agaring Mapanguntielan Nirang Batukan Na Satanas
- 6:21-22 Natetenged Tung Ni Tikiko Ang Nagipaangay Na Duun Tung Nira
- 6:23-24 Yang Pagtapusan Yang Sulat Ang Tanira Si Ay Nagipagampu Na

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang nagpasulat yang sulat ang atia, ya ra yuung ti Pablong naging apustul ni Jesu-Cristo natetenged ilem ang yay kalelyagan yang Dios tung yeen. Ipinaekelu ra tung numyung ibinilang da ka yang Dios ang mga tauan na kang sadili asan tung Efeso ig bugus ka yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo. ² Yang nagipagampuu para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman may yang kalimengan ta isip ang liit tung Ama tang Dios durua tanira ni Ginuu tang Jesu-Cristo.

Natetenged Tung Mga Kaayenan Ang Indig Dakaten Ta Mata Ang Yay Nagadapatan Yang Kaampiran Nira Tung Dios (1:3-14)

³ Magkabagay rang pisan ang ita magdayaw tung Dios ang ya ka man mismu yang Dios ang pinanaligan ni Ginuu tang Jesu-Cristo atiang taa pa rin tung kaliwatan ang naa ig ya kay paganingen nang Ama Na. Bagay ang pisan ang yay dayawen ta ay natetenged pinakaayenita ra anya ta maayen ekel tung pagkarapulitan ta ni Jesu-Cristo. Pinakdulanita ra nganing anya ta maskin unu pang mga kaayenanay ang para tung ikatinlu yang pagpangabui tang naang baklu*. ⁴ Pariu ra atiang indi na pa nagaimu yang kaliwatan, pinagpilikita rang lagi anya ang para ita maging anya rang sadili ekel tung talusun ni Jesu-Cristong magpakugmatay. Yang katuyuan nang nagpilik tung yaten ay ugud ita maging limpiu ra tung pagterelengen na ang anda ra kay mabangdan na tung yaten. ⁵ Natetenged ilem tung gegma na tung yaten, disti pa tung katebtewan, dinisisiunanita ra kang lagi anya, ang maskin tabtab da ka man yang rilasyon ta tung anya, ibilangita ra ka engaged anyang mga ana nang sadili†. Kipurki ya ra kang lagi ay nagauyunan nang buaten. ⁶ Yang luluaan na, asan da nga dayaway ta tung kaneeman nang durung pisan agkabewereng ang ipinagpaita nang bugus tung yaten ekel tung pinagtalus ni Jesu-Cristo ang yay paganingen nang Ana Nang nagamaal na.

⁷⁻⁸ Natetenged ilem tung anyang nagpaturuk yang dugu na, ginawarita ra anyang para indiita ra madayunan ang masintinsiaan yang Dios. Bilang asanita ra nga patawaray na tung tanan ang mga paglalampasen ta tung mga katuwulan na. Talagang inding pisan mapasiring-siringan yang kaneeman nang atiang ibinugus na tung yaten. Nunut da ka ta pagpawayang na tung mga isip ta ang para maintindian ta kung unu pa engaged ay pagasikad na. ⁹ Pinapagintindiita ra ka nganing anya kung unu pay pinagplanu na ra kang lagi atiang primiru ang indi pa rin nagaintindian ta mga tau ta namagtukaw. Yang kamtangan yang planu nang atia, uyun ang pisan tung

* **1:3** 1:3 Kung getesen tang ilakted yang inaning na tung bitalang Giniriego, maning taa yang palaksu na: "kaayenan ang ispiritual ang panlangit." Kung unu pang klasiay ta mga kaayenan, asan da ilem ngaintindiy ta tung magdarasun ang isinulat ni Pablo 1:4-14. † **1:5** 1:5 Yang dating pagkabetang ta dumaitang tau tung Dios ay nagpanadiliita ra ka man ang nagpaalawid tung anya. Purisu asan da ngaintindiy ta kung unu pag katinlu yang gegma na tung yaten ang ibinilangita ra anyang mga ana nang sadili.

gustu nang mainabu ang duun ipapanaway na tung ni Jesu-Cristo. ¹⁰ Yang katuyuan na tia ay ugud kung kawutun da nganing yang uras ang magkatama, yang tanan ang inimu na maskin tung kalangitan, maskin tung katanekan man, luwus dang papagsarasaen na sing papagturunuen ang ti Jesu-Cristo yay pamilugan nirang tanan. ¹¹ Dispuis ekel ka tung anya, pinagpilikita ra ka yang Dios ang itay maging mga tauan nang sadili. Ay disti pa atiang primiru naisipanita ra kang lagi anya ang yay buaten na tung yaten ay uyun ang pisan tung planu na ang tanya ka man yang pagerekelen tung tanan ang bagay ugud mainabu ra yang kumpurming gustu nang mainabu. ¹²⁻¹³ Yang katuyuan nang nagpilik tung yaten ay ugud ipagpadengegita tung anya ang para mas pang dayawen tung anya yang pagkadios nang durung pisan agkainildawen. Ta yaming mga Judio, lugurami ra ka asan ang yami tukaw tung numyung nagtalig tung ni Ginuung Jesus ang ya ra ka man yang paganingen ang Cristong nagaelatan da kang lagi yamen ang magkawut. Pati yamung belagan mga Judio, ya ka. Luguramu ra ka, ay atiang pagpamati mi tung kamatuuran ang ipinagpakawut tung numyu ang ya ra ka man yang Matinlung Balita kung ya pa agaring magkatiniramu ra ta kalibrian mi, pinananged mi rang nagtalig yang mga sadili mi tung ni Jesu-Cristong nagpatapnay. Tung uras ang atii, pinapagtinir da yang Dios tung numyu yang Espiritu Santo ang yang kaalimbawaan na yay maning pa tung sasang markang pagpaingmatuud ang yamu talagang anya ra. Pinapagtinir na tung numyu ang katulad ka tung pinangakuan na kang lagi. ¹⁴ Yang sam bilug pang kaalimbawaan yang Espiritu Santong pagtinir da tung yaten, maning pa tung sasang pundung ipinatkaw ra yang Dios tung yaten ang para ya ray pagbakeran yang mga isip ta ang tung uri, itang sinadili na, ipalibriita ra enged ang pisan anya tung tanan ang mga malalain. Kung mainabu ra nganing tia, asan da enged nga dayaway ta yang pagkadios nang mas pa.

Nagipagampu Na Ang Tanira Paeyangan Yang Espiritu Santo Ta Ipagintindi Nirang Mawayang (1:15-23)

¹⁵⁻¹⁷ Kapurisu kumus maning da ka man tia yang binuat yang Dios, ta yeen tanya, impisa pa atiang pagkabalitaw ang yamu unu pagtaligamu ra tung ni Ginuung Jesus ig paggeregmaanamu unung magpurutul, anday katadeng-tadengan yang pagparasalamatenu tung Dios natetenged

‡ **1:12-13** 1:12-13 Mga Binuat-buatan 1:4-5; 2:32-33; 38-39 § **1:14** 1:14 Lugud da yang mga tinanguni tang baklu pati yang kaliwutan ang baklu. Ikumpalar tung Efeso 4:30.

tung numyu. Nagipagampuamu ka ngani yeen ang pirmi tung anya ang ya kay Dios ang pinanaligan ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang taa pa rin tung kaliwatan ig ya kay nagyaring Ama ta tung langit ang durung pisan agkatinlu yang pagkadios na. Yang nagaingaluku tung anya, ang yang Espiritu Santong pinapagtinir na tung numyu, ya ray magpaeyang ta ipagintindi ming mawayang tung kamatuuran ang ipinagpabunayag na tung yaten ugud mas pang mapanimanan mi tung mga sadili mi mismu kung unu pag kapuirsaay yang pagpaktel na tung yaten. ¹⁸ Yang pagpaeyang na ta maning tia tung numyu, duun ipapanaway na tung pagpabuskad na tung mga painu-inu mi ugud asan da enged nga maresmesay mi ta mupia kung unu pag katinlu yang kaayenan ang nagielat na tung numyu ang ya ra kay nagapakbat mi. Yang pagpakbat ming atia, ya ra kay minyang tung isip mi atiang pagbeteng yang Dios tung numyung magtalig yang mga sadili mi tung ni Ginuung Jesus. Asan da ka nga maresmesay mi kung unu pag kaawunda yang ikadengeg na tung yaten ang binuat na rang mga tauan nang sadili. ¹⁹⁻²⁰ Asan da ka ngaispirinsiaay mi kung ya pa agarig ketel yang puirsa nang pagerekelen tung yaten ang mga tumatalig ang inding pisan mapakdingan. Anday dumang sukat yang puirsa nang atia, kung indi, ya ra mismu yang ipinagpaita na atiang pagpabungkaras na tung ni Jesu-Cristo ang pagkatapus pinadengegan na kang pinakarung tung tepad nang ampir tung tuu na ang para kasiraan da ka tanirang mamaggaraemen tung tanan. ²¹ Purisu numaan landaw rang pisan tanya ta kagaeman tung tanan ang kinalasi-kalasi ta mga taung indi nagaita ang may mga kagaeman ka nira, maskin unu pag ketelay nira, maskin unu pang kinatakwananay. Maskin ninu pang aranay ang nagabantug numanyan tung panimpu tang naa, maskin pa tung panimpung kawutun ang yay pangultimumung timpu, andang pisan ay aran ang landaw pa ta kabantug tung aran na. ²²⁻²³ Yang tanan ang pinagimu yang Dios, luwus dang ipinagaem na tung anya. Ang pagkatapus tanyang may kagaeman tung nirang tanan, ya ra kay pinapagmangulu na tung intirung kabilugan yang mga tumatalig ang kada sam pundaan. Yay maning pa tung tinanguni na taa tung katanekan ang yay nagipapagatu nang nagipapagatu tung sadili na ang para tung nira ra ngaitaay ta mga tau kung unu pag katinlu yang ugali na ang tanya ka man yang may kagaeman tung tanan.

Nagapapagsunaid Na Yang Dating Nabtangan Nira May Yang Baklu (2:1-10)

¹ Ta yamung belagan mga Judio, ating indiamu pa nagapagtalig tung ni Ginuung Jesus, kung sigun tung pagurusuyun tung kalelyagan yang Dios, maningamu pa tung sasang patay ang inding pisan kumiknel. Pirmiamu ra ilem ang naglalampasen tung mga katuwulan nang nagpakasalak tung anya. ² Atii kanay, nagpaguyuramu pa tung sistimang pagandar taa tung kaliwatan ang naa ig nagusuyamu pa ka tung kalelyagan yang pagmangulu* tung sistimang atia ang yay paggaraemen tung pamilat-pilatan ang pagkalalangan tung mga tau tung tinaluk ang para mamagkuntra tung Dios ig mamagpasilawet ka tung yaten ang mga tau. Ya kay pagpaktel tung isip yang mga taung pamagpasuag tung kalelyagan yang Dios. ³ Pati yaming mga Judio, ya ka. Itang tanan, anday inaning, maning ka man tia yang bida ta atii kanay, ay kumpurmi ra ilem yang nauyunan yang mga tinanguni ta may yang minyang tung mga isip ta, ya ra ilem ay pinapsawan ta. Purisu tung dating nabtangan tang atii, indi maimu ang indiita dangaten yang kasisilagen yang Dios ang magsintinsia tung yaten tung kalainan ang katulad ka tung kadaklan.

⁴ Piru yang Dios tanya, kumus lutuk ang pisan yang gegma na tung yaten, ya ray ipinagpaita na tung yaten ta kaildaw nang awundang pisan. ⁵ Purisu, atiing panalugpatayita pa tung anyang paglalampasen tung mga katuwulan na, pinaeyanganita ra anya ta pagkatau tang baklu ang para kumiknelita rang magusuy tung mga kalelyagan na. Yang kaalimbawaan ta, maning pa tung kasiraanita ra ka ni Jesu-Cristong binui na si kang uman. ⁶ Katulad tung ni Jesu-Cristong pinabungkaras na ang pagkatapus maktel da yang pagurulagen na, ta yaten ang kumpurming nagtalig da tung anya maning ka tia yang nainabu tung yaten. Maning pa tung pinabungkarasita ra ka yang Dios ang pagkatapus nagapagulagita ra kang nagapagusuy tung nagauyunan na. Katulad ka tung ni Jesu-Cristong pinakarung yang Dios tung tepad na, maning ka tia yang nagabtangan ta. Maning pa tung ipinaugpuita ra ka yang Dios tung anya ang simanyan kasiraanita ra ka ni Jesu-Cristong pandeeg tung mga taung indi nagaita ang pamagtagam ta pasilawet tung yaten. ⁷ Atia, ya ray pinapuistuan yang Dios tung yaten ugud tung uras ang kawutun, mapabistu na rang mapabistu tung tanan kung unu pag katinlu yang kaneeman nang atiang

* 2:2 2:2 Anday duma tia, ti Satanas.

ipinagpaita na tung yaten ang yay inding pisan mapasing-siringan ang tanya duru ka man agkaayen tung yaten ekel tung pinagtalus ni Jesu-Cristo. ⁸ Ay kipurki natetenged ilem tung kaneeman nang atia, tinapnayamu ra anya atiang pagtalig mi yang mga sadili mi tung ni Ginuang Jesus. Yang pagtapnay nang atii tung numyu, belagan tung sadiling patakarang mi, kung indi, yamu ra ilem buluntaray na. ⁹ Andang pisan ay natengeran na tung mga buat-buat ming mga matitinlu nusias ya ray pagdakulan ta mga kulu ming magpabugal. Purisu, maskin tinu pa tung yaten, asanita ra nga pisanay ta pagdakulan yang kulu tang magpabugal din. ¹⁰ Ay kipurki suluminti ilem tanya ang may pagurubraen tung mga sadili ta ay atiang pagtalig ta tung ni Jesu-Cristo, maning pa tung bakluta sing inimu na† Yang katuyuan na tia ay ugud simanyan mapagpaluaita ra ta mga buat-buat ang matitinlu ang disti pa tung primiru, ya ra kang lagi ay ipinagsimpan na ang para ya ray buaten ta.

Pinapagsarasa Ra Yang Dios Yang Mga Judio May Yang Belagan Mga Judio Ekel Tung Ni Jesu-Cristong Parariung Tinaligan Nira (2:11-22)

¹¹ Kapurisu ta yamung dating taga duma-rumang nasyun ang belagan mga Judio, maayen pang pademdeman mi ra kanay yang pagkabetang ming dati atiang indiamu pa nagapagtalig tung ni Jesu-Cristo. Yamu aganingay ta mga Judio ang belaganamu unu mga tauan yang Dios sigun ang yang mga tinanguni mi anday tandang binuat ang katulad ka tung nira. Yang ugaling atiang nagapapaktelan nira, nagaskean ta sasang ubra ka ilem ta tau ang yang maguman ya ka ilem yang tung tinanguni nira‡. ¹² Pademdeman mi ka ang atii kanay yamu anday kaliwutan mi natetenged tung paganingen ang Cristong nagaelatan yang mga Judiong magpakaayen tung nira. Belaganamu ka mga kinasakpan yang nasyun nirang Israel ang atiang primiru yay pinagpilih yang Dios ang maging mga tauan nang sadili. Anda kay kalalabten mi tung ipinagpakigpaigu na tung nasyun nira. Inulit na ra ka nganing ang pinaugtunan ta pira pang bisis ig pinanuntan na ra ka ta sasang pangaku na§. Yang nabtangan mi taa tung kaliwutan ang naa, anday

† **2:10** 2:10 Pariu ka ta palaksu tung sinambit tung Juan 3:3, 5; 2 Corinto 5:17; Galacia 6:15; Tito 3:5. ‡ **2:11** 2:11 Bilang dakulu yang pinagapartian na tung sasang agubraen yang Dios tung kinaisipan ta sasang tau ang asan da magbaku yang pagpangabui na ang katulad ka tung sinambit ni Pablo tung Roma 2:29, Filipos 3:3, may Colosas 2:11. § **2:12** 2:12 Yang nadapatan yang pangaku nang atia puiding natetenged tung pagkawut yang paganingen ang Cristo may tung kalibrian ang tukurun na.

mabaked ang mapatielan mi ang para magpakbatamu ra rin tung kaayenan tung uri ta kaldaw, ay alalawiramu pa tung matuud ang Dios. ¹³ Piru numanyan, kumus pagkarapulitanamu ra ni Jesu-Cristo, yamung alalawid pa rin tung Dios, ipinarampilamu rang pisan anya tung sadili na natetenged ilem tung ni Jesu-Cristong nagpaturuk yang dugu na ang yay nagpakeet tung pagrarampilan ming atia yang Dios. ¹⁴ Ay kipurki telengan mi. Tanya mismu yang nagpatinlu tung rilasyon tang duruang grupu, bilang yaming mga Judio ig yamung belagan mga masigkanasyun yamen. Ekel tung pagpakugmatay na, pinapagsarasaita ra anya ay kinuat na ra yang pagkinuntraay ta ang yay maning pa tung sasang padir ang pagberelaganan ta ra rin. ¹⁵ Bilang asan da ngaimbaliduay na yang sistima yang mga katuwulan ang nagipatuman tung nasyun yamen ang Israel, ugud yang duruang grupung naa, puidi rang imuen nang midyu tung sang nasyun ilem ang baklung eyang ang yang kumpurming magtalig tung anya, maging Judio kag belag asan da ngalgud. Ya ray papanaw nang nagpatinlu tung rilasyon yang duruang atia ang dati-rati pagkakuontraan ang paglinawayay. ¹⁶ Yang sam bilug pang katuyuan yang pagpakugmatay na ay ugud asan da nga kuatay na yang pinagsangkelan da rin yang isip yang Dios ang magpaulik din tung mga tau ang tanirang tanan nangablag da tung anya*. Ya ray binuat na ugud tanirang durua pa rin ang grupu, parariung mapaulik na tung Dios ang maging sang grupu ra ilem ang yang kaalimbawaan nira simanyan, maning pa tung sa nga tinangunian da ilem. Asan da nga pukisay na yang paglinawayay nirang duruang grupu. ¹⁷ Kidispuis pa, yamung belagan nasyun ang Israel ang paganingen ang "alawid tung Dios" may yaming dating nasyun ang Israel ang paganingen ang "alengget tung Dios", parariuita rang pinalengtan ni Jesus yang mga kinaisipan tang binuskad. Ipinapanaw na tung mga taung pinanuwl nang magparakawutun yang Matinlung Balita ang duun da ngaintindiy yang mga tau kung ya pa agaring mapaulikita anya tung Dios ig kung ya pa agaring maguruyunanita rang duruang grupu ekel tung anyang magpasasa tung yaten maskin unu pang nasyunay. ¹⁸ Bilang natetenged tung pagpakugmatay na, itang durua pa rin ang grupu, parariuita rang may diritsyung magpalengget tung Ama tang Dios ekel tung sam bilug ilem ang Espiritu Santong parariuita rang nagapatiniran nang yay pagpaktel tung yaten ang pagpalengget†. ¹⁹ Ig disir, ta yamung belagan ka man

* **2:16** 2:16 2 Corinto 5:19-20 † **2:18** 2:18 Roma 8:15, 26-27; Judas 20

mga Judio, belaganamu ra ka maning pa tung dumang tau ang anday kalalabten mi tung mga tauan yang Dios, kung indi, nagluluguranamu ra ka tung kadaklan ang binuat da ka yang Dios ang mga tauan nang sadili bilang sakepamu ra ka yang pamalay-walay na. ²⁰ Yang sam bilug ang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga kasangkapan ang nagkarataked da tung sasang dakulong balay ang nagipakdeng yang Dios. Yang maning pa tung pundasyun na, ya ra yang Matinlung Balitang ipinagpakawut yamen ang mga apustul, kasiraanami ra ka yang dumang mga manigpalatay. Yang maning pa tung dakulong batung pinasagi ang yay pinakaimpurtanting batung pamilugan yang intirung balay, ya ra ti Jesu-Cristo[‡]. ²¹ Kumus tanyay pagsurugpat-sugpaten tung mga kasangkapan ang papagaratu-atuen, asan dag pagbaked agpagbaked yang intirung balay ang naang ya ray pagyaring sagradung pagatiniran yang Dios ekel tung pagkarapulitan ta ni Ginuu ta. ²² Natetenged tung pagtaraligen mi tung anya, pati yamung belagan mga Judio, gapilamu ra tung maning pa tung balay ang naang nagipakdeng, kasiraanamu ra ka yang mga Judiong kumpurming pagtalig ka tung anya. Bilang yamung tanan maning pa tung balay ang atiang ya ray pagyaring pagatiniran yang Dios ekel tung Espiritu Santong pagtinir tung numyu.

3

Natetenged Tung Katengdanan Ang Ipinagpiar Yang Dios Tung Ni Pablo (3:1-13)

¹ Kapurisu natetenged tung binuat yang Dios ang atia ang pinapagsarasaamu ra anya yang mga putul ming mga Judio, yuung ti Pablong sasang ditiniadu tani natetenged ilem tung pagkererengenu tung ni Jesu-Cristo arangan da ilem tung maning tung numyung belagan mga Judio*--
² Siguru nabalitaan mi ra ka ang pinagpiaranaw ra yang Dios ta sasang katengdananu ig nagapaktelaw ra ka dayun anyang pagparakawutun yang bitala na ang para ikaayen mi. ³ Ay pinabunayaganaw ra anyang pinapagintindi ta maayen natetenged tung planu nang nagaegteman na pa rin tiing tukaw ang sigun tung kamtangan na, ya ray isinulatu ta diput ka ilem. ⁴ Ig mintras nagabasa mi tia, maskean

‡ **2:20** 2:20 Yang batung atia, sinambit ka tung Mateo 21:42; Marcos 12:10; Lucas 20:17; Mga Binuat-buatan 4:11; 1 Pedro 2:6-7. * **3:1** 3:1 Taa ra ilem pukisay ni Pablo yang gustu nang ianing ay natetenged naisip na ra ang baklu ra sugpatay na tia, may sasang durug kaimpurtanti ang dapat dang tukawen nang sambiten. Baklu sugpatay na, duun tung 3:14.

mi ra kung unu pay pagirintindienu tung planu nang atia ang ya ray ipiniar na tung ni Jesu-Cristong magpapanaw.⁵ Yang planu nang atia, indi ka man ipinabunayag na tung mga tau ta namagtukaw ang mga panimpu. Piru numanyan ipinagpabunayag na ra tung mga taung kumpurming pinilik na, maging yaming mga apustul maging mga manigpalatay man ekel tung Espiritu Santong nagpasanag tung mga painu-inu yamen.⁶ Maning taa yang palaksu yang planu nang atia. Pati yang belagan mga Judio puidi ra kang pakaayenen yang Dios, kasiraan da ka tanira yang mga Judio. Puidi ra kang pasakepen na tung mga tauan nang baklung paeyang na, kasiraan da ka tanira yang mga Judio. Puidi ra kang pakdulan na ta kalibrian nira ang pinangakuan na tung kumpurming tinu pay magtalig yang sadili nira tung ni Jesu-Cristo, kasiraan da ka tanira yang mga Judio. Mainabu ra tia kung mananged da tung Matinlung Balitang nagipagpakawut da tung nira.⁷ Kung natetenged tung balitang atia, yuu nagyari rang sasang manigparakawutun natetenged ilem tung kaneeman ang ipinagpaita yang Dios tung yeen. Pinanuntan na ra ka dayun ta tawang nang dakulu ay pinaktelaw ra anya ta maayen ang para kayananung magpapanaw tung balitang atiang ipinagpiar na tung yeen.⁸ Teed mi tia! Agad na pa andang pisan ay natengeran na tung yeen, agad na pa yuu ra kay pinakaaranek ang pisan ta pagkabetang kung ikumpalar pa tung kadaklan ang binuat da ka yang Dios ang mga kinasakpan na, piru yuu pay binuluntaran nang piniaran ta katengdananung magparakawutun yang Matinlung Balita tung maning tung numyung belagan mga Judio! Yang kamtangan na ay natetenged tung kalibrian ang gustu ni Jesu-Cristong iparawat tung mga tau ang yang kantidad yang kaayenan na, inding pisan mapasiring-siringan.⁹ Bilang magparasanagenaw kung ya pa agaring ininabu na ra ka enged yang ipinagplanu nang atia ang disti pa atiang primiru inegteman na pa rin ang tanya ka man ay may kalalangan tung tanan natetenged yay nagimu yang tanan ang bagay.¹⁰ Yang pagasikad nang nagegtem atii kanay ay ugud simanyan tung panimpung naa, may sasang baklung eyang ang mapaita na tung tanan ang kinalasi-kalasi ta mga taung indi nagaita ang may mga kagaeman nira duun tung tinaluk†. Ay kung maita ra nganing nira yang pagsarasaan yang mga tumatalig, mga Judio kag belag,

† **3:10** 3:10 Lugud da asan yang mga angil ang pagapanuwul yang Dios asta ti Satanas mismu may yang tanan ang pagapanuwul na, maskin pamamutul tung mga tau, maskin indi man. Sinambit ka tung 1:21 may 6:12.

asan da enged nga maladmalaray nira kung ya pa agarig kawawayangen yang isip nang pagpapanaw tung planu nang atia ang yang kawawayangen na bistu ra tung luluaan nang sari-saring apiktar nang pulus matitinlu. ¹¹ Planu na kang lagi tia disti pa atiang indi na pa nagaimu yang kaliwatan. Ang pagkatapus numyan inenged na rang ipinapanaw ekel tung pinagtalus ni Jesu-Cristo ang ya ra ka man ay nagyaring Ginuu tang may kalalangan tung yaten. ¹² Natetenged tung ni Ginuu tang nagapakapulitan tang panaligan, maliway ra yang dalan ang pagpalengetan ta tung Dios ang anda rang pisan ay pagenteran tang magampu tung anya. ¹³ Kapurisu yang nagaingaluku enged tung numyu, ang belag yay panluwayan mi yang mga kaliwagan ang naang nagabalitaan ming nagapasaranu tani, kung indi, ya ngani ay ikadengegay ming magdemdem ang yang nagipagagwantaw tung tanan ang naa ay natetenged da ilem tung pagmaalu tung numyung belagan mga Judio ang para tung ikaayen mi.

Yang Kamtangan Yang Nagipagampu Ni Pablo Para Tung Nira (3:14-21)

¹⁴ Kapurisu, natetenged tung binuat yang Dios ang atia ang pinapagsarasaamu ra ka man anya yang mga putul ming mga Judio, yuu ra nga luud tung katalungaan yang Ama tang Dios ang pagampu para tung numyu. ¹⁵ Tanya ka man yang pinakaama yang intirung pamalay-walay na maging duun da tung langit, maging tani pa tung katanekan man. ¹⁶ Yay makagagaem ang andang pisan ay kakulangan yang masarangan na. Yang nagipagampuu tung anya ang patentenen na ra ta mupia yang mga kinaisipan ming magusuy ta ustu tung kalelyagan ni Ginuung Jesus ekel tung pagurubraen yang Espiritu Santong nagapatinir na tung numyu. ¹⁷ Yang sam bilug pang nagaingaluku tung anya ang ekel tung pagtaraligen ming bugus tung ni Ginuung Jesus, tanya mismu yay lugtan ming masadiliamu ra enged anya ang yang kabilangan na sasa may sasa tung numyu gustu nang pakeenan ang katulad ka tung sasang taung keen kang lagi tung balay na. Asanamu ra nga paeyangay na ta paggeregmaan ming magpurutul ang tedek tung mga pupusukun mi ang maskin unu pay mainabu, indi ra ka enged maunu pa yang pagpurutulan mi. ¹⁸ Ya ray kaministiran mi ay ugud asanamu ra ngaeyangay ta ipagpamaresmes mi ta maayen kasiraanamu ra kang magpurutul, kung unu pa enged ay kantidad yang gegma ni Jesu-Cristong ibinuluntad na tung numyu, kung unu pa enged agkawayang, kung unu pa enged agkatawing, kung unu pa enged agkaabwat, kung

unu pa enged agkaadalem. ¹⁹ Kag yadwa pa, belagan ilem ya nga maresmesay mi yang kantidad yang gegma na, kung indi, demeet da ka enged tung mga isip mi yang kantidad nang indi enged masangkad-sangkad yang kadaralemen na ugud yang pagkatau mi pati mga pagurubraen mi mas pang magatu rang magatu tung pagkadios yang Dios ang timlat.

²⁰ Yang Ampuan tang Dios may kaya nang magbuat ta subrang subra pa tung nagaingaluk ta tung anya, subra pa ngani tung kawutun yang mga isip ta ekel tung kagaeman nang pagirimakluen tung yaten. ²¹ Dapat ang tanyay mapadengegan ang asta ra ilem tung sampang anda enged ang pisan ay kabuntut-buntukan na. Yang ikadengeg na enged ya ra yang intirung kabilugan yang mga tumatalig ang kada sam pundaan, kasiraan da ka tanira ni Jesu-Cristong yay pagmangulu tung nira.

Magkamaningan da ka man tia!

4

Nagapabilugan Da Ni Pablo Yang Pagsarasaan Nirang Magpurutul Tung Ni Ginuung Jesus (4:1-6)

¹ Kapurisu natetenged tung tanan ang atiang binuat yang Dios para tung numyu, ta yeen ang sasang prisu tani natetenged ka man tung pangeranganu tung ni Ginuung Jesus, may sasang gustuung gustung ingalukun tung numyu. Yang pagpangabui mi tung kaldaw-kaldaw, eklan mi tung uyun tung pinalanu kang lagi yang Dios para tung yaten ang kumpurming bintang nang magpagaem tung ni Ginuung Jesus. ² Yang paagyatan mi ang magpararanekanamu sasa may sasa ig magaramumuanamu kang magparaurayan. Magaragwantaanamu kang magparasinsiaan natetenged tung paggeregmaan ming magpurutul. ³ Yang paawatan mi enged ang asikasuen ya ra yang pagsarasaan ming magpurutul ang ya ra ka man ay ipinagpaeyang yang Espiritu Santo tung numyu. Anday dumang papanaw mi tia, kung indi, pirmiamung magberegkes-begkesan ang maguruyunan ta matinlu. ⁴ Teed mi tiang nagadapatan yang pagsarasaan tang magpurutul! Yang kaalimbawaan tang tanan maning pa tung sa nga tinangunianita ra ilem, sam bilug ka ilem yang Espiritu Santong pagtinir tung yaten ang tanan, sam bilug ka ilem yang kaayenan ang nagipagpakisewat tang tanan ang yang pagpakisewat tang naa, minyang da tung mga isip ta atiang pagbeteng yang Dios tung yaten ang magpagaem tung ni Ginuung Jesus. ⁵ Sam bilug ka ilem yang nagatingara tang Ginuu tang may kalalangan tung yaten ang tanan. Sasa ka ilem yang

kamatuuran ang nagapananged tang tanan. Sasa ka ilem yang nagadapatan na yang pagpabenyag tang tanan. ⁶ Sam bilug ka ilem yang Dios ang nagatuuan ta ang ya ra ka man ay nagyari rang Ama tang tanan ang mga tumatalig. Yay paggaraemen tung yaten ang tanan, ya kay panuwul tung yaten ang tanan, ig ya kay pagtinir ang pagpakigsasa tung yaten ang tanan. Purisu dapat tung pagkasambilug yang nagkarasambitung atia, asan da ipaatuay ta yang pagsarasaan tang magpurutul.

Natetenged Tung Tanan Ang Mga Tumatalig Ang Yay Maning Pa Tung Tinanguni Ni Jesu-Cristo Taa Tung Kaliwutan Ang Naa (4:7-16)

⁷ Dispuis pa, sasa may sasa tung yaten, pinamakdulanita ra ni Jesu-Cristo ta abilidad tang para magamit ta tung panirbian ta tung anya. Sinagpakdulayita anya ta anyanyang abilidad ang maning pa tung ipinasukat na tung mga sadili ta sasa may sasa. ⁸ Talagang matuud tiang nagianingu ay uyun tung sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Atiing pagpaabwat na, duru-durung mga kuntrariung pinandeeg nang ang yay nagapangguyuran na ang para ipailala na rang pinandeeg na ra tanira. Pagkatapus nagpamakdul-pakdul da ta mga rigalu tung mga tauan na,” maganing*.

⁹ Numayan unu pa wasu ay gustu nang ianing ang tanya unu nagpaabwat da, kung indi, tukaw rang nagparanek taa tung katanekan. ¹⁰ Yang nagparanek ya mismu yang nagpaabwat duun engaged tung kaabwat-abwatan ang pisan yang langit ugud tung uri, yang tanan ang bagay luwus dang papagsasaen nang ipampaulik tung dating nabtangan nirang pagturunuan pa rin.

¹¹ Dispuis, tanya mismu yang nagpamakdul-pakdul ta mga abilidad tung mga tauan na. Yang дума pinamakdulan na ta kaya nirang para maging mga apustul na. Yang дума, pinamakdulan na ta kaya nirang para mapagpadapat yang kumpurming nagipaeyang yang Espiritu Santo tung mga painu-inu nira. Yang дума, pinamakdulan na ta kaya nira ang para tung pagliliwutun nira, maayen ang

* **4:8** 4:8 Ingkelan ni Pablo tung Mga Karantaen 68:18. Yang palaksu na atii kanay ay natetenged tung sasang iniral ang nandeeg da tung gira ang pagkatapus nanungul da tung sasang bukatud duun tung Jerusalem ang may mga kuntrariung nagkarabiag na ang yay nagapangguyuran na ang para duun da magpailala ang pinirdi na ra tanira. Pagkatapus namakdul-pakdul da dayun ta mga rigalu tung mga tauan na. Purisu nagkaanggid-anggid da tung ni Jesu-Cristong nagpaabwat da duun tung langit ang pagkatapus namakdul-pakdul da ta mga abilidad tung mga tauan na.

magparakawutun yang Matinlung Balita tung mga taung indi pa nagagngel. Yang duma pinamakdulan na ta kaya nirang para mapagpadagen-dagen ta maayen tung mga kaarumanan nirang mga tumatalig ang kada sam pundaan ig maayen kang magturuldukanen tung nira natetenged tung mga kalelyagan yang Dios ang yay dapat ang usuyun nira. ¹² Pinamakdulan na nganing yang mga kaya nirang mga maning tia ay ugud ya ray magamit nirang magurugyaten tung mga aruman nira ugud simpan da tanirang masigpeges yang nira-nirang turnung manirbian ta ustu tung ni Jesu-Cristo ig manirbian da ka tung mga kaarumanan nira. Yang katuyuan na enged tia, ay ugud tanirang tanan ang yay maning pa tung tinanguni na, kung tung balay pa ipananglitayu, asan da magbaked ang magbaked. ¹³ Ay tung maning tiang palaksu, kasiraanita rang tanan ang masalapay tung nagipasalapay yang Dios tung yaten ang itang tanan ang mga tumatalig magsaraanita ra ta pagirintindien tung kamatuuran ig tung pagpabetang ta tung ni Jesu-Cristo kung unu pay nagadapatan yang pangguuy tung anyang Ana Yang Dios. ¹⁴ Atia, indiita ra manulad tung mga mamula ang erekel-ekelan ta kulu. Kung ipananglit pa tung pagsaraayen tung teeb, indiita ra ka masarangan ang ibelwel ta maskin unu pang paletay ang magsampi tung yaten ang ya ray kaalimbawaan yang duma-rumang nagitulduk ta mga taung mandaraya ang durug kaansianung magbaliskad tung kamatuuran. ¹⁵ Kung indi, padayunan tang usuyun yang matuud ang nagitulduk ig ya ra kay ipagpakigkesen ta tung mga kaarumanan ta ang bistu ka yang pagmaal ta tung nira. Tung maning tiang palaksu, asanita ra magminepet tung pagirintindien ta tung mga kalelyagan ni Jesu-Cristo ang yay maning pa tung sasang kulu ta. ¹⁶ Ekel tung paggaraemen na tung yaten ang mga tumatalig ang ita maning pa tung tinanguni na taa tung kaliwutan ang naa, nagapagturunuanita ta matinlung nagapagberegkes-begkesan. Magkapariuita tung mga parti-parti yang mga tinanguni ta ang pagturunuan ka ta matinlung pagberegkes-begkesan ekel tung mga ulaan na may yang kaulatan nang pagsurugpat-sugpat. Katulad ka tung nira ang may anya-anya kang turnu, itang maning pa tung tinanguni ni Ginuung Jesus, ya ka. Ig disir, kung maggeregmaanita ta ustung magpurutul ig masigubligarita ka tung anya-anyang turnu ang katulad ka tung dapat ang buaten ta, yang intirung kabilugan yang mga tumatalig ang salegsa-salegsang pundaan, asan da ka magdakul ang magdakul ig asan da ka mangtel ang mangtel.

Dapat Ang Yang Dati Mapaklian Da Yang Baklu (4:17-24)

¹⁷ Kapurisu, kumus nagaintindian mi ra siguru yang nagianingung atia ig natetenged tung katengdananung ipinagpiar ni Ginuu ta tung yeen ang mangerenganaw tung anya, ya ra taa yang dapat ang ipagpaamanu ta mupia tung numyu asan. Indiamu ra engaged magpadayun ang magusuy tung mga ugali yang kadaklan ang mga kaarumanan ming anda engaged ay gustu nirang magusuy tung kalelyagan yang Dios. Ay yang nagapasikaran nirang pirmi ya ra ilem yang pagirisipen nirang anda engaged ay kakuintakuinta na. ¹⁸ Ay ya pa agari, nakiklepan da yang mga kinaisipan nira. Alawid pa tung Dios ay indi pa nganing ageyangan ta baklung pagkatau ang nagipaeyang na[†]. Yay nagabtangan nira natetenged engaged nirang pagpakuindi tung kamatuuran ay pinakiput da nira yang isip nira ang para indi ra makleran. ¹⁹ Yang mga taung mga maning tia, kumus namateltel da, indi ra mapagsuspindi tung mga kalelyagan nira, kung indi, pagpagamen da ka engaged tung maskin unu pang pagurubraenay ang malalaway ang anda ray teregkaan yang nagalelyagan nirang papsawan. ²⁰ Piru ta yamu, talagang belag dang maning tia yang naintindian mi tung ni Jesu-Cristo. ²¹ Simpri naggel mi ra ka yang balita natetenged tung anya ig atiang pagtalig mi yang mga sadili mi tung anya, tinuldukanamu rang lagi kung ya pa agaring magusuyamu ra tung kalelyagan na. Yang ipinagtulduk tung numyu tung uras ang atii, uyun ang pisan tung tamang nagitulduk ang liit tung anya. ²² Ay tinuldukanamu ra ang katulad ka tung awel ang dutdut da ang yag luasay ming iplek, dapat ang ya ra ka lipatay mi yang dating pagkatau mi ang duun da rin nga bistu tung dating mga ubra-ubra mi. Aywa indiamu ra aganingenu, ay kipurki asan da rin nga diaduay mi yang mga sadili mi natetenged tung mga kalelyagan ming atiang nagekel ta daya tung numyu. ²³ Dispuis, tinuldukanamu ra ka dayun ang yang pagirisipen mi pirming ya agipaimakluay mi tung Espiritu Santo. ²⁴ Bilang yang panlipat mi tung dating pagkatau mi, nunut da ka ta pagpaita mi yang baklu ang katulad ka tung awel ang baklung suut. Ay kipurki yang baklung pagkatau ming atia ipinaeyang nganing yang Dios tung numyu ang para magatuamu ra tung anya. Ay asan da tung numyu ngaitaay ta mga tau yang mga ugali na mismu ang pulus ilem tung magkatama yang pagburuaten na ig pulus ilem limpiung pisan. Kung maning tia yay maita tung mga buat-buat mi, intunsis pagusuyamu ra ka man ang

[†] **4:18** 4:18 Juan 3:3, 5; 1 Cor. 2:14; Tito 3:5; 1 Pedro 1:23

matuud tung kamatuuran ang itinulduk da tung numyu.

Nagapagsunaid Na Yang Dapat Ang Iplek Nira May Yang Kapakli Nang Dapat Tumanen Nira (4:25-5:2)

²⁵ Kapurisu, kumus dapat ang paklian mi ra yang dati ta baklu ang katulad tung nagianingu[‡], dapat ang iplek mi yang pagburuklien. Yang kapakli na, kumpurming unu pay ianing mi tung mga aruman mi pulus da ilem yang matuud. Kipurki kung indi mi iplek tia, asan da nga ranggaay mi yang pagpurutulan mi. Ay itang tanan maning pa tung mga parti-parti yang sa nga tinangunian da ilem ang pagberegkes-begkesan. ²⁶ Kung alimbawa masilagamu, ya rag palamigay mi yang isip mi ugud indi makanayan ta ipagbuat mi ta kasalanan tung sasang putul mi. Purisu indi mi ra engaged pasalpan ta kaldaw yang kasisilagen mi. ²⁷ Ay kung temtemen mi, asan da nga pakdulay mi ti Satanas ta mapatielan nang magrangga tung pagpurutulan mi tung ni Ginuu ta. ²⁸ Kung may asan tung numyung takawan pa rin atiang indi pa nagapagsuku tung ni Ginuung Jesus, indi na ra engaged balikan ang egnaan. Kung indi, numanyan magpakabedlay rang mangita ang yang mga kalima nang atiang mabtik pa rin ang manakaw, ya ray gamiten nang ipabtik tung ubrang matitinlu ugud maita ta mga kaministiran na ig may matawang na pa tung aruman nang nagaliwagan. ²⁹ Indiamu ra ka magpalagpak ta mga bitalang makararangga tung mga aruman mi, kung indi, yang ibitala mi ya ra ilem yang may tawang na ig asan da ka kemtel yang mga isip nirang kumpurming pamati ang sikad-sikad ka tung pangaministiran engaged nirang magngel tung uras ang atia ay ugud asan da nga tawangay mi ta mupia yang sasa may sasa tung nira. ³⁰ Ay kung magpaluaamu pa ta mga bitalang makararangga, asan da nga pakdulay mi ta pagseeyan na yang Espiritu Santong pinatinir da yang Dios tung numyu. Tanya maning pa tung sasang iminarka na tung numyu ang yamu talagang anyang rang sadili ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagpalibri na ra engaged ang pisan tung numyu tung tanan ang mga malalain[§]. ³¹ Ipamlek mi ra ka yang kasisilagen mi ang muya maglelpakenamu rang magsuruayan ta ereketan. Pati yang kaerep ming subra ang muya mabugsu ra tung demet, iplek mi ra ka. Tabtawen mi ra ka yang pagliliwaken pati pagduruminaren, asta yang maskin unu pa man ang kalalainenay ta isip, ya ka, ipamlek mi ra kang luwus. ³² Yang kapakli na maning taa: magparaitaanamu ra ta

[‡] 4:25 4:25 Bilang yang pinaganing na tung 4:17-24. [§] 4:30 4:30 Balikan yang sinambit ni Pablo tung 1:13-14.

kaneeman may kaneeman, magirildawanamu ra kang magparatawaran ang duun da ipatupuay mi tung pagpatawad yang Dios tung numyung diwaldi ilem.

5

¹ Purisu kumus mga anaamu ra ka man yang Dios ang nagagegmaan na ta duru, kaministiran ang yang usuyun mi ya ra yang irinsia yang Ama ming maginegmaen. ² Purisu kaldaw-kaldaw, maskin unu pay buaten mi, pirmiamung magpaita ta gegma mi tung mga aruman mi ang katulad ka tung ni Jesu-Cristong nagpaita yang gegma nang lutuk tung yaten atiang pagpatumbas na yang sadiling linawa na ang para ipalibriita ra anyang tapnayen. Bilang yang sadiling tinanguni na mismu yay maning pa tung idinasag nang inintriga tung Dios ang yang pisan ay nauyunan na.

Nagapaamanan Nang Indi Ra Enged Magbalik Tung Mga Ubra-ubrang Makiklep Natetenged Lugud Da Tanira Tung Masadlaw (5:3-14)

³ Indi ra ka engaged magkabagay tung numyung linimpiuan da yang Dios ang mangumbaway ubin mangunlali. Indiamu ra ka maggamit yang pagkalalii mi ubin pagkabaway mi ang baliskad tung katuyuan yang Dios ang nagimu. Indiamu ra ka magamluk tung mga kaayenan ang pangkaliwutanen ka ilem*. Dapat ang indi ra engaged magabir yang mga ubra-ubrang atia asan tung numyung sam pundaan ugud andang pisan ay mabalita ta duma may duma ang maning taa maning duun yang ugali mi. ⁴ Pati pagkuruintuen ta makagagamen ta isip tung kalawayan may pangesen-kesen ang anday tumuy na, asta intrimis ang may pagkamalaway na, luwus mi ra kang lipaten ang iplek. Kipurki tia indi ra ka engaged magkabagay tung yaten. Kung indi, yang matinlung paagyatan ming pagkeresenan, ya ra yang pagtarawangen yang Ampuan ta tung yaten ang ya ray pasalamatan ta tung anya ta dakulung pagpasalamat. ⁵ Kipurki papatandaan mi ta maayen yang bitalaung naa. Kumpurming tinu pay kumbawaynen ubin kunlaliien, ubin kadagmitan ang paggamit yang pagkalalii na ubin pagkabaway na ang baliskad tung katuyuan yang Dios, ubin kadagmitan ang pagamluk tung mga kaayenan ang pangkaliwutanen ka ilem ang ya si ay nagipakli na tung Dios ang yay nagapalusuan na ta gegma na, yang mga taung maning tia yang pagurubraen nira, indi ra engaged

* 5:3 5:3 Mateo 6:24

pampaintraen yang Dios tung paggaraemen nira ni Jesu-Cristo tung kaliwutan ang baklu†.

⁶ Ta yamu, indiamu ra engaged magpadaya tung duma ang durug katatalig yang pangatadlengan nira ang yang mga ubra-ubrang atia, gesye ilem ang bagay. Bukli ra ilem tia, ay kipurki yang pisan ay ipagsintinsia yang Dios tung kalainan ang anday katapus-tapusan na tung mga taung kumpurming pagpasuag tung kalelyagan na. ⁷ Purisu indiamu ra engaged magpaguyud tung nira ang magpakled tung mga ubra-ubrang mga maning tia. ⁸ Ay kipurki demdemen mi. Yang tukaw makiklep yang palaksu yang pagirisipen mi, piru numayan nasadlawanamu ra natetenged tung pagkarapulitan mi ni Ginuung Jesus. Ig disir, kaministiran ang yang tanan ang mga pagurubraen mi asan ipausuyay ming pirmi tung masadlaw. ⁹ Kipurki yang maita tung sasang taung nasadlawan da, pulus tung matinlu yang mga ubra-ubra na, pulus tung magkatama, ig pulus ka tung matuud ang anday buklian. ¹⁰ Purisu pirling timbang-timbangan mi ta maayen tung mga isip mi kung unu pay nagauyunan ni Ginuu ta may yang indi. ¹¹⁻¹² Indiamu ra engaged magpaguyud tung nirang magpakled tung mga ubra-ubra nirang makiklep ang anda engaged ang pisan ay ikaayen mi asan. Kipurki yang pagabuat nira tung taluk, durung pisan agkakaeyak, maskin tung pagsambit ilem. Kung indi, maning pa tung ya pasinggatay mi ta masadlaw, bilang paitaan mi ta mga pagurulagen ming masadlaw ugud basi pa ra ilem asan da nga bilugay nira kung unu pag kalain yang pagabuat nira. ¹³⁻¹⁴ Kung unu pay masinggatan ta masadlaw, bistu rang pisan kung unu pa engaged ang klasiay ig kumpurming unu pay nabistu ra, puiding mapunas da yang masadlaw ang para maging masadlaw ra ka. Ya ra ka man nganing ay nagadapatan yang mga sarabyen ta sasang kanta ang maganing,

“Eey, kung tinu pay agelken pa, mapuawa ra! Magbanguna rang magliit asan tung mga aruman mung pamanalugpatay pa tung Dios, ay pasadlawana ra ni Jesu-Cristo,” agaaning‡.

Natetenged Tung Pagurulagen Yang Mga Tumatalig Ang Mawayang Ta Kinaisipan (5:15-21)

¹⁵ Purisu amligan mi ra ta maayen yang mga pagurubraen mi. Indiamu ra magpakbung tung duma ang kiput pa yang isip nira, kung indi, yang mawayang ta kinaisipan ya ray

† 5:5 5:5 Pariu ta lagpak tung isinulat ni Pablo tung 1 Corinto 6:9-10, Galacia 5:21, may Colosas 3:5. ‡ 5:13-14 5:13-14 Isaias 26:19; 51:17; 52:1; 60:1

pambungan mi. ¹⁶ Bilang kada may lugar mi, alistuamu rang magpaita tung mga kaarumanan mi kung unu pag katinlu yang pagkatau ming atiang baklu ang puidi kang maeklan nira tung ni Ginuung Jesus. Kaminstiran ang alistuamu ay natetenged durug kalain yang palaksu yang sistimang pagandar taa tung kaliwatan ang naa. ¹⁷ Purisu ya ray nagatengeran na ang indiamu enged magbinuin-buin, kung indi, intindien mi ra ta mupia kung unu pay nagalelyagan yang Dios ang yay tumanen mi. ¹⁸ Sasa ra asan tung panginem. Indiamu enged magpabaleng ay kipurki kung balengita, malpes da ilem ang malaknanita rang magbuat ta ikarangga yang pagkatau ta. Kung indi, magpamanguluamu rang pirmi tung Espiritu Santo. ¹⁹ Ekel tung pagpamangulu mi tung anya, kung magsaragpunamu ra nganing ang magpurutul, asanamu ra nga paeyangay na ta mga matitinlung kungsi ang para ya ray magamit ming magparaketel-ketelanamu ra ta kinaisipan may kinaisipan. Palakanen na ra ka anya dayun yang mga isip ming magkanta ta duma-rumang kanta, maging mga karantaen ang atiang napabtang da kang lagi tung kasulatan§, maging mga dating karantaen ming nagipagdayaw, maging mga kantang baklung paeyang yang Espiritu Santo tung mga isip mi. Tawanganamu ra ka anya ang para tedek ang pisan tung mga pupusukun mi yang magkantaen mi ubin yang magtugtugun mi ang uyun kang pisan tung ni Ginuu tang ya kay nagapagngelan mi. ²⁰ Asanamu ra kang pirmi nga paeyangay na ta ipagpasalamat mi ta muya-muya tung Dios ang ya ra kay nagyaring Ama ta. Ya ray mabuat mi maskin unu pay nagapanawan mi ig duun ka agipapanaway mi tung ni Jesu-Cristong pangerengan tung yaten duun tung katalungaan na mismu. ²¹ Asanamu ra ka nga paeyangay na ta gustu ming magpararanekan ang magpurutul natetenged may pangamanan mi ang nusias makapa-kapaan mi yang gustu ni Jesu-Cristong ipausuy na ra rin tung numyu*.

Natetenged Tung Pagkarasawaen Ang Nagauyunan Yang Dios (5:22-33)

²² Pati yamung mga baway, ya ka, magparanekamu kang pirming magpalalang tung kasawa mi. Yang pagpabetang mi tung pagparanek ming atia tung nira, ya kay pagparanek mi tung ni Jesu-Cristo mismu. ²³ Ay ya pa agari, yang lalii yay maning pa tung kulung pagmangulu tung kasawa na ang katulad ka tung ni Ginuu ta ang ya kay maning pa tung kulu ang pagmangulu tung intirung kabilugan

§ 5:19 5:19 Bilang yang Mga Karantaen. * 5:21 5:21 Santiago 1:20

yang mga tumatalig tung anya. Ay tanya ka man mismu yang Mananapnay tung nirang tanan ang yay maning pa tung tinanguni na. ²⁴ Katulad tung pagparanek nirang tanan tung anya, ya ra kay suaren yang mga baway ang magparanek tung mga kasawa nira maskin tung unu pang bagayay.

²⁵ Pati yamung mga lalii, maalen mi enged ta maayen yang mga kasawa mi ang katulad ka tung pagmaal ni Jesu-Cristo tung yaten ang tanan ang mga tumatalig ang asta ra ilem nagpatumbas da yang sadiling linawa na ang para asan da nga pasapulay na yang sintinsia yang Dios ang dumangat da rin tung yaten. ²⁶ Ya ray pinasaran na ugud asanita ra nga pabagayay na tung Dios bilang asanita ra nga punasay nang pisan tung tanan ang mga kasalanan ta ang maning pa tung itag diguay na tung waing piskan-piskan ang ya ra ka man yang kaalimbawaan yang Matinlung Balita natetenged tung kalibrian ang yay pinananged ta. ²⁷ Yang katuyuan nang nagpamunas tung yaten ay ugud tung uri, tanya ra mismu ay magpakdeng tung yaten tung katalungaan na ang itang tanan masusulaw rang telengan ang magatu kang pisan tung pagkabetang na. Bilang yang gustu na ang ita manulad tung sasang baway ang andang pisan ay mansa-mansa na pati kareres tung ulit na ubin maskin unu pa man ang pagkakulangay, kung indi, limpiuita rang pisan tung pagterelengen na ang anda rang pisan ay mabangdan na tung yaten. ²⁸ Purisu ta yamung mga lalii, kumus maning da ka man tia yang pagmaal ni Jesu-Cristo tung yaten ang tanan ang mga tumatalig ang ita ka man ay maning pa tung tinanguni na, dapat ang yay mulidung pausuyan ming pagmaal tung mga kasawa mi. Bilang yang pagmaal mi tung mga kasawa mi, asan da ipatupuay mi tung pagmaal mi tung sadiling tinanguni mi. Kipurki yang sasang lalii ang pagmaal tung kasawa na, katimbang nang yang sadili na mismu ya kay nagamaal na. Ay tanirang magkasawa pagkabelak ta tinanguni. ²⁹ Kipurki anday tau ang yang sadiling tinanguni na ya pay maglawayan na, kung indi, yag padagen-dagenay na ta mupia ang katulad ka tung pagpadagen-dagen ni Jesu-Cristo tung intirung kabilugan yang mga tumatalig. ³⁰ Ay kipurki itay maning pa tung mga parti-parti mismu yang tinanguni na.

³¹ Ibaliku ra kanay tung pagkarasawaen yang duruang magkasawa. May sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang maning taa yang palaksu na:

“Ya ra kay natengeran na ang kung mangasawa ra nnganing yang sasang lalii, magpablag da tung ni tatay na

may tung ni nanay na ang para magpakiunung da tung kasawa na ang pagkatapus tanirang durua, maging sa nga tinangunian da ilem," maganing†.

³² Asan tung sam bulus ang atiang nagaulitu, may sasang linegdangan nang durug ka impurtanti ang atiang tukaw pa, indi pa nagipabunayag yang Dios. Piru simanyan, kumus ipinagpabunayag na ra tung yeen, magkabagay ka ang yang sam bulus ang atia ya ray buatenung sasang pananglitan yang intirung kabilugan yang mga tumatalig durua tanira ni Jesu-Cristo ang yang pagsasaan nira pariu ka tung pagsasaan ta duruang magkasawa. ³³ Ugaring indi ta enged paglipatan ang may nagadapatan na kang magkatamang pisan tung magkasawa. Ta yamung mga lalii sasa may sasa masigmaalamu ta mupia tung anya-ayang kasawa ang asan da ipakpengay mi tung pagmaal mi tung mga sadili mi. Pati yamung mga baway, masiggalangamu ka ta ustung tung kasawa mi ang nunut da ka ta pangaman mi ang muya mapagpalandawamu pa tung anya.

6

Natetenged Tung Matitinlung Ugaling Usuyun Yang Maggirinikanan (6:1-4)

¹ Yamung mga mamula, magpanangeramu rang pirmi tung mga ginikanan mi. Kipurki yang pagpananged mi tung nira, ya kay pagpananged mi tung ni Ginuu tang Jesus ang talagang yay magkatamang buaten mi. ²⁻³ Demdemen mi ra ka kanay yang sasang katuwulan ang ipinagpadapat yang Dios ang maganing,

"Galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu," agaaning*. Nagaskean mi tia, yay pinakaimpurtanting katuwulan ang dapat intindien ming mga mamula. Pinanuntan na pa ngani ta pangaku na ang maganing,

"Yay tumanen mu ugud magkatinlu ra yang pagkabetang mu ig malawig da ka yang kabui mu tung katanekan," agaaning†.

⁴ Pati yamung mga ginikanan, kapin da enged yamung mga tatay, indi mi lalangan yang mga ana mi ta belag dang sukat ang pagkalalangan ang muya ya ray makanayan ta ikaerep nira tung numyung ipagsungun. Kung indi, eklan mi tung matinlung pasais yang pagparadakulun mi tung nira. Isipen ming lagi ang kung alimbawa ti Ginuung Jesus din ay ginikanan nira, kung ya pa agari yang mga pasais

† **5:31** 5:31 Genesis 2:24. Inulit ka na Mateo (19:5), ni Marcos (10:7-8) may ni Pablo (1 Corinto 6:16). * **6:2-3** 6:2-3a Exodo 20:12a † **6:2-3** 6:2-3b Exodo 20:12b

nang manuldukan kag magdisiplina tung nira ang may kanunut na kang gegma.

Natetenged Tung Matinlung Ugaling Usuyun Yang Mga Kirepen May Yang Mga Agalen Nira (6:5-9)

⁵ Yamung mga kirepen, magpanangeramu ra kang pirmi tung mga agalen mi taa tung katanekan ang tedek yang paggaralangen mi tung nira ang nunut da ka ta pangaman mi ang muya magkamaliamu pa ang katimbang nang ti Jesu-Cristo mismu yay pangagalenan mi. ⁶ Indiamu enged magusuy tung dumang kirepen ang yang pagpakirepen nira nagapaderepan ilem nira kung tanira nagabantayan yang agalen nira. Kung indi, ta numyu, yang pagpabetang mi tung mga sadili mi yamu maning pa tung mga kirepenamu ni Jesu-Cristo mismung pagtuman yang kalelyagan yang Dios ang bilug tung mga isip mi. ⁷ Eklan mi tung matinlung kinaisipan yang pagpakirepen mi tung nira ang katimbang nang belagan ilem yang sasa ka ilem ang masigkatau mi yang nagapakirepenan mi, kung indi, kapin pa enged ti Ginuu ta mismu. ⁸ Sipurki nagaskean mi ra ka ang sasa may sasa tung yaten, maskin kirepen, maskin agalen, kumpurming unu pay nagabuat tang matinlu, balesanita ka enged ni Ginuu ta ta matinlu ka.

⁹ Pati yamung may mga kirepen, ya ka. Yang pagerekelen mi tung nira, kaministiran ang eklan mi ra ka tung magkatama ang magkapariu ka tung nagianingu tung nira nungayna. Purisu ustu ra tiang pagpamaleg mi tung nira. Kipurki nagaskean mi ra ka ang ta yamu pati yang mga kirepen mi sam bilug ilem yang pangagalenan mi duun tung langit. Ang pagkatapus tung anya, andang pisan ay pinilikan, kung indi, pantay-pantay ilem.

Nagapasanagan Na Tanira Kung Ya Pa Agaring Mapanguntielan Nirang Batukan Na Satanas (6:10-20)

¹⁰ Ya ra taa yang pagtapusanung bitala. Anday dumang pangkelan mi ta ketel ming magprusigir, sulumininti ilem ti Ginuu ta ang yay may kagaeman ang durug puisa. ¹¹ Telengan mi ra ilem yang sasang sundalu. Baklu ra magpasubu tung gira, magpasangkap da kanay ang anday kulang tung tinanguni nang para riparasiun da. Yamu ya ka, magpasangkapamu ra ka tung tanan ang gustu yang Dios ang ipasangkap na tung numyu ugud kayanan ming panguntielan ig batukan yang mga planung malain ni Satanas ang durug dalem yang sagusut na tung yaten. ¹² Ya ray dapat ang buaten mi ay kipurki yang nagabatukan mi enged belagan yang mga masigkatau mi, kung indi, ya

ra yang tanan ang mga taung indi nagaita ang sari-saring klasing nagapanuwul ni Satanas‡. Tanira arabubwat ta kagaeman ang yay pamagkeremkemen tung duma-rumang lugar tung bilug ang kaliwutan. Ya kay pamagerekelen tung makiklep ang naang nagatiniran ta kadaklan ang mga tau taa tung kaliwutan ig pamagtukud ka ta sari-saring mga malalain ang para tagaman da nirang ranggaen yang planu yang Dios ang gustu nang ipapanaw na tung yaten. ¹³ Purisu ya ray natengeran na ang dapat magpasangkapamu ra enged tung tanan ang gustu yang Dios ang ipasangkap na tung numyu ugud kung mamagpakigsangsang da nganing tung numyu yang mga kabatuk ming atia, mapanguntielan mi ra ta ustung batukan ang maskin arienu pa nira, mabaked pa ka enged yang paniel-tiel mi. ¹⁴ Kaministiran ang magpabungamu ra tung sasang sundalu ang baklu ra manalunga tung mga kabatuk na, magpasangkap da kanay ang para simpan dang magbatuk. Katulad tung anyang magtaked ta akes tung awa na ang para mabtik dang magulag, yang maning pa tung iakes mi, ang yamu pirming magusuy tung pitik yang kamatuuran ang liit tung Dios ang nunut da ka ta pamitala ming pulus matuud. Katulad ka tung sundalung magsapin ta lakub na tung debdeb na, yang maning pa ilakub mi ang yamu pirming magbuat ta pulus magkatama. ¹⁵ Katulad ka tung sundalung magsuut ta sandalyas tung kakay na ang para mabaked da yang paniel-tiel nang manalunga tung mga kabatuk na, yamu ya ka. Ang para magbaked da ka yang paniel-tiel ming pagbatuk, pabilugan mi enged ta mga isip mi yang nagadapatan yang Matinlung Balita kung ya pa agari yang pagpaulik yang Dios tung rilasyon ta tung anyang naglain da\$. ¹⁶ Katulad tung sundalung maggamit ta kalasag ang ipanagang na tung tanan ang nagipagdali tung anya, yang maning pa tung ipanagang mi ang yamu pirming magtalig ta bugus tung ni Jesu-Cristong yay masarang ang magmanada tung numyu. Asan da ilem mapugdaw yang panuksu ni Satanas tung numyu ang yang kaalimbawaan na, maning pa tung mga deldeg ang magapuyan ang nagipagpamanak na tung numyu. ¹⁷ Katulad tung sundalung may tudung nang makgat ang nagisuklub na tung kulu na ang para indi dultan ta matarem, yang maning pa tung isuklub mi tung mga

‡ **6:12** 6:12 Muya-muyung sinambit ni Pablo. Asan da nga basaay ta tung Efeso 1:21; 2:2; 3:10; Colosas 1:16; 2:10, 15; Roma 8:38-39; 1 Corinto 15:24. § **6:15** 6:15 "...pabilugan mi enged ta mga isip mi yang nagadapatan yang Matinlung Balita..." Tung bitalang Giniriego, puidi kang maning taa yang palaksu na. "...pirmiamung riparasiun ang magpaintindi tung duma yang nagadapatan yang Matinlung Balita..."

kulu mi ya ra yang kasiguruan yang mga isip mi ang yamu pinakdulan da ka man yang Dios ta kalibrian ming durug baked. Katulad tung sundalung may sabling durug tarem ang ipagsibat na tung mga kabatuk na, yang maning pa tung sabli ang ipagsibat mi tung mga kabatuk ming atia, ya ra yang bitala yang Dios ang yay nagipagpademdem yang Espiritu Santo tung numyu. ¹⁸ Tung pagpasangkap mi tung tanan ang atiang nagipasangkap yang Dios tung numyu, eklan mi tung pagarampuen mi ang yamug pagpatawang enged ang pirmi tung Dios. Maskin unu pay mapanawan mi, luwus dang ipagampu mi tung anyang kumpurming unu pay ipaisip yang Espiritu Santo tung numyung ipagampu. Ya ra ka nganing ay ipagpaabtik ming ipagpaderep tung pagarampuen mi ang indiamu enged magpaluway. Pati yang kadaklan ang mga kaarumanan ming mga tumatalig, indi mi enged paglipatan ang ipagampu ang parariuamu ka man ang binuat yang Dios ang mga tauan nang sadili. ¹⁹ Kapin da enged yuu, iampuyaw ka numyu ang pasanaganaw yang Dios ta mga matitinlung bitalaenu ang mabalur ka yang isipung magpaintindi tung mga tau tani natetenged tung planung ipinagpabunayag na ang ya ra ka man yang kamtangan yang Matinlung Balita. ²⁰ Ya ra ka nganing ay natengeran na ang yuung pangerengan tung anya yuu ra nga kedkeray ta kadina tani. Purisu ya ra nganing ay nagipagpaampuu tung numyu ang pirming paktelen ni Ginuu ta yang isipu ugud indiw enged manalaw ang magpakigtalunga tung mga tau tani ang katulad ka tung dapat ang buatenu.

Natetenged Tung Ni Tikiko Ang Nagipaangay Na Duun Tung Nira (6:21-22)

²¹ Buinu, ang para pati yamu maskean mi ra ka kung ya pa agari yang pagkarabetangenu tani, atia ra ti Tikiko ang pinapagekelu yang sulat ang atia. Ya ray magbawalitaen tung numyu. Tanya sasa kang putul tang nagamaalu ta duru ig sasa kang pagpaturuwulun ka tung ni Ginuu tang talagang mataligan ta. ²² Ya ra ka man taa yang ipinagpangayu asan tung numyu ay ugud maintindian mi ra ka kung unu pay pagkarabetangen yamen ang tanan tani ang para asan da ka nga paktelay na yang mga isip ming pagkeba-keba natetenged tung yamen*.

Yang Pagtapusan Enged Yang Sulat Ang Tanira Si Ay Nagipagampu Na (6:23-24)

* **6:22** 6:22 Maayen pang balikan ang basaen yang inaning na tung 3:13 ang yang mga kaliwagan ang nagapasaran na belagan ang yay panluwayan yang mga isip nira.

²³ Buinu, mga kaputulan ang kumpurming pinangawutan da yang sulat ang atia, nagipagampuamu ra yeen tung Ama tang Dios durua tanira ni Ginuung Jesu-Cristo ang paeyanganamu ra nirang pirmi ta paguruyunan ming matinlu. Kapin da engaged ang ipaeyang na tung numyu ang maggeregmaanang magpurutul ang tedek tung mga isip mi ang nunut da ka ta pagtaraligen ming mabaked.

²⁴ Dispuis pa, yang nagipagampu pa ang yamung tanan asan ang kumpurming tedek yang paggeregmaen na tung ni Ginuung Jesu-Cristo ang indi engaged magrusaw, mas pang maispirinsiaan na yang kaneeman yang Dios ang pagpadagen-dagen tung anya.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu,

Pablo

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga FILIPOS

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang sulat ang naa ipinagpasulat ni Pablong ipinaekel tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung siudad ang Filipos duun tung parti Macedonia. Yang grupu nirang atia ipinaeyang yang Dios ekel tung pagparakawutun na duun tung nira atiang primiru (Mga Binuat-buatan 16:6-40). Atiang pagpasulat na, nagaditini pa duun tung Roma natetenged tung pagparakawutun na yang Matinlung Balita natetenged tung ni Ginuung Jesu-Cristo.

Yang sasang ipinagpasulat na tung nira ay gustu nang magpasalamat tung nira natetenged tung tawang ang ipinaekel nira duun tung anya ang durug tinlu (4:10-20). Gustu na kang magpaktel tung mga isip nira ang para belagan ang yay panluwayan nira yang nainabu tung anyang nagaditini yang gubirnu duun tung Roma (1:12-26). Tatal asan dang mas pang nagkatinlu yang palaksu yang Matinlung Balita duun tung Roma. Nagpaintindi ra ka tung nira ang yang impurtaen enged nira ang yang mga ugali nira, dapat ang pirming magkatunu tung nagadapatan yang Matinlung Balita ang nagipagpakawut nira duun tung Filipos (1:27). Yang duruang atia ya ray prusigiran nira maskin ya ray magakdan nira ta pinitinsia (1:28-30).

Dispuis nagkunsu ra ka tung nira ang yang mulidung ipinagpaita ni Ginuung Jesu-Cristong nagparanek, ya ra kay kaministiran ang usuyun nirang magpurutul (2:1-11). Kaministiran ang yang ikaayen yang mga aruman nira ya ra kay pabilugan ta mga isip nirang intindien belagan ilem yang ikaayen nirang sadili. Yang pagpabetang nira tung mga aruman nira ang tanira mas pang magkabagay ang dayawen kay tung nira ang para asan da nga plekay yang pagparaabwat-abwatan (2:3-4). Dispuis pinademdem na ra ka ang kumus may kalibrian da nira, kaministiran ang papruibaan da nira tung mga ubra-ubra nirang magkabagay tung sasang taung tinapnay ra ni Jesu-Cristo (2:12-18).

Dispuis, pinabantay na ra ka tanira natetenged tung mga Judio ang durug kakatatalang yang nagireges nira tung mga tau ang dapat unung magpabuat ta tanda tung mga tinanguni nira. Kipurki yang pinatielan yang Dios ang nagtapnay tung nira, belagan tung maning tiang papanaw, kung indi, suluminti ra ilem natetenged tung kaneeman

nang makabewereng ang pisan ang ya ray ipinaita na atiing pagpakugmatay ni Ginuung Jesu-Cristo. Maskin tanya ang tukaw maktel yang panalig na tung pagturumanen na yang sari-saring mga katuwulan, may uras dang ipinlek na ra ang para magtalig dang bugus tung ni Jesu-Cristo ugud suluminti ilem asan da nga telengay yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na (3:1-11). Purisu yang pagasikad na enged ang tanya mas pang magatu rang magatu tung ni Jesu-Cristo tung tanan ang pagabuat na may tung tanan ang pagasikad na mintras pagpakbat tung ultimung kalibrian ang magkawut ang pati yang tinanguni na imakluen da ka ni Ginuung Jesus ang ipapariu na tung sadiling tinanguni nang timlat dang pisan ang para asan da magatung pisan ti Pablo tung anyang anda ray pagkakulang na (3:12-21).

Tung 4:1-9 may mga impurtanting bagay ang ipinaktel na tung nirang usuyun nira. Magdasun, ya ra yang pagpasalamat na tung nira natetenged tung tawang ang ipinaekel nira tung anya (4:10-20).

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus:

1:1-2 Yang Intrada Yang Sulat

1:3-11 Pagpasalamat ti Pablo Tung Dios Natetenged Tung Pagpakigsasa Nira Tung Anya Tung Pagparakawutun Na Ang Nunut Da Ka Ta Nagipagampu Na Para Tung Nira

1:12-18a Maskin Nagaditini Ti Pablo, Masadya Pa Ka Enged Yang Isip Na Ay Ekel Tung Pagkaditini Na Mas Pang Nagawasak Tung Roma Yang Matinlung Balita Natetenged Tung Pinagtalus Ni Jesu-Cristo

1:18b-26 Nagikasadya Na Ka Ang Yang Luaan Yang Pagpaditini Tung Anya Matinlu Ka Enged Maskin Imatayen Maskin Pabuien

1:27-30 Yang Dapat Ang Impurtaen Nira Ang Yang Mga Ugali Nira Pirming Magkabagay Tung Palaksu Yang Matinlung Balita Maskin Mapasaran Ta Pandeeg-deeg

2:1-11 Nagipatuman Na Tung Nira Ang Yang Pagpabetang Ni Jesu-Cristo Tung Sadili Nang Aranek Ya Kay Suaren Nirang Pagpabetang Tung Mga Sadili Nira

2:12-18 Kumus May Kalibrian Da Tanira, Dapat Ang Papruibaan Da Nira Tung Mga Pagurubraen Nirang Magatu

2:19-30 Nagasambit Na Ti Timoteo Durua Ni Epaprodito Ang Yay Nagaisip Nang Ipaangay Duun Tung Nira

3:1-3 Nagipaaman Na Natetenged Tung Mga Taung Pamagtulduk Ta Ikarangga Yang Pagtaraligen Nirang Bugus Tung Ni Jesu-Cristo

- 3:4-11 Nagipasanag Na Kung Ya Pa Agaring Ipinabtang Na Yang Dating Panaligan Nang Anday Kuinta Ang Para Maging Bugus Da Yang Pagtalig Na Tung Ni Jesu-Cristo
- 3:12-16 Maskin Belagan Pa Atu Rang Pisan Tung Ni Jesu-Cristo, Mintras Bui Pa Tanya, Yang Sikaren Na Ang Tanya Mas Pang Magatu Rang Magatu Tung Anya Tung Tanan Ang Pagabuat Na
- 3:17-21 Nagipaaman Na Tung Nira Ang Indi Enged Magusuy Tung Dumang Pamagpasuag Tung Katuyuan Ni Jesu-Cristong Nagpalansang Tung Krus, Kung Indi, Magusuy Tung Mulidu Na
- 4:1 Nagapapagbilug Na Yang Pinakaisi Yang Ipinagpasanag Na Tung 3:1-21
- 4:2-9 May Mga Impurtanting Bagay Ang Gustu Nang Pakdulan Nira Ta Kantidad
- 4:10-20 Natetenged Tung Sasang Itinawang Nira Tung Anyang Ya Enged Ay Pagsadyaan Yang Isip Na
- 4:21-23 Yang Pagtapusan Yang Sulat

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang nagpasulat yang sulat ang atia, ya ra yuung ti Pablo duruaami ra ka ni Timoteo ang yami mga turuwulun ka man ni Jesu-Cristo. Yang sulat ang atia ipinaekel da yamen tung numyung tanan asan tung Filipos ang kumpurming binuat da yang Dios ang mga tauan nang sadili ekel tung kaampiran ming naang baklu tung ni Jesu-Cristo, kasiraanamu ra ka yang mga manigpadagen-dagen asta mga manigtawang. ² Yang nagipagampu yamen tung Ama tang Dios durua ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman nirang pagpadagen-dagen tung numyu ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang naang baklu.

Nagapasalamatan Ni Pablo Tung Dios Yang Pagtarawangen Nira Tung Anya Tung Pagparakawutun Na (1:3-8)

³ Kada mademdemanamu yeen, durug dakul yang pagpasalamatu tung Ampuan tang Dios natetenged tung numyung tanan asan. ⁴⁻⁵ Ay kada nagipagampuamu yeen, agampayanaw ra ta kasadyaanung duru ay nagademdemanu yang pagtarawangen mi tung yeen tung pagparakawutunu yang Matinlung Balita disti pa atiang primirung pananged mi ang asta ra ilem simanyan. ⁶ Purisu nagasiguruu ang kumus naimpisaan da yang Dios yang pagirimakluen na tung numyung durug tinlu, ya ra kay dayunun na ang para mas pang magatuamu rang

magatu tung nagauyunan na ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipaglekat ni Jesu-Cristo. ⁷ Talagang magkatamang pisan tiang pagpamalaru tung numyung tanan asan ay maskin yuug kekedked ta kadina tani, nagaskeanu rang talagang nagademdemaw numyu ta matinlu ig pirmi ka tung mga isip mi yang ubrang naang nagaprusigiranu tani ang yuu pagpamarikaw tung mga katadlengan ang nagipagbatuk yang mga tau tani tung Matinlung Balitang naang nagatagamanung nagipagpaingmatuud tung nira. Bistu ka tung yeen ang nagaispirinsiaan mi ra kang tanan yang pagpadagen-dagen yang Dios tung numyu ang katulad ka tung nagaispirinsiaanu tung anya. ⁸ Sistigus yang Dios tung pagkamatuud ang yuu duru rang paglalangkagenu tung numyung tanan asan, ay nagapaeyanganaw ni Jesu-Cristo ta ipaggegma tung numyu ang magkapariu ka tung sadiling gegma na tung numyu.

Yang Nagipagampu Ni Pablo Para Tung Nira (1:9-11)

⁹ Ya taa yang nagipagampuu tung Dios ang paintindienamu ra anya ta mupia ugud mamesmesan mi enged kung ya pa agaring mas pang magkabagay yang paggeregmaan ming magpurutul maskin unu pay mainabu. ¹⁰ Maning tia yang nagipagampuu ugud maskeamu rang magtimbang-timbang ta ustu tung mga isip mi kung ay pa enged ay lusung dapat ang buaten mi ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipanginsapu ni Jesu-Cristo tung numyu, limpiuamu ra tung pagterelengen na ig anday mabasul na tung numyu. ¹¹ Yang sam bilug pang pagasikarung pagampu ta maning tia ay ugud yang tanan ang mga ubra-ubra mi pulus tung magkatama ekel tung pagpaktel ni Jesu-Cristo tung numyu ang ya ra ka man ay ikadengeg yang Dios ta duru.

Maskin Nagaliwagan Ti Pablo, Durung Nagikasadya Enged Yang Isip Na (1:12-14)

¹² Buinu, mga putulu tung ni Ginuu ta, gustuung maintindian mi ang yang mga kaliwagan ang naang nagapasaranu tani belagan ang maganing ang asan da nga sagangay yang Matinlung Balita, kung indi, mas pang nagkatinlu yang palaksu na tani. ¹³ Ay yang dinangat yang pagkaditiniu, yang tanan ang mga sundalung naang pamagbereles ang pamagbantay tung yeen tani pati yang kadaklan ang mga tau tani tung Roma, luwus dang nangaakdek ang anday dumang nagipagkedked tung yeen, kung indi, natetenged ilem tung pagparakawutunu yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. ¹⁴ Yang sam bilug pang pinakawut na, pati yang kadaklan ang mga putul tang mga tumatalig tani

mas pang nagbaked yang pagtaraligen nira tung ni Ginuu ta natetenged naskean da nira kung unu pag katinlu yang pagtarawangen ni Ginuu ta tung yeen tani tung pagditinian. Purisu asan da nga dulangay yang balur yang isip nirang magparakawutun yang bitala yang Dios ang andang pisan ay nagenteran nira.

Basta Nagipagpakawut Da Tung Mga Tau Yang Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo, Ya Ray Nagikasadya Yang Isip Ni Pablo (1:15-18a)

¹⁵ Kung tung bagay, nagaskeanu ka ang yang duma tung nira pagparakawutun natetenged tung ni Jesu-Cristo gated ilem tung pangimun nira tung yeen ang may gustu nirang magpalandaw. Piru yang duma, yang pagasikad nira tung pagparakawutun nira ang para magpaita yang pagpakigsasa nira tung yeen. ¹⁶ Ay nagagegmaanaw nira ig gustu ka nirang magpaugtun tung yeen ay nagaskean da nira ang ipinabtangaw ra nanging yang Dios tani ugud magkerengaw ta ustu tung Matinlung Balita. ¹⁷ Piru yang dumang atiang nagaaningu, belagan tama yang pagasikad nira, kung indi, gustu ilem nirang magtiwakaw tung yeen. Kanisip nira ang kung duru rang taung magdagumukan tung nira, asanaw ra ka mangimun tung nira ang asta mas pang maliwegan yang isipu mintras naniaw pa tung pagditinian. ¹⁸ Piru anda ray bali tia. Maskin yang duma pagpaseen ilem ang pagparakawutun, maskin yang duma tama yang pagasikad nira tung pagparakawutun nira, yang impurtanti asan ang yang balita natetenged tung ni Jesu-Cristo nagipagpakawut da ka engaged tung mga tau tani. Atia ya ray nagikasadya yang isipu.

Yang Yadwang Nagikasadya Na Ang Asan Da Tung Mga Kaliwagan Magatung Mas Pa Tung Nagalelyagan Yang Dios Tung Anya (1:18b-26)

Belagan da ilem ya tiay nagikasadyaw, kung indi, magpakasadyaaw pa ka engaged ¹⁹ natetenged nagaskeanu ang yang mga kaliwagan ang naang duminangat da tung yeen, asanaw ra magatung mas pa tung nagalelyagan yang Dios tung yeen ekel tung pagarampuen mi may tung pagtarawangen yang Espiritu Santong naang nagipatinir ni Jesu-Cristo tung yeen. ²⁰ Yang nagalelyaganu engaged ang indiw ra ka engaged magkatinir ta eyak ang magkereng ta ustu tung ni Jesu-Cristo, kung indi, ang katulad ka tung binuatung nagpaluyut, kapin da engaged numanyan ang maktel engaged yang isipung magpadengeg tung anya tung tanan ang ulagu ang anday enteranu, maskin pabuienaw pa maskin

ipaimatayaw pa. ²¹ Ay unu pay pulut nang nagabuiaw, kung indi, ang para ikadengegaw ni Jesu-Cristo. Kung imatayenaw man, mas maayen tung yeen ay duunaw rang pisan tung anya magpasapen. ²² Piru kung yang planu yang Ampuan ta para tung yeen ang yuu pabuienaw pa anya taa tung kaliwatan ang naa, intunsis mapagpadayunaw ra tung panirbianung naa tung ni Jesu-Cristo ang dakulu yang kantidad na. Purisu indi ilem maskeanu kung ay pay ipalandawu tung pabuienaw may tung papatayaw. ²³ Bilang yay paglingtan yang isipu kung ay pay ipalandawu tung duruang atia. Kipurki durung kalelyagung pablagaw rang magpasapen tung ni Jesu-Cristo ay andang pisan ay magdeeg tii. ²⁴ Ugaring kung isip-isipenu, midyu mas impurtanti ang pabutwanaw ra kanay taa tung kaliwatan ang naa arangan da ilem tung numyu. ²⁵ Intunsis kumus yay magkatama tung isipu ang mas impurtanti ka man tia, purisu nagakarkuluu ilem ang puiding kalelyagan yang Dios ang yuu pabutwanaw ra ka man taa tung kaliwatan ang naa ang para mapagpakiugpuaw si ka tung numyu. Ay tung maning tia, mapadagen-dagenanamu yeen natetenged tung pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus ang para mas pang kemeet ang asan da ka magkasadya yang mga isip mi. ²⁶ Purisu kung magurugpuita si, duun da magdulang ang mas pa yang kasadyaan ming magdayaw tung ni Jesu-Cristo natetenged tung yeen ang pinabalikaw ra anya asan tung numyu.

Yang Mga Ugali Nira Dapat Ang Pirming Magatu Tung Nagadapatan Yang Matinlung Balita (1:27-30)

²⁷ Landaw tung tanan ang yang mga ugali mi pirming magkabagay tung nagadapatan yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. Ya ray dapat ang sikaren mi ugud maskin mabalikaw si tung numyung magirita-ita si ka, maskin andanaw asan ang yuu ra ilem nga balitaay, maskeanu ka enged ang ta yamu pagberegkes-begkesanamu ta mupia ang maskin may pamagkuntra tung numyu, indiamu enged pagpaluway tung pagparakawutun mi yang Balitang naang Matinlu ang yay nagapananged ta. ²⁸ Yadwa pa ang indiamu kang pisan pagpatalaw tung pamagpakigkuntrang atia tung numyu. Ay kung indiamu manalaw tung nira, asan da tanira nga pakdulay mi ta sasang pruibang ang yang panalungaan nira kalainan da ig ta yamu kalibrian da yang panampetan mi. Anday dumang may patakaran tia, kung indi, yang Ampuan ta mismu. ²⁹ Ay kipurki belagan da ilem ang pinakdulananamu ra anya ta pabur ang pinaeyanganamu ra anya ta ipagtalig

mi tung ni Jesu-Cristo, kung indi, may sasa kang pabur bali ang ilinugut na ka tung numyu ang yamu mapasaran ta pinitinsia arangan da ilem tung anyang pagakegngan mi*. ³⁰ Purisu ya ray natengeran na ang pati yamu asan nagapasaramu ka ta pinitinsia ang katulad ka tung naita mi tung yeen atiang asanaw pa tung numyu pati numaan ang pariu ka tung nagabalitaan mi.

2

Yang Nagikasadya Ni Pablo Tung Nira (2:1-4)

¹ Teed mi tiag katinlu yang nagaispirinsiaan mi natetenged tung pagrarampilan mi ni Jesu-Cristo. Nagapaktel na yang mga isip mi. Yang gegma na tung numyu ya ray paglinga-lingaan yang mga isip mi. Nagatawanganamu ra ka yang Espiritu Santo ig nagaildawanamu ra ka ta maayen ni Ginuu ta. ² Kumus parariuamung pagpakasadya tung mga maning tia, pasadyaen mi rang pisan yang isipu ekel tung paguruyunan ming magpurutul may tung paggeregmaan mi may tung pagberegkes-begkesan mi ang sasay keresen mi. ³ Yang gustuung ianing, magamligamu ta mupia ang andang pisan ay buatan mi ang para mapagpalandawamu ubin mapagpabugalamu. Kung indi, magpararanekanamu ang yang pagpabetang mi tung mga kaarumanan mi ang tanira mas pang magkabagay ang mapadengegan kay tung numyu. ⁴ Sasa may sasa tung numyu, belagan da ilem yang mga sadili mi ay intindien mi, kung indi, demdemen mi ra ka yang mga aruman mi.

Kaministiran Ang Mamagpakbung Tanira Tung Ni Jesu-Cristo (2:5-11)

⁵ Yang pagpabetang mi tung mga sadili mi asan da ipaatuay mi tung pagpabetang ni Jesu-Cristo tung sadili na. ⁶⁻⁸ Tanya maskin sasay pagkadios nira yang Dios, piru indi na ra sinikad ang yang kadengegan yang pagkapantay na tung Dios yay dapat ang awiran na, kung indi, pinalpasan na ra ilem ang nagingtaung bilug ig yang pagkabetang yang sasang turuwulun ka ilem, ya ray pinakbungan na. Atiang pangingtau na pirmi ra ilem ang nagparanek ang nagpalalang tung paganingen nang Ama na maskin kamatayen pa yang dangaten na. Ang pagkatapus tung pagpalalang nang atia tung anya, ya ray nagakdan na ang tanya duun da ilem ipalansangay tung sasang krus ang

* **1:29** 1:29 Ikumpalar tung pagpabetang yang mga apustul tung pinitinsiang ipinakdul tung nira ang nasambit tung Mga Binuat-buatan 5:40-41.

midyu ra ilem tung sasang kriminal ang pakaeyakan tung publiku. ⁹ Yang dinangat na ipinalandaw ra yang Dios tung sasang pusisiun ang abwat tung tanan. Bilang pinakdulana na ta kadengegan ang indi enged mapasing-siringan. ¹⁰ Ya ray binuat na tung anya ugud tung uri ta kaldaw, yang tanan ang mga tau, malelyag kag indi, luwus dang mamagluud tung katalungana na. Pati yang tanan ang mga angil asta yang tanan ang mga taung indi nagaita, malelyag kag indi, ya ka, mamagluud da ka enged ang tanan tung katalungana na, maging mga langitnanen man, maging mga tanekanen man, maging mga dalemanen man. ¹¹ Luwus dang mamagilala tung ni Jesu-Cristong mamagdiklara ang tanya ka man yang pangultimumng Dios ang asan da nga padengegay nira yang Dios ang yay paganingen ni Jesu-Cristong Ama na ang yag paglinukutay kang lagi tanira tung pagkadios.

Nagapaprusigir Na Tanira Ang Mamagtuman Yang Magkabagay Ang Buaten Yang Sasang Tinapnay Rang Matuud Yang Dios (2:12-16)

¹² Kapurisu mga putulung nagamaalu, kumus maning tia yang pagparanek ni Jesu-Cristo ig kumus pagtumanamu ra kang lagi yang kalelyagan yang Dios atiang asanaw pa tung numyu, kapin da enged numanyan ang andanaw ra asan, sasa may sasa tung numyu mas pang magpaderepamung magtuman yang kumpurming magkabagay ang buaten yang mga taung tinapnay ra yang Dios. Dispuis yang pagprusigir ming atia nunut da ka ta pangaman mi ang muya mapawaya-wayaan mi. ¹³ Kayanan ming usuyun tia gated yang Dios mismu yay magpaeyang ta kalelyag ming magusuy tung kumpurming unu pay nagaayunan na pati yang ketel ming magusuy, ya ka. ¹⁴⁻¹⁵ Purisu maskin unu pang bagayay, indi mi eklan tung pagburutung-butungun, indi mi ka eklan tung pagbaralalaan, ugud anday mapadatelan ta dumang magsaway tung numyu, kung indi, asan tung mga ugali ming limpiu ngaintindiy nira ang yamu talagang mga anaamu ra ka man yang Dios ang matuud. Maskin makiklep yang mga ubra-ubra yang mga masigkatau ming kadaklan natetenged ka man tung pagirisipen nirang baliskad, kaministiran ta yamu magpakbungamu tung mga dumakel ang sigi-sigi yang pagsiringgatsinggatan nira tung makiklep. ¹⁶ Yang pagparakbungun ming atia tung mga dumakel, panuntan mi ra ka ta pagparasanagen mi tung nira yang bitala yang Dios kung ya pa agaring maeyangan da ka tanira ta ipagpangabui nirang baklu. Dispuis kung usuyun mi yang mga bagay ang atiang

nagipaganingu tung numyu, ya ray ikasadyang pisan yang isipu tung uras ang ipanginsapu ni Jesu-Cristo tung yeen yang pagerekelenu tung katengdananung naa ang ya ra ka man ay ipinagpiar na tung yeen. Kipurki asan da tung numyu nga pruibaaay ang yang tanan ang pinagimurasung pinakabedlayan asan talagang may pinakawut na ka man ang matinlu.

Natetenged Tung Pagirintrigaen Yang Mga Sadili Nira Ni Pablo Tung Dios (2:17-18)

¹⁷ Yang tukaw kung may nagidasag ang para iintriga ra tung Dios, ang kaisan may irinemen ang nagibukbuk tung nagidasag ang para duun da nga kumplituay yang pagdarasagen*. Kung isip-isipenu, midyu maning ka tia yang pananglitan ta. Ta yamu, yang kaalimbawaan mi, maning pa tung sasang nagidasag natetenged yang mga sadili mi ya ray nagiintriga mi tung Dios ang para magtumanamu yang mga kalelyagan na. Ta yeen tanya, kung alimbawa ipaimatayaw pa ka enged yang may mga katengdanan tani tung Roma, yang duguu manulad da tung irinemen ang atiang nagibukbuk tung nagidasag. Purisu kung mainabu ra ang ya pay buaten nira tung yeen, ya ray ikasadya yang isipu natetenged asan da nga kumplituayu yang pagirintrigaenu yang sadiliu tung Dios. Pati yang pagirintrigaen mi yang mga sadili ming bugus ka tung anya ya ra kay nagikasadya yang isipu. ¹⁸ Purisu pati yamu, ikasadya mi ka yang pagirintrigaen mi yang mga sadili ming bugus tung Dios asta yang pagirintrigaenu, ya ka.

Nagasambit Na Yang Planu Na Ang Ti Timoteo Ipaangay Na Duun Tung Nira (2:19-24)

¹⁹ Dakulu yang sarigu tung ni Ginuung Jesus ang indi ra ilem buay tugtanaw ra anya ang ti Timoteo ipaangayu ra asan tung numyu ugud belagan da ilem yang mga isip mi ay kemtel da natetenged tung mabalitaan mi natetenged tung yeen, kung indi, pati yang isipu, kemtel da ka tung mabalitaanu natetenged tung numyu asan. ²⁰ Tanya nagaisipanung ipaangayu asan ay anday dumang arumanu tani ang magkapariu tung anya ang talagang tedek tung isip na yang gustu nang magpadagen-dagen tung numyu ang pariu ka tung yeen. ²¹ Aywa indi maaningu ay kipurki

* **2:17** 2:17 Atiing tukaw pang mga panimpu ang indi pa nagapagpakugmatay ti Ginuung Jesu-Cristo, tung dating papanaw ang ipinausuy yang Dios tung mga tauan nang mga Israel, kung may ayep ang nagidasag yang sasang manigdasag ang para iintriga na tung Dios, ang kaisan may irinemen ang nagibukbuk na tung nagidasag na ang para duun da nga kumplituay na yang pagdarasagen na.

yang kadaklan ang naisipanu ra ka rin ang ipaangayu asan, belagan yang kalelyagan ni Jesu-Cristo ay pagasikad nirang tumanen, kung indi, ya ra ilem yang kalelyagan nirang sadili. ²² Piru naang ti Timoteong naa, kunisidu mi ra ka yang ugali na ang durug kapiadu yang panirbian na tung ni Ginuu ta. Katulad tung sasang ana ang pagpakiunung tung ni tatay na tung mga pagurubraen na, ya ra kay kaalimbawaan yang pagpakiunung na tung yeen tung pagparakawutunu yang Matinlung Balita. ²³ Purisu dakulu yang sarigu ang tanya ray magkabagay ang ipaangayu asan tung numyu kung masiguruu ra kung unu pay mainabu tani tung yeen. ²⁴ Yadwa pa may kumpiansaw ka tung ni Ginuu ta ang pati yuu, indi ra ilem buay, tugtanaw ra ka anyang mangay asan tung numyu.

Nagasambit Na Yang Planu Na Ang Ti Epaprodito Ipabalik Na Rang Lagi Duun Tung Nira (2:25-30)

²⁵ Kung natetenged tung ni Epaprodito, yang nabtang tung isipu ang talagang kaministiran ang ipabaliku rang lagi numyanan asan tung numyu. Tanya sasang ungukung kasiraanami ra kang pagparakawutun yang Matinlung Balita. Yang kaalimbawaan yamen pariu tung mga sundalung pagkanunutan ang pagagwanta tung mga pinitinsia. Ya ra nganing ay ipinangay mi tani tung yeen ugud mapagpadagen-dagen tung mga kaministiranu. ²⁶ Dapat ang ipabaliku ra asan tung numyu ay duru rang paglalangkagen na tung numyu. Yadwa pa, durug kaaburidu yang isip na ang muya nagaliweganamu ra ta pagisip natetenged tung balitang naggel mi ang tanya sinampi ra ta laru na tani. ²⁷ Matuud ang matigbak ka man yang larung nagsampi tung anya, ay puntu ilem ang nadayunan. Piru inildawan da ka enged yang Ampuan ta. Belagan ilem tanyay inildawan na, kung indi, pati yuu ya ka. Kipurki kung nadayunan, mas pang nadulangan da rin yang kapupungawen yang isipu. ²⁸ Purisu numyanan tung makali ipabaliku rang lagi asan ugud kung magiritaamu si nganing ang uman, magkasadya ra yang isip mi, ig pati yuu tani malinaynayan da ka yang isipu. ²⁹ Purisu kung kumawut da nganing asan, sapten mi ta mupia tung masadyang kinaisipan ang katulad ka tung dapat ang buaten tang magpurutul tung ni Ginuu ta. Yadwa pa, galangen mi ka ta mupia pati yang kumpurming magkapariu ta pasais tung anya. ³⁰ Ay kipurki puntu ilem napatay tung pagprusigir na tung itinuwal ni Jesu-Cristo tung anya. Ay ipinirinda na yang linawa na tung kalainan basta mangerengan ilem tung numyung magpakigkawut tung yeen yang mga tawang mi.

3

Yang Pagpaaman Ni Pablo Tung Nira Natetenged Tung Mga Taung Pamagtagam Ta Patalang Tung Nira (3:1-3)

¹ Simanyan mga putulu, sigun tung mga bagay ang nagaeped ang gustuu pang sambiten tung numyu, tukaw tung tanan, magpakasadyaamung pirmi natetenged tung kaampiran ming atiang baklu tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo. Kung tung bagay, yang gustuung sambiten numaan, sinambitu ra kang lagi tung numyu tan taa pa. Piru belagan ka mabedlay tung yeen ang ulitenu si ang basi pa ra ilem may matawang na tung numyung indiamu mapatalang ta duma. ² Kuidaw! May mga masigkanasyunung mga Judio asan ang dapat amligan mi ta mupia. Kipurki maning pa tung mga kirung durug kadilikadung palengtan*. Ay pamagtulduk tung maning tung numyung taga duma-rumang nasyun ang bakluamu ra unu nga risibiay yang Dios ang ultimung mga tauan na, dapatamu unung magpabuat ta tanda tung mga tinanguni mi ang para ilaladuamu ra unu ang katulad ka tung nirang mga Judio. Durug liwag yang pakawutun na tung kumpurming tinu pay mananged ay kipurki asan da nga rangga yang pagtaraligen na tung ni Ginuung Jesu-Cristo ang bugus pa rin. Yang pagurubraen nirang atia durung pisan agkalaway tung pagterelengen yang Dios. Ay katimbang nang pamagpanluka ra ilem tanira tung mga taung nagakumbinyu nira. ³ Yang pagpabetang nira tung mga sadili nira, tanira unu yay ultimung mga tauan yang Dios ay natetenged binuatan da ta tanda yang mga tinanguni nira. Piru ta yaten ang mga tumatalig tung ni Jesu-Cristo, itay matuud ang mga tauan yang Dios natetenged tung Espiritu Santong pagtinir da tung yaten ang itag paktelay nang para mapagtuuita ta ustung tung Dios. Sulaminting nagapanaligan tang nagipagpabantug, ultimu ra ilem ti Jesu-Cristo. Andang pisan ay dumang panaligan ta, maging sasang ubraen tung mga tinanguni ta, maging sasang ubraen ta man tung sadiling puisa ta ang para asanita ra rin nga risibiay yang Dios.

⁴ Kung tung bagay, ta yeen, puidi ka rin ang yay panaliganu yang mga bagay ang mga maning tia. Ay kipurki kung yang duma may nagapanaligan nira tung mga pagturumanen nira yang mga katuwulan yang Dios ubin tung pagkabetang nira mismu, yuu mas pa rin.

* **3:2** 3:2 Yang mga Judiong atia ya ra ipananglitay na tung mga kiru ay natetenged yang pangguuy ang atia, sasang pagduminar nira tung mga taung taga duma-rumang nasyun. Bilang binaliskad ni Pablo ang tanira ray mga kiru ekel tung pagurubraen nira ang atiang makararangga.

⁵ Sasa ra duun tung tandang binuat tung tinanguniu atiating yawalung kaldaw yang iparanganaen tung yeen. Sasa ra ka duun tung nasyun ang natauanu ang yuu talagang sasang Israel. Kung natetenged tung pinanliit-liitanu enged, yuu sasang kanubli ni Benjamin[†]. Yang kinaugalian ang napuawanu ultimung Hebreong pulutiku ig yang bitalang natauanu Hinebreo ka. Kung natetenged tung pagturumanenu yang mga katuwulan, sulipetaung pisan natetenged yuu kinasakpanaw yang partidu yang mga Pariseo ang yay pinakasulipet tung pagturumanen yang tanan ang mga katuwulan. ⁶ Kung natetenged tung kadererepen, duruaung pisan agkaderep ang nagkereng tung pinanubli yamen ang atia. Nagpamarasaw pa nganing tung mga taung pamagtalig da tung ni Jesu-Cristo ay tung pagintindiu ya rag diaduy nira yang dating natauan yamen ang atii. Kung natetenged tung pagkamatandesu tung pagturumanenu yang mga urdinansang atii, andang pisan ay mapitikan tung yeen ang maning may nalampasanu.

Yang Dating Pinanaligan Na Nagipabtang Nang Anday Kuinta Natetenged Mas Maal Yang Pagkinapulitay Nira Ni Jesu-Cristo (3:7-11)

⁷ Piru yang tanan ang mga maning tiang kanisipung tukaw ang yay matawang tung yeen, luwus dang ipinabtangung anday kuinta na natetenged gustuu rang magpakigkapulit tung ni Jesu-Cristo. ⁸⁻⁹ Belag ilem nuntutaw yang pagpabetangung anday kuinta yang mga bagay ang atia, kung indi, ang asta ra ilem simanyan, maskin unu pa man ang bagayay ang midyu pagatelengan ta duma may ruma ang maayen ang panaligan, luwus dang agipabtangung anday kuinta na natetenged landaw rang pisan yang kamamaalen yang pagkinapulitay yamen ang naa ni Jesu-Cristo ang yay sadiling Ginuuu. Arangan da ilem tung anya pinawayaanu ra ilem ta papelek yang tanan ang atiang minaalu ra rin. Ya ra ilem agipabtangayung basura ugud ti Jesu-Cristo mismu ya ray pakigkapulitanu kag yadwa pa ugud masadiliaw ra anyang pisan. Indiaw ra pagtalig ang puidiaung risibien yang Dios natetenged tung sadiling pagurubraenung pagtuman yang mga katuwulan na, kung indi, bugus da yang pagtaligu tung ni Jesu-Cristo. Kipurki yang papanaw yang Dios ang magusgad tung yaten ang saluita rang pisan tung pagterelengen na ay ekel ilem tung pagtalig ta tung ni Jesu-Cristo. ¹⁰ Yang gustuu mas pang magtinlung magtinlu yang pagkinapulitay yamen ang naa

[†] 3:5 3:5 Ti Benjamin sasa tung sam puluk may duruang mga ana ni maepet ang Israel ang yay namuad tung nasyun ang Israel.

ni Jesu-Cristo ugud masaliranaw anyang pirmi yang puisra nang nagbungkaras ang yang pagirimakluen na tung yeen yay pirming maispirinsiaan. Pati yang pagaragwantaen na tung mga pinitinsia, gustuu kang masaliranu ugud kayananu kang agwantaen yang mga pinitinsia basta magtumanaw ilem yang kalelyagan yang Dios ang katulad ka tung anyang nagagwanta ka tung mga pinitinsia tung pagtuman na yang kalelyagan yang Dios. Gustuu kang bilug yang isipu ang kung kaministiran, papatayanu tanya ang katulad ka tung anyang nagpakugmatay para tung yeen. ¹¹ Ay kipurki may nagipagpakisewatu tung anya ang maskin mapatayaw, pabungkarasenaw ra ka enged anyang paliiten tung kamatayen.

May Sasang Linyang Nagipausuy Na Tung Nira Natetenged Tung Pagpaatu Nira Tung Ni Jesu-Cristo (3:12-16)

¹² Indiwaw ka paganing ang nagatuaw rang pisan tung ni Jesu-Cristo ang maning timlataw ra tung tanan ang mga pagurubraenu, kung indi, ya pay pagasikarung nagimurasen natetenged ya ra kang lagi ay ipinagpilik na tung yeen. ¹³⁻¹⁴ Mga putulu, yang pagpabetangu tung sadiliu, talagang indiwaw pa nagasalapay ang yuu atuaw rang pisan tung anya. Piru katulad tung sasang maniglaksu tung karira ang anday balyed-balyed, kung indi, yang tinanguni na pagluwag pa ta laksung pagrumbu duun tung kasapungan yang maglaksuen na ang basi pa ra ilem mandeeg dang mapakdulan ta primyu, ya ra kay nagapakbunganu. Ay maskin unu pay nasalapayanu tan taa, indi ra ilem agipabtangu tung isipu, kung indi, yang sulaminting nagapabiluganu ay kung ya pa agaring mas pang magatuaw rang magatu tung ni Jesu-Cristo tung tanan ang mga ubra-ubraw mintras buiaw pa. Anday dumang luan na tung uri, imbitarenaw ra yang Dios ang magpasapen tung anya ang asta tung sampa duun tung langit natetenged ilem tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo may yang pagbungkaras nang nangerengan tung yeen. ¹⁵ Purisu kumpurming tinu pa tung yaten ang pagtegasan da tung pagtaraligen na, dapat ang usuyun na yang linyang naang nagipagpasanagu. Piru kung aparti yang pagirintindien mi tung sinambitung atia, ipasanag da ka enged yang Dios tung numyu. ¹⁶ Ugaring yang dapat ilem ang impurtaen tang tanan ang ita pirming magprusigir tung kumpurming unu pay ipinagpasanag da yang Dios tung yaten sasa may sasa.

Nagapaprusigir Nang Mamagusuy Tung Mulidung Ipinagpaita Na Tung Nira (3:17-21)

¹⁷ Mga putulu, magsarasaanamu ra tung pagurusuyun mi tung mulidung ipinagpaitaw ra tung numyu. Kung tinu pa asan ay pagusuy ra tung mulidu yamen yang mga arumanu, ya ray paniiran ta kadaklan ang pasuaran, belagan yang indi ra pagusuy. ¹⁸ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay duru rang mga taung pamansianing ang tanira unu pagtalig ka tung ni Jesu-Cristo. Piru tung pagpangabui nira, bistu ra ang pamagpasuag tung nagipagpakawut yamen natetenged tung katuyuan ni Jesu-Cristong nagpalansang tung krus ang para ita mapaluasita ra anya tung pagpakasalak ta. Piru tung pagpangabui nira, bistu ra ang yang katuyuan ni Jesu-Cristong nagpalansang tung krus ya rag pasuagay nira. Yang mga taung mga maning tia, nagkarasambitung tukaw tung numyu ta pira-pira rang bisis ig maskin simanyan nagipanangitu pa nganing ta durung pagulit tung numyu. ¹⁹ Ay ya pa agari, yang panampetan nira tung uri ya ra yang kalainan ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Ay maskin unu pay nagiblen nira ya ray nagasikad nirang papsawan ang katimbang na yay Dios nira ang pagatalungaan nirang pirmi. Yang mga ubra-ubrang dapat da rin ang ikaeyak nira ya pa kay nagikadengeg nirang nagipagpabantug. Anday dumang nagapagamenan ta mga isip nira, kung indi, ya ka ilem yang pangkaliwutan. ²⁰ Imbis magusuyamu tung nira, indiamu ra enged. Kung indi, yang mulidu yamen yay usuyun mi. Ay ya pa agari, yang ultimung bawanwaan ta belagan yang kaliwutan ang naa, kung indi, ya ra yang langit. Duru nganing ang pagpakbat ta tung Manigpanapnay tung yaten ang duun ka man tung langit manliit. Anday duma, kung indi ya ra mismu ti Ginuu tang Jesu-Cristo. ²¹ Ay kung maglekat da nganing tanya, ya ray mangimaklu tung mga tinanguni tang naang suitu pa ta kamatayen. Ay saliranita ra anya yang katimlat yang tinanguni nang durug kasusulaw ugud asanita ra magatung pisan tung anya. Ya ray masarangan na natetenged tung pursora na ang basin unu pang bagayay luwus ang kayanan nang gaeman.

4

Nagapapagbilug Na Yang Pinakaisi Yang Ipinagpasanag Na Tung 3:1-21 (4:1)

¹ Mga putulung nagamaalung nagalangkag ta duru, agampayanaw ra ta kasadyaanung duru natetenged tung numyung pagusuy ra ta matinlu tung nagauyunan yang Dios. Natetenged tung baklu rang ipinagpasanagung atia tung numyu, elten ming elten yang pagtaraligen mi tung ni

GINUUNG JESUS IG YA RA KAY BUATEN MING PITIK ANG PAUSUYAN MI TUNG TANAN ANG MGA PAGURUBRAEN MI.

Gustu Nang Maginulikay Ra Ta Makali Ti Euodia Durua Ni Sintique (4:2-3)

² May sasang gustuung ipademdem tung ni Euodia durua ni Sintique ang kung maimu ilem, tung makali maginulikay ra tanira. Ay ya pa agari, magputul kang lagi tanira tung ni Ginuu ta. ³ Pati yawa, unguay, kumus pagsinasaayita ra ta kinaisipan, may sasa kang nagaingaluku tung nuyu. Padagen-dagenan mu ra kanay ta mupia yang durua nga bawayan ang atia ang para maulkan da yang pagputulan nira tung makali. Ay ya pa agari, tan taa namagpak-iunung da ta ustu tung yeen atiing pagparakawutunu yang Matinlung Balita asan maskin durung mga taung namagpakigkuntra tung yamen. Kasiraan da ka tanira ni Clemente pati yang kadaklan ang mga arumanung dating pamagtawang tung yeen tung pagparakawutunu. Maskin indi ra ingarananu tanira, yang mga aran nira nasulat da kang lagi tung sasang paglistaan yang Dios yang mga aran yang mga taung kumpurming pinaeyangan na ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na*.

Natetenged Tung Duma-rumang Nagipagpapurisgir Na Tung Nira (4:4-9)

⁴ Magpakasadyaamung pirmi natetenged nagaskean mi ra ka ang anday dumang may anya tung numyu, ya ra ti Ginuu ta. Ulitenu pa ta minsa. Magpakasadyaamung pirmi. ⁵ Kaministiran kang ipaita mi tung tanan ang mga masigkatau mi ang ta yamu mapinaurayen. Ay kipurki yang uras ang ipaglekat ni Ginuu ta nagaalenget dang nagaalenget.

⁶ Indiamu enged magpakaliweg ta kulu, kung indi, maskin unu pay mapanawan mi, ipagampu mi ra ilem tung Dios. Iugtul mi ra ilem tung anya kung unu pay kaministiran mi ang nunut da ka ta pagpasalamat mi tung anya natetenged tung itawang na tung numyu. ⁷ Anday dumang pakawutun na tia, kung indi, paeyanganamu ra anya ta kalimengan yang isip mi ang maskin yamu, indi mi ka ilem maintindian kung aywat nagkalimeng da agad tung kaliwaganamu pa. Bilang yang kaalimbawaan yang kalimengan ang atia yay maning pa tung sasang magmanada tung pagirisipen mi ang para indi ra enged magaburidu. Ya ray ipaeyang na

* 4:3 4:3 Yang paglistaan ang atia, muya-muyang nagasambit tung Ip-inagubligar. Asan da nga basaay ta tung 3:5; 13:8; 17:8; 20:12 may 15; 21:27.

tung numyu natetenged ilem tung pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo.

⁸ Mga putulu, nani pa yang sam bilug ang nagaeped ang gustuu pang sambiten tung numyu. Kaministiran ang yang pabilugan enged ta mga isip ming pirmi ya ra taa: kung unu pay talagang matuud, kung unu pay magkatama ang anday mansa-mansa nang malain, kung unu pay talagang matinlu ig nagauyunan ta kadaklan pati yang Dios, kung unu pay makasadya ta isip ang talagang maayen ka man, kung unu pay may pagkatinlu nang landaw, ig kung unu pay magkabagay ang dayawen, yang mga maning tia ya ray ipabalay mi tung mga isip mi. ⁹ Dispui pa, kung unu pay ipinagtulduku tung numyu, kung unu pay ipinagpalatayu tung numyung itinalig enged ni Ginuu ta tung yeen, maskin unu pay nanggél mi tung yeen, ig kung unu pang mga pasaisay ang naita mi tung yeen, ya ray dapat ang pausuyan ming pirmi. Ay kung yay usuyun mi, pakigsasaanamu ra yang Dios ig paeyanganamu ra ka anyang pirmi ta kalimengan yang mga isip mi.

Natetenged Tung Sasang Itinawang Nira Tung Anyang Ya Enged Ay Pagsadyaan Yang Isip Na (4:10-20)

¹⁰ Duru rag sadya yang isipu, ig duru ra kag kadakul yang pagpasalamatu tung ni Ginuu ta gated maskin nabuay ra ka man, numanyan nademdemanaw si ka numyung pinaeklan ta tawang. Piru belagan ang maganing ang may nabtang tung isipu ang linipatanaw ra ilem numyu. Nagaskeanu ka ang anda ilem ay lugar ming magpaita yang pagderemedemen mi tung yeen. ¹¹ Nagapagbitalaw ta maning tia belagan ang maganing ang natetenged ang begbeg da yang kuluu natetenged tung mga kaministiranu. Ay kipurki ta yeen, maskin unu pay mabtanganu, sanayaw rang manalunga ang kuntintu tung isipu. ¹² Kung magkulangenaw ra nganing tung mga kaministiranu, maskeaw rang manalunga tung masadyang kinaiaipan. Kung may bastanti man, maskeaw ra kang maeklanu tung katamtaman ilem yang isipu. Maskin unu pay mabtanganu, maskin nagabialaw, maskin nagasuwukaw, maskin may bastanti, maskin magkulangenaw, maskeaw rang manalunga ang kuntintu tung isipu. ¹³ Maskin unu pay mapanawanu kayananung talungaen tung matinlung kinaisipan natetenged ilem tung ni Jesu-Cristong pagpaktel tung yeen. ¹⁴ Ugaring maskin belagan ka man begbeg yang kuluu tung mga kaministiranu, piru durung pisan agkatinlu yang pagpaawat ming nagpakiunung tung yeen tung mga kaliwaganu ang yuu ra paeklay mi ta tawang.

¹⁵ Ta yamung taga Filipos, nagaskean mi ra ka ang impisa pa ating primirung pagparakawutunu yang Matinlung Balita asan tung numyu ang asta nagliitaw ra ilem asan tung sinakepan yang Macedonia, tung tanan ang mga tumatalig, yamu ilem ang sam pundaan ay nagpaekel-ekel ta mga tawang tung yeen. ¹⁶ Maskin ating duunaw pa rin tung siudad ang Tesalonica, maduaw rang pinaeklan mi ta tawang para tung mga kaministiranu. ¹⁷ Nagasambitu ilem tia belagan ang maganing ang may nagaintrisung pirmiaw ra ilem ang tawangan mi, kung indi, yang pagasikaru ilem ang mas pang dumakul yang ibles yang Dios tung numyu tung uri natetenged tung pagtarawangen ming atia tung yeen yadwa pa ang mas pang magwayang dang magwayang yang pagirintindien mi tung kalelyagan na.

¹⁸ Kung natetenged tung mga kaministiranu, anda rang pisan ay kakulanganu simanyan ay natetenged yang ipinaekel ming naa tung ni Epaprodito, bastanti ra, subra pa ngani. Yang kaalimbawaan yang tawang ming naa tung yeen, maning pa tung sasang ipinirisintar mi tung Dios ang durug amut ang ya ra kay dinawat na natetenged nagauyunan nang pisan. ¹⁹ Dispuis pa, yang Dios ang naang pagpaturuwulunanu, inding pisan maluwus-luwusan ta itawang na tung yaten, maskin unu pay kaministiran ta. Purisu nagaskeanung yay magasikasu tung tanan ang mga kaministiran mi ang anday kulang natetenged ilem tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo para tung yaten ang asan da agipatielay na yang pagarasikasuen na tung yaten. ²⁰ Kapurisu yang Dios ang nagyari rang Ama ta, ya ray dayawen tang asta tung sampang anday katapus-tapusan. Talagang magkabagay ang pisan ang yay buaten ta.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (4:21-23)

²¹ Pagpakikumustaaw ra tung tanan ang mga kaputulan ta asan ang binuat da ka yang Dios ang mga tauan na ekel tung pagtalig nira tung ni Jesu-Cristo. Pati yang mga putul tang mga ugpau tani ang kasiraanaming pagpaturuwulun tung Dios, pamagpakikumusta ka tung numyu asan. ²² Asta yang kadaklan ang mga tauan yang Dios tani tung Roma, pamagpakikumusta ka tung numyu asan. Kapin pa yang mga putul tang naang pamanirbian tung palasiu ni Adi Cesar ya engaged ay pamagpakikumusta ta duru tung numyu asan.

²³ Buinu, yang nagipagampuu para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu,

Pablo

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga COLOSAS

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagpaliked yang Matinlung Balita duun tung Colosas, belag ti Pablo, kung indi, ya ra yang sasang taung nagaranan tung ni Epapras. Tanya dating taga Colosas (4:12), piru baklu ra ngagngelay na yang Matinlung Balita atiang pagangay na duun tung Efeso ang nagkatuun da tung pagparakawutun ni Pablo duun (1:7-8; Mga Binuat-buatan 19:8-10). Anday dumang pinakawut na, nananged dang nagtalig tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Pagkatapus atiang pagulik da duun tung Colosas, tanya ra mismu ay nagparakawutun yang Matinlung Balita tung mga kaarumanan na duun. Yang linuaan na, may sam pundaan dang mga tumatalig ang minyang. Piru dispirinsia ilem nalaktan da ta mga manigtulduk ta indi magkatama. Purisu naisip da ti Epapras ang mangay ra tung ni Pablo duun tung Roma ang para magbawalitaen da tung anya natetenged tung prublimang atia. Purisu pagkabalita ni Pablo, nagintra ra ampu para tung mga tumatalig duun (1:9-11) ig naisip da kang magpasulat ta ipaekel na duun tung nira. Ay yang gustu na paktelen na yang mga isip nirang indi ra mamagpadayun ang mamagintindi tung nagitulduk yang duma ang atiang indi magkatama.

Maning taa yang nagitulduk nirang mali tung mga tumatalig. (1) Dapat unung mamagtuman yang mga katuwulan ang nagusuyun yang mga Judio natetenged tung mga palanganen ang yang duma dapat unung lian nira. Pati mga katuwulan natetenged tung mga maal ang kaldaw dapat ka unung silibraen nira (2:16). Dapat ka unung magpabuat ta tanda tung mga tinanguni nira ugud asan da unu tanira nga bilangay yang Dios ang mga tauan na. (2) May mga riglamintu ka natetenged tung mga bagay-wagay ang dapat unung likayan ay panliitan unu ta malain. (3) Kaministiran ka unung mamagtuu tung mga angil (2:18). (4) Ti Jesu-Cristo unu belag Dios. Yang nagitulduk nirang maning tia, ya ray binaliskad ni Pablo tung 1:15-20 may 2:8-10. Dispuis pamagintra paambug ang tanira unu may nagaskean nirang inding pisan nagaskean ta duma (2:18). Yang panaligan nirang atia pulus inimu-imu ta tau ka ilem. Purisu kung tinu pay magusuy, anday dumang pakawutun na, asan da nga lakanay yang isip nang magpapsaw tung

tanan ang mga kalelyagan nang balawag tung kalelyagan yang Dios (2:22-23).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹⁻² Yang nagpasulat yang sulat ang atia, ya ra yuung ti Pablong naging apustul ni Jesu-Cristo natetenged ilem ang yay kalelyagan yang Dios. Duruaami ni Timoteong sasang putul ta ang nagpaekel yang sulat ang atia tung numyu asan tung Colosas ay binuatamu ra ka man yang Dios ang mga kinasakpan nang sadili ig mga putulamu ka yamen ang pagpadayun tung pagtaraligen ta tung ni Jesu-Cristo. Yang nagipagampuu para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman may kalimengan ang liit tung Ama tang Dios.

Yang Nagapasalamatan Ni Pablo Tung Dios Natetenged Tung Nira (1:3-8)

³ Kung magampuami ra nganing tung Dios ang yay paganingen ang Ama ni Ginuu tang Jesu-Cristo, yamuy pirming nagapasalamatan yamen tung anya. ⁴ Nagipagampuamu ra nganing yamen natetenged nabalitaanami ra ang yamu unu napagtalig da tung ni Jesu-Cristo, ig paggegmaamu ra ka unu tung mga aruman ming parariumu ra kang binuat yang Dios ang mga tauan nang sadili. ⁵ Yang pinagamenan enged yang mga isip ming nagtalig ang nunut da ka ta paggegma, ya ra yang kaayenan ang nagibaratu yang Dios duun tung langit ang para tung tanan ang mga tauan na ang simanyan ya ray nagapakbat mi. Ya ray naintindian mi atiang pagkagngel mi yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo ang liit tung Dios ang talagang matuud. ⁶ Yang balitang atiang ipinagpakawut da tung numyu, nagipagpakawut da ka tung mga tau tung maskin ay pang banwaay. Ya ra ka man nganing ay nagipagbaklu yang sistima yang kumpurming pananged ig ya rag durulang agdurulang yang kinadakel nira. Maning kang pisan tia yang nagainabu tung numyu asan, disti pa atiang primirung pagkagngel mi natetenged tung kaneeman ang ipinagpaita yang Dios tung tanan ang mga tau ang andang pisan ay natengeran na tung yaten. Ang pagkatapus ya ra kang pisan ay naispirinsiaan mi mismu tung mga sadili mi atiang pagtalig mi tung ni Ginuung Jesus. ⁷ Yang balitang atia ya ra ka man ay naintindian mi tung ni Epapras ang yay nagamaal yamen ig kasiraanami ra kang pagpaturuwulun tung ni Jesu-Cristo. Ya kay nagataligan nang magpadagen-dagen tung numyu ang para tung ikaayen mi. ⁸ Tanya ra kay nagbalita tung

yamen ang yamu unu, duruamu unug kaayen tung mga kaarumanan ming mga tumatalig natetenged tung gegmang nagipaeyang yang Espiritu Santo tung mga isip mi.

Natetenged Tung Nagipagampu Ni Pablo Para Tung Nira (1:9-12)

⁹ Purisu ya ray natengeran na ang ta yami tani, magimpisa pa atiang primirung pagkabalita yamen, muya-muyaamu ra ilem ang nagipagampu yamen tung Ampuan ta. Yang nagaingaluk yamen tung anya ang pasanaganamu ra anya ta maayen ugud maintindian mi kung unu pay gustu nang yay buaten mi. Bilang pawayangen na ta mupia yang mga kinaisipan mi ang nunut da ka ta pagpatarem na ang para magmaskeamu rang magdeep kung yang nagitulduk tung numyu talagang uyun tung kamatuuran u kung belag*. ¹⁰ Maning tia yang nagipagampu yamen ugud yang tanan ang mga pagurubraen mi magkabagay ra tung pagterelengen ni Ginuu ta ang para luwus da kang mauyunan na. Bilang mapagpaluaamu ra ta sari-saring pagurubraen ang matitinlu ig mas pang maispirinsiaan mi kung unu pag katinlu yang kaampiran ming atiang baklu tung Dios. ¹¹ Gustu ka yamen ang paktelenamu ra yang Dios ta mupia ekel tung kagaeman nang anday kategkaan na ang ya ra kang lagi ay nagipaita na tung mga tauan na ugud magtenten dang magtenten yang mga isip mi ugud kung mapasaranamu ra nganing ta mga kaliwagan, makayanan ming agwantaen ig mapagpaurayamu ra ka tung kumpurming pagpaliwag tung numyu ang nunut da ka ta masadyang kinaisipan mi. ¹² Gustu ka yamen ang pirmiamu ra ilem ang magpasalamat tung Ama tang Dios natetenged tanyay nagpabagay tung numyung magpalgud tung mga kaayenan ang tung uri ya ra kay ipamakdul na tung tanan ang binuat nang mga tauan na ang durug kasusulaw yang malguran tang tanan.

Tanira Ilinakted Da Yang Dios Tung Kagaeman Yang Paganingen Nang Ana Na Ang Yay Landaw Ta Kagaeman Tung Tanan Ang Inimu Na (1:13-20)

¹³ Yang Dios ya kay nagpalibri tung yaten tung dating pinagtiniran tang durug kiklep ang ita ra rin agkemkemay ta mupia ni Satanas ang yay pinakamalain tung tanan. Ilinakterita ra ka dayun anya tung kagaeman yang paganingen nang Ana Nang nagamaal na. ¹⁴ Ay ekel tung pagpatumbas na yang linawa na, asanita ra ngaipalibriay

* 1:9 1:9 Nagaskean ni Pablo ang may mga tau duun tung Colosas ang pamagturuldukanen ta mali. Duun ta nga basaay tung 2:4, 8, 16-18.

yang Dios tung sintinsia na tung kadiaduan ang anday katapusan, bilang asanita ra nga patawaray na tung mga kasalanan ta. ¹⁵⁻²⁰ Yang tanan ang atiang binuat na para tung yaten, uyun ang pisan tung planu na ay natetenged gustu na kang lagi ang ekel tung paganingen nang Ana Na, asan da nga paulikay na yang pagkarabetangen yang tanan ang inimu na ang ya ray nadiadu yang katuyuan nirang atiang primiru[†]. Ay yang katuyuan na tia ay ugud tung uri, maskin taa tung katanekan, maskin duun man tung kalangitan, luwus sing magturunuan dang mamagatu tung anyang nagimu tung nira ekel tung pagpaturuk yang Ana Na yang dugu na atiang pagpalansang na tung krus.

Dispuis tung Ana Nang atia, duun enged nga bilugay ta yang pagkadios yang Dios ang indig dakaten ta mata. Talagang matuud tia ay kipurki uyun ang pisan tung kalelyagan yang Dios ang kung ya pa agari yang pagkadios na, asan tung Ana Na nga keen ang andang pisan ay pagkakulang na[‡]. Tanyay pinakalandaw tung tanan ang inimu ay luwus tung anyang ipinaimu yang Dios, maging tung kalangitan, maging tung kaliwutan man, maskin agdakaten ta mata man, maskin indi man. Lugud asan yang tanan ang kinalasi-kalasi ta mga taung indi nagaita. Yang tanan ang bagay, anday inaning, luwus tung anyang ipinaimu yang Dios ugud maskin unu pay gustu nang unien, ikadengeg na ka enged agyapun tanirang tanan[§]. Tanya asan da kang lagi baklu namansieyang yang tanan ang bagay. Dispuis yang tanan ang bagay tung anyang ka nagipaepetay yang Dios ang para dayun-dayun yang pagkarabetangen nirang tanan ang anday kaumanan. Kidispuis pa katulad ka tung kulu yang sasang tau ang yay pagmangulu tung intirung tinanguni na, tanya kay pagmangulu tung intirung kabilugan yang tanan ang kumpurming pagtalig tung anyang ang ya kay maning pa tung tinanguni na taa tung katanekan. Tanya kay nagpaeyang tung nira yang ipagpangabui nirang baklu ay kipurki tanya kay nanukawan tung nirang nagbungkaras ang nanliit tung kamatayen ugud tanyay maging pinakalandaw tung tanan, maging atiang dating inimu na, maging ita

[†] **1:15-20** 1:15-20a “nadiadu yang katuyuan nirang atiang primiru.” Balikan ta ra kanay yang sasang inaning tung Genesis 3:17-19 ang atiang pagpakasalak na Adan, derengan da kang naglain yang kaliwutan pati yang tanan ang betang na. Pati tung Roma 8:19-21, sinambit ka ni Pablo ang yang tanan ang bagay numanyan indi pa mangasalapay tung katuyuan yang Dios ang nagimu tung nira. [‡] **1:15-20** 1:15-20b “kung ya pa agari yang pagkadios na, asan tung Ana Na nga keen ang andang pisan ay pagkakulang na.” Pariung pisan tung isinulat na tung 2:9. [§] **1:15-20** 1:15-20k “ikadengeg na ka enged agyapun tanirang tanan.” Maskin mga kabatuk na ka man yang duma, ikadengeg na ka enged ang panintinsiaan.

man ang pinaeyangan na ta ipagpangabui tang baklu.

Nagipademdem Na Tung Nira Ang Tanira Pinaulik Da Nag Dios Ang Rinisibi (1:21-23)

²¹ Belagan ilem yang tanan ang inimu yang Dios may kaministiran ang maulkan yang rilasyon nira tung Dios*, kung indi, pati yamu, ya ka. Ay kipurki atii kanay, alalawiramung tung Dios, pagpasuagamu ka nganing tung kalelyagan na. Bistu tia ay yang palaksu yang mga pagirisipen mi pirmi ra ilem tung mga malalain pati mga pagurubraen mi. ²² Piru maskin maning da ka man tii yang nabtangan mi, simanyan, pinaulikamu ra yang Dios ang rinisibi ekel tung pagkuat na tung pinagsangkalan na ang indiamu ra rin pauliken na. Yang pagkuat nang atia, duun da ipatielay na tung pagpakugmatay yang paganingen nang Ana Na ang yang tinanguni na mismu maning pa tung ya idasagay na. Yang katuyuan nang nagpaulik tung numyu ay ugud tung uras ang duunamu ra tung katalungaan na, limpiuamu rang pisan tung pagterelengen na ang anda ra kang pisan ay mabangdan na tung numyu. ²³ Talagang yay mabtangan mi basta idayun mi yang pagparanangeren mi tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo pati yang pagtaraligen mi tung anya. Kaministiran kang pirming matenten yang isip ming pagpadayun tung pagpakbat mi tung sasang kaayenan ang inding pisan mapakdingan ang ya ray nabalitaan mi atiiing primirung pagkagngel mi yang balitang atia. Ay kipurki yang balitang atia, belag da ilem tung numyu ipinagpakawut, kung indi, ipinagpakawut da ka tung mga tau tung maskin ay pang banwaay†. Kung natetenged tung balitang atia, yuu mismung ti Pablo nagyari rang sasang manigparakawutun.

Pagpaawat Ti Pablo Ugud Mamaresmesan Nira Ta Maayen Kung Unu Pay Palaksu Yang Planung Ipinagpabunayag Yang Dios Ang Para Indi Mapatalang Ta Duma (1:24-29)

²⁴ Numanyan agikasadyaw ra ka engaged yang mga kaliwagan ang naang nagapasaranu tani gated maskin nagaliwaganaw ra ka man, basta para tung ikaayen mi, yay masadya tung yeen. Kipurki ekel tung mga kaliwagan ang naa, asanaw rag pagkumplitu tung ilinugut da kang lagi ni Jesu-Cristo tung yeen ang yay dapat ang

* **1:21** 1:21 Balikan ta yang pasanag tung 1:15-20a natetenged tung nalambegan yang tanan ang inimu yang Dios. † **1:23** 1:23 Bilang yang Matinlung Balita ya agikumpalaray ni Pablo tung maling nagitulduk ang duun da ilem tung Colosas nagipagngelay ang para indi ra ilem pakdulan nira ta kantidad.

mapasaranu para tung ikaayen yang intirung kabilugan yang mga tumatalig ang yang kaalimbawaan nirang tanan, maning pa tung yay tinanguni na taa tung katanekan[‡].
²⁵ Sipurki ta yuu, naging sasang manigpanirbian tung nirang tanan ay natetenged piniaranaw ra yang Dios ang magparasanagenaw ta maayen tung maning tung numyu enged ang belagan mga Judio kung unu pa enged ay kamtangan yang bitalang naang liit tung anya. ²⁶ Yang bitalang naang nagianingu, inegteman pa rin yang Dios tung mga tauan na tung namagtukaw pang mga panimpu, piru simanyan ipinagpabunayag na ra tung mga taung baklung binuat nang mga tauan na. ²⁷ Bilang inenged na rang paskeen tanira kung unu pay kamtangan yang planung atiang inegteman na pa rin ang tukaw ang atia pala, pati yang maning tung numyung belagan mga Judio, pakaayenenamu ra ka anya ta mupia. Bilang ti Jesu-Cristo mismu magtinir da tung numyung pagalig da tung anya ang asanamu ra ka ngaeyangay ta ipagpakisewat mi ang malguramu ra ka man tung katinluan ang inding pisan mapasiring-siringan. ²⁸ Ta yamen, yang balitang naa natetenged tung ni Jesu-Cristo, yay nagipagpakawut yamen tung maskin tinu pang tauay. Nagapaamanan yamen ta maayen ang nunut da ka ta matinlung pagpasanag. Kada sang klasi tung nira, kung unu pay nira-nirang nagapgesan, yag pateng-patengay yamen ta maayen ang para duun da ipalengtay yamen yang nagipagpakawut yamen ang naa tung nira[§]. Yang pagasikad yamen asan ang yang kumpurming tinu pay napagtalig da yang sadili na tung ni Jesu-Cristong nagpasirung, mas pang magatu rang magatu yang mga ugali nira tung ugali na ugud kung kawutun da nganing yang uras ang ipagprisintar da yamen tung nira duun tung katalungaan yang Dios, timlat dang pisan ang anda ray pagkakulang yang pagkatau nira. ²⁹ Ang para may pakawutun na enged ang matinlu yang pagparakawutunung naa, ya rag paawatayu ta mupiayang nagapakabedlayan ang yuu rag paktelay ta mupia ni Jesu-Cristo.

[‡] **1:24** 1:24 Yang mga kaliwagan ang atia, yang pisan ay ipinaske ni Ginuung Jesus mismu tung ni Pablo atiang pagsuku na tung anyang nagpagaem. Duun da nga basaay ta tung Mga Binuat-buatan 9:16. **§ 1:28** 1:28 Ya ray sasang durug kaimpurtanting linya ang pirling inusuy na Pablo ang ya ra ka man ay ipinasanag na tung mga taga Corinto (1 Corinto 9:19-22). Maayen ang ikumpalar tung pasais na atiang nagparakawutun duun tung Atenas (Mga Binuat-buatan 17:22-31) may duun tung Listra (Mga Binuat-buatan 14:8-18) may duun ka tung Berea (Mga Binuat-buatan 17:10-12). Yang linyang atia, inusuy ra kang lagi ni Ginuung Jesus atiang taa pa rin (Marcos 4:33).

2

Nagapaawatan Na Tanira Ta Mupia Ang Para Indi Makayanan Ta Patalang Ta Duma (2:1-5)

¹ Pati yamu, kumus sakepamu ra ka tung katengdanan ang naang ipinagpiar yang Dios tung yeen, gustuu kang makdekan mi kung ya pa agarig kaderep yang pagpaawatu ang basi pa ra ilem matawanganamu ra ka yeen pati yang mga tumatalig duun tung Laodicea* asta yang kadaklan ang mga tumatalig asan tung mga kabiwinit-binitan yang banwa mi ang indi pa ka pangaita tung yeen. ² Yang pagasikarung pagpaawat ay ugud kemtel da ta mupia yang mga isip ming tanan ekel tung pagberegkes-begkesan ming paggeregmaan. Yang sam bilug kang pagasikaru ay ugud mamaresmesan mi ra kang pisan yang nagadapatan yang bitala yang Dios, kung unu pa enged ay palaksu yang planu nang inegteman na pa rin ang tukaw ang pagkatapus ipinagpabunayag na ra numanyan ang ya ra ka man yang natetenged tung ni Jesu-Cristo. ³ Ay ultimu ilem tanyay sarang ang magpaeyang ta ipagkabuskad yang mga painu-inu mi ugud mamaresmesan ming pisan yang palaksu yang planu nang atia ang yay maning pa tung sasang manggad ang durug kaimpurtanting maeklan. ⁴ Yang nagipagsambitu tung mga bagay ang atia tung numyu ay ugud indiamu ra makayanan ta patalang yang dumang mga manigtulduk ekel tung mga katadlengan nirang durug kakaingganya. ⁵ Ya ra kay natengeran na ang nagapaawatanamu yeen ta mupi-ang nagapasanagan ang nunut da ka ta pagarampuenung maderep†, kipurki maskin andawaw ka man asan ang pagpadagen-dagen tung numyu, piru ekel tung kagaeman yang Espiritu Santong pagtinir tung yaten, katimbang nang asanaw ka enged tung numyu ay pirmiamu ka man ang nagademdemanu. Yang pagparaawatunung naa nunut da ka ta kasadyaan yang isipu natetenged nagaskeanu ra ang yamu asan pagsarasaan da ta matinlu ig mabaked ka yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo.

Kaministiran Ang Pausuyan Nira Yang Mga Ugaling Magkabagay Ang Urusuyun Yang Sasang Taung Pagpalalang Da Tung Ni Jesu-Cristo (2:6-7)

⁶ Kapurisu, kumus pinananged mi ra ka man yang ipinagtulduk tung numyu natetenged tung ni Jesu-Cristo ang tanya ray Ginuu ming pagkalalangan tung numyu,

* 2:1 2:1 Duun ampir tung kasalpan ang distansia ta mga 17 kilometrong liit tung Colosas. Sinambit ka yang lansangan ang atia tung 4:16 pati tung Ipinagublihar 1:11 may tung 3:14-22. † 2:5 2:5 Balikan yang 2:2.

kaministiran ang yang ugaling pausuyan ming kaldaw-kaldaw, ya ra yang mga ugaling magkabagay ang urusuyun yang kumpurming pagpalalang tung anya. ⁷ Bilang idayun mi enged yang pagparanangeren mi tung ipinagtulduk ni Epapras[‡] tung numyu ang nunut da ka ta pagturumanen mi. Pati yang pagparasalamaten mi tung Dios idayun mi ra ka.

Nagapaamanan Na Tanira Ang Indi Enged Magpaekel Yang Mga Isip Nira Tung Dumang Sistimang Nagitulduk (2:8-15)

⁸ Mangamanamu ra enged ta mupia nusias maeklanamu ra ta dumang papanangeren tung dumang pagirintindien tung Dios ang belag kang lagi tama ig anday kaayenan na. Ay kipurki yang nagitulduk nirang atia, duun da ilem ngaeklay nira tung bitalang nagipagngel yang mga mamaepet nira. Yang nagadapatan na natetenged ka ilem tung mga riglamintung natauan nirang pangkaliwutanen ka ilem ang indi pagkatunu tung kamatuuran ang nagitulduk natetenged tung ni Jesu-Cristo. ⁹⁻¹⁰ Aywat magintindiamu pa asan, sindu tung tinanguni mismu ni Jesu-Cristo nga keen yang kabilugan yang pagkadios yang Dios[§] ig kumus idinamayamu ra yang Dios tung anya ang yay landaw ang pisan ta kagaeman kay tung maskin unu pang klasiay ta mga taung atiang indi nagaita, yang nagabtangan ming atiang baklu may pagkakumplitu na ra tung pagterelengen yang Dios. ¹¹ Pariu ra asan tung sasang inubra ni Jesu-Cristo tung numyung atiang nagtaligamu ra tung anyang nagpakigkapulit. Yang inubra nang atii tung numyu midyu magkaanggid-anggid tung pagburuaten ta tanda yang mga masigkanasyunung mga Judio tung tinanguni yang mga ana nirang mga lalii. Katulad tung sasang mulang lalii ang yang sang parti tung tinanguni nang yag puputus ang ya ekbay ang iplek, yamu ya ka. Ipinaluasamu ra ka ni Jesu-Cristo tung pagkaputus mi tung dating pagkatau ming mapinagpanadili ang kuntra tung kalelyagan yang Dios. Yang inubra na rang atia tung mga sadili mi, belagan buat-buat ta tau ig belag ka tung tinanguni mi ubraay na ang katulad tung nagaubra tung mga mamulang atia, kung indi, yang kinaisipan mi mismu ya ray inubra nang inimaklu. ¹² Yang inubra nang atia tung numyu, yang pisan ay pinananglitan ming nagpabenyag. Ay atiang yamung ipinadalem da tung

[‡] **2:7** 2:7 Ti Epapras, sinambit na tung 1:7 may tung 4:12. **§ 2:9-10** 2:9-10 Bilang ya ra yang tinanguni ni Jesu-Cristong baklu ang duun agtetpad tanya tung ni Ama na numaan. Duruay ekel na duun ang ya ra yang kabilugan yang pagkadios yang Dios may yang kabilugan yang pagkatau tang mga tau. Ikumpalar tung 1:19.

wai, asan da nga pananglitay mi ang atiang pagapatay ni Jesu-Cristo, nagkasira-siraanamu ra kang napatay kag ipinalgud tung leyang. Utru si, atiang yamung binangun da, asan da ka nga pananglitay mi ang atiang pagpabungkaras yang Dios tung anya, nagkasira-siraanamu ra kang binui si kang uman. Nagkamaninganamu ra ta maning tia ay natetenged itinalig mi ra kang lagi yang mga sadili mi tung Dios ang talagang kayananamu ra anyang imakluen ang katulad ka tung binuat na tung ni Ginuung Jesus ang tanya pinabungkaras nang pinaliit tung mga minatay. ¹³ Kipurki atiang indiamu pa nagapagtalig tung ni Ginuung Jesus, yamu maning pa tung sasang patay. Indiamung pisan kuminiknel ang nagtuman yang mga katuwulan na, kung indi, ya ra ilem maglampasay mi. Ay ya pa agari, pagaeklanamu pa yang natural ming mapinagpanadili. Piru maskin pang maning tia, simanyan, kumus iginapilamu ra anya tung ni Jesu-Cristo, maning pa tung nagkasira-siraanamu ra kang binui na si kang uman bilang pinaeyanganamu ra anya ta ipagpangabui ming baklu. Kidispuis pa, yang pagpagapil nang atii tung numyu, ya kay pagpatawad na tung numyu tung tanan ang paglalampasen ta tung mga katuwulan na. ¹⁴ Yang kaalimbawaan yang pagpatawad na tung yaten, maning pa tung may sasang bawdukumitung isinulat na ang duun napabtang yang tanan ang nagipakusalak na tung yaten, ang pagkatapus ya ray maning pa tung idinamay nang ilinansang tung krus ang pinaglansangan tung ni Jesu-Cristo ang para duun dang pisan nga pareng. ¹⁵ Dispuis pa, ekel tung pinagtalus ni Jesu-Cristong nagpakugmatay*, duun da nga kapasay yang Dios ta ketel yang mga taung atiang indi nagaita ang may mga kagaeman nira. Pagkatapus ipinabistu na ra ka nganing ang tanira dineeg na ra ka man. Yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang iniral ang nandeeg da tung gira ang pagkatapus yang mga kuntrariung ipinampabiag na yay nagapampaguyuran na ang para ipailala na tung publiku ang tanira tung tarampakan da yang kakay na.

Nagipaprusigir Nang Pamatuy-patuyan Da Ilem Nira Yang Nagipausuy Yang Duma Ang Mali (2:16-19)

¹⁶ Padayunanu ra kanay yang gustuung ipaaman tung numyu†. Mamatuy-patuyamu ra ilem tung kumpurming pagsaway tung numyu asan natetenged indiamu pagtuman

* **2:15** 2:15 Lugud asan tung pinagtalus na yang pagpalansang na tung krus may yang pagbungkaras na pati yang pagpalangit nang nagkarung tung tepad yang Dios. † **2:16** 2:16a Bilang ya ray isinugpat na tung nagipaaman na tung 2:8.

yang mga riglamintung nagapapaktelan nira. Sasa ra asan tung mga palanganen‡. May asan kang indiamu ka pagsilibra tung mga pistang atiang pagipagsilibra ta mga Judio tung takun-takun ubin tung kada lumati yang bulan. May asan da kang indiamu ka pagusuy tung mga aramligan nira tung mga Sabadu§. ¹⁷ Indi mi ilem intindien yang mga riglamintung mga maning tia ay kipurki yang kaalimbawaan nira, maning pa tung ulung ka ilem. Yang may ulung tia, taa ra yang kabilugan na. Kuminawut da yang kalibrian ang ipinakdul da ni Jesu-Cristo tung numyu. ¹⁸ Purisu mamatuy-patuyamu ra ilem tung maskin tinu pa asan ang pagpakusalak tung numyu natetenged indiamu unu pagintindi tung Dios ang katulad tung mga papanaw ang atiang nagapapaktelan nira. Pariu ra asan ang indiamu unu puiding magampu tung Dios ang diritsyu, kung indi, magparanekamu unu tung mga angil ang ya ra unu ay magparalun tung Dios yang nagaingaluk mi. Aywat sapten mi yang taung pagtulduk ta maning tia sindu anday dumang nagapatielan na yang nagitulduk na, ya ra ilem yang mga milagru ubin yang nagipadakat tung paneleng na. Ya ka nganing ay pagdakulan yang kulu na, maskin anda ka man ang pisan ay natengeran nang magkatama. Ay ya pa agari, yang palaksu yang pagirisipen na, pagaeklan pa yang dating pagkatau nang mapinagpanadili. ¹⁹ Yang taung maning tia, namalpas da tung ni Ginuung Jesus ang ya ra kay natengeran na ang pati yang matuud ang nagitulduk natetenged tung anya, ipinlek na ra ka. Ay ti Ginuung Jesus yay maning pa tung sasang kulu. Katulad tung kulu ta ang yay pagerekelen tung kabilugan yang tinanguni ta ang may mga ulaan kag kaulatan nang pagsurugpat-sugpatan, tanya kay pagerekelen tung kabilugan yang tanan ang mga tumatalig ang salegsa-salegsang pundaan ang yay maning pa tung tinanguni na taa tung katanekan ugud magumintu rang magumintu ang uyun tung pinagplanu kang lagi yang Dios.

Nagapaamanan Na Ang Indi Enged Magusuy Tung Mga Riglamintung Pangkaliwutanen (2:20-23)

²⁰ Kumus maning pa tung nagkasira-siraanamu ra ka ni Jesu-Cristong napatay, katulad ka tung sasang taung

‡ **2:16** 2:16b Indi ta ilem maskean kung unu pa enged ay agasikad nirang paglii tung mga palananganen. Muya yag lalaumay nira ang kung panganen nira yang mga bagay ang atiang bawal tung pagintindi nira, asan da unu tanira nga mansaay tung pagterelengen yang Dios ang katulad ka tung pagirintindien yang mga Judio. Duun ta nga basaay tung Roma 14:1-4; 1 Timoteo 4:3-5; Hebreo 9:10, 13:9; Marcos 7:17-20; Mga Binuat-buatan 10:10-16. § **2:16** 2:16k Exodo 23:14-17; Deuteronomio 16:1-17; Galacia 4:10.

napatay ra ang liwianu ra tung tanan ang ipaubligar da rin tung anya, liwianuamu ra kang indi mi ra dapat ang ubligaren yang mga riglamintung mga maning tiang pangkaliwutanen ka ilem. ²¹ Aywat magpasuituamu pa tung mga riglamintung nagipatuman ta duma tung numyu? Katulad da asan ang indiamu unu magpeges tung sasang bagay, ay panliitan unu ta malain. Asan da kang indiamu unu mamangan ta sasang palanganen, ay giradu unu. Asan da kang maskin tung pagdeen ilem unu tung dumang bagay, indiamu ra ka unung magdeen. ²² Yang indi mi ipagpasuitu asan, ay yang tanan ang atiang nagibawal nira, pulus ilem mga bagay-wagay tung kaliwutan ang anday pagnatisan nira. Pagkatapus magamit ta ra nganing, taklib da ka ilem. Aywat magusuyamu pa tung mga riglamintung mga maning tiang pulus tulduk ta tau ang inimu-imu ka ilem nira ang ya ray gustu nirang ipausuy nira tung numyu? ²³ Kung tung bagay, agbantugun ta mga tau ang talagang matuud ka unu yang nagitulduk ang atia, ay natetenged yang kumpurmi unung pagusuy tung mga riglamintung atia, paglua rang durug katinuuen ig durug ka unug kapinagparanek yang pagturuuen na tung mga angil*, ig pagpapinitinsia pa nganing unu ta maayen tung tinanguni na. Piru tung pagkamatuud, anda enged ang pisan ay kakuinta-kuinta na yang nagabantug nirang atia. Kung indi, anday dumang pakawutun yang mga taung pamagusuy, asan da ka ilem magpaguyud ang mas pa tung dating pagkatau nirang mapinagpanadili ang kuntra tung nagauyunan yang Dios.

3

Nagapaprusigir Na Tanira Ang Pabilugan Nira Yang Kumpurming Unu Pay Nagauyunan Ni Jesu-Cristo Ang Duun Da Tung Langit (3:1-4)

¹ Numaan padayunanu ra kanay yang gustuung ipausuyu tung numyu*. Kumus maning pa tung nagkasira-siraanamu ra ni Jesu-Cristong binui si kang uman yang Dios† ang asanamu ra ka nga paeyangay na ta ipagpangabui ming baklu, ya ray ipagkaministiran mi ang pirming sikaren ming tumanen yang kumpurming nagauyunan ni Jesu-Cristong yag kakarung tung tepad yang Dios ampir tung tuu na duun tung langit. ² Bilang yang kumpurming uyun tung anya, ya ray pagamenan mi ta mga isip mi, belagan yang mga ubra-ubrang malalain ang yay kadagmitan ang

* **2:23** 2:23 Pariu ka tung sinambit tung 2:18. * **3:1** 3:1a Yang inimpisaan ni Pablo tung 2:6-7, taa ra sugpatay na. † **3:1** 3:1b Inulit da ni Pablo yang isinulat na tung 2:12-13.

nagabuat ta kadaklan ang mga tau taa tung kaliwutan ang naa. ³ Yang mga ubra-ubrang mga maning tia indi mi ra enged balikan kipurki pinablagan mi ra yang dating sistima mi ang katulad ka tung sasang taung napatay ra ang pinablagan na ra ka yang dating sistima nang atiing bui pa rin. Kung indi, yang baklung sistimang uyun tung ni Jesu-Cristo ya ray prusigiran mi gated simanyan yang kaalimbawaan mi maning pa tung pagkasira-siraanamu ra ni Jesu-Cristo duun tung katalungan yang Dios ang yang pangultimung pagpangabui mi taluk pa. ⁴ Kung kawutun da nganing yang uras ang ti Jesu-Cristo ipabistu ra ka enged yang Dios tung publiku ang ya ka man ay pinangapunglan yang pangultimung pagpangabui mi, pati yamu magkasiraanamu ra kang ipabistu na ang duruamu rag kasusulaw ang telengan ang katulad ka tung anya.

Nagasambit Na Yang Mga Ubra-ubrang Dapat Dang Tabtawen Nira (3:5-11)

⁵ Kapurisu kumus maning da ka man tia yang mabtangan mi tung uri, tabtawen mi ra enged yang pagurubraen ming mga malalain ang katulad ka tung sasang taung napatay ra ang natabtab da ka yang pagurubraen na. Pariu ra asan tung pangumbaway may pangunlalii. Asan da ka ta paggaramiten yang pagkalalii nira ubin pagkabaway nira ang baliskad tung natural kang lagi nirang disti pa tung primiru. Asan da ka ta isip nang indi ra temegka ang indi na buaten yang malain. Indiamu ra ka magamluk tung mga kaayenan ang pangkaliwutanen ka ilem. Ay kipurki kung magamlukamu, katimbang nang ya si ay nagipakli mi tung Dios ang nagapalusuan ta gegma mi[‡]. ⁶ Sipurki yang mga buat-buat ang mga maning tia talagang ya ray ipagsintinsia yang Dios tung kalainan tung mga taung mabinatukun tung anya. ⁷ Pati yamu, maning kang pisan tia yang mga ubra-ubra mi tan taa atiing pagsaranyuganamu pa rin yang mga kaarumanan ming pamagbuat ta mga maning tia. ⁸ Piru simanyan, ta numyu, pati yang dumang mga ubra-ubrang naang sambitenung mga malalain ka, tabtawen mi ra kang ipamlek. Bilang indiamu ra ka masilag ubin magdemet. Indiamu ra ka magtima ta mga malalain ang buaten tung mga masigkatau mi. Indiamu ra ka magliwak tung nira, indi mi ra ka duminaren. ⁹ Indiamu ra ka magburuklian. Yang tanan ang atiang nagkarasambitu, lipaten mi rang luwus ay kipurki atiing pagtalig mi yang mga sadili mi tung ni Jesu-Cristo, tinalyuran mi rang binutwanan yang dating

[‡] 3:5 3:5 Ikumpalar ta tung Exodo 20:3-5, Mateo 6:24, may Roma 1:23, 25.

pagkatau mi pati yang dating mga ubra-ubra ming duun maniel atii kanay. ¹⁰ Kag yadwa pa, pinaeyanganamu ra ka ta pagkatau ming baklu ang ya ray agimakluen dang agimakluen yang Dios ugud mas pang magatuamu rang magatu tung anyang nagpaeyang. Yang katuyuan na tia ay ugud mas pang magtinlu rang magtinlu yang kaampiran mi tung anya. ¹¹ Purisu yang linuaan na, belagan dang impurtanti kung tinu pay Judiong may tandang binuat tung tinanguni na u kung belag man. Maskin dayuan ubin beyenganen man, maskin kirepen, maskin sultu man, pantay-pantay ra ilem tung pagterelengen yang Dios. Kung indi, yang sulaminti ilem ang impurtanti, ya ra ti Jesu-Cristong pagpakigkapulit tung nirang tanan sasa may sasa.

Nagasambit Na Ka Yang Mga Pagurubraen Ang Magkabagay Kang Maita Tung Nira (3:12-17)

¹² Kumus pinagpilikamu ra yang Dios ang ipinagpablag tung mga aruman mi ang para maging mga tauanamu ra anyang sadili ig kumus nagagegmaanamu ka anya ta duru, yang ugaling dapat ang maita tung numyu, ya ra taa. Kaministiran mainildawenamu ang durug ka neeman, mapinagparanekamu ka ang tung katamtaman ilem yang pagpabetang mi tung mga sadili mi, mapinasunairenamu kang mapinarurusun tung mga aruman mi ang yamu pirmi kang mauray. ¹³ Magaragwantaanamu kang magparatawaran kung tinu pay may kasiit ta kinaisipan tung aruman na. Katulad tung pagpatawad ni Ginuung Jesus tung numyung anday kundisiun ang iningaluk na, ya kay suaren ming magparatawaran. ¹⁴ Landaw ra tung tanan ang maggeregmaanamu ta ustu ay kipurki kung maggeregmaanamu, asanamu ra magberegkes-begkesan ta maelet.

¹⁵ Yang paguruyunan ming magpurutul ang atiang ipinagpaeyang ni Jesu-Cristo tung numyung sam pundaan, ya ray buaten ming sasang pitik ang yay dapat ang pausuyan mi tung tanan ang pagurubraen mi. Ay kipurki ya ra kang lagi ay katuyuan nang nagbeteng tung mga isip ming magpatapnay tung ni Ginuung Jesus ang yamu magsarasaan dang sam pundaan ang maning pa tung sa nga tinangunianamu ra ilem. Ig kidispuis pa, pirmiamu ra kang magpasalamat tung Dios maskin unu pay mapanawan mi. ¹⁶ Kaministiran ang yang bitalang ibinutwan ni Jesu-Cristo tung yaten, yay pirming ipabalay mi tung mga isip ming paserewen ta maayen ang para yay maging pitik ang pausuyan mi tung tanan ang pagirisipen mi kag pagburuaten mi. Yang pagpabalay ming atia, ipapanaw mi tung

pagsaragpun-sagpun ming magpurutul ang asanamu ra magturuulduk-tuldukan ig magparaaman-amanan tung mga matitinlung pasais ming pagbitala ang matakuanu kang mamalpas. Ipapanaw mi ka tung pagkarantaen mi ta sari-saring klasi ta karantaen, maging mga karantaen ang atiang napabtang da kang lagi tung kasulatan[§], maging dating mga karantaen ming pagdayaw, maging mga kantang baklu kang nagipaeyangay yang Espiritu Santo tung mga isip mi. Kung unu pay magkantaen mi, kaministiran ang tedek ang pisan tung mga pupusukun mi ig matinlu kang lagi yang pamatang-batang yang mga sarabien na ang yay uyun ang pisan tung Dios ang ya kay nagapanggelan mi.

¹⁷ Kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing tung tanan ang atiang nagkarasambitu tung sam bulus ang atia*, maskin unu pay ibitala mi, maskin unu pay buaten mi, luwus dang eklan mi tung magkabagay ang dapat buruaten yang kumpurming pangerengan tung ni Ginuung Jesus ig nunut da kang pirmi ta pagpasalamat mi tung Ama tang Dios ekel tung anyang pagpakakngang pagpakigkawut.

Nagapaprusigir Na Tanira Sigun Tung Mga Ugaling Dapat Ang Maita Tung Magkarasawa, Tung Magarana, May Tung Magaragalen (3:18-4:1)

¹⁸ Ta yamung mga baway, pirmiamung magparanek ang magpalalang tung kasawa mi kipurki yay magkabagay ang pisan tung pagkarapulitan mi ni Ginuung Jesus.

¹⁹ Pati yamung mga lalii, maalen mi enged ta maayen yang mga kasawa mi, indi mi enged dega-regaen.

²⁰ Yamung mga mamula, magpanangeramu rang pirmi tung mga ginikanan mi, ay yang pagpananged mi tung nira yay nagauyunan ang pisan yang Dios ig ya kay magkabagay tung numyung kumpurming pagkinapulitay ra ni Ginuung Jesus.

²¹ Pati yamung mga ginikanan, kapin da enged yamung mga tatay, indi mi masyadung pagpalabatan yang mga ana mi ang anda ray pamateng-pateng mi ay muya asan da nga paluwaway mi yang neem nirang asta maplekan da ta ipagbuat nira ta matinlu.

²² Yamung mga kirepen, magpanangeramu ra kang pirmi tung mga agalen mi taa tung katanekan, maskin unu pay ituwul nira tung numyu. Indiamu ra enged

[§] **3:16** 3:16 Mga Karantaen * **3:17** 3:17 Yang sam bulus ang atiang sinambit na, duun magimpisa tung 2:6. Yang sinambit na taa tung 3:17, magkapariu ta palaksu tung sinambit na duun tung 2:6 ang maning taa: "kaministiran ang yang ugaling pausuyan ming kaldaw-kaldaw, ya ra yang mga ugaling magkabagay ang urusuyun yang kumpurming pagpalalang tung anya."

magusuy tung dumang kirepen ang yang pagpakirepen nira nagapaderepan ilem nira kung tanira nagabantayan yang agalen nira. Kung indi, dapat talagang tedek tung pupusukun mi yang pagparanangeren mi tung nira natetenged tung panggalang mi tung ni Ginuu ta. ²³ Maskin unu pay buaten mi, paderepan mi ta mupiang ubraen ang bilug ang pisan tung mga isip mi ang katimbang nang ti Ginuung Jesus mismu yay pangagalenan mi, belagan da ilem tau. ²⁴ Kipurki nagaskean mi ra ka ang tung uri, ti Ginuung Jesu-Cristo mismu yay magbales tung numyung magpakdul yang pinangakuan na. Ay ya pa agari, tanya enged yang panirbian mi. ²⁵ Ugaring, kumpurming tinu pay pagpadayun tung pagburuaten nang malalain, belsen da ka yang Dios ang sukat ang pisan tung mga buat-buat na ang tanya ka man andang pisan ay pinilikan.

4

¹ Yamung may mga kirepen, patinluen mi ka yang pagerekelen mi tung nira ang para pirming magkatama tung pagterelengen yang Dios. Ay kipurki nagaskean mi ra ka ang pati yamu, may agalen mi ka duun tung langit ang yay panuwalan mi tung uri.

Yang Nagipagpaampu ni Pablo Para Tung Nira (4:2-4)

² Kung natetenged tung pagarampuen mi, yag paawatay mi ang pirmiamung riparasiun kung unu pay dapat ang ipagampu mi. ³ Igapilayaw ka numyung ipagampu ang pakdulanaw ra ka yang Dios ta lugarung magparakawutun natetenged tung palaksu yang planu na sigun tung ni Jesu-Cristo ang indi pa ka man naintindian ta mga tau ta namagtukaw ang mga panimpu. Kaministiran ang ya ray paderepan mi tia ay natetenged yang pagparakawutunu yang bitalang atia tan taa, ya ray nagakdanu yang pagka-ditiniung naa. ⁴ Ya ray ipagpaampuu tung numyu ang may lugarung magpasanag tung publiku ay natetenged ya ka man ay ubligasyunu.

Natetenged Tung Pagpakignunut Nira Tung Mga Aruman Nirang Indi Pa Nagatultul (4:5-6)

⁵ Yang pagpakignunut mi tung mga kaarumanan ming indi pa nagapagtalig yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristo, gamiten mi yang isip ming mawayang ang magpaita tung nira ta mga matitinlung mga pasais. Kada may lugar, indi mi patawen-tawenan, kung indi, atiang lagi, buatan mi ra ta matitinlu. ⁶ Lugud da ka asan ang pirming pakigkesenan mi ta matinlu. Katulad tung pamangan ang yag pasaburay ta ta kasin, paisa-isaan mi ka ta mupia yang

pametang-betang mi ta gustu ming ianing mi tung nira natetenged tung bitala yang Ampuan ta. Amat-amatamu ra kang magkatinir ta ispirinsia mi kung unu pay matinlung matuwal mi tung nira sasa may sasa kung may talimaanen nira tung numyu*.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (4:7-18)

⁷ Buinu, kung natetenged tung tanan ang nagkaraanawanu tani, atia ra ti Tikiko† ang pinapagekelu yang sulat ang atia, ya ray magbawalitaen tung numyu. Tanya sasa kang putul tang nagamaalu ta duru ig sasa kang pagpaturuwulun ka tung ni Ginuu tang talagang mataligan ta. ⁸ Yang katuyuanu enged ang nagpangay tung anya asan ay ugud maintindian na ra kung ya pa agari yang pagkarabetangen mi asan ang nunut da ka ta pagpaktel na tung mga isip mi. ⁹ Ipinanunutu ra tung anya ti Onesimo ang sasa kang putul tang nagamaalu ang sarang ang mataligan ta ig taga asan da kang lagi tung numyu‡. Kasiraan da ka tanirang magbawalitaen tung numyu natetenged tung tanan ang nagkarainabu tani.

¹⁰ Simanyan ti Aristarcong§ sasa kang arumanung nagaditini ka tani natetenged ka tung pagkererengen na tung ni Jesu-Cristo*, pagpakikumusta asan tung numyu. Pati ti Marcos ang pinsan ni Bernabe, pagpakikumusta ka asan tung numyu. Kung alimbawa, mangay pa asan tung numyu, asikasuen mi ta mupia. Asta yang ipinagtuyunu tung numyu natetenged tung anya, demdemen mi kang tumanen. ¹¹ Asta ti Jesus ang naang nagaapiliduan tung ni Ustu, ya ka, pagpakikumusta ka asan tung numyu. Nagasambitu naang tulung naa ay tanira ilem ay mga tumatalig ang mga masigkanasyunung mga Judio ang mga katabyangung nagparakawutun natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu kung ya pa agari malguran yang mga tau. Yang pagpakiunung nira tani tung yeen, ya ray nagalinaynayan da yang isipu ekel tung pagpaktel nira tung isipu.

¹² Asta ti Epapras ang naang sam bilug kang taga asan ka tung numyu ang pagpaturuwulun ka tung ni Jesu-Cristo, pagpakikumusta ka asan tung numyu. Muya-muyaamung agimurasen nang nagapaawatan tung pagarampuen na ang

* **4:6** 4:6 Matinlung ikumpalar tung 1 Pedro 3:15. † **4:7** 4:7 Nasambit ka tung Mga Binuat-buatan 20:4; Efeso 6:21; 2 Timoteo 4:12; Tito 3:12. ‡ **4:9** 4:9 Filemon 10-12 § **4:10** 4:10a Ti Aristarcong atia, sinambit tung Mga Binuat-buatan 27:2. Sasang tumatalig ang taga Tesalonica ang yay nagduman tung ni Pablo ating pagsaay nang nangay duun tung Roma. * **4:10** 4:10b Pariu ka tung ni Epapras ang sinambit ni Pablo tung Filemon 23.

mas pang magatu rang magatu yang mga ugali mi tung ugali ni Jesu-Cristo. Kag yadwa pa ang pirming paginetegan ta mga isip mi yang pinalanu yang Dios ang ipinagtulduk na tung numyu. Bilang ya ray padanayan ming panangeren ang nunut da ka ta pagturumanen mi yang mga kalelyagan na. ¹³ Puidiaw kang magsistigus tung anya ang yang nagipagpaawat na tung pagarampuen na para tung numyu ay pirmiamu ra ilem ang nagapaneem-neeman nang nagapasunairan kung unu ray pagkarainabu asan tung numyu. Pati yang mga tumatalig duun tung Laodicea may duun ka tung Hierapolis, ya ka, nagapaawatan na ra ka ta pagarampuen. ¹⁴ Asta ti duktur Lucas ang sasa kang nagamaalu, pagpakikumusta ka tung numyu asan, pati ti Demas[†], ya ka.

¹⁵ Yang mga kaputulan ta duun tung Laodicea, ipakikumustaaw ra kanay numyu tung nira, pati ti Nimfas[‡], ya ka, kasiraan da ka tanira yang mga tumatalig ang sam pundaan ang pamagsaragpun tung balay na. ¹⁶ Yang isinulatung atia, kung mabasa ra nganing tung numyu ig mapagkeresenan mi, ipables mi ra kanay ang ipaekel tung sam pundaan duun tung Laodicea ugud kung mamagsaragpun da nganing, mabasa ka tung nira ig mapagkeresenan ka nira. Asta yang sam bilug kang sulat ang ipinaekelu ra tung nira, ya kay belsan mi tung nira ang para mabasa ra ka tung numyu ig mapagkeresenan mi ra ka. ¹⁷ Kidispuis pa, aningen mi ka asan ti Arquipo[§] ang mangaman ang indi na ra pawayawayaan yang ubrang ipinagpiar ni Ginuu ta tung anya, kung indi, talusun na ra ka enged ang tapusun.

¹⁸ Uay, atia ra yang yeen ang sadiling panulat ang pagpakikumustaw ka tung numyu ang para may pruibatung pagkamatuud ang yang sulat ang atia, liit ka man tung yeen. Kumus naniaw nagaditini, demdemayaw ka numyung ipagampu. Yang yeen kang nagipagampuu para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kanee-man yang Dios ang pagpadagen-dagen tung numyu.

*Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu,
Pablo*

[†] **4:14** 4:14 Kung natetenged tung ni Demas ang atia, matinlung pasadsaran tang basaen yang sinambit ni Pablo tung Filemon 24 may tung 2 Timoteo 4:10.

[‡] **4:15** 4:15 Tung bitalang Giniriego yang aran ang atiang 'Nimfas', aran ta lalii. May aran ka ta baway ang gesye ilem ang dispirinsia ang 'Nimfa'. Piru kumus may mga kupia ang 'Nimfa' yang isinulat ang yay aran ta baway, indi ta masiguru kung tinu pay may balay kung lalii u kung baway. **§ 4:17** 4:17 Sinambit ka ni Pablo tung Filemon 2.

Yang Primirung Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga TESALONICA

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing pagliliwutun ni Pablo ang pagparakawutun yang Matinlung Balita, duun nagpanaw tung siudad ang Tesalonica duun tung parti Macedonia, kasiraan da ka tanira na Silas ni Timoteo (Mga Binuat-buatan 17:1-9). Tung seled tulung linggu nagparakawutun tung mga tau duun. Matinlu yang pinakawut na ay dakele yang namananged ang namagtalig da yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus. Yang kadaklan belagan mga Judio. Ugaring ilem, may dumang mga Judiong indi ra namananged ig durung pangimun nira tung ni Pablo natetenged tung mga kaarumanan nirang namaglaked da tung nagitulduk na. Purisu pinaliit da nira na Pablóng kinaskas tung siudad nira. Purisu ti Pablo tanya, durung pagkeba-kebaan yang dedlaan na natetenged tung mga tumatalig ang nabutwanan na duun. Ay nabalitaan na ra ang pati tanira nagadeeg-deegan da ka yang namagpakigkuntra tung anya. Purisu atiing duun pa tanira tung Atenas, ti Timoteo ya ray itinuwal nang magbalik duun tung Tesalonica ang para magpaktel tung mga isip nira duun (3:1-2). Ti Pablo tanya nagpadayun yang pagparanawen nang asta nakawut da duun tung siudad ang Corinto. Duun da ka nga kawutay ni Timoteo ang ya ray kay nagbawalitaen tung anya kung kumusta ra tanira duun tung Tesalonica (3:6; Mga Binuat-buatan 18:5). Purisu ya ra kay uras ang ipinagpasulat ni Pablo yang sulat ang naa tung takun ang 51.

Yang katuyuan nang nagpasulat tung nira ay ugud magpaktel tung mga isip nira ig magpademdem ka tung nira yang itinulduk na ra kang lagi tung nira natetenged tung pagurusuyun nira tung nagayunan yang Dios. Ig gustu na kang maintindian nira kung unu pay mainabu kung maglekat da nganing ti Ginuung Jesus. Purisu tukaw tung tanan, nagpasalamat da tung Dios natetenged tung pagurubraen na tung mga isip nira ang durug katinlu yang pinakawut na (1:2-10). Pagkatapus ipinademdem na ka tung nira natetenged tung mga pasais na pati mga pasais yang mga ugpu na ang pulus tung matinlu. Sinambit na tia ay puiding may nagkarangel nirang ibinangdan yang duma tung na Pablo ang muya, kung panangden nira, malpes

dang maplekan ta ipagtalig nira tung anya (2:1-12). Pagkatapus nagpasanag da tung nira kung aywa indi ra nagbalik tung nira agkali (2:17-3:10). Pagkatapus pinadayunan na kang sinambit kung unu pay gustu nang ipagpaprusingir na tung nirang usuyun tung mga pagpangabui nira (4:1-12). Naa pala may nagapagkurian nira ta pagisip natetenged tung mga putul nirang nagkarapatay ra kung muya indi ra mangasakep tung magkarainabu kung maglekat da nganing ti Ginuung Jesus. Purisu ya ray liniwayan ni Pablo ta maayen (4:13-18) ang para magrilinga-lingaan dang pamagdendem tung dumang nagkarapatay ra. Gustu na ka ang tanira piring riparasiun ang pamagpakbat tung uras ang ipaglekat ni Ginuung Jesus, kung unu pang mga ugaliay ang dapat ang kawutan na tung nira (5:1-11). Dispuis may iningaluk na tung nirang dapat ang intindien nira natetenged tung pagpurutulan nirang sam pundaan (5:12-22).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1)

¹ Yang nagpasulat yang surat ang atia ya ra yuung ti Pablo kasiraanami ra ka na Silas* ni Timoteo. Ipinakel da yamen tung numyung sam pundaan asan tung Tesalonica ang may pagrarampilan mi ra yang Ama tang Dios durua ni Ginuu tang Jesu-Cristo. Yang nagipagampu yamen ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman nira ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang atiang baklu.

Nagaulit Ni Pablo Kung Ya Pa Agari Yang Pagrisibi Yang Taga Tesalonica Tung Nira Atiing Pimiru (1:2-10)

² Pirmiaming pagpasalamat tung Dios natetenged tung numyung tanan asan. Nagasambitamu nganing yamen tung anyang nagipagampu. ³ Muya-muyang nagademdem yamen tung katalungaan yang Ama tang Dios yang pagturumanen mi yang nagauyunan na ang asan da nga pruibay ang pagtaligamung matuud tung ni Ginuung Jesus. Pati yang bedlay ming pagtarawang-tawangan, nagademdem ka yamen ang asan da ka nga pruibay ang paggeregmaanamu ta ustung magpurutul. Pati yang pagaragwantaen mi tung mga kaliwagan, nagademdem ka yamen ang asan da ka nga pruibay ang pagpadayunamu ka enged ang pagpakbat tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong maglekat. ⁴ Mga kaputulan ang nagagegmaan yang Dios, pagpasalamatami enged nganing tung anya gated nagaskean da yamen ang talagang pinilikamu ra anyang

* **1:1** 1:1 Yang dumang panguuy tung taung atia ti Silbano. Nagasambit tung 2 Corinto 1:19.

magkatinir ta kalibrian. ⁵ Yay nagasiguru yamen ay kipurki atiang pagpakawut yamen tung numyu yang Matinlung Balita, belagan ilem sasang balita ka ilem ang nagngel mi, kung indi, balitang may builu nang maktel ekel tung Espiritu Santong nagpaugtun. Asanami ra ka nganing ngaeyangay ta kasiguruan yamen ang yang bitalang atiang ipinagngel yamen tung numyu talagang ipinadlut yang Dios ta maayen tung mga isip mi. Talagang maning tia yang apiktar na ay kipurki naskean mi ra ka kung unu pay mga pasais yamen ang nagparakawutun tung numyu ang pulus tung ikaayen mi. ⁶ Ig ta yamu, nasugutamu ra tung yamen pati tung ni Ginuu ta, ay maskin durung pandeeg-deeg ang napasaran mi, nanangeramu ra ka enged tung ipinagpakawut yamen ang duru rag sadya tung mga isip mi ekel tung Espiritu Santong nagpaeyang. Purisu tung pasais ming atiang nagaagwanta, duunamu ra nasugut tung yamen ni Ginuu ta. ⁷ Purisu yang dinangat na, nagluaamu rang durug tinlung mulidung nagusuyun yang kadaklan ang mga tumatalig asan tung sinakepan yang Macedonia pati tani tung sinakepan yang Acaya. ⁸ Ay kipurki asan tung numyu maning pa tung nangalintug da yang bitala yang Dios natetenged tung ni Ginuung Jesus. Belag da ilem asan tung sinakepan yang Macedonia may tani ka tung sinakepan yang Acaya, kung indi, maskin duun ka tung ay pang banwaay nagsarambung da yang balita natetenged tung pagtaraligen mi tung Dios kung ya pa agarig tinlu. Purisu anda ray ministir ang ibalita pa yamen tung duma. ⁹ Ay kipurki tanira ra mismu ay pagbawalitaen natetenged tung yamen kung ya pa agari yang pagrisibi mi tung yamen ig kung ya pa agari yang panalyud mi tung mga bultung atiang pagatuuan mi ra rin ang nunut da ka ta panalunga mi tung Dios ang para manirbianamu ra tung anyang yay ilem ay ultimung Dios ang bui. ¹⁰ Yadwa pa pagpakbatamu ra ka tung paganingen nang Ana nang maglekat ang duun manliit tung langit. Ya ra kay pinabungkaras nang pinaliit tung mga minatay bilang ti Jesus ang yay pagpalibri tung yaten ang para indiita ra sakpen yang kasisilagen yang Dios ang magkakawut.

2

Nagaulit Na Pablo Yang Mga Pasais Nira Atiang Primirung Pagparakawutun Nira Duun (2:1-12)

¹ Mga kaputulan, yamu mismu ay nagaske ang yang pagrisibi mi tung yamen belagan ang maganing ang anday pinakawut na. ² Nagaskean mi ra ka ang bakluami

ra nakawut asan tung numyu, dineeg-deeganami ra ta mupiang tinigbak duun tung Filipos*. Piru maskin maning tii yang napasaran yamen duun, pinaktel da yang Dios yang isip yamen. Purisu indiami ra nagpaluway, kung indi, nagpadayunami ra ka enged ang nagpakawut tung numyu yang Matinlung Balitang liit ka man tung anya, maskin durung namagkuntra tung yamen†. ³ Yang pagpaktel yamen tung mga isip ming mananged tung nagipagpakawut yamen, belagan kamali yang pinatielan yamen, anda kay katuyuan yamen ang magbuat ta malalaway asan tung numyu, ig indiamu ka ginamitan yamen ta daya. ⁴ Kung indi, yang kamtangan yang nagipagpakawut yamen tung mga tau kumpurmi ka ilem yang usuy tung kalelyagan yang Dios ang ianing yamen. Kipurki pinagsukdaanami ra kang lagi anya kung mataliganami ra anyang magekel yang balitang atia bakluami ra piaray na. Purisu indiami pagsikad ang yay mauyunan yang mga tau yang nagipagpakawut yamen tung nira, kung indi, ang yay mauyunan yang Dios ang yay pirming pagbilid tung pupusukun yamen kung unu pa enged ay pagasikad yamen ang pagparakawutun. ⁵ Nagapagbitalaaw ta maning tia ay nagaskean mi ra ka ang atiang pagparakawutun yamen tung numyu, indiamu rang pisan binuladas-buladas yamen, indiami ka nagpaseen ang nagturuldukun tung numyu ang pagkatapus may pagaintris yamen ang maeklan tung numyung para mapapsawan yamen. Maskin yang Dios, puiding mapagkereng tung nagianing yamen ang atia. ⁶⁻⁷ Indiami ka nagsikad ang padengeganami ta mga tau, maskin yamu maskin tinu pa agad pa kung sinikad ilem yamen yang katengdanan yamen ang yami mga apustul ka man ni Jesu-Cristo, puidiami ra ka rin ang nagkalalangan tung numyu. Piru duruamig kaamumu atiang asanami pa tung numyu. Napakbungami ra nganing tung sasang talaana ang durug kainasikasuen tung mga ana na. ⁸ Kumus durung gegma yamen tung numyu, duru rag sadya tung isip yamen ang belagan ilem yang Matinlung Balitang naang liit tung Dios ay ipinarti yamen tung numyu, kung indi, pati yang mga sadili yamen mismu, yang kamamaalen mi tung yamen. ⁹ Mga kaputulan, siguru nagademdeman mi ra ka ang belagan ilem gesye yang bedlay yamen ang nagtrabaw asan. Sipurki lawiig kaldaw yang pandilem yamen yang pagpangabui yamen basta indiami ilem mapagpalbat tung numyu. Ya ra ilem ibalakyang-balakyangay yamen yang pagparakawutun

* 2:2 2:2a Kung unu pay nainabu duun tung Filipos, telengan tung Mga Binuat-buatan 16:19-24. † 2:2 2:2b Mga Binuat-buatan 17:1-9

yamen tung numyu yang Matinlung Balitang naang liit tung Dios.

¹⁰ Maski yamu, puidiamung mapanistigus tung pagkamuud, pati yang Dios, ya ka, ang yang pagpakignunut yamen tung numyu asan pulus tung limpiu ig magkatama ang anda kay mabasul ta duma tung yamen. ¹¹ Ay kipurki nagaskean mi ra ka ang yang pagpadagen-dagen yamen tung numyung sasa may sasa maning pa tung pagpadagen-dagen ta sasang tatay tung mga ana na. ¹² Ay pirmiaming nagpaktel tung mga isip ming naglinga-linga ig pirmiami kang nagpaprusicigir tung numyu ang magusuyamu tung kumpurming magkabagay tung nagauyunan yang Dios ang tanya ka man yang nagbeteng tung mga isip ming para tung uri, mapalguramu ra tung paggaraemen na ang asanamu ra nga saliray yang kasusulawen na.

Nagaulit Na Yang Pinakawut Yang Pananged Nira Ang Tanira Napasaran Ta Pandeeg-deeg (2:13-16)

¹³ Dispuis may sam bilug pang nagapasalamatan ka enged yamen ang pirmi tung Dios. Ay atiang pagpakawut yamen tung numyu yang bitala na, indi mi ipinabtang ang sasang inimu-imu ilem ta tau, kung indi, pinauyunan mi ang yay bitala yang Dios ang kamatuuran ka man ang ya ra kay nagipagimaklu na tung mga pagpangabui ming kumpurming pananged. ¹⁴ Mga kaputulan, nagasiguruung talagang matuud tia ay natetenged yang napasaran mi asan, yang pisan yang napasaran yang mga tumatalig tung ni Jesu-Cristong kada sam pundaan duun tung sinakepan yang Judea ang yang Dios yay may anya tung nira. Ay kipurki pinapinitinsiaanamu ra ka yang mga masigkabanwa mi asan ang katulad ka tung binuat tung nira yang mga masigka Judio nira duun. ¹⁵ Yang mga Judiong atia ya kay namagpaimatay tung ni Ginuung Jesus ig atiang tukaw yang mga kinaampu nira ya kay namagpangimatay tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios. Pati yaming mga apustul, pinandeeg-deeganami ka nirang kinaskas tung banwa yamen. Indi enged nagauyunan yang Dios yang mga ubra-ubra nira ig nagakontra ka nira yang sasang ikaayen da rin yang kadaklan ang mga tau. ¹⁶ Ay tinagamanami ra rin nganing nirang sagangen ang para indiami ra magpadayun ang magparakawutun tung mga taga duma-rumang nasyun ang belagan mga Judio ugud basi pa ra ilem mamagtalig da tung ni Jesu-Cristo ang asan da nga tapnayay tanira yang Dios. Kapurisu, kumus maning tia yang pagabuat nira, nagatelwan dang nagatelwan ta

kasalanan ang asta pataktakan da ka enged yang Dios yang kasisilagen nang parusaan.

Durung Langkag Na Pablong Magbalik Duun Tung Nira (2:17-20)

¹⁷ Simanyan, ta yamen, mga kaputulan, atiang naregsananami rang magpablag da kanay asan tung numyu, piru belagan tung isip, kung indi, tung tinanguni ka ilem, pinungawami ra ta mupia tung numyu ig duru kang pagimuras yamen ang basi pa ra ilem tung makali mageremetanita si ka. ¹⁸ Sipurki durung kalelyag yamen ang magbalik asan tung numyu. Maski yuung ti Pablo mismu, muya-muyaaw ra rin ang nagpasukat-sukat ang magbalik asan, maskin sam bilugaw ra ilem. Piru ti Satanas ya ray nagintra sagang tung yamen. ¹⁹ Talagang durung paglalangkagen yamen ang tung makali magirita-ita si ka ay natetenged kung maglekat da nganing ti Ginuu tang Jesus ang para manginsapu ra tung yamen, tinu pa wasu ay ikadengeg yamen kung belagan yamu? Tinu pa wasu ay ikasadya yamen ta duru tung uras ang atia kung belagan ka yamu? Tinu pa wasu ay matengeran na ang padengeganami ra nganing anya, kung belagan ka yamu? ²⁰ Talagang yamu ra kay ipagpadengeg tung yamen tung uras ang atia. Yamu ra kay ipagkasadya yamen.

3

Pagkeba-kebaan Yang Dedlaan Na Natetenged Tung Nira Duun Tung Tesalonica (3:1-5)

¹⁻³ Kapurisu atiang indiami ra maagwantang pagelat tung balitang liit tung numyu, naisip da yamen ang maskin yaming durua ni Silas magpabutwanami ra ilem duun tung Atenas para ti Timoteo ya ray ipaangay yamen asan tung numyu. Ay tanya sasa ka man ang putul ta tung ni Ginuu ta ig ya kay sasang aruman yamen ang pagatuwul ka yang Dios ang magparakawutun yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. Yang ipinagpangay yamen tung anya asan tung numyu ay ang para magpaktel tung mga isip ming para mas magbaked yang pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus, ugud maskin tinu pa tung numyu indi magkagulu yang isip na tung mga pandeeg-deeg ang atiang nagapasaran mi. Tutal nagaskean mi ra kang lagi ang yang mga pinitinsiang mga maning tia, lugud da kang lagi tung planu yang Dios ang para tung yaten ang mga tumatalig. ⁴ Ay atiang asanami pa tung numyu, pinakdekamu rang lagi yamen ang indi maimu ang indiita mapasaran ta pandeeg-deeg. Ang pagkatapus nagaskean mi ra ka ang

ya ra ka man ay nainabu. ⁵ Kapurisu ta yeen, atiang indi ra maagwantaanu yang pagkeba-keba yang dedlaanu natetenged tung numyu, ipinaangayu ra ti Timoteo asan ang para masiguruu kung mabaked pa yang pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus. Ay yang pageleru ka man kung muya pinalengtanamu ra ni Satanas ang pinagtuksu, nusias napamalpasamu ra tung ni Ginuung Jesus ang asan da ka nga diadu yang pinakabedlayan yamen asan tung numyu.

Nagaulit Na Kung Unu Pag Kasadya Yang Mga Isip Nirang Nabalitaan Ni Timoteo Sigun Tung Nira (3:6-10)

⁶ Piru maayen ilem, anda ka! Sipurki tung pag-balik ni Timoteo tani tung yamen, binalitaanami ra anya yang makasasadyang pisan ta mga isip yamen ang nagapadayunan mi ka enged yang pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus pati yang paggeregmaan mi kang magpuru-tul, ya ka. Pinaskeami ra ka anya ang nagademdemanami ka numyung pirmi, ig aglangkagenamu ka tung yamen ang katulad ka tung yamen ang paglangkag ka tung numyu. ⁷ Kapurisu, mga kaputulan, maskin durung kaliwagan may pinitinsia ang nagapasaran yamen tani, kumintel da ka enged yang isip yamen natetenged tung nabalitaan yamen ang atia tung anya natetenged tung pagtaraligen mi. ⁸ Sipurki simanyan, pagakdek yamen ang mabaked pa ka enged yang paniel-tiel ming pagpadayun tung pagtaraligen mi tung ni Ginuu ta, anda ray kategka-tegkaan yang kasadyaan yamen. ⁹ Ay kipurki kung isip-isipen yamen, unu pang pagpasalamatay ang sarang mapakdul yamen tung Dios natetenged tung numyu ang para mapatalub yamen tung kasadyaan ang naang pagampay tung mga isip yamen ang kada mademdemanamu yamen tung katalungaan yang Ampuan ta? ¹⁰ Kapurisu lawiig kaldaw yang pagarampuen yamen tung anya ang durug derep ang basi pa ra ilem tung makali, mageremetanita si ka ugud mapadagen-dagenamu yamen ang para mas pang magelet yang pagtaraligen mi.

Yang Nagipagampu Na Pablo Para Tung Nira (3:11-13)

¹¹ Simanyan pagampuami ra tung Ama tang Dios durua ni Ginuu tang Jesus ang tanira mismu ay magpakdul ta dalan tung yamen ang para diritsyu ra ilem yang pagparanawen yamen ang manging asan tung numyu. ¹² Kung natetenged tung numyu, nagipagampuamu ra ka yamen ang tawanganamu ra ni Ginuung Jesus ang mas pang ya rag durulang agdurulang yang paggeregmaan ming magpuru-tul pati yang gegma mi tung kadaklan ang mga masigkatau mi ang katulad ka tung gegma yamen tung numyu ang ya

ra kag durulang agdurulang. ¹³ Nagipagampuamu ra yeen ang paktelen ni Ginuung Jesus yang isip ming magbuat yang magkatama. Kipurki asanamu ra telengay yang Ama tang Dios ang andang pisan ay mabangdan na tung numyu tung uras ang ipaglekat ni Ginuu tang Jesus, kasiraan da ka tanira yang tanan ang mga tauan na*. Magkamaningan da tia.

4

Nagipademdem Na Pablo Tung Nira Ang Mas Pang Paderepan Nira Yang Kumpurming Ipinagpatuman Kang Lagi Nira Tung Nira (4:1-2)

¹ Simanyan sigun tung mga bagay ang nagaeped ang gustu pa yamen ang sambiten, may sasang nagaingaluk yamen tung numyu, mga kaputulan. Tan taa pa, tinuldukanamu ra kang lagi yamen kung unu pay dapat ang tumanen mi ang para yay mauyunan yang Dios. Kung tung bagay, nagaskean da ka yamen ang ya ra kay nagausuy mi simanyan. Ugaring kumus pagatuwulami ka man ni Ginuung Jesus, yang nagipagpapusigir enged yamen tung numyu ang yang mga bagay ang atia ya ray mas pang paderepan mi. ² Sipurki nagaskean mi ra ka ang kung unu pay ipinatuman yamen tung numyu pulus ka man itinuwul ni Ginuung Jesus tung yamen ang para ipadapat yamen tung numyu.

Natetenged Tung Ustung Pagerekelen Yang Sasang Tumatalig Tung Bilug Ang Tinanguni Na (4:3-8)

³ Ya taa yang nagalelyagan yang Dios natetenged tung numyu ang mas pang magatu rang magatu yang mga ubra-ubra mi tung nagauyunan na. Yang gustu nang ianing tia, likayan mi yang pangumbaway pati pangunlali. ⁴ Bilang, sasa may sasa tung numyu, kaministiran ang maskeamung magegtem tung mga tinanguni mi ang para indiamu ra madeegan yang kakaiblen mi*. Gamiten mi tung may pagkasagradu na ang uyun tung kalelyagan yang Dios ang bagay kang dayawen na. ⁵ Indi mi enged panuntan yang kakaiblen ming malaway ang katulad ka tung pagabuat yang belagan mga tumatalig ang indi kang lagi pamagintindi tung Dios. ⁶ Purisu indiamu ra enged magpakasalak tung sasang putul mi tung ni Ginuu ta ang muya ya ray lepsen mi tung bagay ang atia. Kipurki anday dumang magbales tung kumpurming magbuat ta

* **3:13** 3:13 "kasiraan da ka tanira yang tanan ang mga tauan na." Tung bitalang Giniriego puidi kang maning taa: "kasiraan da ka tanira yang tanan ang mga angil na." * **4:4** 4:4 "...maskeamung magegtem tung mga tinanguni mi..." Kung tung Giniriego pasadsaray, puidi kang maning taa yang palaksu na: "...maskeamung magpakiimbeng tung sadiling kasawa mi..."

maning tia, ya ra ti Ginuu ta mismu ang katulad ka tung ipinagpaaman kang lagi yamen tung numyu. ⁷ Sipurki yang ipinagimbitar yang Dios tung yaten ang maging mga tauan na, belagan ang maganing ang para magpadayunita ra ilem tung mga bagay ang atiang malalaway tung pagterelengen na, ang indi, ang para magatuita rang magatu tung anya. ⁸ Kapurisu kung tinu pay magbaliwala tung nagipaaman yamen ang atia, belagan ka ilem tau yang nagapasuangan na, ang indi, pati yang Dios, ya ka ang ya ra ka man ay pagpatinir tung numyu yang Espiritu Santo ang para manggulanamu anya.

Natetenged Tung Paggeregmaan Nirang Magpurutul Ang Yay Mas Pang Palutukun Nira (4:9-10)

⁹ Simanyan, kung natetenged tung paggeregmaan ming magpurutul, anday kaministiran ang sulatanamu pa yamen ang sugpatan. Sipurki nagatuldukanamu ra kang lagi yang Ampuan tang maggeregmaan. ¹⁰ Ya ra ka nganing ay nagipagpaita ming pirmi tung tanan ang mga kaputulan ming mga tumatalig asan tung intirung sinakepan yang Macedonia. Kapurisu, mga kaputulan, yang gustu ilem yamen tung numyu ang yay mas pang palutukun mi yang paggeregmaan ming atia.

Natetenged Tung Pagpakatandes Nira Ang Dapat Ipaita Nira Maskin Tung Belagan Mga Tumatalig (4:11-12)

¹¹ Bilang yang pakegeran ming sikaren ang pirmi tung matandes yang mga ubra-ubra mi. Indiamu enged magpasilawet tung indi mi pinakabedlayan, kung indi, magprusigiramu tung sadiling pagpangabui mi ang katulad ka tung ipinagpatuman da kang lagi yamen tung numyu. ¹² Sipurki kung ya ray usuyun mi, asanamu ra nga galangay yang mga kaarumanan ming indi pa nagatultul tung kamatuuran ig anda ra kay kaministiran ming magpasuitu tung duma may ruma.

Yang Nagikunsiu Na Pablo Tung Nira Natetenged Tung Mga Kaarumanan Nirang Nagkarapatay Ra (4:13-18)

¹³ Simanyan, mga kaputulan, durung gustu yamen ang maintindian mi natetenged tung mga kaarumanan ming mga tumatalig ang nagkarapatay ra kung unu pa enged ay mainabu tung nira tung uri. Sipurki kung maintindian mi tia, indiamu ra magpakapungaw ang subra ang katulad ka tung kapupungawen ang nagasinti yang napatayan ang anday nagipagpakisewat nirang mabui si kang uman. ¹⁴ Aywat magpakapungawamu pang subra sindu panangerita ra kang lagi ang ti Ginuung Jesus maskin napatay,

piru nabui si ka engaged ang uman. Purisu duun da ka nga siguruay ta ang pati yang mga tumatalig ang nagkarapatay ra, ya ka, mangabui si ka engaged ang uman ay kung maglekat da nganing ti Ginuung Jesus, ipampaekel da yang Dios tung anyang ipampaliit tung mga minatay. ¹⁵ Talagang matuud tia ay kipurki may sasang ipinagpabunayag ni Ginuu ta tung yamen ang ya ray ipaske yamen tung numyu numaan. Kung tinu pa tung yaten ay bui pa tung uras ang ipaglekat na, belagan ang maganing ang magtukawita ra tung mga putul tang nagkarapatay ra. ¹⁶ Sipurki yang mainabu maning taa. Ti Ginuu ta mismu ya ray magparanek ang duun manliit tung langit. Yang pagparanek na ya ra kay pagkalalangan nang maknul, derengan da kang magkerendalen yang sasang angil ang abwat ta katengdanan asta yang turumpita yang Dios magtunul da ka. Yang mga putul tang mga tumatalig kang lagi tung ni Jesu-Cristong nagkarapatay ra, ya ray tukawen nang pampabungkarasen. ¹⁷ Pagkatapus, ta yaten ang kumpurming kawutan nang bui pa, magkasira-siraanita ra ka yang mga kaarumanan tang atiang paalsaen yang Dios duun tung mga panganud ang para magpakigbagasita rang tanan tung ni Ginuu ta duun tung pamilat-pilatan. Tung maning tiang papanaw pirmiita rang magsarapenan ni Ginuu ta. ¹⁸ Kapurisu yang nagipaintindi yamen ang atia tung numyu, ya ray gamiten ming magrilinga-lingaan.

5

Nagapaprusigir Na Pablo Ang Tanira Pirming Riparasiun Ang Pagpakbat Tung Ni Ginuung Jesus (5:1-11)

¹ Mga kaputulan, anday ministir ang sulatanamu pa yamen kung unu pang panimpuyay magkarainabu yang mga bagay ang atia u kung unu pa engaged ang urasay magkamaning da. ² Sipurki kunisidu mi ra kang pisan ang yang uras ang ipaglekat ni Ginuu ta ay inaling kumawut ang katulad ka tung pagpanaw yang sasang takawan ta lawii ang masapuan ta ra ilem asan da. ³ Ay magkadengan da tung uras ang ipagkeresen da yang mga tau ang malimeng da unu yang mga pagkarabetangen nira taa tung kaliwutan, anda ra ka unung pisan ay ageldan nira. Pagkatapus inaling mataktakan ta sintinsia yang Dios ta ikalain nira. Mamanulad dang pisan tung sasang matung ang pagpasiit da ay indi rang pisan mapalikayan nira yang sintinsiang atia.

⁴ Piru ta yamu, mga kaputulan, indiamu ra pagtinir tung makiklep ang katulad tung belagan mga tumatalig.

Purisu kung kawutun da nganing yang uras ang atiang ipagsintinsia yang Dios, indiamu ra maseka ang katulad tung sasang taung indi nabantay tung takawan ang kuminawut. ⁵ Aganingenung indiamu ra pagtinir tung makiklep ay yang kaalimbawaan ming tanan maning pa tung nagpasakepamu ra tung masadlaw, tung kaldawanamu ra. Itang mga tumatalig, belaganita ra kinasakpan yang lawii ang yay makiklep.

⁶ Kapurisu kaministiran indiita ra magpakbung tung kadaklan ang maning pa tung elek pa, ang baliwala ra ilem tung mga isip nira yang paglekat ni Ginuu ta. Ang indi, ta yaten, riparasiunita rang pirming pagpakbat tung ni Ginuung Jesus ang maglekat ang nunut da ka ta pagsuspindi ta tung mga kalelyagan tang sadili. ⁷ Sipurki yang mga taung nagelken, lawii yang kadagmitan ang ierelek nira. Pati yang mga taung buu, lawii kang kadagmitan ang ipagpabuu nira. ⁸ Piru ta yaten, kumus tung kaldawanita ra ka man, kaministiran ang magsuspindiita ka enged tung mga kalelyagan tang sadili. Yang kaalimbawaan ta, ita sundalu. Kaministiran may gamiten tang ipagdipinsa tung mga sadili ta ang para indiita madeegan ni Satanas. Yang isirbi tang ipagmanada ya ra yang pagtaraligen tang mabaked tung ni Ginuung Jesus may yang paggeregmaan tang magpurutul ang pirmi tung matinlu. Yang isirbi tang ipagdipinsa tung mga isip ta, ya ra yang pagparakbaten ta tung uras ang ipagkumplitung pisan ni Ginuu ta yang kalibrian ang ipinakdul na tung yaten. ⁹ Magkabagay ang yay pakbaten ta tia natetenged yang planu yang Dios para tung yaten ang mga tumatalig, belagan ang maganing ang itay tamaan yang kasisilagen nang sintinsiaan tung kalainan, ang indi, ang para magkatinirita ta kalibrian ekel tung binuat ni Ginuu tang Jesu-Cristo. ¹⁰ Kipurki yay nagpakugmatay para tung ikaayen ta ugud maskin patayita ra u kung buiita pa tung uras ang ipaglekat na, pariu ka ilem ang mabtangan ta ang magkasira-siraanita ra ang asta tung sampa.

¹¹ Kapurisu kumus maning tia yang nagaelatan ta, padayunan mi yang pagparaketel-ketelan mi ta kinaisipan may kinaisipan may yang pagparadagen-dagenan mi ang katulad ka tung nagabuat mi.

Nagapaprusigir Na Pablo Ang Yang Mga Manigpadagen-dagen Kaministiran Ang Maalen Nira Ta Mupia (5:12-13)

¹² Simanyan, mga kaputulan, yang nagaingaluk yamen tung numyu, galangen mi ra ta ustus yang mga aruman

ming pamagpakabedlay asan tung numyung sam pundaan. Kipurki tanira ka man ay pamagpadagen-dagen tung numyu natetenged tung pagurusuyun mi tung ikadengeg ni Ginuu ta ig kung kaisan ya kay pamagpaaman tung numyu. ¹³ Maalen mi ta mupiayang gegmaan natetenged tung ubra nirang atiang pamagpadagen-dagen tung numyu. Kaministiran kang pirmiamung maguruyunan ta matinlu.

Nagapagpapusigir Na Pablong Mamagtawang Tanira Tung Mga Kaarumanan Nirang May Mga Kaliwagan Ig Indi Enged Mangimalesan (5:14-15)

¹⁴ Mga kaputulan, nani pa yang sasang nagipagpapusigir ka yamen tung numyu. Yang duma asan ang pamagbinulakbul da, paamanan ming magpakatautau ra ta ustuu. Pati yang dumang midyu talawan, paktelen mi ka yang mga isip nira. Asta yang dumang midyu agluwayen da padagen-dagenan mi ka ta matinlu. Dispui pa, tung pagtarawangen mi tung mga kaarumanan ming mga maning tia, kaministiran ang paruruan mi tanirang tanan. ¹⁵ Sasa may sasa tung numyu masigamlig ang indi enged mangimalesan tung aruman na. Kung indi, yang dapat ming sikaren ang pirming magburuatanamu ta ikaayen ming magpurutul. Pati yang mga kaarumanan ming belagan mga tumatalig, ya ka, buatan mi ka ta maning ka tia.

Nagasambit Na Pablo Yang Tulung Bagay Ang Pulus Nagalelyagan Yang Dios Ang Yay Usuyun Nira (5:16-18)

¹⁶ Pirmiamu ilet ang magpakasadya maskin unu pay mapasaran mi. ¹⁷ Muya-muyaamung magampu. ¹⁸ Maskin unu pay mapanawan mi, luwus dang pasalamatan mi tung Dios. Sipurki tia pulus nagalelyagan na ang yay usuyun mi ekel tung pagpaktel ni Jesu-Cristo tung numyu*.

Natetenged Tung Pagurubraen Yang Espiritu Santo Tung Pagsaragpun Nirang Sam Pundaan Ang Dapat Indi Nira Sagangen (5:19-22)

¹⁹ Yang kaalimbawaan yang pagurubraen yang Espiritu Santo tung isip yang mga tumatalig, maning pa tung sasang apuy ang durug builu. Purisu tung uras ang ipagsaragpun ming sam pundaan, indi mi ra ilet sagangen yang pagurubraen na ang muya ya ray maning pa tung mapugdawan na. ²⁰ Alimbawa kung may sasang putul ming paganing ang tanya unu may ipinaeyang da yang Espiritu Santo tung isip na ang para ipagpadapat na tung numyu, indi mi ra kali-kalien ang lamkuen ang anday

* 5:18 5:18 Maayen ang ikumpalar tung Roma 8:28 may Hebreo 12:2.

kuinta yang nagipagpadapat na. ²¹ Ang indi, pasadsaran mi ra kanay ang timbang-timbangan ta mupia tung mga isip mi yang tanan ang bitalang mga maning tia kung matuud ang paeyang yang Espiritu Santo u kung belag. Pagkatapus ta pagtimbang-timbang mi, kung unu pay nagnel ming matinlu ang talagang paeyang yang Espiritu Santo, ya ray pauyunan ming usyun. ²² Ig kung unu pay nagnel ming belagan paeyang yang Espiritu Santo natetenged yang rumbu na tung malain, ya ray pangindian mi, maskin unu pang bagayay.

Nagipagampu Na Pablo Ang Tanira Paktelen Enged Yang Dios Ang Para Mas Pang Magatu Rang Magatu Tung Anya Tung Tanan Ang Mga Pasais Nira (5:23-24)

²³ Kumus yang Dios yay pinangapunglan yang paguruyunan ming magpurutul, yang nagipagampu yamen tung anya ang tanya mismu ay magpaktel enged tung numyu ang para asanamu rang mas pang magatuamu rang magatu tung anya. Bilang manadaanamu ra anya ta maayen ang para yang intirung pagkatau mi, maging yang tanan ang pagirisipen mi, maging yang tanan ang mga kalelyagan mi, may yang tanan ang mga pagurubraen mi mapabtang dang pulus tung magkatama ang asta ra ilem maglekat ti Ginuu tang Jesu-Cristo ugud andang pisan ay mabangdan na tung numyu. ²⁴ Yang Dios ang ya ka man ay pagbeteng tung numyung magpaatu tung anya, talagang yay mataligan ming magerekelen tung numyung asta masalapayan mi.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (5:26-28)

²⁵ Mga kaputulan, pati yami, iampuayami ka ta maning ka tia.

²⁶ Dispuis pa, kada magsaragpunamung sam pundaan, magsarapetanamu ka ta matinlu[†] ugud asan da nga bistuay yang pagpurutulan mi ang talagang liit ka man ang matuud tung Dios.

²⁷ Nani pa yang sasang kalalanganu tung numyu ekel tung katengdanan ang ipinakdul ni Ginuu ta tung yeen. Kung magsaragpunamu ra nganing ang sam pundaan, yang sulat

[†] 5:26 5:26 Kung pasadsaran ta tung bitalang Giniriego ang pagkatapus getesen ta ilem ang ilakted tung bitalang Tinagbanwa, ay maning taa yang palaksu na. "Magsarapetanamu ka ang asan da ipapanaway mi tung sagradung pagarara-araan mi." Atii kanay tung panimpu pa na Pablo, kada mamagsaragpun yang mga tumatalig ang kada sam pundaan, yang sistima nirang magsarapetan, magerepepan tanirang magarara-araan, basta lalii may lalii ig baway ka may baway. Asan da nga bistuay ang tanirang magpurutul paggeregmaan ang tedek tung mga kinaisipan nira.

yamen ang atia basaen ming ipagngel tung tanan ang mga kaputulan ta asan.

²⁸ Buinu yang nagipagampu yamen ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay maaning yamen tung numyu,

Pablo, Silas, Timoteo

Yang Yadwang Isinulat Ni Pablo Tung Mga Taga TESALONICA

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Naa ra yang sulat ang nagdasun tung Primirung TESALONICA. Yang elaan nira tung pagsurulaten puiding mga enem ka ilem ang bulan. Puiding ipinagpasulat ni Pablo atiing duun pa tung Corinto ang asan da tung anyang nangabalik da na Silas ni Timoteo ang ya ray pinapagekel na yang primirung isinulat na. Ay may nabalitaan na tung nira ang midyu mali yang pagirintindien yang duma natetenged tung paglekat ni Ginuung Jesu-Cristo. Ay may nagngel da nirang balita ang kinawut da unu yang uras ang ipagsintinsia ni Ginuung Jesus (2:2). Tung pagimpisaan yang sulat, dakulu yang pagpasalamat ni Pablo tung Dios natetenged mas pang nagbaked yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus pati yang paggeregmaan nirang magpurutul nadulangan da ka asta yang pagaragwantaen nira tung mga pinitinsia (1:3-4). Pagkatapus nagpaintindi ka tung nira kung unu pay pakawutun na tung uri yang pagtaraligen nirang mabaked, maskin nagadeeg-deegan ta duma, asta yang pakawutun yang pamandeeg-deeg tung nira, ya ka (1:5-10). Dayun dang nagampu para tung nira (1:11-12). Pagkatapus dayun da kang nagtadleng tung maling pagirintindien yang duma natetenged tung paglekat ni Ginuung Jesus (2:1-12). Tung 2:13-15, nagpasalamat tung Dios natetenged tung pagpilik na tung nira pati yang pagbeteng na tung mga isip nirang magtalig tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Pinanuntan na ka ta ipagpapusigir na tung nirang pirming mamagpakatenten tanira ig ipapeget da ka nira tung mga isip nira yang ipinaske na tung nira. Baklu ra ipinagampu na ang tanira pirming paktelen na (2:16-17). May sam bilug pang gustu nang ipatuman na tung nira natetenged tung sasang disiplinang gamiten nira tung mga aruman nirang pira pang bilug ang pamagbinulakbul (3:6-15).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang nagpasulat tung sulat ang atia yuung ti Pablo, kasiranami ra ka na Silas ni Timoteo. Ipinaekel da yamen tung numyung mga tumatalig asan tung Tesalonica ang anday dumang may pundar tung numyung sam pundaan asan, kung indi, ya ra yang Dios ang nagyari rang Ama ta durua

ni Ginuu tang Jesu-Cristo. ² Yang nagipagampu yamen ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman nirang pagpadagen-dagen tung numyu ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang naang baklu.

Nagapasalamatan Na Pablo Yang Pagtaraligen Nirang Mabaked (1:3-4)

³ Mga kaputulan, indi maimu ang indiami magpasalamat tung Dios ta muya-muya natetenged tung numyu. Magkabagay ka tia ay natetenged mas pagbaked yang pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus pati yang paggeregmaan ming sasa may sasa ya ra kag durulang agdurulang. ⁴ Kapurisu indi maimu ang indiamu ipabantug yamen tung duma-rumang mga tumatalig ang kada sam pundaan ang yang may anya tung nira ya ra ka man yang Dios. Ay yang nagipagdayaw yamen tung numyu, ya ra yang kabaked yang pagtaraligen ming pagagwanta tung tanan ang pandeeg-deeg tung numyu may tung tanan ang mga kaliwagan ang pagpasar tung numyu.

Nagipagpasanag Na Pablo Kung Unu Pang Sintinsiaay Ang Ipakdul Yang Dios Tung Nira Pati Yang Ipakdul Na Tung Pamandeeg-deeg Tung Nira (1:5-10)

⁵ Tung pagaragwantaen ming atia, asan da nga pruibaa ang tung uri, yang tanan ang mga tau sintinsiaan da yang Dios tung magkatamang pisan. Bilang ta numyu, ibandunaramu ra anyang bagayamu rang pakleren na tung kaliwatan ang baklu ang duun da maggaraemen tung mga tauan nang asta tung sampa. Talagang matuud tia kipurki natetenged ilem ang yamu pagpagaem dang bugus tung anya simanyan, ya ra kay nagatengeran na ang nagadeeg-deeganamu. ⁶ Ay tung pagintindi yang Dios, magkatamang pisan ang yang mga taung atiang pamagpapinitinsia tung numyu numanyan, belsen na ka ta pinitinsia tung uri. ⁷ Ig ta yamung nagapasaran ta pinitinsia numanyan, palinaynayanamu ra anya. Kasiraanita rang palinaynayan na tung uras ang ipagpabistu na tung ni Ginuu tang Jesus ang liit tung langit, ig magaliwatan da ka ta sasang apuy ang pagdawa-rawa, kasiraan da ka tanira yang mga angil nang makektel. ⁸ Ya ray uras ang ipagpakdul na ta silut tung mga taung indi kang lagi pagintindi tung Dios ang ya ra ka man yang mga taung kumpurming indi nalelyag ang mananged tung Matinlung Balita natetenged tung ni Ginuu tang Jesus ang ya ray ipinagpakawut tung nira. ⁹ Yang mga taung mga maning tia, ya ray mangaagma ta pinitinsiang magkatamang pisan ang ipakdul tung nirang asta tung sampa. Ay ipaawig da ni Ginuu tang Jesus tung

katalungaan nang durung pisan agkasusulaw. ¹⁰ Yang tanan ang atia mainabu ra kung maglekat da nganing ti Ginuung Jesus tung uras ang ya ra kang lagi ay ipinagtipu yang Dios. Yang ipaglekat na ay ugud dayawen da natetenged tung pagirimakluen na tung pagkatau yang mga tauan na. Bilang yang pagirimakluen na tung kumpurming nagtalig tung anya, ya ray maberengan da ta mupia yang kadaklan ang mga tau. Pati yamu nganing maberengamu ra ka tung pagkabetang na tung uras ang atia natetenged pinananged mi ra yang ipinagpaingmatuud yamen tung numyu.

Nagipagampu Tanira Na Pablo Ang Ipabagay Yang Dios Tung Katuyuan Nang Nagbeteng Tung Nira (1:11-12)

¹¹ Kapurisu ya ra kay nagipagampu yamen ta muya-muya tung Ampuan tang Dios ang ipabagayamu ra anya tung katuyuan nang nagbeteng tung numyung maging mga tauanamu ra anya atiing primiru. Yadwa pa ang maskin unu pang ubraay ang matinlu ang yay pagyenget-yengatan yang mga isip ming ubraen mi, paktelenamu ra ka anya ang para kayanan mi. Pati yang maskin unu pang buat-buatay ang nagaimpisaan mi ra ang asan da ka nga pruibaa yang pagtaraligen ming ustus, tawanganamu ra ka anyang talusun. ¹² Tung maning tia asanamu ra ikadengeg ni Ginuu ta ig pati yamu maumiramumu ra ka tung anyang mapadengegan tung uri. Yang tanan ang atia magkamaningan da natetenged ilem tung pagpadagen-dagen tung numyu yang Ampuan tang Dios durua ni Ginuung Jesu-Cristo.

2

Nagaingaluk Na Pablo Ang Tanira Indi Ra Mamagpakaliking Mamagpakagulu Natetenged Tung Maling Balita (2:1-5)

¹ Mga kaputulan, kung natetenged tung paglekat ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang ya ra kay uras ang ipagsagpun na tung yaten ang para magpakigsapenita ra tung anya, may sasang nagaingaluk yamen tung numyu. ² Indiamu ra magpakaliking magpakataranta tung nabalitaan mi ang kinawut da unu buat yang uras ang ipagsintinsia ni Ginuu ta. Indiamu enged magpakaliweg ta kulu maskin may paganing pang ya unu ay ipinabunayag yang Espiritu Santo tung anya, maskin ya ray nagitulduk yang duma tung numyu, maskin may paganing kang ya ra unu ay isinulat yamen. ³ Indiamu enged magpadaya maskin tung ninu pa. Ay kipurki baklu ra kawutay yang uras ang atia, kung nainabu ra yang pagparasuagen yang dakeleng mga tau tung Dios ang belag

dang patinumas ang ya ra kay uras ang ipaglua yang sasang taung mapuirsang magpakigbatuk tung Dios ang yang mga katuwulan na, baliwalaen na ra ilem. Piru tung kauri-urian da, anday dumang panampetan yang taung atia, kung indi, kalainan ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. ⁴ Kung maglua ra nganing tia, yay magpakigkuntra ta maayen tung matuud ang Dios pati tung kadaklan ang nagatutuuan ta mga taung yay aganingen nirang Dios nira. Magpaambug da nganing tung sadili na ang tanya unu landaw tung tanan ang atia. Tegkaan na, magkarung da tung pagatiniran enged yang Dios* ang para asan da magpailala ang tanya unu ay ultimung Dios†. ⁵ Siguru nagademdeman mi ra ang atiyang asanaw pa tung numyu, yang mga bagay ang atia muya-muyang ipinagpaintindiu tung numyu.

Natetenged Tung Uras Ang Ipaglua Yang Pinakamaktel Ang Magpakigbatuk Tung Dios (2:6-8)

⁶ Nagaskean mi ra ka ang may sasang pagsagang numanyan tung taung atia ugud baklu ra maglua, kung kinawut da yang uras ang ipinagtibu kang lagi yang Dios. ⁷ Bilang may sasang ipinagpabunayag da yang Dios tung yeen ang indi nagaskean ta kadaklan. Yang pagbaratukun tung Dios yang pagkuntrang atia, yang manyu na pagsagusut dang lagi numanyan tung kaliwutan ang naa. Ugaring yang pagsagang tung anya, dumayun yang pagsaragangen na ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagpatadeng yang Dios tung pagsagang na. ⁸ Atia, ya ray uras ang ipaglua yang taung atiang mapuirsang magpakuindi tung Dios. Piru yang panampetan na tung uri maning taa. Kung maglekat da nganing ti Ginuung Jesus, sam pabitala na ra ilem ang magkalalangan tung anya, pirdi rang lagi. Pagpabistu na pa ilem yang kasusulawen na, kapas dang pisan ta pudir na.

Nagabalikan Ni Pablo Yang Pagurubraen Yang Taung Atiang Pagpakigkuntra (2:9-12)

⁹ Ibaliku ra kanay tung paglua yang taung atia. Tanya paktelen da ta mupia ni Satanas ang magpalapus ta sari-saring mga pruibang makabewereng ang buat na pa pakdul unu yang Dios tung anya. Ya ray ipandaya na tung mga tau ang para mamananged da tung anya. ¹⁰ Yang tanan ang idya gamiten nang para magkaradayaan na

* 2:4 2:4a "pagatiniran enged yang Dios." Tung bitalang Giniriego 'naos', bilang yang "pagtuuan tung Dios ang pinakalusu." Atiing tukaw, yay pagatiniran enged yang Dios. † 2:4 2:4b Pariung pisan tung isinulat ni Daniel 11:36 may ni Ezequiel 28:2.

yang mga tau ang yang panampetan nira, kadiaduan ka ang anday katapus-tapusan na. Kayanan na rang dayaan natetenged atiating pagkagngel da nira yang kamatuuran natetenged tung ni Ginuung Jesus, indi ra pinauyunan nirang minaal ang asan da ka rin nga tapnayay tanira yang Dios. ¹¹ Kapurisu natetenged enged nirang namagpakuindi tung kamatuuran, itugut da ilem yang Dios ang malpes da ilem ang magkaradayaan ang asta mamamanged da ilem ang pisan tung tanan ang nagipagambu yang taung atia ang pulus bukli. ¹² Kapurisu ya ray ipagsintinsia yang Dios tung kalainan tung kumpurming indi ra nananged tung kamatuuran, kung indi, nagpagustu ra ilem tung pagburuaten nirang malalain.

Tanira Pinilik Yang Dios Ugud Mamagkatinir Ta Kalibrian May Kadegengan Tung Uri (2:13-14)

¹³ Mga kaputulan ang nagamaal ni Ginuu ta, indi enged maimu ang indiami magpasalamat tung Dios ta muyamuya natetenged tung numyu. Yang nagapasalamatan enged yamen tung anya ay atiating anda pay nagaimu, pinatemenganamu ra kang lagi anyang tapnayan ekel tung pagpananged mi tung kamatuuran may tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung mga sadili mi ang asanamu ra ngaipabagayay na tung Dios. ¹⁴ Purisu ang para magkamaninganamu ra ta maning tia, atiating pagpakawut yamen tung numyu yang Matinlung Balita, ya ra kay pagbeteng na tung mga isip ming magtaligamu ra yang mga sadili mi tung ni Jesu-Cristo ay ugud tung uri, idamayamu ra ka anya tung ni Jesu-Cristong padengengan.

Pagpaktel Da Tung Nirang Mamagpakatenten Ang Nunut Da Ka Ta Pagarampuen Na Para Tung Nira (2:15-17)

¹⁵ Kapurisu, mga kaputulan, idayun mi yang katenten yang isip mi. Bilang ipapeget mi enged tung mga isip mi yang ipinagtulduk yamen tung numyung pulus ka man ipinagintriga ni Ginuung Jesus tung yamen, maskin ya ray ipinagngel yamen tung numyu ubin yang isinulat yamen.

¹⁶⁻¹⁷ Simanyan yang nagipagampu ra yamen ang ti Ginuu tang Jesu-Cristo mismu durua yang Ama tang Dios yay magpaktel tung mga isip ming magpadayunamu tung maskin unu pang ubra-ubraay ang matinlu may tung maskin unu pay bitalaen mi ang pulus tung matinlu ka yang pakawutun na. Yay pagampuan yamen natetenged yay nagpaita yang gegma nang lutuk tung yaten ig natetenged ilem tung kaneeman nang atiang durung pisan agkabewereng, pinaeyanganita ra anya ta ikasadya yang isip tang asta tung

sampang indi maplek ang nunut da ka ta ipagpakisewat ta tung mga kaayenan ang pinangakuan na.

3

Pamagpaampu Na Pablo Tung Nira Natetenged Tung Pagarakawutun Nira Tung Duma (3:1-2)

¹ Simanyan, mga kaputulan, sigun tung mga bagay ang nagaeped ang gustu pa ka yamen ang sambiten, tukaw tung tanan, pagpaampuami ka tung numyu ang para yang bitala ni Ginuu tang nagipagpakawut yamen ay tung makali rang mateptep da ig mapadengengan da ka ta mga taung panangeren ang katulad ka tung nainabu asan tung numyu tan taa. ² Iampu mi ka tung anya ang ipalibriami ka anya tung mga malain ang mga tau tani ang matetegas ta kulu. Maning tia yang ipagampu mi ay kipurki belagan ang maganing ang yang tanan ang mga taung nagapampakawutan yamen ay mananged.

Natetenged Tung Nagipagampu Na Pablo Para Tung Nira (3:3-5)

³ Maayen ilem ti Ginuu ta yay mataligan ta maskin unu pay mapasaran ta. Ya ra kay magpaktel tung mga isip mi ang para pirming matenten ang nunut da ka ta pagmanada na tung numyu ugud indiamu maakles ni Satanas tung malain. ⁴ Natetenged pagpakigsasaamu ra ka tung ni Ginuung Jesus, may talig yamen tung numyu ang magpadayunamu yang pagturumanen mi yang kumpurming ipinagpatuman yamen tung numyu tan taa may yang ipatuman pa yamen. ⁵ Yang nagipagampu yamen tung ni Ginuung Jesus ang manguluanamu ra anya ang para mas pang mamesmesan mi yang kantidad yang gegma yang Dios tung numyu ang para ya enged ay pagbatuan yang mga isip ming pirmi. Yadwa pa ang paeyanganamu ra ka anyang pirmi ta ipagagwanta mi tung mga pinitinsiang mapasaran mi ang katulad ka tung pagaragwantaen na ang atiang taa pa rin ang tanya ka pa man yang paganingen ang Cristo.

Nagatuwul Na Pablong Pabelag-belagan Da Kanay Nira Yang Mga Aruman Nirang Pamagbinulakbul (3:6-15)

⁶ Simanyan mga kaputulan, natetenged tung katengdanan ang naang ipinagpiar ni Ginuung Jesu-Cristo tung yamen, may sasang dapat ang ipatuman yamen tung numyu. Yang mga kaputulan tang duma asan ang midyu pagbinulakbul, maayen pa ta numyung kadaklan, pabelag-belagan mi ra kanay. Ay yang sistima nirang atia belagan ka enged uyun tung ipinagpatuman yamen tung numyu. ⁷ Ay ya pa agari,

yamu mismu ay nagaske ang dapat ming pasugtan yang pasais yamen ating asanami pa tung numyu ang indiaming pisan nagbinulakbul. ⁸ Indiami ra ka nganing nagpasuitu maskin tung ninu pa, kung indi, lawiig kaldaw nagpak-
 abedlayaming nagtrabaw basta indiami ilem mapagpalbat tung numyu*. ⁹ Belagan ang maganing ang anday rasun yamen ang magpasuitu tung numyu, kung indi, indi ra ilem sinikad yamen natetenged gustu yamen ang magpaita ta sasang mulidung matinlung pausuyan mi. ¹⁰ Dispuis pa magkabagay kang may ituwul yamen tung numyu natetenged tung bagay ang atia ay kipurki ating asanami pa rin tung numyu may sasang urdin ang ipinagpatuman da kang lagi yamen tung numyu ang belagan da ka ilem minsang sinambit yamen ang kung may sasang putul tang indi malelyag ang magubra dapat ang indi mi suituen. ¹¹ Yang nagipagpademdem yamen tung numyu natetenged tung bagay ang naa ay may nabalitaan da yamen ang may duma unu asan tung numyu ang pagbinulakbul da. Yang nagapaprusigiran unu nira belag da yang sadiling pagpangabui nira, kung indi, pagpasilawet tung indi nira pinakabedlayan.

¹² Kapurisu natetenged tung mga putul tang maning tia yang sistima nira, may sasang urdin ang nagipatuman yamen tung nirang nagipagpapusigir natetenged tung katengdanan ang nang ipinagpiar ni Ginuung Jesu-Cristo tung yamen. Kaministiran, mamagpakatenten dang mamandilem ta sadiling pagparangabuien nira.

¹³ Ta numyung kadaklan, mga kaputulan, indiamu ilem magmataka tung pagburuaten mi yang matitinlu. ¹⁴ Kung alimbawa may sasang putul mi asan ang pagtamaran dang magubra ang pagkatapus indi ra mananged tung urdin ang atiang isinulat yamen, ya ray tandaan ming pabelag-belagan da kanay ugud basi pa ra ilem asan da ngaeyangay ta eyak na. ¹⁵ Ugaring indi mi ra ilem kawigen ang sasang kasuay mi, kung indi, pakigkesenan mi tung matinlung paamanan, ay tia sasang putul mi tung ni Ginuu ta.

Yang Nagipagampu Na Pablo Ang Magkatirnung Pisan Tung Kaministiran Nira (3:16a)

¹⁶ Yang nagipagampu yamen tung ni Ginuu tang yay pinangapunglan yang kalimengan ang tanya mismu ay magpaeyang tung numyu ta isip ming pirming malimeng ang nunut da ka ta paguruyunan ming matinlu.

* **3:8** 3:8 Pariu ka tung sinambit na tung 1 Tesalonica 2:9 may tung 2 Corinto 11:9.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (3:16b-18)

Buinu, taa tung pagtapusan yamen yang sulat ang naa, yang nagipagampu yamen ang yamung tanan asan mas pang maispirinsiaan mi yang pagpakigsasa ni Ginuu ta tung numyu. ¹⁷ Yuung ti Pablo pagpakikumustaw ra tung numyu asan ang ya ra ilem agisulatayu tung sadiling panulatu ang pariu ka tung pagabuwatu tung pagtapusan yang tanan ang sulatu ugud asan da nga siguruay mi ang yuu ka man yang nagpasulat tung sulat ang atia[†]. Ay maning kang lagi tia yang panulatu.

¹⁸ Yang yeen ang nagipagampu ang mas pang maispirinsiaan ming tanan yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay maaning yamen tung numyu,

Pablo, Silas, Timoteo

[†] **3:17** 3:17 Nagademdeman na ang may nagpaekel ta sulat tung nirang nagpailala ang tanya unu ti Pablo buat (2:2).

Yang Primirung Isinulat Ni Pablo Tung Ni TIMOTEO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing pinalpasan da ti Pablo duun tung Roma, ingkelan na ti Timoteong namagliliwutun si tung duma-rumang banwa ang para mamagparakawutun yang Matinlung Balita tung mga taung indi pa nagagngel. Pagkatapus, namansiangay ra tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung siudad yang Efeso. Pagkatapus atiing magliit da ti Pablo duun tung Efeso ang para magbalik da duun tung Macedonia, ti Timoteo ya ray piniaran nang mangerengan tung anya duun tung Efeso ang para magtarawangen tung sam pundaan duun. Atiing duun da ti Pablo tung Macedonia (1:3), nagsulat da tung ni Timoteo ang ya ra taang sulat ang naang primiru. Purisu yang pagasikad na tung sulat ang naa ay paktelen na yang isip ni Timoteong magtuman yang sasang itinuwul na ang yang dumang pagturuldukanen ta balawag tung ipinagtulduk na ra kang lagi atiing duun pa tanya, kaministiran ang ampalaren ni Timoteong indi ra magpadayun tung pagturuldukan nirang atia (1:3-11). Pati yang maling nagitulduk nira, dapat kang tadlengen na (4:1-8; 6:3-5, 20-21). Dapat kang magpatayu-tayu tung palaksu yang sam pundaan duun ang para usuyun yang mga tumatalig yang tamang pitik (2:1-15). Lugud da ka tung ubligasyun nang mamilik tung mga manigpadagen-dagen pati mga tumatawang ang may mga impurtanting pitik ang dapat pausuyan nang mamilik (3:1-13; 5:17-25). Kumus may maling nagitulduk ta duma, kinunsiuan ni Pablo kung ya pagaring maging durug tinlung turuwulun ni Jesu-Cristo (4:1-16). Dispuis pinakdulan na ka ta matinlung kungsi natetenged tung pagpakignunut na tung duma-rumang grupu tung sam pundaan ang atii, maging mga mamaepet, maging mga taung araneke ta idad tung anya, maging mga baway ang mga balu, maging mga manigpadagen-dagen tung grupu (5:1-25). Pati mga tumatalig ang mga kirepen, may ipinaintindi na ka tung ni Timoteo kung unu pay matinlung ipatuman na tung nira (6:1-2). Pagkatapus pinaamanan na ka natetenged tung mga ugali yang mga manigtulduk ta mali ang pamanginguarta ilem (6:3-5). Dayun na rang ipinademdem ang yang mga tumatalig indi ra enged magamluk ta kuarta ang katulad ka tung nira, kung indi, asan da ilem nga kuntintu yang

isip nira tung kumpurming nagipakdul yang Dios tung nira (6:6-10). Pinapangaku na ka dayun ti Timoteong magtuman dang puliduen na yang tanan ang atiang nagiurdin nang napabtang tung sulat ang atia (6:11-16). Baklu nga tapusay na yang gustu nang ianing, nagpaetad da kung unu pay matinlung ipademdem ni Timoteo tung mga tumatalig ang mga manggaranen (6:17-19). Pagkatapus tung pinagtapusan na, nagurdin da tung anya ang amligan na ta mupia yang ubrang ipiniar yang Dios tung anya ang pirming saktung pisan tung pinagaralan na tung anya (6:20-21).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang may sulat tia, yuung ti Pablong naging sasang apustul ang pangerengan tung ni Jesu-Cristo natetenged tung kalalangan yang Dios ang pagtapnay tung yaten, durua ni Jesu-Cristo ang yay nagapakbat tang magpalua yang tanan ang nagaelatan ta. ² Timoteo, sinulatana ra yeen gated agkawigena yeen ang anaung sadili gated atiang primiru, pinainunukuana yeen kung ya pa agari yang pagirintindien mung ustu tung kamatuuran ang nagapananged ta.

Yang nagipagampuu para tung nuyu ang mas pang maispirinsiaan mu yang kaneeman yang Ama tang Dios pati kaildaw na ang pagpadagen-dagen tung nuyu, durua tanira ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang ya ray paglimengan yang isip mu.

Nagaulit Na Yang Sasang Ipinagpatuman Na Tung Ni Timoteo (1:3-11)

³ Atiing pagliitu ra asan tung nuyu ang nanganingaw ra duun tung Macedonia, yang iningaluku tung nuyu ang magpabutwana ra ilem asan tung Efeso ang para ampalaren mu yang duma asan ang indi ra magpadayun yang pagturuldukon nira ta balawag tung ipinagtulduku ra kang lagi asan. ⁴ Bilang aningen mu ang indi ra padayunan nirang intindien yang mga isturia-isturiang atiang natetenged unu tung Dios buat ang yay pinanubli nira tung mga kinaampu nira. Pati yang mga aran yang mga kinaampu nirang pira-pira rang laksana lugud da ka yang mga aran yang namagsurubli-subli tung nira, indi ra ka nira padayunan ang pagamenan ta mga isip nira. Kipurki yang pakawutun yang nagitulduk nirang maning tia tung mga taung pamamati, belag ya eyangay ta ipagtalig nira tung ni Jesu-Cristo ang para matultulan da rin nira yang planu yang Dios, ya magintra surugaan. Ay ya pa agari, natetenged ilem tung pagtaraligen ta tung ni Jesu-Cristo, asan da ilem ngaintindiy ta kung unu pay

palaksu yang planu yang Dios ang para mausuy ta. ⁵ Yang pagasikarung nagtuwul tung nuyung magpasanaga tung mga manigtulduk ang atia ay ugud imbis magsurugaan da yang pamamati tung nira, indi ra. Kung indi, asan da ngaeyangay ta paggeregmaan nirang magpurutul. Ang para maggeregmaan tanira ta ustus, kaministiran ang bilugun da nira yang mga isip nira tung nagauyunan yang Dios ang indi magtenakan, magamlig kang indi enged magbuat ta nagaskean nirang kuntra tung kalelyagan na, ig tedek ka tung mga isip nira yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus. ⁶ Kipurki may duma asan ang naski ra tung tulung palaksung atia ang asta nagpakled da tung pagturuldukun ta anday katumuyan na*. ⁷ Gustu nirang magpabantug ang tanira sagad da tung mga katuwulan ang ipinagpasulat yang Dios tung ni Moises. Ang pagkatapus indi nira nganing nagamaresmesan kung unu pa enged ay katuyuan na yang mga katuwulan ang atiang nagapapaktelan nira ta mupia. ⁸ Nagaskean tang matinlung itulduk ta yang mga katuwulan yang Dios tung mga tau, basta gamiten ta ilem tung tamang palaksu. ⁹⁻¹⁰ Nagaskean ta ka ang yang rumbu nira enged belagan tung mga taung pamagusuy ra tung kalelyagan yang Dios. Kung indi, ipinakdul na tung yaten ang para ipasanag ta tung mga taung malinampasen ang basi pa ra ilem asan da nga malamaray nira ang tanira alawid tung Dios. Pariu ra asan tung mga taung indi ra kang lagi pagintindi tung mga katuwulan. Asan da ka ta baliwala ka ilem tung isip nira yang kumpurming unu pay nagadapat tung Dios, asan da ka ta mga taung anday pageled nira tung Dios, kung indi, masadya ka enged tung isip nirang magpakasalak tung anya, asan da ka ta anday pagmaal na tung nagamaal yang Dios ang pulus pangkaliwutanen ka ilem yang nagapagamenan nira ta mga isip nira, asan da ka ta mga taung pangimatay tung sadiling tatay nira mismu ubin tung sadiling nanay nira mismu ubin tung mga masigkatau nira, asan da ka ta pangumbaway ubin pangunlali ubin pagpangrangga tung pagkadarala yang mga darala, asan da ka ta mga taung pangasawa-kasawa tung aruman nirang lalii, asan da ka ta mga taung pagpamiag tung mga masigkatau nirang para ipaalang da nira tung duma ang ipakirepen, asan da ka ta mga taung buklien ang maskin magsumpa tung katalungan yang Dios may yang mga usgadu, pagbukli ka enged, asan da ka ta mga taung pagbuat ta maskin unu pang ubra-ubray ang balawag tung tamang nagitulduk.

* **1:6** 1:6 Katulad ka tung ni Himeneo durua ni Alejandrung sinambit na tung 1:20.

¹¹ Yang nagitulduk ang atiang tama, asan da ngaitaay tung nagadapatan yang Matinlung Balitang naang ipinagpiar yang Dios tung yeen ang ipagpakawut tung mga tau†. Liit tung anyang makagagaem ig yay magkabagay ang dayawen tang pirmi.

Natetenged Tung Sasang Nagapasalamatan Enged Ni Pablo Tung Ni Ginuung Jesu-Cristo (1:12-17)

¹² Durug dakul yang pagpasalamatu tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong nagpaktel tung yeen ang para makayana-nung magerekelen tung katengdanan ang ipiniar na tung yeen. Ay kipurki atii pala, ipinabtangaw ra anyang sasang mataligan nang magerekelen ta matinlu tung balitang atia natetenged tung anya. Purisu pinilikaw ra nganing anyang manirbian tung anyang magparakawutun. ¹³ Pinilikaw ra ka enged anya, agad atii kanay, nagparalagpakenaw pa ta mga bitalang panduminar tung anya. Pati mga tumatalig tung anya, pinandeeg-deeganu nganing ang pinanginsultu. Piru inildawanaw ra ka enged anyang indiauw ra ka pinarusan na natetenged anday malayu kung unu pa enged ay nagabuat atiiing pagdiskumpiaraw pa rin tung anya.

¹⁴ Maskin dakulu ka man yang kasalananu tung anya, piru pinagpaitaanaw ra ka enged anya ta kaneeman nang subra bastanti ay pinaeyanganaw ra anya ta ipagtaligu tung anya pati yang ipaggegmauw tung mga tauan na. Ya ray nagainabu kung pagkinapulitayita ra ni Jesu-Cristo. ¹⁵ Naa wa yang sasang pirming nagapagkeresen-kesenan tang mga tumatalig ang talagang matuud ig magkabagay kang pauyunan yang kadaklan ang mga tau ang anday dua-dua yang mga isip nira. Maning taa yang palaksu na:

“Yang ipinagingtau ni Jesu-Cristo taa tung kaliwutan ang naa ay ugud magpanapnay tung mga taung maki-nasalananen.”

Ang pagkatapus yang pinakamalain tung nirang tanan yuu. ¹⁶ Piru ya ra ka man taa yang katuyuan ni Jesu-Cristong nagildaw tung yeen ay ugud tung yeen ang pinakamalain enged tung tanan ngaipaitaay na yang pagparurusun nang subra ang para ya ray magsirbing mulidu tung duma ang kemtel da yang mga isip nirang magtalig da ka tung anya ang asan da ka nga paeyangay na ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na. ¹⁷ Purisu agdayawenu ta mupia yang Dios ang yay may gaem tung tanan magimpisa pa atiiing primiru ang asta ra ilem tung sampang anday katapus-tapusan. Tanya banal ig indig dakaten ta mata.

† **1:11** 1:11 Ikumpalar tung isinulat ni Pablo tung Roma 1:16, 2 Corinto 3:7 may 4:4, 6.

Ultimu ilem tanya yang matuud ang Dios. Yay dapat ang padengegan ta ta mupiang dayawen ang asta ra ilem tung sampang anda enged ay katapus-tapusan na. Talagang magkabagay ang pisan ang yay buaten ta.

Nagapaktel Ni Pablo Yang Isip Ni Timoteong Magprusigir Tung Ipiniar Na Tung Anya (1:18-20)

¹⁸ Yang nagiurdinung atia tung nuyu‡, anaw, prusigiran mu ta mupia ang katulad ka tung sasang sundalung pagprusigir ang pagbatuk tung gira, maskin nagaliwagan da. Ang para india magpatalaw ang magpasanag tung duma asan ang pagturuldukun ta mali, pirming demdemen mu yang mga bitala yang mga kaarumanan mu ang natemeng da tung nuyu ating pagpasanag yang Espiritu Santo tung nira ang yawa unu matinlung papgesen ta katengdanan§.

¹⁹ Kaministiran ang padayunan mu yang pagtaraligen mu tung ni Jesu-Cristo. Asta yang nagaskean mung malain ang pagburuaten, amligan mu ka ta mupiang likayan ugud anday barasulun yang painu-inu mu tung nuyu. Aganingena yeen ta maning tia ay kipurki may dumang mga manigtulduk ang nagpalangaas da ilem ang nagbuat yang nagaskean da kang lagi nirang malain ang pagkatapus ya ray nakanayan ta ikarangga yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus. ²⁰ Katulad da asan tung binuat ni Himeneo* durua ni Alejandro†. Kapurisu ipinagintrigaw ra tung pudir ni Satanas‡.

2

Yang Mga Tumatalig Dapat Ang Mamagarampuen Para Tung Tanan Ang Mga Tau Natetenged Yang Gustu Yang Dios Ang Magpalibri Tung Nirang Tanan (2:1-7)

¹ Numaan, may ingalukunu si tung nuyu may tung mga kaputulan ta asan ang landaw tung tanan ang pirmiamung magarampuen para tung tanan ang mga masigkatau mi.

² Yang ipagampu mi enged ya ra yang mga adi pati yang tanan ang may mga katengdanan ang tawangan na tanira ta maayen tung pagerekelen nira tung banwa ugud malimeng yang pagkarabetangen tang pirmi ig erek-erek tang pagusuy tung kalelyagan yang Dios. Ay tung pagurusuyun tang atia, asanita ra nga galangay ta mga tau ig pamatienita ra ka nirang pagpaintindi yang kamatuuran.

‡ **1:18** 1:18a Balikan yang sinambit na tung 1:3. § **1:18** 1:18b Ikumpalar tung 4:14. * **1:20** 1:20a Sambiten na si tung 2 Timoteo 2:17-18. † **1:20** 1:20b Aparting Alejandroay tung sinambit na tung 2 Timoteo 4:1 ‡ **1:20** 1:20k Maayen kung ikumpalar ta tung isinulat ni Pablo tung mga Corinto tung 1 Corinto 5:5.

³ Atia yay durug tinlung buaten ta ig ya kay nagauyunan yang Dios ang pagtapnay tung yaten ang mga tumatalig.
⁴ Pati yang kadakan ang mga tau gustu na kang maintindian da ka nira yang kamatuuran ang nagitulduk natetenged tung ni Jesu-Cristo ig panangden da ka nira ugud magkaratapnay na ra ka.

⁵ Yang dalan yang kalibrian sam bilug ilem ay kipurki sam bilug ilem yang Dios ig sam bilug ka ilem yang manigpakaknga tung yaten may tung Dios. Anday duma, ya ra ti Jesu-Cristong nagingtaung bilug. ⁶ Yay nagpatumbas yang linawa na para tung yaten ang tanan ang mga tau ugud mapaluasita anya tung pagpakasalak ta*. Yang pagpatumbas nang atii, ya ray pruibang durug kasanag ang ipinagpaita na tung uras ang ipinagtipu na kang lagi ang tanya talagang may gustu na ang yang tanan ang mga tau malibri. ⁷ Ya ra kay natengeran na ang tinuldukaw ni Jesu-Cristong maging sasang apustul nang mangerengan tung anyang magparakawutun tung belagan mga masigkanasyunung mga Judio. Bilang pasanaganu ta maayen natetenged tung kamatuuran ang kung magtalig yang mga sadili nira tung anya, asan da nga tapnayay na. Yang nagianingung atia ang tinuldukaw ni Jesu-Cristong maging sasang apustul na belagan bukli ang katulad tung nagipetel yang duma tung yeen, kung indi, talagang matuud.

Natetenged Tung Mga Pasais Ang Dapat Usuyun Yang Mga Tumatalig Tig Lalii Tig Baway (2:8-15)

⁸ Ibaliku ra kanay tung pagarampuen mi asan†. Yang nagaingaluku tung mga tumatalig maskin ay pa mamagsaragpun ang para mamagtuu tung Dios, yang mga lalii yay magmangulu tung pagarampuen. Ugaring ilem yang magkabagay ang magkereng ang magpaabwat yang mga kalima nang magampu, kumpurmi ra ilem yang taung bilug yang isip na tung nagauyunan yang Dios, bilang anday nagasilagan na ig anda kay kabalala na. ⁹ Asta yang mga kaputulan tang mga baway, yang nagaingaluku tung nira, ya taa. Kaministiran ang yang pagarawelen nira eklan nira tung magkabagay tung pagterelengen ta duma may ruma ang anda kay ekel nang danyu tung mga lalii, kung indi, tung katamtaman ilem. Indi ka nira

* **2:6** 2:6 Pariu ta palaksu yang sinambit ni Ginuung Jesus tung Mateo 20:28; Marcos 10:45; Tito 2:14. Belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tau, luwus dang mangalibri, ay kung indi magtalig yang mga sadili nira tung ni Jesu-Cristo, tay puis indi ra ka engaged mangalibri. Piru kung tinu pay magtalig tung anya ang yang pagpakugmatay na ya ra ilem ay paginetegan yang isip na, siguradung ya ray tapnayen nang ipalibri. † **2:8** 2:8 2:1

pasubraan yang pagpurusturaen nira tung mga bua nira ig tung pagsuruutun nira ta mga alaas ang bulawan ubin mga musya ubin mga awel ang durug maal. ¹⁰ Kung indi, yang gamiten nirang ipamustura tung mga sadili nira ya ra yang pagburuaten nira yang matitinlu ang katulad ka tung dapat ang maita tung mga baway ang paganing ang tanira pagtuu ta ustu tung Dios. ¹¹ Dispuis kung nagapanuldukan da yang mga lalii, kaministiran ang yang mga baway mamagpamati ra ilem ang indi ra ka magsublang-sublang, kung indi, ilalaen nira ta maayen yang katengdanan ang ipiniar yang Dios tung mga lalii ang magturuldukan tung sam pundaan. ¹² Indi nganing nagatugtanu yang mga baway ang magturuldukan tung mga lalii ubin mangatengdanan tung nira, kung indi, kaministiran mamagpamati ra ilem asan. ¹³ Ay ya pa agari, ti Adan yay tukaw ang inimu yang Dios, baklu pa ti Eba‡. ¹⁴ Yadwa pa, belagan ti Adan yang nagpadaya tung nagpairaw-iraw ang atii, kung indi, yang baway ang asta dayun dang naglampas tung sasang inurdin yang Dios tung nira§. ¹⁵ Piru kung magintindi ra ta ustu yang mga putul tang mga baway tung turnu nirang pagparanganaen kag pagparadakulun tung mga ana nira, asan da nga bagasay nirang mas pa yang kalibrian nira* basta padayunan nira yang pagtaraligen nirang bugus tung ni Jesu-Cristo pati yang paggeregmaen nirang ustu tung mga kaarumanan nira, ya ka. Ig dayun-dayun da ka yang pagatu nirang pagatu tung kalelyagan yang Dios ang pirmi ka tung magkabagay yang tanan ang mga pagurulagen nira.

3

Natetenged Tung Mga Pasais Ang Dapat Mapitikan Tung Sasang Tumatalig Baklu Ra Piaray Ang Manirbian Tung Sam Pundaan (3:1-14)

¹ Naa wa yang sasang pirming nagapagkeresen-kesenan tang mga tumatalig ang talagang mataligan tang matuud. Maning taa yang palaksu na:

‡ **2:13** 2:13 Genesis 2:7, 21-23 § **2:14** 2:14 Genesis 3:1-7 * **2:15** 2:15 Yang gustu nang ianing, yang kalibrian tang mga tumatalig, may palaksu na numaan tung mga pagpangabui ta. Sinambit ka ni Pablo tung Filipos 1:19 may 2:12. Pati ti Pedro, ya ka. Matinlung basaen yang inaning na tung 1 Pedro 5:12 pati yang sasang pasanag.

“Kung tinu pay pagsikad ang manirbian bilang magmaepet-epet* tung sam pundaan yang mga kaputulan nang mga tumatalig, yang nagalelyagan nang atia, tala-gang may timbang nang durug kaimpurtanti para tung ikaayen yang grupu.”

² Kapurisu, kumus duru ka man agkaimpurtanti yang ubrang atia, kung tinu pay piaran ang magmaepet-epet, dapat ang anday mapitikan tung anyang mga malalain. Yang tetelengan tung anya, maning taa: Dapat ang sam bilug ilem yang kasawa nang yay nagapabuyukan na ta gegma na, maske kang magsuspindi tung sadiling kalelyagan na, matandes ka tung tanan ang mga pagurubraen na ang pirmi ka tung magkabagay tung pagterelengen yang mga kaarumanan na, mainasikasuen ka tung mga bisita na, ig dapat kang maayen ang magbadbad tung kinaisipan yang kumpurming pagapanuldukan na. ³ Dispuis pa, dapat kang belagan tarainem, belagan kang mairil, kung indi, maamumu, alawid tung anya yang suruayen, ig belagan kang maamluk tung kuarta. ⁴ Dapat kang maskeng magerekelen tung sadiling pamilya na tung matinlu ang asan da ngaeyangay yang mga ana na ta ipaggalang nira ta ustu tung anyang magpalalang, maskin tung dumang mga mamaepet, ya ka. ⁵ Simpri kung tinu pay indi pa nganing maskeng magerekelen ta matinlu tung sadiling pamilya na, ya pa yang sam pundaan ang yang Dios ka man yay may anya, makayanan na pa wasung panirbian tung matinlu? ⁶ Dapat ka ang yang sasang tumatalig ang indi pag tegasan tung pagtalig na, belagan ang yay piaran mu. Ay muya kung ya pay piaran mung manirbian, ya ra ilem ay pagdakulan yang kulu na yang pusisiun na ang asta lumambeg da dayun tung sintinsia yang Dios ang katulad ka tung ipinakdul na tung ni Satanas atiing pagdakul da ka yang kulu na ang asan da nga kuatay na tung katengdanan nang abwat. ⁷ Kidispuis pa, kung tinu pay piaran, dapat kang matitinlu yang mga ubra-ubra na ang pati yang mga taung indi pa nagatultul tung kamatuuran, durung panggalang nira tung anya. Kipurki kung anda, ya ray sawayen nira tung anya ig indi ra ka mamagpamati tung nagipagpakawut na ra rin tung nira. Yang pisan ay kalelyagan ni Satanas ang mainabu

* **3:1** 3:1 Maayen pang pademdeman ta yang sinambit ni Ginuung Jesus ang kung tinu pa unu ay agalelyag ang magmangulu, dapat unu ang yang pagpabetang na tung sadili na tanya sasang kirepen ka ilem yang mga kaarumanan na. Bilang duun ipaanggiray na yang sadili na tung pagpabetang ni Ginuung Jesus tung sadili nang durung pisan agkaraneke ang katulad ka tung sinambit na tung Mateo 20:26-28; Marcos 10:43-45 ig sinambit ka ni Pablo tung Filipos 2:5-8.

ang yang kaalimbawaan na maning pa tung nasierita ra anya.

Yang Dapat Ang Mapitikan Tung Sasang Malelyag Ang Magtawang Tung Sam Pundaan (3:8-13)

⁸ Kung natetenged tung дума ang nagalelyag dang manirbian ang magtawang tung mga masigkatumatalig nira tung sam pundaan, dapat kang garalangen kang lagi ta mga tau ang tanya sasang maayen ang tau. Dapat kang belagan sanga yang dilak na. Dapat kang belagan tarainem ta binu. Belagan kang maamluk tung kuarta. ⁹ Dispuis dapat kang tedek tung isip na yang pagparanangeren na tung kamatuuran ang naang ipinagpabunayag da yang Dios tung yaten ang nunut da ka ta pagturumanen na ang limpiu yang painu-inu na ang anday barasulun na tung anya. ¹⁰ Dispuis pa, pati tanira, dapat kang puntusan da kanay ang pamalaran kung tanira talagang magkabagay rang piaran u kung indi†. Pagkatapus, kung anday puntus ang naita tung nira, baklu ra piaray ang manirbian tung sam pundaan. ¹¹ Pati mga baway ang kumpurming malelyag da kang manirbian, dapat kang garalangen kang lagi ta mga tau, dapat kang belagan kang sanga yang mga dilak nira, dapat kang maskeng magsuspindi tung mga kalelyagan nirang sadili ig dapat kang mataligan ka tung maskin unu pang ubraay. ¹² Kung nainu pay nagalelyag ang magtawang tung sam pundaan, dapat kang sam bilug ilem yang mga kasawa nirang yay nagapabuyukan nira ta gegma nira ig dapat kang matinlu yang pagerekelen nira tung sadiling pamilya nira. ¹³ Yang ipagpaderep nira tung turnu nirang atia ay kung tinu pay magtarawangen ta matinlu tung mga aruman na tung sam pundaan, galangen da nira ta mupia ig asan da ka ngaeyangay ta balur yang isip nang magpaintindi tung дума may ruma natetenged tung kamatuuran ang nagausuy na.

Nagipasanag Na Kung Unu Pay Pagasikad Nang Nagsulat Tung Anya (3:14-16)

¹⁴ Maskin sinulatana ra yeen natetenged tung mga bagay ang atia, may sarigu ka ang basi pa ra ilem ang indi ra ilem buay, mangayaw ra asan tung nuyu. ¹⁵ Ugaring ilem, naisipu ka ang muya kung may maatrasaduanu pa tani, mas matinlu sulatana rang lagi yeen ugud maintindian mu rang lagi kung unu pay mga matinlung palaksu ang dapat ang ipausuy mu tung mga kaarumanan mung mga tumatalig asan ang yang kaalimbawaan nirang sam pundaan maning

† 3:10 3:10 Matinlung ikumpalar ta tung inaning na tung 5:22 may 24.

pa tung yay pamalay-walay yang ultimu ilem ang Dios. Katulad tung mga adili may yang pinakdengan nira ang yay panielan yang lebat yang intirung balay ang para mabaked ig yang gamitan na uyun tung katuyuan yang nagpakdeng, ya ray kaalimbawaan yang mga tauan yang Dios. Ay tanira kay pamagpabaked tung kamatuuran ang naang ipinagpabunayag da yang Dios tung yaten ig ipinagpiar na ra ka dayun tung nirang kegnan ang para pirming mapuirsa yang builu na tung isip yang mga tau ugud kumawut da ka enged tung katuyuan yang nagpiar. ¹⁶ Durung pisan agkatimbang yang kamatuuran natetenged tung ni Jesu-Cristong ipinagpabunayag da yang Dios tung yaten. Asan da nga bilugay ta yang nagadapatan na tung sarabyen yang sasang karantaen tang maganing,

“Ya ray nagingtaung bilug[‡],

Pinaingmatuuran da ka yang Espiritu Santo ang tanya ra ka man yang Mananapnay gated nabui si kang uman[§],

Pagkatapus naita ra ka ta mga angil ang bui ra ka man*.

Yang balita natetenged tung anya ipinampakawut da ka tung mga taga duma-rumang nasyun,

Pinanaligan da ka nira taa tung kaliwutan ang naa,

Ang tanya duun da ka man tung langit paggarae-men[†].”

4

Yang Nagipaaman Na Tung Anya Natetenged Tung Duma Ang Manalyud Da Tung Kamatuuran (4:1-5)

¹ Ugaring ilem, durug kasanag yang sasang ipinagpaula yang Espiritu Santo ta muya-muya ang tung panimpu ta unung naang panguri ang baklu maglekat ti Ginuung Jesus, may duma unung mamalpas da tung kamatuuran ang naang nagapananged tang tanan natetenged tung ni Jesu-Cristo*. Ay magpaekel da yang mga isip nira tung mga manigtulduk ang mga mandaraya ang yag paisipay ta mga dimunyu kung unu pay itulduk nira tung mga tau. ² Yang mga taung atia pagtulduk ta kabuklian ang ya ra aganingay nirang yay kamatuuran. Indi ra maimung magsugat tung pagabuat nirang atiang kamali natetenged pinamateltelan da kang lagi nira yang pagbarasulun tung nira yang mga painu-inu nira ang asta maning pa tung

‡ 3:16 3:16a Juan 1:14 § 3:16 3:16b Roma 1:4 * 3:16 3:16k Mateo 28:1-7; Marcos 16:5-7; Lucas 24:1-6 † 3:16 3:16d Marcos 16:19; Mga Binuat-buatan

1:9-11 * 4:1 4:1 Mateo 24:10-11; Mga Binuat-buatan 20:28-31

namined da. ³ Agampalaren da nira yang mga tau ang indi ra magkarasawaan. Aglalangan da ka nira ang dapat ang maglii tung duma-rumang mga palanganen. Ang pagkatapus yang nagibawal nirang atia inimu nganing yang Dios ang para mapakinawangan da yang mga tumatalig ang nangatultul da tung kamatuuran ang nunut da ka ta pagpasalamat nira tung anyang nagpakdul. ⁴ Talagang mali yang nagitulduk nira ay kipurki yang tanan ang inimu yang Dios, pulus matinlu ig anday dapat ang pangindian ta, kung indi, luwus ang mapakinawangan ta basta panuntan ta ta pagpasalamat ta tung anya. ⁵ Yang indi ta ipandeleg tung mga bagay ang atia ay pulus da limpiu ekel tung pinaganing yang Dios ang matinlu atiang primirung pagimu na kag yadwa pa ekel tung pagpasalamat ta tung anyang nagpakdul.

Natetenged Tung Dapat Ang Tumanen Ni Timoteo Ugud Maging Matinlung Turuwulun Ni Jesu-Cristo (4:6-16)

⁶ Yang mga bagay ang atiang baklung nagasambitu, kung ipasanag mu tung mga kaputulan ta asan, maayen yang pagpaturuwulun mu tung ni Jesu-Cristo. Kayanan mu tia kung pirming paneem-neeman mu yang kamtangan yang kamatuuran ang naang nagapananged ta pati yang ipinagtulduku tung nuyung durug tinlu ang ya ra kang lagi ay magusuyun mu. ⁷ Piru yang mga isturia-isturiang atiang nagipakli yang duma tung kamatuuran ang nagitulduk, indi mu ra engaged intindien ay imu-imu ta tau ka ilem ig andang pisan ay pakawutun nang matinlu. Kung indi, katulad ka tung sasang manugkayam ang pirming pagpaawat ang pagpaktel tung tinanguni na ang para simpan dang pisan tung paglaban, yawa ya ka. Pirmia ra kang magpaawat ang magpaktel tung pagurusuyun mu tung kamatuuran ang para yang pagurulagen mu atu rang pisan tung kalelyagan na. ⁸ Durug kaimpurtanti tia, ay kipurki telengan mu ra ilem. Kung tung bagay, yang pagpaktel ta tung tinanguni ta mabintaa ka piru tung gesyeng uras ilem. Piru yang pagpaawat tang pagpaktel tung pagurusuyun ta tung kamatuuran, anday kategka-tegkaan yang mabintaan ta asan. Ay asan da engaged nga bagasay tang mas pa yang baklung klasi ta pagpangabui ta belagan ilem simanyan, kung indi, pati asta tung uras ang kawutun ang anday katapus-tapusan na[†]. ⁹ Yang nagasambitung atia sasang pirming nagipagkesenkesen tang mga tumatalig ang talagang matuud ka man

[†] 4:8 4:8 Ya ra kang lagi ay inaning ni Ginuung Jesus tung Lucas 18:29-30. Anggid ka tung sinambit ni Pablo tung 1 Corinto 9:25-27 may tung Filipos 2:12-13.

ig magkabagay kang pauyunan tang usuyun[‡]. ¹⁰ Ya ra ka nanging ay natengeran na ang pagpakabedlayitang pagpaawat tung pagurusuyun ta tung kalelyagan yang Dios. Kipurki tanyang makagagaem yay paginetegan yang isip tang pakdulanita ra anya yang pinangakuan na ang tanya ka man yang manigpanapnay tung maskin tinu pang tauay bilang tung kumpurming magtalig yang sadili na tung ni Ginuung Jesus. ¹¹ Kaministiran ipasanag mu ta mupia yang mga bagay ang atia tung mga kaputulan ta asan ang nunut da ka ta pagpatuman mu tung nira. ¹² Maskin lamkuena ta duma ang yawa indi magkabagay ang magturuldukon tung nira sigun tung pagkamula mu, indi mu ra ilem keteyen. Kung indi, ta nuyu, magpaitaa ta matinlung mulidung puiding mausuy nira tung pamitala mu, tung mga ulag mu, tung paggeregmaen mu, tung pagtaraligen mu tung Dios, may tung pagtaraklingen mu tung may pagkamalaway na. ¹³ Mintras indiaw pa magkakawut asan, yang pabilugan mung prusigiran ya ra yang pagbarasaen mung pagpanggel yang napabtang tung kasulatan. Panuntan mung lagi ta maliway ang pasanag kung unu pay nagalagpakan na ig paktelen mu ra ka dayun yang mga isip nirang mamagtuman. ¹⁴ Indi mu ilem pawaya-wayaan yang abilidad ang atiang ipinakdul yang Dios tung nuyu ekel tung sasang inula natetenged tung nuyu[§]. Atii pinauyunan da ka dayun yang mga pamagmaepetepet asan ang namagdeen tung nuyung namagpapes yang katengdanan mu*. ¹⁵ Yang nagipanuwulung atia[†] tung nuyu, paderepan mu ta mupiang pabilugan ugud asan da mabistung pisan tung tanan ang mga kaarumanan mu ang yang panirbian mu tung ni Ginuung Jesus pagtinlu rang pagtinlu. ¹⁶ Amligan mung amligan yang mga ubra-ubra mu pati yang nagitulduk mu ang parariung ipausuy mung pirmi tung pitik ang para magkatunuan. Ay kipurki kung yay padayunan mu, asan da ngaipalibriay mu yang sadili mu tung pagkatalang pati yang pamagpamati tung nuyu, ya ka.

5

Kung Ya Pa Agari Yang Pagpakignunut Na Tung Mga

‡ 4:9 4:9 Ikumpalar tung 6:6. § 4:14 4:14a Yang napagula natetenged tung anya puiding yang sasang tumatalig duun tung Efeso. Maayen ang ikumpalar ta tung sinambit na tung Yadwang Timoteo 1:6 natetenged tung pagdeen na tung ni Timoteo atiang primiru. * 4:14 4:14b Kung natetenged tung pagdereenen, basaen ta tung 5:22 may tung Mga Binuat-buatan 6:6; 13:2-3. † 4:15 4:15 Bilang yang nabtang tung 4:12-14

Mamaepet May Tung Aranek Ta Idad Tung Anya (5:1-2)

¹ Kung alimbawa may sasang maepet ang lalii asan ang kaministiran ang paintindien mu natetenged tung ubra-ubra na, indi mu enged buyayawen, kung indi, pakigkese-nan mu ta luay-luay ang ya rag kawigay mung ama mu. Kung natetenged man tung mga masigkalalii mung aranek ta idad tung nuyu, ipabtang mung mga putul mung sadili ang yag kunsuay mu ta matinlu. ² Kung natetenged man tung mga mamaepet ang mga baway, kawigen mung nanay mu. Kung natetenged man tung mga baway ang aranek ta idad tung nuyu, ipabtang mu kang mga putul mung mga baway ang pulus ka tung magkabagay yang pagaratraren mu tung nirang anday danyu.

Nagapasanagan Na Natetenged Tung Pagerekelen Na Tung Mga Baway Ang Mga Balu (5:3-16)

³ Yang mga baway ang nagkarabalung anday may kaampiran tung nirang magasikasu tung nira, yay dapat ang di-paraen yang sam pundaan ang asikasuen. ⁴ Piru kung may sasang balu ang may mga ana na ubin mga apu na, tanirang may sadili, yang dapat ang ipalandaw nirang intindien tung panirbian nira tung Dios ya ra yang pagarasikasuen nira tung sasang maepet nira ang para asan da nga balesay nira ta matinlung kaneeman ti nanay nira ubin ti bai nira. Ay kipurki yay nagauyunan ang pisan yang Dios. ⁵ Ugaring yang sasang balung kapas ang pisan ta magasikasu tung anya, atia anday dumang paginetegan yang isip na, kung indi, ultimu ra ilem yang Dios. Lawiig kaldaw yang pagpatawang na tung anya. Ya ray balung dapat ang asikasuen yang sam pundaan. ⁶ Piru kung may balung pagpapsaw ra ilem tung sadiling kalelyagan nang pagbuat ta malalaway, maskin bui pa tanya, katimbang nang patay rang lagi ay nagpablag da tung Dios ang nagpanadili. ⁷ Yang nagiurdinung atia natetenged tung pagarasikasuen tung mga balu, kaministiran ang ipagpadapat mung ipatuman tung sam pundaan yang mga tumatalig asan ugud anda ray sarang ang mabangdan ta duma tung nira. ⁸ Piru kung tinu pay indi magarasikasuen tung balung may kaampiran tung anya, kapin pa enged yang sadiling nanay na ubin sadiling bai na, asan nga paitaay na ang nagapanalyuran na ra yang ustung pagurusuyun tung kamatuuran ang naang nagapananged ta. Asan da ka napadeeg tung belagan mga tumatalig ang pamagarasikasuen ngani tung mga balu nira.

9-10 Kung natetenged tung listaan ta mga balu*, yang sulaminting ilista asan, ya ra ilem yang kumpurming pagidaran da ta saisinta anyus (60) patakwal. Kaministiran minsa ilem ang nagpakasawa ang indi na ra ka linimbungan yang kasawa na. Kaministiran kang ilaladu ra kang laging durug tinlu yang mga buat-buat na. Bilang durug tinlu yang pagparadakulun na tung mga ana nang asta namaglua rang neeman, duru kag kainasikasuen tung mga tumatalig ang nagapanaw tung anya maskin indi na ka nagailala, panirbian ka tung mga masigkatumatalig na ang maskin ubra ta sasang turuwulun, agpegsan na ka enged ang ubraen†, ig durug katinawangen tung mga taung nagaliwagan da. Kung pirling pagprusigir tung mga pagurubraen ang mga maning tiang nagikaayen ta mga masigkatau na, yay sasang balung dapat ang ilista.

11 Piru kung natetenged tung mga balung mga baway ang arane pa ta idad tung saisinta, indi ra ilem ilista. Ay kipurki kung ilista pa, muya kung dereegen da yang kalelyagan nirang magpakasawa si, magisul da tung pinangakuan nirang manirbian da tung ni Jesu-Cristong mintras bui pa. 12 Ya ray magakdan nira ta pakusalak natetenged pinanalyuran da nira yang sinumpaan da nira atiang pagpalista nirang primiru. 13 Yadwa pa, pag nalista ra ngani, muya magkaanad-anad da tung pagpatamad. Imbis magprusigir tung panirbian nira tung ni Ginuu ta, gastaen da ka ilem nira yang uras nira ta masyadung pamasyar-pasyar nira tung mga kabalayan. Belagan da ilem maning tia, kung indi, maglua ra kang daldalira pa, mapinagpalawet pa tung anday kalalabten nira ig mainisturiaen pa tung belag dang bagay ang sarambiten. 14 Purisu yang gustuu asan tung nira, maayen pang magpakasawa si, magparanganaen da ig magarasikasuen da tung pamalay-walay nira ugud asan da nga kapasay ta mapadatelan yang pamagkuntra tung yaten ang mga tumatalig ang mamagtagam pa rin ta saway. 15 Impurtanting sambitenu tia, ay kipurki may dumang mga balung arane pa ta idad ang nagpalista ra ang pagkatapus napatalang da tanira tung ni Satanas ang nagpakled da tung mga ubra-ubrang mga maning tiang durug kasayud.

* 5:9-10 5:9-10a Atii kanay yang mga balung ilinista yang sam pundaan, ya agasikasuy nirang sam pundaan kag yadwa yag piaray nira ta mga ubligasyun nirang manirbian tung ni Ginuung Jesu-Cristo. † 5:9-10 5:9-10b Sigun tung bitalang "maskin ubra ta sasang turuwulun agpegsan na ka enged ang ubraen", kung getesen ang ilakted tung Tinagbanwa maning ta: "pagapangugasan na ra ka yang mga kakay yang mga tauan yang Dios." Ay atii kanay yay sasang ubrang pinakaaranek. Ya ra kay binuat ni Ginuung Jesus tung sam puluk may durua nga tauan na baklu dineep (Juan 13:1-17).

¹⁶ Ibaliku ra kanay tung mga balung kapas ang pisan‡. Kung may tumatalig ang baway ang kasawaan pa ang yay may sadili tung sasang balung baway, dapat ang yay magarasikasuen tung balung atia. Indi na ra palbatan yang mga kaarumanan nang sam pundaan ang papagsuituen ugud yang suituen nira ya ra ilem yang mga balung kapas ang pisan ta magsuitu tung nira.

Yang Mga Urdin Ni Pablo Natetenged Tung Mga Pamagmaepet-epet Ang Kada Sam Pundaan (5:17-25)

¹⁷ Ibaliku ra kanay tung mga pamagmaepet-epet ang kada sam pundaan§. Kung matinlu yang pagmaepet-epet nira ang pamanirbian tung mga kaarumanan nira, magkabagay kang galangen nira ta maayen kag riparaen ka nira kung agkulangen da nganing tung mga kaministiran na. Kapin da engaged yang pamagpakabedlay ang pamagprusigir tung pagararalen nira tung bitala yang Dios may tung pagturuldukun nira. ¹⁸ Aganingenung magkabagay ang galangen ang riparaen, ay tia uyun tung sasang napabtang tung kasulatan ang yang sasa unung bakang nagapapanggeyek, indi unu pugsungan*. Uyun ka tung sam bilug kang bitalang napabtang ka tung kasulatan ang maganing,

“Magkabagay ka ang yang sasang ubrirus asikasuen tung mga kaministiran nang yay maning pa tung suul na,” agaaning†.

¹⁹ Yang sasang pagmaepet-epet, kung alimbawa mabang-danan ta malain ang ya ray ikiga tung nuyu, indi mu ra kanay intindien, mintras anda pay magpaingmatuud ang durua ubin tulu nga tauan‡. ²⁰ Kung masiguru mu ra nganing ang matuud ka man, ipaintindi mu ra tung anya yang kasalanan na ugud basi pa ra ilem asan da ngaeyangay ta ipagsugat na. Ya ray buaten mu tung katalungaan yang kadaklan§ ugud asan da mamagkatinir ta pageled nirang mamagusuy*. ²¹ Timoteo, naawa engaged yang nagituwulu

‡ **5:16** 5:16 Balikan ta yang inaning na tung 5:3, 5, 8. § **5:17** 5:17 Balikan

ta yang isinulat na tung 3:1-7. * **5:18** 5:18a Deuteronomio 25:4; 1 Corinto 9:9 † **5:18** 5:18b Ikumpalar tung Mateo 10:10 may tung Lucas 10:7. ‡ **5:19**

5:19 Yang gustu ni Pablóng ianing, dapat ang usuyun ni Timoteo yang sasang katuwulan yang Dios ang sinambit tung Deuteronomio 19:15. Pariung pisan tung sinambit ni Ginuung Jesus (Mateo 18:16). § **5:20** 5:20a ‘kadaklan’

puidi tung katalungaan yang kadaklan ang mga aruman nang pagmaepet-epet ubin tung katalungaan yang kadaklan ang mga tumatalig ang pamagsaragpun.

* **5:20** 5:20b Simpri, yang gustu ni Pablo ang baklu ra ubligaray ni Timoteo tia, tukawen na ra kanay ang usuyun yang mga rimidyung sinambit ni Ginuung Jesus (Mateo 18:15-17). Kipurki inaning na ra kang lagi duun ang yang dapat ang aningen tung publiku, kumpurmi ra ilem yang indi ra ka engaged mamati ta kunsiu.

ra tung nuyu tung katalungaan mismu yang Dios durua ni Jesu-Cristo kasiraan da ka tanira yang mga angil ang pinilik nirang para mamagtaripukpuk tung pagkarungan nira. Yang mga nagiurdinung atiang baklu ra ilem ang sinambitu[†], dapat ang ya ray tumanen mu enged ta ustu ang andang pisan ay pinilikan mung dapigan, maskin tinu pang pagmaepet-epetay asan. Ay kung malalisan mu tia, siguradung patuwalena ra anya. ²² Kung natetenged tung pagpiar mu tung sasang putul tang magmaepet-epet tung sam pundaan, india ra enged magpakali-kaling magdeen tung anya[‡]. Ay muya kung kali-kalien mung deenan ang pagkatapus magbuat da ta kasalanan, asana ra ngaumiray ang naging kusintidur tung buat na. Pati yawa, magamliga ka ang india ka magbuat ta kasalanan. ²³ Piru belagan ang maganing ang pulus ilem wai yang igmen mu. Kumus midyu muya-muyaa rang sisiitan ta tian mu, maayen pang manginema ta binung gesye ilem, bilang bulung tung tian mu. Kung manginema ta binung gesye ka ilem, belagan kasalanan mu tia[§].

²⁴ Ibaliku ra kanay tung pagpiar mu tung sasang magmaepet-epet tung sam pundaan*. Yang indi mu ipagpakali-kaling pagpiar ay natetenged kung kaisan, durug liwag ang madeep mu agkali kung unu pang klasing pagkatauay na. Kung tung bagay, yang duma bistung bistu mung lagi yang mga kasalanan nira. Pagtukaw ra nganing tung anyang magprisintar tung nuyu. Anda ray kaministiran mung paptikan mu pang pamalaran. Piru yang duma yay mas maliwag ang masiplatan mu ay taluk yang mga kasalanan nira. Kuidaw, muya baklu ra luwaway ang napiaran mu ra! ²⁵ Pati yang mga ubra-ubrang matitinlu, maning ka. Yang duma bistung bistung lagi. Maskin yang duma ang belagan bistu, may uras dang luwawan da ka enged agyapun. Purisu ya ra agelatay mung lumbaw.

6

Natetenged Tung Mga Pasais Ang Dapat Usuyun Yang

[†] 5:21 5:21 Bilang yang isinulat na tung 17-20 natetenged tung mga pamagmaepet-epet. [‡] 5:22 5:22 Atii kanay, kung deenan yang sasang tumatalig, yang nagadapatan na, tanya ya ra agiintrigaay tung Dios ang para paktelen na tung panirbian na. Dispuis pa, ti Timoteo inurdinan da kang lagi ni Pablo tung 3:1-7, may 10 ang baklu ra piaray na yang sasang magmaepet-epet, kaministiran ang paptikan na ra kanay ang pamalaran kung magkabagay u kung indi. [§] 5:23 5:23 Ikumpalar tung inaning na tung 3:8 ang yang sasang manirbian dapat kang belagan tarainem. Ig tung Efeso 5:18 inaning na ka yang mga tumatalig dapat ang indi magpabaleng. * 5:24 5:24 Balikan yang inaning na tung 5:22.

Mga Tumatalig Ang Mga Kirepen (6:1-2)

¹ Kung natetenged tung mga tumatalig asan ang binuat dang mga kirepen, kaministiran ang yang pagpabetang nira tung mga agalen nira bagay ang garalangen nira ta ustu. Ay kung alimbawa indi galangen nira, asan da nga durugas yang kadengegan yang Dios pati yang nagitulduk ta natetenged tung ni Jesu-Cristo, ya ka. ² Yang may mga agalen nirang mga tumatalig ka, dapat ang indi maglaum ang kumus magputul da tanira tung ni Ginuu ta, anda ray baling indi ra manggalang ta matinlu. Kung indi, dapat ngani ang yay pagpakirepenan nira ta mas pang maderep kay tung sasang agalen ang belagan tumatalig. Ay kipurki yang agalen nirang atiang pagpakinawang tung panirbian nira sasang masigkatumatalig nirang maal nira.

Kapurisu yang mga nagieurdinung atia tung nuyu*, itulduk mu tung mga kaputulan ta asan ang nunut da ka ta pagpaktel mu tung mga isip nirang magtuman.

Yang Nagipagpaaman Na Si Sigun Tung Mga Manigtulduk Ta Kabuklian (6:3-11)

³⁻⁴ Kung tinu pa asan ay pagturuldukun ta balawag tung kamatuuran, indi kang laging pagpauyun tung ipinagtulduk ni Ginuu tang Jesu-Cristong yay pulidung pisan. Pati yang nagitulduk ta ang asan da ngaeyangay yang mga putul ta ta ipagusuy nirang ustu tung kalelyagan yang Dios, indi ka nira risibien. Yang taung maning tia, yang kulu na masyadu ra yang pagdakul na. Kanisip na tanya matak, piru anda enged ay naerem na tung kamatuuran. Masyadug kaginamenen tung pakigsuga nang pagpakigdiskusiun natetenged tung duma-rumang bitala kung unu pay nagadapatan nira. Anday dumang dangaten na, tanya pati yang pamati tung anya, asan da mamagluang marainggit, mapinagsuay, mapinagduminar, ig masyadung magerena-enaen ta malain tung masigkatau nira. ⁵ Anday katapusan yang pagpakigkuntra nira. Ay ya pa agari, nagkadiwul da yang kinaisipan nira ig nawaraan da ka ta ipagintindi nirang ustu tung kamatuuran. Yang pagturuldukun nira ya ra ka ilem ay panielan nirang pagpaseen ang tanira pagusuy tung kalelyagan yang Dios buat. Kalaum nira ang yay sasa kang mabintaan nirang mangita.

⁶ Matuud ka man ang durug kabintaa ang ita magusuy tung kalelyagan yang Dios basta kuntintu tung isip ta yang kumpurming nagipakdul na tung yaten. ⁷ Tatal atiang pagingtau ta taa tung kaliwutan ang naa, andang pisan ay

* **6:2** 6:2 Bilang yang mga urdin nang magimpisa tung 5:1 ang asta ra ilem taa tung 6:2.

ekel ta ig kung manliitita ra nganing, anda ka. ⁸ Mintras taawita pa, basta may mapangan ta, may pagawel ta, may matiniran ta, asanita ra ilem nga kuntintu.

⁹ Yang mga taung mga maning tiang durung kalelyag nirang magmanggad, indi maimung indi matuksung magbuat ta kasalanan. Anday dumang pakawutun na, katulad tung sasang ayep ang nasied dang indi ra mapuklut, indi ra ka mapuklut tung pagburuaten nira ta kasalanan. Ay dereegen da ta sari-saring kalelyagan nira tung mga bagay ang anday kuinta ig ikarangga ka ilem nira ang asan da ka nga gakday nira ta pinitinsia. ¹⁰ Talagang matuud tia ay kipurki naang kaamluk tung kuarta, yay pinangapunglan ta sari-saring mga malalain ang pagburuaten ta mga tau. Yang dumang mga tumatalig, kumus indi ra temegka ang indi nira ra maeklan yang nagatingwa nira, duun da natalang tung kamatuuran ang asta indi ra pagusuy. Purisu belagan da ilem gesye yang kunsimisiun ang nagagmaan nira.

Yang Pagpaktel Na Tung Isip Ni Timoteo Ang Magtuman Yang Tanan Ang Nagiurdin Na (6:11-17)

¹¹ Piru ta yawang panirbian da tung Dios, ya rag lilin-gay mu yang pagamluk ta kuarta may yang tanan ang pagurubraen ta mga malalain ang asan maniel. Kung indi, yang sikaren mung paderepan ang yawa pirming magbuat yang magkatama, pirmi kang bilug yang isip mu tung nagauyunan yang Dios, ig pirmi kang mabaked yang pagtaraligen mu tung anya. Asta yang mga kaarumanan mu, gegmaan mu ka ta ustu ang durua kag kaamumu tung nira. Patentenen mu ka yang isip mung magagwanta tung mga kaliwagan ang mapasaran mu. ¹² Maskin maliwag ka man yang magpasaran mu, belag yawag pagpaluntug, yawag pagprusigir ka enged ang pagkereng ta ustu tung kamatuuran ang naang nagapananged ta. Magpaitaa ang ta yawa may pagpangabui mu rang baklung klasi ang uyun tung kalelyagan yang Dios ang ya ra kay pagnatisan mung asta tung sampa. Ya ra kang lagi ay katuyuan nang nagbeteng tung isip mu ating primirung pagtalig mu. Ang pagkatapus yang pagtalig mung atii tung ni Jesu-Cristo, ya ra kay pinapruibaan mu tung katalungaan yang dakeleng mga taung nangasistigus ating pagubligar mung tedek ang pisan tung isip mu ang anda ray dumang may kalalangan tung nuyu, ultimu ra ilem ti Ginuung Jesu-Cristo. ¹³ Numaan, Timoteo, nagingalukana ra yeen ang magpangakua ra tung katalungaan mismu yang Dios ang yay pagpakdul yang kabui mu, durua ni Jesu-Cristo ang ating pagpabista na tung ni Gubirnadur Poncio Pilato, indi nagpatalaw ang

nagpaingmatuud tung anya natetenged tung pagkabetang na, maskin ya ray puiding magakdan na ta malain[†]. ¹⁴ Yang pangakuan mu tung anya ang yawa magtumana ra ta pulidu yang tanan ang atiang nagjurdinu ang napabtang tung sulat ang atia ang andang pisan ay mabangdan tung nuyu ang asta ra ilem kawutun da yang uras ang magpaita ra ka engaged ti Ginuu tang Jesu-Cristo. ¹⁵⁻¹⁶ Anday dumang magpabistu tung anya tung uras ang may tipu na kang lagi, kung indi, ya ra yang Ampuan tang Dios.

Yay may kasadyaan na kang laging andang pisan ay pagkakulang na,

Ultimu ilem tanya makagagaem tung tanan,

Yay may kagaeman tung tanan ang paggaem,

Yay may kalalangan tung tanan ang pagkalalangan,

Ultimu ilem tanya ang indig suituen ta kamatayen,

Yang pagatiniran na durung pisan agkasusulaw ang inding pisan malengtan ta tau[‡],

Andang pisan ay taung naita tung pirsunal na,

Anda kay taung masarang ang magagwantang magteleng tung anya[§],

Purisu magkabagay ang pisan tung pagkadios na ang yay dayawen tang asta tung sampa,

Bagay kang pisan tung anyang maggaraemen ang anda engaged ang pisan ay katapus-tapusan na.

Magkamaningan da ka man tia!

Yang Dapat Ang Ipagpadapat Ni Timoteo Tung Mga Tumatalig Ang Mga Manggaranen (6:17-19)

¹⁷ Kung natetenged tung mga tumatalig ang mga manggaranen asan, paamanan mu ang indi engaged magralamkuen tung mga kaarumanan nira. Indi ka engaged panaligan nira yang manggad nirang kalpes da ka ilem ang maplek^{*}, kung indi, dapat ang anday dumang paginetegan engaged yang mga isip nira, ultimu ra ilem yang Dios ang yay durug kasalama. Kumpurming unu pay nagabtang tung pudir ta, ya ray ipinakdul na tung yaten ugud asanita ra ka nga sadyaay. ¹⁸ Panganingen mu ka ang yang paderepan nira, ya ra yang mga ubra-ubrang ikaayen ta duma may ruma. Bilang maging manggaranen da tung mga pagurubraen ang matitinlu ang tanira durug kasalamang mamarti-parti tung mga kaarumanan nirang may mga kaministiran. ¹⁹ Kipurki yang kaalimbawaan yang mga pagurubraen nirang mga

[†] **6:13** 6:13 Mateo 27:11; Marcos 15:2; Lucas 23:3; Juan 18:33-37 [‡] **6:15-16** 6:15-16a Mga Karantaen 104:2; Exodo 33:20 **§ 6:15-16** 6:15-16b Exodo 33:20

^{*} **6:17** 6:17 Ikumpalar tung Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip 11:28 may 23:4-5; Mga Karantaen 62:10; Lucas 12:20.

maning tia, ya ra yang ultimung manggad ang maning pa tung nagiluug nira ang ya ray mabaked ang panielan nira tung uras ang panalungaan ugud asan da nga bagasay nirang mas pa yang ultimung klasi ta pagpangabui ang uyun ang pisan tung pinalanu yang Dios[†].

Yang Ultimung Nagipatuman Ni Pablo Tung Ni Timoteo Ang Ya Enged Ay Pinakaisi Yang Intirung Isinulat Na (6:20-21a)

²⁰ Buinu Timoteo, kumus pinagpiarana ra ka man yang Dios ang magparakawutun yang kamatuuran natetenged tung ni Jesu-Cristo, amligan mung pirmi ang saktung pisan tung pinagaralan mung ating primiru ang para indi enged malaktan ta dumang nagitulduk. Likayan mu enged yang nagitulduk yang дума ang yang kamtangan na pangkaliwutan ka ilem ang anda enged ay kakuintakuinta na. Ya ray nagagamit yang dumang pagpakigkuntura tung kamatuuran ang duun agipatielay nira tung pagkamatakung naeklan nira tung sikritu ang indi unu nagaskean ta kadaklan. ²¹ Ay kipurki may дума nganing ang pagpailala ra ang yang pagkamatakung atia ya ray nagusuyun nira ang pagkatapus duun da natalang tung ultimung kamatuuran ang pinananged da rin nira.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (6:21b)

Kapurisu, Timoteo, yang nagipagampuu para tung numyung tanan ang mga tumatalig asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Dios ang pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay masulatu tung nuyu,

Pablo

[†] 6:19 6:19 Katulad ka tung sinambit na tung 6:12.

Yang Yadwang Isinulat Ni Pablo Tung Ni TIMOTEO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing pagtaklib da yang epat ang takun yang pagsulat na tung primirung isinulat na tung ni Timoteo, ipinadeep si kang uman ang ipinakulung yang Adi duun tung Roma ang nagaranan tung ni Nero. Ya ray uras ang ipinagsulat si ka ni Pablóng uman tung ni Timoteong duun pa agpanirbian tung sam pundaan duun tung siudad yang Efeso. Yang nabtangan ni Pablóng atii, mas maliwag kay tung primirung pagkaditini na. Tung uras ang atii, mapungaw ka yang isip na ay natetenged durung mga putul nang mga tumatalig ang taga duun tung parti Asia ang namanalyud da ilem tung anyang namagingwara. Pati ti Figelo durua ni Hermogenes, ya ka (1:15). Asta nganing ti Demas, ya ka (4:10). Ultimu ra ilem ti Duktur Lucas ang nagpakiunung tung anya duun tung kaliwagan ang atii (4:11). Kapurisu durung kalelyag na ang ti Timoteo tung makali, mangay duun tung anya (4:9). Kumus durung paglalangkagen na tung ni Timoteo, madua rang bisis inulit na (4:9, 21) yang imbitar na.

Dispuis may mga ituyun nang impurtanti tung ni Timoteo. Dapat ang magagwanta tung mga kaliwagan ang mapasaran na arangan da ilem tung pangerengan na tung ni Ginuung Jesus duun tung Efeso (2:1-13). Ipinagpapurisigir na ka tung anyang magpakbung tung sasang manigubrang anday maeyakan na tung ubrang ipiniar tung anya (2:14-26). Ipinabantay na ka tung anya natetenged tung sistima yang kadaklan ang mga tau tung uri ta kaldaw ang durug kalain (3:1-9). Pinaktel na ra ka dayun yang isip nang magpadayun tung pagparanangeren na tung kamatuuran ang para asan da magluang mas maktel yang panirbian na tung Dios (3:10-17). May ultimung itinuwul na tung ni Timoteo ang talusun na ra ka enged yang tanan ang ipinagpiar na tung anyang ubraen (4:1-5). Nagpakdek da ka tung anya ang alenget da yang uras ang ipagpablag na ang asan da nga kumplituay na yang pagirintrigaen na yang sadili na tung ni Ginuung Jesus (4:6). Dispuis sinambit na ka yang durug tinlung nagielat ni Ginuung Jesus tung anya natetenged pinagtalus na ra yang kumpurming ipiniar na tung anya (4:7-8).

Tung kauri-urian yang sulat na, may duma-rumang itinuyun na tung ni Timoteo (4:9-15). Inulit na ka dayun kung unu pay nainabu tung primirung pabista tung anya

ang maskin anday nangerengan tung anya, indi ka enged pinawayaan ni Ginuung Jesus ang asta yang puidi ra rin ang mainabu, indi nainabu (4:16-18).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang may sulat tia, yuung ti Pablong naging sasang apustul ang pangerengan tung ni Jesu-Cristo natetenged tung kalalangan yang Dios. Tinuwulaw nganing anyang magparakawutun tung mga tau natetenged tung pagkataung baklu ang pinangkuan na ang ya ray ipaeyang na tung kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. ² Timoteo, sinulatana ra yeen ay agkawigena yeen ang sasang anaung nagagegmaan ta duru gated atiating primiru, pinainunukuana ra yeen kung ya pa agari yang pagtalig mu yang sadili mu tung ni Ginuu ta*.

Yang nagipagampuu para tung nuyu ang mas pang maispirinsiaan mu yang kaneeman may yang kaildaw may yang kalimengan ang pagipakdul yang Ama tang Dios durua ni Ginuu tang Jesu-Cristo.

Nagapasalamatan Na Tung Dios Yang Pagtaraligen Ni Timoteo (1:3-5)

³ Pagpasalamataw tung Dios ang yay nagatuuanu ang pariu ka tung mga kinaampuu ig limpiung pisan yang painu-inuung pagtuu tung anyang anday basulun na tung yeen. Tung pagpasalamatu tung anya, nagademdemana yeen ang nagipagampung pirmi, lawiig kaldaw. ⁴ Ay pagyenet-yengetan da ngani ta duru yang isipung magita-ita si kang uman ugud magkasadya si ka yang isipu. Ay kipurki atiating pagbelag ta, nagademdemanu ang minela-welaan da ta luuk yang mga mata mu. ⁵ Yang nagademdemanu enged ya ra yang pagtaraligen mu tung ni Ginuung Jesus ang tedek ang pisan tung pupusukun mu ang yay tukaw rang nabalay tung isip ni bai mung ti Luisa, durua ni nanay mung ti Eunice† ig nagasiguruu ang maning ka tia yang pagtaraligen mu.

Nagapademdem Na Ti Timoteo Ang Paderepan Nang Pirmi Yang Abilidad Ang Ipinakdul Yang Dios Tung Anya (1:6-7)

⁶ Ya ra kay nagatengeran na ang maktel yang isipung magpademdem da tung nuyu ang kung tung apuy pa,

* 1:2 1:2 "...yang pagtalig mu yang sadili mu tung ni Ginuu ta" tung bitalang Giniriego, puidi kang maning taa: "...tung pagparanangeren mu tung tamang nagitulduk sigun tung kalibrian ta." † 1:5 1:5 Ikumpalar tung 3:15.

kayawan mung pirmi yang abilidad ang atiang ipinakdul yang Dios tung nuyu ekel tung pagdeenu tung nuyu atiang pagpiliku tung nuyu tung publiku ang yaway eklanung papgesen ta katengdanan mu‡. ⁷ Yay pirling paderepan mu ay kipurki pinatiniranita ra man nganing yang Dios tung Espiritu Santo belagan ang maganing ang para ita patalaway na, kung indi, ang para ita paktelay nang magtuman yang nagipaupra na tung yaten kag yadwa pa ang para ita paeyangay na ta ipaggegma tang ustung mga masigkatau ta kag yaklu pa ang para ita tawangay nang magsuspindi tung sadili ta.

Nagapaktel Na Yang Isip Ni Timoteo Ang Indi Enged Ikaeyak Na Yang Matinlung Balita Pati Tanya Mismung Nagakalabus (1:8-12)

⁸ Kapurisu, Timoteo, india magekel ta kaeyak mung magparakawutun yang bitala ni Ginuu ta. Pati yuu tani ang nagakalabus natetenged tung pangeranganu tung anya, indiw ka ikaeyak mu, kung indi, bilugun mu yang isip mung magpakigsasa tung yeen ang magpapinitinsia arangan da ilem tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawut ta ang yang Dios mismu yay magpaktel tung nuyung magagwanta. ⁹ Kipurki yay nagtapnay tung yaten ig nagimbatar ang para maging mga tauanita ra anyang limpiu yang pagpangabui ta. Yang pagtapnay na tung yaten, belagan natetenged tung mga buat-buat tang matitinlu, kung indi, sigun ilem tung sadiling planu na ig tung kaneeman na. Disti pa atiang anda pay naimu, yay nagaplanu na kang laging buaten ekel tung pagtalus ni Jesu-Cristo. ¹⁰ Ang pagkatapus, simanyan ang mga uras ang naa, yang kaneeman nang atia, ipinag-pabunayag na ra ekel tung pagingtau ni Jesu-Cristo ang ya ray nagyaring Mananapnay tung yaten. Bilang dineeg na yang pudir yang kamatayen ig ekel tung Matinlung Balitang nagipagngel tung mga tau, ipinasanag na kung ya pa agaring maeyangan yang mga tau ta ipagpangabui nirang baklu simanyan ang yang pakawutun na, maging banal da. ¹¹ Yuu mismu ay tinulduk na ang yang balitang atia ya ray ipagpakawutu tung mga tau, bilang pinilikaw anyang maging sasang apustul nang mangerengan tung anya ig sasa kang manigtulduk natetenged tung kamatuuran ang atia. ¹² Ya ra man nganing ay nagatengeran na ang

‡ **1:6** 1:6 Yay puiding nainabu duun tung Litra atiang primirung pagpilik ni Pablo tung anya ang katulad ka tung isinulat tung Mga Binuat-buatan 16:1-3. Ikumpalar tung isinulat na tung Primirung Timoteo 4:14 ang yay puiding binuat tung ni Timoteo tung dumang uras atiang duun da tanya tung Efeso baklu paggesay na ta katengdanan na duun.

nagapasaranaw ra ta mga pinitinsiang mga maning taa. Piru indi ra ka enged nagikaeyaku. Kipurki sunaduu rang pisan yang pinagtaliganu. Kapurisu, dakulu yang kumpiansaw tung anya ang kayanan nang amligan yang Matinlung Balitang naang itinalig na tung yeen[§] ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipaglekat na.

Nagapaprusigir Nang Magusuy Tung Platapurmang Durug Kapulidu Ang Itinulduk Na Tung Anya (1:13-14)

¹³ Yang ipinagtulduku tung nuyu atiang primiru kaministiran ang yay buaten mung pitik ang pausuyan mu. Amligan mu ta mupia yang kamatuuran ang atiang durug kapulidu. Yang pagamlig mu, eklan mu tung pagtaraligen mung mabaked tung ni Jesu-Cristo may tung paggegma mu tung anyang bugus. ¹⁴ Yang Matinlung Balitang atiang ipinagpiar yang Dios tung nuyu, amligan mung amligan ta mupia ekel tung tawang yang Espiritu Santong pagpakeen tung yaten ugud indi malaktan ta belagan tamang nagitulduk.

Nagasambit Na Yang Tawang Ni Onesiforo Tung Anya (1:15-18)

¹⁵ Nagaskeanu ra ang ibinalita ra tung nuyu ang durung mga putul tang taga asan tung sinakepan yang Asia ang namanalyud da ilem tung yeen ang namagingwara. Pati pala ti Figelo, durua ni Hermogenes, ya ka. ¹⁶⁻¹⁷ Maayen ilem ti ungkuy Onesiforo. Gustuu ang yang pamilya nang nabutwan asan tung Efeso pakaayenen da ta mupia ni Ginuu ta. Kipurki muya-muyang paktelen na yang isipu. Maskin yuug kekedked ka man tung kadina, indiaw ka enged ikinaeyak na, kung indi, pagkawut na tani tung Roma, atiang lagi pinaderepanaw ra anyang pinagsagyap ang asta naitaw ra ka enged anya. ¹⁸ Natetenged tung binuat nang atia tung yeen, gustuu ang tanya balesan da ta mupia ni Ginuu ta tung uras ang ipanginsapu na tung yaten ang mga tauan na*. Asta yang tanan ang pagparadagen-dagenen ni ungkuy tung yeen atiang asanaw pa tung Efeso, baskin yawa, nabilugan mu ra ka.

2

Kaministiran Ang Intriga Ni Timoteo Tung Duma Yang Ipinagtulduk Ni Pablo Tung Anya (2:1-2)

[§] **1:12** 1:12 "kayanan nang amligan yang Matinlung Balitang naang itinalig na tung yeen" tung bitalang Giniriego, puidi kang maning taa: "kayanan nang amligan yang sadiliu ang ya ray itinaligu tung anya." * **1:18** 1:18 Kung natetenged tung panginsapu ni Ginuu tang magbales, ikumpalar tung isinulat na tung 4:8 may tung 2 Corinto 5:10.

¹ Kapurisu, Timoteo, ta yawang maning pa tung anaw, kumus pagkinapulitayamu ra ni Jesu-Cristo, ya ray pirling taligan mung magpaktel tung nuyu ang para makayanan mung tumanen yang ipinagpiar na tung nuyu. ² Yadwa pa, yang kumpurming ipinagtulduku tung nuyu ang ya ra kay kindengan yang dakeleng mga tau ya si ay itulduk mung ipiar tung mga aruman mung pagatelengan mung talagang mataligan mu ig nagakdekan mu ra kang lagi ang maske kang magtulduk tung duma ang ya si kay piaran nira.

Nagapaktel Na Yang Isip Ni Timoteong Magagwanta Tung Mga Pinitinsia (2:3-13)

³ Magpakigsasaa ra enged tung yeen ang magagwanta tung mga pinitinsiang nagagakdan ta arangan da ilem tung ni Jesu-Cristong pagakegngan ta*. Pakbunga tung sasang maayen ang sundalu ang pagaragwantaen kang lagi tung mga pinitinsia. ⁴ Anda ngani ay sundalung paglaban ang magpakilaket pa tung mga pagurubraen ang anday kalalabten na tung pagralabanen na. Ay yang gustu na ang tanya mauyunan enged ta mupia yang kapitan na ang ya ka man ay nagsakada tung anyang magsundalu†. ⁵ Pariu ka tung sasang manigkayam. Kung indi na disiplinaen yang sadili nang magusuy tung tanan ang mga riglamintu yang kayam, indi ra ka enged padengegan ang paktulan ta primyu‡. ⁶ Yang sasang manigluak ang pagpakabedlay tung pagruluaken na, magkabagay kang tukaw ang magpakinawang tung pinakabedlayan na§. ⁷ Atia, Timoteo, kung paneem-neeman mu ta maayen yang ipinananglitung atiang tulu, paeyangana ra ni Ginuu ta ta ipagintindi mu tung linegdangan na ang para maskean mu kung unu pay dapat ang buaten mu.

⁸ Ang para kemtel yang isip mung magagwanta tung mga pinitinsia, pirling pademdeman mu yang napanawan ni Jesu-Cristo ang maskin napasara tung kamatayen, piru binui si kang uman yang Dios ang pinaliit tung mga minatay. Pademdeman mu ka ang tanya ka man yang kanubli ni Adi David ang pinilik yang Dios ang maggaraemen tung bilug

* **2:3** 2:3 Binalikan na yang isinulat na tung 1:8. † **2:4** 2:4 Bilang ti Timoteo indi enged magpalingalag tung mga pagurubraen ang anday kalalabten na tung nagipaubra ni Ginuung Jesus tung anya. ‡ **2:5** 2:5 Bilang dapat ang disiplinaen ni Timoteo yang sadili nang magintindi ta mupia tung tanan ang mga pasais ang nagipausuy ni Ginuung Jesus tung anya ugud tung uri mapadengegan nang belsan ta maning pa tung primyung durug tinlu. § **2:6** 2:6 Bilang kung gustu ni Timoteo ang paktulan ni Ginuu ta ta ibles nang maning pa tung sasang primyung durung pisan agkatinlu, kaministiran ang magpakabedlay ka tung pagpaturuwulun na tung anya.

ang kaliwutan. Ya ray kamtangan yang Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu tung mga tau. ⁹ Magagwantaa ay kipurki, maskin pagpapinitinsiaw natetenged tung pagpakigkuntra yang duma tung Matinlung Balitang naang nagipagpakawutu ang asta yuu ra pakulungay nira ang kuari sasang lain ang tau, nagaskeanu ang belagan kulung yang bitala yang Dios, kung indi, nagipagpakawut pa ka enged ta duma. ¹⁰ Kapurisu ya ray nagipagagwantaw tung tanan ang mga kaliwaganung naa arangan da ilem tung mga taung pinagpilik da kang lagi yang Dios, ugud pati tanira, matultul da ka enged tung kalibrian ang ipinagtukud ni Jesu-Cristo ig mapagpasapen da ka tung anyang asta tung sampa duun tung pagatiniran nang durung pisan agkasusu-law. ¹¹⁻¹³ Purisu magagwantaita ka enged kipurki pademdem ta ra kanay yang sasang pirling nagipagkesen-kesen tang mga tumatalig ang talagang matuud ka man ang maning taa yang palaksu na:

“Kumus damayita ra tung ni Jesu-Cristong napatay* ,
 Damayita ra ka tung anyang magbungkaras†.
 Kumus pagagwantaita tung kumpurming nagapasaran tang
 mga kaliwagan,
 Magkasira-siraanita ra ka tung anyang maggaraemen‡.
 Piru kung alimbawa, magingwaraita tung anya§,
 Tanya si kay magingwara tung yaten* .
 Kung magluaita rang indiita ra mataligan na,
 Tanya mataligan tang magtuman da ka enged yang
 nagataligan ta tung anya.
 Kipurki indi ka enged maimung maisulan na yang
 pinangkuan na tung yaten.”

Nagapaprusigir Nang Magpakbung Tung Sasang Manigubrang Anday Maeyakan Na Tung Nagaubra Na (2:14-26)

¹⁴ Yang mga bagay ang atia, ipademdem mung ipademdem tung mga aruman mung atiang nagapangugyatan mu†. Paamanen mu ra ka dayun tung katalungaan yang Dios mismu ang indi ra enged magtagam ta pakigdiskusiun ang pakinitan natetenged tung rilyun. Kipurki andang pisan ay

* **2:11-13** 2:11-13a Bilang atiang pagtalig ta tung anya, tinalyuran ta ra yang dating mga ubra-ubra tang malalain. Ikumpalar tung Roma 6:8. † **2:11-13** 2:11-13b Katulad tung isinulat na tung 2:8 sigun tung pagkabui si kang uman ni Jesu-Cristo. ‡ **2:11-13** 2:11-13k Katulad ka tung inaning na tung 2:8 natetenged tung paggaraemen ni Jesu-Cristo tung uri. § **2:11-13** 2:11-13d Maskin alimbawa ilem, piru puiding magabir. * **2:11-13** 2:11-13e Mateo 10:33; Lucas 12:9 † **2:14** 2:14 Bilang ya ra yang mga taung piaran ni Timoteong magtulduk tung duma ang sinambit tung 2:2.

pakawutun nang matinlu, kung indi, asan da nga talang tung kamatuuran yang pamamati. ¹⁵ Ta yawa, Timoteo, magpaderepa ang yawa sasang taung magluang aprubadu ra yang Dios ang talagang mataligan na. Magpabunga ra tung sasang manigubra ang anday dapat ang maeyakan na tung ubra na. Bilang puliduen mung puliduen yang pagwaraswasen mu yang kamatuuran ang para pirming usuy tung pitik.

¹⁶ Likayan mung likayan yang mga diskusiun ang atiang buat na pa natetenged tung Dios ang anday katumuyan na. Ay kipurki kung tinu pay magpaintra asan, mas pa ka engaged ang maplekan ta ipanggalang na tung Dios may tung kalelyagan na. ¹⁷ Kag yadwa pa, yang nagitulduk yang duma tung mga tau, may apiktar na tung pamamati ay maning pa tung bakukang ang sigi ra ilem yang pagkabkab na. Katulad da asan tung nagitulduk ni Himeneo[‡] durua ni Fileto. ¹⁸ Kumus tinalyuran da nira yang kamatuuran ang ipinagpabunayag yang Dios, nangatalang da. Ay yang nagitulduk nira tung mga tumatalig ang yang pagpabui sing uman yang Dios tung mga patay, nainabu ra[§]. Purisu yang luluaan na, asan da nga paguluay nira yang isip yang dumang mga tumatalig kung ay ray tamang nagitulduk ang panangden nira. ¹⁹ Piru maskin pang may mga taung mga maning tiang pagturuldukun ta bukli, yang kamatuuran ang naang nagusuyun ta, indi ra ka engaged maguman kipurki maning pa tung sasang mabaked ang pundasyun ang panielan ta balay ang dakulu ang indi ra engaged matandeg-tandeg. Katulad tung sasang pundasyun ang may mga bitalang iginurit, yang maning pa tung pundasyun ang naa ya ka ang maning taa yang kamtangan na:

“Nagailalang nagailala ni Ginuu kung tinu pay talagang anyang matuud*.”

May sam bilug pang maning taa yang nagianing na:

“Kung tinu pay pagpailala ang tanya pagpalalang da tung ni Ginuung Jesus, dapat ang butwanan na yang mga pagurubraen nang malalain[†].”

[‡] **2:17** 2:17 Sinambit kang lagi ni Pablo tung 1 Timoteo 1:20. **§ 2:18** 2:18 Puiding maning taa yang palaksu yang itinulduk nirang atii. Atii unung pagtalig yang mga tau tung ni Jesu-Cristong namapatapnay, inimaklu ra yang Dios ang yang kaalimbawaan nira, maning pa tung binui na si kang uman. Ig disir, yang lagpakan na, anda ra unu ay elatan nira ang yang mga tinanguni nira pabungkarasen pa yang Dios tung uri. Pariu ka ilem tung pagirintindien yang duma duun tung Corinto ang yang mga patay unu, indi ra unu mabui si kang uman (1 Corinto 15:12-20). *** 2:19** 2:19a Mga Bilang 16:5; Juan 10:14-15; 1 Corinto 8:3 **† 2:19** 2:19b Mga Bilang 16:26-27

²⁰ Nagaskean ta ang tung balay ang dakulu ang pagistaran ta sasang manggaranen, sari-saring garamiten. Belagan ilem ang may mga garamiten ang bulawan may landuk ang salapi, kung indi, may mga garamiten ka asan ang ayu yang pinamuat, may asan kang tanek ang kaluntani yang pinamuat. Yang mga garamiten ang atiang mamaalen, pagagamit tung may dakulong bagay. Yang mga panigunda, pagagamit tung pastikular ka ilem. ²¹ Yang lagpakan na tung yaten ang pagpaturuwulun tung ni Ginuu ta, kung tinu pay mamlek tung mga ubra-ubra nang mga malalain, mambung da tung sasang garamiten ang ya agitiganaay yang may balay ang para magamit na tung may mga dakulong kantidad na. Ay simpan dang gamiten na tung maskin unu pang ubraay ang matinlu. ²² Kung gustu mung magkamaningana ra ta maning tia, tay puis, kung unu pay mga kalelyagan yang mga masigkasultirus mung yay kadagmitan ang gustu nirang papsawan, ya rag panlaksuay mung likayay‡. Yang sikaren mu ang yawa pirling magbuat yang magkatama tung pagterelengen yang Dios. Magpaitaa ka ang yawa sasang mataligan§ ig maginegmaena tung mga masigkatau mu, ig durung kalelyag mu ang yamung magpurutul asan pirmiamung maguruyunan ta matinlu. Ya ray sikaren mu yang tanan ang atia, kasiraanamu ra ka yang kumpurming pagambay tung ni Ginuu ta ang yang lusu tung isip nira ang tanira pirling magtuman yang nagauyunan na.

²³ Piru likayan mung likayan yang mga diskusiun ang anday kapulutan na ay nagaskean mu ra ka ang ya ray makaling makanayan ta suruayen. ²⁴ Ay ta yaten ang pagpaturuwulun tung ni Ginuung Jesus, dapat ang indiita enged magpakigsuay tung mga tau, kung indi, dapat magpakaamumuita maskin tung ninu pa, maskeita kang mamadbad ta isip tung luay-luay ilem ang pametangbetang ig mapinaurayenita ka ta kinaisipan. ²⁵ Bilang kung balawaganita ra nganing ta mga taung pagpakigkuntra tung kamatuuran ang nagituldok ta, kaministiran paamumuan ta ta matinlu ig tagaman tang sugpatan ta luay-luay. Basi pa ra ilem ang may uras ang kawutun ang tanira paeyangan da yang Dios ta ipagsugat nira tung pagkuruntraen nirang atia ang asan da ka dayun magpauyun tung kamatuuran.

‡ **2:22** 2:22a Unu pa wasung mga ubra-ubraay ang nagaisip ni Pablo taa? Belagan ilem yang mga malalaway, kung indi, puiding asan da ka ta pagpakigbatikus, asan da ka ta nagaplekan ta pagkaamumu nirang indi magpauray ang katulad ka tung sinambit na tung 2:23-24. § **2:22** 2:22b “ang yawa sasang mataligan puidi kang ang mabaked yang pagtaraligen mu tung Dios.”

²⁶ Balang da ilem asan da ka nga manmanay ang magpapukulut da tung maning pa tung laang ang itinaken ni Satanas ang ya ray nagdeep tung nira ang para magtuman da yang kalelyagan na.

3

Nagapabantay Na Ti Timoteo Natetenged Tung Sistima Yang Mga Tau Tung Uri Ang Durug Kalain (3:1-9)

¹ Timoteo, naawa may sasang bagay ang yay dapat ang intindien mu ta maayen. Baklu maglekat ti Ginuung Jesus, may uras ang kawutun ang durug liwag. ² Yang ipagliwag na, magkamaningan da ta maning taa yang sistima yang kadaklan ang mga tau. Asan da ta mapinagpanadili, asan da ka ta durug kainamlukun tung kuarta, asan da ka ta durug kapinabugalen ang yang mga kulu nira pagdakul dang subra, asan da ka ta durug kapinalandawen tung mga aruman nira, asan da ka ta mapinagduminar, asan da ka ta mabinatukun tung mga ginikanan nira, asan da ka ta anday utang nirang kaneeman maskin tung Dios, maskin tung mga masigkatau nira man ngani, asan da ka ta naplekan da ta panggalang nira tung Dios ang anda ra kay pageded tung anya. ³ Asan da ka ta mga taung maskin pang sadiling pamilya nira, indi ra enged eyangan ta gegma na tung nira, asan da ka ta mga taung rangga yang mga isip nirang indi ra enged mabulungan, asan da ka ta mapinagrangga ta dengeg, asan da ka ta mga taung indi enged magegtem tung mga sadili nira, asan da ka ta mga taung andang pisan ay pasunaid nira tung mga taung nagapapinitinsiaan nira, asan da ka ta mga taung maskin may matinlung buat-buat, aglalawayan da ka enged nira. ⁴ Asan da ka ta may pagkatraidur na tung mga aruman na, asan da ka ta mapinalangaasen ang indi enged masagangan ang magpasubu tung anday kalalabten na, asan da ka ta may kulu nirang duminakul da ta subra ang kanisip nira sagad da tung tanan ang bagay, asan da ka ta mga tau ang yang nagapagamenan ta mga isip nira belagan da yang Dios, kung indi, ya ra ilem yang sadiling kalelyagan nirang papsawan. ⁵ Yang mga taung maning tia, pamagpaitaita ra ilem ang tanira pamagtuu ka tung Dios, piru bistu tung mga ubra-ubra nira ang indi ra ka enged pagpagaem tung anya ang para paktelen na ra rin ang magtuman yang kalelyagan na. Purisu kung mapanawan mu yang mga taung mga maning tia, indi mu enged pakigsasaan. ⁶ Nagapabantaya rang lagi yeen ay kipurki maskin numaan may mga manigtulduk ang pamagbuat da ta magkapariu

ka tung mga maning ka tiang pagurubraen. Kipurki durug kaansianung magarmunia tung may mga balay ang basta makled ilem ang para magaral da unu natetenged tung bitala yang Dios buat. Yang katuyuan enged nira, ya ra yang mga baway ang erekel-ekelan ta kulu ang basi pa ra ilem madayaan da nirang papanangeren tung kumpurming nagitulduk nira. Malpes da ilem ang makumbinsir nira, ay teleb dang lagi ta kasalanan yang mga baway ang atia ig dereegen yang mga kalelyagan nirang sari-sari ra ilem. ⁷ Maskin pirmi ra ilem ang pamagpatulduk yang mga baway ang mga maning tia, piru indi ra ka enged maimung mabilugan nira yang kamatuuran. ⁸ Katulad ka tung ni Janes durua ni Jambres atiang tukaw ang namagpakigkuntra tung ni Moises*, yang mga manigtulduk ang atiang nagipabantayu tung nuyu pamagpakigkuntra ka tung kamatuuran ang naang nagipagpakawut ta. Ay ya pa agari, maning pa tung nalubuk da yang mga isip nirang napplekan da ta pagintindi nirang matandes. Tinalyuran da ngani yang Dios ang belag dang bagay ang piaran na pang magturuldukun tung duma ay natetenged yang kamatuuran ang liit tung anya tinalyuran da nira. ⁹ Piru maskin pamagpakigkuntra ka man tung kamatuuran, indi enged magumitung masyadu yang pagurubraen nirang atiang malalain. Kipurki maintindian da ka enged ta kadaklan ang yang mga taung atia nakabusan da ang katulad ka tung na Janes ni Jambres.

Nagapaprusigir Nang Magpadayun Yang Pagparanangeren Na Tung Kamatuuran Ang Pinagaralan Na Ang Ya Ra Kay Pinaginetegan Yang Isip Na (3:10-17)

¹⁰ Piru ta nuyu, Timoteo, natetenged tung pagpakignunut mu tung yeen, nabilugan mu ra kung unu pay ipinagtulduku, kung unu pang klasiay yang mga ugaliu, kung unu pay sinikaru, kung ya pa agari yang pagtaraligenu tung Dios, kung ya pa agari yang pagparaurayenu tung mga tau, kung ya pa agari yang paggeregmaenu tung nira, ig kung ya pa agari yang pagaragwantaenu tung mga pinitinsiang ipinamakdul-pakdul nira tung yeen. ¹¹ Pariu ra atiang dineeg-deeganaw ra ta mga tau duun tung Antioquia, magdasun duun tung Iconio, magdasun pa duun tung Listra, ang duru ka man agkalelbat yang inagumanu. Piru kada dineeg-deeganaw, ipinalibriaw ra ka enged ni Ginuu ta†. ¹² Maski nganing tinu pa, kumpurming tinu pay

* **3:8** 3:8 Yay aran yang mga manigurasian ang atiang namagpakigkuntra tung ni Moises duun tung katalungaan ni Paraon ang sinambit tung Exodo 7:11-22; 8:7-19. † **3:11** 3:11 Mga Binuat-buatan 13:50, 14:5-6, 14:19

malelyag ang magurusuyun tung nagauyunan yang Dios natetenged tung pagpakigkapulit na tung ni Jesu-Cristo, ya ka, talagang mapasaran ka ta padeeg-deeg‡. ¹³ Kung natetenged tung mga malalain ang mga taung mga maning tia may yang mga manigtulduk ang mga mandarayang atiang nagasambitu, madulangan dang madulangan yang pagkamalain yang pagkatau nira. Bilang dayun-dayun da ilem yang pagdarayaen nira tung mga tau ig dayun-dayun da ka ilem yang pagpadaya yang kumpurming pagintindi tung nagitulduk nira. ¹⁴ Piru maskin maning tiay mainabu, ta nuyu, Timoteo, idayun mu yang pagparanangeren mu tung kamatuuran ang pinagaralan mu ang ya ra ka dayun ay pinaginetegan yang isip mu ang talagang yay matuud. Kipurki yaming nagturuldukun tung nuyu, sunadu mung pisan ang talagang mataliganami nuyung magtulduk yang pulus matuud. ¹⁵ Kag yadwa pa, nagademdeman mu pa ka siguru ang disti pa atiang paran-parana pa, nagaintindian mu ra yang bitala yang Dios ang ipinagpasulat nang tukaw§, ang duun da ka nga tultulay mu kung ya pa agaring magkatinira ra yang kalibrian mu ekel tung pagtalig mu yang sadili mu tung ni Jesu-Cristong nagpatapnay*. ¹⁶ Yang tanan ang atiang ipinagpasulat yang Dios, ya ipaeyangay na tung isip yang kumpurming pinanuwul nang magsulat. Purisu durug tinlung gamiten ang para asan da nga mamaresmesay ta kung unu pay tamang nagitulduk, ig asan da ka nga maladmaray ta yang mga kamali ta, ig asanita ra ka nga tatlengay yang Dios, ig asanita ra ka ngaugyatay na kung ya pa agari ita magbuat yang magkatama tung pagterelengen na. ¹⁷ Yang katuyuan na tia ay ugud yang sasang pagpaturuwulun tung Dios† asan da magluang simpan dang pisan ang manirbian tung anya natetenged biasa rang magtuman da yang maskin unu pang mga ubra-ubray ang matitinlu.

4

Agtuwulun Na Ti Timoteong Magprusigir Enged Tung Pagparakawutun Na Yang Kamatuuran (4:1-8)

¹ Timoteo, naawa enged yang nagituwulu tung nuyu tung katalungaan yang Dios mismu durua ni Jesu-Cristo ang ya ra ka man ay magpatuwal tung tanan ang mga

‡ **3:12** 3:12 Ikumpalar tung Mateo 16:24, Juan 15:20, Mga Binuat-buatan 14:22.

§ **3:15** 3:15a Bilang ya ra yang nagguguuyan ang Dating 'Ipinagpakigpaigu', magimpisa tung Genesis ang asta tung Isinulat Ni Malakias. * **3:15** 3:15b

Ikumpalar tung Lucas 24:25-27; 24:44-47; Juan 5:39b, 46; Mga Binuat-buatan 17:3, 11. † **3:17** 3:17 1 Timoteo 6:11

taung kawutan nang bui pa maskin patay ra man. Ya ray mainabu tung uras ang ipagpabistu na ra tung sadili nang magpalua yang paggaraemen na tung bilug ang kaliwutan. Purisu kung pawayaya-wayaan mu yang nagituwulung naa tung nuyu, paamanena rang lagi yeen, talagang siguradung patuwalena ra anya. ² Ya taa yang nagituwulu tung nuyu. Prusigiran mu enged yang pagparakawutun mu tung mga tau yang kamatuuran, maskin malelyag ang mamati kag indi, ta yawa, magalistua ra ka enged ang magpanggel tung nira. Kung may nagatalang da tung kamatuuran u kung may pagbuat ta malain, tagaman mung painunukuan ang binsiren yang isip na ang basi pa ra ilem mamanmanan dang indi ra magdayun. Paktelen mu ra ka dayun yang isip nang magbuat yang magkabagay ang dapat ang buaten na. Ugaring tung pagturumanen mu tung nagituwulung atia tung nuyu, eklan mu tung mga matinlung pasais ang ta yawa duruag kapinaurayen ang mapinarurusun ig pirming tama yang nagitulduk mu. ³ Ya ray dapat ang prusigiran mu ay kipurki may uras ang kawutun ang yang nagitulduk tang naang tama, indi ra maayunan ta mga tau, kung indi, mamandawal da ilem ta mga manigtulduk ang magpanggel tung nira yang kumpurming unu pay uyun tung isip nirang magngel. Yang nagipagsagyap nira tung mga taung atia, ay yang gustu nira mamagpapsaw ra ilem tung sadiling kalelyagan nira. ⁴ Bilang yang kamatuuran ya ray panalyuran nira, pagkatapus yang mga pasamintu ta mga masigkatau ka ilem nira ya pay pagamenan ta mga isip nirang asta mangatalang da. ⁵ Piru ta yawa, Timoteo, pirmia rang magsuspindi yang sadili mu ig patentenen mu ka yang isip mung magagwanta tung mga kaliwagan ang magpasar tung nuyu. Prusigiran mu yang pagparakawutun mu tung mga taung indi pa nagatultul tung Matinlung Balitang naa natetenged tung kalibrian ang ipinagtukud ni Jesu-Cristo. Yang gustuung ianing, talusun mu enged yang tanan ang ipinagpiar na tung nuyung ubraen.

⁶ Timoteo agtuwuluna ra nganing yeen ta maning tia ay ta yeen tanya, yang kaalimbawaan yang kabuiung naa, maning pa tung irinemen ang ya ra agibukbukay tung sasang nagidasag ang para makumplitu ra. Ay alenget da yang uras ang ipagpablagu ang ya ray uras ang ipagkumplituu yang pagirintrigaenu yang sadiliu tung ni Ginuu ta*. ⁷ Kung natetenged tung pagparakawutunu yang Matinlung Balita tung mga tau, pinagpaawatana enged ta mupia ang katulad ka tung pagpaawat yang sasang maniglaksung

* 4:6 4:6 Filipos 2:17

paglaban tung karira. Kung natetenged tung pagturumenu yang gustu yang Dios ang ubraenu, pinagtalusu ra ang katulad ka tung sasang maniglaksung nagpasapung da. Kung natetenged tung kamatuuran ang liit tung Dios ang nagapananged ta, pinagamliganu ta mupia ang para indi enged malaktan ta nagitulduk ang belagan tama. ⁸ Numaan katulad tung sasang maniglaksu ang nandeed da tung karira ang ya ray padengegan ang pakdulan ta primyu, yuu may sasa kang maning pa tung primyung nagielat tung yeen ay natetenged tung panirbianu tung ni Ginnu tang pirming inusuyu yang magkatama. Anday dumang magpakdul tung yeen, kung indi, tanya mismu tung uras ang ipanginsapu na tung mga tauan na ang yang pagparakdulun na ta maning pa tung mga primyu tung nira magkatama ilem ang pisan. Belagan ka ilem yuu ay pakdulan na, kung indi, pati yang kumpurming tinu pay pagmaal tung anya ang ya ra ka nganing ay pagyenget-yengetan nang maglekat.

Nagapaprusigir Nang Magimpurta Rang Mangay Duun Tung Anya (4:9-13)

⁹ Timoteo, maimu ilem, magimpurtaa rang mangay tani tung yeen. ¹⁰ Ay kipurki ti Demas[†] binutwananaw ra ka ilem anya ang naniaw ra tung pangalang-alangan. Ay unu pa, ipinalusu na ra yang pangkaliwutan ka ilem. Purisu duun da minangay tung Tesalonica. Ti Cresente tanya, anda ka tani numanyan ay minangay ra duun tung Galacia. Asta ti Tito, ya ka, duun da minangay tung Dalmasia. ¹¹ Anday dumang ugpuu tani, kung indi, ti Duktur Lucas ilem. Kung manganinga ra nganing tani, ti Marcos, yay takluyun mung panuntun. Kipurki tanya durug katinawangen tung yeen[‡]. ¹² Ti Tikiko tanya, tinuwulu rang mangay asan tung Efeso[§]. ¹³ Asta yang panlamigu pala, Timoteo, kung mangaya ra nganing tani, patigayunan mu ra kanay ang takluyun duun tung balay ni ungkuy Carpo duun tung Troas ay duun tung balay na nga butwanayu. Asta mga kasulatan ang yag lululun, eklan mu kang patigayun, kapin da enged atiing

[†] **4:10** 4:10 Sinambit da kang lagi ni Pablo tung Colosas 4:14 ig tung Filemon 24, bilang ipinailala na rang yay sasang katabyang nang nagparakawutun yang Matinlung Balita. [‡] **4:11** 4:11 Ikumpalar tung sinambit tung Mga

Binuat-buatan 13:13 may tung 15:36-40. [§] **4:12** 4:12 Ti Tikiko puiding pinapagekel ni Pablo yang sulat ang naa ang para iated na tung ni Timoteo duun tung Efeso. Ikumpalar tung Efeso 6:21-22 may Colosas 4:7-8.

mga ulit ang nagkarasulatan*.

Nagipabantay Na Tung Ni Timoteo Yang Sasang Taung Nagaranan Tung Ni Alejandro (4:14-15)

¹⁴ Ti Alejandro† ang atiang manigpanday ta landuk, binuatanaw ra anya ta durug kalain. Yang taung atia belsen ni Ginuung Jesus natetenged tung binuat nang atii tung yeen. ¹⁵ Purisu pati yawa, magbantaya ka kipurki nagkuntra ra ta mupia tung balitang naang nagipagpakawut ta.

Dakulu Yang Pagtalig Na Tung Ni Ginuung Jesus Ang Magpakigsasa Tung Anya Tung Kaliwagan (4:16-18)

¹⁶ Ating primirung pagdipinsaw tung sadiliu tani tung katalungaan yang mga usgadu, andang pisan ay nagkereng tung yeen, may sam bilug, kung indi, pinawayaanaw ra ka ilem nirang tanan ang ipinaalang-alang. Basi pa ra ilem ang indi ra idata yang Dios tung nira. ¹⁷ Piru maskin pa maning tia yang nainabu, ti Ginuu ta tanya, ya ray nagpakigsasa tung yeen ang nagpaktel ang asta duun dang pisan nga talusayu yang pagparakawutunu yang Matinlung Balita. Ay duun da ka nga pagngelayu yang mga taung taga sari-saring nasyun ang namamati tung ipinanuwalu tung pagpabistaung atii. Tung uras ang atii, nalibriaw ra tung dakulung karisguan ang yang kaalimbawaanu maning pa tung yuu duukay tung nganga yang sasang liun. ¹⁸ Kapurisu duun da mas pang duminakul yang pagtaligu tung ni Ginuu ta ang yay magpalibri tung yeen tung maskin unu pang malalainay ang buaten tung yeen ig siguradung asikasuenaw ra ka anyang asta kawutunu yang paggaraemen na duun tung langit. Purisu, tanya ray dayawen tang dayawen ang asta tung sampa ang anda enged ay katapus-tapusan na. Talagang yay magkabagay rang pisan tia.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (4:19-22)

* **4:13** 4:13 Atii kanay, anda pay mga libru. Yang pinangkalan nira ta pagsulatan, ya ra yang kapungul yang sasang ilamunon ang paganingen nirang 'papuris'. Yag paluay nirang asta magdalanu. Pagnasulatan da, yag lululunay. Yay kadagmitan ang nagagamit nira ay baratung alangen. Yang sang klasing pagsulatan nira, ya ra yang ulit ta kambing ubin karniru. Ya agipalanguay nirang dalanuay baklu pagsulatay. Yay pagsulatan ang mabuay ang marangga. Purisu mas maal. † **4:14** 4:14 Atii kanay, duru-durung mga tau ang nagaranan tung ni Alejandro. Purisu indi ta masiguru kung tinu pang Alejandroay ang sinambit na taa kung ti Alejandroay atiang sinambit na tung 1 Timoteo 1:19-20 u kung ti Alejandroay atiang sam bilug ang sinambit ni Lucas tung Mga Binuat-buatan 19:33-34 u kung дума pa ka enged ang Alejandroay.

¹⁹ Timoteo, ipakikumustayaw ra kanay nuyu tung ni Prisca duruang magkasawa ni Aquila[‡] pati tung pamilya ni Onesiforo[§]. ²⁰ Kung ti Erasto yay gustu mung pabalitaan, duun ka nabutwan tung Corinto. Ti Trofimo tanya, duun da ilem ibutwanayu tung Mileto ay pagbalatian.

²¹ Timoteo, kung maimu ilem tung nuyu, magimpurtaa ra ka engaged ang mangay tani tung yeen baklu ra kawutay yang timpung igbaralyu.

Simanyan, yang gustu kang mamagpakikumusta tung nuyu asan, ya ra ti Eubulo, ti Pudente, ti Lino, may ti Claudia, asta yang kadaklan ang mga putul tang mga tumatalig tani tung Roma.

²² Buinu, Timoteo, yang nagipagampu para tung nuyu ang pirming maktel yang isip mu ekel tung pagpakigsasa ni Ginuu ta tung nuyu. Pati yamung tanan ang mga tumatalig asan, nagipagampuamu ka engaged yeen ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tiay maaningu,

Pablo

[‡] **4:19** 4:19a Mga Binuat-buatan 18:1, 18, 26; Roma 16:3; 1 Corinto 16:19 **§ 4:19** 4:19b Balikan yang inaning na tung 1:16-18 natetenged tung ni Onesiforo.

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Ni TITO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Ti Titong naa, sasang belagan Judiong nagtalig tung ni Jesu-Cristo ekel tung pagpadagen-dagen ni Pablo. Tanya sasang tinaligan ni Pablo ig durug kaderep tung kumpurming unu pay ipiniar na tung anya. Pinanunut nganing ni Pablo atiang pagangay nira ni Bernabe duun tung Jerusalem ang para magurunta-untaan tanira yang pamagmangulu tung sam pundaan duun natetenged tung sasang prublima (2:1-5; Mga Binuat-buatan 15:1-2; Galacia 2:1-4). Tanya kay tinuwul ni Pablong magkunsu tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Corinto natetenged tung pagkulikta nira yang kuwartang itawang tung mga tumatalig duun tung Jerusalem (2 Corinto 8:6, 16-17, 23). Dispuis tanya kay nagkereng tung ni Pablo ang tanya sasang matuud ang apustul. Yang pinakawut na, asan ngaulikay yang pagterelengen nira tung ni Pablo (2 Cor. 7:5-7). Tung pira pang takun, nagtawang da ka tung ni Pablong nagparakawutun duun tung Creta. Duun da ka nga butwanay na ang para panadlengen na yang kumpurming kaministiran ang tadlengen. Kag yadwa pa ang para magpamilik da ka ta mga mamagmaepet-epet ang kada sam pundaan duun tung pulung atii. Bilang ti Tito piniaran ni Pablong mangerengan tung anya duun.

Atiing pagpasulat ni Pablo yang sulat ang naa, makapupungaw yang nagainabung kada sam pundaan. Duru rang nagturuldukanen ta belag matuud ang duun da nga patalangay nira yang dumang mga tumatalig (1:10-11). Dispuis pa, kumus anda pay napilik ang mamagmaepet-epet, anda pay mapagpasanag tung mga tumatalig natetenged tung tamang nagitulduk (1:9). Purisu isinulat ni Pablo yang sulat ang naa ang para asan da ngaintindiay ni Tito kung ya pa agaring maanluyan na yang mga prublimang mga maning tia.

May tulung bagay ang pinabilugan ni Pablo tung sulat ang naa: (1) Ipinaintindi na tung ni Tito kung unu pay mga impurtanting pitik ang gamiten nang magpamilik ta mga mamagmaepet-epet ang kada sam pundaan (1:5-9). Durug kaimpurtanti ang yang mga taung pamilikan na, magkatunu yang mga ugali nira tung mga pitik ang atiang sinambit na ay kipurki duru ra ka man ang pamagtulduk ta belagan tama ig malaway yang mga ubra-ubra nira. (2) Ipinaintindi na ka tung anya yang tamang itulduk na tung

mga kinalasi-klasi yang mga tumatalig duun, maging mga mamaepet ang mga lalii, maging mga mamaepet ang mga baway, maging mga sinultirus, maging mga kirepen (2:1-10). Pagkatapus ipinademdem na ka dayun tung ni Tito kung unu pay kantidad yang kaneeman ang ipinagpaita yang Dios tung mga tumatalig ang para asan da tanira ngaeyangay ta nagipagpaderep nirang magtuman yang mga kalelyagan na (2:11-14). (3) Ipinasanag na ra ka tung anya kung unu pang klasiay ta pagpangabui ang dapat maita tung mga tumatalig (3:1-8). Sinambit na si yang natetenged tung kaneeman yang Dios ang durung pisan agkabewereng ang yay pinatielan yang Dios ang nagtapnay tung nira. Gustu ni Pablo ang yang kaneeman yang Dios ang atiang durug katinlu, ya ra enged ay pabilugan ni Titong iwaswas ta maayen yang katuyuan na tung mga tumatalig duun ugud asan da tanira ngaeyangay ta ipagpaderep nirang pirming magintindi tung pagburuatan nira yang kumpurming ikaayen yang mga masigkatau nira. Pinaaman na kang likayan ni Tito yang mga diskusiun ig kung unu pay matinlung buaten tung sasang taung may gustu nang belaken na yang sam pundaan (3:9-11).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-4)

¹ Yang may sulat taa yuung ti Pablóng tinulduk yang Dios ang maging turuwulun na ig tinuwulaw ka ni Jesu-Cristong mangerengan tung anya, bilang sasang apustul na. Yang gustu na magpadagen-dagenaw tung mga taung pinilik yang Dios ang maging mga tauan nang sadili ang para mamesmesan da enged nira ta maayen yang matuud ang nagitulduk natetenged tung Dios ang asan da ka tanira ngaeyangay ta ipagusuy nira tung kalelyagan na.

² Yang luluaan yang pagpadagen-dagenu tung nira, duru rag kadererep tanirang pamagpakbat ang magsarapenan da tanira yang Dios ang asta tung sampang anday katapusan. Indi enged lumalis tiang nagapakbat nira ay kipurki atiang indi pa nganing nagaimu yang kaliwutan, ya kang lagi ay pinangkuan yang Dios ang tanya ka man anda enged ang pisan ay bukli na.

³ Pagkatapus tung uras ang ipinagtipu na, ipinagpabunayag na ra yang bitala na ekel tung mga taung pinagpilik nang magparakawutun ig tung yeen ipiniar na ra ka ang para ipagpakawutu ka tung mga tau. Bilang yay kalalangan yang Dios mismu tung yeen ang tanya ka man yay masarang ang magtapnay tung yaten ang mga tau.

⁴ Sinulatana ra yeen, Tito, gated agkawigena ra yeen ang anaung sadili natetenged atiang primiru, pinainunukuana

ra yeen kung ya pa agari yang pagtalig mu yang sadili mu tung ni Ginuu ta ang katulad ka tung binuatu*.

Yang nagipagampu para tung nuyu ang mas pang maispirinsiaan mu yang kaneeman yang Ama tang Dios ang pagpadagen-dagen tung nuyu durua ni Jesu-Cristong nagyari rang Mananapnay ang nagataligan ta ig mas pa kang ikasadya yang isip mu yang kaampiran mung naang baklu tung nira.

Natetenged Tung Ipinagbutwan Na Tung Anya Duun Tung Creta (1:5-9)

⁵ Yang ipinagbutwanu tung nuyu asan tung Creta ay ugud panadlengen mu yang kumpurming kaministiran ang taradlengen. Kag yadwa pa ang para magpamilika ta mga mamagmaepet-epet tung mga kaarumanan nirang mga tumatalig ang kada sam pundaan. Duun ipapanaway mu tung mga pitik ang ya si kay ipademdemu tung nuyu. ⁶ Kung tinu pay piaran mu, dapat ang anday mapitikan tung anyang mga malalain. Bilang sam bilug ilem yang kasawa na ang yay nagapabugusan na ta gegma na. Yang mga ana na dapat kang mapinanangeren tung anya ang yay puiding mataligan na. Bilang anday nuta nirang mapinagpapsaw tung mga malalaway ang pagurubraen ubin mabinatukun pa tung anya. ⁷ Kipurki kung tinu pay magmaepet-epet tung sam pundaan, dapat ang anday mapitikan tung anyang malalain ay natetenged tanya sasang taraligan yang Dios ang magpadagen-dagen tung grupu. Bilang belagan mapinaglalang, belagan kang tipusun, belagan kang tarainem, belagan kang kanununtuk, belagan kang mainamlukun tung kuarta. ⁸ Kung indi, dapat ang durug kainasikasuen tung mga taung nagapanaw tung balay na, duru kag derep ang magbuat yang matinlu ig magkatama ka tung pagterelengen yang Dios, pirmi kang bilug yang isip na tung nagauyunan na, ig pirmi ka tung katamtaman ilem yang pagirisipen nang makdek kang magsuspindi tung sadili na. ⁹ Kidispuis pa, dapat kang durug peget yang pamges na tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus ang usuy ang pisan tung ipinagtulduk ta tung nira atiang primiru. Ay kung maning tia, maske rang magturuldukun tung mga tumatalig yang magkatama ang nunut da ka ta pagpaktel na tung mga isip nirang mamagtuman. Kag yadwa pa, maske ra kang magbinsir tung isip yang kumpurming pagpakigkuntra tung

* 1:4 1:4 "...natetenged...pinainunukuana ra yeen kung ya pa agari yang pagtalig mu... puiding maning taa: ...natetenged pagsinasaaayita ra tung pagparanangeren ta tung tamang nagitulduk."

nagitulduk ta ang basi pa ra ilem mamanmanan da ka nira ang tanira ka man pala ay mali.

Kung May Nagaisip Dang Magpaekel Da Yang Mga Isip Nira Tung Maling Nagitulduk, Dapat Ang Paamanen Na (1:10-16)

¹⁰ Nagasambitu tia, ay duru ra asan ang pamagpakigkuntura tung tamang nagitulduk. Indi enged magpalalang tung дума ig pagpandaya tung pananged tung nira ekel tung nagitulduk nirang anday kuinta. Yang lumiru unu asan, ya ra yang mga Judiong nagtalig tung ni Ginuung Jesus, piru pamagreges tung mga tumatalig ang taga дума-rumang nasyun ang dapat ang magpabuat ta tanda tung mga tinanguni nira. ¹¹ Yang mga taung atia, Tito, dapat ang indi mu ra pakdulan ta lugar ang para magturuldukun pa. Kipurki, teed mu, intirung sam familyang lagi yang nagakumbinyu nirang nagapatalang tung kamatuuran, natetenged ka man tung nagitulduk nira yang dapat darin ang indi ra nira itulduk. Yang pagasikad enged nirang pagturuldukun ay ang para manginguarta ra ilem. Makakaeyak yang trabaw nirang atia. ¹² Maskin nganing yang sasang taga asan tung Creta ang bantug da atii kanay ang ya unu ay sasang propeta, may inaning na natetenged tung mga masigkabanwa na ang maning taa:

“Yang mga taga taa tung Creta, pirmi ra ilem ang pagburukli-buklian. Midyu tung mga dayamdang ang durug karaiseg ang dapat pangamanan. Durug katatamad ig duru kag katatakab,” agaaning.

¹³ Yang inaning nang atii talagang matuud, temeng da ka man ang pisan tung mga manigtulduk ang atia, maskin yang nagadayaan nira man, ya ka. Ya ray natengeran na ang kaministiran ang tagaman mung pangkelan yang mga isip yang mga tau asan ekel tung pagparasanagen mung klaradung pisan ang basi pa ra ilem asan da tanira magkaramanmanay ang tanira ka man ay mali ugud maulkan da yang pagparanangeren nira tung kamatuuran ang nagkawaldang da. ¹⁴ Ya ray buaten mu ugud indi ra mamagpadayun ang mamagintindi tung mga isturia-isturiang atiang inimu-imu ka ilem yang mga Judiong atia ang asan da ilem nagipatielay nira yang nagitulduk nirang mali tung mga tau. Pati yang mga riglamitung atiang nagipatumang da rin yang mga manigtulduk ang atiang pamanalyud da tung kamatuuran, ya ka, indi ra ka intindien nira. ¹⁵ Yang tanan ang bagay limpiu tung may mga kinaisipan ang linimpiuan da, piru tung may mga kinaisipan ang mansadu ta kasalanan ig indi ka pagtalig

tung ni Ginuung Jesus, alus pa ilem anday bagay ang limpiu tung pagterelengen nira. Kumu mansadu ka man yang kinaisipan nira, kung mangabuat da nganing ta malain, ya ra ilem agpamateltelay nira yang pagimasul da rin yang mga painu-inu nira[†]. ¹⁶ Kung pabitalaen mu yang mga manigtulduk ang atia, paganing ka ang may kaampiran unu nira tung Dios, piru asan da tung mga ubra-ubra nira nga bistuay ta ang belag matuud. Nagalawayan ngani yang Dios ang pagteleng tung nira ay pamagpasuag tung kalelyagan na. Maskin unu pang ubra-ubray ang matinlu indi nganing kayanan nirang buatan.

2

Dapat Ang Tuldukan Ni Tito Yang Mga Tumatalig Ang Ipausuy Nira Yang Pagurulagen Nira Tung Tamang Nagitulduk (2:1-10)

¹ Piru ta nuyu, Tito, idayun mu yang pagturuldukan mu tung mga tumatalig kung unu pang mga ubra-ubray ang magkatunu tung tamang nagitulduk natetenged tung kalibrian ta. ² Bilang yang mga mamaepet ang mga lalii pademdemen mung gamiten ka nira yang pagkamaepet nirang purmal. Dapat ka ang yang mga ugali nira garalangen yang kadaklan ang mga kaarumanan nira. Pirmi ka tung katamtaman ilem yang pagirisipen nirang makdek kang magsuspindi tung mga sadili nira. Asta yang pagparanangeren nira tung tamang nagitulduk dapat ang pirming ketket tung mga isip nira. Pati yang paggeregmaen nira tung mga masigkatau nira, dapat kang tedek ka tung mga pupusukun nira, ig pirming matenten yang mga isip nirang magagwanta tung mga kaliwagan.

³ Asta mga mamaepet ang mga baway ya ka. Pademdemen mu ka ang yang tanan ang mga pagurulagen nira dapat ang eklan ka nira tung ikadengeg yang Dios. Bilang belagan kunliwaknen, indi ka magpagamen ang subra tung irinemen ang binu. Kaministiran kang magturuldukan tung mga kaarumanan nirang mga baway ang mga kinamamulaan pa natetenged tung pagburuaten ang matitinlu. ⁴⁻⁵ Ya ray dapat ang iugyat nira ang para magmaske rang maggeregmaen ta

[†] **1:15** 1:15 Yang nagitulduk yang mga manigtulduk ang atii maning taa. Ang para maging limpiu unu yang sasang tau tung pagterelengen yang Dios, dapat unung sulipeten na yang mga riglamintu kapin da enged yang natetenged tung mga palanganen ang dapat unung liian nira. Piru yang nagitulduk na Pablo, ang para maging limpiu unu yang sasang tau tung pagterelengen yang Dios, dapat unung magpapunas yang mga kasalanan na tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Atia unu, pati yang pagterelengen na tung tanan ang bagay, maging limpiu ra ka. Purisu anda ray kumbini, maskin unu pang bagayay.

ustu tung mga kasawa nira pati tung mga ana nira, maskean da ka nira kung ya pa agaring magsuspindi tung mga sadili nira, kung ya pa agaring magekel tung pagkabaway nirang anday masawayan tung nira, kung ya pa agari yang pagarasikasuen nirang matinlu tung mga pamalay-walay nira, ig kung ya pa agari yang pagparanek nirang ustu tung mga kasawa nira. Dapat ang magkamaningan da ta maning tia yang mga pagurubraen nirang mga baway ugud anday mapadatelan ta dumang magsaway ang anda unu ay kuinta yang Matinlung Balitang liit tung Dios ang ya ray aganingay yang mga baway ang nagaususy ka unu nira.

⁶ Asta yang mga sinultirus, ya ka. Pampaktelen mu ra ka yang mga isip nira ang magsuspindi tung sadiling kalelyagan nira maskin tung unu pang bagayay.

⁷ Pati yawa mismu, Tito, dapat ang pirmia ra kang magpaita ta matinlung mulidu ang puiding mapausuyan yang mga kaarumanan mu asan. Kidispuis pa, kung magtutuldukuna ra nganing, magpaitaa ka ang ta yawa, anday pagaintris mung maeklan tung mga taung pagapanuldukan mu. Dapat kang bistu tung nira ang yang pagpabetang mu tung nagitulduk mu talagang may timbang nang durug kaimpurtanti. ⁸ Asta yang nagitulduk mu, puliduen mu ka ta mupia ang para pirming magkatunu tung tamang nagitulduk ugud indi maptikan ta duma ang may kamali na ugud kung tinu pay pagkuntra tung yaten, anda ra kay maaning nang malain natetenged tung yaten, kung indi, maeyak da ka ilem.

⁹ Pati yang mga tumatalig ang mga kirepen asan, pampaktelen mu ra ka yang mga isip nirang pirming magpananged tung mga agalen nira maskin unu pay ituwul tung nira ang para yay mauyunan nira. Ig dapat kang indi magtuwal ta supakil. ¹⁰ Dapat ka ang indi magkawkaw tung mga ibebtang yang mga agalen nira, kung indi, dapat yang maita yang agalen nira tung nira ang tanira talagang piadur ang pagkatau ang puiding mataligan nira maskin tung unu pang bagayay. Yay dapat ang usuyun nira ay ugud ekel tung tanan ang mga pagurubraen nira, asan da nga maladmaray yang mga tau ang yang nagitulduk ta natetenged tung pagtarapnayan yang Dios tung yaten ang mga tau, durug tinlu yang apiktar na tung pagpangabui yang kumpurming pananged.

Nagapabilugan Na Yang Kantidad Yang Kaneeman Yang Dios Kung Unu Pay Apiktar Na Tung Sasang Tumatalig (2:11-14)

11 Dapat ang magkamaningan da ta maning tia yang pagurulagen yang mga tumatalig asan alang-alang da ilem tung kaneeman ang ipinagbuluntad yang Dios tung nira ekel tung ni Jesu-Cristong nagpundar yang kalibrian tang mga tau. 12 Natetenged pinaitaanita ra ka man yang Dios yang kaneeman nang atiang asta tinapnayita ra anya, asanita ra ngaeyangay ta ipagtabtab ta tung pagburuaten ta yang kumpurming indi na nagauyunan pati yang mga kalelyagan tang pangkaliwatan. Asanita ra ka ngaeyangay ta ipagsuspindi ta tung mga sadili ta ang para mapagbuatita ta magkatama mintras buiita pa taa tung kaliwatan ang naa ang ya ra kay nagauyunan na ta mupia. 13 Dapat ang magkamaninganita ra ta maning tia ay natetenged yay sistimang magkabagay ang pisan tung nagapakbat tang sasang ikasadya tang pisan tung uras ang ipagkaita ta yang kasusulawen yang Dios tang makagagaem ang ya ra ka man yang Mananapnay tang ti Jesu-Cristo mismu. 14 Ya ka man yang nagpatumbas yang linawa na arangan da ilem tung yaten ugud asanita ra nga gawaray nang ipaluasay tung pinagpakemkeman ta ra rin ang ita pirmi ra ilem ang paglampas tung mga katuwulan yang Dios. Kag yadwa pa ugud asanita ra ka nga punasay na tung tanan ang mga kasalanan ta ang para anda ray dumang may anya tung yaten, kung indi, tanya ra ilem ang simanyan duruita ra ka man agkadererep ang magbuat yang matitinlu ang yay nagauyunan na.

Kaministiran Ang Magpaita Ti Tito Ang Tanya Piniaran Da Ka Man Ta Katengdanan Ni Ginuung Jesus (2:15)

15 Yang mga bagay ang atia*, ipagpaintindi mu tung mga tumatalig asan ang nunut da ka ta pagpaktel mu tung mga isip nirang mamagtuman. Kung may asan ang indi magpauyun, ya ray sugpatan mu ta mupi pang tadlengen. Ipaita mu enged tung nira ang yaway piniaran ni Ginuu ta ta katengdanan mung magpaiwan-iwan tung nira. India ra enged magpadeeg kung may magkuntra tung nagipagpaintindi mu, maskin tinu pa.

3

Natetenged Tung Matinlung Pagpakignunut Yang Mga Tumatalig Tung May Mga Katengdanan (3:1-2)

1 Yang ipademdem mu enged tung mga tumatalig asan ang tanira dapat ang magpananged tung may mga katengdanan tung pamanwa. Kumpurming unu pay matinlung

* 2:15 2:15 Bilang yang tanan ang inaning nang magimpisa tung 1:10 ang asta tung 2:14.

ubraen, kaministiran kang pirming riparasiun tanirang magbuat. ² Pademdemen mu kang mamagamlig ang indi magpalagpak ta mga bitalang mga malalain maskin tung ninu pa, indi ka magpakigsuay, kung indi, matinawangen, mapinasunairen ig mapinaebeseng tung tanan ang mga masigkatau nira.

Kaministiran Ang Ipanag Ni Tito Ta Maayen Yang Natetenged Tung Kantidad Yang Kaneeman Yang Dios (3:3-8)

³ Magkabagay ang pisan ang maning tia yang mga pasais ta ay kipurki maskin ita nganing mismu, atiang indiita pa nagapagsuku tung ni Ginuung Jesus, parariuita ka ilem ta ugali tung mga kaarumanan ta simanyan ang belag pang mga tumatalig. Ay atii kanay, anda kay gustu tang magintindi ta ustu tung Dios. Nagpasuagita ka nganing tung mga kalelyagan na. Talangita ka tung kamatuuran. Turuwul-tuwulunita ka yang mga kakaiblen ta ang sari-sari ra ilem yang nalelyagan tang papsawan ang pulus ka man balawag tung Dios. Yang bida ta pirmiita kang nagtima ta malalain ang pagurubraen ta tung mga kaarumanan ta ay duruita kag kainiwegen tung nira. Naglalawayan ka nganing tanira ang nagteleng tung yaten, nagderemetanita ka nganing. ⁴⁻⁵ Agad na pang maning da ka man tii yang mga ugali ta, piru pagkawut da yang uras ang ipinagpaita yang Dios ang yay Mananapnay ta yang kaneeman na may yang gegma nang durung pisan agkalutuk, atiang pagtalig ta yang mga sadili ta tung anya, tinapnayita ra ka man anya. Andang pisan ay natengeran na tung yaten ang ita may nagkarabuat tang magkatama tung pagteleng na, kung indi, suluminti ilem natetenged tung sadiling kaildaw na. Maning pa tung diniguita ra anya ang para magkabagayita ra tung anya. Ya ra kay uras ang ipinagubra yang Espiritu Santo tung isip ta ang maning pa tung ita ra ipanganay nang uman*, bilang pinaeyanganita ra anya ta baklung ipagpangabui tang liit tung Dios. ⁶ Ya ray ipinalampud yang Dios tung yaten ang yang apiktar na tung yaten, maning pa tung ita bukukay ta waing bastanti ang duun ipatielay na tung pinagtalus ni Jesu-Cristong nagyari rang Mananapnay ta. ⁷ Binuatanita ra anya ta maning tia ay ugud asanita ra ngaipatangay nang mga ana nang sadili ang may nagielat na tung yaten ang durug tinlu. Purisu simanyan nagapagpakbatita ra tung uras ang magsarapenanita rang

* **3:4-5** 3:4-5 Pariu ka ta palaksu yang sinambit tung Juan 3:3, 5; 2 Corinto 5:17; Galacia 6:15; 1 Juan 3:9; 4:7; 5:4

mamagama ang asta tung sampang anda enged ay katapus-tapusan na. Nagyariita rang mga ana na natetenged inusgaranita ra anyang saluita rang pisan tung pagteleng na natetenged ilem tung kaneeman nang atiang ipinagpaita na.

⁸ Yang nagipagpasanagung atia natetenged tung luluaan yang kaneeman yang Dios, yay mataligan tang talagang matuud. Purisu gustuu ang yang mga bagay ang atia ya ray pabilugan mu enged ang para iwaswas mu ta maayen tung mga putul ta asan ugud tanirang namagtalig da tung Dios ang magtapnay tung nira ekel tung ni Jesu-Cristo, asan da tung nagipagpasanag mu ngaeyangay ta ipagpaderep nirang magintindi kung ya pa agaring mapagbuat ta mga matitinlu. Kipurki yang mga bagay ang atiang gustuung ipasanag mu tung nira, durug tinlu yang apiktar na tung pagpangabui nira ig ikaayen da ka yang mga masigkatau nira.

Nagapaetaran Nang Indi Na Ra Pakdulan Ta Lugar Yang Kumpurming Pagtulduk Ta Makakatalang (3:9-11)

⁹ Piru likayan mung likayan yang mga diskusiun ang anday kapulutan na ang katulad ka tung dumang paman-gatadlengan natetenged tung mga listaan yang kinaampu nirang tukaw[†]. Pati yang pagbaratikusan yang duma may ruma natetenged tung mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung nasyun yamen ang Israel[‡], ya ka, likayan mu ka. Kipurki yang tanan ang mga maning tiang mga diskusiun, anda enged ay kuinta na ay andang pisan ay maeklan asan ang para matawang pa rin tung pagurusuyun ta tung kalelyagan yang Dios. ¹⁰ Kung may sasang putul tang manigtulduk ang yay pagtukud ta pagberelagan ta pagirintindien yang sam pundaan asan, painunukuan mu ta matinlu ang basi pa ra ilem maintindian na kung unu pay kamali na. Panuntan mu ra ka ta pagpaaman mu ang kaministiran patadengen na ra yang pagturuldukun na. Kung indi magtadeng, paamanen mu si ta minsa pa. Kung indi ka enged mamati tung nuyu, indi mu ra ilem tugtan ang magpadayun pa tung pagturuldukun na tung mga tumatalig. ¹¹ Asan da tung pagpategas na nga siguruay mu ang yang sasang taung maning tia, enged nang nanalyud tung tamang nagitulduk. Yang sadiling kasalanan na yay pagpailala ang tanya talagang mali.

Natetenged Tung Nagituyun Na Tung Ni Tito (3:12-14)

[†] 3:9 3:9a Tung Genesis durung mga listaan ta mga kinaampu. [‡] 3:9 3:9b Ikumplar tung sinambit na tung 1:10.

¹² Tito, nagaisipanu ang may ipaangayu asan tung nuyu, patugyangan ilem tung ni Artemas may tung ni Tikiko[§]. Kung kumawut da nganing asan, ta yawa, magimpurtaa rang magpakigbagas tung yeen duun tung Nicopolis ay ya ray nagaisipanung pagtiniranu ang asta mataklib da yang timpung igbaralyu^{*}. ¹³ Kung natetenged tung ni Zenas ang abugadu durua ni Apolos ang nansiayang ra asan[†], kung kawutun da nganing yang uras ang ipagliit nira asan, paderepan mung padagen-dagenan ta maayen tung mga kaministiran nirang mamagsaay ugud indi pangulangen. ¹⁴ Dispuis pa yang mga kaputulan ta asan, kaministiran kang aralan da ka nira kung ya pa agaring magprusigir tung pagburuaten nira ta ikaayen yang duma ang talagang kaministiran enged ang tawangan ugud indi ra magluang inutil[‡].

Yang Pagtapusan Yang Sulat (3:15)

¹⁵ Buinu, Tito, yang tanan ang mga kaarumananu tani pamagpakikumusta ka tung nuyu asan. Pakikumustaayami ka tung tanan ang mga kaputulan ta asan ang kumpurming pagmaal ka tung yamen ig pananged ka tung kamatuuran ang naang nagapananged ta.

Yang nagipagampuu para tung numyung tanan asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay maaningu,

Pablo

§ 3:12 3:12a Ti Tikiko sasang ugpu ni Pablong mataligan nang magtuman yang kumpurming unu pay nagituwul na tung anya. Nasambit ka tung Mga Binuat-buatan 20:4 may tung 2 Timoteo 4:12; Efeso 6:21-22; Colosas 4:7-8.

***** **3:12** 3:12b 2 Timoteo 4:21; Mga Binuat-buatan 27:9-10 **† 3:13** 3:13 Yang durua nga tauan ang atia, puiding ya ray pinapagekel ni Pablo yang sulat ang naa para tung ni Tito. Ti Zenas taa ilem sinambit ni Pablo. Ti Apolos sasang manigtulduk yang kamatuuran ang sinambit na tung 1 Corinto 3:5-6; 16:12 ig nasambit ka ni Lucas tung Mga Binuat-buatan 18:24. **‡ 3:14** 3:14 Ya kay katuyuan yang inaning na tung 3:8.

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Ni FILEMON

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Ti Filemon ang naang pinaeklan ni Pablo yang sulat ang naa sasa kang tumatalig ang manggaranen duun tung lansangan yang Colosas. Yang balay na, yay pagsaragpunan yang mga tumatalig ang sam pundaan duun. May sasang kirepen nang nagaranan tung ni Onesimo ang ya ray nanakaw tung anya (18) ang pagkatapus nagpatakras da. Atii kanay tung batas yang gubirnu, kung may kirepen ang manakaw tung agalen na, dapat ang imatayen. Numanyan tung pagtakras ni Onesimo, nakawut da duun tung siudad yang Roma ang nagkatuun tung uras ang atiiing ti Pablo nagaditini pa duun. Indi ta ilem maskean kung ya pa agaring nagbagat tanira ni Pablo. Maskean ta ilem ang natetenged tung pagpasanag ni Pablo tung anya, ti Onesimo nagsuku ra yang sadili nang nagtalig tung ni Ginuung Jesu-Cristong nagpatapnay (10). Pagkatapus naglua rang durug katinawangen tung ni Pablo. Purisu gustu rin ni Pablong awiran na, piru kumus anday gustu nang manlepes tung ni Filemon ang yay may kirepen, naisip nang mas matinlu ang ipabalik na ra ilem tung agalen na (13-14). Purisu ya ra kay ipinagpasulat na yang sulat ang naa ugud ingalukan na ti Filemon ang magpatawad da tung ni Onesimo. Iningaluk na ka tung anyang indi na ra ipabetang ti Onesimo ang sasang kirepen na ra ilem, kung indi, kawigen na ra kang sasang putul na natetenged pariu ra tanirang pagtalig tung ni Ginuung Jesu-Cristo.

Ang para maeklan ni Pablo yang isip ni Filemon ang para risibien na ra ti Onesimo, durug tinlu yang pametangbetang na ta bitala tung sulat ang naa. Baklu ra sambitay na yang aran yang kirepen ni Filemon (10), nagpasalamat da kanay tung Dios natetenged tung pagtalig ni Filemon may tung gegma na tung mga kaputulan ig pinanuntan na ka ta ipagampu na para tung anya (4-7). Indi ra nagkalalangan tung anya sigun tung pagkaapustul na, kung indi, nagpakigkesen da ilem ta matinlu tung anya (8-10). Pagkatapus binadbaran na ra ta maayen yang isip ni Filemon ugud kung may pagsangkalan na pa sigun tung tinakaw ni Onesimo tung anya, makuat da tung isip na (11-19). Pagkatapus yang gustu nang ingalukun tung ni Filemon, asan da ipapanaway na tung may kaministiran nang palinaynayan da ni Filemon yang isip nang aburidu

natetenged tung ni Onesimo (20-21). Purisu unu duru unug dakul yang kumpiansa ni Pablo tung ni Filemon ang magpaayun da.

Yang sulat ang naa, nagkadengan ang ipinaekel na tung isinulat na tung sam pundaan duun tung Colosas. Ay ti Onesimo, ipinanunut na ra ilem tung ni Tikikong yay pinapagekel na yang sulat ang atia (Colosas 4:9).

Yang Intrada Yang Sulat (1-3)

¹⁻² Yang nagpasulat yang sulat ang atia yuung ti Pablong sasang ditiniadu tani natetenged ilem tung pagkererengenu tung ni Jesu-Cristo. Yang sulat ang atia, pinaugtunan da ni Timoteong sasang putul ta. Ipinaekel da yamen tung nuyu, Filemon, ay yawa sasang nagamaal yamen ig sasa kang aruman yamen ang panirbian ka tung ni Jesu-Cristo, pati tung ni Apiang sasang kang putul tang baway* may tung ni Arquipo† ang yay maning pa tung sasang masigkasundalu yamen, asta tung intirung sam pundaan ang pamagsaragpun-sagpun asan tung balay mu.

³ Yang nagipagampuu ang para tung numyung tanan asan, ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Ama tang Dios durua ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang pamagpadagen-dagen tung numyu ig mas pang ikasadya mi yang kaampiran mi tung nirang naang baklu.

Yang Pagpasalamat Ni Pablo Natetenged Tung Gegmang Nagipaita Ni Filemon Tung Mga Masigkatumatalig Na (4-7)

⁴ Filemon, kada iampua yeen, nagapasalamatana yeen tung Dios ang yay panirbianu. ⁵ Ay kipurki may balitang nagngelu ang yawa unu paggegma tung tanan ang mga masigkatumatalig mung binuat da ka yang Dios ang mga tauan na ig pagpadayuna ka unu tung pagtaraligen mu tung ni Ginuung Jesus. ⁶ Yang nagipagampuu para tung nuyu, putulu, ang ekel tung pagpadayun mu tung pagtaraligen mu tung ni Ginuung Jesus ig ekel ka tung pagkamalamad mu tung tanan ang kaayenan ang ipinakdul yang Dios tung yaten ang mga tumatalig, mas pang paderepan mu yang pagpakignunut mu tung tanan ang mga taung binuat da ka yang Dios ang mga tauan na ugud yay ikadengeg ni Jesu-Cristo. ⁷ Magkabagay ang maning tia yang nagipagampuu para tung nuyu, putulu, ay pagkagngelu yang balitang atia, inampayanaw ra ta kasadyaanung duru ig asan da ka kumintel yang isipu natetenged ka man tung gegmang atiang

* **1:1-2** 1-2a Ti Apiang atia puiding kasawa ni Filemon. † **1:1-2** 1-2b Ti Arquipong atia, puiding ana na Filemon, u kung belag, sasang pagpadagen-dagen tung sam pundaan duun tung Colosas.

nagipagpaita mu tung mga kaputulan ta. Ay natetenged unu tung nuyu, putulu, namagkatinir da ka unu ta ketel yang mga isip yang mga kaarumanan mu asan ang binuat da ka yang Dios ang mga tauan na.

Yang Nagaingaluk Ni Pablo Tung Ni Filemon (8-11)

⁸ Intunsis simanyan, Filemon, may ipakigksenu rin tung nuyu. Sabagay, anda kay dalenden yang isipung magkalalangan tung nuyu kung unu pay dapat ang buaten mu natetenged ka man tung katengdananung naa ang yuu sasang apustul ni Jesu-Cristo. Piru indiw ra ilem magkalalangan tung nuyu. ⁹ Kung indi, magpakiksenaw ra ilem tung nuyu, ay nagaskeanu ang yawa sasang maginegmaen. Ay yuung pagpakiksen bali tung nuyu, maepetaw ra, nagaditiniaw pa ngani tani natetenged tung pagkererengenu tung ni Jesu-Cristo. ¹⁰ Purisu may sasang gustuu rin ang ingalukun tung nuyu natetenged tung sasang taung nagyari rang maning pa tung sasang anaw. Ya ray nabtangan na natetenged pinainunukuanu kung ya pa agaring magsuku yang sadili nang magtalig tung ni Ginuu tang Jesus ang magpatapnay. Anday dumang nagaaningu, ya ra ti Onesimo.‡ ¹¹ Tung bagay, nagaskeanu ka ang yang tukaw midyu anda ka man ang pisan ay pakinawang mu tung anya. Piru simanyan dakulung tawang na tung nuyu pati tung yeen, ya ka.

Yang Nagaingaluk Na Ang Ti Onesimo Risibien Da Ni Filemon (12-17)

¹² Simanyan, maskin durug maal tung pagtelengu, atia ra, ipinabaliku ra tung nuyu. ¹³ Kung tung bagay, naisipanu ra rin ang awiranu ra kanay ang para maging sali mung magtawang tung yeen tani, mintras naniaw pa nagaditini natetenged ka man ilem tung pagparakawutunu yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. ¹⁴ Piru mintras indi pa nagaingaluku tung nuyu, indiw ka malelyag ang magpanadiliaw ra ilem ang magawid tung anya, nusias yang tawang mu tung yeen midyu tung yawa ra ilem ngaeklayu tung karegesan. Yang gustuu, kung unu pay matawang mu tung yeen, elatanu ra ilem yang buluntad tung isip mu. ¹⁵ Indi ra ilem inawiranu ay naisipu ka ang muya may planu yang Dios tung anya ang magpablag da kanay ta gesyeng uras tung nuyu ugud kung magbalik da ngani asan tung nuyu, magsapenanamu ra ang asta tung sampa. ¹⁶ Yang tukaw tanya sasang kirepen ilem. Piru simanyan belag da ilem kirepen, kung indi, sasa ra kang

‡ **1:10** 10 Tung bitalang Giniriego, yang kinaulugan yang aran na ay "matinawangen".

putul tang nagamaal ta. Kumus talagang durug kamaal tung yeen, kapin pa siguru tung nuyu, ay kipurki belag da ilem kirepen mu, kung indi, magputulamu ra ka natetenged tung pagtalig ming durua tung ni Ginuu ta. ¹⁷ Kapurisu, kung pagatelenganaw nuyung sasang putul mu tung ni Ginuung Jesus, risibien mu ra ti Onesimo ang katimbang nang ya ra ka tiang tinanguniu.

Yang Pangaku Ni Pablo (18-21)

¹⁸ Kung alimbawa may binuatan nang malain tung nuyu u kung may utang na, yuu ray mangaku tia. ¹⁹ Uay, atia ra yang yeen ang sadiling pirmaw. Yuuy kamatuuran ang magbayad tung nuyu, Pablo. Siguru anday ministir ang sambitenu pa tung nuyu yang utang mung kaneeman tung yeen§. ²⁰ Purisu, putulu, maimu ilem, paitaay ka ta sasang pagalinaynayan ta isipu sigun tung putul tang atia arangan da ilem tung pagtaraligen tang naang durua tung ni Ginuu ta ang katulad ka tung pagabuat mu tung dumang mga putul tang mga tumatalig asan*. ²¹ Napagsulataw ra tung nuyu, ungkuy, ay dakulu yang sarigu tung nuyu ang buaten mu yang nagaingalukung atia tung nuyu ig pasubraan mu pa nganing.

Pati Ti Pablo Simpanan Da Ka Ni Filemon Ang Risibien (22)

²² Kidispuis pa, ungkuy, may sam bilug pang ingalukunu tung nuyu. Katulad ka tung pagrisibi mu tung putul tang atia, simpanay ka ta kuartung madayunanu asan tung balay mu. Kipurki may nagipagpakisewatu tung Dios ang ekel tung pagarampuen mi para tung yeen, basi pa ra ilem ang mapalpasanaw ra ang para liwianuaw rang magbisita asan tung numyu.

Yang Pagtapusan Yang Sulat Na (23-25)

²³ Ti Epapras† ang sasang arumanu ang nagaditini ka tani natetenged ka tung pagkererengen na tung ni Jesu-Cristo‡, pagpakikumusta asan tung nuyu. ²⁴ Asta na Marcos ni Aristarco ni Demas, ni Duktur Lucas ang yay mga

§ **1:19** ¹⁹ May utang ang kaneeman ni Filemon tung ni Pablo, ay ekel tung ni Pablóng nagpaintindi tung anya, nagkatinir da ta baklung pagpangabui nang anday pagtapusan na ang ya ray ipinaeyang ni Jesu-Cristo tung anya. Kung ikumpalar pa tung utang ni Onesimo tung ni Filemon, indi mangikuy-ikuy.

* **1:20** ²⁰ Katulad tung sinambit ni Pablo tung birsikulu 7. † **1:23** ^{23a} Ti Epapras sasang putul ni Filemon tung ni Ginuung Jesus ang taga Colosas ka ang yay nagpaliked yang Matinlung Balita duun ating primiru. Asan da nga basaay ta tung Colosas 1:7; 4:12. ‡ **1:23** ^{23b} Pariu ka tung ni Aristarcong sinambit ni Pablo tung Colosas 4:10.

katabyangu tung pagparakawutun yang Matinlung Balita, pamagpakikumusta ka asan tung nuyu.

²⁵ Yang nagipagampu ang para tung numyung tanan asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuung Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay sarang ang maaningu tung nuyu, unگوی,

Pablo

Yang Isinulat Tung Mga HEBREO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Indi ta maskean kung tinu pay nagsulat yang sulat ang naa. Piru nailala ra kang lagi yang mga tumatalig ang pinaeklan na (13:19). Yang sarang ang maskean ta natetenged tung anyang nagsulat, tanya sasang may katengdanan nang ipiniar ni Ginuung Jesu-Cristo tung anya. Kag yadwa pa, tanya sagad dang pisan tung kasulatan ang nagguguuyan ang Dating Ipinagpakigpaigu, ay yang kadaklan ang nagkaraulit na duun ngaeklay na.

Yang mga tumatalig ang pinaeklan na, sam pundaan ang pulus mga Judio yang nasyun nira. Yang dumang pangguuy tung nasyun nira atii kanay, mga Hebreo. Kumus namampablag da tanira ta pagirintindien tung kadaklan ang mga masigkanasyun nira, nagadeeg-deegan da tanira ta mupiang pagapakdulan ta mga kaliwagan ang malelbat (10:32-34). Ay nagatagamanan da yang mga masigkanasyun nirang nagarereges ang pabaliken tung dating pagturuuen nira ang usuy tung mga katuwulan ang isinulat ni Moises atiiing tukaw. Purisu yang dumang mga tumatalig, paman-luway ra ig may pira pang bilug tung nira ang nagaisip dang mamlek da tung pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus ang para magbalik da tung dating nagapgesan yang nasyun nira, bilang yang Dating Ipinagpakigpaigu yang Dios tung nasyun nira. Purisu ya ray natengeran na ang yang sasang pagpadagen-dagen ang naa tung nira, naisip dang magpaekel ta sulat tung nira ugud tagaman nang pasanagan ta mupia natetenged tung Baklung Ipinagpakigpaigu yang Dios ang pinalguran da nira ang durung nalandawan na tung Dating Ipinagpakigpaigu na. Pinanuntan na pa nganing ta mga paaman kung unu pay dangaten nirang malain kung buaten da ka enged nira yang nagaisip nirang magbalik tung dati. Taa tung "Kamtangan Yang Sulat" nga sagyapay ta yang mga paaman ang atiang limang bilug.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus:

1:1-3 Ti Jesus Yay Pangultimung Nagpabunayag
Natetenged Tung Pagkadios Yang Dios May Tung Tanan
Ang Planu Na

1:4-14 Ti Jesus Landaw Tung Mga Angil

2:1-4 *Primirung Paaman: Kung baliwalaen da ilem nira yang kalibrian ang pinagtukud ni Jesus, sintinsiaan da ka enged yang Dios tung kalainan*

- 2:5-18 Natetenged Tung Pagkatau Ni Jesus Ang Yay Nan-gerengan Tung Yaten Ang Para Bawien Na Yang Dating Kagaeman Tang Naplek Tung Yaten
- 3:1-4:13 *Yadwang Paaman: Mamangaman ta mupia nusias may maeyangan da ka ta isip nirang diskumpiadu (3:12) ang asta indi ra ilem mangalgud tung sasang paginetegan da rin ta mga isip nira ang katulad ka tung nalambegan yang mga kinaampu nira atiang tukaw (4:1, 11)*
- 4:14-7:28 Kung Unu Pay Nalandawan Yang Pagkapari Ni Jesus Kay Tung Pagkapari Yang Dating Mga Paring Mga Judio
- 6:4-6 *Yaklung Paaman: Kung magdayun da ka engaged ang mamalpas tung ni Jesus, indi ra ka engaged maimung mangimaklu pa yang mga isip nirang para mapagsugat si ka rin ang uman*
- 8:1-9:28 Kung Unu Pay Nalandawan Yang Baklung Ipinag-pakigpaigu yang Dios Ang Pinagpundar Ni Jesus
- 10:1-25 Kung Unu Pay Nalandawan Yang Pagpaturuk Ni Jesus Yang Dugu Na Kay Tung Dugu Yang Mga Ayep Ang Nagidasag
- 10:26-31 *Yaepat Dang Paaman: Kung talyuran da nira yang Baklung Ipinagpakigpaigu ang pinagtukud ni Jesus ang para magbalik da tung Dating Ipinagpakigpaigu, indi ra engaged patawaren yang Dios, kung indi, sintinsiaan na tung kalainan ang anday katapus-tapusan na*
- 10:32-39 Sasang Pagpaktel Na Tung Isip Nirang Indi Ra Enged Magpatalaw Ang Asta Mamlek Da Ilem Tung Pagtaraligen Nira Tung Ni Jesus, Kung Indi, Ya Padayunay Nira Ang Para Asan Da NGa Siguruay Nira Yang Kalibrian Nira
- 11:1-40 Nagipademdem Na Kung Unu Pag Kabaked Yang Pagtaraligen Yang Mga Duma-rumang Kinaampu Nira Tung Dios Atiang Tukaw Ang Ya Ray Kaministiran Nirang Pausuyan Maskin Unu Pag Lebat Yang Mapasaran Nira
- 12:1-13 Kaministiran Ang Indi Ra Mamagpaluway, Kung Indi, Mamagpadayun Da Ka Enged Tung Pagtaraligen Nira Tung Ni Jesus Ang Yay Maning Pa Tung Sasang Karira Ang Maglaksuen Nira
- 12:14-29 *Yalimang Paaman: Dapat ang mamagamlig ang indi ra engaged mamagpabengel tung nagipagpasanag yang Dios tung nira natetenged tung ni Jesu-Cristo may tung kalibrian ang pinagtukud na*
- 13:1-19 Yang Mga Impurtanting Mga Bagay Ang Dapat Ang Tumanen Nira

13:20-21 Yang Pangultimung Nagipagampu Na Para Tung Nira
13:22-25 Yang Pagtapusan Yang Sulat

Yang Intrada Yang Sulat: Nagapabilugan Yang Paganingen Ang Ana Yang Dios (1:1-3)

¹ Tung nagdarasun-dasun ang mga panimpu atiang tukaw pa ig tung sari-sari kang palaksu na. nagbitala ra yang Dios tung mga kinaampu ta atiang tukaw ekel tung mga manigpalatay ang pinamilik na. ² Piru numanyan tung panimpu tang naang panguri, nagbitala si ka tung yaten ekel tung paganingen nang Ana Na. Ya ra kang lagi ay pinagpiaran na ang yang tanan ang bagay tanya ray may anya tung uri ta kaldaw ig atiang primiru, tung anya kang lagi ipinaimu nang luwus. ³ Tanya kay nagpailala kung unu pay kantidad yang pagkadios yang Dios ay tung anya ilem nga bilugay yang pagkadios yang Dios. Ekel tung kalalangan nang maktel, tanya kay pagerekelen tung tanan ang bagay ang para mangasalapay ra ka enged tung pinalanuan kang lagi yang Dios ang yay masalapayan nira. Tanya kay nagtukud yang sasang patakarang ang puiding asan da nga punasay yang mga tau tung mga kasalahan nira. Kumus natukud na ra tia, nakarung da tung tepad ang pisan yang Dios ang makagagaem ang ampir ka pa man tung tuu na duun tung kaabwat-abwatan ang simanyan kasiraan da ka tanirang pamaggaraemen.

Natetenged Tung Kalandawan Yang Paganingen Ang Ana Na Tung Mga Angil (1:4-14)

⁴ Purisu asan da ngaintindiay ta ang tanya mas landaw tung mga angil gated nagkatinir da ta kadengegan nang mas abwat kay tung nira*. ⁵ Kipurki telengan mi. Anda enged ang pisan ay angil may sam bilug ang pinaganing yang Dios ta maning taa:

“Yaway paganingenung anaw. Numaan ang kaldaw ang naa, yuu ray nagpasintar tung nuyung maggaraemena ra ugud yang paggaraemen mu tung nasyun ang naa ya kay paggaraemenu.

* **1:4** 1:4 Bilang yang kalandawan yang pusisiun yang paganingen ang Ana Na, duun da naniel tung pangingtau nang bilug pati yang pagpakugmatay na may yang pagkabui na si kang uman asta yang pagkarung na tung tepad yang Dios. Yang ipinagsambit yang may sulat tung mga angil ay nagaskean na ang yang mga taung paeklan na yang sulat ang naa, subrang panggalang nira tung mga angil. Alus pa ilem ipinabtang da nirang mga manigparalun nira tung Dios.

Yang kaalimbawaan na maning pa tung inanaa ra yeen," agaaning†.

Belagan ka natetenged tung sasang angil yang inaning yang Dios ang sam bilug ang maganing,

"Yuu ray maging maning pa tung Ama nang pagpakigsasa tung anya,

ig tanya ray maging maning pa tung anaw ang pananged tung yeen," agaaning‡.

6 Kung indi, atiang pagpabalik na tung anya duun tung kaliwutan ang panlangit§, linalangan na yang tanan ang mga angil na ang, "Magluuramu rang magtuu tung anya," maganing. 7 Kung natetenged ka man tung mga angil na, maning taa yang napabtang tung kasulatan:

"Yang mga angil nang nagapanuwul na paguman-uman yang mga pagkabetang nira. Ang kaisan ya ray buwuaten nang pariu tung palet, ang kaisan, ipapariu na ra tung apuy ang pagsiklab," agaaning*.

8 Piru maning taa yang inaning na tung paganingen nang Ana Na:

"Ginuung Dios, yang paggaraemen mu dumayun ang asta tung sampang anda engaged ang pisan ay katapus-tapusan na. Durung pisan agkatadleng yang paggaraemen mu tung mga kinasakan mu. 9 Yang pagurubraen ang magkatama yay nagapakumaal mu, yang malalain yay nagalawayan mu. Kapurisu ya ray natengeran na ang ta yeen ang yay Dios ang nagapanirbian mu, pinatemen-gana ra yeen ang magkarung tung puistu. Pinakdulana ra nanging yeen ta kadengengan mung landaw ang pisan kay tung duma ang ya ra kay ikasadya mu ta duru,"

† 1:5 1:5a Yang san tagang atiang inulit na, ingkelan na tung Mga Karantaen 2:7. Ya ray sasang pinaganing yang Dios tung sasang Adi yang mga Israel atiang tukaw tung uras ang ipinagpapes na tung anya yang kagaeman nang magadi. Yang tunadas na belagan ilem nadapat tung mga Adi nirang tukaw, kung indi, kapin pang may nagadapatan na tung paganingen ang Cristo ang ya kang lagi ay pinilik yang Dios ang maggaraemen tung bilug ang kaliwutan tung uri ta kaldaw. Sagyapen ta tung may bitalang Ana Yang Dios tung Diksyunaryung Diput. ‡ 1:5 1:5b Yang san tagang atiang inulit na ingkelan na tung 2 Samuel 7:14. Ya ray sasang pinangakuan yang Dios tung ni Adi David atiang tukaw natetenged tung ana nang ti Solomon ang yay manubli tung pagaradien na tung uras ang atii. Piru belagan ilem yang ana nang atii yang nalagpakan na, kung indi, kapin da engaged ang may nagadapatan na tung paganingen ang Cristo. § 1:6 1:6 "...atiing pagpabalik na tung anya duun tung kaliwutan ang panlangit" puidi kang maning taa yang palaksu na: "...atiing pagpaangay na taa tung kaliwutan ang naa." * 1:7 1:7 Mga Karantaen 104:4

agaaning†.

¹⁰ Dispuis pa, may sam bilug pang inaning na tung paganingen nang “Ana Na” ang maning taa,

“Ginuu, atii pa tung pinagimpisaan, yaway nagimu yang katanekan. Pati yang kalangitan, yawa mismu yang may kabuat-buatan. ¹¹ Ang pagkatapus may uras ang kawutun ang tanira indi ra maitang uman. Piru ta yawa, yaway magnatis ang asta tung sampa. Tanirang tanan lumagi-lagi ra ang maning pa tung awel. ¹² Yang langit tanya manulad da ilem tung kuklun ang kung lagi-lagi ra nganing, ya ra ilem agpurun-purunay ang iplek. Paklian da ta baklu ang katulad ka tung awel ang indi pa nagagamit. Piru ta yawa, maskin pira-pira pang takun ang magereslew-esleb, unaynay ra ka enged yang kabui mung anda ra ka enged ang pisan ay pagtapusan na,” agaaning‡.

¹³ Kidispuis pa, andang pisan ay angil may sam bilug ang pinaganing yang Dios ta maning taa:

“Tania kumarung tung teparung ampir tung tuuu ugud magkasiraanita rang maggaraemen ang asta luwus dang mapabtangu tung lilikdan yang kakay mu yang tanan ang pamagpasuag tung nuyu,” agaaning§.

¹⁴ Buinu, kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing natetenged tung mga angil kung unu pay kapulutan nira, tanirang tanan pamanirbian tung Dios. Yay pirming nagapanuwul nang magtawang tung kumpurming tinu pay tapnayen na.

2

Nagipagpapurugir Nang Mas Pang Paderepan Nirang Intindian Yang Natetenged Tung Kalibrian Ang Ipinag-paintindi Ni Ginuung Jesus (2:1-4)

¹ Kapurisu kumus nagbitala ra ka man yang Dios tung yaten ekel tung paganingen nang Ana Na, dapat ang mas pang paderepan tang intindien yang ipinagngel tung yaten natetenged tung anya. Ya ray dapat ang buaten ta nusias manluway ra yang mga isip tang asta mamalpasita ra ilem dayun tung anya ang maning pa tung ita ra

† **1:9** 1:8-9 Yang san tagang atia duun eklay na tung Mga Karantaen 45:6-7. Atii kanay, yay sasang pagdarayawen yang nagkanta tung sasang Adi yang mga Israel ang baklung nakarung tung puistu. Ya ray ingkelan yang may sulat ang ipinadapat tung paganingen ang Ana yang Dios bilang yang paganingen ang Cristo ang ya kang lagi ay pinangakuan na tung nasyun yang mga Israel ang ya ray maggaraemen tung nira. ‡ **1:12** 1:10-12 Mga Karantaen 102:25-27 § **1:13** 1:13 Mga Karantaen 110:1; Mateo 22:44; Marcos 12:36; Lucas 20:42-43; Mga Binuat-buatan 2:34-35; 1 Corinto 15:25; Hebreo 10:13

ibeekay. ² Ay kipurki isipen ta ra ilem yang mga katuwulan ang ating itinalig yang Dios tung mga angil ang para iintriga nira tung ni Moises ating tukaw*. Inding pisan mabasta-wasta, kung indi, kung tinu pay nagpabengel ang naglampas, ya ray pinakdulan ta sintinsiang sukat ang pisan tung binuatan na. ³ Ay kung maigpit nganing tii, ta yaten da simanyan, ya pa agaaring mapalikayan ta yang sintinsia yang Dios tung yaten kung yang balita natetenged tung kalibrian ang naang durung pisan agkatimbang yang kantidad na, ya pay baliwalaen ta? Ay kipurki yang kalibrian ang naang nagaangu, mismu ti Ginuung Jesus yay katukaw-tukawan ang nagpaintindi ang pagkatapus pinagpaingmatuuran da ka tung yaten yang mga taung nangangel tung anya. ⁴ Dispuis pa yang pagpaingmatuud nirang atia, pinagpaugtunan da ka nganing yang Dios ang nagpalapus ta sari-saring mga pruibang maktel ang duru kang pisan agkabewereng. Nunut da kang lagi asan yang mga abilidad ang ipinamakdul-pakdul na tung nira ang kumpurmi ra ilem ang nalelyagan na ekel tung pagurubraen yang Espiritu Santo tung nira.

Nagipagpasanag Na Ang Ti Jesus Yang Nangerengan Tung Yaten Ang Mga Tau Ang Para Bawien Na Yang Dating Kagaeman Tang Naplek Tung Yaten (2:5-18)

⁵ Dapat ang yang balitang nangel ta, ya ray paderepan tang intindien ay kipurki belagan ang maganing ang tung mga angil ipagaemay yang Dios yang kaliwutan ang kawutun ang ya ra ka man taang nagadapatan yang nagianingu nungayna†. ⁶ Kung indi, kung tinu pay papagaemen na, bistu ra tung sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Ay Ampuanung Dios, nagaberengaw ta duru ang aywat yami pang mga tau ka ilem, yami pay nagademdem mung nagasikasuen. ⁷⁻⁸ Ay ating pagimu mu tung yamen, ipinaaranekami ilem nuyu ta gesye tung mga angil. Pinadengeganami ka nganing nuyu ta maayen, ay yang tanan ang bagay ang inimu mu, luwus dang ipinagaem mu tung yamen,” agaaning‡.

* **2:2** 2:2 Binuat-buatan 7:38, 53; Galacia 3:19 † **2:5** 2:5 Balikan ta yang sinambit na tung 1:6 natetenged tung “kaliwutan ang panlangit.” Bilang yang kaliwutan ang panlangit ya ra yang kaliwutan ang baklu ang indi pa nagait. Piru tung uri mabilugan ta ka enged (Ipinagubligar 21:1-2). ‡ **2:7-8** 2:6-8 Duun nga basaay ta tung Salmo 8:4-6 ig tung Genesis 1:26 “luwus dang ipinagaem mu tung yamen. Kung getesen ang ilakted, maning taa yang palaksu na: luwus dang ipinabtang mu tung tarampakan yang mga kakay yamen.”

Atiing paganing na ang yang tanan ang bagay ipinagaem na tung yaten ang mga tau, yang gustu nang ianing tia, anday bagay ang belagan lugud tung kagaeman ta may sam bilug. Ugaring ka man ilem simanyan, indi ta pa nagaita ang yang tanan ang bagay luwus dang nalgud tung kagaeman tang mga tau. ⁹ Kung indi, yang nagapabilugan ta ra ta mga isip ta, ya ra ti Jesus ang sinugut na rang pisan yang pusisiun tang mga tau. Ay atiing pagingtau nang bilug, tung gesyeng uras ka ilem ipinaaranek ka yang Dios tung mga angil ugud ekel tung kaneeman nang durung pisan agkabewereng, itang tanan mapangerenganita ra ni Jesus ang magpakugmatay. Dispuis natetenged enged tung pagpasar na tung kamatayen ang atii, pinadengegan da ka yang Dios ta maayen. ¹⁰ Napasaran nganing ta kamatayen ang maning tia ay natetenged yay tuminunung pisan tung planu yang Dios ang ya ka man ay nagimu yang tanan atiing primiru ang para tung uri ikadengeg na ra kang tanan. Purisu ang para durung mga ana nang mapalgud na tung kasusulawen na ang ipalapus na tung uri, bagay ang pisan ang yang magtukud yang kalibrian nira, yay papagpasaren na tung mga pinitinsiang mga maning tia ugud asan da tanya maging sukat dang pisan ang magliway yang dalan ang pagbalikan nira tung Dios. ¹¹ Nagianingung bagay ang pisan tia ay tanyang pagpabagay tung nira tung pagterelengen yang Dios pati tanirang nagapabagay na, sasay pagkatau nira. Purisu indi na ra agikaeyak ang tanira aganingen nang mga putul na. ¹² Ay asan da nga deepay ta yang pagpabetang na tung nira tung sasang inaning na tung Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Paintindien ra yang mga putulu natetenged tung nuyu kung unu pag katinlu yang pagkadios mu. Kung magsaragpunami ra nganing ang magpurutul, magdayawaw tung nuyung magkanta,” agaaning§.

¹³ Dispuis may sam bilug pang maning ka tia yang lagpak nang maganing,

“Pati yuu, magtaligaw ka tung Dios ang katulad ka tung nirang mga putulu,” agaaning*.

Kidispuis pa may sam bilug pa ka enged ang pariu ta palaksu na ang maganing,

“Uay, simpanaw rang magtuman yang kalelyagan yang Dios, kasiraanami ra ka yang mga mamulang naang itinalig yang Dios tung yeen ang manguluan,” agaaning†.

¹⁴ Kapurisu yang maganingen nang atiang mga mamula,

§ 2:12 2:12 Mga Karantaen 22:22 * 2:13 2:13a Isaias 8:17 † 2:13 2:13b Isaias 8:18

kumus mga tau ka man ang bilug, pati tanya mismu nagpakiunung dang pisan tung nirang nagingtau kang bilug. Ya ray binuat na ugud asan da tung pagpakugmatay na nga deegay na yang sasang pagkemkem tung nira ang para yang dating pagkablak nira tung Dios ang dating natauan nira, ya ra ilem din ay mapadayunan nira ang asta magkarapatay ra ilem ang yang pagkablak nirang atia tung anya ya ray pagnatisan nirang asta tung sampa. Anday dumang nagianingu, ya ra mismu ti Satanas. ¹⁵ Yang ipinagdeeg na tung ni Satanas ay ugud asan da ngaipapuklutay na yang mga tau tung pagkakiyepan nira tung anya ang ekel tung eled nirang mapatay, asan da ka rin nga kemkemay na ta mupia disti pa tung kinatau nira. ¹⁶ Talagang matuud yang nagianingung atia, ay simpri belagan yang mga angil yang nagapaunungan nang nagapadagen-dagenan, kung indi, ita ra mismu ang kumpurming pagsugut tung irinsia ni apu tang ti Abraham ang bugus yang pagtalig na tung Dios. ¹⁷ Kapurisu ya ray ipinagkaministiran na ang tanya magpakbung dang pisan tung yaten ang kumpurming tinu pay agkawigen nang mga putul na ugud asan da magkatinir ta mapagpasunairan nang magildaw tung nira ig asan da ka magyaring pinakalandaw ang pari tang mataligan tang manalunga tung Dios para tung yaten. Nagkamaningan da ta maning tia ay ugud tung pagpakugmatay na asan da ngaulikay yang kasisilagen yang Dios tung yaten natetenged tung pagpakasalak ta tung anya ugud asanita ra ka nga patawaray na. ¹⁸ Talagang kaministiran ang pinakbunganita ra anya ay kipurki natetenged tung pagkapasar na tung mga tuksung malbat, asan da tanya nagkatinir ta mapagpasunairan nang magpadagen-dagen ta maayen tung yaten ang kumpurming nagapasaran ka ta mga tuksu.

3

Nagapabilugan Na Ti Jesus Ang Napruibaan Dang Mataligan Yang Dios Ang Magmangulu Tung Maning Pa Tung Pamalay-walay Na (3:1-6)

¹ Kapurisu mga putulung binuat da ka yang Dios ang mga tauan na kang sadili, kumus bintengita ra anyang para mapalguran ta yang planu na, kaministiran ang pabilugan ta ta mga isip ta yang sasang tinuwul yang Dios ang magpadapat yang bitala na tung yaten, ang ya ra kay nagyaring pangultimung pari ta ang maning ka man tia yang nagipagubligar ta tung mga kaarumanan ta. Anday dumang nagaaningu, kung indi, ya ra mismu ti Jesus. ² Kaministiran ang ya ray buaten ta ay natetenged tanya

napruibaan dang talagang mataligan yang nagpiar tung anya ta katengdanan ang katulad ka tung ni Moises ang yay nagerekelen tung kabilugan yang mga tauan yang Dios atiang tukaw ang yang kaalimbawaan nira maning pa tung pamalay-walay na. ³ Kidispuis pa, kung ti Moises bagay ang padengegan, ti Jesus kapin da engaged ang magkabagay ang padengegan ang katulad ka tung sasang nagbuat ta balay ang yay mas pang dayawen kay tung balay ang binuat na. ⁴ Ay simpri maskin unu pang balayay, may nagbuat, ig yang nagbuat yang tanan ang bagay, ya ra ka man yang Dios. ⁵ Kung tung bagay, ti Moises napruibaan da ka man ang mataligan yang Dios atiang pagerekelen na tung maning pa tung pamalay-walay na. Yang pusisiun na atii kanay, sasang turuwulun ilem yang Dios ang pinapagula na natetenged tung mga bagay ang ipaintindi tung mga tau tung magdarasun ang panimpu*. ⁶ Piru yang paganingen ang Cristo ang napruibaan da kang mataligan yang Dios, yang anyang pusisiun, tanyay paganingen nang Ana Na mismu ang yay pagmangulu tung maning pa tung pamalay-walay na. Ang pagkatapus ta yaten simanyan, lugurita ka tung pamalay-walay nang atia, basta padayunan ta ka engaged yang pagpakabalur ta may yang kasiguruan yang mga isip tang pagpakbat tung tanan ang kaayenan ang pinangakuan yang Dios tung yaten.

May Sam Bulus Tung Kasulatan Ang Nagaulit Na Ang Para Asan Da NGa Patielay Na Yang Ipagpaaman Na Tung Nira (3:7-11)

⁷⁻⁸ Kapurisu pariu tung nagianing da yang Espiritu Santo mismu tung yaten simanyan†,

“Numaan ang kaldaw, kung masinti mi ra nganing ang aganingenamu ra yang Dios, indiamu ilem magpakgat ang magdiskumpiar tung anya ang katulad ka tung mga kinaampu mi atiang pagbatuk nira tung anya ang ya kay uras ang pinagtagaman nira ta pagtuung atiang duun pa rin tanira tung banwang kapas‡. ⁹⁻¹⁰ Duun tung banwang atii pinagintraanaw ra ilem nira ta pagtuung ekel tung pagdiskumpiar nira tung yeen ang pagkatapus pinapasaranu tanira ta parusa tung seled epat ang puluk ang takun. Yang pagtagam nirang atii ta pagtuung tung yeen ya ray nakanayan nang nasilagaw ra ta duru tung nira. Ya ra ka nganing ay ipinagkesen-kesenu tung isipu ang,

* **3:5** 3:5 Yang mga bagay ang atia ya ra yang natetenged tung pangingtau ni Jesu-Cristo pati tung kalibrian ang tukurun na. † **3:7-8** 3:7-11 Duun ngaeklay na tung Mga Karantaen 95:7-11. ‡ **3:7-8** 3:7-8 Mga Bilang 14:11

'Abaa, yang mga taung naa, pirmi ilem ang pamagpatalang. Indi ra engaged inintindi nira yang nagalelyaganung usuyun nira. ¹¹ Purisu natetenged tung kasisilagenung duru tung nira, ipinanumpaw ra ilem ang talagang indi ra ka engaged mangalgud tung kaayenan ang sinimpanu ang ya ra rin ay paginetegan yang mga isip nira§,' " agaaning yang Dios.

Nagabadbaran Na Yang Mga Isip Nira Tung Sam Bulus Ang Atiang Inulit Na, Bilang Sasang Paaman Na (3:12-19)

¹² Kapurisu mga putulu, kumus maning da ka man tia yang nainabu tung nira, mangamanamu ra ta mupia, nusias may asan tung numyung maeyangan da ka ta isip nang durug ka sayud ang magdiskumpiar da ka engaged natetenged tung Baklung Ipinagpakigpaigung naang pinagtukud ni Ginuung Jesus ang asta muya manalyud da dayun tung Dios mismu ang yay makagagaem*. ¹³ Ang para malikayan mi tia, kaministiran kaldaw-kaldaw magparaketel-ketelanamu ra ta kinaisipan may kinaisipan ang nunut da ka ta pagparaaman-amanan mi, mintras nagsakpenamu pa yang bitalang atiang "numaan ang kaldaw"†. Kaministiran ang ya ray prusigiran mi engaged ta mupia nusias may asan tung grupu ming magpadaya yang isip na tung mga katadlengan ang durug kakaingganya ang asta magdiskumpiadu ra tung Baklung Ipinagpakigpaigu yang Dios ang duun da ka manegas yang isip nang magpakasalak bilang mamalpas da tung ni Ginuung Jesus‡. ¹⁴ Nagapaamananamu ra yeen ta maning tia ay dumayun yang kaampiran tang naa tung ni Jesu-Cristo basta indi ilem maguman ang asta tung sampa yang kasiguruan ta ang talagang matuud yang pinananged ta natetenged tung anya atiang primiru§. ¹⁵ Siguru mas maayen pa kung ya si kay ulitenung uman yang sam parti yang inaning yang Dios ang yay sinambitu nungayna ang maganing,

"Numaan ang kaldaw, kung masinti mi ra nganing ang aganingenamu ra yeen, indiamu ilem magpakgat ang magdiskumpiar tung yeen ang katulad ka tung mga kinaampu mi atiang pagbatuk nira tung yeen," agaaning*. ¹⁶ Ya ray dapat ang pangamanan ta tia, ay tinu pa engaged basung mga tauay ang nangagngel yang pinangakuan yang

§ **3:11** 3:11 Mga Bilang 14:21-23 * **3:12** 3:12 Katulad ang pisan tung mga kinaampu nirang sinambit. Duun nga basaay ta tung Mga Bilang 14:11, 23. † **3:13** 3:13a Katulad tung nagianing yang Espiritu Santong "numaan ang kaldaw" tung 3:7. ‡ **3:13** 3:13b Bali magkapariu ka tung binuat yang mga kinaampu nirang sinambit tung Mga Bilang 14:19, 34. § **3:14** 3:14 Ikumpalar tung Hebreo 3:6. * **3:15** 3:15 3:7-8; Mga Karantaen 95:7-8

Dios tung nira ang pagkatapus namagbatuk da ka enged tung anya, kung indi, tanirang tanan mismung ipinampalua ni Moises duun tung Egipto*? ¹⁷ Aywa, tinu pa enged basung mga tauay ang nasilagan na tung seled epat ang puluk ang takun, kung indi, tanira ka ilem mismung namagpakasalak tung anyang namagdiskumpiar tung pinangakuan na ang pagkatapus anday dumang dinangat na, amat-amat da ilem ang nagkarapatay ang asta namalakad-balakad da ilem yang mga tinanguni nira duun tung banwang kapas‡? ¹⁸ Aywa, tinu pa enged basung mga tauay ang ipinanumpa na ang talagang indi ra ka enged mangalgud tung kaayenan ang patiniran na ra rin tung nira ang ya ra rin ay paginetegan yang mga isip nira, kung indi, tanira ka ilem mismung namagdiskumpiar tung anya§? ¹⁹ Purisu asan da ngaintindiy ta ang yang nadikanaan nang indi ra nangasarang ang namampakled tung banwang atii ay natetenged ilem tung pagdiskumpiar nira tung Dios.

4

Nagapagpasunaid Na Yang Puiding Ikaayen Nira May Yang Puiding Ikalain Nira (4:1-11)

¹ Simanyan tung panimpung naa, pinangakuanita ra ka yang Dios ang puidiita ra kang magpalgud tung sasang paginetegan yang mga isip tang pinagsimpan na. Purisu mangamanita ra ta maayen nusias may asan tung numyung ibilang da ilem yang Dios ang luminalis da. ² Ay kipurki ta yaten, pinakawutanita ra ka ta matinlung balita natetenged tung sasang paginetegan yang mga isip ta ang katulad ka tung mga kinaampu tang atii. Dispirinsia ilem tung nira, indi ra ilem napakinawangan nira yang pinangakuan yang Dios ang atii tung nira, ay maskin nagngel da nira, piru indi ra ka enged namagpauyun tung mga aruman nirang bugus yang pagtalig nira tung Dios*. ³ Kipurki, ta yaten ang kumpurming nagtalig da yang sadili ta tung ni Jesus ang nagpatapnay, nagapalguran ta ra yang paginetegan yang mga isip tang atiang pinangakuan yang Dios tung yaten. Ugaring tanirang indi ra namagtalig tung Dios atii kanay, sinakep da yang sasang inaning yang Dios ang maganing,

† **3:16** 3:16 Mga Bilang 13:25-14:38 ig kapin da enged yang 14:11. ‡ **3:17**

3:17 Mga Bilang 14:29; sinambit ka ni Pablo tung 1 Corinto 10:10. § **3:18**

3:18 Mga Bilang 14:22-23; Mga Karantaen 95:11; Hebreo 3:11 * **4:2** 4:2

Suluminting namananged tung pinangakuan yang Dios, ti Caleb durua ni Josue. Duun da nga basaay ta tung Mga Bilang 13:30 may 14:6-9, 24. Kung gustu tang maintindian yang intirung kapanawan na, duun da nga basaay ta tung Mga Bilang 13:25-14:38.

“Natetenged tung kasisilagenu tung nira, ipinanumpaw ra ilem ang talagang indi ra ka engaged mangapakinawang tung kaayenan ang atiang pinagsimpanu ang ya ra rin ay paginetegan ta mga isip nira,” agaaning[†].

Maskin indi ra nangapakinawang tanira tung paginetegan da rin ta mga isip nira, piru simpan da kang lagi disti pa atiang pagkakumplitu yang Dios yang pagirimuen na yang kaliwatan. ⁴ Nagaskean tang simpan da kang lagi tia, ay may sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung yapitung kaldaw ang maning taa:

“Pagkawut yang yapitung kaldaw atiang pagirimuen yang Dios yang tanan ang bagay, ya ray ipinagtadeng na tung tanan ang pagurubraen na ang ya ra kay pinaginetegan yang isip na,” agaaning[‡].

⁵ Maskin asan ka tung inaning yang Dios ang atiang baklu ilem nagaulitu, nasambit na ka yang kaayenan ang atiang paginetegan ta isip atiang paganing nang,

“Indi ra ka engaged mangapakinawang tanira tung kaayenan ang atiang pinagsimpanu ang ya ra rin ay paginetegan yang mga isip nira,” agaaning[§].

⁶⁻⁷ Simanyan, nagilugut pa yang Dios tung duma ang para mapalguran nira yang sasang mapaginetegan ta mga isip nira. Dispuis yang mga taung atiang nangagngel yang matinlung balita atiang primiru, indi ra nangalgud natetenged tung pagpasuag nira tung kalelyagan na. Purisu ya ray ipinagtipu na ta duma sing uras ang ipagpalgud yang duma. Yang uras ang atia, ya ray ginuuyan nang “numaan ang kaldaw” atiang pagpabitata na tung ni David ang nabuay rang timpung nagkarataklib ang ya ra ka man mismu ay nagaulitu ta nungaynang maganing,

“Numaan ang kaldaw, kung masinti mi ra nganing ang aganingenamu ra yang Dios, indi mi ra engaged pagpategasan ang asta magdiskumpiaramu ra tung anya,” agaaning*.

⁸ Kipurki atiang pagmangulu ni Josue tung mga tau ang namagpakled duun tung banwang Canaan, kung pinakdulan na ra tanira yang ultimung paginetegan ta mga isip nira, ig disir, indi ra rin napaginambit si yang Dios ta duma pang uras ang ya ray ipagpalgud ta duma tung kaayenan ang atia. ⁹ Ig disir, puiding aningen ta ang may sasa pang paginetegan ta isip ang nagilugut pa yang Dios tung mga tauan na ang magkapariu ka tung pinaginetegan yang isip

[†] 4:3 4:3 Mga Karantaen 95:11 (Hebreo 3:11) [‡] 4:4 4:4 Genesis 2:2 [§] 4:5 4:5 Mga Karantaen 95:11 (Hebreo 4:3) * 4:6-7 4:7 Mga Karantaen 95:7-8; Hebreo 3:7-8, 15

na atiang pagkakumplitu na yang pagirimuen na yang tanan ang bagay. ¹⁰ Agaangingnung pariu yang duruang atia ay kung tinu pay nagpalgud da tung paginetegan yang isip nang atiang pinangakuan yang Dios, yang pagpalgud na ya kay pagtadeng na tung pagtaraligen na tung sadiling ketel na ang tanya puiding risibien yang Dios natetenged tung pagturumanen na yang mga katuwulan. Yang pagtadeng nang atia tung sadiling pagurubraen na magkaanggid ka tung pagtadeng yang Dios tung pagurubraen na atiang pagkakumplitu na yang pagirimuen na tung tanan ang bagay. ¹¹ Purisu, paderepan ta enged ang palguran yang paginetegan ta isip tang atia ugud may sam bilug tung yaten, andang pisan ay malsik ang malambeg tung kalainan ang katulad ka tung nalambegan yang mga kinaampu ta natetenged ka man tung pagdiskumpiar nira tung Dios[†].

Papanuwalen Yang Dios Kung Tinu Pay Indi Ra Magintindi Ta Ustu Tung Nagianing Na Tung Nira (4:12-13)

¹² Agangingnamu ra yeen ta maning tia ay natetenged kumpurming unu pay pinaganing yang Dios, durung pisan agkapuirsa yang builu na ang yang kaalimbawaan na maning pa tung bui[‡]. Kung matarem nganing yang sasang sabli, mas matarem pa ka enged yang ipinagdiklara yang Dios. Ay kipurki yang sasang sabli, maskin dumlut tung mga tinanguni ta ang asta magkaratigbung da ilem yang mga duli pati yang amuyukyukun yang duli magkaraita ra ka, piru naang ipinagdiklara yang Dios dulut ang pisan tung pundu yang mga kinaisipan ta ang asta bistu rang pisan kung unu pay nabtang. Purisu ekel tung ipinagdiklara na, asanita ra ngausisaay na ta mupia kung unu pay nagapaneem-neeman ta ig kung unu pa enged ay pagasikad ta. ¹³ Anda enged ang pisan ay taluk tung pagterelengen na, kung indi, bunayag ang pisan yang tanan tung pagpateek-teek na ang tanya ka man mismu ay may kalalabten ang magpatuwal tung yaten kung nagpabengelita tung pinaganing na.

Nagapabilug Na Yang Gustu Nang Ianing Tung Intirung Sam Bulus Magimpisa Tung 3:7 Ang Asta Tung 4:11 (4:14)

¹⁴ Simanyan ita may sasang paring inding pisan mapasiring-siringan duun enged ang pisan tung katalungaan mismu yang Dios, ay duun da tanya nagpaabwat tung kaabwat-abwatan ang pisan yang langit. Anday

[†] 4:11 4:11 Ikumpalar tung sinambit tung Mga Bilang 14:41. [‡] 4:12 4:12 Yang pinaganing yang Dios ang nagapabilugan yang may sulat, ya ra yang sam bulus tung Mga Karantaen 95:7b-11 ang ya ray pirming inulit-ulit na magimpisa tung 3:7 ang asta tung 4:11.

dumang nagaaningu, kung indi, ti Jesus ang yay paganingen ang Ana Yang Dios. Kapurisu, kumus duun da ka man tanya agpangerengan tung yaten, magpakabalurita rang magdiklara tung дума may ruma natetenged tung anya ang simanyan ultimu ra ilem tanya yang panaligan ta.

Nagapagpasunaid Na Yang Pagkapari Ni Ginuung Jesus Numayan May Yang Pagkapari Yang Dating Mga Pari Atiing Tukaw (4:15-5:10)

¹⁵ Indiita maglaum ang yang pinakalandaw ang pari tang naa anday pasunaid na tung yaten ang may kaluwayan, kung indi, tanya nagkatinir da ta pasunaid na tung yaten natetenged tung pinasaran nang sari-saring mga tuksung malelbat ang pariu ka tung nagapasaran ta simanyan ang pagkatapus belag ya magpaluway ang magpanunut, kung indi, ya magagwantang manguntiel. ¹⁶ Kumus may pinakalandaw ang pari tang maning tia, pabalurun ta yang mga isip tang magpalenget ang pirmi tung Dios ang yay napnukan ang pisan ta kaneeman ugud maildawanita ra anyang tawangan tung uras ang pangaministiran ta enged yang tawang na.

5

¹ Tung nasyun tang mga Judio, kung tinu pay maging pinakalandaw ang pari, ya pilikay yang Dios tung mga kaarumanan nang mga pari ugud yay maging manigpangerengan tung mga masigkatau nang manalunga tung Dios ang para magprisintar ta mga igparakdul* nira tung anya pati mga ayep ang nagipadasag nira tung anya natetenged tung mga kasalanan nira. ² Dispuis, puiding mapagpasunaid tung mga aruman nang tau ang nagatalang pa natetenged indi pa nagaintindi kung ya pa agaring magusuy tung magkatama, ay maski tanya mismu nganing, malpes da ka ilem ang mapagbuat ta kasalanan. ³ Ya ra ka man nganing ay nagipagkaministiran na ang may anya kang idasag para tung sadiling kasalanan na ang katulad ka tung pagipagdasag na para tung kasalanan yang mga masigkatau na. ⁴ Ig kidispuis pa, indi puiding beet-beetan ta tau yang katengdanan ang naa, kung indi, dapat ang ya pilikay yang Dios ang katulad ka tung pagpilik na tung ni Aaron atiating primiru†. ⁵⁻⁶ Maning kang pisan tia tung paganingen ang Cristo. Indi ra ka nagbeet-beet tung sadili na ang para maging paring pinakalandaw ang para asan da ka rin

* 5:1 5:1 Bilang pagpasalamat nira tung Dios. † 5:4 5:4 Ti Aron ang naang nasambit, yay katukaw-tukawan tung tanan ang naging paring pinakalandaw tung nasyun tang Israel atiating tukaw pang panimpu. Duun da nga basaay ta tung Exodo 28:1.

magkatinir ta kadengegan na, kung indi, yang Dios mismu yay nagpilik tung anya. Bistu rang pisan tia tung duruay pinaganing na tung anya. Yang sam bilug maning taa:

“Yaway paganingenung anaw. Numaan ang kaldaw ang naa, yuu ray nagpasintar tung nuyung maggarae-mena ra ang katulad ka tung yeen ang paggaraemen. Yang kaalimbawaan na maning pa tung inanaa ra yeen” agaaning‡. Pagkatapus yang yadwang pinaganing na tung anya maning taa:

“Yawa, magyaria rang pari ang asta tung sampang anda enged ay katapus-tapusan na ang yang pagkapari mu magkapariu ka tung pagkapari ni Melquisedec atiang tukaw,” agaaning§.

Purisu asan da ngaintindiy ta ang yang pagkapari na liit da ka man tung Dios.

7 Atiing ti Ginuu ta taa pa rin tung kaliwatan ang naa, tedek ang pisan tung isip na yang pagarampuen na tung Dios ang yay sarang ang mapagpalibri tung anya tung kamatayen ang atiang pagatalungaan na. Pinadegte na pa ka enged nganing yang pagarampuen nang atii ang nunut da ka ta pagtarangiten na ang kaisan ya ra kay pinagisyakan na. Ang pagkatapus, natetenged tung pagparanek nang nagpauyun tung kalelyagan yang Dios, asan da pamatiay nang pinaktel ang magagwanta tung maagmaan nang pinitinsia*. 8 Maski pang tanyay paganingen ang Ana Yang Dios, piru ekel tung pagpasar na tung mga pinitinsiang atiang inagmaan na, duun da nga bilugay nang pisan kung unu pa enged ay nagadapatan yang pagturumanen na yang kalelyagan yang Dios. 9 Kapurisu duun da nagluang sukat ang pisan ang magtukud yang kalibrian ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na ang para yay malguran yang kumpurming magtuman yang kalelyagan na. 10 Ay kipurki tanya pinilik da kang lagi yang Dios ang maging paring pinakalandaw ang yang pagkapari na pagkapariu ka tung pagkapari ni Melquisedec atiang tukaw.

Kung Aywa Maliwag Ang Paintindien Na Tanira Tung Dapat Din Ang Maintindian Nira (5:11-14)

11 Kung natetenged tung palaksu yang pagkapari ni Jesu-Cristong atiang nagasambitu, dakele pa ka rin yang gustuung badbaran ang ipasanag tung numyu. Piru maliwag dang paintindienamu pa yeen ay natetenged midyu

‡ 5:5-6 5:5 Mga Karantaen 2:7 § 5:5-6 5:6 Mga Karantaen 110:4; yang pagkabetang ni Melquisedec ang atia sasang adi ig sasa kang pari atiang panimpu ni Abraham (Genesis 14:17-20). * 5:7 5:7 Ikumpalar tung napabtang tung Mateo 26:36-46, Marcos 14:32-42, may Lucas 22:39-46.

pinaluwayan mi ra yang mga isip ming pagintindi tung kamatuuran ang asta kuminiput da. ¹² Nagapagbitalaw ta maning tia ay agad bastanti ra yang mga uras ang nagkarataklib ang yamu ra rin ay masarang ang mag-paintindi tung дума, piru naa pala, yamu pa ka engaged ay may kaministiran ang paintindienamu si natetenged tung primirung pinagaralan mi tung bitala yang Dios ang yay maning pa tung abakada pa ka ilem. Midyu ya si ay kaministiran mi ang katulad ka tung mga mamulang gegesyе ang pagkaministiran pa ta gatas. Indi mi pa makayanan ang intindien yang nagitulduk ang magdarasun tung abakada ang yay maning pa tung anen. ¹³ Ay kipurki kung tinu pay nateed da ilem yang pagaral na tung primirung nagitulduk ang katulad ka tung mulang gesyeng panusu pa, indi pa maskeng magintindi tung nagitulduk da rin tung anya natetenged tung pagurusuyun na tung kalelyagan yang Dios. ¹⁴ Piru yang anen, yay bagay tung mga taung dakulu ra. Ya ray kaalimbawaan yang mga taung maske rang magtimbang-timbang tung mga isip nira kung ay pay magkatamang buatan nira, kung ay pay malain. Nagkamaningan da ta maning tia, ay natetenged ya ra kang lagi ay nagapabiasaan nira tung kaldaw-kaldaw.

6

Kaministiran Ang Intindien Nira Ta Mupia Yang Itulduk Na Sigun Tung Pagkapari Ni Jesus (6:1-3)

¹ Kapurisu, indi ta ra ilem papagteeren yang mga pagirintindien ta tung primirung itinulduk tung yaten natetenged tung ni Jesu-Cristo ang yay maning pa tung abakada pa ka ilem. Maayen pa, magpaekelita ra yang mga isip ta tung Espiritu Santo ang para mapaeyanganita ra anya ta ipagintindi ta tung magdarasun ang sambitenu ang asan da magwayang yang mga kinaisipan ta*. Anda ray ministir ang ya si ay pangapunglan ta yang pinangapunglan tang primiru, kung ya pa agari ita manligna tung mga ubra-ubra tang malalain ang ya ray pinagpaalawiran ta tung Dios ig kung ya pa agaring magtaligita yang mga sadili ta tung ni Jesu-Cristong magpatapnay. ² Lugud da ka duun yang itinulduk tung yaten natetenged tung pagrilimpiuen tung mga tinanguni tang atiang dating nausuy tang mga Judio ang pagkatapus ya ray ipinagpasunaid tung pagpabenyag yang sasang tumatalig ang may gustu nang magpailala

* 6:1 6:1 Yang gustu nang itulduk tung nira ya ra yang natetenged tung kantidad yang pagkapari ni Jesus ang midyu maliwag dang mamesmesan nira.

tung publiku ang asan da nga pananglitay na kung unu pay napanawan na atiang pangimaklu ni Ginuung Jesu-Cristo tung anya. Asta yang pagdereenen tung mga taung lugud tung dating patakaran pati yang lugud tung baklu, pinapagpasunaid ka kung unu pay pinagbelaganan nira ta puntus. Pati yang pagpabui si kang uman yang Dios tung mga taung nagkarapatay ra ang ya ra ka man ay uras ang ipagsintinsia na tung nira kung ay pay ultimung panampetan nirang asta tung sampa, tinuldukanita ra ka ngani. ³ Karkuluu ilem ang puiding matuman ta yang nagipagpapusigirung atia basta tawanganita ra ilem ang pirmi yang Dios.

Nagapaamanan Na Tanirang Indi Enged Mamagsaka Tung Duma Ang Nanambing Da Tung Ni Ginuung Jesus (6:4-8)

⁴ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay kung indi ta tumanen tia, muya ya ray makanayan ta ipagsaka ta tung duma ang nanambing da tung ni Jesu-Cristo. Teed mi, pinagpasanagan da ka yang Dios natetenged tung kamatuuran ang nagliit tung anya. Maning pa tung natimtiman da ka nira kung ya pa agarig katinlu yang nagipakdul yang Dios ta diwaldi tung nira. Naispirinsiaan da ka nira yang pagparaktelen yang Espiritu Santo tung nira. ⁵ Nabilugan da ka nira yang bitala yang Dios ang durung pisan agkatinlu yang nagadapatan na. Nabilugan da ka nira yang mga pruibang maktel ang ya ray nagpailala tung kagaeman ni Jesu-Cristo ang yang kabilugan na ya ray ipalapus na tung uring panimpung anday katapus-tapusan. ⁶ Agad naispirinsiaan da nira yang tanan ang atia, piru namalpas da ka enged ang nanambing tung ni Jesu-Cristo. Purisu indi ra ka enged maimung imakluen pa yang mga isip nira ang para mapagsugat si ka rin ang uman. Ay ya pa agari, tung panambing nirang atia tung ni Jesu-Cristo ang ya pa ka man ay paganingen ang "Ana yang Dios" mismu, katimbang nang ya si ka agipaglansangay nirang uman tung krus ang asan da kag duminaray nira ta mupiung magpakaeyakan tung katalungaan yang dakeleng mga tau. ⁷ Ipananglitu ra kanay tung tanek. Yang tanek ang muya-muyang nagakuranan ang pagkatapus magtubwan da ka ta mga luak ang yay mapruduktuan yang may tanek ang nagipasikasu na tung mga manigubra, ya ray tanek ang talagang nagapakaayen ta maayen yang Dios. ⁸ Piru kung magtubwan da ka ilem ta mga masapiniten, anda ra ka ilem kuinta nang pagkatanek. Muya ya ra ilem agituluyay yang Dios tung malain. Tegkaan na, palalawan da ilem ta apuy.

Nagainambit Na Yang Kumpiansa Na Tung Nira Ang Nunut Da Ka Ta Pagpaktel Nang Mamagpakbat Tung Kaayenan Ang Pinangakuan Yang Dios (6:9-12)

⁹ Piru mga putulung nagagegmaanu, maskin nagapagbitalaw ta maning tia, may kumpiansaw ka engaged tung numyu ang may mga ubra-ubra ra kang nagipalua ming magkabagay ra tung mga taung nagkatinir da ta kalibrian nira. ¹⁰ Ay yang Dios tanya, kumus pulus tung matadleng yang nagabuhat na, talagang indi na ra ka engaged paglipatan yang bedlay ming nanirbian tung anya nuntaa may yang gegmang ipinaita mi tung anya atiang pagtarawangen mi tung mga kaarumanan ming mga tumatalig ang asta ra ilet simanyan ya ra kay nagapadayunan mi. ¹¹ Yang gustuung gustu para tung numyung sasa may sasa ang yang kadererepen ming paggeregmaan, ya ray patupuan ming magpakbat tung uras ang ipagkereng yang Dios tung pinangakuan na ugud marisibi mi ra ka engaged yang kaayenan ang atiang nagielat na. ¹² Ya ray buaten mi ugud indi ra manluway yang mga isip ming kumiput, kung indi, magsugutamu ra tung kumpurming may pagtalig nirang bugus tung Dios ang anday katakaan nirang nagelat tung anyang magkereng tung pinangakuan na tung nira ang asta rinisibi ra ka engaged nira.

Nagipademdem Na Kung Unu Pag Kabaked Yang Pinangakuan Yang Dios Tung Kumpurming Pagtalig Tung Ni Jesu-Cristo (6:13-20)

¹³ Kipurki isipen mi ra ilet kanay ti apu tang Abraham. Atiang pagpangaku yang Dios tung anya, pinaugtunan na pa ta panumpa. Kumus anday dumang mas landaw tung anyang masambit na, mismu yang sadili na ya ray sinambit nang nanumpa. ¹⁴ Maganing tung ni Abraham ang nanumpa,

“Sumpaanu pa tung sadiliu ang talagang pakaayenena yeen ta mupia, ay padamlenu ta duru-duru yang mamagsurubli-subli tung nuyu,” maganing[†].

¹⁵ Purisu anday dumang pinakawut na tung uri, nagkamatuud da ka engaged tung ni Abraham yang pinangakuan yang Dios ang atia tung anya ay natetenged indi ra tinakaan ta pagelat[‡]. ¹⁶ Isipen ta ra kanay atiang panumpa yang Dios

[†] **6:14** 6:14 Genesis 22:17 [‡] **6:15** 6:15 Kung tung bagay, atiang pagapatay ni Abraham, anda pa ka man ay mga kanubli nang dakele, piru natetenged tung kagaeman yang Dios, nagkatinir da ta ana na may mga apu nang durua ang ti Jacob durua ni Esau. Ig disir, puiding aningen ta ang baklu tanya napatay, naimpisaan da kang laging nagkamatuud yang pinangakuan yang Dios ang atia tung anya.

tung ni Abraham. Kipurki maskin tung yaten ang mga tau, kung tinu pay manumpa, yang aran ang sambiten na, ya ra yang aran ta sasang mas landaw tung anya. Dispuis basta pinanumpaan na ra nganing natetenged tung sasang bagay, mabaked da, asan da ka nga tabtab yang pagkadiskumpiadu yang dumang pagpabalala. ¹⁷ Kapurisu maning kang pisan tia yang binuat yang Dios. Natetenged durung kalelyag nang may pagbakeran enged yang mga isip yang mga taung pinangakuan na ta kaayenan, ang para mas pang masiguru ra nira ang indi na ra ka enged maisulan yang nabitalaan na, anday dumang binuat na, pinaugtunan na ra kang lagi ta panumpa. ¹⁸ Yang pagasikad na enged duun ang nanumpa ay ugud may durua rang bagay ang sarang pagbakeran yang mga isip ta, ang yang duruang atia indi ra ka enged maimung maguman, ig yang Dios indi ra ka enged maimung magkabuklian asan. Purisu ta yaten ang napagdangep da tung ni Jesu-Cristong para magpamanadaita tung anyang para indiita ra sakpen yang sintinsia yang Dios, asan da tung duruang bagay ang atia kemtel ta mupia yang mga isip ta ang yang kaayenan ang atiang nagielat na tung yaten, ya enged ay pabilugan ta mga isip tang pakbaten. ¹⁹ Yang pagparakbaten ta tung kaayenan ang atia yay pagpabaked tung isip tang pagtalig tung ni Ginuung Jesus ang katulad ka tung sasang pundung pagpabaked tung pagkabetang yang sasang salaayan. Duru rag baked yang pagkakalmang yang maning pa tung pundung naa ay natetenged duun dang pisan ipakalmangay tung pagatiniran enged yang Dios tung langit ang kung ipananglit ta tung pinagtuuan pa rin yang mga kinaampu ta atiang tukaw pa, nateem dang pisan tung duwali yang kurtinang yag sasalaga tung kuartung pagatiniran enged yang Dios atii kanay ang yay pinakasagradu\$. ²⁰ Duun da nagtukaw ti Jesus tung yaten ugud ya ray mangerengan tung yaten tung katalungaan mismu yang Dios. Ay tanya ray nagyaring pangultimung pari ang yang pagkapari na dumayun ang asta tung sampa ig pagkapariu ka tung pagkapari ni Melquisedec atiang tukaw.

7

Natetenged Tung Ni Melquisedec (7:1-3)

¹ Kung natetenged tung ni Melquisedec ang naang nagasambitu, atiang timpu pa ni Abraham, tanya Adi duun tung siudad ang Salem ig sasa kang paring pinilik yang

§ 6:19 6:19 Exodo 26:31-33; Levitico 16:2-3, 12, 15; Hebreo 9:3, 12; Mateo 27:51; Marcos 15:38; Lucas 23:45

matuud ang Dios ang indi mapakdingan. Atiing pandeeg ni Abraham tung mga adi ang pagkatapus pagbalik da duun tung pinanliitan na, ti Melquisedec ang naa, ya ray nagpakigbagas tung anya. Pagbagas na, dayun na rang ipinagampu tung Dios ang pakaayenen na ra engaged ta mupia* .
² Pagkatapus ta pagampu na, pinakdulanan da ni Abraham ta yasampuluk ang parti tung tanan ang nagkaeklan na tung gira. Dispui kung deepen ta yang linegdangan yang aran ni Melquisedec, tanya sasang ading durug katadleng yang paggaraemen na. Yadwa pa kumus tanya yay pagguguuyan ang Adi yang siudad ang Salem, yang linegdangan na tia, tanya sasang ading pagtukud ta kalimengan para tung mga kinasakpan na[†].
³ Kidispui pa andang pisan ay nagainambit tung kasulatan kung tinu pay ginikanan na ubin kung nainu pay mga kinaampu nang pinanliit-liitan na. Anda kay nagainambit tung pagkapangana tung anya may tung ikinagmatay na. Purisu puiding aningen ta ang midyu tung unaynay yang pagkapari na ang magkapariu ka tung pagkapari ni Jesus ang yay paganingen ang Ana yang Dios.

Natetenged Tung Linagpakan Yang Pagpakdul Ni Abraham Yang Yasampuluk Ang Parti Tung Ni Melquisedec (7:4-10)

⁴ Teed mi yang katengdanan yang taung atii kung unu pag kaabwat! Ay ti Abraham mismu ang yay namuad tung nasyun tang mga Judio, ya pay nagpakdul tung anya yang yasampuluk ang parti yang nagkaeklan na tung gira.
⁵ Kidispui pa kung ilakted ta tung mga kanubli ni Levi ang atiang kumpurming nagkaraturnu-turnuan ang maging mga pari, may sasang urdinansang lugud tung mga katuwulan ang tanira unu yay mga manigsukut yang yasampuluk ang parti tung tanan ang kinabedlayan yang mga masigkanasyun nira, agad tanirang tanan parariung mga kanubli ni Abraham.
⁶ Piru ti Melquisedec ang naa, agad belagan masigkanasyun yang mga kanubli ni Leving atii ang anda ka rin ay pudir nang magsukut yang yasampuluk ang parti ang katulad ka tung nirang yay may pudir, piru ya pa ka engaged ay nagrisibi tung ipinakdul ni Abraham ang yasampuluk ang parti tung tanan ang nagkaeklan na. Ya pa ka engaged ay napagampu ang pakaayenen yang Dios ti Abraham ang pinangakuan da kang lagi yang Dios ta mga kaayenan.
⁷ Simpri nagaskean ta ka ang yang sasang taung inampu ta maning tia, yay mas araneke ta katengdanan kay

* 7:1 7:1 Yang nainabung atia tung na Abraham ni Melquisedec, asan nga basaay ta tung Genesis 14:17-20. † 7:2 7:2 Genesis 14:17-20

tung nagampu para tung anya. ⁸ Dispui kung natetenged tung mga kanubli ni Levi ang yay pamagsukut yang mga yasampuluk ang parti tung mga tau, tanira pulus suitu ta kamatayen. Piru kung natetenged tung ni Melquisedec ang naa, kumus anday nagainambit tung kasulatan sigun tung ikinagmatay na, ig disir puiding aningen tang midyu tung may kadayunan ang asta tung sampa yang kabui na. ⁹ Ig kidispui pa, puidi kang aningen ta ang atiang pagpakdul ni Abraham tung anya yang yasampuluk ang parti, maski nganing ti Levi pati yang mga kanubli na ang tung uri yay mamaging mga manigpanukut yang mga yasampuluk ang parti, katimbang na kang namagpakdul da ka. ¹⁰ Ay kipurki maskin indi pa nagatau ti Levi tung uras ang atiang pagbagas na Melquisedec ni Abraham, puiding aningen tang duun da kang lagi tung dugu ni Abraham ang yay kinaampu na.

Nagapagpasunaid Na Ti Melquisedec May Ti Jesus Kung Unu Pay Pinagsasaan Nira Ta Puntus (7:11-19)

¹¹ Yang mga katuwulan ang ipinatuman yang Dios tung mga kinaampu ta duun naniel tung pagpilik na tung mga kanubli ni Levi ang maging mga pari ang para yay mamagerekelen tung pagdarasagen ta mga ayep ang katulad ka tung nabtang tung mga katuwulan na. Ugaring yang pagdarasagen yang mga paring atia, anday ketel na ang para asan da rin nga pabagayay yang mga tau tung pagterelengen yang Dios. Purisu kaministiran ang may дума pang paring lumua ang yang pagkapari na belagan usuy tung pagkapari ni Aaron, kung indi, usuy tung pagkapari ni Melquisedec. ¹² Ay kipurki kung ya rag pakliay yang palaksu yang pagkapari, ig disir pati yang palaksu yang mga katuwulan ang atiang nagaususy nira paklian da ka. ¹³ Nagaskean tang napaklian da ka man yang palaksu yang pagkapari, ay yang paring naang nasambit tung kasulatan ang yay magususy tung pagkapari ni Melquisedec, tanya aparting palanaay ang nasakpan na, ang tung palanang atia, anda ra kang lagi ay nagapapgesan ta katengdanan nang maging pari, may sam bilug. ¹⁴ Ay nagaskean ta rang tanan ang yang palanang nasakpan ni Ginuu ta, ya ra yang pinamuaran ni Juda, ang tung palanang atia, andang pisan ay nainambit ni Moises ang yay puiding maging pari.

Simanyan May Dumang Paring Panulad Tung Ni Melquisedec (7:15-19)

¹⁵ Kidispuis pa mas pang masanag enged ang pinaklian da ka man yang sistima yang pagkapari gated may asan da ka man ang paring luminua ang yang pagkapari ni Melquisedec yay nagausus na. ¹⁶ Tanya naging pari belagan natetenged tung riglamitung napabtang tung mga katuwulan ang yang sasang pari dapat unu sasang kanubli ni Levi, kung indi, natetenged ilem tung puiusa yang kabui nang anda enged ay kabuntuk-buntukan na ang asta tung sampa gated dineeg na yang kamatayen. ¹⁷ Talagang matuud tia ay kipurki may sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang idiniklara na tung anya ang maganing,

“Yawa ray magyaring pari ang asta tung sampa, ang yang pagkapari mu magkaanggid ka tung pagkapari ni Melquisedec,” agaaning[‡].

¹⁸ Tung inaning nang atii asan da ngaintindiay ta ang yang dating katuwulan ang ya ilem yang mga kanubli ni Levi ay puiding maging pari ya ray linudas yang Dios natetenged may kaluwayan na kang lagi ig anda kay pakawutun nang magnatis. ¹⁹ Ay ya pa agari, yang dating patakaran ang asan nagipapanaway tung mga katuwulan, anda kang lagi ay tawang na tung yaten ang para asanita ra rin nga pabagayay tung Dios. Kung indi, may sam bilug pang patakaran ang ya ray ipinakli yang Dios tung dating patakaran ang mas matinlu yang luluaan na kay tung dati. Ay simanyan ekel tung pagkapari ni Jesus, asanita ra nagiparampilay nang pisan tung Dios ang anda rang pisan ay pagbelagan ta.

Nagasambit Na Yang Durua Pang Bagay Ang Yay Nalanda-dawan Yang Pagkapari Ni Jesus Tung Pagkapari Yang Dating Mga Pari (7:20-25)

²⁰⁻²¹ Talagang landaw ka enged yang baklung patakaran ang naa kay tung dati ay natetenged atiang paging pari ni Jesus, may sinumpaang yang Dios tung anyang maganing,

“Yuu may magsumpaanu pa tung sadiliu ang indi ra ka enged maguman yang isipu, ang yawa ray maging pari ang asta tung sampa,” agaaning[§]. Piru atiang paging pari yang dating mga pari, anday sinumpaang yang Dios ang para tung nira.

²² Ig disir natetenged may sinumpaang yang Dios tung anyang maning tii, asan da ka ngaintindiay ta ang ti Jesus yay pagpabaked tung Baklung Ipinagpakigpaigu yang Dios ang mas matinlu yang kamtangan na kay tung kamtangan

[‡] 7:17 7:17 Mga Karantaen 110:4; Hebreo 5:6; 6:20 § 7:20-21 7:20-21 Mga Karantaen 110:4; sinambit ka yang may sulat tung 5:6; 6:20; 7:17.

yang dating ipinagpakigpaigu na. ²³ Kidispuis pa yang sam bilug pang nalandawan yang pagkapari na tung pagkapari nirang dating mga pari ay tanira dakele gated may kamatayen ang panangkelan nira ang para indi ra dumayun yang pagkapari nira sasa may sasa. ²⁴ Piru ti Jesus tanya, kumus bui ang asta tung sampa, dayundayun yang pagkapari nang anday kabuntut-buntukan na. ²⁵ Kapurisu tanya kayanan na rang pisan ang panapnayen yang mga taung kumpurming magtalig yang sadili na tung anya ang para iparampil na tung Dios*. Ay ya pa agari, nagabui nganing tanya ang asta tung sampa ay ugud mapangerengan na tanirang ipagampu tung Dios.

Suluminti Ti Jesus Ilem Yang Paring Kaministiran Ta (7:26-28)

²⁶ Ay kipurki yang paring kaministiran ta, ya ra ka man taang nagipagisplikaru tung numyu ang yay sukat ang pisan ang yay magbawi tung yaten ang mga tau ang yang nalambegan ta ya ra yang kalalawiren ta tung Dios. Ay tanya bilug ang pisan yang isip na tung Dios. Andang pisan ay kasalanan ang binuatan na, may sam bilug. Sigun tung panguntiel na tung mga tuksung napasaran na, ya ra kay naskian na tung yaten ang magdereegen ta tuksu. Dispuis pinadengegan da ta mupia yang Dios duun tung kaabwat-abwatan yang langit. ²⁷ Kidispuis pa, anda kay kaministiran na ang kaldaw-kaldaw magpandasag ta mga ayep ang para ya ra rin ay iintriga na tung Dios ang pariu tung nagabuat yang dating mga pari ang yang dapat tukawen nirang intindien, ya ra mismu yang mga kasalanan nirang sadili, baklu pa yang mga kasalanan yang mga kaarumanan nirang nagapangerenganan nira. Ay yang anyang pagdasag mininsa na ra ilem ang anda ray ministir ang maumanan na pa atiang pagintriga na yang sadili na tung Dios ang nagpakugmatay para tung yaten. ²⁸ Landaw ka enged tanya tung mga paring atiang dati, ay kipurki telengan mi. Tung palaksu yang mga katuwulan ang atiang ibinutwan ni Moises tung nasyun ta, may mga laliing yag pilikay yang Dios ang maging paring pinakalandaw ang pagkatapus tanira may kaluwayan ka man nira sigun mga tau ka ilem ang makinasalananen. Piru tung palaksu yang sinumpaang yang Dios atiang nagaaningu† ang yay nauri tung pagpadapat na yang mga katuwulan ang atii, asan da nga pilikay na yang paganingen nang Ana Na ang para maging pangultimung pari natetenged tanya naging sukat

* 7:25 7:25 Ikumpalar tung Juan 14:6. † 7:28 7:28a Balikan ta yang 7:20-21.

dang pisan‡ tung katengdanan ang ipinapges na tung anya ang asta tung sampang indi maguman.

8

Mas Landaw Yang Pagkapari Ni Jesus Tung Pagkapari Yang Dating Mga Pari (8:1-6)

¹ Buinu, yang pinakaisi tung tanan ang atiang nagianingu, ita may sasang pinakalandaw ang pari ang katulad dang pisan tung nagianingu ang yay nakarung da tung tepad ang pisan yang Dios ang makagagaem ang ampir tung tuu na duun tung langit ay kasiraan da ka tanirang pamaggaraemen. ² Tanya pangerengan da tung yaten duun tung ultimung pagatiniran yang Dios ang ya kay pinanggid-anggiran yang turdang atiang pinagtuuan pa rin yang mga kinaampu ta tung anya atiang tukaw. Ig yang panirbian nang atiang nagianingu, belagan ipinakdeng ta tau ang katulad ka tung turdang atii, kung indi, ipinakdeng yang Dios mismu. ³ Kung ikumpalar pa tung Dating Ipinagpakigpaigu, yang sasang paring pinakalandaw, yay pinilik yang Dios ang magprisintar tung anya ta mga igparakdul yang mga tau pati mga ayep ang nagipadasag nira tung anya*. Purisu pati yang pari tang naang pinakalandaw, kaministiran ka ang may anya kang idasag ang iprisintar tung Dios ang katulad ka tung nira. ⁴ Tung bagay, kung taa pa rin tanya tung katanekan, belagan ka nganing pari tanya ay may asan da kang laging mga paring pamagpandasag ta mga ayep ang para iprisintar nira tung Dios ang katulad ka tung napabtang tung mga urdinansang atiang ibinutwan ni Moises tung nasyun ta. ⁵ Yang mga paring atiang nagasambitu, yang panirbian nira, maning pa tung ipinananglit ka ilem tung panirbian duun tung ultimung pagatiniran yang Dios. Maning pa ka ilem tung ulung na. Nagaskean tang maning pa tung ipinananglit ka ilem, ay natetenged atiang ti Moises pagisip-isip da kung ya pa agaring mapaubra na yang turdang pagtuuan nira tung Dios, tinuwul yang Dios ang inaning,

“Moises, kung magpaubraa ra nganing tiang pagtuuan mi tung yeen, amligan mung amligan ang yang tanan ang mga kabagay-bagayan na, asan da ipausuyay mu tung purmang ipinagpaitaw tung nuyu ta nungayna taa tung bukid ang naang pagkakesenan ta,” maganing†.

⁶ Piru simanyan ti Jesus tanya, nagkatinir da ta pagkapari nang mas pang malandaw kay tung pagkapari nira,

‡ 7:28 7:28b Balikan ta yang 2:10 may 5:8-9. * 8:3 8:3 Ikumpalar tung 5:1.

† 8:5 8:5 Exodo 25:40

gated yang baklung ipinagpakigpaigung pinagtukud na mas matinlu yang pakawutun na tung mga tau kay tung dating ipinagpakigpaigu. Kipurki duun da ipatielay yang Dios tung pinangakuan nang mas matinlu yang luluaan na tung mga tau kay tung pinangakuan na atiang pagtukud na tung dating ipinagpakigpaigu na tung mga kinaampu ta.

Basta May Baklung Ipinagpakigpaigu Yang Dios Tung Mga Tau, Yang Ilyag Nang Ianing, Lagi-lagi Ra Yang Dati (8:7-13)

⁷ Ay kipurki kung anday pagkakulang yang dating ipinagpakigpaigu, anda ra rin ay kaministiran ang may sam bilug pa. ⁸ Piru yang dati talagang may pagkakulang na ka man ekel tung mga taung pamagusuy ang kulang kang lagi yang pagurusuyun nira. Ya rang pisan ay nalagpakan yang sasang ibinitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Tandaan mi yang bitalaw. May uras ang kawutun ang ya ray ipagpakigpaiguu ta baklung patakarang ang para ipausuyu tung mga kanubli ni Israel pati tung mga kanubli ni Judah. ⁹ Yang baklung tukurunung atia, belagan pariu tung dating tinukuru atiang tukaw ang ya ray ipinausuyu tung mga kinaampu nira atiang pagerekelenu tung nirang ipinampaluaw duun tung banwang Egipto. Yang ipagtukuru yang baklung atiang nagasambitu ay natetenged tanira indi ra ilem namagintindi tung dating patakarang ang ipinausuyu ra rin tung nira. Purisu ta yeen, anday dumang binuatu tung nira, pinampawaya-wayaanu ra ilem. ¹⁰ Maning taa yang palaksu yang baklung patakarang ang ipagpakigpaiguu tung tanan ang mga kanubli ni Israel tung uras ang atiang kawutun. Magpanluakaw ra yang mga katuwulanu tung mga kinaisipan nira. Imakluenu ra ka yang rilasyun yamen ang narangga ugud yuuy maging Dios ang tutuuan nira ig tanira kay maging mga tauanung pampadagen-dagenanu. ¹¹ Sasa may sasa tung nira, anda ray ministir ang manuldukan tung mga masigkabanwa nira ubin tung mga putul man nira ang dapat magilalang magparampil tung yeen ay kipurki tanirang tanan, gegesy kag darakulu, magrarampilnami rang tanan. ¹² Yang ipagilala nirang ipagparampil tung yeen ay tanirang tanan ya ray pangildawanung pampatawaren tung nagkarabuat nirang mga malalain. Maskin unu pa man ang kasalananay ang nagkarabuat nira, indi ra ka engaged demdemenung uman,” maganing[‡].

[‡] 8:12 8:12 Jeremias 31:31-34

¹³ Taa simanyan atiang pagkasambit yang Dios ang may baklung patakaran ang ipagpakigpaigu na, yang ilyag nang ianing, asan da nga palagi-lagiay na yang dati. Simpri, maskin unu pang bagayay, basta lagi-lagi ra nganing ang indi ra ka magamit, makali ra ka ilem ang maplek.

9

Natetenged Tung Pagkarabetangen Yang Pagtuuan Ang Dati (9:1-5)

¹⁻² Balikanu ra kanay ang sugpatan yang gustuung ianing natetenged tung dating patakaran ang ipinagpakigpaigu yang Dios tung mga kinaampu tang tukaw. May mga urdinansang ipinausuy na tung nira sigun tung pagturuuen nira tung anya. May sasa kang pagtuuan nira tung anyang may turdang ipinaketay ang bagay ilem taa tung kaliwatan ang naa*. Yang primirung kuartung parakleran, yay paganingen ang Sagradu. Duun agbebtang yang sasang parabdungan ta kaas† may sasa kang lamisaan ang duun agipabtangay yang mga tinapay ang ya agiprisintaray tung Dios‡.

³ Dispuis duun tung duwali yang sam bilug ang kurtinang nagipagsalaga, may sam bilug pa ka ang kuartung yay paganingen ang kuartung pinakasagradu§. ⁴ Duun tung kuartung sagradu ang ampir tung kurtinang atii may midyu lamisaan ka ang pinakalupkupan ta bulawan ang yay paratawukan ta mga paamut*. Duun tung kakleran yang kuartung atiang sam bilug ang yay pinakasagradu, may sasa kang baul ang yay sasang pananglit tung dating ipinagpakigpaigu ang atii. Pinakalupkupan ka ta bulawan. Duun tung adalem yang baul ang atii, may sasang tiwud ang bulawan ka ang may betang nang paganingen ang mana†. Asan ka yag lulgud yang bastun ang atiang ginamit ni Aaron ang nanapiring atiang tukaw‡ asta yang duruang pidasung batung tapik ang yay pinagguritan yang mga katuwulan yang Dios§. ⁵ Kidispuis pa tung takep yang baul ang atii, may durua nga bultuan ang ipinasuad tung paganingen ang “kirubin”* ang pakpakan, ang kung kaisan duun agpagpaita yang Dios yang kasusulawen na. Yang pakpak nira yag biwidad ang nagaakmu ang para malandungan yang takep

* **9:1-2** 9:1-2a Exodo 26:1-30 † **9:1-2** 9:1-2b Exodo 25:31-40; Levitico 24:1-4

‡ **9:1-2** 9:1-2k Exodo 25:23-30; 37:10-16; Levitico 24:5-9 § **9:3** 9:3 Exodo

26:31-33 * **9:4** 9:4a Exodo 30:1-10 † **9:4** 9:4b Pariu tung ipinapaan yang Dios tung mga Israel atiang tukaw ang yay sinambit tung Exodo 16:33. ‡ **9:4**

9:4k Mga Bilang 17:8-10 § **9:4** 9:4d Exodo 25:16; Deuteronomio 10:3-5 * **9:5** 9:5 Sasang klasi ta angil. Exodo 25:18-20; Ezequiel 1:5-13; 10; Ipinagubligar 4:6-9.

na ang yay pagwislikan ta dugu ta mga ayep ang para duun da nga sagangay yang kasisilagen yang Dios tung mga tau natetenged tung pagpakasalak nira tung anya. Duru pa kang mga pasikut-sikut nang gustuu pa ka rin ang ipasanag tung numyu, piru belagan pa numaan.

Mintras May Kadayunan Pa Yang Dating Pagturuuen, Indi Pa Ka Enged Mapagparampil Yang Mga Tau Tung Dios (9:6-10)

⁶ Taa, simanyan kumus maning da tia yang pagkara-betangen yang pagtuuan nirang atii, maning taa yang pagurubraen yang mga *pari* duun. Kaldaw-kaldaw pam-agpakled tung primirung kuartu ang para tumanen da nira yang mga urdinansang itinuwal yang Dios tung nira[†]. ⁷ Piru duun tung kuartung atiing sam bilug, tung seled san takun, minsa ilem ang mapakleran ig sulaminting mapagpakled duun, ya ilem yang *paring pinakalandaw*. Dispuis tung pagpakled na duun, indi maimu kung anday ekel nang dugu ang ya ray iprisintar na tung Dios para tung sadiling kasalanan na mismu ig para tung mga kasalanan kang nagkarabuat yang mga masigkanasyun na ang belagan enged nira[‡]. ⁸ Ekel tung palaksung atia, duun dag pagpailala yang Espiritu Santo tung yaten ang mintras may kadayunan pa yang dating pagtuuan ang atia pati yang dating ipinag-pakigpaigu ang yay panielan na, indi pa agipagpabunayag yang Dios kung ya pa agaring mapakleran yang mga tau yang kuartung paganingen ang pinakasagradu. ⁹ Bilang yang pagtuuan ang atia sasang pananglit ang tung panimpu tang naa nagatemeng. Duun da ngaintindiy ta ang yang mga taung pamagtuu asan, maskin pamagpakdul ta mga igparasalamat nira tung anya ang nunut da ka ta pagpadasag nira ta mga ayep ang para iprisintar yang pari tung anya, piru tung pagturuuen nirang maning tia, indi ra ka enged nagalinaynayan yang mga painu-inu nirang pagimasul tung nira natetenged tung nagkarabuat nirang malalain. ¹⁰ Ay ya pa agari, yang mga urdinansang atiang nagusuyun nira, anday dumang nagadapatan na, kung indi, teed ilem tung nagibawal ang mga palanganen pati mga irinemen may tung pagrilimpiuen nira tung sari-saring mga bagay ang yay nagipatuman yang Dios tung nira ang asta kawutun da yang uras ang ipagpakli na ta baklung patakaran.

Nagapagpasunaid Na Yang Dugu Ni Jesus May Yang Dugu Yang Mga Ayep (9:11-14)

[†] 9:6 9:6 Mga Bilang 18:2-6 [‡] 9:7 9:7 Levitico 16:2-34

¹¹ Ang pagkatapus numayan ti Jesu-Cristo naglua rang paring pinakalandaw ang ya ray pagekel tung mga matitinlung bagay[§] ang ya ray pinakawut yang pagpakugmatay na. Ay nagpakled da duun tung talub yang pagtuuan ang dati ang yay landaw ang pisan ta kantidad belag nganing tung dati ig mas matinlu gated indi binuat ta tau ay belag nganing lugud tung kaliwutan ang naa. ¹² Dispuis napagpakled duun, belagan ekel tung dugu ta mga kambing ubin mga bakang ipinaturuk na, kung indi, natetenged ilem tung sadiling dugu nang ipinaturuk na atiang pagpalansang na tung krus. Minsa ilem ang nagpakled duun tung pagatiniran enged yang Dios ang yay talub yang kuartung atiang paganingen ang pinakasagradu ig anda ray ministir ang maumanan na pa. Purisu duun da nga tukuray na yang kalibrian tang durung pisan agkabaked ang asta tung sampa. ¹³ Dispuis tung patakaran ang atiang dati, kung may mga taung namansaan da yang pagkabetang nira, kaministiran ang mawislikan da kanay yang pari ta dugu ta kambing ubin dugu ta sinday ta bakang turu* u ang kaisan yang nagipagwislik na tung nira, ya ra yang kawu yang sasang tirnira ang kinuwul ang pagkatapus linaktan da ta wai[†]. Pagkatapus kung mawislikan da nganing tanira, yang luaan na, limpiu ra yang pagkabetang nira, liwianu rang magtuu tung Dios. ¹⁴ Ig disir kung maning tii yang pinakawut yang pagpaturuk yang dugu yang mga ayep ka ilem, kapin da enged ang may pakawutun na tung yaten yang pagpaturuk ni Jesu-Cristo yang dugu na. Talagang may pakawutun na, ay kipurki atiang pagintriga na yang sadili na tung Dios, tanya maning pa tung sasang ayep ang idinasag ang anda enged ang pisan ay mansa-mansa na natetenged andang pisan ay binuatan nang kasalanan[‡]. Kag yadwa pa, atiang pagintriga na yang sadili na, pinaktel da ta mupia yang Espiritu Santo ang anda ka man ay pinanliitan na kag anda kay pagtapusan na. Purisu kumus may kantidad ka man yang pagpaturuk na yang dugu na

§ 9:11 9:11 “mga matitinlung bagay.” Yang ilyag nang ianing ya ra yang kamtangan yang kalibrian tang durung pisan agkatinlu yang magluluaan na.

* **9:13** 9:13a Levitico 16:3, 14-16 † **9:13** 9:13b Atii kanay tung mga Israel, yang puiding makanayan na ang tanira mamansaan da yang pagkabetang nirang indi ra magkabagay ang magtuu tung Dios, ay maning taa: kung disgrasia masagpi tung taung patay ubin ayep ang patay u kung mamangan ta sasang palanganen ang ibinawal yang Dios tung nasyun nira, mintras indi pag wislikan ta dugu ta sasang ayep ubin kawu, indi ra kanay mapagtuu tung Dios. Kung gustu tang pasadsaran enged, asan da nga basaay ta tung Mga Bilang 19:1-9; 11-13; 17-19.

‡ **9:14** 9:14 Atii kanay tung dating patakaran, yang dasag ang risibien yang Dios sulaminti ilem yang mga ayep ang andang pisan ay mansa-mansa na ubin dipiktu na tung tinanguni na.

ang indi ra ka engaged maplek, maimu rang asanita ra nga linaynayay tung pagimasul tung yaten yang mga painu-inu ta natetenged pinunasanita ra ka man anyang matuud tung mga kasalanan ta ang ya ra rin ay pinagpablagan ta tung Dios ang ita maning pa tung sasang patay tung pagterelengen na. Yang ipinagpunas yang Dios tung yaten ay ugud mapanirbianita ra ta ustu tung anyang yay ultimu ilem ang Dios ang anday ray kasamberan ta.

Baklu Ra Iubligaray Yang Dating Pakigpaigu Atii Kanay Pati Yang Baklu, Dapat Ang May Dugung Ipaturuk Ang Para Ya Ray Kabakeran Na (9:15-22)

¹⁵ Kapurisu ekel tung pagintriga na yang sadili nang nagpakugmatay, duun da nagpakaknga tung Dios may tung yaten ang mga tau ang para ya ray magerekelen tung baklung patakaran ang ipinagpakigpaigu yang Dios tung yaten. Yang katuyuan na ay ugud kumpurming tinu pay bintang yang Dios, magkatinir da yang kaayenan ang pinangakuan nang anda engaged ay katapus-tapusan na. Talagang mabaked yang patakaran ang atia ay yang dasag ang pagpabaked inimatay ra ka man. Ya ray binuat ugud mangalibri ra yang mga tau tung sintinsiang dumangat da rin tung nira natetenged tung mga paglalampasen nira tung mga katuwulan mintras pagandar pa yang dating ipinagpakigpaigu yang Dios. ¹⁶ Ay kung may sasang patakaran ang ya agipagpakigpaiguay, kaministiran ang mapruibaan da ang inimatay ra yang dasag ang yay pagpabaked. ¹⁷ Ay kipurki baklu magbaked yang sasang agipagpakigpaigu, kaministiran ang may idasag kipurki mintras bui pa, anda pay puirsa na yang agipagpakigpaigung atia. ¹⁸ Purisu ya ra kay ipinagkaministiran na ang maskin yang dating ipinagpakigpaigu yang Dios, indi naimung pundaren kung anday idinasag ang pinaturuk yang dugu na. ¹⁹ Kipurki atiang pagpadapat da ni Moises tung tanan ang mga Israel yang tanan ang ipinanuwul yang Dios tung nira ang kumpurming sinambit tung mga katuwulan, dayun na rang ingkelan yang dugu yang mga turung sinday pa may yang mga kambing ang ipinandasag da ang ya ray linaktan na ta wai. Pagkatapus ya ray iwinislik-wislik na tung kasulatan mismu ang asan agbebtang yang mga katuwulan ang atia asta tung tanan ang mga tau. Yang ginamit nang ipinagwislik-wislik, ya ra yang sanga-sanga yang ayung paganingen ang isup ang ya ray binaleweran da ta balaiwu ta karniru ang dinampul ta mapula. ²⁰ Yang pagwislik-wislik na, ya kay pagpasanag na tung mga tau ang maganing,

“Yang dugung naang nagipagwislik-wisliku, ya ray pag-pabaked tung ipinagpakigpaigu yang Dios tung yaten ang naang itinuwul na tung yaten ang usuyun,” maganing§.

²¹ Pati yang turdang atiing ipinaketay ang para pagtuuan nira tung anya may yang tanan ang garamiten tung pagturu-uen duun, parariu kang pinangwislik-wislikan na ta dugu.

²² Ig kung isip-isipen ta, puiding aningen ta ang ekel tung dugung nagipaturuk, alus pa ilem ang yang tanan ang mga maning tia nagapabtang dang limpiu tung pagterelengen yang Dios natetenged ya kang lagi ay napabtang tung kasulatan. Dispuis kung anday idasag ang para paturukun yang dugu na, indiita ra ka enged mapatawad yang Dios tung mga kasalanan ta.

Ekel Tung Pagpakugmatay Ni Jesu-Cristo Duun Da NGA Plekay Yang Pagkamakinasalananen Ta Tung Dios (9:23-28)

²³ Yang palaksu yang dating ipinagpakigpaigu, maning pa tung ipinananglit ka ilem tung baklung ipinagpakig-paigu. Purisu kung yang ipinananglit ka ilem, kaministiran ang may nagidasag baklu ra mapabtang ang limpiu tung pagterelengen yang Dios, ig disir pati yang pinananglitan na mismu, kaministiran kang may dasag kang mas pang may kantidad na kay tung dating nagidasag baklu ra malimpiu.

²⁴ Ay kipurki yang pinakleran ni Jesu-Cristo belagan yang kuartung atiing paganingen ang pinakasagradu ang binuat ka ilem ta tau taa tung kaliwutan ang naa ang ya ra ka ilem nagipananglitay tung pagatiniran yang Dios, kung indi, ya ra yang ultimung pagatiniran na duun tung langit mismu. Yang ipinagpakled na duun ay ugud magpakigtalunga ra tung anyang mangerengan tung yaten. ²⁵ Dispuis yang katuyuan na, belagan ang maganing ang para muya-muyang idasag na yang sadili nang iprisintar tung Dios ang pariu ka tung pagabuat yang paring pinakalandaw tung nasyun ta ang takun-takun pagpakled tung kuartung atiing pinakasagradu ang may ekel na kang dugu ta sasang ayep ang idinasag na ang para ya ray iprisintar na tung Dios.

²⁶ Ay kung maning tii yang pinakbungan nang nagpakled, ig disir muya-muya ra rin ang magpakugmatay disti pa atiing primirung pagimu yang Dios yang kaliwutan ang asta ra ilem simanyan. Piru tung pagkamatuud numanyan tung pinamilugan yang tanan ang mga panimpung nangatkaw, minsa ilem ang nagingtaung bilug ang anda ray ministir ang maumanan na pa ugud tung pagdasag na tung sadili na, asan da nga kuatay na yang pagkamakinasalananen tang

mga tau tung pagteleng yang Dios*. 27-28 Dispuis, katulad tung tanan ang mga tau ang kinatau kang lagi nirang minsang mapatay ang pagkatapus tung uri sintinsiaan da yang Dios, maning kang pisan tia tung paganingen ang Cristo. Minsa ka ilem ang nagpakugmatay ang maning pa tung idinasag ang para asan da nga pasapulay nang pisan yang sintinsiang dapat da rin ang dumangat tung dakeleng mga tau natetenged tung pagpakasalak nira tung Dios. Pagkatapus tung uri ta kaldaw maglekat da. Ugaring yang katuyuan na, belagan ang maganing ang para intindien na si yang pagkamakinasalananen tang mga tau ay kipurki pinagtalus na ra tii. Kung indi, yang buaten na, pakdulan na ta kalibrian yang kumpurming paglalangkagen tung anyang maglekat ang para asan da nga kumplituay nang pisan yang pagpalibri na tung nira pati mga tinanguni nira.

10

Bistu Ra Ang Indi Masalapay Yang Dating Patakarang Gated Ya Ra Agulit-ulitay Yang Pagparadasagen Yang Mga Tau (10:1-4)

¹ Pademdeman ta ra kanay yang sasang tima ang sinam-bitu ta nungayna*. Yang dating patakarang ang atiang ipinatie tung mga katuwulan, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang ulung ka ilem ang yay palaskaw yang kaayenan ang magkakawut. Belagan ang maganing ang ya ra mismu yang kaayenan ang atia. Yang pagparadasagen yang mga tau ta mga ayep ang ya ra agulit-ulitay nira tung takun-takun ang asta tung kumpurmi, indi ra ka enged maimu ang asan da nga liwayay yang dalan ang pagpalengtan nira tung Dios. ² Kung asan da nga liwayay ang matuud, intunsis napukis da rin yang pagparadasagen nirang atia ay natetenged kung pinagpunasan dang pisan yang Dios tung minsang ilem ang pagpadasag nira, indi ra rin agbasulun ta mga painu-inu nira natetenged tung binuatan nirang mga kasalanan. ³ Kung indi, yang nagainabu tung pagparadasagen nirang maning tia, takun-takun asan da nga pademdeman tanira tung mga kasalanan nira. ⁴ Ay ya pa agari, basta dugu ta mga sinday ta baka ubin kambing yang nagipaturuk ang para iprisintar tung Dios, indi ka enged maimu ang asan da nga punasay ang pisan yang mga tau tung mga kasalanan nira.

Yang Pagdarasagen Ang Ya Agulit-ulitay Pinaklian Da Ta Sam Bilug Ilem Ang Idinasag (10:5-10)

* 9:26 9:26 Maayen kung ikumpalar ta tung sinambit na tung 10:18 may tung Juan 1:29. * 10:1 10:1 8:3-5; 9:23-26

⁵ Kapurisu kumus maning da tia, atiang pagingtaung bilug yang paganingen ang Cristo taa tung kaliwutan ang naa, may sasang sinambit na tung Dios natetenged tung sadiling tinanguni na ang yay idasag nang iprisintar tung anya. Yay naulang tukaw pa ang pagkatapus napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Belagan yang mga ayep ang atiang nagipandasag pati mga igparasalamat ang nagiprisintar tung nuyu ang ya engaged ay nalelyagan mu, kung indi, sinimpananaw ra nuyu ta tinanguniung bilug. ⁶ Maskin yang mga ayep ang atiang nagipandasag ang nagikuwul tung apuy pati yang nagidasag ang para tung pagkamakinasalanen yang pagpadasag, belagan ang maganing ang ya engaged ay nauyunan mu. ⁷ Buinu, Ampuanung Dios, naniaw ra. Simpanaw rang magtuman yang nagalelyagan mung yay buatenu ang katulad ka tung isinulat tung kasulatan ang nagadadapat tung yeen,” agaaning†.

⁸ Ta, telengan mi. Tung primirung aning na, yang mga ayep unung atiang nagipandasag pati mga igparasalamat ang nagiprisintar tung Dios asta yang mga ayep ang atiang nagipandasag ang ya agikuwulay tung apuy may yang nagidasag para tung pagkamakinasalanen yang pagpadasag, maskin uyun ka man tung napabtang tung katuwulan, piru belagan unu ang ya engaged ay nalelyagan ang pisan yang Dios. ⁹ Pagkatapus may sugpat nang bitala ang tanya unu asan da, simpan dang magtuman yang nagalelyagan yang Dios ang yay buatan na. Intunsis masadlaw ra yang gustu nang ianing, ang yang dating patakaran asan da ipabtangay nang imbalidu ra ugud paklian na ta sam bilug. ¹⁰ Purisu natetenged tung kalelyagan yang Dios ang atiang tinuman na, asanita ra nga pabagayay na tung Dios natetenged tung pagintriga na tung sadiling tinanguni na tung anyang minsa ilem ang anda ray ministir ang maumanan na pa.

Yang Dating Mga Pari Pinaklian Da Ka Ta Sasang Paring Sam Bilug Ilem Ang Ya Rag Kakarung Tung Tepad Yang Dios Ampir Tung Tuu Na (10:11-14)

¹¹ Dispuis tung dating patakaran, yang pusisiun yang mga paring pamanirbian, sasa may sasa tung nira, yag kekdeng ang pagdasag, ang pariu-pariu ka ilem yang nagidasag nirang nagiprisintar tung Dios ang ya ra agulit-ulitay nira tung kaldaw-kaldaw, ang pagkatapus anda ra ka engaged ay kinaimuan na ang para asan da rin nga punasay yang mga tau tung mga kasalahan nira. ¹² Piru yang paring

† **10:7** 10:5-7 Duun ngaeklay na tung Mga Karantaen 40:6-8

naang nagaaningu, minsa ilem yang pagdasag na yang sadili na mismu ang para asan da nga punasay yang mga tau tung mga kasalanan nira ang yang kantidad yang anyang pagdasag indi ra ka engaged magbaluy ang asta tung kumpurmi. Yang pagdasag nang atia kinumpurman da yang Dios ay pinakarung na ra tanya tung tepad nang pisan ang ampir tung tuu na ang para kasiraan da ka tanirang mamaggaraemen. ¹³ Magimpisa pa tii ang asta simanyan duun da tanyag pagelat tung uras ang yang kumpurming pagkuntra tung anya ipabtang dang pisan yang Dios tung tarampakan yang kakay na. ¹⁴ Talagang indi ra ka engaged maplek yang kantidad yang pagdasag nang atia, ay kipurki natetenged ilem tung pagintriga na yang sadili na tung Dios ang minsa ilem, kumpurming tinu pay ipabagay na tung anya, sukat dang pisan ang magdiritsyung magpalenget tung anya ang asta tung sampa‡.

Kumus Kumplitu Rang Pisan Yang Baklung Patakaran, Anda Ray Ministir Ang May Idasag Pang Duma (10:15-18)

¹⁵ Kidispuis pa pati nganing yang Espiritu Santo, pagpaingmatuud da ka tung yaten ang yang pagpakugmatay ni Jesu-Cristo kumplitu rang pisan ang anday kulang. Nagaskean ta tia ay may sasang pinangakuan yang Dios ang ipinagpasulat nang tukaw. Yang primirung aning na, maganing,

¹⁶ “Maning taa yang palaksu yang baklung patakaran ang ipagpakigpaigu tung nira. Magpanluakaw yang mga katuwulanu tung mga kinaisipan nira,” agaaning§.

¹⁷ Belagan ilem ya tiay pinangakuan na, kung indi, may isinugpat na pa kang sam bilug ang maning taa:

“Indi ra ka engaged ang pisan demdemenung uman yang mga kasalanan ang nagkarabuat nira,” maganing*.

¹⁸ Ig disir, basta pinagpatawad da yang Dios yang mga tau tung mga kasalanan nira ang nunut da ka ta panlipat na, anda rang pisan ay ministir ang may duma pang idasag ang para asan da ka rin nga kuat yang pagkamakinasalananen nira.

‡ **10:14** 10:14 Atiing tukaw tung palaksu yang Dating Ipinagpakigpaigu yang Dios, indi puiding magdiritsyung magpalenget tung Dios yang kadaklan ang mga tau duun tung katalungaan na mismu tung kuartung atiing pinakasagradu natetenged belagan sukat ang magpalenget. Suluminti ilem yang paring pinakalandaw ay sukat ang magpalenget tung katalungaan na piru minsa ilem tung seled sang takun. Piru numanyan tung palaksu yang Baklung Ipinagpakigpaigu, kumpurming tinu pay magtalig yang sadili na tung ni Jesu-Cristo, sukat dang pisan ang magpalenget tung Dios ang diritsyung natetenged ilem tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo. § **10:16** 10:16 Jeremias 31:33

(Hebreo 8:10) * **10:17** 10:17 Jeremias 31:34 (Hebreo 8:12)

Tulong Bagay Ang Nagipagpapurisigir Na Tung Nira (10:19-25)

¹⁹ Kapurisu mga putulu, may kabakeran tang magpalenget tung Dios ang diritsyu natetenged ilet tung pagpaturuk ni Jesus yang dugu na para tung yaten. Kung eklan ta tung pananglit tung turdang atiang pinagtuuan pa rin tung Dios ang tukaw, katimbang nang liwianuita rang magpakled tung kuartung atiang paganingen ang pinakasagradu ang ya ra rin ay pinagtiniran enged yang Dios. ²⁰ Maning pa tung liniwayanita ra anya ta baklung dalan ang yay pagaralengetan ta yang Dios, bilang tanya ra mismu yang dalan natetenged nabui si kang uman. Kung ipananglit ta tung kurtinang atiang pinagsalaga tung pinagtiniran enged yang Dios atii kanay, linapusan na rang nagpakled atiang pagpakugmatay na. ²¹⁻²² Purisu kumus may sasa rang paring indi mapasiring-siringan ang ya ray pagmangulu tung pamalay-walay yang Dios[†], magpalengetita ra enged ang pirmi tung Dios ang bilug yang isip ta tung anya ig mabaked ka yang pagtalig ta tung anya. Sarang ang mapagpalengetita tung anya natetenged pinagpunasanita ra ni Jesus tung mga kasalahan ang nagkarabuat ta ang asan da ka nga tabtab yang pagirimasulun yang mga painu-inu ta tung yaten. Kuintaita ra dinigu tung waing piskan-piskan[‡]. ²³ Ig yadwa pa, kaministiran ang pirming pabilugan ta enged ta mga isip ta yang kaayenan ang pinangakuan na ang yay nagipagpakisewat ta ang katulad ka tung nagipagubligar ta kang lagi tung mga kaarumanan ta. Indi ta enged pagpalugakan yang pagtaraligen ta ay natetenged yang nagpangaku tung yaten talagang yay mataligan tang magkereng tung nabitalaan na. ²⁴ Ig yaklu pa, magderemdemanitang magparaketel-ketelan ugud asan da mas pang magtinlu yang paggeregmaan tang magpurutul pati yang mga pagurubraen ta. ²⁵ Kapurisu indi ta ra enged pagpawayaan yang pagsaragpun-sagpun tang magpurutul tung ni Ginuung Jesus ang katulad ka tung duma ang naanad da tung sistima nirang atiang pawaya-wayaan. Kung indi, kung magsaragpunita ra nganing, magparaketel-ketelanita ta kinaisipan may kinaisipan sigun tung pagtaraligen ta tung ni Ginuu ta. Kapin da enged ang ya ray paderepan ta naang midyu may nagasiman ta ra ka ang nagalenget dang nagalenget yang uras ang ipaglekat ni Ginuu ta.

Nagapaamanan Na Tanira Ang Indi Enged Mamungkiat

[†] **10:21-22** 10:21-22a Sinambit na ra ka tung 3:6. [‡] **10:21-22** 10:21-22b Ezequiel 36:25-27; Juan 3:5; Tito 3:5

Ang Manalyud Tung Baklung Ipinagpakigpaigu Ang Tinukud Ni Jesu-Cristong Nagpakugmatay (10:26-31)

²⁶ Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay kung nabilugan ta ra yang kamatuuran natetenged tung Baklung Ipinagpakigpaigu yang Dios ekel tung ni Jesu-Cristong nagpakugmatay, ang pagkatapus baliwalaen ta ra ilem tung isip tang panalyuran, tay anda ray dumang puiding idasag pa ang para asanita ra rin nga patawaray yang Dios tung mga kasalanan ta§. ²⁷ Kung indi, anda ray dumang pakawutun yang pamungkiat ta, kung indi, balayanita ra ta eled tang durung pagelat tung uras ang ipagsintinsia yang Dios tung yaten tung kalainan. Ay yang sintinsiang atia, kung duman-gat da nganing tung kumpurming tinu pay pagkuntra tung Dios, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang apuy ang durug puirsang pumangan. ²⁸ Demdemen ta ra kanay yang napabtang tung kasulatan natetenged tung malam-began yang sasang taung enged nang nagliked tung dating *ipinagpakigpaigu* ang atiang ipinagpaintindi ni Moises tung nasyun ta atiang tukaw. Indi ra enged maildawan, kung indi, imatayen da ka enged basta may durua ubin tulu nga tauan ang sasay diklara nirang manistigus*. ²⁹ Kung maning tia yang sintinsiang nalambegan yang sasang taung nagliked tung dating ipinagpakigpaigu, tung pagintindi mi, unu ra ilem wasu ay mabtangan yang sasang tau ang mismu yang paganingen ang *Ana Yang* Dios ya pa kay pinanambingan na ang maning pa tung pinagliked-likeran nang pinagteged-teged ang anda enged ay kuinta na? Unu ra ilem basu ay panampetan yang taung atia ang yang dugu mismung ipinaturuk ni Ginuung Jesus ya ka pa man ay pinangaasan nang ibinitalang pastikular ka ilem? Ang pagkatapus yang dugung atia ya pa ka man ay nagpabaked† tung baklung patakaran ang ipinagpakigpaigu yang Dios ang asan da ka rin tanya nga pabagayay tung anya! Unu ra ilem basu ay pakawutun yang taung atia ang yang Espiritu Santo mismung nagtandeg tung isip na natetenged tung kaneeman yang Dios kung ya pa agaring mapalguran na, ya ka pa man ay pinaginsultu na? Anday dumang mabtangan yang taung maning tia, kung indi, bagay ang pisan tung anya ang yay sintinsiaan ta mas malbat kay tung ipinakdul tung sam bilug ang nagliked tung dating patakaran atiang

§ **10:26** 10:26 Ikumpalar tung sinambit na tung 10:18. * **10:28** 10:28 Duun ngaeklay yang may sulat tung isinulat ni Moises tung Deuteronomio 17:2-7; 13:8; 19:15 ang atii kanay yay palaksung usuyun nira kung may aruman nirang enged nirang manlipat da tung ni Yawing magtuu tung mga bultu. † **10:29** 10:29 Balikan yang 9:16-17 ig ikumpalar tung 13:20.

tukaw. ³⁰ Nagasiguru tang talagang yay dangaten na tia, ay nagaskean ta kung tinu pay may bitalang maning taa:

“Yuu mismu yang mangimalesan tung kumpurming nagbatuk tung yeen. Yuu yang magpakdul tung anya yang sintinsiang bagay ang pisan tung anya,” agaaning‡.

May sam bilug pang maning taa yang ibinitala na:

“Yang mga taung pagpailalang tanira unu mga tauanu buat, kapin da enged yay papanuwalenu,” agaaning§.

³¹ Talagang makakaeled ka man ang pisan yang sintinsiang ipakdul yang Dios ang makagagaem tung kumpurming mamungkiat dang manalyud tung Baklung Ipinagpakigpaigu nang tinukud ni Jesu-Cristo.

Nagapademdem Na Tanira Kung Unu Pag Kabaked Yang Pagtaraligen Nira Tung Ni Ginuung Jesus Atiing Primiru Ang Yay Kaministiran Nirang Padayunan Ka Enged (10:32-39)

³² Ugaring, maskin nagapagbitalaaw ra ta maning tia, mupia pa, pademdeman mi ra kanay atiing primiru ang bakluamu pa ka ilem pinasanagan yang Dios natetenged tung ni Jesu-Cristo ang pagkatapus tanya ra ka dayun ay tinaligan ming magtapnay tung numyu. Durung kaliwagan ang mga malelbat ang napasaran mi arangan da ilem tung pagtaraligen mi tung anya. Piru indiamu ra ka enged nagpaluway, kung indi, inagwantaan mi ra ka enged yang tanan ang atia. ³³ Kung kaisan pinaginsultuamu

ra ka ta duma ang pagkatapus dayunamu ra ka nirang pinagdeeg-deegan ang para asanamu ra nga pakaeyakay nira tung publiku. Kung kaisan nadamayamu ra ka tung mga pinitinsia natetenged tung pagpakiunung mi tung mga kaarumanan ming nagapasaran da ka ta maning ka tia.

³⁴ Ay naidawamu ra tung mga kaarumanan ming duma ang nagkarakalabus sigun tung pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus. Yadwa pa atiing kinalawanamu ra ta mga kaayenan ang nabtang tung pudir mi, binaliwala mi ra ka ilem ang masadya pa ka enged yang mga kinaisipan mi, ay natetenged nakdekan mi ra ang may nagielat tung numyung kaayenan ang mas pang matinlu ang ya ra kay magnatis ang asta tung sampa.

³⁵ Kapurisu kumus napasaran mi ra yang mga maning tia, kung sampetanamu si ngani, indiamu ra enged magpatalaw ang mamlek tung pagtaraligen mi tung ni Ginuu ta. Kipurki kung patentenen mi ra yang mga isip mi, may pakawutun na ka enged ang durung pisan agkatinlu ang ya ray ibles yang Dios tung numyu. ³⁶ Kaministiran ang yag padayunay

mi yang pagaragwantaen mi ugud mapagtumanamu ra yang kalelyagan yang Dios ang asanamu ra ka nga pakdulay na yang pinangakuan na. ³⁷ Ay pademdeman mi ra ilem yang sasang inaning yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Gesye ra ilem ang uras, kumawut da ka engaged ang kumawut yang nagaelatan ming maglekat. Indi ra ka engaged magpaerek-erek*.³⁸ Yang taung salu ra tung pagterelengenu yay mapagpasapen tung yeen ang asta tung sampa ekel tung pagtaraligen nang mabaked tung yeen†. Ugaring, kung tinu pay magpatalaw tung isip nang asta mamlek da tung pagtaraligen na tung yeen, yuu ra mismu ay mangaskas tung anya,” agaaning‡.

³⁹ Piru ta yaten, belag itag pagpatalaw ang asanita ra rin nga lambeg tung kadiaduan ang anday katapusan na, kung indi, ita pa ka engaged agpagpadayun tung pagtaraligen ta tung ni Jesus ang asan da ka nga siguruay ta yang kalibrian ta.

11

Natetenged Tung Arangkada Yang Pagtaraligen Tung Dios (11:1-3)

¹ Buinu, kung natetenged tung arangkada yang pagtaraligen ta tung Dios ang naang nagipagpapusigiru tung numyu, maning taa. Yang pagtaraligen ta tung anyang magkereng tung pinangakuan na tung yaten yay sirbing kabakeran ta ang siguradung magkatinirita ra ka engaged yang kaayenan ang nagipagpakisewat ta. Ya kay pruibang yang mga bagay ang atiang indi ta pa nagaita, talagang asan da ka man, nagielat na tung yaten. ² Magkatama tiang nagianingu ay ekel tung pagtaraligen tung anya yang dumarumang mga kinaampu tang tukaw, duun da dayaway na. ³ Ekel tung pananged ta tung ipinagpabunayag yang Dios, asan da ngaintindiy ta ang yang kaliwatan may yang kalangitan asta yang tanan ang mga betang-betang nira, luwus dang inimu na tung pagkalalangan na ilem. Bilang yang pinanliitan yang nagaita ta simanyan ya ra yang indig sakpen ta mata ta.

Nagapangkelan Na Ta Basi Yang Pagtaraligen Ang Ustu Tung Dios Na Abel Ni Enoc Ni Noe (11:4-7)

⁴ Pademdeman ta ra kanay ti Abel. Natetenged tung pagtalig nang bugus tung Dios, yang idinasag nang ipinirisintar tung anya mas matinlu tung pagterelengen na kay tung ipinirisintar ni Cain. Natetenged tung pagtalig nang

* **10:37** 10:37 Habacuc 2:3b † **10:38** 10:38a Habacuc 2:4b ‡ **10:38** 10:38b Habacuc 2:4a

nagdasag, duun da ngauyunay yang Dios ang suminalu ra tung pagterelengen na ay tung pagdawat na tung ipinirisintar na tung anya duun da ka nga paitaay na ang yay nauyunan na. Purisu natetenged tung pagtalig nang atii, puiding aningen ta ang maskin patay ra ka man tanya, piru katimbang nang nagapagbitala pa ka engaged tung yaten ekel tung matinlung mulidung atiang ibinutwan na tung yaten*.

⁵ Pariu ka tung ni Enoc. Natetenged tung pagtalig na tung Dios, indi ra nagpasar tung kamatayen, kung indi, ingkelan da ilem yang Dios ta layun. Purisu indi ra ka nganing nasagyapan ay nagkamaningan da ka man ta maning tii. Ay atiang indi pa nagaeklan, may idiniklara kang lagi yang Dios natetenged tung anya ang napabtang ka tung kasulatan ang tanyay nauyunan na[†]. ⁶ Ig disir asan da ngaintindiay ta ang maskin tinu pang tauay, indi ra ka engaged mauyunan yang Dios kung indi magtalig tung anya. Ay kipurki kung tinu pay malelyag ang magpalenget tung anya, dapat ang mananged ang tanya asan ka man ig yay magbales tung kumpurming pagpaderep ang pagsagayap tung anya.

⁷ Maning ka tia tung ni Noe. Natetenged tung pagtalig nang bugus tung Dios, atiang pagpaaman da tung anya sigun tung sasang magkainabu ang indi pa nagaita-ita, naeyangan da ta ipageled na tung Dios ang pagkatapus, dayun da kang laging nagbuat ta salaayan ang durug dakul ang para ya ray pagpalibrian nirang sam pamilya[‡]. Tung pagtalig nang maning tia tung Dios, binuat da yang Dios ang sasang pitik ang ipinagpasunaid na tung kadaklan ang mga taung namagdiskumpiar da ang duun da ka ipatielay na yang katadlengan nang nagsintinsia tung nira. Yadwa pa, ekel tung pagtalig nang atia tung Dios, asan da ka ngausgaray yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na[§].

Nagapangkalan Na Ta Basi Yang Pagtaraligen Tung Dios Ni Abraham Ang Yay Namuad Tung Nasyun Nira (11:8-19)

⁸ Maning ka tia tung ni Abraham. Natetenged tung pagtalig na tung Dios, atiang pagbeteng na tung isip nang magdistinu duun tung sasang banwang pinangakuan na tung anya, nananged dang nagliit tung sadiling banwa na agad indi na pa nagaskean kung ay pa manganing*.

⁹ Natetenged tung pagtalig na tung Dios, nagpauman da duun tung banwang atiang pinangakuan yang Dios tung anya, piru yang pagkabetang na duun maning pa tung

* **11:4** 11:4 Genesis 4:3-10 † **11:5** 11:5 Genesis 5:24 ‡ **11:7** 11:7a Genesis 6:13-22 § **11:7** 11:7b Roma 3:22; 4:13; 9:30 * **11:8** 11:8 Genesis 12:1-5; Mga Binuat-buatan 7:2-4

sasang dayuan ka ilem ang anday may anya duun. Yang tininiran nira yang mga aruman na mga turda ka ilem ang ya agipaketayay ang kada mamagpauman. Maskin pa nganing ti Isaac ang ana na pati ti Jacob ang apu na ang nagluluguran da ka tung pinangakuan yang Dios tung anya, maning ka ilem tiang pirmi yang pagkarabetangen nira duun. ¹⁰ Yang ipinagagwanta nang nagtinir duun maskin pang maning ka ilem tia yang pagkabetang na, ay yang inlatan na enged ang meyang ya ra yang sasang siudad ang anday dumang may planu ig may kabuat-buatan, kung indi, ya ra yang Dios mismu. Yay siudad ang durung pisan agkabawaked yang panielan na ig ya ra kay magnatis ang asta tung sampang anda enged ay pagtapusan na.

¹¹ Natetenged tung pagtalig na tung Dios ang pakdulan na ta ana nang sadili, maskin bakyaw yang kasawa nang ti Sara, pinaeyangan da ka enged yang Dios ta kaya nang maana, maskin masyadu ra tiing kamemepten nang lampas dang pisan ta idad ang indi ra rin puiding maana[†]. Piru napagtalig da ka enged tung anya ay yang pagpabetang na tung nagpangaku tung anya yay sasang mataligan nang pisan ang magkereng tung nabitalaan na. ¹² Kapurisu tanyang sa nga tauan ilem ang katimbang nang patay ra kang lagi yang tinanguni na, ya pay namuad tung mga tau ang yang kinadaramelen nira midyu ra ilem tung mga dumakel tung langit ubin midyu ra ilem tung kenay tung mga binakayan ang indi ra mabilang-bilang.

¹³ Yang sam pamilyang naang nagkarasambitu, ikinagmatay ra ilem nira yang pagtaraligen nira tung Dios. Maskin indi pa nagkarapakdulan na yang pinangakuan na tung nira, piru midyu tung nakinaw-kinaw rang lagi nirang ikinasadya ta duru. Aminadu ra ka nganing tanira ang maning pa tung mga dayuan ka ilem ang pamagpalagulagu duun tung banwang atiang tininiran nira. ¹⁴ Ay yang mga taung pamagbitala ta maning tia, pamagpailala ang may nagalangkag nirang banwa ang mapagnatisan nira. ¹⁵ Kung alimbawa inandem pa nira yang banwang atiang pinagliitan da nira atiang primiru, may lugar pa ka rin nira ang para mabalikan pa nira. ¹⁶ Piru belag ya mangan-gandem ang mamagbalik, ya ra pangyenget-yengetay ang para mangapalgud tung sam bilug ang lugar ang yay mas matinlung matiniran nira, bilang yang pagatiniran enged

[†] **11:11** 11:11 Tung dumang kinupia tung bitalang Giniriego, maning taa yang palaksu na: "Natetenged tung pagtalig ni Sara tung Dios, maskin bakyaw, pinaeyangan da ka enged yang Dios ta kaya nang magmatung da, maskin lampas dang pisan ta idad ang indi ra rin puiding mapangana." Piru mas pang suminukat ang ti Abraham yay pinabilugan.

yang Dios mismu. Purisu kumus maning da ka man tia yang pagtaraligen nira tung anya, indi naeyak yang Dios ang aningen nirang yay Dios nira. Nagaskean ta tia ay taniray pinagsimpanan na ta sasang siudad ang ya ray pakigsapenan nira tung anyang asta tung sampa.

¹⁷⁻¹⁸ Natetenged tung pagtaraligen ni Abraham ang bugus tung Dios, atiang pagsukda yang Dios tung anya, pinagintriga na tung anya yang ana nang ti Isaac. Teed mi, tanya mismung pinangakuan yang Dios ang ekel tung ana nang atiang pinakalusu, asan da magkatinir ta mga kinaapu-apuan na, ang pagkatapus ya rang ya rang idasag na! ¹⁹ Napagintriga yang ana na tung anya, ay natetenged pinagtimbang-timbang na ra kang lagi tung isip na ang maskin mapatay ra yang ana na, kayanan ka enged yang Dios ang pabuien si kang uman. Purisu natetenged tung pagtalig nang atia tung anyang bugus, asan da ka ibalikay na yang ana na tung anya ang katimbang nang napatay ra ka man ang pagkatapus ya si nga bungkaras‡.

Natetenged Tung Pagtaraligen Na Isaac, Ni Jacob, Ni Jose (11:20-22)

²⁰ Pati ti Isaac ang naa, natetenged tung pagtaraligen na tung Dios ang magkereng tung pinangakuan na, ipinagampu na yang mga ana nang ti Jacob durua ni Esau ang pakaayenen yang Dios§. ²¹ Pati ti Jacob ang naa, natetenged tung pagtaraligen na tung Dios ang talagang matuurun na yang pinangakuan na tung anya, atiang tanya alenget dang mapatay, ipinagampu na ra ka yang mga apu nang durua ang yay mga ana ni Jose ang pakaayenen ka yang Dios*. Baklu napagampu, ya rag pepges tung suyud nang nagtuu tung Dios† ang nagpasalamat ta dakulung pagpasalamat natetenged tung kaayenan ang pinangakuan na tung mamagsurubli-subli tung anya. ²² Asta ti Joseng naa, natetenged ka man tung pagtaraligen na tung Dios ang magkereng tung pinangakuan na, atiang makali ra kang mapatay, napagtuyun da ang kung kawutun da nganing yang uras ang ipagliit yang mga masigkanasyun na duun tung Egipto, kaministiran ang yang tinanguni na, maskin pang duli na ra ilem, eklan da nira ang para ipalweng da nira duun tung banwang atiang pinangakuan yang Dios tung nasyun nira. Ay inula na ra kang lagi ang tung uri ta kaldaw mamagliit da tanira duun tung Egipto ang para mamagdistinu ra duun‡.

‡ **11:19** 11:19 Genesis 22:1-14 § **11:20** 11:20 Genesis 27:27-29, 39-40. * **11:21** 11:21a Genesis 48:15-16 † **11:21** 11:21b Genesis 47:31 ‡ **11:22** 11:22 Genesis 50:24-25; Exodo 13:19

Nagaulit Na Yang Pagtaraligen Yang Mga Kinaampu Nirang Duma Magimpisa Pa Atiing Tanira Indi Pa Pangaliit Duun Tung Egipto Asta Tung Pagpakled Nira Duun Tung Canaan (11:23-31)

²³ Pati yang mga ginikanan ni Moises ngani, natetenged tung pagtaraligen nira tung Dios, atiing ti Moises ipinangana ra, maskin nagkalalangan da yang Adi ang yang tanan ang mga ana nirang mga Israel ang mga lalii dapat ang pangimatayen, anday eled nirang naglampas. Purisu anday dumang binuat nira, itinaluk da ilem nira yang mula tung seled tulung bulan ay may nasinyalan da ka nira tung kapastilan na[§]. ²⁴ Pati ti Moises ngani, natetenged tung pagtalig na tung Dios atiing ustu ra tung idad, iningwara na ra yang pagkabetang nang abwat ang tanya ana ta sasang prinsisang ana yang Faraon. ²⁵ Ay yang ipinalandaw na belagan ang tanya magpapsaw tung pagburuaten ta kasalanan ang tung gesyeng uras ka ilem yang pagparap-sawen na, kung indi, ang tanya magpakiunung da tung mga masigkanasyun nang mga tauan yang Dios ang nagadereeg-deegan. ²⁶ Ya ray ipinalusu na ay natetenged pinagtimbang-timbang na ra kang lagi tung isip na ang maskin sawayen dang pakaeyakan ta duru natetenged tung pagpakbat na tung paganingen ang Cristo*, piru mas maal yang marisibi na asan kay tung magpaumpuk da ilem ta manggad tung Egipto ang ya ra rin ay ipasubli yang Faraon tung anya. Yang ipinagtimbang-timbang na ta maning tia, ay ipinabalay na ra kang lagi tung isip na yang kantidad yang ibles yang Dios tung anya tung uri ta kaldaw.

²⁷ Dispuis natetenged tung pagtaraligen na tung Dios, nagliit da duun tung Egipto ang anday eled na maskin duru rang kasisilagen yang Adi tung anya. Pinatenten na ra ilem yang isip nang magpadayun ay yang Dios ang indig dakaten ta mata ya ray pirling nagapabilugan ta isip na. ²⁸ Natetenged ka man tung pagtalig na tung Dios ang yay magpalibri tung mga tauan na, napagtukud da ta sasang silibraen nirang sang nasyun ang ya ray paganingen ang Taklib. Nagkalalangan da ka tung nira ang mamangimatay ra tung mga karniru nira ang pagkatapus yang dugu na ya ray ibagid nira tung pilariti may ambaan yang mga purta yang mga balay nira. Ya ray buaten nira ugud kung kumawut da nganing yang sasang angil ang tinuwul yang Dios ang magpangimatay tung tanan ang mga pangulung

§ 11:23 11:23 Exodo 2:2 * 11:26 11:26 May inula ni Moises natetenged tung paganingen ang Cristo ang katulad ka tung sinambit ni Ginuung Jesus tung Lucas 24:27 may 44; Juan 5:45-46.

lali duun tung Egipto, panakliwan na ra ilem yang mga balay nirang pinamagiran ta dugu†.

²⁹ Dispuis natetenged ka man tung pagtaraligen nirang mga kinaampu ta tung Dios, nangapanaw ra duun tung kakngaan yang teeb ang atiang paganingen ang “Mapula” ang asta nangatindak da ang yang pinanawan nirang atii langung tanek. Piru yang mga taga Egiptong namagrutus tung nira, atiang namansitagam dang mamagpanaw ka duun, pinanampekan da tanira yang teeb ang nagbinalikay ra ang asta nagkaralemes da ilem tanirang tanan‡.

³⁰ Dispuis natetenged ka man tung pagtaraligen nira tung Dios, atiang pagliliwutun nira duun tung siudad yang Jerico tung seled pitung kaldaw, tung yapitu unawis ya ra mansiktang yang mga padir tung paliwut yang siudad ang atii§. ³¹ Dispuis pati ti Rahab ang yay sasang baway ang taga duun ang yang nagipangita na ra rin pagpagamit yang sadili na, ekel tung pagtalig na tung matuud ang Dios, indi ra naumid tung kalainan ang nalambegan yang kadaklan ang mga masigkasiudad nang namagpasuag tung Dios. Ay ipinabistu na yang pagtaraligen na tung Dios ekel tung pagarasikasuen na ta matinlu tung mga tiktik ang pinanuwl ni Josue*.

Nagapangkelan Na Ka Ta Basi Yang Pagtaraligen Tung Dios Yang Mga Kinaampu Nira Atiang Nangasintar Da Tanira Duun Tung Canaan (11:32-38)

³² Kung tung bagay, dakele pa yang mga kinaampu tang nagtalig ang bugus tung Dios ang gustuu pa ka rin ang panambiten yang mga kapanawan nira ang katulad ka tung ni Gideon, tung ni Barak, tung ni Samson, tung ni Jefte, tung ni David, tung ni Samuel† may tung namagdarasundasun tung ni Samuel ang pinanaligan ka yang Dios ang magpadapat yang bitala na. Ugaring ilem, midyu agkampus-kampusunaw ra ta uras ang ipaginambitu yang palaksu yang pagtaraligen nirang tanan. ³³ Yang mga taung mga maning tia, natetenged tung pagtaraligen ka nirang bugus tung Dios, maning taa yang mga binuat-buatan nira. May asan da ta nagpakiggira tung duma-rumang inadian ang asta pinandeeg da nira yang mga kuntrariu nira. May asan da ka ta durug katadleng yang pagurusgaren nira

† **11:28** 11:28 Exodo 12:21-30 ‡ **11:29** 11:29 Exodo 14:21-31 § **11:30** 11:30 Josue 6:12-21 * **11:31** 11:31 Josue 2:1-15; 6:21-25; Santiago 2:25 † **11:32** 11:32 Kung natetenged tung ni Gideon sinambit tung Mga Pamagpakigmaepet [Mga Hukom tung Tagalog] 6:11-8:32; ti Barak sinambit tung 4:6-5:31; ti Samson sinambit tung 13:2-16:31; ti Jefte sinambit tung 11:1-12:7; ti David sinambit tung 1 Samuel 16:1-1 Mga Adi 2:11; ti Samuel sinambit tung 1 Samuel 1:1-25.

tung mga kinasakpan nirang anday dapig tung duwali may duwali. May asan da ka ta namatuuran da yang mga pinangakuan yang Dios. May asan da ka ta nanalunga tung mga liun ang mamakta ra rin tung nira ang pagkatapus tinakmed da ilem yang Dios yang nganga nira[‡]. ³⁴ May asan da ka ta indi ra nagkarasiruk tung apuy ang puirti yang pagdawa-rawa na[§]. May asan da ka ta nagkaralibri tung mga kuntrariu nirang mamugus da rin tung mga dikel nira. May asan da ka ta maskin pinanluluwayan pa, pinabalikan da ka enged yang Dios ta ketel nirang mamingayaw tung gira ang asta namandeg da dayun tung mga sundalung taga дума-rumang nasyun.

³⁵ May mga baway pa nganing ang natetenged tung pagtaraligen nira tung Dios, pinabalikan na ra tung mga minatay nira ang ya si kay binui nang uman*.

Ugaring may дума kang pinaganut da ta mupia ang asta ya ray napatayan nira natetenged indi ra enged nampauyun tung kundisiun ang itindul tung nira ang basta manalyud da tung Dios, asan da malibri. Ay yang ipinalandaw nira ang tung uri pabungkarasen yang Dios ang yang mabtangan nira mas matinlu kay tung malibri ra rin tung kamatayen ang atia. ³⁶ May asan da ka ta pinagtiradaan ta mga bitalang malelbat ang nunut da ka ta pagaplit ta latigu. May asan da ka ta idinasek tung kalabus ang yag kekedked ta kadina tung kakay may tung kalima[†]. ³⁷ May asan kang pinagbatu ang asta ya ray napatayan nira[‡]. May asan da ka ta linagaring simbung[§]. May asan da ka ta pinapugusan ta dikel nira. May asan da ka ta pagkabetang ang durung pisan agkaalang-alang ang pirming nagadeeg-deegan ang nagapapinitinsiaan ta дума ang ya ra kay ipinagpalagu-lagu ra ilem nira ang yang mga suut nira ulit da ilem ta karniru ubin kambing, yang kaliliwagen nirang subra*. ³⁸ Belagan bagay tanira tung kaliwutan ang naa ang yang sistima na yay pagpaguyuran yang

[‡] **11:33** 11:33 Katulad tung ni Daniel (6:1-27), katulad ka tung ni David (1 Samuel 17:34-37), ig katulad ka tung ni Samson (Mga Pagpakigmaepet [Mga Hukom tung Tagalog] 14:5-6). **§ 11:34** 11:34 Daniel 3:1-30 * **11:35** 11:35 1 Mga Adi 17:17-24; 2 Mga Adi 4:18-37 † **11:36** 11:36 Katulad tung binuat tung ni Micaia (1 Mga Adi 22:26-27; 2 Cronica 18:25-26) may tung ni Hanani (2 Cronica 16:10) may tung ni Jeremias (20:2, 7-8; 37:15-16, 18-20; 38:6-13). Ikumpalar tung sinambit yang may sulat ang naa tung 10:32-34. [‡] **11:37** 11:37a Katulad tung binuat tung ni Zacarias (2 Cronica 24:19-22); sinambit ka ni Jesus tung Mateo 23:35 may tung Lucas 11:51. **§ 11:37** 11:37b Sigun tung balita yang дума, ya ray napasaran ni Isaias ang sasang manigpalatay ang tukaw. * **11:37** 11:37k Katulad ka tung ni Elias may tung ni Eliseo (1 Mga Adi 17:2-16; 19:1-19; 2 Mga Adi 1:3-15; 2:23; 4:1-2, 8-12, 38-43; 8:1-2).

kadaklan ang pamagpasuag tung kalelyagan yang Dios. Purisu duun da ilem namagpalagu-lagung namaglakted-lakted tung banwang kapas may duun tung mga kabukiran asta tung mga leyang ubin mga bugang man ang ya ray pinantalukan nira.

Tung Uri Sang Kaugpuan Da Ilem Tanira Yang Mga Kinaampu Nirang Bugus Ka Yang Pagtaraligen Nira Tung Dios (11:39-40)

³⁹ Yang tanan ang mga taung atiang nagkarasambitu, maskin dinayaw ra ka man yang Dios ta mupia natetenged tung pagtaraligen nirang bugus tung anya, piru indi pa ka nangarisibi yang sasang kaayenan ang pinangkuan yang Dios. ⁴⁰ Ay kipurki ta yaten ang nagauri tung nira, pinagsimpanita ra kang lagi anya ta sasang may kantidad nang inding pisan mapasiring-siringan. Anday dumang pagasikad na, ang indi, baklu ra pasalapayay na tanirang mamaging sukat dang pisan tung planu na ang derenganita ra kang magkasira-siraan ang tanan.

12

Yang Pagtaraligen Nira Tung Ni Jesus Nagipananglit Na Tung Karirang Maglaksuen Nira (12:1-3)

¹ Kapurisu ta yaten ang mga tumatalig simanyan, yang kaalimbawaan ta, maning pa tung mga maniglaksu tung karira. Yang kaalimbawaan yang mga taung atiing nagkarasambitu ta nungayna ang nagpaita yang pagtaraligen nirang bugus tung Dios, maning pa tung gawung ang pisan tanirang pamagrikudu ang pamagpaniid tung pagralaksuen ta. Purisu, magprusigirita tung pagtaraligen ta ang ya ray maning pa tung karirang nagipalaksu yang Dios tung yaten ang asta masapungan ta ra engaged. Maskin unu pay pagpaluway tung pagtaraligen ta pati yang maskin unu pang kasalananay ang midyu durug peget yang awid na tung yaten, ya ray luwus ang ipamlek ta. ² Yang pabilugan ta engaged yang mga isip tang paglaksu tung karirang naa ya ra yang sasang durug tinlung magugyat tung yaten natetenged tung pagtaraligen tang bugus tung Dios ang yay indi na ra ka engaged tinegkaan. Anday dumang nagaaningu, ya ra ti Jesu-Cristo. Natetenged tung kasadyaan ang nagielat yang Dios tung anya, nagagwantang nagpalansang tung krus. Yang kaeyakan ang napasaran na duun binaliwala na ra ilem. Pagkatapus simanyan duun dag kakarung tung tepad ang pisan yang Dios ampir tung tuu na ang para duun da mangerengan tung yaten. ³ Ya ray nagasambitu ay gustuung yay paneem-neeman ta ta maayen kung ya pa agari yang

pagaragwantaen na tung pagbaratukun tung anya yang mga taung makinasalanen, ugud indiita ra magpaluway ang magtegka.

Nagipademdem Na Ang Kung Mapasaran Da Nganing Tanira Ta Mga Kaliwagan, Asan Da Ka Nga Tadlengay Yang Dios (12:4-11)

⁴ Tung pagimuras ming panguntiel tung mga taung atiang pamagreges tung numyung mamalpas tung ni Jesus, indi mi pa ka nagipaturuk yang dugu mi ang katulad ka tung anya. ⁵ Aywa, lipat dang pisan tung mga isip mi yang sasang bitalang nagipagpaktel yang Dios tung mga isip ta ang duunita ra aganingay nang mga ana na? Ay may sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Anaw, kung tadlengena ra nganing ni *Yawi* ang disiplinaen, intindien mu ra ta mupia.

Kung paintindiena ra nganing anya natetenged tung kamaling binuat mu, belagan ang yay padatelan mung magpaluwaya ra ang muya asana ra ilem temegka.

⁶ Ay yang kumpurming nagagegmaan na, ya ra kay magtadlengen nang magpainunukan, ig yang kumpurming agkawigen nang ana na, ya ra kay agburdunun na,” maganing*.

⁷ Yang nagipagagwanta ta tung mga kaliwagan ay yay sasang papanaw yang Dios ang panadleng tung yaten. Ay asan da tung pagtaradlengen na nga bilugay ta ang agkawigenita ra ka man anyang mga ana na. Aywa, tinu pay nagaintindian tang anaen ang indi ra magtadlengen ni tatay na? ⁸ Ay kung indiita ra tadlengen yang Dios ang pariu tung nagabuat na tung tanan ang mga ana na, anday inaning, ig disir belaganita ra mga ana nang matuud, kung indi, maning pa tung ita lupaw ra ilem.

⁹ Dispuis pa pademdeman ta ra kanay yang pagpadakul tung yaten yang sadiling mga tatay ta. Atiing tinadlengita ra nganing nira, ginalang ta ra tanira ta mupia. Purisu mas pang magkabagay rang pisan ang magparanekitang magpatadleng tung Ama tang sam bilug duon tung langit ang ya ray nagpaeyang tung yaten yang ipagpangabui tang baklu. Ay asan da nga tultulay ta yang pagpangabuing uyun tung nagauyunan na. ¹⁰ Talagang magkabagay rang pisan ang ya ray buaten ta, ay telengan ta ra ilem. Yang pagtaradlengen yang mga tatay ta tung yaten, seled ilem tung

* **12:6** 12:6 Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip [tung Tagalog, Mga Kawikaan] 3:11-12. Yay bitalang isinugpat yang sasang amaen tung ana na atiang tukaw.

pira pa ilem ang takun, ig sigun ka ilem tung nagaintindian nirang magkatama. Piru yang pagtaradlengen yang Dios tung yaten, yang pagasikad na, ang ya ikaayenay ta ugud asanita ra ngayap tung ugali nang limpiu. ¹¹ Buinu, kung papagbilugunu ra yang gustuung ianing, simanyan kada tadlengenita ra nganing yang Dios, midyu belagan sasang ya ikasadyaay ta, kung indi, ya ikapungaway ta. Piru tung uri yang pakawutun na tung yaten ang kumpurming magparanek ang magrisibi tung pagtaradlengen nang atia, asanita ra magluang matinumanen tung kalelyagan na ang magkalimeng dang pisan yang mga kinaisipan ta.

Kung Ya Pa Agaring Maulikan Da Yang Kaluluwayen Nira (12:12-13)

¹² Kapurisu yamung kumpurming maning pa tung pamalungikngik da yang mga kalima mi pati mga tuud mi maning pa tung pamamultang da, paktelen mi ra yang mga isip ming magpadayun yang pagtaraligen mi tung ni Ginuung Jesus. ¹³ Yang maning pa tung dalan ang matadleng, ya ra kay padayunan ming usuyun ang asta masapungan mi ugud kung may mga kaarumanan ming duma ang midyu panluwayan da ka tung pagtaraligen nira, yamung kadaklan mapaitaan mi ta matinlung mulidu ang mapausuyan nira ugud indi ra magpaluntug, kung indi, maulikan da ka yang kaluluwayen nira[†].

Nagipasanag Na Kung Unu Pay Dapat Ang Matawang Nira Kung May Mga Aruman Nirang Panluwayan Da Ang Para Malikayan Nira Yang Sasang Durung Pisan Agkaliwag (12:14-17)

¹⁴ Yang kalibrian ang pinagtukud ni Jesu-Cristo, ya rag demtay ming pasiguruan ang kasiraanamu rang kang tanan ang magpasiguru. Bilang yang pagkabagay mi tung Dios ya rag pasiguruay mi ay kipurki kumpurming tinu pay indi ra pinabagay ni Jesu-Cristo tung anya, indi na ra engaged maita yang pirsunal na tung uri[‡]. ¹⁵ Yang pagpasiguru ming atia, panuntan mi ra ka ta pagbarantayan ming

[†] **12:13** 12:13 Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip [tung Tagalog Mga Kawikaan] 4:25-27

[‡] **12:14** 12:14 Duruay pagirintindien tung birsikulung naang isinulat tung bitalang Giniriego. Yang sam bilug maning taa yang palaksu na: "Yang paguruyunan ming magpurutul, ya ray paderepan mi ta maayen, may yang limpiung pagpangabui mi. Kipurki kung tinu pay indi magpangabui ta maning tia, tung uri, indi na ra engaged maita yang pirsunal yang Dios." Yang ilinakted ang sam bilug tung abwat, midyu mas pang magkatunu tung magdarasun ang mga birsikulu ang yang mga Hebreong atiang pinaeklan yang sulat ang naa, nagapaamanan ta mupia yang nagsulat nusias may asan tung nirang mamalpas da tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Yang pagdemet nirang pagpasiguru ya ray kabaliskad yang pagbaliwalang sinambit na tung 2:3.

magpurutul nusias may asan tung numyung tubuan da ta isip nang manalyud da tung kaneeman ang ipinagpaita yang Dios tung yaten ang asanita ra ka man nga tapnayay na. Nusias may magpategas dang magdiskumpiar tung ni Jesu-Cristong anda unu ay kalibrian ang maita na tung anya. Maning pa tung sasang pagtubung makakailu ang pagkatapus yamung kadaklan, paliwaganamu ra anya ta mupia ay ekel tung anya, duru rang maumid ang magusuy tung anya[§]. ¹⁶ Mangamanamu ra ta mupia nusias may asan tung numyung tubuan da ta isip nang mamalpas da tung ni Jesu-Cristo. Pati yang baklung *ipinagpakigpaigu* yang Dios tung yaten ekel tung anya, ya ra ilem agipabtangay nang anday kuinta na ang katulad ka tung binuat ni Esau atiang tukaw. Ay yang sasang pudir ang ipinakdul yang Dios tung anya natetenged tung pagkadakulu na ang tung anya ra rin ipapanaway na yang ipinagpakigpaigu na tung na apu na ni tatay na, indi na ra minaal, kung indi, ya ra ilem ipabailuay na ta sa nga mangkukan ka ilem ang pamangan* . ¹⁷ Papatandaan mi ta maayen yang paamanung atia tung numyu, ay kipurki nagakdekan mi ra ka ang atiang pagtaklib da yang pira pang kaldaw, atiang gustu na rang magpaampu tung ni tatay na ang para pakaayenen yang Dios, anday naimu na. Maskin pang durung pagaramuy-amuyun nang pagtarangiten, anda ra ka enged ay rimidyung sarang mabuat na ang para bawien na pa rin yang pagpabailu na yang pudir yang pagkadakulu na tung ari na[†].

Nagapapagsunaid Na Yang Dating Patakarang May Yang Baklu Sigun Tung Pagparalengeten Yang Mga Tau Tung Dios (12:18-24)

¹⁸ Kaministiran ang pakdulan mi ta kantidad na yang nagipagpaamanung atia tung numyu ay kipurki yang pagparalengeten mi tung Dios simanyan dakulung pinagumanan na tung pagparalengeten yang mga kinaampu tang atiang tukaw pa. Ay atiang pagpalenget nira tung katalungaan na, saragpun da tanira duun tung tinenaran yang sasang bukid ang pagguguuyan ang Sinai. Yang tanan ang nagkarainabu duun nabilugan da nirang pisan. Yang bukid ang atii may apuy nang pagdawa-rawa. Akyup ang pisan ta makiklep. Durug ketel yang palet ang

§ **12:15** 12:15 Nagaulit na yang napabtang tung Deuteronomio 29:18-19 ang ti Moises nagaaman da tung mga Israel ang indi ra enged magisip ang manalyud da tung ni Yawi ig kung tinu pay magbuat ta maning tia yay maning pa tung sasang magtubung makakailu ang muya ya ray mangumiran tung mga kaarumanan na. * **12:16** 12:16 Genesis 25:33-34 † **12:17** 12:17 Duun ta nga basaay yang kapanawan tung Genesis 27:30-40.

maning pa tung balyu. ¹⁹ May nagnel ka nirang budyung ang durung pisan agkatunul, pati yang busis mismu yang Dios ang pagbitala tung nira, ya ra kay nagnel nira. Pagagnel nira, durung pagpakiildaw nira ang kung maimu ilem, indi ra ilem magpadayun ang magbitala tung nira[‡]. ²⁰ Ay kipurki pinanlebatan da ta mupia tung sasang urdin yang Dios ang kung tinu pa unu ay malaked tung lindiruan ang maliked ilem tung bukid ang atia, maskin ayep ilem nira, dapat unung batwen dang imatayen[§]. ²¹ Kumpurming nabandaw tung bukid ang atii, pinangalipudpuran da ta mupia. Maski nganing ti Moises ya ra ngabngang maganing, “Ya ra nga talamtamayu yang kandasung pagpangerel,” maganing*.

²² Piru simanyan belagan dang maning tii yang palaksu yang pagparalengen ta tung Dios. Kung pananglitan ta yang nagapalengtan ta simanyan ya ra yang bukid ang sam bilug ang yay pagguguuyan ang Sion[†] ang ya ray talub yang siudad ang Jerusalem ang duun pa tung langit ang yay pagatiniran yang ultimu ilem ang Dios mismu[‡]. May mga angil na duun ang pira-pira rang laksa ang pirming pamagpakasadyang pamagdarayawen tung anya. ²³ Pati yang intirung kabilugan yang mga tauan yang Dios ang pamagsaragpun ka duun ya ra kay nagapalengtan ta. Yay pinamilik yang Dios ang maging mga ana nang sadili ang maning pa tung may pagkadakulu nirang tanan, ay may nagielat yang Ama nirang ipakdul tung nira ang dakulung pisan yang kantidad na[§]. Yang mga aran nira ipinaglista na rang lagi nganing tung maning pa tung akta yang siudad ang atii duun tung langit*. Anday dumang mga tau tia, kung indi, ya ra yang atiing baklung nagkarapatay, inusgaran da kang lagi yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na ekel tung pagtalig nirang bugus tung ni Jesu-Cristo ig ya ra kay pinasalapay nang pisan tung kaministiran ang masalapayan nira. Pati yang manigusgad ang pinakalandaw ang yay nagusgad tung nira ta maning tia ang ya ra ka man yang Dios mismung nagimu tung tanan ang mga tau, ya ra kay nagapalengtan ta. ²⁴ Pati yang nagpabaked tung

‡ 12:19 12:18-19 Exodo 19:16-22; 20:18-21; Deuteronomio 4:11-12; 5:22-27

§ 12:20 12:20 Exodo 19:12-13 * 12:21 12:21 Deuteronomio 9:19 † 12:22 12:22a Yang bukid ang atiang paganingen ang Sion ang nasambit, atii kanay, ya ray bukid ang nagapalengtan yang mga Israel ang para mamagtuu tung katalungaan yang Dios ay natetenged ya ray pinagpakdengang yang pagtuuan nira tung anyang pinakalusu ang duun aglulud tung siudad ang Jerusalem.

‡ 12:22 12:22b Hebreo 11:10, 16; 13:14 § 12:23 12:23a Balikan yang sinambit na natetenged tung ni Esau tung 12:16-17. * 12:23 12:23b Lucas 10:20; Filipos 4:3; Ipinagubligar 3:5; 13:8; 17:8; 20:12

baklung patakaran ang naang ipinagpakigpaigu yang Dios tung yaten, ya ra kay nagapalengtan ta. Anday duma ya ra ti Jesus mismu[†] ang yang dugu na ya ray ipinaturuk na ang para asanita ra nga punasay na tung mga kasalanan ta. Dispuis yang pagpaturuk nang atii yang dugu na, maning pa tung yay pagpaintindi tung yaten natetenged tung sasang kaayenan ang landaw ang pisan ta timbang kay tung nadapatan yang pagpaturuk ni Abel yang dugu yang mga ayep na ang atiiing idinasag nang ipinirisintar tung Dios[‡].

Yang Ultimung Pagpaaman Na Tung Nirang Indi Ra Enged Magpabengel Tung Dios Ang Pagpaintindi Tung Nira Natetenged Tung Baklung Patakaran Ang Pinagtukud Ni Jesu-Cristo (12:25-29)

²⁵ Kapurisu mangamanita ra ang indiita ra enged magpabengel tung Dios ang ya ra kay pagpaintindi tung yaten simanyan natetenged tung baklung ipinagpakigpaigu nang naa. Ay pademdeman ta ra ilem kanay yang pinanampetan yang mga kinaampu tang namagpabengel tung Dios ang nagpaaman tung nira atiiing pagparanek na duun tung bukid ang atiiing nainambitu. Kung tanira indi nganing nangalibri tung sintinsia na, ita simanyan, kung alimbawa, magpabengelita tung anya ang duun tung langit agpagpaaman tung yaten, talagang mas pang siguradu ang indiita ra ka enged malibri tung sintinsia na[§]. ²⁶ Kipurki yang busis nang nagpaaman tung nira tung uras ang atii, pinayegyeg na yang katanekan*. Piru simanyan may sasang pinangakuan nang maganing,

“Payegyegenu pa ta minsa, belagan da ilem yang katanekan, kung indi, pati yang kalangitan,” maganing[†]. ²⁷ Atiiing paganing nang payegyegen na pa ta minsa, asan da ngaintindiy ta ang yang kumpurming inimu nang belagan pirmaminti, luwus dang mansilagsik ang magkara-pelek ugud yang kumpurming keen, ya ra kay magnatis. ²⁸ Kapurisu, natetenged pinakdulanita ra ka man yang Dios ta pudir tang magpakiugpu tung anyang maggaraemen tung kaliwatan ang baklu ang indi enged ang pisan kemedeg-kedeg, ya enged ay pasalamatan ta tung anya ta duru. Asan da ipapanaway ta yang pagturuuen ta tung anyang talagang mauyunan na ang nunut da ka ta bastanting panggalang ta tung anya ang yang pagkadios nang durung pisan agkasagradu pirming magbawatikal tung mga isip

[†] **12:24** 12:24a Hebreo 9:14-15 [‡] **12:24** 12:24b Genesis 4:1-12; Hebreo 11:4; 8:6; 9:12-14; 10:15-21 [§] **12:25** 12:25 Hebreo 2:1-3; 10:28-29 * **12:26** 12:26a Exodo 19:18 [†] **12:26** 12:26b Haggai [tung Tagalog Ageo] 2:6

ta. ²⁹ Ay yang Dios ang pagatuuan ta belagan irintrimisen ay kipurki kung masilag da nganing, maning pa tung sasang apuy ang durug ketel ang pumangan tung tanan ang kumpurming belag bagay tung anya‡.

13

Dapat Ang Maginatuay Yang Pagturuuen Nira Tung Dios May Yang Pagpangabui Nirang Pangaldaw-kaldaw (13:1-6)

¹ Idayun ta ra yang paggeregmaan tang magpurutul tung ni Ginuung Jesus. ² Indi ta ka pagpawaya-wayaan yang pagarasikasuen ta tung mga putul tang nagapanaw tung yaten, maskin indi ta pa nagailala. Kipurki ating tukaw pa may duma ang nagasikasu tung mga taung napanaw tung nira ang anday kaliwutan nira ang atii pala mga angil*. ³ Dispuis intindien ta ka ta maayen yang mga kaministiran yang mga aruman tang nagakalabus asan arangan da ilem tung pagtaraligen nira tung ni Jesus. Pasunairan ta tanira ang katimbang nang itay aruman ka nira duun. Pati yang mga aruman tang nagadereeg-deegan asan, pasunairan ta ka ang katimbang nang kasiraanita ra kang nagadereeg-deegan. ⁴ Igalang ta kang tanan yang pagkarasawaen ta ang talagang durung pisan agkasagradu. Yang pagarapenan tang magkarasawa amligan tang indi ra engaged mamasaan. Kipurki yang kumbawaynen ubin kunlaliien pati yang kumpurming maglimbung tung kasawana, ya ray sintinsiaan yang Dios tung kalainan. ⁵ Dispuis yang pagpangabui ta, amanan ta ang indi malaktan ta pagamluk ta tung kuarta, kung indi, kumpurmi ra ilem yang nagaprusigiran ta asanita ra ilem nga kuntintu. Kipurki yang Dios mismu nagpangaku tung yaten ang maganing,

“Indiamu ra ka engaged pawayaanung ipaalang-alang,” maganing†.

⁶ Purisu asanita ra ngaeyangay ta balur tang magkesenkesen tung mga isip ta ang katulad ka tung sasang taung tukaw ang nabtang tung kasulatan yang inaning na ang maganing,

“Ti Yawi yay yeen ang katabyang. Purisu indiaaw ra ka engaged mageled, maskin unu pay buaten tung yeen yang sasa ka ilem ang masigkatauu,” agaaning‡.

‡ **12:29** 12:29 Galacia 6:7; Levitico 10:1-3; Mga Bilang 11:1-3; 16:35; Deuteronomio 4:24; 9:3; Isaias 33:10-14 * **13:2** 13:2 Genesis 18:1-8; 19:1-3 † **13:5** 13:5 Genesis 18:15; Deuteronomio 31:6, 8; Josue 1:5 ‡ **13:6** 13:6 Mga Karantaen 118:6

Nagapaamanan Na Ang Yang Itinulduk Tung Nira Yang Mga Manigmangulu Natetenged Tung Kalibrian Ang Pinagtukud Ni Ginuung Jesus Indi Nira Enged Paglipatan (13:7-19)

⁷ Pademdeman mi kang pirmi yang mga namagmangulu tung numyung sam pundaan ang tukaw ang ya ra kay namagparakawutun tung numyu yang bitalang ipinagpiar yang Dios tung nira. Pamaridengdengan mi ta maayen yang pinakawut yang pagpangabui nirang matinlu ang asta ikinagmatay ra ilem nira ig yang pagtaraligen nirang ating mabaked tung ni Jesus, ya ra kay dapat ang pasuaran mi. ⁸ Yay pakbungan mi ay ti Jesu-Cristong pinanaligan nira, ya ka man mismu yang nagataligan mi simanyan ig ang asta ra ilem tung sampa ang anday kaumanan. Pati yang natetenged tung anyang ipinagpakawut da nira tung numyu, ya ka, anda kay kaumanan na. ⁹ Purisu indiamu ra enged magpaguyud tung sari-saring nagitulduk ang balawag ang pisan tung ipinagtulduk da nira tung numyu ang muya ya ray matalangan mi\$. Ay kipurki mas maayen ang yang ipagpabaked mi tung mga isip ming pagtalig tung Dios ang pirmiamu ra ilem ang magdemdem tung kaneeman ang ipinagpaita na tung numyu ekel tung ni Jesu-Cristong nagpakugmatay para tung yaten. Indiamu ra enged mamati tung nagipausuy ra rin ta duma tung numyu ang yang matinlu unung ipagpabaked mi tung pagtaraligen mi tung Dios ang yamu unu magpakigsaru tung kadaklan ang mga masigkanasyun tang pamamangan yang karni yang mga ayep ang ya agidasagay tung mga pistang dating pagasilibra yang nasyun ta*. Ay yang pamagpakigsaru asan andang pisan ay tawang na tung nira ang para asan da rin maparampil tung Dios.

¹⁰ Ay ya pa agari, ta yaten ang kumpurming pagtalig da tung ni Jesus sigun tung pagpakugmatay na, katimbang nang may sasa kang pagsararuan tang idinasag ang andang pisan ay kalalabten yang mga paring pamanirbian duun tung pagtuuan tung Dios ang pinakalusu ang yang panirbian nira usuy tung dating ipinagpakigpaigu. ¹¹ Kipurki pademdeman ta ra kanay yang nagainabu tung kaldaw ang pinakalusu tung seled san takun sigun tung Dating Ipinagpakigpaigu†. Yang dugu yang mga ayep ang idinasag ya ray nagaeklan yang paring pinakalandaw‡. duun tung kakleran

§ 13:9 13:9a Efeso 4:14 * 13:9 13:9b Exodo 12:8-9; Levitico 19:5-8; 22:29-30

† 13:11 13:11a Levitico 16:11-16 ‡ 13:11 13:11b Kada sambiten yang may

sulat yang paring pinakalandaw, yang nagapabilugan na enged ya ra yang pagurubraen nang pinakalusu tung minsa ilem tung seled san takun ang ya ra kay pinataluwan ni Jesus ang pinagtalus. Asan da nga basaay mu tung Hebreo 5:3; 7:27; 8:1-3; 9:7, 11, 12, 24-26; 10:1-4

yang kuartung atiang paganingen ang pinakasagradu ang para duun da nga tabunay yang pagpakasalak yang mga tau tung Dios. Piru yang tinanguni yang mga ayep ang atiang ibinutwan na duun tung kuari lamisaan ang darasagan, anday kalalabten nang mamangan yang karni nira, kung indi, dapat ang ya ikuwulay na duun tung lua yang pinagkampuan nira atii kanay[§]. ¹² Kapurisu pati ti Jesus, ang para mapabagayita ra anya tung Dios ekel tung pagpaturuk na yang sadiling dugu na, duun da ka tung lua yang siudad yang Jerusalem nagpakugmatay. ¹³ Purisu ta yaten, kaministiran ang magluaita ra ka tung dating pagpakigsasaan ta ra rin ang para magpakiunungita ra tung anyang magagwanta tung kaeyakan ang katulad ka tung inagwanta na. ¹⁴ Ay kipurki taa tung kaliwatan ang naa anday siudad ang mapagpakeenan ta, kung indi, may sasang siudad ang kawutun ang yay pagyenget-yengetan yang mga isip tang pagnatisan*. ¹⁵ Purisu kumus ti Jesus da yang yaten ang paring pinakalandaw, tung anya ra ipapanaway tang pirmi yang pagdarayawen ta tung Dios. Katimbang nang yay sasang idasag tang iprisintar tung anya ang ya ra yang kapakli yang dating ipinirisintar ta ra rin tung anya sigun tung palaksu yang dating ipinagpakigpaigu. Bilang yang pagdarayawen tang atia tung anyang pagpadengeg maning pa tung sasang nagipamurak yang nganga tang iprisintar ta tung anya[†] ang katulad ka tung mga prroduktu ta mga luak tang ipinirisintar ta ra rin tung anya atiang kada nagpasalamatita ra tung anya. ¹⁶ Pati yang pagburuaten ta ta matitinlu kung ya pa agari ita magtawang tung may mga kaministiran, indi ta ka paglipatan. Kipurki yang mga pagurubraen tang maning tia, katimbang na kang mga dasag ang nagiiprisintar ta tung Dios ang ya ra kay mauyunan na ta mupia‡.

¹⁷ Yang mga aruman mi asan ang pamagmangulu tung numyung sam pundaan, ipaekel mi yang mga isip mi tung nagipagpasanag nira tung numyu natetenged tung ni Ginuung Jesus. Galangen mi kang paranekan natetenged tung ubligasyun nirang atiang ipiniar yang Dios tung nira. Kipurki tanira mismu durug kadererep ang pamagpadagen-dagen tung numyu ang alus anday kaenayan nira ang para indiamu ra ilem matalang, kung indi, mas pang kemeet ang kemeet yang pagtaraligen mi tung ni Jesus. Yang nagipagpaderep nirang pamagpaiwan-iwan tung numyu ay

§ 13:11 13:11k Levitico 16:27-30; Exodo 29:14 * 13:14 13:14 Yang siudad ang atia sinambit na ka tung 11:10, 16; 12:22. † 13:15 13:15 Oseas 14:2 ‡ 13:16 13:16 Filipos 4:18

natetenged nagaskean da ka nira ang insapuan ka tanira yang Dios natetenged tung pagparadagen-dagenen nirang atia tung numyu. Purisu pauyunan mi tanira ugud masadya kang pirmi yang kinaisipan nirang pamagpawaiwan-iwan tung numyu. Ang anday pagdageman nira tung numyu ay kipurki kung may pagdageman nira tung numyu, anda ra ka ilem ay luan nang maayen para tung numyu.

¹⁸ Idayun mi ka yang pagarampuen mi para tung yeen. Indiw nagaeyak ang pagpaampu tung numyu ay tung pagpamalaru tung sadiliu, anday barasulun tung yeen yang sadiling painu-inuu. Kipurki durung kalelyagu ang yang tanan ang buat-buatu, pirming maeklanu tung magkatama. ¹⁹ Yang sasang nagaingaluku enged tung numyung ipagampu mi ang tung makali pabalikenaw ra yang Dios asan tung numyu.

Yang Nagipagampu Na Para Tung Nira (13:20-21)

²⁰ Buinu, mga putulu, nagipagampuamu ra yeen tung Dios ang yay pinangapunglan yang kalibrian tang naang nalguran ta ang duun da ka man ngaulikay yang rilasyon ta tung anyang naglain da. Tanyay nagpaliit tung mga minatay tung sasang maning pa tung manigasikasu ta kaayepan ang inding pisan mapasiring-siringan[§]. Anday duma, kung indi, ya ra ti Ginuu tang Jesus ang simanyan pagarasikasuen da tung yaten ang mga tauan na. Yang pagpabui si kang uman yang Dios ang atii tung anya, ya ra kay pagpailala na ang rinisibi na ra yang pagpaturuk na yang dugu na ang duun da ka nga tukuray na yang baklung *ipinagpakigpaigu* na ang yang kantidad na dumayun ang asta tung sampang anda enged ay katapus-tapusan. ²¹ Yang nagipagampuu tung anya ang pasangpapanamu anya ta kumpurming unu pang kaministiranay ming matinlu ang para mapagusuyamu tung kalelyagan na. Makayanan mi tia ay paeyanganamu ra anya ta ipagpalua mi tung mga ubra-ubrang mauyunan na ekel tung ni Jesu-Cristong pagpaktel tung numyu. Ya ra kay dayawen ta tung Dios ang asta tung sampang anday katapus-tapusan na. Talagang yay magkabagay ang pisan tung anya.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (13:22-24)

²² Taa simanyan mga putulu tung ni Ginuu ta, yang nagaingaluku tung numyu, paawatan ming intindien ta mupia yang mga bitalaung atiang ipinagpaktelu tung mga isip mi. Tatal belagan kang abwat ang masyadu yang isinulatung atia tung numyu. ²³ Dispui gustuung ibalita

tung numyu ang yang putul tang ti Timoteo nalua ra tung kalabus. Purisu makawut ilem tani tung makali, kasiraanami ra kang magangay asan tung numyu.

²⁴ Panganingen mi yang tanan ang mga pamagmangulu tung numyung sam pundaan asan ang yuu pagpakiku-mustaw ra tung nira sasa may sasa pati tung kadaklan ang binuat da ka yang Dios ang mga tauan na kang sadili. Asta yang mga kaputulan tang taga Italia tani pamagpakikumusta ka tung numyung tanan asan. ²⁵ Buinu, yang gustuu para tung numyung tanan asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Dios ang pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu

Yang Isinulat Ni SANTIAGO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang may sulat taa ti Santiago ang yay sasang nagmaepet-epet tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung siudad yang Jerusalem (Mga Binuat-buatan 15:13-21; Galacia 2:9). Tanya sasang putul ni Ginuung Jesus (Mateo 13:55; Juan 7:3-5). Yang mga tumatalig ang sinulatan nang kada sam pundaan, pulus mga masigkanasyun nang mga Judio. Ugaring namaglilitan da tanira duun tung Jerusalem natetenged masyadung pagpandeeg-deeg tung nira atiing ti Esteban pinagbatu rang inimatay (Mga Binuat-buatan 8:1, 4; 11:19). Purisu nagkarawasak-wasak da tung duma-rumang banwa (1:1). Purisu kumus pagirilalaan dang lagi tanira ni Santiago, may ubligasyun nang magpaiwan-iwan tung nira maskin alawid da.

Yang sinikad ni Santiagong nagsulat ay ugud mapasanagan na ta maayen yang mga kaputulan nang atia. Ay nagaskean na ang durung mga bagay ang puiding pagsangkelan yang pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesus. Ay katulad ka tung yaten simanyan, pirmi kang nagapasaran tanira ta mga kaliwagan may mga tuksu ang muya yay makanayan ta ipanluway yang mga isip nira ang asta indi ra ipalusu nira yang kalelyagan yang Dios. Kung indi, magpaguyud da ilem tung sistimang pangkaliwutan. Purisu gustu ni Santiago, paktelen na yang mga isip nirang magpadayun tung pagtaraligen nira, kag yadwa pa, paamanen na ka dayun ang indi ra enged magbalik tung dating mga ubra-ubra nira.

Ang para madeep ta yang palaksu yang isip ni Santiagong nagsulat, maayen pang pabilugan ta ra kanay yang durug kaimpurtanting intindien tang tanan ang mga tumatalig.

1. Kaministiran ang magagwantaita tung mga kaliwagan ang nagapasaran ta kipurki asanita ra magluang mainagwantaen ig magtegasanita ra ka tung pagtaraligen ta, ig asanita ra ka masalapay tung pinalanu yang Dios para tung yaten (1:2-4). Durug tinlu yang mabtangan yang sasang tumatalig ang pagagwanta tung mga kaliwagan ang asta masalapayan na. Ay kipurki paktulan da yang Dios yang sasang klasi ta pagpangabuing pinangakuan na tung kumpurming tinu pay pagmaal tung anya (1:12). Tung pagaragwantaen ta, simpri may kaministiran ta ang yang mga isip ta mas magwayang ang para maskeitang magtimbang-timbang

tung mga isip ta kung unu pay uyun tung kalelyagan yang Dios may yang belag. Anday dumang magpaeyang, ya ra yang Ampuan ta kung yay ingalukun ta tung anya ang anday dua-dua tung mga isip ta (1:5-8). Ig kidispuis pa, duruang klasi ta isip ang mawayang. May kawawayangen ta isip ang pangkaliwutan ka ilem ig may kawawayangen ta isip ang nagipaeyang yang Dios. Kung unu pang mga ubra-ubraay ang nagipalua yang duruang klasing atia, ipinasanag ni Santiago tung 3:13-18.

2. Maskin arane Kita tung pagterelengen ta duma, indiita magsinti, kipurki tung pagterelengen yang Dios itay abwat (1:9). Ita ra nganing ay pinilik nang magpalgud tung paggaraemen na tung baklung kaliwutan (2:5). Piru kung natetenged tung mga manggaranen, maliwag yang panampetan nira tung uri (1:10-11; 5:1-6).
3. Durug kaimpurtanti ang magmaskeitang magsuspindi tung mga nganga ta (1:26) ay kipurki kung indi ta suspindien, durug kadistrusadu yang apiktar na tung mga kaarumanan ta. Inalimbawa ni Santiago tung apuy may tung dalit (3:1-12). Dapat ang indiita ra enged magriliwakan (4:11-12) ig indi ta ra ka panuntan ta sumpa yang pangaku ta tung mga aruman ta. Dapat ang yang ibitala ta purus matuud ang anday laket nang bukli.
4. Duru kag kaimpurtanti ang yang pagtaraligen yang sasang tau tung ni Jesu-Cristo may kanunut na kang mga matitinlung pagurubraen. Ay kung anda, yang paganingen nang pagtaraligen na, andang pisan ay kuinta na ay ya ra aganingay ni Santiagong pagtaraligen ang patay (2:14-26).
5. Yang sasa kang dapat ang amligan ta ta mupia ang indi enged manrusaw yang gegma ta tung Dios. Yang sasang maktel ang magparusaw kung ipagamen ta yang mga isip ta tung sistimang pangkaliwutan. Kung yay pagamenan ta, yang kaalimbawaan ta maning pa tung sasang baway ang paglimbung tung kasawa na. Ay kalaum ta ang asanita mas maging kuntintu kay tung pagipakdul tung yaten yang Ampuan tang Dios. Purisu kung magpagamenita tung sistimang pangkaliwutan, anday duma, asanita ra magluang kasuay yang Dios. Ay maning pa tung mangimun da tung yaten ang yang gegma tang bugus pa rin tung anya ipinakalaw ta ra tung sistimang pangkaliwutan (4:1-10; 4:13-17).
6. Durug kaimpurtanti ang ita maderep tung pagarampuen ta kapin da enged para tung mga putul

tang paglaru. Kaministiran ang yang pagarampuen ta nunut da ka ta pagtalig ta tung Dios ang yang nagaingaluk ta siguradung ipakdul na. Yadwa pa, kaministiran ka ang yang mga buat-buat ta pulus tung magkatama ugud dakulung bagay yang pakawutun yang pagarampuen ta ang katulad ka tung ni Elias atiing tukaw (5:13-18).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1)

¹ Yang may sulat taa ya ra yuung ti Santiago ang sasang pagpaturuwulun tung Dios durua ni Ginuung Jesu-Cristo. Tukaw-tukaw tung tanan, pagpakumustaw ra tung numyung mga masigkanasyunung mga Judio ang kumpurming mga tumatalig ka tung ni Jesu-Cristo ang nagkarawasak-wasak da tung duma-rumang banwa*.

Natetenged Tung Tamang Pagpabetang Nira Tung Mga Kaliwagan (1:2-8)

²⁻³ Mga putulu tung ni Ginuu ta, nagaskean ta ra ang kung masukdaan da nganing yang pagtaraligen ta, basta indiita ra ilem magpaluntut, asanita ra magluang mainagwantaen. Purisu kung mapasaranita ra nganing ta sari-saring mga kaliwagan, ipabtang ta ra ilem ang sasang ikasadya ta ta duru. ⁴ Ugaring kaministiran ang padanayan ta yang pagaragwantaen tang atia ang asta dumangat da ka enged tung katuyuan nang ita magtegasan da tung pagtaraligen ta pati yang intirung pagkatau ta masalapay ra tung pinalanu yang Dios ang anday pagkakulang na. ⁵ Piru kung tinu pa tung yaten ay midyu nagadiputan da ta isip na natetenged ka man tung kaliwagan ang nagapasaran na, kaministiran ang magingaluk da tung Dios ang paabwaten na yang isip na. Kipurki tanya durug kasalamang pagpakdul ta diwaldi tung kumpurming magingaluk tung anya ang indi na kag pakulainen yang taung magpakdulan na. ⁶ Ugaring ilem tung pagingaluk ta tung Dios, kaministiran ang anday pagdua-dua yang mga isip ta, kung indi, dapat ang may pagtalig ta ang yang nagaingaluk ta tung anya ipapakdul na tung yaten. Dapat ang may pagtalig tang maning tia ay kipurki yang kaalimbawaan yang taung pagdua-dua yang isip na, maning pa tung sasang lakun ang mageyepen ta palet ang basing ay pa ilem eklay na. ⁷ Yadwa pa yang taung maning tia dapat ang indi ra maglaum ang tanya pakdulan

* 1:1 1:1 Ikumpalar tung sinambit tung Mga Binuat-buatan 8:1, 4 may 11:19.

pa yang Dios yang pagaingaluk na. ⁸ Ay ya pa agari, sulut-beteng yang isip na ig waldang-waldang da yang tanan ang ubra-ubra na.

Yang Aranek Tung Pagteleng Ta Tau Ya Pay Abwat Tung Pagteleng Yang Dios (1:9-11)

⁹ Yang sasang tumatalig ang pagatelenan ta aranek yang mga tau, yang dapat ang ikasadya na ta mupia ang tanya abwat tung pagterelengen yang Dios. ¹⁰ Pati yang sasang manggaranen, kung maaranek da yang pagkabetang na, dapat kang ikasadya na yang pagkaaranek na[†]. Ay kipurki yang manggad magtataklib da ka ilem ang katulad ka tung sasang talay. ¹¹ Simpri kung abwat da nganing yang kaldaw ang makinit da, nagaleey ra yang ilamunun. Pati talay na, nagataktak da ka ig asan da ka nga diadu yang katinlu na. Yang pisan yang kalimbawaan yang sasang manggaren. Mintras pagsikad ang madulangan pa yang manggad na, inali ra ilem ang maplekan ta tanan ang nagikadengeg na.

Natetenged Tung Duruang Magluluaan Yang Pagsukda Yang Dios Tung Sasang Tau (1:12-15)

¹² Ibaliku ra kanay tung pagsurukdaen yang Dios tung yaten. Teed mi tiag katinlu yang mabtangan yang sasang tumatalig ang pagagwanta tung mga kaliwagan! Ay kipurki kung masalapayan na ra nganing tia, pakdulan da ta maning pa tung sasang primyu ang ya ra yang sang klasi ta pagpangabuing pinangakuan yang Dios tung kumpurming pagmaal tung anya. ¹³ Kung tinu pay nagapasaran ta kaliwagan ang asan ka nga bagasay na yang kaaway nang tuksu, dapat ang indi ra magintra sulili tung Dios ang ya unu ay pagtagam ta tuksu tung anya. Kipurki tanya indi kayanan ta tuksung magbuat ta malain ig indi enged magtuksu tung yaten ang para magbuatita rin ta malain. ¹⁴ Kung indi, nagatuksu ilem yang sasang tau kung bekngen da ngani yang sadiling kalelyagan na. ¹⁵ Pagkatapus, kung ya ray pakdulan na ta rugal, yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang baway ang pamuu ra ang yang pakawutun na mangana ra. Ya ray kamtangan yang taung pagpakdul ta lugar tung kalelyagan na ang anday dumang pakawutun na, magpakasalak da ka enged. Pagkatapus kung maanaran na rang maanaran yang pagpakasalak nang atia, ya ray

[†] **1:10** 1:10 “dapat kang ikasadya na yang pagkaaranek na.” Yang ilinaked ang atia, magkabagay ilem tung sasang tumatalig. Piru kung belagan tumatalig, maning taa yang tamang paglalakteren: “ikasadya na kaya tiang pagkaaranek na? Indi ra!” Kung unu pay pagterelengen ni Santiago tung mga manggaranen atii kanay, maayen ang ikumpalar ta tung isinulat na tung 2:6-7; 5:1-6.

pagmaslitan na ang yang pakawutun na, asan da nga pablag tung Dios.

Yang Nagipakdul Yang Dios Tung Mga Tauan Na Pulus Tung Ikaayen Nira (1:16-19)

¹⁶ Mga putulung nagamaalu ta duru, indiamu magpadaya tung isip ming baliskad ang yang Dios yay pagtagam ta tuksu tung numyu[‡]. ¹⁷ Kipurki yang tanan ang matitinlu ang anday kakulangan nang magkakawut tung yaten, luwus tung Dios manliit ang yay nagimu yang tanan ang pamagdekal duun tung langit. Yang pagdekal nira paguman-uman ay nagalingban. Piru yang Dios tanya, andang pisan ay kauman-umanan yang ugali na ang pulus tung ikaayen ta. ¹⁸ Kipurki telengan mi. Natetenged ilem tung sadiling kalelyagan na, pinaeyanganita ra anya ta ipagpangabui tang baklu ekel tung kamatuuran ang pinananged ta. Ya ray binuat na ugud maning pa tung itay pinakatukaw ang inayeg na ang yay pagpailala ang may planu na kang imakluen na ka yang tanan ang inimu na\$.

Nagapapagprusigir Na Tanira Ang Yang Bitala Yang Dios Belag Da Ilem Ya Pamatiay Nira Kung Indi Ya Tumanay Nira (1:19-25)

¹⁹ Kapurisu mga putulung nagamaalu, naa wa yang dapat ang intindien mi. Sasa may sasa tung yaten, kaministiran ang yang paderepan ta ya ra yang pagparamatien ta tung bitala yang Dios. Yang paluwayen ta, ya ra yang pagtu-ruwal-tuwalan ta may yang kasilag ta. ²⁰ Ay kipurki kung masilagita, indiita enged mapagtuman yang magkatama ang gustu ra rin yang Dios ang yay buaten ta. ²¹ Purisu maskin unu pang malalawayay, ipamlek ta rang luwus. Asta yang maskin unu pang malalainay ang naanaran tang tukaw, lipaten ta ra kang tanan. Pakdulan ta ta lugar yang bitala yang Dios ang nunut da ka ta pagparanek ta tung anyang magpatulduk ang para rumabung da ka enged yang kamatuuran ang ilinuak na tung mga isip ta. Ay ekel tung builu na tung mga isip ta, asanita ra nga libriay na tung pagpakasalak ta.

²² Ugaring belag da ilem ang yag pamatiay ta yang bitala na, kung indi, yag tumanay ta. Ay muya kung ya ra ilem agpamatiay ta, asanita ra nga dayaay yang sadiling mga painu-inu ta. ²³ Kipurki kung tinu pay pamati ka ilem tung bitala yang Dios ang pagkatapus indi na ra ka tumanen, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang

‡ **1:16** 1:16 Katulad tung nasambit tung 1:13. § **1:18** 1:18 Katulad tung sinambit tung Roma 8:20-21; Ephesians 1:10; Colosas 1:20; 2 Pedro 3:13; Ipinagubligar 14:4; 21:1.

taung panalamin ang ya rag dawalay na yang sadiling ityura na. ²⁴ Maskin naita na ra, imbis ayusun na, diritsyu ra ilem ang magpanaw ay lipat dang pisan tung isip na kung unu pa rin ay dapat ang ayusun na. ²⁵ Yang bitala yang Dios durug kabuilung mangimaklu tung mga isip ta. Yadwa pa, asanita ka nga luas tung pagpakirepen ta tung pagpakasalak ta ugud maeyanganita ra ka ta ipagtuman ta yang kumpurming ipatuman na tung yaten. Purisu kung tinu pay pagpasadsad da ta mupia tung bitala na ang pagkatapus ya ra kay padanayan na ang belagan ya ra ka ilem agpamatiay na ang pagkatapus diritsyu ra ilem ang malipatan na, kung indi, antimanung tumanen na ra yang nagipatuman yang Dios tung anya, asan da ta taung papagkasadyaen da ta mupia yang Dios tung pagturumanen na.

Natetenged Tung Ustung Pagirintindien Tung Dios (1:26-27)

²⁶ Kapurisu kung papagbilugunu ra yang nagipaganingung atia, ya ra taa. Kung tinu pay paglaum ang tanya pagintindi ta ustu tung Dios ang pagkatapus indi na rag suspindien yang nganga na, asan da nga dayaay yang sadiling isip na. Anda enged ang pisan ay kuinta na yang paganingen nang pagirintindien nang atia tung Dios. ²⁷ Kung indi, yang ustung pagirintindien tung Dios ang magkatama tung pagterelengen na ang ita magpadagen-dagen tung mga ilu may tung mga balung mga baway tung mga kaliwagan nira. Yadwa pa ang ita mangaman ta mupia tung mga sadili ta ang indiita masaliran yang sistimang pangkaliwutan.

2

Natetenged Tung Pamilik Nira Tung Mga Masigkatau Nira (2:1-13)

¹ Mga putulu, yang pagtaraligen tang naa tung ni Ginuu tang Jesu-Cristo, indi ta ra enged palaktan ta pagpiri-liken ta tung mga masigkatau ta sigun tung pagkabetang nira. Kipurki yang kadenggan ni Ginuu tang naang nagapanaligan ta asan da nga bilugay ta tung pagparanek na yang pagkabetang nang nagpakiunung tung mga taung aranek ta pagkabetang. ² Ay ipabetangu may sasang taung magpasakep tung saragpun ming mga tumatalig ang may titing nang bulawan ang yag susuksuk tung tulduk na ig durung pisan agkatinlu yang awel ang pagasuut na ang pagkatapus may sasang maliliwagen ang magpasakep ka ang yang awel na ketket da ta buling. ³ Pagkatapus ya ray

sapten mi ta mupia yang sam bilug ang durug tinlu yang bisti na ang ya ra aganingay ming “Tani, tania kumarung tung parada” ang pagkatapus yang maliliwagen ya ra aganingay ming “Asana ra ilem kemdeng tung binit u kung gustu mu, tania ra ilem ngarung tung daktal.” ⁴ Ta, indi, asanamu rag pamilik tung mga masigkatau mi? Belag bang maling pisan yang pitik ang pagagamit mi tung pagpabetang mi tung mga tau?

⁵ Mga putulung nagamaalu, isipen mi ta maayen. Belag ba ang yang mga maliliwagen tung kaliwatan ang naa ya enged ay pinagpilik yang Dios ang maging manggaran tung pagtaraligen nira tung anya? Belag bang tanira kay pampaintraen na tung paggaraemen na tung kaliwatan ang baklu ang yay pinangakuan na tung kumpurming pagmaal tung anya? ⁶ Pagkatapus yang numyung atia, yang mga maliliwagen ya rag lipi-lipiyang ming pakaeyakay! Belag ba ang yang mga manggaranen yay pagpandeeg-deeg tung numyu kung kaisan? Belag bang kaisan tanira ka mismu ay paglagunut tung numyu duun tung katalungaan yang mga usgadu ang para idimandaamu ra nira? ⁷ Belag bang tanira ka mismu, ang kung sambiten da nanging yang aran ni Ginuu tang Jesus, ya rag duminaray nira yang kadengegan na? Ang pagkatapus ya ra kay aran ang durug kamaal tung numyu ig ya kay sinambit mi atiang pagpailala mi ang nagpagaemamu ra tung anya!

⁸ Muya manuwalamu ra ilem ang yang pagsarapeten ming atia tung mga manggaranen, ya kay pagturumanen mi yang sasang katuwulan ang dapat usuyun yang kumpurming pagpamangulu tung Dios ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan ang dapatita unu maggegma tung mga masigkatau ta ang pariu ka unu tung paggegma ta tung sadili ta. Atia, kung mapruibaan mi ang talagang ya ka man ay nagipagsapet mi tung nira, maayen ka rin. ⁹ Piru maning da tiang nagipaita ming pamilikamu tung mga masigkatau mi, belag yamug pagtuman yang katuwulan ang atia, yamug pagpakasalak. Asanamu ra nga patemengay ang yamu talagang malinampasenamu ka man tung mga katuwulan yang Dios. ¹⁰ Kipurki bilug yang mga katuwulan na. Kung tinu pay magtuman yang kadaklan ang mga katuwulan na ang pagkatapus may sam bilug ang nalampasan na, tung pagterelengen yang Dios katimbang nang pinaglampasan na rang luwus. ¹¹ Ay kipurki yang Dios ang yay nagkalalangan ang indiita unu maglimbung tung kasawa ta, ya kay nagkalalangan ang indiita unu mangimatay tung masigkatau ta. Taa numanyan

ipabetangu, maskin indiita naglimbung tung kasawa ta piru napangimatayita ra ta tau, ig disir ita sasang malinampasen da tung mga katuwulan yang Dios.

Nagapapagbilug Na Yang Gustu Nang Ianing (2:12-13)

¹² Kapurisu maskin unu pay ianing ta, maskin unu pay buaten ta, eklan ta tung matinlung pasais ang katulad ka tung mga taung nagaintindi ang tung uri tanira insapuan da ka enged yang Dios natetenged tung tanan ang mga pagurubraen nira taa tung kaliwutan. Kipurki yang pitik ang usuyun nang manginsapu, ya ra yang kamtangan yang Matinlung Balita ang yay maning pa tung baklung katuwulan ang kung tumanen ta, asanita ra nga luas tung pagpakirepen ta tung pagpakasalak ta kag asanita ra ka ngaeyangay ta ipagtuman ta yang nagauyunan yang Dios*. ¹³ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpatuwal yang Dios tung yaten, indi na ra ildawan yang kumpurming indi naldaw tung mga masigkatau na. Kung ildawan ta ra nganing yang duma, ya ray sasang ikasadya yang mga isip ta kipurki ya ray pruibang masanag ang ita matuud ang inildawanita ra ka man yang Dios ang tinapnay.

Yang Pagtaraligen Ang Anday Kanunut Nang Pagurubraen, Anday Kuinta Na (2:14-26)

¹⁴ Mga putulu, unu pay pulut na kung may sasang taung paganing ang tanya unu pagtalig ka tung ni Ginuung Jesus ang pagkatapus anday pruibang maita tung mga ubra-ubra na? Kung maning ka ilem tia yang kantidad yang pagtaraligen na, maimu wasung asan da natapnay yang Dios? ¹⁵ Ipabetangu, may putul mi tung ni Ginuu tang sasang lalii ubin sasang baway ang durug kaalang-alang yang pagarawelen na ig pangaliwag da ta duru tung pamangan na tung kaldaw-kaldaw. ¹⁶ Pagkatapus may sam bilug asan tung numyung maganing tung anya, "Putulu, yawa ra agaliman ang pagpanaw. Tawangana ra yang Ampuan tang pakdulan ta masuut mung awel may mapangan mu." Ang pagkatapus indi mi ka ilem pakdulan yang mga kaministiran na. Unu pa pay kuinta na tiang inaning ming atia tung anya? Sungaw ra ka ilem ay indi mi nagapanuntan ta pagurubraen. ¹⁷ Maning kang pisan tia yang pagtaraligen yang sasang tau ang pagkatapus indi na ra ka nagapanuntan ta pagurubraen. Anday duma, yang pagtaraligen ang maning tia ya ra yang paganingen ang pagtaraligen ang patay.

* 2:12 2:12 Ikumpalar ta tung sinambit na tung 1:25.

¹⁸ Piru muya may magsulingaag tung yeen ang maganing, “Yang mga tau belagan pariu ta sistima. Yang sam bilug may pagtalig na, yang aruman na may pagurubraen nang matinlu.” Yang ituwalu tung taung pangatadlengan ta maning tia, “Abir ungkuy, ipaita mu ra kanay tung yeen yang pagtaraligen mung atiang indi mu nagapanuntan ta pagurubraen. Ig ta yeen ka, ekel tung pagurubraenu, asan da ngaitaay mu yang pagtaraligen tung ni Ginuung Jesus ang talagang matuud. ¹⁹ Paganinga ka, ungkuy, ang yawa panangera ang sam bilug ilem yang Dios. Maayen ka. Piru kung asan ilem tegka yang pagtaraligen mu tung pagimpurmi mu ilem ang atia, anday kuinta na. Ay kipurki anda ka ilem ay nalandawan na tung pananged yang mga dimunyu. Maskin pamananged ka ang sam bilug ilem yang Dios, piru duru kang pagpangerel nira ang maisip nira yang parusang anday katapus-tapusan ang nagielat na tung nira. ²⁰ Aywa, ungkuy, anda pa ka enged ay naerem tung isip mu? Kaministiran pa ka enged ang papruibaanu ra tung nuyu ang andang pisan ay kuinta na yang paganingen yang sasang tau ang pagtaraligen na mintras anday pruibang nagaita tung pagurubraen na? ²¹ Pademdeman ta ra kanay ti Abraham ang kinaampu ta. Belag bang natetenged tung sasang binuat na duun da nga pruibaaay ang tanya pagtalig ang matuud tung Dios? Bistung pisan atiang pagtuman na yang sasang itinuwl yang Dios tung anya ang yang ana nang ti Isaac dapat unung iintriga na tung anyang idasag†. ²² Duun da ngaintindiy ta ang ekel tung pagtaraligen nang bugus tung Dios, duun da tanya ngaeyangay ta ipagtuman na yang itinuwl nang atii tung anya. Kag yadwa pa, tung pagtuman na duun da ka nagelet ang mas pa yang pagtaraligen na. ²³ Duun da ka ngaintindiy ta ang talagang tama ka man yang pagtaraligen na ang pariu ka tung sasang napabtang tung kasulatan ang tanya unu nagtalig da tung Dios ang magkereng tung pinangakuan na tung anya ig natetenged unu tung pagtalig nang atiang bugus, duun da tanya ngaipabtangay yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na‡. Maskin tung dumang kasulatan, ti Abraham ya ra nganing aganingay ang tanya unu sasang ungkuy yang Dios ang durug tinlu§.” ²⁴ Kapurisu asan da ngaintindiy mi ang tung pagurubraen yang sasang tau, duun da ilem nga pruibaaay ang tanya talagang pagtalig dang matuud tung ni Ginuung Jesus. Belagan ang maganing ang

† **2:21** 2:21 Genesis 22:1-19; Hebreo 11:17-19 ‡ **2:23** 2:23a Genesis 15:6; inulit

ka ni Pablo tung Roma 4:3, 9, 22; Galacia 3:6 § **2:23** 2:23b Duun da nga basaay mu tung Yadwang Cronica 20:7 may Isaias 41:8.

tama yang pagtaraligen na kung anday pruibang maita tung pagurubraen na.

²⁵ Maning kang pisan tia yang palaksu na tung ni Rahab ang yay sasang baway ating tukaw ang yang pangita na rin pagpagamit. Belag bang natetenged tung pagarasikasuen na tung mga tiktik, duun da nga pruibaaay ang tanya talagang pagtalig dang matuud tung Dios? Bistung pisan yang pagtalig nang bugus ating pagarasikasuen na tung mga masigkanasyun tang durua nga tiktikan may tung pagpainunuku na tung nira kung ay pang dalanay ang matinlung pagpalibrian nira. ²⁶ Kapurisu ang para magbilug da yang gustuung ianing, ipapanawu ra ilem tung sasang pananglit. Katulad tung tinanguni ta sasang tau, kung anda ray linawa na, asan da ngaskeay ta ang patay ra. Ya rang pisan yang kaalimbawaan yang pagtaraligen yang sasang tau tung Dios ang pagkatapus anday kanunut nang pagurubraen nang matinlu. Yang pagtaraligen ang maning tia ya ra yang paganingen ang pagtaraligen ang patay.

3

Natetenged Tung Paggaramiten Ta Tung Dilak Ta (3:1-12)

¹ Mga putulu, maayen pang belaganamu dakeleng maging mga manigtulduk yang bitala yang Dios. Ay nagaskean mi ra ka ang yaming mga manigtulduk, kung insapuanami ra nganing ni Ginuu ta, mas maigpit yang panginsapu na tung yamen kay tung kadaklan ang pamamati ilem tung yamen.

² Yang panginsapu nang atia ya ray dapat ang pangamanan tang tanan ay maskin tinu pa tung yaten, manigtulduk kag belag, malpes kang lagi ilem nganing ang mapagbuatita ta kamali. Kung tinu pay indi pagkamali tung pamitala na, asan da ta taung pagtegasan da tung pagtaraligen na. Maske rang magsuspindi tung intirung pagkatau na. ³ Katulad da ilem asan tung sasang kabayu. Kung taknan ta ra nganing ta busal yang nganga na ang para masaayan ta, pati yang intirung tinanguni na maparumbu ta ra kung ay pay gustu tang paangayan na. ⁴ Isipen mi ra ilem yang sasang gulita. Maskin dakulu, nagipalaksu nganing ta palet ang durug ketel, piru kayanan ta timun ang kagetey ka ilem ang bira-biraen ang kumpurming ay pay gustu yang timunil ang rumbuen. ⁵ Yang pisan yang kaalimbawaan yang dilak ta. Basin gesye ilem, piru dakulung bagay yang nagabuat na.

Telengan mi ra ilem yang apuy. Maskin alikasu ilem, piru kayanan nang palalawan yang intirung talun! ⁶ Yang pisan yang kaalimbawaan yang dilak ta, distrustadu pa tung sasang apuy. May sari-saring mga malalain ang

puiding bitalaen ta. Makamamansa tung intirung pagkatau ta ig makararangga ka tung pagnurunutan ta yang mga masigkatau ta. Maning pa tung apuy ang nagakayawan ta mupia ni Satanas. ⁷ Maayen pa yang dumang inimu yang Dios ang sari-saring klasi. Maskin unu pang klasiay, maging dayamdaman, maging lamlam man, maging iraw man, maging ian man tung teeb, yang tanan ang atia nagakayanan ta taung nagapaalam disti pa tung primiru ang asta ra simanyan. ⁸ Piru yang dilak tang mga tau, andang pisan ay taung makayang mapaalam kung tung sadili na ilem. Ay sasang malain ang indi enged makuntrul. Yang kaalimbawaan na punuk ang pisan ta dalit ang mapatayan ta tau. ⁹ Ya kay nagagamit tang pagdayaw tung Ampuan tang Dios ang ya ray nagyaring Ama ta, ang pagkatapus ya pa kay gamiten tang magpamirisia tung sasang masigkatau ta ang ya pa ka man ay inimu yang Dios ang ipinatulut-tulut tung sadili na mismu. ¹⁰ Bilang sa nga ngangaan ilem yang panliitan yang pagdarayawen ta tung Dios may yang pagpamirisia ta tung mga aruman ta. Mga putulu, indi ka enged magkabagay tia. ¹¹ Aywa wasu, may sungkuk ta wai ang pariung masabur may mapakit yang nagibeek na? ¹² Simpri, mga putulu, yang sasang ayung igus belagan natural nang mamurak ta olibo. Pati yang sasang balagen ang ubas belagan kang natural nang mamurak ta igus. Asta yang waing makasa-kasa belagan natural nang may wai kang masabur yang ipalua na. Intunsis dapat da rin ang belagan telyang-telyang yang magbitalaen ta, kung indi, purus limpiu.

Nagapagpasunaid Na Yang Duruang Klasing Pagkamataku (3:13-4:10)

¹³ Tinu pang tauay asan tung numyung nagaintindian ming mataku ig maskeng magintindi? Kaministiran ang ya ray papruibaan na tung mga pasais nang matitinlu ang maskin unu pay buaten na, eklan na tung ugali nang mapinagparanek ig tung isip nang mawayang. ¹⁴ Piru kung nagaeyanganamu ra ta ipagakig mi tung mga aruman ming mga manigtulduk ig pagkaralawanamu ra ta dengeg, maayen pang indiamu ra ilem magpabugal ang yamu mataku. Ay muya tung pagbukli ming atia asan da nga regmekay mi yang kamatuuran ang nagitulduk mi ra rin tung duma. ¹⁵ Kipurki yang pagkamatakung maning tia, belagan paeyang yang Dios, kung indi, pangkaliwutanen ka ilem ang ya kang lagi ay nagaususuy yang mga tau ang yang mga kinaisipan nira indi pa nagaimaklu yang Espiritu Santo ig ya kay nagipaisip yang mga dimunyu

tung nira. ¹⁶ Talagang matuud tia ay kipurki kung ay pay sam pundaan ang may pagarakigakigan ig pagkaralawan ta dengeg, asan da ta pagkagulu yang pagpurutulan nira pati yang maskin unu pang ubra-ubray ang malain ya ray maita tung nira. ¹⁷ Piru yang pagkamatakung nagipaeyang yang Dios tung yaten maning taa yang pasais na. Landaw tung tanan yang pagkabilug yang isip ta tung anya ang indi magtenakan. Asan da maniel yang kadaklan ang mga pasais tang nagauyunan nang maning taa. Asan da ta pagsikad ta ang ita pirming maguruyunan yang mga kaarumanan ta, asan da ka ta pagkaamumu tang belaganita ka maliwag ang pakigkesenan. Dispuis duruita kag kainildawen tung mga aruman ta ig duru kang mga ubra-ubray mapalua ta ang ikaayen nira. Dispuis pa, kung natetenged tung pagsarapeten ta tung mga aruman ta, pantay-pantay ilem ang anday pinilikan ig alawid tung yaten yang pagpakaayen-ayen ilem. ¹⁸ Pademdeman ta ra kanay yang sasang bitala ta mga mamaepet ang kung gustu ta unung magpalua yang magkatama tung pagterelengen yang Dios, tay puis yang maning pa tung dapat unung iluak ta ang ita unu pirming magsikad ang maguruyunanitang magpurutul tung matinlu. Ig yang pasais ta unung magluak ta maning tia, pirmi unu duun ipapanaway ta tung kinaisipan tang mauray.

4

¹ Piru ay pa wa? Yamug pagsuruay! Ta, tung numyung pagintindi, unu pa wasu ay natengeran yang pagsuruay-suayan ming atia? Belag ba natetenged ang dereegenamu pa yang sadiling kalelyagan mi ang yay gustu ming papsawan? ² Alimbawa, may sasang durung kalelyag ming maeklan, piru indi mi ilem maeklan. Ya ray nagatengeran na ang masilagamu ra ig may gustu mi rang mangimatay tung sasang masigkatau mi ang para maeklan mi ra yang nagaisipan mi. Yang pagiriwengen ming atia tung mga bagay ang indi mi maeklan, asan da maniel yang pagsuruayan ming ereketan. Piru ya pa agaring maeklan mi atiang indi mi ka agingalukun tung Dios? ³ Ang pagkatapus, maskin ingalukan mi, indiamu kag pakdulan na ay nagaskean na ra kang lagi ang kung pakdulanamu ra anya, belag ya gamitay mi tung uyun tung kalelyagan na, kung indi, basta mapapsawamu ilem.

⁴ Abaa yamu, yang gegma mi tung Dios nagrusaw ra ang katulad ka tung sasang baway ang paglimbung da tung kasawa na. Aywa, indi mi pa ka engaged nagaintindian ang kung magpagamenamu yang mga isip mi tung sistimang

pangkaliwutan, asanamu ra magluang kasuay yang Dios? Purisu kung tinu pay malelyag ang magpagamen yang isip na tung sistimang atia, asan da tanya magluang kasuay yang Dios. ⁵ Muya kalaum ming anday kapulutan na yang sasang napabtang tung kasulatan ang yang Dios unung nagimu tung yaten, kung may pagamenan tang asan da magrusaw yang gegma tang bugus pa rin tung anya, tanya maning pa tung mangimun da tung yaten. ⁶ Piru maskin pang maning tia, maktel ka enged yang tawang na tung yaten ang para maulkan da atiang gegma ta tung anyang magbugus si. Katulad da asan tung sasang pangaku na ang yang tau unung tawangan na ya ra yang taung mapinagparanek. Piru yang tau unung mapinalandawen, ya ray kuntraen na ta mupia.

⁷ Purisu magparanekamu ra tung Dios ang magpalamtuk yang pundu yang kinaisipan mi. Piru manguntielamu ra ka dayun ta mupia tung akles ni Satanas. Atia, palaksu ra kang paalawid tung numyu. ⁸ Magpalengetamu ra tung Dios. Atia, magpalenget da ka tung numyu. Yamung makinasalanen tabtawen mi ra yang mga ubra-ubra ming malalain tung pagterelengen na. Yamung pagtenakan yang isip mi, pabilugun mi rang tumanen yang kalelyagan yang Dios. ⁹ Yang dapat ang meyang tung mga isip mi ya ra yang kapupungawen ming pagsugat natetenged tung mga kasalanan mi. Bilang yang pagtaralangkaken ming pagpakasadya asan dapat ang mapaklian da ta pagtarangiten ming pagseeey. ¹⁰ Purisu magparanekamu ra ka enged tung Dios ang magsuku. Atia, saptenamu ra ka anyang ipaabwat.

Nagapaamanan Na Tanira Ang Indi Enged Magliliwakan (4:11-12)

¹¹ Mga putulu tung ni Ginuu ta, indiita enged magliliwakan. Ay kipurki kung tinu pay magliwak tung sasang putul na ang asan dang lagi nga pakusalakay na, katimbang nang asan da ka nga sawayay na yang mga katuwulan yang Dios ay asan da ka nga lamkuay nang maluway ang dumangat yang silut ang sinambit na. Purisu kung yang mga katuwulan yang Dios ya pay palangaasan tang lamkuen ta maning tia, yang ilyag nang ianing, belaganita ra manigtuman yang mga katuwulan na, kung indi, asan da ipabtangay ta yang sadili ta ang sasang sintinsiadur! ¹² Sam bilug ilem yang nagpakdul yang mga katuwulan ang atia ig tanya ilem yang sintinsiadur. Ultimu ilem yang Dios yang may kagaeman ang magkalalangan natetenged tung sasang tau kung tanya sintinsiaan nang ipalibri u kung tanya sintinsiaan na tung kalainan. Aywa,

unu pa pay pagpabetang ta tung mga sadili ta ang ita pay magtiwakaw tung anyang magsintinsia tung sasang masigkatau ta?

Nagapaamanan Na Yang Pamagnigusyu Ang Masyadung Pamaniguru (4:13-17)

¹³ Naa wa yang sasang dapat ang tandaan mi ang kumpurning maning taa yang nagipaganing na tung mga aruman na: "Numaan ang kaldaw ang naa ubin andamal, magdistinuami ra duun tung siudad. Duunami ra magtinir ang magnigusyu ta seled san takun. Talagang durung kuartang maita yamen duun." ¹⁴ Abaa yang numyung atia, indi mi ilem ngani nagasiguru kung unu pay mabtangan mi andamal. Kipurki yang kalayunan ta, maning pa tung sasang ambun ang simanyan yag dawalay ta, ang pagkatapus, buay-wuay ilem ta gesye, magpuruwas da ilem. ¹⁵ Ang indi, maning taa yang dapat ang ianing mi: "Kung kalelyagan yang Dios ang paabwaten na pa yang mga kabui yamen, maning taa maning duun yang buaten yamen." ¹⁶ Piru ay pa wa? Maning da tiang paniguruamu rang laging pagpaambug tung mga sarili mi kung unu pay pakawutun yang pagkabetang mi! Yang tanan ang pagparaambugun ta maning tia durung pisan agkalain tung pagteleng yang Dios. ¹⁷ Ig disir, kung tinu pay nagaske ra yang magkatama ang yay dapat ang buaten na ang pagkatapus indi na buaten, ya ray idata yang Dios tung anyang kasalanan na.

5

Yang Nagipagpadapat Na Tung Mga Manggaranen (5:1-6)

¹ Naa wa yang ipagprangkaw ra tung mga manggaranen. Maskin maayen yang betang mi numaan, kanugunamu ka enged agyapun. Bagay ang pisan tung numyu ang magintraamu ra ilem tarangiten ang nunut da ka ta pagirisyaken mi ang yang kaalimbawaan mi, maning pa tung kinawutanamu rang lagi ta mga pinitinsia. Ay kipurki siguradung dangatenamu ra ka enged yang sintinsia yang Dios. ² Bagay ang pisan tia tung numyu ay kipurki yang tanan ang mga kamanggaran mi magkaralubuk da ka ilem. Katulad da ilem asan tung mga awel ming atiang matitinlung klasing minumpuk da ilem, panganen da ka ilem ta mga dayapdap. ³ Asta yang mga kuarta ming atiang nagatuwud ming nagatuwud ya ka, madiadu ra ka ilem. Ig yang pagkadiadu yang mga manggad ming atia ya ray magyaring sasang pruibang ipatemeng yang Dios tung numyung duruamug kaikaw. Yang kaalimbawaan yang nagitaluk ming atia maning pa tung sasang apuy ang ya

ray ikadiadu mi tung uri. Purisu yang pagtaralukun mi ta manggad ang tagisip ming ya agikaayenay mi numanyan, tung uri ya ra ikalainay mi. ⁴ Teed mi, yang suul yang mga manigayeg tung katrigriguan mi ang ya ray binuinan ming dinaya tung nira maning pa tung pagkkendalen da ta maknul. Tagisip ming anda ray panuwalan mi asan? Uay, yang mga riklamu yang mga manigayeg pinamati ra yang Dios ang makagagaem. ⁵ Talagang pusawamu ra tung tanan ang kaayenan taa tung kaliwutan ang naa ang ya ra ka ilem ay nagapagustuan mi. Piru asan da nga pakbungay mi yang sasang baka ang nagipatambek da ang andang pisan ay laum-laum na kung unu pay nagielat tung anya. ⁶ Basin yang mga taung anday kasalanan nira, ya ra agidimandaay mi tung usgadung nagapetelan ta kasalanan ang para ipaimatay mi. Ang pagkatapus yang mga taung atia, indi ka ilem makayang magdipindir yang mga sadili nirang magbatuk da rin tung numyu.

Nagapaktel Na Yang Mga Tumatalig Ang Indi Ka Mamagmataka Ta Pagpakbat Nira Tung Ipaglekat Ni Ginuung Jesus (5:7-8)

⁷ Kapurisu ta numyung mga putulu tung ni Ginuu ta, maskin papinitinsiaanamu ta duma, magpaurayamu ra ilem ang magagwanta ang asta kawutun da nganing yang uras ang ipaglekat ni Ginuu tang Jesus. Telengan mi ra ilem yang sasang tagluak ang pagpakbat tung kutitsya yang mga luak na ang yay nagalangkag na ta duru. Indi enged pagmataka ta pagelat tung uras ang atia. Tung primiru yang elatan na ya ra yang primirung bugsu yang kuran ang para mapagaradu ra. Asta yang kuran tung kauri-urian nagaelatan na kang maglaka-laka ang ya ray pagpailala ang nagaalenget-lenget da yang tiligayeg. ⁸ Purisu pati yamu ya ka, indiamu ka magmataka ta pagpakbat. Patentenen mi yang mga isip mi ay kipurki yang uras ang ipaglekat ni Ginuu ta, nagaalenget dang nagaalenget.

Nagapaamaman Nang Indi Enged Magbarasul-wasulan (5:9)

⁹ Mga putulu, kung mapanawanamu ra nganing ta mga kaliwagan ubin pinitinsia, indiamu ra enged magbarasul-wasulan ugud indiamu ka sintinsiaan yang Dios ang ya si kay ipagpakusalak na tung numyu. Yay dapat enged ang likayan mi ay kipurki yang ultimung manigsintinsia alenget dang maglekat.

Natetenged Tung Matinlung Mulidung Dapat Ang Pasuaran Nira Natetenged Tung Pagaragwantaen Tung Mga Pinitinsia (5:10-11)

¹⁰ Mga putulu, pademdeman mi yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw pang mga panimpu. Yang pagaragwantaen nira tung mga pinitinsiang pinasaran nira ya ray durug tinlung mulidung usuyun mi. ¹¹ Talagang yay matinlung buaten mi ay kipurki nagaskean ta ra kang lagi ang yang kumpurming nagagwanta tung mga kaliwagan ang pinasaran na ya ra aganingay tang sasang pinasadya enged yang Dios ang pinakaayen. Katulad da ilem duun tung ni maepet ang Job. Nagngel mi ra ka nganing natetenged tung pagaragwantaen na atiang tukaw pang panimpu* ig nagaskean mi ra ka kung unu pay linuaan na tung kauri-urian da sigun tung planu yang Dios tung anya†. Ay tanya durung pisan agkainildawen tung yaten ang mga tau.

Nagapaamanan Na Tanirang Indi Enged Manumpa (5:12)

¹² Simanyan, mga putulu, yang ianingung naa, ya enged ay tandaan mi. Kung unu pay ianing ta tung aruman tang tau, indi ta enged pagpanuntan ta panumpa. Indiita manumpa tung tanek may langit ubin tung unu pa man ang bagayay. Ang indi, kung ee, ay ee ra ilem. U kung indi man, ay indi ra ilem ugud indiita ra pakusalaken yang Dios.

Nagipagpasanag Na Kung Ya Pa Agaring Magtarawang-tawangan Tanira Ekel Tung Pagarampuan Nira (5:13-18)

¹³ May asan tung numyu kaya ang nagapasaran ta kaliwagan? Kaministiran magampu tung Dios. May asan ka kaya ang masadya yang kinaisipan na? Magkabagay ang magdayaw tung Dios ang magkanta. ¹⁴ May asan ka kaya ang paglaru? Kaministiran ang magpaguuy tung pamagmaepet-epet tung numyung sam pundaan ang mga tumatalig ang para tanya ipagampu nira tung Dios ang nunut da ka ta pagpiid nira ta lana ta olibo sigun ka man tung katengdanan ang ipinakdul ni Ginuung Jesus tung nira ang mamangerengan tung anya. ¹⁵ Numanyan tung pagarampuen nira, kung may pagtalig nira ang yang nagaingaluk nira tung Dios ipakdul na tung nira, asan da magmaayen yang paglaru ay paktelen da yang Dios ang papagmaayenen. Dispuis kung alimbawa may mga kasalanan ang nagkarabuat na ang muya ya ray natengeran yang masiit na, punasen da ka dayun yang Dios. ¹⁶ Purisu magaraminanita rang lagi sasa may sasa yang anya-anyang

* 5:11 5:11a Job 1:20-22; 2:9-10 † 5:11 5:11b Job 42:10-17

kasalanan ang pagkatapus magarampuanita ra ka dayun ugud asanita ra nga pamaayenay yang Dios tung pagalaru ta. Kipurki yang pagarampuen yang sasang taung pagbuat yang magkatama tung pagterelengen na, dakulong bagay yang pakawutun na. ¹⁷ Katulad da ilem asan tung ni Elias atiing tukaw. Maskin sasang tau ang pariu ka ilem tung yaten, piru atiing pagampu na tung Dios ang tedek tung isip na ang indi na ra pakuranen yang banwa, indi ka man nagkuran-kuran tung seled tulung takun may tenga. ¹⁸ Utrusi, nagampu si ka ang pagkatapus kuminuran da ka man yang kaliwutan. Baklu ra namagturubuan yang mga luak tung tanek.

Natetenged Tung Dapat Ang Buaten Nira Tung Sasang Putul Nirang Natalang (5:19-20)

¹⁹ Mga putulu, kung may asan tung numyung natalang dang nalipat tung kamatuuran, ang pagkatapus may sasang putul nang magpaiwan-iwan tung anya ang para mapabalik na tung kamatuuran, durung pisan agkatinlu yang pagabuat na. ²⁰ Ay yang demdemen mi, kung tinu pay magpabalik tung sasang putul nang nagpakasalak ang para indi ra magpadayun tung nagatalangan na, katimbang nang asan da ngaipalibriay na yang aruman na tung kalainan, bilang tung pagpablag na ra rin tung Dios. Maskin durung kasalanan ang nagkarabuat na, punasen da yang Dios ang luwus.

Ya ra ilem tia ay masulatu tung numyu,

Santiago

Yang Primirung Isinulat Ni PEDRO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing pagpasulat ni Pedro yang sulat ang naa, maepet da kang lagi. Ti Silas yang pinapagsulat na (5:12). Puidi kang ya kay pinapagekel na yang sulat ang naa. Indi ta ilem mabilugan ang pisan kung unu pang takunay yang pagpasulat ni Pedro, piru puiding tung seled yang takun ang 60 asta 64.

Yang sulat ang naa ipinaekel na tung mga tumatalig ang nagkarawasag-wasag da tung дума-rumang banwa. Yang mga tumatalig ang atii nagadeeg-deegan da ta belagan mga tumatalig ang yang gubirnu mismu ya ray pagpaugtun. Purisu pinanliwagan da ta maayen ang yang дума naman-luway ra ig yang kalaum yang дума, muya unu pinawayaan da ilem tanira yang Dios. Muya-muyang sinambit ni Pedro yang mga kaliwagan ubin mga pinitinsia ang nagapasaran nira (1:6; 2:18-21; 3:14, 17; 4:1; 4:12-16; 5:9-10). Kada masambit na tia, nagasugpatan na ka ta ipagpaktel na tung mga isip nira ang para padayunan da ka engaged nira yang pagpagaem nira tung ni Ginuung Jesu-Cristo ang nunut da ka ta pagpakbat nira tung anyang maglekat. Kapurisu kung yang sasang tumatalig agpasaran da ta mga kaliwagan ubin mga pinitinsia man, taa tung sulat ang naa ngayapay na yang matinlung kunsu ang para indi ra manluway, kung indi, magpadayun da ka engaged tung pagtaraligen na tung ni Ginuung Jesu-Cristo.

Kung unu pay katuyuan ni Pedrong nagpasulat tung nira, pinabilugan na tung 5:12.

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang nagpasulat tia yuung ti Pedrong sasang apustul ang tinuwul ni Jesu-Cristong mangerengan tung anya. Napagpasulataw ra tung numyung mga tumatalig ang pinagpilik da yang Dios ang para tanya ilem ay may anya tung numyu. Yang kaalimbawaan mi, maning pa tung mga dayuan asan

tung mga banwang pagatiniran mi tung parti Ponto, Galacia, Capadosia, Asia, may Bitinia*. Yang pagkarabetangen mi wasak-wasakamu tung mga banwang atiang maning pa tung mga dayuan. ² Ta yamu, pinilikamu ra yang Ama tang Dios ang uyun ang pisan tung planung naisipan na ra kang lagi disti pa tung katebtewan. Pinilikamu ra nganing anya ugud ekel tung pagpaktel yang Espiritu Santong pagtinir tung numyu, asanamu ra ngaeyangay ta ipagtuman mi yang kalelyagan na. Maskin malalisan ming kaisan, puidiamu rang mapunasan ni Jesu-Cristo netetenged tung pagpaturuk na yang dugu na†.

Yang nagipagampuu para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Dios ang pagpadagen-dagen tung numyu pati yang pagpalimeng na tung mga isip mi.

Natetenged Tung Pagpaeyang Yang Dios Ta Ipagpakbat Nira Tung Kaayenan Ang Anday Katapus-tapusan (1:3-5)

³ Magkabagay rang pisan ang pirming dayawen ta yang Dios ang ya kay Dios ang pinanaligan ni Ginuung Jesu-Cristo atiang pagingtau na taa tung kaliwatan ang naa ig ya kay paganingen nang Ama Na. Natetenged tung kaildaw nang awunda tung yaten, pinaeyanganita ra anya ta ipagpangabui tang baklu ang duun ipatielay na tung pagpabui na si kang uman tung ni Jesu-Cristo. Asanita ra ka ngaeyangay ta ipagpakbat ta tung sasang kaayenan ang siguradung malguran ta tung uri. ⁴⁻⁵ Yang kaayenan ang atiang malguran ta, indi enged ang pisan marangga ang asta tung sampa, indi ka enged ang pisan mamansaan, ig indi ka enged ang pisan maguman. Nagielat na ra nganing duun tung langit para tung yaten ang nagamanadaan na natetenged tung kagaeman na ekel tung pagtaraligen ta ang asta ra ilem malguran ta yang katuglayunan yang kalibrian

* **1:1** 1:1 Kung sagyapen ta yang mga banwang atia tung mapa, asan da ngaintindiy ta kung ya pa agari yang pagparanawen ni Tikikong pinapagekel ni Pedro yang sulat ang naa. Nagimpisa duun tung parti Ponto ampir tung Teeb ang Lagem. Pagkatapus nagpadayun yang pagparanawen na duun tung parti Galacia ampir tung salatan, dasun tung parti Capadocia ampir tung mururaan, baklu ra nagdistinu duun tung parti Asia ampir tung Teeb ang Agenas. Pagkatapus, dayun dang nagangay duun tung parti Bitinia ang nabtang tung ampir tung Teeb ang Lagem. Bilang nagpaliwat dang asta nagbalik ampir duun tung pinagimpisaan na yang pagparanawen na. † **1:2** 1:2 Maayen ang ikumpalar ta tung sinambit tung 1 Juan 1:7.

ta ang yay ipinagsimpan nang para ipalua na ra tung kauri-
urian‡.

*Yang Pagtaraligen Ang Mabaked Balesan Yang Dios Ta
Pagdayaw Na Tung Uri (1:6-9)*

⁶ Natetenged tung kalibrian ang atiang nasambitu, agsadyaanamu ra ta mupiang pagpakbat. Ugaring, simanyan, mintras pagpakbatamu, puiding pagsintiamu ra kanay ta kapungawan mi natetenged tung sari-saring mga kaliwagan ang asanamu ra nga sukdaay yang Dios kung yay lugud tung planu na para tung numyu. ⁷ Yang katuyuan na tia ay ugud asan da nga prubalay na kung unu pag kabaked yang pagtaraligen mi tung anya. Ay nagaskean mi, yang kantidad yang pagtaraligen mi mas maal pa kay tung bulawan ang may kadiaduan na pa. Kung yang bulawan ngani magtunawen pa tung apuy ang para asan da nga prubalay kung pagas da, ya ka yang pagtaraligen mi ang kaministiran kang maprubalan da ka. Ay kung mapruibaan dang mabaked ka man, tay tia, ya ray dayawen na tung numyung ipagpadengeg tung uras ang ipagpabistu ni Jesu-Cristong maglekat. ⁸ Tanya maskin indi kang laging sinakep ta mga mata mi, piru nagagegmaan mi ra ka engaged. Maskin indi mi pa nganing nagaita numanyan, piru nagataligan mi ra ka engaged ig magsadyaanamu ra ka ta duru ang yang kasadyaan ming atia nagaliwaganamu ra nganing ang mapabagayan ta bitala ig magkaanggid-anggid da tung kasadyaan ang sintien mi tung uri kung malguramu ra nganing tung kasusulawen ni Ginuu ta. ⁹ Agsadyaanamu ra ta duru ay kipurki agtapnayenamu ra yang Dios ekel tung pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo.

*Durug Tinlu Yang Nagabtangan Nirang Nagaintindi Ra
Tung Nagadapatan Yang Matinlung Balita (1:10-12)*

¹⁰ Natetenged tung pagtapnay yang Dios ang naa tung numyu, pinapagula rang lagi yang Dios yang mga manigula atiing tukaw pa. Ya ray pinasadsaran nira ta durug derep kung ya pa agaring magpaita yang Dios yang kaneeman nang atia tung numyu. ¹¹ Pinaderepan da nira ta mupia ang basi pa ra ilem maintindian da nira kung sanu pang panimpuay magkainabu ig kung ya pa agaring magkamaningan da yang ipinaula tung nira yang Espiritu Santo ang yay ipinatir tung nira yang paganingen ang Cristo. Yang ipinaula na tung nira ang yang paganingen ang Cristong yay

‡ 1:4-5 1:5 Bilang yang kalibrian ang atia ya ra yang ultimung luan yang pagtarapnayen na tung yaten ang ya ray uras ang ipagbaklu na tung mga tinanguni ta pati yang tanan ang bagay ang katulad ka tung tanan ang pinangakuan na.

Mananapnay, kung kumawut da nganing, dapat kang laging magpasar tung mga pinitinsia baklu ra nga padengegay yang Dios. ¹² Ipinasanag yang Dios tung nira ang yang mga bagay ang atiang ipinagula nira, belagan para tung nira ang para ikaayen din nira tung panimpu nira, kung indi, para tung ikaayen mi simanyan. Ang pagkatapus yang mga bagay ang atia, ya ka man mismu ay ipinagpaske tung numyu yang namagparakawutun yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo ekel tung pagpaktel tung nira yang Espiritu Santong tinuwul yang Dios ang magtinir tung nira ang duun ka man manliit tung langit. Teed mi tiag katinlu yang nagabtangan mi! Kipurki yang mga bagay ang atiang ipinagpakawut tung numyu, maski nganing yang mga angil duun tung langit, duru ka rin ang kalelyag nirang mamagpasadsad tung nagadapatan na.

Pagpapurisigir Tung Nirang Maglimpiu Tung Mga Ugali Nira (1:13-21)

¹³ Kapurisu ya ra ka man taang ipagrenten ta ta mupia tung mga isip tang magpakbat enged tung kaayenan ang ekel ni Jesu-Cristong maglekat para tung yaten. Bilang suspindien ta yang sadiling mga kalelyagan ta. ¹⁴ Katulad tung mga mamulang matinumanen tung mga ginikanaan nira, ta yaten ya ka. Tumanen ta ra yang kumpurming nagipatuman yang Dios tung yaten ang ya ray nagyaring Ama ta. Purisu indi ta ra enged pagpanuntan yang mga kalelyagan tang atiang dating naanaran tang atiang anda pa rin ay naerem ta kung unu pay nagauyunan yang Dios. ¹⁵ Kung indi, dapat ang limpiu ita ra ta ugali ang katulad ka tung anyang nagbeteng tung mga isip ta atiang primiru ang ya ra kang lagi ay limpiung pisan ta ugali. ¹⁶ Dapat ang magkamaningan da ta maning tia yang mga ugali ta natetenged may sasang inaning yang Dios tung mga tauan nang mga Israel atiang tukaw ang maganing,

“Natetenged yuu limpiu ta ugali, dapat yamu ya kaŶ,”
agaaning.

¹⁷ Dispuis pa, kumus pangambayita ra tung Ama tang Dios, kaministiran ang pabastantien ta yang panggalang ta tung anyang nunut da ka ta pangaman ta mintras taawita pang maning pa tung pagdayu ilem taa tung kaliwutan ang naa. Ay indi ta paglipatan ang tanya ka man yang manginsapu tung yaten kung unu pay nagkarabuat ta sasa may sasa ang anday pinilikan yang panginsapu na* . ¹⁸⁻¹⁹ Ay

Ŷ 1:16 1:16 Levitico 11:44 * 1:17 1:17 Maayen ang ikumpalar ta tung isinulat ni Pablo tung Roma 14:12; 2 Corinto 5:10.

kipurki nagaskean ta ra ka kung unu pag kamaal yang kantidad yang ipinanggawad na ang para mapaluasita ra anya tung dating mga pagurubraen tang anda enged ay pakawutun nang matinlu ang ya ka man ay pinanubli ta tung mga kinaampu ta. Yang ipinanggawad na, belagan yang may karanggaan na ang katulad ka tung kuartang bulawan ubin landuk ang salapi, kung indi, ya ra yang dugu ni Jesu-Cristo mismu ang ipinaturuk na ang yang kaalimbawaan na tanya maning pa tung sasang karnirung idinasag ang anda enged ay mansa-mansa na[†]. ²⁰ Tanya pinilik da kang lagi yang Dios atiang indi na pa nagaimu yang kaliwutan ang pagkatapus tung panimpung naang pinakauri, ipinagpailala na ra para tung yaten. ²¹ Purisu ekel tung anya, naeyanganita ra ta dakulong pagtalig ta tung Dios ang yay nagpabui si kang uman tung anya ang pagkatapus pinadengegan na ra ka duun tung katalungaan na. Yang linuaan na, yang Dios ya ray panaligan tang magpalua yang tanan ang kaayenan ang pinangakuan na tung yaten ang ya ra ka man ay nagipagpakbat ta.

Kaministiran Ang Ipadegte Enged Nira Yang Paggeregmaan Nirang Magpurutul Gated Tanira Maning Pa Tung Ipinangana Rang Uman (1:22-25)

²² Natetenged tung pagparanangeren mi tung kamatuuran, asan dag limpiuay mi yang mga kinaisipan mi ang yang luluaan na paggeregmaanamu rang magpurutul ang belagan tung patunu-tunu ilem. Purisu kaministiran ang ya ray ipadegte mi pa ka enged ang tedek ang pisan tung mga pupusukun mi. ²³ Magkabagay ang pisan tia ay kipurki maning pa tung ipinanganaamu rang uman[‡], ig yang pinangapunglan yang pagkatau ming atiang baklu belagan yang ginikanan ming suitu ta kamatayen, kung indi, ya ra yang sasang ginikanan ang banal ang yang pagirimakluen na tung numyu, asan da ipapanaway na tung bitala na ang durug kabuילו yang apiktar na tung isip mi ig andang pisan ay kauman-umanan nang asta tung sampa. ²⁴ Yang palaksu yang bitala na katulad ka tung sasang sinambit tung kasulatan ang maganing,

“Yang tanan ang mga tau magkapariu ka ilem tung ilamunun,

Ig yang kadengegan nira magkapariu ka ilem tung talay ta ilamunun.

[†] **1:18-19** 1:18-19 Yang gustu nang ianing, kung baliwalaen da ilem nira yang katuyuan yang panggawad na tung nira, talagang yay indi na enged mauyunan.

[‡] **1:23** 1:23 Ikumpalar tung 1:3 may tung Juan 1:13; 3:3, 5; Efeso 2:1, 5; Colosas 2:13; Tito 3:5; Santiago 1:18; 1 Juan 3:9.

Pag nanlumpayeng da ngani yang ilamunun,
 Yang talay na magkarataktak da ilem.
 Piru yang bitala ni Yawi dumayun ang asta tung sampa,"
 agaaning§.

²⁵ Yang sintru yang bitalang atiang dumayun ang asta tung sampa, ya ra yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristong ipinagpakawut da tung numyu.

2

*Dapat Ang Tabtawen Da Nira Yang Tanan Ang Pagtiri-
 maen Kag Pagburuaten Ang Malain (2:1-3)*

¹ Purisu ang para anda ray pagsangkelan yang paggereg-
 maan ming magpurutul*, tabtawen mi ra yang tanan ang
 pagtiri maen ming malalain tung mga aruman mi. Bilang
 ipek mi ra yang tanan ang pagdarayaen. Indiamu ra ka
 magparaita-itaan ilem. Indiamu ra ka magiriweg-iwegan
 ubin magkirimun-kimunan. Indiamu ra ka magrarangga-
 ta dengeg may dengeg. ² Katulad ka tung mga mamulang
 baklung ipinangana ang indi ra enged temegka kung indi
 manusu ta muya-muya, ta yamu, ya ka. Kaministiran kang
 indiamu ka temegka kung indiamu manginem ta muya-
 muya yang ultimung gatas ang limpiung pisan ang yay
 kaalimbawaan yang bitala yang Dios. Ya ray paagyatan
 mi ugud ya ray pagdakulan yang isip ming asta kemtel
 dang magtuman yang kalelyagan yang Dios ang ya kang
 lagi ay katuyuan yang pagtapnay na tung numyu. ³ Ya
 ray prusigiran mi kipurki natimtiman mi ra kung unu
 pag katinlu yang kaneeman ni Ginuu tang nagtapnay tung
 numyu.

*Tanira Lugud Da Tung Maning Pa Tung Balay Ang
 Pagatiniran yang Espiritu Santo Ang Para Mamanirbian
 Tung Dios (2:4-6)*

⁴ Tanyang pirmingham nagapalengtan mi, maning pa tung
 sasang batung pinasagi ang yay pinakaimpurtanting batu
 tung sasang balay ang darakulu ang nagipakdeng. Maskin
 pinangindian da ka man ta mga tau, piru ya pa ka enged
 ay minaal yang Dios ang pinilik†. ⁵ Pati yamu mismung
 pagpalenget tung tung anya, yang kaalimbawaan mi maning
 pa tung mga batu kang nagapagtambi-tambi yang Dios
 tung pagapakdeng nang maning pa tung sasang balay
 ang nagapatiniran na tung Espiritu Santo. Yang sam

§ 1:24 1:24 Isaias 40:6-8; Santiago 1:10-11. * 2:1 2:1 Duun ikabitay na tung nagipagpatuman na tung 1:22b. † 2:4 2:4 Ikumpalar tung inaning ni Ginuung Jesus para tung sadili na tung Mateo 21:42 ig inulit ka ni Pedro tung Mga Binuat-buatan 4:11-12.

bilug kang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga *pari* ng mga Judiong pinilik yang Dios atiang tukaw ang para pirming magpalenget tung anyang manirbian‡ ekel tung pagdarasagen nira ta mga ayep ang ya agiintrigaay nira tung anya. Ugaring ta numyu, belagan mga ayep yang nagiintriga mi tung anya, kung indi, mismu yang mga sadili mi§ ang para mapagbuatamu ta kumpurming nagauyunan na ekel tung ni Jesu-Cristong pagpaktel tung numyu. ⁶ Magkatamang pisan ang ti Jesu-Cristo ya ra aganingayung maning pa tung sasang batung pinasagi ay kipurki may sasang inula yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang tung anyang pisan nga temeng ang maning taa yang palaksu na:

“Tandaan mi ta maayen yang bitalaung naa. May sasang taung piniliku ang durug kamaal tung yeen ang yay papanularenu tung primirung batung pinasagi ang ipasintaru tung pamusud yang balay ang ipakdengu asan tung siudad ang *Sion** ang ya ray panielan yang intirung lebat na. Kung tinu pay magtalig yang sadili na tung anya, talagang anda ra ka engaged ay mapaeyakan nang pagsungunan tung nagataligan nang atia tung anya,” maganing†.

Nagapapagsunaid Na Yang May Pagtalig Tung Ni Jesu-Cristo May Yang Anda (2:7-10)

⁷ Purisu asan da ngaintindiy mi ang ta yamung pagtalig tung anya, padengeganamu ra ka engaged yang Dios tung uri. Piru kung natetenged tung kumpurming indi engaged magtalig yang sadili nira tung anya, talagang matuud yang sasang sinambit tung kasulatan ang sam bilug ang maganing,

“Yang batung pinangindian yang mga manigpakdeng yang balay ang anda unu ay kuinta na, ya pa ka engaged ay nagyaring pinakaimpurtanting batu tung tanan‡,” agaaning.

⁸ May sam bilug pang asan da ka tung nira nga temeng ang maning taa,

“Yang batung atia ya ray masapdukan nira,

‡ 2:5 2:5a Atiang tukaw tung nasyun yang Israel, suluminti ilem yang mga pari ay puiding magpalenget tung Dios ang manirbian tung pagtuuan. Piru simanyan, maskin tinu pa tung yaten ang kumpurming pagtalig tung ni Ginuung Jesus liwianuita ra kang magpalenget tung anyang manirbian. § 2:5 2:5b

Roma 12:2 * 2:6 2:6a Bilang siudad yang Jerusalem ang ipinananglit ni Pedro tung mga tauan yang Dios ang baklu, bilang yang tanan ang mga tumatalig.

† 2:6 2:6b Isaias 28:16; Roma 9:33, 10:11 ‡ 2:7 2:7 Mga Karantaen 118:22; Mateo 21:42; Mga Binuat-buatan 4:11

Ya ra ka dayun ay mabegsakan nira§," agaaning. Anday dumang ipagsapduk nirang mabegsak, kung indi, ya ra yang pagpakuindi nira tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesu-Cristo. Yang natengeran na pagkunsibir da yang sasang kalalangan yang Dios ang kumpurming tinu pay magpakuindi tung planu na, ya ray mabegsak tung kalainan.

⁹ Piru ta yamung tanan ang mga tumatalig, teed mi tiag katinlu yang nagabtangan mi simanyan! Yamu ra yang irinsiang pinilik yang Dios* ang katulad ka tung pagpilik na tung irinsiang pinamuaran ni Israel tiing tukaw. Katulad ka tung nasyun nira ang yay binuat nang maning pa tung mga pari ang para mamanirbian tung anyang Adi nira†, ta yamu, ya ra kay turnu mi ang ipinagpiar na tung numyu simanyan. Katulad ka tung nasyun nira atii kanay, natiganaamu ra ka tung Dios ang para tanya ra ilem ay may anya tung numyu‡. Yang katuyuan na tia ay ugud magbawalitaenamu ra tung mga kaarumanan mi kung unu pag katinlu yang pagirimakluen yang Dios tung numyu ang ya ra ka man ay nagbeteng tung mga isip ming manalyud da tung makiklep ang pagatiniran mi ra rin ang para malakteramu ra dayun tung masadlaw ang ipinagsimpan nang durung pisan agkatinlu§. ¹⁰ Atiing nataklib ang timpu, yamu belaganamu mga tauan yang Dios, piru numanyan mga tauanamu ra anyang sadili. Atii kanay, indiamu pa nagapaitaan na ta kaildaw na, piru numanyan inildawanamu ra anya*.

Kaministiran Ang Yang Mga Buat-buat Nira Tung Kaliwutan Magkatunu Tung Pagkabetang Nirang Maning Pa Tung Mga Dayuan Ka Ilem Taa (2:11-12)

¹¹ Mga putulung nagamaalu ta duru, yang pagkabetang mi tung kaliwutan ang naa midyu tung mga dayuanamu ka ilem ay yang ultimung bawanwaan mi, ya pa agelatay mi. Purisu pagpaamanaw tung numyu ang kung unu pay dating kalelyagan mi atiing pagpanadiliamu pa, indi mi ra enged pagpanuntan ay kung tung gira pa ipananglitayu, yay pirming pagsangsang tung numyu ang para marangga ra yang pagtaraligen mi tung ni Ginuu ta pati tung pagurusuyun mi tung kalelyagan na. ¹² Kaministiran ang pirmi tung matinlu yang mga ugali mi tung pagterelengen yang mga kaarumanan ming indi pa nagatultul tung ni Ginuu ta.

§ 2:8 2:8 Isaias 8:14 * 2:9 2:9a Isaias 43:20 † 2:9 2:9b Exodo 19:6, 23:22; Ipinagubligar 1:6, 5:10; 20:6 ‡ 2:9 2:9k Exodo 19:5-6; Isaias 43:21 § 2:9 2:9d Mga Binuat-buatan 26:18; Efeso 5:8; Colosas 1:13 * 2:10 2:10 Oseas 2:23

Ya ray prusigiran mi ugud maskin bangdananamu nirang malalain ang mga tau†, kung maita ra nganing nira yang mga pagburuaten ming mga matitinlu, ya ray ipagdayaw nira tung Dios kung uras dang magbalik taa tung kaliwutan.

Kaministiran Mamagpagaem Tung May Mga Kateng-danan (2:13-17)

¹³ Kaministiran ang magparanekamung magpalalang tung kumpurming may mga katengdanan arangan da ilem tung ni Ginuu ta. Bilang magpalalangamu tung ni Adi Cesar duun tung Roma ang yay pinakalandaw ta kagaeman. ¹⁴ Pati mga gubirnadur, ya ka. Ay ya ray pinamiaran na ang para magpadapat ta parusa tung kumpurming pagbuat ta malalain ubin magdayaw ka tung kumpurming pagbuat ta matinlu. ¹⁵ Kipurki yang kalelyagan yang Dios ang ekel tung pagburuaten ming pulus matinlu, asan da nga kapasay ta ipagbangdan tung numyu yang mga taung anday naerem ang pagbiwitalaen ta indi ilem nagaintindian nira. ¹⁶ Magpaitaamu ang yamu may kalibrian mi, piru yang pagkalibri ming atia, indi mi ilem buaten ang sasang sapin ming magbuat ta malain. Kung indi, yay gamiten ming manirbian tung Dios tung tanan ang mga ubra-ubra mi. ¹⁷ Purisu, kung papagbilugunu ra yang nagianingung atia, yang tanan ang mga masigkatau mi galangen mi tung matinlu. Yang tanan ang mga kaputulan ming mga tumatalig, maalen mi ka ta mupia. Yang Ama tang Dios, galangen mi ka ta ustung nunut da ka ta pageled mi ang muya mapagbuatamu ta indi na nagauyunan. Pati ti Adi Cesar duun tung Roma, galangen mi ka ta ustu.

Yang Mga Turuwulun, Magpalalang Ka Tung Mga Agalen Nira Maskin Maiseg (2:18-25)

¹⁸ Ta yamung mga turuwulun, magpalalangamu ka tung mga agalen mi ang nunut da ka ta panggalang mi tung nirang ustu. Belagan ilem tung maayen kag maamumu, kung indi, pati tung madereeg-deeg, parariu ilem ang palalangen ming panangeren. ¹⁹ Dapat ang yay buaten mi, kipurki kung tigbakenamu nira ang anday kamaling binuat mi ang pagkatapus ya ray nagagwantaen mi tung matinlung kinaisipan natetenged nagaskean mi ang yay kalelyagan yang Dios, yay sasang mauyunan na ta mupia tung numyu. ²⁰ Ipabetang ta, may kamali mi ang pagkata-pus garutienamu yang agalen mi, basu dayawenamu yang Dios natetenged tung pagaragwantaen mi tung kastigung atia? Indi ka! Piru alimbawa, kung magbuatamu ta

† 2:12 2:12 Maayen kang ikumpalar tung 4:4.

matinlu ang pagkatapus garutienamu pa ka enged yang agalen mi, piru magagwantaen mi ka enged tung matinlung kinaisipan, atia, ya ray sasang mauyunan yang Dios ta maayen tung numyu. ²¹ Kipurki yay natengeran na ang bintengamu ra anyang magtalig tung ni Jesu-Cristo kipurki atiing pagpapinitinsia na arangan da ilem tung numyu, asanamu ra nga butwanay na ta mulidu ugud magusuyamu ra tung mga laad na. ²² Tanya indi enged ang pisan nagbuat ta kasalanan. Indi ka nganing ang pisan nagbukli. Pademdeman mi kung ya pa agaring nagkamatuud da tung anya yang sasang inula ang maganing, "Indi enged ang pisan nagbuat ta kasalanan,

Indi ka nganing ang pisan nagbukli," agaaning‡.

²³ Atiing tanya ininsultu yang mga tau, indi ra enged nangimalesan tung naginsultu tung anya. Atiing tanya pinapinitinsiaan ta malbat, indi ra enged nagpauras tung mga taung namagpapinitinsia tung anya§, kung indi, itinalig na ra ilem yang tanan ang atiang malbat tung Dios ang yay pulus tama yang sintinsiang nagipakdul na. ²⁴ Atiing pagpalansang na tung krus, tanya mismu ay nagagwantang nagpasapul ang pisan tung sintinsiang dapat da rin ang dumangat tung yaten natetenged ka man tung mga kasalanan ta*. Yang katuyuan na tia ay ugud asan da nga tabtab yang pagpakasalak ta ang para asan da ka magbilug yang mga isip tang magbuat yang magkatama tung pagterelengen yang Dios†. Natetenged ilem tung pagpalapdes na ta latigu ang asan da namagriribinta yang mga ulit na, kung tung bulung pa ipananglitay, ya ray pinagmaayenan ta tung maning pa tung linaru tang nagpakasalak‡. ²⁵ Kipurki atii kanay, pariuita tung mga karnirung nangatalang da§. Piru may uras ang nagbiraita rang nagtalig yang mga sadili ta tung Ginuung Jesus ang simanyan ya ray pagpadagen-dagen tung yaten ig pagmanada ang katulad ka tung sasang manigepet ta kaayepan*.

3

Tanirang Mga Baway Dapat Ang Magparanek Tung Mga Kasawa Nira (3:1-6)

¹ Ta yamung mga baway, katulad ka tung nagaingaluku nungayna*, kaministiran magparanekamu kang pirmi tung

‡ 2:22 2:22 Isaias 53:9 § 2:23 2:23 Isaias 53:7 * 2:24 2:24a Isaias 53:4, 12; Deuteronomio 21:22-23; Galacia 3:13 † 2:24 2:24b Roma 6:2, 11 ‡ 2:24 2:24k Isaias 53:5 § 2:25 2:25a Isaias 53:6 * 2:25 2:25b Juan 10:11-16 * 3:1 3:1 Balikan yang sinambit na tung 2:13 may 2:18.

mga kasawa mi. Ya ray dapat ang buaten mi ugud maskin yang duma tung nira pagpakuindi ka man tung Matinlung Balita, maskin indi mi tagaman ang paintindien, asan da ilem tung mga ugali ming matitinlu manlatay yang mga isip nira ang asta mananged da ka enged ang magtalig. ² Puiding ya ray mainabu kung maita ra nganing nira ang paggalangamu ta ustu tung nira ig pulus tung matinlu yang mga ubra-ubra ming mga kasawa nira. ³ Luminus ilem ang tung sagpaw ka ilem yang pagpatinlu mi tung mga sadili ming yag bistuay ang katulad ka tung dumang pamusturang subra tung mga bua nira ubin tung pagsuruutun nira ta mga alaas ang mga bulawan ubin mga awel ang mga matitinlu. ⁴ Kung indi, yang dapat ang papusturaen mi ta mupia ya ra yang tung adalem ang indi nagaita, bilang yang nagabtang tung mga pupusukun mi ang asan nga mamaladmaray nira tung pagkaamumu mi may tung pagpakalimeng mi ay tia durung pisan agkamaal tung pagterelengen yang Dios. Atia yay kapusturaan ang andang pisan ay kalewad-lewaran nang asta tung sampa. ⁵ Kipurki maning kang pisan tia yang pagpurusturaen yang mga baway ta namagtukaw ang panimpu ang pirming nagparanek tung mga kasawa nira. Ay bilug yang mga isip nira tung kalelyagan yang Dios ang ultimu ilem tanya ay pinaginetegan yang mga isip nira. ⁶ Pariu ra duun tung ni Sara ang pirming nagpananged tung ni Abraham ang kasawa na ang ya ra aganingay nang agalen na. Puidiamu kang aningen ang irinsia na kung masugut mi ka yang ugali nang pagbuat yang matitinlu ig kung indiamu ra ka magpataranta tung maskin unu pang bagayay.

Tanirang Mga Lalii Dapat Kang Magistimar Ta Maayen Tung Mga Kasawa Nira (3:7)

⁷ Pati yamu kang mga lalii, yang pagkarasawaen ming magkasawa, dapat ang intindien mi yang pagkabetang nirang maluway ta puisa kay tung numyu. Pademdeman mi ka ang pati tanira pinaitaan da ka yang Dios yang kaneeman nang tinapnay ang tung uri kasiraanamu ra kang magpakigsapen tung anyang asta tung sampang anday katapus-tapusan. Purisu istimaren ming galangen ta maayen ugud anda ray pagsangkalan yang pagarampuen ming magkasawa.

Yang Nagaingaluk Na Tung Nira Rang Tanan (3:8-12)

⁸ Numanyan kung papagbilugunu ra yang gustuung ipatuman tung numyu, maning taa. Kaministiran magsarasaanamu rang pirmi ta kinaisipan may

kinaisipan, maggeregmaanamu kang magpurutul, magparasunaid-sunairanamu kang magirildaw-ildawan, ig magpararanekanamu. ⁹Indiamu enged mangimalesan tung nagbuat ta malain tung numyu. Indiamu ka maginsultu tung naginsultu tung numyu. Kung indi, anday dumang ibles mi tung nira, ya ingalukay mi tung Dios ang pakaayenen na ta mupia natetenged ya ra ka man ay ipinagbeteng na tung isip mi atiang primiru ang ya ray buaten mi tung mga masigkatau mi ugud asanamu ra ka nga pakaayenay na. ¹⁰⁻¹²Talagang impurtanting usuyun mi yang mga ugaling mga maning tia ay kipurki may sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang maning kang pisan tia yang rumbu na. Maganing,

“Kung tinu pay nagalelyag ang magpakasadya taa tung kaliwutan

Ang pagkatapus gustu na kang magtinlu yang pagka-
betang na,

Tay puis yang nganga na suspindien na tung pagbiwitalaen
na yang mga malalain

Ig indi ra ka magbukli.

Kaministiran kang panalyuran na ra yang tanan ang
pagburuaten nang malalain ang para magbuat da ta
matitinlu.

Yang paawatan na enged ang sikaren, ang
maguruyunan tanira yang mga kaarumanan na
tung matinlu.

Kipurki yang nagabantayan yang Dios ta mupi-
ang agasikasuen, ya ra yang mga taung pagbuat yang
magkatama.

Pirmi na kang agpamatien yang pagarampuen nira tung
anya.

Piru kung tinu pay pagbuat ta malalain, ya ray kuntraen
na[†],” maganing.

*Kaministiran Ang Mamagbuat Ta Matitinlu Maskin Ma-
pasaran Ta Patigbak Ang Katulad Ka Tung Ni Jesu-Cristo
(3:13-17)*

¹³Kung maderepamung magbuat ta matitinlu, indiamu
unyen pa yang kadaklan ang mga tau. ¹⁴Piru maskin tigbak-
enamu pa ka enged natetenged tung pagburuaten mi yang
magkatama, durug katinlu yang nagabtangan mi[‡]. Indiamu
ilem mageled tung pagpapinitinsia tung numyu, indiamu
ra ka magpataranta. ¹⁵Kung indi, pirming demdemen mi
ang ti Jesu-Cristo yay Ginuu ming may kagaeman nang

[†] **3:10-12** 3:10-12 Mga Karantaen 34:12-16a [‡] **3:14** 3:14 Pariung pisan tung
sinambit ni Ginuung Jesus tung Mateo 5:10.

pinakaabwat tung tanan. Pirmiamu ra kang riparasiun ang manuwal tung kumpurming magtalimaan tung numyung kung aywat nagasiguru mi rang lagi ang nagaelatanamu ra yang Dios ta sasang kaayenan ang inding pisan mapasiring-siringan. ¹⁶ Ugaring ilem, kung tumuwalamu ra nganing tung nira, kaministiran ang eklan mi tung pulus luay-luay ilem ang pagturuwalen ang may pagkaamumu mi ang indiamu ra ka maplekan ta ipanggalang mi ta mupia tung pagtalimaan. Dapat kang anday malain ang ipagimasul tung numyu yang mga painu-inu mi ugud kung ay pa tiing agsawayenamu ta duma, duun da ka maeyak yang pagsaway kung maita na ra nganing yang mga pagburuaten ming matitinlu ang ya ray nagabuat mi natetenged tung pagkarapulitan mi ni Jesu-Cristo. ¹⁷ Kipurki maayen pa ang yang pagburuaten mi yang matitinlu ya pay magakdan mi ta patigbak kung yay lugud tung planu yang Dios tung numyu. Indi ilem ang tigbakenamu natetenged tung binuatan ming malalain.

Kung Aywat Magkabagay Ang Mamagbuat Ta Matitinlu, Maskin Ya Pay Magakdan Nira Ta Patigbak (3:18-22)

¹⁸ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay maskin nganing ti Jesu-Cristo pinasaran ta patigbak ang tung minsa ilem nagpakugmatay natetenged ilem tung mga kasalanan ang nagkarabuat ta. Bilang tanyang matinumanen tung kalelyagan yang Dios, ya pay pinasaran ta pinitinsiang durug lebat para tung yaten ang malinampasen. Ya ray pinasaran na ugud asanita ra mapaulik na tung Dios ang pinagpaalawiran ta.

Tanya inimatay ra ka man ang ya ray pagtapus yang kabui na taa, piru binui si ka engaged ang uman yang Dios ang yang kabui na baklu rang klasi. ¹⁹ Pagkabui na si kang uman, dayun dang minangay duun tung mga angil ang yag kukulung ang para ibalita na tung nira ang ekel tung pagkabui na si kang uman, tanira napabtang da tung tarampakan yang kakay na ang tung uri sintinsiaan na ra ka engaged tung kalainan ang anday katapusan na\$. ²⁰ Yang mga angil ang atii, ya ra yang namagbatuk tung Dios atiating

§ 3:19 3:19 Purisu kumus tanirang pinakamalain tung tanan ang mga kaarumanan nira dineeg da ni Ginuung Jesus, anda ray dapat ang eldan yang mga tumatalig tung kadaklan ang “mga taung indi nagaita.”

tukaw pang timpu pa ni Noe* atiang durung pagparurus yang Dios ang pagelat tung mga tau ang basi pa ra ilem mamanan ligna ra tung mga ubra-ubra nirang atiang durung pisan agkalalain†. Ya ray uras ang nagipagbuat pa na Noe yang arka ang atiang tapus da, ya ray sinaayan ta pira pa ilem ang bilug ang para mangalibri tung paleman, bilang walu ilem nga tauan. ²¹ Taa numanyan yang pagtapnay yang Dios tung nira tung paleman ang atii, yay gustuung ipananglitu tung palaksu yang pagtapnay na simanyan tung numyu ang ya ra ka man ay pinananglitan ming nagpabenyag. Ay yang nadapatan na tia, belagan ang maganing ang may apiktar na tung mga sadili mi ang buat na pa asan da nakuat yang buling tung mga tinanguni mi ubin asanamu ra ka nga punasay yang Dios tung mga kasalanan mi. Kung indi, asanamu ra nagpailala ang anda rang pisan ay barasulun yang mga painu-inu mi gated atiang pagingaluk mi ta kapatawaran tung Dios, pinatawaramu ra kang laging anyang pinanusan ang yang kaalimbawaan na, maning pa tung nagkasira-siraanamu ra ka ni Jesu-Cristong nagbungkaras atiang pagpabui si kang uman yang Dios tung anya. ²² Simanyan tanyang nabui si kang uman duun dag kakarung tung tepad yang Dios ampir tung tuu na ang kasiraan da ka tanirang pamaggaraemen. Ay atiang pagpaabwat na duun tung langit, ipinabtang da yang Dios tung pudir na yang tanan ang kinalasi-kalasi ta *mga taung indi nagaita* ang may nira-nirang mga kagaeman.

4

Pausuyan Nira Yang Pagirisipen Ni Jesu-Cristo Atiang Pagpapinitinsia Na (4:1-6)

¹ Kumus ti Jesu-Cristo napasara ka man tung pinitinsia atiang taa pa rin tung kaliwatan ang naa, purisu ta yamu, pausuyan mi yang palaksu yang pagirisipen nang matenten ang manalunga tung pinitinsia. Ay kipurki kung tinu pay napasaran da ta pinitinsia arangan da ilem tung pagkererengen na tung ni Ginuung Jesus, yang apiktar na tung isip na, mas pang magbilug yang isip nang indi ra magbuat ta kasalanan. ² Tegkaan na, mintras bui pa taa

* **3:20** 3:20a Yang mga angil ang atiang sinambit ni Pedro ya ra mismu yang sinambit ni Moises tung Genesis 6:1-4. Atiang primirung pagimu yang Dios tung nira, limpiung pisan ig inimu na ang para panuwulun na. Pagkatapus may uras ang tanira namagpasanyug da tung ni Satanas ang namagintra batuk tung Dios. Simanyan ya ray nagaguuyan tang mga dimunyu. Pagkawut yang timpu ni Noe, mas pang namagbatuk tung Dios ay namagpaktel da ta mupia tung mga tau ang mamananlipat da tung Dios ang asta namagpaalawid dang pisan tung anya. † **3:20** 3:20b 2 Pedro 3:9-10

tung kaliwutan ang naa, indi na ra panuntan yang mga kalelyagan nang dati ang yay nagaususy yang kadaklan, kung indi, yang kalelyagan yang Dios ya ray ipalandaw nang usuyun. ³ Kipurki tan taa bastanti ra nganing yang uras ang ginasta mi tung pagturumanen mi yang nagakursunadaan kang lagi ta mga taung anday naerem nira tung kalelyagan yang Dios. Asan da ta pagparakleren mi tung mga pagurubraen ang durung pisan agkalalaway ang pagkatapus andang pisan ay eyak-eyak mi, asan da ka ta pagparapsawen mi tung tanan ang mga kalelyagan mi, asan da ka ta pagparakleren mi tung pagirineman ang para magpabuuamung magpakasadyang subrang subra ra. ⁴ Pagkatapus numanyan yang mga barkada ming tukaw, kung magdaragumukan da nganing tung mga pagurubraen ang mga maning tia ang para mapapsawan da nira ang anday pamateng-pateng nira kung unu ray luaan na, ang pagkatapus indiamu ra ka magpakilaket tung nira ang katulad ka tung nagpaluyut ang naa, ya ray nagaberengan nira ta mupia tung numyu. Ang pagkatapus, ya ra ka dayun ay malainan ta mga isip nira tung numyung ipagpalagpak ta mga bitalang malalain. ⁵ Piru tanira papanuwalen da ka enged yang Dios ang simpan dang magsintinsia tung tanan ang mga tau, maskin kawutan nang bui pa, maskin nagkarapatay ra, parariu ka ilem ang sintinsiaan na. ⁶ Ya ray katuyuan na ang yang mga aruman ming mga tumatalig ang nagkarapatay ra, pinampakawutan dang lagi yang Matinlung Balita ay ugud maskin indi ra ka man malibri tung kamatayen ang ya ra ka man ay sasang sintinsiang mapasaran tang tanan ang mga tau, piru mapagpasapen da ka enged tung Dios ang asta tung sampa ang yang kabui nira ipapariu ra yang Dios tung kabui nang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na.

Yang Dapat Ang Prusigiran Nira Mintras Pamagelat Tung Pagtapusan Yang Tanan (4:7-11)

⁷ Alenget da ilem yang uras ang pagtapusan da yang tanan ang pagkarainabu taa tung kaliwutan ang naa. Purisu kaministiran ang pirmi tung magkatama yang palaksu yang pagirisipen mi ang nunut da ka ta pagsuspindi mi tung mga sadili mi ugud mapagampuamu ra ta ustu tung Dios ang bilug tung mga isip mi. ⁸ Landaw tung tanan ipadegte mi enged yang paggeregmaan ming magpurutul kipurki kung maggeregmaanamu ra ta maning tia, mapagparatawaranamu ra, maskin durung mga kasalanan ang nagkarabuat mi sasa may sasa. ⁹ Magarasikasuanamu ra ka tung numyu-numyung mga balay ang pelek yang

pagburunguy-wunguyun. ¹⁰ Kumpurming unu pang abilidaray ang ipinaeyang yang Dios tung numyu sasa may sasa, ya ray gamiten ming magtarawang-tawangan. Yang dapat ang maita tung numyung paggamit ang yamu maayen ang mga taraligan yang Dios ang magpapanaw tung mga abilidad ang atiang sari-saring ipinampaeyang na tung numyu. ¹¹ Kung tinu pay may gustu nang ipasanag tung mga kaputulan, indi na ra paglipatan ang tanya sasang turuwulun ilem ang ya ra ilem agpipiaray yang Dios ang mangerengan tung anyang magpalatay yang bitala na. Kung tinu pay magasikasu tung kaministiran yang mga kaputulan, yang dapat maita tung pagarasikasuen na ang tanya ya rag paktelay yang Dios ang manirbian tung nira. Tung kumpurming unu pay buaten mi, siguruen mi enged ang asan da ngaeyangay yang mga tau ta ipagdayaw nira tung Dios natetenged bistu nira ang yamug pagktelay ni Jesu-Cristong pagbuat. Tanya ka man ay may kadengengan ig kagaeman ang asta tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Talagang matuud ka man tia.

Kung Aywa Dapat Ang Ikasadya Nira Yang Mga Pinitinsiang Nagapasaran Nira (4:12-19)

¹² Mga putulung nagamaalu ta mupia, indiamu ilem mabereng tung mga pinitinsiang atiang malbat ang nagapasaran mi ang yay maning pa tung sasang maktel ang apuy. Ay asanamu rag sukdaay yang Dios. Indiamu ka maglaum ang midyu tung anda ray patinumang yang nagainabung atia tung numyu. ¹³ Kung indi, yang kumpurming unu pang pinitinsiaay ang nagapasaran mi ang asanamu ra ka nga damay tung mga pinitinsiang pariu ka tung pinasaran yang paganingen ang Cristo, ya rag ikasadyaay mi ay ugud kung ipagpabunayag na ra nganing yang kadengengan nang maggaraemen, pati yamu asan da nga bagasay mi yang kasadyaan ming bugus ang pisan. ¹⁴ Kung agduminarenamu arangan da ilem tung paganingen ang Cristong nagataligan mi, teed mi tiag katinlu yang nagabtangan mi! Ay kipurki asan da nga pruibayang yang Espiritu Santong pagpasapet tung kadengengan yang Dios asan da tung numyug pagpakeen. ¹⁵ Dapat ang anday mainabu ang may asan tung numyung parusaan natetenged nangimatay ta tau, ubin nanakaw, ubin nagbuat ta maskin unu pang malalainay, ubin nagpasilawet tung pagurubraen yang duma. ¹⁶ Piru kung papinitinsiaanamu natetenged ilem ang yamu mga tumatalig tung ni Jesu-Cristo, indi mi ikaeyak tia, kung indi, ya ray pasalamatan mi tung Dios natetenged asan da nga bistu ang binilangamu ra anyang

mga tauan yang may aran ang atia. ¹⁷ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged numanyan da yang uras ang nagipagimpisa yang Dios tung pagurusisaen na tung mga tau ang yang tukawen na itang maning pa tung sadiling pamalay-walay na. Maning pa tung itay agusisaen na ay nagasukdaan na yang pagtaraligen ta ekel tung mga pinitinsiang naang nagapasaran ta. Tay kung itang siguradung may kalibrian ta yay nagapasaran da ta mga pinitinsia, unu pa wasu ay pakawutun yang mga taung indi ra nananged tung Matinlung Balitang liit tung Dios kung kawutun da nganing yang uras ang ipagusisa na tung nira atiang indi ra nagkatinir ta kalibrian nira? ¹⁸ Magkanggid tung sasang bitalang napabtang tung kasulatan ang maganing,

“Yang sasang taung matadleng tung pagterelengen yang Dios ang malibri ka man tung uri, kung ya pa nganing ay nagapasaran ta mga pinitinsia taa tung kaliwatan ang naa, unu pa wasug lebat yang pinitinsiang maagmaan yang mga taung makinasalananen ang baliwala ra ilem tung mga isip nira kung unu pay kalelyagan yang Dios*?” agaaning.

¹⁹ Kapurisu kung nainu pa asan tung numyu ay nagapasaran ta mga pinitinsia sigun tung pagturumanen na yang kalelyagan yang Dios kung yay uyun tung planu na tung nira, kaministiran ang iintriga ra nira yang mga sadili nira tung anyang ya ka man ay nagimu tung nira ig talagang yay mataligan nirang magkereng tung tanan ang pinangakuan na tung nira. Ig yang pagtaraligen nira asan da ka nga papruibaay nirang mabaked ekel tung pagpadayun nira tung pagburuaten nira yang matitinlu.

5

Yang Nagituyun Na Tung Mga Pamagmaepet-epet Ang Kada Sam Pundaan (5:1-4)

¹ Numanyan ta yamung mga pamagmaepet-epet tung kada sam pundaan, may sasang nagaingaluku tung numyung prusigiran mi. Ay yuu sasa kang aruman ming pagmaepet-epet ka ang pariu ka tung numyu. Dispuis pagpaingmatuuraw ka natetenged tung mga pinitinsiang pinasaran yang paganingen ang Cristo ang yay sinakep ta mataw ig kung ipagpabunayag da nganing yang Dios yang kadengegan nang durug kasulaw, madamayaw ra ka. ² Ya taa yang gustuung ingalukunu tung numyung prusigiran. Padagen-dagenan mi ta maayen yang mga kaarumanan ming mga tumatalig ang yay maning pa tung

* 4:18 4:18 Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip 11:31

asang kaayepan yang Dios ang ya ra ka ilem pa man ay agipaepetay na tung numyu. Yang pagbarantayen mi tung nira belagan ang yamu ra ilem agaregsanay, kung indi, tedek buluntad tung mga kinaisipan mi ang katulad ka tung nagaayunan yang Dios. Belagan natetenged ang may nagaelatan mi ilem tung nirang mapakinawangan mi, kung indi, natetenged ilem ang yamu duruamu kag kadererep ang magtawang tung nira ang para mas magelet yang pagtaraligen nira tung ni Ginuu ta. ³ Indiamu ra enged magpalandaw tung mga sadili ming maglalang da ilem ang maglalang tung nirang ipinaepet ka ilem yang Dios tung numyu, kung indi, yang mga tinanguni mi mismu ipaunung mi ra ka tung mga pagurubraen ugud may mulidung maita nira tung numyung matinlung mapausuyan nira. ⁴ Kung ya ray usuyun mi, kung magpabistu ra nganing ti Ginuung Jesus ang yay manigasikas ang pinakalandaw tung tanan ang yay dapat ang panangden tang tanan ang mga manigasikasu, may ibles nang ipagpadengeg na tung numyu ang inding pisan magrusaw yang katinlu na ang asta tung sampa.

Yang Nagaingaluk Na Tung Kadaklan (5:5)

⁵ Yang inginalukung atia tung mga pamagmaepet-epet may lagpakan na ka tung numyung kadaklan ang belagan mga manigmaepet-epet ang maning pa tung mga kinamamulaan. Dapat kang magparanekamung pirmi tung nirang magpalalang. Yamung tanan, mga manigmaepet-epet kag belag, dapat kang magpararanekanamung pirmi ang para mapagsirirbianamu ta matinlu. Yang pagpararanekan ming tia yay buaten ming maning pa tung awel ang piringing yag susuutay mi. Dapat ya ray usuyun ming kada sam pundaan natetenged may sasang napabtang tung kasulatan ang maning taa yang palaksu na:

“Yang Dios tanya, pagpakigkuntra tung kumpurming tinu pay pagdakul da yang kulu nang pagpalandaw tung mga aruman na, piru yang taung kumpurming mapinagparanek, yay paitaan na ta kaneeman na*,” agaaning.

Yang Nagituyun Na Tung Nirang Tanan Ang Mga Tumatalig (5:6-9)

⁶ Purisu magparanekamu rang pirmi tung Dios ang yay maktel ang magtawang tung mga tauan na ig maktel kang magpakigkuntra tung mapinalandawen ugud kung

* 5:5 5:5 Mga Bitalang Makakawayang Ta Isip 3:34; Mateo 23:12; Santiago 4:6

kawutun da nganing yang uras ang itinipu na, ipaab-watamu ra ka anyang padengegan. ⁷ Tung maning taa yang pagparanek mi tung anya. Yang tanan ang lebat yang nagapaliwegan da rin ta mga kulu mi, luwus dang ipasakan mi tung anya natetenged tanya, kung unu pay nagasinti mi, ya kay nagasinti nang nagapakigdamayan.

⁸ Pirmiamu ra kang magsuspindi tung mga kalelyagan ming sadili ang nunut da ka ta pagpaabtik ming pagbantay ay yang kuntrariu ming ti Satanas pagdilem da ta sasang tumatalig ang para diaduen na yang pagtaraligen na. Katulad ang pisan tung sasang liun ang pagngereb ang pagpatiway-tiway ang pagdilem ta matekeb nang baktaen. ⁹ Ya ray dapat ang panguntielan mi ta mupia[†] ang yang pagtaraligen mi tung Dios yag pabakeray mi ta maayen. Demdemen mi ka ang belagan ilem yamuy magpasaran ta mga maning tiang mga pinitinsia, kung indi, pati yang kadaklan ang mga kaputulan ta tung duma-rumang banwa, ya ka.

Yang Sasang Matinlung Pagbakeran Yang Mga Isip Nirang Mamagprusigir Ang Mamagagwanta Tung Mga Pinitinsia (5:10-11)

¹⁰ Piru indi mi enged paglipatan ang yang Dios ang nagataligan mi durug kainildawen ang magtawang tung numyu, maskin unu pay mapasaran mi. Tanya ka nganing yang nagbeteng tung mga isip ming para magpalguramu ra tung katinluan yang pagkadios na ang asta tung sampang anday katapus-tapusan na natetenged ilem tung pagkara-pulitan mi ni Jesu-Cristo. Purisu mintras agpasaranamu ra ta mga pinitinsia tung diput ka ilem ang timpu, indi ra ka enged magpawaya yang Dios, kung indi, tanya mismu ay magsugpat tung mga kakulangan mi ang para mas pang tumimlat yang pagkatau mi ig magtawang ka tung numyung para indiamu ra maplekan ta ipagtalig mi tung anya ig magpaktel ka ta mupia tung mga isip ming para kayanan ming agwantaen yang kumpurming unu pay mapasaran mi ang para asan da magbaked yang paniel-tiel mi. ¹¹ Tanya ka man ay makagagaem tung tanan ang asta ra ilem tung sampa. Talangang matuud ka man tia!

Yang Pinakaisi Yang Katuyuan Nang Nagsulat (5:12)

¹² Ti Silas ang sasang putul tang pagatelenganung mataliganu, ya ray pinapagekelu yang sulat ang atiang diput ka ilem. Pinaeklanamu ra nganing yeen ugud basi pa ra ilem ang asan da nga paktelayu yang mga kinaisipan ming

[†] 5:9 5:9 Efeso 6:11-13; Santiago 4:7

para indiamu ra engaged magpaluway. Kag yadwa pa ugud asanamu ra ka nga paingmatuurayu ang talagang matuud yang tanan ang atiang ipinagpasanagu natetenged tung kaneeman ang ipinagpaíta yang Dios tung yaten ang asanita ra ka nagkatinir yang kalibrian ta‡.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (5:13-14)

¹³ Yang sam pundaan ang mga kaputulan mi tani tung sasang siudad ang nagipananglitu tung Babilonia ang ya ra kay pinilik yang Dios ang pariu ka tung numyu, durung gustu nirang mamagpakikumusta tung numyu asan. Pati ti Marcos ang yay maning pa tung anaw, gustu na kang magpakigkumusta tung numyu. ¹⁴ Kada magsaragpunamu, kaministiran magkurumustaanamung magsarapetan ta matinlu, ang para asan da nga pruibaay ang yamu matuud ang magpurutul ang paggeregmaan ta mupia sasa may sasa§.

Buinu, yang nagipagampuu tung Dios para tung numyung tanan asan ang pirmiamu anyang paeyangan ta paglimengan yang mga isip mi.

Taa ra ilem tapusayu yang gustuung ianing tung numyu,

Pedro

‡ **5:12** 5:12 Yang kalibrian may tulung klasing palaksu na tung yaten ang mga tumatalig. May palaksu na tung primirung pagtalig ta ang katulad ka tung sinambit na tung 1:2-3, 10, 12, 18-19; 2:9-10, 24-25; 3:7. May palaksu na ka simanyan tung mga pagpangabui ta taa simanyan tung pangaldaw-kaldaw ang katulad ka tung sinambit na tung 1:9, 14-16, 18; 2:1-3; 4:2-3; 5:5-6, 10. May palaksu na ka tung uri ang ya ray nagapakbat ta ang katulad ka tung sinambit na tung 1:3-5, 7, 13; 3:15; 5:1, 4, 10. § **5:14** 5:14 Tung bitalang Giniriego: “magkurumustaanamung magarara-araan ekel tung paggeregmaan mi.”

Yang Yadwang Isinulat NI PEDRO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang sulat ang naa yang yadwang isinulat ni Pedro ig yang mga tumatalig ang pinaeklan na pariu ka tung sinambit na tung primirung isinulat na ang wasak-wasak da (1 Pedro 1:1). Ating pagpasulat na, naskean na rang lagi ang indi ra ilem mabuay, mapatay ra (1:13-14). Purisu baklu ra mapatay, gustu nang magbutwan tung nira yang sulat ang naa ugud belagan maliwag ang mademdeman nira kung unu pay ipinagtulduk na taa tung isinulat nang naa (1:15).

Duruay katuyuan nang nagpasulat. Primiru, gustu nang magpaktel tung mga isip nirang mamagpaderep ang yang mga ugali nira mas pang magatu rang magatu tung ugali ni Jesu-Cristong panaligan nira ang para asan da nga papruibaay nira ang tanira pagpagaem dang matuud tung anya (1:3-21).

Yang sam bilug pang katuyuan na, kaministiran ang magpaaman tung nira natetenged tung mga manigtulduk ang buklien. Ay yang mga ugali nira durug kalalaway ig pagatagaman da nirang tuksuen yang mga tumatalig ang para magusuy ra tung nira. Ang pagkatapus tung uri, siguradung sintinsiaan yang Dios tung kalainan ang anday katapus-tapusan (2:1-22).

Yang sam klasing nagitulduk yang mga taung atia, pamagpaimukli ang indi ra unu maglekat ti Ginuung Jesu-Cristo natetenged tung tantu unung kabuay ra ang indi pa ka engaged nagalkat. Piru binarik ni Pedro yang mga katadlengan nira. Yang Dios belagan mapinawaya-wayae ang magkereng tung pinangakuan na ang ti Ginuung Jesus maglekat, kung indi, durug kapinarurusun tung mga tau ay pagelat pang pagelat tung nirang magsugat da tung mga kasalahan nira ay yang gustu na ang basi pa ra ilem anday mablag tung anyang dapat ang masintinsiaan na tung ka-diaduan. Dispuis pa, dayun da kang pinademdem ni Pedro yang mga tumatalig ang kumus magkadiadu ra ka ilem ka man yang tanan ang bagay, mintras pamagpakbat tanira tung ni Ginuung Jesus ang maglekat, kaministiran ang yang usuyun nirang ugali pulus tung limpiu, maskin tung unu pang pagurubraenay (3:11-13). Ang para makayanan nira tia, pirmi ra ilem ang magpatawang engaged tung ni Ginuung Jesus ugud maispirinsiaan nira yang kaneeman nang magpaktel tung nira. Ig mas pang papegeten nira yang pagpakigkapulit nira tung anya (3:18).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-2)

¹ Yang may sulat taa yuung ti Simon Pedrong sasa kang turuwulun ni Jesu-Cristo bilang sasang apustul nang pangerengan tung anya. Ipinaekelu ra tung numyung kumpurming pinaeyangan da yang Dios ta ipagtalig mi tung ni Jesu-Cristo ang katulad ka tung ipinaeyang na tung yamen ang mga apustul na. Pariu ka ilem agkamaal tung anya yang pagtaraligen mi may yang pagtaraligen yamen ay natetenged tanyang yay Dios ang nagapanirbian ta ig ya kay pagtapnay tung yaten, pariu-pariu yang pagaratrataran na tung yaten ang anday pinilikan. ² Yang nagipagampu para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaildaw may yang kalimengan ang liit tung Dios durua ni Ginuu tang Jesus ekel tung kaampiran mi tung nira.

Pinakdulan Da Tanira Yang Tanan Ang Kaministiran Nira Ang Para Mapagusuy Tanira Tung Nagauyunan Yang Dios (1:3-4)

³ Yang tanan ang kaministiran ta ang para mapagusuyita ra tung nagauyunan yang Dios, luwus dang ipinamakdul na tung yaten ekel tung kagaeman na. Nagkamaninganita ra ta maning tia ay natetenged tung kaampiran tang naa tung anya ang yay nagbeteng tung mga isip tang maging mga tauan nang sadili ang para tung uri, malguran ta ra yang sadiling kasusulawen na may yang pagkamatninlu na. ⁴ Bilang pinakdulanita ra anya yang pinangakuan nang durug kamaal ig durug katimbang yang kantidad na ugud asan da nga puklutay ta yang pagpakemkem ta tung sistimang pangkaliwutan ang asan da ka rin nga diadu yang pagkatau ta ekel tung pagparapsawen ta tung mga kalelyagan tang dati. Asanita ra ka ngaeyangay ta ipagbuat ta yang magatu tung ugali yang Ama tang Dios.

Kaministiran Nirang Magpaawat Ang Para Mamagkatinir Da Ta Pagkatau Nirang Matandes (1:5-11)

⁵ Kapurisu kung paneem-neeman ta yang binuat yang Dios ang atia para tung yaten, magkabagay rang pisan ang ya ra ka man tia ay ipagpaderep tang magpaawat enged ang para siguruen ta ang belagan pa ka ilem ang ita magpadayun tung pagtaraligen ta tung ni Ginuung Jesus, kung indi, prusigiran ta ka ang yang mga ugali ta maging matitinlu. Pati mga kinaisipan ta pawayangen ta ka ang para mamesmesan ta kung unu pay talagang matinlu may yang belag. ⁶ Kaministiran kang maskeitang magsuspindi tung mga kalelyagan tang sadili. Yang sikaren ta ka ang magtenten da yang mga isip tang magagwanta tung mga kaliwagan ig pirmi kang bilug tung kumpurming

nagauiyuan yang Dios. ⁷ Sikaren ta ka ang itang mga tumatalig maggeregmaanita ang katulad ka tung magpurutul ang sereked tung tian. Sikaren ta ka ang pati yang tanan ang mga masigkatau ta gegmaan ta ka ta ustu. ⁸ Kipurki kung ita may mga ugali tang mga maning tia ig kung ya rag deregte agderegte, indiita ra magluang inutil ang andang pisan ay luluaan nang matinlu yang pagkarapulitan tang naa ni Jesu-Cristo. ⁹ Alimbawa, kung tinu pay anda asan tung anya yang mga ugaling maning tia, talagang anday naerem na ang yay durug kaimpurtanting maita tung sasang matuud ang tumatalig. Ay ya pa agari, nalipatan na ra kung unu pa enged ay kapulutan na ang tanya pinunusan da ni Ginuung Jesu tung mga kasalanan na*. ¹⁰ Purisu, mga putulu, imbis magusuyita tung taung maning tia, magpaderepitang magpaita ta pruiba tung mga sadili ta mismu pati tung duma ang ita talagang matuud ang pinilik yang Dios kag bintang nang maging mga tauanita ra anyang sadili. Kipurki kung paderepan ta yang mga ugaling atiang nagkarasambitu†, indiita enged malambeg ang mabalik pa tung dating pagurubraen ta. ¹¹ Yadwa pa, kung paderepan ta yang mga pasais ang atia, kung palgurunita ra nganing yang Dios tung paggaraemen ni Ginuu tang Jesu-Cristong anday katapus-tapusan na ang tanya ka man ay Mananapnay ta, belagan basta-wasta ilem yang pagpalgud na tung yaten, kung indi, durung pisan agkasadya.

Yang Katuyuan Nang Nagsulat Tung Nira (1:12-15)

¹² Purisu gustuu kang lagi ang pirmiamung pademdemenu natetenged tung mga bagay ang atia‡, maskin nagaintindian mi ra, maskin asintadu ra ka yang mga isip mi tung ipinagtulduk tung numyu atiang primiru ang talagang ya ra ka man yang kamatuuran ang liit tung Dios. ¹³⁻¹⁴ Tung pagintindiu, mintras buiaw pa, may ubligasyunu pang magpademdem tung numyu natetenged tung mga bagay ang atia ang para asan da nga paktelayu yang mga isip ming magusuy. Ay kipurki nagaskeanu ang indi ra ilem mabuay yang tiniru taa tung kaliwatan ang naa ang katulad ka tung ipinasanag dang lagi tung yeen ni Ginuu tang Jesu-Cristo§. ¹⁵ Purisu mintras layunaw pa, indiamu tegkaanung paiwan-iwanan ta mupia ang para may sasang magamit ming belagan maliwag ang mademdeman mi yang mga

* **1:9** 1:9 Yang ilyag nang ianing tia, yang taung maning tia sigi ra ilem yang pagpakasalak nang indi na ra ka agintindien. † **1:10** 1:10 Bilang yang nagkarasulat na tung 1:5-7. ‡ **1:12** 1:12 Ya ra tiang mga matitinlung ugaling sinambit na tung 1:3-11. § **1:13-14** 1:13-14 Juan 21:18-19

bagay ang atia tung maskin unu pang urasay, pagkatapus ang andanaw ra taa.

Nagipasanag Na Tung Nira Kung Unu Pay Nagapatielan Nang Pagpapurisigir Tung Nira (1:16-21)

¹⁶ Kipurki telengan mi. Atiing pagpaintindi yamen ang mga apustul tung numyu natetenged tung paglekat ni Ginuu tang Jesu-Cristo taa tung kaliwatan ang naa ang ya ray uras ang ipagpabistu na rang pisan yang puiursa nang maggaraemen, belagan ang duun da ipatielay yamen tung mga isturia-isturiang atiang inimu-imu ka ilem ta mga taung ansianung magimu-imu. Kung indi, duun da ipatielay yamen tung sinakep ang pisan ta mga mata yamen mismu ang ya ra yang kasusulawen nang nagpailala ang tanya may kagaeman nang maktel. ¹⁷ Ay kipurki atiing pagpadengeg ta mupia ni Ama nang Dios tung anya, may busis ang duun manliit tung anyang yay Makagagaem tung tanan ig inding pisan mapasiring-siringan yang kadengegan na ang maning taa yang pagpasapet na tung anya:

“Uay, atia ra yang paganingenung anaw ang ya engaged ay nagagegmaanung* nagauyunan ta mupia,” agaaning.

¹⁸ Dispuis yang busis ang atiing liit tung langit, pati yami mismuy nagngel atiing nagkasira-siraanami ni Jesus duun tung bukid ang atiing naging sagradu sigun tung nainabu tung uras ang atii†.

¹⁹ Kag yadwa pa, duun da ka nga siguruay engaged yamen ang tung uri siguradung magkamatuud da ka man yang nagkaraula yang mga manigpalatay sigun tung paggaraemen yang paganingen nirang Cristo. Dakulu kang tawang na tung numyu kung yay pabilugan ta mga isip ming intindien yang nagkaraula nirang atii. Kipurki ya ray matinlung pitik ang magamit mi ugud asan da nga deepay mi kung yang nagitulduk ta duma tung numyu matuud u kung bukli. Yay maning pa tung sasang kaas ang pagdekal tung makiklep ang naa ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipaglekat ni Ginuu tang Jesu-Cristo ang yay maning pa tung pagtela yang Kalamraganen ang kung maita ra nganing yang pamagpulaw, nagaampayan da ta kasadyaan nirang duru ay nagaskean da nira ang indi ra ilem buay, mandiklat da yang sagiid. ²⁰ Tung pagirintindien mi tung nagkaraula nirang atii, landaw ra engaged tung tanan ang pademdeman mi ang tung tanan ang nagkaraula nira ang

* **1:17** 1:17 Yang pangguuy nang atia tung ni Ginuung Jesus ang tanya yang paganingen nang Ana Na, ya ra kang lagi ay pangguuy yang mga manigula tung paganingen ang Cristong kumawut tung uri ang katulad ka tung Mga Karantaen 2:7, Isaias 5:1 may 42:1. † **1:18** 1:18 Mateo 17:1-5; Marcos 9:2-7; Lucas 9:28-35

pagkatapus isinulat da ka nira, anda enged ang pisan ay nanliit tung sadiling pagirintindien nirang mga manigula, may san taga. ²¹ Kipurki andang pisan ay inula nira natetenged tung kalelyagan ka ilem nirang sadili, kung indi, pinanggaeman da yang Espiritu Santong pinampabitala yang bitala mismu yang Dios‡.

2

Nagapaamanan Na Ang May Mamansiluang Mga Manigtulduk Ang Buklien (2:1-3)

¹ Piru atiating tukaw, may mga tau asan tung mga Israel ang namagambu ang tanira unu tinaligan da ka yang Dios ang magpalatay yang kumpurming ipaske na tung nira buat. Maning si ka tia yang mainabu asan tung numyu. May mga tau kang magambu ka ang tanira unu mga manigtulduk ka yang bitala yang Dios buat. May ipasagusut nirang mga nagitulduk ang kabuklian ang yay ikarangga yang pagirintindien ming ustu tung Dios. Maskin nganing yang nanggawad tung nira atiating pagpakugmatay na ang para tanya ra rin ay tingaraen nirang may kalalangan tung nira, ya pay indi nira agilalaen*. Purisu inali ra ilem ang matakakan ta ikadiadu nira. ² Ang pagkatapus puiding dakele ra asan tung numyung mamananged dang mamagusuy tung mga pagurubraen nirang durug kalalaway ang andang pisan ay eyak-eyak nira. Purisu kung maita ra nganing yang belagan mga tumatalig, asan da nga sawayay nira yang kamatuuran ang nagaususy tang mga tumatalig. ³ Dispuis kumus mainamlukun tung kuarta yang mga manigtulduk ang atia, tagamanamu ra nirang lukuen tung nagitulduk nirang inimu-imu ka ilem nira ang basi pa ra ilem mapaginguartaanamu ilem nira. Ang pagkatapus belagan kang laging intrimis ilem yang paaman natetenged tung kalainan ang ya ray maagmaan nirang asta tung sampa.

Yang Dios Matakung Magpadangat Ta Sintinsia Tung Kumpurming Pagbatuk Tung Anya Ig Matau Kang Magpalibri Tung Kumpurming Pagususy Tung Kalelyagan Na (2:4-10a)

⁴ Talagang matuud tia ay kipurki maskin nganing yang mga angil ang namagpakasalak atiating tukaw†, belag ya patawaray yang Dios, kung indi, ya ikulungay na duun tung

‡ 1:21 1:21 Maayen ang ikumpalar tung sinambit ni Pablo tung 2 Timoteo 3:16.

* 2:1 2:1 Judas 4 † 2:4 2:4a Ya ra yang mga angil ang sinambit ni Pedro tung primirung isinulat na 3:19-20 pati tung isinulat ni Judas 6.

sasang lugar ang nagaguguuyan tung “Tartarus”[‡] ang durug kapinitinsia ig duru kang pisan agkakiklep ugud duun da ielatay na tung uras ang ipagsintinsia nang ultimu tung nira. ⁵ Pati yang mga tau atiang tukaw pa ang anda enged tung kuinta nira yang Dios, indi na ra ka pinatawad, kung indi, pinadangan na ta sintinsiang durug lebat ang yang kaliwatan ang atii pinalenan na. Suluminting ipinalibri na walu ilem nga tauan bilang pamilya ni Noe ang yay nagusuy tung magkatama tung pagterelengen yang Dios ang nunut da ka ta pagparakawutun na yang bitala na tung mga masigkatau na[§]. ⁶ Pati yang mga taung namagtinir duun tung siudad yang Sodoma durua yang Gomora, pinagsintinsiaan na kang pinabungsaran ta apuy ang ya ray nagkuwul tung nirang tanan. Yang mga taung atii ya ray binuat nang sasang mulidu kung unu pay pakawutun yang mga tau ang tanya, anda tung pagintindi nira*. ⁷ Dispuis, baklu ra pabungsaray na ta apuy, ipinalibri na ra na Lot[†] ang yay sasang taung matadleng yang mga ubra-ubra na. Pinagkurian nganing ta mupia ta pagisip nang linuwayan natetenged tung mga pagurubraen yang mga masigkabanwa nang durug pisan agkalalaway ang andang pisan ay eyak-eyak nira ang yang mga katuwulan yang Dios ya ra ilem agliked-likaray nira. ⁸ Bilang yang taung atiang matadleng ta ugali, atiang pagtinir na duun tung nira, kaldaw-kaldaw, agsisiitan ta mupia yang isip nang nagaita kag nagagngel yang mga ubra-ubra nirang pulus ilem lampas tung mga katuwulan yang Dios. ⁹ Intunsis asan da ngaintindiy ta ang yang Dios talagang nagaskeng maglibri tung mga taung kumpurming bilug yang mga isip nira tung kalelyagan na, maskin unu pag liwag yang mga pagsubuk ang magkakawut tung anya. Ig yang kumpurming may mga buat-buat nang mga malalain, nagaske kang magsilut tung nira, mintras nagielat na tung uras ang ipagsintinsia nang pangultimu. ¹⁰ Yang nagaelatan na enged ta sintinsia, ya ra taang mga manigtulduk ta kabuklian ang pamagpapsaw tung kumpurming nagiblen nirang malalaway ang asan da ka nga mansaay nira yang mga sadili nira ig indi ka enged magpagaem tung kumpurming may mga kagaeman, landaw ra tung Dios.

Natetenged Tung Mga Ugali Yang Mga Manigtulduk Ta Kabuklian (2:10b-16)

[‡] **2:4** 2:4b Aparting lugaray tung “Hades may Impirnu.” **§** **2:5** 2:5 Genesis 6:5-8:22; 2 Pedro 3:6 * **2:6** 2:6 Genesis 19:1-29; Judas 7 † **2:7** 2:7 Balikan yang pasanag natetenged tung ni Lot tung Lucas 17:28.

Natetenged tanira durug kapinalangaasen ig mapinagpanadili, anday eled nirang magduminar ang magsaway tung kumpurming tinu pay may kagaeman maskin duun tung langit, maskin taa man tung kaliwutan. ¹¹ Piru yang mga angil ang yay mas maktel ta puiursa kay tung nira, indi nganing pamagpangaas ang pamagbangdan tung nira duun tung katalungan yang Dios. ¹² Kung ay pa atiang indi nira nagaintindian, duun da kag sawayay nirang anda unu ay kuinta na. Yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga ayep ang talunun[‡] ang indi maskeng magtimbang-timbang tung mga isip nira. Yang mga ayep ang atia tung pagterelengen ta kadaklan, anday dumang katuyuan nirang nagkarabui, kung indi, pandeepen da ilem ang pangimatayen. Magkapariu ka yang panampetan yang mga manigtulduk ang atia ay yang mga pagurubraen nirang durug kalalaway, ya ray manggated tung nira tung kalainan. ¹³ Kumpurming mga malalain ang pagkarabuat nira, duun da patupuay yang Dios yang ibles na tung nira. Yang masadya tung isip nira, kumpurming unu ra ilem yang nagiblen yang linawa nira, ya ray papsawan nira, sibayang kaldaw pa ang yag dawalay ta mga tau yang mga ubra-ubra nira. Purisu kung magpakisadu ra nganing tung numyung mga tumatalig ang pagsaragpun, sigi ra ilem yang pagparapsawen nira tung mga kalelyagan nira ang ya ra kay nagikasadya nira ta duru. Teed mi, asanamu rag pakaeyakay nirang agranggaay tung pagterelengen ta duma natetenged tung mga ubra-ubra nirang atia! ¹⁴ Indi ilem mangateleng tung mga baway ang indi mangaisip pa ta malalaway. Maskin muya-muya ra ilem ang tanira mamagpapsaw, anda enged ay kategka-tegkaan yang iwel nirang magpakasalak ta maning tia. Nagatagaman nganing nira ta sunlug yang mga taung belagan pang asintadu yang pagtaraligen nira tung ni Ginuang Jesus. Purisu anday dumang panampetan yang mga kanunusung atia, kung indi, sintinsiaan da ka enged yang Dios tung kalainan ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Ay ya pa agari, nangaagyat da tung pagpagustu nira tung maskin unu ra ilem ay nagalelyagan nira ang indi ra kayanan nira ta pagsuspindi yang pagpapsaw nira. ¹⁵ Kumus binutwanan da nira yang nagaintindian da rin nirang magkatama tung pagterelengen yang Dios, nangapatalang dang namagpakled tung mga ubra-ubrang durung pisan agkalalain. Nangasugut da tung ugali ni Balaam ang ana ni Bosor atiang tukaw pa. Ay tanya durug kaamluk tung kuartang ipakdul tung anya basta buaten na yang sasang

[‡] 2:12 2:12 Judas 10

indi engaged magkatama tung kalelyagan yang Dios. ¹⁶ Piru pinaisip da yang asnu ang nagasaayan na, ang apa kang lagi ang unawis ya ray nabnga tung anya ang midyu ra busis ta tau ang nagsambeng tung anya natetenged tung kakabusan ang ating nagatima nang buaten.

Nagipasanag Na Kung Ya Pa Agari Yang Palaksu Yang Pagdarayaen Yang Mga Manigtulduk ang Buklien (2:17-22)

¹⁷ Yang mga manigtulduk ang naang nagianingu, anday maeklan ming matinlung kungsi tung nira, kung indi, durug ka daya. Yang kaalimbawaan nira, maning pa tung sasang buwun ang naitian da ang ya ra rin ay panaligan ta mga tau ang maayen unung panabwan nira ta wai. Belagan kang asintadu tung kamatuuran yang mga isip nira ang katulad ka tung mga ambun ang kung sampien da nganing ta palet ang maktel, magpurawas da ka ilem. Kapurisu may sasang lugar ang durung pisan agkakiklep ang nagitigana yang Dios tung nira§. ¹⁸ Kung pabitalaen mi tanira, puring magpabugal, ig durug katatalig yang mga nagipasanag nira ang pagkatapus anday kuinta na. Ya ray nagagamit nirang pamagtagam ta sunlug tung mga taung baklu pa ka ilem nagapuklut tung mga pagurubraen ang nagausuy yang mga kaarumanan nirang pamagpatalang pa tung kalelyagan yang Dios. Yang ipagakles engaged nirang ipagdeep tung isip yang mga taung atia, paiwelen si nira tung dating nagapapsawan da rin nirang mga malalaway atiang baklu nananged tung kamatuuran. ¹⁹ Nagapangkuan nganing nira yang mga taung atia ang liwianu ra unu tanirang magbuat ta maskin unu pay nagalelyagan nirang buaten ang pagkatapus tanira mismung pagpangaku, pagpakirepen da nganing tung mga kalelyagan nirang sayud ang ya ray mangumiran tung nira tung ikadiadu yang mga pagkatau nira*. Talagang kirepen tanira ay kipurki kung tinu pay dereegen ta sasang pagurubraen nang malain, yang ilyag nang ianing, ya ray pangirepen tung anya†. ²⁰ Kung nainu pay nangapuklut da tung pagpakemkem nira tung sistima yang kaliwatan ang naang makamamansa ekel tung pagkinapulitay nira ni Ginuu tang Jesu-Cristong yay Mananapnay ta ang pagkatapus magpagamen si yang isip nira tung sistimang atiang binutwanan da rin nira ang ya si kay papaggaemen nira, mas maliwag yang mabtangan nirang atiang paguri kay tung primiru atiang indi pa

§ 2:17 2:17 Katulad ka tung pagkulungan yang mga angil ang nagaguguuan ang Tartarus ang sinambit na tung 2:4. * 2:19 2:19a Balikan yang sinambit na tung 1:4 may tung 2:12. † 2:19 2:19b Ikumpalar tung Juan 8:32-34 may tung Roma 6:16.

nganing nagapuklut. ²¹ Kipurki maayen pa ang indi ra ilem natultulan nira yang tamang pagurusuyun tung kalelyagan yang Dios. Luminus ilem ang natultulan da nira ang pagkatapus ya si panalyuray nira yang nagipanuwul yang Dios tung mga tauan na ang ya ra ka man ay ipinagintriga tung nira yang mga apustul ang para usuyun da nira. ²² Kung ya si ay panalyuray nira, asan da tung nira nga matuuray yang sasang bitala ta mga mamaepet ang maganing,

“Ugali ra kang lagi ta kiru ang pag nasuka ra, balikan na sing panganen yang isinuka na‡.”

May sam bilug pang maning ka tia yang rumbu na ang maganing,

“Ugali ra kang lagi ta bawuy ang maskin dinigu ra, magbalik si ka enged agyapun tung lugmuk ang para duun si magpabalakad-balakad.”

3

Nagaulit Na Kung Unu Pay Katuyuan Nang Nagsulat (3:1-2)

¹ Mga putulung nagamaalu, ya ra tia yang yadwang sulat ang ipinaekelu tung numyu. Parariung ipinaekelu tung numyu ugud asan da nga tagamayu ta barit yang mga isip ming indi pa nagamansaan ta maling nagitulduk. Bilang sasang pagpademdemu ilem tung numyu natetenged tung mga bagay ang nagaintindian mi ra kang lagi. ² Ay gustuung pademdeman mi yang nagkaraula yang mga manigpalatay ang pinamilik yang Dios atiang tukaw pa*, pati yang itinuwul tung yaten ni Ginuu ta† bilang Mananapnay ang ya ra kay ipinagpadapat tung numyu yang mga apustul ang ya ra kang lagi ay tinaligan ming matuud ang pinanuwul ni Ginuu ta.

Nagaulit Na Yang Katadlengan Yang Duma Ang Ti Ginuung Jesus Unu Indi Ra Maglekat (3:3-4)

³ Yang impurtanting maintindian mi ang baklu ra maglekat ti Ginuung Jesus, may mga taung mamansiluang mamagtagam ta saway tung numyu natetenged tung pagpakbat mi tung anyang maglekat. Yang ugali nira, indi enged temegka ang indi ra nira mapapsawan yang mga kalelyagan nirang anday sayud‡. ⁴ Aningenamu ra nira ta

‡ **2:22** 2:22 Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip 26:11 * **3:2** 3:2a Landaw ra yang nagkaraula nira natetenged tung paglekat ni Jesu-Cristo. † **3:2** 3:2b Bilang yang itinuwul na tung mga tauan na ang tanira dapat ang piring riparasiun tung paglekat na ang katulad ka tung sinambit na tung Mateo 24:44, 46. ‡ **3:3** 3:3 Judas 17-18

maning taa. “Ta, indi ti Jesus ang naa may pangaku nang maglekat? Piru ay pa wa? Kipurki telengan mi ra ilem yang mga mamaepet ang namagmangulu tung numyung namagpakbat da ka rin tung anya. Piru nagkarapatay ra ilem ang indi pa ka naglekat. Ay ya pa agari, disti pa atiang primiru ang asta ra ilem simanyan, yang palaksu yang tanan ang bagay ya ka ilem. Anda ka enged ay kaumanan yang kaliwutan,” maganing.

Yang Nagipamarik Na Tung Katadlengan Yang Mga Taung Atiang Paganing Ang Indi Ra Unu Madiadu Yang Kaliwutan (3:5-7)

⁵ Nagaskean da kang lagi yang mga taung atia ang belag matuud yang nagianing nirang anday kaumanan yang kaliwutan. Kipurki kung ya ray papaktelan nirang itulduk, enged da ka enged nirang limung-limungun tung mga isip nira kung unu pay binuat yang Dios atiang tukaw pa. Ay atiang primirung pisan, ekel tung sasang kalalangan na, minyang da yang kaliwutan may yang kalangitan. Pagkatapus wai yang ginamit nang nagimu tung kaliwutan ig tung wai ka ipaltaway na yang katanekan. ⁶ Ang pagkatapus tung kabuayan, ekel ka tung pagkalalangan na, nabunaw ra yang dating kaliwutan ang atii ay pinalempanan na ra ta wai[§]. ⁷ Dispuis, ekel ka tung pagkalalangan na, yang kalangitan may yang katanekan ang naang yag dawalay ta simanyan, ya ray itinigana nang papasaran ta sasang apuy. Bilang nagielat na tung uras ang ipagsintinsia na tung kalainan tung mga taung anda enged tung kuinta nira tanya pati kalelyagan na.

Yang Nagipamarik Na Tung Katadlengan Nira Ang Ti Ginuung Jesus Unu Indi Ra Maglekat Ang Para Magsintinsia (3:8-9)

⁸ Piru mga putulung nagamaalu ta duru, may sasang bagay ang indi mi enged paglipatan. Tung pagpamalad yang Dios, yang sang kaldaw katimbang nang san liwung takun ig yang san liwung takun katimbang na kang sang kaldaw ka ilem*. ⁹ Asan da ngaintindiy ta ang yang Dios belagan mapinawaya-wayaeen ang magkereng tung pinangakuan na ang katulad ka tung nagalaum yang дума. Kung indi, durug kapinarurusun tung numyu[†]. Ay anda enged ay gustu na ang may mablag tung anyang masintinsiaan tung kalainan ang atiang nasambit, may sam bilug. Kung indi, yang gustu

§ 3:6 3:6 Genesis 7:11-21; 2 Pedro 2:5 * 3:8 3:8 Mga Karantaen 90:4 † 3:9 3:9 Puiding may mga tumatalig duun tung mga banwang atii ang ya rang ya rang magpaekel yang mga isip nira tung nagitulduk yang mga manigtulduk ta kabuklian.

na ang basi pa ra ilem ang yang tanan ang mga tau eyangan da ka ta ipagsugat nira tung mga kasalanan nira.

Nagasambit Na Yang Tamang Panangeren Ang Talagang Maglekat Da Ka Enged Ti Ginuung Jesus Ig Madiadu Ra Ka Enged Yang Kaliwutan (3:10)

¹⁰ Piru maskin mapinarurusun tanya, kung kawutun da nganing yang uras ang ipinagtibu na, maglekat da ka enged ti Ginuung Jesus ang para magsintinsia. Yang pagkawut na midyu tung paklag ilem ang katulad ka tung pagkawut yang sasang takawan ang inding pisan nabantayan[‡]. Ay tung uras ang atia yang kalangitan mapareng da ang ya kag denglay yang dinagunu nang durug ketel. Asta yang tanan ang mga parti-parting pagderepet-depetan tung maskin unu pang bagayay § magkatunaw ra ka. Bilang yang katanekan mismu may yang tanan ang mga betang na tunawen yang apuy ang atiang magpasar ang asta indi ra enged maitang uman.

Dapat Ang Pulus Tung Limpiu Yang Tanan Ang Pagurubraen Nirang Mga Tumatalig (3:11-13)

¹¹ Purisu kumus magkadiadu ra ka ilem ka man yang tanan ang atia, unu pang ugaliay ang dapat ipalandaw ming usuyun, kung indi, pulus tung limpiu yang tanan ang pagurubraen mi ang yang kumpurming nagauyunan yang Dios ya enged ay piring ipalusu ming buaten. ¹² Maning tia yang prusigiran mi mintras paglalangkagenamung pagpakbat tung ni Ginuung Jesus ang maglekat tung uras ang ipinagtibu kang lagi yang Dios. Ang yang uras ang atia ya ra ka man ay magakdan yang kalangitan ta kadiaduan nang sirukun. Pati yang tanan ang mga parti-parting pagderepet-depetan tung maskin unu pang bagayay magkasiruk da kang magkatunaw. ¹³ Piru maskin mainabu ra ka man yang tanan ang atia, may baklung kalangitan ig baklung kaliwutan ang nagaelatan ta natetenged ya ra kang lagi ay pinangakuan yang Dios*. Duun tung kalangitan ang atia may tung kaliwutan ang atia, yang tanan ang pagurubraen pulus tung magkatamang pisan tung pagterelengen yang Dios†.

‡ **3:10** 3:10a Mateo 24:43-44; Lucas 12:39-40; 1 Tesalonica 5:2; Ipinagubligar

3:3; 16:15 § **3:10** 3:10b Tung pagintindi yang dumang mga sagad, yang nagadapatan yang sasang bitalang Giniriego ya ra unu yang mga bagay-wagay tung kalangitan ang katulad ka tung kaldaw, bulan, may mga dumakel. Piru kumus yang magdasun ang sinambit ni Pedro ya ra yang kaliwutan may yang mga betang na, mas matinlu yang pagintindi yang dumang mga sagad ya ya ra mismu yang mga betang yang kaliwutan. * **3:13** 3:13a Isaias 65:17; 66:22; Ipinagubligar 21:1 † **3:13** 3:13b Isaias 32:16-18; 60:21; 61:3; 65:25;

Ipinagubligar 21:27; 22:15

Nagapapagbilug Na Yang Pinakaisi Yang Gustu Nang Ianing Tung Intirung Kabilugan Yang Sulat, Magimpisa Tung 1:3 Ang Asta Tung 3:13 (3:14-18a)

¹⁴ Kapurisu mga putulong nagamaalu ta maayen, kumus yang magkainabung atia yay nagaelatan mi, paderepan ming pirmi yang nagaskean ming nagauyunan yang Dios ugud kung insapuen na ra nganing tung numyu yang mga ubra-ubra mi, matelenganamu ra anyang limpiu ig paguruyunanamung magpurutul tung matinlu ang andang pisan ay mabangdan na tung numyu[‡]. ¹⁵ Yadwa pa, anday dumang pagpabetang mi tung pagpararurusun ni Ginuu tang indi pa nagalkat ang para magsintinsia, kung indi, nagapakdulan na yang mga tau ta rugal nira ang basi pa ra ilem matultulan da ka nira yang kalibrian ang pinagtukud na. Maning kang pisan tia yang nasambit tung isinulat ni Pablo tung numyu ang tanya sasa kang putul tang nagamaal ta ta duru. Napagsulat da ta maning tia ay natetenged pinawayang dang lagi yang Dios yang isip na ang para mamesmesan na ta maayen yang mga bagay ang atiang ipinasanag na tung numyu. ¹⁶ Maning ka man tia yang inaning na tung tanan ang nagkarasulat na ang kada masambit na yang natetenged tung paglekat ni Ginuu ta. Kung tung bagay, ang kaisan may dumang nagkarasulat nang midyu maliwag-liwag ang madeep agkali yang gustu nang ianing. Ang pagkatapus yang mga taung kulang yang nagaintindian nira tung kamatuuran ig indi pa nagasiguru kung aypay tamang nagitulduk, kung tagaman nirang ipasanag tung duma yang nagadapatan yang nagkarasulat na, ya rag baliskaray nira. Pati yang nagadapatan yang kadaklan ang mga kasulatan, ya ka. Ang pagkatapus asan da nga gakday nira yang mga sadili nira tung kalainan ang anday katapus-tapusan na. ¹⁷ Kapurisu ta yamung nagamaalu ta duru, kumus nagapaamananamu rang lagi yeen, magbantayamu ra ta mupia tung mga sadili mi ang para indiamu enged magpaguyud yang mga isip mi tung kabuklian ang nagitulduk yang duma tung numyu pati yang mga pagurubraen nirang pamagliked tung mga katuwulan yang Dios, ang indi mi ka enged pagamenan ta mga isip mi[§]. Ay muya kung maalang-alangan mi tia, asanamu ra ngaayangay ta ipagdiskumpiar mi tung nagapananged mi ang asintadu ka rin tung mga isip mi. ¹⁸ Ang para indiamu maguyuran nira, kaministiran ang pirmiamu ra ilem ang magpatawang enged tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagtapnay tung yaten ugud asan da mas

[‡] 3:14 3:14 Balikan yang 3:11. [§] 3:17 3:17 2:1; Mga Binuat-buatan 20:28-31

pang maispirinsiaan ming maispirinsiaan yang kaneeman nang pagpaktel tung numyung magprusigir tung tanan ang nagauyunan na. Kaministiran kang mas pang papegeten mi yang pagpakigkapulit mi tung anya*.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (3:18b)

Magkabagay ang pisan ang tanyay padengegan simanyan ang asta ra ilem tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na.

Taa ra ilem tapusayu yang gustuung ianing tung numyu,

Pedro

* 3:18 3:18 1:5-11

Yang Primirung Isinulat Ni JUAN

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang may sulat taa ti Juan ang sasang apustul ni Ginuung Jesu-Cristo. Ya kay nagsulat yang sasang librung nagaguuyan tung *Yang Isinulat Ni Juan Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo* pati sam bilug ang nagaguuyan tung Ipinagubligar Ni Jesu-Cristo Tung Ni Juan. Yang mga tumatalig ang pinampaeklan na yang sulat ang naa, puiding ya ra yang pitu nga pundaanan duun tung sinakepan yang Asia, bilang duun tung Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, may Laodicea ang ya ra ka man yang nagkarasambit tung Ipinagubligar 1:20-3:22.

Yang ipinagsulat na ay natetenged may mga taung namampablag da tung mga kaarumanan nirang mga tumatalig natetenged nagaparti ra ta pagirintindien tung kadaklan (2:19). Pamagturuldukan yang belagan tama sigun tung pagkabetang ni Ginuung Jesu-Cristo. Ay yang nagapapaktelan nira ang kumus yang mga tinanguni ta unu mansadu ta malain, purisu yang Dios tanya, indi unu puiding magingtaung bilug kipurki tanya sagradu. Ti Jesu-Cristo unu nagpasuad-suad da ilem tung tau. Indi unu nagingtaung bilug ang katulad ka tung nagitulduk na Juan. Kag yadwa pa, indi ka mamagimpurmi ang ti Jesus paglinukutay tanira yang Dios tung pagkadios. Tung pagintindi nira, tau ka ilem (2:22-23; 3:23; 4:15; 5:10). Belagan ilem mali yang nagitulduk nira, kung indi, pati yang mga ubra-ubra nira, indi ka pagkatama. Kipurki tung pagintindi nira, anday bali unu ang yang mga tumatalig magpadayun tung pagpakasalak nira ig anday bali unung indi ra maggeregmaan tanirang magpurutul.

Simanyan, kumus nagkamaning da ta maning tia, nagaskean ni Juan ang may durua rang bagay ang kaministiran nirang masiguru ang para mas magbaked yang paniel-tiel nira tung kamatuuran. (1) Kaministiran ang masiguru nira ang yang balitang nagapananged nira natetenged tung pagkabetang ni Jesu-Cristo, talagang matuud ang liit tung Dios. (2) Kaministiran kang masiguru nira ang tanira mismu inana rang matuud yang Dios bilang pinaeyangan na ra ta ipagpangabui nirang baklu ang atu tung pagpangabui na mismu ang anday pagtapusan na.

Purisu kung papagbilugun yang gustu ni Juan ang ianing tung sulat ang naa, ya ra taa. Sasa may sasa tung nira, masiginsapu tung anya-anyang sadili ang para masiguru

na ra kung tanya ana yang Dios ang matuud u kung belag. Purisu pinakdulana na tanira ta mga pitik ang impurtanting pagpasunairan nira tung panginsapu nira tung mga sadili nira. (1) Kaministiran isipen nira kung unu pay nagapananged nira sigun tung pagkabetang ni Jesus. Ay kung tinu pay indi pananged ang tanya Dios kang lagi atiang indi pa nagapangintau taa tung kaliwatan ang naa, mali yang pagirintindien na (1:1-2; 2:22-23; 3:23; 5:20). Ig kung tinu pay indi pananged ang tanya nagingtaung bilug ang pariu ka tung pagkatau tang mga tau, ya ka, mali ka (4:2-3). (2) Kaministiran da kang isipen nira yang pagpangabui nirang pangaldaw-kaldaw, kung pagbuat yang magkatama tung pagterelengen yang Dios bilang pagtuman yang nagipanuwal na tung nira u kung anda (3:6-7, 24). (3) Kaministiran kang isipen nira kung paggeregmaan tanirang magpurutul ta ustu u kung anda (2:9-11; 3:11, 15, 23; 4:7, 20-21). Kung ya ray mga pitik ang gamiten nirang manginsapu tung mga sadili nira, asan da nga siguruay nira kung tanira inana ra yang Dios ang matuud u kung indi (3:9; 4:7; 5:1, 4, 18). Indi mataluk kung pagatiniran da tanira yang Espiritu Santo u kung anda (3:24; 4:13). Kung yang sasang tau indi pa nagipanganang uman yang Espiritu Santo, indi makayang magbuat yang magkatama, indi ka makayang magegma ta ustu tung mga putul na, ig indi ka makayang magtuman yang nagipanuwal yang Dios. Purisu dakulung kaministiran ang sasa may sasa, masiginsapu tung anyang anyang sadili ang yang mga pitik ang atia ya ray gamiten na ang para asan da engaged nga siguruay na kung tanya matuud ang ana yang Dios u kung belag. Kipurki yang taung paganing ang tanya pagrinampilay ra tanira yang Dios ig paggegma ka tung Dios ang pagkatapus yang nagipanuwal yang Dios tung anyang, indi na kag tumanen, pati yang mga putul nang mga tumatalig indi na kag gegmaan, kung indi, ya ra agademtay na, talagang buklien yang taung atia. Piru kung may taung pagtuman da yang nagipanuwal yang Dios ig paggeregmaen ka ta ustu tung mga putul nang mga tumatalig ig tama ka yang pagparanangeren na natetenged tung pagkabetang ni Jesu-Cristo, asan da nga siguruay na ang tanya inana rang matuud yang Dios ig pinatiniran na ra ka tung Espiritu Santo.

Pagpasanag ti Juan Natetenged Tung Katengdanan Na Ig Sigun Tung Nagipagsulat Na Tung Nira (1:1-4)

¹ Napagsulataw ra tung numyu natetenged tung sam bilug ang naa ang yay maning pa tung bitalang ipinaganing yang

Dios tung yaten ang mga tau*. Tanya yang pagpaeyang ta pagpangabuing baklu tung nira. Atiing anda pay nagaimu, asan da kang lagi. Piru atiing pagingtau nang bilug taa tung kaliwutan, nagngel yamen ang nagbitala, sinakep ka ta mga mata yamen, pinagpaniiran ka yamen yang mga pagurubraen na, ig nagkaradeenan ka ta mga kalima yamen. ² Yang klasi yang pagpangabui na bistung pisan tung yamen ang mga apustul na. Purisu ya ray nagipagpaingmatuud yamen tung numyu natetenged tung anyang pagpaeyang tung mga tau ta pagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na. Disti pa atiing anda pay nagaimu, pagrinampilay kang lagi tanira yang paganingen nang Ama na ang pagkatapus, ipinagpailala ra yang Dios tung yamen. ³ Kapurisu pagpaintindiami ra nganing tung numyu natetenged tung taung naang nagasambitung naita yamen kag nagngel yamen ugud magpakiglaketamu ra ka tung pagsarasaan yamen yang Ama tang Dios durua yang paganingen nang Ana Na ang ya ra ti Jesu-Cristo. ⁴ Yang ipinagsulatu tung numyu ay ugud asan da ka magbugus yang kasadyaan tang tanan ang magpurutul.

Nagapaprusigir Na Ang Yag Paatuay Nira Yang Pagkamasadlaw Yang Dios Ugud Pirmi Tung Matinlu Yang Pagnurunutan Nira (1:5-2:2)

⁵ Ya ra taa yang nagngel yamen tung ni Jesu-Cristo ang pagkatapus numyan ya ra kay nagipagpaintindi yamen tung numyu. Yang pagkadios yang Dios limpiung pisan. Yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang durung pisan agkasadlaw ang anda enged ang pisan ay laket nang makiklep, maskin gesye ilem. ⁶ Ig disir, kung maganingita ang matinlu yang pagpakignunut ta tung Dios ang pagkatapus pagusuyita tung makiklep, ita ra ka ilem agpagbukli ig indiita ra ka pagusuy tung kamatuuran. ⁷ Piru kung pagusuyita ra tung masadlaw ang atu tung pagkamasadlaw na, durug tinlu yang pagpakignunut ta tung anya pati yang pagnurunutan tang magpurutul, ya ka. Ig kung disgrasia mapagbuatita ta kasalanan, maimung mapunasanita ka anya ekel tung pagpaturuk ni Jesus yang dugu na ang tanya ka man yang paganingen nang Ana Na. ⁸ Piru kung maganingita ang anday kasalanan ang binuat ta, yang sadili ta mismu ya ray nagaluku ta ig indiita pa nagadultan yang kamatuuran ang ipinagpabunayag yang Dios. ⁹ Piru kung mangaminita tung Dios ang nagbuatita ra ka man ta kasalanan, atia, patawarenita ra anya ang nunut da ka ta pagpunas na tung mansa yang maskin unu

* 1:1 1:1 Juan 1:1

pang malainay ang binuatan ta. Ya ray mataligan ta tung anya natetenged ya ra kang lagi ay pinangakuan nang indi na maisulan. Yang pagpatawad na tung yaten belagan ang maganing ang yang binuatan ta ya ra ilem agsapay-sapayay na, kung indi, may mabaked ang nagapatielan nang magpatawad ang ya ra ka man yang pagpakugmatay ni Jesus[†]. ¹⁰ Kung maganingita ang indiita rang pisan nagbuat ta kasalanan, asan da ngaipaimukliay ta yang Dios ig asan da ka ngaipailalaay ta ang yang bitala na andang pisan ay apiktar na tung yaten. Ay kipurki may inaning na ra kang lagi ang yang tanan ang mga tau luwus dang nagbuat ta kasalanan.

2

¹ Yamung agkawigenung mga anaung sadili*, yang ipinag-sulatu ta maning tia tung numyu ay ugud basi pa ra ilem indiamu enged magbuat ta kasalanan. Ugaring disgrasia, kung tinu pa tung yaten ay mapagbuat ta kasalanan, may sasang pangerengan tung yaten duun mismu tung katalungan yang Ama tang Dios ang para asan da mapatawad tung kasalanan na. Anday duma, ya ra ti Jesu-Cristo ang yang tanan ang buat-buat na pulus matadleng tung pagterelengen yang Dios. ² Tanya mismu yay napasapul tung sintinsia yang Dios ang dapat da rin dumangat tung yaten ugud asan da ngaulikay yang kasisilagen na tung yaten ang para mapatawarita ra anya tung mga kasalanan ta. Belagan ilem yang yaten ang mga kasalanan ang sarangan nang mapatawad, kung indi, pati yang mga kasalanan yang tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwatan, ya ka.

Kaministiran Ang Yang Mga Ugali Nira Magatu Tung Ugali Ni Jesu-Cristo (2:3-6)

³ Tung maning taang palaksu masiguru ta ra ang ita talagang pagrinampilayita rang matuud yang Dios ekel tung pagturbanen ta yang nagipanuwul na tung yaten. ⁴ Kung tinu pay paganing ang pagrinampilay ra tanira yang Dios ang pagkatapus indi ka nagapagtuman yang nagipanuwul na tung anya, buklien da tanya ig indi pa nagadultan yang kamatuuran ang ipinagpabunayag yang Dios. ⁵⁻⁶ Piru kung tinu pay pagtuman yang nagipanuwul yang Dios tung anya, asan da ta tau ang yang apiktar yang gegma yang Dios tung anya nasalapay ra tung intinsiun na. Maning taa masiguru

† 1:9 1:9 Roma 5:6-10 * 2:1 2:1 Tanira kinawig ni Juan ang mga ana nang sadili ay natetenged atii kanay, tanyay nagpadagen-dagen tung nira natetenged tung pagparanangeren nira tung kamatuuran may tung pagurusuyun nira. Bilang nagpakbung da tung sasang tatay ang nagpaiwan-iwan tung mga ana na.

ta ang pagpakigkapulitita ra tung anyang matuud. Kung tinu pay paganing ang tanya pagpakigkapulit da tung Dios, dapat ang yang mga ugali na atu tung mga ugali ni Ginuung Jesus atiang taa pa rin tung kaliwatan ang naa.

Nagapaprusigir Nang Maggeregmaan Tanirang Magpuru-tul Ta Ustu (2:7-11)

⁷ Mga putulung nagamaalu, belagan baklu yang katuwulan ang naang sambitenu tung numyu, kung indi, ya ra yang dating katuwulan ang naintindian mi atiang primirung pagintriga mi yang mga sadili mi tung ni Jesu-Cristo. Yang dating katuwulan ang atia lugud da kang lagi tung Matinlung Balitang ipinangel yamen tung numyu. ⁸ Utru si, puidi kang aningenung katuwulan ang may pagkabaklu na gated atii kanay baklu ilem naita ta mga tau tung ni Ginuung Jesus atiang pagtuman na. Pati simanyan, baklu ka ilem nagaita yang mga kaarumanan mi tung numyu ekel tung pagturbanan mi. Ay ya pa agari, binutwanan mi ra yang mga ubra-ubra ming malalain ang maning pa tung nalimwasanamu ra ta makiklep ang pagkatapus nagintraamu ra pagburuaten yang matitinlu ang maning pa tung tinlaanamu ra ta masadlaw. ⁹ Purisu kung tinu pay paganing ang tanya unu pagusuy tung masadlaw ang pagkatapus pagdemet tung sasang putul na tung ni Ginuu ta, yang taung atia, indi pa ka enged nagaliit tung makiklep ang asta ra ilem simanyan. ¹⁰ Piru kung tinu pay paggegma tung putul na, talagang yay pagusuy ra tung masadlaw ig indi ra ka magbuat ta sasang ikarangga yang pagtaraligen yang putul nang atia †. ¹¹ Kung tinu pay pagdemet tung sasang putul na tung ni Ginuu ta, yang taung atia tung makiklep pa. Maning pa tung pagdereb da ilem tung makiklep. Indi na ilem nagaskean yang panalungaan nang malain‡. Ay kipurki yang makiklep ang atiang pagatiniran na, ya ray namuray tung isip na.

Pagpailala Ra Ti Juan Ang Dakulu Yang Kumpiansa Na Tung Nira Ang Tanira Mga Tumatalig Ang Matuud (2:12-14)

† **2:10** 2:10 “ig indi ra ka magbuat ta sasang ikarangga yang pagtaraligen yang putul nang atia.” Tung bitalang Giniriego, puiding maning taa yang palaksu na: “ig indi ra ka magbuat ta sasang ikarangga yang pagtaraligen na.” ‡ **2:11** 2:11 “Indi na ilem nagaskean yang panalungaan nang malain.” Tung pagirintindien yang дума, yang gustu nang ianing, maning taa. “Indi na ilem nagaskean ang ya ray ikalain nang mablag da tung Dios ang asta tung sampa.”

¹² Napagsulataw ra tung numyung agkawigenung mga anaung sadili§ ay kipurki nagaskeanu ra ang atiang primirung pagtalig mi tung ni Jesu-Cristo, pinatawaramu ra yang Dios tung mga kasalahan mi ekel tung pagpakugmatay ni Jesu-Cristo. ¹³ Napagsulataw ra tung numyung pagtegasan da tung pagtaraligen mi ang maning pa tung mga amaen ay kipurki nagaskeanu ra ang pinaeyanganamu ra ta kaampiran mi tung ni Jesu-Cristo ang atiang anda pay naimu, asan da kang lagi. Napagsulataw ra tung numyung durug derep ang katulad ka tung mga sultirus ang pagsinupang da ay kipurki nagaskeanu ra ang nadeegan mi ra ti Satanas ang durug kalain yang intinsiun na tung numyu. ¹⁴ Napagsulataw ra tung numyung bugus yang pagtaraligen mi tung ni Jesu-Cristo ang katulad ka tung mga mamula ay kipurki nagaskeanu ra ang pinaeyanganamu ra ta kaampiran mi tung Ama tang Dios. Napagsulataw ra tung numyung pagtegasan da tung pagtaraligen mi ang katulad ka tung mga amaen ay kipurki nagaskeanu ra ang pinaeyanganamu ra ta kaampiran mi tung ni Jesu-Cristo ang atiang anda pay naimu, asan da kang lagi. Napagsulataw ra tung numyung durug derep ang katulad ka tung mga sultirus ang pagsinupang da ay kipurki nagaskeanu ra ang durug baked yang paniel-tiel mi tung mga tuksu ig agserewenamu ra ka yang bitala yang Dios ang asta nadeegan mi ra ti Satanas ang durug kalain yang intinsiun na tung numyu.

Nagapaamanan Na Tanira Ang Indi Enged Magpagamen Yang Mga Isip Nira Tung Sistimang Pangkaliwutan (2:15-17)

¹⁵ Indiamu enged magpagamen yang mga isip mi tung sistimang pangkaliwutan ubin yang maskin unu pang mga palaksuay na. Ay kung tinu pay magpagamen yang isip na asan, indi ra ka enged masarang ang magegma tung Ama tang Dios*. ¹⁶ Ay ya pa agaring mapaggegma tung Dios ang yang nagapagamenan na maning taa yang mga palaksu na. Asan da ta pagsikad na yang sadiling kalelyagan na ang indi ra temegka ang indi na papsawan. Asan da ka ta pagsikad tung kumpurming unu pay takes tung pagteleng na, maskin kuntra tung Dios, ya pa ka enged ay demtan nang eklan. Asan da ka ta taung mapinagpabugal ang yang pagkabetang nang abwat yay nagataligan na. Yang mga palaksu nang maning tia belagan liit tung Ama tang Dios, kung indi, liit ka ilem taa tung sistimang pangkaliwutan ang naa. ¹⁷ Aywa

§ 2:12 2:12 Kung aywat agkawigen nang mga ana nang sadili, balikan ta yang pasanag tung 2:1. * 2:15 2:15 Maayen ang ikumpalar ta tung sasang inaning ni Ginuung Jesus tung Mateo 6:24.

magpagamenita asan sindu magtataklib da ka ilem pati yang kumpurming nagalelyagan yang pamagpaguyud, ya ka. Piru kung tinu pay pagtuman yang kalelyagan yang Dios, yay magnatis tung anya ang asta tung sampa.

Nagapaamanan Na Natetenged Tung Duma Ang Pamagpakigkuntra Tung Ni Ginuung Jesus (2:18-25)

¹⁸ Yamung magkawigenung mga anaw, kung isip-isipenu, midyu tung alenget da yang pagtapusan yang panimpung naa. Nagngel mi ra ka ang tung uri may sasang taung maglua ang yay magpakigkuntra tung ni Ginuung Jesu-Cristo[†]. Ang pagkatapus numanyan ang mga panguras ang naa, dakele rang mga palatkaw nang pamaglua[‡]. Purisu asan da nga pamalaray ta ang alenget da yang pagtapusan yang panimpung naa. ¹⁹ Maskin dating mga kaarumanan ta yang mga taung atia, piru belagan ang maganing ang yay mga kaarumanan tang matuud. Kipurki kung tanira mga kaarumanan tang matuud, namagpadayun pa rin yang pagpakigputul nira tung yaten. Piru kumus namagpablag da, bistu ra ang belagan kang laging mga putul tang matuud[§]. ²⁰ Piru ta yamu, pinaeyanganamu ra ta ipagintindi mi tung kamatuuran ekel tung Espiritu Santong ipinatnir tung numyu ni Jesu-Cristo ang ya ka man yang ultimung Mananapnay ang pinilik yang Dios. Purisu yamung tanan nagaintindi ra kung unu pay matuud ang nagitulduk may yang belag. ²¹ Yang ipinagsulatu tung numyu, belagan ang maganing ang nagipabtangamu ra yeen ang indiamu pa nagaske yang kamatuuran, kung indi, natetenged ang nagaskeanung nagaintindian mi ra ig nagaskean mi ra ka ang anday nagitulduk ang bukli ang mageyang tung kamatuuran. ²² Yang pinakabuklien ang mga tau ya ra yang kumpurming paganing ang ti Jesus unu belagan yang paganingen ang Cristo bilang yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios. Ya ra ka man taang nagianingung pagpakigkuntra tung ni Ginuung Jesus. Yang pagpakigkuntra nira tung anya ya kay pagpakigkuntra nira tung ni Ama na ay indi ra agilalaen nira yang kamtangan yang paganaan nirang magama ang sasay pagkadios nira. ²³ Kumpurming tinu pay paganing ang ti Jesus unu indi paglinukutay tanira yang Dios tung pagkadios, anda enged ay pagpakigsasa na tung Dios mismu ang yay Ama. Piru kumpurming tinu pay pagpauyun ang ti Jesus sasay pagkadios nira yang Dios, yay pagpakigsasa tung Dios

[†] 2:18 2:18a 2 Tesalonika 2:3-4.

[‡] 2:18 2:18b Sinambit na si yang

magpakigkuntrang atia tung 4:3.

[§] 2:19 2:19 Maayen kung ikumpalar ta tung Mga Binuat-buatan 20:29-30.

mismu ang yay Ama. ²⁴ Kapurisu ta numyu, yang bitalang ipinagnel tung numyu atiang primirung pagtalig mi tung ni Ginuung Jesus, kaministiran ang ya enged ay paginetegan ta isip mi ang para dayun-dayun yang pagpakigkapulit mi tung ni Jesus ang yay paganingen ang Ana, durua tanira yang paganingen nang Ama na. ²⁵ Dispuis ya taa yang pinangakuan yang Dios tung yaten ang kumpurming pagpadayun tung pagpakigkapulit tang atia tung anya. Tugtanita anyang magpakigsapen tung anya ang asta tung sampa.

Kaministiran Ang Padayunan Nira Yang Nagitulduk Yang Espiritu Santo Tung Nira Atiang Primiru (2:26-27)

²⁶ Yang mga bagay ang atia isinulatu ra nganing tung numyu ugud paamanenamu ra yeen natetenged tung mga taung atiang pamagtagam tung numyu ta pagpatalang yang pagirintindien mi tung kamatuuran. ²⁷ Piru ta numyu, yang Espiritu Santong ipinatinir ni Jesu-Cristo tung numyu, yay pagpakeen da tung numyu. Purisu anday ministir ang magpatuldukamu pa tung dumang mga manigtulduk, kung indi, yang Espiritu Santong yay pagturuldukanen tung numyu yang tanan ang kaministiran ming maintindian ig yang nagitulduk na tung numyu, belagan bukli, kung indi, pulus matuud. Purisu magpadayunamu tung kumpurming magatu tung dating itinulduk na tung numyu.

Dapat Ang Ipadayun Nira Yang Pagburuaten Nira Yang Magkatama Ugud Kung Maglekat Da Nganing Ti Jesu-Cristo, Indi Ra Mangaeyak Tung Anya (2:28-29)

²⁸ Yamung magkawigenung mga anaw, idayun mi yang pagpakigkapulit mi tung ni Jesu-Cristo ugud kung maglekat da nganing ang magpabistu, indiita ra dapat ang meyak tung anya, kung indi, maktel da ka enged yang isip tang manalunga tung anya tung uras ang atia. ²⁹ Kumus nagaskean mi ka ang yang Dios pirming pagbuat ta magkatama, maskean mi ra ka ang kung tinu pay pagpadayun tung pagburuaten na yang magkatama, ya ray sasang pruibang tanya inana ra ka man yang Dios ang matuud.

3

Nagapaamanan Nang Indi Enged Magpasunlug Tung Duma Ang Para Magpadayun Pa Rin Tung Pagpakasalak Nira (3:1-10)

¹ Teed mi tiang gegmang ipinagpaita yang Ama tang Dios tung yaten kung unu pag kalutuk! Aganingenita nganing anyang mga anaita ra anyang sadili! Ig matuud ka man

ang ya ra ka man taang nagabtangan ta. Ya ray natengeran na ang indiita rag sapten yang mga taung pamagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan ay natetenged indi kang lagi sinapet nira ti Jesus ating taa pa rin. ² Mga putulung nagamaalu ta duru, yang pagkabetang ta numaan, mga anaita ra ka man yang Dios. Ugaring kung unu pay kaalimbawaan yang mabtangan ta tung uri, indi na pa nagipabunayag tung yaten yang tanan ang kamtangan na. Nagaskean ta ilem ang kung maglekat da nganing ti Ginuung Jesus ang magpabistu, magatuita rang pisan tung anya ay natetenged tung uras ang atia, mabilugan ta rang pisan yang pirsunal na. ³ Purisu kung tinu pay may nagipagpakisewat na tung ni Ginuung Jesus ang ang para mabilugan na, asan da ngaeyangay ta ipagpulidu nang pirmi tung mga ubra-ubra na ang para magatu rang magatu tung anyang dati kang laging limpiu. ⁴ Piru kung tinu pay pagpadayun tung pagpakasalak na, asan da nga likday na yang mga katuwulan yang Dios ay natetenged yang kamtangan yang pagpakasalak yang sasang tau tung Dios, ya ra yang paglilikeran na tung mga katuwulan na. ⁵ Nagaskean mi ra ka ang yang inangay ni Jesu-Cristo tung kaliwutan ang naa ay ugud mapunasanita ra anya tung mga kasalanan ta. Ig aske mi ra ka ang inding pisan nagpakasalak tanya may mininsa. ⁶ Purisu kumpurming tinu pay pagpakigkapulit da tung anya, indi ra pagpadayun tung pagpakasalak na. Piru kumpurming tinu pay pagpadayun tung pagpakasalak na, indi ra kang lagi nagpakirampil tung anya.

⁷ Kapurisu mga anaung nagagegmaanu ta duru, magamligamu ang indiamu madayaan ta duma. Kipurki yang taung masarang ang magbuat ta matadleng, suluminti ilem yang taung matadleng ka yang pagkatau na. ⁸ Piru kung tinu pay pagpadayun tung pagpakasalak na, ti Satanas ya ray may anya tung anya. Kipurki pagkapariu ra ka ilem tung ni Satanas ang disti pa ating indi pa nagaimu yang kaliwutan, pagpakasalak da kang lagi. Pagkatapus yang inangay taa yang paganingen ang Ana Yang Dios ay ugud ranggaen na yang pagurubraen ni Satanas. ⁹ Kumpurming tinu pay inana ra yang Dios, indi ra pagpadayun tung pagpakasalak na kipurki tinenakan da yang Dios yang sadiling irinsia na ang asan da nga paeyangay na ta baklung ipagpangabui nang katulad ka tung sasang similyang pagpaeyang ka ta burak nang baklu. Purisu yang taung atia, indi ra maimung magpadayun tung pagpakasalak na natetenged inana ra yang Dios. ¹⁰ Kapurisu taa ra nga bistu

kung tinu pay inana ra yang Dios ang matuud ig kung tinu pay ana ni Satanas. Kumpurming tinu pay indi pagbuat yang magkatama tung pagterelengen yang Dios, bilang indi paggegma tung mga aruman nang mga tumatalig, yang taung atia indi ra kang lagi inana yang Dios.

Nagapapagprusigir Nang Maggeregmaan Tanira Ta Ustu (3:11-18)

¹¹ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged maning taa yang bitalang ipinanggal tung numyu atiang primirung pagtalig mi tung ni Jesu-Cristo: ita unung mga tumatalig, dapatitang maggeregmaan. ¹² Indiita magusuy tung ni Cain ang nagpagaem yang pupusukun na tung ni Satanas ang asta inimatay na ra ka man yang ari na. Natetenged tung unu pa inimatay na, kung indi, natetenged yang anyang ubra-ubra sayud tung pagterelengen yang Dios ang yang ubra-ubra yang ari na yay magkatama. ¹³ Kapurisu mga kaputulan, indiamu ilem mabereng kung demtanamu yang mga taung pamagpaguyud tung sistimang pangkaliwatan ang kuntra tung kalelyagan yang Dios. ¹⁴ Ay ta yaten, nagaskean ta ra ang naliitita ra tung dating panalugpatay ta tung Dios ig nalakerita ra ka tung pagkamaderep tang magtuman yang kalelyagan na gated simanyan nagapaggegmaita ra tung mga putul ta tung ni Ginuu ta. Piru kung tinu pay indi nagapaggegma tung mga putul na tung ni Ginuu ta, indi pa nagaliit tung dating panalugpatay na tung Dios*. ¹⁵ Kumpurming tinu pay pagdemet tung sasang putul na tung ni Ginuu ta, katimbang nang sasang nangimatay ra ta tau tung pagterelengen yang Dios ig nagaskean mi ra ka ang yang sasang nangimatay ta tau indi naeyangan ta baklung pagpangabui nang anday pagtapusan na. ¹⁶ Maning taa mabilugan ta yang kantidad yang matuud ang gegma ang ti Jesu-Cristo nagpakugmatay para tung yaten. Purisu ta yaten, kaministiran kang maggegmaita ra ka tung mga putul ta tung ni Ginuu ta, maskin magaterita pa tung kamatayen. ¹⁷ Piru kung may sam bilug tung yaten ang may kaya ang pagkatapus nagadipara na yang sasang putul na tung ni Ginuu tang nagaliwagan da ta duru tung pagpangabui na, piru indi na ra ka ildawan, ya pa agaring aningen ta pa ang tanya paggegma ra tung Dios? ¹⁸ Mga anaung nagamaalu, kaministiran ang belagan ka ilem tung tumbung yang dilak ta yang paggeregmaan tang magpurutul, kung indi, ipaita

* **3:14** 3:14 Ikumpalar tung inaning ni Ginuung Jesus tung Juan 5:24.

ta tung mga buat-buat ta ang para maging matuud da yang paggeregmaen ta.

Nagapapagprusigir Nang Mamagpadayun Tung Pagpananged Nira Ang Ti Jesus Sasay Pagkadios Nira Yang Dios Ig Mamagpadayun Ka Tung Paggeregmaan Nirang Magpurutul (3:19-24)

19-20 Kung maning tia yang kantidad yang paggeregmaen ta tung mga putul ta, asanita ra masiguru ang talagang pagusuyita ra ka man tung kamatuuran ang liit tung anya. Purisu kung magpalengetita ra nganing tung anyang magampu, maskin mabasulita pang kaisan yang mga painu-inu tang belag dang klaradung matuud, mapalimeng ta ra ka engaged yang mga isip tang magulu gated yang Dios mas landaw ta nagaskean na kay tung nagaskean yang mga painu-inu ta ay luwus ang nagakdekan na. Purisu nagaskean na ra ang yang pagasikad ta engaged ang yang mga pagurubraen ta ipausuy ta ra engaged tung kalelyagan na[†]. ²¹ Mga putulong nagamaalu ta duru, kung indiita rag basulun yang mga painu-inu ta, maktel yang isip tang manalunga tung Dios. ²² Ig kung unu pay ingalukun ta tung anya, ya ray ipakdul na tung yaten natetenged yang nagituwul na tung yaten yay nagatuman ta bilang pagusuyita ra tung nagauyunan na. ²³ Ya taa yang nagituwul na tung yaten. Dapatitang magpadayun tung pagparanangeren ta ang pulus matuud yang ipinagpailala ni Jesus natetenged tung pagkabetang na ang tanya ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios sigun tung paglinukutay nirang magama tung pagkadios. Bilang tanya yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maging Mananapnay ig maggaraemen. Ig yadwa pa, dapatita kang magpadayun tung paggeregmaan tang magpurutul. Yang duruang atia yay nagituwul na tung yaten. ²⁴ Kumpurming tinu pay pagtuman yang nagituwul nang atia, asan da ta taung pagpakigkapulit da tung anyang matuud ig nagasaliran da yang Dios yang pagpangabui na. Maning taa masiguru ta ang yang pagpangabui na nagisalid na ra tung yaten ekel tung pagirimakluen tung mga isip ta yang Espiritu Santong ipinatinir na tung yaten.

[†] **3:19-20** 3:19-20 Aparti kusas kung yang nagipagbasul yang mga painu-inu ta tung yaten matuud da. Atia dilikadung palimengen ta pa kipurki ya ray busis yang Espiritu Santong pagpademdem tung yaten natetenged tung sasang binuat tang belagan tama. Dapat intindien ta rang lagi tia (Ikumpalar tung Mateo 5:23-24).

4

Yang Nagipagpaaman Na Natetenged Tung Mga Manigtulduk Ta Kabuklian (4:1-6)

¹ Mga putulung nagamaalu ta duru, indiamu ra magpakali-kaling mananged tung maskin unu pay nagitulduk natetenged tung Dios, kung indi, pasadsaran mi ra kanay ta maayen ugud madeep mi kung matuud ang liit tung Dios u kung belag. Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged duru rang namagluang mga manigtulduk ta kabuklian ang pamagambu ang tanira unu mga manigpalatay yang bitala yang Dios buat. ² Maning taa mabilugan mi kung liit tung Dios yang nagitulduk nira. Kumpurmi tinu pay pagubligar ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Cristong pinangakuan yang Dios ig nagingtau enged ang bilug, yang nagitulduk yang taung atia liit tung Dios. ³ Piru kung tinu pang manigtuldukay ang indi magubligar natetenged tung ni Jesus ta maning tia, belagan liit tung Dios yang nagitulduk na, kung indi, uyun ang pisan tung sistima yang sasang magpakigkuntra tung ni Jesu-Cristo ang ya ra kay nabalitaan ming maglua tung uri ang pagkatapus yang manyu na taa ra pagsagusut da tung kaliwutan numayan*. ⁴ Piru ta yamung agkawigenung mga anaw, yang may anya ra tung numyu ya ra yang Dios. Purisu indiamu ra nagpadeeg tung mga taung atia. Ay kipurki yang Dios ang pagpaktel tung numyung panguntiel mas maktel tung ni Satanas ang yay pagpaktel tung kumpurming mga taung pagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan ang naang balawag tung Dios. ⁵ Yang mga manigtulduk ang atiang nagaaningu lugud tung sistimang atia. Purisu yang magkatunu tung sistimang atia ya ra ka man nganing ay nagipagtulduk nira ig ya ra kay nagapananged yang mga taung kumpurming pagpaguyud ka tung sistimang atia. ⁶ Ta yamen ang mga apustul, kumus yang Dios yay may anya tung yamen, kumpurming tinu pay may kaampiran na tung anya, yay pananged tung nagitulduk yamen. Piru yang sasang taung belagan Dios yang may anya tung anya, indi pananged tung nagitulduk yamen. Purisu asan da nga bilugay ta yang nagitulduk ang matuud may yang nagitulduk ang makatatalang.

Kaministiran Ang Maggeregmaan Tanirang Magpurutul Kumus Pinaitaan Da Tanira Yang Dios Ta Mulidu Kung Ya Pa Agari Yang Ustung Paggeregmaen (4:7-11)

* 4:3 4:3 Yang magpakigkuntra tung ni Jesu-Cristong atia, sinambit na ra kang lagi tung 2:18.

⁷ Mga putulung nagamaalu, kaministiran ang maggeregmaanitung magpurutul natetenged yang gegma liit tung Dios. Kag yadwa pa, kumpurming tinu pay paggegma tung mga putul na tung ni Ginuu ta, ya ray pruibang tanya inana ra yang Dios ang matuud ig pagrinampilay ra tanira. ⁸ Kung tinu pay indi paggegma tung mga putul na tung ni Ginuu ta, indi pagrinampilay tanira yang Dios, kipurki yang ugali yang Dios maginegmaen tung yaten ang mga tau. ⁹ Maning taa yang pagpaita yang Dios yang gegma na tung yaten. Yang paganingen nang Ana Nang indi mapakdingan ya ray tinuwul nang magpakiunung tung yaten ang mga tau ugud ekel tung pagpakugmatay na mapaeyanganita ra anya ta ipagpangabui tang baklu ang magatu tung Dios. ¹⁰ Naa yang ustung gegma. Belagan ang maganing ang itay naggegma tung Dios, kung indi, tanyay naggegma tung yaten ang nagtuwul tung paganingen nang Ana na ang para magpabalawag tung sintinsiang dumangat da rin tung yaten ugud asan da ngaulikay yang kasisilagen yang Dios tung yaten ang para asanita ra ka nga patawaray na tung mga kasalanan ta. ¹¹ Mga putulung nagamaalu, kumus ginegmaanita ra nganing yang Dios ta maning tiang durung pisan agkalutuk, purisu ta yaten ang magpurutul, dapatita ra kang maggeregmaan.

Ang Para Masiguru Ta Enged Ang Yang Pagpangabui Ta Atu Tung Ugali Yang Dios, Kaministiran Maggeregmaanitung Magpurutul (4:12-21)

¹² Maskin andang pisan ay taung naita tung pirsunal yang Dios, piru kung paggeregmaanitung magpurutul, ilyag nang ianing, nagasaliranita ra yang Dios yang pagpangabui na ig yang apiktang gegma na tung yaten nasalapay ra tung intinsiu na. ¹³ Maning taa masiguru ta ang ita pagpakigkapulit da tung Dios ang matuud ig nagasaliranita ra ka anya yang pagpangabui na ekel tung pagirimakluen tung kinaisipan ta yang Espiritu Santong ipinatir na tung yaten.

¹⁴ Dispuis, ta yamen ang mga apustul, yang nagibalita yamen tung mga tau sigun tung ni Jesu-Cristo, sinakep ta mga mata yamen. Purisu pagpaingmatuurami ra nganing tung nira ang yang paganingen ang Ama yay nagpangay tung paganingen nang Ana Na taa tung kaliwatan ang naa ugud ya ray maging Mananapnay tung yaten ang mga tau ang para mapalibriita ra anya tung sintinsia yang Dios. ¹⁵ Kung tinu pay pagubligar ang ti Jesus ya ra ka man yang paganingen ang Ana yang Dios bilang paglinukutay tanira tung pagkadios, asan da ta taung nagasaliran da yang Dios

yang pagpangabui na sigun tung pagpakigkapulit na tung anya. ¹⁶ Purisu nagaispirinsiaan ta ra ang nagagegmaanita ra anya ig ya ra kay nagataligan ta tung anya. Kumus yang ugali yang Dios maginegmaen tung yaten ang mga tau, kung tinu pay pagpadayun tung paggeregmaen na tung mga putul na tung ni Ginuu ta, asan da ta taung pagpakigkapulit ang matuud tung Dios ig nagasaliran na ra yang pagpangabui na. ¹⁷ Maning taa nagasalapay ra tung intinsiun yang Dios yang apiktar yang gegma na tung yaten ang yang sistima yang pagpangabui ta pagatu rang pagatu tung sistima yang pagpangabui ni Jesu-Cristo atiang taa pa rin tung kaliwutan ang naa. Yang katuyuan na tia ay ugud tung uras ang ipanginsapu na ra nganing tung yaten[†] natetenged tung mga pagurubraen ta, maktel da yang isip tang manalunga tung anya. ¹⁸ Kung paggegmaita rang matuud tung Dios, indiita ra maeled tung anya. Bilang kung nasalapay ra tung intinsiun na yang apiktar yang gegma na tung yaten, asanita ra nga plekay ta eled ta tung anya. Kipurki kung may eled ta tung anya, yang ilyag nang ianing, nagaisipan ta ang muya parusaanita pa anya. Kung tinu pay pageled pa tung anya, indi pa nagasalapay tung intinsiun yang Dios yang apiktar yang gegma na tung anya. ¹⁹ Nagapaggegmaita ra nganing tung anya may tung mga putul tang mga tumatalig natetenged ilem ang tanya ra mismu ya ray tukaw ang naggegma tung yaten. ²⁰ Kung tinu pay paganing ang tanya paggegma tung Dios ang pagkatapus pagdemet tung sasang putul nang tumatalig, buklien tanya. Kipurki kung tinu pay indi nganing paggegma tung sasang putul nang yag dawalay na, talagang indi ka enged maimu ang yang Dios ang indi na nganing nagaita ya pay magegmaan na. ²¹ Ya taa yang katuwulan ang ipinakdul na tung yaten ang ita maggegma tung anya ig maggegmaita ra ka tung sasang putul ta tung ni Ginuu ta.

5

Kung Ya Pa Agaring Indiita Magpadeeg Tung Sisting Pangkaliwutan (5:1-5)

¹ Yang kumpurming pananged ang ti Jesus ya ra yang paganingen ang Cristo bilang yang Mananapnay ang pinilik yang Dios, asan da ta taung inana ra yang Dios ig yang kumpurming paggegma tung Dios ang yay naana tung anya, paggegma ka tung putul nang inana ka yang Dios. ² Maning taa masiguru ta kung nagapaggegmaita rang matuud tung mga aruman tang inana ra ka yang Dios kung

[†] 4:17 4:17 Ikumpalar tung 2 Corinto 5:10.

yang Dios ya ray nagagegmaan ta ig yang nagipanuwl na tung yaten ya ra kay nagatuman ta. ³ Ay kipurki ya taa yang kamtangan yang paggeregmaen ta tung Dios ang ita pagtuman yang nagipanuwl na tung yaten*. Dispui belagan masyadug liwag ang tumanen ta tia. ⁴ Aganingenung belagan masyadug liwag ang tumanen ta ay natetenged kumpurming tinu pay inana ra yang Dios, indi ra pagpadeeg tung sistimang pangkaliwatan ang kuntrang pisan tung Dios. Ekel tung pagparanangeren ta ang ti Jesus talagang ya ra yang paganingen ang Ana Yang Dios bilang paglinukutay tanira yang Dios tung pagkadios, indiita ra nagpadeeg tung sistimang atia†. ⁵ Tinu pay indi madeegan yang sistimang pangkaliwatan, kung indi, suluminti ilem yang taung pananged da ang ti Jesus ya ra yang paganingen ang Ana Yang Dios bilang paglinukutay tanira tung pagkadios.

Natetenged Tung Pagpaingmatuud Yang Dios Sigun Tung Paganingen Nang Ana Na (5:6-12)

⁶ Ti Jesus ang naang paganingen ang Cristo ya ra ka man taang ipinangay yang Dios taa tung kaliwatan ang naa ang para magtalus tung ipinagpiar yang Dios tung anya. Atiing primirung paglua na tung publiku, napruibaan da ang tanya ka man yang pinilik yang Dios ekel tung pagpabenyag na tung wai‡. Ig tung kauri-urian da nagpailala ra ka sigun tung katuyuan na ekel tung pagpaturuk na yang dugu nang nagpakugmatay. Yang pagpailala na belagan ilem ekel tung pagpabenyag na, kung indi, pati tung pagpaturuk na yang dugu na. Dispui pa, pati yang Espiritu Santo pagpaingmatuud ka tung yaten natetenged tung mga bagay ang atiang durua§. Talagang mataligan ta yang nagipagpaingmatuud nang atia ay natetenged pulus matuud yang nagipaganing na. ⁷⁻⁸ Kapurisu tulu yang pagpaingmatuud tung yaten natetenged tung ni Jesu-Cristo kung unu pa enged ay pagkabetang na. Ya ra yang Espiritu Santo may yang pagpabenyag ni Jesus tung wai may yang pagpaturuk na yang dugu nang nagpakugmatay. Ig yang tulung atia sasa ilem yang nagipagpaingmatuud nira.

* **5:3** 5:3 Ikumpalar tung inaning na Jesus ang isinulat ni Juan tung 14:15, 23, 24. † **5:4** 5:4 Ikumpalar tung inaning ni Jesus ang isinulat ni Juan tung 16:33. ‡ **5:6** 5:6a Yang ipinaingmatuud na tung pagpabenyag na, ya ra yang kabilug yang isip nang magusuy tung planu yang paganingen nang Ama na para tung anya ang ya rang ya rang magimpisa. Purisu yang nadapatan na aparti tung nagadapatan yang pagpabenyag yang sasang tumatalig. § **5:6** 5:6b Atiing pagpabenyag ni Jesus, duun da ka nagpakeen tung anya yang Espiritu Santo (Juan 1:33). Pati atiang pagpaturuk ni Jesus yang dugu na, duun ka mismu yang Espiritu Santong nagpaktel tung anya (Hebreo 9:14).

⁹ Kung yang sasang nagipagpaingmatuud yang aruman tang tau yay nagapananged ta, ya pa yang ipinagpaingmatuud yang Dios ang atia natetenged tung paganingen nang Ana Na, indi ta pa ka enged panangeren? Ay kipurki mas pang mataligan ta yang ipinagpaingmatuud nang atia tung yaten kay tung maskin unu pay nagipagpaingmatuud tung yaten yang aruman tang tau ka ilem. ¹⁰ Purisu yang kumpurming pagtalig yang sadili na tung paganingen ang Ana Yang Dios, nagasiguru na rang pisan ang talagang matuud yang ipinagpaingmatuud yang Dios ang atia. Piru kung tinu pay indi pagimpurmi tung ipinagpaingmatuud yang Dios ang atia, asan da nga ipaimukliay na natetenged indi ra nananged tung ipinagpaingmatuud na natetenged tung paganingen nang Ana Na. ¹¹ Ya taa yang linuaan yang pagpananged ta tung ipinagpaingmatuud yang Dios. Asanita ra pinaeyangan na ta baklung pagpangabui tang atu tung pagpangabui nang anday pagtapusan na ekel tung pagtaraligen ta tung paganingen nang Ana Na. ¹² Kung tinu pay may kaampiran tung Ana Na, yay may pagpangabui nang baklu ang anday pagtapusan na. Piru kung tinu pay anday kaampiran tung anya, anda pa kay pagpangabui nang baklu.

Nagapabilug Ni Juan Yang Kamtangan Yang Intirung Sulat (5:13-20)

¹³ Yang mga bagay ang atia, isinulatu ra tung numyung kumpurming pagtalig tung paganingen ang Ana Yang Dios ugud asan da nga siguruay mi ang naeyanganamu ra ka man ta ipagpangabui ming baklu ang anday pagtapusan na*. ¹⁴ Purisu kung magpalengetita ra nganing tung anyang magampu, may kumpiansa ta ra ang kung unu pay ingalukun ta tung anyang kumpurming uyun tung kalelyagan na, pamatienita ra anya. ¹⁵ Bilang kumus nagaskean ta ra ang kung unu pay ingalukun ta tung anya pamatien na, ig disir nagaskean ta ra ka ang binuat na ra yang ingaluk ta, maskin indi pa nagaita ta.

¹⁶ Katulad da asan ang kung may sasang putul tang tumatalig ang yay maita tang pagbuat ta kasalanan, piru belagan yang kasalanan ang makanayan ta ipagkablaga na tung Dios ang asta tung sampa, simpri ipagampu ta tung Dios ang para maulkan da yang pagpakigkapulit na tung ni Jesu-Cristong nawaldang da. Atia, uliken da yang Dios basta yang pagabuat na belagan yang makanayan

* **5:13** 5:13 "pagtalig tung paganingen ang Ana Yang Dios" tung Giniriego "pagtalig tung aran yang paganingen ang Ana Yang Dios." Balikan ta yang pasanag tung 3:23 natetenged tung bitalang 'aran'.

ta ipagkablág na tung Dios ang asta tung sampa. Piru may dumang pagbuat ta kasalanan ang yay makanayan ta ya tii. Kung natetenged tung mga taung maning tia, indiamu ka aganingenu ang ya pay ipagampu mi tung Dios†. 17 Kung tung bagay, yang tanan ang pagburuaten ta malain purus kasalanan tung pagterelengen yang Dios. Piru may kasalanan ang indi makanayan ta ipagkablág yang tau tung Dios ang asta tung sampa.

18 Dispui nagaskean ta ang kumpurming tinu pay inana ra yang Dios, indi ra pagpadayun tung pagpakasalak na, kung indi, ti Jesus ang ya kay maning pa tung inana yang Dios atiang pangingtau na taa tung kaliwutan ang naa, yay pagmanada tung anya ugud indi mageesan ni Satanas‡ ang yay pinangapunglan yang tanan ang malalain. 19 Nagaskean ta ka ang ta yaten, yang may anya tung yaten ya ra yang Dios ig yang tanan ang mga tau ang pamagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan yay nagakemkem ni Satanas. 20 Yang sam bilug pa kang nagaskean ta ang yang paganingen ang Ana yang Dios nagingtaung bilug ig pinaeyanganita ra ka anya ta ipagintindi ta tung kamatuuran ugud asanita ra magkatinir ta kaampiran ta tung matuud ang Dios. Bilang magrarampilanita ra yang ultimung Dios durua yang paganingen nang Ana Na ang ti Jesu-Cristo. Ay tanya ka man yang matuud ang Dios ig yay pagpaeyang tung mga tau ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na.

Yang Pangultimung Nagipagpapurisigir Na Tung Nira Ang Indi Enged Mamagtalig Tung Dumang Panaligan (5:21)

21 Kapurisu ta numyung agkawigenung mga anaw, kumus ti Jesus yang matuud ang Dios, magbantayamu ra ta mupia tung mga sadili mi ang indiamu enged magtalig tung maskin

† **5:16** 5:16 Kung unu pang kasalananay tia, puiding ya ra yang pagpakuindi yang sasang tau tung ni Jesus ang indi ra enged mananged ang tanya yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maging Mananapnay ig indi ra ka enged magtalig yang sadili na tung anyang magpatapnay. Katulad tung mga taung pamagpakigkuntra tung ni Jesus ang sinambit ni Juan tung 2:18, 22-23 may yang mga manigtulduk ta kabuklian ang pamagambu ang tanira unu mga manigpalatay yang bitala yang Dios buat ang yay sinambit na tung 4:1-6. ‡ **5:18** 5:18 Tung pagsambit ni Juan natetenged tung ni Ginuung Jesus ang tanya maning pa tung inana ka yang Dios, yang gustu nang pabilugan ya ra yang pagpakiunung ni Ginuu ta tung yaten ang mga tumatalig ang ita kag anaay yang Dios. Ugaring ilem yang pagkaana na tung Dios aparti tung pagkaana ta. Tanya puiding aganingen ni Juan ang inana yang Dios natetenged yang pagmatung ni nanay na tung anya liit tung kagaeman yang Dios. Ta yaten aganingenita ka ni Juan ang inana ra yang Dios, belagan natetenged ang yay natauan ta, kung indi, itag paeyangay na ta irinsiayang baklu ang liit tung anya bilang maning pa tung ipinanganaita rang uman sigun tung pagirimakluen yang Espiritu Santo tung mga kinaisipan ta (Juan 3:3, 5).

unu pang bagayay ang nagipakli yang mga tau tung Dios ang nagapagamenan.

Ya ra ilem tia ay masulatu tung numyu,

Juan ang paganingen ang pagmaepet-epet

Yang Yadwang Isinulat Ni JUAN

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing timpu pa ni Juan, may mga tumatalig ang pinaeyangan yang Espiritu Santo ta ikaya nirang maayen ang mamagparakawutun yang Matinlung Balita tung mga tau (Efeso 4:11). Purisu namagliliwutun tung duma-rumang lugar ang para mamagparakawutun tung mga tau duun. Kada lugar, kung alimbawa, may mga tumatalig duun, yang mga manigparakawutun ang atia, duun da tung balay nira agpamagdayun. Yang may balay, durung kalelyag nirang magasikasu tung mga bisita nirang atia ay agkawigen nirang mga putul nira tung ni Ginuung Jesus ang ya ra kay nagatuwul na. Dispuis, kung tapus da nganing yang pagparakawutun nira tung sasang lugar, mamagpanaw sing mamagangay tung dumang lugar. Piru baklu ra papanaway yang may balay, nagapakdulan da nira ta mga kaministiran nirang mamagpanaw (Mga Binuat-buatan 15:3; 3 Juan 5). Ugaring ilem, kumus may dumang mga manigtulduk ta belagan tama ang pamagliliwutun da ka ang para mamagparakawutun da ka natetenged tung pagirintindien nirang atiang mali, ang kaisan duun da ka nagapanaw tung mga tumatalig. Purisu yay pagpakdul ta sasang prublima tung mga tumatalig ang kinawutan da yang mga manigtulduk ang mga maning tia. Purisu ya ray natengeran na ang ti Juan naisip dang magsulat ang para magpaaman da tung mga tumatalig natetenged tung mga manigtulduk ang atia ang indi ra ilem padayunun nira tung mga balay nira (7-11).

Yang Intrada Yang Sulat (1-3)

1-2 Yuung nagsulat ti Juan ang pinakamaepet tung mga pamagmaepet-epet tani. Yang sulat ang atia, ipinaekelu ra tung nuyung sasang baway asan ang pinilik yang Dios, kasiraanamu ra ka yang mga ana mu.* Nagamaalamu yeen ta mupia gated parariuitang pagusuy tung kamatuuran ang liit tung Dios. Belagan ilem yuuy pagmaal tung numyu, kung indi, pati yang kumpurming natultul da ka tung kamatuuran ig pagusuy, ya ka, pamagmaal ka tung numyu. Yang nagipagmaal yamen tung numyu ay natetenged ilem tung kamatuuran ang atiang durug kabuilu yang apiktar na

* 1:1-2 1-2 "sasang baway...mga ana mu." Sasang bitalang pasigem ilem ang para indi ilem maintindian yang mga tau tung lua. Yang linegdangan yang baway, ya ra yang sam pundaan yang mga tumatalig ig yang mga ana na ya ra yang mga tumatalig mismu.

tung yaten ig ya ra kay paginetegan yang mga isip ta ang asta tung sampa. ³ Yang gustuu ang yang Dios ang ya ray nagyaring Ama ta durua ni Jesu-Cristong yay paganingen nang Ana Na, padayunanita ra nirang paitaan ta kaneeman nirang makabewereng ang nunut da ka ta kaildaw nira ig paeyanganita ra ka nira ta paglimengan yang mga isip ta mintras pagpadayunita ra tung pagparanangeren ta tung kamatuuran may tung paggeregmaan tang magpurutul.

Yang Nagikasadya Enged Yang Isip Ni Juan (4)

⁴ Durug sadya yang isipu atiang nabalitaanu ra ang yang mga pagurubraen yang mga kaarumanan ming duma asan uyun ang pisan tung kamatuuran ang katulad ka tung itinuwul yang Ama tang Dios tung yaten.

Nagapaprusigir Nang Mamagpadayun Tung Paggeregmaan Nirang Magpurutul (5-6)

⁵ Kapurisu numanyan may sasang nagaingaluku tung numyu asan ang ta yaten ang tanan ang mga tumatalig maggeregmaanita enged ta ustuu. Belagan ang maganing ang yang nagisulatung atia sasang baklung katuwulan, kung indi, ya ra kang lagi ay itinuwul yang Dios tung yaten atiang primirung pagtalig ta tung ni Ginuung Jesus. ⁶ Maning taa yang kamtangan yang ustung paggeregmaen ang ita magusuy tung kumpurming unu pay nagituwul na tung yaten. Utru si kung papagbilugun ta yang tanan ang nagipanuwul na tung yaten, ya ra ka man taang ipinagngel tung numyu atiang primirung pagtalig mi tung ni Ginuung Jesus ang ya ray dapat ang tumanen ta.

Nagapaamanan Na Natetenged Tung Mga Mandarayang Pamaglua (7-11)

⁷ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged duru rang mga mandarayang namaglua. Yang nagitulduk nira tung mga tau ang ti Jesus unu belagan yang paganingen ang Cristo ig indi ka unu nagingtaung bilug. Kung tinu pay magtulduk ta maning tia yay sasang mandaraya ang pariu ta sistima yang sasang magpakigbatuk tung ni Ginuung Jesus tung uri ang yay magpa Cristo-cristo. ⁸ Purisu magbantayamu ta mupia tung mga sarili mi ugud indiamu mawaraan yang pinakabedlayan mi, kung indi, marisibi mi ra ka enged yang maning pa tung sasang primyung nagibaratu yang Dios tung numyu ang andang pisan ay buin na. ⁹ Kumpurming tinu pay indi ra pagpadayun tung dating nagitulduk yamen ang mga apustul sigun tung pagkabetang yang paganingen ang Cristo, kung indi, ya rag pasubraay na, asan dag pagpaalawid tung Dios. Piru

kumpurming tinu pay pagpadayun tung dating nagitulduk yamen yay pagpakigsasa tung paganingen ang Ama durua yang paganingen ang Ana ang yay paglinukutay tung pagkadios. ¹⁰ Kapurisu kung tinu pay magkawut asan tung numyu ang yang nagitulduk na belagan pariu tung dating nagitulduk yamen tung numyu natetenged tung paganingen ang Cristo, indi mi ra ilem padayunun asan tung mga balay mi. Indi mi ka nganing sapten ang katulad ka tung pagsarapetan tang magpurutul. ¹¹ Ay kipurki kung tinu pay magsapet tung nira ta maning tia, katimbang nang pagpakigdamay ra tung pagurubraen nirang atiang malain.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (12-13)

¹² Maskin duru pa rin ang gustuung ianing tung numyu, tinimbang-timbangu ra tung isipu ang indi ra ilem dayunung ipabtang tung sulat ang atia, kung indi, dakulung sarigu ang mangayaw ka engaged asan tung numyu ugud mageremetanita rang magkeresen ugud asan da maging bugus yang kasadyaan tang tanan.

¹³ Yang tanan ang mga kinasakpan yang sam pundaan tani ang pinagpilik da ka yang Dios ang katulad ka tung numyu pamagpakikumusta tung numyung sam pundaan asan.

Ya ra ilem tia ay masulatu tung numyu,

Juan ang paganingen ang pagmaepet-epet

Yang Yaklung Isinulat Ni JUAN

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atii kanay tung timpu ni Juan, may mga manigparakawutun ang pinanuwul nang mamagliliwutun tung duma-rumang lugar ang para mamagparakawutun yang Matinlung Balita natetenged tung kalibrian ang pinagtukud ni Ginuung Jesu-Cristo. Ang pagkatapus, pagkawut nira tung sasang lugar ang may sam pundaan yang mga tumatalig, indi ra rinisibi yang sasang pagmangulu ang yay nagaranan tung ni Diotrefes. Maskin pangalelyag yang dumang mga tumatalig ang mamagasikasu tung mga bisitang atia, nagatagaman nang magampalaren. Ang pagkatapus kung mamagasikasu ra ka enged, agityapuirae na ra ilem dayun tung sam pundaan (10). Ay ya pa agari, ti Diotrefes ang atia indi kang lagi pagilala tung ni Juan. Ay atii pala, yang pagasikad na ang tanya ilem ay tingaraen ang may kalalangan tung sam pundaan ang atia (9). Purisu naisip da ti Juan ang magsulat tung sasang unguay nang nagaranan tung ni Gayo ang lugud tung sam pundaan ang atia. Tukaw tung tanan dinayaw na natetenged tung pagarasikasuen na tung mga manigparakawutun ang atiang pinanuwul na (3-8). Pagkatapus ipinabantay na ra ka dayun ang kung kumawut da nganing tanya asan tung nira, ipatalunga na ra tung ni Diotrefes ang ipatuwal yang mga ubra-ubra nang malalain ang na Juan nagipagsatsat na tung kadaklan ang pulus tung bukli ang para mararangga ilem tanira (10). Pagkatapus ipinailala na ra dayun tung ni Gayo ti Demetrio ang yay pinapagekel na yang sulat ang naa ang para risibien da ni Gayong asikasuen (12).

Yang Intrada Yang Sulat (1-4)

¹ Gayong nagamaalu,

Yuung paganingen ang pagmaepet-epet napagsulataw ra tung nuyu ay nagagegmaana yeen ta duru natetenged pariuitang pagusuy tung kamatuuran ang liit tung Dios.

² Ungkuy, yang nagipagampu tung Dios para tung nuyu ang padagen-dagenana ra anyang pirmi tung tanan ang pagurubraen mu pati paninanguni mu ang pirmi ka tung maayen ang katulad ka tung pagtaraligen mu tung anyang nagabalitaanung maayen ka. ³ Nagapaganingaw ta maning tia ay tung pagkawut tani yang mga putul tang duma, durung pisan agkasadya yang isipu natetenged tung

ibinalita nira tung yeen ang yawa unu pagusuya tung kamatuuran, bilang asan ka unu nagipaatuay mu yang pasais mu. ⁴ Anda ray magdeeg ta ikasadya yang isipu ang mabalitaanaw ra nganing natetenged tung maning tung numyung agkawigenung mga anaw ang yang mga pasais mi asan tung kamatuuran nagipaatuay mi.

Nagapaktel Na Ti Gayong Magpadayun Tung Pagparadagen-dagenen Na Tung Mga Manigparakawutun (5-8)

⁵ Ungkuy, yang pagabuat mu talagang atung pisan tung kamatuuran ang nagapananged ta. Ay kipurki kada mamansikawut da nganing asan yang mga putul tang mga tumatalig ang pamagliliwutun, ya ray nagapadagen-dagenan mu ta mupia maskin indi mu pa nganing nagailala ang kaisan. ⁶ Ay kipurki tanira mismu namagbawalitaen da nganing tung mga kaputulan tang sam pundaan tani kung ya pa agari yang pagpaita mu yang gegma mu tung nira. Purisu durug tinlu kung ya ray padayunan mu yang pagparadagen-dagenen mung atia tung mga pagparanawen nirang pamagparakawutun ang katulad ka tung magkabagay ang buaten ta tung kumpurming pagpaturuwulun tung Dios.

⁷ Dispuis pa, yang mga putul tang atia, kada mamagliliwutun ang para mamagparakawutun tung mga tau natetenged tung ni Jesu-Cristo, indi pamagrisibi ta supurta tung belagan mga tumatalig. ⁸ Purisu ta yaten ang mga tumatalig kaministiran ang itay magpadagen-dagen tung mga maning tia ugud asanita ra nga sugapilay tung pagparakawutun nira yang kamatuuran.

Nagasambit Na Yang Buat-buat Ni Diotrefes Ig Kung Unyen Na Pa (9-10)

⁹ Tan taa pa napagpaekelaw ra ta sulat tung sam pundaan asan natetenged tung bagay ang atia. Piru anday pinakawut na natetenged tung ni Diotrefes ang naang indi kang lagi pagilala tung katengdanan yamen. Ay ya pa agari, yang pagasikad na ang tanya ilem ay tingaraen ang pagmangulu tung sam pundaan. ¹⁰ Purisu kung kumawutaw ra nganing asan, ipatalungaw ra tung anyang ipatuwal yang mga ubra-ubra na ang yami nagipagsatsat na tung kadaklan ang pulus tung bukli ang para mararanggaami ilem. Belagan pa ka enged kuntintu tung isip na tia, ang indi, nagadulangan na pa. Ay kung may mamansikawut da nganing ang mga putul tang pamagliliwutun, indi na ra agasikasuen tung seled yang pamalay-walay na ig yang dumang pangalelyag ang mamagasikasu magampalaren na pa. Ang pagkatapus

kung mamagasikasu ra ka enged, agityapuirae na ra ilem dayun tung sam pundaan.

Nagapaamanan Na Ang Indi Na Enged Usuyun Yang Malain, Kung Indi, Ya Ilem Yang Matinlu (11)

¹¹ Ungkuy, indi ta enged usuyun yang malain, kung indi, yang usuyun tang pirmi ya ra ilem yang matinlu. Ay ya pa agari, yang taung pagpadayun tung pagburuaten nang matinlu yay maning pa tung inana ra yang Dios. Piru yang taung pagpadayun tung pagurubraen nang malain, indi pa ka enged nagapagpakirampil ang matuud tung Dios.

Nagakegngan Na Ti Demetrio Ugud Risibien Ni Gayong Padagen-dagenan (12)

¹² Kung natetenged tung ni Demetrong atiang pina-pagekelu yang sulat ang atia, tanya nagakegngan yang tanan ang mga kaputulan ta tani ig pati yang kamatuuran mismu, kung mapagbitala ilem, magkereng da ka tung anya ang yang mga pasais na talagang uyun tung pitik na. Pati yami enged, pagkerengami ka tung anya ig nagaskean mu ra ka ang kung unu pay nagipagpaingmatuud yamen natetenged tung sasang tau, talagang mataligan mung matuud.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (13-15)

¹³ Ta nungaynang pagimpisaw yang pagsurulatenu tung nuyu, duru pa ka rin ang nagaisipung ianing tung nuyu. Piru numaan anda ray gustuu ang ipabtangu pa tung sulat ang naa. ¹⁴ Kung indi, dakulung sarigu ang indi ra ilem buay mangayaw ra ka enged asan tung nuyu ugud magemetanita sing magkesen.

¹⁵ Buinu, yang nagipagampuu para tung nuyu, unguay, ang mas pang ikasadya mu yang kaampiran mu tung Dios ang naang baklu.

Yang mga unguay ta tani pamagpakikumusta ka tung nuyu asan. Asta yang mga unguay ta asan, panganingen mu ka sasa may sasa ang yuu pagpakikumustaw ka tung nira asan.

Ya ra ilem tia ay masulatu,

Juan ang paganingen ang pagmaepet-epet

Yang Isinulat Ni JUDAS

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang aran ni Judas ang nagsulat yang sulat ang naa, duru-durung mga tukayu nang mga Judio atii kanay. Kung bengaten tung bitalang Hinebreo ay "Judah" ang yay sasang ana ni Jacob ang yay pinamuaran yang namagkaraadi tung nasyun yang Israel. Ugaring ilem kung bengaten nira tung bitalang Giniriego, ay "Judas" da. Piru tinu pang Judasay wasu ang nagsulat yang sulat ang naa? Belagan ka ti Judas ang atiang nagtraidur tung ni Ginuung Jesus, kung indi, ya ra ti Judas ang sasang putul ni Ginuung Jesus ang sinambit tung Isinulat Ni Mateo 13:55 may tung Isinulat Ni Marcos 6:3.

Yang katuyuan nang nagsulat ay gustu nang magpaaman tung mga tumatalig natetenged tung mga manigtulduk ta kabuklian ang pamagpatumatalig-tumatalig ilem. Ay ya ray pamagliliwutun ang pagturuldukanen tung mga tumatalig ang basi pa ra ilem maeklan nira yang mga isip nira. Kipurki yang nagapapaktelan nira, kumus tinapnay ra unu tanirang tanan natetenged ilem tung kaneeman yang Dios ang ibinuluntad na tung nira, ig disir, liwianu ra unu tanirang magpagustu ra ilem ang magpakasalak. Tatal unu, indi ra unu dilemen yang Dios buat tung nira. Purisu durug kaimpurtanti tung ni Judas ang pabantayen na ra yang mga tumatalig natetenged tung mga taung atii ugud simpan dang manguntiel ta ustung tung nagitulduk nirang dakulung kamali (4). Ay muya, kung indi mangabantay, maumid da tung kalainan ang katulad ka tung mga taung namagkuntra ka tung Dios atiang tukaw (11). Kapurisu yang dapat ang buaten yang mga tumatalig, pabakeren nira yang pagtaraligen nira tung Dios ig yang pagparanangeren nira tung kamatuuran ang ipinagintriga tung nira ang para indi ra enged maguyuran yang mga taung atiang mga manigtulduk ta kabuklian (20-21).

Yang Intrada Yang Sulat (1-2)

¹ Yang may sulat taa yuung ti Judas ang sasang pagpaturuwulun tung ni Jesu-Cristo ig sasa kang putul ni Santiago. Yang sulat ang atia ipinaekelu ra tung numyung kumpurming natagana ra yang Dios ang para buatenamu ra anyang mga tauan nang sadili. Nagagegmaanamu ra anyang yay Ama tang Dios ig nagamanadaanamu ra ka ni Jesu-Cristo ugud indiamu ra matawan ta dumang

nagitulduk ang bukli*. ² Yang nagipagampuu para tung numyu ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaildaw yang Dios may yang gegma na pati yang kalimengan ta mga isip ming nagipaeyang na

Nagasambit Na Yang Mga Manigtulduk ta Kabuklian Ang Ya Ray Natengeran Yang Pagsulat Na (3-4)

³ Mga putulung nagamaalu ta duru, duru ra ka rin ang kalelyagung magsulat tung numyu natetenged tung kalibrian tang naang parariung nalguran ta. Piru naa pala, nasi-manu ra ang may kaministiranung dakulu ang sulatanamu ra yeen ang para paktelenamu ra yeen ang magpadayun ka enged tung pagurusuyun mi tung kamatuuran natetenged tung ni Ginuung Jesus ang nunut da ka ta pagparakawutun mi tung duma may ruma. Yang kamatuuran ang naa ya ra kay dapat ang kegnan mi ta mupia tung mga taung pamagtagam ta baliskad, ay ya ra ka man ay ipinagpiar yang Dios tung yaten ang kumpurming binuat nang mga tauan na ang para indi ra enged maguman yang nagadapatan na†. ⁴ Sanu pa indiamu aningenu ay kipurki may mga tau ra asan ang pamagsagusut da tung mga grupu mi ang indi mi ra nabantayan. Anda tung kuinta nira yang kalelyagan yang Dios. Yang bukling nagitulduk nira, kumus pinaitaanamu ra yang Dios ta kaneeman nang tinapnay tung diwaldi, ya ra ilem agbaliskaray nirang buaten ang sasang padatelan ang yang sasa unung tumatalig, maskin magpadayun da unu tung pagburuaten nang malalaway, anday bali unu tung Dios buat. Maskin nganing ti Ginuu tang Jesu-Cristong yay nanggawad tung nirang nagpakugmatay ang para ultimu ra ilem din tanya yang pangagalenan nira, ya pay indi nira agilalaen‡. Yang mga taung atia, nabuay ra kang laging naula tung kasulatan kung ya pa agaring sintinsiaan yang Dios tung kalainan ang maning taa tung magdarasun ang sambitenu§.

Nagipademdem Na Tung Nira Kung Ya Pa Agari Yang Pagsirintinsiaen Yang Dios Tung Duma Atiing Tukaw (5-8)

⁵ Maskin luwus dang nagaintindian mi yang mga bagay ang naang agulitenu, gustuu ilem ang ipademdem tung numyu kung ya pa agari yang pagsirintinsiaen yang Dios tung kalainan tung namagpakasalak tung anya atiing tukaw pang mga panimpu. Pademdeman mi ra kanay yang

* **1:1** 1 Yang pagmanada ni Jesu-Cristo tung nira sinambit na ka tung pagtapusan yang sulat tung 24. † **1:3** 3 Ikumpalar tung Judas 20-21 may Filipos 1:27. ‡ **1:4** 4a 2 Pedro 2:1 § **1:4** 4b Dilemen ta tung 5-7 kung ya pa agari yang pagsirintinsiaen yang Dios tung dumang namagpasuag tung anya atiing tukaw.

nasyun ang Israel ang atiang primiru ang pinagbawi ra ni Yawing ipinagpalua duun tung banwang Egipto. Piru tung uri, yang kumpurming namagdiskumpiar tung anya, pinagsintinsiaan na tung kalainan*. 6 Pademdeman mi ra ka yang dumang mga angil ang belag ya mamagpadayun tung katengdanan ang ipiniar yang Dios tung nira, ya mamamutwan ang para mamagpakled da tung anda enged ay kalalabten nira†. Purisu ikinulung da yang Dios duun tung sasang lugar ang duru kang pisan agkakiklep ig durug kapinitinsia ugud duun da ilem ielatay na tung uras ang ipagsintinsia na enged tung nirang pangultimu. 7 Pademdeman mi ra ka yang mga taung namagtinir duun tung siudad yang Sodoma durua yang Gomora asta tung mga lansangan tung paliwut nira. Nangasugut da tanira tung ugali yang mga angil ang atii. Ay namampakled da ka tung pangumbaway may pangunlaliig ig yang duma, laliig baway, binaliskad da nira yang natural nira. Purisu ya ray natengeran na ang yang mga taung atii pinagsintinsiaan da yang Dios ang pinabungsaran ta apuy‡. Duun da nga buatay nang sasang mulidu kung ya pa agari yang pagsintinsia na tung uri tung kumpurming pagpasuag tung kalelyagan na ang tanira duun da iplekay na tung sasang apuy ang anda enged ang pisan ay kapugdaw-pugdawan nang asta tung sampang anda enged ang pisan ay pagtapusan na§. 8 Maning kang pisan tia yang pagurubraen yang mga manigtulduk ang atiang pamagpakiglaket da asan tung numyu. Bilang, kumus pamagambu ra ang tanira unu nagapapanalakinep yang Dios kung unu pay dapat ang buaten nira, asan da ta pagpakled nira tung mga malalaway ang pagburuaten ang asan da ka nga mansaay yang mga pagkatau nira*, asan da ka ta pagpakuindi nirang indi ra ka enged magpalalang tung may mga kagaeman†, pati yang mga aruman ming piniaran yang Dios ang mamagmangulu

* 1:5 5 Bilang pinapaglagu-lagu na ra ilem duun tung banwang kapas tung seled epat ang puluk ang takun ang asta duun da ilem nagkarapatay ang indi ra nangakled tung banwang pinangakuan na. Duun da nga basaay ta sigun tung nagkarainabu tung Mga Bilang, kapitulu 13 may 14. Sinambit ka tung 1 Corinto 10:5; Hebreo 3:16-4:2. † 1:6 6 Yang mga angil ang atiang nasambit, ya ra yang namangasawa tung mga baway ang mga ana ta mga taung maning tung yaten. Ya ray paglampas nira tung sasang kalalangan yang Dios tung nira. Kung gustu tang pasadsaran, duun nga basaay ta tung Genesis 6:1-4. Tuglayanun ta ra kang basaen yang pasanag tung 1 Pedro 3:19-20 may tung 2 Pedro 2:4. ‡ 1:7 7a Genesis 19:4-25; Roma 1:26-27; 2 Pedro 2:6. § 1:7 7b Ipinagubligar 20:15; 21:8; Mateo 25:41 * 1:8 8a Katulad tung mga taung taga Sodoma may Gomora ang sinambit na tung 7. † 1:8 8b Katulad tung mga angil ang sinambit na tung 6.

tung numyu, imbis galangen nira, ya rag sawaway nira‡.

Nagapabilugan Na Yang Ugali Nirang Mga Manigtulduk Ang Masyadung Pamagtagam Ta Insultu (9-10)

⁹ Piru, maskin nganing ti Miguel ang sasang angil ang pagatuwul yang Dios ang abwat ta katengdanan, indi ra ka nganing nagsaway. Ay atiang pagtinuwalay ra tanira ni Satanas tung katalungaan yang Dios natetenged tung tinanguni ni Moises kung tinu pa tung nirang durua ay may kagaeman, indi nagpabetang tung sadili na ang tanya may kagaeman nang magsintinsia tung ni Satanas ang puiding insultuen na, kung indi, ya ra ilem aganingay nang,

“Ti Yawi, ya ra ilem ay magsintinsia tung nuyu.”

¹⁰ Piru yang mga taung atiang pagmaturuldukanen asan tung mga grupu mi ang araneK ang pisan ta pagkabatang kay tung ni Miguel, kung ay pa atiang indi nira nagaintindian, duun da kag sawaway nirang anda unu ay kuinta na. Piru kung ay pa atiang nagaintindian nira ang katulad ka tung nagalelyagan yang mga tinanguni nira, ya ra ilem agpapsaway nira ang pamanulad da ilem tung ugali ta mga ayep ang indi maskeng mamateng-pateng ang pagkatapus ya ray manggated tung nira tung kalainan.

Yang Mga Manigtulduk Ta Kabuklian Nagikumpalar Na Tung Tulu NGa Tauan Atiang Tukaw (11-13)

¹¹ Kanugun tanira! Durung pisan agkalebat yang sintinsiang maagmaan nira tung uri natetenged yang nagasugut nira ya ra yang ugali ni Cain ang durug kalain§. Yang nagapagamenan ang pisan ta mga isip nira ya ra kang pisan yang natalangan ni Balaam ang kumus durug kainamlukun ta kuarta, simpan da rin ang magbuat yang nagakdekan na ra kang lagi ang kuntra tung kalelyagan yang Dios*. Katulad ka tung ni Core ang nagpakigkuntrang tukaw tung na Moises ni Aaron, yang mga manigtulduk ang atia, pamagpakigkuntra ra ka tung mga pamagmaepet-epet tung numyung salegsang pundaan. Purisu, talagang sintinsiaan da ka enged yang Dios tung kalainan ang katulad ka tung binuat na tung na Core† atiang tukaw pa. ¹² Yang mga taung atiang pagturuldukan asan, kung magpakiglaket da nganing tung uras dang pagsararuanamu rang magpurutul ang asan

‡ **1:8** 8k Katulad tung mga Israel ang sinambit na tung 5 ang ti Moises durua ni Aaron, sinawayan da nira ang katulad tung isinulat tung Mga Bilang 16:3, 11.

§ **1:11** 11a Genesis 4:3-8 * **1:11** 11b Mga Bilang kapitulu 22-14; 31:16-17

† **1:11** 11k Mga Bilang 16:19-25

da ka nagipaitaay mi yang paggeregmaan ming matinlu‡, ya ray dapat ang pangamanan mi. Kipurki kung tung mga binageng pa ang alenget dang lumput ipananglitay tanira, indi mi madipara agkali yang katuyuan nira asan. Ay yang pagpakisadu nirang atia tung numyu ya ra kay pagparapsawen nira tung tanan ang kalelyagan nira ang andang pisan aman-aman nira ang may turuwalen da nira asan. Anday dumang magisipen nira, kung indi, teed da ilem tung mga sadili nira. Kung tung pagtarawangen ipananglitayu, mga inutil da tanira ang katulad ka tung mga panganud ang kung kaisan ya agelat-elatay tang magekel ta kuran ang pagkatapus, sigi ra ilem ang pakapwas nira tung palet ang maskin dayawraw ra ilem, andang pisan ay pakdul na. Inding pisan mapagpalua ta mga ubra-ubrang nagauyunan yang Dios ay sigun tung pagkablak nira tung anyang maning pa tung sasang patay. Yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga ayu ang maskin timpu rang igbururak, andang pisan ay burak ang mapakinawangan tung nira. Katulad tung mga ayung napatay ra ang pagkatapus namansiktang da ilem ang ya ra kag dawalay yang mga lamut nirang miskawan ang indi ra maimung mamurak ang uman, yang pisan ay kaalimbawaan yang mga taung atia. Andang pisan ay matawang nira tung duma kung ya pa agari magbuat yang magkatama. ¹³ Katulad tung mga lakun ang darakulu ang indi ra ka enged masuspindi, yang mga taung atia indi nira ka enged kayanan ta pagsuspindi yang mga kalelyagan nira. Katulad tung mga putput ang maliligna ang pagaekel-ekelan ta mga lakun ang kung sumampa ra nganing tung mga binakayan, magkarabutwan da ilem asan yang ligna na, yay kaalimbawaan yang mga ubra-ubra nirang malalaway ang duru kang pisan agkakaeyak§. Dispuis yang mga taung atia, indi mi enged mataligan ang mapakdulanamu nira ta matinlung painunuku kung ya pa agaring magusuyamu tung kalelyagan yang Dios. Kipurki tanira maning pa tung mga bulalakaw ang anday pirmaminting rumbu nira ang para mataligan din ta mga manigsaay. Purisu may nagielat da yang Dios tung nirang durung pisan agkakiklep duun tung impirnu ang asta tung sampa indi ra ka enged mapuklutan nira*.

Yang Naula Ni Maepet Enoc Duun Da NGa Temeng Tung Mga Manigtulduk Ang Atiang Buklien (14-16)

‡ **1:12** 12 Katulad tung sinambit ni Pablo tung 1 Corinto 11:20-22, yang pagsararuan nirang atiang mga tumatalig katuglayunan na yang pagderemdemmen nira tung nagadapatan yang pagpakugmatay ni Ginuung Jesus. § **1:13** 13a Isaias 57:20 * **1:13** 13b Ikumpalar tung Mateo 8:12; 22:13; 25:30.

14 Dispui, yang mga manigtulduk ang naang nagipaamanu tung numyu, yang pisan ay nagatemengan yang sasang inulang tukaw ni Maepet Enoc ang yay sasang apu ni Adan tung dapa-rapa yang kakay na[†]. Maganing ang nagbitala,

“Naa wang bitalaung naa, papatandaan mi ta maayen. Siguradung magkawut ti Yawi taa tung kaliwatan ang naa, kasiraan da ka tanira yang mga angil ang pinamilik nang pira-pira rang laksang indi enged mabilang-bilang[‡].
15 Yang katuyuan na magpadapat da ta sintinsia tung tanan ang mga taung makinasalananen ang anda kang lagi tung kuinta nira yang kalelyagan na. Bilang sasa may sasa tung nira, patuwalen nang papangaminen tung tanan ang mga binuat-buat nirang kuntrang pisan tung kalelyagan na pati tung tanan ang ibinitala nirang namanduminar tung anya,” maganing.

16 Aganingenung temeng dang pisan yang inula nang atii tung mga manigtulduk ang atiang namampakled da asan tung numyu. Ay kipurki kung tung pamitala nira pirmi ra ilem ang pagburutung-butungun natetenged belagan kuntintu tung mga isip nira yang pagkabetang nira taa tung kaliwatan ang naa kung kaisan, ya ra ka dayun ay nagibangdan nira tung Dios ang ya unu ay kamali na. Kung tung pagurubraen man, pirmi ra ka ilem ang pamagpapsaw tung mga kalelyagan nirang sadili. Dispui pa, purting pagpaambug tung mga sadili nira ig durug kaansianung mamagbuladas ang para maeklan ilem nira yang nagatingwa nira.

Nagipademdem Na Tung Nira Kung Unu Pay Inula Yang Mga Apustul Sigun Tung Mga Manigtulduk Ang Atiang Buklien (17-19)

17 Piru ta yamung nagamaalu ta duru, pademdemman mi ra ka yang inula ra kang lagi yang mga apustul ang atiang tinuwul ni Ginuu tang Jesu-Cristong magpaliked yang Matinlung Balita natetenged tung anya asan tung numyu.

18 Pinagpaamananamu rang lagi nirang pinaganing ang,
“Baklu ra maglekat ti Ginuung Jesus, may mga taung mamansiluang mamagtagam ta saway tung numyu ang kalukuan da ilem unu yang kamatuuran ang naang nagapananged mi. Yang ugali nira, indi enged temegka ang indi ra nira papsawan yang mga kalelyagan nirang magbuat ta makalalaway ta isip yang Dios[§],” maganing.

[†] 1:14 14a Bilang enem ang esleb magimpisa tung ni Adan ang asta tung ni Enoc. Duun nga basaay ta tung Genesis 5:4-20. [‡] 1:14 14b Mateo 13:39b-42;

16:27; 25:31; Marcos 8:38; Lucas 9:26; 2 Tesalonica 1:7-8 [§] 1:18 18 2 Pedro 3:3

¹⁹ Yang inula nirang atii, temeng da kang pisan tung mga manigtulduk ang atiang nagipaamanu tung numyu. Ay kipurki yay pamagpaguad ta makararangga tung pagpurutulan ming mga tumatalig ang para magkuruntraanamu rang magberelag. Kumus anda asan tung nirag pagtinir yang Espiritu Santo, anday dumang pagpaguyuran nira, kung indi, ultimu ra ilem yang sistimang pagandar taa tung kaliwatan ang naa ang balawag ang pisan tung Dios.

Kumus Nagalaktan Da Tanira Ta Mga Manigtulduk Ta Kabuklian, Nagapasanagan Na Tanira Kung Ya Pa Agari Yang Pagdiripindiren Nira Tung Kamatuuran (20-21)

²⁰ Piru ta yamung nagamaalu ta duru, maskin maning da tiag kaliwag, pirmiamung magsarasaan ang magparaketelketelan ugud asan da magbaked yang pagparanangeren mi tung kamatuuran ang yay sagraung bitala yang Dios ang nunut da ka ta pagturumanen mi. Kada magampuamu ra nganing, yang Espiritu Santo, ya ra kay pirming papagman-guluen mi. ²¹ Landaw ra tung tanan, pademdeman ming pirmi yang utang ming kaneeman tung Dios natetenged tung gegma nang lutuk ang pisan ang ibinuluntad na tung numyu, mintras pagpakbatamu tung ni Ginuu tang Jesu-Cristong maglekat ang ya ray uras ang ipagildaw na enged tung yaten ang ipasapenita ra anya tung Dios ang asta tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na.

Yang Matinlung Buaten Nira Tung Tulung Klasing Nagainabu Tung Mga Aruman Nirang Nagapiktaran Da Yang Nagitulduk Yang Mga Manigtulduk Ang Atiang Buklien (22-23)

²² Alimbawa kung may mga aruman mi asan ang yang mga isip nira midyu tung pagdua-dua ra kung ay pay matuud ang dapat panangden nira, kaministiran ang ya ray ildawan mi ta mupiayang painunukuan ta matinlu. ²³ Ig kung may дума asan ang yang mga isip nira midyu tung ya rang ya rang ipaekel nira tung maling nagitulduk yang mga taung atia, ya ray tagaman ming saklawan ang pabaliken tung kamatuuran ugud malibrian da ka nira yang kalainan ang malam began da rin nira*. Ya ray paderepan ming bawien ang katulad ka tung pagbawi mi tung sasang langaw ang dineetan da ta apuy ang tung makali yag lawutay mi. Bawien mi tanira ang maning pa tung yag kalaway mi tung apuy. Ig kung may дума asan ang yang mga isip nira midyu tung ipinaekel da ka enged nira tung maling nagitulduk yang mga taung atia, kaministiran ang ya pa ka enged

* 1:23 23 Santiago 5:19-20

ay ildawan mi ang nunut da ka ta dakulung pangaman mi ang muya maumiramu pa tung mga ubra-ubra nirang malalaway ang yay dapat ang panlignaan ming maning pa tung awel ang kinetket da ta mansa.

Yang Pagtapusan Yang Sulat Ang Yang Dios Yag Dayaway Na Natetenged Tung Kayanan Na Ig Tung Pagkadios Nang Inding Pisan Mapasiring-siringan (24-25)

²⁴ Buinu, mga putulu, magkabagay ang pisan ang yay pirming dayawen ta yang Dios ay kipurki yay masarang ang magmanada tung numyu simanyan ang para indiamu maguyuran yang mga manigtulduk ang atiang magpakasalak ang pariu ka tung nira[†]. Ya kay masarang ang magmangulung pirmi tung numyu ta matinlu ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagpakdeng na tung numyu duun tung katalungaan nang durug kasulaw ang duruamu ra kang pisan agkasadya ang andang pisan ay dapat ang mabangdan na tung numyu. ²⁵ Tanya yay ultimu ilem ang Dios ang ya ra kay nagtapnay tung yaten ekel tung pinagtalus ni Ginuu tang Jesu-Cristong nagpakugmatay. Teed mi yang pagkadios na, durung pisan agkasulaw yang pagkabetang na, may pagkaadi nang inding pisan mapasiring-siringan, yay makagagaem tung tanan ang maskin unu pa man ang bagayay, kayanan nang ubraen. Maning kang lagi tia yang pagkadios na disti pa atii tung katebtewan, pati simanyan, ang asta ra ilem tung sampa ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Talagang matuud ka man tia.

Taa ra ilem tapusayu yang gustuung ianing,

Judas

[†] **1:24** 24 Ikumpalar tung 1, "...nagamanadaanamu ra ka ni Jesu-Cristo ugud indiamu ra matawan ta dumang nagitulduk ang bukli."

Yang IPINAGUBLIGAR Ni Jesu-Cristo Tung Ni Juan

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Atiing uras ang ipinagsulat ni Juan yang sulat ang naa, ya ray uras ang yang kadaklan ang mga tumatalig nagadeeg-deegan da yang gubirnu yang mga taga Roma natetenged tung pagtaraligen nira tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Ay ya pa agari, tung uras ang atii, nagkalalangan da yang gubirnu ang yang tanan ang mga kinasakpan dapat mamagtuu tung bultu ni Adi Cesar. May mga tumatalig ang inimatay ra nganing natetenged indi ra magtuu kipurki agaaning tanira ang sam bilug ilem yang nagatingara nirang may kalalangan tung nira, ultimu ilem ti Ginuung Jesu-Cristo. Piru may dumang mga tumatalig ang nagaisip dang mamalpas tung ni Ginuung Jesus ay tung masyadung eled nira ang muya pati tanira imatayen da ka kung indi magtuu tung bultu ni Adi Cesar. Kapurisu gustu ni Juan ang magpaktel tung mga isip nira ang para indi ra mamalpas, kung indi, magpadayun da ka enged tung pagpakigkapulit nira tung ni Ginuung Jesus maskin imatayen pa.

Yang kamtangan yang sulat ang naa, pinabilugan ni Ginuung Jesu-Cristo tung sasang inaning na tung ni Juan: "Juan, isulat mu ra kanay yang kumpurming nagipadakat tung paneleng mu bilang yang pagkarainabu simanyan asta yang dapat ang magkarainabu tung panalungaan." (1:19). Bilang yang nagkarainabu tung uras ang atii natetenged tung mga tumatalig tung pitu nga pundaanan (kapitulu 2 may 3). Yang magkarainabu tung panalungaan, magimpisa tung kapitulu 4 ang asta patumbung yang sulat.

Kung basaen ta ta diritsyu yang sulat ang naa, durung lumirung 7 ang mapanawan ta: pitung pundaan yang mga tumatalig (1:11 ig kapitulu 2 may 3); pitu kang ikinula tung kasulatan ang yag lululun ang ya agukaway yang paganingen ang karniru bilang ti Ginuung Jesus (kapitulu 6-7); pitu ka nga budyungan ang ereyepan ta pitu ka ngangilan (kapitulu 8-11); pitu ka nga pruibaan ang nagkar-alua (kapitulu 12-15); pitu ka nga mangkukan ang yang pakled nira nagkarabukbuk da tung kaliwatan yang pitu ka ngangilan (16-18); pitu ka nga bagayan ang magkarainabu tung uri (19-22). Atii kanay, tung pagirintindien yang mga tau, yang lumirung atiang pitu may linegdangan nang kumplitung pisan ang anday kakulangan na.

Tung pagurubligaren ni Ginuung Jesus tung ni Juan, duun da ipapanaway na tung pagpadakat na tung paneleng na kung unu pay gustu nang iubligar tung anya. Yang tanan ang ipinadakat na tung paneleng na midyu tung mga pananglit. Piru maskin pang mga pananglit, pulus may nagadapatan na ig belagan maliwag ang maintindian da ta kadaklan yang mga tumatalig tung uras ang atii. Piru indi maintindian yang belagan mga tumatalig. Ugaring ilem ta yaten simanyan, kumus subra ra tung duruang liwung takun ang nagkarataklib, midyu malawuk-lawuk da yang duma tung pagirintindien ta. Pati yang pagirintindien tang mga tumatalig belagan pariu-pariu kung kaisan. Piru maskin pang maning tia, yang linegdangan yang dumang mga pananglit ang isinulat ni Juan, maintindian ta ka kung pagaralan ta. Yang mga pinakaimpurtanting dapat ang intindien ta tung sulat ang naa belagan malawuk. Kipurki mintras taawita pa tung kaliwutan ang naa, puiding mainabu ang pati ita simanyan, madeeg-deeganita ra ka. Piru indiita ra enged mamalpas tung ni Ginuung Jesus kipurki tung uri ta kaldaw, mandeeg da ka enged tanya tung tanan ang pagpakigkuntra tung anya ig maggaraemen dang asta tung sampa ang kasiraanita ra ka (1:6; 5:10; 20:6). Dispuis pa, may durug tnlung ibles ni Ginuung Jesus tung yaten kung magpadayunita tung pagtaraligen ta tung anya (14:12-13; 22:12).

Yang Nagadapatan Yang Isinulat Ni Juan (1:1-3)

¹ Yang kamtangan yang kasulatan ang atia ya ra yang ipinagubligar ni Jesu-Cristo. Itinalig yang Dios tung anya ang para ipasanag na tung mga tauan nang pamagpaturuwulun tung anya kung unu pay dapat ang magkarainabu tung indi ilem buay. Yang papanaw nang nagubligar natetenged tung mga bagay ang atia, yuung ti Juan ang sasa kang turuwulun na, pinatuwulanaw anya tung sasang angil nang magpadagen-dagen tung yeen ugud maintindianu. ² Pagkatapus yang kumpurming unu pay ipinadakat tung panelengu, atia ra, luwus dang isinulatu ang para ya ray ipagpaingmatuuru tung numyu ang talagang ya ray sasang bitalang liit tung Dios ang ya ra ka man ay ipinagpaingmatuud ni Jesu-Cristo tung yeen. ³ Kung tinu pay magbasang magpanggel yang mga bitalang atiang isinulatu natetenged tung pagkarainabu simanyan may yang magkarainabu tung uras ang panalungaan, talagang may ikasadya yang isip nang liit tung Dios. Pati yang kumpurming magpamati kag mananged, ya ka. Kaministiran ang ya ray panangeren

nira ay natetenged alenget da ilem yang uras ang ipinagtipu yang Dios ang magkarainabu ra ka man yang mga bagay ang atiang nagkarasambit asan.

Yang Intrada Yang Isinulat Na Tung Pitung Pundaan Yang Mga Tumatalig (1:4-8)

⁴⁻⁵ Yang may sulat taa yuung ti Juan. Ipinakelua ra tung numyung pitung pundaan yang mga tumatalig tung ni Jesu-Cristo asan tung sinakepan yang Asia. Tukaw-tukaw nagipagampuamu ra yeen ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman yang Dios ang pagpadagen-dagen tung numyu, kasiraan da ka tanira yang Espiritu Santo may ti Jesu-Cristo, ig mas pang pasadyaenamu ka nira ekel tung kaampiran mi tung nirang naang baklu. Yang Ampuan tang Dios, asan da kang lagi disti pa tung katebtewan ang asta ra ilem simanyan ig idayun na ka engaged agyapun yang pagtarawangen na tung yaten ang mga tauan na ang asta matapus yang tanan ang pinagplanu na*. Yang Espiritu Santong may kaya nang anda engaged ang pisan ay kakulangan na†, yag tatalungang pirmi tung siang bulawan ang pagkarungan yang Dios. Ti Jesu-Cristo tanya yay mataligan tang magdiklara yang kamatuuran ang liit tung Dios. Yay pinakatukaw tung tanan ang binui si kang uman yang Dios ang pinaliit tung mga minatay ang ya ra kay sugtun ta tung anya. Tanya kay may kagaeman ang magsintinsia tung tanan ang may mga katengdanan tung bilug ang kaliwatan‡.

Bagay ang pisan ang yay dayawen tang pirmi natetenged tung gegma nang durung pisan agkalutuk tung yaten. Pinaluasita ra nganing anya tung pagkakirepen ta tung pagpakasalak ta ekel tung pagpaturuk na yang dugu nang nagpakugmatay. ⁶ Dispui, katulad tung nasyun ang Israel atiang tukaw, ta yaten, ya ka, binuatita ra ka anyang mga tauan nang sadili ang lugud da tung paggaraemen na. Katulad tung mga paring mga Judio atii kanay ang pirmi

* **1:4-5** 1:4-5a Inulit ka ni Juan tung 1:8, 4:8, 11:17, 16:5. Magkapariu ka tung isinulat ni Isaias tung 41:4. † **1:4-5** 1:4-5b “Yang Espiritu Santong may kaya nang anda engaged ang pisan ay pagkakulang na,” tung bitalang Giniriego, maning taa: “pitu ngaispirituan.” Piru tung pagkamatuud yang puntus yang inaning ni Juan ay natetenged tung Espiritu Santong sam bilug ilem. Ugaring naaning na ilem ang pitu ay atii kanay basta pitung bilug yang maskin unu pa, yang ilyag nang ianing kumplitung pisan ang anday kulang. Pariu asan tung pagirimuen yang Dios tung tanan ang bagay, pitung kaldaw yang ipinagimu na ig muya-muyang sinambit tung kasulatan ang katulad tung Genesis 4:15, 24; Levitico 26:18, 21, 24, 28; 2 Cronica 29:21; Mga Kanta 79:12. Yang pitung bilug ang atia sinambit ka ni Juan tung 4:5 may tung 5:6. ‡ **1:4-5** 1:4-5k Ikumpalar tung nasambit tung 17:14 may tung 19:16.

ra ilem ang namagpalenget tung Dios, ta yaten ya ka, may kalelengten ta ra ka tung Dios ang yay paganingen ni Ginuung Jesus ang Ama na, ugud manirbianitang pirmi tung anya, belagan ilem numanyan, kung indi, ang asta ra ilem tung sampa§. Purisu yang gustu ta ang yang kadengegan ni Jesu-Cristo may yang kagaeman na dumayun ang asta tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Magkamaningan da ka man tia.

⁷ Teed mi yang kabaliskad yang pagkabetang ni Jesu-Cristo kung maglekat da nganing. Imbis arane pa, unawis ya rag sasaay tung mga panganud*. Maita yang tanan ang mga tau kapin da enged yang namagpaimatay tung anya ang ya ra tulbungay ta bangkaw†. Maskin unu pang nasyunay ta tau tung bilug ang kaliwutan ang kumpurming indi ra nagsuku tung anyang nagpatapnay, kung maita ra nganing nira ang ya ray magsintinsia tung nira, mirisyakan da tanirang tanan‡. Talagang magkamatuud da ka man tia.

⁸ May inaning yang Dios ang ya ray nagipagpaugtun na tung isinulatung atia tung numyu ang maning taa: "Magimpisa tung primiru ang asta tung katapusan, andang pisan ay nagainabu tung bilug ang kaliwutan ang lua pa tung kagaemanu§. Asanaw kang lagi disti pa tung katebtewan ang asta ra ilem simanyan ig ang asta tung sampa. Yuu makagagaem tung tanan," agaaning*.

Yang Naita Ni Juan Tung Paganingen Ang Maninga Tau (1:9-20)

⁹ Anday dumang may sulat taa, kung indi, yuung ti Juan ang sasang putul ming pagtuman ka yang kalelyagan ni Ginuu tang Jesus. Kumus parariuita rang pagpakbat tung anyang magpalua yang paggaraemen nang baklu ugud mapalguran ta, parariuita ra kang pagagwanta tung

§ 1:6 1:6 Pinisik ni Juan tung Exodo 19:6 ang pagkatapus inulit na ka tung 5:10 ig 20:6. Ya kay sinambit ni Pedro tung 1 Pedro 2:5, 9. * 1:7 1:7a Daniel 7:13; 1 Tesalonica 4:17; Mateo 24:30 † 1:7 1:7b Zacarias 12:10; Juan 19:34,

37 ‡ 1:7 1:7k Mateo 24:30 § 1:8 1:8a "Magimpisa tung primiru ang asta tung katapusan, andang pisan ay nagainabu tung bilug ang kaliwutan ang lua pa tung kagaemanu" Kung getesen ang ilakted, maning taa: "Yuu yang Alpha may yang Omega." Tung abakada yang bitalang Giniriego, yang pangguuy tung primirung litra ay 'Alpha ig' yang pangguuy tung uring litra ay 'Omega'. Ig disir naa sasang kapananglitan ang kung pasadsaran ta, yang gustu nang ianing, maning taa. Katulad tung abakada ang kung sambiten yang pinakaprimirung litra pati yang pinakauri, ekel da yang tanan ang mga litra tung elaan nira, yay kaalimbawaan yang kagaeman yang Dios durua ni Ginuung Jesus. Kipurki disti pa tung primiru ang asta ra ilem tung uri, andang pisan ay nagainabu tung kaliwutan ang lua pa tung kagaeman nira. * 1:8 1:8b Sinambit ni Isaias tung 41:4 ig inulit ka ni Juan tung 4:8.

mga pinitinsiang pagipakdul yang duma tung yaten. Yuu nganing dineepaw rang ipinaelak tani tung pulung naang nagaguguuyan ang Patmos natetenged pagparakawutunaw yang bitala yang Dios ig pagubligaraw ka ang ultimu ilem ti Jesus yang nagatingaraung Ginuuung pagatuuuanu. ¹⁰ Simanyan kinawut da yang kaldaw ang ya enged ay kaldaw ang nagipagdayaw tang mga tumatalig tung ni Ginuu tang Jesus ang kada kawutun tung seled san linggu. Tung uras ang atii ginaemanaw ra yang Espiritu Santo ang pagkatapus may busis ang dakulu ang nagngelu tung pinanambukuanu ang kung pamatianu, maning pa tung tunul ta sasang budyung. ¹¹ Agaaning tung yeen, "Kumpurming unu pay maita mu, isulat mu. Pagkatapus ipaekel mu ra tung pitung pundaan yang mga tumatalig tung yeen duun tung Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, asta tung Laodicea," agaaning.

¹² Pagkagngelu tii, dayunaw rang nagbira ugud mate-lenganu kung tinu pa atiiing nagbitala tung yeen. Unu pay maitaw, kung indi, pitung bilug ang parabdungan ta kaas ang pulus bulawan. ¹³ Tung kakngaan nira may maninga tau ang yag kekdeng. Yang lambung na langkuy, sadsad da tung kakay na ig may awel ang bulawan yang kulay na ang yag bawanda tung tinanguni na. ¹⁴ Yang bua na durung pisan agkakulit ang maninga sipsak. Dispui yang mata nang temeleng durug katedek ang midyu tung apuy ang madkal. ¹⁵ Dispui kung telenganu yang kakay na midyu tung saway ang pinabalaan tung apuy ang pagkatapus pinakintab ta maayen†. Yang busis na durug tunul ang midyu tung dinagunu yang lakun ang pamamuka. ¹⁶ Dispui tung kalima nang tuu may pitung bilug ang dumakel ang nagatapnay na. Tung nganga na may pagluang maninga isi ta ispadang durug tarem yang lantip nang magtimbang‡. Yang ityura na durung pisan agkasulaw ang maning pa tung kasusulawen yang kaldaw kung kereng da. ¹⁷ Atiiing pagkaitaw tung anya, dayunaw ra ilem ang tuminumba tung pinagtalungaan, yamen ang midyu tung patayaw ra. Atii dayunaw rang dineenan na yang kalima nang tuu ang inaning, "India ra meled. Yuu makagagaem tung tanan. Disti pa tung primiru ang asta tung kauri-urian, andang pisan ay nagainabu tung bilug ang kaliwutan ang lua pa tung kagaemanu. ¹⁸ Yuu may kabuii kang laging unaynay ang pagkatapus napatayaw. Piru numanyan, buiaw ang asta tung sampang anday katapus-tapusan. Purisu may kagaemanung magabri tung lugar

† **1:15** 1:15 Daniel 10:6; Ezequiel 1:27 ‡ **1:16** 1:16 Sinambit ka ni Juan tung 2:12, 16; 19:15.

ang paganingen ang Hades ang yay pagatiniran yang mga minatay ugud ya ray pampaluaenung pamuien si kang uman[§]. ¹⁹ Kapurisu ta nuyu, Juan, isulat mu ra kanay yang kumpurming nagipadakat tung paneleng mu, bilang yang pagkarainabu simanyan asta yang dapat ang magkarainabu tung panalungaang. ²⁰ Numaan ipaintindiu ra tung nuyu kung unu pay nagadapatan yang pitung bilug ang dumakel ang naang nagaita mung nagatapnayu tung kalimaung naang tuu pati yang nagadapatan yang pitung parabdungan ta kaas ang naang pulus bulawan. Naang pitung bilug ang dumakel ya ra yang pitu nga tauan ang pinagpilik da yang mga kaarumanan nirang mangerengan tung pitung pundaan yang mga tumatalig tung yeen ang pagkatapus ipakawut da ka nira tung mga kaarumanan nira yang sulat ang italig mu tung nira sasa may sasa*. Naang pitung parabdungan ta kaas, ya ra yang pitung pundaan mismu," agaaning duun tung yeen.

2

Yang Sulat Ang Nagipaekel Ni Ginuung Jesus Tung Sam Pundaan Yang Mga Tumatalig Duun Tung Efeso (2:1-7)

¹ Pagkatapus inaningaw si anyang "Buinu, Juan, mag-sulata ra kanay ta italig mu tung pangerengan tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Efeso. Maning taa yang ipabetang-betang mu asan:

'Yang may bitala taa ya ra yuung ti Jesus ang pagtapnay tung pitung bilug ang dumakel tung kalimaung naang tuu kag pagpanaw-panawaw tung kakngaan yang pitung parabdungan ta kaas ang purus bulawan. ² Nagaskeanu yang tanan ang pagabuat mi asan, yang pagpakabedlay mi may yang pagaragwantaen mi tung mga kaliwagan ang nagapasaran mi. Nagaskeanu ka ang indiamung pisan pagkusintir tung mga taung mga malain. Ay tinuung mi ra nganing yang дума ang nagambu ang tanira unu mga taraliganu bilang mga apustulu buat.

³ Nagaskeanu ka ang yamu mainagwantaen. Ay maski may mga kaliwagan ang nagapasaran mi arangan da

§ 1:18 1:18 "may kagaemanung magabri tung lugar ang paganingen ang Hades ang pagatiniran yang mga minatay ugud ya ray pampaluaenung pamuien si kang uman." Tung bitalang Giniriego, maning taa: "Yuu may liabi tung kamatayen may tung Hades." * 1:20 1:20 "pitu nga tauan ang pinagpilik da yang mga kaarumanan nirang mangerengan tung pitung pundaan." Tung bitalang Giniriego, maning taa: "pitu ngangilan yang pitung pundaan." Piru tung bitalang Giniriego, yang bitalang angil, duruay kinaulugan na. Yang sam bilug angil ka ig yang sam bilug "sasang taraligan ang magpakawut ta bitala."

ilem tung yeen ang nagakegngan mi, piru indiamu ka enged pagpaluway. ⁴ Ugaring ilem, ya taa yang indi enged nagauyunanu tung numyu. Nanrusaw ra yang paggeregmaen mi tung yeen. Belag dang pariu atiang bakluamu pa ka ilem nagtalig tung yeen*. ⁵ Pademdeman ming pademdeman kung ya pa agarig katinlu yang paggeregmaen mi tung yeen atii kanay ang ya ray nalagpakan mi. Ya ra kay dayun ay panlignaan mi yang pagkalagpak ming atia ang pagkatapus yang mga buat-buat ming atiang primiru, ya si ay pakatuan ming usuyun. Ay kung indiamu manligna, pamirisiaanamu ra yeen ay kuatenu ra yang parabdungan yang kaas tung kindengan na asan tung numyu. ⁶ Piru maskin nagapagbitalaw ta maning tia, may sasa kang dayawenu tung numyu. Aglalawayanamu ka tung ubra-ubra yang pamagusuy tung ni Nicolaus† ang ya kang pisan ay nagalawayanu.

⁷ Purisu kung nainu pay pamamati, kaministiran intindien da nira ta mupia kung unu pay nagianing yang Espiritu Santo tung mga tumatalig ang pamagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan. Kung tinu pay magprusigir ka enged ang magpakatu tung primirung paggeregmaen na tung yeen ang durug kinit pati tung mga kaputulan na, yay tugtanung mamangan yang burak yang ayung pagpangabuian ta unaynay ang duun agbebtang tung kaismayaang tung katalungan yang Dios‡.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu.' "

Yang Sulat Ang Nagipaekel Ni Ginuung Jesus Tung Sam Pundaan Duun Tung Esmirna (2:8-11)

⁸ Utru si, maganing si ti Jesus tung yeen, "Buinu, Juan, magsulata si kanay ta italig mu tung pangerengan tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Esmirna. Ya taa yang ipabetang-betang mu asan:

'Yang may bitala taa ya ra yuung ti Jesus ang makagagaem tung tanan ang disti pa tung katebtewan ang asta ra ilem tung kauri-urian, andang pisan ay nagainabu tung bilug ang kaliwatan ang lua pa tung kagaemanu. Napatayaw ang pagkatapus nabuiaw si kang uman. ⁹ Nagaskeanu yang mga pinitinsiang nagapasaran mi. Nagaskeanu ka ang maskin maliliwagemu ka

* **2:4** 2:4 Simpri pati yang paggeregmaan nirang magpurutul damay ra kang nanrusaw. † **2:6** 2:6 Yang nagapapaktelan ni Nicolaus, maskin tumatalig unu, anday bali ang magpapsaw tung tanan ang kalelyagan na. ‡ **2:7** 2:7 Yang pananglit ang atia pinisik ni Juan tung Genesis 2:9; 3:22, 24 ig inulit na ka tung 22:2, 14.

man, piru manggaranenamu tung nagauyunan yang Dios. Nagaskeanu ka yang nagipagbangdan tung numyu yang mga Judio asan ang para ya ray paglainan ta isip yang gubirnu tung numyu. Kumus tanira mga Judio ka man, pamansianing ang ultimu ilem unu tanira ay matuud ang mga tauan yang Dios ang pagkatapus belag ka. Kung indi, yang pagpaturuwulunan nirang sam pundaan belag yang Dios ang katulad tung nagalaum nira, kung indi, ya ra ti Satanas mismu. ¹⁰ Indiamu enged mageled tung maskin unu pang mga pinitinsiaay ang dapat magdarangat tung numyu ang indi ilem buay. Patentenen mi yang mga isip ming magagwanta ay indi ra ilem buay, paisegen da ni Satanas yang may mga katengdanan asan ang yang duma tung numyu ipakalabus da nira ugud asanamu ra nga tagamay nira ta reges ang para mamalpasamu ra tung yeen. Magkatiniramu ra ta mga pinitinsia tung seled sam puluk ilem ang kaldaw. Purisu magpadayunamu ra ka enged ta ustu tung pagtaraligen mi tung yeen, maskin yay magakdan mi ta kamatayen mi. Siguradung pakdulanamu ra yeen yang maning pa tung sasang primyung nagipagpadengeg tung sasang nandeeg tung karira. Anday duma, ipagpasapenamu ra yeen tung Dios ang asta tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na.

¹¹ Purisu kung nainu pay pamamati, kaministiran intindien da nira ta mupia kung unu pay nagianing yang Espiritu Santo tung mga tumatalig ang pamagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan. Kung tinu pay mag-prusigir ang asta masalapayan na ka enged yang mga kaliwagan ang atia, indi ra enged sakpen yang sintinsiang atieng paganingen ang yadwang kamatayen.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu.' "

Yang Sulat Ang Nagipaekel Tung Sam Pundaan Duun Tung Pergamo (2:12-17)

¹² Utru si maganing si ti Jesus tung yeen, "Buinu, Juan, magsulata si kanay ta italig mu tung pangerengan tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Pergamo. Ya taa yang ipabetang-betang mu asan:

'Yang may bitala taa ya ra yuung ti Jesus ang may maninga isi ta ispadang paglua tung ngangaw ang durug tarem yang lantip nang magtimbang. ¹³ Nagaskeanu ang asanamu pagtinir tung lansangan ang atia ang yang kadaklan ang mga masigkabanwa mi nagakemkem ta

mupia ni Satanas[§]. Nagaskeanu ka ang mapeget yang pamges mi tung yeen. Ay indiamu ka enged nagingwara tung yeen ang maning indiamu ra magpadayun tung pagtaraligen mi tung yeen agad inimatay pa yang aruman ming ti Antipas asan tung pagatiniran enged ni Satanas natetenged ilem tung pagtaraligen na tung yeen. Tanya sasang durug kapiadur ang nagpaingmatuud tung mga kaarumanan mi asan natetenged tung yeen. ¹⁴ Piru may mga bagay ang pira pang bilug ang indi enged nagauyunanu tung numyu. May mga kaarumanan ming duma asan ang pamagusuy tung magkapariu tung iki-nunsiu ni maepet ang Balaam tung ni Adi Balak atiing tukaw kung ya pa agari yang pagsunlug na tung mga Israel ang para mamanlipat da tung Dios ang mamagtuu tung belagan Dios. Ay yang ikinunsiu na tung anya ang maayen pang pangimbitaren na yang mga Israel ang mamagpasakep tung pista nirang mamagpakisaru tung nagisagud nira tung belagan matuud ang Dios ang nunut da ka ta pagpakidalan nira tung maskin ninu pang bawayay*. ¹⁵ Yang pagpakigsaru yang mga Israel ang atii, anggid-anggid da tung mga ubra-ubra yang mga kaarumanan ming duma asan ang pamagusuy tung nagitulduk ni Nicolaus[†]. ¹⁶ Purisu magpamanmanamu ra yang mga isip mi. Ustu ra tiang pagkusintir mi tung mga kaarumanan ming atia. Ay kung indiamu magpamanman, angayenamu ra yeen tung makali ang para silutanu ra yang mga kaarumanan ming atia. Anday dumang ipagdaliu tung nira, ya ra yang ibitalaw tung nira ang yay maning pa tung isi ta ispadang paglua tung ngangaw.

¹⁷ Purisu kung nainu pay pamamati, kaministiran intindien nira ta mupia kung unu pay nagianing yang Espiritu Santo tung mga tumatalig ang pamagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan. Kung tinu pay indi magpadeeg tung sistimang atiang pangkaliwutan, yay

§ 2:13 2:13 "lansangan ang atia ang yang kadaklan ang mga masigkabanwa mi nagakemkem ta mupia ni Satanas." Tung bitalang Giniriego "lansangan ang pagkarungan ni Satanas ang paggaem." Nagaguuyan ni Juan ta maning tia ay natetenged yang lansangan ang atii yay pinakasintru yang pagturuuen yang mga tau tung bultu ni Adi Caesar tung uras ang atii. * **2:14** 2:14 2:20; Mga Bilang 22:1-5; 25:1-2; 31:16; Judas 11 † **2:15** 2:15 Yang mga taung atii durung pagtagam nira ta sunlug tung mga tumatalig ang basi pa ra ilem maguyuran da nirang mamagtuu ka tung bultu ni Adi Caesar ang nunut da ka ta pagsagud tung bultung atii ang duun da natenakan yang paggeregmaen nirang bugus pa rin tung ni Ginuung Jesus.

pakdulanu yang paganingen ang manang itinaluk‡. Dispui pakdulanu ka ta maning pa tung batung kulit ang may aran ang baklu ang isinulat asan ang inding pisan nagaske-askean ta tau, kung indi, suluminting makdek asan, ultimu ilem yang pakdulanu§.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu.' "

Yang Sulat Ang Nagipaekel Ni Jesus Tung Sam Pundaan Duun Tung Tiatira (2:18-29)

18 Utru si, maganing si ti Jesus tung yeen, "Buinu, Juan, magsulata si kanay ta italig mu tung pangerengan tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Tiatira. Ya taa yang ipabetang-betang mu asan:

'Yang may bitala taa ya ra yuung ti Jesus ang yay paganingen ang Ana Yang Dios ig yang mataung temeleng durug kadekdek ang midyu tung apuy ang madkal, ig yang kakayu midyu tung saway ang pinabalaan tung apuy ang pagkatapus pinakintab ta maayen. 19 Nagaskeanu yang tanan ang pagabuat mi asan, yang paggeregmaan ming magpurutul ang nunut ta pagarasikasuan mi sasa may sasa may yang pagtaraligen mi tung yeen ang mabaked may yang pagaragwantaen mi tung mga kaliwagan. Dispui, nagaskeanu ka ang mas nganing nagtinlu yang mga ubra-ubra mi kay tung atiang primiru ang bakluamu pa ilem nagtalig tung yeen. 20 Ugaring may

‡ 2:17 2:17a 'manang itinaluk' Atiang tukaw ang atiang alang-alang da yang pagkabetang yang mga Israel duun tung banwang kapas, inildawan yang Dios ang pinakdulan ta sasang pamangan ang ginuuyan nirang 'mana'. Pagkatapus atiang anda ray kaministiran nira, nagkalalangan da yang Dios ang yang sa nga mangkukan yang mana ipabtang da nira tung sasang baul ang ya ray ipabtang nira tung pagtuuan nira tung anya duun tung kuartung pinakasagradu (Exodo 16:33-34). Pagkatapus tung kauri-urian da, yang pagtuuan nirang atii tung Dios diniadu yang mga kuntrariu nira. Pagkatapus tung kauri-urian da, may ibinalita yang mga pamagpakigmaepet ang yang mangkuk unung atii, ingkelan da unu ni Jeremias ang itinaluk tung sasang leyang duun tung bukid ang atiang paganingen ang Sinai. Dispui, kung magkawut da unu yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen, yang mana unung atii, ya si unu ay ipapaan yang Dios tung mga tau. Purisu kung pasadsaran ta yang linegdangan yang inaning ni Ginuung Jesus ang naa natetenged tung paganingen ang mana ang atiang itinaluk, ya ra yang tanan ang kaayenan ig kasadyaan ang nagibaratu na tung mga tauan na duun tung baklung kaliwutan. § 2:17 2:17b Yang ipinagsakuy ni Ginuung Jesus tung batung atia ay nagaskean na ang yang kadaklan ang mga tau duun, pamagekel-ekel ta mga panangga ang yang duma mga batu kang pariu ka tung sinambit na. Yang ilyag nang ianing ang anda rang pisan ay kaministiran yang mga tumatalig tung mga pananggung atiang dati gated tanya mismung pagpalandungan nira yay magsirbing pangultimung panangga nira.

sasang indi enged nagauyunanu tung numyu. Pagkus-intiramu tung sasang baway asan tung grupu mi ang pagkapariung pisan ta ubra-ubra yang sasang raynang tukaw ang nagaranan tung ni Jezebel*. Pagambu ang tanya unu sasang pagataligan yang Dios ang magpalatay yang bitala na buat. Ekel tung nagitulduk na tung mga turuwulunu asan, nagadayaan nang magpakisadu tung nagisagud tung belagan matuud ang Dios ang nunut da ka ta pagpakidalan nira tung maskin tinu pang bawayay†. ²¹ Tung bagay, pinakdulanu ra ta lugar nang manligna, piru indi ka enged malelyag ang mamutwan tung pagturuldukun nang atia. ²² Iugtulu tung numyu, masapan na ra ilem, pinadalpetanu ra ta laru nang matigbak. Pati yang mga katabyang nang pamagtulduk da ka ta pariu ka tung nagitulduk na, ya ka, damayenu ra kang padalpetan kung indi ra mamanligna tung mga ubra-ubra nirang atiang uyun tung nagitulduk na. ²³ Asta yang kadaklan ang pamagusuy ra tung nagitulduk nang atia, supukunu ra ilem. Duun da ngaintindiy yang tanan ang mga tumatalig ang kada sam pundaan ang yuuy pagbilid tung mga kinaisipan nirang tanan kung unu pa enged ay pagasikad nira. Purisu sasa may sasa tung numyu, kumpurming unu pay mga buat-buat mi ya ra kay paatuanu ta iblesu tung numyu.

²⁴⁻²⁵ Piru ta yamung kadaklan asan tung Tiatira, nagaskeanu ang indiamu ra nagpasanyug tung nagitulduk yang baway ang atia. Indiamu ra ka nagpakled tung paganingen yang duma ang mga sikritung adaralem ang ya unu ay nagipabunayag yang Dios tung nira buat ang

* **2:20** 2:20a Ti Jezebel ang atiang nasambit, yay kasawa ni Adi Ahab atiang tukaw duun tung banwang Israel. Ya kay nangguyud tung mga Israel ang para papaglaket-laketen da ilem nira yang pagturuuen nira tung ni Yawi may yang pagturuuen nira tung ni Baal. Kung gustu tang pasadsaran, duun ta nga basaay tung 1 Mga Adi 16:31-33; 18:4, 13; 19:1-2; 21:25. † **2:20** 2:20b Atii kanay duun tung Tiatira, may mga grupu yang mga manigubra ang kada sang klasing pagurubraen. Kaministran ang yang tanan ang mga lalii, luwus mamagpasakep tung grupu na kung unu pang ubraay. Kung indi magpasakep, asan da nga plekay ta ipagpangabui na. Dispuis kada grupu may nira-nirang ginuu-ginuung pagatuuan nira bilang patrun nira ang pagpistaan nira. Ubligadu yang tanan ang kinasakpan yang kada grupung mamagpasakep tung pista. Kapurisu kung may sasang tumatalig ang sakep yang sasang grupu, nagaregsanan ta mupiung magpasakep tung pistang magpakisadu tung nagisagud tung patrun yang grupu na. Kung indi magpasakep, paliwagan da ta duru. Purisu ang kaisan may mga tumatalig duun ang nampauyun da ilem ang nagpasakep ang yang nagitulduk yang baway ang atii, yay nagapatielan nira ta katadlengan nira. Pagkatapus asan da ka tung pista nga bagasay nira yang maktel ang tuksung magpakituu tung belagan Dios ang nunut da ka ta pagpakidalan nira tung maskin tinu pang bawayay asan.

pagkatapus anday dumang pagpabunayag tung nira, kung indi, ya ra ti Satanas mismu[‡]! Purisu ya ra ilem taa yang nagaingaluku tung numyu. Kung unu pay nagabuat ming nagauyunanu ya ray prusigiran mi ta ustu ang asta maglekataw ra. ²⁶⁻²⁸ Kumpurming tinu pay indi magpadeeg tung akles ni Satanas ang pagkatapus yang nagipatumanu tung anya yay nagapadanayan nang asta tapusun da yang Dios yang kaliwatan ang naa, yay pakdulanu ta katengdanan nang maggaraemen tung dumarumang mga nasyun ang katulad ka tung ipinakdul ni Ama tung yeen ugud kasiraanami ra kang maggaraemen tung nira. Durug kaigpit yang paggaraemen yamen tung mga taung atia ay tanira ipabtang da ilem yamen ang midyu tung mga urun ang panemek-temeken da ilem[§]. Dispuis, partianu ra ka yang kadengganu ang kung telengan maning pa tung Kalamraganen ang madeet yang bananag na.

²⁹ Kapurisu kung nainu pay pamamati, kaministiran intindien nira ta mupia kung unu pay nagianing yang Espiritu Santo tung mga tumatalig ang pamagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu.' "

3

Yang Sulat Ang Nagipaekel Ni Jesus Tung Sam Pundaan Duun Tung Sardis (3:1-6)

¹ Utru si, maganing si ti Jesus tung yeen, "Buinu, Juan, magsulata si ta italig mu tung pangerengan tung sam pundaan yang mga tumatalig tung yeen duun tung Sardis. Ya taa yang ipabetang-betang mu asan:

'Yang may bitala taa ya ra yuung ti Jesus ang pagsi-nasaayami ta maayen yang Espiritu Santo ang yay may kaya nang anda enged ang pisan ay pagkakulang na ig may pitung bilug ang dumakel ang nagatapnayu. Nagaskeanu yang mga buat-buat mi asan. Kung telenganamu ta kadaklan, midyu tung duruamug kabiwung panirbian tung yeen. Piru tung pagkamatuud panalugpatayamu ra ilem tung yeen. ² Purisu kung tung pagereleken pa, mapuawamu ra! Paktelen mi ra yang pagurusuyun mi tung nagauyunanung midyu may nagaeped pa, baklu madayunan ang mawarang pisan.

[‡] **2:24-25** 2:24-25 Yang katadlengan yang mga taung atii maning taa: kung pasubuan da unu nira yang mga ubra-ubrang makiklep, asan da unu magdulang yang pagkamataku nirang mas pa. [§] **2:26-28** 2:26-28 Mga Karantaen 2:8-9

Sanu pang indiamu aningenu ay kipurki tung pagkainsapuu tung mga buat-buat mi, talagang belag pang pulidu tung pagterelengen yang Dios ang pagpaturuwulunanu. ³ Purisu pademdeman mi kung unu pay itinulduk tung numyung atiang primiru ang ya ra ka rin ay pinauyunan mi. Ya si kay pakatuan ming usuyun ang nunut da ka ta panligna mi tung mga kasalanan mi. Ay kung indiamu ka enged magpamanman, parusaanamu ra yeen ta inali ang katulad ka tung panaw yang sasang takawan ang indi mi pa ka man maskean kung unu pang urasay ang magkawut. ⁴ Maayen ilem may pira pang bilug asan tung numyu tung Sardis ang yang mga sadili nira, ya ray inamligan nira ta mupia ang para indi ilem mamansaan ta kasalanan ang katulad ka tung awel ang ya ka agamligay ang para indi mabulingan. Purisu, pagkawut yang uras, magkaranunutanami ra tung kaliwutan ang baklu ang yang suut nira makukulit. Kipurki yay magkabagay ang pisan tung nirang indi ra ka enged nagpadeeg tung sistimang pangkaliwutan. ⁵ Kumpurming tinu pay indi ka magpadeeg, ya ra kay paablanu ta awel ang makukulit ig indi ra enged punasenu yang aran nang isinulat tung listaan yang tanan ang pinaeyanganu ta pagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na*. Kung indi, ipailalaw ra enged tung ni Ama may tung mga angil ang pagapanuwul na ang atia yay sasang tauanu.

⁶ Kapurisu kung nainu pay pamamati, kaministiran intindien nira ta mupia kung unu pay nagianing yang Espiritu Santo tung mga tumatalig ang pamagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu.' "

Yang Sulat Ang Nagipaekel Ni Jesus Tung Sam Pundaan Duun Tung Filadelfia (3:7-13)

⁷ Utru si, maganing si ti Jesus tung yeen, "Buinu, Juan, magsulata si kanay ta italig mu tung pangerengan tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Filadelfia. Ya taa yang ipabetang-betang mu asan:

* **3:5** 3:5 Yang listaan ang atia sinambit si ka ni Juan tung 13:8, 17:8, 20:12, 15, may 21:27 ig sinambit ka ni Jesus tung Lucas 10:20 may ni Pablo tung Filipos 4:3. Atiang tukaw pa ang may mga adi pa, yang sasang adi pagepet ta listaan yang tanan ang mga sakep na. Kung may sakep nang magbatuk tung anya, punasenu na ra ilem yang aran na. Purisu kung nasulat da yang aran yang sasang tau tung listaan ang pagaepitan yang Dios, yang ilyag nang ianing, tanya nagabilang da tung mga kinasakpan yang Dios ang yay pampalgurun na tung baklung kaliwutan.

‘Yang may bitala taa ya ra yuung ti Jesus ang yay ultimung pinilik yang Dios ang maggaraemen tung uri. Bilang yuu yang kanubli ni Adi David ang naulang magpapanaw tung paggaraemen yang Dios ang baklu ang anday katapusan na. Kung tinu pay nagalelyaganung palgurun tung paggaraemenung atia, anday maampalar. Kung tinu pay nagalelyaganung ipaawig, anda kay mapagsuspindi.⁸ Nagaskeanu yang pagabuat mi. Maskin malakaamu ilem ig arane kamu ka man tung pagterelengen yang mga kaarumanan mi asan, piru pinaderepan mi ka enged yang bitalaw ang inusuy ig indiaw ka iningwara mi. Purisu indi mi paglipatan yang pangakuung naa tung numyu. Siguraduanu rang malgud tung paggaraemenung atia tung uri ay maning pa inabrianamu ra yeen yang purta na ang anda enged ang pisan ay masarang ang magsuspindi tung numyung magpalgud.⁹ May mga tau asan ang kumus mga Judio, pamansianing ang ultimu ilem unu tanira ay matuud ang mga tauan yang Dios ang pagkatapus belag ka ay pamagbukli ra ilem. Yang pagpaturuwulunan nirang sam pundaan belag da yang Dios ang katulad tung nagalaum nira, kung indi, ya ra ti Satanas mismu. Purisu pampatalungaenu ra tanira tung numyung pampaluurun ang para mamagilala ra ka enged tung numyu ang yamu ka man yang nagagegmaanu natetenged yamu yang matuud ang mga tauan yang Dios.¹⁰ Natetenged tinuman mi yang itinuwulu tung numyung magagwanta tung mga kaliwagan, purisu ta yeen, dipindiranamu ra yeen tung uras ang ipagkawut yang mga kaliwagan ang durug lebat tung bilug ang kaliwutan ang ya ray ipagingawus yang Dios tung mga taung pamagtinir tung kaliwutan ang kumpurming pagpasuag tung kalelyagan na†.¹¹ Makaliaw rang maglekat. Purisu prusigiran mi enged ta mupia yang pagabuat ming nagauyunanu ugud indiamu mawaraan yang maning pa tung primyung gustuung ipagpadengeg tung numyu.¹² Kung tinu pay magprusigir ka enged tung nagipatumanu tung anya, padengeganu ta mupiang pabakeren enged yang pagkabetang na tung katalungaan yang Dios. Buatenung maning pa tung sasang adiling ganeran tung pagtuuan tung Dios ang pagpaturuwulunanu ang para duun da tanya magpakeen. Dispuis, yay sulatanu yang aran yang Dios ang pagpaturuwulunanu ang para bistung pisan ang yay may anya tung taung atia. Pati yang aran yang siudad ang tiniran yang Dios tung uri ang yay paganingen

† 3:10 3:10 Mateo 24:15-28; Marcos 13:14-23; Lucas 21:20-24; 2 Tesalonica 2:1-10

ang Baklung Jerusalem ang duun manliit tung anya tung langit ang magparanek‡, ya ra kay isulatu tung anya ang para bistu ka ang tanya sasang kinasakpan yang siudad ang atia. Asta yang aranu kang baklu ang ya ray magpailala tung pagkabetangung baklu tung uri, ya ka, isulatu ra ka tung anya ang para maintindian da ang yay sasang tauanu.

¹³ Purisu kung nainu pay pamamati, kaministiran ang intindien nira ta mupia kung unu pay nagianing yang Espiritu Santo tung mga tumatalig tung yeen ang pamagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu.' "

Yang Sulat Ang Nagipaekel Ni Jesus Tung Sam Pundaan Duun Tung Laodicea (3:14-22)

¹⁴ Utru si maganing si ti Jesus tung yeen, "Buinu, Juan, magsulata si kanay ta italig mu tung pangerengan tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Laodicea. Ya taa yang ipabetang-betang mu asan:

'Yang may bitala taa ya ra yuung ti Jesus ang pagkereeng tung tanan ang pinangakuan yang Dios ang para magkamatuud da. Yuu kay mataligan ming talagang matuud yang nagipagdiklaraw tung numyu natetenged tung planu na. Dispuis, ekel tung yeen inimu na yang tanan. ¹⁵ Nagaskeanu yang mga ubra-ubra mi. Maskin indiamu ka man panalyud tung yeen, piru belaganamu ra ka maderep tung pagurusuyun mi tung mga kalelyaganu. Kisira manalyuramu ra ilem, u kung indi, magpaderepamu ra ilem ta ustu, atii ra rin. ¹⁶ Piru naang pamatuy-patuyamu ra ilem tung yeen, belaganamu ra maderep, indiamu ka panalyud, puis yamu maning pa tung pamangan ang belag dang makinit belag da kang malamig ang pisan, kung indi, nangalawab da ilem ang asan da naging malasay ra. Purisu nagaisipanamu ra yeen ang iplek ang maning pa tung yamu agibulaayu, yang kalalasyen ming atia tung yeen. ¹⁷ Aywa indiamu aningenu, kipurki paganingamu ang yamu manggaranen da, maayen da yang pagkarabetangen mi§. Anda ray mga kaministiran mi. Piru naa pala andang pisan ay kaliwutan mi ang tung pagterelengen yang Dios, duruamug kaalang-alang ig makakaildawamung pisan!

‡ **3:12** 3:12 Ang para maintindian ta yang pagkarabetangen yang Baklung Jerusalem, duun da nga basaay ta tung 21:2. § **3:17** 3:17 Yang inaning yang mga taga Laodiceang atia, anggig da tung pagpaambung yang mga Israel ating tukaw ang napabtang tung Oseas 12:8.

Yang kaalimbawaan mi yamu maning pa tung sasang naputu ra, maning pa tung sasang naburayan da, maning pa tung sasang luas. ¹⁸ Purisu ya taa yang ikunsiuu tung numyu. Tung yeenamu mangalang ta bulawan ang pinapagas tung apuy ugud may kamanggaran ming matuud. Pati awel ang makulit ang puiding masuut mi tung mga tinanguni ming luas, alangen mi ka tung yeen ugud matabunan da yang kaeyakan mi. Pati bulung ang mapiid mi tung mga mata ming naburayan, alangen mi ka tung yeen ugud maulkan da yang paneleng mi. ¹⁹ Ta yeen, tanya, kumpurming tinu pay nagagegmaanu, ya ray nagapatigbak-tigbakanu ta bitala ang para disiplinaenung tadlengen. Purisu magpaderepamu ra ta ustung manligna tung pamatuy-patuy ming atia tung yeen. ²⁰ Naa wa ya ray dapat ang pamaridengdengan mi ta mupia. Katulad tung sasang taung panagbalay ra ang yay pagelat tung may balay ang patakwalen, yuu ya ka. Pagelataw ka tung numyung pagatagamanu ta tandeg yang mga isip mi kung imbitarenaw ra numyung magmangulu tung numyu u kung indi. Katulad ka tung may balay ang magimbitar tung panagbalay ang magtakwal da ig magpakled da ka dayun tung balay na, kung tinu pay magimbitar tung yeen ang magmangulu tung anya, magpakibingkitaw rang pisan tung anya ang pariu tung durua nga tauan ang pirming pagsaduan tung pamangan. ²¹ Puis kung tinu pay masalapay tung gustuung ipasalapayu tung anya, yay pakarungunu tung teparu tung uri ugud kasiraanami ra kang maggaraemen. Bilang mambung da tung yeen ang nasalapay ra ka tung ipinasalapay ni Ama tung yeen, ang pagkatapus pinakarungaw ra ka anya tung tepad na ugud kasiraanami ra kang maggaraemen.

²² Purisu kung nainu pay pamamati, kaministiran ang intindien nira ta mupia kung unu pay nagianing yang Espiritu Santo tung mga tumatalig ang pamagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan.

Ya ra ilem tia ay maaningu tung numyu.' "

4

Natetenged Tung Pagturuuen Tung Dios Duun Tung Langit Kung Unu Pay Palaksu Na (4:1-11)

¹ Pagkatapus tia, may ipinadakat si tung panelengu. Unu pay maitaw, kung indi, may sasang purtang abirtu

ra tung langit. Pagkatapus yang busis ang atiang primirung nagngelu ang midyu tung tunul ta sasang budyung*, nagngelu sing pagbitala tung yeen ang maganing, "Tania tung abwat. Ipaitaw ra tung nuyu kung unu pay dapat ang magkarainabu tung uri," agaaning. ² Atii lagi-laging ginaemanaw ra yang Espiritu Santo. Unu pay maitaw, kung indi, may sasang siang bulawan ang may pagkarungasan. ³ Atiang pagtelengu tung pagkabetang na, durung pisan agkabanang ang yang kulay na birdi may apuyapuyan ang katulad ka tung kulay ta mga batung mamaalen. Dispuis may buluntun pang naliwut tung sia na ang yang kulay na birding durug kadeet. ⁴ Dispuis, tung paliwut yang siang atii, may duruang puluk may epat ang mga siang bulawan ang magkaanggid ka tung siang atiang sam bilug ig may kumarungan ka asan ang durua kang puluk may epat nga mamaepetan ang yang mga suut nirang mga awel makukulit ig tung mga kulu nira may maninga binakurung ang bulawan ang yag susuklub ang yay pagpailala ang may pinandeegan da nira†. ⁵ Numanyan may duldul ang paglelpaken may kidlat ang ya rag papabugsu tung katanekan ang asan aglilit tung siang atiang sam bilug. Dispuis may pitu nga kaasan asan tung katalungan na ang ya ray kapananglitan yang Espiritu Santong may kaya nang andang pisan ay pagkakulang. ⁶ Dispuis may asan ka tung katalungan na ang midyu tung sasang salamin ang pariu ka tung teeb aglapad ang lauk-lauk ilem ang telengan.

Dispuis pa tung paliwut yang siang atii tung mga binit nang magtirimbang, may epat ang inimu yang Dios ang pulus mga bui ang yang mga tinanguni nira tadtad ang pisan ta mga mata. ⁷ Yang primiru may kulu nang midyu tung kulu ta liun, yang pangyadwa may kulu nang midyu tung kulu ta turu, yang pangyaklu may ityura nang midyu tung ityura ta tau, yang pangyaepat maninga kanug ang paglayug-layug. ⁸ Yang epat ang atii, parariung talaenem yang pakpak nira ang yang mga tinanguni nira leep ang pisan ta mga mata. Dispuis pa kaldaw lawii anday katadeng-tadengan yang pagkarantaen nirang pagdarayawen tung Dios ang maning taa yang sarabyen na:

"Durung pisan agkasagradu yang Dios ang makagagaem tung tanan,

* 4:1 4:1 1:10 † 4:4 4:4 Tung pagintindi yang dumang mga sagad tung kasulatan, yang mga mamaepet ang atia yay pamangerengan tung tanan ang mga taung binuat da yang Dios ang mga tauan na maging yang nangalgud tung panimpung atiang indi pa nagapangingtau ti Ginuung Jesus maging yang nangalgud tung panimpung nagdasun tung pangingtau na.

Tanya asan da kang lagi disti pa tung katebtewan ang asta simanyan ig asta ra ilem tung sampa idayun na ka enged agyapun yang pagtarawangen na tung mga tauan na," agaaning.

9-10 Kada mamagdayaw yang epat ang atii ang nunut da ka ta pagpasalamat nira tung pagkarung tung siang bulawan, ating mga mamaepet ang duruang puluk may epat, ya ra mamansiluud tung pinagtaralungan nira yang pagkarung tung siang bulawan ang para mamagtuu tung anyang unaynay kang lagi yang kabui na. Pati yang yag susuklub tung mga kulu nirang bulawan, agkukuaten da nirang agipabtang tung katalungan yang siang atii. Bilang yay pagpailala nira ang indi namandeeq tung mga kuntrariu nira kung belag tung anyang pagkarung asan. Yang pagturuuen nira, nunut da ka ta pagdarayawen nirang maganing,

¹¹ "Yawa yang Dios ang pangagalenan yamen, bagay ang pisan tung nuyu ang yaway pirming dayawen ta mga tau natetenged tung kadengegan mu kag kagaeman mu ang inding pisan mapasiring-siringan, ay kipurki yawa yang nagimu yang tanan ang bagay. Natetenged ilem tung kalelyagan mu namansiyang da ka man," agaaning.

5

Natetenged Tung Kasulatan Ang Yag Lululun Ang Anday Mapagsulwad (5:1-14)

¹ Pagkatapus may naitaung kasulatan ang yag lululun ang nagapegsan yang pagkarung tung siang bulawan tung kalima nang tuu. Yang kasulatan ang naa sinulatan tung duwali may duwali pagkatapus kinula ta taru ang pitung nagnurunut. ² Pagkatapus may naitaung sasang angil ang maktel ang durug tunul yang busis nang maganing, "Tinu pa kayay magkabagay ang magpangukab tung ikinula tung kasulatan ang para masulwad da?" agaaning. ³ Piru anday naita ang may pudir nang magsulwad yang kasulatan ang para manginsapu ra rin kung unu pay napabtang duun. Maskin tung langit man, maskin tung katanekan man, maskin tung kadalman man, anday masarang ang mangukab. ⁴ Atii nagtarangitenaw ra ta duru ay natetenged anday naitang magkabagay ang magsulwad yang kasulatan ang para manginsapu ra rin kung unu pay napabtang duun. ⁵ Pagkatapus may sasang maepet ang nagbugnu tung yeen ang maganing, "Ustu ra tiang pagtarangiten mu. Uay, telengan mu wa. Nandeeq da yang sasang maning pa tung liun ang nanubli tung ni Judah, bilang yang nagaguuyan

ang Saringsing Ni Adi David*. Purisu yay magkabagay ang magpangukab da tung pitung ikinula tung kasulatan ang atia ang para masulwad da," agaaning.

⁶ Pagkatapus may naitaung sasang karniru asan tung tepad yang pagkarung tung siang bulawan. Yag kekdeng tung kakngaan yang epat ang nagabui may yang mga mamaepet. Ang telenganu, may mga lastru tung tinanguni na ang tanya inimatay ang maning pa tung idinasag. Dispuis may mga sungay nang pitung bilug ig may mga mata nang pitu kang bilug†. ⁷ Numanyan yang karnirung naa nagpalenget da tung pagkarung tung siang bulawan ang pagkatapus yang kasulatan ang atiating yag lululun ang nagapegsan na tung kalima nang tuu ya ray ingkelan na. ⁸ Pagekel na yang kasulatan, naang epat ang nagabui may naang duruang puluk may epat nga mamaepetan ya ra mamansiluud tung pinagtaralungan nira yang karniru ig namagtuu ra tung anya. Sinagekel-ekelay ta turugtugan ang dikuirdas ang yay paganingen ang arpa ig may salegsang bilug ang mangkuk ang bulawan ang punuk ta paamut ang yay agipatawuk nira. Yang tawuk ang atii yay kapananglitan yang pagarampuen tung Dios yang mga taung kumpurming binuat nang mga tauan na. ⁹⁻¹⁰ Pamagkanta ra ta sasang kantang baklung pisan ang ya ray nagipagdayaw nira tung karniru ang maning taa yang sarabyen na:

"Ultimum yawa ilem ay magkabagay ang mangkel yang kasulatan ang atia ig magpangukab da tung mga ikinula. Kipurki yaway inimatay ang maning pa tung sasang idinasag ig ekel tung dugu mung tuminuruk, ginawad mu ra tung kalainan yang mga taung kumpurming pinagpilik mu ang maskin unu pang bitalaay maskin unu pang nasyunay tung bilug ang kaliwatan ugud asan da nga paulikay mu tung Dios ang pinagpaalawiran da rin nira. Tanira kay binuat mung mga tauan yang Dios ang katulad ka tung nasyun ang Israel atiating tukaw. Ipinabtang mu ra ka ang yay may kalelengten enged tung anya ang katulad ka tung mga pari ugud mamamirbian da ka tung anya ang ya kang lagi ay pagpaturuwulunan yamen. Purisu tung uri tanira kay mamaggaraemen tung bilug ang kaliwatan," agaaning.

* **5:5** 5:5 Katulad ka tung saringsing ang magtubu tung tukud yang sasang ayung pinelad, yang magading atia ya ray magbawi tung pagaradien ni Adi David may yang namagsurubli tung anya ang ya ray napukis. Yang paggaraemen na mas pang matinlu ig mas pang maktel kay tung pagaradien ni Adi David ang kinaampu na. Anday dumang magadi ta maning tia, kung indi, ya ra yang paganingen ang Mesias ubin Cristo ang katulad ka tung inula ni Isaias tung 11:1, 10. † **5:6** 5:6 Ikumpalar tung Zacarias 4:10.

11 Pagkatapus telenganu si, may naitaung mga angil ang liniwu-liwu ang pira-pira rang laksa ang yay namansilikus da tung mga mamaepet may tung epat ang nagabui may tung pagkarung tung siang bulawan ang ya ngakaknga tung nirang tanan. ¹² Nagngelung pamagkarantaen ta maknul ang yang sarabyen yang kanta nira maning taa:

“Magkabagay ang pisan ang yang karnirung inimatay, yay dayawen natetenged tung pangatengdanan nang durug tinlu may tung tanan ang mga kaayenan ang nagipakdul nang awundang pisan, pati tung kawawayangen yang isip nang indi makdingan, asta tung paggaraemen nang maktel. Dapat galangen ang padengegan ta mupia” agaaning.

13 Pagkatapus yang tanan ang inimu yang Dios, maging tung kalangitan man maging tung katanekan man maging tung kadalman man maging tung teeb man, luwus da kang nagngelung pamagkarantaen ang maning taa yang sarabyen yang kanta nira:

“Yang pagkarung tung siang bulawan durua tanira yang karniru, yay bagay ang pisan ang galangen ig dayawen ang padengegan ang asta tung sampa natetenged taniray makagagaem tung tanan,” agaaning.

14 Pagkatapus maganing naang epat ang nagabui ang namagtimalas, “Ee ka man, magkamaningan da ka man ta maning tia.” Pagkatapus, naang mga mamaepet, dayundang namagluud ang namagtuu tung Dios durua yang karniru.

6

Nagipangukab Da Yang Paganingen Ang Karniru Yang Enem Ang Ikinula Tung Kasulatan Ang Yag Lululun (6:1-17)

¹ Numanyan naitaw ra yang karnirung pagukab tung primirung ikinula tung pitung ipinangula tung kasulatan ang naang yag lululun. Pagkaukab na, may nagngelung sam bilug tung epat ang atiang nagabui ang yang busis na maninga duldul. Maganing ang pagbitala, “Ala, lumuaa ra,” maganing. ² Pagkatapus pagtelengu, unu pay maitaung luminua, kung indi, yang sasang kabayung makulit yang kulay na ang yang pagsaay asan may ekel nang panak may mga deldeg. Dispuis pinakdulan yang Dios ta isuklub nang bulawan tung kulu na ang yay pagpailala rang lagi ang tanya mandeeg. Pagkatapus dayundang naningayaw ta gira ang para pandeegen na ra yang tanan ang mga kuntrariu na.

³ Numanyan, pagkaukab si yang karniru yang yadwang ikinula tung kasulatan, nagngelugu si yang pangyadwang

nagabui ang pagbitala ang maganing, "Ala, lumuaa ra." ⁴ Pagkatapus pagtelengu, unu pay maitaung luminua, kung indi, yang sam bilug sing kabayung apuy-apuyan yang kulay na ang yang pagsaay asan tinugtan yang Dios ang magtukud ta mga gira tung intirung kaliwatan ang para magparatayan da yang mga tau. Purisu pinakdulan ta ispadang abwat.

⁵ Numanyan, pagkaukab si yang karniru yang yaklung ikinula, nagngelu si yang pangyaklung nagabui ang pagbitala ang maganing, "Ala, lumuaa ra." Pagkatapus pagtelengu, unu pay maitaung luminua, kung indi, yang sasang kabayung lagem ang yang pagsaay asan may nagabitbit nang timbangan ang nagipagtimbang tung mga pamangan. ⁶ Pagkatapus midyu tung nagngelaw si ta busis ang duun aglilit tung kakngaan yang epat ang atiang nagabui ang pagbitala ang maganing, "Kumus may panuwuk ang kumawut tung kaliwatan ang puirti-puirti, purisu magabwat dang pisan yang prisiu yang trigu may yang sibada. Purisu yang kinaldaw yang sa nga tauan kung ialang na ta arina yang trigu, duruang pulak ka ilem yang maeklan na. Kung arina ta sibada, enem ang pulak ka ilem yang maeklan na," maganing*. Pagkatapus dayun dang nagkalalangan tung pagsaay ang maganing, "Eey, indi mu ra ilem tandegen yang mga kaoliboan may yang mga kaubasan†. Muya pamaalen da ka yang mga pruduku na," maganing.

⁷ Numanyan pagkaukab si yang karniru yang yaepat ang ikinula, nagngelu si yang pangyaepat ang nagabui ang pagbitala ang maganing, "Ala, lumuaa ra." ⁸ Pagkatapus pagtelengu, unu pay maitaung luminua, kung indi, sasang kabayung lesparen ang yang pagsaay asan ti Kamatayen. May pagdasun ka tung anya ang ya ra yang paganingen ang ti Hades‡. Tanirang durua linugtan yang Dios ang mamagpangimatay tung mga tau. Kung ipabtang ta tung epat ang parti yang kinadakil yang tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwatan, yang sam parti yay magkarapatay nira. Yang pagirimatayen nira duun ipapanaway nira tung gira may tung panuwuk may tung mga larung panilig may tung mga ayep ang talunun ang mairiseg.

⁹ Numanyan pagkaukab si yang karniru yang yalimang ikinula, unu pay maitaw, kung indi, ya ra yang mga ispiritu yang mga tumatalig ang pinangimatay ang duun tanira tung kakayan yang midyu tung lamisaan ang dakulu ang

* 6:6 6:6a Ati kanay, yang arina ta trigu may sibada kaministiran ta mga tau tung kaldaw-kaldaw. † 6:6 6:6b Ati kanay yang duruang klasing atia yay kaministiran ta mga tau tung kaldaw-kaldaw. ‡ 6:8 6:8 Ikumpalar tung 1:18.

darasagan[§] tung pagtuuan duun tung langit*. Yang ipinangimatay tung nira ay natetenged tung pagparakawutun nira yang bitala yang Dios ig tung pagurubligaren nira ang ultimu ilem ti Jesus yang nagatingara nirang may kalalangan tung nira. ¹⁰ Numanyan namagkekendalen dang maganing, "Dios ang makagagaem ang durung pisan agkasagradu, nagataligana yamen ang magkereng tung mga pangaku mu. Basu, mabuay pa ka enged yang elat yamen baklu mu ra sintinsiaay yang mga taung atiang namagpangimatay tung yamen ang taniray pandileman mu yang mga dugu yamen?" maganing. ¹¹ Pagkatapus anday dumang binuat yang Dios, pinampasuutan na ra ta awel nirang langkuy ang makukulit. Pagkatapus dayun na rang inaning ang indi ilem mamagmataka, kung indi, mamagelat da ilem kanay ta gesyeng uras ang asta makumplitu ra yang kinadakel yang mga putul nirang pamagpaturuwulun ka tung anya ang kumpurming itinipu nang irimatayen pa ka ang katulad ka tung nira.

¹² Numanyan naitaw si yang karnirung pagukab si tung yaenem ang ikinula. Pagkaukab na, nayegyeg da yang kaliwutan ta maktel. Yang kaldaw nangiklep dang pisan. Yang bulan nanipula rang midyu tung dugu. ¹³ Asta yang mga dumakel, nagkarataktak dang nagkarabugsu tung katanekan ang yang kaalimbawaan nira maning pa tung burak yang igus ang ilaw pa ang pagkarapulak da kung sampien da nganing ta palet ang maktel. ¹⁴ Pati yang langit napareng da ka ang yang kaalimbawaan na maning pa tung amek ang linulun dang ingkelan. Asta yang tanan ang mga bukid may yang tanan ang mga pulu, gulping pinampaliit da tung dating nabtangan nirang ipinampauman. ¹⁵ Pagkatapus yang tanan ang belagan mga tumatalig tung ni Jesus tung bilug ang kaliwutan maging mga adi man maging may mga katengdanan man maging mga iniral man maging mga manggaranen man maging mga darakulung mga tau man asta yang kadaklan ang mga tau, maging turuwulun man kag belag, luwus

§ 6:9 6:9a Yang midyu tung lamisaan ang dakulu, darasagan ta mga ayep atiang tukaw. Bilang yang mga tumatalig ang naita ni Juan, atiang bui pa, masigintriga yang anya-anyang sadili tung Dios ang katulad ka tung mga ayep ang atiang ya agidasagay. Pariung pisan tung sinambit ni Pablo tung Filipos 2:17, may

tung 2 Timoteo 4:6. * **6:9** 6:9b Tung pagpasanag ni Juan, maninga ang may duun ka tung langit ang naita nang pagtuuan tung Dios ang midyu yay katalub yang dating pinagtuuan pa rin yang mga Israel ang may turdang ipinaketay. Sinambit na ka tung 7:15; 11:19; 14:15; 15:5. Atii kanay, yay nagpailala ang yang Dios pagpakignunut tung nira. Kung gustu tang mas pang pasadsaran, duun ta nga basaay tung Exodo 25:8-9; 26:30-33; 40:34-38; Mga Binuat-buatan 7:44; Hebreo 9:1-5, 23-26; 10:19.

dang namansitaluk duun tung mga leyang ubin tung mga sirung yang mga yuntu tung mga bukid[†]. ¹⁶ Pagkatapus dayun dang namagtagam ta lalang tung mga bukid may tung mga yuntu ang namansianing, “Aay, tambakayami ra ilem numyung italuk ang para indiami ra ilem maita yang pagkarung tung siang bulawan ig indiami ra ka sakpen yang kasisilagen yang paganingen ang Karniru[‡]! ¹⁷ Kipurki kinawut da yang uras ang makakaeled ang pisan ang ya ray ipagpaita nira yang kasisilagen nira ang andang pisan ay masarang ang magsuspindi, may sam bilug,” maganing.

7

Natetenged Tung Mga Taung 144,000 Ang Naita Nang Pinagmarkaan Tung Mga Kikilayen Nira (7:1-8)

¹ Pagkatapus tia, may naitaw rang mga angil ang epat ang bilug ang pamagkantu-kantu tung bilug ang kaliwutan. Masigawid tung epat nga paletan ugud andang pisan ay mageyep tung katanekan ubin tung teeb ubin tung maskin unu pang ayuay. ² Pagkatapus may naitaw si kang sam bilug pang angil ang pagpaabwat da tung langit ang duun manliit tung sagiid ang ampir tung lelpakan yang kaldaw. May ekel nang nagipagmarka tung mga tauan yang Dios ang unaynay kang lagi yang kabui na ugud indi ra mangaunu pa kung ipaita ra nganing yang Dios yang kasisilagen na tung kadaklan ang mga tau. Numanyan nagkekendalen da tung mga aruman nang atiang epat ang pinamakdulan da yang Dios ta kagaeman nirang magdiadu tung katanekan may tung teeb. ³ Maganing tung nira, “Indi mi ra kanay palpasan yang mga palet ang atiang mamagdiadu tung katanekan may tung teeb may tung mga ayu mintras indi pa nagamarkaan yamen tung mga kikilayen nira yang mga taung pamagpaturuwulun tung Dios ang ya kay pangagalenan ta,” agaaning. ⁴ Numanyan pagkatapus ta pagmararkaen nira, nagngelu ra kung ya pa agarig kadakel yang tanan ang mga taung pinagmarkaan da. Sang gatus may epat ang puluk may epat ang liwu nga tauan (144,000)*. Tanira mga kanubli yang mga ana ni Jacob ang sam puluk may durua ang yay namamalana tung nasyun ang Israel atiang tukaw. ⁵⁻⁸ Kada sam bilug tung pinalaana yang mga

[†] 6:15 6:15 Isaias 2:19-20 [‡] 6:16 6:16 Oseas 10:8b; Lucas 23:30 * 7:4 7:4 Yang lumirung atiang 144,000 belagan ang yay klaradung kinadakel, kung indi, ya ray ipinananglit ni Juan ang belagan maliwag ang deepen yang mga tumatalig ang pinampaeklan na yang sulat ang naa atiang tukaw. Yang linegdangan na, ya ra yang kabilugan ang pisan yang tanan ang mga tauan yang Dios ang kumplitu rang pisan yang kinadakel nirang anday malsik.

ana ni Jacob ang atii, salegsang puluk may duruang liwu yang mga kanubli nirang pinagmarkaan (12,000). Yang may mga kanubli, ya ra taang ti Judah, ti Ruben, ti Gad, ti Aser, ti Neftali, ti Manases, ti Simeon, ti Levi, ti Isacar, ti Zabulon, ti Jose, may ti Benjamin.

Natetenged Tung Mga Taung Buntun Ang Nangapasar Da Tung Pinitinsiang Pinakamalbat (7:9-17)

⁹ Pagkatapus pagtelengu, unu pay naitaw, kung indi, may mga taung buntun ang pisan ang indi ra enged kayanan ta bilang. Yang pinanliit-liitan nira maskin unu pang nasyunay, maskin unu pang bitalaay tung bilug ang kaliwutan. Yang mga taung atia tumalungaang tung siang bulawan may tung paganingen ang karniru. Yang suut nira purus awel ang langkuy ig makukulit. Masigpeges ta paklang ang nagipagawes-awes nira ang para mamagpailala ra yang kasadyaan nira ang tanira namandeeg da tung pagkuruntraan nira na Satanas. ¹⁰ Numanyan namagkekendalen da tanirang maganing, “Anday dumang pinangapunglan yang kalibrian ta, ultimu ra ilem yang Dios ang pagatuuan tang pagkarung tung siang bulawan durua yang paganingen ang karniru,” agaaning. ¹¹ Pagkatapus yang tanan ang mga angil namansilikus da tung mga mamaepet ang duruang puluk may epat may tung epat ang nagabui may tung siang bulawan duun tung kakngaan nirang tanan ang pagkatapus diritsyung namagparagpa tung katalungaang yang siang bulawan ang namagtuu tung Dios ang yag kakarung asan. ¹² Maganing tanirang namagtimaales tung mga taung atiang buntun, “Tamang pisan yang inaning ming atia. Yang Dios ang naang pagpaturuwulunan ta, ya ka man ang pisan ay bagay ang dayawen ta natetenged tung kadengegan na may tung kawawayangen yang kinaisipan na may tung puirsa yang paggaraemen na ang yang pagkadios na inding pisan mapasiring-siringan. Dapat ang yay pirming pasalamat na tung anyang anday katapus-tapusan. Maning tia, magkatamang pisan ang yay buaten ta,” maganing.

¹³ Pagkatapus yang sam bilug ang pagpakigmaepet, ya ray nagtalimaan tung yeen ang maganing, “Tinu pa wasu yang mga taung atiang pamagsuut ta awel ang langkuy ig makukulit? Ay pa wasu mamanliit? Nagaskean mu?” ¹⁴ Maganingaw tung anyang minles, “Inay, apu. Indi nagaskeanu. Yawa siguru ay nagaske. Pakdekay ka.” Maning tung yeen ang tuminuwal, “Yang mga taung atia, ya ra yang mga taung nangasalapay ra tung puirting pandeeg-deeg tung nira ang indi ra ka enged namamalpas tung

ni Ginuung Jesus†. Kung tung pagburunaken pa ta awel, ipinalimpu ra nira yang mga sadili nira tung ni Ginuung Jesus atiang pagtalig nira tung anya ang yay nagpaturuk yang dugu na natetenged tung nira ang katulad ka tung sasang karnirung idinasag. ¹⁵ Kapurisu ya ray natengeran na ang tanira tumalungaan da tung siang bulawan ang pagakarungan yang Dios ig pamagtuu tung anya kaldaw lawii duun tung pagtuuan tung anya‡, ig yang pagkarung asan ya ray magmanada tung nira ang tanira maning pa tung palandangan na rang pisan. ¹⁶ Purisu indi ra enged mangapasar ang uman ta pasuwuk may pakanal, indi ra ka enged matamaan ang uman yang puring kinit yang kaldaw§. ¹⁷ Kipurki naang paganingen ang karniru tung tepad yang pagkarung tung siang bulawan, yay magpadagen-dagen ta maayen tung nira ang katulad ka tung sasang manigpastur ang pagpadagen-dagen tung kaayepan nang* yay nagamanguluan na ang para kawutun da nira yang mga sungkuk ta waing bui tung kabukiran†. Dispuis yang Dios yay magpamlek tung tanan ang pinagpungawan nira ang yang kaalimbawaan na maning pa tung ya rag piiray na yang tanan ang mga luuk nira‡,“ agaaning duun yang maepet tung yeen.

8

Natetenged Tung Pagarampuen Yang Mga Tauan Yang Dios Ang Tuwalen Na Ang Ya Ra Yang Magkarainabu Kung Eyepen Da NGaning Yang Pitu NGa Budyungan (8:1-5)

¹ Numanyan atiang pagkaukab da yang paganingen ang karniru yang yapitung ikinula tung kasulatan ang naang yag lululun, andang pisan ay iwēk-iwēken yang intirung kalangitan tung seled yang tenga tung uras*. ² Numanyan may naitaw sing pitu ngangilan ang yay pinakaabwat tung tanan ang mga angil. Ya ra yang kemdengan ang pirmi tung katalungaan yang Dios. Numanyan sasa may sasa tung nira pinamakdulan da ta anya-anyang budyung†. ³ Pagkatapus may sam bilug pang angil ang lumimput ang asan da nanalunga tung midyu lamisaan ang bulawan ang may mga

† **7:14** 7:14 Sinambit ka yang dumang mga manigsulat: Daniel 12:1; Mateo 24:21; Marcos 13:19. ‡ **7:15** 7:15 Kung natetenged tung pagtuuan tung Dios

duun tung langit, matinlung balikan ta yang pasanag tung 6:9b. § **7:16** 7:16

Isaias 49:10a; Mga Kanta 121:6 * **7:17** 7:17a Mga Kanta 23:1; Juan 10:11, 14

† **7:17** 7:17b Mga Kanta 23:2; Isaias 49:10b ‡ **7:17** 7:17k Ingkelan ni Juan

tung Isaias 25:8 ig sinambit na si tung 21:4. * **8:1** 8:1 Yang ilyag nang ianing,

may magdasun ang makakaeled. † **8:2** 8:2 Atii kanay yang ginamit nirang burudyungan ang kaisan, sungay ta karnirung lalii, ang kaisan saway.

bala ta apuy tung sagpaw na[‡] May nagapegsan nang midyu karagay ang gesye ang bulawan ka ang yay parabtangan ta mga bala may paamut. Numanyan dayun dang pinakduln ta duru-durung paamut ang para ipatawuk na tung midyu lamisaan ang atia ang asan agbebtang tung katalungaan yang pagkarungan yang Dios. Ay ipagngan na yang pagpatawuk na tung pagarampuen yang tanan ang mga taung kumpurming binuat da yang Dios ang mga tauan na[§]. ⁴ Purisu numanyan derengan dang napaabwat tung katalungaan yang Dios yang tawuk yang paamut ang atiang nagipatawuk yang angil tung midyu tung karagay ang atiang nagapgesan na may yang pagarampuen yang mga tauan yang Dios. ⁵ Simanyan yang midyu karagay ang atiang bulawan ang nagapgesan na ya ray pinunukan na ta mga balang ingkelan na tung midyu lamisaan ang atiang paratawukan ta paamut. Pagkatapus ya ra ibukbukay nang ipinabungsad tung katanekan. Atii nagintra ra kidlat ang ya rag papabugsuk may duldul ang paglelpaken ang nunut da ka ta yegyeg yang kaliwutan*.

Yang Nagkarainabu Tung Pageyep Tung Epat Nga Budyungan (8:6-13)

⁶ Pagkatapus yang pitu ngangilan ang atiang karamped ta budyung, namagsimpan dang magbereles ang mageyep tung anya-anyang budyung. ⁷ Numanyan yang primirung angil, ineyepan na ra yang budyung na. Pagkatapus may mga yilung mabiwilug ang diritsyung nagkarabungsad tung katanekan ang nunut da ka ta apuy ang naglalaketan da ka ta dugu. Purisu tung tulung parti yang kaliwutan, nasiruk da yang sam parti, pati mga ayu na asta mga ilamunun, damay ra kang nagkarasiruk. ⁸ Pagkatapus tia, yang pangyadwang angil, ya si kay nageyep yang budyung na. Pagkaeyep na, may sasang magabukid ang makbu ang pagapuy ang ipinlek da tung teeb. Pagkatapus tung tulung parti yang teeb, yang sam parti nagimu rang dugu[†]. ⁹ Purisu tung tanan ang nagabui tung teeb, sam parti ka yang nagkarapatay. Pati yang mga salaayan ang panteeb, sam parti ra ka yang nagkaradiadu.

[‡] **8:3** 8:3a Talub yang midyu lamisaan ang bulawan tung pagtuuan ang pinakalusung paratawukan ta paamut. **§ 8:3** 8:3b Ikumpalar tung 5:8.

* **8:5** 8:5 Yang pagpabungsad yang angil tung mga balang atia tung katanekan, sasang kapananglitan ang yang nagadapatan na ya ra yang ituwal yang Dios tung pagarampuen tung anya yang mga tauan nang nagapasaran ta durung pinitinsiang pagipakdul tung nira yang pamagpakigkuntra tung Dios. Yang nagipagampu nira tung anya ang para tung makali, ipalapus na ra yang paggaraemen na ang yang tanan ang mga kuntrariu pampalagpaken na ra.

[†] **8:8** 8:8 Ikumpalar tung Exodo 7:17-19.

¹⁰ Pagkatapus tia, yang pangyaktion angil, ya si kay nageyep yang budyung na. Pagkatapus may dumakel ang durug dakul ang pagligarang ang ya ray nataktak ang tumimpa tung yaklung parti yang mga bawang may mga waing tubdun. ¹¹ Yang aran yang dumakel ang atia ay "Mapakit". Purisu pagtepa na tung mga wai, tung tungung parti, yang sam parti nagpakit da. Purisu dakeleng mga taung nagkarapatay natetenged tung waing nagkarainem nirang nagpakit da.

¹² Pagkatapus tia, yang pangyaepat ang angil, ya si kay nageyep yang budyung na. Pagkatapus may sasang suminakep da tung kaldaw may tung bulan may tung mga dumakel. Yang pinakawut na, tung tungung parti yang uras ang dati-rating nagipagpasadlaw nira, nagkarabuinan da ta salegsang parti. Bilang tung seled magapun, tung tungung parti yang uras na, yang sam parti makiklep dang pisan ig tung seled magdamal, ya ka‡.

¹³ Numanyan pagkatingaraw, may naitaung sasang kanug ang paglayug-layug duun tung pamilat-pilatan. Nagngelung pagkekendalen ang maganing, "Kanugun, kanugun, kanugun! Kipurki kung magkaradengel da nganing yang tunul yang mga budyung ang dapat eyepen yang mga angil ang tulu pang magdarasun, talagang kanugun da ka man ang pisan yang mga taung pamagtinir tung kaliwatan ang kumpurming pagpaguyud tung sistima nang balawag ang pisan tung kalelyagan yang Dios," agaaning.

9

Pageyep Da Yang Pangyalimang Angil Yang Budyung Na (9:1-12)

¹ Pagkatapus tia, yang pangyalimang angil, ya si kay nageyep yang budyung na. Pagkatapus may naitaung sasang dumakel ang nabugsung tumimpa tung katanekan. Pinakdulan da yang liabing ipagabri tung bulalut ang pinakaadalem*. ² Pagkatapus, dayun na ra ka man ang inabrian yang bulalut ang atii. Pagkaabri na, diritsyung suminirawu yang tawuk ang puirtig damel, ang maning pa tung tawuk ang pagsungaw tung urnuan ang dakulu. Purisu nakiklepan da yang sadlaw yang kaldaw, pati yang palet pulus da tawuk yang magguyurun na natetenged tung tawuk ang atiang durug damel ang duun manliit tung bulalut ang atii. ³ Pagkatapus may mga apan ang namansinunut tung tawuk ang namagkarawasak da tung

‡ 8:12 8:12 Ikumpalar tung Exodo 10:21-23. * 9:1 9:1 17:8; 20:1

sagpaw yang katanekan. Pinamakdulan da ta pudir nirang mamagpaninget tung mga tau ang yang dalit nira pariu tung dalit yang mga sipitan tung katanekan. ⁴ Pinaglalaman da ka tanira ang indi nira enged diaduen yang mga ilamunun ubin maskin unu pang ayuay, ubin maskin unu pang luakay tung sagpaw yang kaliwutan. Suluminting itinugut tung nirang tigbaken, ya ra ilem yang mga tau ang kumpurming indi pinamarkaan yang Dios tung mga kikilayen nira.† ⁵ Indi ka itinugut tung nirang pangimatayen, kung indi, papinitinsiaan da ilem nira ta mupia tung seled limang bulan. Yang siit ang pagipakdul nira tung mga taung atia, magkapariu tung pakdul yang dalit yang mga sipitan. ⁶ Purisu tung seled limang bulan ang atia, anday dumang sikaren yang mga taung atia, kung indi ang tanira mapatay ra ilem. Piru indi ka enged matultulan nira yang pagasikad nira. Maskin duru rang paglangkag nirang mapatay, piru midyu tung panlaksuan ka enged tanira yang kamatayen. ⁷ Dispuis pa kung telenganu yang mga apan ang atiang nagianingu, midyu tung mga kabayung isinimpan dang saayan yang mamanyu tung gira. Tung mga kulu nira midyu tung may yag susuklub ang yay pagpailala ang tanira mamandeeg da. Yang mga ityura nira midyu tung ityura ta tau. ⁸ Yang mga bua nira midyu tung bua ta mga baway. Yang mga isi nira midyu tung isi ta mga liun. ⁹ May mga kalub nira tung mga debdeb nira ang midyu tung landuk. Dispuis kung magkayab-kayab da nganing yang mga pakpak nira, magdaragunu ang pariu tung dinagunu yang mga dikariton ang pagaguyuran yang mga kabayung nagapampalaksu ang para mamaningayaw ra tung gira‡. ¹⁰ Dispuis may ikuy nirang pariu tung ikuy ta sipitan ang may kilid na ang ya ray nagipanewek nirang nagipagpapinitinsia tung mga taung atia tung seled limang bulan ang atia. ¹¹ Dispuis pa tanira may ading paggaem tung nira ang ya ra yang sasang angil ang may kagaeman duun tung bulalut ang atii. Yang aran na tung bitalang Hinebreo ti Abadon. Tung bitalang Giniriego ti Apolion yang aran na ang yang kinaulugan na pariung Mandidiadu. ¹² Kapurisu taklib da yang primirung pinanganugunan yang kanug§. Piru kuidaw, may durua pa ka enged ang magdinasunay ang magkakawut.

Pageyep Da Yang Pangyaenem Ang Angil Yang Budyung Na (9:13-21)

† 9:4 9:4 Ikumpalar tung 7:2-3.

‡ 9:9 9:9 Joel 2:4-5

§ 9:12 9:12 8:13

¹³ Numanyan yang yaenem ang angil, ya si ay nageyep yang budyung na. Pagkatapus may nanggeling busis ang duun liit tung epat nga kantuan yang midyu lamisaan ang atiang bulawan ang paratawukan ta paamut tung katalungan yang Dios. ¹⁴ Maganing yang busis tung pangyaenem ang angil ang baklung napageyep yang budyung na, "Panguwaran mu ra yang epat ngangilan ang yag bewegkes duun tung binit yang subang atiang dakulu ang pagguguuyan ang Eufrates," agaaning. ¹⁵ Numanyan diritsyu ra ka man ang pinalpasan yang epat ngangilan ang atii ugud mamagpangimatay ra tung yaklung parti yang mga tau tung kaliwatan. Tanira itinigana kang lagi ang para kung kawutun da nganing yang uras ang atia, ya ray ipaglua nira ang yang takun na may yang bulan na may yang kaldaw na may yang uras na ya ra kang lagi ay ipinagtipu yang Dios. ¹⁶ Dispuis may mga kaarumanan ka nirang mga sundalung mga manigsaay tung kabayu. Nanggelu yang kinadakil nira ang duruang gatus ang milyon (200,000,000). ¹⁷ Numanyan tung ipinadakat ang atii tung panelengu, naitaw ra yang pagkarabetangen yang mga kabayu may yang pamagsaay ang maning taa. Parariung may mga lakub tung mga debdeb nirang taluklung geleng-geleng na ang taluklu kang kulay na. Yang kulay yang sam bilug ang geleng-geleng na apuy-apuyan, yang kulay yang sam bilug kuruglawen ig yang sam bilug madulaw. Yang mga kabayung pagasaayan nira, yang kulu nira midyu tung kulu ta liun. Dispuis pa, yang nagiusad nira apuy may tawuk may yang paganingen ang asupri. ¹⁸ Kapurisu tung tulung parti yang mga tau tung kaliwatan, nagkarapatay ra yang sam parti ay natetenged tung tulung sarut ang atiang apuy may tawuk may yang paganingen ang asupri ang ipinagiusad yang mga kabayu. ¹⁹ Kinayanan nira tia ay natetenged belagan ilem yang mga nganga nira ay nagipagdali nira tung mga tau, kung indi, pati mga ikuy nira ya ka. Ay kipurki yang mga ikuy nira midyu tung iraw ang yang kampus na may kulu na ka ang ya ray nagipangeget nira tung mga taung papinitinsiaan. ²⁰ Piru yang kadaklan ang mga taung indi nagkarapatay tung mga sarut ang atia, belag ya mamamlek tung mga bultung atiang binuat-buat ka ilem ta mga kalima nira, ya mamagpadayun tung pagturuuen nira tung mga dimunyu ang ya ka man ay pamagerekelen tung pagturuuen nira tung mga bultu ang sari-saring bagay ang pinaggamit ang katulad ka tung bulawan ubin landuk ang salapi ubin saway ubin batu ubin ayu. Ang pagkatapus indi ka ilem maita, indi ka ilem

magngel, indi ka ilem mapanaw. ²¹ Yang mga ubra-ubra yang mga taung atia, indi ka enged nira pinanlignaan ang katulad tung pangimatay nira tung mga masigkatau nira may tung paggaramiten nira yang kinatakwanan nirang liit tung indi nagaita may tung pangumbaway nira ubin pangunlalii, may tung pagtarakawan nira.

10

Yang Pagpiar Sing Uman Yang Dios Tung Ni Juan Ang Para Magparaintindien Natetenged Tung Planu Na Ang Ya Ray Talusun Na Ka Enged (10:1-11)

¹ Pagkatapus may naitaw sing sam bilug pang angil ang maktel ang duun manliit tung langit ang paparanek ang putus ta panganud ang maning pa tung yag susuutay na ig yang kulu na magaliwutan ta buluntun. Yang ityura na durug kasulaw ang pariu tung kaldaw. Yang mga bisit na midyu tung adiling darakulu ang pagapuy. ² May nagapegsan nang sasang kasulatan ang gesye ang linulun pa rin ang pagkatapus nasulwad da*. Numanyan yang kakay nang tuu, ibindung na tung ulit yang teeb. Yang tung wala ibindung na ka tung banwa. ³ Pagkatapus nagkekendalen da ang yang busis na midyu tung liun ang pagngereb. Pagkakendal na, diritsyu rang naglelpaken yang duldul ta pitung bisis ang tuminuwal†. ⁴ Pagkatapus ta duldul, ya rang ya rang isulatu ra rin kung unu pay inaning na. Piru may nagngelung busis ang liit tung langit ang nagbugnu tung yeen ang maganing, "Egteman mu ra ilem yang inaning yang duldul. Indi mu ra tia isulat," maganing.

⁵⁻⁷ Taa numanyan yang angil ang naang naitaw rang yag bubdung yang kakay na tung ulit yang teeb may tung banwa, ipinaabwat na ra yang kalima nang tuu tung langit ang nagsumpa tung aran yang Dios ang unaynay kang lagi yang kabui na ang yay nagimu yang kalangitan may yang katanekan may yang teeb asta yang tanan ang mga betang-betang nira. Maganing yang angil ang nagsumpa, "Talagang anda ray palwad ang ipakdul pa yang Dios, kung indi, kung kawutun da nganing yang uras ang ipageyep da yang yapitung angil yang budyung na, talusun da ka enged yang Dios yang pinagplanu nang inegteman na pa rin atiang tukaw ang katulad ka tung ipinaske na tung mga turuwulun nang mga manigpalatay yang bitala na," agaaning duun yang angil.

* **10:2** 10:2 Ikumpalar tung Ezequiel 2:8-10. † **10:3** 10:3 Kada sambiten ni Juan yang duldul, may magdasun ang sasang parusa yang Dios ang durug lebat. Asan ta nga basaay tung 8:5; 11:19; 16:18. Taa ya ka.

⁸ Numanyan yang busis ang atiang nagngelung liit tung langit nungayna, ya si ay nagbugnu tung yeen ang maganing, “Ala, paalengtan mu ra kanay yang angil ang atiang yag bubdung yang kakay na tung ulit yang teeb may tung banwa. Eklan mu ra tung kalima na yang kasulatan ang atiang yag susulwad,” agaaning. ⁹ Pagkatapus dayunu ra ka man ang pinaalengtan yang angil ang atia ang iningaluk tung anya yang kasulatan ang atiang gesye. Agaaning tung yeen, “Ia, eklan mu rang panganen. Durug akbik tia kung madasen da ngani tung tian mu, piru ang asan pa ilem tung nganga mu, midyu lanaw yang katemed na,” agaaning‡. ¹⁰ Purisu numanyan ingkelanu ra ka man yang kasulatan ang atiang gesye tung kalima na ang pagkatapus dayunu ra kang pinangan. Midyu ka man tung lanaw yang katemed na tung ngangaw, piru tung pagdasen na tung tianu, duru ra ka man agakbik§. ¹¹ Kapurisu, kumus inakbikanaw ra, linalanganaw ra yang angil durua yang may busis ang atii ang yuu unu dapat ang padayunanu ra ka enged yang pagparadapatenu yang bitala yang Dios ang kuntrang pisan tung mga nasyun ang sari-sari yang mga bitala nira pati tung mga adi.

11

Natetenged Tung Durua NGa Tauan Ang Pamangerengan Tung Dios Ang Pamagpaingmatuud Tung Mga Tau (11:1-14)

¹ Taa numanyan, may sasang panukat ang maninga bastun ang ipinakdul tung yeen ang para ipanukatu. Pagkatapus dayunaw rang tinuwul yang Dios ang inaning, “Ala, magpanawa ra. Sukaten mu ra yang pagtuuan tung yeen ang pinakalusu pati yang midyu lamisaan ang

‡ **10:9** 10:9 Kung pasadsaran ta yang pananglit ang atia, maning taa yang linegdangan na. Tung primirung pagintindi ni Juan tung bitala yang Dios ang atiang ipiniar na tung anyang ipagpakawut, tininluan da katulad ka ang may pinangan nang makmed. Piru atiang nabuay-wuay ra yang pagpaneem-neem na kung unu pay nagalagpakan na, ya ra manganugun tung mga tau natetenged tung dangaten nira ang yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang pinangan nang inakbikan yang tian na.

§ **10:10** 10:10 Yang nainabung atia tung ni Juan, matinlung ikumpalar tung nainabu tung ni Ezequiel tiing tukaw ang yay isinulat na tung 2:8 asta 3:3. Bilang yang itinuwal yang Dios tung ni Juan duun da ipapariuay na tung itinuwal na tung ni Ezequiel atiang tukaw. Yang ilyag nang ianing parariung nagrisibi yang bitala yang Dios ang ipinagpiar na tung nirang para ipagpakawut da nira tung mga tau. Yang kamtangan yang ipagpakawut nira parariu kang natetenged tung pagpararusaen yang Dios tung mga taung pamagpasuag tung anya. Purisu taa tung isinulat ni Juan, baklu ra talusay yang Dios yang planu na, dinubli nang inulit yang pagpiar na tung ni Juan ugud duun da kemtel ang mas yang isip nang magpalatay yang bitala na.

pagparatawukan ta paamut duun. Bilangen mu ra ka yang kinadakil yang mga taung pamagtuu tung yeen duun. ² Piru yang palayas na, indi mu ra iugpu ang sukaten. Kipurkita, itinugutu ra tung mga taung anday pagintindi nira tung yeen. Asta yang siudad ang Jerusalem ang yay paganingen ang sagradu, itinugutu ra ka tung nirang gaeman tung seled epat ang puluk may duruang bulan (42)*. ³ Dispuis may durua nga tauan ang mamagpaingmatuud tung mga tau ang pakdulanu ta katengdanan nirang magpalatay yang bitalaw tung seled san liwu may duruang gatus may enem ang puluk ang kaldaw (1,260)†. Yang suut nira, awel ang magigilek‡, ”agaaning yang Dios tung yeen.

⁴ Naa pala yang duruang atia, mamanulad tung durua nga tauan atiang tukaw ang ipinananglit ni Zacarias tung duruang kapungul yang ayung paganingen ang olibo may durua kang parabdungan ta kaas ang yag bebtang tung katalungan yang Dios ang yay Makagagaem tung bilug ang kaliwutan§. ⁵ May apuy ang lumua tung nganga nira ang ya ray ikalain yang kumpurming magkuntra tung nira. Purisu kung tinu pay malelyag ang manigbak tung duruang atia, maning tia yang dapat ang mapatayan nira. ⁶ Dispuis yang duruang atia, pakdulan yang Dios ta kagaeman nirang magsuspindi tung kuran ugud indi kumuran mintras pamagparakawutun pa tanira yang bitala yang Dios*. Yang pangyadwang kagaeman ang ipakdul na tung nira, yang mga wai puiding imuen nirang dugu. Yang pangyaklung kagaeman, maskin unu pang sarutay, puiding ipadalpet nira tung kaliwutan tung maskin unu pang urasay ang malelyagan nira†.

⁷ Kung matapus da nganing tanira ta pagpaingmatuud nira

* **11:2** 11:2 Yang lumirung atiang 42, ya ray ipinananglit ni Juan tung uras ang kawutun ang yang mga tumatalig deeg-deegan da ta mupia. Duun ngaeklay na tung sasang ipinaula yang Dios tung ni Daniel atiang tukaw natetenged tung malambean yang mga tauan na tung uri (Daniel 7:25-27). Ikumpalar ka tung Lucas 21:24. † **11:3** 11:3a Pariu ka ilem ta kantidad yang epat ang puluk may duruang bulan (42) ang sinambit tung 11:2. ‡ **11:3** 11:3b Yang suut nirang atia pariu tung sinuut yang mga manigpalatay atiang tukaw ig yay pagpailala tung kapupungawen nirang pamanganugun tung mga taung pampakawutan nira. § **11:4** 11:4 Yang pisan ay isinulat ni Zacarias atiang tukaw tung 4:1-14 natetenged ka man tung durua nga tauan ang paktelen yang Dios ta mupiangan mamagdipindir tung nasyun nirang Israel tung timpung atii. * **11:6** 11:6a Pariu tung kagaeman ang ipinakdul yang Dios tung ni Elias tiing tukaw ang yay napabtang tung Primirung Mga Adi 17:1 may 18:43-45 ig sinambit ka tung Lucas 4:25 may Santiago 5:17. † **11:6** 11:6b Pariu tung kagaeman ang ipinakdul yang Dios tung ni Moises atiang tukaw ang yay napabtang tung Exodo 7:14-25.

tung mga tau, may sasang ayep[‡] ang duun maglua tung bulalut ang atiang pinakaadalem ang yay magpakigkuntra ta maayen tung durua nga tauan ang atia ang asta deegen nang pangimatayen. ⁸ Yang mga tinanguni nira asan da ilem aglalakday tung karsada yang siudad ang dakulu ang puiding ipananglit tung siudad yang Sodoma ubin yang banwang Egipto ubin yang siudad ang pinaglansangan tung ni Ginuu nira[§]. ⁹ Pagkatapus tung seled tulung kaldaw may tenga yang mga tinanguni nira nagapaniiran da ta maskin unu pang nasyunay ta mga tau ang taga maskin ay pang banwaay ang sari-sari ka yang mga bitala nira. Indi ra nganing mamagtugut ang ipalgud pa tung leyang. ¹⁰ Natetenged tung kamatayen yang duruang atia, pamanadyaan da ta duru yang mga taung pamagtinir tung bilug ang kaliwatan ang kumpurming pagpaguyud tung sistima nang kuntrang pisan tung Dios. Ya ra nganing ay silibraen nirang magparakdul-pakdulan ta mga rigalu. Ay ya pa agari, tanira durung pinitinsia ang nagmaan nira natetenged tung duruang atiang mga manigpadapat yang bitala yang Dios. ¹¹ Kung mataklib da nganing yang tulung kaldaw ang atia may tenga, pamuien si kang uman yang Dios. Diritsyung mamagbungkaras. Kung maita si nganing yang mga tau, pamalayan da ta eled nirang duru. ¹² Pagkatapus yang duruang atia, may magngel da nirang busis ang dakulu ang liit tung langit ang magbitala tung nirang maganing, "Taniamu ra tung abwat!" Pagkatapus may panganud ang magekel tung nira tung langit ang ya kag dawalay yang mga kuntrariu nira. ¹³ Tung uras ang atia, mayegyeg da yang kaliwatan ta maktel. Tung sam

‡ **11:7** 11:7 Yay ipinananglit ni Juan tung gubirnu yang mga Romanen ang yay pinakamaiseg tung panimpung atiang ipinagsulat ni Juan. Belagan ilem tung gubirnu nira ipananglitay na, kung indi, tung mga panimpung magdarasun, yang kumpurming mga gubirnung magsugut tung ugali yang mga Romanen, maning ka tung sasang ayep ang durug iseg. Tung uri ta kaldaw ya ray mamagpakigbatuk ta mupia tung Dios may tung ni Ginuung Jesu-Cristo asta mga tumatalig. Yang paganingen ang ayep ang atia, muya-muyang nainambit ni Juan (33 bisis). Purisu impurtanting tandaan ta ang para maintindian ta yang palaksu yang gustu ni Juan ang ianing.

§ **11:8** 11:8 Yang siudad ang atiang dakulu ang sinambit ni Juan, ya ray ipinananglit na tung sasang gubirnu ang durug kalain yang mga buat-buat na. Tung primiru ikinumpalar na tung Sodoma ang yay sasang banwa ang bantug ang durung pisan agkalalaway yang mga pagurubraen yang mga sakep na (Genesis 19:1-13). Pagkatapus ikinumpalar na ka tung banwang Egipto ang yang gubirnu duun durug kadeeg-deeg tung mga tauan yang Dios ang mga Israel atiang tukaw (Exodo magimpisa tung Kapitulu 1 asta Kapitulu 15). Pagkatapus ikinumpalar na ka tung siudad ang Jerusalem ay yang mga tau na durug katetegas yang pagpakigkuntra nira tung ni Jesu-Cristo ang asta ipinalansang da ilem nira tung krus (Mateo 23:37-39).

puluk ang parti yang mga kabalayan tung siudad, sam parti yang magkaragewa. May magkaradamay kang pitung liwu nga tauan ang magkarapatay tung yegyeg ang atia. Yang kadaklan ang mga taung magkaralibri, pamalayan da ta eled nirang duru. Purisu dayun dang mamanligna tung mga kasalanan nira ang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios ang pagtinir tung langit.

¹⁴ Kapurisu tung maning tiang mainabu, mataklib da yang yadwang pinanganugunan yang kanug*. Piru kuidaw, yang pangyaklu makali ra ilem ang magkakawut.

Pageyep Da Yang Pangyapitung Angil Yang Budyung Na (11:15-19)

¹⁵ Taa numanyan yang pangyapitung angil, ya si ay nageyep yang budyung na. Pagkatapus may mga busis duun tung langit ang durug katutunul ang namagbitala ang maganing,

“Talagang kawutun da ka engaged yang uras ang anda ray dumang may gaem tung bilug ang kaliwutan, kung indi, ya ra yang Dios mismung pangagalenan ta durua yang paganingen ang Cristong pinilik nang magpapanaw tung paggaraemen nang baklu. Yay mamaggaraemen ang asta tung sampang anda engaged ang pisan ay katapus-tapusan na,” maganing.

¹⁶ Pagkatapus naang duruang puluk may epat nga ma- maepetan ang kumarungan tung mga kakarungan nira tung katalungaan yang Dios, kung magngel da nganing nira yang bitalang atia, ya ra mamagparagpa ang mamagtuu tung anya. ¹⁷ Maganing tanira,

“Pagpasalamatami tung nuyung yaway Dios ang mak- agagaem tung tanan ig disti pa tung katebtewan, asana ra kang lagi ang asta ra ilem simanyan. Yang nagapasalamatan engaged yamen tung nuyu ta dakulung pagpasalamat ang yang kagaeman mung durug kapuirsa ya ra ka engaged ay ipalua mung maggaraemen ang katulad ka tung pinangakuan mu.

¹⁸ Yang mga taga duma-rumang nasyun ang indi kang laging pamananged tung nuyu, maskin pangasilag da ta duru tung nuyu may tung mga tauan mu, paunu pa ilem tanira kung uras dang paitaan mu ra nganing yang kasisilagen mu? Ay ya ray uras ang ipagpamui mu si kang uman tung mga taung nagkarapatay ra ang para insapuan mu tanira sasa may sasa.

Ya ra kay uras ang yang mga turuwulun mung pinanaligan mung magpalatay yang bitala mu ya ray

* 11:14 11:14 8:13

pamakdulan mu ta maning pa tung primyung pagipakdul tung sasang nandeed tung karira. Pati yang kadaklan ang binuat mu ra kang mga tauan mung sadili, bilang yang kumpurming naggalang ta ustu tung nuyung nagusuy tung nagaayunan mu, ya ka, ya ra kay pamakdulan mu. Maskin araneK ta pagkabetang maskin abwat, parariu ka ilem ang pamakdulan mu.

Ya ra kay uras ang ipagsintinsia mu tung kalainan ang anday katapus-tapusan na yang kumpurming nagpaligna tung sistima yang mga tau tung maskin ay pang banwaay tung bilug ang kaliwatan ang asta namanlipat da tung nuyung namagtuu tung ipinakli nira tung nuyu," maganing duun yang mga mamaepet.

¹⁹ Numanyan diritsyu rang nabukaan yang pagtuuan tung Dios duun tung langit[†]. Purisu bistu ra duun yang baul ang sasang pinananglitan yang dating ipinagpakigpaigu na[‡]. Pagkatapus, diritsyu rang nagintra kidlat may duldul ang paglelpaken ang nunut da ka ta yegyeg yang kaliwatan ig may mga yilung darakulu ang mabiwilug ang nagkarabungsad da tung katanekan.

12

Natetenged Tung Durua Nga Pruibaan Ang Luminua Tung Langit Sigun Tung Sasang Baway May Sasang Dragun (12:1-6)

¹ Numanyan may sasang pruibang durug kabewereng ang luminua tung langit. May sasang baway ang yang bistu na, maninga kaldaw yang kasusulawen na. Yang bulan midyu tung yay pamdungan yang mga kakay na. Dispuis tung kulu na may sasang kurunang yag susuklub ang may sam puluk may durua nga dumakelan ang yag pansidpet ang yay pagpailala ang tung uri tanya mandeed da ka enged. ² Yang baway ang atia, paranganaen da. Paggaluak da nganing ta duru ang pagbalunbun ta masiit. ³ Pagkatapus may sam bilug sing pruibang luminua si tung langit. May sasang dragun ang durug dakul ang yang kulay na mapula*. Pituy kulu na ang karamped ka ta kuruna[†],

[†] **11:19** 11:19a Kung natetenged tung pagtuuan tung Dios duun tung langit, matinlung balikan ta yang pasanag tung 6:9. [‡] **11:19** 11:19b Ipinabistu ra nganing yang Dios ay ugud duun da nga paktelay na yang isip yang mga tauan na bilang mga tumatalig tung ni Ginuung Jesus ang talagang kegnan na ka enged agyapun yang tanan ang pinangakuan na tung nira. * **12:3** 12:3a Yang dragun ang atia ipinananglit ni Juan tung ni Satanas. Muya-muyang sambiten na ta sam puluk may sasang bisis tung librung naa. [†] **12:3** 12:3b Ya ray pagpailala ang may kagaeman nang katulad ka tung sasang ading pagsuklub ta kuruna.

may sam puluk ay sungay na. ⁴ Simanyan yang ikuy na ya ray ikinaliweswes na tung yaklung parti yang mga dumakel tung langit ang pagkatapus ya ray gulping ipinabungsad na tung katanekan‡. Dispuis pa yag tatalunga tung baway ang atia ang ya rang ya rang mangana, ugud kung maluangan da nganing, panganen na rang lagi yang mula. ⁵ Numanyan yang baway diritsyu ra ka man ang nangana ta mulang lalii ig yang ana nang atia, ya ra ka pa man yang pinagpilik yang Dios ang maggaraemen tung tanan ang nasyun ang durug kaigpit yang pagkeremkemen na tung nira§. Piru imbis ang panganen da rin yang dragun, unawis ingkelan da tung Dios ang yag kakarung tung siang bulawan ang para kasiraan da ka tanirang mamaggaraemen*. ⁶ Numanyan yang baway tanya, nagpalaksu ra tung banwang kapas duun tung may lugar ang pinagsimpan dang lagi yang Dios ang para duun da asikasuy tung seled san liwu may duruang gatus may enem ang puluk ang kaldaw (1,260)†

Nagiplek Da Yang Dragun Tung Langit Ang Nagibugsu Tung Katanekan (12:7-12)

⁷ Pagkatapus tia, nagkagira ra yang langit. Ti Miguel‡ ang yay sasang angil ang pinakaabwat may yang mga angil ang pagapanuwul na, namagpakiglabaan da tung dragun ig yang dragun tanya nagbatuk da ka tung nira, kasiraan da ka tanira yang mga angil ang pagapanuwul na. ⁸ Pagkatapus dineeg da yang dragun may yang mga kaarumanan na. Indi ra tinugtan ang mamagtinir pa tung langit. ⁹ Anday dumang binuat tung dragun ang dakulu, ipinlek da ilem ang ibinugsu tung katanekan, kasiraan da ka tanira yang mga angil ang pagapanuwul na. Naang dragun ang naa, anday дума, ya ra mismu yang nagpairaw-iraw atiang primirung pisan atiang pagimu yang Dios tung tau§. ¹⁰ Pagkatapus may nagngelung busis ang durug tunul tung langit ang nagbitala ang maganing,

“Ay selamat! Yang Dios ang naang pagatuuan ta, talagang ipampalibri na ra ka enged yang mga tauan na, ay ipalua na ra ka enged yang paggaraemen nang durug

‡ **12:4** 12:4 Ikumpalar tung Daniel 8:9-10. § **12:5** 12:5a Ikumpalar tung Mga Kanta 2:9. Ya ra kay inulit ni Juan tung 2:27. * **12:5** 12:5b Yang naita ni Juan ang atia, kumus indi pa nagainabu, anday kalalabten na tung pagkapangana tung ni Jesus pati tung pagpaabwat nang nagbalik tung ni Ama na. † **12:6**

12:6 Yang lumirung atia, sinambit ka tung 11:3. Maayen kung intindien ta yang pasanag asan. ‡ **12:7** 12:7 Sinambit ka tung Judas 9. § **12:9** 12:9 Katulad tung sinambit tung Genesis 3:1-15. Ya kang lagi ay magguguuyan tung ‘Diablu’ ubin ang kaisan tung ni ‘Satanas’ ang ya kang lagi ay pagpandaya tung mga tau tung bilug ang kaliwatan ang para tagaman nang patalangen tung ustung pagirintindien tung Dios.

puirsa ekel tung paganingen ang Cristong pinagpilik na ang ya ray taligan nang magpapanaw tung paggaraemen nang baklu tung bilug ang kaliwutan. Siguradung ya ray mainabu natetenged anda ra taa tung katalungaan yang Dios yang manigpamangdan tung mga kaputulan ta lawiig kaldaw natetenged tung mga kasalanan nira. Kinaskas dang pinaliit taa tung langit. ¹¹ Yang ipinandeeg nira tung anya ang tanira indi ra dinlutan yang mga pagibangdan na tung nira, bugus yang pagtaraligen nira tung ni Jesus ang nagpaturuk yang dugu na para tung mga kasalanan nira ang tanya ka man maning pa tung sasang karnirung idinasag. Dispuis pa, yang sam bilug pang ipinandeeg nira tung ni Satanas, ya ra yang pagparaingmatuurun nirang durug derep tung mga tau natetenged tung kalibrian ang pinagtukud ni Jesus. Maskin pinagpaleg pang imatayen kung indi mamalpas tung anya, indi ra ka enged kinanugun nira yang mga kabui nira. ¹² Purisu yamung tanan ang pagtinir taa tung langit, kumus kinaskas da ti Satanas taa tung langit, ya ray ikasadya mi. Piru yamung pagtinir asan tung bilug ang kaliwutan ang kumpurming pagpaguyud tung sistima na, kanugun yang pagkabetang mi. Kipurki asan da tung numyu nga lensad. Duru rang kasilag na, ay nagaskean na ra ang gesye ra ilem yang uras ang nagilugut tung anyang ipagubra na," agaaning duun yang busis tung langit.

Pagrutus Da Yang Dragun Tung Baway, Pati Yang Mga Kanubli Na Nagadeeg-deegan Na (12:13-18)

¹³ Taa numanyan yang dragun tanya, pagkapamalad na tung sadili na ang naa pala kinaskas da tanyang ibinugsu tung kaliwutan, anday dumang binuat na, dayun dang nagrutus tung baway ang atiang nangana tung laliing atia ang para deeg-deegan na. ¹⁴ Piru yang baway tanya pinakdulan da yang Dios ta pakpak ta kanug ang dakulu ugud malayug da duun tung banwang kapas duun tung may sasang lugar ang duun da asikasuay tung seled tulung takun may tenga* ugud duun da nga libri tung iraw. ¹⁵ Numanyan anday dumang binuat yang iraw, nagbula ta wai ang maninga subag kaseleg ang para ibeek da yang baway ang malmes. ¹⁶ Piru yang tanek ya ray nagtawang tung baway ang nguminanga ra ang yang waing ibinula yang dragun, ya ray tinlen na. ¹⁷ Pagkatapus yang dragun, nasilag da ta duru tung baway. Purisu naningayaw ra ang para kuntraen na

* **12:14** 12:14 Yang tulung takun may tenga pari ka tung 1,260 kaldaw ang sinambit tung 11:3 may 12:7.

ra ta maayen yang kadaklan ang mga kanubli yang baway ang naa ang ya ra ka man yang pamagtuman yang mga katuwulan yang Dios ig pamagubligar ang ultimu ilem ti Jesus yang dapat tingaraen nirang may kalalangan tung nira. ¹⁸ Numanyan duun da nagkereng tung binit yang bakayan.

13

Yang Durua NGa Ayepan (13:1-10)

¹ Numanyan may naitaung sasang ayep* ang ya lua tung teeb. Pituy kulu na ig sam puluk ay sungay na ang karamped ka ta kuruna ang yay pagpailala tung kagaeman na. Dispuis kada kulu may nasulat ang aran ang magkabagay ang tung Dios ilem nga dapat ang pagkatapus ya ray ingkelan ta mga tau ka ilem ang pamagaambu ang tung nira ilem unu nga bagay†. ² Dispuis yang ayep ang atiang naitaw anggid tung tigri ang puntuk-puntuk ilem yang kulay na ang yay pagguguuyan tung leopardo. Yang kakay yang ayep ang atia durug dakul ang yang ukub na durug tarem ig abubwat ang katulad ka tung sasang ayep ang talunun ang pagguguuyan tung oso. Yang nganga na maninga nganga ta liun‡. Dispuis pinakdulan da yang dragun yang sadiling kagaeman nang durug kapuirsa ang para maggaraemen da tung intirung kaliwutan. ³ Dispuis pa yang kulu nang sam bilug, midyu may luka nang dilikadu ang puiding ya ra rin ay mapatayan na ang pagkatapus ya ra ngaulikay. Purisu yang kadaklan ang mga tau tung kaliwutan, namagusuy ra tung ayep ang atia natetenged tung pagkabereng nirang duru tung pagkabetang na. ⁴ Purisu anday dumang linuaan na, namagtuu ra dayun tung dragun natetenged yay nagpakdul yang kagaeman na tung ayep ang atia. Pati yang ayep tinuuan da ka nira. Ya ra aganingay nirang, "Inding pisan mapasiring-siringan yang ayep ang naa. Andang pisan ay mandeeg tung anya," maganing.

* **13:1** 13:1a Yang ayep ang atia yay ipinananglit ni Juan tung kumpurming nagapaktel ni Satanas ang pagkuntra tung mga tumatalig, maskin tung unu pang panimpuy. Atii kanay, ya ra yang gubirnu yang mga Romanen. Simanyan puiding maskin unu pang gubirnuay ang durug puirsa yang pagkuruntraen na tung mga tumatalig. Yang kapungul enged yang pagkuruntraen nira, ya ra yang pagbatuk nira tung Dios durua ni Ginuung Jesu-Cristo. † **13:1** 13:1b Sinambit ka ni Juan tung 17:3. Ikumpalar tung 17:9-10 ang may pitung mga ading sinambit na. ‡ **13:2** 13:2 Yang tulung ayep ang atiang naita ni Juan yay kapananglitan yang tulu nga nasyunan ang inulang tukaw ni Daniel tung 7:3-6. Yang leopardo ipinananglit na tung nasyun yang mga Giriego, yang oso ipinananglit na tung nasyun yang mga taga Midi kasiraan da ka yang mga taga Persia, ig yang liun ipinananglit na tung nasyun yang mga taga Babilonia.

⁵ Taa numanyan yang ayep ang atia, tinugtan da yang Dios ang magpaambug da tung sadili nang magambu ang tanya ilem unu ay bagayan yang pagkabetang yang Dios[§]. Dispuis tinugtan da ka yang Dios ang maggaraemen tung seled epat ang puluk may duruang bulan (42)*. ⁶ Purisu numanyan pinagindraan na ra ka man duminar yang Dios. Maskin yang aran nang durug kasagradu may yang pagatiniran na, bilang yang kumpurming pamagtinir tung langit, ya ra kay pinaglamku na[†]. ⁷ Dispuis tinugtan da ka yang Dios ang magkuntra ta maayen tung mga taung binuat nang mga tauan na ang asta pandeegen na. Dispuis pa tinugtan na ra kang maggaraemen tung tanan ang mga tau, maskin unu pang nasyunay, maskin unu pang bitalaay tung bilug ang kaliwatan, sakep na rang tanan. ⁸ Purisu mamagtuu ra tung anya yang tanan ang mga taung pamagtinir tung bilug ang kaliwatan, puira pa tung kumpurming nasulat yang mga aran nira tung listaan yang kumpurming paeyangan yang Karnirung inimatay ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na. Baklu naimu yang kaliwatan, nasulat da kang lagi asan yang mga aran nira.

⁹ Kapurisu, mga putulu, kumus maning da ka man tia yang mainabu, kung tinu pa asan ay pamati tung sulat ang atiang nagabasa, kaministiran ang intindien na ta mupia yang agianingung naa. ¹⁰ Kung yang planu yang Dios para tung yaten ang mga tauan na ang ita deepen ang ipakalabus natetenged tung pagtaraligen ta tung ni Jesus, pauyunan ta ra ilem. Ubin kung yang planu na tung yaten ang ita sibatan ta ispadang imatayen natetenged tung pagturumanen ta yang kalelyagan ni Ginuung Jesus, ya ra ka ilem ay pauyunan ta[‡]. Yang ilyagung ianing, dapat ang elten ta ta maayen ang pabakeren yang pagtaraligen ta tung anyang magaragwantaen tung mga pinitinsiang kumpurming mga maning tiang mapasaran ta.

Natetenged Tung Sam Bilug Pang Ayep Ang Naita Na (13:11-18)

¹¹ Numanyan may naitaw si kang sam bilug pang ayep ang ya lua tung adalem yang katanekan. Duruay sungay nang magkapariu tung sungay ta karnirung lalii ig kung

§ 13:5 13:5a Ikumpalar tung Daniel 7:8, 20, 25; 2 Tesalonica 2:4 * 13:5 13:5b Yang bilang ang atia pariu ta kantidad tung tulung takun may tenga ig 1,260 kaldaw. † 13:6 13:6 Ikumpalar tung 12:12, 2 Tesalonica 2:4, may Daniel 7:25 ig 11:36. ‡ 13:10 13:10 Jeremias 15:2 may 43:11

magbitala, maninga dragun§. ¹² Yang kagaeman yang aruman nang ayep ang durug purisa ya ray gamiten na, bilang ya ray tinaligan yang aruman nang mangerengan tung anyang magkalalangan tung mga tau. Purisu yang tanan ang mga taung pamagtinir tung bilug ang kaliwutan ang kumpurming pamagpaguyud pa tung sistima na, ya ray panregsan nang mamagtuu tung aruman nang ayep ang may luka nang dilikadu ang pagkatapus ya ra ngaulikay. ¹³ Dispuis yang ayep ang atia sam bilug, magpalapus da ta mga pruibang maktel. Maski nganing apuy, ipabungsad na tung katanekan ang yag dawalay yang mga tau. ¹⁴ Purisu duun da mapatalang na yang mga taung pamagtinir tung kaliwutan natetenged tung mga pruibang atiang ilinugut yang Dios tung anyang ipampalapus na * ang tung uras ang ipagpalapus na asan da ka tung anya magpaniid yang ayep ang pangerengan na. Lalangan na ra nganing yang mga tau ang mamagpabat da ta sasang bultu ang para yay pagtuuan nira tung aruman nang ayep ang sinibatan ta ispadang napatay ang pagkatapus nabui si kang uman. ¹⁵ Yang ayep ang atia linugtan da ka yang Dios ang magpakdul ta linawa tung bultung atiang ipakbung tung aruman nang ayep ugud mapagbitala ra ig mapagkalalangan da ka ang kumpurming tinu pay indi magtuu tung anya, dapat ang imatayen† ¹⁶ Dispuis pa magpanreges da ka tung tanan ang mga tau maskin mga abwat ta pagkabetang kag araneke man, maskin manggaranen kag maliliwagen man, maskin turuwulun kag belag man, ang tanira dapat ang mamagpamarkang luwus tung mga kalima nirang tuu u kung indi, tung mga kikilayen nira‡. ¹⁷ Yang katuyuan na tia, ay ugud anday mapangalang, anda kay mapagpaalang kung anday marka nang maning

§ **13:11** 13:11 Yang ayep ang atiang sam bilug ya ray ginuuyan ni Juan ang “manigimu-imu ta bitala ang ya unu ay itinalig yang Dios tung anyang ipalatay buat.” Basaen ta yang 16:13; 19:20; 20:10. Atii kanay tung pagintindi yang mga tumatalig ang pinampaeklan ni Juan yang sulat ang naa, yang ayep ang atiang sam bilug yay sasang kapananglitan yang pamagerekelen tung sasang rilyun tung panimpu nira. Ay atii kanay may sasang laing binuat yang gubirnu tung Roma ang yang tanan unung mga kinasakpan ubligadung magtuu tung ni Adi Cesar. Bilang yang bultung ipinasuad tung anya yay dapat ang tuuan nirang Dios nira. Purisu tung uras ang panalungaan ta, may maning ka tia ang maglua. Duun da ngaintindiy ta ang maskin sasang rilyun puiding gamiten ni Satanas ang para asan da nga patalangay na yang mga tau tung matuud ang pagirintindien tung Dios. * **13:14** 13:14 2 Tesalonica 2:9-12. † **13:15** 13:15 Katulad tung nainabu tung tulung mga aruman ni Daniel atiang tukaw (Daniel kapitulu 3). ‡ **13:16** 13:16 Matinlung ikumpalar tung sinambit ni Juan tung 7:2-3 ang yang mga tauan yang Dios minarkaan da ka tung mga kikilayen nira piru aparting markaay tung sinambit na taa. Bilang yang marka, kung unu pang markaay, yay pagpailala kung tinu pay may anya tung minarkaan.

tia[§] ang ya ra yang aran yang aruman nang ayep ubin yang lumiru ang yay kapananglitan yang aran na. ¹⁸ Purisu ta yamung pamati, kaministiran asan da gamitay mi yang mga isip ming mawayang. Kung tinu pay maskeng magintindi, bala ra tung anyang magsaulu kung unu pay nagadapatan yang lumirung atiang kapananglitan yang aran yang ayep ang atia ay kipurki yang kapananglitan yang lumiru na aran ta sasang tau. Yang lumiru na, enem ang gatus may enem ang puluk may enem (666)*.

14

Natetenged Tung Mga Taung Ginawad Yang Paganingen Ang Karnirung Nagpakugmatay (14:1-5)

¹ Numanyan pagtelengu si, unu pay maitaw, kung indi, ya ra yang paganingen ang Karniru ang yag kekdeng tung bukid ang paganingen ang Sion*. May mga aruman nang sang gatus may epat ang puluk may epat ang liwu nga tauan (144,000) ang atiang nagkarasulatan da yang mga kikilayen nira yang aran na may yang aran yang paganingen nang Ama na[†]. ² Pagkatapus may nagngelung busis duun tung langit ang durug tunul ang kung pamtianu, ang kaisan midyu tung dinagunu yang lakun ang pamamuka. Puidi kang aningenu ang kaisan midyu tung duldul ang darakulu ang paglelpaken ubin midyu ang kaisan tung turugtugan yang mga dikuirdas ang atiang paganingen ang arpa. ³ Dispuis yang mga taung atiang sang gatus may epat ang puluk may epat ang liwu (144,000), tumalungaang tung siang bulawan ang pagkarungan yang Dios ang asan ka tung

§ **13:17** 13:17 Yang lagpakan na tung mga tumatalig ang pinampaeklan ni Juan yang sulat ang naa, kung tanira indi mamagtuu tung bultung atiang ipinasuad tung ni Adi Cesar, asan da ka tanira mamagkaliwag ta duru. Piru ya kang lagi ay nagapasaran yang mga tumatalig maskin unu pang panimpuyay natetenged ilem tung pagurusuyun nirang ustu tung kalelyagan ni Jesu-Cristo. * **13:18**

13:18 Atii kanay, may mga paigemen ang pagagamit yang mga tau ang yang kinaulugan yang mga lumiru, aran ta sasang tau. Ay yang mga litra tung abakada nira purus may atu nang lumiru sasa may sasa. Dispuis, tung abakada yang bitalang Hinebreo, kung intindien yang aran yang sasang Ading naggagem tung Roma ang nagaranan tung ni Nero ang pagkatapus kada sa nga litraan yang aran na ipaatu tung atu nang lumiru, yang luaan na 666. Bilang ti Adi Nerong atia yay pinakamatinlung mulidung ipananglit tung sasang gubirnung maglua ang durug kalain yang pagurubraen na tung mga tumatalig. Ay tanya yay primirung Adi duun tung Roma ang nagpaimatay tung mga tumatalig. Pati ti Apustul Pedro may ti Apustul Pablo puidi kang nadamay tung pagpandeeg-deeg ni Adi Nero. *

* **14:1** 14:1a Yang bukid ang atiang paganingen ang Sion sasang kapananglitan yang pinakasintru yang baklung kaliwutan ang gaeman ni Jesu-Cristo tung uri. † **14:1** 14:1b Ikumpalar tung sinambit tung 7:3, 4 may tung 3:12.

paliwut na yang epat ang nagabui may yang duruang puluk may epat nga mamaepetan. Pamagkarantaen ta sasang kantang baklung pisan ang inding pisan maaralan ta duma, kung indi, tanira ra ilem ay pangaske. Nagkamaningan da ta maning tia ay natetenged tung tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan, ultimu ilem taniray ginawad yang paganingen ang Karniru ang ipinampaulik da tung Dios ang pinagpaalawiran da ka rin nira. ⁴ Yang mga taung atia, ya ra yang mga taung indi ra enged namagpamansa tung mga sadili nirang namagtuu tung ayep, kung indi, binilug da nira yang isip nira tung paganingen ang Karniru ang indi ra ka enged namamalpas tung anya, maskin ay pa ilem ngaeklay na, maskin ya pay magakdan nira ta kamatayen. Tung tanan ang mga tau tung kaliwutan, ultimu ilem tanira ay ginawad nang ipinampaulik tung Dios. Bugus da yang mga isip nira tung Dios durua yang paganingen ang Karniru ang ya ray pinagintrigaan nira yang mga sadili nira. ⁵ Inding pisan namagbukli ang para mangalikay ra rin tung malain[‡], andang pisan ay mabangdan tung nirang malain.

Yang Kadaklan Ang Mga Tau Nagapakdulan Pa Ta Timpu Nirang Mamanligna Tung Mga Ubra-ubra Nirang Malalain (14:6-7)

⁶ Numanyan may naitaw si kang sasang angil ang paglayug-layug tung pamilat-pilatan yang langit. Ekel na yang Matinlung Balitang indi enged maguman ugud ipakawut na tung tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan ang kumpurming pamagpasuag pa tung Dios, maskin unu pang nasyunay, maskin unu pang bitalaay. ⁷ Dakulu yang busis nang paganing tung mga tau, “Kaminis-tiran ang magkatiniramu ra ta pageled ming ustung tung Dios ig manlignaamu ra ka tung mga ubra-ubra ming balawag tung anya ang nunut da ka ta pagdarayawen mi tung anya. Kipurki magkakawut da yang uras ang ipagsintinsia na tung tanan ang mga tau. Maayen pang magsukuamu rang laging magtuu tung anya ang nunut da ka ta pagurubligaren mi yang mga kasalanan ang nagkarabuat mi ang tanya ka man yang nagimu yang kalangitan may yang kaliwutan may yang teeb may yang mga sungkuk ta wai,” agaaning.

Nagaula Kang Lagi Ang Yang Siudad Ang Babilonia Magewa Rang Pisan (14:8)

[‡] **14:5** 14:5 Yang sasang linagpakan na, kung alimbawa, namaginwara ra tung ni Ginuung Jesu-Cristo, asan da rin nga libriay nira yang kamatayen nira. Piru kumus indi ra namagingwara, ya ray nagakdan nira tung kamatayen.

⁸ Numanyan may sam bilug sing angil bilang pangyadwa ra ang ya ray nagdasun ang luminua ang yay nagbitalang maganing, "Salamat tung Dios! Talagang gewa rang pisan yang siudad yang Babilonia ang bantug da rin tung intirung kaliwutan. Ya ra ka man yang siudad ang nagpanangway tung tanan ang mga nasyun yang sasang irinemen ang maiseg ugud mamanginlasay ra tung Dios ig durung kalelyag nirang mamagsagyap ta mapakli nira tung anya ang para yay paginetegan yang mga isip nira."§

Yang Panampetan Yang Mga Taung Kumpurming Magtuu Tung Ayep May Tung Bultung Ipinasuad Tung Anya (14:9-13)

⁹⁻¹⁰ Numanyan may sam bilug sing angil bilang pangyaklu ra ang ya ray nagdasun ang luminua ang yay nagkekendalen ang maganing, "Kumpurming tinu pay magtuu tung ayep ang atia, pati tung bultung ipinasuad tung anya ang pagkatapus magpauyun da ka ang yang marka yang ayep imarka ra ka tung kikilayen na ubin tung kalima nang tuu, yang taung atia, ya ray masapul ang pisan tung kasisilagen yang Dios. Yang kaalimbawaan yang kasisilagen nang atia, maning pa tung sasang irinemen ang durung pisan agkaiseg ig andang pisan ay simbul nang pandisimular. Ya ray itagay na tung basu ang ipainem tung anya. Anday duma, papinitinsiaan na tung asupring pagapuy ang ya ra ka pa man agdawalay nira yang mga angil ang pagapanuwul yang Dios may yang paganingen ang Karniru*. ¹¹ Yang tawuk yang apuy ang pagpapinitinsiaan tung nira sigi-sigi ra ilem yang ukbu nang asta tung sampa ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Kumpurming tinu pa man ay magtuu tung ayep pati tung bultung ipinasuad tung anya ig magpauyun da ka ang yang aran na imarka ra ka tung anya, kaldaw lawii, inding pisan maenayan tung pinitinsiang atiang asta tung sampa," agaaning yang angil.

¹² Mga putulu, ta yaten ang mga tauan yang Dios ang pagtuman yang mga katuwulan na ig pagpadayun tung pagtaraligen ta tung ni Ginuung Jesus, kaministiran ang patentenen ta enged yang mga isip tang magagwanta tung mga kaliwagan ang kumpurming mapasaran ta.

¹³ Taa numanyan may nanggelu sing sasang busis ang duun manliit tung langit ang ya ray nagbugnu tung yeen ang maganing, "Juan, ya ra taa yang isulat mu. Magimpisa

§ 14:8 14:8 Sinambit ka tung 18:2. * 14:9-10 14:9-10 Mas pang ya magdulang yang kunsimisiun nira ay natetenged yag dawalay nira yang paganingen ang Karniru ang pinagbatukan nira ang pagkatapus ya pa ka enged ay nandeeg.

numaan, kung nainu pay imatayen natetenged ang indi ra mamalpas tung yeen, talagang ya ray pasadyaen yang Dios ta mupia," maganing. Maganing ka yang Espiritu Santong nagpaugtung, "Tama ka man ang pisan tia ay mangadiskansaan da tanira tung tanan ang mga pinitinsiang napasaran nira arangan da ilem tung pagtaraligen nirang bugus tung ni Ginuung Jesus. Talagang pasadyaen da ka man tanira yang Dios ay natetenged kung ay pa agari yang pinakawut yang tanan ang pagpakabedlay nirang nanirbian tung anya, inding pisan malipatan na, kung indi, ya ra ka engaged ay demdemen nang balesan," maganing†.

Yang Pagsagpun Ni Ginuung Jesu-Cristo Tung Tanan Ang Mga Tauan Na Nagipananglit Tung Pangayeg (14:14-16)

14 Numanyan pagtelengu si, unu pay maitaw, kung indi, may sasang panganud ang kulit ang may Maninga Tau ang yag kakarung asan. Tung kulu na may yag susuklub ang kurunang bulawan ang yay pagpailalang nandeeg da tung mga kuntrariu ig tung kalima na may nagapegsan nang karit ang matarem‡. 15 Pagkatapus may sam bilug sing angil bilang pangyaepat da ang luminua tung pagtuuan tung Dios tung langit§. Nagkekendalen da tung yag kakarung tung panganud ang maganing, "Ala, gamiten mu ra unu tiang karit mung magpanggasap ta paray. Kipurki tilingayeg da unu, lutuk da unung pisan yang paray ang garasapen tung bilug ang kaliwutan," agaaning* 16 Pagkatapus naang yag kakarung tung panganud, dayun na rang ipinanggasap yang karit na ang asta luwus da yang paray ang nagkaragasap na.

Yang Pagsintinsia Yang Dios Nagipananglit Tung Panggeret Tung Mga Kapuyut Yang Mga Ubas. (14:17-20)

17 Pagkatapus may naitaw sing angil ang sam bilug bilang pangyalima ra ang ya si kay luminua duun tung pagtuuan tung Dios tung langit ang may nagapegsan na kang karit ang matarem. 18 Pagkatapus may angil si pa ka engaged ang sam bilug bilang pangyaenem da ang ya si kay luminua

† 14:13 14:13 Ikumpalar tung 22:12. ‡ 14:14 14:14 Anday dumang nagadapatan na, kung indi, ti Jesu-Cristong ya kang lagi ay nagaguuyan ang 'Maninga Tau'. § 14:15 14:15a Kung natetenged tung pagtuuan tung Dios

duun tung langit, matinlung basaen ta yang pasanag tung 6:9. * 14:15 14:15b Kung pasadsaran tang waswasen yang pananglit ang atia, maning taa yang palaksu na: Katulad ka tung sasang maniggasap ang magpanggasap da ta paray ang para timesen na, maning ka tia yang kaalimbawaan yang paganingen ang 'Maninga Taung' atiang nasambit. Ay yang tanan ang mga tauan yang Dios panagpunun na ang para mamagpasapen da tung anya ang asta tung sampa. Ay kipurki yang uras ang ipagsagpun na tung nira, maning pa tung tilingayeg da ang yang paray arayegen da ubin garasapen da.

ang duun manliit tung midyu lamisaan ang paratawukan ta paamut. Tanya yang may kagaeman tung apuy asan. Nagkekendalen da tung aruman nang sam bilug ang angil ang may peges nang karit ang matarem ang maganing, "Ala, gamiten mu ra unu atiang karit mung matarem ang magpanggeret tung mga kapuyut yang mga ubas tung bilug ang kaliwutan ay natetenged lutuk da unu," agaaning[†].¹⁹ Purisu numanyan yang angil ang atiang sam bilug, dayun na ra ka man ang ipinaggeret yang karit nang nagpanggeret yang mga kapuyut yang mga ubas tung bilug ang kaliwutan. Pagkatapus dayun na ra kang ipinamukbuk tung lilikeraan ang dakulu, ang ya ray kapananglitan yang kasisilagen yang Dios ang duru ang ya ray maagmaan yang mga taung belagan mga tauan na.²⁰ Numanyan pinagliked-likeraan da yang mga ubas tung lilikdan duun tung lua yang siudad ang yang dugu yang mga tau, maninga bawang ang tuminulwa ang yang dalem na tumimpeng da tung pagtakeran ta mga busal tung nganga yang mga kabayu[‡] ig yang tinegkaan yang tinulwaan na, san liwu may enem ang gatus (1,600) ang istadia ang paganing[§].

15

Natetenged Tung Mga Taung Indi Ra Ka Enged Namagpadeeg Tung Ayep (15:1-4)

¹ Numanyan may naitaw sing sam bilug sing pruibang tung langit ang durung pisan agkabewereng. May pitu ngangilan ang yay may katengdanan ang mamagpadangat tung pitu ka nga sarutan. Yang mga sarut ang naa, ya ra yang pangultimung mga sarut ang asan da nga talusay yang Dios yang pagpaita na yang kasisilagen na.² Pagkatapus, pagtelengu si, unu pay maitaw, kung indi, ya si yang midyu salamin ang atiang pariu ka tung teeb aglapad ang may apuy nang maning pa tung pagbawang. May naitaw ra

[†] **14:18** 14:18 Kung pasadsaran ta sing waswasen yang pananglit ang atia maning ka taa yang palaksu na: Katulad ka tung sasang maniggeret ang magpanggeret yang mga kapuyut yang mga ubas ang para sagpunun kang ipabtang tung lilikdan ang para tuwurun da yang wai na, maning ka tia yang kaalimbawaan yang angil ang atiang sam bilug. Ay panagpunun na ra ka yang tanan ang belagan mga tauan yang Dios ang para sirintinsiaan da yang Dios. Ay kipurki yang uras ang ipagsagpun tung nira, maning pa tung kutitsya ra yang mga ubas ang panggereten da. [‡] **14:20** 14:20a Bilang sang mitrus may

tenga. [§] **14:20** 14:20b Kumus pananglit yang lumirung atiang 1,600, indi ra ikinambiu tung kilometro. Kung isipen ta yang lumirung atiang 1,600, maning taa: 4 dublien ta 4 dumangat da tung 16. Pagkatapus yang 16, kung dublien pa ka ta 100, dumangat da tung 1,600. Ya ray pagpailala ang yang pagsirintinsiaan yang Dios tung belagan mga tauan na, sakepen na yang bilug ang kaliwutan ang anday taung malsik may sam bilug.

kang mga taung kemdengan asan tung binit na ang may ekel nirang mga dikuirdas ang ipinamakdul yang Dios tung nira ang para yay gamiten nirang mamagdayaw tung anya. Anday duma, ya ra yang mga taung indi ra ka engaged namagpadeeg tung ayep, kung indi, namanguntiel dang indi ra namagtuu tung anya pati tung bultung ipinasuad tung anya. Asta yang lumirung atia ang yay kapananglitan yang aran na, indi ra ka namagpauyun ang imarka pa tung nira*.³⁻⁴ Yang pagturugtugun nira ya kay pagkarantaen nira ta sasang kantung nagipagdayaw nira tung Dios natetenged tung pagparaktelen na tung nira ang asta indi ra namagpadeeg tung ayep ig natetenged tung pagdipindir na tung nirang nangimalesan tung kumpurming tinu pay nagpandeeg-deeg tung nira. Yang nagakanta nirang atii, magkaanggid ka ta palaksu tung kantung atiang kinanta ni Moises ang turuwulun yang Dios atiang pagpalibri na tung nasyun nirang mga Israel ang tanira ipinagpalua na duun tung banwang Egipto†. Puidi kang aningenu ang yang nagakanta nirang atii magkaanggid ka tung kinanta yang paganingen ang karniru atiang nandeeg da tung sistima yang kaliwutan ang naa may tung kamatayen‡. Maning taa yang sarabyen yang kanta nira:

“Ampuan yamen ang Dios ang makagagaem tung tanan,
 Durug puiisa yang mga pagurubraen mu ig mak-
 abewereng.
 Yawang may kagaeman tung tanan ang nasyun tung bilug
 ang kaliwutan,
 Talagang matadleng ang pisan yang tanan ang
 pagabuat mu andang pisan ay mali na may gesye.
 Yang tanan ang mga tau mamagkatinir da ta eled nirang
 duru tung nuyu,
 Tanirang tanan mamagdayaw tung nuyu natetenged
 tung pagkadios mu,
 Ultimu ilem yaway limpiung pisan ta ugali.
 Yang tanan ang mga tau maskin unu pang nasyunay
 mamagtuu ra ka engaged tung nuyu,
 Kipurki bistu tung nirang tanan yang pagurubraen
 mung pagkatamang pisan,” maganing tanirang nam-
 agkanta.

*Natetenged Tung Pitu NGangilan Ang Mamagpadalpet
 Yang Betang Yang Pitu Ka NGA Mangkukan (15:5-8)*

⁵ Pagkatapus yang pagkarantaen yang mga taung atii, naitaw ra yang talub yang kuartung pinakasagradu ang yag

* 15:2 15:2 13:17-18 † 15:3-4 15:3-4a Exodo 15:1-18 ‡ 15:3-4 15:3-4b
 Ikumpalar tung 1:18 may Juan 16:33

lulgud tung pagtuuan tung Dios tung langit ang naa pala, nabukaan da. Duun ka agbebtang yang mga katuwulan yang Dios ang isinulat[§]. ⁶ Asan da namansilua yang pitu ngangilan ang atiang may katengdanan nirang mamag-padalpet tung pitu ka nga sarutan. May pagasuut nirang awel ang paganingen ang lino ang durug kalimpu ig durug kasusulaw ig may awel kang yag bawanda tung tinanguni nirang bulawan yang kulay na. ⁷ Numanyan yang sam bilug tung epat ang atiang nagabui, ya ray nagparawat tung pitu ngangilan ang atii yang pitu ka nga mangkukan ang mga bulawan ang punuk ta irinemen ang yay kapananglitan yang kasisilagen yang Dios ang yay nagabuing asta tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. ⁸ Pagkatapus yang pagtuuan tung Dios ang atii tung langit, tinawukan dang tanan ekel tung kasusulawen yang Dios may tung puiusa yang kagaeman na. Purisu anday sarang ang makled asan mintras indi pa agatapus ta pamukbuk tung kaliwutan yang pitu nga sarutan ang pagaekel-ekelan yang pitu ka ngangilan.

16

Yang Pamukbuk Tung Pakled Yang Pitu NGa Mangkukan (16:1-21)

¹ Numanyan may nanggeling busis ang dakulu ang liit duun tung pagtuuan ang atii ang yay nagkalalangan tung pitu ngangilan ang maganing, "Ala panawamu ra. Ibukbuk mi ra yang irinemen ang atiang ipinabtang tung pitu nga mangkukan ang yay kapananglitan yang kasisilagenu ang ya ray ipaitaw tung mga tau tung bilug ang kaliwutan," maganing.

² Pagkatapus, diritsyu ra ka man ang nagpanaw yang primirung angil ang ibinukbuk na tung kaliwutan yang pakled yang mangkuk ang ekel na. Pagkabukbuk na, yang mga taung kumpurming may marka yang ayep ig pamagtuu ka tung bultung atiang ipinasuad tung anya, pinanubwan da ta mga lukang dilikadung durug kasisiit*.

³ Numanyan yang pangyadwang angil, ya si kay namukbuk tung teeb yang pakled yang mangkuk ang ekel na. Pagkabukbuk na, yang teeb nanulad da tung dugu ta taung pinatay ang pagkatapus nagkurta rang duru rag buyu. Purisu yang tanan ang nagabui tung teeb luwus dang nagkarapatay.

§ 15:5 15:5 Kung natetenged tung pagtuuan tung Dios duun tung langit, matinlung basaen ta yang pasanag tung 6:9. * 16:2 16:2 Ikumpalar tung Exodo 8:9-10.

⁴ Numanyan yang pangyalkung angil, ya si kay namukbuk yang pakled yang mangkuk ang ekel na tung mga suba may tung mga sungkuk ta wai. Pagkabukbuk na, namagyari rang dugu. ⁵ Atii nagngelu ra yang angil ang may gaem tung mga wai ang yay nagbitala tung Dios ang maganing,

“Yawang sagradung pisan ig asana kang lagi disti pa tung katebtewan ang asta simanyan, talagang matadleng ang pisan yang pagkadios mu, kipurki sinintinsiaan mu ra nganing ang pinarusaan yang mga taung atia. ⁶ Kipurki yang ipinaturuk nira dugu yang mga tauan mu may yang mga manigpalatay yang bitala mu ang pagkatapus simanyan dugu ka yang ipinakdul mu tung nirang igmen. Bagay ang pisan tung nira,” maganing.

⁷ Pagkatapus, may nagngelu sing busis ang liit duun tung midyu lamisaan ang atiang pagparatawukan ta paamut ang ya ray nagpauyun tung bitala yang aruman nang angil ang maganing,

“Ee ka man, yawang Dios ang makagagaem tung tanan, yang tanan ang pagparadangaten mu ta mga parusa tung mga taung atia anday mali na may gesye, kung indi, matadleng dang pisan,” maganing.

⁸ Numanyan yang pangyaepat ang angil, ya si kay namukbuk yang pakled yang mangkuk ang ekel na. Asan ibukbukay na tung kaldaw. Purisu tinugtan da yang Dios ang yang mga tau magkarakiaw ra tung kinit nang nagsubra ra. ⁹ Purisu nagkarakiaw ra ka man tanira tung kinit yang kaldaw ang puirti. Piru belag ya mamanligna tung mga kasalahan nira ang nunut ta pagdarayawen nira tung Dios, ya ra mamagduminar ang mamagtagam ta pakusalak tung anya ang yay may kalalangan tung mga sarut ang mga maning tia.

¹⁰ Numanyan yang pangyalimang angil, ya si kay namukbuk yang pakled yang mangkuk ang ekel na tung pinakas-intru yang nagapagkemkeman yang ayep. Pagkabukbuk na, nangiklep da yang intirung sinakepan yang kagaeman na. Yang mga kinasakpan na mga ya nga kegetay nira yang mga dilak nira natetenged mas pang nadulangan yang siit yang mga luka nira natetenged tung eled nirang subra tung makiklep ang atii. ¹¹ Piru belag ya mamanligna tung mga ubra-ubra nirang malain, ya si mamagduminar ang mamagtagam ta pakusalak tung Dios ang pagistar duun tung langit natetenged tung mga luka nirang atiang durug kasisiit.

¹² Numanyan yang pangyaenem ang angil, ya si kay namukbuk yang pakled yang mangkuk ang ekel na tung

subang dakulu ang pagguguuyan ang Eufrates. Pagkabukbuk na, naplaan da ang para maalpes dang matindakan yang mga ading duun mamanliit tung ampir tung lelpakan yang kaldaw, kasiraan da ka tanira yang mga sundalu nira. ¹³ Pagkatapus may naitaung tulu nga dimunyuang ang kuari talipaka ang derengan ang nansilua. Yang sam bilug luminua tung nganga yang dragun, yang sam bilug tung nganga yang primirung ayep, yang sam bilug tung nganga yang aruman nang ayep ang pangerengan tung anya ang pulus bukli yang mga bitala na. ¹⁴ Yang tulu nga dimunyuang ang atia may mga pruibang makabewereng ang nagasarangan nirang nagipampalua. Yang bida nira pamagliliwutun tung intirung kaliwutan ang para yang tanan ang mga adi panagpunun da nira tung sasang lugar ang para duun da maggiriraan tanira. Yay mainabu tung uras ang ipinagtipu kang lagi yang Dios ang makagagaem ang ya ra kay uras ang ipagsintinsia na tung belagan mga tauan na tung kalainan ang anday katapusan. ¹⁵⁻¹⁶ Numanyan yang pinagpasagpunan yang mga dimunyu tung mga ading atia, ya ra yang banwang pagguguuyan ang Armagedon tung bitalang Hinebreo†. Numanyan ti Jesus inali rang suminaleet ang nagpabantay tung yaten ang mga tauan na ang maganing, “Kung maglekataw ra nganing, maning pa tung panaw ta sasang takawan ang masapuan da ilem, nainabu ra. Yang taung pasadyaen enged yang Dios ya ra yang taung pirmingham riparasiun tung ipaglekatu ugud indi ra maseka. Muya manularamu tung sasang sundalung indi ra nagsimpan ta awel nang masuut na kung manuyu ra nganing tung labanan. Kung liamaren da nganing ta inali, anday дума, magpanaw ra ilem ta luas ang ya ray maeyakan na tung mga kaarumanan nang nangariparasiun dang lagi,” agaaning.

¹⁷ Numanyan yang yapitung angil, ya si kay namukbuk yang pakled yang mangkuk ang ekel na tung pamilatpilitan yang langit. Pagkatapus may busis ang dakulu ang nagbitala ang liit tung siang bulawan asan tung pagtuuan tung Dios tung langit ang maganing, “Talusun da ka enged yang tanan!” maganing. ¹⁸ Pagkatapus diritsyu rang nagintra kidlat ang ya rag papabugsu may duldul ang paglelpaken ang nunut da ka ta yegyeg yang kaliwutan ang durung pisan agketel. Impisa pa atiating primirung pagimu yang Dios tung mga tau, anda pay yegyeg ang maning tiig

† **16:15-16** 16:15-16 Sasang kadatalan ang malapad duun tung Israel ay yay pinaggiraan ta pira-pira rang busis atiating tukaw pang mga panimpu. Tung pagintindi yang дума, ya si kay paggiraan tung uri ang ya ray pinakagira tung tanan ang gira baklu ra maglekat ti Jesu-Cristo.

ketel. ¹⁹ Yang pinakawut na, yang siudad ang atiang bantug da rin tung intirung kaliwutan, nagberelagan da ta tulung parting nagkaradiadu. Pati yang mga siudad tung tanan ang banwa, luwus da kang nagkaradamay ang nagkaragewa yang mga kabalayan. Ay ya pa agari yang siudad ang atiang paganingen ang Babilonia ang bantug da rin tung intirung kaliwutan, dinemdem da yang Dios ang pinagreges ang manginem yang sasang irinemen ang durug iseg ang itinagay na tung basu ang yay kapananglitan yang kasisilagen na. ²⁰ Dispuis yang dumang pinakawut yang yegyeg ang atii, yang tanan ang kapupulu-puluan nagkarapareng dang nagkarategdang tung teeb, pati mga bukid nagkaragewa rang naging datal dang tanan. ²¹ Dispuis pa, may mga yilung mabiwilug ang maninga kuran ang mamagabatug kadarakul ang ya ray nagkarataktak tung mga tau. Kung timbangan pa yang lebat nira, alenget taglilimang puluk ang kilu. Numanyan yang binuat yang mga tau, yang Dios ya si ay dinuminar nirang pinakusalak natetenged tung sarut ang atiang yilu ang makakaeled.

17

Natetenged Tung Sasang Siudad Ang Yang Kaalimbawaan Na Maning Pa Tung Sasang Baway Ang Pagpagamit (17:1-18)

¹ Taa numanyan, yang sam bilug tung pitu ngangilan ang atiang pinapagekel yang Dios tung pitu nga mangkukan ang atii, ya ray nagpalenget tung yeen ang nagbugnu ang maganing, "Taniita. Ipaitaw ra tung nuyu kung ya pa agari yang pagsintinsia yang Dios tung sasang baway ang pagpagamit ang bantug tung intirung kaliwutan. Bilang sasang siudad ang duun tung may durung suba*. ² Yang mga adi tung kaliwutan namangumbaway ra tung anya pati yang kadaklan ang mga taung pamagtinir tung kaliwutan ang naang kumpurming pagpaguyud pa tung sistima na, nangabuu ra ka tung irinemen ang itinangway na sigun

* **17:1** 17:1 Kung pasadsaran ta yang pananglit ang naa, ya ra yang nagapagamenan yang kadaklan ang mga tau ang yang tanan ang bagay, imbis ang gamiten nira tung ikadengeg yang Dios, naggamiten da ilem nira para tung mga sadili ilem nira ang ya ra kay nagipakli nira tung Dios ang nagapagamenan. Ikumpalar tung mga siudad ang sinambit ni Nahum (3:4) may ni Isaias (23:17). Maayan kang ikumpalar ta tung napabtang tung 1 Juan 2:15 ang indiita ra enged magpagamen yang mga isip ta tung sistimang pangkaliwutan.

tung pangita nang durug kalaway[†],” maganing yang angil tung yeen.

³ Pagkatapus dayunaw rang ingkelan na duun tung banwang kapas ang duunaw ra ginaeman yang Espiritu Santo ang may sasa si kang ipinadakat na tung panelengu. May naitaung sasang baway ka man ang yag sasaay tung sasang ayep ang apuy-apuyan yang kulay na. Yang ayep ang atia ya ka man taang naitaw rang primiru ang pituy kulu na ig sam puluk ay sungay na. Leep da yang intirung tinanguni na ta mga aran ang magkabagay ang tung Dios ilem nga dapat ang pagkatapus ya ray inaambu na ang ultimu ilem unu tung anya nga bagay[‡]. ⁴ Yang baway ang atia may pagasuut nang awel ang tapel yang kulay na ig apuy-apuyan. Sari-saring mga alaas na, may bulawan, may mga batung mamaalen ang pagsiringgat-singgat, may mga musya pa. Dispuis may nagiparawat nang sasang tasang bulawan ang punuk ta irinemen ang yay kapananglitan yang tanan ang mga ubra-ubrang makalalaway ta isip yang Dios sigun ka man tung pagurubraen na. ⁵ Tung kikilayen na may sasang aran ang nasulat ang may linegdangan nang indi nagamaresmesan yang kadaklan ang maning taa: “Babilonia[§] ang bantug ang siudad ang yay ina yang mga baway ang pagpagamit pati yang kumpurming makalalaway ta isip yang Dios tung bilug ang kaliwatan”. ⁶ Numanyan naitaw ra ang yang baway ang atia nagpabuu ra tung dugu yang mga tauan yang Dios, bilang yang mga taung pinangimatay ra natetenged bugus yang isip nira tung ni Jesus ang indi ra ka engaged namamalpas tung anya.

Numanyan tung pagtelengu tung anya, naberengaw ra ta dakulung pagkabereng. ⁷ Maganing yang angil tung yeen ang nagbugnu, “Aywa nagaberenga? Pakdekena ra yeen kung unu pay nagadapatan yang naita mung atia ang indi nagamaresmesan ta kadaklan. Ya taa yang linegdangan yang baway ang atia pati yang ayep ang atiang nagasaayan na ang pituy kulu na ig sam puluk ay sungay na. ⁸ Atiang ayep ang naita mu, minyang atiang tukaw pa, piru numanyan anda ra. Ang pagkatapus siguradung maglua pa ka engaged duun tung bulalut ang atiang pinakaadalem. Piru tung uri kadiaduan da ka engaged yang panampetan

† **17:2** 17:2 Yang pagkurumbawayen yang mga adi tung baway ang atia may yang pagpabuu yang mga tau tung irinemen ang atia sasang pananglit ang sasa ka ilem ay nagadapatan na. Ya ra yang pagpasunlug nirang magmanggad ang ya ray makanayan ta ipanlipat nira tung Dios ang para mamagpagamen da yang mga isip nira tung belagan matuud ang Dios. Yang pananglit ang atia, sinambit ka ni Juan tung 2:14, 20; 14:8; 19:2. ‡ **17:3** 17:3 Ikumpalar tung 13:1. § **17:5** 17:5 Maayen pang balikan ta yang sinambit tung 14:8.

na. Ugaring tung paglua na, kung maita ra nganing yang kadaklan ang mga taung pamagtinir tung kaliwatan ang naa ang kumpurming pagpaguyud pa tung sistima na, mangabereng da ta mupia tung anya natetenged tung pagkabetang nang minyang atiing tukaw ang pagkatapus naplek ang pagkatapus minyang si kang uman. Yang mga taung atia, ya ra yang disti pa atiing indi pa agaimu yang Dios yang kaliwatan, indi nasulat yang mga aran nira tung listaan yang kumpurming paeyangan ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na. ⁹ Kung tinu pay mawayang ta isip ang maskeng magintindi, bala ra tung anyang magsaulu yang ianingung naang magdasun. Yang linegdangan yang pitu nga kuluan yang ayep ang atia, pitu ka nga bukiran ang yay pagkarungan yang baway ig pitu ka ngadian. ¹⁰ Yang lima tung nirang mga adi, nagkarapatay ra, yang sam bilug paggaem pa, yang sam bilug indi pa paglua. Maglua ra nganing tia, dapat ang gesye ilem yang uras ang ipaggaem na. ¹¹ Yang ayep ang atiang minyang ang tukaw ang pagkatapus numanyan anda ra, tanya mismu yang yawalung adi, piru nagauri pa tung yapitu ig nagapil da kang laging nabilang tung nirang pitu. Anday dumang panampetan na, kadiaduan da ka engaged ang anday katapus-tapusan na. ¹² Dispuis pa yang mga sungay nang sam puluk ang naita mu, yang linegdangan na, sam puluk ka ngadian ang derengan ang mamaggaraemen ang indi pag papgesen ta kagaeman nira. Piru tung uri pamakdulan da ka engaged ta kagaeman nira ang para kasiraan da ka tanira yang ayep ang mamaggaraemen ta gesye ilem ang uras. ¹³⁻¹⁴ Yang sam puluk ang atia, sasay keresen nira ang yang katengdanan nira bilugun da nirang ipalalang tung ayep ang para kasiraan da ka tanirang mamansibatuk tung paganingen ang Karniru. Piru pamirdien ka engaged yang paganingen ang Karniru ay natetenged tanyay makagagaem tung tanan ang may mga kagaeman, maskin unu pang kaabwatay. Pati yang mga tauan na gapil da ka tung pandeeg na ang ya ra ka man yang mga taung pinagpilik na kang lagi ang pagkatapus bintang na ra ka yang mga isip nirang magpamangulu tung anya, ig bugus da ka yang mga isip nirang pamagusuy tung kalelyagan na," maganing.

¹⁵ Numanyan maganing si yang angil tung yeen ang nagsugpat, "Yang linegdangan yang mga subang atiang naita mu ang yay pagatiniran yang baway ang atiang pagpagamit, ya ra yang mga tau tung bilug ang kaliwatan ang maskin unu pang nasyunay, maskin unu pang bitalaay.

¹⁶ Asta yang mga sungay ang atiang sam puluk ang naita

mu pati yang ayep mismu, imbis padayunan nira yang pagpakisanyug nira tung baway ang atiang pagpagamit, unawis kasiraan da ka tanirang mamagdemet tung anya. Anday duma, kapasan da nirang pisan tung tanan ang nagamaal na ang asta maging luas da, pati tinanguni na panganen da ka nira ig kung unu pay maeped kuwulan da ilem nira ta apuy. ¹⁷ Ya ray buaten nira tung anya ay natetenged ya ray ipaisip yang Dios tung nirang buaten ugud matumanan da nira yang planu na, maskin indi nira masiman. Purisu sasay keresen nirang mga adi ang yang katengdanan nira bilugun da nirang ipalalang tung ayep ang asta magkamatuud da ka enged yang tanan ang ipinagpaula yang Dios tung mga taung pinanaligan nang yay dapat ang magkarainabu tung kauri-urian. ¹⁸ Dispuis pa, anday dumang linegdangan yang baway ang atiang pagpagamit ang naita mu, ya ra yang sasang siudad ang bantug ang yay may gaem tung tanan ang mga adi tung bilug ang kaliwutan," maganing.

18

Nagibandilyu Ra Yang Malambegan Yang Maning Pa Tung Siudad Ang Babilonia (18:1-3)

¹ Pagkatapus tia, may naitaw sing sam bilug pang angil ang duun da manliit tung langit ang paparanek. Tanya abwat ta katengdanan ang yang lanyag yang kasusulawen na leep yang intirung kaliwutan. ² Nagkekendalen dang maganing,

"Talagang gewa rang pisan yang siudad ang Babilonia ang bantug da rin! Nakapasan dang pisan ta tau! Sinubli ra ilem ta mga dimunyu pati yang maskin unu pang mga lamlamay ang atiang makalalaway ta isip ig indi kang laging magpanganen, duun da ka namagletegan. ³ Nagkamaning da ta maning tia yang siudad ay natetenged yay nagpanangway tung tanan ang mga nasyun yang sasang irinemen ang maiseg ugud mamanginlasay ra tung Dios ig durung kalelyag nirang mamagsagyap ta mapakli nira tung anya ang para yay paginetegan yang mga isip nira. Pati yang mga adi tung bilug ang kaliwutan, namangumbaway ra tung anya*. Pati yang mga nigusyanti tung intirung kaliwutan, namagmaggad da ka ekel tung siudad ang naang anda enged ay kategkaan yang nakursunadaan na," maganing.

* **18:3** 18:3 Kung gustu tang maintindian yang pananglit ang naa, balikan ta yang pasanag tung 17:2.

Nagapabantay Ra Yang Mga Tauan Yang Dios Ang Maglibri Ra Tung Siudad (18:4-10)

⁴ Pagkatapus may nagngelu sing busis ang sam bilug ang liit tung langit ang yay busis yang Dios ang pagbitala ang maganing,

“Ala, yamung binuatu rang mga tauanu, magluaamu ra asan tung siudad ang atia ugud indiamu ra maguyuran ang magusuy tung mga kasalanan ang pagabuat na. Muya madamayamu pa tung mga sarut ang ipadangatu asan tung anya. ⁵ Kipurki minumpuk da yang mga kasalanan na ang asta suminungkuk da nganing tani tung langit. Dinemdemu ra ka enged yang mga ubra-ubra nang malalain ang ya ray ipagsilutu tung anya. ⁶ Pati yamung pinilikung magpadangat yang silut ang atia tung anya, ala, kumpurming unu pang mga malalainay ang binuat na tung mga tauanu, ya si kay buaten mi tung anyang ibles. Belsen mi ta duruang dubli kung unu pay nagkarabuat na tung nira. Yang tasang tinagayan na ta irinemen ang ipinainem na tung duma, ya si ay tagayan mi ta irinemen ang dubli yang kaiseg nang ipainem tung anya. ⁷ Kumpurming ya pa agari yang pagpadengeg na tung sadili na ig yang pagpapsaw na tung tanan ang kalelyagan na, ya ray pasukulan mi ta silut ang ipakdul mi tung anyang pagkunsimisiunan na. Kipurki yang nagipagkesen-kesen nang pirmi tung isip na, ang tanya unu sasang raynang paggaraemen. Belagan unu balu tanya ig anda unung pisan ay dapat ang pagseeyan na ang asta tung sampa. ⁸ Purisu, kumus maning da tia yang pagpabugal na, tung seled sang kaldaw ilem, kawutan da ta mga sarut ang asan da ta mga larung kuari panilig ig asan da ka ta panuwuk ang puirti ang ya ray pagseeyan na ta duru ang pagkatapus, makuwulan pa ka ta apuy. Kipurki yang magsintinsia tung anya yuung makagagaem ang yuu ka man ay Dios ang makagagaem tung tanan,” maganing.

Yang Panganugun Yang Mga Tau Tung Siudad Kung Madiadu Ra Nganing (18:9-20)

⁹ Maganing yang busis ang nagsugpat, “Dispuis yang mga adi tung kaliwutan ang namangumbaway tung anya ig namagpapsaw ka tung tanan ang kalelyagan nira, kung mabandaw ra nganing nira yang tawuk yang siudad ang atiang nagasiruk, mamagtarangiten dang mamamukpuk tung mga debdeb nirang pamanganugun. ¹⁰ Duun da ilem tanira tung alawid mamagbandaw natetenged tung

eled nira ang muya mangadamay pa tanira tung parusang ipinakdul tung anya. Maganing tanirang mamangarikdi,

'Ari anin, kanugun ang pisan yang siudad ang atiang Babilonia ang bantug da rin ang duru ka rin agkapuirsa. Tung seled sang uras da ilem nainalian dang kinawutan ta parusang durug lebat,' agaaning.

11 "Pati yang mga nigusyanti tung bilug ang kaliwutan, pamungawen da ka ta durung mamagtarangiten natetenged tung nalambegan yang siudad ang atia ay natetenged anda ray mamangalang ang uman yang mga kargamintu ang nagipaekel da rin nira duun. ¹² May sari-saring mga alaas ang yang ginamit bulawan may landuk ang salapi, may mga batung mamaalen ang pagsiringgat-singgat ang sari-sari ra ilem yang mga kulay nira, may mga musya pa. Dispuis may mga awel ang mga mamaalen ang ya ra yang paganingen ang lino, may awel kang kulay ta tapel ubin apuy-apuyan pa may sida pa. Dispuis may mga dikurasiun ang katulad ka tung sari-saring mga ayung atiang pambii ra ilem ang maita ig durug kabanglu ang ya ray nagalelyagan yang mga manggaranen ang iadurnu tung mga pamalay-walay nira. May mga dikurasiun ang mga sangil ta ilipanting rinawulan. May duma pa ka enged ang yang ginamit ya ra yang mga ayung mamaalen ubin saway ubin landuk ubin marmul. ¹³ Dispuis may mga paamut ang mamaalen ang sari-sari kang klasi ang yang paggaramiten tung nira ya agipiiray tung tinanguni ubin ya agipatawukay. Dispuis may irinemen ang binu, may mantika, may arinang primirang klasi, may trigu pa. Dispuis may mga ayep ang mga balaynen ang katulad ka tung mga baka, mga karniru, mga kabayu, ig may mga salaayan ang dikariton ang pagaguyuran ta mga kabayu. Dispuis pa may mga tau ka ang agad mga masigkatau nira, piru ya pay magbuwuaten nirang mga kirepen ang ya agipaalangay.

14 "Mamagaraning-aningan da yang mga nigusyanting pamagbandaw tung siudad ang maganing,

'Ay pa wa yang nagkarakursunadaan na ra rin? Tala-gang naplekan dang pisan ta tanan ang minaal na ra rin pati yang tanan ang pasadya nang pagsiringgat-singgat. Indi rang pisan maitang uman asan tung anya,' agaaning.

¹⁵ Dispuis yang mga nigusyanting atiang namangalang ig namagpaalang da rin yang mga ipiktus ang atia ig duun ka rin tung siudad ang atia yang pinagmanggaran nira, alawid-lawid pa, mamagtadeng da ilem, ay natetenged tung eled nira ang muya pati tanira mangadamay pa tung

parusang ipinakdul tung anya. Pamungawen da ka ta durung mamagtarangiten ang maganing,

¹⁶ 'Abaa, lastima ilem yang siudad ang bantug da rin tung intirung kaliwutan. Tan taa, yang bisti na pulus mga mamaalen ang katulad ka tung paganingen ang lino ig awel ang kulay ta tapel ubin apuy-apuyan. May mga alaas na pang mga bulawan, mga batung mamaalen ang pagsiringgat-singgit ang sari-sari ra ilem yang kulay na, may mga musya pa. ¹⁷ Piru numanyan tung seled ilem sang uras, nakapasan dang pisan yang kamanggaran nang atiang duru ra ka rin,' maganing.

"Pati yang tanan ang mga kapitan tung mga salaayan ang panteeb, may yang tanan ang mga tripulanti nira, pati yang tanan ang mga pasairung pamagbiagi, asta yang tanan ang mga tau ang may mga pangita nira tung mga salaayan ang panteeb, alawid-lawid pa, mamagtagadeng da ilem. ¹⁸ Kung mabandaw ra nganing nira yang tawuk yang siudad ang nagasiruk, mamagkekendalen da ilem ang maganing,

'Disti pa atiang primiru, andang pisan ay siudad ang magkapariu ra rin ta bantug tung siudad ang atii maskin ay pa,' agaaning.

¹⁹ Pagkatapus dayun dang mamangakep ta apuk tung tanek ang ya ibukbukay nira tung mga kulu nira natetenged tung kunsimisiun nirang subra. Nunut da ka ta pagtarangiten nirang maganing,

'Abaa, lastima ilem, kanugun ang pisan yang siudad ang atiang bantug da rin tung intirung kaliwutan ang yang mga pruduktu na, ya ra rin ay pinagmanggaran yang tanan ang may mga salaayan ang panteeb. Ang pagkatapus tung seled ilem sang uras nakapasan dang pisan,' " maganing.

Yang Nagipagpakasadya Yang Mga Tauan Yang Dios (18:20)

²⁰ Yuung ti Juan ang may sulat, nani ra yang yeen ang isaleet. Ala, yamung dating taga asan tung langit, magpakasadyaamu ra. Pati yamu asan ang binuat da yang Dios ang mga tauan nang sadili, asta yamu asan ang mga kaarumananu ra rin ang pinilik ni Ginuu tang Jesu-Cristong maging mga apustul na, may yamu ka asan ang pinanaligan yang Dios ang magpalatay yang bitala na atiang tukaw pa, magpakasadyaamu ra ka. Ay kipurki yang siudad ang naa siguradung sintinsiaan da ka enged yang Dios ang yang sintinsia mismung ipinakdul na tung numyu ya si kay ibalikay na tung anya.

Nagaulit Si Yang Panampetan Yang Siudad Ang Paganingen Ang Babilonia (18:21-24)

²¹ Pagkatapus may naitaw sing sam bilug pang angil ang maktel ang ya ray nananggung ta sasang batung durug lebat ang pagkatapus ya ra iplekay na tung teeb. Dayun dang nagpasanag ang maganing,

“Yawang Babiloniang bantuga ka rin tung bilug ang kaliwutan, tung maning kang pisan tiag kapuirsa yang pagpalagpak tung nuyu, ay india ra enged ang pisan maitang uman. ²² Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, indi rang pisan magngel ang uman asan tung nuyu yang turugtugun yang mga sanay ang manigtugtug ang katulad ka tung mga manigtugtug ta dikuirdas ubin yang mga manigpalauta ubin yang mga manigeyep ta turumpita. Asta yang mga panday tung sari-saring ubra, anda ra kang pisan ay maitang uman asan tung nuyu. Pati yang lagutrut yang mga galingan, indi ra kang pisan magngel ang uman asan tung nuyu ay anda ra nganing ay paray ang galingen. ²³ Maskin mga kaas, anda ra kang pisan ay maitang uman ang magdekal asan tung nuyu. Pati yang awayag yang mga sumasakep tung kumbirang pamanadyaan, anda ra kang pisan ay magngel ang uman asan tung nuyu. Yang tanan ang atia, luwus dang maplek ay natetenged tung mga nigusyanti mu ang atiang namagyari rang darakulung mga tau ang durug kapinalandawen ig subrang subra yang pagtalig nira tung mga manggad nira. Yadwa pa yang tanan ang mga nasyun ta mga tau pinaglemay mu ra yang mga isip nira ang asta nangatalang da tung Dios. ²⁴ Dispui pa yang kapin da enged ang dilemen tung nuyu ya ra yang dugu yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios may yang dugu yang kadaklan ang mga tauan nang kumpurming inimatay tung bilug ang kaliwutan natetenged tung pagurusuyun nirang ustung kalelyagan ni Jesu-Cristo†,”

19

Yang Pagdarayawen Ang Duru Tung Dios Natetenged Tung Pandeeg Na Tung Baway Ang Pagpagamit Durua Yang Siudad Ang Babilonia (19:1-5)

¹ Pagkatapus ta pagbitala yang angil ang atia, may nagngelu sing ginla duun tung langit ang midyu tung ginla yang mga taung buntun ang pamagawayag dang maganing,

† **18:24** 18:24 Ikumpalar tung inaning ni Ginuung Jesus tung mga masigkanasyun na tung Mateo 23:35-36 may Lucas 11:50-51.

“Bagay ang pisan ang dayawen ta yang Dios ang pagpaturuwulunan ta ay natetenged tung pandeeg na tung namagkuntra tung anya ang asan da ka nga bistu yang kagaeman na may yang kadengegan na. ² Kipurki yang pagsirintinsiaen na, andang pisan ay mali na may gesye, kung indi, matadleng dang pisan. Sinintinsiaan na ra nganing yang baway ang pagpagamit ang bantug da rin ang ya ka man ay nagpaligna tung sistima yang mga tau tung bilug ang kaliwutan ekel tung pangita nang durug kalaway * Dinileman na ra nganing yang dugu yang mga turuwulun nang pinangimatay na,” agaaning.

³ Pagkatapus dinubli si nira yang bitala nirang maganing, “Bagay ang pisan ang dayawen ta yang Dios sipurki yang tawuk yang apuy tung siudad ang bantug da rin, anday kabuntuk-buntukan yang pagukbu na ang asta tung sampa,” maganing.

⁴ Pagkatapus, pagkagngel da yang mga mamaepet ang atiang duruang puluk may epat may yang epat ang atiang nagabui, dayun dang namansiluud ang namagtuu tung Dios ang yang kakarung tung siang bulawan. Maganing tanira, “Tamang pisan tiang nagianing mi. Bagay ka man ang pisan ang dayawen ta yang Dios natetenged tung binuat nang atia,” maganing. ⁵ Pagkatapus may nagngelu sing busis ang asan manliit tung siang bulawan ang maganing, “Pati yamu asan tung katanekan ang kumpurming mga turuwulun yang Dios ang may pageled mi tung anya, magdarayawenamu ra kang tanan tung anyang yay pagpaturuwulunan ta, maskin araneke yang pagkabetang mi maskin abwat,” agaaning.

Yang Maning Pa Tung Pagpakumbira Yang Dios Tung Ni Ginuung Jesus Ang Para Magsarasaan Da Enged Ang Pisan Tanira Yang Mga Tauan Na (19:6-10)

⁶ Numanyan may nagngelu sing midyu tung ginla ta mga taung buntun ang pamagkekendalen ang kung pamatianu, ang kaisan maning pa tung dinagunu yang mga lakun ang pamamuka, ang kaisan maning pa tung duldul ang darakulung paglelpaken. Maganing tanira,

“Bagay ang pisan ang dayawen ta yang Dios natetenged tanyang may anya tung tanan ig ya kay Dios ang pagpaturuwulunan tang makagagaem, talagang ipabistu na ra ka enged yang paggaraemen nang baklu tung bilug ang kaliwutan. ⁷ Magkalipayita ra ta duru ang nunut da ka ta pagpadengeg ta tung anya. Kipurki

* **19:2** 19:2 Kung gustu mung maintindian yang pananglit ang naa, balikan mu yang pasanag tung 14:8; 17:2.

kinawut da ka enged yang uras ang ipagpakumbira na tung paganingen ang Karniru ay mangasawa ra ig yang binalay na simpan da kang magpakasawa tung anya[†].
 8 Ay tinugtan da yang Dios ang magsuut ta awel ang matitinlung klasing paganingen ang lino ang durug ka limpiu ig durug kasulaw yang kakulit na," agaaning.

Numanyan ta yeen ang may sulat, may gustuung isaleet. Yang awel ang atiang paganingen ang lino yay kapananglitang yang mga pagurubraen ang matadleng ang nagipaeyang ni Jesus tung yaten ang mga tauan na.

9 Numanyan yang angil ang nagbugnu tung yeen ta nungayna[‡], ya si kay nagbugnung uman tung yeen ang maganing, "Ya taa yang isulat mu: 'Pampasadyaen da yang Dios ta maayen yang kumpurming pinangimbitar nang mamagpakigsaru tung kumbira[§] yang paganingen ang Karniru,'" agaaning. Pagkatapus maganing si tung yeen ang nagsugpat, "Yang mga bitalang atiang ipinasulatu tung nuyu, pulus matuud ang liit tung Dios," agaaning.
 10 Pagkatapus diritsyuaw rang nagparagpa tung pinagtalungaan yamen ang para magtuuaw ra rin tung nagbitala tung yeen. Pagkaita na, dayunaw rang pinagsambeng nang, "Eey, indi mu ra buaten tia! Kipurki yuu sasa ka ilem ang pagpaturuwulun tung Dios ang katulad ka tung nuyu may yang mga kaarumanan mung kumpurming pagubligar ang ultimu ilem ti Jesus yang dapat ang tingaraen ming may kalalangan na tung numyu. Purisu ultimu ilem yang Dios ay dapat ang tuuan mu," agaaning.

Numanyan ta yeen ang may sulat, may gustuu si kang isaleet. Sinambit yang angil yang pagurubligaren nirang atia ay natetenged kumpurming tinu pay pagubligar da ta maning tia natetenged tung ni Ginuung Jesus, ya paktelay yang Espiritu Santo ang ya kang lagi ay pagpaeyang tung isip tang mga tauan ni Jesus ta ipagubligar ta tung mga tau.

Nagipagpasanag Na Kung Unu Pay Pagkarabetangen Yang Sasang Pagsaay Tung Kabayung Kulit Ang Yay Magpandeeg Tung Mga Kuntrariu Na (19:11-16)

† 19:7 19:7 Katulad tung pagimbengan yang duruang magkasawa ang durug sadya yay kaalimbawaan yang mainabu tung uras ang magpakiimbeng ang pisan ti Ginuung Jesu-Cristo tung kabilugan yang mga tauan na. ‡ 19:9

19:9a Ya ka mismu yang angil ang sinambit ni Juan tung 17:1. § 19:9
 19:9b Katulad tung kasadyaan yang mga taung pagsararuan, yay kaalimbawaan yang kasadyaan ang mabtangan yang mga tauan ni Ginuung Jesu-Cristo kung magsarapenan da nganing tanira ni Ginuu nira ang asta tung sampang anday katapus-tapusan na. Dispuis pa yang pinangimbitar ang mamagpakisaru ya ka yang mga tauan na mismu.

¹¹ Pagkatapus naitaw ra yang langit ang nagabri ra. May sasang kabayung kulit ang yang pagsaay tung anya, ya ra yang ultimu ilem ang nagataligan yang Dios ang magpapanaw tung paggaraemen nang baklu. Dispuis yang pagpakiglabaan na tung kumpurming pagpasuag tung anya may yang pagpadangat na ta sintinsia tung nira yay pagaeklan na tung linyang matadleng ang pisan. ¹² Dispuis yang mata nang temeleng durug katedek ang midyu tung apuy ang madkal. Tung kulu na durung kurunang pagtarambak natetenged tanyay may kagaeman tung tanan. May sasang aran ang namarka tung anya ang andang pisan ay maske yang puntus na kung indi tanya ilem. ¹³ Dispuis yang awel ang pagasuut na, tagma ta dugu. Yang pangguuy tung anya, ya ra yang sasang maning pa tung bitalang ipinaganing yang Dios*. ¹⁴ Dispuis may mga sundalung pamagusuy tung anyang pamagsaay ka tung mga kabayung kulit ang yang mga awel ang pagasuut nira ya ra yang matitinlung klasing paganingen ang lino ang durug kakulit ang andang pisan ay mansa-mansa na[†]. ¹⁵ Dispuis tanyang pagmangulu tung nira, may isi ta ispadang durug tarem ang paglua tung nganga na ang ya ray ipandeeg na tung tanan ang mga nasyun ang kumpurming pamagpasuag tung anya. Tanya mismu yang maggaraemen tung nira ang durug kaigpit yang pagkeremkemen na tung nira. Tanya mismu yang magpanliked tung mga ubas ang ibinukbuk tung lilikeran ang yay kapananglitan yang kasisilagen yang Dios ang makagagaem ang yay suminungkuk da. ¹⁶ Dispuis pa tung awel ang atiang pagasuut nang langkuy, asan tung tepeng yang paka na, may aran ang nasulat ang ya taa: “Yang Makagagaem Tung Tanan Ang May Mga Kagaeman Maskin Unu Pag Kaabwatay”.

Natetenged Tung Pandeeg Yang Pagsaay Tung Kabayung Kulit Tung Ayep Pati Mga Kaarumanan Na (19:17-21)

¹⁷⁻¹⁸ Pagkatapus may naitaw sing sasang angil ang duun agkekdeng tung kaldaw ang yay pagkekendalen tung tanan ang mga lamlam ang kumpurming pamaglayug-layug duun tung pamilat-pilatan yang langit[‡] Maganing tung nira, “Aliamu ra. Magpakisaduamu ra tung sasang panganan ang awundang pisan ang ya ray sinimpan yang Dios ugud

* **19:13** 19:13 Juan 1:1, 14 † **19:14** 19:14 Duruay pagintindi yang mga sagad tung mga sundalung atia. Puidi unu ang ya ra yang mga angil ang pagapanuwul ni Jesus. Puidi ka unung ya ra yang mga tauan na. ‡ **19:17-18** 19:17-18 Yang mga lamlam ang inimbitar yang angil kumpurmi ilem yang pamaglanget tung mga ayep ang patay ubin taung patay. Yang mga lamlam ang mga maning tia sinambit ka ni Ginuung Jesus tung Lucas 17:37.

magpamaktaamu ra tung mga tinanguni yang nagkarapatay ra tung gira. Asan da ta mga adi, mga kurunil, mga sundalu, mga kabayu pati yang mga sundalung manigsaay tung nira. Asta yang mga tinanguni yang duma, maskin mga kirepen kag belag man, maskin darakulung mga tau kag geregesye man, pamaktaen mi ra kang tanan," maganing. ¹⁹ Pagkatapus naitaw si yang ayep may yang mga katabyang nang mga adi, asta yang mga sundalu nira. Pamagsaragpun da tanira ang para mamagpakiglabaan da tung pagsaay tung kabayung kulit may tung mga sundalu na. ²⁰ Ang pagkatapus yang ayep nadeep da, durua tanira yang aruman nang ayep ang pulus bukli yang mga bitalang nagipalatay na tung mga tau. Ya ra ka man mismu yang nangerengan tung aruman nang ayep ang nagpalapus ta mga pruibang makabewereng tung uras ang atiang asan da ka pagpaniid tung anya yang aruman nang ayep. Yang mga pruibang atiang ipinagpalapus na ya ra kay ipinandaya na tung mga tau ang asta namagrisibi ra yang marka yang aruman nang ayep ig namagtuu ra ka tung bultung ipinasuad tung anya[§]. Numanyan anday dumang binuat tung nirang durua, ipinamlek da ilem ta bui tung awuyuk ang pagapuy ang yang paganingen ang asupri ya ray nagipagpagkal. ²¹ Pati yang mga sundalu nira, luwus dang pinangimatay ang yang ipinangimatay tung nira, ya ra yang isi yang ispadang paglua tung nganga yang pagsaay tung kabayung kulit. Kapurisu yang tanan ang mga lamlam ang atiang pinangimbitar yang angil, nangapagustu ra ilem ta pamakta tung mga tinanguni nirang asta subra ra yang pagkabal nira.

20

Nagabegkes Da Ti Satanas Ang Nagibugsu Tung Bulalut (20:1-3)

¹ Pagkatapus may naitaw sing sasang angil ang paparanek dang liit tung langit. May nagapegsan nang liabi may kadinang durug baked ang yang liabing atia nagipagsiradu tung bulalut ang atiang pinakaadalem*. ²⁻³ Pagkawut na, dayun na rang dineep yang dragun ang ya ka man mismu yang nagpairaw-iraw atiang primirung pisan ang pagimu yang Dios tung tau[†], ang yang dumang pagingaran tung anya yay magguguuyan tung Diablu ubin tung ni Satanas[‡].

§ 19:20 19:20 Maayen ang pakatuan ta yang sinambit ni Juan tung 13:1-18.

* 20:1 20:1 Yang bulalut ang atia, sinambit ka ni Juan tung 9:1 may 17:8.

† 20:2-3 20:2-3a Sinambit ka ni Juan tung 12:9 ig sinambit ka tung Genesis 3:1-15. ‡ 20:2-3 20:2-3b Balikan yang pasanag tung 12:9.

Pagkadeep yang angil, dayun na rang sinawed-saweran yang kadinang binegkes. Pagkatapus diritsyung ibinugsu na tung bulalut ang pinakaadalem. Dayun na ra kang siniraduan yang purta nang kinandaduan ang pagkatapus kinula na. Dapat duun da magtinir tung seled san liwung takun ugud indi ra malua-lua ang para magpandaya pa rin ang uman tung mga tau tung bilug ang kaliwutan mintras indi pa agakumplitu yang san liwung takun ang atia. Piru kung makumplitu ra nganing tia, dapat ang palpasan ka ta gesyeng uras.

Natetenged Tung Paggaraemen Yang Mga Tauan Ni Jesus Tung Seled San Liwung Takun (20:4-6)

⁴ Pagkatapus may naitaung mga kakarungan ta mga adi pati yang pamansikarung asan ang yay piniaran yang Dios ta katengdanan nirang mamaggaraemen. Ya ra yang mga taung atiing bui pa rin tung kaliwutan ang dati, nagkara-pugusan da ta dikel natetenged tung pagurubligaren nira ang ultimu ilem ti Jesus yang nagatingara nirang may kagaeman tung nira ig natetenged ka tung pagparakawutun nira yang bitala yang Dios tung mga tau[§]. Tanira ka man yang mga tau ang indi ra ka engaged namagtuu tung ayep may tung bultung ipinakbung tung anya. Indi ra ka namagrisibi yang marka na tung kikilayen nira ubin tung mga kalima nira*. Tanirang tanan binui si kang uman yang Dios ig pinampakarung na ra ka tung mga kakarungan ang atia ang para mamaggaraemen tung seled san liwung takun, kasiraan da ka tanira yang paganingen ang Cristo. ⁵ Yang pagpabui nang atia tung nira ya ray primirung pagpabui na si kang uman tung mga taung nagkarapatay ra. Yang kadaklan, baklu ra pabuiay na, kung mataklib da yang san liwung takun. ⁶ Kung tinu pay malgud tung primirung pagpabui yang Dios ang atia, durung pisan agkasadya yang mabtangan na ay banal da tanira. Indi ra ka engaged sakpen yang paganingen ang yadwang kamatayen, kung indi, may kalelengten engaged nira tung Dios ang katulad ka tung mga paring tukaw ang para mamanirbian dang pirmi tung anya durua ni Jesu-Cristo. Magkasiraan da ka tanira ni Jesu-Cristong mamaggaraemen tung seled san liwung takun[†].

Yang Pangultimung Pagpalagpak Tung Ni Satanas (20:7-10)

⁷ Kung mataklib da nganing yang san liwung takun ang atia, palpasan da ti Satanas tung bulalut ang atiing

§ 20:4 20:4a Ikumpalar tung 6:9 may 19:10 * 20:4 20:4b Ikumpalar tung 13:8, 15-16; 15:2 † 20:6 20:6 Sinambit ka ni Juan tung 1:6 may tung 5:10.

pinagkulungan tung anya. ⁸ Kung malua ra nganing, magintra si pagpandaya tung tanan ang mga nasyun tung bilug ang kaliwatan ang tung dumang kasulatan ya ray pagguguuyan ang Gog may Magog[‡]. Yang katuyuan na magpasagpun da tung nira ang para mamingayaw ra tung gira. Yang kinadaramelen nira, maning pa tung kenay ang indi mabilang-bilang. ⁹ Mamagwasak da tanira tung intirung kaliwatan ig mamagleseb da tung pagatiniran yang binuat yang Dios ang mga tauan na ang ya ka man mismu yang siudad ang nagamaal na[§]. Piru tung pagleseb nira, pabungsaran da tanira ta apuy ang ya ray madiaduan nira. ¹⁰ Atia, ti Satanas ang atiang nagpandaya tung nira, dayun dang ipek duun tung awuyuk ang atiang pagapuy ang yang paganingen ang asupri ya ray nagipagpagkal. Ya ra kang lagi ay pinamlekan tung ayep may tung aruman nang ayep ang pulus bukli yang mga bitalang ipinalatay na^{*}. Kapurisu kasiraan da ka tanirang tulu ang papinitinsiaan kaldaw lawii ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na.

Natetenged Tung Sintinsia Yang Dios Tung Uri Kung Ya Pa Agari (20:11-15)

¹¹ Pagkatapus may naitaung dakulong pagkarungan ang kulit pati yang pagkarung asan naitaw ka. Yang katanekan may yang kalangitan parariu rang napareng tung katalungaan na. Indi rang pisan naitang uman. ¹² Asta yang kadaklan ang mga taung nagkarapatay[†], naitaw ka. Darakulu kag geregesye, anday nalsik, kung indi, parariung tumalungaan tung pagkarungan na. Numanyan may mga kasulatan ang pinanulwad. Pagkatapus may sam bilug pang sinulwad ka ang ya ra yang listaan yang tanan ang mga taung kumpurming mapagpasapen tung Dios ang asta tung sampang anda enged ay katapus-tapusan. Numanyan pinagsintinsiaan da yang Dios yang mga taung atia. Kumpurming unu pay mga ubra-ubra nira atiang mga bui pa rin ang ya ka man ay isinulat tung mga kasulatan ang atia, ya ray pinatielan yang Dios ang nagsirintinsiaen tung nira sasa may sasa. ¹³ Baklu sintinsiaay na yang mga taung atia, luwus na ra kang laging pinamui si kang uman. Ay linalangan na yang

[‡] **20:8** 20:8 Duun tung kapitulu 38 may 39 yang isinulat ni Ezequiel sinambit na yang pagguguuyan ang Gog may Magog ang yay mamagpakigkuntra tung nasyun yang Israel. Ti Gog yay pagmangulu tung mga Magog. Taa tung isinulat ni Juan ang naa, puiding yay binuat nang sasang kapananglitan yang kumpurming pamagberegkes-begkesan ang pamagpakigkuntra tung Dios may tung mga tauan na, maskin taga ay pang banwaay.

[§] **20:9** 20:9 Ikumpalar tung 21:2 ^{*} **20:10** 20:10 Ikumpalar tung 19:20 [†] **20:12** 20:12 Ikumpalar tung sinambit na tung birsikulu 5.

teeb ang yang mga taung nagkaralemes, dapat ang ipamalik na ra ang para mamanalunga ra tung pagkarungan na. Pati yang tanek ang pinanlebngan tung mga taung nagkarapatay tung banwa linalangan na ka ang ipamalik na ra ka ang para mamanalunga ra ka tung pagkarungan na. Asta yang lugar ang atiang paganingen ang Hades ang ya ray pinagkulungan tung mga ispiritu nira, ya ka. Linalangan na ka ang ipamalik na ra ka ang para mamanalunga ra ka tung pagkarungan na. Purisu sasa may sasa tung nira luwus dang pinagsintinsiaan yang Dios ang kumpurming unu pay mga ubra-ubra nira, ya ray pinatielan nang nagsirintinsiaen tung nira. ¹⁴ Pagkatapus yang kamatayen may yang lugar ang atiang paganingen ang Hades, dayun da kang ipinamlek tung awuyuk ang pagapuy. Yang awuyuk ang atiang pagapuy, ya ra yang paganingen ang yadwang kamatayen ang yay malambegan yang kumpurming iplek duun. ¹⁵ Kumpurming tinu pay indi ra nasagyapan yang aran na asan tung listaan yang kumpurming mapagpasapen tung Dios ang asta tung sampa, duun da ka iplekay tung awuyuk ang atiang pagapuy.

21

Natetenged Tung Baklung Kalangitan May Baklung Katanekan Ang Pinangakuan Yang Dios (21:1-8)

¹ Numanyan naitaw ra yang baklung kalangitan may yang baklung katanekan. Ay ya pa agari, yang dating kalangitan may yang dating katanekan, nangapareng da*. Pati teeb anda ra ka†. ² Pagkatapus yang siudad ang atiang sagradu ang yay paganingen ang Baklung Jerusalem‡, naitaw ra kang paparanek ang liit tung Dios duun tung langit. Simpan dang pisan ang katulad ka tung sasang baway ang pinapustura rang pinabistian da ta matinlu ang para ipakasawa ra tung ni binalay na§.

³ Pagkatapus may nagngelu kang busis ang dakulu ang asan manliit tung may siang bulawan ang maganing, "Teed mi, yang pagtiniran yang Dios numanyan tung mga tau ra! Magpakigsapen dang pisan tung nira ig tanirang nasyun may nasyun kawigen na ra kang mga tauan nang sadili. Tanya mismu magpakeen dang pisan tung nira ang yay Dios nira. ⁴ Yang tanan ang kapupungawen nira ipamlek na ang yang kaalimbawaan na maning pa tung ya rag piiray na

* **21:1** 21:1a Isaias 65:17, 66:22; 2 Pedro 3:10, 13 † **21:1** 21:1b Tung kasulatan, yang teeb dating kapananglitan yang tanan ang malalain. Telengan ta duun tung Isaias 57:20-21. ‡ **21:2** 21:2a Sinambit da ka ni Juan tung 3:12. § **21:2** 21:2b Matinlung ikumpalar tung 19:7-8; Isaias 61:10.

yang tanan ang mga luuk nira*. Anda ray mapatay, anda ra kay magkunsimisiun, anda ra kay magtarangiten, anda ra kay magsisiitan. Kipurki yang dating pagkarabetangen yang kaliwutan talagang anda ra," agaaning.

⁵ Atii nagbitala ra yang pagkarung tung siang bulawan ang maganing, "Uay, telengan mi, imakluenu ra yang tanan," agaaning. Atii inaningaw ka anyang, "Isulat mu ra tiang baklung inaningu tung nuyu ay mataligan mung talagang matuurunu," agaaning. ⁶ Numanyan dayun dang sinugpatan na yang inaning nang atia tung yeen ang maganing, "Yang tanan ang atiang inaningu tung nuyu, talagang talusunu rang luwus. Ay magimpisa tung primiru ang asta tung katapusan, andang pisan ay nagainabu tung bilug ang kaliwutan ang lua pa tung kagaemanu. Yuu yang nagpaimpisa tung tanan may yang magtapus. Dispuis pa, kung tinu pay magyenget-yengetan da yang isip nang magbaklu yang pagpangabui na, yuu ka yang magpaeyang tung anya ta anday bayad. Kung tung kanal pa ipananglitayu, yang taung atia pagkanalen da ta duru ang pagkatapus maning pa tung yuu yang magpainem tung anya yang waing bui ang duun enged manliit tung sungkuk nang pisan. ⁷ Kung tinu pay indi magpadeeg tung sistimang pangkaliwutan ang nagamanguluan ni Satanas, yay pakdulanu yang tanan ang kaayenan ang atiang sinambitu nungayna ig yuu maging Dios na ig tanya maging anaung sadili. ⁸ Piru kung tinu pay talawan ang magusuy tung kalelyaganu nusias ya ray magakdan na ta malain, kung tinu pay namalpas da tung ni Jesus ang indi ra idinayun na yang pagtaraligen na tung anya, kung tinu pay nagpakled tung mga ubra-ubrang malalaway ang duun da nga mansaay na yang sadili na, kung tinu pay nangimatay tung masigkatau na, kung tinu pay kumbawaynen ubin kunlaliien, kung tinu pay paggamit yang kinatakwanan ang liit tung indi nagaita, kung tinu pay nagtuu tung mga bultung ipinakli tung yeen, pati yang tanan ang mga taung buklien, anday dumang panampetan nira, kung indi, ya ra yang awuyuk ang pagapuy ang yang paganingen ang asupri, ya ray nagipagpagkal. Yang awuyuk ang atia, ya ra ka man mismu yang paganingen ang yadwang kamatayen," agaaning yang Dios.

Yang Naita Ni Juan Tung Baklung Jerusalem (21:9-27)

* **21:4** 21:4 Sinambit da ka ni Juan tung 7:17 ig sinambit ka ni Isaias tung 25:8.

⁹ Taa numanyan, yang sam bilug tung pitu ngangilan ang atiang namagerekelen tung pitu nga mangkukan ang napukan yang pitu ka nga sarutan ang pangultimu, ya ray nagpalenget tung yeen ang nagbugnu ang maganing, "Taniita, ipaitaw ra tung nuyu yang baway ang pangasawaen yang paganingen ang Karniru," agaaning. ¹⁰ Atii, dayunaw rang ginaeman yang Espiritu Santo ang pagkatapus ingkelanaw ra yang angil duun tung tutuwukan yang sasang bukid ang durug kakbu. Yang ipinabandaw na tung yeen ya ra yang siudad ang Jerusalem ang yay binuat yang Dios ang anyang sadiling siudad. Yag paparanek ang liit tung anya tung langit[†]. ¹¹ Durug kabanang ang telengan natetenged tung kasusulawen yang Dios ang nasalid. May kulay nang birdi may apuy-apuyan ang katulad ka tung kulay yang sasang batung mamaalen ang lauk-lauk ilem ang telengan. ¹² May padir nang durug abwat ang napaliwut ang may mga purta nang sam puluk may durua ang tereptep ta bantay ang sam puluk ka may durua ngangilan. Kada purta salegsang bilug ang aran ang nasulat ang ya ra yang mga aran yang sam puluk may durua nga palaanaan ang pinamuaran yang mga ana ni Israel[‡]. ¹³ Tung paliwut yang padir na, kada san talang, may taluklung purta. Tung ampir tung mururaan, tulung bilug, tung ampir tung puntanen tulu ka, tung ampir tung kasalpan tulu ka, tung ampir tung salatan tulu ka. ¹⁴ Dispuis pa yang pinanielan yang padir ang atia, sam puluk ka may durua nga batuan ang darakulu ang kada sam bilug salegsang bilug ang aran ang nasulat ang ya ra yang mga aran yang mga apustul yang paganingen ang Karniru §.

¹⁵ Numanyan yang angil ang naang pagbitala tung yeen, may ekel nang maninga bastun ang bulawan ang ya ray ipanukat na tung siudad may tung mga purta na, may tung padir na. ¹⁶ Tung pagsukat na tung siudad, yang palantar na kuadrang pisan. Yang katawng na may yang kawayang na parariung sam puluk may duruang liwung (12,000) istadia. Asta yang ikindeng na ya ka,

† **21:10** 21:10 Taa tung 9-10 pinapagsunaid ni Juan yang baway ang pangasawaen yang paganingen ang Karniru may yang baway ang pagpagamit ang sinambit na tung 17:1-3. ‡ **21:12** 21:12 Tanirang sam puluk may durua ipinananglit ni Juan tung tanan ang mga tauan yang Dios ang mga Israel atiang tukaw pa.

§ **21:14** 21:14 Tanirang sam puluk may durua ipinananglit ka ni Juan tung kabilugan yang tanan ang mga tumatalig, maskin unu pang nasyunay ang namananged tung balitang ipinagpakawut yang mga apustul. Kumus durua rang grupu yang sinambit tung 21:12 may taa tung 21:14, yang ilyag ianing, parariu ra tanirang tanan ang mangalgud tung Baklung Jerusalem ang katulad ka tung sinambit tung Hebreo 11:39-40.

bilang kinawan* 17 Tung pagsukat na yang padir na, yang ikindeng na sang gatus may epat ang puluk may epat ang kubit (144) ig yang panukat na, ya ka yang panukat ang nagusuyun tang mga tau†. 18 Dispuis yang padir nang atia sasang batung mamaalen ang may bananag nang birdi may apuy-apuyan ig yang siudad mismu pulus bulawan ang lunsan ang lauk-lauk ilem ang telengan ang pariu tung salamin. 19 Dispuis yang mga batung atiang pinanielan yang padir na sari-saring mga batung atiang mamaalen ang durung pisan agkatinlung telengan. Kung panalegsaenung sambiten, yang primirung batung pinanielan na birdi may apuy-apuyan yang kulay na. Yang pangyadwang batu, yang kulay na katulad tung langit ang piskan-piskanang ang may putaktak na kang mga bulawan. Yang pangyaklu birdi ka yang kulay na ig durug kalinang. Yang pangyaepat birdi kang durug deet yang kulay na ang lauk-lauk ilem ang telengan. 20 Yang pangyalima ya ra yang may geleng-geleng nang kulit may pula. Yang pangyaenem mapula ang midyu tung kulay ta dugu. Yang pangyapitu madulaw yang kulay na ang lauk-lauk ilem ang telengan. Yang pangyawalu birdi ang midyu tung kulay ta teeb. Yang pangyasiam madulaw ang durug deet yang kulay na ang lauk-lauk ilem ang telengan. Yang yasampuluk mabirdi-wirdi yang kulay na. Yang yasampuluk may sasa apuy-apuyan yang kulay na. Yang ya sampuluk may durua, tapel yang kulay na ang lauk-lauk ilem ang telengan‡. 21 Dispuis yang mga purtang

* **21:16** 21:16 Yang lumirung atiang 12,000 istadiang paganingen, yang katumbas na 2,220 kilometro. Puiding aningen ta ang yang lumirung atiang 12,000, ya ray binuat ni Juan ang sasang pananglit ang yang gustu nang ianing, ya ra yang kabilugan yang tanan ang mga taung binuat da yang Dios ang mga tauan na ang tanira ka man mismu ya ray magyaring pagatiniran yang Dios tung baklung kaliwutan. Yang lumirung atiang 12,000, sinambit da ka ni Juan tung 7:3-8 may 14:1, 3. Yadwa pa, kumus kinawan yang plantar yang siudad, yang pisan ay katalub yang kuartung pinakasagradu tung pinagtuuan pa rin yang mga Israel tung Dios atiang tukaw ang kinawan ka ang ya enged ay pinagtiniran na atii kanay (1 Mga Adi 6:20). † **21:17** 21:17 Yang lumirung atiang 144 kubit ang paganingen kung ikambiu tung panukat ta simanyan, dumangat tung enem ang puluk may limang metros (65). Piru kumus midyu impurtanti tung ni Juan yang lumirung atiang 144, ang para indi ilem maplek tung paglalakteren, indi ra ikinambiu tung metros. Puidi kang aningen ta ang yang lumirung atia ya ra kay binuat ni Juan ang sasang kapananglitan ang anggid ka ta tunadas tung lumirung 12,000 ang sinambit na tung birsikulu 16. Ay kung dublien ta 12 bisis yang 12, dumangat da tung 144. ‡ **21:20** 21:20 Yang pagpasanag ni Juan natetenged tung padir yang siudad asta yang pinanielan na magkapariu ka tung isinulat ni Isaias tung 54:11-12. Dispuis yang mga batung atiang mamaalen ang sam puluk may durua, magkapariu ka tung mga batung atiang yag dedpet tung awel ang ginamit yang 'paring pinakalandaw' tung nasyun ang Israel atiang tukaw ang katulad tung sinambit tung Exodo 28:15-21.

atiang sam puluk may durua pulus musya. Salegsang bilug, sa nga musyaan. Dispuis yang mga karsada tung siudad pulus lunsan ang bulawan ang lauk-lauk ilem ang telengan ang katulad ka tung salamin ang pinakamatinlung klasi.

²² Tung siudad ang atia, andang pisan ay naitaung pagtuuan tung Dios asan. Ay ya pa agari, yang Dios ang makagagaem yay kapakli na, durua yang paganingen ang Karniru. ²³ Dispuis anda ray kaministiran yang siudad ang matingkalan ta sadlaw yang kaldaw may yang bulan ay natetenged yang kasusulawen yang Dios ya ray pagpasadlaw tung anya ig yang pinakakaas na ya ra yang paganingen ang Karniru[§]. ²⁴ Yang tanan ang mga nasyun matingkalan da yang kasasadlawen yang siudad ang atia*. Pati yang mga adi tung bilug ang kaliwatan pangkelan da ka nira duun yang tanan ang manggad nirang nagikadengeg nira ang para iintriga ra nira tung may siudad[†]. ²⁵ Dispuis yang mga purta yang siudad indi ra engaged siraduan[‡]. Anday kaministiran ang siraduan ay andang pisan ay lawii duun. ²⁶ Kumus pirming abirtu, yang tanan ang kamanggaran kag kadengegan yang nasyun may nasyun pirming pangkelan yang mga adi nira duun tung siudad ang para iintriga ra nira tung may siudad[§]. ²⁷ Dispuis pa, yang indi engaged makled duun, ya ra yang kumpurming atiang bui pa rin tung kaliwatan ang dati, nagpadayun ka engaged tung mga ubra-ubra nirang malalain ang duun da nga mansaay nira yang mga sadili nira tung pagterelengen yang Dios ang katulad ka tung pagturuuen nira tung mga bultung ipinakli nira tung anya may tung pagburuklien nira. Kung indi, suluminting malgud duun, ultimu ra ilem yang mga taung kumpurming isinulat yang mga aran nira tung listaan ang atiang pagaepitan yang paganingen ang Karniru. Ya ra yang listaan yang kumpurming pinaeyangan na ta ipagpangabui nirang baklu ang anday pagtapusan na.

22

Natetenged Tung Bawang Ang May Waing Bui Ang Ipinaita Yang Angil Tung Anya May Yang Ayung Pamuian Ta Unaynay (22:1-5)

¹ Numanyan ipinaita yang angil tung yeen yang bawang ang yang wai na piskan-piskan ang pisan ig ya ra mismu

§ 21:23 21:23 Magkapariu tung Isaias 60:19-20. * 21:24 21:24a Sinambit ka ni Isaias tung 60:3. † 21:24 21:24b Sinambit ka ni Isaias tung 66:12. ‡ 21:25 21:25 Sinambit ka ni Isaias tung 60:11. § 21:26 21:26 Ikumpalar tung Mga Kanta 72:10-11.

yang waing bui ang yang sungkuk na asan tung siang bulawan ang pagkarungan yang Dios durua yang paganingen ang Karniru*. ² Yang pagbeekan na pamalaknga ra ilem tung karsada yang siudad. Dispuis tung binit yang bawang ang nagtimbang, may ayung pamurak ta pangabuian ta tau ang asta tung sampa†, ig binulan yang pamurak nira. Yang mga daun na bulung ang nagipagpamaayen tung mga sakep na maskin unu pang nasyunay kung unu pay mga linaru nira‡. ³⁻⁴ Andang pisan ay maeyang yang maskin unu pang malainay tung siudad ang atia ay pelek da yang pinaglainan yang dating kaliwutan§. Asan ka yang siang bulawan ang pagkarungan yang Dios durua yang paganingen ang Karniru ig yang mga turuwulun na mamagtuu tung anya ig mabilugan dang pisan nira yang ityura na* ig yang aran na asan tung mga kikilayen nira†. ⁵ Dispuis anda rang pisan ay lawii duun. Yang mga kinasakpan na anday kaministiran nira ta kaas ubin yang sadlaw yang kaldaw ay natetenged yang Dios ang makagagaem mismu yay magpasadlaw tung nira. Dispuis pa mamaggaraemen tung kaliwutan ang baklu ang asta tung sampa ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na‡.

Yang Pagkereng Ni Juan Tung Isinulat Na Ang Talagang Liit Tung Dios Ig Yang Nagipaprusigir Na Tung Nira (22:6-20)

⁶ Taa numanyan, maganing si yang angil tung yeen, “Yang tanan ang mga bitalang atiang nagkaranggel mu talagang mataligan mung matuud. Ay kipurki yang Dios ang makagagaem ang ya kang lagi ay pagpaeyang tung isip yang mga manigpalatay ta ipagpalatay nira, ya mismu ay nagtuwul tung sang bilug kang angil na ang magpadagen-dagen tung nuyu tung pagsurulaten mu ang para maintindian da yang mga tauan nang pamagpaturuwulun ka tung anya kung

* **22:1** 22:1 Ezequiel 47:1-11; Joel 3:18b; Zacarias 14:8-9. Yang bawang ang atiang may waing bui sasang kapananglitan yang pagpangabuing baklu ang ya agipaeyangay ni Jesu-Cristo tung kumpurming magtalig tung anya ang ya ra kay pagnatisan na tung Dios ang asta tung sampa. Sinambit ka ni Juan tung 21:6 may 22:17 ig sinambit ka ni Ginuung Jesus tung sasang baway tung buwun (Juan 4:10, 13-14). † **22:2** 22:2a Yang ayung atia sinambit tung Genesis 2:9 may 3:22. Sinambit da ka ni Juan tung 2:7 may 22:14, 19. ‡ **22:2** 22:2b Ezequiel 47:12 § **22:3-4** 22:3-4a Nasambit tung Genesis 3:16-19 kung ya pa agari yang pagpakasalak na Adan ang yay natengeran ta pinaglainan na yang dating kaliwutan, piru tung uri pelek dang pisan ang katulad ka tung sinambit ni Zacarias tung 14:11. * **22:3-4** 22:3-4b Ikumpalar tung Mateo 5:8; 1 Juan 3:2. † **22:3-4** 22:3-4k 3:13 ‡ **22:5** 22:5 Sinambit ka ni Juan tung 5:10; 20:6.

unu pay dapat ang magkarainabu tung indi ilem buay," maganing§.

⁷ Atii suminaleet da ti Jesus ang nagpademdem tung yaten ang mga tauan nang maganing, "Tandaan mi yang bitalaw, makaliaw rang maglekat asan. Talagang pasadyaen da yang Dios ta mupia yang kumpurming mananged tung napabtang tung sulat ang atia natetenged tung pagkarainabu simanyan asta yang magkarainabu tung uras ang panalungaan," agaaning*.

⁸ Yuung ti Juan ang may sulat, yuu yang nangel kag naita yang tanan ang atiang isinulatu. Atiing pagkagngelu ra ig pagkaitaw ra yang tanan ang atia, dayunaw rang nagpadagpa tung pinagtalungaan yamen yang angil ang atiing nagpaita tung yeen yang mga bagay ang atia ay magtuuaw ra rin tung anya. ⁹ Piru pagkaita na, dayunaw rang pinagsambeng nang, "Eey, indi mu ra buaten tia. Kipurki yuu sasa ka ilem ang pagpaturuwulun tung Dios ang katulad ka tung nuyu may yang mga kaputulan mung mga manigpalatay ka yang bitala na may tung kadaklan ang pamananged tung napabtang tung sulat ang atia. Ultimu ilem yang Dios ay dapat ang tuuan mu," maganing. ¹⁰ Numanyan nagpadayun si yang bitala na tung yeen ang maganing, "Indi mu engaged egteman yang isinulat mung atia sigun tung pagkarainabu simanyan may yang magkarainabu tung uras ang panalungaan ay indi ilem buay magkarainabu ra ka man yang tanan ang nagkarasambit asan. ¹¹ Purisu kumus gesye ra ilem yang uras baklu mainabu ra, kumpurming tinu pay pagbuat ta malalain ang makamamansa tung sadili na, ya ra ka ilem ay padayunan na. Ugaring kumpurming tinu pay pagbuat ta magkatama tung pagterelengen yang Dios ig bilug yang isip nang pagusuy tung nagauyunan na, ya ra kay dapat ang padanayan na," agaaning yang angil.

¹² Atii, suminaleet si ti Jesus ang nagpademdem tung yaten ang mga tauan nang maganing, "Tandaan mi yang bitalaw, makaliaw rang maglekat asan. Ekel-ekelu rang lagi yang iblesu tung sasa may sasa ang kumpurming unu pay mga buat-buat na ya ray paatuanung magbales. ¹³ Yuu yang nagpaimpisa yang tanan yuu ka yang magtapus. ¹⁴ Talagang pasadyaen da yang Dios ta mupia yang mga taung kumpurming mangamin kada magkamali

§ 22:6 22:6 Yang angil ang atiang sam bilug ang sinambit yang masigkaangil na, ya ka mismu yang angil ang tinuwul ni Ginuung Jesus ang magpadagen-dagen tung ni Juan (1:1) ang para maintindian na yang tanan ang ipadakat tung paneleng na. * 22:7 22:7 Ikumpalar tung 1:3.

ugud mapunasanu ang katulad ka tung pamunak ta awel ang kada mabulingan[†], kipurki kung yay buaten nira, tugtanung mamagpakled tung purta yang siudad ang para mamamangan da yang burak yang ayung pamurak ta pangabuian nirang unaynay, bilang mamagpasapen da tung Dios ang asta tung sampa.[‡] ¹⁵ Piru yang indi ra enged tugtanung magpakled tung siudad, ya ra yang mga taung naanad da tung mga pagurubraen ang malalaway ang makamamansa tung mga sadili nira. Asan da ta mga taung pamaggamit ta *kinatakwanan ang liit tung indi nagaita*, asan da ka ta kumbawaynen ubin kunlaliien, asan da ka ta manigpangimatay tung mga masigkatau na, asan da ka ta pagtuu tung mga bultu ubin maskin unu pang bagayay ang ipinakli nira tung Dios ang pandampan, asan da ka ta durung kalelyag nang magbukli ang ya ra kay pirming nagabuat na[§]. ¹⁶ Dispuis yuung ti Jesus, yuu ka man mismu yang nagtuwul tung sasang angilu ang para magpadagen-dagen tung sasang putul ming nagsulat yang sulat ang atia ang para mapaekel da asan tung numyung mga tumatalig ang pagsaragpun-sagpun ang kada sam pundaan*. Yuu yang nagaguuyan ang Saringsing Ni Adi David[†]. Yuu ka yang naulang tukaw ang yang paglekatu maning pa tung pagtela yang Kalamraganen[‡],” maganing.

¹⁷ Yuung ti Juan, nani pa yang yeen ang isaleet. Numanyan yang timales yang Espiritu Santo durua yang baway ang pangasawaen ni Jesus, “Ay salamat, durung kalelyag yamen kung maglekata ra!” agaaning. Kumpurming tinu pay pamati tung kasulatan ang atiang nagabasa, magkabagay ang pisan ang maning ka tia yang timales nira tung ni Ginuu ta. Dispuis pa katulad ka tung sasang taung pagkanalen da ta duru, kung tinu pay magyenyenyetan da yang isip na kung ya pa agaring magbaklu yang pagpangabui na, dapat ang magpalenget da tung ni Jesus

† **22:14** 22:14a Ikumpalar tung 3:4. Pariu kang pisan tung isinulat ni Juan tung Primirung Juan 1:7 ang maning taa: “Ig kung disgrasia mapagbuatita ta kasalanan, maimung mapunasanita ra ka anya ekel tung pagpaturuk ni Jesus yang dugu na ang tanya ka man yang paganingen nang Ana Na.” ‡ **22:14**

22:14b Sinambit na ka tung 22:2. § **22:15** 22:15 Ikumpalar tung sinambit na

tung 21:8. * **22:16** 22:16a Nagaulit ni Juan yang sinambit na tung Intrada yang sulat tung 1:1. † **22:16** 22:16b Balikan yang 5:5 pati pasanag na. ‡ **22:16**

22:16k Atia naula ni maepet ang Balaam atiang tukaw ig sinambit na tung Mga Bilang 24:17. Yang ipinagpananglit ni Ginuung Jesus tung sadili na ang tanya maning pa tung Kalamraganen, maning taa. Katulad tung Kalamraganen ang kung temla ra nganing tung sagiid, maintindian da ang makali rang mangaldaw, ya kay kaalimbawaan na. Kipurki kung maglekat da nganing tanya, makali ra kang lumua yang Baklung Jerusalem ang yay gaeman na.

ang magingaluk ang para paeyangan na ra yang pagasikad na ang kung tung pagparainemen pa ta wai, ya paigmay na ta maning pa tung waing bui ang andang pisan ay ipabayad na tung anya§.

¹⁸ Numanyan yuung ti Juan ang may sulat, gustuung magpaaman tung kumpurming tinu pay pamati tung napabtang tung sulat ang atiang magbasaen natetenged tung pagkarainabu simanyan asta yang magkarainabu tung uras ang panalungaan. Kung tinu pay magdulang tung napabtang asan ang para baliskaren na yang gustu nang ianing, yay padalpetan yang Dios tung mga sarut ang atiang nagkarasambit asan*. ¹⁹ Ig kung tinu pa man ay magbuin tung napabtang asan, yay bawian yang Dios ta lugar nang magpakled tung siudad ang atiang sagradu ig indi ka mapamangan yang burak yang ayung pamuian ta unaynay ang yay nagkarasambit tung sulat ang atia.

²⁰ Numanyan ti Jesus ang pagpaingmatuud tung tanan ang isinulatu, may bitalang isinaleet na si ang maganing, "Talagang makaliaw rang maglekat asan," maganing. Yang tuwalu tung anya, "Aay, Jesus ang Ginuu yamen, magkamaningan da ka man tiang nagaaning mu ang tung makali maglekata ra tani."

Yang Pagtapusan Yang Sulat (22:21)

²¹ Buinu mga putulu, yang nagipagampuu ang para tung numyung tanan asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesus ang pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay masulatu tung numyu,

Juan

§ 22:17 22:17 Balikan yang 21:6.

* 22:18 22:18 Deuteronomio 4:2, 29:20